DELA STAREJŠEGA SLOVENSKEGA SLOVSTVA

Poljanski rokopis Jezusovo življenje

Editio princeps

Znanstvenokritična izdaja

Uredila

Matija Ogrin *in* Andrejka Žejn

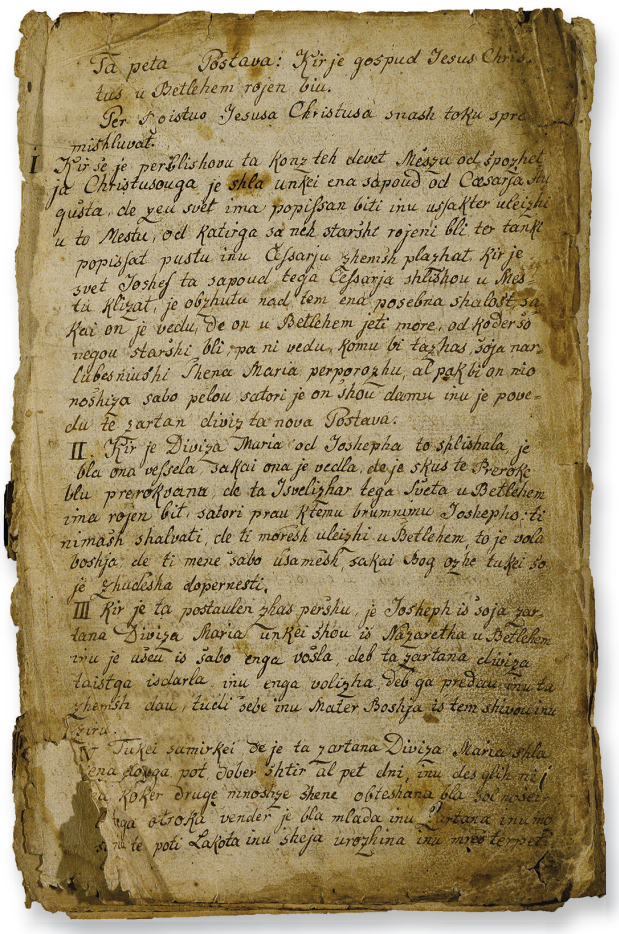
Ta peta Poſtava: Kir je gospud Jesus Chris-
tus u Betlehem rojen biu.
Per Poistuo Jesusa Christusa snash toku spre-
mishluvat.
I Kir se je perblishova ta konz teh devet Neszu od spozhet-
ja Christusouga je shla unkei ena sapoud od Cesarja Au-
gusta, de ves svet ima popisan biti inu usaktер uleizhi
u to Nestu, od katerga sa neh starshi rojeni bli, to tanſ
popisat pustu inu Cesarju shemish plashat. Kir je
svet Josheſ ta sapoud tega Cesarja shtishou u Nes-
ta klizat, je obzhuta nad tem ena posebna shalost, sa-
kai on je vedu, de on u Betlehem jeti more, od koderſo
vegou starshi bli, pa ni vedu, komu bi tazhas soja nar
lubesniushi Zhena Maria perporozhu, al pak bi on nio
noshiza sabo pelou satori je on shou domu inu je pove-
du le sartan diviz ta nova Poſtava.
II Kir je Diviza Maria od Josheppha to splishala je
bla ona veſela sakai ona je vedla, de je skus te Preroke
bla preroksana, de ta Isvelizhar tega Sveta u Betlehem
ima rojen bit, satori prau Ktemu brumnumu Josheppho: ti
nimash shalvati, de ti moresh uleizhi u Betlehem, to je vola
boshja, de ti mene sabo usamesh, sakai Bog ozhe tuſti so
je zhudesha dopernesti.
III Kir je ta postauljen zhas pershu, je Josheph is soja sar-
tana Diviza Maria unkei shou is Nazareth u Betlehem
inu je useu is sabo enga vosla deb ta sartana diviza
laistga isdarla inu enga volizha deb ga predau inu ta
zhemish dou, tuceli sebe inu Mater Boshja is tem shivou inu
sira.
IV Tukei samirkei de je ta sartana Diviza Maria shla
ena dolga pot dober shtir al pet dni inu des glih nie
a koker druge ninostize zhene obteshana bla bol mozh-
nga otroka vender je bla mlada inu sartana inu mo
te poti Lakota inu sheja urozhina inu mreo terpet

»Kdu pak oče erzložnu dapovedat, koku grenka, koku grozovitna inu tiranska je ta zadna smrtna težava bla, katira je iz vsa glavtjo teh peklu le-sem peršla, ja, katira je tulkaj zamogla, de ona tiga narmočnejšiga, naroblastnišga inu med vsem napremaganšga vojšaka, tiga večniga naizkončniga Boga samga, ob to živlene perpravla? To kader je negova zadna ura peršla, takrat je njega ta grenka smrt ta zadnikrat, nargrenkejši inu narmočnejši sunla iz taka glavtjo na negovu bovnu srce, de so se njemo njegove oči noter udrle, negov šlišajne mo je opadel, negov jezk je umovknu, ta mrzu mrtvaški put je vun udaru inu to truplu je blu tok grozovitnu stegnenu, de vse negove rebra so se premeknile, vse žile inu kite ble pretegnene.
Zadenč je počlu to naržlahtniš, narsladkejši inu narčastitlovš srce od velike sile teh smrtnih težav inu se je zavol naizrečenih bolečin po sred na doje pretrgalu. Toku pričuje rezodejne s. Brigite inu med tem, kader je to srce počlu, takrat je ta umrjoči Kristus tok močnu zavpov, de to vpetje je tem zravn stoječim skuz muzk inu kosti predrlu.« (str. 563)

»Besedilo *Poljanskega rokopisa* kot asketično-meditativna proza v okviru literature duhovne izgradnje ima jasen cilj, ki ga avtor postopno dosega preko različnih neločljivo prepletenih plasti besedila. Tako kot se je avtor z izbiro jezikovnih variant želel naslovniku čim bolj približati, da bi poglobil njegovo vero, je z istim ciljem razvijal tudi estetsko funkcijo besedila. Naslovnika je želel pritegniti k meditativnemu branju ali poslušanju in s tem k askezi tudi z uporabo številnih medbesedilnih in retoričnih figur.« ►

Andrejka Žejn

Na naslovnici: Prvi ohranjeni list *Poljanskega rokopisa*, stran 11.
Narodna in univerzitetna knjižnica, Rokopisni oddelek, Ljubljana.
Foto: Marko Zaplatil, ZRC SAZU

DELA STAREJŠEGA SLOVENSKEGA SLOVSTVA

3

INŠTITUT ZA SLOVENSKO LITERATURO IN LITERARNE VEDE
ZNANSTVENORAZISKOVALNEGA CENTRA
SLOVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI IN UMETNOSTI

POLJANSKI ROKOPIS
Jezusovo življenje

Editio princeps

Znanstvenokritična izdaja

Uredila
Matija Ogrin in Andrejka Žejn

Založba ZRC

2025

Avtorji znanstvenokritične izdaje

Uredila
Matija Ogrin in Andrejka Žejn

Diplomatični prepis
Andreja Šuštar, Irena Avsenik Nabergoj, Andrejka Žejn

Jezikoslovna načela kritičnega prepisa
Andrejka Žejn

Kritični prepis rokopisa
Andrejka Žejn in Irena Avsenik Nabergoj
s sodelovanjem Rosane Čop in Maruše Brozovič

Slovar starejšega besedja
Andrejka Žejn

Spremni študiji in opombe h kritičnemu prepisu
Matija Ogrin in Andrejka Žejn

Fotografije izvirnika
Marko Zaplatil

Obdelava zapisa TEI, izdelava indeksa imen
Andrejka Žejn, Tomaž Erjavec

Izvirni rokopis iz Poljanske doline posredovala
France Štukl †
Boris Golec

Vsebina

7
Uvod

9
Ekdotične oznake

11
Poljanski rokopis. Kritični prepis

612
Appendix

643
Opombe h kritičnemu prepisu

659
Imensko kazalo

671
Matija Ogrin
Poljanski rokopis v slovenskem rokopisnem izročilu *vita Christi*

687
Andrejka Žejn
Slovenske tiskane izdaje priredb *Jezusovega življenja* Martina Cochemskega

693
Andrejka Žejn
Načela kritičnega prepisa

703
Andrejka Žejn
Jezikovna in slogovna podoba *Poljanskega rokopisa*

714
Viri in bibliografija

720
Andrejka Žejn
Slovar starejšega besedja

Uvod

Poljanski rokopis je veliko baročno literarno delo o Jezusovem življenju. Neznani slovenski prireditelj je sredi 18. stoletja napravil veliko slovensko sintezo na podlagi srednjeveških in baročnih asketičnih besedil zvrsti *vita Christi*. Ta rokopis iz srede 18. stoletja imenujemo *Jezusovo življenje*. Obsegal je čez 900 strani, a se je ohranilo le 40 listov v Arhivu Republike Slovenije. Ne vemo, ali je to bil prvi slovenski rokopis o Jezusovem življenju ali pa je bilo njegovo besedilo že prepisano iz starejšega izročila. Toda gotovo je, da je bil iz tega starejšega rokopisa okrog leta 1800 prepisan *Poljanski rokopi*s. Ohranil se je nad Poljansko dolino, od tod njegovo ime; hrani ga NUK v Ljubljani.

Slovensko *Jezusovo življenje*, ki se nam je ohranilo v *Poljanskem rokopisu*, je veliko delo v več pogledih. Najprej je to sinteza obsežne učenjaške in asketične tradicije o premišljevanju Jezusovega življenja: temeljni monastični pisci, iz katerih se napaja slovensko besedilo, so psevdo-Bonaventura z vplivnim delom frančiškanske duhovnosti *Meditationes vitae Christi*, kartuzijan Ludolf Saški z *Vita Christi* in sv. Brigita Švedska z *Revelationes Caelestes*, vsi iz 14. stoletja. Ti avtorji posegajo k cerkvenim očetom in temeljnim delom, kakor denimo *Glossa ordinaria*, ki je že samo zase sinteza eksegeze visokega srednjega veka. Na drugi strani pa globoko teološko meditativnost teh piscev v slovenskem Jezusovem življenju dopolnjuje vpliv razgibanega baročnega pripovednika, nemškega kapucina Martina Cochemskega (1634–1712) s krajšo in daljšo izdajo *Das grosse Leben Christi*. Ta je srednjeveški meditativnosti dodal pripovedni polet, čustveno moč vživetja, podoživljanje s pomočjo fikcijsko prikazanih pripovednih podrobnosti, pristnih človeških položajev, pretresljivih pasijonskih prizorov.

Slovenski pisatelj *Jezusovega življenja* je zajemal iz vsega tega gradiva precej samostojno, ga povzemal, mestoma strnil, vedno pa je skrbel, da je uporabljene vsebinske prvine literarno oblikoval v nagovarjajočo meditativno pripoved. V njej je združil teološko razlago patristične in srednjeveške dobe z živim psihološkim čustvovanjem novoveškega baročnega posameznika; eksegezo evangelijev je povezal z nekanoničnimi, parabibličnimi pripovedmi; historično panoramo dogajanja je razvil s čudovitim poletom legende in fantazije.

Ves ta polet pisateljske ustvarjalnosti je izhajal iz ene trdne točke: iz poglabljanja v misterij Jezusa Kristusa. Slovenskega pisatelja, ki je v 18. stoletju to zmogel in napisal rokopis *Jezusovo življenje*, še ne poznamo. Toda zaradi pomembnega deleža, ki ga ima v genezi besedila delo kapucina Martina Cochemskega, lahko sklepamo, da je bil to slovenski kapucin.

Njegovi knjigi je bila pot v tisk onemogočena, saj so razsvetljenci prepovedali večino baročnih asketičnih besedil, tudi Cochemskega. Ta knjiga se je lahko širila le s sredstvi rokopisne kulture – in *Poljanski rokopis* je takšen srečno ohranjen prepis iz poznejše dobe okrog ali kmalu po 1800.

Kritični prepis te izdaje nudi bralcu verno historično besedilo 664 ohranjenih strani *Poljanskega rokopisa*. V Appendixu najde bralec še dodatna besedila z 32 stranmi obeh starejših rokopisov o Jezusovem življenju; to so odlomki, ki so v *Poljanskem rokopisu* izgubljeni.

Edicijo sklepajo komentar obeh urednikov, Slovar starejšega besedja in strokovni aparat. Skoraj troje stoletij po nastanku se prvotno slovensko *Jezusovo življenje* vrača k bralcem za estetsko in duhovno kontemplacijo.

Matija Ogrin
v Ljubljani, 24. februarja 2025

Ekdotične oznake

[...] pomeni vrzel v rokopisu, besedilo manjka (uničeno, izgubljeno);

[ ] pomeni uredniški popravek očitne napake v rokopisu;

⟨ ⟩ pomeni besedilo, ki ga je vstavil urednik, ker ga je pisec pomotoma pozabil zapisati;

< > pomeni besedilo, ki ga je vstavil urednik, ker je bilo v rokopisu fizično uničeno, a ga je bilo moč uganiti;

[?] pomeni nejasno mesto v rokopisu pred tem znamenjem

Številčenje strani v izvirnem rokopisu, t. i. primarna paginacija, je navedeno ob stranskem robu kritičnega prepisa v oglatih oklepajih, npr. [914]. Dvojni oklepaj, npr. [[488a]], pomeni uredniško popravljeno ali dodano paginacijo. Poglavitvi viri so v opombah in komentarju citirani s siglami, ki so razložene v seznamu virov, denimo:

C 1683 – pomeni krajšo izdajo dela Martina Cochemskega
Ludolf 1878 – pomeni izdajo *Vita Christi* Ludolfa Saškega
RRSS – *Register rokopisov slovenskega slovstva*

Okrajšave, ki jih uporablja pisec *Poljanskega rokopisa*, so v kritičnem prepisu ohranjene.

Rokopis	Kritični prepis	Razvezan
p.	p.	postava
s.	s.	sveti
ss.	s.	sveti (množina)
v.	v.	verz

POLJANSKI ROKOPIS
Kritični prepis

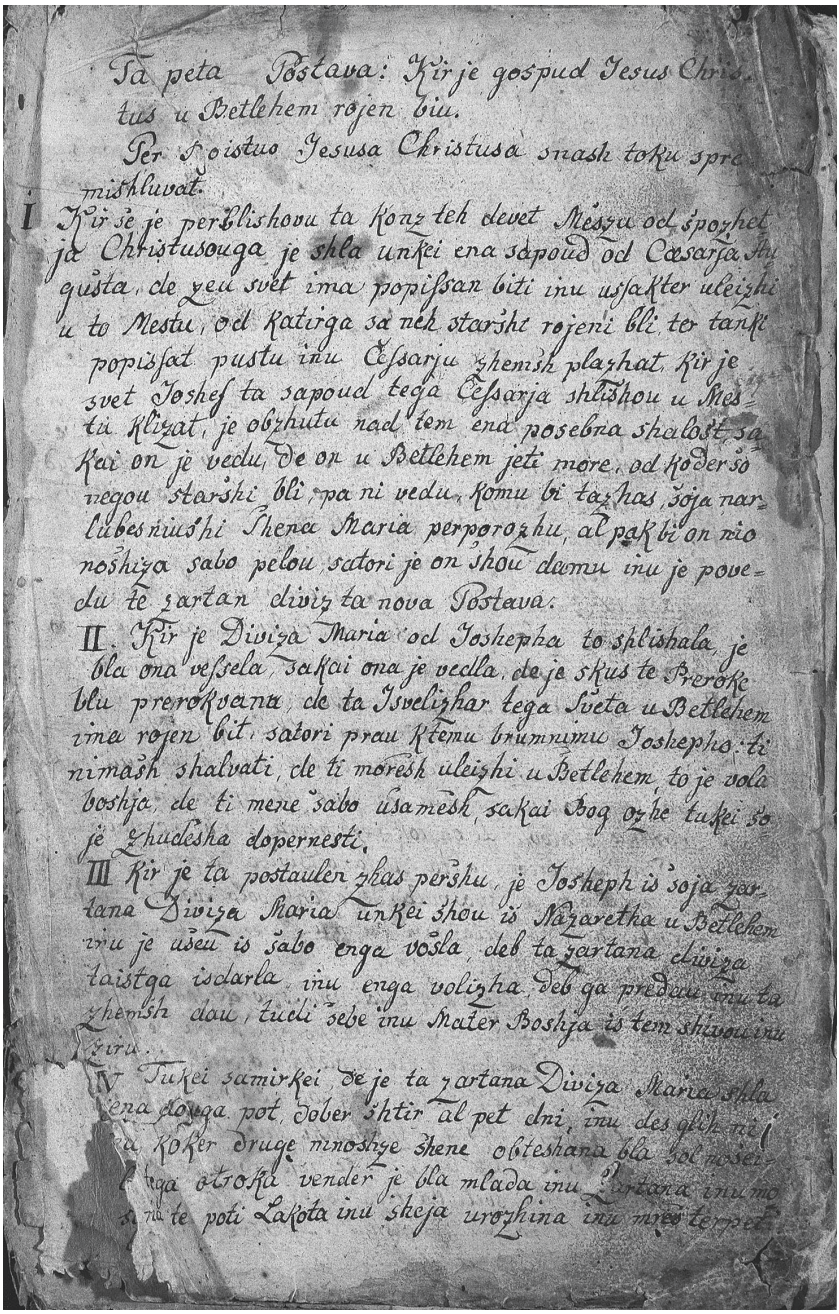

Prvi ohranjeni list *Poljanskega rokopisa*, stran 11.
Narodna in univerzitetna knjižnica, Rokopisni oddelek, Ljubljana.
Foto: Marko Zaplatil, ZRC SAZU

[[11]]

Ta peta postava: Kir je Gospud Jezus Kristus v Betlehem rojen biv

Per rojstvo Jezusa Kristusa znaš toku spremišluvat.[1]

I. Kir se je perbližovu ta konc teh devet mescu od spočetja Kristusovga, je šla vnkej ena zapovd od cesarja Avgusta, de cev svet ima popisan biti inu vsakter vlejči[2] v to mestu, od katirga sa neh starši rojeni bli, ter tanki popisat pustu inu cesarju čemž plačat. Kir je svet Jožef ta zapovd tega cesarja šlišov v mestu klicat, je občutu nad tem ena posebna žalost, zakaj on je vedu, de on v Betlehem jeti more, od koder so negov starši bli, pa ni vedu, komu bi tačas soja narlubeznivši žena Marija perporoču, al pak bi on njo nošico s sabo pelov. Zatori je on šov damu inu je povedu te cartan Divic ta nova postava.

II. Kir je Divica Marija od Jožefa to šlišala, je bla ona vesela, zakaj ona je vedla, de je skuz te preroke blu prerokvanu, de ta Izveličar tega sveta v Betlehem ima rojen bit. Zatori prav k temu brumnimu Jožefo: „Ti nimaš žalvati, de ti moreš vlejči v Betlehem, to je vola Božja, de ti mene sabo[3] vzameš, zakaj Bog oče tukej soje čudeža[4] doprnesti."

III. Kir je ta postavlen čas peršu, je Jožef iz soja cartana Divica Marija vnkej šov iz Nazareta v Betlehem inu je vzev iz sabo enga vosla, deb ta cartana Divica taistga izdarla, inu enga voliča, deb ga predav inu ta čemž dav, tudi sebe inu Mater Božja iz tem živov inu ciru.

IV. Tukej zamirkej, de je ta cartana Divica Marija šla ena dovga pot, dober štir al pet dni, inu desglih ni <tak>u koker druge množce žene[5] obtežana bla, zol nosej<oč>[6] tega otroka,[7] vender je bla mlada inu cartana inu mo<gla> na te poti lakota inu žeja, vročina inu mrez trpeti.

[[12]]

V. Kir so peršli pruti Betlehem, je svet Jožef v mestu okol hodu koker en kmet iz tem vosličam inu voličam inu je jesku ene jerperge inu ta kralica teh nebes je ponižnu iz nim šla, kir pak v taistmu času to mestu je blo povhen ludi inu te bogat vse jerperge sa prevzeli. Ta brumni Jožef iz sojo ženo zavol negovga boštva ni mogov zravn priti, zatori je mogu iz potrebe v ena odprta štalca jeti, katira je bla zidana pred enim breznam v enimo skalovjo, pod katira so te kmeti ob semneh neh kojne inu druga živina prpravlali al postavlali.

VI. Inu kir je svet Jožef iz ta Divica, katira je bla od velike rajže trudna, v ta štalca peršu, je blu popred tud veliku ubozih ludi noter, katir so tanki čez noč otli prebivat. Al svet Jožef je prosu te ludi, deb njegov noseči ženi en pokojni kotič oteli pustiti,[8] inu toku je šla Mati Božja v ta brezen taiste štalce iz tem vosličam inu voličam. O kristjanski človk, premisli tuki dober ta naizrečena ponižnost inu boštvo Sinu Božiga inu negove lube matere!

VII. Kir so toku v nadlogah inu boštvo tamki bli, je občutila ta žlahtna Divica ne ene britkust, koker druge nošice žene, temuč naizrečenu vesele. S tega je dol vzela, de je ta ura tega rojstva peršla, inu pove le-tu s. Jožefo, katir je močnu žalovu, de on tok neč nima, kar bi blo mater al pak otroku potrebenga. Ta cartana Divica ga je pak potroštala, zakaj ona je spoznala, de je toku vola Božja inu de ta Izveličar tega sveta nam k enimu eksempelnu v revah inu boštvo rojen biti oče.

VIII. Ta čista Divica poklekne doli inu iz gor držanimi rokami, z mislijo inu srcam se je Bogu perporočila inu je občutila čedali več sladkust v nje diviškimo srcu. Brez cvibl<a> je blu per nje veliku svetih angelov navideoč inu to <je> biv ta edin Sin Božji v človeški naturi, katiro je <od> te čiste Divice nase vzev, od ne rojen brez zgubl<ene> čistost. Koker ta svetloba tega sonca preseje skuz ta <glež> inu na gležu na temu plajšu te žlahtne Divice, v[...][9]

[19]

<Pomor nedolžnih otročičev in vrnitev Svete družine iz Egipta>[10]

[...] v kralestvi potrjen, zatori je vnkej poslov soje služabnike inu je njem zapovedov, vse otročiče v Betlehem pomoriti inu vseh unih krajih, katir so bli dveletni inu zdolej stari, po tem času, koker je biv od teh modrih sprašov. O kaj je bilu tukej za enu jokajne, plakajne inu klagvajne od teh bogih inu žalostnih mater, očetu, sester inu bratu!

III. Po temu grozovitnimo djajnu umrje Herodež ene jamrne smrti inu ta angel tega Gospuda se perkaže Jožefo v spajnu v egiptovski duželi inu prav k njemu: „Vstan gori, vzemi tega otroka inu njega mater inu pejde v ta dužela Izrael, zakaj taisti so umrli, katir so iskal to dete umoriti.“ Kir Jožef to šliši, se je rezveselu inu zjutri zgodi je on le-tu Mater Boži povedov, katira se je tudi rezveselila inu morebiti k temu detecu Jezusu rekla: „O moj lubi sin! Mi očmo zupet v naša dužela jeti, zakaj tukej smo mi v zapušenih krajih, med tem ajdmi bili.“

IV. Kir je že svet Jožef vse poplaču inu tem ubogem zdelu, mirkej tukej, de Jožef je iz Božjo Materjo inu tem detetcam iz egiptovske dužele šov pozimi, ta prvi dan po S. treh kralih, akulih morebiti ob taistimu času v taistimu kraju ni toku huda zima koker per nas, vender je težku rajžat, zatorej so oni na rajž veliku trpeti mogli.

V. Kir je svet Jožef od soje soseske slovo vzev,[11] zakaj v egiptotovski duželi so bili tudi Judje al te judovske vire, koker se v pergodišah teh apostelnov[12] vidi, tudi je lohku verjeti, de nekateri iz ajdov zavola tega brumniga živlenja inu vučejna Marije inu Jožefa sa se preobrnili k te judovski viri, zatorej je veliku mož inu žen k te čisti Divici inu s. Jožefo peršli, de sa jeh spremili, zakaj vsakter jeh je za lub jemov zavola njeh lepiga zadržajna. Inu koker svet Bonaventura prav: Mati

Božja je imela enu taku lubeznivu obličje, de katir ja je zagledov, leta je biv iz ena čista inu spoštena lubezen pruti nje vžgan.

VI. Toku so šli vnkej iz mesta, svet Jožef je šov enmalu naprej iz tem možem, inu ta Divica Marija enu malu za njem inu je pelala iz sabo to detice Jezusa, katiru je sedem liet takrat bilu staru.

[20]

Al kir so en čas iz nim šli, jeh je s. Jožef prosu, de bi se oni zupet nazaj podali v to mestu, inu se je zahvalu njem za ta čast, katira sa nemu skazali. Le-tu je tudi Marija tem fravam sturila ter sa se objeli inu eden tega druziga požegnali.

VII. Spremisli naprej iz s. Bonaventuram, koku nekateri iz teh mož so tega Gospuda za enu usmilene imeli iz neh uboštvam ter sa letu lepu inu perjetnu dete k seb poklicali, na soje naročje vzeli, iz lubezen kušenli inu k zadnimu njemu nekatere vinarje dali. Al ta lubeznivi otrok se je sramvov te denarje vzeti, je pogledov soja luba mater, inu kir je on lubu soja luba mater inu uboštvo, je vzev ene vinarje iz sramožlivostjo inu se je za taiste zahvalu. Tudi nekatere frave sa njega k sebi poklicale inu so mo dale ene vinarje inu sa kušenle to dete iz lubezen inu perjaznost. O zagvišnu, aku ti pamet imaš, bi se jemov tega začudit inu temu Odrešeniku zahvalit, katir se je za toja vola iz soja luba materjo taki ponižnost inu revšnost podvrgov, akulih v njegovi moči stoji vse, kar je v nebesih inu na zemli. Tukej ti tudi imaš merkat, akulih le-tu dete Jezus po sojmo človestvo[13] soja zastopnost jnu počutke je nucov po čas teh let inu soje starost koker drugi otroci, vender je on biv enga žlahtniga inu hurtig života, zatorej je on veliku poprej koker drugi otroci začev govariti jnu bel brumen v vseh rečeh zadržu koker drugi otroci. Zatori prav ta s. evangelium: „To dete Jezus je gor jemav inu rasu na madrust, starost inu gnadi per Bogu inu ludeh."

VIII. Potem sa si dal eden temu drugimu ta žegen ter so šle sakseb po soj poti. Oni so nazaj pruti sojmu domu teži rajžali koker v egiptovska dužela, je blu to dete Jezus le osem tednu star inu je blu lohku nositi, al kir so iz egiptovske dužele šli, je on biv prevelk za nesti, zakaj on je biv sedem liet star.

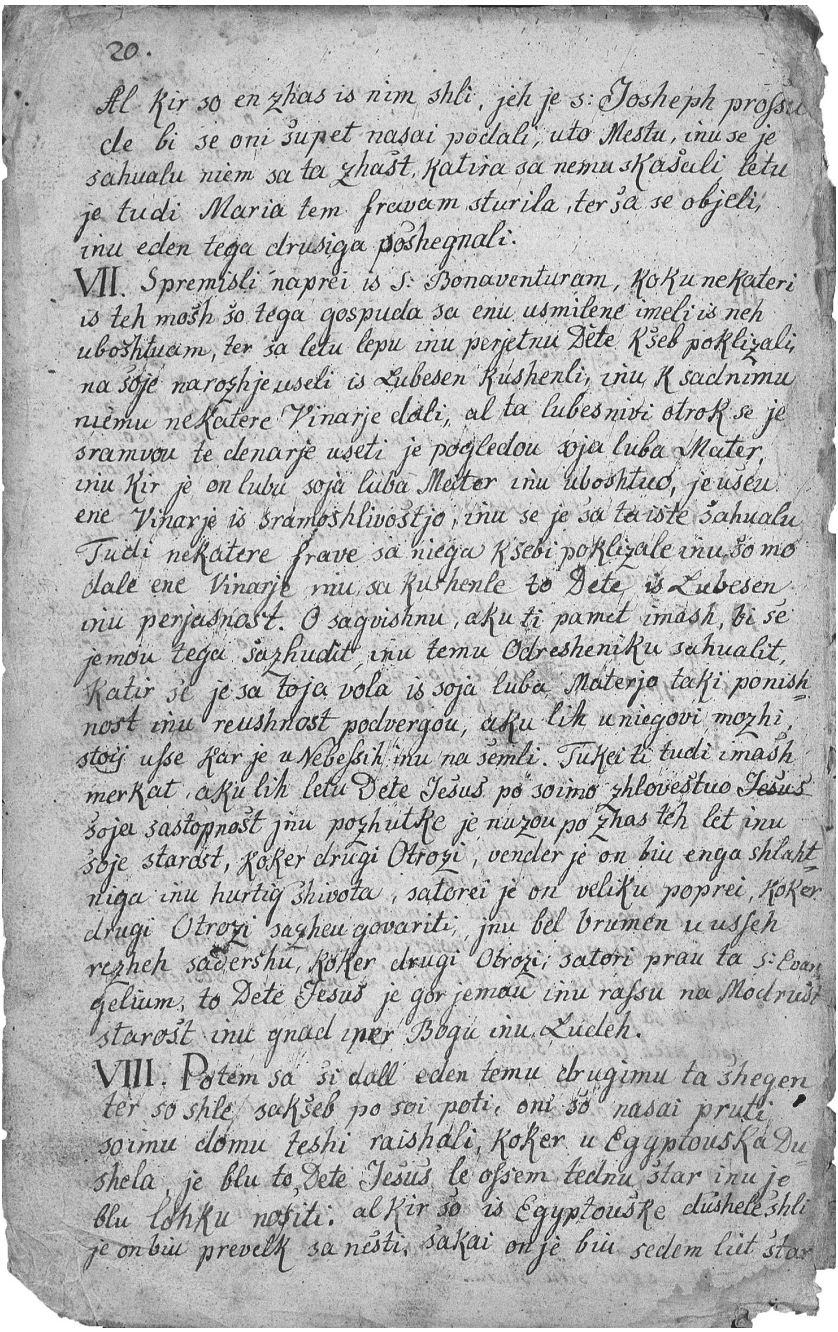

20.

Al kir so en zhas is nim shli, jeh je s: Josheph prosu
cle bi se oni supet nasai podali, uto Mesto, inu se je
sahualu niem sa to zhast, katira sa nemu skasuli letu
je tudi Maria tem fravam sturila, ter sa se objeli,
inu eden tega drusiga poshegnali.

VII. Spremisli naprei is S: Bonaventuram, koku nekateri
is teh mosh so tega gospuda sa eniu usmilene imeli is neh
ubosthuam, ter sa letu lepu inu perjetnu Dete K sebi poklizali,
na soje narosheje useli is Lubesen kushenli, inu K sadnimu
niemu nekatere Vinarje dali, al ta lubesnivi otrok se je
sramvou te denarje useti je pogledou soja luba Mater,
inu kir je on lubi soja luba Mater inu uboshtuo, je use
ene Vinarje is sramoshlivostjo, inu se je sa to iste sahualu
Tudi nekatere frave sa niega K sebi poklizale inu so mo
dale ene Vinarje inu sa Kushenle to Dete is Lubesen
inu perjasnast. O sagvishnu, aku ti pamet imash, bi se
jemou tega sazhudit inu temu Odreshenicku sahualit,
Katir se je sa toja vola is soja luba Materjo taki ponish
nost inu reushnost podvergou, aku lih uniegovi mozhi
stoj use kar je u Nebesih inu na semli. Tukei ti tudi imash
merkat, aku lih letu Dete Jesus po soimo zhloveshtuo Jesus
soje zastopnast inu pozhutke je nuzou po zhas teh let inu
soje starast, koker drugi Otrozi, vender je on biu enga shlah
niga inu hurtiga shivota, satorei je on veliku poprei, koker
drugi Otrozi sagheu govariti, inu bel brumen u use
repheh sadershu, koker drugi Otrozi, satori prau ta s: Evan
gelium, to Dete Jesus je gor jemou inu rassu na Modrust
starost inu gnad iper Bogu inu Ludeh.

VIII. Potem sa si dall eden temu drugimu ta shegen
ter so shle sekseb po soi poti, oni so nasai pruti
soimu domu teshi raishali, koker u Egyptouska Du
shela, je blu to, Dete Jesus le osem tednu star inu je
blu lohku noriti. al kir so is Egyptouske dushele shli
je on biu prevelk sa nesti, sakai on je biu sedem lit star

Stran 20 *Poljanskega rokopisa*, NUK, Rokopisni oddelek, Ljubljana.
Do naslednje ohranjene strani manjka 26 strani, ki so izgubljene.
Foto: Marko Zaplatil, ZRC SAZU

[47]

<Odlomek o začetku Jezusovega javnega delovanja>[14]

[...] pak niso vselej per nemu ustali, temuč so zupet šli k sojmo delu inu k sojmu domu. Kader je Jezus po sojmu delu en pokoj imov inu se našpižu, je šov v hiša Petra, al ta švagerna Petra je bla močnu bovna inu obdana iz ena huda mrzelca inu oni so za njo prosili, deb ja otu ozravti.

XII. Kader je ta dobrutluvi Gospud njeh vira vidu, je stopu pruti nje inu je zapovedov te mrzelc, de jo ima zapustit. Inu ob taist uri je njo zapustila inu ona je zdajc gor vstala inu je služila Jezuso iz negovmi jogri vred.[15]

Koku je Jezus na te vohct v Kan Galilej ta voda v vinu spreobrnu[16] Ta XVII. postava

Ta historija, koku je Jezus ta voda v vinu spreobrnu, popiše svet Šentjanž Evangelist. Tukej znaš te erči spremišluvat.

I. Ta s. Rimska cirku toku drži, de Gospud Jezus je ravnu na taisti dan ta čudež na te ohcti sturu, kader je enu lietu po negovmu krstu preteklu. Ta evangelium pak prav, je bla ena ohcet v Kani Galileji, katir krej štir mile od Nazareta leži.

II. Tukej prav svet Hironimus, de je en gmejn vuk, de taista vohct je držu s. Šentjanž Evangelist, zakaj akulih je on skuz ta vira en joger Kristuso inu dostkrat k Gospodu peršu jnu negov vuk poslušu, vender on ni vseskuz per njemu ustov, dokler on še ni biv poklican k te apostolski čast, temuč ta prvikrat na taisti ohcti je njega poklicov Gospud Jezus popolnama od zanikrnost tega sveta v njegov čistost, koker svet Hironimus piše.

III. Na taisti ohceti je bla mati Jezusova, zakaj svet Šentjanž je biv nje sestre sin, koker je blo poprej imenvanu. Le-ta nje sestra Marija Salome, ta gospodina Zebedeja,

[48]

je šla k nje inu prav: „Jest sem mojga sinu Johanesa uženila po navadi te postave, zatori te prosem, de bi ti meni pomagala k te ohcti perpravlat.“ Dokler mati Jezusova je bla ta narstarši hči s. Ane, zatori je ona šla iz soja sestra pruti Kana nakatere dni pred ohctjo, deb one ta ohct perpravle. Iz tega se nikolku dol vzame, de ohct je bla s. Johanesa. Dokler ta luba Marija Divica to posvetnu ni več čislala, al k službi soje sestre inu zavol žlahte je ona kekej šla ter je tam vse reči podvižala, kar je narbolši mogla.

IV. Na ta ohct je biv tud povablen Jezus jnu njegovi joger, katir so takrat že v njega virval inu dostkrat k nemu peršli, koker Andreas, Petrus, Filipus, Natanael etc., dokler jeh Gospud še ni biv k apostelnam izvolu. De je pak Jezus na ohct sojga žvotniga prjatla peršu, je otu skuz le-tu na znajne dati, de ⟨k⟩ ohct jeti ni noben greh, aku se spoštenu drži inu nobena naspodobnost na triba.

V. Tukej zamirki, de Gospud Jezus koker en ponižen gostvavc se je usedu na en sleb inu nižejš krej, on je potler soje jogre toku učiv, inu kar je on učiv, to je on sam poprej sturu. Al Mati Božja je povsod gledala, kar je blo potrebniga inu koku se imajo te špiže naprej postavti, dokler ona ni sdela iz tem drugim per mizi, zatori je ona zamirkala, de je vina zmankalu. Tukej zamirkite, o vi kršenki, kaj za en žlahtni gostvavc inu s. peršone so ble na le-ti ohct, namerč Sin Božji, ta kral teh nebes inu zemle, Mati Božja, ta narviši cesarica v nebesih inu na zemli, zatori nimate virvat, deb se bla na te ohcte ta naspodobnost, ples inu skakajne daprnašalu, koker se zdej godi, dokler scer bi Jezus inu njega mati na bli tam ostali.

VI. Kader je že ta gostarija h koncu šla, so peršli te tovarši k mater Jezusovi inu so k nje djali: „Mati, vina ni več, deb mi natočili inu naprej postavli.“

[49]

Natu prav mati tega Gospuda: „Jest očem gledat, de ga bom dobila.“ Inu dokler ta Divica ni vedla, kej bi vinu vzela, al morebiti nje sestra je imela mal dnarju taistiga kupiti, je mislila sama per sebi: „Jest vem, de moj sin vse erči zamore, jest očem nega na pomuč klicat, on men na bo odreku.“

VII. Potem je šla ona iz velikem zaupajnam k Jezuso, ktir je koker en ponižen per dureh na enimo kraj sedu, inu je djala k nemu: „Moj narlubeznivši sin, vina ni več to jnu moja sestra je sromaška jnu jest na vem, kje bi mi vinu vzeli, de ta ohct bode dober inu spoštenu končana. Ti zamoreš nam pomagat, aku očeš.“ Jezus prav k nje: „Žena, kaj je meni inu tebi za tu?“ Al koker biv otu reči: „Ti veš, de jest iz moje Božje moči znam čudeža striti inu ne iz človeške moči. Al ta Božja natura jest nimam od tebe, zatori jest nisem dovžan čudeža delat po tojmu pogirvan. Dokler po bogstvo

jest nisem dovžan tebi pokorn biti, tudi moja ura še ni peršla, čudeža delat.“ Zakaj Gospud je otu, de bi celu neč več vina tam na blo, deb toku ta čudež tulkaj perjetnejši biv pred vsem ludmi, katir sa na ohct bli.[17]

VIII. Zavol teh besedi Kristusa Mati Božja ni scviblala, dokler ona je vedla, kok dobrotlu je on, zatori je šla k tem trušarjam inu je djala k njem: „Pojte kje k mojmo sinu, inu kar on bo vam povedov, to strite.“ Iz tega spoznej to veliku usmilejne te vredne Matere Božje, katira je skrbela, deb obenga špota na te ohct na trpeli.

IX. Tamkej pak je bilu postavlenih šest kamnitnih vrčov po šegi judovskiga očišvajna, ti so držali vsak dva al tri firkelne, iz taistih vrčov so se te Judje dostkrat umivali, inu ta posoda, katira se k mizi nuca. To prav Jezus k tem služabnikam: „Napovnite vrče z vodo.“ On ni otu te posode vzeti, v katir je poprej vinu blo, zatori je ukazu gune vrče vzeti inu iz vodo napovniti.

X. Ti služabniki so hitru šli k studencu po voda[18] inu so napovnili te vrče z vodo noter do vrha. Kir je le-to Marija Divica vidla, je bla vesela, kir ona je dobru vedla,

[50]

de bode tega narbolšiga vina ubivno. Potem je rekov Jezus k njem: „Natočite iz teh vrčov inu postavte na miza, al narpoprej dejte temo narimenitnejšimo al temu, katir je ta narveč na te ohct!“ Inu menjo nekateri vučeniki, de le-ta je biv en mašnik, dokler po šegi teh Judov je biv skor vselej en mašnik na ohctah, de so se tulkaj spodobniš zadržali, inu zatori so sedeli taki mašniki na temu narvrednejšimo kraju. Inu enimo takimo je zapovedov Jezus narpoprej piti dati.

XI. Kader so te služabniki iz teh vrčov natočili, sa vidli, de enu lepu rdeču vinu je blu, zakaj toko poje ta Cirku: „[aquae rubescunt], de iz vode je rdeču vinu postalu“,[19] zatori so oni nesli taistu kjekej k temu narveč častivrednimo na te ohct, de je on ta prvi piv jnu potler tem drugim dav. Kader je pak taisti gospud to vinu pokusu, se je začudu nad toku dobrim vinam. Al te služabniki so dobru vedli, de je peršu od mogočnost Kristusa.

XII. Ta starušina na te ohceti pokliče tega ženina inu prav k njemu: „Vsaki človk prvič dobru vinu da, dokler te ludje še dobre špiže imajo, kader so pak že nasiten, tok jem ⟨da⟩ ta poredniše. Ti pak si ohranu to dobru vinu dosehmal.“ Ta ženin odgovari: „Bog je nam to vinu poslu.“ Inu toku je vsakater piv na te ohcet inu sa se začudili čez velika dobruta tega vina, kakršenga še niso nikol pili.

XIII. Kader je mati tega Gospuda ta čudež vidla, je bla vesela ter je tudi to istu vinu pokusla inu dala sojim sestram inu tem drugim v hiš inu vsakater je prašu, kje so njek to dobru vinu dobili. Al te služabniki so djali, koku de je Jezus od Nazaret ta čudež sturu, zatori je njeh veliku v nega virvalu. Inu katir so popred v nega virval, so bli tulkaj v te viri potrjen.

XIV. Potem kje ta ohcet minula,[20] je poklicu Jezus
[51]
tega ženina na en krej inu prav k nemu: „Johanes, moj lubi brat, ti si mlad inu lep, pokaj očeš ti toja mladost temu svetu inu mes dati? Hodi za mano, jest očem tebe na ena nebeška ohcet pelat, kir se ti bodeš večnu veseliv. Al ta časna ohcet se začne iz veselam inu se konča iz [žalostjo], zatori hodi za mano, jest očem tebi en veliku bolši stan pokazat.“ Kir je le-tu Johanes šlišu inu že vidu ta moč Kristusa v spreubrnenu te vode v vinu, je šov za Kristusam inu je ostov per nemu ter je zapustu soja nebesta, pak ne na skrivnim, temuč on je tudi opominov, deb ohranila to divištvo. Inu on je potler šov k Jezuso, pak vender je šov včas na soje domvajne, noter de je nega Jezus k te apostolski čast poklicu. Glih koker je Jezus ta zakon potrdu skuz le-tu, de je on na ohcet biv, toku je potrdu ta stan tega divištva skuz tu, de je Johanesa od te ohcet poklicu. Zavol tega bo le-tu v Kršanski cirkvi držan, kader se eden užen al ena umoži, tok vender še lohku v en klošter pride, v katirmo se te regelce drže, popreden de se iz mesenim luštam umadežva, koker tudi je Joanes sturu.

XV. Potem je šov Jezus dol pruti Kafarnaum[21] iz soja luba materja inu z nakaterim drugim sojim žvotnim perjatlam jnu jogram, katire je on ob taistimo času imov, inu je tam ustov, al ne dovgu, inu je tudi tam veliku čudeža sturu. Tukej mirkej, koku je ta dobrutluvi

Gospud spoštenu šov iz soja luba materja, katira je rada za nim šla, zakaj ona je nega narbel poznala inu je rada vidla negove čudeža inu tudi rada pošlušala njegove sladke besede v pridgi.

Koku je Jezus Nicodemusa podvuču[22]
Ta XVIII. postava

Per spreubrnenu Nicodemusa znaš to spremišluvati.

I. Merki, de je Jezus od Kafarnaum gori v to poglavitnu
[52]
mestu Jude pruti Jeruzalem šov po zapovd te postave, kader se je teh Judov velika noč perbližvala. Inu veliku Judov je virvalu v Jezusa, kader je on v Jeruzalem na temu velikanočnimo prazniku biv. Al Jezus, katir vseh ludi srce vje,[23] je dober spoznov, de njeh veliku niso iz srca virval, zavol tega on njem ni otu veliku od vire pravt. Biv je pak med farizerji, katir so bli ob taistimo času za duhovne držan, z imenam Nicodemus, en vikši med Judmi al en vižar tega folka. Zavol tega, dokler je biv en velik vučenik, ta je peršu k Jezuso ponoč, zakaj on je biv v temnot te zmote[24] jnu ni smov per dnev zavol teh Judu k Gospudo pridti, katir so njemu bli navošlivi.

II. Kader je on v Jeruzalem k Jezuso v negove jerperge peršu, je nega perjaznu pozravu inu je djav k nemu: „Mojster! Mi vemo, de si ti en vučenik od Boga peršu al de je tebe Bog na ta svet poslu, zakaj nobeden na more te čudeža delat, koker jeh ti delaš, ampak de je Bog ž nim, zatori pogirjem v toj viri inu v Pismu čistu podvučen biti.“

III. Jezus je vidu negove žele, de on iz srca želi vedti ta kršanska vira, zatori je on začev inu nemu pravu od tega praviga zakramenta te vire, to je od s. krsta, inu je djav k njemu: „Resničnu resničnu, jest tebi povem, aku kdo na bo znovo rojen“ (zastop skuz ta krst), „ta na more vidti Božiga (obličja) kralestva.“ To je, on na more pridti v to večnu izveličajne, kir se Bug očitnu vidi, ampak de je popred kršen.

IV. Nicodemus je djav k nemu: „Koku se more en človk prerodit, kader je star? More le on zupet v soje matere telu pojti jnu se

roditi?“ On ni zastopu besedi Kristusovih od krsta, zatori je otu bel podvučen biti.

V. Jezus je odgovoru: „Resničnu resničnu, jest tebi povem, [53] aku katir na bo prerojen iz vode inu S. Duha, dokler ta voda v krstu zunej upere, al skuz ta gnada S. Duha bodo te grehi znotrej odpušen, ta na more v Božje kralestvu pridti.“ Koker biv otu Jezus reči: „Ta človk, katir oče izveličan biti, ta more skuz krst na duhovna viža prerojen biti, zakaj skuz ta krst bodo temu človeku grehi odpušen inu skuz ta gnada Božja se začne novu živlene pelat.“ [25]

VI. Inu Jezus je dalej govoru: „Kar je od mesa rojenu, tu je mesu. Inu toku en človk tega drugiga telesnu rodi, inu kar bo od duha rojenu skuz krst, tu je duh, dokler taistkrat začne ta človk enu duhovnu živlene pelat, zatori na začud se temu, de sim tebi djal, vi morte znovo skuz S. Duha rojen biti.“

VII. Nicodemus odgovari inu prav k nemu: „Koku se more to goditi?“ Zakaj Nicodemus se ni učiv duhovne pamet iz Pisma vzeti, zatori on ni mogu prov zapopasti, kar je Gospud njemu od duha pravu. Jezus je odgovoru: „Si le-ti en mojster v Izrael inu tega na veš?“ Koker biv djav: „Ti ja bereš ta postava inu te preroke inu na vzameš iz tega dol ene duhovne pamet, katira je v temu skrita. Vi na virjete inu na zastopte mene, kader jest vam od teh zanikrnih inu pozemelskih erči pravm, koku bote vi virval inu mene zastopil, kader bi jest vam od teh visokih nebeških erči[26] pravu?“

VIII. Potem je Jezus začev pravt Nikodemo od sojga trplejna, rekoč: „Koker je Mojzes ta kača v pušav povikšu, katira je bla iz broma zlita, inu vsi, katir sa ja nagledal, tem ni škodvala, toku more Sin tega človeka na znaminu s. križa povikšan biti, deb vsakatir, katir v njega virje iz ena prava vira inu daprnašajnam tega djajna te viere, na biv pogublen, temuč to večnu živlejne imov. Toku je Bug ta svet lubu, de je on k neh odrešejnu sojga lestniga sinu dav, dokler Bog ni poslu sojga sinu na ta svet, deb on ta svet sodu,
[54]
temuč deb ta sviet skuz nega izveličan biv.“

IX. Tukej zamirki, koku je ta dobrutlovi Gospud Jezus dovgu v nuč iz Nikodemam govoru jnu se mo ni tožilu, enga samga človeka vučiti. Kader je pak Nicodemus biv dober podvučen v te viri, je šov iz veselam od Jezusa ter se je nemu zahvalu za ta vuk, katirga je nemu dav.

Kader je Jezus iz sojim jogram začev krstit jnu ta ajdovska gospodična učiv
Ta XIX. postava[27]

Per te histori znaš toku spremišluvati.

I. Kir je Nicodemus v te vieri podvučen biv, se je Jezus podav od Jeruzalema v en drugi krej te judovske dužele, namreč pruti Jordan. Tam je vučiv inu kršovo, pak ne koker s. Šentjanž, temuč negov krst je odpušu te grehe inu deliv ta gnada Božja tem ludem, katir so ga iz prava vira prejeli. Al koker svet Avgustin inu Lira[28] pravta, tok je Jezus narpoprej krstu soje jogre, katir so v nega virval inu pred drugmi skrevej per nemu bli inu navadnu se per nemu zadržali, potem je on tudi taistim dav oblast, te ludi kršvati, toku de je on pridgvu inu ta folk učiv jnu sojim jogram krstiti perpustu.

II. Potem kso te joger Kristusu veliku ludi krstili, je tudi kršovo svet Šentjanž Krsnik. Al on je vse, katire je on krstu, poslu k Jezuso, od katirga je on šlišu, de je on začev krstiti, deb on neh prov učiv inu v te viri podvuču, zakaj krst svetga Šentjanža je blu le enu perpravlajne perhoda Kristusovga. Zatori je vstalu en prašajne med jogram s. Šentjanža od krsta Kristusoviga inu negovih jogrov, zakaj iz lubezen, katira so imeli pruti sojmo mojstro s. Šentjanžu, so peršli ter so djali pruti nemu: „Mojster, gun

[55]

kje per tebi biv na gunim kraj Jordana, od katirga ti pričuješ, poglej, ta [kršuje] inu negov joger tudi kršujejo inu en vsakater gre k nemu inu zapuste tebe.“

III. Svet Šentjanž je iz teh besedi dol vzev ta nazmasna lubezen, katira sa negov joger k nemu imeli, inu je tudi spoznov njeh naspamet. Zatori je djav k nem: „En človk na more neč prejeti, koker de bo nemu od nebes danu.“ Koker biv otu reči: „Kar sim jest sturu inu

še strim, to sim jest od Boga prejev, al le-ta je Sin Boži inu stri po sojmo dapadajenjo. Vi sami veste inu ste moje priče, de sim jest reku, jest nisem Kristus, temuč sim od Boga le-sem poslan. Zatori je meni le-tu en veliku vesele, de on inu negov joger kršujejo, dokler nemu le-tu po pravici sliši, kir on je Izveličar tega sveta."

IV. Dalej prav svet Šentjanž: „Vi se nimate čuditi, de on kršuje jnu jogre ima. Dokler on more rasti v dobrimo djanu inu velikih čudežah, jest pak morem dol vzeti inu majnši biti v mojeh velikih delah, koker ta pot al poslan jejna, kader ta Gospud, katir je nega poslu, sam pride. Dokler on je ta, katir je od zgori dol peršu. Kdor je od prsti, koker mi ludje, ta je ena prst inu govari od prsti, kdor pak od nebes pride, ta je čez vse ludi inu skaže, kar je on vidu inu slišu, od Boga sojga, nebeškiga Očeta, zakaj ktirga je Bug poslu, ta govari beseda Božja."

V. Johanes govari dalej k sojim jogram: „Katir kol virje v Sinu Božiga, to je v Kristusa, ta ima to večnu živlene, katir pak temu Sinu na virje, ta na bode večniga živlenja vidu, temuč jeza Božja ostane nad enim takim najovirnim človekam."

VI. Kader so te farizeri šlišal, de Kristus veliku jogru ima, to je človeku, katir so v nega

[56]

virval, tok so bli nemu navošlivi. Potem je ta dobrutlovi Jezus en mejhen čas zapustu judovska dužela ter se je zupet podav v Galileam, on pak je mogu rajžat po sred skuz Samariam.[29] Tam so prebivali ajdi, katir so bli zmešan Judje, dokler oni so držali teh pet buku Mojzesa inu so molili tudi te malike.

VII. Kader je Jezus toku eno dovgo pot šov, tok je peršu v en mestu Samarije. Le-to se imenuje Sihar, blizu tega pola, katiru je Jakob sojmu sinu Jožefo dav. Tamki pak je biv Jakoba Patriarha studenc. Kir je že Jezus od hoje biv truden, tok se je per temu studenc dol usedu, negov joger pak so šli noter v mestu, de bi bli jejst kupili inu per temu studenc koker ta sramak jedli inu taista voda piti mogli.

VIII. Kir je Jezus toku sedu inu počivu per temu studencu, je peršla ena žena iz mesta po voda. Ta dobrutlovi Gospud pak, kir se je biv na

te pot užeju, je pogirov, deb ona njemu piti dala. Zakaj Jezus je otu na ta viža iz njo začet govort, deb on uržah imov, iz njo dalej govort od duhovnih erči.

IX. Ta samaritanska žena je njega pogledala, inu kir je ona vidla, de je on en Jud biv, na gvant pak je ona nega poznala, je djala k nemu: „Koku ti pogirješ od mene piti, kir ti si en Jud inu jest sim ena samaritanska žena?“ Zakaj te Judje nimajo nobenga znajna iz Samaritan, zatori se je čudila ta žena nad ponižnastjo Kristusovo,[30] kir vender te Judje njeh zaničujejo koker pse. Iz tega mirki ta velika dobruta Kristusova, katir je od ene uboge žene en sam tronk vode pogirvu.

[57]

X. Jezus je odgovoru inu djav k nje: „Kader bi ti spoznala ta dar Boži, jnu kdo je ta, ktir k tebi prav, daj meni piti, bi ti morebiti bla nega prosila inu on biv tebi dav živa voda, to je ta gnada S. Duha, skuz katira ta duša živa postane.“ Al ta žena je menila, de on govari od te pozemelske vode, zatori je djala k nemu: „Gospud, sej ti nimaš nobene posode, iz katira bi mogu zajeti, inu ta štirna je globoka, od kod tedej ti imaš živa voda? Si ti več koker naš oča Jakob, ktir je nam ta štirna dav, inu on je iz te piv inu negov otroci jen negova žvina?“ Koker bla rekla: „Koku ti moreš ena bolš voda imeti, koker je ta?“

XI. Potem je otu Jezus nje dat spoznati, de on na govari od te pozemelske vode, temuč od te duhovne, skuz katira bode gnada Božja zastoplena, ter je reku k nje: „Katir ta voda pije, ktira ti zdej zajemleš, tega bode zupet žejlo. Kdor pak bode ta voda piv, ktira mo jest dam, tega na vekomej na bo žejlo. Dokler ktir gnada Božja ima, ta na pogirje več koker samga Boga.“

XII. Natu prav ta žena k nemu: „Gospud, jest tebe prosem, daj meni taiste vode, de mene na bo žejlu inu de jest na bodem mogla semki hodti po voda.“ Zakaj ona še ni zastopila besede Kristusove, zatori je nje Jezus dav dalej spoznati ter prav: „Pojdi kekej, poklič tojga moža ter pridi iz nim le-sem.“ Ta žena odgovari inu prav: „Jest nimam obenga moža.“ Natu je Jezus djav k nje: „Ti si prov rekla, jest nimam obenga moža, dokler ti si imela pet mož, inu ktirga ti zdej imaš, ta ni toj mož.“

XIII. Zavol teh besedi se je ta žena sprestrašla, de je on nje te skrivnost nje srca inu nje djana povedu, dokler obeden ni vedu, de ona obenga pravga moža nima, koker ona inu Bog, zatori je Jezusa pogledala inu je vidla, de je on en spošten inu brumen mož biv, zatori je djala k nemu: „Gospud, jest videm, de si ti en prerok, dokler ti moja skrivnost veš.“

[58]

XIV. V tem so peršli negov jogri inu oni so se čudili, de on iz to žena govari, ne deb oni bli kej naspodobniga od Kristusa miseli, temuč čez to so se oni čudili, de en tak vučenik, koker je biv Kristus, iz ena sama žena[31] govari. Pak vender neh obeden ni djav, kaj prašaš ti al kaj govariš ti iz njo. Zatori se je čudila ta žena nad ponižnostjo Kristusovo, kir vender te Judje neh zaničujejo.

XV. Potem je ta žena pustila nje vrč stati inu ⟨šla⟩ iz veselam inu zavzetjam v mestu ter je temu folku oznanila, rekoč: „Pridte, poglejte enga človeka, katir je meni vse povedu, kaj sim jest sturila, al on na biv Kristus.“ Koker deb bla rekla: Brez cvibla, on je ta pravi Mesias.

XVI. V tem so te joger Jezusa opominal inu djali: „Mojster, jej.“ Jnu so položili naprej per te štirn ena slaba špiža. Iz tega dol vzemi to veliko uboštvo Kristusa, katir je iz sojmi jogri jedu per en štirn koker en sromak. Inu je djav k sojim jogram: „Jest imam ena špiža jesti, od katire vi na veste, zakaj moja špiža je, de jest sturim vola mojga Očeta v vučejnu inu spreubrnenu teh ajdov, katira se meni bel perleže koker ta telesna špiža.“ Inu toku so jedli negov joger per te štirn inu on iz nem, sedioč iz njem na tleh, koker en sramaki.

XVII. Potem je veliku folka iz mesta k nemu peršlu, iz katirim je on dobrotlu govoru inu njem oznanovu ta vira, toku de neh veliku so v nega virval inu oni so nega prosili, deb on per neh ustov. Tedej je šov ta dobrutlovi Gospud v to mestu inu je dva dni tam ostov inu je nem pridgov, de neh cel veliku ta vira Kristusova sa nase vzeli inu djali: „Ta je resničnu Kristus, Izveličar tega sveta.“

Kader je Jezus tega kralča sinu ozravu
Ta XX. postava[32]

Per te histori znaš ti toku spremišluvati.

[59]

I. De je Jezus od Samaritanu čez dva dni preč vleku inu je šov v Galileja, v katirmu kraju je to mestu Nazaret ležalu. Kir je on v Galileja peršu, so nega tamki iz častjo gor vzeli, dokler so oni vidli te čudeža, katire je on v Jeruzalem ob temu velikanočnimu prazniku sturu, zakaj oni so bli tudi kekej peršli na ta praznik. Zatori so se veselili, de en tok svet prerok je iz njeh dužele rojen, akulih so nega te od Nazareta poprej zašpotvali inu po enimu hribu dol pehnit oteli.

II. Toku je Jezus zupet peršu v ta vas Kana v Galilej, kir je voda v vinu preubrnu, inu morebiti je bla Mati Božja popred tam inu je čakala na sojga lubga sinu. Dokler kader je ta velikanočni praznik v Jeruzalem konc vzev, tok je Jezus ukazu soj lubi materi iz tem drugim božim popotnikam zupet damu pruti Nazaret jeti inu je djav: „Jest bodem tudi potler peršu.“ Toku je Jezus koker tudi Divica Marija zupet mogu ena dovga težka pot jeti.

III. V taistimu času je biv v Galilej en gospud te Galilejske dužele postavlen od tega casarja, katir je tem Judam to kralestvo vzev, zatori je biv ta gospud imenvan en kralič, koker en mejhen gospud, koker zdej Fistomija bo imenvanu. Taisti gospud je prebivu v Kafarnaum, katiru je enu poglavitnu mestu v te dužel Galileja blu, inu on je imov enga sinu. Ta je biv navarnu bolan na mrzelc v [Kafarnaumu], zatori je biv njegov oča žalosten ter je pomuč jeskov.

IV. Kir je le-to šlišu, de je Jezus iz judovske dužele peršu v Galileja inu v te vas Kana biv, je biv vesev, dokler poprej ⟨je⟩ negovih čudežu

veliku šlišu od nega. Zatori je on virvu, de on zamore negovga sinu ozravt, inu je šov sam kekej k Jezusu v ta vas Kana ter je nega prosu, deb on dol peršu inu negovmo sinu pomagu,

[60]

dokler on je nega sivnu lubu, inu je navarnu ležu nad mrzelca ter je začev že pojemat.

VI. Ta kralič je djav k nemu iz ponižnostjo: „Gospud, jest te prosem, pride dol, popreden moj otrok umrje.“ Natu je djav Jezus k nemu: „Pojdi kekej, toj sin živi inu je zrav.“ Ta dobrutlovi Gospud ni otu iz nim jeti, dokler on je vedu, de on tudi brez telesne pričnost zamore ozravti.

VII. Kader je ta kralič šlišov te besede Kristusove, je njemu virvu inu je šov spet damu pruti Kafarnaum, inu v tem kader je on dol šov inu že na cest biv, so njemu negov hlapci iz velikem veselam nemo naprut peršli inu sa mo oznanili, povedajoč: „Gospud, dober se imej, toj sin živi jnu je cel zrav.“ Natu je on od neh izprašovu to uro, v katir je njemo blu bulši peršlu, dokler on je biv čez noč zunej per Jezusu. Inu oni so djali k nemu: „Včiri ob sedmi uri ga je mrzelca pustila.“ Tedej je ta oča spoznov, de je v taisti uri bilu, ob katir je Jezus k nemu reku, toj sin živi. Inu on je virvu iz vsa soja hiša vred inu se je potem pustu krstit.

Kader je Jezus soje jogre k apostelnam poklicu jnu izvolu Ta XXI. postava[33]

Kader je Jezus sojih dvanajst apostelnu izvolu, to spremišluj toku, koker se iz s. evangelija inu popisvajna teh s. očaku dol vzame.

I. Kader je Herodež v Galilej regiru inu sojmu lestnimu bratu Filipu negova zakonska žena, Herodias imenvana, vzev, je nega zavol tega svet Šentjanž svariv, rekoč: „Tebi se na spodobi, de ti tojga brata ženo imaš.“ Zavol tega je bla ta huda žena na s. Janeza savražna
[61]
inu je Herodeža napravla, de je on pustu s. Šentjanža ujeti inu v ječa postavt. Zatori, kader je Jezus le-tu šlišov, je začev on sam pridgvat, zakaj popred je vseskuz svet Šentjanž od nega pridgvov, ter je v galilejski dužel ukol hodu, pridgvu inu djav: „Sturite pokora, dokler to kralestvo teh nebes je blizu semki peršlu.“

II. Tukej zamirki, akulih je Jezus poprej veliku jogru imov, katir so v nega virval inu nekateri čas per nemu ostali, pak vender še niso bli prov potrdeni, de bi bli vseskuz per njemu ustal. Tudi še niso veliko oblast od Kristusa zadobli, zatori so oni dostkrat zupet šli damu v soje jerperge inu so peršli čez en čas zupet k nemu. Kader pak je s. Šentjanž ujet biv, je ta dobrutlovi Gospud začev pridgvat inu iz le-tih, katir so v njega virval, sebi nekatere k apostelnam izvolt, katir bi iz nim vred pridgval, zakaj svet Šentjanž ni mogu več od Kristusa pridgvat, dokler je v ječi biv.

III. Tukej prav ta evangelist, kader je Jezus per temu Galilejskimo murjo hodu, to je en velik jezer v galilejsk dužel, je on vidu dva brata, Simona, katir bo imenvan Petrus, inu Andreja, negovga brata. Le-ti so soje mreže v murje metali, kir oni so bli ribči inu so se živeli iz sojim delam, inu on je reku k nem: „Hodite za mano, jest očem vas k ribčam teh ludi striti!“ Koker biv reku: „Pustite to časnu delu inu se podejte za naprej na to duhovnu, katiru bodem jest vas učiv.“

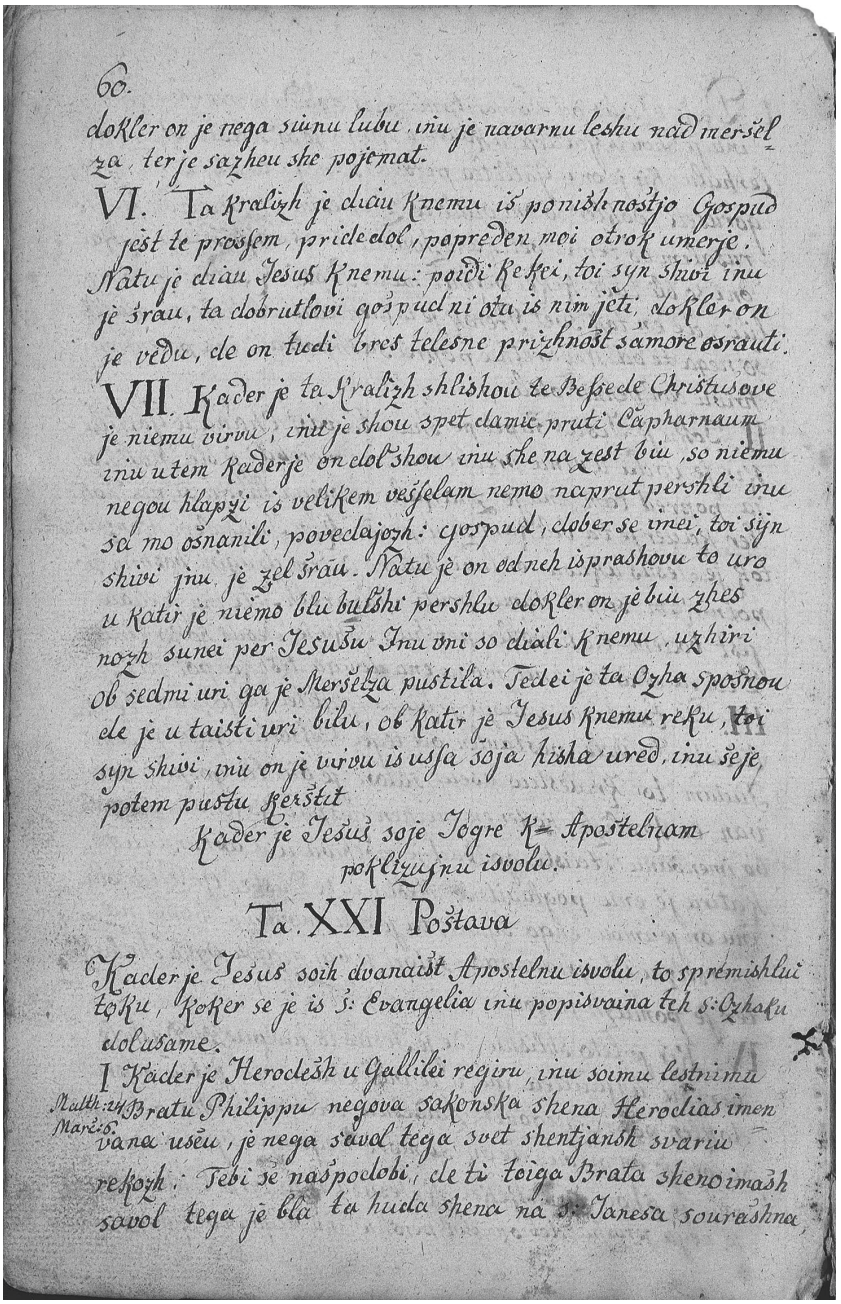

60.

dokler on je nega siuno lubu, inu je navarnu leshu nad mersel za, ter je sazheu she pojemat.

VI. Ta Kralizh je dniu Knemu is ponish nostjo Gospud jest te prosem, pridi dol, popreden moi otrok umerje. Natu je dniu Jesus Knemu: poidi Rekei, toi syn shivi inu je srau, ta dobrutlovi gospudni otu is nim jeti, dokler on je vedu, de on tiedi bres telesne prizhnost samore osrauti.

VII. Kader je ta Kralizh shlishou te Besede Christusove je niemu virvu, inu je shou spet damu pruti Capharnaum inu utem Kader je on dol shou inu she na zest biu, so niemu negou hlapzi is velikem veselam nemo naprut pershli inu so mo osnanili, povedajozh: gospud, dober se imei, toi sin shivi inu je zel srau. Natu je on ednek isprashovu to uro u Katir je niemo blu bulshi pershlu dokler on je biu zhes nozh sunei per Jesushu Inu vni so dniali Knemu, uzhiri ob sedmi uri qa je Mershelza pustila. Tedei je ta Ozha sposnou de je u taisti uri bilu, ob Katir je Jesus Knemu reku, toi syn shivi, inu on je virvu is usfa soja hisha ured, inu sheje potem pustu Kershtu

Kader je Jesus soje Jogre K- Apostelnam poklizu inu isvolu.

Ta. XXI Poštava

Kader je Jesus soih dvanaist Apostelnu isvolu, to spremishlui toku, Koker se je is S: Evangelia inu popisvaina teh S: Ozhaku dolusame.

I Kader je Herodesh u Gallilei regiru, inu soimu lestnima Matth: 14 Bratu Philippu negova sakonska shena Herodias imen Marc: 6 vana usem, je nega saval tega svet shentjansh svariu reshozh: Tebi se naspodobi, de ti teiga Brata sheno imash savol tega je bla ta huda shena na S: Janesa sourashna,

Začetek XXI. postave *Poljanskega rokopisa*, NUK, Rokopisni oddelek, Ljubljana.
Kako je Jezus postavil apostole.
Foto: Marko Zaplatil, ZRC SAZU

IV. Kader sta te dva jogra te besede Kristusove zašlišala, de on njeh oče v duhovnimu delu nucat, tud oče, deb skoz per njemo ostali, so zdajci popustil soje mreže inu so šli za nim. Iz tega se dol vzame neh velika pokoršna inu radavolnost, dokler oni nisa zapustili samu neh mreže, temuč tudi ženo inu otroke. Zakaj najde se zapisan, de s. Peter je imov še sojga švogra inu eno hčir, te je blo Petronila ⟨ime⟩,[34] al je on pak še ženo imov, to se na ve.

V. Potem je Jezus dalej šov naprej per temu jezer iz tem dvema jogri inu je vidu dva druga brata, namerč s. Jakoba,

[62]

tega večiga, inu svetga Šentjanža Evangelista, te sinove Zebedeja, v čovnu iz sojim očetam Zebedejam, de so oni soje mreže flikal jnu popravlal, inu jeh tudi poklicu, rekoč: „Hodite za mano inu pustite to časnu delu!“ Oni pak so zdajc popustil očeta inu te mreže ter so za njim hodili. Iz tega se dol vzame njeh lubezen pruti Jezuso. Inu kader so oni slavo od sojga očeta Zebedeja vzeli, se je brez cvibla ta brumni mož toku iz očne lubezen, katira je pruti nem imov, ⟨rezveselu,⟩ pak tudi se je rezveselu, de en tak svet mož je njeh k sojim posebnim jogram gor vzev. Le-te štir jogre je pelu Jezus k soj lubi mater. Ta je tudi perjaznu iz njem govarila ter jh je hvalila, de očjo za nje lubim sinkam hoditi inu povsod per nemu ostati. Al Jezus je njem povedu, de jeh oče poslat pridgvat jnu de oni bodo čudeža delal.

VI. Inu kader je on od tod šov, je vidu Mateuša na col sedeti. Ta je imov od gosposke ena služba, ta col pobirat. Takšni služabniki pak dostkrat ta folk težavja inu sture veliku greha, zatori so bli imenvan publikan inu očiten grešniki, inu Jezus je djav k nemu: „Hodi za mano!“ Koker biv otu reči: „Jenej od tega navarniga dela inu bodi moj joger, jest očem tebi enu srečnu delu naložt.“ Mateuš je biv tudi en jud, od tega roda Levi, koker s. Lucas inu Marka spričujejo.

VII. Koker hiter je Mateuš te besede Kristusove zašlišu, je gor vstov ter se je za nim podav, dokler Jezus je obudu znotrej negov srce skuz ta gnada, de je on zdajc za Gospudam šov inu k nemu stopu, rekoč: „Mojster, jest se očem spošten od mojih perjatlu ločt, zatori

tok pojdi iz tojim joger v moja hiša jnu jej z nam.“ Inu toku je ta dobrutlovi Gospud šov iz sojim joger v Mateušova hiša.

VIII. Mateuš je napravo Jezuso inu sojim sosedam ena velika gostarija. Inu kader je Jezus per mizi sedu,

[63]

en ne samu zavol te telesne špiže, temuč deb tudi s tem grešnik v govarejne peršu inu njeh spreobrnu, je peršlu veliku takih služabniku inu očitnih grešnikov v Mateušova hiša, čiger tovarš so oni bli, inu so sedeli per mizi iz Jezusam inu njegovim jogram. Dokler takrat je Jezus to narmejn štir jogre inu apostelne imov, katir so ž nim hodil inu ta folk vučili, akulih je on scer njeh veliku imov, katir so v nega virval.

IX. Kader so to te farizeri vidli, katir so bli med tem judovskim folkam za duhovne držan, sa djali k negovim jogram, kader so bli že od mize gor vstal: „Zakaj jej vaš Mojster z grešniki inu s colnari?“ Koker bli oteli reči: „Vi ste otroci, de vi za enim takim Mojstram hodte. Zakaj keb on biv brumen, toku bi se on perdružu k tem brumnim inu ne k takim naspoštenim ludem.“

X. Kader je Jezus tu šlišu, je otu za soje jogre odgovort, dokler oni še niso bli prov podvučen v S. pismu, inu je djav k nem: „Ti zravi na potrebujejo ozravlenika, temuč te bovni.“ Koker biv otu reči: „Katir so popred brumni, teh ni treba brumne delat. Al [te] uboge grešnike moremo vučite inu h te brumnost napravt.“ Dokler ta dobrutlovi Gospud je veliku grešniku spreobrnu skuz soj vuk, katirga je per mizi sturu, inu skuz negovu brumnu živlene, kader je on per njeh prebivu, dokler zavol njeh izveličajna je on k nem hodu. Inu dalej je djav k farizerjam: „Jest nisem peršu klicat te pravične, temuč te grešnike k spokornimo živlejnu.“

XI. z tega dol vzemi ta dobruta inu ponižnost Kristusova, dokler on je jedu iz grešnik jen je njeh špižu bel duhovnu, koker pak je on časnu špižan biv. On je tudi varvu soje jogre ter je djav, de je peršu zavol teh grešniku na ta svet, zatori bi tudi ti

[64]

imov k nemu en dober zaupajne imet, dokler on je vsih dobrut povn.

XII. Dalej piše s. Lucas, de je Jezus k sebi poklicu soje jogre, namrč taiste, katir so v nega virval jnu večkrat per nemu bli inu njemu bel skrovni bli, ter je dvanajst iz neh izvolu, katire je tudi apostelne imenovu, Simona, katirga je Petra imenvanu, inu Andreja, negovga brata, Jakoba inu Johanesa, Filipa inu Jerneja, Mateusa jnu Tomaža, Jakoba, sinu Alfej, Simon, Zelotes imenvan, Judeža, brata s. Jakoba, inu Judeža Iškarjota, katir je potler nega izdav. Lete naumne ludi je Jezus k apostelnam izvolu inu je otu skuz nje cev svet spreobrnit. Iz tega se očitnu dol vzame, de ne skuz posvetna modrust, temuč skuz djane S. Duha je ta svet postov.

XIII. Tukej mirki, de je Jezus le-te soje apostelne veliku na skrivnim učiv jnu skor vselej per nemu, dokler oni so skoz iz nim hodili ter so veliku uboštva inu pregajnana od teh Judu iz nim vred pretrpel. Inu kader je on njeh izvolu, je njem vsim dav soja gnada, de so bli učišen od vsih grehov. Judas pak je biv ta narmajnši med aposteln, zatori bode ta zaden štet, inu Jezus je nemu perporoču to gospodarstvu čez dnarje, dokler veliku brumnih ludi so dali Jezuso dnarju k almožen inu k cirng, zajn jnu njegove jogre.
Od tiga vzame Gospud Jezus včas nikolku, pak vender ne dosti, inu je ukazu Judežo dati inu skuz nega med te uboge rezdeliti, tudi njegove jogre s tem po potrebi previdti, katir še niso bli popolnama,
[65]
zatori niso mogli pomankajna trpeti.

XIV. Ta dobrutlovi Gospud je peršu iz tem sojim jogram dostkrat k soj lubezniv materi, zatori je ona njem bila dobru znana inu je dostkrat zvestu opominvala, deb oni nje lubmo sino v vseh rečeh pokorni bli, tudi je ona njem dostkrat te špiže kuhala.

Koku je s. Joanes Krstnik biv ob glava djan jnu Gospud Jezus soje jogre za pridgvati ven poslu
Ta XXII. postava[35]

Per timo pergodejno so le-te erči zamirkat.

I. Kader je Gospud Jezus od dne do dne skoz bel inu več biv rezglašen, je dosti v nega virvalu, so s. Joanesa jogri ena navošlivost pruti Jezusu obudili iz velike lubezen pruti sojmu mojstru inu iz človeške napopolnamast, zatori je otu s. Joanes, deb oni sami vidli te dela Kristusa inu v nega virvali, dokler on je šlišu v ječ te velike dela Kristusa, zakaj negov jogri so njemu dostkrat povedali. Tukej je zamirkat, de Herodež, en firšt v Galilej, tega velikiga Herodeža sin, je imov za žena ta hčir tega krala v Arabij. Kir pak le-ta je bla narodovitna, zatori on ni imov ubene posebne lubezni da nje. Kader tedej je Herodež po sojga učeta smrt pruti Rimo rajžu, deb ta cesar njegovga očeta testament potrdu, tok je on na te pot sojga brata objesku, katir je biv en firšt v Iturej. Inu kader je on vidu, de le-ta ima ena celu lepa žena, je dobiv ena lubezen da nje inu se je iz njo zastopu, de kader on zupet od Rima pride, tok oče on njo iz sabo vzeti inu soja žena preč poslati, katiru se je tudi zgodilu. Kir tedej ta kral od Arabija je biv

[66]

močnu režalen, de Herodež je njegova hčir zavrgu, zatori se je on z vojska čez njega vzignu inu tudi premagu, vender je obdržu Herodež sojga brata žena jnu živi iz njo v očitnimo krovnimo špotu, de so se vsi ludje nad nim pohujšali jnu se obeden ni podstopu njega posvariti. Kir tedej s. Joanes to pohujšane ni mogu dalej trpeti, je posvaru on očitnu Herodeža s tem vojstrim besedam, rekoč: „Tebi se na spodobi, žena tojga brata imeti.“ Zavol teh inu drugih štraflivih besedi se je Herodež resrdu inu je pustu tega svetga moža ujeti inu v ječa vreči. V te ječi je ležu ta nadovžni oznanvavc Kristuso eno celo lietu, kir Herodež si ni upov nega

okul pernesti. Negov jogri so tudi dostkrat k njemo pernesli ta potrebni živež inu povedali, koku cele trope ludi za Kristusam hodjo.

II. Zatori pošle svet Joanes, potem kje on pov lieta ujet biv, dva sojih jogru k Jezusu inu je pustu nega prašati: „Si ti ta, katir ima pridti“ (to je trpeti inu ta svet odrešt)‘, al mi imamo enga druzga perčakat?“ To pak Joanes ni sturu zavol tega, koker deb on na vedu, kdu bi Kristus biv, temuč kir nekateri njegovih jogru so nad Kristusam cviblali, tok je on otu, deb oni od njega samga bli podvučeni.

III. Kader sa te dva jogra s. Joanesa k Jezusu peršla, je okazu on njem en cajt per njemu ustati inu je dosti čudežu pred nemi sturu, deb oni iz negovih del dol vzeli, de on je ta pravi Izveličar tega sveta. Potler je Gospud Jezus k nem reku: „Pojte kje inu povejte Joanesu zupet, kar ste vi vidli inu šlišali, zakaj ta slepi vidjo, te krulovi hodjo, te gobovi čisti postajajo, te gluhi šlišjo, te mrtvi gor vstajajo inu več takiga.“

IV. Te dva jogra Joanesuva sta kje šla k sojim mojsstru inu sta mo oznanila te dela Kristusa, nad katirm

[67]

se je tudi on rezveselu. Dokler kir je on zvedu, de ta cajt odrešejna tega sveta je že pred rokam, je tudi on otu tulkaj rajši umreti inu je podvuču soje jogre, de oni imajo v Kristusa virvat, koker so tudi sturil, zakaj po obglavadjajnu njeh mojstra Joanesa so oni jogri Kristusovi postali.

V. V taistimo cajtu, kader je ta hudobni Herodež s. Joanesa enu celu lietu v kehi ujtiga imov, je ta preženska žena Herodeža na vsa viža trahtala, s. Joanesa ob živlene perpravt, ter je skoz tega krala nadležvala, deb on nega pustu umoriti. On bi ga tudi biv rad umoru, al se je tega folka bav, dokler vsi so nega držali za eniga preroka.

VI. Kader pak se je en perložen dan permiru, je Herodež na soj rojstni dan v temo grado Macheron[36] soj gospodi, poglavarjam inu tem

imenitnejšim iz Galileje eno vičirjo napravu. Tedej je djala ta hudobna žena sama per sebi: „Zdej jest imam perložnost Joanesa umoriti.“ K temo celo je ona soja hči [Salome][37] ofrtnu oblekla, inu kader so te gospudi narveselejši bli, taistkrat je ona njo noter poslala, deb ona pred nem plesala. Kader pak je ona bla noter peršla inu pred tem kralam inu gospodmi rezbrzdanu plesala, je dapadla Herodežo jnu vsim gostvavcam. To pak se je vse zgudilu iz sveta te hudobne žene Herodias.

VII. Zatori je djav ta kral k te dekelc: „Prosi od mene, kar očeš, to očem tebi dati!“ Inu on je nje persegu: „Dokler, karkuli boš prosila, bom tebi dav, de bi si lih blo po mojga kralestva.“ Potem je ven šla inu je rekla soj materi: „Kaj bom prosila?“ Ta mati je rekla: „Ti na moreš neč bolšiga prositi koker glava Joanesa Krsnika. Zakaj če le-ta na bo ukol pernešen, tok jest inu ti bomo zavržene.“ Dokler ta preženca se je bala, deb Herodež zavol Joanesuga posvarjenja se na preobrnu inu njo zupet damu k sojmo možu poslu.

[68]

VIII. Natu je ta hudobna hči noter šla k temu kralu, prosila inu rekla: „Jest očem, de zdajc meni daš v skledi glava Joanesa Krsnika.“ Kader je kral to šlišu, se je skazu, koker deb on biv žalosten inu ni rad sturu. Al le-tu je blu zmišlenu, dokler on se je otu toku pred tem folkam skazat, koker deb on Joanesa za lub jmov, deb oni menili, on nega ni pustu umoriti.

IX. Kir pak je on persegu, zatori je menu, de more beseda držat, ter ni otu zavola teh per mizi sedeočih njo režalti, temuč je poslov tega trinoga inu je zapovedu to glavo v skledi pernesti. Kader tedej je ta rabel v ječa peršu inu Joanesu zapovedu, de bo mogu zdajc umreti, tok se žiher reče, de se je ta svet mož nad ta naprevidena pošta močnu zavzev. Vender kir se je on že enu lietu k te smrti perpravlo, zatori se je on zdajc v vola Božja podav ter pokleknu ta svet mož ponižnu dol na soje kolena, Bogu hvala dav inu perporoču soja duša v roke Očeta nebeškiga inu se je pustu volnu ob glava djati, dokler zavol pravice je on otu rad umreti. Kader je ta grozovitni rabel temo pravičnimo možu njegova častitlova glava odseku, tedej je on taista vzev inu ja je nesu vsa krvava v en skledi v ta gostna hiša timu kralu. Ta kral je vzev inu taista dav te hčiri,

ta hči ja je dala soj materi, katira jo je v soje roke vzela inu špot iz njo delala, rekoč: „Ti hudobna glava, ti si mene inu tega krala dosti dovgu pred ludmi zašpotvala, zatori se tebi prov zgodi, de tudi ti boš zaničvana. Pojdi kje inu se čezme vzigni inu pridgi! Zdej se te jest več na bojim, deb ti tega krala pregovarila, deb on mene preč zašafu.“ Potem je vzela, prav Niceforus inu tudi s. Hironimus, ta hudobna žena ena velika knofla ter je ven iz vust ta častitlovi jezk potegnila inu s taista ta s. jezk rezbodla iz mašvajna te srčnust, s katira je svet Joanes v sojim živlejnu ne hudobije svariv. Potem kje ona inu Salome, nje hči, soj srd nad to s. glavo ohladila, sa jo zavile v ene

[69]

grde cujne inu so jo ohranile, dokler so v Jeruzalem peršle. Tamki so jo pokopale v dvoru Herodeža, na enimo smrdlivmo krajo, tanki je tudi potler nastrohliva najdena bla. To mašvajne Božje pak ni dovgu ven ustalu, dokler kir je potler ta hči Herodiadis potler čez ena premrznena voda imela jeti, taistkrat je led pod nogam poču inu ona se je noter pogroznila iz celim žvotam celu da vratu. Inu zdajc na povele Božje je led zupet skupi zmrznu, de ona iz glavo ni mogla skuz pasti. Tedej je začela ta nasrečna plesavka v vodi plesat inu toku močnu ukol se vrtiti, de zadenč je nje glava od vojstrust tega ledu preč udrezana bla. Inu koker hiter je glava od žvota bla odločena, tok je ta glava po ledu še sem ter kje plesala, koker deb bla še živa. Toku je ta pravični Bog te lotrski plesavki nje zaslužen lon dav, katirga bo ona tud na vse večne čase v pekl prejemala. Ta šiba Božja je tudi zadela Herodeža inu njegova preženca, dokler kader je on po smrt Kristuso pruti Rimu rajžu s tem upajnam, de cesar Kaligula bode nemu ta čast enga krala dadelu jnu negovo kralestvo pogmiru, ta cesar pak se je čez nega resrdu ter mo je vse denarije, dužele, prehodiša inu ludi preč vzev inu je nega poslu iz njegova lotrca vred v sužnost pruti Lion al Lugdun v frankrski duželi. Tamki je od žalost inu grimnost nasrečnu umru. Toku je Bug štrafu te sovražnike s. Joanesa inu je polonu nemu negova nadovžna smrt iz ta častitlova krona te martre.

X. Tukej je zamirkat, de Bog te brumne tukej pusti trpeti, zakaj svet Joanes je biv ta narsvetejši med vsemi, katir so bli od žen rojeni,

koker je sam Kristus od nega pričovu. Jezus pak ni od obene žene, temuč od ene divice rojen biv, zatori je on sebe von vzev. Joanes je biv posvečen v maternimo telesu inu je biv en krovn perjatu Kristuso, dokler koker nekateri vučeniki pravjo, tok je Elizabet, s. Joanesa mati, bila s. Ane sestra, katira je bla Divice Marije mati, inu vender en tak s. mož je trpu ena taka špotliva smrt.

[70]

Zatori se mi nimamo za čudt, aku Bog čez nas grešenke en križ al trplejne pošle, kir on tudi čez te brumne tulkaj težkiga pusti pridti.

XI. Kader so s. Joanesa jogri od te nadovžne smrt sojga lubga mojstra šlišali, tok so oni ponižnu od Herodeža prosili to mrtvo truplo, katirga je njem rad pervolu. Potem so njegovi jogri vzeli to truplu Joanesa v ječi inu so ga iz velika žalostja pokopali na enimo krajo zunej Herodežovga gospostva. Zakaj oni so se bali, deb temu svetmu truplu se kakšna načast na zgodila. Inu koker s. Mateuš piše, so te jogri kje šli inu so to Jezuso povedali. Kader je to ta dobrutlovi Gospud šlišu, akulih je on po soj Božji natur poprej vedu, je on jokov iz človeškiga usmilejna zavol sojga zvestiga naprejhodca inu žvotniga perjatla. Inu koker s. Bonaventura prav, tok sa se tudi jokali negovi jogri ž nim, katir so nega dobru poznali, dokler nakateri sa bli narpoprej tudi njegovi jogri. Tudi je jokala mati Jezusova, kir ona je nega v njegov mladost dostkrat naročji vzela.

XII.

Kader je že svet Šentjanž mrtu biv, je prehodu ta dobrotlovi Gospud cela galilejska dužela jnu je pridgvu ta evangelium inu perbližvajne Božiga kralestva inu je sturu vse sorte bovnike zrave, de negova hvala je bla šlišat v cel siriski duželi. Jnu za nim je šla ena velika množca tega folka, deb njegov vuk šlišali inu od sojih bolezen zrav postali.

XIII.

Gospud Jezus pokliče tudi soje dvanajst apostelne k sebi, katire je on posebnu izvolu, inu nem da to oblast čez te hude duhove, taiste ven izgnati, inu de oni vse bovnike zrave sture. Inu iz taka oblastjo on njeh pošle dva inu dva skupi

[71]

inu prav k nem: „Pojte kje jnu na hodite po cestah teh ajdu inu nikar na hodite po mestah teh Samaritanu.“ Gospud Jezus je otu, deb narpoprej judovskmo folko, po negov smrt pak tudi tem ajdam ta kršanska vira pridgvana bode. Inu prav dali: „Pojdte kje inu pridgvite inu recite: To nebeško kralestvo je blizu le-sem peršlu, to je Kristus, odrešenik tega sveta, zatu perpravte se nega gor vzeti iz hvaležnostjo inu andohtjo.“

XIV. Dalej prav ta Gospud k sojim apostelnam: „Te bovne sturite zrave inu te mrtve k živlenu obudite, te gobove očistite, pregajnite ven te hudiče etc. Zabstojn ste vi te gnade prejel, zato tudi vi le-te tem drugim zabstojn zdeliti ⟨morete⟩. Vi nimate posedti ne zlata al srebra.“ Koker deb on reku: „Nikar se na pomujite vi imeti časne dobrute, aku vi moj jogri biti očete, zakaj jest sem peršu ta svet zaničvat. Vi nimate nost dnarju na vaših pascah, tudi ne tošne na pot, vi nimate dveh suken imeti, to je odveč gvantu. Vi tudi nimate čevlu nosti, temuč le cokle.“ Koker s. Marcus piše: Vi tudi nimate palce nost! To je, koker Lira prav: Vi nimate vaše zaupajne postavt na časne pomuč. Svet Marcus pak prav, de Jezus je njem perpustu te naturalske palce nosti.

XV. Dalej prav Gospud Jezus k njem: „Kamer vi pridete, tam jejte, kar vam bo danu, dokler en deluc je soje špiže vreden. Pak v katir mestu al vas vi noter pojdte, tam prašajte, al obeden tam notri ni, katir je vreden, inu per taistmo ostanite, dokler se bote od tod ločil. Kader vi pak v ena hiša greste, tok pozravte vi taiste jnu recite: Mir bodi v te hiši. Inu aku vas kdo na bo gor vzev, tudi vaše govorjene šlišat na otu, toku pejte ven od taiste hiše al mesta inu otreste prah od vaših nog njem k enimo pričvajnu, de oni vaš vuk niso otel gor vzeti. Resničnu vam povem, te dužel teh Sodomitarju inu Gomorarjo se bode bolši gudilu na dan sodbe [72] koker enimo takmo mesto, katiru vas ni gor vzelu.“

XVI.

Dalej prav Jezus k nem: „Ahtite se, jest vas pošlem koker ovce v sreda med vovke.“ Koker biv otu reči:
Jest pošlem vas nadovžne inu naumne med te pisarje inu farizerje, katir sa na ves srdit, zatori bodite moder koker kače, de vi iz previdnostjo govorte jnu bodite preprost koker golobi, de vi

bote ob času tega pregajnana potrpežlivu trpeli. Varite se pred hudobnim ludmi, dokler oni bojo vas včas ujeli inu bojo vas čez dali v soje sodne hiše inu bojo vas gajžlali v sojih šolah.[38] Kader oni vas tedej bojo čez dali, tok na skrbite, koku al kaj vi imate govort, dokler vam bode ob taisti uri danu, kaj vi imate govort, dokler vi na govorte, temuč ta duh vašga Očeta govari skuz vas.

XVII. Kader te dvanajst aposteln te besede Kristusa so šlišali, so oni morebit sovze prelivali. Kader so zamirkali, de on neh je tok zvestu opominov, sa oni dol padli inu prejmejo od nega negov žegen inu sa šli dva inu dva skupi, dokler to je blo en znamine te lubezen inu čistost, tudi enga spoštenga živlejna. Inu sa šli skuz Judeja inu so pridgval, de imajo pokora [strit], inu oni so dosti hudiču ven izgnal inu dosti bovniku iz olam namazal inu sa zravi postal, per katirmu mazilu ta zakrament posledniga ojla je pomnilu.

XVIII. Dalej prav s. Lucas na 10. postav: Ta Gospud je še dvainusedemdeset jogru izvolu iz teh, katir so najn virvali, inu pošle dva inu dva pred sabo v vse mesta inu kraje, kamer je on potler sam pridti otu, deb oni nega prihod oznanvati imeli. Inu je dav njem ravno ta čast, katira je on tem dvanajstim apostelnam dav, koker je blo že imenvanu.

[73]

XIX. Čez nikolku časa pridejo te dvainusedemdeset jogru zupet iz veselam, dokler oni so skuz soje pridge dosti folka vučili inu velike čudeža delal inu djali: „Gospud, v tojim imen sa nam tudi te hudič podložen, de mi taiste iz ludi preganamo.“ Kader pak je Jezus zamirku, de oni iz tega so ena posvetna čast oteli imeti, prav on k njem: „Vi se zavol tega nimate prevzeti, dokler zavol te ofrt je ta hudič iz nebes pahnen biv. Tedej ahtite se, jest sem vam moč dav, na kače inu škorpjane stopit, inu čez vsa oblast tega sovražnika inu neč vam na bo škodvalu, vender na veselite se v temu, de sa vam te duhovi podložen. Veselite se vi pak, de vaše imena sa zapisane v nebesih.“

Ta triinudvejseta postava
Od te pridge Kristusa na tem hribu inu od teh osem izveličajna[39]

Besede tega svetga evangelija.

„Inu za nim je šlu veliku ludi iz Galileje inu iz teh deset mestu."

Od te pridge spovne ta svet evangelist, na pet postavi rezloženu. Per timu mirki.

I. Kader je Jezus vidu, de za nim cel dost folka grede, je šov na en vsok hrib, deb nega ta ukol stoječi folk šlišat mogu. Inu kader se je on dol usedu, so negovi jogri k nemu stopili, dokler oni so zamirkal, de on nekej potrebniga oče povedat, inu oni so bli perpravlen, negove nauke zvestu ohrant.

II. Inu on je soje svete usta odpru, je vučiv soje jogre inu ta folk inu prav: „Izveličan sa te ubogi v duhu." To je, katir volnu inu radi zavol lubezen Kristusa sa ubožen, deb oni enu brumniš živlene pelat zamogli, dokler takih ubogih je to nebeško kralestvo, de oni cel obenga pomankajna, temuč vse, kar oni pogirjejo, imeli bojo.

[74]

III. „Izveličan so te krotki." Le-te, katir to notrajne inu vnajnu narodnu obudejne te jeze krote, de neč na stre zuper te pamet inu ta postava Božja v jezi, temuč ustanejo v vsi zuprnost mirni inu tihi v sojih srcah, zakaj oni bojo posedli zemla teh živiočih, koker te tihi inu mirni ludje, katir soja dužela inu premožejne v miru posedejo.

IV. „Izveličan so te, katir žalujejo." To je, katir obenga posvetniga vesela na požele, tudi ubenga rezluštujna v jed, v pjač, v plesu, v prevzetnost, v lotrnij inu v vseh rečeh, katire temo žvotu dober stre, de se en človk takih erči rad inu volnu odpove zavol sojih grehov, katire je on sturu, jnu kir on spozna, de je on tukej v

sužnost inu od nebeškiga veselja odločen. Taist bojo v večimo živlejnu zavol njeh radovolne žalost, katira imajo, potroštan.

V. „Izveličan so te, katir so lačni inu žejni pravice, zakaj oni bojo nasiteni.“ To je, katir iz velikim želam inu poželejnam Bogu inu temo bližnimo dajo inu stre, kar so oni enimo vsakimo dovžni, le-ti bojo nasiten v večnimo izveličajnu, tamki bojo njeh žele dapovnene.

VI. „Izveličan so te milostvi.“ To je, katir en tak dober srce imajo, de oni drugih ludi pomankajne, prelomnene inu britkust toku k srcu vzamejo, koker deb oni le-tu sami v lestni peršon trpel. Zakaj taisti bojo milost Božja dosegli, katira njem bo dala to večnu izveličajne, katira preseže vse dela teh ludi, zakaj Bog se usmil dober čez tega, katirmo on da, dokler on nemo več da, koker je zaslužu.

VII. „Izveličan sa te, katir so enga čistga srca.“ To je, katir enu prov perpravnu srce imajo, katiru je čistu od vseh grehu inu nazmasniga poželejna, ktiru samo iz Bogam andla, zakaj taist bojo Boga gledal. Dokler Bog resvetli le-te dostkrat v sojmo spoznajno skuz
[75]
ta gnada koker te vučene, koker se je iz dostim naumnim ludmi zgudilu, koker iz jogrim Kristusa inu več drugim.

VIII. „Izveličan so te mirni.“ To je, te ludje, katir so v njeh srcah cel gmahen inu mirni, toku de oni neč zunej Boga išejo inu pogirjejo, tudi v cel oben stvar skuz žele ostat, dokler taki ludje bojo otroc Boži imenvan. Sam Bog je njeh žele, v katirga oni njeh počitk postavjo inu imajo.[40]

IX. „Izveličani so te, katir za pravice volo pregajnane trpe.“ To je, katir ne le samu potrpežlivu, temuč tudi želnu gor vzamejo pregajnane inu zuprnost iz lubezen pravice, koker te sveti martrniki iz veselim srcam k te marter so šli, zakaj neh je to kralestvo teh nebes. Inu dalej prav ta Gospud: „Izveličan ste vi, kader vas bojo ludje kleli inu pregajnali inu govarili vse to hudu zuper vas inu oblegali, zavolo mene al zavol pravice. Veselite se inu bodite prov veseli, zakaj vaše plačilu je veliku v nebesih.“

X. Zdej se preglej, al ti le-te zdej imenvane čednost tudi nad tabo imaš. Morebiti ti še nis k te narmajnši stopni teh osem izveličanstu peršu. Zamirki tudi, koku celu perjetnu je Gospud Jezus iz tem folkam govoru inu koku cel flisk so nega njegov joger pošlušali inu najn mirkal, zakaj on ni samu te osem izveličanstu učiv, temuč tud dost drugih izveličanskih nauku dav, katir bojo tukej ven spušen.[41] Zakaj taiste tukej postavt bi blu predovg inu je teh evangeli dost v letu, katir bojo pridgvali, iz katirh en brumen človk dosti izveličanskih nauku zamore dol vzeti.

Ta štirinudveseta postava
Koku je Jezus soje jogre molit učiv

Besede svetga evangelija.

„Inu permirlu se je, de je on biv na enimo krajo inu je molu."

Koku je Gospud Jezus soje jogre učiv molti, znaš ti spremišluvati.

I. S. Lucas prav Gospud Jezus je molu, zakaj on je prosu
[76]
sojga nebeškiga Očeta za nas, je tudi prosu, deb on nam en eksempel inu podoba za molti dati zamogu, inu kader je on od molitve jenov, prav eden iz negovih jogru k nemu: Gospud, uči nas molti, glih koker je tudi Joanes soje jogre učiv.

II. S. Mateuš pak prav : Gospud Jezus hje učiv molti inu je reku: „Kader vi molte, nimate vi biti koker te hinavci, kader rad stoje inu moljo v sedežah inu na vogelh teh gas, deb oni od ludi bli viden inu pohvalen. Resničnu vam povem, oni sa neh plačilu že prejeli, dokler kir oni ludem dopasti sture, tok nimajo oni od Boga nobenga plačila perčakat. Ti pak, kader ti molš, tok pejdi v toja kamerca inu dur zapri za sabo inu moli k tojmo Očeto na skrivnim." Zavol teh besedi pak ti nimaš ment, deb se na smelu očitnu molt, dokler molitve te Cirkve se imajo očitnu zgoditi, tudi posebna molitu enga človeka se zgodi iz zaslužejnam v Boži hiš, katira tud ena hiša te molitve bo imenvana, temuč Gospud Jezus oče, deb en človk na imov molt zavol časti teh ludi inu de on soja molitu ne koker pred ludmi stri, temuč ima enu pokojnu mestu jeskat, kir on brez zmotnave tega folka soje srce k Bogu povzigent zamore.

III. Dalej je govoru Jezus: „Kader pak vi molte, tok vi nimate dost pogovaru tribat koker te ajdje, dokler oni menjo, de bojo ušlišan,

kader bojo dost besedi delal.“ Zakaj nekateri ajdje so minili, de se skuz dober postavlene besede Bogu kej spoznati da, kar bi on poprej na biv vedu, inu toku so oni dosti besedi stril, kader so otel molti. Le-tu je prepovedu Jezus sojim jogram, dokler to je ena najavira, kir Bog naše potrebe inu vse reči naprej ve. Tudi je vučiv ta Gospud skuz le-tu, deb ta človek na imov menti, Bog bode nega zavol dosti besedi volo ušlišu, zakaj ta

[78]

andoht[42] na obstoji v besedah, temuč v želah tega srca. Zatori prav ta Gospud dalej: „Vi se nimate taistem ajdam enak delat, zakaj vaš Oča ve, kaj je vam potrebnu, poprej, preden vi nega proste.“ De pak mi Gospud Boga prosmo, to je spodobnu, dokler mi se moremo pred Bogam ponižat inu prov od srca pomuč od nega pogirvat. To pogirje Bog od nas, koker kader en gospud enga sromaka vidi inu dober ve, kaj njemo manka, on pak nemo neč na da, ampak de on nega poprej prosi. Toku tudi dela Bog z nam, kir on nam tudi veliku da, za kaj mi nega na prosmo. Inu toku mi Bogu na damo spoznati, kader mi prosmo, kader on vse dober naprej ve, al on oče, deb se mi pred nim ponižat inu nega spoznat imel koker našga Boga inu Gospuda.

IV. Natu prav Gospud Jezus dalej: „Kader vi proste, tok recite Oča naš.“ Bog je en oča vseh ludi, kir vsi so od nega sturjen, pak vender je on en poseben oča teh brumnih ludi, katirm on več gnad dodeli. „Ktir si v nebesih.“ Aku lih je Bog povsod, pak vender se skaže negova mogočnost narbel v nebesih vsem izvolenim. „Posvečenu bodi toje ime.“ Ne deb Bog mogu veči postat v svetust, zakaj on ima vsa svetust od vekomej, temuč mi nega prosmo, deb on nam soje gnade dadelu, de bi v njegov stvar [negova] svetust bla spoznana inu v našimu djanu negova hvala inu čast jeskana bla.

V. „Pridi k nam toje kralestvo.“ To je, to večnu izveličajne, v katirmo je vse dobru, kar more damišlen biti, k taistmo tojmo kralestvo. „Pomagi nam skuz toja gnada, toja vola se izgodi, koker v nebesih, tok tudi na zemli.“ To je, daj nam, o Gospud, toja gnada, deb mi ubogi ludje na temu svetu toja Božja vola dapovnil, koker toj lube svetniki v nebesih vselej žive po tojmo Božimo dapadajenu.

VI. „Daj nam dons naš vsakdajni kroh.“ To je, ta svet zakrament rešniga telesa Kristusa, deb mi po vrednim andlal inu prejel, bo tudi od tega naturalskiga kruha zastoplen, katirga mi
[79]
od Boga prosmo, pak per temu kruhu bo zastoplena vsa naša telesna potreba. „Inu odpust nam naše dovge.“ Se zastopi, katire smo mi stril iz našim grehim, dokler kir mi noter gremo v to nebešku kralestu, tok moremo cel čist biti od vseh grehu, koker kol mejhen so tudi le-ti. „Koker mi odpušamo našim dovžnikam.“ Zakaj Bog nam je dav ta regelca, aku mi očmo, de nam Bog te grehe odpusti, katire smo mi zuper nega sturil, tok imamo mi tudi našimo bližnimo odpustiti te grehe, katire je on zuper nas sturu. Se zastopi, de mi obenga mašvajna nimamo pogirvati, tudi ne srda v src imeti. Pak kolker je k čast Božji inu h negovmo nuc, tok se zna štrafenga jeskati po šeg te pravice.

VII. „Inu na vpeli nas v skušnava.“ To je, na pusti nas v skušnava zapelane inu premagane biti. „Temuč reši nas od tega hudga.“ To je, od vsiga, kar nas zamore al mogel zvezat v padcu teh grehu. Amen. Skuz le-tu mi očmo, deb se vse le-tu zgodilu, kar smo mi v molitu prosili.

VIII. Tukej zamirki, kaj za ena velika lubezen je Gospud Jezus k nam imov, katir je nas toku zvestu učiv, koku bmi imeli molt, dokler vse, kar nam je potrebnu za duša inu telu, je ta dobrotlovi Gospud v temu očanašu zapopadu. O koko iz pač velikim flisam so te jogri Kristusa ta molitu pošlušal inu vučil, tud toku bi tudi imov iz velikim flisam inu andohtjo en[?] sleden kristjan ta istiga vučiti inu molti. Zakaj ta je narbolši molitu, ktira kol more biti, kir ta narvikši Mojster Kristus, ta Sin Božji, je nas le-tu učiv.

IX. Dalej prav s. Lucas, de Gospud Jezus po tem očanašu je sojim jogram ena pergliha pravu od molitve inu je reku: „Kdu je med vam, katir ima enga perjatla, inu grede k nemo v ponoči inu bi k nemo reku: Perjatu, posod meni tri kruhe, zakaj moj perjatu je k meni peršu od ceste inu jest neč nimam, kar bi nemo naprej postavu.

[80]

Inu ta v hiši bi odgovoru inu bi djav: Na deli meni napokoja, duri so že zaprte inu moj otročiči so per meni v kamri. Jest na morem gor vstati inu tebi dati. Inu aku on na bo nehov od trkajna, jest vam povem, de bi on lih gori na vstov inu njemo na dav, zatu kir on je negov perjatu, tok bo on zaj zavol njegove nadležnost volo gori vstov inu nemo dav, kolker poterbuje. Zatori jest vam tudi pravm, prosite, toku se vam bo dalu, išite, toku bote nešli, trkejte, toku se vam bo odprlu." Iz teh besedi zved ta nauk, de ti nimaš prenehat, kader ti Boga za kej prosiš, dokler aku ti stanoviten ustaneš, Bog te oče ušlišat.

X. Dalej prav ta Gospud: „Kdu med vam prosi sojga očeta za kruh, katir bi nemu en kamen dav?" Koker bi on reku, de to en oča na more v srcu imeti, deb on sojmu otroku en kamen namest kruha dav. „Inu aku on za ena riba prosi, de bi mo eno kačo za ribo dav!" Koker bi reku: „Po oben viž." „Al kader ga za enu jejce prosi, de bi mo eniga škorpjana dav!" Koker bi otu reč: „Nigdar to ne." „Kader tedej vi, kir ste hudi, znate vašim otrokam dobre dari dajati, kolku veliku več bo vaš oča nebeški dobriga duha od nebes dav tem, katir nega prosjo." (a)[43] Skuz ribo se duhovnu zastop ta vira, skuz jejce to vupajne, skuz kreh ta lubezen.[44]

Ta petinudvejseta postava
Koku je Gospud Jezus Jaira hčir od smrt obudu inu to ženo iz tekočo krvjo zravo sturu

Tekst s. evangelija.

„Inu kader je on z njem govoru.“ Math 9, v. 18, Marcus 5, v. 22, Luc 8, v. 48)

Le-tu pergodejne popiše svet Mateuš na 9., s. Marka na 5. inu s. Lucas na 8. postav. Per temo premišluj.

I. Peršu je k Gospud Jezuso en firšt al en vikši te sinagoge, to je eden, katir je v gmajn te sinagoge previdu iz službo Božjo inu naukam, koker zdej te fajmaštre stre. Taisti je biv imenvan Jairus. Le-ta je imov ena sama hčir per dvanajst liet stara, le-ta je ležala v zadnih cugah. Kader je pak on k Gospud Jezusu peršu, pade on k nemu
[81]
ponižnu k nogam, pros nega ponižnu inu sivnu jnu prav: „Gospud, moja hči je zdej umrla, pak pridi inu polož toja roka na njo, tok bo ona živela.“

II. Kader je Jezus vidu negova vira inu ponižnost, je šov ž nim. Negov jogri inu ena velika truma tega folka je šla za nim, toku de sa oni tega dobrutlovga Boga inu Gospuda skori stiskal, zakaj en sleden je otu ta narbližnejš per nemo biti, dokler oni so mirkal inu videl negove velike čudeže, katire je on delu, zatori so šli za nim, deb oni tudi negove svete sladke vuke šlišal.

III. Inu je bla ena žena, le-ta je dvanajst liet na tekoč krvi trpela inu ves soj živež na arcate obrnila.[45] Le-ta perstop med ta truma tega folka iz velika vira od zadej k Gospud Jezusu inu se dotakne negovga gvanta inu od te ure je ona zrava postala od nje bolezen.

IV. Gospud se okol ubrne inu prav: „Kdu se me je doteknu?“ Ta sladki Jezus je že poprej dober vedu, on pak je otu, deb ta firšt te sinagoge jnu ta folk le-ta čudež tudi vedli k čast Boži. Njegov jogri pravjo k nemo: „Mojster, ti vidš, de te folk drejna inu stiska inu tudi pravš: Kdo se me je doteknu?“ Jezus pak prav: „Mene se je eden perteknu, zakaj jest občutim, de ena moč je od mene ven šla.“

V. Kader je taista žena zamirkala, de ta dobrutlovi Gospod je otu vedti, de ona od negovga pertaknena je zrava postala, se je ona bala inu se je tresla od sramožlivost inu morebiti je sovze pretakala, jnu vender je ona že dostkrat zamirkala njegova dobruta. Zatori je ona perstopila k njemo, pade pred njim dol inu pove nemo cela resnica pred tem folkam, koku dovgu je bla ona bovna inu koku je ona zdajc iz pretakajna negovga gvanta zrava postala. Ta usmileni Gospud Jezus pak njo potrošta inu prav k nje: „Hči, toja vira je tebe zrava strila, pojdi kje v miru inu bod zrava od toje bolečine.“ Toku je šla taista žena od Gospuda inu je

[82]

nega držala za naprej v veliki časti. Eusebius piše, le-ta je bla ena purgarca v Cezareji Filipi, inu potem kje ona zrava postala, je ona v Cezareji v nje dvoru en bromast peld po enakost Kristusa iz favd tega gvanta gor postavla inu taiste peld v veliki čast držala. Je tudi soja podoba pred le-tem klečeoč sturila, iz gor povzignenim rokam k temu pildu, koker deb ona kej od nega prosila. Se je pak permirlu, de je en zelše pod pildam Kritusa zraslu, katiru obene krafti ni imelu. Koker hiter pak je gor zraslu, de se je kraja tega pilda doteknilu, je zadobil tok velika moč, de je vse bolezen ozravlu. Tudi prav s. Hironimus, de ta odpadeoči cesar Julianus ta peld Kristusa je pustu preč djati inu soja podoba namest tega postavu, pak je bla od strele pobita.

VI. Kader je on že tok govoru, so peršli poslani od tega vikšiga te sinagoge inu pravjo k njemo: „Toja hči je že umrla, zatori na muje tega Mojstra kje.“ Jezus pak, kader je to govorjene šlišu, prav on k nemu: „Na boj se, meni viri, tok bo ona zrava.“

VII. Kader je pak v hiša peršu inu je zagledu te piskavce inu ta nepokoj teh ludi okol tega dekliča jokati inu klagvati, prav on k nem: „Odstopite vi preč, zakaj ta dekelca ni mrtva, ampak spi.“ Koker biv otu rečt: „Meni je toku lohku njo od smrti k živlen obuditi, koker enga speočiga od spajna.“ Inu oni so se njemo posmehvali, dokler oni sa dober vedel, de je ona umrla.

VIII. Gospud Jezus vzame k sebi Petra inu Jakoba tega Večiga inu Joanesa, negovga brata, jnu tega otroka oča inu mater inu je ukazu te druge ludi vse vnkej segnati. On pak je zravn stopu, jo prime za roka inu prav k nje: „Tasicatu.“ [46] To je: „Dekelca, jest tebi pravm, ostan gori.“ Inu ta dekelca je gor vstala inu je hodila. Inu on zapove, de nje imajo jesti dati, deb iz tega spoznal, de je ona resničnu k živlen obujena.

IX. Kader so to nje starši vidli, so oni brez cvibla Jezuso k nogam padli iz prelivajnam teh sovz inu so djali: „O ti pravi Mesias, katirga je nam Bog poslu, ti si resničnu ta, ktir je nam skuz te preroke oblublen biv, tebi se zahvalmo, de si ti nam naša hči zupet od mrtvih obudu.“ On pak je njem prepovedo, de oni nikomer nimajo povedat, kar

[83]

se zgudilu, zatori je dav ta dobrutlovi Gospod zastopt, de on ne soja, ampak sojga Očeta čast iše.

Ta šestinudvejseta postava
Koku je Gospud Jezus tiga edinigu sinu te vdove od smrti ubudu

„Inu Jezus je obšov vse mesta inu trge.“ (Math 9, v. 35)

Per timo pergodejno so nastopni rezločk spremišluvat.

I. S. Lucas Evangelist piše na 7., Math na 8. Kader je ta dobrutlovi Izveličar Jezus v Kafarnaum zravga sturu hlapca enga kralča zavol negove goreče viere, potem grede on k enimu mestu iz imenam Naim,[47] katiru je enu mejhnu mestce inu leži v te dužel Galileja, dve mil od tega hriba Tabor, čez katiru mest ta hrib Endor, na katirga spodi ta potok Cison[48] noter teče, inu njegov joger inu veliku ludi so šli ž nim. Iz tega dol vzem ta velika skrb, katira je ta sladki Gospud ž nim imov za vučiti ta folk ta pot k večnimo izveličajnu. Zatori je on hodu od enga mesta do tega drugiga v lakot inu žej, v mrazu, bos, v boštvo inu revah. Inu morebiti je tudi za nim šla negova luba mati iz dostim brumnim gospem, koker se dostkrat v evangelijo bere inu posebnu s. Lucas piše na 8. postav, de za Gospod Jezusam med vsem ludmi so za nim šle nekatere ženwe, katire je on od teh hudih duhov inu bolezen zrave sturu, namerč Marija, katira bo tukej Magdalena imenvana, od katire je sedem hudiču ven šlu, jnu Johana, te žene Huze tega glavarja Herodeža inu Suzana inu dosti drugih, katire so nemu od negovga premožejna služile inu perstopile, dokler med tem Judam je bla ta navada, de te brumne žene tem vučenikam so ta živež dale. Inu zatu se lohku virje, de mati Jezusa je tudi med njem bla, dokler ona je nega bel lubila koker vse te druge.

II. Kader je pak on blizu mestnim vratam peršu, pole, to so nesli enga mrliča ven inu taisti je biv en edin sin ene boge vdove, katira je iz velika žalostjo za pogrebam

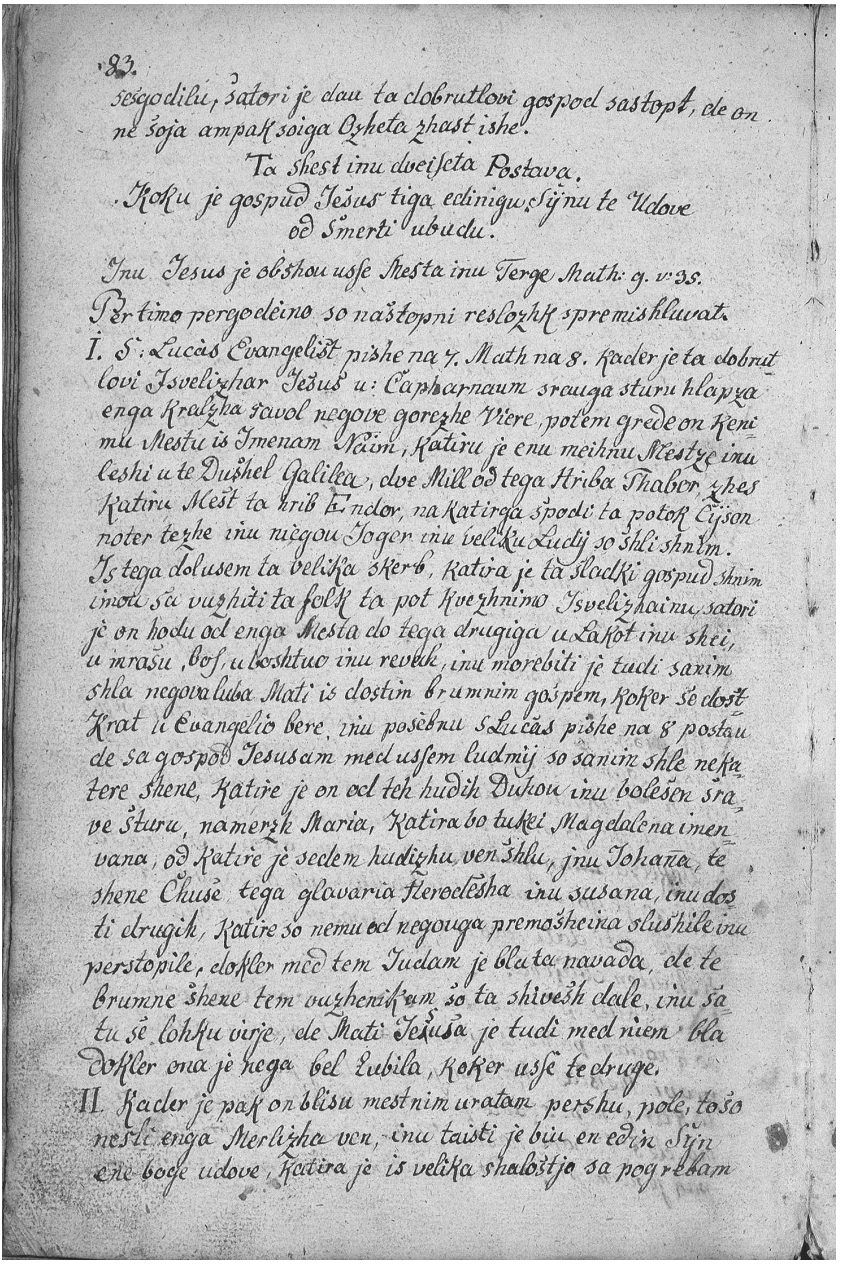

Začetek 26. postave *Poljanskega rokopisa*, NUK, Rokopisni oddelek, Ljubljana.
Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

[84]

sojga sina šla inu je milu klagvala inu jokala. Inu dosti ludi iz mesta so šli iz njo, dokler ona je bla spoštena, zatori se je ludem smil'la, katir so iz njo šli.

III. Inu kader je njo ta Gospud zagledu, katirga ona morebiti še ni poznala, scer bla ona nemo k nogam padla inu bla njega za sojga sinu prosila, se je z milostjo pruti nje nagnu po soj človeški natur, de je ona ena vdova bla inu tega samga sinu imela, katir bi njo v nje starost imov živeti.

IV. Inu je reku k nje: „Na jokej se!“ Koker biv rekov: „Ti boš skori potroštana.“ Tedej so nje morebiti povedal te ludje, ta je Jezus, ta velik prerok, katir velike čudeža dela, zategavola se lohku virjame, de taista mat je nemo k nogam padla inu je nega prosila, deb nje pomagu. Inu on je perstopu inu se je teh par doteknu inu ti, katir so nosili, so obstali inu so mrliča dol postavli na zemla.

V. Potem je rekov Gospud Jezus: „Mladenč, jest tebi rečem, vstani gori!“ Inu ta mrtvi se je gor spravu inu je začev govoriti inu ga je dav nega materi. Pak brez cvibla je dol padla taista mati pred Gospud Jezusa inu se je nemu zahvalila iz prelivajnam dost sovza. Inu vzame sojga sinu inu grede iz veselam zupet damu, katira je iz [žalostjo] ven šla. Inu vse ludi je en strah obšov, sa se močnu čudil, so častil Boga inu so djali: „En velik prerok je med nami gor vstov inu Bog je soj folk obiskov, kir je nam poslu Izveličarja tega sveta.“ Iz tega zamirki, de ti tem revnim inu žalostnim rad k pomuč imaš pridti.

Ta sedeminudvejseta postava
Koku je Jezus Marija Magdalena preobrnu

Tekst svetga evangelija.

„Prosu je pak eden teh [farizerjo], deb on ž nim jedu.“
(Luc 7, v. 36)

Per temu pergodejnu zamirki.

I. Ta s. Magdalena je bla ena sestra MarteLazarusa, zlo žlahtna inu bogata. Pak po smrt njeh staršu so te terje sestrične ta erbšna zdelil, toku de Marti je Betanija

[85]

na tal peršla, Lazarusu to prehodiše v Jeruzalem inu Marija Magdalena ta grašina Magdalum, od tod bo tudi ona Magdalena imenvana. Marta, pak ena pametna inu domača divica, kader je zamirkala, de Magdalena se je veselu tega sveta podala, je ona vižala ta dev te erbšne nje sestre inu nje brata. Magdalum je en grad al vas v Galilej, dve mil od Betsajde inu dve mil od jezera Genezaret.

II. Tukej zamirki, de ta dobrutlovi Gospud Jezus je sem ter ke hodu skuz kraje teh Judov, je pridgvu inu vučiv ta folk ta pot teh čednost inu jeh je odvraču od grehu, de je skori ves folk za nim šov. Te Magdalen pak je dapadlu cel zlo zadržajne tega sveta, zatori ona pridge Kristusa ni veliku obrajtala, tudi ni zravn peršla. Nje sestra Marta pak, katira je bla brumna inu čista, je dostkrat Gospoda šlišala goreče vučiti, inu kader je ona k soj sester peršla, je ona nje dost povedala od nauka Kristusa. Ja je opominala inu tudi prosila, deb saj enkrat zravn peršla inu ta zavzetni nauk Kristusa šlišala.

III. Kir tedej je Magdalena od soje sestre Marte tulkukrat opominana bila, ta vuk Kristusa šlišat, je šla ona ob enimo času inu je otla

Kristusa tudi šlišat. Ta dobrutlovi Gospud Jezus pak, katir vse erči ve, je vnev skuz soje besede nje srce k en veliki griveng inu srčnim težavam, de je ona miselna: „Moj Bog, kaj sem jest strila! Koku sem jest Boga tulkukrat inu močnu režalila! O deb pač jest tega svetiga moža inu preroka zamogla k enmo pogovaro zadobit, deb on men en svet tega izveličajna dav!“ Inu toku ona potem ni nobene pridge zamudila, temuč kolker več je ona tega Gospoda pošlušala, tulkaj bel je bla ona vneta v negov lubezen inu v griveng čez soje grehe, katirga se je Marta močnu rezveselila.

IV. Potem tedej kje Jezus od Galileje gori šov v Judeja (7 c.), pros nega en farizar iz imenam Simon, deb on ž nim jedu. Ta dobrutlovi Gospud pak se je pustu dostkrat povabt, zakaj on je biv sromašk inu ni imov sojga lestniga pohištva. Koker on

[86]

sam od seb[?]e pričuje, kir on prav: „Te lesice imajo jame inu te tice pod nebam soje gnejzda, Sin tega človeka pak nima, kamer bi on sojo glavo položu.“ Zatori grede on iz sojim jogram v tega farizerja hiša inu se posadi k mizi iz Simonam inu drugim, katir so bli povablen.

V. Magdalena je tedej enu ime dobila, de je bla v celmu mestu ena grešenca imenvana, dokler nje rezbrzdanu živlene je blo slednimo znanu. Dokler per nje že navadnu, te mladenči so ven inu noter hodili inu v nje hiš je blu petje inu skakajne inu posvetnu lohku živlejne.

VI. Kader je pak nje iz vuku Kristusa nje pregrešnu živlene močnu k srcu šlu inu na en dan Gospud Jezusa od tempelna vidla jeti, pak zavol velike trope teh ludi, katir sa vselej ž nim šli, ni mogla lohku na gas k nemu pridti inu od izveličajna teh duš iz ž nim govariti, je enga za nim poslala inu ukazala gledat, v čga hišo on noter pojde.

VII. Inu koker hitru je ona šlišala, de on v hiš Simona tega farizerja je, je bla ona v velik griveng nje srca zadeta. Vzame en alabaster al pušca žlahtniga mazila, katiru je ona poprej špogala za cir sojga žvota, inu je miselna sama per sebi: „Tukej bom jest gnada nešla.“ Pusti vsa soja držina damu jeti, pride sama inu grede noter v ta

hiša med te gostvavce inu pade od zadej k nogam Gospuda Jezusa. Dokler ona se je sramvala pred njegove oči pridti, kir je vedla, de ona zavol nje težkih inu velikih grehu ni vredna tega dobrutlovga Gospuda pogledat.

VIII. Tedej ona pade dol k nogam Gospuda Jezusa inu en vsakatir je na njo pogledu, kaj ona oče striti. Al ona vzame v roke tega Gospuda noge inu začne milu jokat čez soje grehe, de ona od velikiga jokajna je zdihvala inu de se je nje jokajne v celmo pohištvo šlišalu, inu te sovze so milu padale iz nje oči na Gospud Jezusa noge.

[87]

Toku de je ona iz sojim sovzam negove noge umivala, dokler ta dobrutlovi Gospud je bos hodu. Ona je dostkrat grešila z rokam iz naspodobnim inu nasramnim šlatajnam, zatori je ona otela zdej zadost striti inu spokort, inu se je držala nog Jezusovih. Ona je dostkrat pregrešila iz načistim pogledam, zatori je ona milu prelivala sovze iz sojih oči. O kaj menš ti, de je sveta Magdalena taistkrat miselna? Ona je pač toku al kej taciga mogla premišluvat: „O ti usmileni Izveličar tega sveta, katir ti si nam od Boga poslan biv! Jest trdnu verjamem, de ti vse moje grehe inu hudobije veš inu de ti meni moje grehe odpustit zamoreš, zatori, o dobrutlovi Gospud, pomagi men, ne pusti mene odstopt od tojih svetih nog brez odpušejna mojih grehu. Mojih grehu, gorje meni, jh je dosti, jest pak virjem, de toja milost je še veliku vekši. Gospud, pogledej tukej potrpežlivo name, dokler de bom gnada najdla."

IX. Potem je ona noge tega Gospuda z lasmi soje glave brisala, dokler ona je te lase poprej dostkrat k nečimerni čast inu prevzetnost špogala. Zatori ni ona otla te noge tega Gospuda Jezusa iz ena ruta, temuč iz sojim lasmi obrisat. Tudi je ona kušvala negove noge, dokler ona je vidla inu vedla, de ta dobrutlovi Gospod je bos sem inu kje hodu inu truden biv. Iz vsiga tega zamirki inu uči se, toje grehe objokat inu obklagvati. O človk, kaj je moja inu toja grivenga, morebiti smo mi tavženkrat več Boga režalili koker Magdalena! O koku persrčnu so zagvišno temo dobrotlivimo Gospodu Jezuso te dela nje grivenge inu pokure dapadle! Zatori je on vse trpu inu perpustu, kar je ona na negovim nogam delala, inu

vsi, katir so v priča bli, so se zavzel čez nje grivenga inu drugim ponižnim delam inu so prenehal jesti inu sa samu na njo gledal.

X. Kader pak ta farizer Simon je le-tu vidu, katir je bil nega povabu inu ž nim per mizi sedu, je sam per sebi mislu inu djav:

[88]

„Kader bi le-ta en prerok biv, tok bi on zaj vedu, kdu inu kakšna je ta žena, katira se nega dotikuje, zakaj ona je ena grešenca.“ Tukej prav s. Avgustin, keb Magdalena bla k nogam tega farizerja šla, tok bi on njo od sebe pehnu inu djav: „Pober se preč od mene, ti se mene nimaš doteknit, zakaj jest sim svet.“ Ta dobrutlovi Gospud pak ni otu te grešnike od sebe gont, temuč nase vleči, dokler on je na ta svet peršu, te grešnike izveličane sturit.

XI. Ta Gospud Jezus odgovari na te misel Simona, deb on spoznov, de je on Bog, katirmo samimo so te misel znane, inu prav k nemu : „Simon, jest imam tebi nekej povedat.“ On pak je djav: „Mojster, le povej.“ Jezus prav: „En vohrnik je imu dva dovžnika, eden je biv nemo dovžan petstu dnarjov, ta drugi pedeset. Kader pak nista imela s čim plačati, je on ubedvema dol pustu. Povej, katir iz le-teh dveh bi nega več lubu!“ Simon je odgovoru inu je djav: „Jest menim, de ta, katirmo je on več doli pustu.“ Simon ni mogu obenga druzga odgovora dati koker tiga, skuz le-tu Gospud Jezus spoznati da ti, de sveta Magdalena je njega zlo lubila, zakaj on je nje odpustu dosti grehu.

XII. Jezus pak je reku k nemu: „Ti si prov sodu.“ Inu on se je obrnu h te ženi inu je djav k Simonu: „Vidiš le le-to ženo?“ Koker biv rekov: „Le prov ja poglej inu pusluši, kaj je ona strila. Jest sim peršu v toja hiša inu ti nisi vode k mojim nogam dav.“ Koker biv on reku: „Ti vidiš, de jest parbus hodim inu moje noge so blatne inu trudne inu ti nis tok česten biv, deb ti biv meni vode dav, le-te umiti.“ „Le-ta žena pak je moje noge iz sojim sovzami umivala inu z lasmi soje glave brisala. Ti me nisi kušnu, le-ta pak, kar je sem noter peršla, [ni] prenehala mojih nog kušvati. Ti nisi mojo glavo z olam mazu, to je, to vesele tojga perjazniga gorvzetja ti meni nisi skazu, tudi meni obene pomuč nisi dav za umedlevca tega žvota. Ona pak je moje noge z mazilam pomazala. Zatu jest tebi povem, veliku grehu nje odpušenu, zakaj ona

[89]

je veliku lubila.“ Koker bi on reku: „Le-ta žena je v soj pokur veliku več popolnamast skazala koker ti, dokler ona je vse soje djane iz lubezen strila.“ Kader je še sveta Magdalena zamirkala, de XIII. Gospud Jezus njo zagovarja pruti farizerjo, je ona zadobila ena srčnost inu zaupajne k odpušajnu sojih grehu, zatu pogleda ona na sladkiga Jezusa iz objokanmi očmi, koker bi tela reči: „Gospud, kdaj boš ti mene potroštu? Od tod jest na grem preč, ampak de šlišem poprej toje sladke besede.“ Zatori se ubrne Gospud Jezus k nje inu prav: „Tebi so toj grehi odpušeni, ne samu na dovgu, temuč tudi na trplenju, zavol toje velike grivenge inu goreče lubezen, katira si ti pruti men zadobila.“

XIV. Tedej so začeli ti, katir sa vkupej per miz sedeli, med sabo reči: „Kdu je le-ta, katir tudi grehe odpuša? Kir vender sam Bog grehe odpustit zamore, le-ta pak je le en človk vidti.“ Ta dobrutlovi Gospud pak je otu sveta Magdalena cel inu popolnama potroštat inu prav k nje: „Toja vira je tebe izveličana strila, pojdi kje v miru.“ O koku pač je bla vesela s. Magdalena, ona bi na bla cev svet za te sladke besede vzela, ona se ni ahtala, de te gostvavc so se iz nje špot delal, zakaj ona je vedla, kaj je v nje vest ležal.

XV. Zadnič kušne ona temo Gospodu še enkrat negove noge, grede preč inu ni z nobenim govarila, temuč koker hiter je damu peršla, je zdajc vse posvetne gvante inu ves naspodoben cir od sebe djala ter obleče spoštene gvante, pridi k soj sester Marte inu nje pove, koku se je z njo godilu inu kaj je Gospud Jezus iz njo govoru. Tega se erzveseli sveta Marta močnu inu njo per sebi obdrži. Inu so dostkrat skupi peršle k te mater tega Gospuda Jezusa inu so iz njo govarile od dobrih izveličanih erči, dokler one so ble cel dober znane inu v žlaht. Lohku je verjet inu virvat, de po eksempelno Magdalene dosti nje lubih se je preobrnil, dokler to je blo vsem ludem en čudež, de ena taka erzbrzdana

[90]

žena se tok zlo spremnila, de potem vsa nje lubezen k Gospud Jezusu je bla ubrnena.

Ta oseminudvejseta postava
Kader je Gospud Jezus šov noter v hiša Marte inu ona je nemo stregla

Tekst svetga evangelija.

„Permirlu se je pak, kader so oni šlišal, de je on v en trg noter šov.“ Per temo pergodejno zamirki. (Luc 10, v. 38)

I. Kader se je sveta Magdalena preobrnila od zanikrnost tega sveta, je ona potem za Gospud Jezusam dostkrat hodila, koder je on pridgvu, koker svet Lucas na 8. postav umen, inu je navadnu ostala v tovarštu Divice Marije. Zatori kader je Gospud Jezus v taiste kraje peršu, tok je on biv iz sojim jogri več dev v hiši Marte inu Magdalene na jerpergah zavolo neh andoht, katira so one obedve k nemo imele.

II. Tukej prav svet Lucas na 10. postav, de Gospud Jezus je v en trg šov, to je, v Betanija, katir iz gospostvam te Marti je šlišalu. Tam je bla ena žena z imenam Marta. Akulih Marta je ena divica bla, vender bo ona ena žena imenvana, kir ona je bla ta narstarš inu to gospodinstvu pelala. Le-ta vzame njega gor iz veselam v soja hiša, dokler ona je imela enu cel veliku vesele, de je deležna bla tega sladkiga Gospud Jezusa v soj hiši imeti. Zakaj ona je [vervala], de on je Odrešenik tega sveta.

III. Inu Marta je imela eno sestro, tje je blu ime Marija, to je Magdalena. Ta je k Jezusovim nogam sedla, per katirih je ona gnada znajdla, inu je negovo besedo poslušala, dokler ta dobrutlovi Gospud je vselej izveličanske erči govoru. Zatu sveta Magdalena, katira je vsa gorela v lubezen Kristusa, kir ona mogla inu zamogla, ni zamudila negov vuk inu beseda šlišat. O kaj za ena velika sladkust je ta izvolena Magdalena dostkrat občutila, kader je ona beseda Božja pošlušala! Zakaj resničnu njegove besede

[91]
so ble slajš ked med, inu zatu se je podala sveta Magdalena cela na ta duhovno živlejne.

IV. Ta brumna Marta pak si je veliku skrbi perzadela, de bi temo Gospodu postregla. Je tekala ukol v hiš, deb ona te špiže prov napravla, dokler ona je otla enmo tok žlahtnimo gostvavcu pridnu postreči, deb on obenga pomankajna na imov. Zakaj ona je menila, ves voln svet na biv zadost, enimo takmo Gospudo postrečt. Marija Magdalena pak je imela vse soje vesele, de je ona šlišala te besede, katire je on k sojim jogram govoru.

V. Kader pak Marta toku iz tem sem inu kje letajnam po hiš Kristuso inu negovim jogram ta gostarija perpravt, je trudna ratala, Magdalena pak sojo sestro per nogah tega Gospuda sdeti vidla, je ona menila, Magdalena bi imela tud nje pomagat, deb en tok žlahtni gostvavc od njeh dober previden biv inu one negove gnade inu perjaznost zamogle ohrant. Magdalena pak je bla iz dostim bolšim djajnam obložena koker Marta, zakaj ona je špižala ta duša, Marta pak je hodila v caker iz telesno erčjo, zatu je ona k nemu stopila inu je djala k Jezuso: „Gospud, ti vidš, de jest brez prenehajna sem ter kje tekam k toj službi, deb ti inu toj joger bli dober preskrblen, moja sestra pak tukej lena sedi. Al ni tu tebi mar? Reci tedej nje, de gor vstane inu meni pomaga. Kader ti pak boš po potreb preskrblen, taistkrat nej govari s tabo."

VI. Tukej prav s. Avgustin, kader je Magdalena to govorjene šlišala, se je ona bala, ta Gospud bo nje ukazu gor vstat inu Marte pomagat pustu, kar bi nje blu ena velika bridkust, zakaj ona je špižala soja duša iz besedami tega Gospuda Jezusa. Zatori ja je ena sramota obša inu je pogledala na Gospud Jezusa, koker bla rekla: „O moj Gospud, na ukaži meni od tebe preč jeti, jest na vem, kdaj bom jest zupet tok lohku toj sladki vuk šlišat mogla, meni je kratki čas per tebi, jest se očem jedi inu pjače obdržat, de jest le skuz toje svete nauke moja uboga duša našpižam."

[92]
VII. Ona je movčala inu je čakala na tega Gospuda odgovor, kaj bo on k temo reku. Ta dobrutlovi Gospud pak je otu Marta prov podvučiti

inu prav: „Marta, Marta! Ti si skrbna v tem hišnim opravil inu se v dosti rečeh veliku perzadevaš.“ (Zakaj to hišnu opravilu je skrb inu perzadevajne strilu zavol nega.) „Pak resničnu jest tebi povem, le enu samu je potrebnu, to je, ta človk ima gledat, de on pride k te narvikši dobrut, ktira je Bog, v taistmo on najde ta pravi počitk, de on skuz enu živlejne tega spremišluvajna soj duh iz Bogam sklene.“

VIII. Dalej prav on: „Marija je ta narbulši del izvolila. Ne deb toja pridnost v te službi inu delu hudu blu, temuč iz katirm Magdalena v caker hodi, to je, iz premišluvajnam tega živlena inu povzignenam tega duha k Bogu, to je še veliku bolši, koker kar ti striš v temo telesnimo živlejno. Dokler aku ti umrješ, morš ti to zapustiti, ta del pak, ktriga sje Magdalena izvolila skuz obudejne tega duha, na bode od nje odvzetu. Dokler to spremišluvajne, katiru te brumni ludje tukej doprnašajo, v nebesih na bo prenehalu, temuč šele cel popolnama ratal, dokler tam bojo oni Boga svetlu vidli.“

IX. Kader je Magdalena šlišala, de ta dobrutlovi Gospud nje djajne hvali, je bla vesela, je obsdela inu je skrbnu mirkala na beseda Kristusa. Potem kje Marta vse reči perpravla, je ona ukazala, de ima ta dobrutlovi Gospud iz sojmi jogri k jed jeti, Magdalena pak se je pomujala, deb ona na bla predeleč od dobrutlovga Gospuda peršla. Inu toku je biv ta dobrutlovi Gospud od teh dveh sester telesnu špižan, on pak je nje špižu duhovnu.

Ta devetinudvejseta postava
Koku je Gospud Jezus te gobove očistu

Tekst svetiga evangelija.

„Inu permirlu se je, de je on v enimo mestu biv.“ (Math 8, v. 2)

Ta sladki Gospud Jezus je dosti gobovih očistu.

[93]

I. Kader je Gospud Jezus tem ludem na hribu pridgvov inu ta evangelska postava dav, koker s. Mateuš piše, je on dol šov inu je otu taista postava skuz čudeže potrdit. Inu za nim grede ena velika množca ludi, zakaj nekateri so za nim šli zavola negove svetust, nekateri iz firbca, de so te čudeže vidli, katire je on delu, nekateri iz nevošlivost, deb nega ujeli v negovih besedah, koker te farizeri, nekateri iz potrebe, koker te bovniki. Zatori je Gospud Jezus malkdej biv sam, dokler povsod so nega iskali te ludje zavol zdej povedanih uržahu. (a) Vse sorte majnge teh, katir so za Kristusam hodil.

II. Inu pole en gobov pride, pade dol na soj obraz pred negove noge, nega mol inu ponižnu reče (Math 8, Marc 1, Lucas 5): „Gospud! Aku ti očeš, tok ti mene zamoreš očistit inu od mojih gob zravga striti.“ Zakaj on je trdnu virvu, (b) de Kristus ta Gospud zamore nega z ena beseda očistit, zatu je zaslužu on iz soja vira inu andohtjo, de je Jezus ta Gospud nega očistu. Kir je ta prava vira, ponižnost inu molitu skupi, tam Bog na more odreči.

III. Inu Jezus stegne soja roka ven, se ga dotakne, skuz to je on dav spoznat, de negovu človestvu iz bogstvam je sklenenu, inu prav: „Jest očem, bodi očišen!“ Inu on je biv zdajc od sojih gob čist inu zrov, zatori tudi se je on temo dobrutlovmo Gospodu veselu zahvalu.

IV. Potem prav Gospud Jezus k nemo: „Gledej gor, de ti obenimo na poveš, temuč pojdi kje inu skaži se temo mašniko inu ofri ta dar, katirga je Mojzes zapovedov.“

V. Zupet tudi prav s. Lucas na 17. p., de Gospud Jezus je ob enim drugim času pruti Jeruzalem šov (c) inu po sred skuz Samarija, kir so ajdji bli, inu Galileja, katir so Judje bli, hodu, inu kader je on biv v en trg peršu na pokrajne Samarije, so njemo napruti peršli deset gobovih mož, zakaj oni so dost šlišal od negovih del inu so morebiti per taistmo

[94]

trgo to prebivalše skupi imeli, koker tudi še zdej te gobovi pred mestmi prebivajo. Inu te so od deleč stali, zakaj po te postav niso smel blizu k ludem jeti, zatu so se oni držali za navredne, blizu h Gospud Jezuso jeti. (c) Kader je Kristus k sojmo trplejnu šov, je on zatu otu med ajdmi inu Judmi hoditi, deb ta sad sojga trplejna med vsem pravičnim inu ta vira sojga imena po soj smrt iz Judov inu ajdov en folk imov striti.

VI. Le-ti so vzignili soj glas inu so djali: „Jezus, lubi Mojster, usmili se čez nas!“ Koker bi oni rekli: „Gospud, ti zamoreš nas vse iz eno besedo očistit, zatu pomagi nam!“ Inu morebiti so oni prelival te sovze pred velikim želam k zravjo.

VII. Inu kader je Jezus nje vidu inu njeh vpetje šlišu, je reku k njem: „Pojdte kje inu se skažite duhovnim.“ Inu pergodilu se je, de so gredeoč čisti postali, zakaj oni so virval, kar je ta Gospud zapovedov, de oni imajo striti.

VIII. Eden pak med nimi, kader je vidu, de je biv očišen inu zrov postov, se je nazaj vrnu inu je z velikem glasam Boga častiv, je padu na soje obličje k negovim nogam inu se je nemu zahvalu. Inu taist je biv en Samaritan, to je, pov Jud inu pov ajd, te drugi devet pak so bli Judje inu le-ti zato niso zupet k Gospodu peršli, deb se nemo zahvalil, koker Lira prav. Dokler te mašniki so bli Gospud Jezuso navošlivi, zatori so oni zaničval te čudeža Kristusa inu so rekli tem, katir so bli očišen, oni nimajo virvat, deb Kristus nje biv očistu, temuč zatu so oni čist postal, kir oni so ta postava držal v ofruvajnu za gobe.

IX. Kader pak je le-ta Gospudu Jezusu k nogam padu inu nemo se zahvalu, prav ta Gospud: „Ni le deset očišenih, ki sa tedej drugih devet? Ni se obeden znešu, katir bi se biv nazaj vrnu inu Bogu čast dav, koker le le-ta ptuj?“ Koker biv reku: „Spodoblu bi se, deb te Judje bli hvaležen, dokler oni imajo ta prava vira.“ Inu on je reku k nemo: „Vstan gori inu pojdi, zakaj toja vira je tebi pomagala.“ Tedej je on šov kje

[95]

iz veselam inu je pravu ta hvala Kristusa med folkam tem Samaritanam.

Ta trideseta postava
Kader je Jezus te obsedene od hudiča rešu

Tekst s. evangelija.

„Inu kader se je Jezus čez murje pelov.“ (Math 8, v. 28)

Dosti obsedenih ludi je ta dobrutlovi Gospud odrešu, od katirga blu dost povedat, jest očem tukej le od dveh govort.

I. S. Mateuš piše, kader je Gospud Jezus čez to jezer v Galilej se pelov inu v te kraje (a) teh Gersenarjo[49] biv peršu, to tečeta dva obsedena človeka nemo naprot, katira sta peršla iz grobu teh mrtvih, kader so soje prebivalše imel, inu le-ti so bli močnu srdit, toku de obeden po taisti cesti sni upu hodti. (a) Gerasa[50] je enu mestu v Arabij[51] pruti Jordan per temo hribo Galaad,[52] kir se je Laban Jakoba lotu (Gen 38),[53] ne deleč od jezera Tiberiadis,[54] od katirga mesta taist krej teh Generasenarjo bo imenvan.

II. Inu pole oni so vpil inu rekli: „Jezu,[55] ti Sin Božji, kaj imamo mi s tabo?“ (Ne deb hudiči bli spoznal, de Gospud Jezus je Sin Božji.) „Al si ti sem peršu nas martrat, preden je ta čas?“ To je, nas od ludi ven segnat, katiru so oni za trplejne držal.

III. Kader je Gospud Jezus njeh grozovitnost vidu, zakaj koker s. Marcus na 5. inu Lucas na 8. postav zamirkujeta, tok so teh enga dostkrat zvezal iz železnim ketnam inu špringarm, on pak je vse iztrgu inu je biv od hudiča v pušava gnan inu ni imov obenga gvanta na sebi inu je ukol letov per grobah teh ajdov inu po hribh je vpov inu se s kamni tovku, zatu praša nega Gospud Jezus: „Koku se ti imenuješ? Al kolku je vas?“ Gospud Jezus je poprej dober vedu, on pak je otu, deb negov joger inu ta folk, katir je per njemo biv, tud vedli. Ta hud duh odgovari od enga teh obsedih inu prav: „Legion bom jest imenvan. To je 6666, dokler nas je dost.“ Kolku hudih

[96]
duhov pak je ta drugi imov, se nikoder zapisan na najde. Zakaj Marcus inu Lucas le od enga koker od tega narimenitnejšiga inu grozovitnejšiga ⟨pišeta⟩.

IV. Tedej zapove njem Gospud Jezus, de oni od tega človeka imajo ven jeti, inu oni so nega prosil, deb on nem na zapovedu v ta naizgruntana globočina, to je v pekl, dol jeti, dokler te hudi duhov imajo soje prebivalše v temnimu luftu noter da sodniga dne, zunej teh, katir so bli od Boga al svetih ludi v peku zašafan.

V. Bla je pak tam na hribh na pul ena velika čeda svin na paš inu te hudiči so nega vsi prosili inu djali: „Pust nas v svene jeti.“ Inu zdajc nem perpusti Jezus, dokler ti ludje, katirm so svene šlišale, sa bli grešenki, zatu so oni ena taka nadluga od Boga zaslužil. Tudi je otu ta Gospud skuz le-tu spoznati dati, de hudiči rad prebivališe imajo v teh načednih načistih ludeh, skuz katire te svene bojo zastoplene.

VI. Toku so bli preganan ti hudiči od tega človeka jnu so šli v te svene inu cela čeda teh svin se je pogrozila z enim žokam v ta jezer Genezaret al Tiberiadis, ukol dveh tavžent, inu so utonile v vodi. Kader sa pak te farizeri vidli, kar se je zgodilu, sa bejžali inu so le-tu oznanili v mestu inu v teh vaseh tem ludem, katirm sa [šlišale] te svene, inu sa povedal vse le-tu, koku se je s tem obsedenim godilu. Inu ta folk je ven teku inu je otu ta čudež vidti. Inu kader so oni k Gospud Jezuso peršli, so vidli te človeke, katir sa bli obseden, sedeti per nogah Gospud Jezusa, oblejčene jnu pametne. Inu oni so se sprestrašil inu prosila je nega ta cela truma taistih kraju teh Generazenarju, deb on iz njeh kraju bejžu, dokler oni so se za navredne negove pričnost spoznali inu sa se bali, deb se njem še več škoda na godila inu Bog njeh zašafovu, kader bi ta sveti mož Kristus per njeh obstov.

VII. Toku je Gospud Jezus zupet šov od tistga kraja inu te odrešeni so njega prosili, deb smel per nemo ostat. Gospud Jezus pak nem ni perpustu, temuč je reku k njem:

[97]

„Pojte v vaše hiše inu oznanujte tem vašim ta velika dobruta, katira je ta Gospud sturu inu se čez vas usmilu.“ Inu oni so šli kje inu uznanval v taistimo krajo, kaj za ena velika dobruta je Jezus njem sturu.

Ta enainutrideseta postava
Kader je Jezus pet tavžent mož špižu iz pet ječmenovim kruham inu dvem ribam

Tekst svetiga evangelija.

Inu Jezus se je pelu čez Galilejsku murje.

I. S. Joanes prav, potem se je Jezus pelu čez Galilejsku murje, katiru leži per temu mestu Tiberias, od katirga tudi ta jezer bo imenvan Tiberiadis. Inu za nim je šlu veliku folka, zato kir so oni te čudeža vidli, katire je on nad bolniki delu. Jezus pak je gori šov na ena gora inu se je tam usedu iz sojmi jogri vred, de jh je per gmah učiv inu soja molitu upravu. Inu koker svet Mateuš piše, tok je on naprej šov inu veliku ludi vidu inu je ozravu neh bovnike.

II. Na vičer pak so perstopil k nemo negov jogri inu so djali (Math 14, Marc 6, Luc 9): „To je enu pustu mestu inu ta dan že pojema. Spust ta folk od tebe, de oni kje gredo v ta narbližniš vas inu si špiže kupjo, de oni bojo imeli kej jesti. Jezus pak je djav k nem: Ni treba, deb oni dergam šli, dajte vi nem jest.“ To pak je ta dobrotlovi Gospod govoru zato, de on sam jeh našpižat oče. Zavol te velike lubezen inu andoht, katira oni so k nemo imeli, sa oni za nim hodil inu niso obene špiže s sabo vzeli.

III. Kader je tedej Jezus soje uči gor vzignu biv inu vidu, de sivnu veliku ludi k njemu pride, je on k Filipu reku (Joh 4 p.): „Kje kupimo mi kruha, de bodo le-ti jedli?“ Le-tu je on pak govoru, de bi nega skušu, deb namerč iz odgovora Filipa ta čudež tulkaj častitloviš biv, katirga je Gospud Jezus otu striti. Dokler po soj Božji natur je on vedov vse reči od vekomej, po sojmo človestvo pak

[98]

je on vse kunšt inu modrost, katire ta človeška natura zamore zapopasti, od začetka sojga človkpostajena imov.

IV. Filipus pak je nemo odgovoru: „Za dvestu dnarjov kruha njem ni zadost, de bi vsakateri le enu majhnu vzev.“ Koker bi on reku: „Mi smo ubožni inu na premoremo dvestu vinarju, inu aku bi jeh mi glih imel, bna blu zadost.“ Potem reče Gospud Jezus k nem: „Kulku kruha imate vi? Pojte kje inu poglejte.“ Tedej sa spрašal te joger tega Gospuda, al bi kdo med tem folkam kej kruha imov, inu so najdli enga mladenča, le-ta je imov pet ječmenovih kruhu inu dve ribe.

V. Potem pridejo te joger k Gospodu inu Andreas, Simona Petra brat, reče k nemu: „En mladenč je tukej, ta ima pet ječmenovih kruhu inu dve ribi, pak kaj to tekne med tulkaj folka.“ Jezus pak je reku: „Ukažte, de ti ludje dol sedejo.“ Na taistim mestu pak je veliku trave blu, de so perložen sdeti mogel, inu oni so se dol usedli v rezdelejne množce, stu inu stu pedeset inu pedeset, inu so čakal, kaj Gospud Jezus ž nem striti oče, katir je zapovedu, de se imajo po vrst dol usesti.

VI. Gospud Jezus ukaže njemo teh pet kruhu inu te dve rib pernesti. Inu njegov joger perpelejo k nemo priča celga folka tega mladenča, katir je ta kruh inu ribe imov, inu Jezus je vzev teh pet kruhu inu te dve rib, pogleda pruti nebesam, je požegnu, zlomu inu dav tem jogram, de jh imojo temo folko naprej položt inu enimo vsakimo dati, kolker on oče inu nemo potreba, toku tudi od teh rib, kulker so oteli. Inu toku je pogmiru Gospud Jezus ta kruh v sojih rokah, de kolker več je on preč odlomu, tulkaj več je blu tistiga. Negovi jogri pak so se čudili inu hvalil Boga.

VII. Tedej so nesli ti lubi joger en povn naročje za tem drugim od Gospuda inu so rezdelil tem, kir sa sedel, dokler de je en sleden imov, kolker je otu. Tukej pomisli, iz kaj za enim velikim veselam je ta folk ta kruh prejev inu jedu, zakaj oni so dober vedel, de ta Gospud kruha ni imov,

[99]

temuč iz soje Božje moči je pogmiru. Oni so vidli, de on iz sojih rok je tem jogram neh naročja iz kruham inu ribam napovnu. Zatori je djav eden k temo drugimo: „O koku pač žmahten kreh je le-ta, jest vse moje žive dni takšniga nisem jedu!“

VIII. Tukej zamirkujejo te evangelist, de teh mož, katir so tam jedli, jh je pet tavžent blu, brez žen inu otrok, dokler kar jeh je spod dvejset liet blu, tu se na šteje. Tok se lohku verjame, de je več žen inu mladga folka koker mož blu, katirm se je tudi dost kruha inu rib dalu. Inu tukej spremišluje iz s. Bonaventuram, de morebiti Mati Božja, Divica Marija, iz drugim spoštenim gospem je tem ženam ta kroh naprej pernesla jnu ven delila. Taisti kreh je brez cvibla bel dišu enimu koker temo drugimo, koker je en vsakatir perpravlenš biv v soj vest, inu potem kje en sleden taistiga iz veliko hvaležnostjo prejev.

IX. Kader je že ta dobrutlovi Gospud Jezus vse ludi preskrbu inu oni vsi z veselam jedli, sa ta dobrutlovi Gospod iz sojim joger tud dol usede inu je tudi od tega kruha inu od teh rib, toku tudi Divica Marija, katira iz tem andohtlovim ženam je posebnu sedela inu tudi jedla od taiste špiže. Inu je lohku virvat, de taisti kruh ni biv le samu za lakota, temuč tudi za žeja. O kaj za enga vesela povne gostije sa le-te temo folko ble!

X. Kader se je že ves folk dober najedu inu set postov, je Jezus k sojim jogram reku: „Poberite te kosce, kir sa ustal, de konc na vzamejo.“ Natu so oni pobral inu napovnili dvanajst jerbasu koscu od teh pet ječmenovih kruhu inu dveh rib, katiri so bli čez ustal tem, kir so jedli. Taiste kosce vzame ta folk iz andohtjo inu so jh iz sabo damu nesli inu so oznanval te čudne dela Kristusa. (a) Teh pet ječmenovih kruhu pomenjo ta vuk tega starga testamenta, po teh pet bukvah Mojzesa.

XI. Kader so pak te ludje to čudu vidli, katiru je Jezus
[100]
biv sturu, so djali: „Le-ta je resničnu ta prerok, katir ima na svet pridti.“ Inu so oteli Gospud Jezusa za krala izvolt, zakaj oni so virval, de on je ta pravi Mesias. Kader pak je Jezus zamirku, de so imeli pridti, de bi nega iz silo za krala sturili, je zupet na goro sam pobegnu, dokler on te časne časti ni otu imeti, kir on v reve inu uboštu tega sveta je peršu za naša vola trpeti inu ne gospodovat.

XII. Zupet s. Mateuš na 15. inu s. Marcus na 7. postav pišejo, de ob enimo drugmu času zupet je dost ludi per Gospud Jezuso blu

inu niso imeli kej jesti. Pokliče tedej Jezus soje jogre k sebi jnu prav k nem: „Meni se le-ti ludje usmiljo, zakaj oni so tri dni per meni ostali inu nimajo kej jesti. Inu aku jeh jest teš od sebe damu pustim, toku bodo oni uslabeli na potu inu upešal, zakaj eni med nimi so bli od deleč peršli. Od kod vzamemo mi kruha tukej v pušavi, de njeh nasitimo?“ Te jogri Kristusa so včasu tok govorili iz Gospodam, zakaj oni se niso vselej ahtal na negove čudeža, katire so oni dostkrat vidli, tudi niso vselej vedli, kdaj on oče čudeža delat.

XIII. Zatu praša Gospud Jezus: „Kulku kruha vi imate?“ Oni so djali: „Sedem.“ Inu on je zapovedu ludem, de so sedli na zemlo, inu on je vzev teh sedem kruhu, je zahvalu, rezlomu inu dajav sojim jogram, de bi tem ludem naprej položil, inu oni so taiste ludem naprej položli. Oni so tudi imeli enu malu ribc, on je taiste tudi žegnov inu je ukazu tudi le-te naprej položt. Oni so pak jedli inu so siti postal, tud pobrali te kosce, kso bli ustali, sedem jerbasov povnih, le-teh pak, ktir so jedli, je blu okul štir tavžent mož, brez žen inu otrok. Potem je Gospud Jezus njeh pustu damu jeti iz častjo Božja. (b) Le-ti so bli všeničen kruh inu pomenjo ta vuk tega novga testamenta, v katirih bo dana gnada teh sedem darov S. Duha, teh sedem zakramentu.

Ta dveinutrideseta postava
Kader je Jezus po murju hodu inu k sojim jogram peršu, kader so oni v navarnost bli

Tekst s. evangelija.

„Inu negov joger so stopil v ta čovn inu sa se čez pelal.“
(Math 14, v 24, Marc 6, v. 47, Joanes 6, v. 17)

[101]

Večkrat se bere, de je Jezus soje jogre od potopa odrešu, tukej očem le od enga povedat.

I. S. Mateuš na 14., Marcus na 6. inu Joanes na 6. postav pišejo: Potem kje Gospud Jezus ta folk našpižu, je pustu soje jogre v čovn stopiti inu pred nim se prepelat. Inu on je šov na eno goro sam, deb on molu. Zakaj koker je blu poprej umenen, tok je on bejžu od tega folka, katir je otu nega h kralu striti. Inu na vičer je on sam tamki biv, ta čovn pak je biv že na sred murja jnu je navarnost trpu od valov, dokler ta veter je nem biv zuper jnu nasprut. Inu te jogri Kristusa sa bli v velikih težavah inu potrebah, kir niso Mojstra per seb imeli, inu so se bali, deb na bli pokončan.

II. Kir tedej te jogri sa skori cela noč v navarnost te smrti bli zavolo hudga vremena na jezer inu ⟨je⟩ v tem četrtim čujenu te noči blu (to je že pruti dnev blu, dokler ta nuč bo v štir parte rezdelena) takrat pride Gospud Jezus k njem. Inu je šov po murju inu je otu naprej jeti. Inu kader so nega vidli, sa se sprestrašli inu so rekli: „To je ena pušast!“ Inu so od strahu vpili, dokler oni niso mogli virvat, deb en človk v takmu vremenu mogu po murju jeti.

III. Gospud Jezus je zdajc z njem govoru jnu prav: „Bodite potroštan, jest sim, na bojte se.“ Peter pak nemo odgovari inu prav: „Gospud, aku si ti, tok ukaži meni k tebi pridti po vodi.“ Zakaj svet Peter je

imov velike žele, povsod per Kristuso biti, zatori je on spoznov, nemo ima dober biti, keb on biv, kir je Kristus. Inu Gospud Jezus prav: Pridi le-sem!

IV. Inu Peter stop dol ven iz čovna v voda, zakaj on je virvu, nemo na more neč škodvat, aku nega Gospud Jezus oče varvat, inu toku je on šov en čas po vodi. Kader pak je on zamirku, en močan veter pridti, se je prestrašu inu nikolku cviblu, inu kader se je začev topiti, ni vedu obene druge pomuč koker Gospud Jezusa. Toku on zavpije inu prav: „Gospud, pomagi mi, jest morem pogint.“

[102]

V. Inu Gospud Jezus stegne zdajc soja roka vun inu ga zagrab inu prav k nemo: „Ti maluvirn, zakaj si ti cviblu?“ Inu kader sa v čovn stopili, je potihnu veter. Katir pak sa v čovnu bli, sa peršli inu padli pred nim dol, so njega molili koker enga zapovdvavca tiga murja inu vetrov inu so djali: Ti si resničn Sin Božji. Iz tega pergodejna si zamirki ta nauk: Kader Bog ena nasreča čezte pošle, tok ne scagi, temuč na Boga kliči inu postav toje zaupajne najn. Tok bo on tebi pomagu inu on tebe potroštu.

Ta triinutrideseta postava
Koku je Gospud Jezus te kananejske žene hčir od hudiča rešu

Tekst s. evangelija.

„Inu on je od tod gori vstov inu je preč šov v te pokrajne Tira inu Sidona.“ (Math 15, v. 21, Marc 7, v 24). Per temo je zamirkat.

I. Gospud Jezus grede od teh nahvaležnih pisarju inu farizerju inu pride v te kraje Tira inu Sidona inu grede v ena hiša. Inu ni otu, de bi kdo zajn vedu, inu vender ni mogu na skrivnim ostat. Zakaj ena kananejska žena, katire hči je eniga načistiga duha imela, koker hitru kje zamirkala inu od nega šlišala, je noter šla inu je k nega nogam doli padla, dokler ona je bla ena ajdna, od roda ena Sirofenicerca,[56] inu ona ga je prosila, de bi hudiča iz nje hčire izgnov. Zakaj akulih je ona ena ajduska žena bla, vender kader je ona šlišala te čudeža Kristusove, je trdnu virvala, de on zamore nje hčir tudi od hudiča rešiti. (a) Tirus inu Sidon[57] sa ble kananejš[58] inu ajduske mesta, sa pak ležale v te oblublen dužel blizu per temo hribo Libano[59] per murjo, dokler te otroci Izrael niso nikdar mogli te ajde čist iz te oblublene dužele pregnat. Te Kananejari so morebiti Siriam inu Fenicien[60] v štant imeli, od tod bo ta žena Sirofenicarca imenvana. Dve mil od Sarepta[61] leži to mest Sidon. Pred taistem vratem bo ena kapelca skazana, na katirm kraju je ta Gospud iz ta kananejska žena govoru inu potem nje hčir zrava sturu, na te pot, katira pruti Cezareja Filipi[62] v Itureja drži.

II. Gospud Jezus pak nje ni otu odgovora dati, temuč grede ven iz te hiše, ta žena pak ni nak dala, temuč grede inu vpije za nim inu prav: „Gospud, ti Sin Davidov, usmil se

[103]

čez mene!“ Zakaj ona je dober šlišala, de teh Judov Mesias ima od rodu Davida rojen biti, zatu je ona nega imenvala enga Sinu

Davida. Inu je bla ena velika stanovitnost v te ženi, de ona v soj molitov ni otela prenehat. (b) Iz tem besedam je ona spoznala tega pravga Boga inu človeka.

III. Gospud Jezus pak nje ni otu zavol tega nobenga odgovora dat, koker deb on biv tok nausmilen, temuč on je otu, deb negov joger imel vidti inu zamirkat te žene andoht inu stanovitnost. O kok veliku sovza je prelila ta žena na te pot, kader je ona za nim hodila! Kir pak ona ni prenehala prost, sa stopil k nemo negov joger inu so ga prosili iz usmilejna, katirga so pruti nje imeli, ter so djali: „Gospud, izpusti jo od sebe inu ja ušliši, zakaj ona za nami vpije."

IV. On pak je odgovoru sojim jogram, de ta žena je dober šlišala, inu je djav: „Jest nisem poslan, koker h tem zgublenim ovcam izraelske hiše." Dokler Gospud Jezus je biv en oblublen prerok inu pridgar teh Judov, zatu je on gnemnu, al poredkim tem ajdam pridgvu.

V. Ona pak je peršla inu pade pred nim dol inu je milu jokala ter prav: „Gospud, pomagi meni!" On je pak odgovoru inu je djav: „Ni dobru vzeti kruh teh otrok inu psičam vreči." Koker bi otu reči: „To ni dobru, deb jest tem otrokam Božim, to je tem Judam, katir so bli ta izvoleni folk Božji, odvzev te čudeža inu bi jh dav tem psam, to je tem ajdam, koker je bla taista žena ena ajdna."

VI. Ona pak je djala: „Kajpak de, Gospud, zakaj tudi psiči jedo od droftin, katire padejo od mize njeh gospodov." Koker bi otla reči: „Gospud, akulih te ajdje pruti tem Judam bojo koker pse čislan inu tojih čudežu niso vreden, tok pust nas zaj tojih dobrut enmalu uživat." Iz tega zamirki, koku ta žena toku goreča v vieri inu tok stanovitna v molitvi je bla, zakaj ona se ni pustila odgnat, zatu je dapadla temu Gospodu v nje stanovitnost sila močnu.

[104]

Kader že te joger tega Gospoda so videl to veliko viro te žene, je njo otu ta dobrotlovi Gospod potroštat inu [prav] k nje: „O žena, velika je toja vira! Izgodi se tebi, koker očeš." Inu nje hči je bila ozravlena ob taist uri, ona pak se je zahvalila temo Gospudo inu je iz veselam damu šla inu je trdnu virvala, de nje hči je zrava, koker je nje ta Gospud reku. Inu kader je ona damu peršla, najde ona

soja hčir na postel ležat, inu de ta hudič je od nje ven šov. Inu tedej so one skupi Boga hvalile inu brez cvibla so one virvale v Gospud Jezusa, de on je Izveličar tega sveta. (c) Koker ta vira te matere te hčiri je pomagala, tok pomaga ta vira te Cirkve tim mladim otrokam, katir v nje viri kršen bojo.

Ta štirinutrideseta postava
Koku Gospud Jezus pred sojim jogram na temu hribu je spremenen biv

Tekst s. evangelija.

„Permirlu se je pak, de je on k sebi vzev Petra, Jakoba inu Joanesa."

I. Potem kje Jezus sojim jogram dosti povedu od zanikrnost tega sveta inu od sojga trplejna, tudi koku bo on peršu na sodni dan inu enga sledniga polonu po negovih delh, potem prav on k nem (Math 16, v. 18, Marc 9, Luc 9): „Resničnu, jest vam povem, nekateri so od teh tukej stoječih, katir ne bodo smrti okusli." Tukej je on menu Petra, Jakoba inu Joanesa, dokler de bojo vidli pridti Sinu tega človeka v sojim kralestvi. Tukej je on zastopu, oni bojo nega vidli v negovim spremenenu, kader bo on soja čast tem trem apostelnam pokazu.

II. Inu čez šest dni po tem, kir je Gospud Jezus le-tu govoru, vzame Jezus k sebi Petra inu Jakoba tega Večiga inu Joanesa, negovga brata. Le-te tri sje izvolu ta Gospud pred tem drugim, zakaj Petrus je biv čez te druge gorečejš v viri, Joanes je biv divišk inu čist inu Jacobus je narpoprej med tem aposteln to martra trpu. Le-te tri vzame ta Gospud iz saboj inu te drugi so mogli čakat, de je zupet peršu, štir mile od Nazareta.

III. Jh tedej on pele na eno visoko goro, Tabor imenvano (Math 17, Marc 9), posebnu na stran, zakaj

[105]

on scer ni otu obenga koker le-te tri jogre pričeoč imeti. Jnu je molu, dokler on je vzignu soje uči gor pruti nebesam, (b) inu toku stoječ inu moleoč, je biv on spremenen pred njem, dokler negov obraz se je svetu koker sonce inu negove oblačila sa postale tok bejle koker sneg, de nega negovi joger niso prov vidti mogel zavola negove svetlobe. (b) Od začetka te viere se je to spremenene zgodilu.

IV. Tukej zamirki, de duša Kristusa, tega Gospuda, od začetka nje stvarjena izveličan častita je bla inu je Boga očitnu gledala inu uživala. Pak iz Božiga navižajna se je to zgodilu, de se to posvečejne te duše ni temu telesu Kristusa perdružlu, de toku negovu truplu je ostalu, trpeoč in umrjoč, inu toku ⟨je⟩ on nas odrešt zamogu. Pak v te uri negovga spremenena na temo hrib se je to posvečene te duše iz tem telesam sklenilu iz Božiga previdena inu dapadajena. Pak vender ni ostala taista posvečioča čast vselej v telesu Kristusa, temuč le en mejhen čas, dokler ta dobrutlovi Gospud je otu potem skazat ta čast sojga prihodniga gorvstajena, deb oni toku jenašku za nim hodil v trplejnu inu marter, koker je on nem naprej povedu.

V. Inu pole nem sta se perkazala Mojzes inu Elias , zakaj (Math 17, Marc 19) Mojzes je en dajavc te postave, Elias pak en velk zalublenk inu varh te časti Božje. Zatori je blu skuz neh perkazen pomenenu inu skazanu, de Gospud Jezus ni biv en rezdjavc te postave, koker so te Judje nega dovžil, temuč teh eden, katir je prov dapovnu inu držu taista. Tud je biv en zalublenk inu varh časti Božje, inu de je on en Gospud tega živlena inu te smrt, zatori on ima pričvajne od tega živga živlejna Elija

[106]

inu tega mrtviga Mojzesa, katir so ž nim govaril od negove martre, katira on v Jeruzalem ima trpeti. Zakaj oni sa vidli, de ta skrivnost tega trplejna, od katirga so oni naprej prerokvali, more v Kristuso dapovnena biti. Tudi ni cviblat, de oni so se rezveselil, kir so doživel neh inu celga človeškiga rodu odrešejne perbližuvat inu neč mejn, vender so imeli on enu usmilene, de en tok častitlov obraz bi imov zapluvan, izdan, obsojen inu križan bit. (c) Mojzes je umru inu ta duša je en telu nase vzela, koker kader te angeli se perkažejo v nase vzetih truplah, inu je peršu iz predpekla, Elias pak še žvi inu je biv iz paradiža pernesen.

VI. Kader so te joger to vedel inu šlišal, so oni občutil enu naizrečenu vesele. Inu Peter je djav k Gospud Jezuso: „Gospud, tukej je nam dober biti!“ Koker biv reku: „O Gospud, jest nisem takiga vesela nigdar občutu koker zdej.“ „Zatori aku ti očeš inu tebi dapade, očmo mi tukej tri ute narediti. Tebi ena, Mojzesu ena inu Eliju

ena.“ On ni govoru zase inu za soje tovarše od ene ute, zakaj on je otu per Kristusu ostati, te drugi joger pak imajo per Mojzeso inu Elija ostati. On pak ni vedu, kaj je govoru, zakaj on je biv povn vesela, zatori on na neč druzga ni mislu, koker deb on vednu per Kristuso ustov. (d) Dokler tuki so ukupi peršli firšti obedveh testamentu, Mojzes inu Petrus, tukej so skupi peršli ta čisti Elias inu ta diviški Joanes inu sta obedva hvalila ta frajost te martre v Jakobo. Te apostel so Mojzesa inu Elija poznal, ktire niso nikol vidli. Skuz le-tu se skaže, de v perhoden čast eden tega druzga bo poznov, akulih ga ni nikdar vidu.

VII. Tukej premisli, kaj za enu veliku vesele je s. Peter imov. On ni prašu ne po jed inu pjač, tudi ne po zlatu inu sreber, temuč on je samu želu tam biti. Inu vender je bla taista čast, katira je on vidu, mejhna pruti te, katira Bog da tem izvolenim v sojmo očitnimo gledajnu. Zatori bi imov ta človk po vsi spodobnost Bogu zvestu služt, de on tega večniga vesela inu lubezen k Bogu na bo obropan.

[107]

VIII. Kader je Peter še toku k Gospud Jezuso govoru, pole en svetav oblak je neh obsenču, per katirmo Bog Svet Duh je pomenen biv, inu en glas je biv šlišat iz tega oblaka, rekoč: „Le-ta je moj lubi Sin, nad katirm jest imam dobru dopadajene.“ To je, katir moje dapadajne bo dapovnu v odrešenu. „Tiga imate vi pošlušat, kar on vam reku bo, zakaj on je od mene poslan na ta svet.“

IX. Kader so to ti jogri šlišali, sa na soj obraz padli inu so se sivnu prestrašli, dokler ta človeška slabust na more iz lestne moči obstat vpriča te Božje svetust. Jezus pak je perstopu k nem, se jh je dateknu inu je djal k njem: „Vstanite gor inu se ne bojte.“

X. Inu kader so oni soje oči gor vzignili, niso obeniga videli koker Jezusa samga, ne v negov svetlob, temuč negov navaden podob. Mojzes inu Elias sta tudi po voli Božji zginla. Inu potem drug dan so oni iz gore doli šli, zakaj na ta dan je peršu ta Gospud gor na to goro inu je ustov celo noč gor v soj molitu. Po dapovneni molitvi pak je on drugi dan biv spremenen inu je šov taisti dan zupet dol iz hriba. (e) Na sedem dan je on na ta hrib šov inu na osem dan je biv spremenen inu zupet doli šov za skazat, de ta čast tega

gorvstajena v te osem starost[63] tega sveta se godi. Na temo hribo Tabor je en velik klošter, iz enim velikim borštam obdan, ima tri cirkve, kir je Petrus reku, mi očmo tukej tri ute narediti.

XI. Inu kader so oni iz gore dol šli, jem je Jezus zapovedu, rekoč: „Nikomer ne pravte le-to, dokler Sin tega človeka od mrtvih gori vstane.“ Dokler ta Gospud ni otu, deb drugi ludje to vedli pred negovim trplejnam, deb oni iz tega en zašpot vajne na tribal, kader bi oni nega toku jamrnu umreti vidli. Zatori te terje jogri obenmo od tega niso pravli, oni pak so se med sabo od tega pogovarjal, to je od tega perkazna, inu je prašu eden tega drugiga, koku je nemo blu, inu en vsakatir je djav, de je on sivnu veliku vesele občutu. Inu na temo hribu so oni nega vprašali, rekoč:

[108]

„Kaj tedej ti pisari pravjo, de more Elias poprej pridti, kir mi smo nega per tebi vidli.“ Jezus je odgovoru inu je djav: „Elias bo scer peršu,“ se zastop ob času antekrista, „inu skuz soj prihod bo vse na pravi stan perpravil. On pak se je vam perkazu, ne deb on zdej na temo sveto otu ustati, temuč meni k pričvajnu ste vi vidli nega.“ (f) V dolhojena tega hriba je ena kapelca, kir je ta Gospud reku: „Vi nimate ta perkazen nikomer povedat.“

XII. Tukej tudi premišluj, koku ta duša Mojzesa tem dušam teh svetih očakov iz velikim veselam je oznanila to pričnost Odrešenika tega sveta, inu koku de ta čas neh odrešejne je blizu, iz katirim so oni sivnu zlo bli rezveselen inu so Boga hvalil.

XIII. Ta čas, kader je Gospud Jezus na hribu biv, sa bli morebiti te drugi devet apostelni nikolku nejovoln iz človeške nepopolnamast, zatu de njem Gospud Jezus soja skrivnost tudi ni rezodev. Inu ob taistim času pride en mož k nem, ta je imov enga obsedenga sinu od hudiga duha, inu je prosu te jogre Kristusa, deb oni imel nega ven izgnat, al oni niso mogel zavol neh nepopolnamast. Kader je pak Gospud Jezus peršu, odreši on taistiga človeka od hudiča inu posvari soje jogre zavol neh nejavire.

Ta petinutrideseta postava
Kader je Gospud Jezus soje jogre pred tem farizerjam zgovoru

Tekst s. evangelija.

„Inu pergodilu se je, kader je Jezus ob en sabot skuz obsjane nive šov.“ (Math 12, v. 1, Marc 3, v. 23, Luc 6, v. 1)

I. Koku de je Gospud iz sojim joger ob en saboti skuz žitu šov, negovi jogri pak so skuz žitu šli inu so bli lačen, kir oni so iz Gospud Jezusam ukol hodil v lakoti inu žej inu so malukdej jerperge imeli, v katirih bi oni bli po potreb preskrbleni. Zatori od lakote pergnan, so oni klasje pulil ven, zmel inu so jedli, zakaj ta stara

[109]

postava je perpustila, de eden na tega druziga nivo jeti žitu osmukat inu jesti je smov, ne pak odrezat, inu toku so stril te joger Kristusa po perpušejnu te postave.

II. Kader so te farizeri vidli, so djali k Gospud Jezuso: „Pole, toj joger delajo, kar se na sme delati ob saboti.“ Zakaj oni so mnili, de te joger delajo čez zapovd tega praznika, kir so klasouve smukali inu meli. On je pak k nem djav: „Al vi niste brali, kaj je David sturu, kader je on lačen biv, inu ti, katir so za nim bli? Koku je on noter šov v hišo Božjo“ (Levit 24) „inu je jedu kruha tega naprejpokladajna, katire jesti ni bilu perpušenu, ne taistim, katir sa z njim bili, temuč samim mašnikam?“ Koker bi on otu reči: „Iz potrebe zna en človk žiher kej striti tudi na en praznik, kar mo scer ni blo perpušen striti.“ Dalej prav on: „Aku bi pa vedli, kaj je to, jest očem milost inu ne ofer, toku bi vi nikoli na bli obsodili moje nadovžne jogre. Zakaj aku vi očte vedti, toku sim jest en gospud čez saboto.“ Inu toku je on potolažu te farizerje.

III. Ob enimo drugmo času pridejo k Gospudo Jezuso ti pisari inu farizeri od Jeruzalema inu so djali (Math 15, Marc 7): „Zakaj toj jogri prelomjo to izročejne teh starših? Zakaj oni se ne umivajo sojih rok, kader kroh jedo?“ Ti Judje so imeli ena užanca, de so oni narpred mogel roke umiti, kader so otel jesti, pak oni so imeli ena vraža per temo, kir so mnili, de oni skuz le-to dosežejo enu duhovnu učišvajne, kar se vender ne zgodi. Ti joger Kristusa pak se niso vselej umili, kader so oni otel jesti, zavol najovire teh Judov, zatori so učil te vučeni tega Gospuda koker enga zaničvavca teh zapovd teh starih.

IV. Gospud Jezus je odgovoru jnu reku: „Zakaj tudi vi prelomte ta zapovd Božja zavola vašiga izročenja? Zakaj Bog je zapovedu (Exod 10, Deut 5), spoštuj očeta inu mater. Vi pak svetjete tem otrokam, de oni očeto inu

[110]

mater njeh premožene jemlejo inu vam ofrujejo. Vi hinavci! Prov (Isai 30) je prerokovo od vas Isaias, rekoč: Le-to ludstvu iz žnabli mene časti, njeh srce pak je deleč
od mene.“

V. Inu on je to množco k sebi poklicu inu je reku k nem: „Pošlušajte inu zastopite. Kar skuzi usta noter gre, to ne ognusi človeka, ampak kar iz ust vnkej gre, le-tu pride iz srca, inu iz srca pridejo hude žele inu misli, ubijajna, prešuštva, lotrnije, tatvine, krive pričvajna, preklinvajna. Le-to je, kar človeka ognusi. Iz neumitem rokami pak jesti ne ognusi človeka.“ Se zastopi, duhovnu, dokler ta Gospud je na soja duhovna zastopnost govoru. Zatori negova majnga ni bla, deb se ludje na imel umivat, kader bi otel jesti, zakaj to je spoštenu, on pak je otu, deb ludje na imeli virvat, oni bojo skuz taistu umivajne duhavnu očišeni.

VI. Tukej zamirki, de ta sladki Jezus sojim jogram inu temu folku je dosti lepih nauku dav, katire jest tukej vse ne postavim, tudi nisem postavu, od katirih se dosti evangelijo skuz lietu bere. Le-te zna en brumen človk šlišat inu iz tega podvučen biti inu toku to živlejne inu trplejne Kristusa zvestu k srcu vzeti inu dostkrat premišluvat.

Ta šestinutrideseta postava
Koku je Gospud Jezus ⟨obudu⟩ Lazarusa od Betanije iz trga Marije inu Marte, nje sestre

(Joan 11, v.1)

Per temo velikimo čudnimo delu Kristusa premisli le-tu.

I. S. Joanes ta Evangelist piše na 10. post.: Kader je Jezus v tempelnu k tem Judam reku: „Jest inu moj Oča sma le eden“ (se zastop v bitju), tedej so Judje kamnje pobirali, de bi ga posuli, katir je nem vender dost dobriga sturu.

II. Gospud Jezus prav k nem: „Jest sim vam veliku dobrih del iz mojga Očeta pokazu.“ (Zakaj on je dosti velikih čudežu med Judmi sturu.) „Inu vi zavola teh del očte mene s kamnam posuti?“ ⟨Judje so njemu odgovoril: Zavolo dobriga dela mi ne mislimo tebe s kamnjam podsuti,⟩[64] „temuč zavola preklinvajna, kir ti, katir si en človk, sam sebe za Boga delaš.“

[111]

Te Judje pak samu na to človeško naturo Kristusa ⟨gledali⟩ inu niso otel negovga bogstva spoznati. Jezus odgovari med drugim: „Aku jest ne delam dela mojga Očeta, toku nikar meni na virjite, aku jh jest pak delam, inu če vi meni nočte virvat, tok saj verjemite tem delam, to je tem čudežam, katire jest delam, de bote vi spoznali inu virval, de Oča je v meni inu jest v Očetu.“ Zakaj te tri Božje peršone sa enu Božje bitje.

III. Ti Judje pak niso kej ahtal teh besedi Kristusa, temuč so gledal, nega zupet ujeti, inu so se med sabo pogovarjal, koku bi mogel nega popasti. Pak iz soje Božje moči je on njem ušov iz njeh rok, de oni nega niso vidli, inu je šov iz sojim joger, katir so nega vidli, zakaj koker Lira pričuje, tok se je ta Gospud enim pustu vidti, drugim pak ne. Inu se je zupet podav na gun krej Jordana, na ta

krej, kir je Joanes poprej kršovu, inu je ostov tamki en čas. Zakaj on je otu, deb ta folk bse biv imov spovnt na to pričvajne, katirga je Joanes nemo dav. Zatori prav ta evangelium, de dosti ludi je k nemo peršlu, inu je reku: „Joanes Krsnik ni obenih čudežu delu, pak vse, kar je on od Kristusa govoru, to je resničnu.“ Inu so virval v nega.

IV. V taistim času je bolan ležu (a) Lazarus (11), en brat Marte inu Magdalene, inu je ležu v Betanij v hiši soje sestre, zakaj Betanija je šlišala v neh gosposka, dokler oni so bli bogat inu žlahtni. Negove sestre so tedej k Gospud Jezuso poslale, katir je biv en dan hoda od Betanije, inu so pustile nemo povedat, rekoč: „Gospud, pole, ta, katirga ti lubiš, leži bolan.“ Zakaj Gospud Jezus je Lazarusa inu negove sestre lubu, dokler le-te so bli en brumn bogaboječ folk, katire je ta Gospud k enimo brumnimo živlejnu perpravu. Zatori tudi je on navadnu per neh na jerpergah biv, kader je on v taiste kraje dašov. Sestre Lazarove se pak niso pustile Jezuso vedti, deb on peršu

[112]

inu neh brata zravga sturu. Zakaj oni so dober vedel, de je že dost, de oni temo lubmo oznanjo inu puste vediti ta potreba inu pomankajne tega lublenga, katir potem dober ve, kaj je striti. (a) Lazarus pomen to spokornu živlene, Marta to časnu živlejne, Marija to spremišluvansku živlene.

V. Kader je Jezus to šlišov, prav on k nem: „Le-ta bolezen ni k smrti“ (zakaj ta Gospud ni otu nega zupet k živlejnu obuditi), „ampak za čast Božja, de bo Sin Božji skuz le-tu časten.“ Zavol te pošte al odgovora sa ble Marta jnu Magdalena vesele, Lazarus pak je biv še bolehenš inu je umrov. Zatori so ble negove sestre sila žalostne, kir one nisa imele ne očeta ne matere več, dokler Lazarus je biv koker en vižar al gospodar vsiga neh premožejna. Tudi so one imele ena velika naturalska lubezen k nemo, zatu kir so bli ene krvi.

VI. Potem je Gospud Jezus na taistim kraj še dva dni ostov, kader je on šlišu, de Lazarus bolan leži, zakaj on je otu, de Lazarus umrje inu štir dni v grobu leži. Potem je on djav k sojim jogram: „Pojdemo zupet v Judejo.“ Negovi jogri pak so se sila zlo bali v te kraje

Jeruzalema jeti, kir so te pisari inu farizeri prebival, dokler taisti so ihtu[65] pregajnal Gospud Jezusa. Zatori so djal k nemu: „Mojster, zdej so tebe Judje iskali s kamnam posuti, inu ti očeš zupet k nem jeti?“ Koker bli rekli: „Ne ti ne mi smo gvišni med Judmi.“

VII. Kader pak je Gospud Jezus šlišu le-ta cagavitnost sojih jogrov, je on ⟨djal⟩ k njim: „Kaj ne dvanajst ur je v dnevi?“ Koker keb on biv reku: „Sčasama se dostkrat spremini tega človeka vola. Zakaj akulih so oni gun dan naminil, mene s kamnam posuti, tok vender oni zdej tega na boda stril.“ Inu deb on neh še bel zagvišu, srečen iz nim jeti, je on dalej djav: „Kdor bo podnevi hodu, ta se na spotakne, zakaj on vidi luč tega sveta. Ktir pak bo ponoči hodu, ta se spotakne,

[113]

zakaj luč ni v njemo.“ Koker bi on otu reči: „Na enaka viža koker ta srčnu grede, ktir per dnev vandra, zakaj on vidi ta pot, toku tudi se vi nimate bati, kader vi mene per vas imate, zakaj jest sim ta luč tega sveta.“

VIII. Inu potem je on reku k nem: „Lazarus, naš perjatu, spi, jest pak grem kje, de ga od spajna zbudim.“ Skuz to spajne je Jezus zastopu ta smrt Lazarusa, zakaj nemo je blu ravnu tok lohku, enga mrtviga od smrt inu od mrtviga obuditi, koker enga speočiga od spajna zbuditi. Iz tem besedam je otu ta Gospod soje jogre potroštat, deb oni na menili, de on oče zupet kje jeti, iz Judmi se prepirat, temuč k Lazarusu, njega od smrti obuditi.

IX. Njegovi jogri so tedej rekli: „Gospud, aku on spi, tok se mo bo zbolšal inu ni potrebnu, de ti k njemo gredeš.“ Zakaj oni so zastopili te besede Kristusa od telesniga spajna, kir je vender Gospud Jezus od negove smrt govoru. Tedej je Jezus k njim očitnu rekov: „Lazarus je umru inu jest sim vesev zavola vas.“ Dokler skuz le-tu obudejne Lazarusa od smrt sa ti joger Kristusa v viri potrjen bli.

X. Kader tedej se je Gospud Jezus namenu preč jeti, reče Tomas, katir je imenvan Dovčič, k sojim ravnjogram: „Pojdimo tudi mi, de z nim umrjemo.“ Koker keb on reku: „Mi očmo z našim Mojstram

umreti jnu živeti.“ Inu toku je šov ta dobrutlovi Gospud Jezus zupet ena dovga, dalna pot, cel bos, iz sojim joger inu je peršu inu ga je nešal, kader je on že štir dni v grobu ležu, toku de je en vsakatir dober vedov, de je on mrtov biv.

XI. Betanija pak je bla blizu per Jeruzalem, okol petnajst polske pot, katirh osem ena mila stre, zatori sa Judje k Marti inu Marij peršli, njeh potroštat zavol njeh brata. Zakaj one sa ble žlahtne, zatori
[114]
so te Judje neh v čast imeli inu sa peršli vsak dan od Jeruzalema k njim inu so njeh iz usmilejna potroštal. Tudi premišlujejo nekateri, de mati Jezusa je tudi tam bila, dokler kader je ta Gospud v teh krajih Judeje biv, je ona navadnu v hiši Marte ostala. Zatori je tudi troštala ta dobrotlova mati te dve sestre inu jh je opominvala, de one imajo iz potrpežlivostjo čakat na prihod Jezusa, zakaj on nem ni zastojn ta pošta dav, de ta bolezen ni bolezen.

XII. Kader je Jezus per Betanija viden biv, je blo to Marte zdajc oznaneno, koku de Jezus pride. Kader je Marta to šlišala, ona od vesela ni od tega neč povedala, temuč je tekla nemo sama napruti pred grad. Inu kader je nega zagledala, brez cvibla se je ona jokala inu prav k njemo: „Gospud, aku bi ti biv tukej, toku bi moj brat na biv umrl!“ Ona še ni bla prov popolnama v viri, zakaj ona je menila, de ta Gospud bi njeh brata samu pred smrtjo zamogu obvarvat, keb on tamki biv. Zatori je ona dalej rekla: „Pak jest tudi že zdej vem, de kar koli boš Boga prosu, to bo Bog tebi dav.“ Koker deb ona rekla: „Aku boš ti Boga prosu za mojga brata, tok bo on gor vstov.“ Iz tega se tudi dol vzame nje napopolnamast, zakaj keb bla ona prov virvala, tok bla djala: „Kar boš ti ukazu, to se bo zgodilu.“

XIII. Jezus reče k nje: „Toj brat bo zupet gori ustov.“ Marta pak je zastopila te besede Kristusa od tega gmejn gorvstajena na sodni dan inu prav k nemo: „Jest to že vem, de na posledni dan v gorvstajenu bo on zupet gor vstov.“ Jezus je djav k nje: „Jest sem to gorvstajene inu to živlejne.“ Po mojmo dapadajenjo se zastop duhovnu na duš inu v večnimo živlejno, deb on glih biv umru, se zastop telesnu inu časnu. „Inu kdor kol živi inu v mene

[115]

virje," (se zastop iz ena prava vira, katira se v djan skaže), „ta na bo umru vekomej. To je te smrt tega pogublejna. Virješ ti le-to?" Ona reče k nemo: „Ja, Gospud" (dokler ona je bla v viri že bolši podvučena), „brez cvibla, jest sim virvala, de si ti Kristus, ta oblublen Mesias, en Sin tega živga Boga, katir si v človestvu na ta svet peršu."

XIV. Gospud Jezus prav k Marte: „Pojde kje inu ukaž toj sester Magdalen tudi pridti." Zakaj ta Gospud je otu, deb one ubedve v obudenu njeh brata pričeoč ble. Zatori je Marta kmalu domu šla inu je Marija, soja sestra, na tihim poklicala, katira še ni za prihod Kristusa vedla, sicer bi ona na bla doma ostala, inu je djala k nje: „Mojster je tukej inu te kliče." Magdalena pak, ker je to šlišala, vstane hitru gori inu je tekla, tudi movčeoča, k Gospud Jezuso, zakaj nje srce se je rezveselilu, kader je ona šlišala od nega govort al pravt. Vedov pak obeden ni, kam ona oče jeti, zakaj Marta je nje na tihama povedala, inu Jezus še ni biv peršu v ta trg, ampak je biv še na taistim kraj, kir je nemo Marta bla napruti peršla. Zatori kader so te Judje, katir sa per nje v hiši bli inu njo troštal, videl Marija, de je ona gor vstala inu preč šla, sa za njo šli inu so djali, ona h pokopališu gre, de bi tam jokala.

XV. Kader je tedej Marija Magdalena kekej peršla, kir je Jezus biv, ktirga je ona persrčnu lubila, inu nega zagledala, je tekla k nemo, padla je k negovim nogam, per katirh je ona gnada znajdla, inu iz grenkim sovzam je ona djala k nemo: „O Gospud, aku bi ti biv tukej, toku bi moj brat na biv umru!

[116]

Ti si scer nam pustu vedti, de negova bolezen ni k smrt, pak Bogu se smil, on je pred trem dnem umru inu dons je ta četrti dan." Kader so pak te Judje, katir so z njo peršli, videl, de ona se pred Gospud Jezusam milu joka, so se tudi neh dosti jokal iz njo vred iz enga usmilejna pruti nje. Inu je skuz več ludi skupi peršlu, kir se je blu rezglasilu, de ta velik prerok, katir tulkaj čudežu dela, biv peršu.

XVI. Potem vzigne Jezus Magdalena gor, per rok jo trošta, inu je reku: „Kam ste ga položili?" On je sam dober vedu, pak on je prašov

zavol teh ukol stoječih Judov. Oni reko k nemo: „Gospud, pridi inu poglej!“ Inu kader je on kekej šov, se je zagrozil v duhu inu ga je žalost obšla, dokler on je mislu na hudobija tega hudiča, katir je iz soja skušnava ta človeški rod k padcu inu v smrt perpravu. Kader je on pak k pokopališu peršu inu vidu to veliku jokajne inu klagvajne teh dveh sestra Lazarusa inu tudi tega druziga folka, se je tudi on joku, de so nemo sovze čez negove svete lica dol kapale, dokler koker je on skori otu skazat soje bogstvu inu človestvu skupi. Tudi je virvat, de jogri Kristusa so iz sojim Mojstram tudi jokal. Inu koker nekateri pravjo, tok je mati Jezusa tudi tam bila inu to jokajne ni mogla zadržat, kader je vidla, de nje narlubši sin se joka, od katirga je ona vedla, de je teh angelov vesele biv. (b) Se bere, de Kristus je jokov, pak ne, deb se on biv smeju.

XVII. Kader so Judje vidli Jezusa jokat, so oni rekli: „Pole, koku ga je on lubu! Keb on biv zamogu, brez cvibla, on bi nega na biv pustu umreti.“ Nekateri pak med nimi so djali: „Kaj le-ta, katir je oči tega, katir je biv slep rojen, odpru, bi na biv tulkaj zamogu striti, deb tudi le-ta na biv umru?“

XVIII. Jezus, ta dobrutlovi Gospud, je zamirkov te Judov posmehvajne inu se je zupet sam v sebi zagrozu iz ena

[117]

pravična jeza čez to memrajne teh Judov inu je peršu h pokopališu. Je bila pa tam ena jama v skalovji, v katira sa bli vsi le-ti pokopan, katir sa bli od Lazarusa rodu, inu je ležu na jam tega pokopališa en velik kamen. Jezus reče: „Odvalite ta kamen!“ Takrat Marta, sestra tega mrtviga Lazarusa, reče k nemu: „Gospud, on že smrdi, zakaj on je že štir dni mrtu.“ Marta je minila, kir je njega ta Gospud za lub imov, oče on mrtviga vidti. Zatori je reku Gospud Jezus k nje: „Al nisem tebi reku, de aku boš virvala, toku boš ti ta čast Božja vidla?“ Koker biv reku: „Jest sim tebi povedov, toj brat bode gor vstov, inu zatu virji to, tok boš ti zdajc vidla.“ Oni so tedej ta kamen odvalili.

XIX. Kader je že ta grob odprt biv, so te ludje gledal, kaj ta Gospud oče striti. Je Jezus soje oči gori vzignu pruti nebesam inu je reku: „Oča! Jest tebe zahvalim, de si ti mene vselej ušlišu, zavola te množce pak,

katira okul stoji, sim jest reku, de oni virjejo, de si ti mene poslu.“ Zakaj nekateri hudobni Judje so rekli: „On stri soje dela iz oblast tega hudiča!“ Zatori kader je ta Gospud sojga nebeškiga Očeta poklicu, kje otu en čudež striti, je skuz to dav spoznati, de on soje dela iz Božje moči stri. (a) To pokopališe Lazarusa bo pokazan v en cirku, ktira je tanki k Marije Magdalene čast izidana, inu en velik klošter iz enim velikim borštam od volknih drves obdanu.

XX. Potem je Jezus iz velikim glasam zavpov, de bi te Judje na rekli, on ena skrivna coprnija triba: „Lazare, pridi vnkej!“ Inu ta mrtvi je zdajci vnkej šov, na rokah inu na nogah s povoj zvezan, inu negov obraz je biv iz eno potno pečo obvit. Kader je ta folk to vidu, so se vse prestrašl inu so se sivnu čudil, zakaj kakršenga so v pokopališe položli, toku je on tudi zupet ven šov. Inu Jezus reče k njim: „Odvežite ga inu pustite ga preč jeti!“ Kader so pak nega odvezali, se lohku verjame, de on je zdajc ob taist ur na soje kolena dol padu inu se je

[118]

Gospud Jezuso za negove dobrute zahvalu, koker tudi Marta inu Magdalena so se zahvalile temo dobrutlovmo Gospodu Jezuso iz veselam zavol obudejna neh brata inu so rekli: „Gospud! Za resnico mi spoznamo, de si ti Sin Božji!“ Inu dosti teh Judov, katir sa tam priča bli, so virval v Gospud Jezusa, zakaj enu taku pergodejne ni blo šlišat. (d) To se je godilu na petik pred tiha nedela. De Kristus je tega mrtviga Lazarusa gor obudu, sojim apostelnam pak zapovedov taistiga odvezat, da on zastopt, de on skuz sam sebe znotrej živo stri, skuz teh mašnikov služba pak ta živ sturjen odvezan al absolviran bode.

XXI. Marta inu Magdalena so prosile Gospud Jezusa, deb on imov iz sojim jogram vred iz njem v neh hiša jeti inu per nih špiža vzeti. Ta Gospud pak jm je ukazu, damu jeti, inu je reku, de on oče za njim pridti. Jen toku so šle one iz sojim bratam zupet damu iz veselam. Vsakatir je otu Lazarusa vidti inu ž nim govort, kej je on biv inu kaj je on na unim svet vidu, on pak je tulkaj odgovora dav, kar je Bog otu imeti. Zakaj le-ti, ktir bojo od teh mrtvih gor ubojen, ne vedo vselej dost od unga sveta povedat, ampak le kolker Bog perpusti inu oče jmeti.

XXII. Potem je šov Gospud Jezus iz sojim joger tudi v ta trg, vzame iz nim ta telesna špiža v hiš Marte inu morebiti je jedu Lazarus inu Mati Božja tudi iz nim. Tud je blu tam enu veliku vesele po velik žalost. O Bog od nebes, kaj so imele te dve sestre za enu veliku vesele vpriča tega sladkiga Gospud Jezusa! Koku so one peč nemo tok zvestu gor stregle, koku so one iz velika andohtja najn gledale, koku one tok rade so iz nim govarile inu nega cel zvestu prosile, deb on per njeh ostov! (f) Se pak prav od Lazarusa, de on potem se nikdar več ni smejov al vesev biv.

[119]

Ta sedeminutrideseta postava
Koku so Judje ta prvi svet držal čez Jezusa, deb oni nega umorili, inu koku je on v to mestu Efraim bejžu

Tekst svetiga evangelija.

„Ti vikši tih farjov tedej inu farizeri so enu zbiralše vkop poklicali inu so djali.“ (Joh 11, v. 47)

Kaj se je skuz obujejne Lazarusa pergodilu, očmo tukej skazat, zatu mirki.

I. Nekateri pak iz teh, katiri so to obudejne Lazarusa vidli, so šli še taisti petik k farizerjam, katir sa bli naručeniši inu za duhovne držan bli, ke v mestu inu so nim povedal, kaj je Jezus sturu. Nekateri so povedal iz dobre majnge, deb te pisari nehal od pregajnana Kristusa inu tudi na nega virval, dokler on je en velik inu nadašlišan čudež sturu, nekateri pak so povedal iz nevošlivost inu jeze.

II. Inu kmalu potem je to en Jud temo drugimo povedu, zatori so ti vikši fari inu farizeri enu zbiralše vkop poklical precej v sabota potem inu so djali: „Kaj očmo sturiti? Le-ta človek veliku čudežov dela. Mi moremo kmalu k timo gledat, scer bodo vsi v nega virvali inu ena velika zmota postala. Zakaj aku ga mi pustimo, tok bo vse ludi nase spravu inu bojo nega za enga Mesiesa držal, katir je nam za enga krala oblublen. Inu aku te Rimlarje bojo zvedli, de mi nega koker za krala imamo, tok bojo oni peršli inu naš kraj inu ludstvu podse vzeli. Zakaj vi veste, de naša moč je mejhna jnu de mi smo teh Rimlarju gosposk podvržen, zatori glejte gor, kaj je nam striti.“

III. Eden pak iz njeh z imenam Kajfas, katir je to istu letu ta vikši teh farju biv, je reku k nim: „Vi celu neč ne vejste, tudi ne premiselte.“ Koker keb on reku k nim: „Aku vi očte pamet nucat, tok vi imate

skori zapopasti, de veliku bolši je, de en sam človik umrje jnu mi inu to ludstov

[120]

per miru ostane, koker pak, deb mi nega per miru pustil živeti inu bi mogel mi inu vse ludstov končan biti.“ Zakaj oni so se bali, deb Kristus sčasama na kralovu v judovski duželi, inu niso prov zastopil to Pismu, katiru prav od časti inu mogočnast tega Mesiesa, temuč so menili, de se more vse le časnu zgoditi, kar vender vse je le na duhovna viža zastopt od te časti inu oblast, katira je Kristus po sojmo trplejno prejev od Boga Očeta, de je on en Gospud inu zapovdvavc tudi po sojim človestvu v nebesih inu na zemli. Le-tu pak Kajfas sam od sebe ni govoru, temuč kir je on taistu lietu ta vikši teh farjov biv, je on prerokvov, de Jezus ima umreti za vse ludi, to je za cev sviet, deb ti ludje po dapadajenu Božim od hudiča rešen bli. Kajfas pak tega ni zastopu, on tudi ni govoru te soje besede na ta majnga.

IV. Kader te drugi v zbiralš Kajfeža majnga so šlišal, so sklenil zadnič, de oni očjo Jezusa umoriti, koker hiter bojo oni narpoprej mogel. Inu toku sa šli sak sebi inu potem od tistiga dne posvetvali, deb oni nega le kmalu ukol pernesel. Akulih pak oni tudi še poprej so namenil nega ukol pernesti, tok so vender oni na svetvajne Kajfeža zadenč si trdnu naprej vzeli, koker hiter bi oni narpoprej mogel taistu dapovnt. O hudoben svet!

V. Tukej znaš ti pač premišluvat, kader je mati Jezusova ta sklenen hudoben svet zvedla, kaj za ena žalost je njo obšla! Zakaj ona je zamirkala, de se perbližuje to trplejne nje lubga sinu. Inu koker nekateri pravjo al premišlujejo, šov je Gospud Jezus na ta narbližniši dan po sklenenimo svetvajno teh Judov pruti Betanija k soj narlubeznivši mater inu je nje oznanu, de te Judje so v okopzbiralšu zuper nega sklenili,

[121]

de ga očjo umoriti. Zategavolo oče on iz sojim joger en čas od tod jeti, zakaj negova ura še ni peršla, deb on mogu trpeti, zatori ima ona per Mart inu Magdalen ostati, on oče pak kmalu zupet k nje pridti.

VI. Zavol teh besedi je Mati Božja močnu žalostna postala, inu akulih Marta inu Magdalena ble rade nega per seb obdržale inu rekle, on je obvarvan per njeh, on vender ni otu ostat, temuč je ukazu tem brumnim ženam, katire sa povsod za nim šle, skupi ostati. On pak grede iz sojim joger v en drug krej blizu per pušavi v enu mestu, imenvanu Efraim, inu ostane tamki en kratki čas iz sojim joger.

VII. Tukej zamirki, akulih Gospud Jezus med tem Judam se je zamogu obvarvat, deb oni nemo neč sturiti bli zamogli, vender je otu njem en kratki čas spred oči jeti, nam k enmo eksempelno, de mi včas brez greha tem zuprnastem zamormo bejžat. Ta čas pak, kader je Jezus tamki biv, piše njemo kral Abagarus od tega mesta Edisa,[66] od katirga ta duhovna historija umen, deb on k nemo peršu inu nega zravga sturu, tok oče on nega iz veselam gor vzeti inu to kralestvo iz nim delit. Jezus pak piše njemo nazaj, on na more v lestni peršon k nemo pridti, pak oče on njemo v kratkimo času sojih jogrov enga poslat. Le-ta bode nega zravga sturu inu v te vieri podvuču. Inu le-tu se je toku zgodilu, dokler v rezdelen teh dvanajst potu inu dvehinusedemdeset jogru Kristusa je Tadeus k nemo biv poslan.

VIII. Tukej spremišlujejo tudi nekateri, de ravno na taisti dan, ob katirmu je Jezus od Betanije biv preč šov, so ti vikši farji inu pisari soje služabnike

[122]

pruti Betanija poslali, Gospuda Jezusa jeskati inu ujeti inu ujetiga pruti Jeruzalem perpelat. Taisti služabniki pridejo iz velikem vpetjam v hiša Marte inu so vse kote prejeskali, nad katirim Marta, Magdalena inu Lazarus inu te druge brumne žene, katire sa per njeh ble, cel zlo se ustrašle. O kaj za ena velika žalost je občutila taistkrat mati Jezusa! Kader pak le-ti tega dobrotlovga Gospuda niso najdli, so oni zupet šli v Jeruzalem inu so rekli, de nega niso najdli. Zavol tega so bli te Judje cel žalosten.

IX. Tukej prav svet Šentjanž na 11. post.: Blizu je pak bla velika noč, en praznik teh Judov, inu dosti ludi iz cele dužele je šlu gor pruti Jeruzalem pred velika nočjo, deb se tulkaj bel perpravl k velikanočnimo prazniko. Dokler v velik noč so mogli vsi ludje

iz cele judovske dužele pruti Jeruzalem pridti, zunej teh, katir so bli bovni al scer iz gvišniga uržaha zadržan. Taisti se znajdel v tempelno inu prašal po Gospud Jezuso inu med sabo se pogovarjal od negovih del, nekateri iz lubezen, drugi iz nevošlivost al mrtvašk sovraštu imel, dokler ta Gospod je biv v vseh teh krajih dober znan, kir on je skori povsod pridgvu inu čudeža delu. Zato je djav ta folk: „Kaj se vam zdi, de Jezus na ta praznik na pride?“

X. Toku so govoril te ludje dost od nega inu neh dosti bli nega rad imel, deb bli negov sveti nauk šlišal, tudi bli nega radi vikši farji inu pisari radi imel, deb oni nega ujeli. Zatori so pustil ti vikši farji inu farizeri ena zapovd ven jeti, de aku bi katir vedu, kej bi on biv, ta jma povedat, de bojo njega ujeli. Inu toku sa se zgodil vse sorte pogovar med folkam od Gospuda Jezusa. Katir so nega za lub imel, so vse dobru od njega govaril, katir so pak njemo nevošliv bli,
[123]
so govaril dosti hudiga od njega inu so zaničval negove dela.

Ta oseminutrideseta postava
Kader je Gospud Jezus od Efraim zupet ven šov pruti Jeruzalem inu kaj je on na te pot delu

Tekst svetiga evangelija.

„Inu on je gori šov pruti Jeruzalem.“ (Mat 20, verz 17)

Kader je Kristus ta Gospud od Efraim zupet ven šov pruti Jeruzalem inu kaj je on na te pot sturu, popišejo s. Mateuš na 20. inu Marka na 10. inu Lucas na 18. postav, iz katirh treh evangelistu jest ena historija vkop spravt očem, zatori zamirki.

I. Kje ta dobrutlovi Gospud v Efraim že nekatere dni biv inu ta velikanočni čas se je perbližu, se je otelu to nadovžne Jagne za nas uboge grešne ludi gor ofrat v ta smrt. Inu grede zupet iz sojim joger pruti Jeruzalem, inu koker s. Marka prav, tok je Gospud Jezus pred njim šov, dokler on je hitu h te marter, al oni sa se zavzeli, sa za nim šli inu so se bali.

II. Inu kader je on gor šov, vzame k sebi te dvanajst jogre na skrivnim. Dokler on je otu njem soje trplejne narpoprej rezodeti, deb se oni potem na pohujšal, kader oni njega bojo vidli tok jamrnu umreti, ter prav k nem: „Zamirkite dober, mi gremo pruti Jeruzalem inu bo vse dapovnenu, kar stoj pisanu skuz te preroke od Sinu tega človeka. Zakaj on bo čez dan tem pisarjam inu vikšem farjam inu oni bojo nega k smrt obsodil inu bodo nega čez dal tem ajdam.“ To je Pilatušovim služabnikam, katir sa bli ajdje. „Inu oni bojo nega zašpotval inu gajžlal, zapluval inu križal inu umoril inu ta trek dan bo on zupet gor vstov.“

III. Kader so joger Kristusov to slišal, sa bli sivnu žalostni, deb oni mogli sojga Mojstra zgubiti,

[124]

inu sa šli za nim iz žalvajnam. Pak s. Lucas piše, tok njeh obeden tiga ni zapopadu inu to gavarjene je blo njem skritu jnu niso vedel, kaj je blo to rečenu. Zakaj Gospud Jezus je iz njem dostkrat v perglihah govoru, zatu so oni menili, de je on zdej tudi ena pergliha pravu. Pak vender oni njega niso prašali, koku oni te besede imajo zastopt.

IV. Kader pak s. Jakob inu s. Johanes, negov brat, sta šlišala, de Jezus je djav, de on bode na treki dan zupet gor justov, so oni menili, de on bode potem koker en mogočen kral v Judej kralovu, zakaj oni Pisma niso zastopili. Inu oni so šli iz njeh materja, katira je bla ena sestra Divice Marije inu ena hišna gospodina Zebedeja, ter so k nje rekli, deb [ona] Kristusa prosila, kader bo on začev kralvati koker en mogočen kral, deb oni te narbližniši per njemo v negovmu kralestvu bli. Zebedeus je umrov, zatori je negova gospodina hodila za Jezusam iz sojim dvem sinam.

V. Inu taista gospa vzame soje dva sina, perstop iz nima h Gospud Jezusu, pade pred nim dol inu prosi nega, resničnu sploh rekoč: „Gospud, jest očem tebe za nekej prost, tega me ti ušliši.“ Inu on prav k nje: „Kar očeš ti prosti?“ Akulih on je že popred vedu, kaj je ona otela prosti, vender je on otu, deb ona očitnu rekla. Ona prav k nemu: „Ukaži, de moje dva sina [bota] sedela v tojmo kralestvu, eden na toj desnici, ta drugi na toj levici.“ To je, de ona obedva te narimenitniš bota v tojmu kralestov, katiru ona po negovmu gorvstajenu tukej časnu biti sta menila.[67]

VI. Natu odgovari Gospud Jezus tem dvema bratama, zakaj on je dober vedu, de oni so mater k nemo poslal, jnu prav: „Vi na veste, kaj vi proste. Zamorte vi ta kelh piti, katirga bom jest piv?“ To je: „Zamorte vi trpeti te martre, katire bom jest trpov?“ Koker biv on reku: „Vi proste za en plačilu, katirga še vi niste zaslužil. Zaslužite
[125]
ga pak poprej, tok bode vam dan ne en časen, temuč enu večnu plačilu.“ Oni so djali k nemo: „Ja, mi zamoremo.“ Dokler oni so mnili, oni očjo zavol lubezen Kristusa tudi trpeti, inu Jezus prav k nem: „Moj kelh bote vi scer pil (zakaj svet Jakob je biv ob glavu djan, tudi svet Johanes je biv volan inu perpravlen martra trpeti,

kir on je biv v ojle postavlen), pak to sedejne na moj levici inu desnici v mojmu kralestvu ni moje vam dati, dokler ste vi v temu stanu, vi se morte poprej ponižat inu na duhovna zastopnost dati, temuč ktirim je perpravlen od mojga nebeškiga Očeta."

VII. Kader so to te joger šlišal, de le-ti dva brata so prosila pred njem, bel povikšan biti per Kristuso, so oni najovoln postal čez nje, dokler oni sa bli še nepopolnama ludje. Jezus pak jh je k sebi poklicu inu hje otu vučiti ta ponižnost jnu prav: „Vi veste, de te firšte teh ajdov čez njeh gospodujejo inu te vikši špogajo sojo oblast med njim. Toku pak se med vam nima goditi, temuč katir med vam oče ta narvikši biti, ta nej bode vaš služabnik, jnu katir oče ta narimenitniš biti, ta nej bode vaš hlapc. Glih koker Sin tega človeka ni peršu, deb son pustu poslušat" (se zastop koker enimo posvetnimo gospodu), „temuč de on služi inu da soje živlene k odrešejno njeh dosti." V teh besedah je učiv Gospud Jezus soje jogre ta ponižnost, katira on oče imeti v sojih služabnikah, koker je on taista skazovu iz besedam inu djanam.

VIII. Dalej piše s. Lucas na 10. post., de Gospud Jezus je šov skuz Jeriho inu tanki je prebivo en bogat mož iz imenam Zaheus. Ta je biv en vikši teh očitnih grešnikov. Le-ti so colnarje, kir pak le-ti ta gmen folk zlo stiskajo, bojo imenvan publikan inu očitni grešniki. Kader je on šlišu, de je Jezus skuz Jeriho šov, je on ven teku inu je želu nega vidti, kdu bi on biv, inu on

[126]

ni mogu pred ludmi, zakaj on je biv mejhne postave. Zatori je on teku naprej inu je zlezu na enu dovju figovu drvu, de bi ga vidil, zakaj on je imov tam memu jeti. Inu kader je Jezus peršu na taistu mestu, je gori pogledu inu ga vidu inu mo je ukazu dol stopt inu je ž nim v negova hiša šov inu je jedu ž nim inu preobrnu nega od negovih grehu, de on iz enga ohrnka je en brumen krotak mož postov. (b) Jeriho je enu mestu med Galileja inu Jeruzalemam, dve mil od Jordana inu sedem od Jeruzalema. Je blo nekedej enu imenitnu mestu, zdej pak je rezdjan noter do te hiše Rab,[68] katire stena vender brez strehe stoji. Per Jeriho je ta studenc, katirga ⟨je Elizej⟩ (4 tih Kralov na 2. post.) slatkiga sturu,[69] katir studenc na temo hribo Kvarantana[70] se začne inu teče mem Jeriho dve mil od tega hriba ležioč.

IX. Inu kader je Jezus preč šov iz sojim joger vred inu enu velika truma ludi, sa sedela dva slepca, koker s. Mateuš na 20. post. piše, per pot. Kader sa šlišala, de Jezus tam memo grede, so iz glasno štimo vpili: „Jezu, ti Sin Davidov!“ (To je, ti pravi Mesias.) „Usmili se čez nas, ti Sin DavidoDavidov!“ Inu Jezus je obstov jnu se je obrnu k nem ter je djav: „Kaj očta vidva, deb jest vama sturu?“ Ona sta k nemo djala: „Deb naše oči ble odperte.“ Natu se usmili ta sladki Gospud Jezus čez nje inu se datakne njeh oči inu zdajc sa oni pregledal inu sa šli za nim, Boga hvalil inu so najn virval. Iz tega zamirki ta velika dobruta tega Gospuda, zatori bi ti tudi jmov k nemu se zatečt v tojih potrebah.

Ta devetinutrideseta postava
Koku je Gospud Jezus na cvetni vičir pruti Betanija peršu inu od Magdalene požavban biv

Tekst svetiga evangelija.

„Tedej pride Jezus šest dni pred velika nočjo pruti Betanija.“ (Mat 6. pt.) Tukej je zamirkat.

I. Gospud Jezus je peršu šest dni pred velika nočjo, to je na cveten večir, pruti Betanija, kir je Lazarus biv, ta mertu, katirga je Jezus gor obudu od mrtvih. Iz tega se dol

[127]

vzame, de on v petik ni deleč od Betanije biv, dokler te Judje v sabota niso smeli dalej jeti koker tavžent stopin.

II. Inu Gospud Jezus grede v ta hiša Marte, kir je on scer navada imov iz sojim joger se shajat. Inu je lohku viervat, de negova luba mati inu dosti brumnih žen so njemo gor stregle inu nega iz velikem veselam gor vzele, tudi so nemu na znajne dale, koku de so te vikši soje hlapce od Jeruzalema kje poslal, nega povsod jeskati inu ujeti. On pak je djav: „Vi se nimate bati, dokler moj čas še ni peršu.“

III. Ti ludje od Betanije so šli k Gospodu inu so ga iz veselam gor vzeli, dokler oni so vidli ta čudež, katirga je on nad Lazarusam sturu. Inu oni so povabil Gospuda Jezusa iz sojim joger na ena vičirja v ta hiša Simona, katir je gobov biv inu katirga je ta Gospod očistu. Tudi so oni povabil njegova luba mater, Lazarusa, Magdalena inu Marta. Marta pak je stregla, to je, ona je v kuhen vižala, deb ta Gospud biv dober preskrblen, dokler ona je nemu tudi dostkrat kuhala, zakaj morebiti je Simon v en hiši Marte prebivu al pak je nje sosed biv. Eni pravjo, le-ta Simon je potem Julianus imenvan inu en škof v Cenomis postov.

IV. Tukej prav s. Avgustin, de je Lazarus per taisti mizi dosti iz Gospud Jezusam od teh očakov pred peklam govoru. Al ta dobrutlovi Gospud je vedu, de on je peršu, iz sojim trplenam te očake inu cev človeški rod odrešiti, zatori je spovnu na soje svetu trplene inu je biv ves bled na obličje, koker deb imov umedlevčen biti, zakaj on je tudi scer truden biv od hoje. Zatori je Magdalena kmal kje šla inu je pernesla ena cela libra žlahtniga mazila inu je otela dobrutloviga Gospuda pomazat, dokler ona je nega srčnu lubila.

[128]

V. Kader je ona že iz žavba peršla, je ona zdajc oblila glava Gospud Jezusa, zakaj ta žavba ni bla gosta, temuč koker ena rožna voda od tega žlahtniga zelša nardus sturjena, inu velika moč tem vudam da, tudi hladi inu da velika kraft. Potem je umila ona temu Gospodu njegove noge, vender ne iz sovzami koker popred, dokler to je strila ona iz andoht, to poprednu pak iz grivenge. Potem je ona posušila temo Gospodu negove noge inu jh je namazala s ta druga žavba, toku de je ona ta druga libra te žavbe nad nim ponucala. Inu toku je bla cela hiša povna tega dobriga duha inu te žlahtne žavbe.

VI. Kader je Judas, ta izdajavc, vidu, ga je jeza obšla, de je ena taka žlahtna žavba ponucana bla k službi Gospuda Jezusa, inu prav k tem drugim zravnjogram: „Zakaj ni ta žavba predana za tristu vinarju inu tem ubogim dani bli?“ Koker deb on reku: „Veliku bolši bi bilu, deb bla predana inu men te dnari dani, tok bi jh jest biv otu med te uboge ludi ven izdelit.“

VII. To pak on ni govoru, koker svet Johanes prav, deb on biv tem ubogim kej dav, temuč kir je on en tat biv inu je mošno imov inu je nosu, kar je blo danga. Dokler ta Gospud je njemo čez dav ta služba, kar je blo potreba kupti inu perpravt, zato se je on na tatvina podav. Inu je kradu od almožne, ktira je bla Gospodu dana, inu zato biv on ta žavba tud rad imov, deb on od teh dnarjov biv mogu kej ukrasti. Akuglih pak je on v začetku sojga poklicana brumen biv, je vender potem en tat inu hudoben ratov. De je pak nega ta Gospud za enga apostelna zvolu, kir vender je on za negova perhodna hudobija dober vedu, je on nam skuz le-tu en eksempel

dav, de mi tukej na temo sveto te hudoben iz tem brumnim trpet moremo. Dokler Judas je ukradu vselej ta deset dev, inu kob taista žavba za trista vinarju bi predana bla, tok biv on od teh trideset vinarju imov. Iz tega je on uržah dobiv, sojga Mojstra za trideset srebrnikov predat inu soj rop zupet zadobiti.

[129]

VIII. Svet Mateuš pak inu svet Marka pišejo, de tudi te drugi jogri k najavol so bli obujen čez to erzlivajne te žavbe, dokler ta poreden Judas je zdražu iz sojim memrajnam tudi te druge jogre, de se je nekaterim iz njeh skrivnu feržmagal inu so djali, po kaj pač je enu taku špendvajne inu napotrebna zguba potrebna.

IX. Tudi so oni Magdalena nagovaril iz vojstrim besedam, zakaj ona ta žavba ni pustila predat. Kader pak je Gospud Jezus to memrajne sojih jogrov šlišu jnu vedov, je on djav: „Pustite njo per gmah. Kaj vi njo žalte? Ona je en dober del nad mano sturila, dokler moj človeški slabusti je blo potrebnu. Zakaj vi imate te uboge vselej per vas, inu kader vi očte, znate vi njem dober striti, mene pak vi nimate vselej. Ona je strila, kar je zamogla, inu je naprej peršla, moje telu požavbat, dokler skuz to mazilu je ona poslala moje telu h pokopališ. Resničnu, jest vam povem, kir ta evangelium od nje bo pridgvan na celmo sviet, tam se bo tudi nje to k spominu reklu, de ona je le-tu strila."

Marija Magdalena je bla trikrat zatožena: 1. od farizerjov zavol prevzetnost, 2. od Marte zavol traglivost, 3. od Judeža zavol zapravlajna. Marija pak je vselej potrpežliv movčala inu Kristus jo je zagovarju, de ona ni prevzetna, temuč andohtluva, ne lena, temuč iz Božim djajnam obložena, ne zapravlena, temuč krotk inu milostuva je ona.

X. Tukej premisli, kader je mati Jezusa te besede zašlišala sojga sinu, je ona spoznala, de on bode skori trpu, dokler on je rekov, Magdalena je njega poslala h pokopališ. Inu zatu je to maternu srce imelu ena velika žalost inu usmilene

[130]

inu je tudi povedala Magdalen od tiga, koker je ona iz negovih besedi zvedla, de one nega na bodo več dovg per seb imele, zavol

katirih besedi je tudi Magdalena močnu žalvala, dokler te dnovi tega klagvajna so bli skorej to.

XI. Dalej prav s. Johanes: Kader je dosti folka teh Judu le-to zvedlu, de Gospud Jezus je v Betanij, sa šli oni ven iz mesta inu sa peršli ne samu zavol Jezusa, temuč deb oni Lazarusa, katirga je on od mrtvih gor obudu, vidit mogel. Zakaj ena čudna reč je bla, vidti enga človeka jesti, piti, govort inu druge dela enga človeka delat, katir je štir dni v grobu ležu. Oni so tudi otel Lazarusa prašat od stanu tega perhodniga sveta, katirga tudi en vsaktir rad vedti otu.

XII. Te vikši farji pak so trahtal potem, deb oni Lazarusa umoril, dokler zavol nega je dost Judov šlu kje inu so vierval na Jezusa, kir oni so veliko iz Lazarusam govoril inu nega prašal, koku je on biv k živlen obujen. Inu kader so oni ta resnica od nega šlišal, je njeh dosti peršlu k te veri Kristuso, zakaj oni so zamirkal, de on je za resnica le-ta, katir ta sviet ima odrešit. Tukej zamirki to trapastu posvetvajne teh Judov. Oni so misel'li Lazarusa inu Kristusa umoriti, pak niso premiseln, de ktir je tega mrtviga Lazarusa gor obudu, zamore tudi sam sebe, aku bi nega umoril, zupet živga striti.

Ta štirdeseta postava
Kader je Gospud Jezus na četniški dan[71] v Jeruzalem noter jejzdu inu kaj je on taisti dan v mestu delu

Tekst svetiga evangelija.

„Na drugi dan pak, kader so se oni perbližval k temu mestu Jeruzalem.“ (Math 21, v. 1)

Kaj je ta dobrutlovi Gospud Jezus na četniški dan delu, znaš ti toku premišluvat.

[131]

I. Ta narbližniši dan potem, to je na s. četniška nedela, zjutri zgodi pokliče Jezus soje jogre k sebi, kamer so tudi peršle mati tega Gospuda, Magdalena, Marta inu drugi njegov perjatl, inu on je njem oznanu, de on oče po vol sojga Očeta v mestu Jeruzalem jeti, zakaj tanki ima on nekatere dela opravt. Koku je pak te vredni mater Jezusa inu Magdaleni per srcu blu, kader so oni to govorjene šlišal, znaš ti toku spremišluvati. Zakaj oni so dober vedel, koku so nega te vikši farji jeskali umoriti, zatori so njega prosili, deb on sam sebe na dav v navarnost te smrt. O kaj za ena velika lubezen so oni imel k Gospodu, kir oni so skrbel, deb on ujet biv! Koku pač so se oni tok zlo bali, one bodo njega zgubile, per katirmo so one vedno biti pogirvale.

II. Ta dobrutlovi Gospud pak njih potrošta jnu prav: (Math 21, Marc 11) „Jest očem na vičer zupet k vam pridti.“ Nad katirim besedam so oni en trošt prejeli, zakaj oni so vedli, kar ta Gospud govari, de se tok zgodi. Grede tedej ta Gospud iz sojim joger zgodi pruti mestu Jeruzalem, inu kader sa peršli že noter do Betfage, te vas na Olski gori ležioč, kse dol grede pruti mestu, je ta dobrutlovi Gospud obstov inu pošle dva sojih jogrov, po nekaterih majng Petra inu Filipa, ter prav k njim: „Pojte kje v ta vas, katira pruti

vama leži“ (to je v to mestu Jeruzalem), „jnu zdajc, kader vi noter prideta“ (to je pred vrata), „bote vi najdli ena oslica pervezana inu enu žebe per nje, na katirim še nobeden človk ni sedov. Te odvežta inu perpelita jeh k meni.“ Betfage leži med Betanija inu Jeruzalemam.

III. Dalej prav ta Gospud: „Jnu aku kdu kej k vama poreče inu praša, zakaj vi ta oslica inu to žebe odvežeta, tok recita: Ta Gospud ih poterbuje, bo jh zdajc

[132]

pustu.“ Zakaj koker Lira prav, tok so šlišale taiste voslice te gmajn, toku de so jh te ubožen nucal, katir scer žvine niso imel, inu katir jeh je uživu, ta jem je tudi špiža dav, inu kader je z njem obdelu, jh je pelu na ta prvi krej.

IV. Potem so šli te joger Kristusa kje, deb oni to opravilu tega Gospuda dapovnil, akulih oni niso tega zastopil, kaj to pomeni. Koker svet Šentjanž piše, le-tu pak se je zavol tega zgodilu, deb blu dapovnenu, kar je rečenu skuz tega preroka, kir prav (Zah 6, Izaias 62): „Povej hčiri Sion, pole, toj kral pride h tebi krotak inu sedi na en oslici inu na enim žebeto te podjarmove oslice.“ Inu kader sa h temu mestu peršli, so oni najdli, koker je njem Gospud Jezus povedu. Inu koker svet Janez piše, tok so oni ta oslica pervezana najdli pred vratem zunej, kir se pot loči, dokler ta pot je tamki pelala pruti več gasam, inu sta šla kje inu sta njo odrešila. (b) Jeruzalem bo ena hči Sion imenvan, dokler leži spodi pod tem hribam Siona, na katirim hribu ta grad inu tron Davida stoji, na katirim tavžent bramb visi, od katirga turna to mestu bo varvan koker ena hči od soje matere.

V. Inu nekateri, katir so tam stali, so djali k njim: „Kaj delate vi, de vi to oslico odvezujete, kam ja očte vi pelat?“ Dokler te jogri Kristusov niso bli njim prov znan, zatori so oni prašal, kam oni le-ta očjo preč pelat. Te joger pak so k njim rekli, koker je njim Jezus zapovedov, inu so djali: „Ta Gospud, naš Mojster, jh poterbuje.“ Inu kader so oni to šlišal, so njim pustil, to oslico inu to žebe preč pelat. Inu te joger so perpelal to oslico inu žebe k temo Gospodo.

VI. Potem se je kmal rezglasilu, de Jezus, ta velik prerok, pruti Jeruzalem pride. Zatori teče njemo ena velika množca teh ludi naprut, katir iz cele judovske dužele

[133]

pruti Jeruzalem sa bli šli zavol velika noč. Inu oni so vzeli veje od drves v roke k enimo znaminu tega premagajna, katirga Gospud Jezus ima dobiti čez hudiča. Inu toku je bla cela cesta povna ludi, katir vsi tega narvikšiga krala iz veselam so oteli gor vzeti.

VII. Kader so te joger Kristusu vidli, de ta Gospud oče na te oslic izdart, katira ni bla osedlana, so oni položil soje gvante na njo inu so nega gor posadil. Inu ta kral nebes inu zemle, to vesele inu čast teh angelov jzdar toku le-sem, v vsemo uboštvo na eni revni oslici brez sedla inu štringrafu iz sojim joger, katir sa zravn nega tekli. O kršanski človk, vuči se od tojga Boga inu Gospuda ta svet zaničvat! Pogledej na ta špegu te ponižnost, kaj je ta sladki Gospud tebe vučiv iz sojim ponižnim delam! (c) Ta oslica pomen te Jude, katir sa bli pod jarmom te postave, to žebe pak pomen te ajde, katir jarmo te postave niso podvržen, sa pak iz več sort zmotam obložen bli. Prvič pak je Kristus sedu na oslica, potler pak na žebe, zadenč zupet na oslica. Skuz to oče nam na znajne dat, de on od Judov je šov k tem ajdam inu na konc tega sveta od ajdov bo zupet peršu k tem Judam inu njemo toku obedva folka skuz ta katolška viera podvržena sturu.

VIII. Kader tedej je ta Gospud od Olske gore revnu dol jzdaru, je nega ta množca iz velikem veselam gor vzela, katira je njemu naprut šla. Dokler dosti iz njeh so rezgrinal soje oblačila na pot, drugi pak so veje iz derves sekali inu po poti potresali. Inu koker s. Lucas na 18. post. piše: Cela množca le-teh, katir sa za nim na Olski gori dol šli, je začela iz veselam Boga častit iz glasno štimo čez vse dela, katire so oni vidli, inu so djali: „Hvalen inu požegnan bodi le-ta, katir pride en kral v jmeni tega Gospuda! Mir bodi v nebesih inu čast na visokusti.“

[134]

Te ludje pak, koker s. Mateuš na 21. post. piše, katir sa neprej inu za nim šli, so vpili inu djali: „Hozana Davidovmu Sinu, hvalen bodi ta, katir pride v imenu tega Gospuda, hozana v visokusti!“

Inu koker svet Marka na 11. p. piše, so oni djali: „Počešenu bodi to kralestvo, katiru zdej pride, našga očeta Davida, hozana v visokusti!“ (d) Te ludje, katir sa naprej inu zad šli, pomen to ludstvu tega starga inu novga testamenta al te Jude inu ajde. Hozana se prav stur nas izveličane.

IX. Iz tega zamerki, kaj za ena velika čast Gospud Jezuso od tega folka je izkazana bla, katir so Gospud Jezusa gor vzeli koker tega pravga Mesiesa inu Odrešenika tega sveta, katir je biv od Boga poslan na ta sviet. To pak je blu previdejne Božje, de ta dobrutlovi Gospud Jezus pred sojim trplejnam toku častitlu ima gor vzet biti, katir je potem tok špotliv umorjen biv. Te joger Kristuso pak so se močnu čudil inu so tudi Boga hvalil, kader so oni vidli, de te ludje njeh Mojstru tok velika čast inu lubezen skazujejo.

X. S. Lucas piše na 19. p., de sa tudi nekateri iz teh farizerjov tam bli, katir Gospud Jezuso taka čast niso pervošil iz nevošlivost, zatori so djali k njemo: „Mojster, posvar saj toje jogre jnu ta folk!“ Ravno koker bi oni otel reči: „Aku ti očeš ponižen biti, tok bi ti na imov tulkaj hvale trpeti.“ Ta dobrutlovi Gospud pak odgovari inu prav: „Jest vam povem, aku bojo le-ti movčal, tok bo kamne vpilu.“ Dokler takrat je biv en perpravn čas, de ta Gospud je biv hvalen koker ta pravi Odrešenik tega sveta. Ti farizeri pak so med sabo djali: „Vi vidte, de mi neč na opravmo. Le poglejte, cev svet za nim leti!“ (f) De Kristus je ta čast gor vzev, pomen, de v smrt teh svetnikov ni klagvat, temuč veliku več veseliti.

[135]

Kader je že ta milostuvi Gospod Jezus blizu h timo mestu peršu iz tem ludmi, katir so za nim iz veselam spred inu zad šli, je on pogledu na to mestu, v katirmu je on otu soja martra trpeti, inu je začev milu jokat, de so nemo sovze čez negove oči dol kapale. Zakaj on je objoku teh ludi hudobija, katir sa v mestu bli, inu ta perhodna nasreča, katira bode čez nje peršla, jnu prav: „Ja, kob ti tudi toja perhodna nasreča spoznalu, bi se ti tudi jokalu, inu posebnu na le-ta toj dan, katir je tebi še k miru. Kader ti striš, kar ti očeš, pak ta perhodna nasreča je pred tojim očmi skrita. Zakaj pridejo dnevi čez te, de tebe toj sovražniki bodo obsuli inu bodo tebe obdali inu povsod okul stiskali inu bodo tebe do tla

rezdjali, tebe inu toje otroke, ktir so v tebi, inu na bodo kamen nad kamnam v tebi pustili, zatu kir nisi spoznalu ta čas, v katirmo si obiskanu blu. To je, kir ti nis mene gor vzelu koker tojga Gospuda inu Odrešenika.“ Inu vse le-tu se je zgodilu, koker je on naprej govoru, dokler v dvehinutridesetih letih po trplejnu Kristusa sa te Rimlarje peršli inu so to mestu cel inu popolnama rezdjal inu te Jude toku stiskal, de te matere njeh lestne otroke so jedle inu je blu trideset Judov za en vinar predanih. (g) De Kristus v tak čast je jokov, je on skazu, de vse vesele inu čast tega sveta iz sovzam inu žalvajnam je zmešan.

XII. Inu kader Gospud Jezus h tem, koker s. Math na 21. p. piše, vratam tega mesta Jeruzalem peršu, je on dol sedu inu je ukazu, ta oslica inu to žebe zupet na soj krej pelat, inu on je šov iz tem ludmi noter v to mestu. Tukej premisli, koku je ta dobrutlovi Gospud Jezus soje oči brisu inu morebiti še ni nehov jokati, toku de nekateri iz teh ludi, posebnu pak negov joger, iz usmilena

[136]

so se ž nim jokal. Inu kader je on v to mestu noter peršu, je blu veliku stekalše od tega folka v mestu, katir so tudi otel vidti, kdo iz tok častitlovim veselam bode noter pelan. Zakaj te ludje, katir so bli nemo naprut šli, so bli več dev iz drugih mest te dužele, katir takrat po zapovd te postave h praznuvajn tega velikanočniga praznika prut Jeruzalem so bli peršli. Inu te vikši tega folka so djali: „Kdu je le-ta?“ Koker bi otel reči: „Koku je le-ta tega vreden, de vi nega iz taka častjo noter spremlete?“ Ta naumni folk pak je otu ta čast Kristusa obvarvat inu prav: „Le-ta je Jezus, ta velik prerok od Nazareta iz Galileje.“ (h) Te zlate vrata pruti dolin Jozafat. Se bere, de kader je Heraclius, ta kršanski cesar, tiga perzjanarskiga krala pobov inu nazaj peršu, je on otu skuz te vrata, skuz katire je Kristus na četniški dan noter šov, na enimo kralevmu kojnu inu iz cesarskim ciram ociran noter jzdart. Takrat sa te kamen teh vrat čudnu dol padli inu so se glih koker en zid skupi sklenil, nad katirim se je en sleden zavzev inu prestrašu. Inu angel tega Gospoda se je perkazu nad vratem, ta je imov en krusifiks v sojih rokah inu je djav: „Kader je Kristus, ta nebeški kral, skuz te vrata h trplejnu noter šov, ni on v kralevmo ciro, temuč na enmu ponižnimo oslu noter jejzdu inu je toku vsem

sojim perjatlam en eksempel zapustu.“ Iz katirm besedam je ta angel preč bejžu. Natu se joka ta cesar inu se je sleku cel da srajce inu je šov cel bos naprej inu vzame ta križ tega Gospuda inu ga nese ponižnu noter da vrat. Inu pole zdajc so se te kamni zupet vstavl v njeh krej, de en sleden per vrath je zamogu noter jeti.

X. Potem grede Jezus v ta tempel Boži noter inu najde tam, de te mašniki iz ohrnije puste predajat vse erči, katire so oferval. Inu so tudi pustil dnarje zmenovat, de so tem posodil, katir so imel ofrat. Inu je začev vunkej goniti te, katir so noter v tempelnu predajali inu kupvali, inu je ukol vrgu miza teh semnvavcu inu stole teh, ktir so golobe predajal, inu je reku k njim: „Stoji pisan“ (2 Kralu 8, Isaias 50, Jeremias 2. p.):

[137]

„Moja hiša je ena hiša te molitve. Vi ste jo pak sturili k en rezbojniski[72] jami.“ Te Judje pak nega niso zastopili, zakaj koker te vučeniki pravjo, tok je iz negovih oči ena svetloba vnkej šla, katira je njeh vse prestrašla, de njeh nobeden ni smov njemo zuper govort, tudi ne njemo zuper postavt.

XIV. Inu so šli inu bli perpelan k nemo te slepi inu hromovi v tempel inu on je nje zrave sturu. Inu ta gmejn folk ⟨je⟩ poskakovu inu se veseliv iz ž nim. Kader pak te vikši fari inu pisari so vidli te čudeša, katire je on delu, inu te otroci so v tempelno klical hozana Sinu Davida, sa oni jezen postal inu so djali k njemo: „Šlišiš ti tudi, kaj le-ti pravjo?“ Koker bli otel reči: „Keb ti en svet mož biv, toku bi se ti na pustu tok hvalti.“ Pak ta dobrutlovi Gospud odgovari njem iz S. pisma inu prav iz osmiga psalma: „Ja, pač, kaj vi niste bral, kaj pisan stoji: Iz ust teh naumnih inu teh, katir sesajo, si ti hvalo napravu.“ Inu toku je učiv ta dobrutlovi inu sladki Gospud Jezus te ludi cev dan.

XV. Te vikši farji inu pisari pak inu te narimenitniši tega folka sa najn gledal, deb nega ukol pernesel, pak niso najdli, koku bi oni mogel nemo kej žalga striti. Dokler vsi ludje so ž nim držal, nega poslušal inu čudil nad negovim vukam. Ta sladki Gospud Jezus pak je delov koker en zvest pastir inu je vučiv ta folk cev dan v tempel. Ti vikši pak so iz zobmi škripali zuper nega, so misleli inu med sabo

pogovarjal, koku bi oni mogel nega pokončat, inu so zašpotvali negov vuk.

XVI. Inu kir je že na večer blu, je ta Gospud gledu, al bo ktir kol njega povabu al jerpergu, zakaj tega sladkiga Gospuda je žejlu inu je biv lačen tok dober koker scer en drug človk. Pak on ni obenga narajmo, katir bi njemo biv le en sam drobivc kruha al en trenk vode dav, katirga so oni vender zjutri iz tok velikem veselam gor vzeli, inu toku je mogu ta

[138]

sladki Gospud Jezus žejen inu lačen iz mesta jeti. Dokler te starši tega folka nemo iz nevošlivost niso otel obene lubezen striti, zatu tudi ta gmejn folk ni smov striti zavol teh vikših. Zakaj koker s. Šentjanž na 9. postav piše, tok so te Judje ena zapovd pustil ven jeti, aku bi ktir nega za Kristusa otu spoznati, ta ima iz sinagoge zvržen biti inu toku v pan med tem judovskim folkam biti.

XVII. Potem grede to nadovžnu Jagne iz sojim joger ven iz mesta, inu kader so nega te vikši teh Judov vidli, so s prstam najn kazal ter so rekli: „Poglejte, to grede naš zuprnik inu zapelvavc teh ludi inu zdej on nima tulkaj vpetja ukol sebe koker dons, negova čast bo še en konc strila.“ Nakateri pak iz tega brumniga folka so rekli iz usmilejna: „O ta sveti prerok je dons cev dan pridgvu inu vučiv inu zdej more on tok zapušen iz mesta jeti, dokler zavol naših vikših na sme nemo obeden ene milost al lubezen skazat!“

XVIII. Toku pride on poznu pruti Betanija iz sojim jogri inu negova luba mati prejme nega iz veselam, akulih nekateri menijo, de tudi ona je bla iz nim v mestu. Inu kader je Marta zvedla, de oni cev dan niso jedli, tudi ne pili, je ona naglu vičirjo napravla. Je dala temo dobrotlivmo Gospodo Jezuso inu negovim jogram jesti, tudi so se med sabo pogovarjal od teh erči, katire so se na taisti dan pergodile, inu so Boga hvalil. Po vičiri pak je šov Gospud Jezus po nekaterih majng na Olska gora inu je tam molu. Zatori prav s. Lucas na 8 p., de on je podnev učiv v tempel inu je ostov čez noč na Olski gori. Negova luba mati pak je močnu žalvala, de nje nadovžni sin je cev dan v lakot inu žej pridgvu, zatori je ona nega prosila, deb on na šov več v mestu. On pak je odgovoru: „Ta čas je

tukej, de jest te dela inu vola mojga nebeškiga Očeta dapovnem. Jest bodem juter zupet nazaj peršu, zategavola se ti nimaš žalt."

[139]

Inu toku vzame Gospud Jezus slavu od soje lube matere inu teh drugih brumnih ludi inu grede iz sojim joger na Olska gora. Per timo zamirki, o kršanski človk, de ta sladki Gospud na zemli je ležat mogu, kader je on spat otu.

Ta enainuštirdeseta postava

„Zjutri pak je on zupet v mestu šov inu je biv lačen.“
(Math 21. p.)

Kaj je Jezus v pondelk sturu, bo tukej skazan.

I. Zjutri zgodi grede Jezus iz sojim joger v to mestu Jeruzalem inu on je lačen postov, zakaj on predna noč ni dost jedu. On je tudi biv lačen v duhu po izveličajnu teh duš, zatori je on hitu h pridgvajnu. Inu on je zagledu enu figovu drvu od deleč zravn pot, katiru je listje imelu, inu on je k timu šov, deb on kej na temu fruhta najdu. Inu kader je blizu peršu, ni neč na taistmu najdu koker samu listje, dokler takrat še ni blo ob cajt, deb imele fige biti. To figov drvu pomen ta sinagoga teh Judov, katiru je zravn pot stalu, zakaj oni niso virval v ta pot Kristusa med Betfage inu Olska gora. (c) To listje pomen ta beseda te postave brez vsiga sadu.

II. Inu Gospud Jezus prav k temu drves: „Za naprej nima nigdar več sad na tebi rasti inu od tebe nima nobeden sadu jesti vekomej!“ Inu to figov drvu pomen te Jude, katir vsi to ime te svetust inu te dela imajo, katiru je ta Gospud skuz to preklinvajne tega figovga drvesa je zastopt otu dati.

III. Toku pride ta dobrutlovi Gospud Jezus zupet pruti Jeruzalem v ta templ inu je vučiv ta folk. Zakaj koker s. Joanes na 8. p. piše, je on peršu zjutri zgodi zupet v ta templ inu vsi ludje so peršli v ta templ
140]
k nemu inu on se je usedu inu jeh je vučiv. Te pisari so perpelal eno ženo, v prešuštvo zapopadeno, inu so njo očitnu naprej postavl inu so djali k njemo: „Mojster, le-ta žena je zdej v frišnimo djajnu tego prešuštva narajmana. Mojzes pak je nam v postav zapovedov take s kamni podsut. Kaj pravš ti k timo?“ Le-tu pak so oni rekli, nega skušat, deb oni en uržah do nega imeli, dokler te hudobni

ludje so menil, de oni bojo nega v negovmo odgovaro ujeli. Zakaj aku bo on reku, ona se more prosta pustiti, tok očjo nega poštrafat koker enga prelomvavca te postave, aku pak on poreče, ona more s kamni podsuta biti, tok očjo nega štrafat koker enga prelomvavca sojga lestniga vuku, zakaj ta Gospud je učiv ta milost inu usmilejne.

IV. Tukej zamirki, koku je taista grešna žena tam stala iz velika sramota inu je iz prelivajnam dosti sovza na sladkiga Gospuda Jezusa gledala inu se skazala, de se oče pobulšat, deb le-on otu nje gnadlu biti inu soja milostuva sodba čez njo pusti. Ta dobrutlovi Gospud Jezus pak je gledov na nje zgrivano srce inu teh Judov hudobija, zatori se je on dol perpognu inu zapiše iz prstam te besede: „Katir med vam je brez greha, ta vrži ta prvi kamen na njo.“

V. Kader pak oni so le gnal nega prašat, se je on gor vzignu inu prav te besede, katire je on zapisu, inu reče: „Katir med vam je brez greha, ta nej vrže ta prvi kamn na njo.“ Ravn koker biv on reku: „Ena grešenca more poštrafana biti, pak ne od večih grešnikov, kokršen ste vi!“ Dokler taisti Judje so bli iz dostem večim grehem obdan koker ta preženca.

VI. Potem se zupet perpogne ta Gospud Jezus inu piše na zemla, inu koker nekater pravjo, tok je taistu pisajne

[141]

ena taka moč imelu, de je en sleden soje grehe na tanku vidu inu brav ter je vsak menu, de tudi te drug so ravn le-te bral, pak na Božje navižajne je le vidu en vsakatir samu soje grehe. Zatori je šov eden za tem drugim ven iz tempelna, od teh starših začet, deb oni na bli k špotu postal med vsem tem drugim ludmi.[73]

VII. Kader so oni toku vsi ven šli inu ta žena sama tam pustil v sred stati (akulih scer je blu dosti ludi tam, pak ubeden iz le-teh, katir so njo zatožil), je bla sivnu vesela, dokler ona je upajne imela, Gospud Jezus bode tudi nje gnadlu, zakaj nje grehi sa je bli sivnu žov. Inu Jezus se je zupet gor sklonu inu prav k nje: „Žena, kje so, katir so tebe zatožil? Al te je ktir pogubu?“ Ona pak je rekla:

„Gospud, obeden, jest zaupam na toja milost, tudi ti boš meni gnadlu.“

VIII. Natu prav ta Gospud Jezus k nje: „Tok tudi jest te na ferdamam, pojdi kje inu na sturi za naprej več greha!“ Ta žena pak je šla kje iz veselam inu je trdnu virvat, de ona je poprej dol padla pred Gospuda Jezusa inu se je njemo zahvalila zavol negovih gnad inu se je varvala za naprej pred grehi, kader je ona zamirkala ta velka milost, katira se je nje zgodila od Kristusa tega Gospuda.

IX. Bli so pak nekateri ajdje, koker s. Joanes piše, med tem, katir so bli gor peršli pruti Jeruzalem. Taisti so dosti šlišal od teh čudnih del Kristusa, zatori so oni šli k Filipo, temu jogru Kristusa, inu so rekli k njemo: „Mi bi radi Gospuda Jezusa vidli inu z nim govarili.“ Filipus to pove Andrejo,

[142]

katir je biv en starši joger Kristusa, inu prav: „Ajdje sa tukej, katir iz andoht ⟨bi⟩ Mojstra rad vidli inu iz nim govort žele.“

X. Potem gresta Andreas inu Filipus skupej k Gospudo Jezuso inu povesta njemo, de nekateri ajdje iz andoht bi radi iz nim govaril. Jezus odgovari njem inu prav: „Ta čas je peršu, de Sin tega človeka bo rezvežen.“ Koker bi on rekov: „Ta čas je blizu, de te ajdje moja vira bojo nase vzeli iz velikim želam, katira te Judje zdej zavržejo.“ Inu brez cvibla je govoru Gospud Jezus potem iz taistem ajdem po njeh poželejnu.

XI. Inu kader je ta Gospud zupet cev dan ta folk vučiv inu kader so le-tu te pisari inu farizeri šlišali, so oni svet držal, koku bi oni nega ukol pernesli. Zakaj oni niso smel pred tem folkam, dokler vsi ludje so se čudil nad negovim vukam. Inu na vičer je on šov iz sojim jogri zupet lačen iz tega mesta (Marc 11) inu pride v Betanija v hiša Marte, kir je negova luba mati najn čakala iz dost brumnim andohtlovim perjatlami, katir so njega iz veselam gor vzeli. Inu negova mati je imela enu veliku usmilejne iz njim, de je on toku cev dan v lakot inu žej mogu pridgvat. Marta pak je dala temo Gospudo inu njegovim jogram ta vičirja inu po jed grede on zupet na Olsko goro. Tanki je on ostov zupet čez noč iz sojim joger, koker s. Lucas na 11. postav piše.

Ta dveinuštirdeseta postava
Koku je Gospud Jezus na velki pondelk zupet pruti Jeruzalem šov inu kaj je on taist dan delov

Tekst s. evangelija.

„Inu on je učiv podnev v tempelno.“ (Luc 11, v. 57)

[143]

Kaj je Gospud Jezus na velk pondelk delu, znaš toku spremišluvat.

I. Zjutri zgodi grede ta dobrutlovi Gospud iz sojim joger zupet od Olske gore v mestu inu ves folk je biv zgodi gor v mestu inu je šov v ta templ nega pošlušat. Inu kader sa oni, se zastop Gospud Jezus inu njegovi jogri, zjutri tam memu šli, so oni vidli to figovu drvu, de se je posušilu noter da korenine, inu kader so le-to njegov joger vidli, so se začudil ter so rekli (Math 21): „Koku je to drvo tok kmalu usehnilu?“

II. Inu Peter grede k Gospud Jezuso inu prav k njemo: „Mojster, poglej, to figov drvu, katiru si ti preklev, je usehnilu.“ Jezus je odgovoru inu je djav k njem: „Imejte viera na Boga. Resničnu, jest vam povem, aku vi vira imate inu na cviblate, toku bote vi ne samu tukej takiga iz tem figovim drvesam sturli, temuč aku bote vi rekli k temo hribo, vzigni se gor inu vrzi se v to murje, tok se bo zgodilu. Inu vse, kar vi proste v molitov inu vierjete, tok bote vi prejeli.“ Se zastop, aku taistu ⟨je⟩ k vašimu izveličajnu. (a) To figovu drvu je med vsem drves ta narfruhtnejš, zatori je blu tulkaj več zavzetniš, de se je tok naglu posušilu.

III. Inu toku pride ta dobrutlovi Gospud zupet v ta tempel, inu kader je on v tempelno postopu inu ta folk učiv, sa perstopil iz tem gmejn posvetvavc k nemo te vikši farji inu pisari inu te starši med folkam inu so djali: „Iz kaj za eno oblastjo delaš ti le-to inu kdo je tebi to perpustu, de ti temo folku pridgješ, kir vender nobeden nima

očitnu vučiti, zunej de on oblast od nas ima? Zakaj mi imamo oblast, ta folk vižat.

[144]

Zatori očmo mi od tebe vedit, kaj za ene oblast se ti lestiš, de ti ta folk učiš."

IV. Ta Gospud Jezus je otu le-te iz krotkim besedam potolažt inu prav: „Jest očem vas tudi ena beseda prašat. Aku vi meni to poveste, očem jest vam tudi povedat, iz kaj za eno oblastjo jest to delam. Od kod je biv ta krst Joanesa? Al je biv od nebes, to je od Boga, al od ludi?" Koker biv otu reči: „Je Joanes kršovu iz Božiga navižajna al sje on sam od sebe zmislu? Dajte meni na le-tu odgovor!"

V. Tedej so oni miseln sami per sebi inu so djali: „Rečemo mi, on je biv od nebes, tok bo on nam rekov: Zakaj vi tedej niste njemo virval, katir je oznanovu, ta Gospud je od nebes peršu inu je njemo pričvajne dav od njegove oblast? Rečemo pak mi, on je od ludi zmišlen biv, tok se mi imamo bati pred tem folkam, deb nas s kamni na podsuv, koker Božje preklinvavce, zakaj en sleden dober ve, de Joanes je en svet prerok biv." Zatori so oni k Jezusu djali: „Mi na vemo."

VI. Natu prav Gospud Jezus k nim: „Kir vi nočte resnice povedat, tok tudi jest vam nočem povedat, iz kaj z eno oblastjo jest to delam. Kaj se pak vam zdi? En mož ima dva sina inu bi šov k temo prvimo inu rekov: [...] Sin, pojdi kje inu deli dons v mojmo vinograd. On pak bi odgovoru inu rekov: Jest tega na strim. Potem pak bi nega zgrival inu bi šov kje. Inu on bi šov k temo drugimo inu bi ravno tok djav, ta pak bi odgovoru inu rekov: Oča, jest očem jeti! Inu bi vender na šov. Katir med tem dvema je očetova vola sturu?" Oni so djal k nemu: „Ta prvi!" Skuz ta pergliha

[145]

je zastopu Gospud Jezus te ajde inu Jude. Te ajdje bojo zastoplen skuz tega prviga sinu, katir niso bli v te prvi vier noter, de se je njem ta kršanska viera pridgvala, taistikrat sa oni iz veselam šli v ta vinograd Kristusa, to je v ta Kršanska cirku. Te Judje pak so bli zastoplen skuz tega drugiga sinu, dokler oni so imeli ta postava inu so Bogu veliku oblubili, pak malu držal.

VII. Dalej prav Gospud Jezus k njem: „Resničnu, jest vam povem, de te očitni grešniki inu lotrce bojo poprej v nebešku kralestvu peršl koker vi. Dokler Joanes je k vam peršu inu je vas učiv ta prava pot, vi pak njemo niste verjel. Te očitni grešniki pak inu grešence so njemo virval inu pokura stril, vi pak, katir ste negove dela vidl, vender niste ubene pokure sturil inu tudi njemo niste virvat otel.“ Inu na taka majnga je njem povedo ta Gospod še več perglih, koker s. Mateuš na 21, 23. p., Mark na 11 inu s. Lucas na 10. p. so popisal.

VIII. Potem sa šli te farizeri kje inu so sviet držal, koku bi oni zamogel njega ujet v njegovmo govarjeno, inu so k njemu poslali soje mlajši s Herodežovmi hlapci vred inu so djali: „Mojster, mi vemo, de si ti resničen inu vučiš Božji pot prov inu na maraš za nikoger, zakaj ti na gledaš na stan teh ludi. Zatu povej nam, kaj se tebi zdi. Je li prov, de se cesarju dacija daje al nikar?“ (Math, 22. p.) Te hudobni ludje so menili, on se bo zagovoru. Zakaj aku bi on biv reku nak, tok bli njega Herodežu hlapci ujeli koker enga zuprnika tiga cesarja. Keb on biv reku ja, tok bli oni njega štrafal koker enga prelomvavca te frajast tega judovskiga folka. Ta dobrutlovi Gospud Jezus pak, ktir je njeh hudobo

[146]

dober spoznov, je reku k njim: „Vi hinavci, kaj vi mene skušate! Pokažite meni vaše dacije dnar!“ Inu oni so njemu podali en denar inu Jezus je k njim reku: „Čiga je le-ta podoba? Inu pismu zgorej?“ Oni so djali k njemo: „Cesarjovu.“ Takrat je on k njim reku: „Toku dejte tedej cesarju, kar je cesarjuga, inu Bogu, kar je Božiga.“ Inu toku so oni mogli zupet iz špotam preč jeti.

IX. Tukej zamirki, de ta dobrutlovi Gospud Jezus na ta velki pondelk je temu folku cel dosti dobrih nauku dav inu dovgu iz tem Judmi se prepiru, zakaj on je otu soj vuk sklent, inu potem on ni neč pridgvu. Taistih nauku postavim jest tukej le nekatere, dokler taiste vse tukej postavt blu predovg. Tudi je dosti evangelijo iz teh vzetih, katire se skuz lietu pridgjejo, iz katirih bi en brumen človik se dosti navučit zamore, aku on k pridgam grede. Merkej tedej še dalej! Na taisti dan se usede Gospud Jezus pruti te Božji skrinc, v katira se te dnari devaja, kar je v templ ofranga, inu je gledov, koku je ta folk noter dajav v cerkovna skrinca. Inu nekateri bogati so

dost noter položil. Peršla je pak ena uboga vdova, le-ta je položila le dva bliča noter, zakaj ona ni več imela. Takrat prav Gospud Jezus (Marc 12, Luc 21) k sojim jogram: „Resničnu, jest vam povem, le-ta uboga vdova je več v ta cerkovna skrinca položila koker vse drugi, zakaj te drug so dali, kar oni obivno imajo, le-ta pak je ves soj živež“[imela].

X. Kader je še Jezus k timo folku, posebnu pak tim vikšim, dosti štrafeng inu perhodnih nasreč govoru, je on otu zadnič sojih pridg en konc striti. Inu iz milim glasam, morebiti tud iz prelivajnam teh sovz, reče on (Math 23): „Jeruzalem, Jeruzalem, ti moriš preroke inu

[147]

modre inu s kamnam podsipleš te, katir so k tebi poslan! Kulkukrat sim jest otil vkup spraviti toje otročiče, koker ena kokla vkup spravi soje pišeta pod perute, inu nisi otelu!“ Koker biv otu reči ta Gospud: „Jest sim zvestu delu inu tebe podvuču, deb ti se vrnilu od tojih grehov, inu ti mojga vuka nisi otelu gor vzeti.“

XI. Inu dalej prav ta Gospud: „Le dober zamirkite, pole, vaša hiša vam bode pusta pušena“ (to je, vaš templ bo skuz te Rimlarje rezdjanu inu nigdar več izidanu). „Inu jest vam povem, vi ne bote mene posehmal vidili“ (se zastop, od časa negovga trplejna), „dokler vi porečete“ (se zastop, na sodni dan): „Hvalen bodi ta, katir pride v imen tega Gospuda!“ Inu toku je ta sladki Gospud Jezus na taisti dan, nardalej tudi v lakot inu žej, pridgu. Inu kader je on le-te inu druge erči dovgu govoru, prav s. Johanes, takrat grede on preč inu se je skrov njem, vender ne dovgu, dokler v četrtik potem je on ujet biv. Na velki pondelk pak bli oni nega rad ujeli, pak niso smel zavol tega folka. (b) Jeruzalem je tudi od teh angelov zapušenu blo, zakaj en glas je biv v templ šlišat. Le-ta je djav: „Pustite nas od tod bejžat!“ Po trplejnu je Kristus od sojih jogru inu perjatlu, pak ne od teh Judov, viden biv.

Ta [triinuštirdeseta] postava
Kader je Gospud Jezus zupet iz mesta šov inu kaj je on na te pot sturu

Tekst svetiga evangelija.

„Inu Jezus je šov od tempelna.“ (Math 24, v. 1, Marc 13, v. 1)

Kaj je Jezus delu, kader je on na velik pondelk iz mesta šov, znaš ti toku spremišluvati.

I. Kader je ta dobrutlovi Gospud skori cev dan zvestu delu iz vuk inu pridgam inu večer se je perbližovu,

[148]

je on iz sojim joger ponižnu zupet iz mesta šov. Takrat je blu enu veliku memrajne inu srd v srcah teh vikših med judovskim folkam, dokler ta Gospud je njim taisti dan močnu k src govoru inu njeh hudobije pred tem folkam učitnu svariv. Tudi je on njeh dostkrat k špotu inu sramot sturu, kir jh je v njeh uvinkah vselej premagu. Zatori so oni čez tega Gospuda taist vičir cel hudobnu govoril, de je on toku brez vsiga skazvajna ene časti iz mesta šov.

II. Inu Jezus je šov od tempelna inu iz mesta ven inu njegovi jogri so k njemo stopili inu so k njemo kazali to zidajne tega tempelna. Dokler kader so oni od nega šlišali, de ta tempel bo rezdjan, so oni en usmilejne imeli inu so rekli (Math na 14., Marc 13., Luc 21. post.): „Mojster, poglej, kaj za enu lepu zidajne je le-tu, blu je škoda, deb en taku zidajne blu podrtu.“ On pak je odgovoru inu je djav: „Poglejte vi, vse le-tu, resničnu, jest vam povem, tukej na bo en kamen na temo drugimo ostov, katir na bo rezbit.“ Zakaj Titus je, potem kader je on to mestu dobiv, ta tempel zažgat inu požgat pustu.

III. Inu kader je Gospud Jezus na Olski gori sedu pruti temu tempelnu kje, so njega prašali, posebnu Peter, Jakob, Joanes inu Andreas, inu

so djal: „Povej nam, kdaj se bo to vse godilu inu katiru bo to zadne znamine, kader to vse bo moglu dapovnen biti!“ Zakaj te jogri so menili, to mestu bo zdajc rezdjan, kader bo Kristus k te sodbi peršu.

IV. Jezus odgovari njem inu začne pravt: „Ahtite se, de vas ktir na zapele, zakaj njih dosti bo peršlu pod mojim imenam inu bojo rekli, jest sim Kristus, inu jih bojo dosti zapelali. Tudi bote vi šlišal od dosti vojska inu en folk se bo vzignu čez tega drugiga inu bojo
[149]
ob taistim času kuge, dragota inu potresi te zemle, sem inu kje. Vse le-te erči bojo en začetik inu znamine te nadluge inu perhodniga pokončajna tega judovskiga folka.“ Le-tu se je tudi vse zgodilu v Judej pred rezdjanam Jeruzalema inu prečodpelajna tega folka.

V. Potem je djav ta Gospud sojim jogram (Math 24, Marc 13 inu Luc) cel dost nauku inu perglih od časa tega antekrista inu od te strašne sodbe, katiru vse povedat tukej, blu sila predovg. Negovi jogri pak so pošlušali iz velikem zamirkvajnam negove besede inu nauke, katire je on njem cel dovgu na Olski gori pravu.

VI. Kader je že ta dobrutlov Gospud vsa ta gorica, soje nauke inu pridge, katire je on sojim jogram na Olski gori držov, dapovnu, je djav on k njim (Math 26): „Vi veste, de bo čez dva dni velika noč.“ Le-tu je govoru ta Gospud velk pondelk na večer inu v četrtik na večer se je velikanočnu jagne jedlu, zatu so te joger dobru vedli, de čez dva dni bo velika noč. Kej pak oni bojo velika noč držal, tiga niso vedl.

VII. Inu dalej je djav ta Gospud: „Inu Sin tega človeka bo čez dan, de on bode križan.“ Zavol teh žalostnih besedi so se te jogri zlo prestrašli, dokler akulih je njim ta Gospud dostkrat pravu, de on bo križan inu umrov za ta človeški rod, vender on njim ni tok učitnu ta čas napovedu koker zdej. O kaj za ena velika bridkust so imeli te brumni jogri tiga Gospuda, zunej tega fovš Judeža! Ti lohku virješ, de so oni obivne sovze prelival, kader so oni šlišal, de neh lubi Mojster tok naglu od njeh ima odločen inu ujet biti. (a) Jezus se imenuje Sin tega človeka, dokler v človeški štavt je on ujet inu križan biv, inu ne po Božji naturi, po katiri je on vselej naumrjoč.

VIII. Tukej postavjo tudi nekateri brumni vučenik
[150]
enu andohtlovu premišluvajne, katiru ti tedej znaš bogaboječe viervat. Kader je ta dobrutlovi Gospud na taisti dan timo folku inu sojim lubim jogram cel dost nauku dav, zakaj on je otu iz letem sojim pridgam en konc striti, zatori se je on zavleku, de on ni tok kmal koker drugikrat pruti Betanij peršu, kir je njegova luba mat v te hiš Marte iz dost andohtlovim ženam najn čakala. Dokler pak on ob navadnim času ni peršu, je bla njegova zvesta mati cel zlo žalostna inu se je bala, deb se njemo na blu kej žalga zgodilu. On pak nje ni otu povedat, deb ona na bla režalena. O kulkukrat je ona na te pot pogledala, katira je od Jeruzalema pruti Betanij držala, keb ona njega od koder še od deleč vidla pridti! Kader pak ona nega po dovgim gledan nikoder ni mogla zagledat inu je že nuč bla, je ona tekla iz žalostnim zadržajnam k Marij Magdalen inu prav k nje: „O moja Magdalena! Jest se bojim, de se na godi prov iz mojim lubim sinam, de on tok dovgu odlaša inu še na pride iz mesta. On poprej nikol tok dovgo ni von ustov. O zakaj jest nisem dons iz njim v mestu šla? Morebiti je on zdej od sojih sovražnikov ujet, on pak meni ni otu povedat, deb on mene na žalu.“ Inu toku je prelivala ta revna mati dost sovza.

IX. Magdalena pak inu te druge gospe so Marija troštale inu so djale, ona nima tok sivnu žalvati, sej ima ta Gospud te jogre per sebi, inu keb taisti ena navarnost bli zamirkal, tok biv brez cvibla to narmen eden peršu inu bi biv njegov lub mater oznanu. Ta narvredniši mat pak prav: „Ja, keb le oni tudi na bli iz njim vred ujet, dokler aku je on ujet, tok se je bati, de te joger na bli iz njim vred ujet.“ O pomisel, kaj za ena britkust inu srčna žalost je ta žalostna mati taistkrat imela!

X. Kader je že pak temnu blu, de se še ni moglu deleč
[151]
vidti, inu ta Gospud še ni peršu, je rekla ta žalostna Mati Božja: „O moja Magdalena! Jest na morem tukej dalej ostati, jest morem zvedti, kej je moj lubi sin. Jest te prosem, pridi z mano inu mi očmo nega jeskati, kej bi on biv.“ Magdalena pak, katira je tudi milu jokala, je zdajc gor vstala inu je šla iz Mater Božja

inu dosti drugih žen sa šle za nem inu so šle toku žalostne po te pot pruti Olski gori, iz jokajnam inu klagvajnam zavol sladkiga Gospuda Jezusa. Zakaj one so menile, on je zgublen. Takrat je pač Mati Božja iz vkop stisnenim rokam inu z jamrnim glasam zamogla reči: „O moj narlubeznivši sin, koku si ti mene tok kmal zapustiv inu se od mene loču inu nis neč meni povedov od tiga! O moj narlubeznivši sin, pokaži se meni, de se jest zupet s tabo rezveselim, zavol katirga sim jest tok sivnu žalostna!“

XI. Inu kader sa se one tok revne Olski gori perbližvale, je Gospud Jezus njeh klagvajne od deleč šlišu, akulih je on njeh vsa britkust poprej vedu. Zatori koker se tukej zamore premišluvat, pošle njem Petra inu Joanesa naprut, deb oni njegov mater njenga sinu prihod napovedal. Kader pak sa le-ti blizu k tem ženam peršli inu od matere tega Gospuda spoznan bli, se je ona še bel sprestrašla. Dokler kir ona je le-te dva vidla, je ona miselna, le-ti bojo nje to ujetje nenga sinu oznanila. Inu Magdalena ih zdajc praša, kje bi ta Mojster biv. Oni so djal: „Le potroštane bodite, vi bote njega skori vidle, zakaj on pride kmal za nam.“

XII. Gospud Jezus pak je kmalu potem peršu, inu kader je on soj ⟨k⟩ lubi mater peršu, pade ona njemo iz prelivajnam dosti sovza k nogam. Ta sladki Gospud Jezus pak vzigne njo zupet gor inu prav: „Moja narlubeznivši mati, zakaj toku močnu žaluješ, sej sem jest žie peršu! Jest sem dons en posebnu del iz tem folkam inu mojim
[152]
joger imet mogov.“ Ta luba mati prav k njemo: „O moj narlubeznivši sin, kaj jest bna imela žalostna biti, kir jest bala sim se, jest sim tebe, to vesele mojga živlena zgubila!“ Inu toku per tem so oni šli skupi pruti Betanija, kir je ta brumna Marta Gospud Jezuso inu negovim jogram zupet vičirja dala, dokler ta dobrutlovi Gospud cev dovgi dan ni jedu ne piv. Inu toku so bli taisti zupet rezveselen, katir poprej v pomankajn negove pričnost sa žalosten bli.

XIII. Po vičiri grede mati Jezusa k negovim jogram inu jh praša, kej so oni tok dovgu bli inu kaj so oni delal. Oni pak so nje povedal, koku de je ta Gospud tulkajn prepirajna iz tem Judem imov inu njih inu ta folk cel veliku učiv. Oni pak niso povedal, de je on njim

povedov, de on bode čez dva dni križan. Dokler koker nekateri menjo, tok je njim ta Gospod prepovedov, de oni negov mater tega nimajo povedat, deb ona preveč na žalvala.

XIV. Zatori vzame ta Gospud zupet slavu od soje lube matere inu je otov na Olska gora molt jeti. Takrat prosi nega njegova luba mati, deb on na imov juter zupet v mestu jeti, inu on je nje oblubu, de on oče juter per nje ostati, koker je on tudi sturu, zavol katirga pervolejna je Mati Božja en vesele občutila. Ona pak tega uržaha še ni vedla, zakaj ta dobrutlovi Gospud v sreda je otov per nje ostati. Inu toku je šov Gospud Jezus iz sojim jogri na Olsko goro inu je tamki soja molitov opravu.

Ta štirinuštirdeseta postava
Koku je Gospud Jezus v sreda po četniški nedel za trideset srebrnikov predan biv

Tekst svetiga evangelija.

„Inu čez dva dni bo velika noč inu praznik teh opresnih kruhov.“ (Math 26, v. 3 inu 14)

Koku je ta dobrutlovi Gospud v sreda od tega ohrniga Judeža tim hudobnim Judam predan biv, znaš tok premišluvat.

[153]

I. Gospud Jezus ni otu v sreda v mestu jeti, zakaj ta čas je biv blizu, v katirmo se je to nadovžnu Jagne zavol greha teh ludi otelu ofrat. Zatori pride on v jutru zgodi zupet prut Betanija v hiša Marte k soj lubi mater inu k tem drugim, katir so njega za lub imel, od katirh je on otu tudi se ločiti. Pak vsi njegovi jogri, zunej Judeža, so bli žalostni inu prestrašen, zakaj oni so vedli, kaj je njem ta Gospud povedov, de on namerč perhodni dan bode ujet inu se od njeh loču.

II. Kader pak je mati Jezusa vidla inu zamirkala, de jogri tega Gospuda so žalostni bli, je bla tudi ona režalena inu se je bala, de ta čas tiga trplejna nje lubga sinu ima blizu biti. Inu koker nekateri premišlujejo, grede ona k njim inu prav: „Vi lubi joger mojga sinu, kaj je vam, de ste toku žalostni inu se dostkrat jokate, kader vi mene al vašga Mojstra pogledate? Vi morebiti veste, de se bomo mogli skori ločt? Jest vas prosem, o vi narlubeznivši perjatl inu joger mojga lubga sinu, aku vi kej veste, toku vi meni nikar na zamovčite.“ Te joger pak tega Gospoda niso otel te žalosten mater prov povedat, zakaj ta Gospud je njem prepovedu, temuč so rekli, ona nima zavol njeh žalvati, kir ona sama ve, de nje lubi sin za odrešejne tega svieta v perpravnimo času v ta smrt se bo dav, taisti čas bode on nje ja vedti pustu.

III. Tukej znaš ti premišluvati, de se ta vredna mati nad tem odgovoram ni pustila potroštat inu potolažt, temuč pele s. Joanesa na stran inu prav k njemo: „Moj lubi Joanes stric, ti veš, de jest en posebnu zaupajne k tebi imam. Jest tebe prosem, aku ti kej veš od časa mojga lubga sinu, tok meni povej. Če ti nis otu priča teh drugih jogrov meni povedat, tok saj mi povej na tihama.“ S. Joanes pak prav: „Ti vredna mati mojga Gospuda, jest tebi, Bogu se smili, ne morem druziga povedat, koker de ta reč s tojim narlubšim
[154]
sinam dost hudo stoj, pak ti tudi veš, de ta Mojster otročja lubezen pruti tebi ima. Zatori nimaš viervat, deb on tok skorej od tebe šov, temuč on bo tebi poprej povedu inu oznanu ta čas inu viža sojga trplejna inu bo tebe poprej žegnu inu slavu od tebe vzev.“ V takimu pogovaru je prelivala ta vredena mati iz tem jogram cel dost sovza inu toku žalostna je klicala ona na milost Božja čez se inu sojga sinu.

IV. Kir pak te Judje Gospud Jezusa na sreda v mestu niso vidil, so se oni prestrašl inu so misel'li, on bo nam odšov. Zatori so se vkop spravli te vikši farji, pisari inu starši tega ludstva na dvor tega vikšiga farja, katir je biv [imenvan] Kajfas, inu so svet držal, koku bi oni to nedovžnu Jagne Jezusa iz fortelnam ujeli inu umorili, koker hiter bi oni narpoprej mogl. Potem ksa se oni žie dovg med sabo posvetval, so nekateri djali: „Mi nočmo tega striti ob tem prazniku te velika noč, dokler zdej je veliku folka tukej inu njeh dosti drže njega za ta pravga Mesiesa , zakaj en velik hrup bi med ludmi vstov, kob njega zdej umorili. Zatori očmo odložt noter da po veliki noč.“ Tukej zamirki ta velika hudobija teh Judov, katir so takrat otel umoriti tega nadovžniga Gospuda, katir je to živlene vseh stvari.

VI. Tukej pak zamirki, de je temo navošlivmo Judežo zmiram naprej v misel šlu, koku bi on kej mogu iz tatvina perdobit, zakaj njemu je blu težku, de on od te žavbe Magdalene neč ni mogu preč vzeti. Zatori prav s. Lukas, de ta satan je v Judeža šov, imenvaniga IscarjothIškarjot od te vasi, katira se tok imenuje. Ne deb nega hudič biv obsedu, temuč on je njemo noter dav, deb on ta grozovitna pregreha imov striti inu ta nedužna kri predat. Zatori kader je on vidu, de Gospud Jezus

[155]

v sreda na pojde v mestu, inu on je mislu: „Dons znam jest ta reč iz Judmi dober opravt.“ Inu gredej tedej v Betanija skrvej ter ni obenimo kej od tega povedu.

VII. Kader je on že v mestu peršu inu šlišu, de ti vikši tega folka inu te vučeni so skupi zbran, grede on h Kajfežu hiš, v katira so se oni vkop zbral. Kader se je on pustu šlišat, de on oče en dober svet dati, koku bi oni zamogel njegovga Mojstra ujeti, natu je biv on kmalu inu iz veselam pred to zbiralše noter pušen. Inu vsi skupi zbrani so se rezveselili nad negovim prihodam, dokler oni so za trdnu držali, de skuz njega bode njih naprejvzetje narbulši spelan.

VIII. Kader je ta prekleti človk toku pred tem zbiralšam stav, prav on k njim: „Kaj očte vi meni dati inu jest ga očem vam izdati brez velikiga vpetja?“ Takrat sa bli vsi veseli, sa stali ukol Judeža inu so djal: „Nam se na zdi prov ob tem prazniku.“ Ta poreden Judež pak je djav k njim: „Le povejte meni, kaj očte meni dati, jest očem vam žie en perpravn čas skazat.“ Tukej zamirki, ti brumni kristjan, ta velika nazvestoba Judeža, katir za en posveten dnar je predav sojga narsvetejšiga Mojstra, Stvarnika nebes inu zemle, tega dragiga sinu te prečiste Divice Marije.

IX. To pravijo te evangelist s. Mateuš na 26., Marc 14., Luc 22. postav: Oni so nemo oblubil dnarje dati. Iz tega imaš ti dol vzeti, de so oni glih koker en kup ž nim sturil. Zadenč so se zastopil inu so njemo pervolil trideset srebrnikov dati, katirh eden deset gmejn venarju vela, inu cela šuma stri tristu gmejn vinarju, kolker dragu je on taista žavba šacu. Inu oni so nemo oblubil te dnarje dati, tud so njega opominval,

[156]

de on nima iz golfija ukol jeti, dokler aku bo on ta reč prov opravu, tok on ima te dnarje ob te ur zagvišnu imeti. Inu on se je za trdnu zavezu inu njim oblubu, de on oče njega čez dati, koker hiter bo narpoprej mogu. (a) Kristus je ravn za te dnarje predan biv, koker Jozef, katir je ena podoba Kristusa biv (Gen 20).[74] Nekater brumn kristjan v sreda mesa na jeda, dokler to mesu Kristusa je v sreda predanu blu.

X. Toku vzame ta hudobni Judas slavu od Judov, katir so nega lepu prosil, deb on zvest biv v teh erčeh, inu je šov zupet iz mesta, povn vsih hudobnih misel, koku bi on nadovžnu Jagne izdati inu brez hrupa čez dati zamogu. Inu toku pride v sreda na vičer pruti Betanija. Ta žlahtna Divica Marija pak je minila, Judaž je imov kej potrebniga na povele nje sina v mestu upravt. Zatori je ona naglu k nemo tekla inu nega prašala, kaj za en vpetje bi v mestu od nje sina blu, al on ni šlišu, de njemo te Judje nastopajo. Judas pak odgovari iz nevošlivim srcam, de on ni šlišu kej posebniga, ona nima tega ment, deb te Judje nje sinu ujet inu umorit mogel, sej je on njim že popred večkrat ubejžu. „On se že zna dober varvat, jest nisem druzga šlišu v mestu od nega govort, koker de ta folk je vesev, de je on pred rokam, dokler oni čakajo najn ob velika noč v mestu.“

XI. Magdalena pak je stala materi tega Gospuda na stran inu prav k Judežu: „Jest sem pak vse dergač šlišala, de namerč te vikši tega folka na to trahtojo, deb oni tega brumniga Mojstra inu vredniga sinu Marije zamogel ujet.“ Judas pak, katir je v hodebi trdavraten biv, je djav: „Vi žene ste scer cagovitne, jest nisem neč šlišu. Aku nočte meni viervat, tok

[157]

pojte same noter, tok bote vi že zvedle.“ Natu je nega mati Jezusova cel persrčnu prosila, deb on imov nemo njo inu nenga sinu pustit perporočenga biti, kir on je tem Judam narbel znan. O ti milu maternu srce, kob ti bla vedla ta velika hudobija Judeža, morebiti bla ti nemo k nogam padla inu bla nega prosila, deb on ena taka nazvestoba inu hudobija nad tabo inu tojim lubim otrokam na biv dapernesu!

XII. Judaž pak je jesku perložnost, koku bi on Gospuda perpravn izdav, inu je mislu naprej inu naprej, koko bi on to prov vun spelu, zatori je on ven gledu dovje koker en človk, katir je poln hudobnih misel. Inu kader je na nega ta sladki Gospod pogledu, tok je zdihovu, zakaj on je vedu za vsa negova hudobija inu njemo je blu žov njegov pogublejne. Tukej spremišlujejo tudi nekater brumnu, koku se je Gospud iz soja luba materja iz sojim joger k vičiri dol usedu. Namerč, on je Judeža Izdajavca posadu med sabo inu njegova luba materjo k enimo znaminu, de on skuz

soje izdajajne te dve lubezen ena od te druge bode loču. Dokler na temo svieto nista bla dva srca inu jih tudi nikol na bode, katir bi eden druziga tok sivnu za lub imel, koker Marija inu Jezus iz resnična lubezenjo eden druziga sta lubila.

Ta petinuštirdeseta postava
Kader je Gospud Jezus soj lubi mater soje trplejne rezodev

Tekst svetiga evangelija.

S. Bonaventura piše (s. Bonavent. Medit. vit. Christi, Cap. 38[75]), de Kristus ta sreda pred velikim četrtkom soj narsvetejši mater je soje grenku trplejne rezodev v Betanija po vičiri. Tukej imaš ti zamirkat en gmejn vuk na vse erči, katire bojo tukej od matere Jezusa rečene, kar se v celmo pasjono teh evangelisto na bere od te vredne matere tega Gospuda, koker samu le-tu, de je ona stala per križu Gospuda Jezusa. Iz tega se vzame vse premišluvajne od nje,
[158]
dokler aku je ona per križu stala, tok je ona mogla v mestu biti inu za ujetje njenga lubga sina vedti. Inu aku ona je bla per negovih narvečih martrah, tok je ona brez cvibla, kulker je blu nje mogoče, per teh majnših tudi bla. Zatori pravjo te vučenik, de ta vredna mati Jezusa to narveči inu narvikši usmilene iz sojim sinam inu našim Izveličarjam je imela. Tok tudi prav s. Hironimus, de je ona več trpela koker vse martrnike, kir nje trplejne je duhovnu blu, v nje narsvetejši duš. Koker tudi s. Bernardinus piše,[76] tok je ona sama Jezusa bel za lub imela koker vsi ludje skupi, toku de vsih ludi lubezen pruti Jezuso ni tok velika bla koker nje lubezen sama. Dokler pak ta lubezen je en uržah tiga vesela inu te žalost, tok je očitnu, de ta mati tega Gospuda ta narveči žalost je imela v tem trplejnu sojga sina, katirga živlejne inu vsa dobruta je ona čez vse želela. Tok prav tudi svet Bonaventura (lib. 1, dist. ult.): Akulih ta mati tega Gospuda je sojga lubga sinu za ta človeški rod iz porna vola v ta smrt dala, vender kob po Božji čast inu voli bi blu, to bla ona rajš otela, deb on na trpu, temuč ona bla veliku rajši ta martra zajn trpela, kir tedej očitnu je, de ta vredna mat en veliku usmilene je imela iz sojim lubim sinam. Tok premišlujejo te vučeniki taistu usmilejne na vse sorte viže, zatori očem jest tudi nekateru

premišluvajne postavt, po skazvajn te pamet, deb en sleden človk dober zastopt mogu, de nje usmilejne je toku moglu biti.

I. Pravijo tedej vučenik, de mati Jezusova ni prov lestnu vedla ta viža, čas inu krej tega trplejna Kristusovga, akulih je ona scer to Pismu precej dober zastopila. Bog pak je nje le-to na en čas skrit otu. Ona je dober vedla, de on za ta človeški rod bode umru. Ona
[159]
pak tega ni menila, deb on ena tok grozovitna martra inu špot imov trpeti.

II. Tukej premišlujejo tudi njeh dosti ludi inu vučenikov, de ta dobrutlovi Gospud Jezus v sreda po četniški nedel soj lubi mater je rezodev soje trplejne. Dokler ta zvesta mati je šla na taisti vičir k timo Gospodu, ga pele na en krej inu prav: „O moj narlubeznivši sin, ti veš, kaj za ena velika lubezen jest k tebi imam, inu moje zveste službe, katire sem jest tebi od mladost skazala! Zatori prosem jest tebe, o moj narlubeznivši sin, povej meni, kdaj ti vender očeš trpeti al kdaj je vender ta čas te smrt. Jest prosem tebe, rezoden meni iz otročje lubezen! Zakaj akulih ti moj bridkust zašonaš, tok vender ti spoznaš moje srce, de jest toj Boži voli se nikol nisem zuper postavla, tudi za naprej nočem odreči."

III. Natu grede ta sladki Gospud Jezus iz soja draga materja na en poseben krej inu je govoru iz njo dovgu v noč. Prvič je on nje povedu, de on na perhoden dan al juter se bo od nje loču, inu koker ti zamoreš premišluvat, je on k nje djav: „Moja narlubeznivši mati, da doshmav še ni biv ta čas, deb ti ta čas inu vse skrivnost mojga trplejna imela vedti, dokler toje usmilene z mano bi preveliku blo. Zdej pak je ta čas peršu, de ti imaš taistu vedti. Zatori, tok imaš vedti, de jest juter bom od tebe šov, koker enu nadovžnu jagne v ta smrt, inu ti mene potem na boš več per tebi imela v timo umrjočimo teles, zakaj ta čas je blizu, de jest mene za odrešejne teh ludi v ta smrt bom dav."

IV. Kader je ta narsvetejši Divica to šlišala, je bla celu glih koker umedlevšna, nad katirm je ta milostlivi Jezus
[160]

en veliku usmilejne občutu. Ona pak se je gor držala, koker je narbel mogla, inu je otela te besede prov zastopt. Inu prav k njemo: „Moj lubi sin! Kaj za ene smrt pak ti očeš umreti? Al koku očeš ti umreti? To mi povej, to te prosem iz grunt mojga srca.“

V. Ta dobrotlovi Gospod prav: „Moja narlubeznivši mati, aku jest tebi kej od moje smrt povem, tok videm inu vem jest dober, de bo tebi toje maternu srce sivnu presunlu. Pak tudi jest vem toje žele, de ti pogirješ vedti, zatori očem jest tebi povedat. Imaš ti tedej vedti, de eden iz mojih jogrov, katire sem jest ta pot te čednost tok zvestu vučiv, bo mene izdav tem Judam. Le-ti bojo mene ujeli inu koker enga hudadelnika pred Pilatuša pelali zvezanga. Tam bodem jest zašpotvan, gajžlan inu s trnam kronan inu v petik ob šesti vuri v toj pričnost križan bodem. To, inu še koker boš ti vidla, bodem jest vse trpov zavol izveličajna teh ludi.“

VI. Tukej znaš, ti brumni kršanski človk, zamirkat, kaj za ena velika težava, žalost inu britkust je to maternu srce občutilu, kader je ona to žalostnu oznanilu šlišala, katiru ona poprej ni vedla. Ona brez cvibla od vedniga jokajna inu zdihvajna skori ni mogla več iz tem Gospudam, sojim sinam, govort, dokler od nenih diviških oči je kapala ena sovza na ta druga, de nje cev obraz iz sovzam je cel oblit biv. Tukej pogledej, kje sa te sovze, katire ti zavol tojih grehov inu tudi iz usmilejna tiga trplejna Kristusovga bi imov prelivat.

VII. Ta Gospud pak je tudi otu soj lubi mater en trošt dati inu prav: „Moja narlubeznivši mati, nikar se na žal tok močnu, zakaj ti bodeš zupet potroštana, dokler po moj grenki marter bodem jest na treki dan veselu zupet gor vstov inu k tebi peršu v enimo naumrjočimo žvotu inu za naprej na bom več umrov.

[161]

Taistikrat toja velika žalost spreubrnena v en naizrečenu vesele, zdej pak na more dergač biti, zakaj ta čas je to, de mi skupi trpeti moremo.“ Iz katirm milim besedam se je Gospud Jezus dovgu časa v nuč zadržu, potem grede ta cartana Divica iz objokanim očmi preč od Gospud Jezusa inu je prosila Boga, nebeškiga Očeta, za njega milost.

Ta šestinuštirdeseta postava
Koku je Jezus soje jogre pruti Jeruzalem poslu, to velikanočnu jagne perpravt

Tekst svetiga evangelija.

„Peršu je pak ta dan teh opresnih kruhov."
(Math, 26. p., v. 19)

To znaš ti toku premišluvat.

I. Zjutri, kader je ta narvredniši mati od soje molitve šla, pride Magdalena k nje inu prav: „Narlubeznivši Gospa, al ti na veš, al bo ta velikanočnu jagne iz nam držu? Tok bi otla jest inu moja sestra za potrebne inu h temo šlišioče erči skrbeti." Ta mati Jezusa pak prav: „On bode to velikanočnu jagne v Jeruzalem jedov inu mi bomo eno žalostno velika noč imeli, zakaj mi bomo skorej en drug vpetje šlišal." Zavol katirh besedi je Magdalena žalostna bla inu prav, deb ona otela tega Gospuda prost, deb on ta velika noč per njeh držu. Mati tega Gospuda prav: „Jest očem to žie skust, pak meni se zazdeva, de na bom neč opravla."

II. Takrat grede Magdalena k Gospodu Jezusu inu prosi njega ponižnu ter prav: „O moj narlubeznivši Gospud inu Mojster, ti si mene še vselej ušlišu, za kar sem jest tebe prosila! Zatori prosem jest tebe zupet, deb ti otu per nas ostati inu velika noč iz nam držati." Ta Gospud Jezus prav k nje: „Magdalena, tega na pogiri

[162]

ti od mene, dokler vola nebeškiga Očeta je druga. Moja velika noč bodem jest v mestu jedov." Natu prav Magdalena iz jokam: „O moj Gospud, sej ti ja na moreš v mestu varn biti pred tojim sovražniki, katir tebe išejo umoriti." Jezus pak je djav k nje: „Ta ura inu čas mojga trplejna je tukej, zatori morem jest med mojim sovražniki

to velikanočnu jagne jesti.“ Zavol katirh besedi je Marija močnu žalvala inu je šla toku revna od tega Gospuda.

III. Tukej pravjo te evangelist (Math 22., Marc 14., Luc na 22. p.), de na ta prvi dan teh opresnih kruhov, kar se tukej velika noč imenuje, to je na velik četrtik, ob katirm na vičer te Judje so to velikanočnu jagne jedli, so te jogri k Jezusu stopili inu so djali k nemu: „Kje očeš, de gremo inu perpravmo jagne velikanočnu jesti?“ Dokler te joger so dobru vedel, de Gospud ta postava drži, oni so tudi zvedli, de je on k Magdalen rekov, de on oče to velikanočnu jagne ne v Betanij, temuč v Jeruzalem jesti. Inu dokler ta Gospud nobene lestne hiše v mestu ni imov, zatori so oni njega prašali, kje očmo to velikanočnu jagne perpravt inu zaklati. Tukej prav svet Krisostomus, de ne ta Gospud ne njegov joger enu lestnu prebivalše v Jeruzalem so imeli, zakaj oni so živel uboštvo.

IV. Ta Gospud Jezus pošle Petra inu Joanesa, katira sta njemo narlubši bla, k sojmu perjatlu na ta hrib Sion inu je k njima reku: „Pejta v to mestu inu perpravta nam to velikanočnu jagne, de bomo mi jedli.“ Oni so pak rekli: „Kje očeš ti, de mi perpravmo?“ Koker deb oni bli rekli: „Ti nimaš lestne hiše, tudi tebe predne dni obeden v mestu ni otu jerpergvat. Per kom imamo mi tedej to velikanočnu jagne perpravt?“

V. Natu prav Gospud Jezus: „Mirkite dober, kader vi noter prideta v to mestu Jeruzalem, tok bo vaj en človk sreču, katir nese en vrč vode. Pejta za nim v to hišo, v katiro on noter pojde, inu recita hišnimo očetu“ (od katirga te vučenik pravjo, de on je en skrivni joger Kristusa biv, zakaj sicer bi on tega Gospuda

[163]

na biv gor vzev, zatu kir te Judje pod vojstra peza inu velika štrafenga so prepovedal, de nobeden nima z Jezusam znajne delat ne imet): „Ta Mojster je nas k tebi poslu inu pogirje en prostar inu gostna hiša, v katir bi on iz sojim joger to velikanočnu jagne jesti mogu. Inu on bo vama pokazu en veliku vičerje mestu, katiru je poflajštran, tam nam je perpravta.“

VI. Ta jogra pak sta šla v to mestu inu so otela soja služba upravt. Mati tega Gospuda pak hje prašala, kam oni očjo jeti. Oni so djali: „Mi

očmo na povele tega Mojstra v mestu jeti inu to velikanočnu jagne perpravt.“ Inu Joanes je djav k nje: „O narlubeznivši Gospa, al ti na veš za ta čas inu viža tega trplejna tojga narlubeznivšiga sinu?“ Ona odgovari iz objokanmi očmi: „O moj persrčni Joanes, jest dober vem, gorje meni! O vi lubi joger mojga sinu, pustite vam vašga Mojstra perporočenga biti! Inu ti, moj Joanes, kader ti boš vidu, de iz sinam na stoji prov, tok pridi inu povej meni. Mene močnu skrbi, mi bomo dons ena žalostna nuč inu juter en jamrn dan imel. Pejte kje v miru inu opravte, kar je on vam zapovedu.“ Inu toku so oni preč šli iz prelivajnam teh sovz.

VII. Kader oni tedej sa v četrtik zjutri v Betanij preč šli, so govaril oni na pot med sabo od tega velikiga usmilena na matere Jezusove. In pridejo v mestu, najdejo tega služabnika iz vrčam te vode. Sa šli za nim v hiša inu so povedal hišnimo očeto, de ta Gospud na večer iz sojim joger oče pridti inu to velikanočnu jagne iz ž nim jesti. (a) V te hiši so oni to velikanočnu jagne jedli, tam so oni tudi po Kristusovim gorvstajen od strahu teh Judov skriti bli inu tam so oni na binštna nedela Svetiga Duha prejeli. Etc.

[164]

VIII. Ta hišni oča ⟨je⟩ cel vesev, de ta dobrutlovi Gospud je njega pred drugim izvolu, inu se ni bav te prepovd teh Judov, temuč pokaže tem jogram to vičirje mestu inu prav: „Vam nima v vsemu neč dol jeti, vzemite v te hiš, kar je vam potrebnu. Vse, kar jest imam, očem jest rad iz mojim Gospudam inu Mojstram delit. Jest zaupam, te Judje ne bojo nam v temu ubene škode stril.“ Inu toku so perpravlal Peter inu Joanes to velikanočnu jagne inu vse reči za njeh potreba. (b) Peter pomen dober djajne, Joanes andohtlovu premišluvajne.

Ta sedeminuštirdeseta postava
Koku je Mati božja tri prošne strila na sojga sina Jezusa

Tukej postavjo nekater brumni vučeniki en cel lepu premišluvajne, koku je ta narsvetejši mati Gospuda Jezusa tri prošne sturila na sojga narlubšiga sinu. Per temo zamirki.

I. Kader je žie ta žalostna mati inu žlahtna Divica Marija vidla, de Gospud Jezus je skuz soje jogre to velikanočnu jagne v Jeruzalem pustu perpravt, je djala k njem iz prelivajnam teh sovz: „O moj narlubeznivši sin! Jest očem govort iz tojim človestvam, katiru ti od mene navredna si prejev. Zakaj po tojmu bogstvu veš ti vse moje žele, de jest mene namerč iz duša inu telesam se tebi cela podvrgla. Kir tedej jest videm, de toja zadna vola je, dons v Jeruzalem to velikanočnu jagne jesti, tok jest tebe nočem več prositi, deb ti tukej v Betanij to velika noč iz nam držu. Pak scer za nekej druzga očem jest tebe prost. Tiga me ti ušliši inu uživat pusti, zavol vse materne zvestobe, katira si ti že noter v to štirinutridesetu lietu od mene prejev.“ Gospud Jezus pak prav: „Moja preluba mati! Le povej toje žele inu prošna, ti imaš per meni vsa otročja zvestoba inu odgovar imeti.“

II. Ta žlahtna Divica začne soje prošne naprej nest inu prav: „Moj narpresrčniši sin! Ti dober veš, de tok dober jest koker ti iz celga srca pogirjemo, deb ta človeški

[165]

rod odrešen biv. Pak to mene močnu žal, deb ti zavol odrešejna tiga sveta ta smrt tok nadovžnu trpet mogu, kir ti nigdar ene hudobije nisi sturu. Dokler pak toja Božja oblast preseže vsa oblast, tok jest obenga cvibla nimam, ti zamoreš lohku na ena druga viža inu brez smrt tojga nadovžniga človestva ta človeški rod tojmo nebeškimo očeto potolažt, saj si ti vender do zdej sivnu veliku trpov lakata, žeja, vročina, mraz, pregajnane inu toja nadovžna kri v tojmo cartanmo detestvo preliv. Zatori je moja prošna, aku se

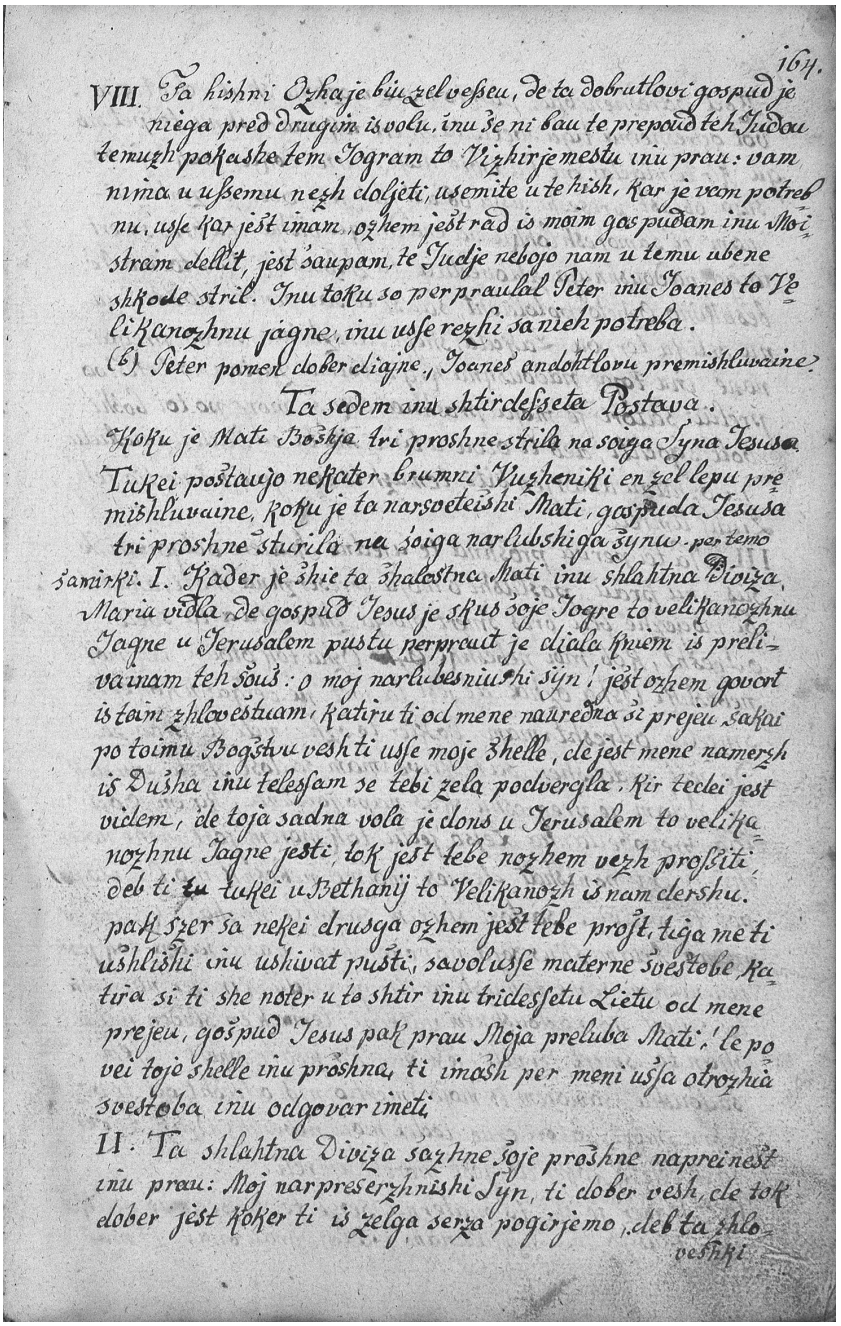

47. poglavje: Koku je Mati božja tri prošne strila na sojga sina Jezusa.
Poljanski rokopis, NUK, Ljubljana.
Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

more po toj Boži vol zgoditi, deb ti otov v timo mestu od Judov inu ajdu ne očitnu umorjen biti, temuč iz ena gmejn smrtja teh ludi umreti.“

III. Na ta prva prošna te vredne matere odgovari Jezus inu prav: „Posluši, o moja presrčna mati! Akulih bi mogoče blu brez smrt mojga človestva ta svejt odrešt, kob moj nebeški Oča tok otov, pak moj nebeški Oča [oče], de jest ta svet ne dergač koker iz smrtjo odrešt imam, dokler to oče imeti ta pravica, de jest nedovžen za te krive imam zadost striti. Dokler Adam je pregrešu skuz napokoršna, kir on je od tiga prepovedanga lesa jedu, tok morem jest mene noter do smrt ponižat, de jest mojmo nebeškimo Očeto po pot te pravice zadost sturim zavol te načast, katira je njemo Adam skuz soja napokoršna skazu. Zatori tok jest na umrjem zame, temuč za druge ludi, kir scer nobeden to smrt po nadovžnim na trpi, temuč en sleden je dovžan ta smrt trpeti. Jest pak, kir jest te smrt nisem zadovžu, zamorem iz mojo smrtjo njih odrešt od te večne smrt. Zatori oče tedej moj nebeški Oča ne dergač imeti, koker de jest morem umreti.“

IV. Kader je še to maternu srce te besede iz velika britkustjo inu usmilejnam zvedla, prav ona: „O moj

[166]

persrčni lubeznivi sin! Ti veš, de jest vselej ena perpravlena služabnica toje Božje vole sem bla, zatori kir si ti mene podvuču, de se more tok zgoditi, tok jest tudi moja vola popolnama v to dam, de ti umrješ za ta človeški rod. Pak scer prosem jest tebe še enu, o moj lubi sin Jezu, do dno mojga srca, kir ti zdej umreti očeš, tok si zvol ne ena tok grozovitna smrt, koker je to križajne, dokler ti dobru veš, de bojo te narhudobniš hudadelnik iz martra tega križa umorjen. O moj sin Jezu! Kaj bo to za en špot pred vsem folkam, katir je zdej ob velikanočnimu času v Jeruzalem, kob ti imov na križ perbit biti inu toja nadovžna kri preliti, katira si ti od mene vzev! Zatori prosem jest tebe, zvol si ena častitlovš inu loži smrt, sej vender je ena sama kapla krvi, katira bo od tojga narsvetejšiga telesa prelita, bolši koker cev svet. O moj sin Jezu, kob ti ena taka špotliva smrt trpu, tok bla jest inu ti od vsiga folka za te narhudobniš ludi držana, katir se na sviet zamorejo znajdti!

Skuz le-tu pak Bogu, tojmo nebeškimo Očeto, bi se ena velika načast zgodila, zatori jest pervolim v to, de ti trpiš, pak ena lohna, spoštena smrt."

V. Kader je Gospud Jezus ta druga prošna soje žalostne matere šlišov, de on nje odgovor iz krotkim inu sladkim besedam inu prav: „Moja narlubeznivši mati, de ti pogirješ, jest imam meni ena lohka inu spoštena smrt izvolt, tok imaš vedti, de to ne more biti, dokler moj nebeški Oča oče ne samu, de jest morem umreti, temuč oče, de jest ta naršpotlivši smrt imam trpeti, katira si more ta sviet damiselt. Inu le-tu znaš ti iz tega dol vzeti, de te s. preroki iz noterdajejna S. Duha niso le samo prerokval, de jest imam umreti, temuč so tudi ta viža inu lestnust moje smrt na tanku popisal, zakaj Isaias je djav na 50.–52. postav, jest bodem zapluvan, rezcukan, rezbit inu med te hudadelnike štet inu bom enimo gobovmo glih držan, dol pobit inu ponižan zavol greha mojga folka.

[167]

Inu David prav v 12. psalmo, moje roke inu noge bojo prevrtane, vse moje kosti inu žile preštete inu za moje oblačila bode jegranu. Take inu dost drugih erči, katire si ti sama dostkrat brala, morejo nad mano dapovnene bit. Zatori tudi jest sem volan vse to trpeti, kar moj nebeški Oča je meni za trpeti odloču za ta revni človeški rod. Dokler aku jest za vse ludi Bogu, mojmo Očeto, imam zadost striti, tok jest morem na vseh mojih vudah trpeti, de ubeden brez trplejna na bode. De pak ti menš, o moja zvesta mati, deb to blu en špot, tok imaš vedt, de jest inu ti moremo zašpotvan biti, pak ta špot bo meni služu k veliki čast, dokler moj nebeški Oča mene v mojmo trplenjo na bo cel popolnama zapustu, temuč skuz očitne znamina spoznati dav, kdu sem jest. Inu toku bode skuz ta velika množca teh ludi inu tega folka, katir je k velika noč peršu, moja čast inu trplejne v dalne dužele rezglašenu, zatori se more tok zgoditi po vol Božji."

VI. Kader je še ta žalostna mati šlišala ta odgovar sojga lubga sinu, ona ni vedla, kam al h komu bi ona še enu perbižalše imeti mogla. Ona je prelivala brez prenehajna te sovze, de se je timo milostvimo Jezuso usmil'la. Vender je otela ta revna mati še ena prošna striti

inu prav iz cel milim zadržajnam: „Moj presrčni sin, potem kti mene tudi te prošne na moreš ušlišat inu meni ta Božja vola naprej držiš, katir jest tudi odreči nočem, pak vender še ena prošna želim striti. O moj dobrotlovi sin, saj le-te me boš ušlišu, to jest prosem tebe, dokler ti bel veš, koker jest tebi povedat morem, koku močnu je moja duša obdana iz britkustjo. Zakaj kir jest šlišem, de ti očeš trpeti ena tok jamrna smrt, tok ti vidiš moje sovze, katire jest prelivam

[168]

zavol tebe, mojga nadovžniga sinu. To ti tudi veš, de jest druzga na pogirjem koker tebe, mojga nadovžniga Sinu Božiga po tojmo bogstvu inu mojga sinu po tojim človestvu. Zatori, o moj lubi otrok Jezu, pust me uživat mojih zvestih inu maternih služb, katire sem jest tebi v toj otroči starost skazala, inu daj meni ta trošt, de ti moja prošna, katira jest zdej striti očem, ušlišiš, zakaj jest obenga druzga trošta na vem, katirga bi ti meni mogu dati, koker de ti mene v le-ti prošni ušlišiš."

VII. Kader je ta dobrutlovi Gospud vidu veliku milu klagvajne soje matere, prav on k nje: „Moja narlubeznivši mati, iz tojim jokajnam inu klagvajnam žalš ti tebe inu mene inu toje klaglive inu mile besede presunejo meni moje [srce]! Ti veš, de jest tebe za lub imam inu tebi ne morem neč dol udarti, kar ti pogirješ to, kar je po voli mojga nebeškiga Očeta. Zatori le povej, kaj je toje pogirvajne!" Gospud Jezus je poprej dober vedov, zakaj on ve brez tega vse erči. Pak on je v takih erčeh špogu šega inu navada teh ludi, katir neč na vedo, koker kar se njem pove, inu to je on sturu zavol tega, deb ta odgovar na prašajne tulkaj perpravnš bse dati zamogu.

VIII. Ta zvesta inu žalostna mati je te besede od zdihvajna komej mogla vun zreči ter začne inu prav: „O moj persrčen lubezniv sin Jezu! Jest želim povsod per tebi biti v tojih težavah inu veselu, zatori tok prosem jest tebe skuz toja otročja zvestoba, aku tebi dapade, tok pusti mene s taboj umreti inu trpeti, kar ti trpiš, to jest iz grunta mojga srca sem perpravlena tudi trpeti. Pusti nas tudi ena smrt skupi vzeti, koker mi tukej enu življnje smo skupi imeli. Aku pak ti menš, de se to na zrajma, tok saj dej meni ta gnada, de jest pred tojim trplejnam umrjem inu na bom permorana gledat ta jamrna,

grozovitna inu špotliva martra, katira ti očeš trpeti. Dokler jest očem rajši mrtva

[169]

biti, koker tebe v takimo revnimo inu jamrnimo stanu vidti.“ O kršanski človk, premisli, kaj za ene vroče sovze je takrat ta žalostna Divica prelila, de tudi ta dobrutlovi Jezus se pred jokam ni mogu obdržat!

IX. Kje še Gospud Jezus to klagvajne soje lube matere šlišu, odgovari on nje iz lubeznijo inu otročim besedam inu prav: „Pošlušej, moja narlubeznivši mati! Deb ti z mano vred umrla, le-tu se na zrajma iz dosti uržahu, katire jest tebi vse nočem povedat, zakaj ta čas je blizu, de jest morem v mestu jeti. Pošlušej pak en uržah. Moj nebeški oča na vzame obene druge smrt gor za ta človeški rod odrešti koker samu ta moja, ktir sim pravi živi Bug inu človk. Zakaj bi otela ti tedej taka martra inu smrt trpeti, kir bi ti vender skuz le-tu to nebešku kralestvu na zaslužila? Skuz moja smrt bojo vrata teh nebes prvič odprte. H timo, kob ti tudi zdajc imela umreti, tok bi moja viera skori v nobenga človeka srcu na bla na svetu, kir moj jogri bojo od mene bejžali, ti pak boš v vieri stanovitna ustala. Zravn tega, keb ti pred mano imela umreti, tok bi mogla toja sveta duša, katira je povna gnade, k tem starim očakam v predpekov jeti, noter da mojga gorvstajenja. Inu tiga se ti nis zadovžila, zakaj toja sveta duša je celu čista inu lepa, brez vsiga madeža teh grehu, zatori tudi ona se ni nigdar ene martre zadovžila. Tudi ti imaš vedti, moja prelubezniva mati, de toja pričnost meni v mojmu trplejnu ena lohkota dala bode, zato kir jest vem, de oben človk na svieto, koker sama ti, iz prava viera en persrčnu usmilejne iz mano imov bode. Dokler akulih moja revšna inu trplejne dost ludem se bo smililu, pak vender na bo od srca inu iz prave viere šlu, koker iz tojga srca, zakaj ti veš, od kod sem jest peršu inu kam jest gredem. Zakaj bi ti tedej otela mene brez vsiga trošta zapustiti? O moja zvesta mati, pusti

[170]

nas ta čas enmalu trpeti, dokler iz tega bo zraslu to večnu vesele!“

X. Kader je ta žalostna mati šlišala, de njene prošne nobena ni bla ušlišana, zatori ona zavol jokajna ni mogla dalej več iz Gospud

sinam govort. Potem pak kader je zupet k moči peršla inu zamogla enkolku govort, pade ona pred sojim lubim sinam dol na kolena inu prav: „Moj sin Jezu, jest vem inu nimam nobeniga večiga inu lubšga šaca na zemli koker tebe! Vse moje zaupajne postavim jest nate. Kje tedej toja Božja vola, de jest per toj marter biti inu iz mojim očmi gledat imam, tok nej se zgodi toja vola, zakaj jest se podam tebi cela inu popolnama. Pomagej, o moj sin, inu potrdi me, dokler brez toje pomuč na bom prestat zamogla. Pusti si ta revni človeški rod perporočen biti, za katirga ti velika martra trpeti očeš."

Ta osmainuštirdeseta postava
Koku je Gospud Jezus od soje lube matere slavo vzev, kader je on k smrti šov.

Koku je ta režaleni Gospud Jezus od žalostne matere slavu vzev, znaš ti toku premišluvati.

I. Kader je ta revna mati Gospuda Jezusa sojmo sinu te zgori imenvane prošne naprej držala, so oni v en poseben kamri skupi bli. Njegovi lubi joger pak, Magdalena, Marta inu te sestre Marije, Matere Božje, sa ble sivnu žalostne, zakaj oni so vedle, de ta dobrutlovi Gospud iz soja luba materja dosti milih erči govari inu de enu cel britku ločejne med njim bode.

II. Zdej mirki, de očitnu je, de se ta dobrutlovi Gospud Jezus od soje lube matere je odloču iz otročjo lubezenjo inu zvestoba. Koku pak se je taistu ločejne zgodilu, od tega se na najde obenu posebnu zamerkvajne, zatori znaš ti brumnu toku spremišluvat, de ta sladki Gospud Jezus je k soj lub materi toku govoru: „O moja narlubeznivš

[171]

porodnica, ta čas je blizu, de mi eden od druzga gremo. Jest pak gredem kje, tebi inu mojim virnim perpravt to mestu, inu morem ena trda, vojstra pot jeti, vender bom jest skuz le-tu peršu k velikimo veselu. Zatori jest v timo umrjočimo truplu na bom več per tebi, tudi ne več s tabo dosti govoru. Tok tedej, o moja narlubeznivši mati, jest se zahvalim tebi za vsa materna zvestoba, katira si ti meni kedej skazala, kader sem jest per tebi biv. Jest se zahvalim tebi, de si mene devet mescu pod tojim diviškim srcam nosila, de si ti mene v mojim detestvo iz tojim diviškim prs redila inu meni še noter da štirinutridesetiga leta vsa materna zvestoba si skazala. Tvoja čast bode velika čez vse druge ludi, zavol te lubezen inu zvestobe, katira sem jest od tebe [prejel].“

III. Kader je ta narzvestejši mati te besede šlišala od sojga lubga sinu Jezusa, ona ni mogla sovze več nazaj držat inu prav: „O moj persrčni sin, kar zvestobe inu službe sem jest tebi skazala, to sem jest spodobnu strila, dokler po tojmo bogstvo sem jest tebi bla dovžna služiti, inu sem naizrečenu veliku več od tebe koker ti od mene si prejev, zatori spodoblu se je, de sem jest tebi služila. Po tojmo človestvo pak sem jest bla dovžna tebi zvestu služit, zavol materne lubezen, zakaj jest vem, koku sem jest tebe spočela inu rodila. Zatori, moj sin Jezu, sem jest še perpravlena tebi služt inu pomagat, koker znam inu morem. O kolku nadapovedanga vesela sem jest v mojmu srcu imela, kolkerkrat sem tebe pogledala inu v tojmo detestvo tojga narsvetejšiga telesa se doteknila! Zdej pak bo vse to vesele spreobrnenu v žalost. Ti tudi na smeš se meni zahvalt za te službe, katire sem jest tebi skazala, temuč jest se tebi zahvalm, de si ti mene pred vsem ludem za ena mater zvolu. Zatori bod ti od vseh stvar na vekomej hvalen inu češen.“

IV. Potem grede Gospud Jezus iz soja luba materja k tem
[172]
jogram inu drugim brumnim ludmi, ženam inu možem, katir so najn virval. Taisti so dober vedel, de oči Gospuda Jezusa inu tudi negove lube matere sa ble vse rdeče inu sovzne inu ta žlahtna Divica je soje oči precej brisala, iz katirga so oni spoznali, de mati inu sin, Marija inu Jezus, sta se zlo jokala, zatori iz usmilena so tudi oni prelival grenke sovze.

V. Ta sladki Gospud Jezus prav k soj mater: „Narlubeznivši mati, jest očem iz mojim joger v mestu jeti, ti pak usten tukej iz tem drugem mojim perjatlm, dokler dons se na zrajma, deb ti v mestu bla. Juter pak sturi, koker boš za dober spoznala.“ Natu prav ta žalostna mati k Gospudo Jezuso: „Moj sin Jezu, aku je toja vola, de jest tukej ostanem, tok očem jest to striti, enmalu pak bom tebe spremila inu po toj voli zupet se nazaj vrnila.“

VI. Inu toku je šov Gospud Jezus iz hiše Marte inu negova revna mati je zravn nega šla inu scer dosti drugiga brumniga folka od mož inu žen iz negovim jogri vred. Le-ti so za nim šli. Inu v timo svetimo tovarštvu ni blo druzga šlišat, koker je jok inu klagvajne, samu en

fovš srce, to je Judas, se je veseliv, zakaj on je pač mislu, de on bode zdej en perpravn čas imov, Gospuda Jezusa v mestu izdati.

VII. Kader so se oni žie toku k te Olski gori perbližvali, je obstov Gospud Jezus inu se obrne k soj revni inu žalostni mater, katira od strahu se je na vsih sojih diviških vudah tresla, inu to maternu srce v nje telesu otrpnlu, kader je čutila, de se ona more ločt od tiga, katirga ona čez reči za lub ima, katirga je ona spoznala biti Sinu Božiga inu katirga je ona, divica ostaneoč, spočela inu rodila. Ter prav Gospud Jezus k nje: „Moja narlubeznivši mati, ti moreš iz mojim perjatlami zupet pruti Betanij jeti inu jest očem tudi moja pot jeti.“ Potem se on obrne h timo drugimo folku inu prav: „Pejte iz moja materja damu, inu jest očem iz mojim jogri zupet v mestu jeti.“ Tukej je postalu

[173]

enu novu grenku jokajne inu oni so stali iz negova luba materja v enimo krasu ukol Gospoda. O koku narad so oni šli preč od sladkiga Gospuda Jezusa! Nim vsem je bla ta pot prekrahka, samu temu izdajavcu Judežu je biv ta čas predovg inu te žalostni pogovor odveč. Zatori je on zmiram pergajnu, deb naprej šli, scer bi poznu v mestu peršli, zakaj on ni imov počitka, dokler de je on to nedovžnu jagne v mesnica čez dav.

VIII. Ta žalostna mati, katire srce je blu ranenu od bridkust, poklekne ponižnu dol pred Gospuda Jezusa inu prav iz milm prelivajnam teh sovz: „O moj prelubeznivi sin, ti gredeš zdej od mene kje, inu v le-te štavt jest tebe na bom nigdar več vidla. Pak jest vem, kam ti gredeš, zakaj ti si meni rezodev, zatori dej meni toj s. žegen, de bom jest zamogla pretrpeti, kar jest po toj voli trpeti imam. Dokler kader jest tebe zgubim, tok sem jest vse moje vesele inu trošt zgubila. Pak koker sem jest toja mati po človestvo inu ti imaš enga očeta brez matere v nebesih po timu bogstvu, tok nej mene žegna toja duša.“

IX. Gospud Jezus vzigne soja mater gor od zemle inu prav: „Moja narlubeznivši mati, nej požegna inu obvarje tebe Bog, moj nebeški Oča! Moja izvolena mati, ti si vsa požegnana na duš inu teles, dokler moj nebeški Oča je tebe požegnu v nebesih, Sveti Duh je

tebe požegnu na zemli inu zdej žegnam jest tebe tudi. Sveti Duh nej te potrdi, te angeli nej tebi na stran stoje, tok boš ti potroštana, zatori pusti ti mene jeti, zakaj ta čas je to."

X. Na tu prav mati tega Gospuda: „K more tedej ločena biti, tok pejde kje, moj lubi sin, inu odreši ta sviet." Inu iz materne lubezen inu zvestobe pade ona njemu ukol vratu iz sojim diviškim rokam, tudi njega cel perjaznu koker ena mati sojga otroka kušne inu prav: „O moj narlubezivši sin Jezu, skuz katirga si ti mene požegnu,

[174]

ta nej tudi tebe žegna, toj nebeški oča![77] Zakaj ti gredeš k enimo velikimo boju, v katirmo boš ti to živlene zgubu. Jest bodem tebe juter v en drug podob vidla koker zdej." Tukej zamirki inu premišluj, kaj za ena britkust je taistkrat v obedveh srcah mogla biti! Merki, o kršanski človk, de obenu toku ločejne doje lubezen nikol ni blu, tudi ni inu se na bo godilu, kakršnu je le-tu blu, katirga vender si le-ti vsiga tega kriv biv. Zatori bodi hvaležen inu prosi mater tega Gospuda, de ona sojga lubga sinu za te prosi, deb se on od tebe na loču skuz odtegnene sojih gnad.

XI. Potem se ubrne Gospud Jezus k Magdalen inu tem drugim spoštenim ženam inu možem, katir sa tam priča bli, inu prav k njim: „Bodite vi vsi požegnani v Bogu, mojmu nebeškimu očetu, inu bodi vam moja revna žalostna mati perporočena! Dokler ta čas bo skori peršu, de vi zupet bote vesele imeli zavol vaše žalost, katira vi zdej imate." Oni so pak vsi dol padli na soje kolena iz jokam inu klagvajnam inu so prejeli ta žegen tega Gospuda.

XII. Tudi zamirki inu si k srcu vzemi, de te joger Kristusu iz objokanimi očmi so od te matere Jezusa tudi slavo vzel, inu kolker je ta brumna inu zvesta mati zamogla, je ona perporočila enimo slednimo sojga lubiga sinu, tudi temo fovš Judežu. Zatori so se žegnal vsi skupi med sabo inu te joger so tudi vzeli slavu posebnu od Magdalene inu Marte inu so njim zahvalil za njeh lubezen inu perjaznost. Inu so prosili te jogre, deb oni njim zupet pustil vedti, koku iz Jezusam stoji. Inu toku so oni šli saksebi.

Ta devetinuštirdeseta postava
Koku je Gospud Jezus v mestu ⟨šov⟩ inu ta žalostna mati zupet pruti Betanija šla.

Tekst svetiga evangelija.

„Kader je že na večer blu, pride on iz tem dvanajstim kje.“
(Marc 14, v. 17)

Per klagvajnu Marije pomisli te erči.

I. To nimamo menti, de Mati Božja je vpila al lase ven ruvala,
[175]
al sem inu kje premetvala, al scer kakšna naspodobna žalost skazala, koker te cagovitne žene delajo. Take erči ona ni tribala, dokler ona je bla sramožliva inu brumna divica, zatori je blu vse nje zadržajne spoštenu, pak vender povnu klagvajna. Tok de je ona roke skupi sklejnene držala, glavo klaglivu nagnila, persrčnu jokala, žalostnu iz ludmi govarila, včasi milu pruti nebesam gor pogledala inu več kej taciga, koker je blu poprej umenen. Tok je ona soja vola radavolnu v to dala, de Jezus ima umreti inu ta človeški rod odrešti. Inu ona se ni pertožila al memrala, de Bog je čez njo inu nenga lubga sinu taka britkust inu trplejne poslu. Pak v timo je ona imela enu zavzetje inu naizrečenu usmilejne inu letu usmilene je ona skazala iz spoštenim inu milim zadržajnam, dokler ona je vedla, de en velik dobičk iz trplejna njenga lubga sinu bode peršlu.

II. Kader je že Gospud Jezus slavo vzev, je on šov iz sojim joger na Olska gora, čez katira je on v mestu Jeruzalem jeti mogu. Ta revna zapušena mati pak je obstala iz Magdalena iz tem drugim ženam inu je gledala za nim, koker dovgu so one nega vidti zamogle. Tudi se lohku verjame, de ta dobrutlovi Gospud je tudi dostkrat po soj lubi mater nazaj pogledu. Inu kader oni eden druzga niso

več vidti mogel inu ta dobrutlovi Gospud je kekej v ta grenka smrt šov, grede ta žalostna mati Jezusa med rokam teh drugih žen v hiša Marte iz velika žalostjo inu bridkustjo, de se je ona timu folku močnu smil'la.

III. Kader je ona že v ta hiša Marte peršla, se je ponovila zupet vsa nje žalost, kader je ona zagledala en krej inu mestu, v katirmo je ta dobrutlovi Gospud kej sturu. Tok se je ona na vse le-tu spovnila inu včas iz žalostna štima djala: „O moj sin Jezu, tukej per te mizi smo mi

[176]

dostkrat skupi jedli, tukej sem jest dostkrat per tebi bla inu toje sladke besede pošlušala! Zdej pak vse naše žive dni na bomo več skupi jedli inu med sabo se pogovarjal, zakaj ti si preč inu v temu stanu na boš nigdar več k meni peršu.“ Inu toku je ostala ta žalostna Divica med tem drugim ženam v žalost inu obžalvajnu sojga srca. Inu včas je ona spovnla inu govarila cel mile besede iz Magdalena inu Marta od sojga lubga sinu. Sledna minuta so se one bale inu na celmo životu tresla, deb ta slaba pošta peršla, de Jezus je ujet, inu bi morebiti še poprej umorjen biv, preden bi one zvedle. Tukej je za resnica blu to jamrnu tovarštvu teh klagiočih inu jokajočih.

IV. Potem na večer pride Gospud Jezus v to mestu Jeruzalem inu negovi jogri sa bli žalostni, samu Judas se je veseliv, dokler on je imov upajne, de tukej bode on soja hudobna vola dapovnu. Inu kader je Gospud Jezus v mestu peršu, on ni otu skuz te imenitne place jeti, deb nega ta folk na vidu inu za nim teku, nega počastiti, temuč je šov po en tih gas, v katir je malu folka blu, dokler de je on peršu k te hiš, v katir sta Peter inu Joanes to velikanočnu jagne perpravla. (a) Na večer ima to velikanočnu jagne jedenu biti k spominu, de na večer inu konc tega sveta ta pravu Jagne Kristus more ofran biti. Teh Judov praznik se začne k večirnicam inu se konča k večirnicam.

V. Kader je on že k te hiš peršu, teče njemo ta hišni oča naprut inu ga prejme iz velikim veselam inu prav: „Moj narlubeznivši Gospud inu Mojster, jest se tebi zahvalm, de se ti nis feržmagu mene,

temuč za enga oštirja zvolu si. Vzemi vse, kar tebi dapade v moj hiš. Kar jest imam, očem jest od srca rad s tabo inu tojim jogram deliti.“

VI. Gospud Jezus prav: „Mir bodi v le-ti hiš!“ Zakaj on je soje jogre toko učiv, kader bodo oni v ena hiša šli,

[177]

imajo oni reči (per s. Math na 22. p.): „Mir bodi v le-ti hiši!“ In on je reku k temu hišnimo očeto: „Toja zvestoba, katira ti meni skažeš, bo tebi povrnena.“

VII. To velikanočnu jagne še ni blu perpravlenu, zatori je ta čas povedov ta Gospud sojim jogram dosti izveličanskih nauku. Inu koker s. Bonaventura prav, tok sa bli tudi tam nekateri od teh dvainusedemdeset jogru tiga Gospuda, iz katirih eden je biv s. Martialis.[78] Taisti so miza pogrinal, inu kar je scer potrebnu blu, inu so stregli temu Gospodu inu tem dvanajst apostelnam per mizi.

Ta pedeseta postava
Koku je Gospud Jezus iz sojim joger to velikanočnu jagne jedov

Tekst svetiga evangelija.

„Inu kader je ta ura peršla, se je on dol usedu k miz inu te dvanajst.“ (per s. Math na 26, v. 10, Luc 22, v. 14, Marc 14v, 17. p.)

Ti znaš toku premišluvat.

Kader je že to velikanočnu jagne pečenu blu inu ta miza po navad napravlena, takrat je otu ta Gospud ta postava držat, inu koker je Bog v starmo testamento zapovedu. Inu vzame iz sojim joger čevle, katire so te Judje dober hranil inu samu ob velika noč nucal. Taiste čevle so oni ubul inu so prepasal soje ledje, to je, oni so spodrezal soje oblačila, koker te popotnik sture, inu so vzeli palce v roke, zakaj vse le-tu je blu v te postav zapovedanu.

II. Potem umije ta Gospud Jezus iz sojim joger te roke. Inu so stali ukol mize, so upravl narpoprej njeh molitov inu Gospud Jezus žegna ta špiža po soj navadi. Ta miza pak, koker s. Bonaventura prav, je bla iz marmelna inu štirvoglata. Toku sa stali na vsak strani terje jogri inu Gospud Jezus na enimu kraju, Joanes je stav zravn nega na en strani na levi inu Peter na desni plat, Judas pak pruti nemo obrnen.

[178]

III. Inu njim je blu naprej pernesenu velikanočnu jagne. Timo oni niso smel obene kosti zlomt, temuč so mogl zložt, kir te vud skupi gredo, inu to mesu so oni smel od tiga rezat inu iz zomftam dovje cikorje[79] inu opresnim kruham jesti. Toku vzame to nadovžnu Jagne Jezus to jagne inu odreže od tiga inu položi od tiga sojim jogram naprej, dokler on je biv med njim koker eden iz teh, katir drugim streže.

IV. Tukej prav s. Lucas na 22. p., de Gospud Jezus je k sojim jogram rekov: „Iz velikim želam sem jest hrepenu inu jest sim sivnu želu to velikanočnu jagne z vam jesti.“ Dokler ta dobrutlovi Gospud je otov ta stara postava skuz le-tu končat inu ta nova začet inu le-tu je njemo ene velike žele delalu. Zatori je on dalej djav: „Resničnu, jest vam povem, jest na bom več zanaprej od tega, od velikanočniga jagneta al te telesne špiže jedov, noter de bo to dapovnen v Božim kralestvi, to je noter da tega časa, de to pomenejne tega velikanočniga jagneta te Kršanske cirkve, katira namerč skuz to kralestvu Božje bo zastoplena, bo gor postavlenu, držanu inu od teh kristjanu spoznan bode.“ (a) Se na bere, deb Kristus biv me su jedu, zunej velikanočnu jagne, inu le-tu je on sturu zavol te podobe inu pomejnena.

V. Dalej vzame ta Gospud en kelh, to je ena pitna posoda, iz enim čistim vinam, katir ni biv v ta zakrament preobrnen, je zahvalu inu piv iz tega ter je reku: „Vzemite inu zdelite tega med vam inu pite vsi zapored ukol.“ Te lubi joger pak so žalval, zakaj oni so dober vedel, de ta Gospud bo skori od njeh preč vzet. Inu toku je jedu ta dobrutlovi Gospud inu narvikši kral iz sojim ubožnim joger inu je govoru dosti dobriga iz njim per taisti vičiri, kakršne od začetka tega sveta ni blu. S. Bonaventura prav, de ne samu te dvanajst apostelni, temuč jh je blu tudi dost od teh dvainusedemdeset jogru inu perjatlu Kristusovh tam priča, katir so te špiže gor nosil inu Kristuso stregel. Inu je blu vidti en posebnu vesele v Kristusu, dokler

[179]

s. Lucas nam pove, de je on en peharc al kelh iz vinam vzev inu sojim jogram napiv inu je otu, deb imel vsi toku striti inu iz taistiga kelha piti, kar so oni tudi sturil, inu so vsi zaporedama iz tiga pili. Toku je bla ta gostarija iz znotrajnim inu vnajnim veselam držana. Inu te lubi aposteln so sčasama pozabil na soja žalost, kir oni so videl sojga lubga Mojstra tok veselga. Inu v temu je Kristus čez vsa natura sturu, zakaj mi vidmo, kader se enimo, katir ima k smrt ven pelan biti, še k zadnimo jesti da, tok bo en tak en cel mejhnu al oben vesele per timo skazu. Ta lubezniv Jezus pak, akulih je on k te nargrenkejši smrt imov jeti, je vender iz veselam jedov, kir on je vedu, de skuz negova smrt te ubogi grešniki bojo odrešeni. Zatori bi mi imel tudi iz veselam zavol nega trpeti, katir je iz veselam za nas trpu.

Ta enainupedeseta postava
Kader je Gospud Jezus sojim jogram noge umivov

Tekst svetiga evangelija.

„Inu potem kje vičirja držana bla.“ (Joan 13, v. 2)

I. Potem ksa oni že velikanočnu jagne jedli, dene ta Gospud iz sojim joger čevle inu palce zupet od sebe inu se usede iz jogri dol k taisti mizi. Potem kader je Jezus spoznov, de negov čas je peršu, deb on imov jeti iz tega sveta k Očeto, je on otu sojim jogram en veliku del te lubezen skazat, deb oni spoznali, de on hje vselej za lub imov, akulih ta hudič je timo Judežu noter dav, de on nega ima izdati. Vender on nega ni otu odločt od tega svetga tovarštva. Na temo hribo Sion sa dve kapelce, ena zgori, kir je Kristus ta vičirja iz sojim joger držu inu S. Duh na s. binštni dan čez te jogre dol peršu, ta druga je spodi, v katirmo kraju je Kristus tim jogram noge umivu inu skuz zaprte dur je k njem peršu. Na te kapelc je en britof, kir sa s. Štefan, Nicodemus, Gamalijel inu Abida iz več drugim svetim možmi pokopan. Tam je tudi krala Davida
[180]
inu Salamona grob inu drugih dobreh kralov Juda od Izraela.

II. Potem vstane Jezus gor inu grede, koker s. Bonaventura prav, od tega zgorniga mošuža al gostne hiše, v katir je on velikanočnu jagne jedov, dol na drugi krej inu je ukazu sojim jogram dol sedti, oni pak so se začudili inu so prašali eden druzga, kaj to pomeni inu kaj ta Gospud striti oče.

III. Gospud Jezus sje pustu od hišniga očeta en prt pernesti, deb ga okuli sebe opasu, inu ena kamnitna skleda al medenco za vodo inu sje ukazu tudi gorko vodo pernesti. Inu kader je on to vse imov, je on sleku soje oblačilu, morebiti ta plajš, katirga je on nosu, koker en prerok, inu ta spodna sukna sje on gor spodrezu inu se je

prepasu iz tem prtam pred sojim jogri, katir so se zlo čudil, kaj on striti oče, kir se on tok ponižnu k delu perpravla.

IV. Potem vlije Gospud Jezus vodo v medenca ter začne tem jogram noge umivat, inu koker svet Krisostomus prav: peršu je on narpoprej h Judežu Izdajavcu inu opere njemo negove noge ponižnu inu iz pridnostjo, zakaj te jogri so hodil bosi, zatori so oni imeli blatne noge. Potem ubriše inu posuši on nje iz prtam, iz katirm je biv opasan, inu koker svet Bonaventura prav, tok je on le-te tudi kušnu iz sojim svetim Božim ustni. O Bug, kaj za ena velika ponižnost je nad tem dobrutlovim Gospudam bla! Ti zamoreš lohku virvat, de te drugi jogri so sovze prelival, kader so oni njegova ponižnost vidli, inu so otel njemo pomagat, on pak ni obenga perpustu njemo pomagat. Samu iz teh 72 jogru enga je perpustu, sebi druga voda pernesti, kader je že ena kovna bla, inu eni menjo, de s. Martialis je nemo vodo pernašu. Tudi se lohku verjame, de ta hišni oča iz nekaterim od soje deržine je zravn stav,
[181]
katir so se tudi zlo čudili nad negovo veliko ponižnostjo.

V. Potem pride on k Simonu Petro. Kader pak je nega Peter pred sabo klečat vidu, se je on prestrašu inu pade timo Gospodu v roke ter oče nega gor vzigent od zemle inu prav: „Gospud, kaj ti boš meni moje noge umivu?“ Koker biv reku: „Jest virjem, de si en Gospud nebes inu zemle, inu ti očeš meni, ubogimo grešniko, noge umivat? To se na spodob, to blu meni en špot, o moj Gospud! Usedi se ti dol, tok očem jest tebi noge umiti inu to se spodob meni striti.“

VI. Jezus mo odgovari inu prav k nemo: „Kaj jest delam, tega ti zdej na veš, ti pak boš potler zvedu, kader ti boš tega uržah šlišu.“ Peter pak je otu gor vstati inu preč jeti, deb nega ta Gospud na umivu, inu prav: „Nigdar, nikol na boš ti meni nog umivo na vekomej.“

VII. Gospud Jezus ga je perdržu inu prav k njemo: „Peter, sedi z miram! Aku na bom jest tebe umivu, toku na boš imov parta z mano.“ Koker biv reku: „Očeš ti moj joger biti, tok moreš ti meni pokorn biti inu striti, kar jest očem.“

VIII. Kader je Peter to šlišu, se je on sivnu prestrašu, zakaj on je otu od Kristusa naodločen biti. Zatori je djav on: „Gospud, nikar le same noge, temuč tudi roke inu glavo!“ Koker biv on reku: „Popreden bi se jest otu od tebe ločt, rajši bi otu perpustit, se zgoditi, meni tudi cev život umiti.“ Inu natu je Peter z miram sedu inu se je pustu umivat inu on se je tresu iz sojim nogam, de je on vidu sojga Gospuda pred sabo klečat, inu iz mokrim očmi je dostkrat djav k sojmu Gospodu: „Mojster, jest tebe prosem, skori jenej, one so že dost čedne.“ Inu kader je njemo Gospud Jezus po omivajn njegove noge kušnu, takrat se je nemo skori negovu srce rezpoču iz zavzetja inu usmilejna, katiru je on iz Gospudam imov. (a) Per nogah bo zastoplen to poželejne, per rokah te dela, per glav te misel tega srca.

[182]

IX. Jezus odgovari njemo: „Katir je umit“ (se zastop skuz ta krst, te joger Kristusa pak so bli že kršen, koker je blu zgori umenen), „ta na poterbuje več, temuč de le noge umije“ (to je, soje hudobne žele, de le-te nega v greh na pelejo), „sicer je ves čist“ (zastopi od grehov), „inu vi ste čisti“ (se zastopi od smrtnih grehov, pak ne od teh mejhnih), „al ne vsi.“ Zakaj on je ta hudobna vola sojga izdajavca Judeža dobru vedil, zato je on djav: „Vi niste vsi čisti.“

X. Potem grede Gospud Jezus od enga jogra k drugimo, noter de je on vseh dvanajst umov, inu ta sladki Gospud, katir je biv enga slabga žvota, se je močnu zdelov, de je pot od nega teku. Te brumni joger tega Gospuda pak so ta služba sojga Mojstra gor vzeli iz prelivajnam teh sovz. (b) Kristus je otu sojim jogram noge umit, preden je on njim ta zakrament sojga telesa dav, za skazat, de k prejemajnu tega svetga zakramenta ena duhovna čistost bo potrebna.

XI. Kader je ta Gospud te jogre že vse umov, so oni nega prosil, deb tudi dol sedu, oni očjo tudi njemo[?] noge umit. Ta Gospud pak ni otu, temuč je zupet doli sedu k te mizi iz tem jogri inu je k njim rekov: „Veste le vi, kaj sim jest vam sturu?“ Koker biv on reku: „Vi imate dobru zamirkat, kaj sim jest vam sturu.“ ‘Vi mene imenujete Mojster inu Gospud. Inu vi prov pravte, zakaj jest sim taisti tudi. Kader sim tedej jest, vaš Gospud inu Mojster, vam noge umivu,

toku imate tudi vi med sabo si noge umivati, zakaj en nauk sim jest vam dav, de sturite, koker sim jest vam sturu. Resničnu, resničnu, jest vam povem, ta hlapc ni več koker negov gospud inu ta poslan ni vekši, koker ktir je nega poslu.“ Koker biv on reku: „Moj lubi jogri, vučite se od mene ta ponižnost, dokler jest sim cel veliku vredniši koker vi. Zatori bi se vi imel ponižat.“

Ta dveinupedeseta postava
Kader je Gospud Jezus ta narsvetejši zakrament sojga telesa inu krvi gor postavu

[183]

Tekst svetiga evangelija.

„Inu vtem kader so oni jedli, je Jezus vzev kruh, je zahvalu ali žegnu, posvetu inu rezlomu inu ga je dav tem jogram.“
(Math 26, v. 26)

Per gorustavlenu tega narvrednišiga zakramenta znaš ti le-tu premišluvat.

I. Kader je Gospud Jezus še toku per mizi sedov, per katir so oni poprej to velikanočnu jagne jedli, je on otu ta nov testament tudi začeti, zakaj on je temo starmo en konc sturu. Zatori pravjo te evangelist (Math 26, Marc 14, Luc 22, 1 Korinth 2), ta dobrutlovi Gospud je vzev ta kruh, katirga so oni k mizi pernesli, per katirmo nobenga drožja al kiselga ni blo,[80] inu on je zahvalu inu je častiv Boga, sojga nebeškiga Očeta iz gor povzignenim očmi v nebesa iz andohtlovim besedam.

II. Inu je posvetu al žegnov inu zlomu taisti kruh, dokler ta sladki Gospud je zlomu ta kruh, glih koker bi biv iz nožam odrezan, inu ga je dav sojim jogram, tudi temu fovš Judežu, koker te vučenik pravjo, dokler ta greh je biv skrivni inu pred tem drugim joger skrit. Toku se tudi da v Katoliški cirkvi ta svet zakrament tem skrovnim grešnikam.

III. Inu on je reku k njim: „Vzemite inu jejte, to je moje telu.“ Kader so te joger to šlišal, so prejeli le-tu iz veliko andohtjo inu trdno viro, samu ta hudobni Judas je uživ v grehih k pogmirajno negovga pogublejna inu nekateri vučeniki menjo, ta Gospud je temo porednimo

Judežo ta zakrament narpoprej inu pred tem drugim jogram dav. Ta zakrament je nekdej per te mani[81] inu velikanočnimo jagnet[82] oznanen biv.

IV. Dalej prav ta Gospud k sojim jogram: „To telu, katirga jest vam dam, bo juter za vas v to smrt danu." Dokler ta Gospud je njim dav soje svetu telu, kakršnu je on ob taistmu

[184]

enga imov, katiru je blu še umrjoče, zdej pak da on nam en neumrjoče častitluvu telu, koker ga on zdej v nebesih ima.

V. Na enaka viža vzame on tudi ta kelh iz vinam, med katirm je en malu vode zmešanu blu, inu se zupet zahval sojmo nebeškimo Očeto inu ga je žegnu, iz soja lestna roka da on njim vsem zapored piti inu prav: „Vzemite kje inu pite vsi iz tega, to je moja kri tega novga testamenta, to je ta ofer tega novga testamenta."

VI. Dalej prav on: „Katira za vas inu za njih veliku prelita bo k odpušajnu teh grehu." Zakaj akulih to trplejne Kristusa zadost je za cev svejt, vender se na stre nejoverni taistiga deležen, zatori prav ta Gospud: „Ne za vse, temuč za veliku."

VII. Tudi je rekov ta Gospud: „To sturite k mojmu spominu!" Koker biv djav: „Kulkerkrat bote vi ta zakrament špogal al užival, se imate vi spovnt na moja lubezen, katira jest k človeškimo rodu imam, de jest za taistiga sem otov to smrt trpeti. Dokler le-ta ima vam biti k spominu mojga trplejna inu martre, kir jest neč žlahtnišiga nisem imov koker moje telu inu moja kri, katiru jest za moja odhodna pustim, katiru bo špogan inu uživan v kršanstvu noter do sodniga dne." Inu takrat je ta Gospod vse soje apostelne k mašnikam žegnu.

Ta triinupetdeseta postava
Kader je Gospud Jezus sojga izdajavca rezodev

Tekst svetiga evangelija.

„Inu kader so oni per mizi sedeli inu jedli.“ (Math 26, v. 21)

I. Kader je Jezus še per mizi sedu iz sojim jogri inu on je v duhu žalovu (Joan 14) zavol sojga nargrenkejšiga trplejna, katiru je že blizu blu, kir na taistu je mislu ta sladki Gospud inu tudi na hudobija Judeža inu taista žalost, katira je on v duhu imov, je on skazov skuz znamne znamina. Toku de on je cel bled na obličji inu je prov iz srca zdihovu, de te brumni joger iz ž nim vred sa žalosten postal.

II. Inu ⟨v⟩ taki bridkust pokaže inu prav ta Gospud: „Za resnico, za resnico, jest vam povem, eden je med vam, katir z mano je,
[185]
le-ta bo mene izdav. Pole, mojga izdajavca roka je z mano per mizi.“ O koku pač zlo so se prestrašli te jogri Kristusa nad tem besedam, dokler oni so vedli, de ta Gospud perhodne reči za resnica naprej pove, inu akulih so se vsi za nadovžne spoznal, zunej tega hudobniga Judeža, vender se je en vsakatir bav, deb Bog morebiti ena taka hudobija čez njega na poslu. Tudi se je prestrašu ta poreden Judas, zakaj njega je skrbelu, deb nega ta Gospud na rezodev inu te drugi joger, katir tega Gospuda za lub imajo, bojo nega umorili.

III. Tedej so se jogri med sabo zgledvali iz straham (Joan 13) inu niso prov vedli, od katirga bi on govoru, dokler en sleden je mislu, katir bi med njem biv ta hudobni človk, katir našga brumniga Mojstra v to smrt oče dati. So tudi milu gledal na tiga Gospuda, koker bli otel reči: „Gospud, povej saj, kdu je le-ta med nami, katir bo tebe izdav.“

IV. Inu oni so začeli se med sabo spraševati, katir bi vender biv, kbi to sturu (Luc 22), jnu al obeden od tega ni kej govoru. Toku je tudi govoru ta hudobni Judas iz tem drugim jogri, katir sa zravn njega sedeli, deb oni na zamirkal, de je on le-ta.

V. S. Mateuš prav tudi na 26. p., de oni so žalostni postal inu en sledni za tem drugim je k timo Gospodu reku: „Gospud, sim li jest?“ Zakaj oni so vedli, de po besedah Kristusovih se to zgodilu bode, inu en slehern se je bav, deb ena taka hudoba čez nega na peršla, akulih obenimo med tem anajstim kej takiga nigdar v misel ni peršlu. Pak oni so spoznali soja slabust, zatu je en sleden želu, deb ta Gospud njemo povedu, al bi on taisti biv. Tok bi on otu veliku rajši pred tem drugim jogri umreti, koker ena taka hudobija striti.

VI. Gospud Jezuso je zlo dapadla njeh lubezen, katira so oni k nemo imeli. On pak ni otu njem tiga izdajavca posebnu spoznat dati, temuč le sploh, inu prav (Marc, 14 p.): „Eden iz teh dvanajstih“ (to je eden iz vas, katir vi iz mano per mizi sedte, dokler scer sa bli tudi te joger

[186]

Kristusu tam iz teh dvainusedemdeset, oni pak niso sedeli iz Gospudam per mizi, temuč so njemo stregel, al pak sa sedeli per en drug mizi), „katir z mano v skleda umaka.“ Iz katirim besedam je ta Gospud Judeža spoznati dav, de on dober ve, de on je ta izdajavc. Te drugi jogri pak tega niso zastopil, zakaj oni so vsi jedli iz ene sklede.

VII. Dalej prav ta Gospud: „Sin tega človeka grede scer kje v soje trplejne inu v ta smrt, koker je od nega sklenen inu prerokvanu. Pak gorje temo človeko, skuz katirga Sin tega človeka izdan bode!“ Koker biv reku: „Taisti človk, katir bo mene izdav, ta bo peršu v to večnu pogublejne, v katirmo je to večnu ve inu gorje. Zatori bi njemo bulši blu, de bi on nikol na biv rojen, zakaj v pekel ni druzga koker martre inu trplejne.“ Iz tega zamirki, koku cel zvestu je ta dobrutlovi Gospud Judeža upominu, deb on od soje hudobne vole biv odstopu, on pak je biv trdavraten v te hudobij. Judas je sojga očeta do smrt ubov, soja mater zasramovu, tiga Gospuda izdav inu sam sebe ubejsu.

VIII. Kader je Judas že šlišu, de jogri tega Gospuda so vsi prašali, on tudi ni otu movčat, deb ti drugi njega na natovcval, deb on biv, zatori je on djav k timo Gospodu: „Mojster, sim le jest?“ On je imenovu tega dobrutlovga Gospuda za sojga Mojstra, katir vender nega taka hudobija ni vučiv, temuč čednost inu brumnost. Tedej je djav Jezus k njemu: „Ti si tok rekov.“ Koker biv otu reči: „Ti ja sam pravš, jest pak nisem tega reku.“ Iz teh besedi je ta poredni Judas očitnu dol vzev, de ta Gospud je nega prov spoznov, te drugi jogri pak ga niso mogel spoznati, dokler ta Gospud tega ni otu imeti. Zatori je Judas biv prestrašen inu je mislu sem inu kje, koku bi on mogu od teh jogru vun pridti, inu se je tok zadržu v sojmu djajn, deb le-teh drugih obeden en natovcvajne na nega na imov.

IX. Biv je pak eden med negovmi joger iz imenam Joanes, katir se je na ročje inu na prs Jezusa naslonu, katirga je Jezus lubu, dokler svet Joanes je sedov na stran Gospuda Jezusa. Zatori prime ta sladki Gospud Joanesa za roka inu

[187]

pertisne nega na prsi, dokler on je nega lubu zavol negove diviške čistost.

X. Kader tedej je Peter vidu, de Gospud Jezus Joanesu take znamna te lubezen skazuje, biv on rad vedov inu spoznov tega izdajavca, inu zatu je on mignu Joanesu inu da njemo iz znamnam spoznat, de on ima prašat, kdu bi ta biv, od katirga on pravi.

XI. Kader je Peter Joanesa prosu, on ima Mojstra prašat, takrat on nagne soja glava na prsi Kristusa inu prav k nemo: „Gospud, kdu je ta, katir tebe izdav bode?“ Kir ta dobrutlovi Gospud ni mogu sojmo lubmo tiga dol udart, zatori ubrne on soja glava k ušesam Joanesa inu nemu tihu pove, de te drugi joger niso šlišal: „Le-ta je, katirmo bom jest ta pomočen kreh podov.“ Zatori je mirku Joanes, komu on ta omočen kreh bo podav. (b) Jezus ni otu sojga izdajavca rezodet, deb on nas učiv, de mi nimamo drugih skrivne grehe rezodeti. Koker ta umočen kreh zunej ena druga farba inu žmaht ima koker znotrej, toku se skaže Judas zunej dergač, koker je on znotrej biv.

XII. Potem vzame Jezus en kruh, ne ta zakrament, dokler kolker ga je Gospud Jezus žegnu inu spreobrnu v soje svetu telu, taistiga so oni že vse prejeli inu užil. Taisti napužegnan kruh omoči on v žup al zosu inu ga poda Judežo Iškarjotu, glih koker bi on njemo pred vsem tem drugem ena čast skazov.

XIII. Ta hudobni Judas še ni biv umečen iz te dobrute Kristusa, zatori prav ta evangelium per Joan 13. p., de po temu grižlerju kruha je hudič v nega šov, pak ga ni obsedu, koker te obdovne ludi, temuč ta hudič je imov več oblast čez nega, nega zapelat od enga greha do tega druzga zavol njegove trdavratnost. Kader pak je Joanes tega izdajavca spoznov, je on biv sivnu žalosten inu se je sivnu zavzev, dokler on je vedov, de njemo ta Gospud je dosti gnad dodelu. On pak ni otu svetmo Petro povedat inu ta Gospud tudi ni otu imeti. Koker s. Hironimus

[188]

prav inu piše, tok je Peter tega Gospuda toku lubu, keb on izdajavca tega Gospuda biv spoznu, tok biv on nega ukol pernesu.

Ta štirinupedeseta postava
Kader je Judas, ta izdajavc, ⟨k⟩ tim Judam šov, deb oni G. Jezusa ujeli

Tekst svetga evangelija.

I. S. Joanes piše na 13. postav, de Gospud Jezus je k Judežu reku: „Kar ti očeš striti, to sturi skori!“ Koker biv on reku: „Jest dober vem toja hudobna vola, deb ti rad per teh Judah biv, zakaj ti gledaš le k durim, zatori tok pojdi kje! Keb jest mene pak radovolnu v to smrt na dav, tok bi ti na mogu meni neč sturiti.“ Ta prekleti človk je dober zastopu te besede Kristusove, te drugi jogri pak jh niso zastopil, temuč so menili, kir on je mošna imov, deb biv Jezus k nemo reku, de on ima kupt, kar je njim k timo prazniko potreba, al deb on tem ubogim kej dav.

II. Kader je on že ta umočen kruh vzev inu te besede Kristusove šlišu, je on naglu gor vstov inu grede vun od tega angelskiga tovarštva, zakaj on ni več šlišu med le-tu. Bila je pak nuč, zatori je mislu ta prekleti človk, de zdej je ta perpravni čas, tiga Mojstra ujeti. Judas je biv en sonce te noči inu je sturu dela teh temnic, je tudi šov v ta nuč te smrt, zatori je ven šov ponoč.

III. Tedej teče ta poredni Judas naglu inu iz veselam skuz gase k tem grozovitnim vovkam, tem Judam, deb oni peršli inu to nedovžnu Jagne ujeli. Inu pride toku rekoč h Kajfežu hiš, katir je ta vikši far biv, potrka, pogirje pred njega inu njemo pove, de oni se imajo naglu napravt, zakaj ravn zdej ⟨je⟩ prav čas, Jezusa od Nazareta ujet.

IV. Kader je Kajfas to šlišu, je on tega hudobniga Judeža iz veselam gor vzev inu ga praša, kej bi Jezus biv. Judas

[189]

odgovari: „On je to velikanočnu jagne iz sojim joger na temu hribu Sion. Dons nobeden najn na mirka, dokler en slehern je dons

skrben iz velikanočno vičirjo, tudi ni nobeden per njemo koker negovi jogri. Ti nimajo orožja inu tudi nisa vurn za bojvajne, zatori biv moj svet, deb koj necoj h timo se perpravl, dokler sicer bomo težku en tok perložni čas več imeli."

V. Natu pokliče ta fovš Kajfas zdajc soje služabnike inu pošle po nekatere teh vikših inu se posvetje iz njim, kaj blu njim striti. Zakaj Judas je tukej inu oče njim Jezusa lohku v njeh roke dati. Toku so oni sklenil, de se more le kmalu po ta folk poslat.

VI. Potem pošle oni zdajc k Pilatušo, temu deževskimo oblastniko, inu tim vikšim v mestu inu puste njemo povedat, de on ima njem soje služabnike poslat, zakaj oni imajo enga hudadelnika ujeti, katir je veliku napokoja med tem folkam napravu. Taistiga očjo oni pred negova sodba perpelat, kader bodo njega ujeli. Tedej pošle Pilatus njim enga glavarja iz dostm služabnikim. Le-ti pridejo v Kajfežova hiša.

VII. Tudi so poslal oni k tim pisarjam inu farizerjam, deb oni tudi nekatere služabnike iz orožjam k njim poslal, inu toku je ta folk se skupi spravu v Kajfežov hiš inu so se tam perpravlal iz vsem pridam inu so svet držal iz Judežam, koku bi se oni lotil. Judas pak prav k njim, oni imajo li za nim jeti, on oče njim že en gvišnu znamne dati, koku oni bojo zamogel Jezusa ujeti.

Ta petinupedeseta postava
Koku je Gospud Jezus sojim jogram ⟨per⟩ vičiri pridgvov

Tekst svetiga evangelija.

„Kader je Judas že vnkej biv šov, je Jezus reku.“
(Joan 12, v. 34)

I. Per timo mirki, de ta dobrutlovi Gospud vpriča Judeža soja skrivnost ni otu popolnama rezodeti. Kader
[190]
pak je Judas že biv odšov, tedej začne ta sladki Gospud Jezus inu prav (13, Joan): „Sedej je Sin tiga človeka rezvišen v njemo.“ Dokler taistkrat se je začelu negovu britku trplejne, skuz katiru je Bog rezvišen biv. Skuz ta velik dobičk, katir je iz tiga peršu, tudi je ta Gospud skuz le-tu peršu k resvetlejnu negovga trplejna sojga telesa.

II. Tudi je reku Gospud Jezus k sojim jogram, de on se bo skorej od njih loču, inu prav (Joh 7): „Lubi otročiči, jest sim še en majhen čas per vas. Vi bote mene iskali inu po meni prašal, pak koker jest sim Judam pravu inu zdej k vam govarim, kamer jest grem, kje vi na morete pridti.“ To je: „Vi še na morete iz lubezen to smrt trpeti koker jest, zakaj zavol lubezen tiga človeškiga rodu gredem jest v ta smrt.“ Zavol teh besedi so prelival te lubi joger tega Gospuda cel obivne sovze, dokler nim je blu sivnu britku, kader je ta dobrutlovi Gospud kej od sojga ločejna povedu, kir oni bli radi nega povsod per sebi imel.

III. Ta Gospud je učiv soje jogre tudi ta lubezen inu prav: „Ena nova zapovd jest vam dam“ (se zastop, katira je temo svieto celu zuprna inu vaše duše ponovi)‘, de se vi med sabo lubite v pravi Božji lubezen, koker sim jest vas lubu. Per le-tem bodo vsi spoznali, de ste vi moj jogri, aku bote med sabo lubezen imeli.“ Iz tega se vuči, aku ti nimaš ta prave lubezen pruti Bogu inu tojmo

bližnimo inu taistimo tudi na pomagaš k izveličajno inu v negovih telesnih potrebah, tok ti še nis en prav kristjan, tudi še na živiš po Kristusovmo nauko.

IV. Kader tedej je Gospud Jezus sojim jogram povedov, de se bo skori od njih loču, reče k njemu Simon Petrus: „Gospud, kam greš ti?“ Jezus je njemu odgovoru: „Kamer jest grem“ (zastopi volnu v ta smrt), „ti na moreš zdej za mano pridti, zakaj ti si še cagoviten, potler pak čez an čas ti za mano pojdeš, kader ti bodeš skuz gnado S. Duha potrden.“

[191]

Petrus je k nemu djav: „Gospud, pokaj bi jest zdej na mogu za tabo pridti? Jest očem moje živlene za te postavit.“ Dokler Petrus je taistikrat ena trdna vola imov, iz sojim Mojstram umreti. Pak Peter soje slabust ni spoznov, zatori je djav Jezus k njemu: „Kaj ti očeš toja duša za me postavit?“ Koker biv on rekov: „Toja duša boš ti scer zame dav.“ To je, ti boš zavol moje vire martran, pak zdej ne. „Resničnu, resničnu, jest tebi povem, Peter, petelen na bo necoj poprej zapev, preden ti mene trikrat zatajiš .“ Zavol katirh besedi se je Peter ustrašu, inu se je vender naprej vzev, Jezusu zvest biti.

V. Postalu je tudi enu prepirajne al prašajne med jogrami, katir med njimi za tega vikšiga ima čislan biti. Kir oni so od tega Gospuda šlišali, de on pojde k smrti, zatori so se oni med sabo pogovarjal, katir po Kristusovi smrt med njim ima ta poglavar biti. Kader je to ta Gospud zamirku, je otu le-te to ponižnost vučiti inu prav (Luc 22): „Te krali teh ajdu gospodujejo čeznje, inu katir oblast čez njih imajo, bojo gnadlovi gospodi imenvan. Vi pak, moj lubi joger, nimate toku striti, temuč ta narveči med vam jma biti koker ta narmajnši inu ta imenitenši koker ta služabnik, dokler katir je ta narveči: Katir tam per mizi sedi al le-ta, ktir tam gor streže? Ali ni toku, katir tam per mizi sedi? Jest pak sim v sred med vami koker en služabnik.“ Koker bi on rekov: „Vi se od mene niste učili prevzetnost, temuč ponižnost v besedah inu djajnu.“

VI. Inu Gospud Jezus je zupet k Petro reku: „Simon, Simon! Pole, hudič je vas želu sivnu inu prosu.“ Koker biv rekov: „Nemo je bla oblast dana čez vas, de bi on vas mogov koker šenico skuzi rešeto

presjati. „To je, skuz te skušnave inu velike nadluge, katire vam naprej stoje, katire bojo skuz padle koker to šeničnu zrnu skuz rešetu.“ „Jest pak sim za tebe prosil, de toja vira na omaga
[192]
inu dol na vzame.“ Koker bi on rekov: „Skuz ta skušnava bote vi od mene odpadel inu ti, Peter, boš hujši padu koker te drugi joger. Jest pak sim mojga nebeškiga Očeta prosu, de on tebe na pusti v grehih ležat, temuč zupet k milost in pokur pokliče. Zatori kader boš ti kedej preobrnen inu zupet gor vstov, tok potrdi toje brate, to je te virne, de oni na scagajo v sojih grehih.“

VII. Petrus pak je reku k nemu: „Gospud, jest sim perpravlen s tabo v ječo inu v smrt jeti!“ Koker biv otu reči: „Gospud, jest nočem od tebe bejžat, keb tudi imov zavol tega moje živlene zgubiti.“ Natu reče Jezus zupet k njemu: „Peter, jest tebi resničnu povem, petelin na bo necoj poprej zapev, preden ti mene trikrat zatajiš, koker deb ti mene na poznov.“

VIII. Inu Gospud Jezus prav k tim jogram: „Kader sim jest vas poslu brez psage al žakla“ (se zastop, v katirim se špiža nosi, kar je na pot potrebnu) „inu brez mošne“ (v katir se dnari nosjo) „inu brez čevla“ (dokler takih erči nobene niso nosili te jogri, kader hje ta Gospud za pridgvat vun poslu), „al ste vi tudi en pomankajne imeli?“ Oni so djali: „Cel obenga.“ Dokler Bog hje preskrbu povsod inu vselej. Tedej prav ta Gospud k njim: „Zdej pak pride ta čas, de bo vse dergač, dokler katir en žakel ima, ta nej ga vzame, koker tudi mošno, katir pak nobenga meča nima, ta ima predati soja sukna inu kupiti en meč.“ Ne deb ta Gospud biv menu, de ti jogri imajo telesne meče imeti, temuč on je njim dav zastopt, de oni ob času te zuprnost se imajo preskrbeti, koku bojo oni tem tiranom tega sveta zuperstati inu taiste iz potrpežlivostjo inu permirno modrustjo inu previdnostjo premagat ⟨mogli⟩.

IX. Dalej prav ta Gospud (Esa 53): „Zakaj jest vam povem, tudi more nad mano dapovnenu biti, kar pisan stoji.“ Namerč, on je štet med te hudadelnike, to je med te dva šaharja, katiri iz ž nim sta križana bla. Oni pak so rekli: „Gospud, pole, tukej sta dva meča.“ In on je reku

[193]

k njim: „Zadosti je.“ Koker biv on reku: „Moje besede na gredo na telesne meče, koker vi mente, temuč imajo ena duhovna zastopnost.“

X. Tudi je dav Gospud Jezus sojim jogram en trošt inu prav (Joan 14): „Vaše srce nima žalvat inu se nima prestrašt, de jest gredem v ta smrt, dokler jest gredem kje, vam te prebivalša tega večniga izveličajna perpravt, inu kader jest kje pridem inu vam te prebivalša perpravm, očem jest zupet pridti inu vas k sebi vzeti, de tudi vi bote, kir sim jest.“ Koker bi on rekov: „Moj lubi joger, dober se imejte, dokler za vas inu za cev človeški rod bom jest trpov inu vrata tega večniga izveličajna odprov, tudi vas inu vse brumne kristjane po vaši smrt k meni vzev, v to večnu živlejne, v katirmo je to večnu vesele.“

XI. Dalej voši Gospud Jezus sojim jogram ta mir inu prav (Joan 15): „Ta mir jest vam pustim, moj mir dam jest vam!“ Tukej menjo nekateri, de Gospud Jezus je soje jogre objev, kader je on te besede govoru. Inu prav dalej: „Jest ga vam dam, ne koker ga ta sviet da, zakaj moj mir preseže vaš mir. Glih koker je mene moj Oča lubu, toku sim jest tudi vas lubu, zatori tedej ustanite v moj lubezen. Pak taistkrat ostanete vi v moj lubezen, kader vi moje zapovd držite.“ Ta sviet da en mesen, časen inu vnajn, Jezus pak en duhovni, večni inu notrajni mir.

XII. Dalej prav Gospud Jezus: „Aku vas ta svet sovraž, tok imate vedti, de je on mene pred vam tud sovražu. Kob vi bli od tega sveta, tok bi ta sviet to soje lubu, kir pak vi niste od tega svieta, [temuč] jest sim vas od tega sveta izvolu, zatori sovraž vas ta sviet.“ Dokler te ludje, katir to posvetnu naspodobnu živlejne za lub imajo, preganajo inu zapovdujejo te brumne, katir take erči, kakršne se na sviet uganajo, na čislajo. Le-te inu cel drugih dosti potrebnih nauku je ta dobrutlovi Gospud sojim jogram dav, od katirga bi dosti govort blu, katir od s. Joanesa na 4 postavah od 14 noter do 19 popisan bojo.

[194]

XIII. Potem vzigne Gospud Jezus soje oči gor pruti nebesam inu brez cvibla je on tudi dol pokleknu inu moli prvič sam zase inu je rekov (Joan. 13): „Oča, ta ura“ (zastop mojga trplejna) „je tukej, de ti tojga Sinu resvetliš!“ To je: „De ti v mojmo trplejnu skažeš, de jest sim toj večni Sin.“ Inu le-tu se je zgodilu v tih čudežah, katir so se takrat zgodili v smrt Kristusov, koker te temnice, potres te zemle, rezpokajne teh skal inu več taciga. Dalej prav on: „Jest sim tebe resvetlu na zemli skuz moje nauke inu pridge inu sim dakonču to delu, katiru si ti meni naložu, deb jest imov striti, dokler toje ime sim jest tim ludem rezodev.“

XIV. Potem je prosu Gospud Jezus za soje jogre inu je djav: „Jest prosem za le-te, katire si ti meni dav, zakaj oni so toj skuz to večnu previdene. Sveti Oča, ohrani jh v tojmo imenu, de oni bojo eno skuz ta lubezen, glih koker sma mi enu skuz ta natura, katira si ti meni dav“ (to je moj jogri), „katire sim jest obvarvu pred tem hudičam inu tim svietam. Inu ni od njeh nobeden zgublen koker samu ta sin tega pogublejna“ (to je Judas), „de bi se ta beseda dapovnila, katira je on govoru, de od teh, katire si meni dav, nisem zgubu obeniga. Jest na prosem, deb jh ti od tega svieta vzev, temuč deb ti njeh obvarov pred hudim.“

XV. Tudi je prosu Gospud Jezus za vse virne ludi inu je rekov: „Jest pak na prosem zajne“ (namerč samu za moje jogre), „temuč tudi za le-te, katir po celimo sveto skuz njeh besede inu nauke na me virval bojo, de uni enu postanejo v viri inu v te lubezen, koker jest inu ti enu smo v naturi inu bitju. Oča, jest očem, deb, kir sim jest namerč v timo večnimu živlejnu, tudi le-ti bli, katire si ti meni dav“ (se zastop skuz ta vira), „de oni bojo ta svetlust vidli, katira si ti meni dav, dokler ti si mene lubu, preden je ta sviet gruntan biv. Pravični Oča, ta svet tebe ni spoznov, jest pak sim tebe spoznov inu moj jogri so tebe spoznali, de si ti men poslu.“

Ta šestinupedeseta postava
Kader je Gospud Jezus od večirje gor vstov jnu iz sojim jogri na Olska gora šov

Tekst svetiga evangelija.

„Kader je Jezus le-tu govoru, so oni ta zahvalena pesem rekli.“
(Math 26, v. 30)

[195]

I. Kader je ta dobrutlovi Mojster že iz sojim jogri dosti del te lubezen dapovnu, je on dober vidov, de oni sa prestrašen, zakaj oni so vedli, de Gospud Jezus taista noč ima ujet biti, zatori so se oni bali skoz bel, de gredo te sovražnike Kristusa njega ujeti. Zatori je on djav k njim (Joh 14): „Vstanite gor inu pejmo na en gvišen krej, de vi moje nauke tulkaj bulši zamirkat morte.“ Dokler on ta pridga še ni prov dokonču.

II. Inu kader so oni ta zahvalena pesem rekli, so vnkej šli na Olsko goro, dokler ta dobrutlovi Gospud je opravu iz sojim jogri ena posebna hvala Bogu, nebeškimo Očeto, za perčetk ene nove postave inu za gorpostavlejne tiga narvrednišiga zakramenta svetga rešniga telesa. Le-tu zahvalejne je opravu ta Gospud v gostni hiš, preden je on vnkej šov iz sojim jogri. Tukej se imamo mi očiti, pred inu po jed molti inu Boga zahvalt.

III. Kader pak je ta dobrutlovi Gospud Jezus otu preč jeti, je pustu poklicat hišniga očeta inu se je njemo zahvalu za njegova lubezen inu zvestoba, katira je on njemo inu negovim jogram skazu. Poda nemo roka inu požegna nega, na enaka viža sa se tudi zadržal nekateri iz teh dvainusedemdeset jogru, katire sa tam bli. Inu ti apostel so tudi slavu vzeli inu se zahvalil hišnimo očeto.

IV. Tukej znaš ti pohlevnu spremišluvati, koku ta brumni hišni oča iz tem Gospudam govoru inu k nemu reku: „Gospud, kam očeš

ti ponoč jeti? Ti dober veš, de naši te vikši dost sovraštva inu nevošlivost da tebe imajo, zatori prosem jest tebe, ostan tukej, kar ti poterbuješ, to očem jest tebi rad dati.“ Ta sladki Gospud Jezus pak je rekov: „Moja ura je peršla, de jest gredem.“ Inu toku je šov Gospud Jezus iz sojim jogri ponoč iz te hiše.

V. Grede tedej Gospud Jezus per teh narbližnih vratah iz mesta pruti timo potoku Cedron, katir tam teče v te dolin Jozafat inu nima vselej dosti vode, koker samu, kader zlo dež grede. Per taistmo potoku stoji dosti cederdrves, zatori bo ta imenvan Cedron. Ti joger pak tiga

196]

Gospuda so za nim šli cel prestrašen (Luc na 22. p.) inu en slehern biv rad ta narbližniš per njemo, deb negovu zadnjo govorjene tulkaj loži zastopt mogu. Dokler ta Gospud je vselej izveličanske nauke iz njim držu. Pak kulker bliži nega so oni bli, tulkaj bel sa ble njeh srca rajnene, kir oni so ena taka britkust nad nim videl, katira na more zadost popisan biti. Dokler kolker več se je on k te Olski gori perbližovu, tulkaj več je tudi rasla negova notrejna težava. (b) Na večer poznu. Ta dolina Jozafat je med Jeruzalemam inu Olsko goro inu po sred skuz teče ta potok Cedron. Je ena cel luštna dolina inu je to ime dobila od tega krala Jozafat, katir je v le-ti pokopan spodi per Olski gori, kader se v ta dolina dol grede, prut timo hribo Sion. Dokler tam je njegovu pokopališe v enimo turnu, per katir desen stran v tem pečovji te Olske gore dva odločena inu gori zidana groba sta, namerč tiga starga Simeona inu Jozefa, ženina Marije Divice. VI. Med drugim bridkustmi je obklagovu ta zvesti Mojster posebnu ta nazvestoba inu špotliv zapušejne sojih jogru, katiro je njemu tok močnu k srcu šlu, de ni mogu dalej zamovčat, temuč iz tem besedam na znajne dav inu je reku k tem jogram na te pot, koker zamirkuje s. Mateuš na 26. p., s. Marc. na 14., Zaharias na 13. p.: „V le-ti noči se bote vi vsi pohujšali nad mano, zakaj stoji pisanu: Jest bom pastirja udaru inu ovce te čede bodo rezkroplene. Kader pak jest gori vstanem, očem jest pred vami pojti v Galilejo.“ Koker se je tudi godilu. Kristus je otu reči: „O vi moj lubi joger, koku pač bote vi mene v le-ti noči režalil inu vsa moja skazana zvestoba tok hudu povrnili! Jest sim vselej per vas biv koker en zvest pastir per sojih lubih otročičah inu

sim vas varvu inu pred vovkam obvarvu. Pak v le-ti noči bodem jest, vaš pastir, tepen, ujet inu preč pelan, vi pak, ah moj lubi joger, bote koker revne zapušene ovčice rezkroplene plašni inu ubežni postal inu mene, vašga pastirja, v rokah mojih sovražnikov pustil."

VII. Te joger pak so djali: „Lubi Mojster, nikar tega na men, deb mi kej takiga sturil, temuč mi očmo tebi na stran stati koker zvesti perjatli. Inu keb se premirlu, deb ti imov

[197]

ujet biti, tok očmo mi iz tabo red v ječa inu v smrt jeti." Posebnu pak Peter, kader je on to šlišu, inu je reku k Jezuso: „Jnu kader bi se lih pohujšali vsi nad tabo, tok saj jest se nočem pohujšat al tebe zapustiti!" Dokler svet Peter je imov trdna vola, per sojmo Mojstro stanovitnu ostat. Jezus pak je reku k nemo: „Peter, jest sim tebi že poprej povedu, za resnico, jest tebi povem, necoj v le-ti noči, preden bo petelin dvakrat zapev, boš ti mene trikrat zataju!" Petrus pak je še več govoru: „Inu de bi jest tudi imov s tabo vred umreti, toku te nočem zatajiti!" Ravnu taku so tudi te jogri vsi djali, zakaj oni vsi so imeli taistkrat ena dobra vola, per sojmo Mojstro stanovitnu ostati. Kader pak je ta navarnost bla, iz Kristusam vred ujet biti, takrat so vsi preč bejžali.

VIII. Inu tedej grede ta dobrutlovi Gospud iz sojim jogri čez ta potok Cedron inu pride v ena vas, Gecemani imenvana, katira spodi pod Olska gora leži, inu per taisti vas je biv en zagrajen drevji vrt, v katirmo je Gospud Jezus navadnu molu. V taisti vrt grede Gospud Jezus iz sojim jogri (Joh, Math 26, Marc 19). Per te vas je ena cirku na en skal izidana, pod katira skala sa ti apostelni bli zaspan.

Gospud Jezus je nam na ta vičer en eksempel pet velikih čednost dodelu.

I. Te ponižnost, s katira je on sojim jogram noge umivu.

II. Te lubezen v timo zakramento sojga telesa inu krvi inu v te pridg, katira je bla povna opominvjna te lubezen.

III. Te lubezen molitve, kir on je trikrat molu.

IV. Te potrpežlivost, kir on je sojga izdajavca inu dosti sramote trpu, kader je on koker en hvaležnik ujet inu pelan biv.

V. Te pokoršne, dokler on po zapovd sojga Očeta volan v to trplejne inu smrt ⟨je⟩ šov. V teh inu drugih negovih čednostih imamo mi nas pomujat za nim hoditi.

Te sedmainupedeseta postava
Kader je Gospud Jezus na Olski gori molov inu krvavi pot potiv

Tekst svetiga evangelija.

„Inu on je rekov k sojim jogram: Usedte se vsi dol.“
(Math 26, v. 34)

[198]

Andohtluva duša, jest sem tebe dostkrat vabu per tojmo izveličarjo ostati inu s pridam zamirkat, kaj on dela inu trpi. Zdej pak jest na vem, al bi jest tebe vabu al ne, dokler jest se bojim, ti na boš dost stanoviten, ta žalost prestat. Ja, jest se bojim, deb se ti nad Kristusam na pohujšu al celu cviblu, al bi on Bog biv, kir on bel koker en človk žaluje. Očeš pak ti, zalublena duša, per tojmo groznu prestrašenmo Jezuso tud tukej v vrtu ostati, tok bodi stanaviten v viri inu misli, de on le-ta negova bridkust radavolnu zavol tebe je gor vzev. Tok pojdi tedej iz ž nim v ta vrt te grenke mire, v katirga on tebe vabi, rekoč: „Pridi v moj vrt, moja sestra, moja nevesta, jest sim moja mira iz tem drugim zelšam pokusu.“ (Cant 5) Ja, pojdi dostkrat v ta vrt se sprehajat, utrgi iz tojim lubim ena pušca od te grenke mire inu položi ja med toje prs. Le-ta bo tebi toje žalostnu srce močnu sturila.

I. Kader je Jezus žie pov ure od mesta k temu doru Gecemani peršu inu pele soje jogre v en vrt inu je djav k sojim osmem jogram (Math 26, Marc 14): „Sedite le-tukej inu ostanite le-to, dokler jest gredem kje inu molim.“ Te revni jogri pak so djali: „Ah, lubi Mojster, ne pejde deleč od nas, dokler mi sma povni strahu, kir mi tebe prestrašenga vidma.“ Ta dobrutlovi Gospud pak je le-te potroštu inu je djav: „Ne bojte se, moj lubi otroci, dokler vam se na bo neč žalga pergodlu. Pak čujte inu molite, de vi v skušnavo na padete.“ Potem kje on slavo vzev od teh osem jogru, grede ta

žalostni oča iz sojim trem narlubšim jogram štirinutrideset stopin dalej preč v en drug vrt, katirga sje on od vekomej k le-ti grenki skrivnost izvolu. V timo grenkimo vrtu je on otu soje trplejne prov začeti inu vse lušte, katire te grešniki v pregrešejnu imajo, obivnu spokoriti. Zatori piše s. Mateuš: Inu on je vzev k sebi Petra, Jakoba tega Večiga inu Joanesa, negovga brata, te dva sina Zebedeja, inu grede od teh osem jogru kje inu on je začev groznu žalosten, prestrašen inu otožen postajat. Vrednu je zamirkat, de svet Mateuš prav, on je začev žalvati, dokler ta dobrutlovi Gospud je padu v ena taka britkust, de keb taista

[199]

v srca vseh ludi rezdelena bla, tok bi mogel oni vsi, koker bi iz očmi trenu, od gole sivne žalost omedlet inu umreti. Le-to bolši zastopt, imaš vedti, de Kristus dosehmav je vselej po soj smrt hrepenu inu iz veselam na ta ura čaku, dokler kir je on Bog biv, tok je on človestvu, od bogstva potrdenu, inu iz sivnim želam za to človeško izveličajne trpeti vnetu. Koker hiter pak je on na ta Olska gora peršu, tedej je otegnilu to bogstvu soj trošt inu je zapustilu to človestvu v negov naturalski moč. Toku de od taistihmav noter da zadne minute negovga živlejna to revnu človestvu ni ena kapla enga trošta od tega bogstva prejelu, temuč moglu vse soje križe cel samu trpeti, glih koker en drug človk, katir je od Boga popolnama zapušen, soja martra sam trpeti more. Kir ta sladki Gospud Jezus je imov velika bridkust inu žalost ne samu v te občutlivost, temuč tudi v pamet, de on ima trpeti ena taka grozovitna smrt, zatori je blu njemo žov, de ta človeši rod v ena taka revšna je peršu, de po vol Božji na more perpravnš odrešen biti koker samu iz negova smrtja. Žalosten je on tudi biv zavol tiga, kir on je previdu, de negovi jogri vsi v viri cviblal bojo, de tudi Bog, negov nebeški Oča, skuz ta greh le-teh, katir so nega martral, sivnu režalen bode. Le-te tri jogre je Kristus iz sabo vzev, deb on njim tudi ta britkust sojga trplejna rezodev, katir popred ta čast negove svetlust v spremenejnu so vidli.

II. Tukej zamirki, de ta žlahtni Gospud Jezus je cel bled postov inu na celmo sojmo životo tok rekoč se tresu inu soje roke na te tri jogre pokladu, zdej na enga, kmalu na tega drugiga, včas je on pogledu pruti nebesam, včas na zemla. On je gledu na soje žalostne jogre,

včas tok milu glih koker en umrjoči človk te ukol stoječe včas sivnu prestrašen gleda. Inu kir on nikoder ni enga trošta najdu, tok on ni druzga sturu, koker zdihovu inu klagovu. Iz ena beseda, on se je zadržu tok jamrnu, de ti revni jogri so začeli se bati inu prestrašen perhajat. O kršansku srce, pomisli, kaj toj Odrešenik tukej trpi inu koku negovu žlahtnu srce je povnu težav

[200]

inu strahu! Inu de ti tulkaj več usmilejne iz ž nim imaš, tok si damisel, koker bi on tebe toku nagovoru: „Poglej, o človk, kaj jest trpim! Spreudar, v kaj za en težav sim jest! Kob ti mogu iz očmi vidti, koku je moje srce stiskan, tok na blu mogoče, deb ti mene na obžalovu. Inu vse le-tu jest trpim za toja vola, ja, ti sam obudiš meni taka britkust, dokler kulker smrtnih grehu si ti sturu inu še sturu boš, tulkaj ran ti meni v mojim src narediš. To praznu vesele, katiru ti v pregrehah išeš, le-tu morem jest iz le-ta britkustjo spokorit. Inu ti še nočeš nehat, meni moja britkust gmirat. Ah, skori jenej!“ Kader je že ta žalosten Izveličar enkolku časa per sojih jograh stav v en taki britkusti sojga srca, zamoreš lohku virvat, de te jogri so k njemo rekli, posebnu Peter: „Mojster, kaj je tebi, koku se ti tok žalosten skažeš?“ Natu je djav ta sladki Gospud: „O moj lubi sinovi, moja duša je žalostna cel do smrti.“ Koker biv on rekov: „Jest sim tok žalosten, keb moja britkust le enmalu veči bla, tok jest bi mogov umreti.“ Zavol teh milih besedi sa tudi tok žalosten postal te joger, katire je ta Gospud iz sabo pelov.

III. Potem ukaže ta Gospud tem trem jogram tudi tam ostati, ne deleč od teh osem, inu je djav k njim: „Čakite tukej name inu čujte, moj posebni perjatli, katiri sojmo perjatlo v težavah na stran stoje.“ Te jogri pak so bli plašni ponoč inu ni cviblat, de so oni k nemo rekli: „Gospud, kam greš ti? Očeš ti kmalu zupet k nam pridti?“ Gospud Jezus jim odgovari: „Jest očem jeti v mojih težavah k nebeškimo Očeto molti inu zupet k vam pridti. Molite tudi vi inu čujte ta čas, de vi v skušnavo na padete.“

IV. Potem grede ta Gospud iz vkop sklenenim rokam enmalu od njih, koker za en lučaj deleč, eni pravjo, štirinuštirdeset stopin, inu grede, koker nekater menjo, v en kamniten brezen spodi pod

Olska gora v en skal, ne prov štirvoglat, oseminutrideset pedi dovg, oseminudvejset šerok, h katirmo se skuz ene vozke inu nizke vrata tri

[201]

štaple dol grede. Ta brezen nima druge svetlobe, koker kar od zgori skuz ena lukna se sveti, inu v noterhojenu na lev stran, kir je Kristus krvav pot potiv, je en altar gor postavlen, pred katirm na tleh sa dve jami, katire je Kristus iz sojim svetim kolenam v ta trda skala noter vtisnu, kir namerč ta skala od usmilejna pod nim je mehka postala. Tok pejdi tedej, o usmilena duša, iz tojim Odrešenikam v le-ta posvečen brezen inu poglej čudež, koku ponižen, koku andohtluvo inu koku jamrnu on sojmo Očeto soja nadluga toži. Inu ta dobrutlovi Gospud Jezus je doli pokleknu inu na soj obraz na zemlo dol na te trde kamne padu iz počešejna Boga, sojga nebeškiga Očeta, inu je ven stegnu soje roke na zemla.

V. Inu toku prosi ta nedovžni Gospud Boga, sojga nebeškiga Očeta, deb on ta ura tiga trplejna vzev od nega, aku bi mogoče bilu, inu je rekov: „Aba, o moj nebeški Oča, aku je mogoče po toj Božji vol, vzemi le-ta kelih tega trplejna od mene! Pak vender nikar, koker jest očem, temuč koker ti očeš.“ O brumni kristjan, al si ti kedej toje žive dni ena tok ponižna molitov šlišu? Pole, Sin Božji, katir je Očeto enak, se vender poniža pred nim toku, de on ne samu na soje kolena pade, temuč se tudi iz obličjam inu iz sojim celim svetim telesam na zemlo dol vrže. Dokler tega Gospoda je permorala molti negova človeška slabust, katira po natur želi ostat v dobrimu bitju, zatori ni bla volna umreti. Ta Kristusa pamet pak je otela pokorna biti Bogu, timo Gospudo, pak vender je imela le-ta en usmilejne iz občutlivostjo inu je zajno govarila v molitov, inu je vender zravn tiga naprej postavla soja radovolnost, umreti po Božimo dopadajenu.

VI. Potem vstane gor ta revni Jezus od soje molitve inu grede en lučaj deleč k sojim trem jogram, katiri vsi terje sa se iz hrptam na ena skala naslonil, koker to

[202]

znamine njih truplu še zdej, koker deb blu v vosk vtisnenu, se poznat da. K tem trem tedej je šov ta troštar tih žalostnih inu

je upu, enmalu trošta prejeti. Resničnu zlo se je začudti, de ta dobrutlovi Gospud, katir soje dni od sojih jogru obenga trošta ni poterbovu, je zdej tok deleč peršu, de on taistga jeskat more. Iz tega se dol vzame, de on od bogstva tok zlo je zapušen biv, de on tudi sam sebe iz obeno rečjo ni potroštat mogu. Zatori je mogu koker en ubožen berač pred dur sojih jogru jeti, tok rekoč ena almožna od njih speklat inu en trošt od njeh pogirvat. On pak je nje nešu spioče od žalost, kir oni sa bli že slabi inu bovni v duhovnimo zadržajno. Tukej jest pustim tebe spreudart, o človk, koku je Kristus le-tu spajne teh jogru občutu, kader je on vidu, de tudi negov narlubši perjatu, na katire se je on narbel zanesu, se njega neč na ahtajo. Koker deb njegova velika potreba njem neč an na šla, so sladku spal. Preden je on soje jogre zbudu, je on pred njim stav inu je milu zdihnu, rekoč: „O človeška pomuč, koku si ti tok fovš! Kaj bi jest biv mogu miselt, de mene moj narlubeznivši perjatel imajo zapustit! O mene zapušenga! Zdej vidim jest, de sim od Boga inu ludi zapušen. Moj Oča me noče ušlišat, te angeli meni nočjo pomagat, jest sam se na morem troštat inu moj narbolši perjatel, katir mene potroštat zamorejo, se mene am na vzamejo. Moji sovražniki mene očjo pokončat, moj perjatel pak nočjo ena ura z mano čuti, meni pomagat. O nej bode le-tu v visokih nebesih toženu, de sim jest cel tok zlo zapušen!“ Potem jh je gor zbudu, rekoč: „Tok tedej vi niste ena ura z mano čuti otel al mogel. Al je tedej ta spajne ta zvestoba, katira vi meni skažete? Al je tedej to ena perjaznost, de vi mene v moj potreb zapustite? Jest sim tok povn težav inu bridkust, de jest na vem, kam bi se obrnu, inu vi na storte meni tulkaj lubezen, deb vi meni pomagal molti.“ Posebnu pak je Petru rekov:

[203]

„Simon, al ti spiš? Ti si novič rekov, ti očeš z mano v smrt jeti, inu nisi mogu eno uro z mano čuti!“ Dokler ta dobrutlovi Gospud je ena ura molu. Kir on tedej je od tih jogrov zapušen, zatori se on k tebi obrne, rekoč: „Moj otrok, jest očem tebi moja nadluga tožt, kob ti mene morebit potroštat mogu. Ah, poglej, koku se meni godi, poglej, koku sim jest od Boga inu ludi zapušen! Jest tega na upam, de ti tudi mene zapustu boš. Bolš pak ti mene na moreš potroštat, koker kader ti včas ene pov ure toje spajne pertrgaš inu meni k čast čuješ. Tebi ja le-tu na bo pretežku naprej peršlu, kir

tebi ni pretežku, enimo dobrimo perjatlu k lubezen čuti inu iz nim cel perjaznu se pogovarjat. Al tedej nisem jest tudi en dober perjatu, katir jest tok dober s tabo menim, pust me tedej tudi toje perjaznost uživat. Jest očem tebi zupet povrnt.“ Potem je on rekov k njim vsem trem jogram: „Čujte inu molite, de vi v skušnava na padete!“ Dokler oni so imeli dosti zuprnost za naprej perčakat, zatori je njeh Bog pred greham obvarvu v perhoden nadlug.

VII. Te joger so se ja mogel sramovat zavol njih spajna. Ta dobrutlovi Gospud je res volan inu dober perpravlen, vam kej dobriga striti, pak tu mesu je slabu inu bovnu. Potem je ta dobrutlovi Gospud zupet šov k drugimo od njih k molitu, pade zupet križem dol na zemla, je molu inu rekov: „Oča moj, aku ni mogoče, de bi ta kelih od mene šov al preč vzet biv, temuč de ga jest pijem,“ to je, de jest trpim martro, „toku izgodi se toja vola.“

[204]

De ti prov zastopš, zakaj je Kristus kje k drugimo šov, za odvrnejne tega kelha molti, tok imaš vedti, de akulih v Božimo posvetvajnu je sklenenu inu tudi k našimu odrešejnu narperpravnš blu, de Kristus to smrt tiga križa jma trpeti, tok vender je frejvolnu temu večnimo Bogu blo, nas na ena druga viža pustit odrešt. Kir tedej to človestvu Kristusa je le-tu dober vedlu, zatori je Kristus koker človk mislu, on oče Boga tok dovgu prosti, dokler de on bode soja Božja sodba preobrnu. Zatori je on sturu glih koker en sivnu žalosten človk, katirmo se ena velika nasreča pergodi al cel navarnost te smrt pred očmi vidi. En tak, kir ve inu zna, na pomuč kliče, keb morebiti ta naprejstoječa navarnost al nasreča še mogla odvrnena biti. Ravn le-tu se je tudi znajdlu nad Kristusam po negov človeški inu občutliv voli, zatori je on vse mitelne inu pot jesku, soje živlene uhrant inu te težki marter odjet. Inu akulih on ta prvikrat ni biv ušlišan, tok je on otu še enkrat tje jeti molt, deb on saj ena kapla trošta prejev. Dokler on je biv tok povn bridkust inu žalost, de on ni vedu, kam bi se obrnu. Zatori je on soje roke skupi sklenu, obrne soje objokane oči pruti nebesam inu je šov toku revn k sojmo prednimo brezen, de je te lube angele k usmilenu obudu. Kader je on že na soj popreden krej peršu, pade on na soje trudne kolena, vrže se cel na zemla dol inu začne tok milu klagvati inu zdihvati,

deb se tudi enu kamnitnu srce čez nega blu mogel usmilt. Kader je on že dovgu jokov, je on reku iz cel žalostnim besedam: „Moj Oča, al tedej ni mogoče, de ta kelih od mene grede, temuč de ga jest pijem, toku izgodi se toja vola!“ Koker biv otu reči: „O moj persrčniši Oča, akulih mene poprej nisi ušlišu, tok mene vender persil ta potreba te smrt, de jest zupet k tebi pridem, kir moja nadluga je blizu inu obenga ni, katir bi meni pomagu. Zatori, o nardobrotlivši Oča, na odtegni

[205]

meni ta pomoč inu na ubrni toje obličje od mene preč! Jest sim od celga svieta zapušen inu nikoger ni, per katirmo jest mogu en perbližalše imeti. Moj Oča, jest vem, de ti mene lubiš, inu ti tudi veš, de jest tebe lubim. Aku ti mene tedej lubiš, tok pusti tebi dapasti, ta kelih tega trplejna od mene preč vzeti. Nej bo tebi zadost, de sim jest že triinutrideset liet v te narveči revšnost dapernesu inu od mojih zuprnikov tulkaj sovza preliv, tulkaj potu v velikimu trudu inu delu potiv inu tulkaj trudnih inu vojstrih potov prešov. Al boš ti tedej mogu gledat, o narlubeznivši Oča, de toj narlubeznivši Sin bo tok špotliv držan, tok bolehnu gajžlan, tok zaničvan, kronan, tok grozoviten križan inu tok nedovžnu umorjen?“ Taku milu zdihvajne je pustu ta revni Jezus pruti nebesam, pak to nebu je blo železnu, de le-tu zdihvajne ni moglu predreti. Inu kir je on vidu, de negov Oča se nega na obena viža ni otu am vzeti, tok je začev on milu jokat inu soja srčna žalost iz sovzam obklagvat. Za resnica, keb en človk biv mogu vedti, koku se je ta zapušen Jezus toku jamrnu držu, tok bi oben človk na biv tok trd, katir na biv permoran, prov iz srca iz ž nim se jokat. On je ležu iz sojim s. truplam na zemli, soja slaba glava je na ta mrzla skala položu, je toku milu joku, de je ta zemla pomoču. Taisti, katir je poprej ustvaru nebo inu zemla, le-ta leži zdej v narvečimo zapušejnu na zemli, doklej ta težka butara teh grehu, katire je on nase naložu, je nega toku zlo težala, de on soj hrbt je mogu do zemle perpogent. Pomisli, o kristjan, kok sivnu je tiga revniga Gospuda Jezusa to srce bolelu, kje nega negov narlubši Oča tok cel brez trošta zapustu! Oben oča še nigdar je biv tok trdga srca inu obena mati še nigdar je bla tok nausmilena, kader je ona sojga lubga otroka v velik navarnost te smrt vpiti šlišala. Katira bi na bla zdajc pertekla inu tega otroka iz navarnost odrešila? Zakaj tu mesu inu kri tuki skupej

[206]

steče inu na morejo eden druziga pozabit. Zatori kader je en otrok v veliki težov, vpije inu kliče: „Ah, moj persrčni lubi oča, ah, moja preluba mati, pomagajte meni!“ Tok je ta lubezen teh staršu tok velika, de oni v ogen skočjo za sojga otroka obvarvat. Biv je pak ta ubogi Jezus v narveči navarnost te smrt inu je klicu tok milu k sojmo Očeto, rekoč: „Oh, moj persrčni lubi Oča, pomagi meni, jest morem končan biti, aku ti meni toja roka na podaš.“ Vender je biv ta oča tok jeklen, de on njemo tudi ni otu pomolt enga prsta za nega odrešt.

VII. Dosihmav smo mi scer veliku šlišal, kaj za ena srčna žalost je naš lubi Izveličar na s. Olski gori prestav, pak le-tu vse je le malu obrajtat pruti taisti težav, katira je on skuzi v soj treki molitov občutu. Zatori, o kršanska duša, aku ti očeš vedti, kok dragu je to izveličajne Kristusa, tojga Gospuda, koštalu, tok beri ta postava iz andohtjo inu iz usmilejnim srcam. Kader je že ta nedovžni Gospud dovgu časa molu, klagovu inu joku, je on zupet gor vstov inu je otov še enkrat k sojim jogram jeti, kej trošta od njeh zadobiti. Inu kader je k njim peršu, je nje zupet spioče nešu, zakaj njeh oči so ble povne dremote inu niso vedili, kaj bi njemo odgovarili. Zakaj oni so se sramval, de oni so tok otožen bli, iz Gospudam en kratki čas čuti, kir vender so njemo oblubil, de očjo to živlejne zajn dati. Kaj meniš ti, kader je ta Odrešenik te jogre zupet spioče nešu inu dobrutlov nagovoru, koku je njemu moglu per src biti, kir on je že vidu, de on je povsod zapušen inu de se njegov narlubši perjatli z nega zapušajo? Nebo inu zemla, oča inu mati, angeli inu ludje, perjatli inu sovražniki so se obrnil od nega preč inu so pustil nega samga v britkust. Zatori je on pač iz Davidam mogu reči: „Jest sim čaku, al bo ktir z mano žalovu, pak obenga ni blu, inu al bo ktir mene troštu, inu nisem obenga nešu.“ Kader se je že skori povnoč perbližvala inu Kristus vidu, de njemo ta smrt tok rekoč pred durmi stoji, tedej je on biv skuz ta

[207]

mrtvaška težava persilen še enkrat molti. Zatori grede zupet to nadovžno Jagne Božje iz vkop sklenenim rokam inu perpognejno glavo v ta prvi brezen molti inu na en posebni krej, ne deleč od tega drugiga, pade dol na soje kolena, se vrže cel na zemla, stegne

soje roke križem ter iz jokajnam inu zdihvajnam še h trekimo moli inu prav k Bogu: „O moj narlubši Oča, pole, zdej pridem jest h trekimo k tebi inu ležim tukej pred toja Božja vsokustjo na mojim obličjo inu jest nočem poprej gor vstati od tiga mesta, dokler ti mene ušlišu boš. Tok tedej moreš ti mene al tukej pred tojim očmi vidti umreti al ti moreš meni v moja prošna pervolt.“ Tukej tedej je ležu ta zapušen Jezus na sojim obraz inu ta strah te smrt je šov njemo tok zlo k srcu, de s. Lucas prav, on je v smrtne težave padu inu je take britkust, bolečine inu martre prestav, kakršne en umrjoč v smrt prestoji. Zatori je začelu v njemo njegov srce tovči, njegova moč dol jemat, negova farba blediti, negova sapa pojemat inu tok dober na teles koker na duš iz žalostjo inu britkustjo napovnen perhajat. Zategavola je on zupet klicu sojga Očeta: „O narlubeznivši Oča! Poglej, v kaj za en potreb jest tičim, poglej, koku meni ta mrtvaški pot iz mojga trupla ven sili! Zatori pridi moj slabust k pomuč inu iz tojim Božim troštam močnu sturi moje slabu srce.“ Kader je še ta Oča sojga Sinu v tak jamrn podob vidu na zemli ležat, se on pred nega postav inu nega taku nagovari: „Moj narlubeznivši Sin! Kaj je toje pogirvajne?“ Natu prav Kristus: „Aba, moj Oča! Ti vidiš, de moj slabust ni mogoče ena tok grenka smrt trpeti. Zatori prosem jest, deb ti otu en drug mitel striti, iz katirm ta sviet brez moje smrt mogu odrešen biti. Jest sim perpravlen

[208]

vse trpeti, kar toja pravica pogirje, deb pak jest umreti mogu, to meni ni mogoče.“ Natu prav ta Oča: „Moj lubi Sin, ti veš, de sim jest tebe vselej ušlišu, v timo pak jest tebe na morem ušlišat. Dokler na obena druga viža na morejo te ludje od te večne smrt odrešen biti koker skuz toja nadovžna smrt. Zatori me na drži v timo dalej gor, zakaj jest te na morem ušlišat.“ Natu prav Kristus: „Morem tedej jest umreti, al tedej ni cel obene gnade več!“ Ta Oča odgovari: „Moj Sin, le podej se v le-tu, dokler to enkrat za vselej na more dergač biti.“ Tukej začne ta ubogi Kristus zdihvati inu klagvat, rekoč: „O gorje meni, ubogimo človeku! Tok imam jest tedej en otrok te smrt biti? Morem jest tedej moje žlahtnu živlene pustit? O grenka smrt, koku si ti meni tok vroča! O grozovitna smrt, koku ti meni bovnu delaš moje srce!“ Tukej zamirki, akulih je Kristus dobru vedu, de on na bode ušlišan, vender je on otu

Očeta trikrat prosti, deb on nas toku učiv ⟨na⟩ ta viža molti, inu tudi skazu soja resnična človeška natura, kir ta človeška slabust te nature je bejžala po natur pred smrtjo. Koker Kristus je trikrat inu na treh krajih skušan biv, toku je on trikrat na treh posebnih krajih molu, katir terje kraj sa za en lučaj saksebi bli. Kader je nebeški Oča sojmu Sinu ta prva prošna dol udaru, tok je mislu ta sivnu žalostni Jezus, on oče ena druga prošna naprej pernesti. Zatori stegne soje roke pruti nebesam inu prav iz objokanmi očmi toku: „O nardobrotlivši Oča, aku jest vender morem umreti, tok jest prosim, deb tebi dapadlu, meni ena druga smrt odločt, kakršna je ta smrt tega križa. Zakaj koku bi moglu mogoče biti, deb jest ta smrt tega križa imov trpeti inu prestat, koku oče moja cartana natura pretrpet, deb moje roke inu kosti, ja, cev život imov tepen biti, toku zlo, de bi obeden vud na sojmo mest na obstov, jest ja bi na mogu sape

[209]

pojemat, srce bi meni ja rezpočel, ja, jest bi biv bel reztrgan, koker kob jest stukrat pezan biv. Inu čez vse le-tu, kaj bi to mogla za ena bolečina biti, keb meni terje žebli imeli skuz roke inu noge perbit biti! Katira bolečina ja iz obena bolečina tiga sveta ni za perglihat. Zatori, o Oča, aku je mogoče, tok vzemi ta kelih od mene, jest očem scer trpeti, pak ena druga smrt.“ O kršanski srce, pomisli, koku grenku je tojmo Odrešeniko nagova martra naprej peršla inu koku ponižnu je on za pomajnšane taiste prosu. Vender se je on vselej v vola sojga Očeta dav. Na ta prošna sojga Sina prav ta Oča: „Moj lubi otrok, jest imam en srčnu usmilejne s taboj, kir jest si lohku damiselt zamorem, de le-tu je ena bolečina čez vse bolečine. Pak ravn na ta viža more ta greh Adama inu vseh ludi spokoren biti.“ Natu odpre ta Oča te stare dovžne bukve, v katirih sa ble zapisane vse inu sledne pregrehe vsih ludi, katir so kedej živel inu še živel bojo, inu prav k sojmo Sinu: „Vidiš, ti moj Sin, kolku tavžent inu tavžent težkih grehu zuper mene so dopernešen bli inu še bojo dopernešen! Vidš ti, kaj za enu naizkončnu zaničvajne mojih zapovd je ta svet meni skazu inu še na bo jenov, mene zaničvati. Le-ti grehi na morejo odpušen biti, zunej de ti za le-te zadost sturiš. Aku ti tedej za le-te očeš zadost striti, tok moreš ti vse trpeti, kar jest od teh grešnikov sem mogu trpeti. Glih koker so oni mene zašpotval inu na častil, tok moreš ti zašpotvan inu

zaničvan biti. Glih koker so oni meni ta narvikši žalost naložili, glih koker so oni mene izdajal inu preklinval, glih toku moreš ti izdan inu preklinvan biti. Glih koker so oni mejni na mojmo bogstvo inu na moje živlene nastopal, tok se more tebi na toje bogstvu inu na živlene nastopat. Inu iz ena beseda, glih koker jest vse hudu od teh grešnikov sem mogu trpeti, tok moreš ti vse hudu, kar more damišlenu biti, od teh Judov inu ajdu trpeti."

[210]

Kader je ta revni Jezus to strašnu sklenejne tiga Očeta zašlišu inu provzvedu, de on ne samu smrt tega križa, temuč tudi vse martre, kse morejo domiselt, more prestat, koku meniš ti, de se je on držu? Ah, ah, tega jamrajna, ah, ah, le-te narveči srčne žalost! Njega je obšla ena taka srčna žalost inu groza, de sa njemo vsi lasje pokonc vstajal inu vsi vudi tiga telesa pretresli, ja, on je na duš inu telesu tulkaj opešu, de je on vkop na tla padu inu obenga vuda na sojmo život več gent ni mogu. Iz napov mrtvim glasam reče on le-te same besede: „Ah, mene revniga!" inu pade toku dol vpriča sojga nebeškiga Očeta. Te sveti angeli, katir sa priča bli, sa se prestrašli čez le-ta spregled inu ta srce nebeškiga Očeta je blu znotri umečen. Ti pak, o grešnik, nimaš obenga usmilejna iz tojim izveličarjam, katir je zavola tebe v le-ta revšna padu. Akulih temu revnimo Jezuso obedve prošne sa ble dol udarjene, tok je on otu vender iz otročiga zaupajna še poskust inu tudi ta treka prošna dol položt. Zatori prav iz perpognenim žvotam inu skupi stisnenim rokami toku: „O nardobrutlovši Oča, akulih si ti meni dvakrat moja prošna dol udaru, tok mene vender pergajna ta velika potreba, še za enmalu prosti, katiru ti lohku brez krvice toje pravice striti zamoreš. O moj narlubeznivši Oča, ušliši moja molitov, prosem jest tebe skuz ta otročja lubezen, katira jest k tebi imam! Pusti me saj uživat teh zvestih služba, katire sem jest tebi moje žive dni sturu, inu mi vsaj dol na udar ta prošna, katira jest zdej k tebi striti očem." Ta dobrutlovi Oča je en persrčen usmilejne iz sojim žalostnim sinam imov inu negova veliku britkust je šla njemo cel globoku k srcu. Ja, keb mogoče moglu biti, tok bi se on iz sojim lubim sinam biv mogu jokat, kader je on nega v tok veliki sil vidu. Zatori je on djav: „Moj narlubeznivši otrok, toje veliku jamrajne presune meni moje očetovu srce, zatori le povej, kaj

je toje pogirvajne, jnu aku ni zuper moje Božje pravice, tok ima tebi pervolenu biti.“ Ta revni Jezus je zamogu od srčne

[211]

žalost inu obivniga jokajna komej govort. Potem prav on iz cel milim besedam: „Moj narsvetejši Oča! Vse te bolečine, katire si ti meni naprej povedu, bi otu jest že trpeti, pak deb jest v mojmu trplejnu tulkukrat imov do naziga islečen biti inu na križu nag pred celim svetam tri ure dovgu viseti, to pride meni grenkejši naprej koker ta smrt. Ja, zavol moje obivne sramažlivost ne morem jest čez moje srce prenest, deb tulkaj lotrskih oči moje narčistitiši telu imelu nagu ogledvati, zatori prosem jest tebe skuz toja očna lubezen, katira ti pruti meni imaš, deb ti otov mene saj tega špota prevzignt al to narmen en drugi križ namest tega naložt.“ Kader je ta revni Jezus le-tu govoru, tedej je on čakov iz žalostjo, kaj bo njemo ta Oča odgovoru, katir je k njemu toku rekov: „Moj izvolen sin, toje prošna je scer mejhna inu moja Božja lubezen bi le-ta tebi tudi iz srca rada pervolila. Pak moja vojstra pravica noče tega na obena viža perpustit, dokler koku bi mogle te obivne lotrnije inu sramožlivost teh ludi dergač spokorjene biti koker skuz toja nagost inu zasramvajne, kir ti tedej veš, de le-tu hudobija narbel bo dapernesene. Tok nikdar se na bran za taista tudi zadost striti.“ Kader je le-tu ta dobrutlovi Jezus šlišu, je on sivnu žalosten postov inu začne iz srca zdihvati inu govort: „O mene revniga, o mene ubogiga, zapušenga človeka! Je tedej to očetovo srce cel toku trdu pruti meni, de jest tudi ene same prošne ne morem ušlišan biti! Kaj tedej obene gnade zame, ubogiga Jezusa, ni za dobt? Zdej vidim jest, de se Bog inu ta sviet od mene obrne inu de jest od obene stvar ta narmajnši pomuč upat imam. O mene revniga, o smrdliv grešnik, v kaj za ena žalost ti mene perpravš! Poglej, koku moj lestni oča za toja vola je meni toku vojster! Jest sem trikrat prosu inu nisem

[212]

ušlišan biv, inu scer samu zavol tojga greha. Jest bi otu že na vsa žalost pozabt, keb jest le te zadne prošne biv ušlišan. Pak toja perpravna lotrnija perprav mene v ena naizrečena srčna žalost. Pomisli, koku bi tebi per srcu blu, keb ti parnag skuz celu mest priča dost tavžent ludi imov pelan biti! Kolku grenkejši je meni tedej naprej peršlu, cel do naziga slečen, gajžlan inu križan biti, kir

jest dost tavženkrat ⟨bel⟩ sramožliv sim koker ti. Gledej gor, koku boš ti meni le-tu povrnu, al jest bom tebe na sodni dan pred celim svietom pustu sleči."

Koku je Kristus krvav pot potiv

Andohtluva duša, mi imamo zdej ena skrivnost premišluvati, nad katirim šlišajnam se en sleden prestraš. Kri potit je ena taka strašna reč, od katire ta sviet noter da Kristusa neč ni vedu. Inu keb mi od celga trplejna Kristusa neč več na vedeli koker samu le-tu, tok zamoremo iz tega zadost sklenti, de je naizrečen grenku blu. Kir Kristus tudi, kse je le na to naprejstoječe trplejne spovnu, je krvav pot potiv. O grenku trplejne! O grozovitna martra! Kdu more brez strahu na te miselt, koku pač je mogu naš Izveličar k timo pridti, de on je kri potiv. Pošluši inu se prestraš.

IX. V teh treh celih urah, kje Kristus na Olski gori molu, so vednu ta lubezen za človešku izveličajne inu ta strah zavol grozovitne martre med sabo se vojskval inu obenu ni otelu timo drugimo jenat. Ta lubezen je otela ta smrt gor vzeti, ta strah pak kratku nikar. Le-tu bojvajne je trpelu še tri ure, inu čedalej je to prepirajne med njim trpelu, tulkaj je blu ostrejši. Kader pak je že ta čas preteku inu Bog Oča je otu, de Kristus al to smrt al to živlene ima zvolt, on more ja al nak reči, tedej se je šele prov to bojvajne začelu inu sledna partija je vsa moč perzadela. Ta strah inu občutlivost v Kristuso so nemo naprej postavl, tavžentkrat bulši bi blu, deb vsi ludje bli pokončan, koker deb on imov umreti, kir ja negov živlejne naizkončnu več je vrednu

[213]

koker živlene vsih stvar. Tudi je nemo blu naprej postavlenu, koku de njemo mogoče bode ena tok grenka inu špotliva smrt inu tok naizrečene velike bolečine prestat. Inu akulih on bi vse le-tu pretrpu, tok bo on vender od vsiga tega malu hvaležnost imov, ja, iz strahama rečem, še tudi bojo dosti ludi njegov britku trplejne izdajal inu preklinval, skuz katiru pak se le-ti še tulkaj globokejši v peku prekuceln inu tulkaj grozovitenš pogubil bojo. Take inu še kraftniši uržahe je ta občutlivost naprej pernesla, deb ona Kristusa zamogla umečiti, to smrt ne gor vzeti. Nasprut je skazala njemo

ta pamet, koku nucnu bi blu, aku on to smrt gor vzame inu za človeški rod trpi, koku namerč tulkaj tavžent duš skuz le-tu bode rešenih, koku vsi ludje bojo hvaležen, kaj za ena velika čast bode on skuz le-tu zadobu, kaj za en veliku vesele on per teh revnih starih očakah obudu, inu zadnič, kaj za en častitlu gorvstajene nemo negov oča bode zatu dav. Le-te inu take cel kraftne uržahe je pernesla ta pamet Kristusu naprej, deb le-ti nega zamogel permorat, to smrt gor vzeti. Inu koku je postalu v njemo enu naizrečenu prepirajne med ta lubezenjo inu tem straham! Inu v temu težkimu boju je blu negovu žalostnu srce toku stiskan, de on od lubezen inu strahu se je ves tresu inu vsa kri je stekla iz teh žil k srcu, deb nemo mogla pomagat, skuz katiru pak je ta dobrutlovi Gospud na sojmo celmo življoto bled postov inu na vsih sojih vudh se tresu. Zadenč po dovgmu vojskvajnu premagala je ta lubezen inu Kristus je soj občutlivost ena taka sila sturu, de ta vroča kri je mogla od srca bejžat inu je bla v te vnajne vude pergnana ter je putne lukence odprla, de ta revni Gospud od velikih težav je putiv en pot, katir je biv iz negovo sveto krvjo zmešan. (d) To drugu prelivajne te krvi Kristusa je blu ene žele našiga odrešejna.

[214]

Zatori prav s. Lucas na 22. p.: Negov put je sturu koker krvave kaple, tekoče na zemlo. Dokler, koker te vučenik pravjo, tok je peršlu ob taisti ur Gospudu Jezusu naprej vse negovu trplejne, en vsakatiru posebi tudi vse trplejne vsih martrnikov, katir po negov smrt noter do sodniga dne trpel bojo. Zatori je tega dobrutloviga Gospoda ena tok velika groza obšla, de se je ta muzih v kosteh premeknu inu od negovga svetga trupla ta krvav pot vun izgnov, katir je njemo čez negovu lepu obličje, čez sukna inu negove roke inu po celmo življoto dol teku, dokler ta spodna sukna tega sladkiga Gospuda inu tudi ta zemla pod nim je bla cel mokra. En velik dem al megla je šla od nega ven. Kje timu toku, o Bog, kaj za ena grozovitna težava je tedej naš Odrešenik na teles inu na duš prestav, katir, koker to Rezodejne pričuje, ni le nekatere male, temuč sedeminudevedeset tavžent tristu inu pet krvavih putnih kapel potiv. O nazapopaden čudež! Al je to mogoče, deb en človk v ena taka težava mogu pasti, deb on od smrtne težave tolku potnih krvavih kapel mogu potit? To ja ni oben krvav put, temuč en krvav dež, ja, en krvav gledajne. O kršanski človk, premisli ta velika

težava tojga sladkiga Gospuda Jezusa Kristusa! On ni imov obenh drugih gvantu, deb on te putne biv mogu dol sleči inu druge oblečit, ja, on ni imov enga putniga prta, iz katirim bi se biv mogu obrisat. Obenga ni blo tam, katir temo dobrutlovmo Gospodo ena pomoč al služba biv skazov. O Kriste Jezu, koku je moglu mogoče biti, de ti en tak krvav kopu iz gole težave si mogu putit! Kub ti samu ta mrzu put biv putiv, tok bi že blu zadost težavnu, kir ja tudi te umrjači, katir iz to grenko smrtjo rinajo, obenga druzga potu na pote. Keb ti na biv več koker dve kapel krvi potiv, tok bi se vender ves voln sviet nad le-tim biv mogu zavzeti, kir je blu nazašlišan.

[215]

Keb tebi tudi le v tojmo celmo obraz ta krvavi pot biv ven udaru, tok bli vsi ludje od velikiga čuda mogel reči, ti trpiš taka sila, katira vsa človeška pamet inu vsa moč ta natura preseže. Kir pak ti ne le samu na obrazu, temuč na celmo žvoto kri potiv, inu scer tok obivnu, de toj vovnat gvanti ta krvavi dež niso mogli vsiga popit, temuč de taisti je še dol na zemlo teku, koker s. Lucas prav. O Bog od nebes, kaj si ti pač taistkrat za ena britkust prestav! O vi angeli! Zavzemite se nad le-tim! O vi, otroci Eve, ostrmite na duš inu teles, poglejte, naš Odrešenik trpi tukej za naših grehu vola ena taka smrtna težava, de on čez sedemdevedeset tavžent inu tristu krvavih kapel puti! Kaj se tebi zdi, o človk, al bi mi na imel krvave sovze čez naše grehe točiti, katire so temo narlubšimo sino Marije en tak krvav grenki pot ven izgnal? O trdavratni grešnik! Kob ti toje grehe spoznov, koker jeh on spozna, tok bi ti ne samu krvave sovze jokov, temuč ti bi od žalost zbolu. Kir tudi vuče te v Bugu učeni, keb en človk ta peza inu lestnust tiga narmajnšiga smrtniga greha popolnama mogu spoznat, zravn tudi spoznat, koku močnu ta Božja visokust režalena bode, tok obene sile v negovmo mes na blu, katira od sivne žalost bi se na rezpočla, oben vud bi na celmu žvotu na biv, katir bi na biv persilen se pretrejst, ja, en tak človk bi od strahu iz vseh putnih lukenc kri potiv, to srce bi njemo počlo, v omedlevca bi on padu inu od velike, načloveške žalost inu grivenge bi on ene nargrenkejši nagle smrt umru. O ena strašna reč! O naizrečena hudobija teh grehu! O greh, o greh, kdu bi tebe na sovražu! O naizkončna hudobija, kdu bi pred tabo na bejžu!

XI. Tukej očmo mi premiselt, koku se je Kristus na ta krvavi pot počutu. O brumna duša, jest se tresem popisat, dokler te sveti angeli so se šajhal, nega pogledat, kir skuz ta krvavi put je ta revni Jezus tok truden inu slab postov, de on od težav ni mogu soje glave od zemle vzigent.

[216]

On je tam ležu v sojmo lestnimo krvavimo potu ves moker inu negova spodna sukna je bla tok mokra, de komej ktira suha net na le-ti je bla najdti. Negov svetu obličje, njegove svete roke inu noge, ja, negovu celu svetu truplu je blu povnu krvi, de se skori koža ni mogla vidti. Na sojmo celmo svetmo truplo se je on tresu od bolečine inu mraza inu iz negovih vust neč več ni blu šlišat koker Ah inu gorje!. Te slabust so še bel gor jemale inu ta grenk krvavi pot je silu čedalej bel ven iz tega trupla, de ta zemla pod nim iz krvjo je bla pofarbana. Iz ena beseda, bla je taka nadluga, čez katira se je trda skala usmilila, kir le-ta se je pod Kristusam koker mehak vosk vdala inu le-ta podoba negovih rok inu ledju nase vzela, katira podoba je ven isekana inu v ta cirku svetiga groba Marije bla nesena. Tukej je pač ta bovni Jezus strežbe biv potreben, soje napu mrtvu srce iz ena al druga arcnija ohladit inu pozravt, pak on te narmajnši postrežbe ni imov. On je enga poterbovu, njemo ta krvavi pot dol ubrisat, pak tam ni blu obenga. Nemo je tudi mankala en ruta, iz le-ta se obrisat, pak on ja ni imov, zatori je on mogu soje krvavu obličje iz rokam al pak iz soja sukna enkolku poslužiti. Ja, per njemo je blu to narveči sromaštvu inu enu golu zapušejne, dokler tudi cel te jogri so se nega tok malu am vzeli, koker deb njim na nemo na blo neč ležeče. Zatori damisli si, koker deb tebe Kristus nagovoru, rekoč: „Moj lubi otrok, premisli, kaj jest tukej trpim. Poglej, koku obmilvanu jest tukej na zemli ležim, toj grehi so mene v tako težavo perpravl, de jest na mojmo celmo žvoto krvav pot potim inu na vsih mojih vudah sim tok zlo upešu, de jest moje glave na morem gor vzigent. Inu vender ubenga ni, katir bi se čezme usmilu al meni ta narmajnši pomuč al trošt skazu. Ah, tok usmili se čez

[217]

me inu pernesi meni ta narmajnši trošt ene arcnije, moje bovnu srce iz le-ta potolažt. Obenga kraftnišiga mitelna mojga srca pak ti meni na moreš dati, koker aku ti toje grehe objokaš, katir so mene

v taku trplejne perpravl, inu za naprej en spokornu živlene peleš, kir jest za toja vola ena tok težka pokora delat morem.“ Kader so te lubi angeli v nebesih le-ta velika nadluga videl inu se bali, deb Kristus, katir že tok dovgu iz smrtjo rina, od velike britkust na umru, zatori so oni vsi skupi pred ta Boži tron dol padel inu prosil nebeškiga Očeta, deb on otu sojmu sinu h pomuč pridti, scer blu namogoče, deb on dalej živet mogu. Natu se usmil ta oča čez sojga revniga otroka inu pošle njemo enga angela od nebes v človeški podob, inu koker nekateri menjo, de je s. Mihael biv, drugi pak trdjo, deb angel Gabrijel biv, le-ta je tega Gospuda potrdu. Ne deb on njemo ena nova moč biv dav, zakaj on je močnejši koker te angeli, temuč je brumnu virvat, de on je njemo troštlive besede dav, koker en služabnik, katir sojga gospuda trošta, kader on v boj grede. Inu zatu postavjo te andohtlivi vučeniki en taku spremišluvajne, koker deb ta angel biv k nemo reku.[83] Kje ta angel tedej v telesen podob k njemo peršu v ta brezen inu sojga Boga v enimo tok revnimo stanu vidu, kaj meniš ti, koku se je on prestrašu? Pomisli, kaj bse tebi zgodilu, keb ti tojga Odrešenika v en tak revšen vidu! Iz trepetajnam inu straham padu je on na soje kolena, perpognu je soja glava da zemle, kušnu je te iz krvjo mokre tla inu prav: „O moj Bog inu moj Gospud! O ti vesele nebes inu zemle! Kaj je tu, Kriste Jezu, moj Stvarnik? Toja bridkust mene prestraš! Kdu je tebe, ti troštar teh revnih, tok eržalu? Kdu je tebe, ti začetk tiga živlena, v ta mrtvaška težava perpravu? Kaj pomeni le-ta toj krvavi put, o mogočni Bog? Povej, o Jezu! Kaj je vender tega tojga eržalenga srca en uržah?“

[218]

Na ta glas vzigne ta žalostni Kristus soja bovna glava od zemle, ubrne soje krvavu obličje pruti temo angelo inu iz enim srčnim zdihvajnam prav on le samu te besede: „Ah, moj lubi angel!“ Dokler on od velike bridkust ni mogu več govort. Potem prav ta angel iz perjaznim besedam: „Narčastitluši Jezu, te sovze, katire jest zavol tebe prelivam, sa priča tiga persrčniga usmilejna, katiru jest s taboj imam. Inu Bog otu, deb jest zate trpeti inu ta grenki kelh namest tebe izpit zamogu, kir pak vola tojga nebeškiga Očeta je, de ti tiga sam piti moreš, tok nikar tok močnu na žaluj, temuč vzemi ga iz veselam gor. Zlast kir to trplejne, katiru ti zdej trpiš, ni zuper toja vola, dokler ti si se sam iz Bogam Očetam inu

Svetim Duham od vekomej toku izvolu zavol izveličajna teh ludi inu te sveti očaki v predpeklam čakajo iz veselam inu velikem želam na toje trplejne. Toje trplejne bo tebi scer grenku naprej peršlu, pak premisli tudi, kaj za ena čast inu plačilu boš ti skuz le-tu zadobu. Koker ti sam dobru veš, de tebi za le-ta martra enu veliku povikšajne te časti je perpravlenu, dokler skuz le-tu boš ti postavlen za enga oblastniga gospuda jnu sodnika čez vse stvari. Zatori podej se le stanoviten v to smrt inu nosi potrpežlivo soj križ, sej bo le en kratki čas gviral inu tebi potem to večnu vesele perpravl. Zategavola na boj se tok zlo pred le-tem, temuč iz lubezen teh duš, katire ti tok zlo lubiš, vzemi ta kelih gor inu ga spi iz veselam. Pomisli, kolku tavžent duš bojo za tabo le-tega iz veselam pili inu iz veselam pruti tebi njeh živlene zgubil inu ta kri radovolnu prelil." Svet Bonaventura pak spremišluje inu prav: Ta angel je k timu Gospodu toku govoru, de negova molitu inu ta krvavi pot je on Bogu, sojmu nebeškimo Očetu, naprej držu v pogledan cele nebeške trume inu

[219]

oni so vsi dol padeli inu so nebeškiga Očeta prosili, deb on ta kelih tega trplejna od sojga sinu preč vzev. On pak je njim odgovoru, negov narlubeznivši sin dober ve, de to odrešejne tiga človeškiga rodu na more perpravnš se zgoditi koker iz prelivajnam njegove krvi. Zatori, aku on oče to izveličajne tih duš, tok on more zajne umreti. De te angeli so Kristuso v pušav stregli, je blu en znamne negovga bogstva, de pak nega tukej en angel trošta, to pomeni negovu človestvu. Le-te inu take besede je govoru ta angel iz telesnim glasam inu je ubudu v Kristuso ene take žele za trpeti, de on je biv volan tavžentkrat umreti za ena sama duša odrešt. Zategavola se je on zahvalu timo angelo za negov trošt inu se pomuja na novu ta kelih tega trplejna noter da dno popiti. Potem vzigne nega ta angel od zemle gor inu iz tem narvikšim počešejnam ubriše on njemo ta krvavi put dol. On je njemu postregu, ga potrdu inu potroštu po soj mogočnost inu vzame zadenč iz globoka ponižnostjo slavu od nega. Kader je žie ta angel od nega biv, takrat pade ta lubi Gospod zupet na soje kolena inu se zahval sojmo Očeto za ta poslani trošt, rekoč: „Jest se tebi zahvalim, moj lubi Oča, de si ti moja slabust skuz tojga angela potrdu, inu jest ofram mene gor na novu, toja sveta vola

dapovnt. Ta krvavi kelih, katirga si ti meni naliv, očem jest da dno popit inu vse martre, katire je meni toja pravica perpravla, očem jest iz perpravlenim srcam trpeti. Samu le-tu prosem tebe, o milostvi Oča, spovni se na moja slabust inu dapusti mene tebi perporočenga biti."

XII. Potem kušne ta lubi Gospud ta zemla, na katira je negova sveta kri tekla, inu ostane od soje dovg trpeoče molitve gor, še povn žalost inu bridkust, inu se je ubrisu al pak morebiti je on šov k temu potoku

[220]

inu si je obrisu negovu obličje inu roke, deb te joger na mogel poznati, de je on krvav put potiv. Al kamer je on šov, tam je pustu znamina negovih stopin krvavih na zemli. Pak kaj meniš, kok globoku je tičala v njemo že ta bolečina, katira je on na temu kraju prestav na vsih sojih vudah? Njegove oči so ble cel rdeče zavol preobivniga jokajna, negov obraz je biv cel spremenen zavol prestane smrtne težave, negove roke inu kosti so ble sivnu bolehne zavol sile te bolečine, negovo svetu srce je blu trudnu inu omedlevčnu zavol dosti suvajna, katiru je on prejev. Negovu s. truplu je blu tok slabu, de je on komej mogu na nogah stat, negove svete kolena so cel trde postale zavol dovg trpeočiga klečajna. Samu negov duh je biv močan inu perpravlen, ta martra prestat, inu negova duša je bla potrdena skuz ta Božji trošt. To je ta vojska, katira je sam Bog na temu kraju držov, inu to je ta cena, iz katira je on naše grehe plaču. Zatori domisli si, koker deb ti per Kristuso v temo svetmo brezen biv inu vidu iz tojim očmi, koku je ta krvav put po zemli teku. Zategavola padi na toje grešne kolena inu počasti ta svet krej iz zgrivanim srcam, rekoč: O narbridkejši Jezu Kriste, jest pridem k tebi na ta sveta Olska gora inu iz mogočnim počešejnam stopim jest v le-ta sveti brezen, v katirmu si ti tri ure dovgu molu inu ta krvavi put putiv. Jest tebe prosem skuz vsa bridkust inu žalost, katira si ti v temu vrtu prestav, umeči moje grešnu srce k en pravi grivengi, vžge moje srce iz ta lubezenjo inu andohtjo, iz katira si ti na temo krajo tri ure dovgu tojga Očeta prosu. O Jezu, bodi meni gnadlu, o Kriste, bodi meni milostu, stoj meni na stran v mojih smrtnih težavah

[221]

inu dapusti tebi moja posledna ura perporočena biti.

XIII. Potem pak je on šov k sojim trem jogram inu jih najde spioče inu pele te tri k tem osmem, le-te pak on tudi najde zaspane od žalost inu prav k njim: „Kaj spite vi?“ Koker biv on reku: „Vi bi imel zdej veliku več klicat na pomuč Božja, deb on vam na stran stav v teh perhodnih inu naprej stoječih zuprnostih.“

XIV. Vender je imov ta dobrutlovi Gospud tudi enu usmilene iz sojim jogri inu je djav k njim: „Spite sedej inu počivajte enmalu, dokler vi na bote več mogel dovgu spati. Kir ta ura, v katir bom jest ujet, je blizu.“ Inu toku jh je pustu ta revni Jezus ena ura spati, koker svet Krisostomus prav, inu on je stav per njih inu je čul, koker en zvest pastir čez soja čeda, katira on za lub ima.

Ta oseminupedeseta postava
Koku je gospud Jezus izdan inu ujet biv

Tekst s. evangelija.

„Inu on je k njim rekov: Zadosti je, pole, ura je peršla.“
(Math 26, v. 45)

I. Koker hiter je Judas iz mošuža ven peršu, koker je blu zgori imenvan, tok je on mogel, teku h Kajfežu hiš inu pove timo vikšimo farju, koku de zdej je ta narbulši čas, Kristusa ujeti. Na tu šlišajne pošle Kajfas zdajc po te imenitniš gospode inu pove njim ta majnga Judeža. Te gospodi pak so rekli: „Nam se na zdi prov ob temo svetimo velikanočnimo času inu prazniku, dokler mi bi ne samu ta velik praznik na posvečvali, temuč tudi en velik hrup med ludmi obudil.“ Judas pak je djav: „Vi gospudi že prov pravte, vi pak morte vedti, de se na more vselej dobiti. Aku ga vi tedej ta noč nočte ujeti, tok jest vam neč na morem pomagat, nega v vaše roke perpravt, kir jest si na zaupam več v negov tovarštu jeti, dokler
[222]
on je necojšni vičir tulkaj od mene povedov, de jest v vsakimo blisku sem se bav, negov joger me bojo spoznali inu mene umoril.“ Kader so te fari le-tu šlišal, so oni bli volni, deb Kristusa imel ujeti, pak vender, kulker je mogoče, brez velikiga šmu. Natu prav Judas: „Vi gospudi, mi ga na moremo tok natihama ujet, koker vi mente, dokler kob on al negov jogri na cest začel vpiti, tok bi zdajc vsi ludje skupi pertekel, inu kir oni nega cel za lub imajo inu veliku od nega drže, koker ste vi na četniški dan sami dober videl, tok bi oni mene inu vse, katir bi per meni bli, ukol pernesli.“ Natu so rekel te gospudi: „Tuk stur tedej ti iz ž nim, koker se tebi narbel prov zdi, mi očmo v vsimo toj svet bogat.“ Judas prav: „Jest morem to narmen petstu mož imeti, de meni na bo mogu ujeti.“ Potem so zdajc poslal k tem farjam, farizerjam, pisarjam inu staršim tega folka inu so pustil njim zapovedat, oni imajo

kmalu soje službnike jnu hlapce iz sojim orožjam poslati, katir pak obenga orožja nimajo, se imajo iz dobrim bavtam preskrbeti, zakaj zdej je ta narbulši perložnost, tega Galilejarja ujeti. Toku ih je peršlu v kratkimo času nekaterih stu mož skupi inu vse ludje so se čudil, kaj vender to pomen, de na svet velikanočen večir, kader vsi ludje v narveči andoht inu veselu to velikanočnu jagne jedo, je en taku tekajne po gasah. V timo času pak, kader so se vkop zbiral službnik teh Judov v Kajfasu hiš inu perpravlal iz orožjam inu z latirnami, je ta dobrutlovi Gospud na Olski gori molov. Kader sa že vsi skupi bli inu iz orožjam perpravlen, je djav Judas, oni imajo nekatere štrike iz sabo vzeti, za nega zvezat. On je tudi otu, deb oni vsi dober iz orožjam inu palcam bli

[223]

preskrbleni, kob morebiti ta folk tega Gospuda otu obvarvat, de se bojo mogel ohrant, inu de imajo dosti bakel inu latirn iz sabo vzeti, deb oni nega ponoč lohku jeskat mogel jnu deb se negov Mojster ponoč skriti na mogu. Judas je vzev iz sabo ena množca Pilatušovh službnikov, zategavola deb ta folk se na smov an vzeti za odrešejne tega Gospuda, kir tega deževskiga oblastnika poglavar inu službniki sa tam bli. On je tudi vzev službnike od teh vikših farju inu farizerju, deb tega nadovžniga Gospuda obeden na mogu inu tudi na smov brant.

II. Judas, malupriden človk, je tudi pogirvu soje denarje, za katire je on to nadovžnu Jagne predav, inu oni so nemo dali trideset srebrnikov ter so rekli k nemo: „Tukej imaš ti toje dnarje, koker si ti z nam zglihu, inu aku ti ta reč boš prov opravu, tok očmo mi tebi še več dati.“ Inu kader so oni imel ven z mesta jeti, je zapovedu Kajfas tem službnikam inu vsem žovnirjam Pilatuša, oni imajo le na Judeža gledat, nega bogat inu vse striti, kar on njem zapovedov bode.

III. Kader se je že povnuč perbližvala inu je blu čutit, de vsi ludje sa spati šli, takrat vstane gor ta nasrečna množca inu grede ven iz mesta tiga večniga Boga lovit, katirh po majng nekaterih je blu okol petstu, al to narmen tristu mož. Judas pak je šov naprej inu zravn nega nekateri vikši teh mašnikov inu poglavari tega tempelna inu za le-tem cela truma. Koker hiter pak so oni k tega

vikšiga farja hiš peršli, tedej grede Judas sam k te hiš, v katir je Kristus to velikanočnu jagne jedu, inu je pustu soja družba per Kajfasu hiš stati, rekoč, on oče sam kje jeti: „Inu kader bom šlišu, de ta Mojster je že noter, tok očem jest vam zdajc en znamne dati, de vi bote naglu peršli

[224]

inu ta hiša obsul.“ Kader je Judas že k te hiš peršu, je potrku inu prašu, a je ta Gospud še tukej. Kader pak je on šlišu, de ga ni več tam, inu zvedu, de ta Mojster je že zdavni iz mesta ven šov, tok je on sam per sebi mislu, ta Gospud je na Olska gora v ta vrt šov, zakaj on je vedov, de on je navada imov, v ta vrt hodt molt. Zatori se je naglu vrnu inu je reku k temu folku, katir je per nemo biv: „Mojga Mojstra scer ni več tukej, jest pak že dober vem, kje je on. Jest ga očem gvišnu najdti. Pejte le z mano, jest očem že nega v vaše roke perpravt.“

IV. Grede tedej ta poredni Judas skuz mestne vrata ven pruti Olski gori inu iz z nim cela judovska sadrga. Inu na le-ti pot je on djav k timo judovskmo folku, katir je iz nim šov (Marc 14): „Jest očem vam enu znamne dati, katirga jest kušu bodem, taisti je ta pravi. On zna soja podoba še sprement, on tudi ima enga jogra, katir je nemo cel zlo podoben inu enak, pak jest nega dobru poznam, zatori kader bodem jest nega kušnu, tok ga popadite koražnu inu ga pelite varnu inu previdnu, de on vam na uide, dokler kader bodem jest nega vam enkrat v roke dav, očem jest roke umit. Aku ga vi bote varval, vi ja dober veste, kulkukrat je on vam iz vaših rok ušov.“ Te Judje pak so djali: „Kader bomo mi nega že v naših pesteh imel, ga očmo še dost

[225]

trdnu zvezat, de nam na bo mogu odjeti, koker je on drugekrat sturu, zunej keb se on iz naših rok skuz coprnija vun spravu. Pak mi očmo nega že prehteti inu nega tok krotkiga sturiti, de bo njemo uhajat prešlu.“ Le-te inu take pogovare so oni na pot med sabo imeli inu ta zapeliv hudič, katir je v njeh srcah prebivu, jeh je tok sterpen skaču, de oni sa bel steklem pesam koker ludem glih ratal. Tukej tebe prehajajo te žele, deb ti biv vidu, kaj je ta lubi Jezus počev, kader je on ta srdit folk vidu le-sem pridti. On je scer biv iz srca volan, to smrt trpeti, vender biv je on en človk,

tok dober, koker sma mi, inu kar iz nas eden v takimo strahu brez greha biv počev, le-to je tudi on sturu. Zatori koker hiter je on ta folk iz mesta vidu jeti, tok je nega en tak strah obšov, de se je na celmu žvotu tresu, to srce je v nemo tovklo od težave inu lasje so nemo pokonc stal, kir je on vidu, de oni niso samu peršli, temuč de ravno tulkaj hudiču je iz njim peršlu, kulker je teh žunirju blu, dokler en sleden je v src enga hudiča imov, katir je taistu iz peklenska jeza zuper nega dražu.

V. Kader je že Judas inu ta folk z baklami inu z latirnami, z mečmi, palcami inu orožjam iz mesta šov, jeh je ta dobrutlovi Gospud od deleč vidu, pruti nemo jeti. Zatori se je on v prvimo pogledu le-teh tulkaj prestrašu, de je on menu, nemo je namogoče le-te perčakat. Zategavola stegne on soje obedve roke ven inu teče iz trepetajnam sojga duha triinudvejset stopin deleč k eni veliki skali, koker bi on otov od težav inu strahu noter zlesti. Inu pole, kader je on toku iz stegnenim rokam k te skal perteku, tedej se usmil ta naobčutliv kamen čez ta velika potreba sojga Stvarnika inu je postov tok mehak koker gorak vosk inu je prejev Kristusa v se, koker biv on otu nega iz usmilejna v soja bramba gor vzeti inu pred očmi teh Judov skriti.

[226]

K pričvajnu tega je v taisti sten te skale en notervtisnen modu enga človeka podoba tam ustov, koker keb en človk iz ven stegnenim rokam, s prsmi inu obrazam v le-ta biv padu. Le-ta furm je vidti cel vtisnen, posebnu pak ta podoba inu te znamna teh rok inu prstu, katire je Kristus iz strahu tega padca naprej držu. Ta skala je ukol dvejset čevlu dovga inu deset čevlu šeroka inu stoji cel pokonc triinudvejset stopin od tega kraja, kir je Kristus ujet biv. Toku spričuje več brumnih mož, katir so na Olski gori bli inu vidli. Te romare se uležejo iz andoht z rezpetim rokam na ta skala inu obžalujejo ta britkust, katira je Kristus takrat prestav. Pred dvestu letmi je ta skala še tam stala, sedej so jo pak te Turki ven isekal inu preč spravl. Tukej obstoj inu premisli, o kršanska duša, kaj je toj Odrešenik takrat za en strah prestav, kader je on od strahu te martre zavol slabust soje nature noter da te skale teku. Za resnica, nega je obšla ena taka težava, katira tok rekoč je nega permorala, preč bejžat. Kader je on še tok revn na timo kamnu ležu, takrat je

tovklu to srce v njemo brez prenehajna inu ta mrzu pot je prešov negov celu truplu. Zatu tudi iz strahu te smrt je on prov iz srca milu zdihnu inu iz trepetajnam je on sam k sebi rekov: „O gorje meni ubogimo! Ah, koku se bo meni godilu! O Bog, poglej na moja velika težava inu usmil se čez moja sivna nadluga! Obvari me pred mojim sovražniki, dokler oni pridejo močni čezme.“ Kader je on že enmalu v naročje te mrzle skale počivu inu le-ta iz sojim sovzam poškrofu, tedej je on ta skala k hvaležnost perjaznu kušnu inu je djav k nje toku: „O ti krotka skala! Ti imaš več spoznajna pruti tojmo Stvarniku koker te ludje, zatori bodi od mene požegnana inu tem

[227]

trdavratnim srcam k špotu naprej postavlena.“ Natu on še enkrat le-ta kušne inu grede zupet na soj prvi krej. Inu kader je on kje peršu, obrne zupet soje oči pruti timo judovskimo folku inu hje v sojmo src toku nagovoru: „Moj folk! Kaj sem jest tebi sturu inu v komu sem jest tebi biv nadležen? O moja stvar, jest sim tebe v te noč iz sužnost odrešu, ti pak zdej prideš mene, tojga Stvarnika, ujeti inu očeš mene koker enga hudadelnika ujetga pelat! O kaj sem jest tebi sturu! Jest sim peršu, tebe od hudičove oblast odrešt, ti pak prideš, mene vezat koker enga rezbojnika. Tebe, o moj folk, sem jest iz egiptovske dužele spelu, inu ti perpravlaš meni, tojmo Stvarniko inu Odrešeniko, ta špotliv križ! Zatu de sem jest tebe štirdeset celih liet iz nebeškim kruham v pušav špižu inu v ena tovsta, dobra dužela pelu, perpravlaš ti meni gavge tiga križa! Zavol tebe sem jest cela egiptovska dužela iz nje prvič rojenim pobov, inu ti prideš mene gajžlat inu te smrt čez dati! Krala faraona sim jest v Erdečimu murju utopu, inu ti prideš mene tem vikšim farjam čez dati! To murje sim jest pred tabo saksebi prepreču inu tebe iz suhim nogam skuz perpelu, inu ti misliš meni moja stran iz ena sulca odpreti! Jest sim tebi v enimo oblaku naprej šov, inu ti peleš mene k sodni hiš Pilatuša! Jest sim tebe iz zrava voda napoju od trde skale, inu ti očeš mene iz jesham inu žovcam napajat! Zavol tebe sem jest teh Kananejarju krala pobov, inu ti očeš moja glava iz enim trstam potovčt! Jest sem tebi ta kralevi ceptar Juda dav, inu ti očeš moja glava iz trnam kronat! Jest sim tebe iz velika sila povikšu, inu ti očeš mene na gavgah tega križa perbit! Ah, moj folk! Kaj sem jest

[228]

tebi sturu al s kom sem jest tebe režalu? Morebiti, de sim jest toje bovnike ozravu, toje slepe videoče sturu, tojim mutastim to govarjene, tojim gluhim to šlišajne, tojim krulovim inu sklučenim njeh vude inu zravje, al de sem jest tojim mrtvim to živlene zupet dav? Jest sim tebi vsa toja očetova lubezen inu zvestoba skazu, inu ti prideš meni vse hudu inu žalnu povračvat!“ Takim inu drugim besedam se je ta revni Kristus v sojim src pertožu inu je tam stav v težav inu strahu inu je čaku na soje sovražnike. Ti zamoreš tudi dober virvat, de ta lubi Jezus je sovze prelivu.

VI. Kader se je že Judas iz soja družba k Jezusu perbližovu, zbudi ta dobrutlovi Gospud soje spioče jogre gor, rekoč: „Zadost je, kolker dovgu ste vi spali. Vstanite gor, dokler ta ura je peršla, de Sin tega človeka bode v roke teh grešnikov čez dan. Pole, katir bo mene izdav, je blizu.“ Sa tedej gor vstal te joger, še povni spajna, inu oči brisal inu so eden druzga predramli. O Bog, koku zlo pač so te revni joger se prestrašel inu kok kmalu sa se oni iz spajna zbudil! „O de se Bogu smil“, so oni djal, „smo mi tedej le-ta ura doživel, de naš brumni Mojster ima ujet biti. Se mi tedej bomo v le-ti ur mogel ločt.“ Medtem kader sa te terje joger treiseoč per Kristuso stal, je lohku virvat, de le-ti drugih osem so te žovnirje mogel šlišat pridti inu od strahu h Kristusu sa pertekli, kličeoč inu vpioč: „O lubi Mojster, pomagi nam, dokler le-sem pridejo te žovnirje inu očjo nas ujeti.“ Ta dobrutlovi Gospud pak jh potrošta, rekoč: „Bodite per miru, moj lubi otroci, zakaj oni vam na bojo neč žalga sturil, z mano revnim pak oni bojo jamrnu delal inu grozoviten ob živlene perpravl. Zategavola jest vam k zadnimo pravm lohku noč, kir mi v temo živlenu ne moremo dalej skupi biti.“ Inu kader je on le-tu govoru, pade on enimo za tem drugim ukol

[229]

vratu inu je enga sledniga iz objokanim očmi persrčnu kušnu inu zavol prevelike lubezen, katira je on pruti njim imov, je on menov, negov srce se more nemo rezpočt, de on tok jamrnu se od njeh ločt inu v le-ti veliki revšni pustit more. Te ubogi joger pak sa bli skuz le-ta srčna lubezen njeh Mojstra tok zlo k usmilenu ubujen, de oni od velike bridkust so tok milu zdihval, klagval inu jokal, de tudi te angeli teh nebes iz njim so mogel usmilejne imeti. Inu medtem

kje ta dobrutlovi Gospud še govoru k sojim jogram, pride Judas, ta izdajavc, inu iz ž nim ena velika množca tega folka z baklami inu z latirnami, z mečmi, palcam inu orožjam inu so skrival te luč, koker so oni narbel mogel. Inu so gledal po vseh krajeh ukol, keb oni to nadovžnu Jagne v katirmo kraju v enimo grmo al pod enim drvesam stati zamogel vidti. Ta lubeznivi Gospud pak za skazat, de on radavolnu v ta smrt grede, ni otu njih na taistimo kraju, kir te terje jogri so spali, perčakat, temuč je šov njim iz sojim anajst jogram napruti, deset stopin pred ta krej, kir teh osem jogru je sedelu, na katirmo je on tudi ujet biv. Inu le-ta krej je biv še dvestu stopin inu petnajst od tega kraja, kir je Kristus molu. Iz tiga se dol vzame, koku radavolnu je on k te smrti šov, dokler on je sojim sovražnikam tok deleč napruti šov. Le-ta lubezen Kristusa popiše s. Joanes toku: Zategavola kje Jezus dober vedu, kaj bode čez nega peršlu, grede on njem napruti. Iz katirm besedam oče on njem posebnu na znajne dati te naizrečene žele Kristusa k negovim trplejnu, kir on je dober previdu, kok hudo se bo njemo godilo, vender je šov sojim sovražnikam napruti. Od tega je tudi reku Kristus k sveti Mehtildi toku: „Pomisli, iz kaj za ena perjaznastjo inu lubezenjo sim jest mojim sovražnikam napruti šov, kader so oni mene z mečmi inu palcami

[230]

glih koker enga rezbojnika inu hudadelnika k smrti jeskali. Jest pak sim šov nim naprut glih koker ena mati sojmo otroko inu sem se rad v njeh roke dav, deb jest njeh iz grla tega vovka potegnu.“

VII. Kader tedej je Gospud Jezus sojga izdajavca vidu inu vse tu vedu, kar se je njemo imelu pergoditi, se je otelu to nedovžnu Jagne volnu v ta smrt dati. Inu grede ven njim napruti inu je rekov, koker svet Šentjanž zamirkuje na 18. p.: „Koga vi išete?“ Dokler iz perpušena Božiga se je zgodilu to, de oni nega prvič niso poznal, tudi Judas ne, katir je pred njim šov, zakaj morebiti je on menu, le-ta je Jakob ta Majnši, katir je timu Gospodu se enak vidu. Zatori so oni okol pogledal, keb ne več koker en sam tam biv.

VIII. Na prašajne tega Gospuda so oni nemu odgovarili: „Mi išemo Jezusa Nazarenskiga!“ Koker bli oni rekli: „Ti tihu bodi inu povej nam, al morebiti ni Jezus Nazarenski tukej, tok mi tebi nočmo

neč striti.“ Jezus pak je k njem reku: „Jest sim, kateriga vi išete.“ Koker hiter pak ta Gospud je te besede govoru, so se oni ustrašel, nazaj zvrnili inu so znak padli na zemlo. Dokler Gospud Jezus je otu skazat soja muč, pak tudi kmalu je natu skazu soja človeška slabust. Inu kader sa oni toku na zemli ležal, bi ta nadovžni Gospud biv lohku ubejžu, pak on ni otu, kir on se je vdav volnu v ta smrt. Oni pak skuz le-tu ne samu ta mogočnost Kristusa niso spoznal inu od soje hudobne vole odstopil, temuč sa še tulkajn bel skačen postal inu so miseln, koku bi se oni nad Kristusam imeli mašvati.

IX. Oni pak sa kmalu zupet gor vstal inu svariv eden tega druziga zavol negove caglivost inu so djali: „Ta coprnik je to biv inu je nas iz soja coprnija dol vrgu,

[231]

pak na dejte, nak, mi očmo nega že popasti.“ Potem zupet praša ta ponižen Gospud Jezus inu je reku k njim: „Koga išete vi?“ Oni so pak rekli: „Sej smo mi tebi ja povedal, de mi Jezusa od Nazareta išemo, kam je prešov. On je nas iz soja coprnija znak dol vrgu.“ Ob taistimo času sa te joger Kristusa tudi k Gospodu peršli inu sa stali per nemo v temi. Potem prav k njim Gospud Jezus: „Jest sim vam povedu, de sim jest.“ Koker biv on reku: „Jest sim le-ta, katir je vas iz besedam dole vrgu. Kir pak ste vi trdavraten inu nočte virvat, tok jest dam mene vam spoznat. Aku tedej vi mene išete, pole tok mene popadite, jest se podvržem vaš oblast. Vi inu ta peklenski satan iz vsem sojim služabnikim znate z mano striti, kar vi očte. Glih koker vam moj Oča oblast čezme da, tok tudi jest vam dam popolnama oblast čezme inu očem perpustit, z mano delat koker vovkam iz ena krotka vovca. Pak vender pustite moje jogre brez režalejna preč jeti!“ De bi se ta beseda dapovnila, katira je on govoru, de od teh, katire si meni dav, nisem obeniga zgubu.

X. Ta čas sa stali te judje per Kristuso, pak vender nobeden ni biv tok srčan, deb on biv roka na nega položu, dokler te služabnik niso prov vedli, ktir bi ta pravi biv, zakaj je blu temnu, de oni nega niso mogel natank vidti, akulih so bakle inu latirne imeli, inu nekateri iz njeh so tudi nega dostkrat vidli. Tudi so se oni bal, deb on soje podobe na biv spremenu, zatori so oni otel čakat tok dovgu, de

ta poredni Judas bode njega zgrabu. Kir pak Judas je le odkladu, zatori so Judje med sabo memrali, rekoč: „Kaj mi tukej gledamo? Zakaj mi na popademo tega coprnika?“ Drugi pak so rekli: „Sej
[232]
ga mi na smemo perjeti, dokler de Judas nam en znamne da!“ Zatigavola so oni Judeža perganal, de on ima njem skazat, katirga oni imajo popasti. Zatori je perstopu Judas, ta hudobni izdajavc, zdajc k nemu inu je djav: „Zrav bodi, Mojster!“ Inu ga je kušnu, koker biv on reku: „Lubi Mojster, jest ramnu iz mesta pridem inu na vem, kaj le-te ote al od kod sa oni peršli.“ Dokler ta Gospud Jezus je ta navada imov, kader so te jogri od nega šli al zupet k nemu peršli, tok so oni njega kušnili inu on tudi njeh. Inu toku se je pustilu to nedovžnu Jagne Jezus zdej tudi od tega prekletga človeka Judaža kušent.

XI. O strašnu djajne, kakršnu ni blu šlišat! Judas kušne Kristusa inu ta hudič kušne našga Gospud Boga, dokler Judas je imov hudiča te fovšije v sojih ustih inu s tem hudičovm žnabli je on kušnu Sinu nebeškiga Očeta. Akulih pak je ta dobrutlovi Gospud dober spoznov tega Judeža hudobija, vender se ta dobrutlovi Gospud ni od nega obrnu, temuč se je pustu od tega hinavca rad kušent. Vender je v src milu zdihnu inu je reku k njemo: „Perjatu, pokaj si ti peršu?“ Koker biv on reku: „O Judas, ti skažeš scer to perjaznost v znamnu, pak ta hudobija nosiš ti v srcu. Jest dober vem, pokaj si ti peršu, zakaj iz kušvajnam izdaš ti mene, tojga Mojstra, katir je tebi dost dobriga sturu, inu ga čez daš v roke negovih sovražnikov. Take svete lubezen se ti od mene nisi navuču. O moj lubi joger, sem jest tedej le-tu per tebi zaslužu? Je tedej le-ta ta hvaležnost, de sem jest tebi tulkaj dobriga sturu? O moj perjatu, pokaj si ti peršu, koku je tebe ta hudoba tok zlo uslepila? Ah, pojdi zaj v sam se inu pomisli, koku ti toja uboga duša iz smrtnim greham ferdamaš, de ti mene, tojga zvestiga Mojstra, na taka fovš
[233]
viža iz kušvajnam izdaš. Jest prosem tebe, obrne se že nazaj, jest očem tebi iz srca odpustit inu tebe zupet za mojga perjatla gor vzeti.“ Toku je govoru nemu Kristus k srcu, ga je objev inu toku se je pomuju on, le-to kamnitnu srce omečite. Pak vender zabstojn inu brez sadu. Al komu bi k srcu na šlu, kader eden premišluje,

koku se je Kristus ponižu od teh izdajanih vust Judeža to kušvajne gor vzeti! Ja, je samu perpustu, temuč se je tudi vreden sturu, iz sojim Božim ustam njega sam kušent. Dokler to nam pričuje to rezodene s. Brigite, de kir Kristus je biv ene dovge postave, Judas pak majhne, tok je soja Božja glava iz narvikši perjaznostjo dol perpognu, soje sladke usta ne te fovš usta Judeža položu inu se ni samu od Judeža pustu kušent, temuč je tudi on njega perjaznu kušnu. Čez ta velika lubezen zavzemi se, o človk, inu preudar ta lubezen, katira on pruti tebi ima, za izveličat toja duša! O kulkukrat je on tebe jesku spreubrniti, o koku dovgu je on s tabo imov potrplejne! Pomisli nazaj, o človk, kulkukrat je on cel perjaznu k tojmo srcu govoru: „Perjatu, pokaj si ti peršu? Pak vender vsiga tiga se nis neč ahtov inu si v toj hudobij naprej drv koker Judas. Ah, obrni se zupet nazaj od tojih grehu, tok bodeš moj perjatu koker poprej!“

XII. Zdej pridemo mi, o brumna duša, šele prov na ta začetik tega trplejna Kristusa, dokler da dosihmav je naš Izveličar še v sojih rokah porn biv, zdej pak pade on v tuje roke, inu scer v roke sojih narhujših sovražnikov, v roke le-teh, katir bel tem hudičam koker ludem enak sa. Katir tedej so iz

[234]

njim tudi tok grozoviten delal, de en slednu brumnu kršansku srce nad le-tim se more prestrašt. Kader je ta dobrutlovi Gospud Jezus še iz Judežam govoru, sa služabniki teh Judov naglu na nega planili iz velika glavtjo. Eden ga je perjev za lase, ta drugi ga je popadu za vrat, ta treki za roke inu gvante, ta četrti za noge ter so toku to nadovžnu Jagne sem ter kje vlačil, iz velikim vpetjam inu glavtjo inu cel nausmilenu dol na zemli vrgli, rekoč: „Tukej lež, ti coprnik, ti si nas iz toja coprnija dol vrgu, zdej očmo mi tebi nazaj vrnit!“ O kršanska duša! Pomisli tukej, koku so te stekli psi iz Kristusam delal! O kdu oče zadost dapovedat, koku so oni nega bil, suval, tovkel, po nemo hodil, vlačil, skraspal, zapluval, cbal, feržmagval inu preklinval! S. Bonaventura prav, de ti hudobni Judi so tega dobrutloviga Gospuda dostkrat gor potegnil inu zupet dol vrgli inu de sa oni brez vse milost iz sojim nogam po njemu skakal, koker tudi, de sa oni njemu na negov svet trebuh pokleknil, iz pestmi na usta čafal inu njemo dosti las iz negove brade inu glave zroval. Tukej

tedej je ležu ta ubogi Kristus med rokam teh srditih levu inu je že biv toku spremenen, de se je komej več spoznati zamogu. On je tam ležu koker ena potrpežliva ovčica inu se ni pertožu iz obena beseda, zdihnu pak je on včas cel milu v sojmu srcu k sojmu Očetu inu je ofru njemu soje trplejne, rekoč: „O nardobrutlovši Oča, poglej, koku se meni toku hudo godi! Poglej, koku nausmilenu bom jest držan! Vzemi gor, [o] lubi Oča, vse le-te rane inu žlake, katire jest teb gor ofram za grehe celga sveta!“ Kader so pak te jogri vidli, kaj iz tega ima pridti, namerč de oni njeh Mojstra očjo ujeti, so djali k nemu, koker s. Lucas na 22. postav spričuje:

[235]

„Gospud, očmo le z mečam mahniti?“ Oni so dva meča imel, koker je blu poprej imenvan, inu zatigavola sa oni bli volni inu perpravlen, se branti inu sojga Mojstra od negovih sovražnikov rok odrešt. Te lubi jogri, kir oni so vidli, koku je Kristuso je sovražnike iz ena beseda dol vrgu, so miseli, oni zamorejo lohku vse skupi dol pobiti. Zatori sa oni bli srčni inu so si zaupal, se brant.

XIII. Ta dobrutlovi Gospud pak je odgovoru sojim jogram, katir so nega glih komej zavol velikiga vpetja šlišat mogel, inu je reku, per svetim Šentjanž na 18. p.: „Pustite jeh dosihmav.“ Koker biv on reku: „Pustite le-to se zgoditi noter da enga druzga časa. Vi nimate mojga ujetja nazaj držat, dokler čez le-tu bode v perpravnimo času to mašvajne peršlu.“ Peter pak, katir je bel goru v lubezen Kristusa koker te drugi joger, je mislu sam per sebi: „Aku jeh tok pustimo, tok se bode hudo zašlu.“ Zatori kir je on meč imov, ga je izdru ter je iz takim ajfram šov čez te beriče, koker deb on otu vse naenkrat posekat, inu on je mahnu po tega vikšiga farja hlapcu, katir je Gospud Jezusa za vrat popadu, inu je nemu negovu desne uhu odseku. Inu temu hlapcu je bilu ime Malhus, en hudoben človk. Inu kader je on ta žlak biv sturu, je on otov še enkrat udart.

XIV. Ta Gospud pak tega ni perpustu, temuč glih koker jezen je on rekov k nemo: „Peter, zavrni toj meč v nožence, zakaj vsi, katir meč vzamejo iz lestne oblast brez povela soje gosposke, bodo skuz meč konc vzeli. Jest nočem imeti, deb se vi branil. Keb se jest otu bojvat inu brant, meni na blu druziga treba koker mojga Očeta prositi inu on bi meni sedej več poslu

[236]
koker dvanajst legijonu angelu. En legijon pak je šest tavžent šeststu šestinušedeset inu en sam zamore cev volen sviet brez vse muje pokončat, keb Bog otu imeti." Koker biv Jezus otu reči: „Peter, keb jest mene otu varvat al branti, tok bi jest toje pomuč na potrebovu, jest zamogu že dergač striti."

XV. Dalej prav ta Gospud k Petro (Joh 18, Math 27, Isaias 39, 53 inu 22, 67): „Nimam li jest piti ta kelh, katirga je meni moj Oča dal? Koku se bodo pak Pisma dapovnile, kader toku more biti?" Zavol teh besedi je Peter cagaviten postov inu je šov preč od te trume teh Judov, katir ukol tega Gospuda so stal, inu obeden se ga ni lotu, dokler ta Gospud ni otu, deb ktir iz negovih jogru imov ujet biti. Inu ta dobrutlovi Gospud Jezus se je doteknu tega hlapca uha, dokler on je bliži nega stav, inu ga je uzravu. Nad le-tim pak se je močnu za čudit, koku Kristus more tok dobrotlov biti, katir tudi tem, katir sa peršli nega loviti inu umoriti, dober stri inu noče, deb se njem kej žalga imel pergoditi. Keb ti Judje na bli kamnitnih src imel, tok bi se oni bli imel ja preobrnit inu od sojga hudobniga dela odstopt. Pak ta hudobni sovražnik hje tok kamnitne sturu, de oni se niso pustil umečiti ne skuz mogočnost Kristusa ne skuz negova dobruta, vender nekater za trdnu drže, de Malhus je od zavzetja zavol tega velikiga čudeža Kristusa v se šov inu soja hudobija spoznov. Se je tudi od te poredne družne odloču inu začev soje grehe milu objokat. Toku je Kristus za ta duša Judeža, katira je nemu hudič ukradu, ta duša Malhusa nasprut dobiv. Tulkaj zamore ta lubezen, katira se sojim sovražnikam skaže.

XVI. Potem je Gospud Jezus govoru h ti množci inu h tem, katir sa k nemu bli peršli, nega ujeti, vikšim
[237]
farjam inu oblastnikam čez tempel inu h tem starišam: „Vi ste koker k enimo rezbojniko peršli, z mečmi inu z drogmi vunkej mene lovit. Al sim jest tedej en rezbojnik al sim jest en pes, di vi s palcam le-sem pridete? Saj sim vsak dan per vas sedu v tempel inu vučiv ter niste name rok položili. Zakaj moj čas še ni biv peršu, le-ta pak je vaša ura." Koker biv ta Gospud reku: „Keb jest mene radovolnu v ta smrt na dav, tok vi sedej mene ravnu tok

malu zamogel ujeti, koker malu ste vi mene popred ujet mogel v tempelnu. Inu tu je ta moč te teme, to je ta oblast tega hudiča, katir je en gospud teh temnic. Zdej pak se jest volnu dam v ta smrt, zatori vi na bli imeli toku sovražnu nadme pridti.“ Iz tem besedam je dav Kristus zastopt, koku težku je nemu blu, de oni nega glih koker enga rezbojnika so oteli ojeti, kir vender bi oni nega bli zamogli ujeti koker scer enga spoštenga moža, katir, kob on jmov na krvična viža noter potegnen biti, se volnu za ujetga da jnu naizvezan pred gospoda grede. Tukej zamirki, de Kristus je biv koker en rezbojnik iz tem Barabam ujet, med dvem rezbojniki križan, od teh rezbojniku umorjen inu zavol teh rezbojniku trpu inu toku plaču, kar on ni rapov.

XVII. Ta množca pak inu ta vikši poglavar inu teh Judov služabniki so vzeli tega dobrutloviga Jezusa inu so ga zvezali, prav svet Joanes na 18. postav. Inu kader so oni nega zvezat otel, so oni nega tulkaj zlo sem inu kje pehal inu suval, de on koker en krotku jagne je dol na zemla padu. Ja, te nausmileni ludje so nega dol na zemla potegnil inu potlačil, koker svet Bernard prav. Tok sa oni njemu na trebh pokleknil inu zapluval njemu v negov

[238]

obličje jnu so rekli: „Zdej ti ležiš tukej, ti coprnik, ti si nas dol vrgu, ti moreš tudi pred nam na zemli ležat.“

XVIII. Potem iz trdim inu velikim štrikem, katire so oni sabo pernesli, so zvezal oni timo sladkimo Jezuso negove svete mehke roke ter so jeh nemu potegnili zad na hrbt inu tok trdu križem potegnil, de sa njemu negove svete roke začrnele inu te trdi štrik v negova s. koža šli. O kršanski človk, tukej pomisli, kaj za ena bolečina je ta žlahtni sin Marije, toj Odrešenik, taistikrat trpu! Le-ta je biv trdu zvezan, katir je en odveznik teh grehu. Potem so oni njemo tudi en štrek okol žvota pervezal inu dva za rame, deb oni nega pelat mogel. Inu koker svet Damascenus prav, tok so oni nemo vrgli en štrek na vrat, koker tesen so oni narbel mogel, vender toku, de ga niso zadavl, inu so ga toku zupet potegnil gor od zemle iz velikim vpetjam. Inu kir so oni nega za enga coprnika držal inu se bali, deb on te štrike na pretrgu, zatori so oni njemo še ena železna ketna ukol života djali ter so menili, le-te on na bo mogu pretrgat. Le-ta ketna

je še [do] današniga dne v Pariz, kamer je bla od svetga Ludovika, francoskiga krala, pernesena inu v velikmo počešejno čislana bode. Le-tu vezajne je blu Kristusu cel špotliv inu je njemu znotrej v negovmu src bolečina delal, kir on skuz le-tu je za porednišga držan biv koker en rezbojnik al coprnik. Dokler kader bode en tak ujet, tok ga na zvežejo, temuč bo pelan le dober zavahtan, sicer je prost. To nedovžnu Jagne pak je otelu zavol tega zvezan bit, deb on nas od špringarju naših grehu odvezu. Le-tu inu več takiga so oni delali iz tim ubogim ujetim Krisusam inu so ž nim andlal toku strašnu, de je težku virvat, še teži dapovedat. Katiru se iz

[239]

tiga dol vzame, kir s. Krisostomus prav, Bog Oča je v te noč trplejna Kristusa ta pekov odpru jnu vsem hudičam, tudi cel temo vikšimo Luciferjo, perpustu ven jeti jnu nad Kristusam vse hudu, kar si oni v sojih hudičovih srcah domiselt zamorejo, dapovnt. Zategavola na tu perpušejne sa vsi hudiči iz pekla šli, jnu so vse Jude inu ajde obsedli glih koker eden med njim je Judaža obsedu inu so taiste tok zlo zuper Kristusa srdite sturil, de oni tok rekoč od togote inu hudobije sa obdovjal inu Kristuso tok grozovitne nakladal, kakršne poprej oben človk bsi domislu na biv. Dokler te Judje inu ajdje taistkrat tok rekoč nisa bli ludje, temuč sa bli glih koker te obsedeni, katir brez milost enga sledniga, ktir njim naprej pride, popadejo, skraspajo, zadavjo inu reztrgajo. Iz tega znaš ti dol vzeti, koku hudo sa iz ta krotka ovčica delal inu koku naizgruntan je negovu trplejne grenku blu. O nebeški Oča, kaj delaš ti, očeš ti tojga lubiga Sinu cel inu popolnama pustit dakončat? Je tedej le-tu enu znamne Očetove lubezen, iz sojim edinim narlubeznivšim otrokam toku v caker hoditi? Kaj tedej te ludje niso mogočen, zadost tojga ubogiga otroka martrat, de ti tudi tem hudičam iz pekla nega čez daš? O srdit Oča, kok[?] vojstra je toja šiba! O strašni Bog, kdu bse pred tabo na bav! Jest dober vem, de ti zavol mene tojga narnadovžnišiga Sinu si pustu toku krotit, jest vem tudi dober, de moj grehi sa tolk težki, de vse tiranstvu teh ludi ni zadost grozovitna taiste vrednu poštrafat, zatori ti vse hudiče k temu pokličeš, deb oni imel pomagat toje mašvajne dapovnt. O moj Bog! Kader jest le-tu premišlujem inu se na bojim grešiti, tok more moje srce teri koker železbiti. Ah, koku se

[240]
bo meni godilu, keb jest po moj smrt v roke teh hudičov imov pasti! O koku grozovitnu bi oni z mano ubračal, dokler aku oni so iz tojim nedovžnim sinam tok delal! O Bog, koku prestrašnu, koku nausmilenu inu kok tiransku bojo oni z mano delal! O Bog, dodeli meni gnado, de se jest pred njim varjem inu nigdar v njeh oblast padem. Ta krej, na katirmo je Kristus ujet inu načlovešku držan biv, bo po spodobnost od teh virnih češen inu iz velika andohtjo obiskan. Scer obena cirku tam na stoji, vender je iz en zidam obdan. Inu stoje še devet lepih velikih olk le-tam, katire od časa Kristusa sa le-tam stale jnu od teh romarju koker svetine češen bode. Zatori domisli si, koker deb ti na taistem kraju biv jnu Kristusa med rokam sojih sovražnikov na tleh ležat vidov.

XIX. S. Mateus tukej prav: Tedej so nega vsi jogri zapustil inu sa ubejžal. V timo so si pak te jogri en slab ime perdobil inu tudi sojga Mojstra močnu režalil. Tok dovgu, de niso rok na nega položil, sa bli še le koražen, tudi sa bli perpravlen iz mečam noter udart. Ja Peter cel sam, dokler se je zanesu na pomuč Kristusa, je menu, on oče vse skupi naenkrat posekat. Koker hiter pak so te jogri videl, koku nausmilenu so te Judje na njih Mojstra planel, nega dol vrgel, trdu zvezal, srdit inu grozovitnu ž nim delal, takrat je njem odpadla ne samu vsa srčnost, temuč tudi njeh vira umagala. Da dosihmav so oni trdnu virval, de Kristus je ta pravi Mesias inu Sin Božji, kader pak so oni vidli, de on je ujet inu zvezan biv, takrat so oni zgubil njeh vira nad njim inu so miseln, on je le en boren sromak, katir ne seb ne njim pomagat zamore. Zatori povni težav inu potrebe, povni trepetajna inu strahu sa oni vse naenkrat preč bejžal inu sa zapustil njih ubogiga Mojstra v rokah negovih narhujših sovražniku. Zdej premisli, o kršanska duša, koku ta špotlivi ubeg temu revnimo Jezuso je tok žov biv. On zravn soje lube matere obenga več ne zemli ni imov, na katirga bse on

[241]
biv mogu zanesti, koker soje lube jogre. On je njem tulkukrat naprej povedu, de on bode ujet, križan inu umorjen, inu le-tu samu zavol tiga, deb se oni na imel pohujšat nad nim, kader se bo le-tu zgodilu. Ja, kader sa oni še pred trem uram na Olska gora gor šli, je on obklagovu narbel le-tu, de se oni nad nim bojo pohujšal,

kir se je troštu, de oni se bojo nad le-tim rezgledal inu v negov viri stanoviten ostal. Zdej pak more on vidti, koku de negov narlubši perjatli ne samu od nega sa bejžal, temuč tudi ta vira na nega sa zgubil. Kolku zlo je tiga zapušenga Jezusa to srce zavol tiga bolelu, to zamoremo mi dol vzeti iz tega klagvajna, s katerim se je on v timo 141. psalmu čez nje pertožu, rekoč: „Jest sem se obrnu na desna roka inu sem okol mene pogledu, pak obenga ni blu, katir bi mene poznov. On je s tem ubejžanam od mene tekov inu zdej ni obenga, katir bi moja duša jesku, zatori sim jest k tebi upov inu sem rekov: Zdej si ti sam moje upajne, moj del v dužel teh živih. Ah, ahtej na mojo molitov, zakaj jest sim zlo presivnu ponižan. Odreš me od le-teh, katir mene preganajo, dokler oni so zlo močni čez me postal. Obari moja duša od ječe, de jest bom zamogu toje ime hvalt.“ Le-te sa negovga klagvajna besede, katire je ta zapušeni Jezus taistikrat govoru, iz katirga se dol vzame, kok zlo je nega srce bolelu, de negovi jogri tok špotliv sa preč bejžal inu nega v negov narveči potreb cel tok zapustil. Brez cvibla je on čez leta večkrat iz srca zdihnu inu je preliv tudi zavol tiga nekatera gorka sovza. Takrat tedej on ni imov ne enga človeka na zemli več, katir bi nemu v negovmo trplejno na stran stav al iz ena besedca potroštu. Zatori se je on obrnu prov iz srca k sojmo Očeto inu je temu tožu soja potreba iz obivnim sovzam.

[242]

Koker pak je Kristuso težku djalu, kader negov joger so nega zapustili, ravn tok težku, ja hujši, stri njemo, kader en človk skuz greh nega zapusti inu k sojmo sovražniku, timu satano, teče. Zdej očmo dalej pogledat, koku so se te jogri v sojim ubeg zadržal. Koker hiter ksa te Judje Kristusa zagrabli, tam je blu zavzetnu vidti, koku te ubogi joger po Olski ⟨gori⟩ sa tekal. Oni sa bli tok povni strahu, de niso vedli, kam bi se obrnil, per vsak stopen so ukol sebe gledal, kir so se bali, deb te soldati za nim na perletel. Eni so zlezli v grmovje inu nekateri so se skril v breznah te zemle, katire lukne še današni dan na Olski gori sa vidti inu teh apostelnu skrivalša imenvan bojo. Inu kir oni so menil, de v teh breznah sa že gvišen inu dober skrit, zatori so oni tam začeli milu jokat inu klagvat, stejgnil so soje roke pruti nebesam inu s tem besedam zdihval, rekoč, koker zamirkuje s. Mateuš na 26., s. Marc na 14. post.: „O nardobrutlovši Mojster, o sladki Oča, ti boš vlečen od

tojih sovražnikov koker en hudadelnik, kir ti vender nikdar si kej hudiga sturu! Zdej smo mi, toja uboga čeda, že reztresen, pak, o sveti prerok, kam očmo mi jeti, kader mi tebe nimamo? O ti sveti mož Božji, kaj pač si ti sturu, de tebe tok špotliv ujamejo inu koker enga rezbojnika vežejo? O zakaj mi nismo per tebi ostal inu s tabo vred se pustil ujeti?“ Iz tem inu takim besedam sa hodil te jogri Kristusu po temu hribu koker reztresene ovce inu en sleden iz njeh je gledov, koku bi se on mogov skriti, deb nega te Judje na vidli, inu so imeli ena srčna grivenga čez soje grehe. Koker dovgu so oni sojga lubga Mojstra per svetel luni, zakaj takrat je bla povna luna, vidti mogel, so oni za nim gledal inu so imeli en tok srčnu usmilejne iz ž nim, de

[243]

njem od bridkust je skori srce počlu. Takrat so vsi jogri začeli v vieri cviblat, inu je ta viera te Cirkve samu v te sveti Divici Marij napremaknena ostala, te jogri pak sa tri v vieri ugasnili. Tiga skazvajna se ugasnejo per treh duhovnih molitvah v velkimo tednu vse luč, noter da ene. Tudi bodo vse altari odkriti, katir Kristusa pomenjo, katir od teh apostelnu je zapušen biv. V treh dneh bojo te večirne molitve inu opravila glasnu molene, skuz katiru te preroki od Kristusa bojo pomenen. Te ure tega dne bojo natihama rečene, dokler te aposteln takrat niso smel pridgvat. Zatori se tudi iz obenim zgonam na zgoni, kir takrat je ta glas teh pridg jenov. Svet Peter inu Johanes niso mogel sojga Mojstra zadost obžalvat inu objokat. Inu meni se zdi s. Peter je sturu koker nekdej ta prerok Jeremias, katir kader je on vidu ta folk iz tega mesta Jeruzalem ujetga pelat, se je on usedu na vrh enga hriba inu je obžalovu te uboge ujete inu je naredu od njeh ena tok žalostna pesem tega klagvajna, de obeden taiste brez obmilvajna brati na more. Toku se je postavu s. Peter na Olski gori inu je gledu za sojim Mojstram tok dovgu, dokler nega negove oči sa daseči mogle. Inu je začev tok jamrnu čez nega klagovat, de negovu klagvajne je blu od deleč šlišat. Iz negovih oči so vednu tekle grenke sovze inu negova duša ni več druzga delala, koker zdihvala. On je menu, nemu more srce počti, kir on taistga med rezbojniki vidi, katirga on bel lubi koker sam sebe. K Petro se je tudi perdružu svet Joanes, katir je nemu pomagu, tega Mojstra obklagvat inu obžalvat. Le-te ubedva nista vedla, kaj bi od žalost

počela inu kam bi oni brez sojga Mojstra imeli jeti. Zadnič prav s. Peter: „Ah, moj lubi Joanes, jest nimam obenga počitka v mojmu srcu, dokler de bom jest per našimo Mojstro. Zatori očem jest za nim jeti, inu keb tudi tavžent živlenu me imelu koštat, meni je veliku bulši iz ž nim umreti, koker brez nega živeti.“ Inu s. Joanes prav:

[244]

„Moj lubi Peter, tudi meni je ramn toko, jest očem vidti, koko nemo gre, inu keb jest imov tudi desetkrat od Judov ujet biti.“ Šla sta tedej obedva za njim od deleč, de bi konc vidla, ter na celi pot nista druzga delala, koker jokala inu klagvala. O kok jamrnu so oni obklagval tega svetga Mojstra! O kaj za en srčnu usmilejne so oni ž nim imeli, kader so oni od deleč šlišal to grozovitnu vpetje inu špotlivi smeh, to nausmilenu tepejne inu to načlovešku preklinvajne! Bna biv čudež, keb tem dvem zvestim jogram, katir so Kristusa iz dno njeh src lubila, njeh srca bse ble rezpočle. Toku so šli te žalosten joger za sojim ujetim Mojstram, so imeli ž nim en obžalvajne, ktiru se na more zreči.

Ta devetinupedeseta postava
Kader je Gospud Jezus biv k Anasu pelan inu nega tam en služabnik na negove svete lica udaru

Tekst svetga evangelija.

„Inu oni so nega pelali prvič k Anasu.“ (Joan 18, v. 13)

I. Kader en kristjan premisel, koku je negov Izveličar tok jamrnu od Olske gore v Anasa hiša pelan biv, tok bi on imov sledenkrat iz dno sojga srca milu zdihnit. Dokler ta lubi Kristus na taisti pot je tulkaj trpu, deb se tudi en občutlu kamen čez nega usmilt mogu. Le-ta pot bo še današni dan v velki čast držana inu s tem gmen imenam ta pot tega ujetja imanvana. Od tiga kraja, kir je Kristus ujet biv, je dva tavzend tristu inu šedeset stopin, katire prejet je dobre pov ure. Po le-ti dovgi, kamnitni inu naperložni pot je ta ujeti Kristus iz golim nogam šov jnu je taista na dosti krajih iz soja sveta krvjo pofarbu. Kader so te srditi vovki to nedovžnu Jagne že tok trdu zvezal, sa oni nega pelal iz velikim šumam od Olske gore dol. Le-ti iz baklam so šli spredi inu za njim je šov ta poglavar iz ena kompanija, za le-tim sa vlekli te berič inu rabelski hlapci to

[245]

nadovžnu Jagne Jezusa inu za brič so šli te vikši teh farju, te duhovni nasvetnik inu te starši tega folka. Zadnič so peršli te drugi žovniri inu na več krajih so nesli latirne inu bakle. Ta drug folk pak je šov zravn, tudi spred inu za tem Gospodam, on pak je šov med njim iz dol perpognena glava cel ponižnu. Le-ta je bla ta vrsta te žalostne precesije, per katir je ta narvikši Bog od tega hudga satana ujet, pelan biv. Al komu bi se negov srce na umečil!

II. Tukej zamirki, de je lohku virvat, de le-ti, katir so tiga Gospuda pelal, sa bli teh Judov služabnik inu ne Pilatušu, katir sa bli ajdje. Koku pak so oni nega pelal, si znaš lohku domiselt. Dokler kir

oni so dobru vedli, de njeh gospudi ena velika nevošlivost inu srd zuper tega usmilenga Jezusa imajo, inu so miseln, kolker bel bojo oni nega zašpotval, tulkaj bel bojo oni sojim gospudam dopadel. Zatori tudi so oni temu nedovžnimo Mojstru vas domisleni špot sturil. Poglejmo tedej, koku inu kaj so oni počel. Te lovci so bli vsi povni vesela inu luskajna ter niso druziga bel delal, koker vriskal inu vekal, kir oni so taistiga ujetga držal, po katirga pokončajnu so oni tok dovgu hrepenel. Ta ubogi Jezus pak je šov med nim koker ena vovca med vovkov, povn britkust inu bolečine, inu ni smov pred sramožlivostjo obenga človeka pogledat. O kdu oče zadost povedat, kaj za en zaničvajne, zasramvajne inu kaj za ena grozovitnost so oni temu dobrutlovmo Gospodo skazval! Sej je očitnu, kaj te žovnirje, lovci, beriči za ena sadrga so inu kaj za ene narodnost oni po vseh krajih počno, zlast aku se njim frej vola perpusti inu njih iz oblastjo inu močjo obeden nazaj na drži. Kir tedej tukej nikoger ni blu,

[246]

katir bi jeh biv nazaj držu, ja, kir tukej taisti je biv narbel pohvalen, ktir je narveči srd nad njim skazu, ah, Bog, koku peč sa le-ti sojavolnik iz le-ta potrpežliva ovca delal! Oni so ga dregal brez prenehajna iz palcam pod rebra, oni so dostkrat nega za brada cukal inu ven pukal, oni so nega vlekel iz štrikem sem inu kje, oni so nemo dostkrat noge nastavl, de je on mogov na tla pasti. Jnu kader je on padu, sa se nemo posmehval, rekoč: „Poglejte, on je pejen, on na more jeti.“ Inu ta cela pot ni blo več šlišat koker zmirjajne, feržmagvajne inu preklinvajne. Inu le-tu so delal susebnu te hudobni farji, katir so ta narveči srd na nega držal. Inu se lohku verjame, de taisti iz gol hudičove togote so dostkrat nemu na noge stopil al en kamen pod vrgel. Oni so tudi dražil zmiram naprej te beriče inu njim dnarje obetal, deb oni Kristuso vse to hudu naložil. Zatori tudi so te rabelni vlekli tega ubogiga jetnika ta cela pot cel nausmilenu naprej inu so nega suval sem inu ke tok nazrajman, de se je on na sojih nogah cel dostkrat nad kamni udaru jnu se zlo bolehnu noter da krvi ranu. Ah, koku je le-tu tega lubga Gospuda per srcu bolelu! Ah, kolkukrat je on zavol tiga pruti nebesam milu zdihnu, kir en vsak dober ve, koku zlo enga boli, kader se na en gov prst udar, kir le-ta bolečina večdev tulkaj stri, de mo sovze v oči pridejo inu zavpiti inu vekat persili. Pak še bel

je bolelu tiga dobrutlivga Gospuda, dokler on je biv enga mehkiga inu občutlivga života inu je občutu ta narmajnši rana veliku več, koker mi ena velika občutmo. K timu je bla ta cesta, katira je od Olske gore dol držala, cel kamnitna, opovzla inu trdga kamejna, koker je

[247]

še ob sedajnimo času vidti. Inu dokler ta revni Kristus iz sojim mehkim jnu golim nogam po le-te kamnitni pot je jeti mogu, tok si ti lohku damiselš, kolku bolečine je nemu ta vojstra pot naredila. Gvišnu rezodejne nam pričuje, de ta dobrutlovi Gospud na le-ti poti zavol narodnost teh pelavcu al beriču je sedemkrat na tla padu jnu se cel zlo udaru jnu ranu, dokler kir on obene roke ni proste imov, tudi pred padcam se ni mogu obvarvat. Zatori je on padu cel nausmilenu na soje svete kolena jnu na komovce inu se je udaru tudi cel hudu na soja sveta glava. O ti ubogi Jezus, koku je tebi le-ta hoja tega ujetiga tok grenka postala inu kolku trplejna inu bolečine si ti prestav, kar je nam ludem zdej skritu. Jest se tebi zahvalim za vse, kar si ti na ti pot pretrpu, inu taistu jest ofram tebi k odpušajnu mojih grehu. Inu toku iz dostim zašpotvajnam je peršla ta žalostna precesija noter k timu potoku Cedron, katir spodi v dolin Jozafat teče inu je le deževn potok, dokler polet je to cel suh, pozimi pak inu spomlad on ima dosti vode, katira od tiga dežja inu snega, kir od hriba dol perteče, dostkrat zlast v povodnimu času velika škoda sturi. Zatori sa dva visoka velbana kamnitna mosta v dolin Jozafat čez ta potok zidana, de pozimi inu spomlad se čez pridti zamore.

III. Kader so že te Judje tega ubogiga ujetiga k timo potoku Cedron pervlekel, tam so oni njemo en tak špot sturil, de se komej brez obmilvajna obžalvati zamore, dokler, koker nekateri premišlujejo, sa oni šli čez voda, koker deb on na biv vreden po brv jeti. Kir tedej je ta dobrutlovi Gospud toku čez voda jeti mogu, se on ni mogu obdržat,

[248]

dokler nemo so ble roke zvezane. Zatori je on v timo potoku dol padu, le-ti nausmileni beriči pak so nega zupet gor potegnil inu so rekli: „Ostani gor, ti zapelivc tiga folka, tebi ni tukej ostati, temuč ti moreš dalej jeti.“ Inu toku so nega vsiga mokerga iz

tega potoka potegnili, de je voda od nega tekla. Oni so se nemo posmehval inu zašpotval, ta dobrutlovi Gospud pak se je vas trejsu od mraza inu je movču potrpežliv med sojim sovražnikim. Drugi pak pišejo, de so ga perpelali na most, inu kader je ta revni Kristus na sred tega zidanga mosta biv, takrat so oni nega iz noterdajajna tega hudiča iz ena taka togota dol čez most vrgli, de keb Bog na biv en čudež sturu, tok biv nemo ta padec celo glavo rezbov. Med tem pak, kje on dol padu, sa se štrik od rok odvezal inu Kristus je držu te roke pred glavo, de je taisti zašonen blu. K pričvajnu tega sa tam v globočin te znamina negovih svetih rok, kolen, nog, prstu inu teh štriku glih koker v ilovca en prst globok noter vtisnena, katire znamina so še tok lepe inu cele, koker deb ble nedavn noter vtisnene. Inu v taistih je na tankem vidti, koku je ta dobrutlovi Gospud, kader so nega te hudobni Judje dol prekuceln, za obvarvat soja glava, naprej držu soje roke inu noge, deb on ta padc perdržu jnu ne cel to glavo rezbov. Le-te znamina bodo od teh brumnih romarju iz velikim usmilejnam kušvane inu počešene, kir na le-ti skal se očitnu pozna, kaj za en težak padc je ta lubi Gospud sturu, kader je on tok vsok dol pahnen biv[?]. O kaj za en strah je obšov Kristusa, kader so nega iz vsa togota popadel inu tok visok čez most dol vrgli! O kaj za ena groza je nega obšla, kader je on v ta mrzla voda padu inu soje gvante vse zmoču! O kok hudo je

[249]

on potresu cev soj život inu taistga ranu, kader je on tok nausmilen na le-ta trdi rob padu, de tudi negove svete roke, kolena, noge inu štrik en prst globok v taistga sa bli noter vtisnen. Posebnu pak je ranu on soja glava, kir on je tok zlo na soj obraz padu, de je nemo kri zlo per ustih vun tekla jnu zobje klepetal. Tukej je tedej ležu ta naizkončen Bog od tega padca tok zlo udarjen, de on od bolečine ni mogu gor vstati. Tukej leži ta erzbiti Sin Božji inu vpije cel milu iz Davidam k sojmo Očeto: „O Bog! sturi mene zravga, dokler te vode sa cel da moje duše noter peršle.“ Tukej leži ta ubogi Kristus inu dapovni to prerokvajne tega kralevga preroka: Iz tiga deževniga potoka bo on na te pot piv, zatori bo on sojo glavo povzignu. Tukej leži moj narlubeznivši Jezus inu je biv en špot teh ludi inu en zaničvajne vsih pričeočih. Dokler ta cela množca, kader je le-ta spregled vidla, je en tak nasramn smeh imela, de se

je noter v mest šlišat mogel. Tam ni blo obenga, katir bi Kristuso to zaničvajne na biv iz srca pervošu inu katir bi nemo negov feržmagvajne na biv pogmirat pomagu, dokler en slehern je zravn perteku, je kamejne v potok metu, voda na nega liv, iz štrikem nega sem inu kje vlekel inu več drugih norčij iz ž nim počel. Toku je peršel to ubogu Jagne dober skopan iz tiga potoka inu negovi gvanti sa bli vsi mokri. Ah, koku je nemo ta mokrota težavo delala! Ah, koku ga je mrazlu! Ah, koku je nemo ta padec hudo sturu! O brumna duša, počasti le-ta velik špot Kristusa!

IV. Kader je še Kristus vas moker iz tiga potoka ven peršu, ah, koku revn je on ven vidu! Od zmrzline je nega en mrez obšov po celimo žvotu inu zavol teže tega padca je on komej na sojih s. nogah stav, vender je on mogu naprej inu njemo ni blu en blisk počivat pervošen. Od tega potoka Cedron je on pruti mestu pelan, h katirmu on gor po hribu sedemstu inu pedeset stopin skuz ena nagla

[250]

vojstra inu kamnitna pot hodti ima. Inu koker kmalu je on v mestu peršu, zdajc je on biv na ta visok hrib Sion, na katirmo Anas inu Kajfas sta prebivala, gor pelan. Pomisli tukej, kolku težav je le-ta vojstra pot tojmo Izveličarjo obudila, katir od tega sturjenga padca še povn bolečine inu od tulkaj žlaku, katire je on v ujetju prejev, cel truden inu slab biv. Zravn tiga je biv on tudi od teh žovnirju tok nausmilen suvan, vlečen, de on ni mogu ene gvišne stopine striti, dokler, koker svet Damascenus zamirkuje, tok so oni nega dostkrat dol na zemlo pehnil inu nemo noge spodbil, de je mogu pasti. Inu toku se je ta lubi Jezus hudo rezbov na sojih kolenih inu obličju, de negova sveta kri je od nega tekla. O vojstra inu bolehna pot Kristusa zavol izveličajne toje duše! Ah, koku revn je ta utovčen Kristus po le-ti pot jeti mogu inu iz kaj za ena glavtjo je on od tiga doviga folka pelan biv! Kolker stopin je ta lubi Gospod sturu, tulkaj bolečine je on občutu, inu kulkerkrat je on stopu, tulkukrat je on krvave stopine za sabo zapustu. Kir on je bos hodu inu z glavtjo naprej gnan biv, zatori je on ja mogu soje s. noge jamrnu rezbiti inu okrvovt. Kolker dalej je on po te pot hodu, tulkaj trudenš je on postov, inu kulker bliži je on k mestu peršu, tulkaj več težava je njega obšla. Zakaj on je vedu, kam je on

pelan biv inu kaj za ena velika martra v mestu najn čaka, zatori se je gmiralu negovu zdihvajne brez prenehajna inu negovu žlahtnu srce je v njemu tovklu od velikiga strahu. O vi svete noge! Jest vas molim inu iz narponižniš andohtjo do tla perpognen kušnem jest vas. O deb jest vreden biv ta pot, po katir ste vi šle, cel bos obhodt, inu ta zemla, katira ste vi doteknil, kušent.

V. S. Marcus piše tudi na 14. p., de en mladenč je zadej za nim hodu, le-ta je biv iz platnam na nagim oblečen na celmo životo. Tukej menjo nekateri vučeniki, de le-ta je

[251]

s. Joanes biv, drugi pak menjo, de je eden biv iz te hiše, v katir je ta Gospud to velikanočnu jagne jedu, katirga je ta hišni oča za njim poslu, deb on gledu, kaj ta uročen folk iz tem Jezusam početi oče. Dokler ta evangelium prav, on je imov le en platnen gvant na sebi, to je ena srajca al kitla. Joanes pak je imov brez cvibla tudi en drugi gvant na sebi, ne pak sama srajca al kitla. Taistiga mladenča so ujeli te služabniki teh Judov, zakaj oni so vidli, de on za nim postopa inu na njih gleda. Iz tiga so oni dol vzeli, de nega je ktir kje poslu, katir Jezusa za lub ima. Ta mladenč pak je pustu njim ta platnen gvant v rokah jnu je par nag inu gov od njeh pobegnu. On je pak kmalu zupet en gvant dobiv inu je hodu za Gospudam.

VI. Toku so pelali oni tiga potrpežlivga Jezusa noter v to mest skuz gase, v katirih so te pisari prebival, po sred skuz blat inu luže. Inu kader sa oni že iz Kristusam v to mestu peršli, kaj se tebi zdi, de so žovniri počel? Oni so začel vsi skupi tok glasnu vpit, oriskat inu z rokam luskat, de se je deleč inu šerok šlišal, keb enga coprnika, katir biv cela dužela ucopru, zabstojn jeskali inu nega zadenč iz fortelnam v pest dobil. Koku bi mogel taisti, katir so tega ujetga v mestu perpelal, od oriskajna inu luskajna nehat, toku se je tudi zgodilu. Ja, še dost stoukrat hujši, kir Kristus je biv taisti, katirga so te navižen Judje očitnu za enga coprnika držal inu katirga so dost inu velikrat ujeli jeskali, kir oni tedej so zdej vender enkrat taistu, kar nikdar niso zamogel, tok srečnu v djanu upravl. Kdu oče zadost dapovedat, kaj za en klicajne, kaj za enu vpetje, kaj za en smeh, kaj za en vesele je tukej blu! En sleden se je otu šlišat, en sleden se je otu vidti pustit, zatori kader so te

[252]

burgarji ta šum tega folka šlišal na cest, je en vsaktir iz postle gor vstov inu je otu vidti, ka le-tu pomeni. Inu so spoznal, de Jezusa Nazarenskiga, tega velikiga preroka, ujetga pelejo. Inu nekateri iz le-teh gledavcu, katir so nega za lub imeli inu negovo svetust spoznali, so se sivnu prestrašel inu žalosten postal, de to nadovžnu Jagne tega svetiga preroka Jezusa od Nazareta koker enga hudodelnika tok grozovitnu le-sem pelejo, ter so med sabo sprašval, kaj je pač ta dober mož mogu striti, de nemo en tak špot sture. Dokler ta gmejn folk je Kristusa močnu lubu inu nega držu za enga svetiga moža. Te fari pak inu drugi več gospudi niso neč na nega držal, kir on je njeh hudobije svariv inu njeh pred tem folkam k špotu sturu. Zatori tudi so oni timo dobrutlovmo Gospudo bli navošliv inu so nega zavidal ter so se sivnu veselil, de so njih zuprnika, zapelavca tiga folka, za kršeršenga so oni nega držal, le-sem perpelal. Biv je tedej ta revni Jezus iz velikim zaničvajnam inu špotam koker en malupriden hudodelnik, katir vse martre inu te smrt vreden biv, na rokah inu ledjah trdu zvezan biv na ta hrib Sion gor pelan inu je biv en tak vriš inu vesele med cela množca, koker bli oni sojga narhujšiga sovražnika, ja, ta peklenska pušast sama, živa ujeli. Zatori so oni nega perganal brez prenehajna iz palcam inu bavtam naprej, koker kob oni enga stekelga psa ujetga imeli. Inu toku je peršlu to nadovžnu Jagne Jezus iz dostim trplenam inu zašpotvajnam k Anasu hiš, kir on je dostkrat padu na ta pot dol na tla od tega suvajna inu sem kje vlačejna. Inu kader so oni nega dol vrgli, so oni nega per laseh zupet gor potegnil inu rekli: „Poglejte, on je vinski, on na more po ravni pot jeti."

[253]

Jezus je devetkrat trdu zvezan pelan biv, namerč k Anasu, Kajfasu, Pilatušo, Herodežo, zupet k Pilatušo v sodno hiša, zupet ven k rihtnimo stolu, na hrib Kalvarije. Le-tem devetim hojenu k časti obišejo nekateri andohtlovi kristjani na velk petk devet cirkva al devet altarju.

VII. Kader sa že te srdit Judje po povnoči k Anasu hiš peršli inu potrkal, so njim kmalu odprl inu so pelali tega nedovžniga Jezusa noter v hiša Anasa (Joh 18). Kir pak ta poreden starc, koker je

lohku damiselt, se je že k počitku podav, takrat so pervezali te rabelni tiga dobrutlovga Gospuda k enimo velikimo drves, katir je v Anasa dvoru stav. Inu so uganal iz njim koker iz enim norcam vsa naspodobnost. Le-tu olknu drvu stoji še današni dan v dvoru Anasa na desen rok te kapelce, katira je tam gor postavlena bla inu od vsih ludi v čast držana bode. Te romarji opravjo njeh molitov pod taistim inu vzamejo od lesa tega drvesa koker ena svetina iz sabo. Ta je tedej ta pot, po katir je Kristus od Olske gore pelan biv, jnu toku je on biv od začetka, v sred inu no konc taiste zašpotvan. Med le-tem pak, kader so te hudobni ludje iz Kristusam vas špot uganal, se je ta vikši far napravu inu ukaže tega revniga jetnika predse perpelat. Toku spričuje s. Joanes na 18. p., kir prav: Inu so ga narpoprej pelali k Anasu. Taisti je biv Kajfežu tast, katir je to istu lietu vikši far biv. Zatori kir Anas je biv eden teh narstarših med tem vučenim teh judovskih farju, katir še pred Kristusovim rojstvam od Herodeža k vikšimu farju je izvolen biv. Inu aku on scer taistkrat ni dovgu vižu, tok je on vender nekatere lieta potem zupet k vikšimo farju izvolen inu ta četrti pred Kajfežam narvikši škof biv. Inu aku on scer taistkrat pak je on biv ta vikši far v timo duhovnimo judoskimo

[254]

posvetvajnu, [sanedrim] imenvanmu, inu prebivu na temo hribo Sion, inu aku se je otelu k hiši Kajfeža pridti, tok se je moglu per negov hiš mem jeti, zatori so otel te žovniri nemo ta čast striti inu Kristusa narpoprej k nemo pelat. Posebnu kir on ta vikši sodnik v duhovnimo posvetvajnu je biv inu nega je zadelu, obsodt inu rezločt, kader je ena zmešnava al cvibu v postav Mojzesa postov. Kir tedej Kristus en nov vuk je držu, katir iz postava Mojzesa se ni zglihu. Zatori so oni miseln, de je potrebnu Kristusa prvič k Anasu pelat inu njemo ta čast striti. Inu toku perpelan je stav ta nadovžni Jezus zvezan, rezcukan inu zapluvan pred Anasam, katir je od togote pod očmi goru.

VIII. Simon Petrus pak inu Joanes sa šla za Jezusam od deleč, dokler akulih oni prvič sa tudi bejžala iz tem drugim jogri vred, vender sta eden druziga potrdila inu rekla: „Mi očmo od deleč za nim jeti inu hodti.“ Zakaj je blu temnu inu niso bli spoznan, deb oni negov jogri bli. Inu kader so oni vidli, de nega v Anasa hiša pelejo, zatori

je Joanes šov noter z Jezusam v tiga vikšiga farja dvor, kir on je timo vikšimo farju biv znan, zavoltiga kir on je morebiti ribe noter nosu, katire je negov oča vikšimu farju šenku al pak predav. Petrus pak je zunej stav pred durmi, dokler niso pustil vsakatirga noter. Johanes pak je djav k nemu, to je k Petro: „On ima zunej čakat, jest se očem pomujat, de bom tudi tebe noter perpravu."

IX. Johanes grede tedej iz ta množca tiga folka inu iz Jezusam cel gor pred Anasa, potem je on zupet vnkej šov, je govoru z oratarico inu ja prosi, deb ona Petra tudi noter pustila. Inu je Petra noter pelu, Petrus pak je sivnu prestrašen noter šov, zatori je ta vratarica k Petro djala: „Koku si ti tok plašan? Nisi le-ti tudi tega človeka jogru eden? Aku si ti eden teh, tok jest tebi na svetjem, deb ti noter šov, deb ti tudi na biv ujet." Peter pak se je

[255]

ustrašu inu pozabu na zvestoba. Sojga Mojstra je tajil inu je reku: „Žena, jest nisem negov joger, jest ga na znam inu tudi na vem, kaj praviš." Inu on je vnkej pred doriše šov inu petelen je zapev. Te hlapci inu te služabniki sa tudi tam stali, so bli en ogen peržgali na sredi doriša inu so se greli, zakaj je mrzlu blu. Petrus je tudi per njeh stav inu se je grel, zakaj on ni smov sam v timu doru sem inu kje hodti, koker se godi mesca marcija al sušeca.

X. Kader je že Anas, ta star uvinčenk, Kristusa v tak podob zagledov, tedej je blu negovu sterpenu srce rezveselen, kir on je perložnost dobiv, soja ukoreninena jeza vun izliti. On je od togote goru na obraz inu prav k nemu iz prevzetnim besedam toku: „Si ti zdej tukej, ti puntarski zapelavc? Ti si nam dovgu nagaju inu si menu, de mi tebe na bomo mogel ujeti. Zdej pak bo toja hudobija konc vzela inu mi očmo toja prevzetnost lepu ponižat." Potem praša Anas tiga dobrutlovga Gospuda za negove jogre, toku rekoč: „Kej sa toj joger, katire si ti iz tojim fovš vukam zapelov? Zakaj niso oni tebi na stran stali inu tebe od naših rok odrešil?" Tudi je nega prašu za negov vuk, rekoč: „Kaj si ti za en nov vuk začev inu koku si se ti podstopu, brez našga perpušejna tok prevzetnu timu folku pridgvat? Kdu je tebi oblast dav vučiti? Kdu je tebe k doktarju sturu? Al ti tedej na veš, de nobeden na sme vučiti brez perpušejna tega vikšiga duhovniga zbiralša? Povej pak meni, kaj je to za en

nov vuk, katirga ti držiš. Si morebiti ti en nov Mojzes, en nov Elias, de ti tebi jogre spravlaš inu te uboge ludi toku zapeluješ? Kaj pravš ti čez le-tu? Daj rajtengo od

[256]

to je dopernešene hudobije, kir meni koker timo narvikšimu v zbiralšu šliši, le-tu izpraševati. Ti si velika prevzetnost dadosihmav tribu, pak zdej bo s tabo djan." Tukej premisli, o brumna duša, koku je to napihnenu govorjene tojmo Izveličarju težku šlišat bilu! Ta večni pravični Bog ima tukej od enga narkrvičnejšiga človeka čez vse soje djane inu zadržajne odgovor dati. Tadlan je blu negovu živlene, tadlan negov vuk, tadlan sa bli negov čudež inu posvarjen je biv, de on je nekatere brumne nase potegnu inu k vsi hudobij napelu. Al le-tu ni bla ta narveči krvica.

XI. Ta ponižen Gospud Jezus ni mogu veliku dobriga od sojih jogru povedat, dokler eden je nega izdav, ta drugi je nega zataju, te drugi vsi sa od nega bejžal. Zatori je on na to prvu prašajne movču inu je odgovoru na to drugu. Kristus je scer biv zvezan, vender ta jezk je biv še prost, zatori za skazat, de je on nadovžen inu de iz fovšije nemo take reči sa naklonene, tok je on otu tudi soje sovražnike za priče poklicat inu je srčnu djav: „Jest sim očitnu govoru temu svietu inu sim vselej učiv v sinagogi inu v templi, kamer se Judje vkep shajajo, inu nisem v kotih govoru, koker te fovš vučenik. Pokaj ti mene vprašaš? Zatu vprašej teh, katir so šlišali, kaj sim jest k njim govoru. Pole, le-ti, katir tukej stoje, dober vedo, kaj sim jest govoru." Koker biv on reku: „Aku jest tebi veliku povem mojga navuka, tok ti meni na verjameš, praši moje sovražnike inu toje perjatle, namerč te Jude, al le-ti morejo povedat, de sim jest kej zapelivga sturu. Inu aku oni morejo skazat, de sim jest krvičnu govoru, tok očem štrafan biti."

XII. Kader je pak ta dobrutlovi Gospud le-to iz ponižnostjo reku, je teh služabnikov eden, katir so polek stali, inu koker nekateri menjo, de je Malhus biv, katirmu je Gospud Jezus to odsekanu uho zacelu, taisti je menu,

[257]

de Kristus se špot dela iz tiga škofa, zatori je on dav timo nedovžnimo Jezuso ena taka žlafrnca iz taka sila na negov s.

obličje iz desna roka, na katir je on ena železna rokovica imov, de ta dobrutlovi Gospud, koker svet Vincentius prav, je dol na zemla padu inu nemu je kri per ustih ven tekla. Inu potem je ta rana od le-te žlafrnice na negovmo svetmo obličjo vselej ustala, koker se le-tu v prtu s. Veronike, katir bo v Rim hranen, še današni dan vidi. Tukej tedej leži ta revni Kristus na tleh, inu scer tok povn bolečine, kir negov svet obličje je njemo uteklu, de on soje svete glave na more pokonc držat. Te Judje inu žovniri so se posmehval, nega zašpotval inu nemu prov iz srca ta špot pervošil. Ta revni Jezus pak je zdihovu od velike bolečine, dokler negov s. obličje je nemo uteklu inu ni mogu ta kri od ust obrisat, kir njemo sa ble negove roke zvezane. Inu kar je nemo ta britkust gmiralu, je blu le-tu, kir ta poreden hlapc je reku k nemo: „Kaj ti toku odgovariš vikšimo farju? Za koga ti nega držiš? Al bi ti na imov spodobniš iz njim govorit? Prov se tedej tebi zgodi, ti poreden potepuh! En drugibert na dej takimo gospudo en tok prevzetni odgovor. Ti si biv dost dovgu napreširn inu si enga sledniga za nos vodu, zdej pak te očmo mi dergač govort vučiti.“ O narveči krvica! Per ajdah inu barbarjah je ta šega, de enimo slednimo zatoženmo je perpušen, pred gosposka govort inu se odgovort. Inu kader Kristus le-te gmejn frajast se oče poslužt, takrat bo on tok špotliv na obraz udarjen, zatori damisel si, koker deb tebe Kristus toku nagovoru: „Moj otrok! Poglej, kaj jest tukej trpim, poglej, kaj za ena velika krvica se je meni pergodila, poglej, koku jest tukej na zemli ležim inu koku meni

[258]

ta kri per ustih inu nosu ven teče! Moje obličje je meni cel zateklu, moje lica sa meni plave inu črne postale inu te zobje v ustih se meni guglejo! Al se ti na jeziš čez taistiga, katir je mene udaru močnu? Na pervošiš le-ti, deb vogen od nebes padu inu nega sežgav? Pole, le-tu jest imam v moj oblast inu zamorem tega hudadelnika v enimo blisku v peku prekucent, vender na strim njemo cel neč hudga. Poglej, o moja stvar, le-tu strim jest, toj Bog, akulih jest enu taku veliku zasramvajne pred tulkajn častitlovim ludmi od eniga poredniga človeka prejmem! Kaj biv ti sturu, keb se tebi tu blu pergodilu? Kaj striš ti že zdej, kader eden tebi ne samu obene žlafrnce, temuč le ena mejhna žov beseda reče? O koku se ti natogotiš, o koku ti zmirjaš inu kovneš! Se je tedej tebi en več špot

pergodu koker meni? Si ti tedej en vikši gospud koker jest, de ti to narmajnši nasprut toje časti nočeš trpeti? Al ti na menš, de se meni zlo feržmaga, de ti tudi ena besedca meni k lubezen trpeti nočeš, kir jest vender že tavžent takih žlafrnc tebi k lubezen rad biv gor vzev?“ Tukej je to prerokvajne Jeremija dapovnen blu: On bo timo, katir nega bije, soje lica podav. (Thren, 3c, 30v)[84]

XIII. Le-tu zaničvajne je Kristusu tulkaj bridkust obudilu, de akulih je on k vsem drugem zasramvajnu movču, tok on vender tega ni mogu prenest, de se na biv pertožu, zatori je on djav k timo hlapcu: „Aku sim jest hudu govoru, toku spričej, de je hudu, aku pak sim jest prov govoru, zakaj ti mene biješ tok groznu inu nadovžnu?“ Pak nobeden ni timo hlapcu kej na prov dav, temuč vsi so ga hvalil, de je on prov sturu. Le-ta žlafrnica je biv eden teh narvečih špotu, katire je pretrpu. Inu s. Krisostomus prav: En čud je, de se zemla ni odprla inu tega hudadelnika požrla. Ja, en čudež je, koku so mogel te angeli gledat,

[259]

de taistu obličje, katirga ogledvat se oni na morejo nasitit, je toku grozovitnu rezbitu inu tok grdu rezdjan. Skuz le-tu pak je učiv ta dobrutlovi Gospud, de negov služabniki potrpežliv imajo biti v zuprnost, zatori imej enu usmilejne iz tojim potrpežlivim Izveličarjam inu bodi nemo hvaležen.

XIV. Inu Anas je Jezusa zvezanga poslu h Kajfežo, vikšimu farju, kamer so se bli vkup sešli vsi vikši teh farju inu judovski starši inu pisarji. Tukej zamoreš lohku virvat, de on je tem služabnikam zapovedu, oni imajo tega Gospuda dober previdt iz štrikem inu vezji, deb on njim morebiti na ušov, koker je popred sturu. Zatori so oni to nadovžnu Jagne na novu cel trdu zvezal inu so potegnili nemo štrek pod pazdha, toku de sladki Gospud Jezus iz trem štrikim je zvezan biv, iz enim na rokah inu tim drugim na vratu inu iz tem trekim na ramah. O ti moj sladki Jezus, ti cartan cvedeoči mladenč, kaj za ena velika martra si ti taistkrat za mene inu vsih ludi vola trpu!

Ta šedeseta postava
Kader je te režaleni mater Jezusa ta žalostna pošta peršla, de nje sin je ujet, inu koku je ona v mestu šla inu nega iskala

I. Od te ure, kje Kristus od Betanije preč šov, je sedela ta revna mati iz soja žalostna družna v hiši Marte inu je pelala enu tok milu klagvajne, deb se tudi te kamni čez njo mogel usmilti. Nje srce je blo bovnu od 1ubezen, kir ona je taistga, katirga je ona persrčnu lubila, zgubila. Iz Marta so tudi vsi te drugi žalval inu klagval, kir oni so Jezusa zgubil inu obenga upajna imel, nega zupet zadobiti. Dokler oni vsi zunej matere Marije

[260]

niso vedli, de on bode zupet gor vstov, zatori se na more ven zreči, koku njim njeh zalublene srca sa ble ranene. Oni celo noč niso mogel oči stisent, temuč niso druzga bel delal, koker taistga objokal, brez katirga je biv njim cev sviet grenak. O keb eden biv mogu pred durmi stat inu to obmilvajne poslušat, kaj za enu milu klagvajne biv on šlišu! Predvsem pak je imela ta režalena mati eno tok grenka noč, kakršne ona nje žive dni ni imela. Le-ta noč je ona dapernesla v vednimo damišlejno[?] tega živlejna Kristusa inu je vseskuz miselna, koku se nenimo otroku godi, zatori je ona bla v en tak težav inu bridkust, de vse vesele celga sveta njo na blu mogel zveseliti. Tukej nej premisel en maternu srce, koku bi nje mogel per src biti, keb ona vidla, de nje edin narlubeznivši otrok drugi dan po nadovžnim iz to nargrozovitniši smrtjo imov rihtan biti. Koku bi ona, rečem ena taka mati, ta poredna noč dapernesla? Al bi pač ktir človk njo potroštat mogu? Kolku veliku več je tedej ta mati vseh mater le-ta nuč v en naizgruntan bridkust dapernesla!

Kader pa je nje lubi sin na Olska gora šov inu tamkej tri ure v en taki težav dapernesu, de je nemo tudi zadenč ta krvavi pot vun udaru. Kaj meniš ti, de te Materi Božje v teh treh urah ⟨je⟩ per srcu blu? Iz telesam je bla odločena, pak iz srcam je bla priča, zakaj ta

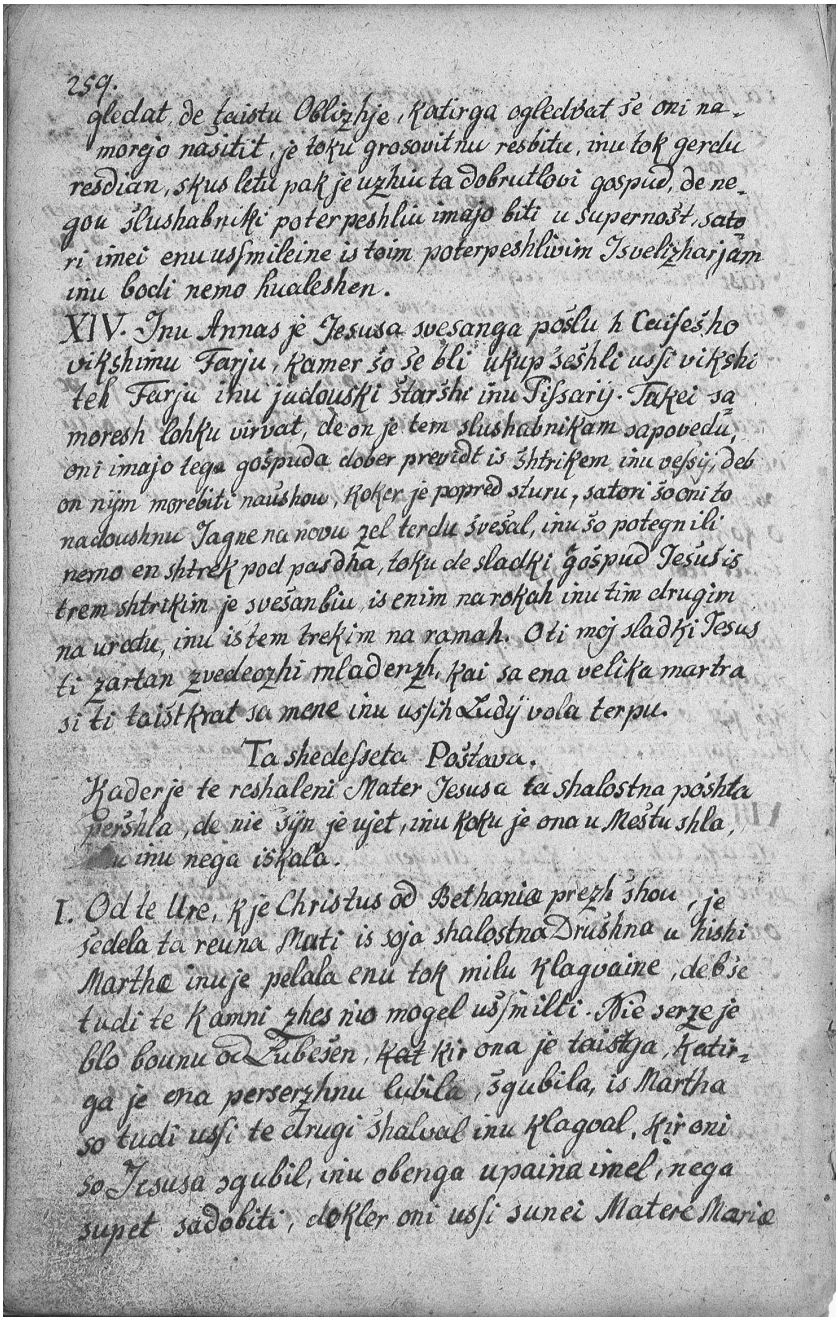
259.
gledat de taistu Oblozhje, Kotirga ogledvat se oni na-
morejo nasitit, je toku grosovitnu resbitu, inu tok gerdu
resdian, skus letu pak je uzhuc ta dobrutlovi gospud, de ne-
gou slushabnicki poterpeshliu imajo biti u Supernošt, sato
ri imei enu usmileine is toim poterpeshlivim Izvelizharjam
inu bodi nemo hualeshen.
XIV. Inu Annas je Jesusa svesanga poslu h Ceiseshko
vikshimu Farju, Kamer so se bli lukup zeshli usi vikshi
teh Farju inu judouski starshi inu Pissarij. Takei sa
moresh lohku virvat, de on je tem slushabnikam zapovedu,
oni imajo tega gospuda dober prevedt is shtriftem inu vessi, deb
on nim morebiti naushkov, Koker je poprej sturu, satori so oni to
nadoushnu Jagne na novu zel terdu svesal, inu so potegnili
nemo en shtrek pod pasdha, toku de sladki Gospud Jesus is
trem shtriftim je svesanbiu, is enim na rokah inu tim drugim
na uredu, inu is tem trekim na ramah. Oti moj sladki Jesus
ti zartan zvedeozhi mladerzh, kai sa ena velika martra
si ti taistkrat sa mene inu usih Judy vola terpu.

Ta shestdesseta Poštava.

Kader je te reshaleni Mater Jesusa tu shalostna poshta
pershla, de nie sijn je ujet, inu koku je ona u Meštu shla,
inu nega iskala.

I. Od te ure, K je Christus od Bethanie prezh shou, je
sedela ta reuna Mati is soja shalostna Drushna u hishi
Martha inu je pelala enu tok milu klagvaine, deb se
tudi te Kamni zhes nio mogel usmilli. Nie serze je
blo bounu od Zubesen, kat kir ona je taistga, katir-
ga je ena perserzhnu lubila, zgubila, is Martha
so tudi usi te drugi shalvoal inu klagoal, kir oni
so Jesusa zgubil, inu obenga upaina imel, nega
zupet zadobiti, dokler oni usi sunei Matere Maria

60. poglavje: ko je Mati božja izvedela, da so Jezusa prijeli.
Poljanski rokopis, NUK, Ljubljana.
Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

gmen pregovar prav: To srce je več, kader lubi, koker kader živi. Kir tedej to srce Marije v globočina ta lubezen sojga sinu je blo pogrozenu, tok je blu vselej bel per njemo koker per nje sami. Zatori ni mogu nje sin kej trpeti, kar bi ona na bla zdajc v sojim src občutila, glih koker mi dostkrat čutimo inu se nam

[261]

zazdeva, kader en naš bližni stric kej trpi. Toku se je tudi Marij zazdeval inu ona je na sojim src občutila, kar je nje lubi sin taistkrat prestav. Marija pak je vedla ne samu skuz naturalsku noterdajajne, kar nje sin na Olski gori je trpu, temuč ona je tudi vedla skuz Božje rezodejne, dokler ona je bla tok rekoč zamaknena inu je v duhu vidla, koku je nje revni sin na sojim obličji ležu inu krvav pot potiv. Tukej tedej premisli, o človk, kaj je Marija trpela, pomisli, o človk, v kaj za en težav inu bridkust je nje srce bilu! En imeniten vučenik prav, keb ta bridkust Marije, katira je ona v le-ti noč trpela, med vse ludi ven rezdelena bila, tok bi bla le-ta vse ludi umorila. O Bog, kok velika tedej je mogla ta britkust Marije biti! Ah, koku je pač zamoglu to maternu srce le-ta žalost pretrpet! Posebnu pak se je nje srce pretreslu inu ta britkust pogmirala, kader je nje ta žalostna pošta peršla, de nje lubi sin je ujet inu v mestu pelan. Le-tu pak dosti brumnih služabnikov Marije toku premišlujejo. Kader je Joanes šlišu, de bojo Gospud Jezusa h Kajfežu pelal, inu vse zvedu, koku se iz Kristusam godi, takrat sje on spovnu, koku je nega ta žalostna mati tok zvestu prosila, deb on nje oznanu, kar se bo kej iz Mojstram pergodilu. Zatori je on naglu iz mesta od Anasa hiše vun šal inu je teku iz velikem klagvajnam materi tega Gospuda oznanti, de nje lubi sin je ujet, koker je ona nega prosila. Naglu je teku, pravm, skuz mestu ponoč, bos čez Olska gora inu peršu ponoč ukol dveh pruti Betanij, dokler Betanija je bla le ena ura deleč od Jeruzalema. Tam je ta žalostna mati Jezusa sedela v te hiši Marte inu ni mogla zaspati

[262]

inu je čakala naprej inu naprej, kdaj bo nek ena pošta od nje lubga sina peršla.

II. Inu pole v timo zdihvajno inu jokajnu Joanes potrka na vrata te hiše Marte, v katiri je ta trošta prazna mati Jezusa iz dostim brumnim gospem bla, inu kader so one nega spoznale, so njemo

zdajc odprle inu so nega prašale iz prelivajnam teh sovz, kje je on Gospud Jezusa pustu inu koku se nemo godi. Posebnu pak ta žalostna mati, kader je Joanesa zagledala, je djala k nemu iz prelivajnam grenkih sovza, rekoč: „O moj lubi stric Joanes! Kje je zdej moj trošt inu vesele? Kje je Jezus, moj otrok, toj Mojster? Kaj poveš ti meni od nega? Le kmalu povej, o moj Joanes, zakaj moja duša inu telo gleda po njemo, nej on bode živ al mrtu!“

III S. Joanes je stav ves trd pred ta revna žalostna materja inu se je tok milu jokov, de on ni mogu le ene besede govort. Dokler njemo je šla cel globoku k src ta sivna žalost Marije Divice inu ta slabust, katira je Kristus trpu. Iz tiga milga zadržajna inu grenkih sovz je ta vredna mati tega Gospuda lohku spoznala, de nje sladki sin Jezus je žie ujet, pak ravn le-tu je v nje src ta britkust pogmiralu, zatori je ona rekla: „O moj lubi Joanes, le kmalu povej, koku se že godi! Jest že dober spoznam, de ti žalostna pošta perneseš, nikar mi na skrivej, le povej, koku stoji iz mojim lubim otrokam!“

IV. Ta revni Joanes je sovze noter držu, kar je mogu, inu je iz milim zdihvajnam k nje rekov: „O ti luba mati mojga Mojstra! Jest se bojim povedat, kir jest, ja Bogu se smil, tebi žalostna pošta nosem. Iz tojim lubim sinam, mojim Mojstram, slab stoj, dokler toj brumni nedovžni

[263]

sin je ujet, iz štrikem trdu zvezan inu koker en hudonik pred tega vikšiga farja pelan. Inu tok hudo iz ž nim delajo, de jest od velike srčne žalost ne morem povedat, dokler ta nahvaležen človk Judas je njega izdav.“

V. Ah, Bog, kaj je bla le-ta za ena žalostna pošta! Ah, Bog, koku se je to maternu srce nad le-tim zavzelu, takrat je ta meč te žalost zavol materne lubezen nje duša presunu, koker je nje Simeon prerokovu. Inu zagvišnu, kaj za ena strašnejši pošta bla nje mogla pridti koker ravnu le-ta, o narlubeznivši Gospa, toj lubi sin, moj Mojster, je ujet. Zatori tudi kje komej Joanes iz velika težava te besede ven zreku inu Marija prov zastopila, takrat je bla ta usmilena mati na cel duš inu teles vsa rajnena iz bridkustjo ter pade v ena umedlevca, de je

ona na en kamen padla inu se je v timo padcu za taistiga držala, katir je koker vosk mehak ratov. Le-ta kamen je zdej v Rimo za altarkamen, v katirmo se vidjo še današni dan noter vtisnenih pet prstu od ene roke Marije, katir so k enimo znamno njih andoht noter ustal. Magdalena pa Marta inu te druge gospe so ta revna mater zupet gor vzignile inu nje postregle, de je ona zupet k moč peršla. O Bog, kaj za ena naizrečena žalost je taistikrat to materno srce obšlo! Dosti gnad bo ona timo človeko sprosila, katir se dostkrat na le-ta srčna žalost spovn.

VI. Kader je žie ta revna mati zupet enmalu k moč peršla, tedej je ona začela tok milu klagvati, de te lubi angeli so mogli iz njo žalvati: „O moj sin Jezu, o moj lepi sin Jezu, o moj lubi otrok Jezu, koku si ti v ena taka nadluga peršu! O gorje tebi, koku se bo tebi godilu, o moj nedovžni sin! Koku bojo toj

[264]

sovražniki s taboj delal! Ah, keb jest namest tebe bla ujeta! Ah, kob jest mogla za te trpeti, tavžent življenju bi jest otela za te dati, keb le mogla tebe odrešt! Ah, ah, mene uboga mater, kaj očem jest zdej početi! O zakaj jest nisem iz tabo na Olska gora šla inu nisem mene iz s taboj vred ujeti pustila, tok bi jest zdej bla per tebi inu bi zamogla tebe v toj srčni žalost potroštat! Ah, ah, mene revna mater, kaj očem jest zdej početi? Ah, ah, mene uboga zapušena mater, zdej je ves moj trošt inu vesele preč, zdej je moj sin pogoblen inu iz njim je vse zgublenu! O nebeški Oča, dej mojga otroka zupet, al ti moreš mene vidti, pred tojim očmi umreti! Očeš pak ti nega meni ne zupet nazaj dati, tok pusti mene iz ž nim umreti, kir brez nega živeti je grenkejši koker vseh smrt. O moje srce, o moj lubi sin! Zakaj so tebe te Judje tok grozovitnu ujeli inu zvezal? O Judas, ti nahvaležen človk! Koku je moj lubi otrok le-tu per tebi zaslužu, de si ti nega negovim sovražnikam izdav? O Judas, koku si mene revna mater tok zlo mogu eržalt, de si ti meni mojga sinu vzev, kir jest tebi vender nigdar kej žalga nisem strila! O ti fovš srce, koku si ti meni tulkaj dobrih besedi dav inu toja hudobija pred mano zakrivu!'

VII. Kader je žie Marija dovgu časa iz soja družba Jezusa objokvala, potem prav ta žalostna mati k Joanesu: „Ah, moj Joanes, kok

sivnu je mene moja pošta eržalila, kir moje srce v mojim teles je toku slabu, de se jest od bolečine na morem več gor držat. Pak vender meni povej, moj Joanes, al morem jest mojga lubga sinu še živga najdti?“ S. Joanes odgovari: „Narlubši Gospa, jest scer tebi zagvišnu na morem povedat, dokler

[265]

te Judje tok grozovitnu iz njim delajo, deb na biv oben čud, keb on njim med rokam umrov. Aku pak on ta čas je preživu, tok se meni zdi, de oni nega dons na bodo umoril, dokler oni bojo nega pred Pilatuša pelal, de on nega bo obsodu.“ Na tu Marija milu zavpije inu iz vkop sklenenim rokam prav ona: „O de se Bogu v nebesih usmili, tok tedej iz mojim ubogim otrokam tok hudo delajo! Ah, tok tedej bojo nega umoril, preden bo dan.“ Inu je djala: „Moj lubi stric Joanes, jest nimam obenga pokoja v mojmu srcu, katiru je celu ranenu iz britkustjo, noter de bom per mojmo otroku. Zatori prosem jest tebe, pojdi z mano v to mestu inu pokaži meni, kje je moj lubi otrok.“ Joanes prav: „Narvredniši mati, kar jest tebi k lub striti zamorem, sem jest vselej perpravlen.“

VIII. Grede tedej ta žalostna mati iz te hiše Marte inu Joanes grede naprej, Magdalena pak Marta, te sestre Marije, inu dosti drugih brumnih žen sa šle iz materja Jezusa bose ponoč pruti Jeruzalem iz prelivajnam dosti sovza inu iz žalostnim srcam. Inu taistu svetu tovarštu je malu govarilu med sabo, kir je blu povnu bridkust, dokler le-ta hoja je bla ena pot tiga jokajna inu klagvajna. Inu s. Johanes jih pele na ta krej, na katirmo so Judje Kristusa ujel, inu je rekov iz objokanmi očmi: „Ah, luba Gospa, tukej je ta krej, na katirmo sa te beriči koker stekli pse čez tega Mojstra planil inu nega dol na tla vrgli inu cel hudo iz nim delal.“ O kaj za ena bridkust je občutilu taistkrat to maternu srce nad le-tem besedam! O koku milu je objokala Marija to ujetje sojga sinu! Ona je padla dol na soje kolena inu je močila ta zemla iz sojim sovzam. Inu iz njo vred so tudi dol pokleknile te andohtluve žene inu so kušvale ta zemla iz andoht inu iz vročim sovzam. Od tiga kraja sa šle one taista

[266]

pot k timo mestu, h katerimo je Kristus ujet pelan biv. Tukej pomisel, koku jamrnu je to žalostnu tovarštu po le-te pot šlu inu

koku bridku sa one to ujetje sojga lubga Mojstra obklagvale, tulkaj veči je blu njih klagvajne inu žalost. Inu toku so peršle v to mestu, katiru ob taistmu času ni blu zaprtu zavol tiga gmen miru v duželi.

IX. Inu toku premišluje s. Bernardus, de so oni v mestu peršli k tem vahtarjam al čuvarjam. Le-ti so njih prašal, koga one tok poznu na gas išejo al kam očjo ponoč jeti. Ta žalostna mati začne milu jokat inu prav: „Nikar se vi nad nami na pohujšite, zakaj jest sim povna žalost inu moja duša je povna bridkust.“ Kader pak so te čuvaj vidli ta revna mater Jezusa tok milu jokat, so oni djali: „O Gospa, toja žalost je velika, kaj je tebi? Kdu je tebi kej hudga sturu?“ Ta žalostna mati odgovari inu začne milu jokat, rekoč: „Jest sim ena uboga žalostna vdova, sem imela enga samga narlubšiga sinu, na tiga sem jest vse moje zaupajne inu trošt postavla, taistiga so meni moj sovražniki ujeli inu skuz te vrata v mestu pelal, zatori očem jest skuz gase tiga mesta jeti inu jeskati, katirga moja duša lubi, keb morebiti jest nega še odrešt mogla.“

X. Tu čuvaj so imel enu usmilene iz to žalostno materja inu so djali: „Mi smo vidli enga ujetga noter pelat iz štrikim trdu zvezanga koker enga rezbojnika, revniga, stepenga, scukanga inu zapluvanga. Le-tiga so pred nekaterim uram iz velikim vpetjam skuz gase teh pisarju pelal, brez cvibla k tem vikšim poglavarjam.“ Na te besede začne ta žalostna mati zupet milu jokat inu prav: „Kaj se vam zdi, al bom jest mogla nega živga najdti?“ Te čuvaj so odgovaril: „Oni nega ja dons na bodo umoril, kir dons je ta velikanočni dan, na kateri obenga hudodelnika na rihtajo, zunej keb on en tak grešnik biv, kakršni na

[267]

svietu se na znajdu.“

XI. Ta žalostna mati se za ta odgovor zahval inu grede iz soja družba od teh vahtarju skuz gasa teh pisarju. Inu koker nekateri brumni spremišlujejo, tok sa oni tudi šli mem te hiše, v katir je en cimperman ta križ delu, na katirmo ta narlubeznivši sin Marije ima viseti. O kaj za ena srčna žalost je taistkrat to divišku srce Marije občutilu! peršle sa tedej one k Anasu hiš, tam praša Joanes: „Al ni ta Gospud h Kajfežu pelan biv?“ Inu kader je on zvedu, je pelu on

ta žalostna mater k te hiš Kajfeža, inu kader sta kje peršla, je Marija stala od deleč inu je šlišala enu jamrnu vpetje, smeh inu norčije, katiru so oni iz tem nadovžnim Jezusam v te hiš tribal, inu sje tudi lohku damiselna, de njenga sinu zadene. Inu ona je toku dovgu tam stala inu čakala, dokler de je katir ven šov inu nje povedu, koku iz nje sinam stoji. Inu ta prvi kje vun peršu, je ona nega prašala, koku iz tem ujetim stoji. Le-ta pak je djav: „Kaj imaš ti veliku prašat? Njemo se godi, koker je on že davnu zaslužu.“ Ta revna mati je bla sivnu žalostna, inu akulih ona scer bla rada noter šla, pak vender je njo s. Joanes prosu, de ona nima tiga striti, scer bi se morebiti nje en špot zgodu. Toku ustane ta žalostna mati iz soja eržalena družna cela noč pred tim velikim vratam zmiram stoječ, akulih ona od teh vun inu noter gredeočih veliku zaničvajna je mogla šlišat. Inu bo pokazan še današni dan tem romarjam, na desni plat, kir se noter grede, ta kamen, na katirmo je Marija stala, kader je s. Peter po timo zatajenu vun peršu inu kader je ona zjutri sojga lubga sinu vidla vun pelat. Kdu pak zamore ven zreči, kaj je ona tukej trpela inu koku dovgčas je nje blu!

[268]

Stala je ta revna mati na temu kraju dober dve ur dovg v timo vojstrimo vremenu mesca sušca inu je šlišala iz sojim ušes, kaj za en špot so te Judje iz nje revnim otrokam tribal. Dokler le-ta poredna sadrga je tribala en tak naspodobnu zaničvajne inu posmehvajne, de se je od deleč prov šlišat inu dosti besedi zločit zamoglu. Kir tedej Marija tok rekoč pričeoč le-tu zašpotvajne sojga lubga sinu je gledala, ah, Bog, kdu zamore premiselt, kaj je ona taistkrat trpela inu občutila! O brumni kristjan, kob ti per te Mater Božji biv stati inu ta nadluga Kristusa iz ušesmi slišat mogu, al bi ti od srčne britkust na biv zbolu? Tok pomisli tedej, kaj to maternu srce je trpelu jen koku sivnu je ona žalvala! Ah, ah, te revšne, ah, te narveči srčne žalost! Te angeli v nebesih na morejo zadost zgruntat, kaj ta revna Mati Božja je trpela inu koku nje to jamrane njenga sinu to srce tok zlo je zgrizlu. Glih koker s. Hironimus prav, de pred sodnim dnevam na bo vse očitnu popalnama postalu inu spoznanu, kar Marija v te grenki noč velikiga petka je prestala, tok spovni se katirkrat na ta velika srčna žalost te lube Matere Božje.

Ta enainušedeseta postava
Koku je Gospud Jezus h Kajfežo pelan, krvičnu zatožen inu obsojen biv

Tekst svetiga evangelija.

„Inu oni so pelali Jezusa k timo vikšimo farju Kajfežo.“
(Per s. Math, 26. p., 51. v., Marc, 4. v., 53, Luc 22, v. 45)

I. Od tega pergodejna piše s. Joanes. Inu Anas pošle nega zvezanga h Kajfasu. Le-ta Kajfas je biv še veliku poredniš inu zuper Kristusa srditš koker ravnu ta Anas, dokler Kajfas je biv ta, prav s. Joanes, katir je Judam svetvov, bolši bi blu, deb en človk umru, koker deb vsi ludje pokončan bli.

[269]

Kir on tedej je ena taka navošlivost inu žeja te krvi na Kristusa držu, de on nega navideočiga brez vsiga zaslišajna se je podstopu k smrti obsodt. Kaj si on še le ni perzadev, deb to nadovžnu Jagne, katiru je k nemu v negova hiša perpelan blu, brez vse milost zaklanu blu! Tukej bsi jest pervošu, o kršanska duša, deb ti iz Petram inu Joanesam v enimu kotiču per Anasu hiš stav, deb ti iz usmilenim srcam le-ta žalostna precesija, per katir je toj Izveličar od hudobniga k enimo hujšimo sodniko pelan biv, ogledvat zamogu. To Pismu prav: Anas je poslu nega zvezanga h Kajfasu, iz katirga nekateri sklenejo, de ta poredni Anas je tiga dobrutloviga Gospuda na novu inu še trdnejš pustu zvezat, deb on njim na mogu ujeti al od katirga rešen biti. Ta hiša Kajfasa od hiše Anasa scer ni bla deleč preč, vender tristu inu štirdeset stopin inu so poslal nekatere naprej, deb oni Kajfasu povedal, de oni bojo tega hudadelnika le-sem perpelal. Inu po le-te pot je biv ta lubi Izveličar očitnu po cest per svetli lun inu iz dostim laternami inu baklam iz glavtjo pelan. Ta narpotrpežlivši Gospud pak je šov ponižnu med njimi koker enu nadovžnu jagne med vovkmi, za nim je tudi šov ta hudobni stari Anas, deb on tudi v zbiralši biv zuper nedovžniga

Jezusa. Šlu je to nedovžnu Jagne med rokam teh žolnirju cel revnu inu je blu v sojim s. obličju tok hudo spremenenu, de se je komej poznati moglu. Negove roke so ble njemo zvezane na hrbtu inu na vratu je on imov ena velika ketna, katira težka ketna je njemo negov život cel dol pregnila. Te nevošliv služabnik pak so nega vlejkel inu suval tok nazmasnu, de je on komej sapa pojemu. Inu kader sa po cesti šli, je

[270]

dosti ludi skupi peršlu, katir so v timo času od spajna gor vstal, kir en sleden biv rad zvedu, kaj pač more to poment, de te v tok sveti noč, v katir je Bog njeh očake iz te težke egiptovske sužnost rešu, enga bogiga človeka tok špotliv ujetga pelejo. Medtem se je kulker dalej, tulkaj več ludi skupi steklu inu so se čudil čez to gnemnu pergodejne. Nekateri od teh brumnih, čez katire ta peklenski satan nobene oblast ni imov, so zdihval čez ta revšna Kristusa inu so imel en veliku usmilejne iz negovim špotlivim ujetjam. Naspruti pak so se veselili vsi hudobni nad negova nadluga inu so nemu pervošil prov iz srca, de je on v ena taka nadluga peršu. Med so te žuniri sivnu vpil, klical, vriskal inu djali: „Pole, tukej imamo mi tega zapelavca, katir je tulkaj napokoja med tem folkam naredu. Poglejte, tukej imamo mi tega fovš preroka, katir je tulkaj ludi ogolfu! Zdej je negova golfija na dan peršla, zdej bo on soj žie davni zaslužen lon prejev.“ Le-ta inu take besede so le-te Judje zuper nega govaril inu so zasramval tega revniga Gospuda pred vsem ludmi. Oni so tudi odrihal bel koražnu inu neusmilenš koker poprej, kir oni so zamirkal, de ta služabnik v Anasu hiš je ena tok velika čast inu zahvala iz sojim tepejnam zaslužu. Zatoroj sa oni nega večkrat pod rebra suval inu dosti žlaku na negov sveti hrbt dali. Ta ubogi Kristus pak je šov cel jamrnu naprej inu se je sramovu, enga spoštenga moža pod vuč pogledat. Ah, kok špotlivu je blo negovi vse časti vredni peršon pred vikši gosposka pelan inu koker en hudodelnik zavol soje pregrehe rihtan biti! Povej, moja duša, al bi tebe sramota na obšla, keb ti od enga beriča v keha pelan inu zavol ene ležnive hudobije imov zaslišan biti? Kolku

[271]

tavžentkrat veči sramota je bla tedej Kristuso, katir od enga odrtnika tok zasramvan je pelan, inu ne pred pravične, temuč te

narkrvičniši sodnike ustavlen biti! Kader ti tedej premiselš, de Kristus ne samu en imeniten sveti mož, temuč sam ta živi Bog je biv, tok se more ja toj duh v tebi zavzeti zavol tega naizkončniga zaničvajna. Ah, kaj za ena bolečina je njemo le-ta krvica delala, de je on tok špotliv pelan biv! Ah, iz kaj za ena teža te bridkust je negovu srce obloženu blu inu kolku zdihvajna je ven predrl cel iz dno taistga! Posebnu pak je on milu zdihnu, kader je on blizu h Kajfažu hiš peršu, kir on je dober vedu, kok hudo se bo njemo v taisti godilu. O žalostna duša! Spovni tojga Izveličarja le-te revšne, katira je on zavol tebe prestav, ter njemo hvaležna bodi.

II. S. Mateuš prav, oni so pelal Jezusa h Kajfasu, k timo vikšimo farju, per katirmo so se skupi zbral vsi pisari inu starši, inu so čakal na prihod tega Gospuda. Dokler na povele Kajfasa sa bli vsi judovski posvetvavc v negova hiša poklican, katirih je blu dvainusedemdeset, inu scer v povnoči inu v te narsvetejši noč. Moj Bog inu Gospud, kaj je mogu pač takrat za en hrup biti, kader sa te mestni inu ratni služabniki v sred te s. velike noč po celmo mestu ukol letal, na vseh ratnih gospodu vratah nadležnu trkal inu te gospudi [naglu] na rotovž bli poklican! Kdu je kej taciga kedej šlišu, deb v povnoči s taka naglca cel rat mogu skupi pridti? Kaj tedej le-ti krvižejni tiger na bli mogel čakat noter do dne? Al je biv tedej ta ujeti Kristus en tak hudodelnik, de on more še ob taisti uri umorjen biti? O špot, o kervica!

Zraven teh dvainusedemdeset ratnih gospodu so se
[272]
tudi v hiš Kajfasa zbrali veliku farizerju inu te starši med Judmi, ja vsi, katir sa kej imenitniši med tem folkam bli. Inu koker nekateri zamirkujejo, tok je njih blu dober šeststu inu anajst v taistimo posvetvajnu. Inu toku kolker poglavarju je tam bilu, tulkaj kač inu sterpenih gadu je blu tam. Vsi le-ti so iz zobmi škripal od sivne togote zuper tiga nadovžniga Gospuda inu sa samu miseln, koku bi oni nega mogel ob živlene perpravt, zakaj njeh srca sa ble napovnene iz hudičuva navošlivostja zuper to nadovžnu Jagne. Kir oni v imen tega peklenskiga sovražnika sa bli skupi zbran, ta nadovžna kri prelit, zatori je bla ta hudoba v sred med njim. Ja, ta vikši Lucifer je biv ta sprednik le-tiga posvetvajna, katir je njih

srca v soj oblast imov inu taiste iz soja hudičova jeza celu napovnu. Toku je bla ta ratužna hiša ne dergač koker en pozemelski poku, v katir več hudiču koker gospodu je skupi zbranih blu, inu le-ti vsi so čakal iz želam toku dovgu, de so ta nadovžna kri noter perpelal. Tedej je blu to krotku Jagne iz velika nadležnostjo v ta hiša Kajfasa pelanu inu tim krvičnim sodnikam naprej postavlenu. Ah, kaj za en strah je nega obšov, kader je on v ta prekleta ratna hiša noter stopu, v katir je tulkaj peklenskih hudiču na negovu pogublene čakal! On je dober vedu, kolku hudiga se bo njemu v le-ti poklenski mesnic pergodilu, zatori se je ja mogla po natur njegova človeske nature slabust nad le-tim zavzeti. Zategavola tudi je ta narvikši kral pred njim stav cel ponižnu iz dol perpogneno glavo, trdu zvezan na rokah, iz uteklim obrazam, iz reztresenmi lasmi inu trpeočim životam. On je od bolečine inu truda tok slab postov, de je komej na nogah stav. On je na celmu sojmu žvotu tok jamrnu ven vidu, deb se tudi en pes biv mogu čez

[273]

nega usmilt. Negovu svetu obličje je blu od te prejete žlafrnice tok uteklu, de je komej gledu. Inu vender obeden ni biv tok milostu, deb biv njemo kri od ust inu nosa preč obrisu, zatori tud ni oben čud, de je on dostkrat v src milu zdihovu, dokler njemo je biv ta težki greh sojih sovražnikov k srcu šov, to rezkroplejne sojih jogru, to zatajene Petra, ta srčna žalost soje lube matere, kir le-te reči je vedu ta Mojster vse na tankem. O ti ubogu Jagne Kriste Jezu! Pomisli, kaj za en strah je tebe prešov, kader si ti v ta hiša Kajfasa noter stopu, v katir je tulkaj pozemelskih hudiču čakal tebe pokončat! Ti si dober vedu, kolku hudiga se tebi v le-ti peklenski mesnici bode pergodilu, zatori se je po naturi toj slab život nad le-tem zavzet mogu. O Kriste Jezu! Kader moja duša po moj smrt pred toja sodba iz trepetajnam inu cagavitnostjo imela pelana biti, tok spovni se na ta moja molitu, koker jest tebe namerč zavol toje težave, kader si ti v ta hiša Kajfasa imov jeti, prosu sem, deb ti meni taista naprenesena težava otu pomajnšat inu mene iz perjaznim besedam gor vzeti. Jest imam zdej enu srčnu usmilejne s taboj, de si ti tok špotliv gor vzet biv, tok imej ti tedej tudi usmilene z mano inu bodi meni en gnadlu sodnik. Amen. Tukej pomisli, koku inu iz kašnim zaničvajnam so oni Kristusa gor vzeli, koku srdit so oni nega gledal inu koku nasramnu so oni nega

pozravli. O koku so se oni rezveselil, kader so oni sojga sovražnika tok zaničvanga inu zdelanga vidli pred njim stati! O koku so bli oni vesel, kader so oni taistga enkrat v soje roke dobil! Zadost se na more ven zreči, koku oni od srdite jeze so se togotil inu to nadovžnu Jagne požreti želel. Le-tu je ta dobrutlovi Gospud

[274]

že naprej skuz Davida tožu, rekoč: „Oni pak so mene gledal, koker bi otel oni mene iz očmi predreti. Oni so odprl soje usta čez me koker en rjoveči lev, oni so škripal iz zobmi čez me iz sojim zobmi koker en steku pes.“ Inu tok se je tudi godilu, kader je ta hudobni Kajfas tega dobrutloviga Gospuda vidu pred sabo stati, takrat je on nega feržmajdk nagovoru, rekoč: „Al si zdej ti enkrat to, ti puntarski hudodelnik? Imamo mi tebe zdej enkrat tuki, ti zapeliv potepuh? Mi smo s taboj dovgu potrplejne imev inu upv, de ti bodeš od toje zmote enkrat odstopu. Kir ti pak sledni dan nove zmešnave delaš, zatori mi tudi te sveti noč nismo mogel zašonat, temuč smo mogli tebe zvezanga noter potegent, deb ti obene veči hudobije na počev. Zatigavola daj zdej pred le-tim častivrednim gospudem rajtenga inu odgovor, iz kaj za enih uržahu si ti nas vse skupi pred tem folkam tok zlo zaničovu inu zasramovu. Daj rajtenga inu odgovor, kaj si ti za enu živlene tiga pohujšana pelu inu koku si ti ta perprosti folk tok nasramnu zapelu.“ Medtem kje Kajfas le-tu govoru, so te služabnik inu hlapci tiga nadovžniga Jezusa ostopil inu nemo veliku špota sturil. Dokler le-ti srdit služabniki so priča sojih gospodu inu Judov tega potrpežlivga Mojstra suval inu sem ter kje vlekel, deb on dostkrat mogu dol pasti. Tudi sa oni nega dostkrat za lase cukal inu nega dregal iz palcam pod rebra, de on od bolečine dostkrat se ni mogu pregent, ter so nad njim vpili, rekoč: „Daj odgovor tem častitlovim gospudam inu zgovor se, če se moreš!“ Kristus pak je movču ter ni reku le en besede sebe izgovort. Le-ti vikši farji sa te firšti teh mašnikov, te pisari sa te zastopen v postavah inu te starši sa te navaden sodnik.

[275]

III. Tukej prav s. Mateuš: Kajfas pak inu te starši tega folka inu vsa družba so iskali krivu pričvajne zuper Jezusa, de bi ga umorili, inu niso nešli, česilih veliku krivih prič je perstopilu, katir so kervu pričvali zuper nega, inu njeh pričvajne se ni eden z drugim

zglihalu. O ta je pač ena krvična sodna hiša, v katir zanaleš bojo fovš hudobije zmišlene inu ležniv jezik jeskani, deb le-ta nadovžni k smrt biv obsojen. Al ni ena taka sodba bel hudičova koker človeška? Pomisel, kaj je tukej za enu prašajne blu! Pomisli, koku so oni tudi te narmajnši Kristusove dela skuz zobe vlekel, kar je on kedej govoru, kar je on pridgu, kar je on delu, iz kom je on ukol hodu, kje je on kedej biv, ja, iz ena beseda, vse kar je v njemo inu ukol nega blu, tu vse je blu na tankem pregledan, pak vender neč niso nad nim najdli, kar bi blu te smrt vreden. Ah, aku na sodni dan bojo vse moje misel, besede inu djajne tok per čislem pregledan, koku peč bom jest prestav! Bojo se ne samu ena, temuč tavžent hudobij nad mano znajdel, katire sa te večne smrt vredne. Kir oni tedej resničniga neč niso mogli najdti, takrat sa oni toku srdit postal, deb bli tudi soja lestna kri piti zamogel. Zatori so oni med sabo govaril: „Zdej more ta hudadelnik venderle umreti, keb mi imeli tudi vse hudobije iz ležami zuper nega zmiselt." O nezaslišana grozovitnost! O narvikši krvica! Kaj si ti mislu, moj narlubeznivši Jezu, kader je blu očitnu oznanenu, kdurkol kej zuper tebe kej naprej pernesti zamore, keb tudi taistu le ena senca te resnice nad sabo imelu, ta ima govort! Nekateri so djali, on je prelomu ta postava Mojzesa inu ta sabota ni posvečovu, zatu on more po zapovd s kamni

[276]

podsut biti. Eni so rekli, on je en coprnik, kir on se je dostkrat navidiočiga sturu. Nekateri so djali, on je en Samaritan inu je kecarja učiv. Nekateri so rekli, on ima hudiča per sebi, katir je skuz nega čudeža delu inu te ludi dostkrat oslepu, zatori on more sežgan biti. Eni so djali, on je ludi motu, dražu inu prepovdovu cesarju dacija dajati. Iz en beseda, kar sje ktir kol zmiselt mogu, to mo je blu naprej vrženu, pak neč smrt vredniga ni blu naprej dopernesenga.

IV. Kir tedej te Judje dosti krivih prič so pervzel inu obeden neč povedat al damiselt sni mogu, kar en skazvajne te resnice blu imelu, perstopile so h poslednimo dve priče inu so ležnivu pričvale zuper to nadovžnu Jagne Jezusa inu so djale (zamirkuje s. Marka na 14. p.): „Mi smo šlišali, de je on govoru, jest očem le-ta Božji templ, katir je z rokami sturjen, rezdjati inu v treh dnevih en drugi

gor postavit, katir na bo z rokami sturjen.“ Pak neh pričvajne ni obstalu, dokler ta dobrutlovi Gospud Jezus ni toku govoru, koker se bere per s. Joanes na 10. p. On je res rekov, oni bojo ta templ negovga telesa rezdjal skuz ta smrt inu on bode tega na treki dan zupet od smrt gor obudu. Le-ti ležnivi Judje pak so preobrnili nemo negove besede inu ta zastopnost taistih, inu zatu so oni djali (Math 26): „On je govoru, jest očem ta templ Božji rezdjati inu tega zupet gor postavit v treh dneh, zatori je on en coprnik inu preklinvavc Božji, zatu on more sežgan biti.“
Kaj meniš ti, koga pač je ta dobrutlovi Gospud taistikrat mislu, kader je on le-tu šlišu? Koku peč je nega srce bolelu, de so nega tulkaj hudobij obdovžel? Čud je biv, de je on mogu movčat, čud je biv, de on le-te fovš ležnive priče ni h špotu sturu. Očeš ti, o kristjan, ta uržah vedti, zakaj toj lubeznivi Izveličar na vse to krivu pričvajne inu na tulku stu težkih

[277]

pregreh, katire sa njemo naprej vržene bile, se ni zgovarju, ja, ene besede ni odgovoru? Ta uržah je biv le-ta, kir negov nebeški Oča te grehe celga svieta, ja, koker taisti, katir bi vse grehe celga sveta cel sam biv sturu, zatori akulih te Judje so nemo te nargnusiši pregrehe naprej vrgli, tok ni otu, ja, tudi on ni mogu se zgovort, deb on biv nedovžen. Dokler akulih on taiste hudobije iz soja peršona ni dapernesenu, pak vender le-te na negovmo hrbto leže. Tukej pomisli tedej, o revni grešnik, kolku butar teh pregreh si ti Sinu Božjimo na negove rame naložu. Pomisel, koku je on zavol tojih grehu vola mogu zasramvan biti. Imenval so nega za enga golufa, pjanca, zapelavca inu več taciga. On ni biv en takšen, temuč ti! Kir pak toj grehi sa na nemo ležal, zatigavola se je on tudi mogu zavol tebe pustit zašpotvat inu zasramvat. Spreudar tedej, kolku zasramvajna je toj Izveličar zavol tojih grehu mogu trpeti, inu gledej gor, koku ti njemo le-ta špot boš plaču.

V. Kader pak je ta ovinčen Kajfas vidu, de obenu pričvajne v resnici na obstalu, deb njega oni pred Pilatušam mogel zatožt, de je on ta smrt tiga križa zaslužu, zatori je blu njemu težku inu iz njim vred vse te drugi sa srdit postal ter sami niso vedli, kaj bi počeli. Inu dokler ta poterpežlivi Gospud koker en revni grešnik je tam stav inu iz obena beseda se ni odgovoru, zatori je ta togoten Kajfas

sam per sebi sklenu, jest očem skuz negove lestne besede nega ujeti, za krvičniga ga previžat inu te smrt vredniga zatožt. Ostane tedej gor od sojga stola iz napotrpežlivostjo, stopu v sredo med te druge pred to nedovžnu Jagne inu je djav k nemo iz glasno štimo inu srditim zadržajnam: „Nič na odgovariš h timo, kar le-ti čez tebe pričujejo inu hudo tožjo!“

Kaj se tebi zazdeva, o kršanska duša, de toj Odrešenik
[278]
na le-tu prašajne je odgovoru? Koku meniš ti, de se je on čez vse le-te krive tožbe obregnu? O pač ena skrivnost, nad katira se je takrat to nebu čudilu inu sedej cev sviet zavzame ta večna beseda tiga Očeta! Govari tukej ena tok čudna beseda se zgovort, katire moč nobeden človk ne more zadost zapopast. Inu kaj je bla ta za ena beseda? S. Mateuš popisuje toku: Jezus pak je movču inu ni odgovoru. O en čuden odgovor! Kdu je kdej en izgovor šlišu, kader je Kristusa telu inu živlene koštalu? Kader je njemo čast inu spoštejne na timo blu ležeče, takrat je on movču. O moj narlubeznivši Jezu, koku si ti vender mogu movčat, zakaj ti nis saj to narmen iz ena beseda rekov, de vse njeh tožbe sa fovš? Kir pak ti na govariš, tok bojo vsi sklenil, de je vse res, kar zuper tebe bo govarjenga. Pak moj narpotrpežlivš odrešenik oče rajši za enga takiga hudadelnika držan bit, koker soje movčajne prelomt, deb on tebi en eksempel dav, de kader katir iz tabo se oče kregat, tok ti na moreš bolši striti, koker kader ti movčiš, dokler kolker bel se ti nemo odgovarjaš inu zuperstaviš, tulkaj bel ti nega stogotoš inu bo tebe tulkaj hujši feržmagovu. Kir tedej to krotku Jagne je toku movčalu, takrat so se stogotil te služabnik čez nega inu so nega s pestmi bili na negove svete usta, rekoč: „Odpri toje usta gor inu daj odgovor tim vsokvrednim gospudam! Ti si scer dosti vedu govort, kader si ti naumne ludi pred sabo imov, zdej pak ti na veš neč povedat, kader bi ti imov govort!“ Deb on tebi en eksempel tega movčajna dav, on je movču, dokler vse tožbe zuper nega sa ble očitne laž inu bi en špot biv, keb on njim biv odgovor dav. Inu zatigavola, prav s. Avgustin, je on movču, deb on njim na dav uržaha, dalej grešiti, inu deb on nas tudi ta potrpežlivost vučiv. Zatori damisli si, koker deb ti
[279]

nega slišu, tebe toku nagovort: „Moj otrok, al ti na menš, de je meni težku djalu, na vse meni naprej vržene fovšije movčat? Koku pak je blu čez moje srce inu vsa moja natura, jest pak v mojga telesa inu živlejna navarnost nisem otu govort, deb jest toja jezičnost spokoru inu tudi en eksempel tega movčajna dav. Kir ti timo nazmasnimo jezičvajnu tok zlo si podvržen, de ti obenga konca ne mase na striš. Ti govariš dostkrat na en dan dost tavžent praznih besedi, inu vender na držiš za oben greh. Al ti tedej nisi šlišu, al morebiti ti na verjameš, de je resničnu, kader sim jest rekov, jest vam povem, od vsake napotrebne besede, katira te ludje govoril bodo, bojo oni mogel rajtenga dati na dan te sodbe. To je pak ena napotrebna beseda, prav s. Hironimus, katira brez nuca tega govarjočiga inu tega pošlušavca govarjena bode. Takih besedi, katira sa brez vsiga nuca, govariš ti vse sorte, ja, žiher rečem, vsak dan tudi tavžent. O kob ti vedu, kok velika štrafenga bi ti zavol teh mogu prestati, tok bi ti gvišnu tolkukrat jezk na stegu. Aku bi tebi za ena beseda le ena kapla brona v usta imela ulita biti, al bi le-tu na blu ena velika štrafenga? Pak ah inu gorje!, kob ti le obene več zavol teh na imov prestati!“

VI. Zdej jest zaupam, de ti nikolku zapopadeš, zakaj je Jezus movču, kader so te služabnik teh Judov, sojim gospudam dapasti, tega žlahtniga sinu Marije na nega s. usta bili inu pod kolena suval, rekoč: „Na mareš ti zdej ust odpreti, sej si ti dober znov govort v tempelnu pred tim folkam. Dej ti zdej odgovor inu govor pred tem gospudem inu modrim pisarim. Pusti zdej toja modrust šlišat!“ Pak to nedovžnu jagne je movčalu, kir od nega niso pogirval, zvedti ta resnica, temuč v vseh rečeh nega zašpotvati.

[280]

VII. Kir tedej ta lubi Jezus ni otu govort, takrat je ta hudobni Kajfas tulkaj sterpen skačen postov iz tim drugim, de je nemo ta jeza per učeh ven udarla, zatori je on stegnu soja roka pruti nebesam inu zavpije iz togotnim glasam pruti Jezusu, rekoči: „Jest tebe zarotim per živim Bogu, aku si ti Kristus, en Sin Boga večnu hvalenga!“ S tem besedam je mislu Kajfas Jezusa v besedah ujeti.

VIII. Kader je ta lubi Gospud sojga nebeškiga Očeta imenvati šlišu inu toku močnu zaroten biv, takrat je on ja mogu govort inu tudi odgovor dav, deb te Jude na rekli, on nima nobene lubezen, strahu

inu časti k Bogu. Tudi bli te Judje zamogel rečti: „Kob on nam biv spoznov, kdu bi on biv, tok bli mi njemo virval, kir pak on ni otu spoznati, zatori mi nismo mogel spoznati, deb on Sin Božji biv.“ Deb tedej te Judje nobenga zgovora na imel, zatori je on otu iz glasna naprestrašena štima ta resnica spoznati. Na ta odgovar je zemla inu nebu čakalu inu vsi so želel zvedti, kaj bode Kristus na le-tu reku. Te Judje so nega tolkukrat prašali, on pak obenkrat prov zastoplenu ni otu spoznati. Te hudič v pekel so dovgu na le-tu čakal, pak nigdar niso mogel prov zagvišnu zvedti. Zatori kir je on zdej per živmo Bogu zaroten biv, tok oni niso cviblali nad le-tem, on bode ta resnica spoznov. Zatigavola kader je že v celmu zbiralšu enu veliku movčajne blu inu vse pričeoči tok dober ludje koker hudiči soje ušesa špičel, takrat odpre ta večna beseda tega Očeta soje Božje usta gor inu je govoru ena taka beseda, nad katirim se ima nebu inu zemla zavzeti, inu prav iz zastoplenim besedam: „Ti ja govariš, jest sim. Pak jest vam povem, vi bote vidili Sinu tega človeka sedeočiga na desnici Božje moči inu pridiočiga

[281]

v oblakih teh nebes.“ Koker biv on rekov: „Zdej imate vi oblast z mano delat, kar vi očete, kir jest dam mene volnu v ta smrt iz mojim umrjočim telesam. Pak peršu bo ta čas, de vi mene iz telesnim očmi bote vidli, v moj oblast pridti, soditi vas inu ta voln sviet. Tedej bote vi spoznali, de jest sim Sin Božji, kar vi zdej nočete virvat.“ Kdu bi tukej na menu, de vsi ukol stoječi, koker hiter so oni šlišal, de Kristus je en Sin tiga živiga Boga, na bli na soje obraze dol padli inu nega koker sojga praviga Boga molil? Kdu bna biv menu, te vikši farji so kmalu v to mestu, ja, v cela dužela poslali inu vsim pustil napovedat, njih Mesias, na katirga so oni tok dovgu čakal, ta je priča, oni imajo vsi pridti inu nega iz častjo molti inu gor vzeti. Pak, o trdavratne srca! O prekleta hudobija! Te ludje sa bli tukej hujši koker zlodje, dokler nad tim ni cviblat, de koker hiter je Sin Božji le-ta beseda zreku, jest sim, tok sa vsi pričioči hudiči od strahu znak padli, glih koker popred te Judje na Olski gori skuz moč taiste besede, jest sim, so se nazaj zvrnili. Ja, žiher se verjame, de dosti hudiču od strahu je preč bejžalu inu se niso več zaupal, čez Kristusa se vzigent. Inu kdu bse na prestrašu, kader je Kristus z mogočna štima reku, vi bote vidli Sinu tega človeka sedeti na desnici te moči Božje inu pridti v oblakih teh

nebes z veliko močjo inu častjo. Ter vender ne samu te hudobni se niso ustrašili nad le-tem strašnim besedam, temuč oni so njega še tulkaj hujši zasramval inu zašpotval, ja, oni so nega še iz ena štima k te narspoštenši smrt tiga križa obsodili. O nezaslišana trdavratnost, o hujši koker peklenska hudobija!

IX. Zdej si k srcu vzemi, o brumni kristjan, koku se je tojmo Odrešeniko po sojmo resničnimo spoznajno tok hudo godilu, dokler koker hiter je ta hudobni Kajfas

[282]

ta odgovor [Kristusa] slišu, takrat se je on zadržu, koker bi njemo otelu od velike grimnost to srce v truplu se rezpočt zavol velikiga preklinvajna Božiga, katirga je on Kristusa dovživ, zatori je on obrnu soja glava pruti nebesam, obraču je oči v glav, reztrgu je ta talar al soje oblačila po šeg teh Judov, kader sa oni enu preklinvajne Božje šlišal, jnu je strašnu inu močnu zavpov, de se je od deleč šlišal, rekoč: „On je Boga preklinu inu sebi ta čast Božja dav! Kaj potrebujemo več prič, vi ste sami ta spričvajne, dokler vi vsi ste od nega šlišal to preklinvajne Božje!“ O enu strašnu preklinvajne Božje! Kolker dovgu je ta sviet stav, nigdar enu strašnejši preklinvajne Božje ni blu šlišat, koker kader je Kajfas samga Boga pred negovim obličjam za enga preklinvavca Božiga preklinu! O kaj je nek Kristus takrat miselt mogu, kader je on iz sojim ušes šlišu, de nega tok grozovitnu preklinajo! Koku je mogoče, de te sveti angeli tega preklinvavca Kajfesa niso od stola dol pehnili, deb si on biv vrat vlomu? Pak taistkrat ni blu ta čas tega mašvajna, temuč tega trplejna. To mašvajne, katiru je taistkrat ven ustalu, le-tu je Kajfas inu negov rep že prejev.

Po timo strašnimo Božimo preklinvajno obrne se Kajfas k vsem inu slednimo ratnim gospudam, rekoč: „Kaj se vam zdi, vi gospudi, kaj vi mente, kaj za ena štrafenga je le-ta prevzetni človk zaslužu, katir se je podstopu sam sebe k Sinu Božimo delat?“ Vsi le-ti skupi zbrani pak so se obveselil inu od vesela z rokam skupi luskal ter vsi z enim glasam vekal, koker stekel pse inu so djali: „On je smrt vreden, on ni vreden, deb nega zemla nosila, le kmalu iz njim preč k gavgam, na križ, k smrti!“ Inu je blu v timo škofovmo mošužo en taku vpetje, klicajne inu šum, de oben človk soje lestne besede

[283]

ni mogu šlišat. O nazašlišana grozovitnost! O narkrvičniš sklep! Dokler dovgu ta sviet stoji, nigdar ni ena tok krvična sodba sturjena bla, koker ravnu le-ta jma tedej te smrt vreden biti? Je tedej samu živlene to živlene zapadlu? O moj narlubeznivši Jezu, koku peč je tebe en taku zaničvajne sivnu bolelu v tojmo srcu, kir skuz le-tu, de oni so tebe tiga ediniga inu večniga Sinu Božiga za enga Božiga preklinvavca rezglasil, sa oni sami preklinvavci Božji postal! Kajfas je dvakrat navedeoč prerokovu, prvič iz besedam, kje on djav, spodobi se, de bi en človk umru za vse ludi. K drugimo v djajnu, kader je on skuz reztrgajne tiga oblačila na znajne dav, de teh Judov duhovna čast inu slovene reztrganu bode.

Ta dveinušedeseta postava
Koku je Gospud Jezus v Kajfasu hiš zašpotvan biv

Tekst svetiga evangelija.

„Tam so oni pluval v negovu obličje inu nega bili iz pestmi.“ (Math 26, v. 67) Sivnu veliku grozniga zašpotvajna je ta sladki Gospud Jezus v Kajfasa hiš trpu. Per timo zamirki.

I. Koku se je timo nedovžnimo Gospudo v hiš Kajfasa ta drugi čas v noč godilu, to ne more oben človeški jezik izreči, kir nemo je blu več špota sturjenga, koker si en človk more damiselt. Dokler kir nebeški Oča je vsim hudičam oblast dav, sojga Sinu po noterdajanu vse njih peklenske grozovitnost martrat, zatori si lohku damiselš, koku so ž nim delal. Te peklenski duhovi da dosihmav še niso prov vedel, de Kristus je ta pravi Sin Božji, zdej pak so oni cel zastopen šlišal inu so vedel brez cvibla. Zatori so oni otel taistkrat vsa soja hudičova togota naenkrat ven zliti, inu kar oni skuz sami sebe niso zamogel striti, le-tu so otel le-ti skuz druge opravt. Je bla tedej Kajfasova hiša glih timu poklu, inu en sleden Jud je biv en hudič v človeški podob. Inu v sred le-teh hudiču je stalu to revnu nedovžnu Jagne inu se je treslu od strahu zavol feržmagvajna, katiru bo on mogu

[284]

prestat. O Bog, koku se bo nemo godilu, kolku srčne žalost bo on mogu prenest! Pošluši tedej, koker hiter so te preklinvavc Božji tiga nedovžniga Gospuda v sojim zbiralš obsodil, de je on te smrt vreden, zdajc potem je dav ta hudobni Kajfas vsim služabnikam oblast inu povele, de on imajo se mašvati čez ta načast, katira je ta Nazarenar vsigamogočnimu Bogu sturu. Inu kir on tok prevzetnu se je podstopu za Sinu Božiga imenvati, tok imajo oni nega toku ponižat inu negove usta toku rezbiti, de bo on spoznov, kdu je on, inu soja prevzetna misu iz glave pustu. Kader tedej so te služabniki oblast dobili, po soj voli iz Jezusam delat, tok sje lohk damiselt,

koku so oni nega gostval. Oni so planil čez nega koker lakaten vovkov čez ena ovca, oni sa bili, cukal, suval, zaničval, zasramval inu preklinval nega tok nausmilenu, deb enimo to srce v truplu bse mogel rezpočt, kader se na to spovn. To celu zbiralše je tam stalu, inu je z veselam na to naspodobnost gledalu inu nekateri so dražil te služabnike, rekoč: „Le tepite ga prov jenašku inu rezbite njemo ta preklinvavski jezik le prov dober."

Na tu povele inu prepušejne so nega zašpotval, te služabniki, katir so nega držal, so nega tepel inu sem ter kje vlekel iz štrikem, de je on dostkrat dol na zemla padu. Tudi so oni nega posadil na en stol inu tedej so spodmeknil nemo ta stol, de ta dobrutlovi Gospud je trdu na zemla padu. Inu kader je on enkolku sedu, tok so oni iz zobmi škripal inu soje jezike ven stegal zuper nega, inu toku so oni nega zašpotval iz besedam inu djajnam. O ti revni Jezu, trdu je to srce, ktiru iz tabo obenga usmilena nima!

II. Kaj so te Judje iz Jezusam počel, ksa ga enkrat v sojih pesteh imel, le-tu te evangelist cel ob kratkim toku popišejo, rekoč: Te možje, katir so Jezusa držali, so ga zasramvali

[285]

inu bili, inu eni so začeli zapluvat inu zakrivat negov obraz inu s pestmi ga biti, eni pak so ga v lice luskali inu so ga vprašali: „Prerokuj nam, Kriste, kdu je ta, katir je tebe udaru!" Preglejmo tedej enu za tim drugim inu mi bomo vidli enu taku zasramvajne inu tepejne cel čez natura toku, de kob te s. evangelist na zamirkval, tok bi blu težku virvat. Spričuje pak s. Mateuš na 26. p.: Oni so v negovu s. angelsku obličje pluval. Inu s. Marka prav: Tedej so oni vsi skupej začel nega zapluvati. Pomisli, o kršanska duša, koku je le-tu tojmo Izveličarjo moglu težava delat, kader so te nagnusen Judje soje smrdlive smrkel inu plunke iz sebe vun potegnil inu nemo v negovu s. obličje, na lice, na čel, v lase, na gvante, ja, cel v negove s. usta so pluval! Inu le-tu so oni njemo sturil k zaničvajnu. Koker bli oni otel rečti: „Pfej te bodi! Kaj ti si en prerok?" Inu toku so oni nemo zapluval negov lepi perjazni obraz, de on skorej obenmo človeko ni glih vidu. Tudi zamirkuje Ubertinus[85] inu drugi premišluvavc trplejna Kristusa, de te hudobni Judje so timo dobrutlovmo Gospudo iz sila negove

usta odprl inu njemo en cvek pokonc v negovih ustih postavl inu njemo iz le-tim negova s. usta tok šerok, kolker so narbel mogel, saksebi reztegnil. Jnu zakaj le-tu? Ah, natura se prestraš, toje požrešnu grl pak se veseli! Zatu, zatu so te od hudiča skačen Judje le-tu sturil, deb oni nemo perpravnš v negove usta inu grl pluvat zamogel, inu kader se je njem iz njeh smrdlivga želodca, zavol nezmasniga česna, katirga so žrli, gor phal, tok so oni Kristuso le-ta nagnusen smrad v negove s. usta noter pluval. Dokler te Judje so jedli ob taistimo času veliku česna, čebule, žovca inu več taciga, de njeh plunk

[286]

so groznu smrdel. Na smem povedat, kaj za en nagnusen smrad so oni njemo pred nos dal inu kaj za ene neostudnost so oni tribal, nad katirm bse negov želodc biv imov cel okol ubrnt inu vse, kar v sebi ima, vun vreči. O kršanski človk, vzemi si k srcu tojga Odrešenika nedovžnu trplejne! Dokler kaj je nasramnišiga, koker pluvat v to narlepši obličje, v katiru te angeli žele gledat? (a) Tukej je blu dapovnenu, kar Isaias na 50. psalm prav: Jest mojga obličja nisem preč obrnu od zasramvajna teh plunku. Kir Judov je ta lestnust bla, pluvat v to obličje teh ludi, katire so oni zvrgli, toku de oni so tudi nekatere iz sojim smrklam inu gnojam zadušel. Koku menš ti, de ta dobrutlovi Gospud je vun vidu? Brez cvibla, groza ga je blu pogledat, dokler negovu s. obličje je blu tulkaj povnu plunku, de se skori ni mogu več poznat. Na enaka viža sa viseli negov s. lasje inu gvant tulkaj povn smrkla, de nega obeden brez velike nejovole biv mogu gledat. Ta revni Kristus se sam ni mogu obrisat, dokler negove s. roke sa ble nemo zvezane. Inu kir te nausmileni Judje nega niso za tok dobriga držal, deb oni nega bli očedel, zatori je on mogu v timo gnoju inu smradu cev čas stati. Zagvišnu so se te angeli v nebesih zavzeli inu so soje obličje zakrival, deb oni ta revni spregled na mogel vidt. Sej je ja naspodobnu, keb eden pred enim imenitnim gospudam ven plunu, zatori se na stran obrne ter iše en skrivni prostar inu z nogam učed. Kristusa s. obličje pak je moglu za en doriše tega gnoja služt. O moja duša, pojdi saj enkrat v to srce Kristusa inu poglej, koku le-tu zaničvajne občuti! Poglej, kok sivnu se njemo feržmagat je moglu, de negovu bogstvu

[287]

je k enimo zaničvajnu peršlu, de so te Judje za prov držal le-tu, zapluvan biti! Pomisel, za kaj za en velik špot bi ti držu, kob en smrku fent iz hudobije na toj lepi gvant se useknu, keb pak tebi en smrdliv smrkel v toj obraz vrgu, Bog obvari, koku bse ti togotiv! Ta narvikši Sin Božji pak iz potrpežlivostjo trpi, na obrne soje oblačila preč, se ni togotiv čez le-te nasramne zapluvavce inu im ni naprej metu iz obena beseda. Zavzemi se, o kristjan, čez le-ta velika potrpežlivost inu počasti tojga zapluvanga Izveličarja!

III. Te sveti evangelist dalej popisujejo, rekoč: Inu oni so nega bili iz pestmi, iz palcami, iz sablami, iz štrikem na vse sorte viža. Zdej po negov s. glav, po negovmu hrbtu, zupet na vratu toku zlo, de za njemo velike bule inu plav blek ven udarl. Nekateri so njemo dajal žlafernice iz ploskna roka, de so nemo negove svete žlahtne lica rdeče inu zatekle postale. Inu včas sa te žlak zadel tudi negov nos, de je on kri toču. O moj sladki Jezus, kader jest toku toje svetu trplejne premišlujem inu si k srcu na vzamem, toku jest zagvišnu še nisem toj perjatu!

Zravn vsiga tiga tiranskiga tepejna so te nausmileni Judje tudi Kristusa grozovitnu martral, kir oni so nega za brada, za lase cukal inu njemu veliku las iz glave ven zruval, koker je on sam sveti Brigiti spoznov: „Nad mano ni blo nobenga zašpotvajna peršparanga, dokler jest sim biv tepen na zobe iz pestmi, jest sim biv sem ter kje vlečen za lase iz njih rokam inu več takiga so z mano počeli.“ Le-tu rovajne inu cukajne je blu brez vse milost inu nekateri so nega tok močnu za lase vlekel, de oni so njemu včas cela pest las naenkrat vun zroval. Zatori tudi ni oben čud, de ta revni Kristus je na enimo inu drugimo krajo te glave cel plešast ratu, koker je Marija, mati Jezusa,

[288]

sama rezodela. Na ta viža je ta žlahtna glava Kristusova taista nuč narveč trpet mogla, kir ob taisti ta občutlivost je ostrejši inu ta bolečina navarniš inu ni za pretrpet. Zatori nam ta natura noter da, de mi pred vsem vudam te glav zanesemo, inu kader mi zamirkamo, de eden nam en žlek oče dati, tok mi zdajc roka nasprut držemo, deb glav zašonan blu. Bile sa pak timo dobrutlovmo Gospudo negove roke iz trdim štrik zvezane,

zatori jeh on ni mogu pred sojim obrazam al nad glavo držat, temuč negovu lubeznivu obličje je moglu brez enga obvarvajna prestat inu ta sveta glava je mogla nekater težki inu mrtov žlek prejet. Čez vse drugu pak so oni nega tok nausmilenu dregal na negovu žegnanu srce, deb on zavol takih žlaku zlo zbolet inu le kmal umreti mogu. Deb pak en sleden bel zapopadu, kaj je le-tu za en nausmilenu tepejne blu, tok očmo to štivil teh žlaku tukej spregledat, katire akulih Kristus ni vse v hiš Kajfeža prejev inu pretrpu, tok je vender on več dev v le-ti noč prejev. To štivejne pak le-teh je le-tu, koker se dol vzame iz rezodejna inu zamirkvajna več brumnih služabniku Kristusa inu Marije.

Naš Gospud Jezus Kristus je iz ploskama teh rok v soj obraz udarjen biv stouinudvakrat, iz pestjo pak stouinudesetkrat. Na soja s. glava je on prejev petinuosemdeset žlaku, na soje svete usta trideset, na negov vrat stou inu dvejset, na rame dvainusedemdeset, na hrbt osemdeset, na prs oseminudvejset, na trebh oseminutrideset, za lase je on tristuinuosem[?]krat vlečen biv, za brada oseminusedemdesetkrat pukan biv, tridesetkrat je on na tla vržen biv, stouinusedemkrat je on koker pes iz nogam poteptan biv,

[289]

za lase je on triinudvejsetkrat od zemle gor potegnen, stoudvainušedesetkrat je on take bolečine občutu, katirih sledna nemo bla zamogla to živlene vzet. Devetnajstkrat je on v smrtnih težavah biv, stouinudevetkrat je on iz globočine sojga srca prov milu zdihnu. Inu h poslednimo je on dvainušedeset tavžent inu dvestu sovza preliv. Vse le-tu je toj narlubeznivš Izveličar za te trpu inu toku je on te grehe, ktire si ti iz tojim vud dopernesu, plaču. Zatori spoznej le-ta dobruta iz hvaležnostjo inu počasti negove svete rezbite vude po tem eksempelno s. Jedert, katire kader je ona enkrat vse inu sledne vude Kristusove počastila, takrat je ona vidla, kaku iz vsakatirga vuda, kader je počešen biv, ena Božja svetloba ven šla inu nje duša iz svetlim žark obdala. Inu zravn tudi iz le-ta svetloba je Kristus njo darovu iz ta nadovžnostjo, katira je on skuz to trplejne tega vuda zaslužu. Zatori sturi tudi ti po nje nauku inu trdnu zaupi, Bog bode tebi tudi le-ta gnada skazu.

IV. Kar je blu dosihmav umenenu, le-tu se je zgodilu vse priča Kajfeža inu celga zbiralša. Kader pak le-ti so se k počitku podal inu to nadovžnu Jagne v rokah teh služabniku zapustil iz celim perpušejnam, iz njim početi po njeh voli, zatori sti zamoreš lohku damiselt, kaj so oni delal. S. Lucas popiše iz tem besedam, rekoč: Te možje, katir so nega držal, so nega zašpotval. Koku pak so oni nega žegnanga Sinu Božiga zašpotval, tega on na umeni, temuč pusti nam taistu premišluvati. Lohku pak sje damiselt, koku le-ti hudiču otroc sojga Mesiesa sa zašpotval, kir ta peklenski vikši Lucifer, katir vse ferdamane večnu zašpotuje,

[290]

je njeh vižar biv, zatori je on njem noter dav, de oni njemo imajo vse zaničvajne inu zašpotvajne naložit, koker on iz tem revnim ferdamanim dušam počne. Zatori tedej se sklene, de te srditi Judje so iz Jezusam vse zaničvajne inu špote uganal, katire kol bi se oni damiselt mogel. Ah inu gorje! Koku dragu je mogu Kristus plačvat toj nespodoben ples inu šemastu oblačilu! Poglej, kaj nek hudobija enga hudičovga služabnika na stri! Oni so njemo ena norska kapa postavl na negova narsvetejši glava inu sa se nemo perklanal inu pred nim poklekval iz naršpotlivšim zadržajnam pruti njemo. Ta kapa so njemo vrtil ukol inu okol ter so jo njemo včas dol zbil od negove s. glave iz velikim smeham. Tudi so oni njemo ena slamnata krona gor postavl inu nega iz le-ta koker enga slamnatga krala po mošovž ukol vodil. Inu kir je on mem šov, tam so oni cel naspodobnu iz koleni se perpogval inu njemo špotliv perklanal. Nekateri so frcal iz prstmi pruti njemo inu nega enga norca imenval, nekateri so nega posadil na en stol inu so skakal inu plesal iz velikem zasramvajnam ukol nega. Inu kader so oni že dovgu ukol nega plesal, tok so oni ta stol pod nim spodmeknil, de ta dobrutlovi Gospud je mogu dol na tla pasti. Oni so nega tudi za roka perjel inu nega vodil glih koker v enimo plesu ukol, toku de nekateri pred nim, te drugi pak za nim so plesal.

Po vsimo timo zašpotvajnu ta lakotna togota teh Judov še ni bla potolažena. Oni so tudi vzel ena mokra cujna iz ena posoda, povna smrdlive vode, ter so nega čofal iz ta cujna večkrat po negovmo s. obraz. Inu zadenč so zlil oni njemo vsa ta smrdliva voda čez glava. Oni so nega vlekel iz štrikem po mošuž gor inu dol inu so

nega tepel iz velikim špotam, koker bli oni otel nega naprej gnati. Oni so nega tudi bodel iz knoflam al žvavnam v hrbt inu so nega zasramval na vsa viža, kar so si oni damiselt mogel. Koku menš ti, o kristjan, de le-tu je tojga Boga

[291]

per src bolelu? Koku menš ti, de le-tu nazmasnu zašpotvajne je njemo bridkust vbodilu? Zved le-tu od nega samga inu pošluši, koku on tebi tok zvestu klaguje, rekoč: „Moj otrok, pomisli, koku le-tu sivnu zasramvajne je meni k srcu šlu, kir le-tu ni samu moje človestvu, temuč tudi moja Božja natura k narvikšimo špotu zadelu. Ti dober veš, de tebi neč tulkaj težave na dela, koker kader eden al drug v tojih revah posmehuje al cel zašpotuje. Tok pomisel tedej, koku je moglu meni težku biti, kir jest cel nadovžen, ja, kir jest ta edin sam Bog sim biv. Zatori trdnu virji, de vse inu sledna beseda sa mene v srce zbodle. Ja, jest biv otu rajš za vsaka beseda en šteh po celmo žvotu gor vzeti koker take besede pošlušat. Zdej pak bi jest otu na vse to trplejne inu feržmagvajne pozabt, kob jest le ne že ob sedajnimo času tok zlo na biv zaničvan inu zasramvan. De pak ti boš vedu, koku se meni godi, tok se jest očem tebi pertožt, glih koker sem jest enkrat moj služabnic BrigittaBrigiti potožu, rekoč: Jest bom držan za ta narzanikerniš stvar, dokler kaj je slabšiga v en hiš koker en pes inu mačka, za katira en vsakatir rad enga kojna vzame, keb on namest te zamenat mogu. Ta človk pak mene še mejn čisla koker enga psa, dokler keb se on imov psa znebit, tok bi on mene na otu namest tiga gor vzet jnu on bi rajš mene zavrgu inu se odpovedu, koker pak te mačke se znebiti otu. Ja, kje je ena reč tok mejhne vrednost, kader se timo srcu perlizuje, deb na bla bel čislana inu poželena koker ravnu jest? Dokler kob oni mene več čislal koker ena druga stvar, tok bi

[292]

oni mene tudi bel lubil koker druge reči. Te ludje na zemli nimajo neč malga, kar bi oni na lubil, zunej mene, za vse jim je bridku inu žov zunej mene. Bridku jem je za njeh lestna inu za njeh perjatla škoda, žov je njem zavol kervice ene besede, žov je njim, de oni režaljo druge ludi, katir sa več koker oni. Jim pak ni žov, de oni mene, Stvarnika vseh reči, režaljo. Ktir človk je tok zavržen, katir bi na biv ušlišan, kader bi on kej pogirvu, kader bi katirga on darovu, deb nemu cel neč na blu povrnenu? Jest pak sim ta

narzavrženš pred njih očmi, kir oni mene spoznajo, cel obenga daru vredniga, kir vender jest jim vse dam. Poglej, moj lubi otrok, le-tu sim jest moj Brigiti tožu inu zdej se pertožim tudi tebi. Zatori prosem jest tebe, deb ti na sturu toku koker drugi, katir mene cel neč na ahtajo, temuč lubi inu čisli mene več koker vse druge stvari.“ Iz vsem zgori imenvanim zašpotvajnam le-ti hudiču služabniki še niso bli nasiteni, veliku mejn sa ble te žele Kristusa, za nas trpeti, utalažene, koker prov je ta prerok Jeremias od nega prerokvov, rekoč: On bo tem tepeočim soje lica podav inu iz feržmagvajnam nasiten. Zatori so znajdli te poredni hudodelniki kolker dalej tulkaj več hudga inu niso neč šparal, s katirm bi zamogel Kristuso žov striti. Zatori zamirkuje s. Marka: Oni so začeli njemo negov obraz zavezvat inu iz ploskama na lice luskat. To je, oni so vzeli ena nagnusna umazana cujna inu iz le-ta so njemo zavezal negove oči. Le-to se

[293]

ni zgodilu brez uržaha inu skrivnost, dokler koker Glosa prav,[86] tok je ta Gospud imov enu cel perjaznu obličje, toku de katir je nega prov pogledu, en tak je biv od nature k usmilenu pruti nemo ubojen. Deb tedej iz Kristusam obeden en usmilejne na imov, zatori so oni zakril nemo negov obraz inu ta ruta križem potegnil ter močnu zvezal. Te drugi pak so nega s pestmi bili inu v lice luskal inu so ga vprašal: „Prerokuj nam, Kriste! Kdu je ta, kir je tebe udaru? Kdu te je zdej za brada pocuku? Kdu tje zdej lase iz glave zrovu? Kdu te je pod rebra dregnu? Povej nam, zakaj ti si en prerok!“ Zavol tega močniga tepejna, cukajna inu dregana je padlu to nedovžnu Jagne dostkrat dol na zemla. O peč enu špotlivu zaničvajne, kaj tedej more Bog toku zašpotvan biti! Kaj tedej iz Bogam toku norčvati se spodobi, toku te napreširn fantin med sabo kratki čas uganajo, inu eden iz druziga norca delat! Enu taku zašpotvajne pak iz enim modrim imenitnim možam tribat je enu sivnu veliku zaničvajne! Kaj je moglu za enu zaničvajne biti iz samim Bogam toku norčvati, katir se je podstopu veliku prerokvati inu bi zdej na mogu vedti, kdu je nega udaru! Zravn vsiga tiga feržmagvajna sa še perstopil k pogmirajnu te bridkust Kristusa te narpoterpežlivši perimk inu narstrašnejši preklinvavske besede, katire so oni zuper Jezusa govorl, katirih pak je tulkaj blu, de, potem kje s. Lucas nekatere zamirku, tok postav on k timo še to:

Inu še več drugih porednih besedi so oni zuper nega govorili. Koker bi on otu reči: „Oni so tiga dobrutlovga

[294]

Gospuda toku feržmagvali inu preklinval, de se jest šajham inu sramujem vse popisat. Kir vse špotlive besede, vsa kletvina inu preklinvajne, katiru sa si oni damiselt mogel, inu kar je njim ta peklenski satan noter dav, so oni zuper Kristusa naprej pernesli. Ja, jest ne morem tiga menti, de te pogubleni v pekli Boga hujši sa mogel preklinat, koker te peklenski hudiči Sinu Božiga so preklinval.“ Vse le-tu pak so strili služabniki teh Judov njeh gospudam dapusti, drugi pak so to strili iz nevošlivost inu togote, katira so oni zuper Jezusa imeli. Inu en sleden se je njemo posmehovu inu je špot tribu iz našim Odrešenikam. Ta nedovžni Gospud pak je prelivu od bolečine milu te sovze inu je zdihovu dostkrat v srcu, ne samu zavol soje bolečine, temuč tudi zavol grehu sojih pregajnavcu. O kršanska duša, kaj miselš ti, kader ti le-tu vse šlišiš? Al ti tudi moreš prov verjeti, deb le-tu vse mogoče blu? Ah, je peč cel preveč resničnu! Inu Bog otu, deb oni našimo lubmo Gospudo le še več zašpotvajna na bli naložil, koker je tukej povedan blu. Kir s. Bonaventura prav, de ni mogoče dapovedat, koku so oni iz Kristusam delal. Ja, s. Hironimus prav, de te Judje so tulkaj nasramnih inu nespodobnih erči iz Kristusam počel, de te evangelisti zavol nespoštejna tega niso otel popisat jnu tudi noter da sodniga dne na bo očitnu postal. O kristjan, vzemi si k srcu to trplejne tojga Izveličarja inu spovni se dostkrat na le-ta grenka nuč! Postav si naprej, koku to nadovžnu Jagne med tem srditim vovkovam je moglu trpeti inu koku so oni njemo tulkaj srčne britkust na duš inu teles perzadel! Zatori imej saj enu pravu usmilene iz sinam Marije, tojim Odrešenikam.

V. Kader so že te hudobni ludje tiga sladkiga

[295]

Gospuda dost dovgu zašpotval, je pustu Kajfas, katiri sa v posvetvajnu bli skupi zbran, zupet k nemo pridti. Kader pak taisti sa vun šli, je šla ta žalostna mati tam iz sojim tovarštvam inu je šla k nekaterim revnim ludem, dokler k tem velikim gospudam ni smela ona jeti, kir ona je dobru vedla, deb nje oni obenga pravga odgovora na bli dal, inu jih praša, kaj iz tem ujetim človekam

počno, katirga sa noter pelal, al on še živi al ne. Nekateri so iz nagnejna te nature usmilejne iz njo imeli inu so djali: „O luba Gospa, on še živi, on pak je cel hudo reztepen inu zapluvan.“ Nekateri pak trdavratni ludje so k nje rekli: „Kaj prašaš ti po timo hudadelniko? Morebiti si ti negova mati? O deb ti peč nega vidla, v kaj za en čast je on zdej, juter bo on soje plačilu potegnu.“ Zavol katirih besedi je ta revna mati milu jokala.

VI. Kader sa žie te peklenski pse iz tepejnam inu norčvajnam opešal inu je žie povnoč peršla, tedej zapove Kajfas tem služabnikam, de oni imajo Jezusa v ena ječa al keha pelat, katira je bla spodi pod tem palastam. Na to povele so oni na novu zvezal tega že vsiga reztepenga inu zapluvanga izveličarja, inu toku so pelal te nausmileni grozovitni služabniki to nedovžnu Jagne dol po štengah v ena voska inu temna keha, katira je še do današniga dne vidti. Dokler sveta Helena je iz te hiše tega hudobniga Kajfasa ena cirku pustila narediti, v katir blizu per velikimo altarju na desni rok je ena cel voska inu temna lukna, katira bo keha tega Gospuda imenvana. De pak Kristus je v ta lukna vtaknen biv, to skaže ta skušna, dokler aku en človk

[296]

tam noter grede, nej on bode trdavraten, koker oče, tok bo nega vender en strah po celmo žvotu obšov, iz katirga se dol vzame, kaj je naš Izveličar v te luken pretrpu. Kob en grši krej v taistmo pohištvo biv, v katirmo biv mogu hranen bit, tok bi Jezus tudi biv mogu v taistiga jeti, zakaj on je biv za tiga narpornišiga šelma od njih držan. Inu koker s. Bonaventura prav, so nega pervezal na en kamniten steber inu v te strašni keh toku prvezanga so oni cela noč pustil tega revniga Kristusa stati inu so pustil nekatere hudobne beriče per njemo, katir bi imel najn mirkat inu obenga počitka perpustit. Le-ti so tudi nega zasramval, nemo posmehval inu cela noč nagajal inu rekli k njemo: „Ti si otu modrejši biti koker naši firšti, zdej pak je na dan peršla toja modrust. Tukej vidiš ti, koku se tebi rajma, tukej si ti to smrt zaslužu inu ja boš tud skori imov.“ Takih inu več drugih špotlivih besedi so naprej metal te poredni varhi timo dobrutlovmo Gospudo, katir je skuz cela noč brez počitka zmeram naprej na sojih reztepenih nogah stati permoran biv. Stav je tedej ta napu mrtvi inu na celim teles

utovčen toj Izveličar, edin sin Marije, v te smrdliv luken. On ni smov dol sedti, on se ni smov naslont inu se ni smov dol ulečti, dokler koker hiter on kej taciga biv otu striti, so nega kmalu te srdit berič zupet gor zlekel. Inu akulih bi nemo blu perpušen, nemu vender skuz le-tu na blu pomaganu, zakaj on ni mogu sedeti, on se ni mogu naslont, on se ni mogu obrisat, kir negove roke so ble njemo zvezane. On je tudi biv upehan inu zlo slab od teh žlaku inu suvajna, katiru je on ob tim

[297]

času pretrpu, zatori je on cel jamrn iz perpogneno glavo tam stav inu od truda na nogah se tresu. On ni imov arcnije obene, deb on soje bovnu srce biv mogu ozravt, inu tudi ni imov tulkaj prostora, kamer biv on mogu soja slaba glava položt. On je večkrat v srcu pruti nebesam zdihnu inu od velike bolečine je on prelivu te sovze. Inu koker s. Hironimus spričuje, tok bode pred sodnim dnevam vse trplejne očitnu postal, kaj je ta nadovžni Gospud Jezus samu v le-ti noči pretrpu. Vender trpu je on vse iz srčnim veselam inu je ofru vse inu sledne bolečine inu zasramvajne sojmo nebeškimo Očetu. O kršanski človk, pusti tebi to vse k srcu jeti inu imej si damisli, o brumni kristjan, koker deb ti nega pred sabo vidu, inu k tebi toku govort šlišu: „Moj otrok, ah, poglej, kaj jest tukej trpim inu koku jest zavol tebe bom tok hudo držan! Tukej sim jest ujet, katirga to nebu na more obseč, jest sim ujet, katir ima te jetnike odrešt. Al se kol tudi enimo človeko hujši godi, koker ravnu meni, kir jest od vseh dobrut celga svieta tudi to narzanikerniš nimam? Na vseh vudeh sim jest toku reztepen, de jest od bolečine na vem, kam se jest imov ubrnt, vender jest neč nimam, moja bolečina potolažt. Jest sim toku truden inu upehan, de jest na mojih nogah na morem stati, vender jest na smem dol sedti al ulečti. Moje srce je že tulkajn povnu slabust, de se na more dalej obvarvat. Vender jest nimam postrežbe cel obene od ene špiže al pjače, jest sim ves povn plunku inu smradu. Inu vender obenga nimam, ktir bi meni le-te obrisu. Jest stojim

[298]

v te luken tukej koker en pes na keten inu sim en špot inu sramota celga mesta. Te angeli v nebesih imajo usmilejne z mano, pak oni na pomagajo meni. Moj nebeški Oča dober vidi, koku hudo se meni godi, on pak se mene am na vzame. Ti, o moj otrok, tudi

dober spoznaš moja velika edinšna, ti pak si na pustiš k srcu jeti, kir vender ti si ta edin uržah moje nasreče inu sam perpravš mene v ta velika nasreča in nadluga, dokler ti biv imov večnu v te smrdliv temn luken tiga pekla sedeti inu tam večnu se pečti inu žgati. Deb pak ti biv odrešen, tok je mene moj Oča v le-ta temna lukna pustu vtekent. Tok gledej tedej gor, koku si ti meni hvaležen inu kaj ti meni za ena čast namest te sramote skazuješ! Kajne, de te en strah obide, kader se spovnš na toja nahvaležnost?“

Ta triinušedeseta postava
Koku je Peter Jezusa v Kajfasu hiš zataju

Tekst s. evangelija.

„Peter pak je sedov zunej pred doram."
(Math, 26. p., 69. v.)

I. Kulkerkrat en človk na ta padc Petra se spovn, bi imov zravn miselt, de se njemo kej taciga tudi zna pergoditi. Dokler aku taisti je tok lohku padu, katir je tok visoku v gnadi biv, katir je Kristusa tok v negovmo spremenu vidu, katirmo Bog Oča sam ta Božja natura Kristusa je rezodov, inu katir je enu tok trdnu naprejvzetje imov, deb on rajš biv otu iz Kristusam umreti koker nega zatajt, inu vender zgodilu se je. Kaj se bo tedej nam pergodilu, kir mi kej takiga neč nimamo. Koku se sme en človk za brumniga držat, kir on tudi na ve, al bo on taisti dan brumn ostov.

[299]

S. Peter je biv od srca brumn inu je tudi Kristusa toku lubo, de se je on zavol nega v navarnost sojga trupla inu živlenja postavu. On je imov tudi en tak usmilene ž nim, deb on nega iz soja krivjo biv rad odkupu. Te evangelist zamirkujejo: Petrus je za nim šov od deleč, od Anasa hiše, inu je otu vidti, koku bo iz njim konc sturjen. Jest bi tebi pervošu, moj kristjan, deb ti biv vidu, koku jamrnu inu žalosten je on za sojim narlubeznivšim mojstram od deleč šov inu kolku grenikih sovza je on preliv, zagvišnu toje srce bse tebi blu moglu umečiti. Kader pak je on že do Kajfežove hiše peršu, takrat je on na vsa viža gledu, koku bi on noter peršu. Stav je tam zunej pred vratmi, vas trd od srčne žalost, inu je čaku, deb mo ktir odprov, toku dovgu, de s. Šentjanž al s. Nicodemus je nega noter pelu. Inu kader je on že noter biv, tam se je on sem inu ke obraču inu skrbnu ukol pogleduvu, kje bi Kristus biv. Dokler zavol te velike lubezen, katira je on pruti nemo imov, biv on rad zvedu, koko se nemo godi. On je scer šlišu en velik smeh inu vpetje

znotrej na enimo veliko mošužo, je tudi tok mislu, de iz negovim Mojstram cel hudo delajo, on pak ni smov noter jeti, deb on na biv spoznan. Vender je blu enu očitnu znamne ene cel velike lubezen pruti Kristuso, de je on za sojim Mojstram toku deleč šov inu zravje inu živlene v navarnost postavu.

Kader je že on ta jamrn bežen, katirga so oni iz Kristusam oganal, dovgu poslušu, ah, te persrčne žalost, o kaj za enu naizrečenu usmilejne je on imov iz Jezusam! Negovu zvestu srce bse njemo skorej od žalost

[300]

rezpočlu. Zatori on ni imov obenga pokoja na doriš, se je predrenu skuz žunirje inu je peršu cel v ta mošuž, v katirmu je Kristus zašpotvan biv, v katirmo je on nega tud trikrat zataju, koker s. Lucas zamirkuje, kir prav: Ta Gospud se je ozru inu je na Petra pogledu. Kdu si more tukej zadost premiselt, kolku grenkih zbodku je to zalublenu srce Petra takrat občutilu, kader je on sojga narlubeznivšiga Mojstra koker enu krotku jagne med tem derečim vovkovam vidu? Kader si eden nas le v mislah naprej postav, koku hudo so ti trinogi iz Kristusam delal, tok nam sovze v oči pridejo, kolku veliku bel tedej je britku s. Petro per srcu blu! Ta lubi Peter je en kratki čas ostov v timo mošuž, zakaj on ni mogu dalej na to trplejne gledat, zatori je on zupet vnkej šov v to veliku doriše, katir je znotrej teh zunajnih zidu biv. Na timo dvoriš sa tudi stali te žovnirji, so en velik ogen napravil, ukol katirga sa oni stal inu se grel, zakaj je blu mrez. Zatori je s. Peter tudi k taistim šov se pogreti, inu kader je on per njeh stav, je biv vas plašan inu je zmiram ukol sebe strahama pogledovu, keb ga morebiti ktir spoznov, de je on tudi en joger tiga, kir ni cviblat, de je on sojga Mojstra toku vidu inu šlišu zašpotvat inu je v src milu zdihovu inu po sil te sovze mogu noter držat, deb nega kdu na spoznov. On tudi tiga ni mislu al rajtu, deb on tiga Gospuda biv zataju. Peter je šov za Kristusam iz andoht inu lubezen, akulih od deleč iz strahu, katirga je ta lubezen vlejkla, tiga je nazaj vleku ta strah. Pak v timo, koker Beda prav, je on nam iz velikem zavzetjam k časti, de on tiga Gospuda ni zapustu, tudi kader je biv v strahu.

II. Kar se je s. Peter bav, to se mo je tudi permirlu.

[301]

Dokler kader je Peter v sred med tim služabnikim tam stal inu se grov, je nega zagledala ta vratarica al dekla tiga vikšiga farja Kajfasa per ogen sedeti, ga je ravnu pogledala per luč inu ga je spoznala, de on je en joger Kristusov biv, zatori je ona rekla k njemo: „Nisi le-ti tudi tega človeka jogrov eden?“ Inu prav dalej: „Za resnica, ti si taistih eden, kir ti si se ja vselej iz tem Nazarenarjem ukol vlaču.“ Inu ona se obrne k tim služabnikam inu prav: „Verjemite meni, de je on vselej per Jezusu od Galileje biv.“ Tukej zamirki, de ⟨so⟩ ti jogri Kristusovi vsakatirmo znan bli, kir ta Gospud je povsod iz dostmi ludmi obdan biv, kirkol je hodu, zatori en vsakatir te jogre od tiga drugiga folka ni mogu vselej spoznat inu zločt. Ta dekla pak je morebiti Petra per Gospodu vidla, zatori je ona nega nagovarila. Kir pak je ta dekla močnu trdila, se je Peter zlo ustrašu nad nje besedam inu je sam per sebi mislu: „Aku jest spoznam, tok bojo oni mene zagrabel inu ukol pernesel.“ Zatori od strahu te smrt je on taju inu je rekov: „Žena, jest nisim inu na vem, kaj ti praviš, zakaj jest nisem negov joger.“

III. Kir ta dekla je priča teh žovnirju k Petru veliku govarila inu so tudi spoznal, de se jeh boji, zatori so le-ti k nemo rekli: „Nisi le-ti eden iz negovih jogru?“ On pak je zupet tajil inu h timo persegu, de on tiga človeka na pozna, inu prav k te dekel: „Žena, jest nega na poznam, tudi na vem, kaj ti pravš.“ Iz tiga se dol vzame ta slabust Petra, katir je malu poprej k sojmo Mojstru reku: „Ti si Kristus, en Sin tiga živiga Boga.“ Le-ta prav zdej: „Jest ga na poznam.“

IV. Kader je Peter zamirku, de nega ta dekla pozna, zatori grede on od ogna preč inu se je skuz vrata ven spravu, zakaj on je vidu, de ga očjo prov spoznati,

[302]

zatori se je on tudi bav, deb nega na popadel. Kader pak je on že zunej biv inu zupet na sojga Mojstra se spovnu, on ni mogu obenkrat pokoja imeti tok dovgu, de je on zupet noter šov. Dokler ta lubezen, katira je on pruti Kristuso imov, je bla tulkaj velika, de je njemo namogoče blu, brez nega biti. Inu akulih je on še enkrat padu,

je on vender mislu, de se na bo več zgodilu. Kader je pak zupet tam v doru biv, je on sem inu kje se prahaju per svetli lun, povn žalost inu skrbi, kir je on od deleč šlišu to veliku zašpotvajne, katiru so iz negovim lubim Mojstram tribal, inu on je začev na skrivnim se jokat inu zdihovat. Permirlu se je pak k vsi nasreč, de je ena druga dekla zravn peršla, ta je nad Petram spoznala, de on en skrivnu usmilene iz Kristusam ima, zatori je ona rekla k tim žovnirjam: „Tam ukol postopa en kerlc cel sam, to kaže, deb to biv teh Galilejarju jogrov eden." Koker hiter so le-ti to šlišal, so oni šli h Petro inu so djali: „Al nisi ti tudi eden negovih jogru?" Inu en drugi je potrdu, rekoč: „Za resnica, ti si tudi taistih eden." Takrat so Petro lasje pakonc vstajal inu on je menu, zdej nu zdej bojo nega zagrabel, zatori je on zupet tajil, rekoč: „Verjemite meni, de jest nisem." Inu h timu je on še persegu.

Takrat biv imov ta dober Peter preč jeti, vonder je on še tam ostov. On se je bav tam ostati, kir on je vidu, de nega poznajo, pak vender biv on rad ostov tam, deb on mogu vidt, koku se bo iz negovim Mojstram godil. On je scer nega dvakrat zataju, vender ni veliku na tu porajtu, kir on iz strahu iz ustmi je dergač govoru, koker mo je blu v srcu. Zatori je on tam ostov še ena cela ura inu je šov dostkrat blizu k timu kraju, kir bi on zunej mogu šlišat, kaj iz negovim Mojstram počno. On se je včas tudi skrvej noter spravu inu je iz očmi vidu, koku za objokat so iz tem Gospudam delal. Inu kader je on šlišu, koku grozovitnu so nega preklinal, pretepal inu nemo se posmehval, takrat je

[303]

on začev milu jokat inu je djav sam per sebi: „O moj lubi Mojster, koku se tebi tok hudo godi! O deb jest tebi mogu pomagat, kok rad bi jest otu to striti!" Kje Peter žie dovgu časa tam stav inu iz velika srčna žalostjo to zaničvajne, zašpotvajne inu posmehvajne poslušu, so nekateri zamirkal, de je on tam stav, inu so se med sabo pogovarjal: „Ta človk neč dobriga na misel, on nekej pomirkuje. Nej že bo, kar oče, kaj vela, on je tega Nazarenarja jogru eden." Natu teko oni k nemo inu ga prašajo, kaj on tukej dela. S. Peter je biv povn strahu inu ni vedu, kaj bi imov odgovort, zatori so oni rekli: „Ti daš nam perložnast natovcvat, de si ti tega ujetga jogru eden." S. Peter pak je tajil inu ni otu obstat, perstopu pak je en drugi, rekoč:

„Resničnu, ti si tudi taistih eden, saj si en Galilejc. Inu toje govorjene tebe rezodeva.“ Akulih pak le-ti od Galileje inu Judeje so ena špraha imeli, vender je blu tulkaj spremenena, de se je dober ena od te druge ločila.

V. Kir pak Peter ni otu obstat, reče tiga vikšiga farja hlapcu eden, en stric Malhusa, katirmo je Petrus uho biv odseku: „Koku očeš ti tajiti? Nisem li jest tebe v vrti per nemo vidu?“ Kader je Peter le-tu šlišu, je postov povn strahu inu težav ter se je popolnama zgubu tok zlo, de je on začev persegat per Bogu, per sojim izveličajnu, per te postav, de on ni en tak, ja, on je že začev sam sebe preklinat inu vse hudu si vošt, rekoč: „Bog zame na ved, aku sim jest, zakaj jest tega človeka na poznam, od katirga vi pravte, akulih ebedva sva ene dužele.“ Skuz to pak je Petrus sturu en velik greh, kir on je krivu persegu, akulih enkolku je za izgovort, dokler je iz strahu sturu.

Skuz kaj meniš ti, de je on v ena taka nasreča peršu? Je scer več uržahu, te posebni pak, kir on je sam sebi preveč zaupu inu kir on na Olski gori ni molu. S. Peter

[304]

tega ni menu, deb on tok slab biv, temuč kir on že je visoku v te svetust gor vzev, zatori on tudi ni menu, de njemo ta molitu je tok zlo potrebna, kader je Kristus nega tok zvestu opominov, rekoč: „Čujte inu molite, de v skušnavo na padete.“ Le-tu vzemi si k enimu nauku, o keršenik, inu na zanes se cel nigdar na toja lestna muč. Aku tebi v misel pride, de ti si brumn, tok nikdar na verjemi, kir ti si tulkaj pregrešen inu slab, de ti en sam blisk v dobrimo na moreš trden dastat. K drugimo, bodi vselej priden v molitu ter prosi, deb Bog tebe na pustu v skušnavo pasti, posebnu na konc tojga živlejna, dokler ti si tulkaj slab, de ti ene same skušnave na moreš prestati. Aku ti tedej vsak dan flisk ne molš, tok Bog tebi tud ni dovžan pomagat. Ja, tebi se prov zgodi, kader tebe Bog past pusti, kir ti dober poznaš toja slabust, pak vender nega za pomuč na pokličeš. O naizgruntan Bog, ta padc svetiga Petra mene prestraš cel zlo, kir jest se bojim, deb se meni tudi toku na pergodel. Dokler aku si ti enga tok svetiga moža zavol

enga mejhniga uržaha tok težku pustu pasti, kaj boš ti tedej iz mano, hudobnim grešnikam, sturu. Jest tečim od glave noter da nog povn duhovne inu posvetne prevzetnost inu držim mene ne samu sam za brumniga, temuč očem tudi od vseh ludi ne dergač koker za brumniga držan biti. Kader jest šlišim, de drugi so padli, tok jh jest nikol zadost ne morem sodti inu tadlat, inu na menim, de se meni tudi zna pergodit. H timu sim jest tudi v molitu tok truglov, de se jest sramujem povedat, kir jest dostkrat en cev dan

[305]

komej en očanaš zmolim. Tok jest ja imam uržah, se bati, ti bodeš mene ne samu v mojim živlenju, temuč veliku več v smrt v skušnavo inu greh pasti pustu. O lubi Bog, saj tiga na sturi, scer sim jest vekomej pogublen! Jest vem, de mene ta hudi sovražnik v moj smrt tok močnu bo skušu, de jest njemu na bom mogu zuperstati, aku ti meni posebnu na perstopš. Zatori perporočim jest tebi zdej inu vselej moja uboga duša inu prosem tebe, de ti meni v živlenu inu umrjenu pred škodlivim skušnavam obvarvat otu. Vrnimo se zupet k Petro jnu poglejmo, koku se je dalej godilu. Ta evangelist zamirkuje, rekoč: Jnu zdajci, dokler je on še govoru, je petelin v drugič zapel. Dokler kader je Petrus vidu, de ta Gospud Jezus je v takimo trplejnu inu špotu biv, je on pozabu na vsa soja lubezen k timo Gospodu. Mirki tukej, kje je Petrus Kristusa zataju, namerč v Anasa inu Kajfaža hiš, kir Jezus je biv zvezan inu te resnice ni blo, zatori bejži pred vsakim krajam, katir k grehu perložnost da.

VI. Ta greh Petra je timo dobrutlovmo Gospudo veliku več bolečina delov koker vse to hudo, kar je on mogov trpeti. Zatori je milu v sojim src zdihnu, kir ta skala, na katira je on soja Cirku zidat otu, je ukul padla. Inu le-ti peklenski duhovi so Kristuso klubvali, de oni negovga narimenitnišiga jogra so pod soja oblast perpravl. To klubvajne je otu Kristus timo satano odvzeti, zatori se je on uzrl inu je na Petra pogledu, to je, on je njemo noter dav skuz soja gnada, de se je on spoznov, kaj je on sturu, inu de se je spovnu na Gospodova beseda, katira je on k nemo govoru: „Preden bo petelin dvakrat zapev, boš ti mene trikrat zataju.“ Al morebiti je Jezus nega perjaznu pogledu, kader so ga dol v keha pelal. Pred tim prvim petelinovim petjam je on enkrat zataju inu pred tim drugim dvakrat.

VII. Inu toku se je tudi zgodilu, kir medtem, kje peteln zapev, se je Peter spovnu na te besede, katire je

[306]

negov Mojster k nemo govoru: „Prejden bo petelin dvakrat zapev, [me boš] trikrat zataju“, ter je občutu ena srčna žalost inu grivenga čez soj greh, de je on sojga narlubeznivšiga Mojstra toku zataju, inu je začev milu jokat. Grede vun iz dvora Kajfasa inu ni nehov sovze prelivat. Inu koker nekateri premišlujejo, tok je tam stala ta žalostna mati iz sojim žalostnim tovarštvam pred vratmi na enimo vogalu na desen plat, katir krej bo še današni dan tim romarjam pokazan. Jnu kader je ta revna Mati BožjaPetra per svetli lun spoznala, dokler ob času povne lune so držali te Judje njih velika noč, je ona s klagvajna k nemo rekla: „Ah, moj lubi Peter, al si ti noter biv? Povej meni, koku stoji iz mojim lubim sinam, tojim Mojstram, živi on še al je on že mrtu?“ S. Peter pak je tok milu jokov, de on le ene besede ni mogu govort. Nad le-tim pak se je ta revna mati prov od srca ustrašla inu zupet prav: „Ah, moj lubi perjatu, povej meni saj, koku stoji z mojim otrokam, zakaj iz tojga joku jest že zamirkam, de se njemo sila hudo godi.“ S. Peter pak se je sramovu iz materja tiga Gospuda govort inu milu prav: „Ah, luba mati mojga Gospuda, pusti mene per gmah, moja pot naprej jeti. Ah, gorje meni, kaj bi imov jest tebi povedat, kir jest nisem vreden, deb iz vam jest smov govort. Kir jest nasrečen človk sim vašga sinu, mojga Mojstra, zataju trikrat, de jest nega na poznam.“ Inu kader je on le-tu zreku, je milu zdihnu inu grenke sovze prelivu toku zlo, de on ni mogu več ene besede ven zreči, inu je šov toku v zdihvajnu inu jokajnu od Marije preč. Tukej pomisli, o brumni kristjan, koku je le-tu te revni mater k srcu šlu inu kok močnu se je ona prestrašla nad

[307]

le-tem besedam. Brez cvibla je ona rekla: „O moj sin! Sture tebi toj perjatu, kaj bojo tebi tedej toj sovražniki sturil! Zataji tebe toj joger, koku bojo tedej te žovniri tebe preklinval!“ Inu toku začne ta uboga mati grenke sovze prelivat inu nje celu tovarštu je jokalu iz Marija.

VIII. Kader je že s. Peter od matere Jezusa preč odšov, je on hodu po cest okol koker ena ovca, katira je sojga pastirja zgubila. On je šov

iz vkop sklenenim rokam inu iz perpogneno glavo ter je jokov inu klagovu. Inu ni biv tok srčan, deb biv soje oči pruti nebesam gor povzignu. Kader je on že pruti vratem peršu, katire so pruti Olski gori kazale, tam je on vun šov inu se obrnu na desna roka na ta hrib Sion le-sem, dokler de je on zadenč za taistim hribam med povdnem inu doltečenam tiga sonca en brezen narajmu, ne deleč preč od tiga brezna, kir so te drugi osem jogru skupi sedeli. V taistga je on noter šov inu pade dol na zemla na soj obraz ter je tamki soj greh milu objokovu inu z grenkim sovzam obklagovu inu je prosu Boga za odpušajne. Tudi ni mogu vesel biti, toku dovgu, de je on zvedu, de je njemo ta greh odpušen biv. „Ah, mene ubogiga grešenka," je on djav, „kaj sem jest sturu! O kaj za en smrtni greh sem jest dapernesu! Sem jest tedej mojga narlubeznivšiga Mojstra zataju inu tok krivu persegu, de jest nega na poznam. Ah, koku vender sem jest le-tu mogu striti, koku peč sem jest ena tok velika hudobija zamogu strit? Jest nisem vreden, deb mene zemla nosila, kir jest

[308]

sim mojmo Mojstro tok nazvest postov." Le-tu inu taku zdihvajne je pošilu s. Peter pruti nebesam inu prejokov naprej brez prenehajna. On je tudi ostov v timu breznu podnev inu ponoč inu tudi ni jedu inu tudi ne piv noter da velikanočniga dneva. Kar je še več, on je reku ne samu taistkrat, temuč sje tudi sturu od taiste ure ena navada inu naprejvzetje, de je on gor vstov vsaka nuč, koker s. Clemens prav, k timo prvimo petelinumo petju ter je padu dol na soje kolena, je molu iz gorečim ajfram inu iz dostim sovzam objokov soj greh noter da juterniga časa toku zlo, de negov obrez glih koker biv žežgan je biv vidti zavol stanovitniga jokajna. Zatori je on tudi povsod ena ruta per sebi nosu, te sovze od sojih oči obrisat. Dokler kolkerkrat je šlišu enga petelina zapet, tulkukrat je začev milu jokat. Med tem hribam Sion inu Jeruzalema je k spominu tiga grenkiga jokajna ena cirku k čast svetiga Petra gori zidana. Kaj se tebi zdi, kaj pravš čez le-tu, o grešnik, zakaj menš ti, de je s. Peter zlo jokov? Ne zavol tiga, kir negov greh je toku velik biv, zakaj on ni to bogastvu Kristusa zataju, temuč on je tajil, da on Kristusa pozna, temuč on se je jokov inu grimu, kir on je spoznov, koku tudi en sleden mejhen greh Boga stogoti. Kaj

menš ti? Al bi na bla ena velika pregreha, keb eden ta zlo žegnan ciborium al kelih, iz katirga se tem ludem to s. obhajilu vun deli, iz smrdlivim blatam osvenu? Kolku veliku več špot inu zasramvajne je tedej, kader eden soja duša, v katir Bog prebiva, iz mejhnim greham ferbežnu osvena. Posebnu kir obenu blat na sviet pred Bogam tok zlo na smrdi koker ta narmajnši vsakdani greh.

[309]

IX. Kader je žie ta žalostna mati vidla, de ta hiša zapirajo, je ona ja miselna, te Judje na bojo taista nuč neč več imeli iz nje sinam opravt. Zatori je ona šla iz soja žalostna družna tudi preč inu Joanes ja pele na ta hrib Sion v ta hiša, v katir je ta Gospud to velikanočnu jagne jedu. Taisti hišni oča, per katirim je ta Gospud to velikanočnu jagne jedov, jeh je iz veselam gor vzev. Grede tedej ta žalostna mati iz soja družna noter inu se tam tudi dol usede inu začne pravt, kaj je ona šlišala od le-tih, katir iz Kajfasa hiše sa peršli. Inu ta žalostna mati je tam ostala brez spajna v grenkust soje duše, dokler de je ta juterna danica imela gor jeti, akulih nekateri očeniki menjo, de ona taista nuč ni v Jeruzalem bla, temuč šele zjutri pred dnem noter šla, zakaj ona je dobru vedla, de nje lubi sin šele juter bode martran, koker je on sam nje povedu, preden je on od nje v ta smrt šov.

Ta štirinušedeseta postava
Kader je Gospud Jezus na velik petik zjutri zupet pred teh Judov zbiralše perpelan biv

Tekst svetiga evangelia.

„Kje že biv dan ratu.“ (Math 27, v. 1)

Brumna duša, potem ksma mi ta nargrenkejši noč, katira sta kedej Jezus inu Marija daživela, iz usmilenam premišluvali, tok pridemo mi zdej na ta s. velik petik, ob katirmo je takrat ta judovski velikanočni dan padu, za spregledat, kaj naš lubi Izveličar inu negova zvesta mati na taisti dan

[310]

sta trpela. Zatigavola boš opominan, deb si taistu prov dober usmilene nosu, deb ti tiga sadu negovga trplejna deležen postov.

I. Te hudobni Judje sa peršli cel zgodi zupet h Kajfežu hiš, inu kir kol so oni ludi na gasah narajmal, so oni k njim djali: „Mi smo Jezusa, zapelavca tega folka, ujeli.“ Inu koker hiter sa oni v hiša Kajfeža [peršli], so oni prašal, kje bi Kristus biv. Inu kader so oni šlišal, de on je v kehi, sa bli oni vesel, de on njim ni ušov, koker je on že poprej dostkrat sturu.

II. Koker hiter se je dan velkiga petka sturu, zdajc je ukazu ta krvižejni Kajfas vse gospude tiga posvetvajna skupi poklicat, inu sa se tudi taist juter zgodej skupej zbral vsi vikši farji iz tim staršim tiga folka inu pisari z vso množco. Inu kader sa vsi skupej bli, je djav Kajfas k njim: „Vsok modri gospudi, kaj se vam zdi, de imamo s tem jetnikam početi?“ Na tu prašajne so se posvetvali, koku bi oni to nadovžnu Jagne Jezusa k smrti čez dali inu kaj bi oni mogel Pilatuso povedat zuper nega, deb on nega križat pustu, kir ta tožba, katira so oni ta pretečena nuč zuper nega naprej pernesli, ni imela obenga skazvajna, tudi ne sence te resnice. Per timu

posvetvajnu so tudi bli Jozef od Arimateja, Nicodemus inu drugi nekateri brumni gospudi, katir sa bli skrivni joger Kristusa.

[311]

Pak niso smel očitnu spoznat, deb oni na bli iz sinagoge al cirkve ven vržen. Le-ti so brez cvibla rekli, kar s. Mateuš piše: „Nikar ob tem prazniku, de kje en hrup med ludmi na vstane.“ Koker bli otel reči: „Na le-ta dan se cel na spodob, dokler kir dons je ta sveti velikanočni praznik, tok biv ja ne samu ta praznik ne posvečvan, temuč tudi ta služba Božja nazaj držana inu vsi ludje v njeh andoht strejsen. Zatori blu bolši, keb počakal da osemga dne, kader bo ta prazenk minul. On nam ja medtem na bo ušov, kir mi nega znamo dober obvarvat.“ Kader so le-tu te drugi šlišal, so se oni vsi skupi zuper postavl, rekoč: „En tak hudoben človk, koker le-ta, ni vreden en dan živeti. Inu Bogu bo ena več čast sturjena, de enga takiga pokončama, koker deb drugih dosti ofru gor ofral.“ Zatori so oni sklenil, de ima ta dobrutlovi Gospud zupet pred to zbiralše perpelan biti, deb šlišal, al bo on še sojih besedi, inu nega prašal, al je on ta Mesias, katir je njim v teh postavah oblublen biv inu en perhoden kral med njim ima biti. Inu toku so oni upajne imeli, oni bojo nega žugal inu pred Pilatušam zatožil, de se je on [imenavu] za enga krala čez šega rimskiga cesarja. O hudobija le-tih gospudu, katir en tak grozovitni srd čez to nedovžnu Jagne imajo, de oni tudi temo narvikšimo velikanočnimo prazniko na zanesejo, temuč koker bi ta lubezniv Kristus biv hujši koker strup inu kuga, katiru se tudi en sam blisk na sme trpeti. Pomisli, koku je timo revnimo Kristuso le-tu težava delalu, de je on cel od le-tih

[312]

zaviden biv, katire on za odrešiti je od nebes peršu.

III. Ob tim času pak, ksa se Judje med sabo posvetval, je ta revni Kristus ene ure v te smrdliv luken teču inu je ta nuč v gol edinšnost dapernesu. Njegova muč je tulkaj opešala, de negove kolena od slabust so se tresle, negove roke sa ble njemo vkep zvezane, de on sam sebi clu neč ni mogu pomagat. Iz sojim hrbtam je on stav perhulen inu njegova rezbita glava je njemo od bolečine dol mahnila. Kader pak se je že imov dan striti, takrat je on vzignu soja bovna glava gor nakvišku, odpre soje krvave oči ter milu zdihne inu prav: „O grenak dan! O bolehen inu žalosten

dan! O dan, ktir ti si ta zadni, katir bo meni gor peršu! O grenak velikanočni dan, tebe sem se jest že zdavnu bav inu ti si meni že nekateru zdihvajne obudu, kir jest sim dober vedu, kaj za enu naizrečenu trplejne boš ti meni naložu! Pak vender, jest sem tudi od vekomej po tebi hrepenu, deb te ubogi ludje na toj dan zamogel odešen biti. Bodi tedej ti meni perjazen inu od mene pozravlen, zakaj ti si ta lubeznivi dan, po katirmo so tulkukrat zdihvale te duše teh starih očaku inu za katirga so tok persrčnu prosili vsi pravični. Zatori sem jest tudi prov iz srca perpravlen moja duša inu telu za odrešejne tega sveta kje dati inu moja sveta kri cel do zadne kaple prelit.“ Kje Kristus tok zdihovu inu klagovu, je blu žie sklenen inu zapovedan, de Kristus ima pred to zbiralše perpelan biti, te hudobni služabniki sa tudi naglu tekli inu sa odprli ta keha

[313]

ter so odvezal tega dobrutlovga Gospuda od tiga stebra, nega na novu trdu zvezal inu so k nemu rekli: „Le preč od tod, ti zapelavc tega folka! Ti moreš pred naše gospude pridti, de boš ti toj zaslužen lon prejev.“ Ter so nega vlekel iz štrik za sabo inu nega naprej postavl pred to zbiralše tega folka. Koku meniš ti, de sa Jezuso le-te besede k srcu šle? Kader ta frajman zjutri v turn pride inu ukaže timo plašnimo hudobniko ven jeti k sodbi, ah, težava inu strah, katir nega prepade! On se trese na sojmo celmo žvoto inu je od težave skori napu mrtu. Koku se je tedej naš zvesti izveličar na sojmo celmo žvoto pretrejsu, kir on se je te smrt bel bav, koker je le en sam človk kedej sturu. Ja, za tulkaj bel, kir on je vedu, kolku grozovitnih marter on še taisti dan bo mogu prestat. Zatori se na more obena človeška pamet domiselt, kaj za en strah je nega takrat obšov. Vender je on šov koker ena krotka ovca iz soje jame inu se je dav volan v ta smrt. O narkrotkejši Jezu! Jest spovnim tebe te srčne žalost inu težave, katira je tebe obšla, katira si ti ta posleden dan tojga živlejna vidu perčeti. Spovni se, o moj Izveličar, kaj za en zdihvajne je tebi iz dno tojga srca ven udarlu, kader je tebi naenkrat naprej peršlu, koker bi biv z očmi vidu, kolku grozovitnih marter ti na taisti dan boš pretrpov! Ah, koku se je zavzelu toje srce nad

[314]

le-tem inu kaj za en strah je tebe prešov po celmo žvoto! Inu še veliku bel, kader sa te rabelni peršli inu tebe koker en goved vun

potegnili, vender si ti biv perpravlen ta smrt inu vse grozovitne martre prestat, deb ti moja duša mogu zadobiti. Za le-ta velika lubezen se jest od srca ponižnu zahvalim inu se tebi ponujam tudi radavolnu trpeti, kar ti boš čez me poslu. O moj zvesti Odrešenik, tudi bo meni enkrat en dan nastopu, katirga vičira jest na bom vidu. Zatori prosem jest tebe skuz ta srčen strah, katirga si ti na velik petik zjutri občutu, deb ti otu v taisti potrebi mene ne zapustiti. Amen.

IV. Zdej pridi, o kristjan, inu poglej, koku ta zvesti pastir bo dons ukol hodu, ta zgublena ovčica jeskati. Zdej on stri ta prva hoja, kerkršne bo on dons še dosti sturu. Aku ti tedej nega lubiš, toku pojdi s pridam za nim inu si k srcu vzemi, kar on za te trpi. Ta prva hoja on stri v sred med tem žovniri, katir iz orožjam previden njega pelejo. On je biv na vseh sojih udah toku upehan, de so se njemo rame inu kosti treisle, njegov obrez je biv tulkaj skraspan inu uteku, de je on komej von z očmi gledat zamogu. Negov lasje so bli cel zmeden inu na dostih krajih vun zruvan. Negov gvanti, brada inu lasje sa bli tulkajn povn smrkla, de je blu groza pogledat. Inu v en tak podob je on peršu v ta ratna hiša, kir te imenitniš gospudi sa na stoleh sedeli, te niži pak v veliki množci sa okol stali. Kdu bi kol zdej na menu, le-ta jamrna podoba more te

[315]

gospude k usmilenu spodbost, keb oni lih medvedove srca bli imeli. Vender ni blu obenga usmilena per njih, temuč rezveselili so se še veliku bel, de oni njeh sovražnika tok ponižniga vidjo. Tukej tedej stoji ta narvikši Gospud nebes inu zemle iz zvezanmi rokam inu perpognenim žvotam koker en revni grešnik, katir je živlene zapadu, inu čaka, kaj njemo le-ti krvižejni gospudi imajo povedat: „Mi smo letebe pustil le-sem perpelat, deb zvedel, al ti še obstaneš te besede, katire si le-ta noč govoru. Zatori jest tebe zupet prašam v imen celga zbiralša: Si li ti Kristus, to je ta požegnan Mesias, katir je nam od Boga oblublen, en kral, čez nas vižat? Tok nam povej!“ Tukej so vsi ušesa špičel, deb prov šlišal, kaj on jim bo povedu. Tedej se je ta potrpežlivi Kristus gor sklonu inu iz velika resnica inu modrostjo je on k nim reku: „Aku si lih jest vam povem, toku vi meni na varjamete. Zakaj vi na prašate, deb vi pogirval ta resnica vedti, temuč deb vi mene k smrti mogel perpravt. Aku pak tudi vprašam,

toku vi meni na boste odgovorili, še veliku mejn mene spustil. Odsehmal, to je od tega časa pak, v katirmo ste vi mene obsodil inu feržmagval, bode Sin tega človeka sedov na desnici moči Božje." (Math 25, Marc 12) Zastopi ob času te vojstre sodbe, ob katir
[316]
ta oblasten Gospud se en oblasten sodnik perkazu bode.

V. Na tu so oni vsi djali: „Ti si tedej Sin Božji." On je k njim rekov: „Vi pravite, zakaj jest sim." (b) Kdu bi na menu, le-te strašne besede ble imele tem gospudam skuz muzih inu kosti jeti! Ja, kdu bi na menu, oni sa na kolena padli inu iz vkop sklenenim rokam Kristusa molili inu sa odpušajne prosili! On je djav ja cel milu: „Ja, jest sim Sin Božji jnu od dons sem, koker kmalu vi bote mene umorili, bom jest sedov na desnici te moči Božje, za kralvat v nebesih inu na zemli." Pak, o zavzetnost, oni se niso samu neč ustrašil, temuč sa zavpil iz velikim vekam: „Kaj poterbujemo več prič, mi smo ja sami iz negovih ust šlišali, de on prav, on je naš kral inu en Sin Božji." Ja, oni so nega iz dostmi špotlivmi besedam pital inu feržmagval, rekoč: „Kaj ti očeš Sin Božji biti? Ti, enga cimpermana sin, ti peklarsk plašar, ti Samaritan inu hudiču delovc! Si ti tedej Sin Božji? Kaj ti, poreden potepuh, boš sedov na desnici moči Božje? Kaj mi imamo te hudobniga potepuha vidti pridt v oblakih teh nebes? Ja, koku pak! Mi bomo tebe skori videl na gavgah, dokler enimo takimo prevzetnimo golufo se rajma ta narhujši smrt, s katira se eden zamore umoriti." Pomisel, o brumni kristjan, koku toj zvesti
[317]
Odrešenik tok zlo bo zašpotvan. Spreudar, kolku špota inu zasramvajna on more trpeti. (b) Koker bi reku ta Gospud: „Jest tega na pravm, pak tudi na lažem, vi pak pravte, akulih vi na verjamete, zatori bo vas vaša lestna sodba pogobila."

VI. Inu zdajc so oni poslal po ena ketna, katira je na prangarju visela, ktira so na taiste vrgli, ksa si ta smrt zaslužil. Le-ta tedej so oni temo dobrutlovmo Gospodo na vrat vrgli, deb vsi, katir so najn pogledal, spoznati imel, de on je to živlejne zapadu. Inu so ukazal, na novu nemu roke trdu na hrbtu zvezat, de njemo toku negove mehke roke od tega pogostenga inu trdga vezajna sa začrnele inu skori cel zamrle.

Ta petinušedeseta postava
Kje Gospud Jezus pred Pilatuša pelan biv, tudi Judas scagu, tem Judam te dnarje nazaj dav inu sam sebe ubeisu

Tekst svetiga evangelija.

„Inu vsa njih mnežca je gor vstala.“ (Math 27)

Tukej je poprej zamirkat, de te Judje, dokler sa bli tem Rimlarjem podložen, niso smel nobenga rihtat al pustit umoriti, zakaj te Rimlari so nim to oblast odvzel. Zatori kader je eden ta smrt zaslužu, tok so oni mogel nega timu deževskimo oblastniko čez dati al od nega perpušejne pogirvat, tega hudodelnika

[318]

ob živlejne perpravt. H timo cilu so imeli te Rimlari v vseh duželah, katire sa ble njem podvržene, enga deževskiga oblastnika, katir v imen tiga cesarja je tam prebivu inu oblast zapovedat imov. Toku je prebivu Pilatus v imen tiga cesarja v Jeruzalem inu je imov čez cela judovska inu samaritanska dužela zapovedat. Ne pak čez galilejska dužela, dokler le-tam je Herodes imov zapovedat. Je pak biv Pilatus že pet liet duževski oblastnik inu je slab gospodaru, zakaj on je biv en nausmilen človk inu je tem Judam dosti kervice sturu. On se je pustu iz dnarim podšenkat, je dapernašu veliku tiranstu, je perpustu sojim žovnirjam krasti inu ropat inu je pustu enga inu druziga v ječa vreči inu okol pernesti, preden je on nega zaslišu. Zatori so nega tudi te Judje zlo zavidel inu bi ga bli rad preč spravl, kob oni bli zamogel. K timu je biv Pilatus tudi en ajd, katir je te malikvavske pilde molu inu ta judovska viera zašpotovu. Kir tedej te Judje Kristusa niso smel ukol pernest, zatori so oni mogel nega k Pilatušo pelat, de je on nega pustu umoriti. Kader so te Judje zjutri pred dnem tiga Gospuda zaslišal inu kader se je dan opoču inu kader je ta prva ura tiga dne bla, je vsa njih množca gori

vstala inu so to nadovžnu Jagne Jezusa zvezanga pelali od Kajfeža v sodna hiša pred Pilatuša, katir je biv imenvan Pontius iz sojim pravim imenam, Pilatus pak iz sojim perimkam, inu je biv rojen v timo kraju Lion v francozuskmo kralestvo, tudi en deževski oblastnik tega cesarja v Judej, katirmo je ta rihta te krvi šlišala, posebnu pak to križajne, inu teh

[319]

imenitnih peršon, kakršen je biv Kristus. Inu zatu so oni pelali tega Gospuda pred Pilatuša, deb ta gmen folk čez njeh gori [na vstov] zavoltiga, deb oni tega Gospuda zamogel umoriti.

II. Tukej zamirki, koker hiter se je dan sturu, pride ta žalostna inu klavrna mati tiga Gospuda Jezusa iz soja družna h Kajfežu hiš inu je stala blizu per vratih, zakaj ona sje upajne delala, tam bode ona sojga lubga sinu vidla, kader bodo nega vun pelal.

III. Koku pak je Kristus k Pilatušo pelan biv, popišejo te evangelist, toku rekoč: Vsi vikši teh farju inu starši tiga folka inu cela njih množca je gori vstala inu so Jezusa zvezanga pelali inu so ga Poncijo Pilatušo, deževskimo oblastniku, čez dali. Namerč tukej sa bli skupej taisti možje, katiri v čislan, učenost inu modrust sa bli te narimenitniš, ne samu celga mesta, temuč cele dužele, tukej je blu ena brez štivila velika truma, katir so več tavžent presegel, tukej je blu več koker dvanajst legijonu teh angelu, katir so sojga Boga k sodbi z jokam spremil, tukej je bla dosti tavžent peklenskih hudiču, katir so vse inu sledne Jude, kolker so oni mogel, iz hudičova jeza zuper Kristusa ubodil, tukej je biv skori en cev regiment žovnirju, katir tega revniga jetnika so mogel varvat, inu v sred med le-tem je biv taisti, katir je v sred med Očetam inu S. Duham, namerč ta edin rojen Sin tiga večniga Očeta inu te narsvetejši Divice

[320]

Marije. Le-ta je biv od teh Judov h tim ajdam inu od judovskiga zbiralša k sodnimu stolu Pilatuša pelan, deb on tam iz naršpotlivši smrtjo tiga križa rihtan biv. Ta žalostna mati pak inu Divica Marija je zunej pred durmi stala, koker je blu zgori umenen, inu je milu gledala, kdaj bojo odprl, deb ona sojga lubga sinu Jezusa mogla še živga vidti. Zdej odpri oči, moj kristjan, inu pregledi, koku ta gnemna velikanučna precesija je bla držana inu koku

špotlivu je ta Gospud nebes inu zemle pelan biv. Kajfas inu Anas iz tem dvainusedemdeset duhovnim ratnim gospudem sa šli naprej inu za nim je šla ena velika množca teh pisarju, farizerju inu saducejarju. Pred le-tim je šla ena velika truma služabniku teh Judov inu Pilatušu z mečmi, drogi inu s palcami inu drugim orožjam. Tudi sa šle nekatere kompanije teh žolnirju, iz takim drenam, de oni so ta žlahtna mater od vrat preč pehnil, vender se je obdržala, koker je vedla inu mogla iz sojim tovarštvam.

IV. Za le-tim sa peršli te rablski hlapci, katiri so tiga dobrutlovga Gospuda v sred med tem dorskim ludmi vun pelali. Jnu zadenč sa zupet šle nekatere trume teh žovnirju, iz orožjam previdени, za katirim se je ena sivnu velika truma teh ludi drenala. Dokler med tim, ksa te posvetvavc v hiš Kajfasa bli skupi zbran, se je v celmu mestu rezglasilu, de ta velik prerok Jezus od Nazareta je ujet inu bode zdej kmalu k Pilatušu pelan. Zatori ni za ven zreči, kaj za ena truma teh ludi je na ta hrib Sion tekla, posebnu kir je ta

[321]

s. velikanočni dan biv, na katirim več koker dvejset tavžent mož brez žen inu otrok zamogel pruti Jeruzalem pridti. Kader sa žie vsi v vrsti stali, tedej je šla ta žalostna precesija zjutri ob pet ur od tiga hriba Sion inu je blu en firtelc ure noter da Pilatušove hiše, dokler od Kajfeža noter da hiše Pilatuša je tavžent stopin, katire en firtelc ure pota sture. Ta ubogi Kristus je šov v sred med le-ta hudobna množca inu je biv od dostih rabelskih hlapcu cel špotliv le-sem pelan. Njemo sa ble negove roke na hrbtu iz štrikem trdu zvezane inu je imov ena težka železna ketna na vratu. Na obraz ves uteku od tulkaj žlaku, negove lica rezkraspane inu povsod tok zlo zapluvan, de ga je blo groza gledat inu je biv enak enimo gobovmo vidti. Lasje negove glave sa ble vse zmedeni, zakaj njemo sa bli scukan. Dva od njeh so njega vlejkel iz štrikem, s katirm sa oni njega zvezal, drugi so njega iz palcam pretepal, nekateri iz bavtam dregal inu nausmilenu naprej gnal. Te z orožjam previdени sa šli spred, zravn inu za nim inu po vseh plateh, deb nega obeden iz njih rok odrešt na mogu. Inu med le-tim žolnirim je šov ta revni Kristus iz perpognenim žvotam inu se je sramovu, soje oči gor vzigent inu enga[?] človeka pogledat.

Kader [so] žie po timo hribu Sion dol šli, katir je silnu vsok, kaj meniš ti, koku sa oni iz Kristusam po hrib dol tekel? O koku pač naglu so oni to žlahtnu Jagne vlejkel, dregal inu

[322]

perganal! Tukej je mogu ta ubogi jetnik tečti, katir je tulkajn povn bolečine biv, de je on komej na nogah stav. Brez cvibla je on dostkrat navedama predse padu inu je soja glava inu roke hudo ranu. Kader sa oni že po hrib dol na rovan ⟨na⟩ ena kamnitna pot peršli, tukej si ti znaš lohku damiselt, koku so ti tiranski rabelni iz podražejna tega navošlivga rabelna inu satana tega udelanga moža iz palcam le naprej gnal. Jnu kir on zavol velikiga opehajna ni mogu hitru naprej jeti, zatori so oni nega večkrat suval inu dosti žlaku na negov s. hrbt dal. Toku je bla ta dovga pot timo dobrutlovmo Gospodo sivnu težka, kir te berič so nega cel hudo imel inu so nega zmiram kje inu sem pehal. Tudi je ta lubi Gospud bos hodu inu se je iz sojim s. nogam dostkrat nad kamejnam da krvi spoteknu. Ta težka ketna, katira je on na orat nesu, je njega dostkrat na negove s. kolena udarla, jnu dokler sa njemu zvezane ble, zatori si on ni mogu pomagat na obena viža, zatori se sklene, de je zlo opešu. Le-ta hoja, katira je toj Bog zavol tebe sturu, ti počasti, o brumni kristjan, inu bodi nemo hvaležen.

V. Zdej se očmo mi k Mater Božji podat inu pogledat, koku se je ona zadržala, kader je ona sojga sinu zagledala. Zdej zamirki, de Gospud Jezus je en lep, velik mož biv, zatori je nega vsak lohku vidu. Je pak ta revna mati skor dve ur pred dvoram Kajfesa stala inu je iz srčnim želam taistiga vidti želela, katirga je nje duša lubila. Kader tedej je on še vun pelan biv inu ta revna žalostna mati sojga sinu Jezusa med rokam teh beriču tok

[323]

nausmilenu pelat zagledala, takrat nje ni blu dergač, koker kob biv eden nje en nož skuz nje srce porinu. Ona kmal ni mogla virvat, deb le-ta nje lubi sin biv, katirga je ona porodila, kir on je biv tulkajn scukan, ranen, uteku inu zapluvan, de on njemo nikoder neč ni biv podoben. Kir pak ona obenga druzga jetnika pelat ni vidla, je ona nega ravn pogledala inu je spoznala nega na negovmo gvanto inu na dovgost. O Bog od nebes, kaj za ena srčna žalost je imela taistikrat ta revna mati! Nje žlahtnu maternu srce je otelu

nje od bridkust rezpočt inu ona je postala v enimo blisku tok bleda koker en mrlč, koker je ona s. Bernardo rezodela, rekoč: „Kader sem jest zvedla, de moj sin je biv ujet, takrat sim jest šla pruti Jeruzalem tolku hiter, koker sem mogla, akulih sem težku hodila. Inu kader sem jest nega zagledala, takrat se je vse moje usrčje v meni pretrejslu, moj duh je v meni dol jemav inu jest nisem imela ne občutlivost ne glasu." Koku pak nje celu usrčje se je v nje pretreslu, ja, en čudež je biv, de ona je to živlene še imela. Dokler aku ona se je poprej, kader je šlišala, de nje sin je ujet, toku sivnu zavzela inu prestrašla, de ona se je vkop stisenla inu v omedlevco padla. Ah, Bog, koku tedej se je ona zdej zavzela, kader je ona sojga sinu iz lestnim očmi vidla, v en tak jamrn podob zagledala! Ah, te naizrečene srčne žalost! Kdu oče zgruntat, kdu oče premišluvat? Kir Marija je dost tavženkrat bel spoznala, kok velika je mogočnost Božja, koker mi spoznamo, tok je bla nje žalost tud

[324]

dost tavženkrat več koker žalost naša, kader je ona tega naizkončniga Boga od teh grešnikov ujetga inu tok hudo spremenenga vidla. Le-ta napovedana bridkust je bla na ena naizrečena viža pogmirana, kader je ta ubogi ujeti Kristus soje zapluvanu uteklu obličje k soj žalosten mater obrnu inu njo iz sojim ranenim inu krvavim očmi cel milu pogledu, nad katirm ni cviblat. O Bog, kaj za ena srčna žalost je ta izvolena mati tiga Gospuda občutila! Čud je, de nje srce od velike žalost ni počlu, dokler kader je Marija Jezusa inu Jezus Marijam pogledu, takrat sta bla te dva pogleda enak dvem vojstrim nožam, katire sa te dva žalostne srca iz vsa močjo presunla. Inu koker hiter je Marija ta vojster srčen meč al šteh, katir je od oči nje sinu vun planu, začutila, tok se je nje celu osrčje premeknilu. Takrat ona ni imela obenga duha ne sape več, takrat je občutlivost inu beseda obstala, takrat se je ona cel oslabena vkop stisenla inu je ležala umedlevčna v rokah Magdalene inu Marte. Tukej je blu en tak jamrajne vidti, katiru ni zadost popisat, katiru skori vse perjatle Marije iz njo vred blu ukol vrglu.

Kader je že ta žalostna mati čez en mejhnu sama k sebi peršla, takrat je ona soje roke skupi sklenila inu je začela tok milu jokat, de nje sa te sovze po licah dol tekle. Ona druzga ni mogla govort

koker: „O moj sin Jezu! O moj ubogi otrok! Ah, toje srčne žalost! Ah, ah, tojga jamra inu edinšne! O mene, žalostna mater! O mene zapušena! Od žalost morem umreti, od britkust se oče meni

[325]

moje srce v teles rezpočti!“ Toku je zdihvala Marija inu je bla od lubezen inu žalost tok zlo ustrašena, de ona je minila zdajc umreti. Deb pak ona soja narveči žalost inu težava enkolku potolažt zamogla, kaj menš ti, de je ona strila? Domisli si, kaj bi ena druga mati strila, keb ona sojga edinga narlubšiga otroka v takimo stanu imela najdti. Al bi si ona vse na perzadela, še enkrat k sojmo otroko pridti inu iz enim srčnim kušvajnam soje maternu srce potroštat? Toku je tudi strila Marija, ta narsvetejši mati med vsem materam. Dokler glih koker ena levna, katir sa nje mladič vzeti, se skuz vse navarnost vaga, taiste zupet zadobit, toku se je tudi naša koražna vojšakna v navarnost postavla, skuz sulce inu meče k sojmo otroko pridti, aku ne sojga sinu zupet zadobiti, vender saj nega še enkrat objet inu srčnu kušent, koker je ona s. Anzelmo rezodela, rekoč: „Zjutri zgodi, kader so te Judje mojga sinu iz hiše Kajfasa pelal, sem jest nega ta prvikrat vidla, potem kje on biv ujet. Takrat sim jest zravn pertekla inu sem vidla to lubeznivu obličje iz plunk osnažen. Kader sem jest pak nega otela objet, takrat meni ni blo prvošt.“ O peč ena lubezen, o peč ena stanovitnost! Nje srce bse je blu moglu rezpočt v objeman enga tok lubga inu tok revniga otroka, vender je ona rada soje živlene na tu vagala, le-ta gnada daseči. Kir pak je ona nazaj pahnena

[326]

bla od teh žovnirju, ah, koku je le-tu njo zabolelu! Ah, kaj za ena sila je ona pretrpela! Več žalga bi nje na bli mogel strit, koker ravnu de so njo nazaj pehnil inu niso prvošil, taistiga še enkrat na nje srce pertisent, katirga je ona tavženkrat bel koker soje srce lubila. Jnu kader je ona njega med rokam teh nausmilenih trinago tok grozovitnu vidla kje pelat, al bse blu čudt, kob nje ranenu srce na kosce blu počlu? Ah, kaj za ena sila so prestale te materne prs! Ah, kaj za ena težava je prešla nje žalostna duša! Od žalost bi se bla v zemla zakopala inu od velikiga jamra k smrt pomagala. Kir on tedej žalost ni mogla dergač nak pridti, zatori je ona hodila od deleč za le-tim, katir je nje srce v soj lubezen zaprtu nosu.

„Inu koker en jagenče za soja materja teče, toku je šla Marija za sojim otrokam," je reku ta angel k svet Brigiti. Ta revna mati je menila, ona oče soj duš en trošt najdti, aku bo za sojim revnim sinam hodila inu za nim postopala, pak čedalej je ona za nim šla, tulkaj več žalost je ona najdla. Zakaj ona je šlišala od deleč, koku te žovniri so se glasnu smejal inu veliku zašpotvajna iz Jezusam uganal. Ona je tudi vidla na dost krajeh nekatere kaple krvi ležat, katire sa nje otovčenmo sino iz negovih ranenih nog tekle. Ona je tudi mogla vidti, de dosti hudobnih ludi so se nje posmehval inu njo preklinal, de ona je enga tok poredniga sinu rodila. Čez vse pak je nje to žalost gmiral, de je ona mogla šlišat inu vidti, koku se nad nje nadovžnim sinam tulkajn ludi pohujša. Dokler kader so te pisari inu farizeri timo folku,

[327]

katir se je močnu zavzev, de sa Kristusa ujel, po dovgim erzkladal inu dapovdval, kolku naglavnih grehu inu hudobij je on sturu, takrat so vsi začeli nad Kristusam se pohujšat inu soje dobre majnga, katire so oni od njega imeli, spremenvati. To je blu šlišat, koku je eden k timo drugimo govaru: „Kdu biv kej takiga mislu, deb le-ta en tok hudoben šelm biv? Kdu biv mislu, deb on take andle počenu? O koku je nas ta človk ogolfu, kir se je on toku zadržu, koker deb biv brumn, inu je vender en zapelavc v srcu biv! Zdej je negov hinavstu na dan peršlu, kir Bog take napčnost ni mogu dalej več trpeti." Le-te inu take besede sa šle te žalosten mater tok globoku k srcu, de ona od žalost je skor ukol padla. Le-te velike žalost ⟨se⟩ spovn Marije inu se nje perporoč.

VI. Kader so oni tedej tega nadovžniga Gospuda tok naglu inu z velikem vekam h sodni hiš pelal, je v temu mestu med tem folkam vedeoče postalu, koku de Jezus od Nazareta, ta gmejn inu velik prerok, bi ujet biv. Zatori en sleden, kir je le-tu zvedu, te mladi inu stari, žene inu možje sa zravn pertekel inu bli rad tega ujetga preroka videl. Katir so nega za lub imeli, sa prelival te sovze inu so djali: „O koku vender je ta s. prerok naše firšte eržalu, de oni njega tok grozovitnu pred Pilatuša pelejo?" Te hudobni pak, katir so nega zavidel, katirih tud je narveč blu, so se veselil

[328]

inu so djali: „To vesele tiga človeka bo tudi skori končanu."

VIII. Zdej očmo mi ta nazrečena smrt Judeža preudart. Kader je žie ta trdavraten Judas to nadovžnu Jagne tem hudobnim v njeh roke čez dav, tudi te trideset srebrnike prejev, je on vidu, de negov Mojster bo koker en hudadelnik pred Pilatusa pelan, inu zamirku, de bo mogu umreti. Zatori je on začev sam v se jeti, ja, bel prov govort, hudič je njemo oči odperov, de je on ta teža sojih grehu spoznov. Tedej se je on začev močnu grimat, de je on Jezusa predav, inu negova vest je nega tulkaj zlo pekla, de on sam ni vedu, kam bse obrnu. Aku je on na Boga mislu, tok se je on bav sojga vojsterga sodnika, aku je on mislu na nebesa, tok sa ble nemo zaprte, če je on mislu na pekov, tok je le-ta stav nemo odprt, če je on mislu na Kristusa, tok je on spoznov, de ga je eržalu, aku je on mislu na soje grehe, tok sa njemo tulkajn težki naprej peršli, de je on menu, le-ti njemo na morejo odpušen biti. H timo je nega ta peklenski satan dražu čedalej bel tok dovgu, de je on scagu. Zakaj on je šlišu od Kristusa, de on bode ferdaman, zatori je on teku k temu tempelnu inu je nazaj pernesu tem starišem tiga folka inu vikšim farjam te trideset srebrnike inu je djav[87] (keb Judas te besede iz pravim vupajnam biv govoru, tok biv on gnada znajdu) per s. Math 27: „Jest sim se pregrešu, kir sim nadovžno

[329]

kri izdal.“

VIII. Kader so le-tu šlišal te vikši farji, katir bli imel nega potroštat, so nega še več v cagavitnost perpravl, kir so k njemo rekel: „Ti gledej za tu gor, če si ti krivu sturu, ti boš že nešu toje plečilu, zakaj ti se nad nim pregrešu inu ne mi. Kaj mi maramo za to, kaj nam to am gre?“ Dokler morebiti je Judas mejnu, on bode iz sojim besedam inu nazajdajajnam teh dnarju tiga Gospuda odrešu. Pak zabstojn je blu inu veliku prepoznu, zatori kader je on zamirku, de on tiga Gospuda na more rešt inu de nemo te vikši negova pregreha bel teži koker lohnej delajo, je on cel scagu, je preč teku inu se oče obejst. Ta ohrnija je en štrek tiga hudiča, iz katirm on te ohernke obejs.

IX. Inu toku je perteku k timo tempelno inu te trideset srebrnike noter vrgu, se je preč pobrav, je šov kje inu se iz eno vrvjo obejsu na

enimo drvesu za tem hribam Sion. Inu toku je izroču temu hudiču soja prekleta duša, scagvajnam pak je on več greh sturu, koker kader je Kristusa predav. Dokler ta greh, kir je Kristusa predav, koker s. Hironimus prav, je blo zuper to človestvu Kristusa, to scagvajne pak je blu zuper to bogstvu, zatigavola, kir milost Božja ⟨je⟩ velikši koker vsi ti drugi grehi teh ludi k negovmo večnimo špotu. Pak je Bog tok navižo, de je Judas od drvesa dol padu inu negov trebeh se je po sredi na doje rezpoču, de vse negovu usrčje inu čeva so se od nega isule, katiru tedej je blu tok nagnusnu pogledat

[330]

inu toku za na prenest duhat, de nobeden brez velikiga gravžajna mem te preklete mrhe ni mogu jeti. Toku tedej je ta poredni Judas en tat biv, zakaj on je kradu ta almožna sojga Mojstra inu teh drugih jogru. Tudi je biv en izdajavc sojga Mojstra. Tud je biv en cerkovn ropar, kir je Sinu Božiga predav, inu en rezbojnik Kristusa inu sam sebe, dokler on je k smrti Kristusu pomagu inu sam sebe obejsu. Judas je biv navreden teh angelov inu ludi znajna, zatori se je on v luftu obejsu inu je teh hudiču tovarš postov, katir v teh temnih luftah prebivajo noter da sodniga dne. Ta duša Judeža ni bla vredna, deb per usth bla ven šla, katire sa ene tok častitluve usta kušenle, zatori se je ona iz osrčjam vred od trupla ločila. S. pismu perstav zravn, de le-tu je zdajc prebivavcam v mestu Jeruzalem vedeoče postalu, kir namerč je Bog skuz le-to otu na znajne dati, kaj bojo taisti za en konc vzeli, katir se zuper Kristusa pregerše. Zatori dapusti si tudi tebi en opominvajne biti, o revni grešnik, inu špegli se nad le-to nasrečeno smrtjo tiga pogublenga Judeža. Ti si morebiti več greha sturu koker on, pak nisi morebiti nigdar tulkaj pokure sturu koker on. Zakaj on je imov ena srčna grivenga čez soje grehe, on je očitnu spoznov pred tem mašnikam, de je on kervu sturu. Skazu je tudi, de Kristus je pravičen inu negova kri nadovžna. On je tudi soj krvičen dnar nazaj dav inu je pogirvu skuz le-tu ta kup gor vzigent. Al

[331]

le-tu ni blu ena velika grivenga inu velika pokura, kakršne ti toje žive dni nisi morebiti nigdar imov. Enu samu je mankalu le-ti grivengi, kir njemo ne more odpustiti, zatigavola tedej je

on scagu inu se je obejsu. Kej takiga se zna tebi tudi v toj smrt lohku permirt, kir tebi ta hudič taiste grehe, katire zdej tok malu obrajtaš, tok grozovitnu težke bode sturu, de se bode tebi zdelu, ti moreš scagat. Le-tu se je velik tavzentam zgodilu inu se zna tudi tebi lohku permirt, aku ti do cajta grešiti na nehaš inu toje hudobnu živlene na končaš.

X. Te služabniki tiga tempelna pak so pobrali te srebrnike inu so jeh dali po križajn Kristusa tim vikšim farjam. Te vikši so tudi vzeli te srebrnike inu so djali: „To se na spodobi, de bi mi nje v cerkovno skrinco al ladic shranili k tim dugim dnarjam tega tempelna, zakaj tu je te krvi plačilu.“ Oni so pak en svet držali inu so za nje kupili eniga lončarja nivo, ilovčna nivo, iz katire prsti se lonca delajo h pogrebu tem romarjam al ptujm ludem. Inu le-tu so oni sturil zavoltiga, deb le-tu križajne Kristusa njemo k špotu inu zasramvajnu po celmo svietu rezglašenu bilu inu deb obeden več kej držat imov od negovga vuku. Bog pak je le-tu veliku več obrnu k časti Kristusa, katir je po celmo sviet biv oznanvan inu počešen, de je on po

[332]

nadovžnim od teh Judov martran inu umorjen biv. Zlasti pak je le-tu vedeoče postalu vsim, katir so v Jeruzalem prebival, toku de je taista niva v njeh jeziku imanvana Hakeldama, tu je ena Niva te krvi, noter do današniga dneva. Inu na prepovd teh ajdu v Jeruzalem na sme zdej obeden Jud več po taisti nivi hodit. Inu tukej je zupet to Pismu dopovnenu, kar je govorjenu skuzi preroka Jeremija, kir pravi: „Oni so vzeli trideset srebrnikov, s katirm je ta predani plačan, katirga so oni kupili od izraelskih otruk, inu so nje dali za eniga lončarja niva, koker je meni Gospud poročil.“ (Jeremias 22, Zah 1[88]) Ta niva leži, kse od tiga hriba Sion dol grede v ta dolina Jozafat, per timo bajarju Siloe,[89] pruti poldan, tanki je ena cirku k časti vseh svetnikov izidana. Preden dalej premišlujemo, je zamirkat, de ta dor Pilatusa, koker je še zdej vidti, je stav na velikim plac enkolku povzignen, toku de se more oseminudvejset štapel iz marmelna noter do vrat jeti. V taistimo so prebival takrat vsi rimski duževski oblastniki, koker sedej vsi turški poglavari v timo njih prebivalše imajo. Ta plac pak pred hiša je biv tok velik, de nakterkrat so

ble vojske na temu plac držane. Na timo tok velikimo placu je stala ena napreštеta množca tiga folka, katir je iz velikim želam na Kristusa čaku, nega vidti. Tedej v te veliki precesi pride ta edinrojen Sin nebeškiga Očeta med tem rabeln iz zvezanim rokam inu iz ta železna ketna na vratu. Kdu pak more ven zreči, kaj je naš Izveličar tukej pretrpu! Pomisli sam

[333]

per sebi, o človk, kob tebe po nadovžnim toku imeli ujet inu iz narvečim zašpotvajnam na očiten plac med veliku tavžent ludi pelat, al bi ti na mislu, de se ti moreš od naizrečene sramote noter v zemlo skriti? Ja, al bi tebi na blu lubši to smrt trpeti koker en tak špot prestati? Ah, kaj kol za ena sramota je naš Izveličar prestav, katir je biv en Bog, ta narvikši oblast, inu zravn tiga je on biv en tok imeniten prerok, de skori cev sviet je vedu od nega povedat, kaj bi se on na biv imov od sramote pod zemla skriti? Kaj se tebi na zdi, de je on na sojim obraz od sramote cel rdeč postov, kamer kol je on šov? Tam je na obedveh plateh poln ludi stalu, katir so se iz močjo drenal, deb oni tega velikiga preroka vidti zamogel. Inu se je komej eden al drug znajdu, katir bi nemo na biv iz nadražejna tega satana ena zuprna beseda dav. Vsi, katir so poprej dober od nega miseln, le-ti so zdej obrnil soje majnge inu so nega držal za enga zapelivga preroka, kir so oni vidil, de to celu duhovnu zbiralše, katirga sklepi sa vselej za pravične držan bli, nega za enga takšniga spozna. V le-ti soj majng je biv ta folk še bel potrden, kader je ta kriva tožba zuper Kristusa šlišu.

XI. Dokler kader je to celu zbiralše teh Judov pred ta dvor Pilatusa inu sodna hiša peršlu, niso oni šli noter, temuč so obstal na timo plac spodi pod štengam, zakaj oni so menili, oni bse omadežval, kob v enga ajdovskiga človeka hiša

[334]

šli, koker zamirkuje s. Joan na 18 p.: Na jutru zgodi, kader so oni Jezusa h Poncijo Pilatušu, deževskimo oblastniko, perpelal, niso oni šli noter v sodno hišo, de bi se na umadežval po njih postav skuz noterhojene v hiša enga ajda, temuč deb oni čisti postali inu mogli velikanočnu jagne jesti, dokler njih velika noč je trpela osem dni inu se ni obenimo spodoblu ta velika noč, to je ta upresen kruh, jesti, zunej tem umadežnim. Iz tiga se skaže teh Judov velika

naumnost, katiri ena mejhna reč za greh drže inu to veči, namerč, de oni so po smrt tega nadovžniga Kristusa hrepenel, za oben greh niso spoznal.

Ta šestinušedeseta postava
Koku je Gospud Jezus pred Pilatušam tožen biv

Tekst s. evangelija.

„Tedej so oni Jezusa pelal od Kajfasa v ta sodna hiša.“ (Math 27, v. 3) Per te krivi tožbi zamirki. Kader je Pilatus šlišu, de ti vikši farji inu stariši tega judovskiga folka sa iz enim jetnikam k nemo peršli, zakaj oni so pustil nemo povedat, je on vnkej šov k njim, inu kir je on Gospud Jezusa zvezanga vidu, praša on, kdu bi on biv. Inu negov služabniki so njemo povedal, rekoč: „Le-ta je Jezus od Nazareta, katirga je ta judovski folk za enga preroka držu.“ Zakaj Pilatus je zamirku, de te Judje pogirjejo, deb le-ta Gospud umorjen biv, zatori on ni prašu, zatori on ni otu prašat, ka bi oni otel imeti, deb s tem človekam imel

[335]

početi, temuč on je le prašu za negova pregreha, koker biv on to smrt zaslužu, inu prav: „Kaj za eno tožbo vi pernesete čez tiga človeka? Aku vi očte, de jest nega obsodim, tok morem jest poprej za negova pregreha vedt.“ Kir te Rimlari sa imeli ta navada, de niso oni obenga brez tožbe nazašlišanga obsodil.

II. Bli sa pak med le-tim, katir so tiga Gospuda pred sodbo ukazal pelat, te vikši farji, katir med tem folkam sa te narčastitlovš bli. Tudi sa med nim bli te farizeri, katir sa bli za duhovne držan koker sedej te kloštrski ludje. Tudi sa med njim bli te stariši tega folka, skuz katire je ta folk vižan biv, inu sa med njim bli te pisari, to je te narvučeniši v te postav inu v Pismu, zatori so oni djali h Pilatuso: „Kob le-ta na biv en hudodelnik, mi bi ga tebi na bli izročili.“ Koker bli otel reči: „Ti ja vidš, de mi skori vsi in te narvučeniši smo nega zaslišal, zatori bi ti imov ja virvat, de je on to smrt zaslužu.“ Te zmoteni Judji so Kristusa imenval enga hudodelnika, katir je njim tulkaj dobriga sturu, vse sorte bovnike ozravu inu te obsedene od hudiča rešu, zatori se on na

pertož po kervici skuz tiga preroka: „Oni so meni hudo za dober povrnil.“ (Psal 37)[90]

III. Kader sa oni Pilatuso en tak odgovor dal, je on srdit postov inu prav: „Toku ga vzemite vi inu ga obsodite po vaši postav.“ Koker biv on reku: „Aku vi meni nočte povedat, kaj je on sturu, tok jest nega nočem obsodit. Le sturite vi iz Jezusam, koker vi

[336]

očte, kolker vi že oblast imate, čez kri sodti.“ Zakaj nekatere mejhne reči obsodti so te Rimlari tem Judam perpustil, zatori so oni tudi po njeh majng to veliko noč otel prov opravt inu se niso otel omadežvat iz sodbo te krvi. Oni so tudi otel, de Gospud Jezus ima križan biti, pak enga k smrti tiga križa obsodti, to njim ni blu perpušenu. Zatori so Judje h Pilatušu rekli: „Mi na smemo nikoger umoriti.“ Le-tu pak se je zavol tiga zgodilu, de bi se dapovnila Jezusova beseda, katira je on govoru, kader je on umenu, kakršne smrti bi on imov umreti, to je, de on bode od teh Judov tem ajdam čez dan, de ga bodo zašpotval, gajžlal inu križal. Zakaj le-te tri reči je ta Gospud od teh ajdu trpu.

IV. Tedej so začeli zlast te vikši farji tiga nadovžniga Mojstra trdu tožt. Tukej ni blu neč tok mejhnu, kar je Kristus kedej sturu, katiru bi očitnu na plac priča tulkajn tavžent ludi iz glasno štimo na blu ven klican inu rezglasenu. Za vsako naprej perneseno tožbo je blu več koker deset perseženih prič, katire sa ble perpravlene vse iz persega zvižat. Akulih je tedej še eden al drug brumn človk biv, katir je od Kristusa dobru mislu, pak koku blu mogoče, deb se on dergač na premislu! Kdu kol bi tulkajn častitlovim gospudam inu tulkajn perseženim pričam na virvu? Med tem tulkajn tožbam so te tožnik tri posebne naprej pernesel. De je on naše ludi odvračov inu prepovedo dacijo cesarju dajat inu pravi, de on je Kristus, ta kral. Zdej očmo mi ta prva tožba zaslišat. S. Lucas zamirkuje na 23 p., v. 2: Oni pak začeli nega tožt, rekoč: „Mi smo znajdli, de je on ludi odvračov od

[337]

službe Božje. Dokler on zaničuje naše postave inu tudi druge od duhovnih opravil nazaj drži, skuz le-tu pak bo Bogu velika načast sturjena. Tiga mi na moremo trpeti, kir mi smo vižari tiga folka.“

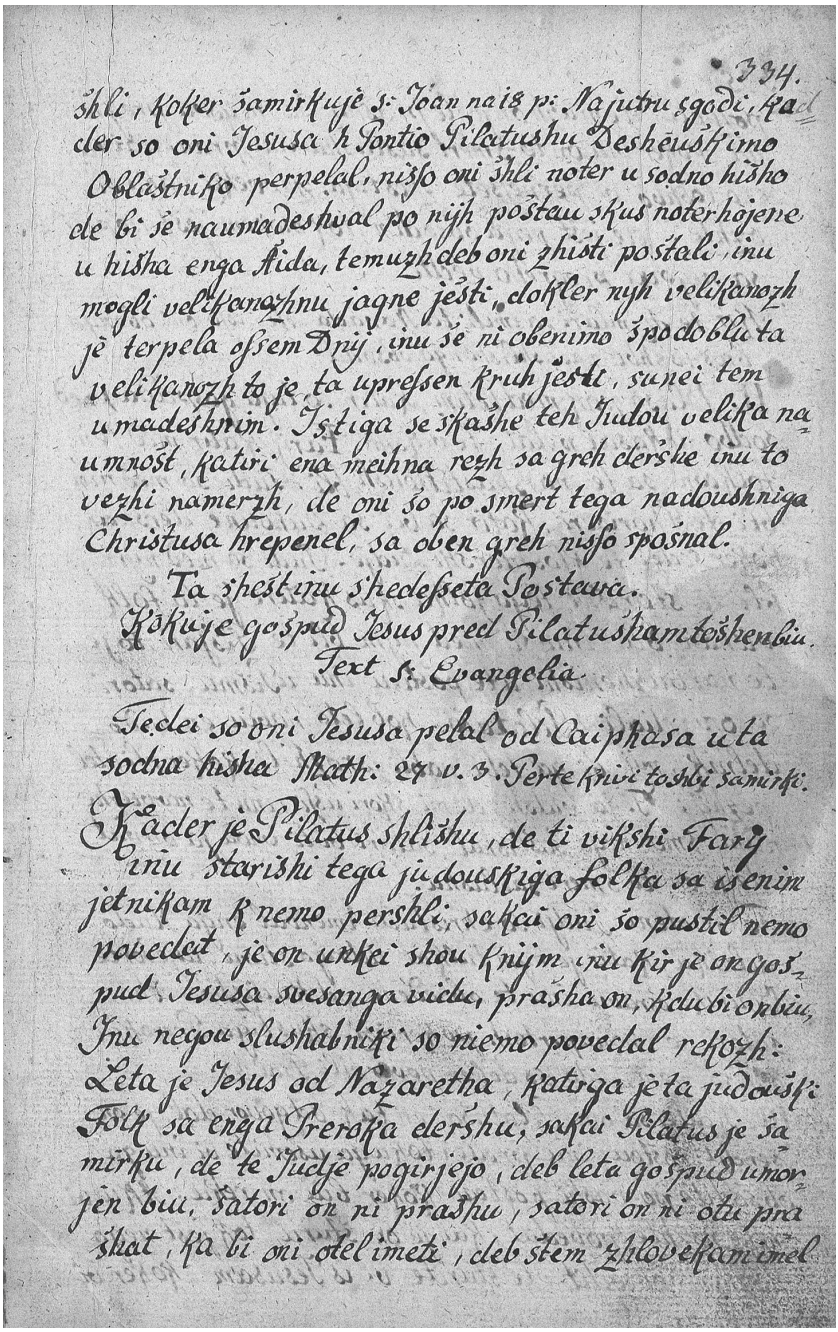

334.

shli, koker samirkuje s: Joan na is p: Na jutru zgodi, ka
der so oni Jesusa h Pontio Pilatushu Desheushtino
Oblashtniko perpelal, nisso oni shli noter u sodno hisho
de bi se naumadeshval po nih poshtau shus noter hojene
u hisha enga Kida, temuzh deb oni zhisti poshtali, inu
mogli velikanozhnu jagne jesti, dokler nih velikanozh
je terpela osem Dnij, inu se ni oberimo spodoblu ta
velikanozh to je, ta upresen kruh jesti, sunei tem
umadeshnim. Is tiga se skashe teh Judou velika na
umnost, katiri ena meihna rezh sa greh clerske inu to
vezhi namerzh, de oni so po smert tega nadoushniga
Christusa hrepenel, sa oben greh nisso sposnal.

Ta shest inu shedeseta Posteura.

Kokuje gospud Jesus pred Pilatushamteshenbiu.

Text s: Evangelia.

Tedei so oni Jesusa pelal od Caiphasa ucta
sodna hisha Matth: 27 v. 3. Perte knivi toshbi samirle.
Kader je Pilatus shlishu, de ti vikshi Farij
inu starishi tega judouskiga folka sa isenim
jetnikam k nemo pershli, sakai oni so pustil nemo
povedat, je on unkei shou knijm inu kir je an gos-
pud Jesusa svesanga vidu, prasha on, kdu bi on biu,
Inu negou slushabniki so niemo povedal rekozh:
Leta je Jesus od Nazaretha, katiga je ta judoushi
Folk sa enga Preroka clershu, sakai Pilatus je sa
mirku, de te Judje pogirjejo, deb leta gospud umor
jen biu, satori on ni prashu, satori on ni otu pra
shat, ka bi oni otel imeti, deb stem zhlovekam imel

66. poglavje: Jezus pred Pilatom. *Poljanski rokopis*, NUK, Ljubljana.
Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

Le-ta prva tožba ni bla resnična, kir Gospud Jezus ta stara postava ni zavrgu, temuč le prov izložu inu ta folk učiv, koku bi imov le-tu držat. Inu on je tudi ta judovska postava sam držu, zakaj on je obrezan inu v ta tempel ofran biv.

V. Potem so oni ta druga tožba naprej pernesli, inu so djali: „Mi smo nega tudi najdli inu šlišal, de je on prepovedov cesarju dacijo dajati. Zatigavola jma on umorjen biti, koker eden, katir timo folku veliku obeta inu se cesarju zuper postav.“ To tudi ni blu res, kir on je k tem Judam reku: „Dejte cesarju, kar je cesarjuga“ (Math 22), „inu Bogu, kar je Božiga.“ Tudi se bere, de je on za Petra inu za se na colu ta dnar odrajtov.

VI. Dalej sa oni peršli iz to treko tožbo naprej inu so djali (per s. Joan na 6. p.): „On je rekov, de je on Kristus, en kral, zatori spreglejte se, al on ni preveč zuper cesarja govoru.“ Le-tu tudi ni blu resničnu, dokler kader so otel nega iz silo h kralu sturiti, je on na goro sam pobegnu. Le-tu tedej sa ble njih te tri tožbe inu morebiti, kar ni cviblat, so oni še več tožili zuper njega, dokler s. Marka na 15. postav zamirkuje, de oni so nega v dostih rečeh obdovžil. Ta dobrutlovi Gospud pak je ponižnu tam stav inu se ni otu odgovort, tudi ne nadovžniga delat, dokler on ni otu soje trplene odvrnt,

[338]

tudi sa ble te reči očitnu zlegane, de obenga odgovora niso poterbvale. Zatori se je Pilatus zavzev, de je on tok potrpežliv biv, inu je nega vprašu, rekoč: „Al ti cilu neč na odgovariš? Poglej, v kolku velikih rečeh oni tebe tožjo, inu kaj ti na slišiš, kolku viženg oni zuper tebe pelejo?“ Al Jezus ni njemo obeno besedo odgovoru, temuč je movču. Kader je Pilatus le-te tožbe zaslišu inu vidu, de ta Gospud med tem vpetjam čist neč na odgovari, je on zupet noter šov v sodno hišo inu je ukazu sojim služabnikam Gospud Jezusa tudi noter pelat. Inu kader je on v sodno hišo peršu, je on nega prašu inu toku nagovoru: „Kaj si ti tedej sturu, de ta cev judovski folk iz njih mašnikim inu škofim so tebe meni čez dali? Ti si ja mogu groznu veliku pregrešit, kir ja nikol ni blu šlišat, deb tulkaj stou inu stou, inu scer te narimenitniš gospudi, enga hudodelnika sami bli zatožil. Ta prva tožba jest pustim na stran, kir le-ta meni na gre an. Ta druga tudi na obrajtam, zakaj jest vem, de le-ta je ležniva. Nad ta treka pak

je veliku premiselt, zatori je potrebnu prov sprašat inu spreudart. Zavoltiga prašam jest tebe: Si li ti judovski kral?“ (Joan 18. p.) Koker biv on rekov: „Je li to res, kar te Judje od tebe povedo, de se ti vun daš za enga krala teh Judov?“ Pilatus ni prašu za to prvo tožbo, zakaj on je biv en ajd inu ni čislu ta čast tega Boga teh Judov inu njeh postave. Tudi ni neč držu na to drugo tožbo, zakaj on je dober šlišu, de je Kristus djal, dajte cesarju, kar njemo šliši.

[339]

Ta treka tožba pak je imela en znamne, koker bi le-ta bla čez cesarjuva čast inu zapovd, zatori je on prašu tiga Gospuda, al se on res ven da za enga krala teh Judov, koker oni nega tožjo.

VIII. Jezus odgovari inu prav: „Govariš li ti le-tu sam od sebe?“ To je: „Al si ti le-to sam od sebe zmislu, de jest mene za enga krala imenujem, al so tebi drugi od mene povedali, de se jest štmam tiga al kedej to govoru? Aku pak ti obenga druzga nisi zvedov, koker od le-teh mojih sovražnikov, tok ti imaš ja dober zapopast, de oni so si zgol iz nevošlivost zmisel'li.“

IX. Pilatus je odgovoru: „Sim jest li en Jud? Koku morem jest vedti al zmiselt, kdu vaš kral ima biti? Zatori imaš vedti, de si jest kej takiga nisem zmislu, temuč toj lestni ludje inu vikši farji so meni od tebe povedal inu zatožil tebe pred mano, de se ti vun daš za enga krala. Aku pak ti tiga nisi sturu, kaj tedej si ti sturu? Ti si ja mogu zuper te tok častitluve ludi kej velikiga striti, scer bna bli tebe zatožil.“

X. Jezus je odgovoru: „Moje kralestvu ni od tega sveta.“ Koker biv on rekov: „Jest sim res en kral, pak en drugi koker te krali tega sveta, zatori, o Pilate, ti se nimaš bati, deb jest biv peršu prejeti to pozemelsku kralestvu tojih gospudu od Rima. To zamoreš ti spoznati iz mojga

[340]

uboštva, katiru ti vidiš, kir jest hodim bos v enimo slabimo gvanto. Kob moje kralestvu bilu od tiga svieta, to je, kob jest biv en pozemelski kral, toku bi jest tudi imov brez cvibla moje služabnike inu žolnirje, le-ti bi ja bli mene varval inu ohranil, de bi jest tem Judam na biv v roke peršu. Zdej pak moje kralestvu ni od tod, temuč je večnu inu stanovitnu.“

XI. Iz le-teh besedi je zamirku Pilatus, de le-ta Gospud more biti en kral enga druzga kralestva, koker ga te Rimlarje imajo, zatori je on otu vedti, kaj more taistu za en kralestvu biti, inu je djav k Jezuso: „Tok si ti tedej en kral, zatori povej ti meni zdej, kaj le-tu za enu kralestvu, kir vender te Rimlarje čez cev sviet gospodujejo.“

XII. Jezus je odgovoru: „Ti ja govariš, de sim jest en kral. Le-tu je resničnu, pak pošluši, koku. Jest nisem posveten al pozemelski kral, temuč en nebeški kral. Jest sim na timo sviet inu pozemelskmo kralestvu rojen inu sim h timu na ta sviet peršu, de imam od resnice pričvati, tu je, de jest vučim ta prava inu prva resnica, namerč, de en sleden ima Boga spoznati za sojga Očeta inu Gospuda inu njemo služt inu po negovih zapovdah soje živlene vižat. Peršu sim na ta sviet, de imam te ludi vučiti, koku oni pred tem pozemelskim inu zapelivim dobrutam tiga ležnivga svieta bi imel bejžati jnu te nebeške koker resnične inu stanovitne dobrute samu jeskati inu lubiti, deb oni dosegli moje nebešku kralestvu. Inu sem tudi moje nauke skazu iz mojim lestnim djajnam inu potrdu skuz te čudeže.“ Jnu

[341]

dalej prav ta Gospud: „En sledni, katir je iz resnice,“ to je, katir ta resnica lubi, ta čednost inu svetust,“ ta moj glas pošluša, „to je, ta je pokorn mojim vukam, katire sem jest pridgvu. „En tak kral sim jest, inu toku je moje kralestvu duhovnu.“ (c) Kristus je dav Pilatuso ravn ta odgovor koker tim vikšim farjam, de oni bojo skuz njih lestno sodbo pogubleni.

XIII. Pilatus je zamirku, de ta Gospud govari od enga duhovniga kralestva, katirga te Rimlari še niso prejeli, zatori je on k timo Gospudo djav: „Kaj je resnica?“ Koker biv on reku: „Iz kaj za ena resnica se pride v toje duhovnu kralestvu?“ Pilatus pak ni čaku na en odgovar tiga prašajna, temuč je zdajc vnkej šov k Judam. Dokler kob on ta odgovar od Kristusa biv šlišu, tok bse on biv brez cvibla k te kršansk viri preobrnu, koker s. Bernard prav. Pak Pilatus je takrat prov zvedu, de Jezus je nadovžen, zatori je on hitu nega prostiga spustit inu ni otu dalej v sodni hiš ustat zavol tega velikiga vpetja, katirga so te Judje zunej imeli. (d) V evangelju teh Nazarejarju se bere inu s. Avgustin tudi prav, de Kristus je

odgovoru, de resnica je od nebes inu ja ni na zemli, Pilatus pak ni slišu, al zavol tiga, kir on je vun šov, al zavol vpetja teh Judov. Iz resnica se godi koker iz žegnana voda, h katir dosti ludi perteče, inu vender te roke al klobuk pred obličjam drže, de njim iz resnica njih pomankajne

[342]

tudi k njih izveličajnu bli izkazan. Pošluši h tojmo pridu en duhovni nauk. Pilatus ni čaku, deb on biv od Kristusa šlišu ta odgovar, kaj je resnica. Ti pak, o kristjan, pošluši, kaj on k tebi govari, rekoč: „Moj otrok, si ti tudi šlišu, kaj sem jest h Pilatušo govoru, de moje kralestvu ni od tega svieta? Kaj se tebi zdi čez le-tu? Nisem le jest biv Gospud nebes inu zemle, inu sem vender to pozemelsku kralestvu, katiru je tudi meni lastnu šlišu, zaničovu? Koku tedej to more biti, de ti po timo pozemelskimo kralestvu tok sivnu hrepeniš? Ti se pomujaš podnev inu ponoč po timu, deb tebi na svet dobru blu, deb ti obenga pomankajna na imov, ja, iz ena beseda, deb ti toje nebesa na timo svietu imov. Le-tu jest nisem učiv. Jest sim zatu na ta sviet peršu, deb jest od resnice pričovu inu učiv te ludi te nebeške resnične dobrute jeskati inu te pozemelske koker zapelive, nestanovitne inu ležnive dobrute zaničvati, ti pak striš ram nasprut. Zatori aku se ti nazaj na vrneš, tok znaš ti tebi ta sklep sturiti, de toje kralestvu ni od gunga svieta.“ O pravičen Bog, le-tu je cel en vojster vuk! Kaj tedej taisti obenga deleža v tojmo kralestvo na bojo imeli, katir soje srce na to časno postavjo inu vsa soja skrb h timo obrnejo, deb njim na timo svietu dober blu? Aku je timo toku, nad katirm ni cviblat, tok jest gvišnu na pridem v toje kralestvu, zakaj jest na išem narpoprej to kralestvu Božje, koker

[343]

si ti zapovedov, temuč jest išem narpoprej, ja, skori samu to kralestvu tiga svieta inu vsa postrežba mojga trupla. Le-tu doseči, meni obenu del ni pretežku, toje kralestvu pak zadobiti, je meni tudi ta narmajnši muja pretežka. O Gospud, ti veš, de jest sam od sebe neč striti na morem, zatori prosem jest skuz to zaslužejne tojga britkiga trplejna, obrni moje srce v meni okol inu vzemi od mene ta duh tega sveta. Amen. Tukej si ti znaš domiselt, kaj za enu vpetje je med tem folkam blu, med tem časam kje Pilatus v sodni hiš biv. Tim vikšim farjam ta pohlevn pogovor iz Kristusam ni biv všeč, zakaj oni so zamirkal, de Pilatus je nagnen Kristusa

prostiga spustit, zatori so se oni posvetvali, kaj bi oni imeli naprej pernesti, deb oni Pilatusa na soja plat perpravl. Tudi je tam stav ta gmejn folk inu je vse sorte pogovare držu od Kristusa, zatori so poslali te vikši farji soje služabnike med ta gmen folk, katir bi imov vse porednu od Kristusa povedat, deb oni nega per vseh ludeh zavidenga sturil. Med tem ludmi je stala tudi ta naržalostniši Divica iz sojim žalostnim tovarštvam inu nje rane rezal v nje srce, kader je ona vidla inu šlišala, koku so te farji, farizeri inu pisari med tem folkam ukol tekal inu so tulkaj fovš leža od nje sinu rezglasil. O koku rada bla ona nega izgovarila! Pak nje sramožlivost se ni zrajmal jnu ona ⟨je⟩ bla tudi veliku preslaba leta sivnu velika množca tiga folka dergač podvučiti. Dokler je blu nekater tavžent ludi skupi inu ta sivnu velik plac, vse ceste inu gase sa ble napovnene, kir vse moške

[344]

peršone cele judovske dužele inu tudi galilejske, kat<ir> sa bli čez dvejset liet stari, sa bli v Jeruzalem, po te postavi Božji to veliko noč držat.

XIV. Grede tedej Pilatus naglu ven iz sodne hiše inu <je> ukazu Jezusa tudi vun pelat ter je reku k tem Judo<m> iz glasno štimo: „Jest na najdem nobene kervice te sm<rti> nad le-tim človekam.“ Koker biv on reku: „Jest sim en <de>ževski človk jnu en ajd, pred vam iz moja viera za<vr> žen, zatori se zavzamem, de vi, katir očte duhovni biti inu vaša viera povikšat, enga takiga človе<ka>, katir ni obene krvice sturu, k meni perpelete koker enga, katir je živlene zapadu.“ Tudi se žiher verjam<e,> de Pilatus je Gospud Jezusa včas vidu, al saj to narmejn od nega šlišu, zakaj bere se, de od Judeja tim Rimlarja<m> je pisan blu od peršone Kristusove, kakšne podobe je on biv, inu tudi od negovih čudežu, katire je on delov. O Kriste Jezu! Koku vender je blu tebi mogoče, de se ti mogu toku movčat? Ti si ja dober vidu, de tebi je telu inu živle<ne> na timo ležeče, ti ja dober vidiš, de se vse ludje nad te<m> pohujšajo, kir menjo, ti si en tok velik grešnik, koker je od tebe govarjenu, dokler ti obeni tožb na odrečeš, ampak se zadržiš, koker deb biv vsiga tiga kriv, ka<r> kol bo zuper tebe dopernesenu. Ti tudi sam vidiš, de teb je Pilatus nagnen inu te bo gvišnu prostiga pustu, aku biv odrekov. Pak meni se zazdeva, de jest šlišim mojg<a> lubga Jezusa

toku govort: „O moj revni grešnik, nika<r> se na čudi, de jest toku movčim, dokler jest na morem govort ta lubezen, katira jest h toj ubogu duš ima<m,> le-ta je meni moj jezik zvezala. Ti si zamoreš lohku domiselt, kaj za ena velika težava je meni bla,

[345]

v eni tulkaj ležioči reč, na katir je moje truplu inu živlejne, čast inu premožejne ležeče blu, mene ne izgovort. Pak ta lubezen pruti tebi je mene brez prenehana opominvala, de jest imam movčat, dokler kob jest mene biv zgovoru, tok bla toja uboga duša vekumej pogublena. Kir jest tedej tebi k lub v en tok težki reč sem movču, tok sturi ti tudi meni le tulkaj k lubezen, de ti včas movčiš.“ O lubezniv Jezus, jest si očem trdnu naprej vzeti, dodeli ti meni le toja gnada h timo! Amen.

Ta sedeminušedeseta postava
Kader je Gospud Jezus pred Herodeža pelan inu od nega zašpotvan biv

Tekst svetiga evangelija.

„Tedej je djal Pilatus h tim vikšim farjam inu k timo folku.“
(Luc 23, v. 5)

I. Kader te vikši farji inu poglavari tiga folka so čutil, de Pilatus oče veliku govort od te nadovžnost Kristusa, takrat so te Judje sivnu srdit postali inu so začeli vpiti iz velikim vekam, deb ta gmejn folk te besede Pilatuša na mogu prov zastopt, katir je tam pred njem od enga altana al ganka dol govoru. Inu so djali: „Kaj pravš, tok ti obene kervice te smrti nad le-tim človekam na najdeš? On je ja en tak hudoben človk, kakršen na cel zemli negove glihe se na najde, on je en požrešen pjanc, en zapelavc, en hinavc, en Samaritan. Ja, on je mojster teh coprnikov inu en zvest hudiču služabnik.“ Le-tu da zastopt s. Marka, kir prav: Ti vikši farji so tožil nega v velikih rečeh. O koku je moglu tiga dobrutloviga Gospuda sivnu zlo boleti, kader je očitnu pred tulkajn ludmi tulkaj izmišlenih besedi inu hudobij

[346]

obdovžen biv! Jnu kir on je le movču, zatori ni čud, de je Pilatus k njemo reku: „Al ti tedej na vse le-tu neč na odgovariš? Kaj ti morebit na šlišiš, kok veliku težkiga pričvajna oni zuper tebe [naprej] perneso?“ Jezus pak ni ene besede odgovoru, toku de se je Pilatuš sivnu zavzev. Med drugim tožbam, katire so te vikši farji zuper Kristusa naprej pernesli, je bla tudi le-ta, kir so oni djali: „On je ludi motil inu dražu cesarju se zuper postavt ter je napčnu vučiv ne samu po vse judovski dužel, temuč tudi v Galilej inu je tudi veliku napokoja sturu noter da le-sem. Ti pak bi imov biti en varh tega gmejn miru. Koku tedej pravš ti, de na najdeš nobene kervice nad nim, katir je tulkaj hudiga sturu?“

II. Kader je Pilatus šlišu, de te Judje pravjo, le-ta je učiv od Galileje noter da Jeruzalema, zatori je on prašu le-te, katir sa ukol nega stali, al bi on en galilejski mož biv. Aku je timo toku, tok on pod Herodežov oblast šliši. Inu kader je on zvedu, de Jezus je en podložen Herodeža, glavarja od Galileje, je on biv vesev inu je mislu sam per sebi: „Zdej jest imam lepa perložnost te tožbe inu sodbe čez tiga človeka se znebiti.“ Ter je djav k tem Judam: „Kir ta zatožen je en Galilejc, znate vi iz njim k Herodežu jeti inu tam vaša reč ven znest.“ Le-tu je blu tem Judam prov lubo, kir oni so trdnu upajne imeli, d<e> oni bodo per Herodežu, katir je tudi en Jud inu v njih postavah znajden biv, soja reč kmalu k koncu perpravl. Ukaž<e> tedej Pilatus tiga nedovžniga Jezusa pelat skuz soje služabnike k Herodežu, katir je en gospud in kral biv te galilejske dužele, od teh Rimlarju ke postavlen, katir Herodež je v taistih dnevih tudi v Jeruza⟨lem⟩

[347]

biv zavol velike nuč, zakaj on je biv en rojen Jud inu negov oča se je preobrnu k te judovski viri inu se je pustu obrezat iz lubezen soje žene, katira je ena Judna bla, deb on inu negov otroc per timu kralestvu obstal. Le-timo Herodežo je otu Pilatus eno čast skazat skuz le-tu, de je on njemo tiga poslu, katir je negove dužele biv, inu sje tudi upajne delu, on bo nega prostiga spustu. Tukej zamirki, de le-ta Herodež ni biv taisti Herodež, katir je te nadovžne otroke umoru, temuč taistiga Herodeža sin. On tudi ni biv en kral čez judovska dužela, koker je negov oča biv, temuč on je kralovu le samu v galilejski duželi. Dokler po smrt tiga očeta so negovi terje sinovi Arhelaus, Filipus inu le-ta Herodež to kralestvu zdelil inu le-timo je Galileja na dev peršla. On tudi ni prebivu v Jeruzalem, temuč v timo mestu Cezareja. Ob velikanočnimo času pak je on vselej peršu po te postav Božji pruti Jeruzalem inu takrat je on prebivu v timo imenitnimo dvoru, katirga je negov oča z velikim špendvanam iz gol marmelna zidov inu znotrej prov bogatu iz zlatam inu srebram ociru. Le-ta dvor al palast ima železne vrata, tri tok imenitne turne, de takih na velikust, moč inu lepot nikder ni blu vidit. Le-tu je ležu v trekimo delu tiga mesta, od hiše Pilatuša tristu inu pedeset stopin pruti sončnimo zahodu. Le-ta Herodež je biv en sivnu častilačen, lotrsk inu ovinčen mož, katir je iz sojga brata ženo v očitnimo prešuštvo živu, katir je Joanesa

Krstnika ob glavo djav inu tudi Kristuso skervej po živlenju trahtu, kar je njemo tudi enkrat skuz nekatere farizerje donesenu blu, kader so nega toku opominval: „Sprav se stran,

[348]

dokler Herodež oče tebe ukol pernesti.“ Kir tedej le-ta hudobni Herodež je Kristusa že dostkrat poprej želu umoriti, tok on nega tudi v negovmo trplejno ni jesku prostiga sturiti. K le-timo tedej preženskimo inu tiranskimo kralu je biv ta kral nebes inu zemle poslan inu pred taistem ima on zavol sojga djana inu zadržajna odgovar inu rajtenga dati.

III. Zdej je nam premišluvat ta četrta bolehna pot, po katir je Kristus v sojmu trplejnu hodu, jnu iz taisto potjo naša posvetna hoja dragu plačat more. Zatori pridi, o andohtluva duša, inu spremi Kristusa k Herodežu ter si prov k srcu vzemi, kar boš vidu inu šlišu, de Kristus zavol tebe pošlušat inu trpet more. Koker hiter je Pilatus povele dav, de imajo tiga dobrutlovig<a> Gospuda Jezusa k Herodežu pelat, so brž tekli te vikš<i> tiga folka naprej, deb oni nega poprej zatožil, preden bo on pred Herodeža peršu. Inu teh Judov služabnik<i> sa pertekli k Pilatuša služabnikam inu so njem pomaga<l> tiga nedovžniga Gospuda iz trdim štrikim trdnu zvezang<a> po placah tega mesta pelat k Herodežu hiš, katira je tristu inu pedeset, drugi pravjo, podrug stu stopin preč o<d> hiše Pilatuša bla. Inu ta cesta je bla kamnitna inu vojstra, ta zdelan Jezus je biv opehan inu slab, te beri<č> pak so njega iz glavtjo vlejkel koker enga psa inu so nega iz palcam naprej gnal. Ta množca tiga folka, katira se je zravn znajdu, ni biv za preštet, pak še veliku mejn sa ble te feržmajdk besede, katire je Kristus šlišat mogu, zrajtat. Ti vikši farji inu pisari sa šli vsi skupi s tem drugim ter niso druz<iga>

[349]

počenal, koker soja togota zuper Kristusa ven pluval inu vsi z enim glasam vpil: „Le pojdi naprej, ti poredni hudobnik, mi očmo tebi skori nak pridti inu popolnama končat. Ti si Pilatuša iz toja coprnska kunštjo ocopru, de on tebe za brumniga drži. Pak Herodež, ta zastopen gospud, pozna tebe veliku bel.“ Le-te inu take feržmajdk besede so te hudoben gospudi zuper Kristusa govarili inu sa bli tok zlo čez nega skačen, de oni so od jeze zobmi

škripal. Zatori so oni dražil vse ludi zuper njega inu so zapovedal tem rihtnim služabnikam, de oni njemo imajo vse žalnu sturiti. Tukej tedej je bla ena taka endinšna vidti, nad katira bse en sleden zjokat imov, inu ta revni Kristus je biv tok hudo držan, koker keb on oben človk, ampak ena dovja zvirjačna biv. O kdu oče zadost dapovedat, kolku špota inu zasramvajna je on mogu prešlišat inu koku hinavsku so se nemu posmehval, nega preklinal inu vse hudo vošil! Te nausmileni rabelski hlapci so nega iz štrikem vlekel zdej le-sem, kmalu na ta druga plat inu so nega dregal iz orodjam pod rebra. Ja, oni so njemu večkrat noge nastavl, de je ta revni Jezus večkrat hudo na tla padu inu da krvavga rezbov. Inu kir oni so tok sivnu po negov smrt hrepenel, zatori so oni njega brez vse mase naglu le naprej gnali, deb oni le kmalu k Herodeža dvoru peršli, inu toku iz velikim špotam, tepejnam inu vekam so oni njega perpelal pred Herodeža. Negova žalostna mati pak je za Jezusam hitela, kar je narbel mogla, iz

[350]

žalvajnam inu klagvajnam. Kader je Jezus že h timo četrtimo sodniko pelan biv, takrat je pač ona toku zamogla miselt: „O moj sin! Herodež tebe na bo prostiga spustu, dokler negov oča je tebe v mladost jesku umoriti.“ Tukej si ti damisli, koker deb ti Kristusa iz očmi vidu inu per le-te žalostni precesi iz peršona se zravn znajdu. Ah, poglej, koku toj narlubši Izveličar tok zdelan le-sem grede inu koku njemo le-ta grenka hoja tok hudo de<la>! On je biv že od ponočniga hudodržajna tok revn, opehan inu bolehen, de je komej na nogah stav, očem zamovčat, jeti mogu, zatori je on šov ves sklonen inu dol perpognen inu je ranu soje bose noge hudo nad tem trdim kamnam. Ta težka ketna, katira je na vratu nesu, je bla nemu pretežka inu je nega močnu utovkla po negovih kosteh inu kolenah. Tudi je bla nemo ta pot tulkaj grenkejši, kir je on vedu, de on ne k enimo perjatlu, temuč k sojmo sterpenmo sovražniko pelan bode, per katirmo on nima kej druzga perčakat koker posmehvajne inu sramota, tepejne inu suvajne, ja, vse hudu, kar more damišlenga biti. Zatori se je on pertožu skuz Davida: „Moje srce perčaka kumrnija inu [edinšna].“ Vzemi si k srcu, o kršenik, le-ta strašna inu mrtvaška pot tojga inu mojga Odrešenika inu perhodniga sodnika inu ime<j> večkrat enu usmilejne iz sinam Marije ter ofri nemo gor toja srčna žalost inu se zdej v tojmo

živlenu nemo perporoč, rekoč: „O nardobrotliviši Jezu, kader jest, revni grešnik, tudi bom pred toj sodni stol pelan inu le-tam zavol mojga pregrešniga živlenja vojstru zatožen, ah, spovni se, koku sem jest s taboj usmilejne imov, de si ti h krvičnimo sodniku toku špotliv

[351]

pelan biv. Le-tu pičlu premišluvajne jest zdej tebi gor ofram h časti toje ⟨poti⟩ k Herodežu, de bom taistkrat dosegu toja milost. Ah, nej se zgodi!'

IV. Kader je že ta obmilvana vredna precesija da Herodežove hiše peršla, so se te Judje per Herodežu pustil napovedat. Tedej je biv ta opehan Kristus noter pelan inu timo hudobnimo kralu naprej postavlen. On je biv za objokat le pogledat inu je biv tok grozovitnu rezbit, zapluvan inu scukan, deb se tudi en kamen biv mogu čez nega usmilt. Tam tedej je stav ta kral nebes inu zemle pred tem posvetnim preženskim kralam inu zavol sramožlivost on ni smov soje oči gor vzigent. Tudi sam Herodež se je zavzev čez negova tok zdelana štavt inu se mo je gravžal, nega v negov gnusob pogledat. Vender kader je on Jezusa ugledu, se je on silnu obveselu, zakaj on bi ga zdavni rad biv vidu, spričuje s. Lucas 9. Ne iz andoht, temuč iz firbca, zatu kir je on veliku od nega šlišu, koku de je on dosti čudežu sturu inu srčnu zuper nega pridgvu, zatori so tudi nekateri Jezusa opominval, deb on bejžu, scer bo Herodež nega umoru. Zatori je on zaupu, de bo tudi on od nega en čudež vidu sturiti.

V. Zatori tudi koker hiter so Jezusa pred nega perpelal, je Herodes kmal začev njega vse sorte spraševat, dokler koker en firbčen biv on rad kej gnamniga šlišu, al od tega perhodniga svieta al negovga perhodniga stanu, al njemo sreča al nasreča naprej stoji, posebnu pak je nega prašu, al bi on taisti mož biv, od katirga je tulkaj šlišat povedat. Tudi, al je on morebiti taisti, katirmo so te terje krali iz juterne dužele te ofre pernesli, inu zavol tiga negov oča te otroke pustu umoriti. On bi tudi biv rad od nega zvedu, al je on tiga od

[352]

materniga telesa slepga[91] videočiga sturu inu Lazarusa od smrti obudu, inu več taciga.

VI. Kader je Herodež Kristusa toku nagovarju inu skrbnu spрašovu, je stav ta narvikši kral cel ponižnu pred tim pozemelskim inu umrjočim kralam inu mo ni otu cel nobenga odgovora dati, zakaj on ni biv ubenga vreden, kir on je to pretekoče lietu s. Joanesa Krstnika inu narlubšiga perjatla Kristusoviga ukol pernesu. On tudi ni prašu koker en zalublen te resnice, temuč koker en skušnavc. Te vikši farji pak inu pisari sa tam stali inu so trdu tožil le-tiga človeka inu Gospud Jezusa, rekoč: „Poglej ti, Herodež, ta trdavratnost le-tiga človeka, de on ne ene besede na govari! On je en zapelavc teh ludi inu se oče za enga krala vun dati. On ni ena, temuč več smrt zaslužu, zatori daj ta sodba čez njega, de ga bomo križal, kir Pilatus je en ajd inu na ve naše postave toku dober koker ti.“ (c) Dokler Herodes Kristusa ni držu za enga izveličarja, temuč za enga coprnika, zatori on ni biv ne negovih besedi ne enga čudeža vreden.

VII. Kir pak Herodes na vse soje prašajne od tiga Gospuda cel obeniga odgovara ni mogu spravt, zatori je on reku k Jezusu: „Koku to more biti, de ti meni na odgovariš? Ti ja dober veš, de jest oblast imam, tebe umoriti, al pak to živlene šenkat. Zatori oblubem jest tebi, aku ti boš z mano govoru inu en čudež pred mano sturu, tok očem jest tebe od tojih sovražnikov oledkvat.“ Kir pak je Kristus dober vedu, de Herodež ne iz andoht, temuč iz firbca biv rad en čudež vidu, bi se tudi zavoltiga cel neč pobulšu na biv, zatori je Kristus otov ne samu obenga čudeža striti, temuč tudi se ni otu vreden striti,

[353]

njemo odgovort. Kader je še Herodes vidu, de on tudi le ene besede iz njega na more spravt, je on sivnu srdit postov inu je obrajtu sebi le-tu za to narveči zaničvajne. Zavoltiga pak je on njega zaničovu iz soja dvorska deržina koker enga norca inu trapastga, katir iz enim kralam na mogu al smov govort, inu je nega zašpotovu, rekoč: „Kaj le-tu je en prerok? On je en norc, sej on tudi iz ludmi na zna govort!“ Zatori je on zapovedu sojim ludem, de oni imajo le-ti presveti glav te usta le prov dober rezbit, de se bo on učiv, enimo kralu negova spodobna čast dati. Tukej bi imov eden vidit, koku so Herodežu služabnik iz tem potrpežlivim Jagnetam grozovitnu delal. Oni so cebal, žokal tiga lubeznivga Jezusa pod

negove kolena inu so djali: „Kaj ti na znaš govort? Kaj si ti za en trep?“ Oni so nega bili iz pestmi na negove vusta, s ploskanim rokam nega luskal po obrazu inu so nega vlačil iz negova brada, rekoč: „Al ti še nočeš govort, ti [trdavratna] glava? Al ti tedej na čislaš njeh kraleva svetlost za tulkajn vredna, deb ti enimo kralu odgovar dav?“ Tudi služabniki teh Judov so vpil nad Jezusam, rekoč: „Odpri usta gor, pusti toja modrust šlišat!“ Inu so nad njim soje jezike brusil koker nad enim trapastem človekam. Ta dobrutlovi Gospud pak je na vse le-tu stanoviten movču inu ni dav njim cel obene besedce k odgovoru.

Tedej so začeli ti vikši farji Kristusa trdu tožti inu vse ležnive hudobije čez nega damišluvat, deb oni nega k smrt perpravl. Posebnu pak

[354]

so se oni močnu pomujal inu so vse sorte uržahe naprej stavl, deb Herodež nega na držu za enga naumniga inu zavoltiga prostiga spustu. Zatori so rekli, de se on le hleni, koker deb on mutast biv, on scer zna dober govort. Kob on per naumnih ludeh biv, tudi teči ena velika golfija inu fovšija v njemo. Inu kob on iz naših rok peršu, tok bi on še en veliku več napokoj napravu koker popred. Oni so tudi rekli: „Njeh svetlust nam tudi žiher za trdnu verjamejo, de on je njeh svetlost ta narhujši sovražnik. Dokler mi smo iz našim ušes šlišal, de on je njeh očitnu pred vsem ludem špotovu inu za enga ležnika imenovu.“ Le-tu inu še več druzga so oni naprej pernesel zuper tiga dobrutloviga Gospuda, katiru s. Lucas toku popisuje: Stali sa pak tam te vikši farji inu pisari inu so njega tožili. Le-tu pak so zavoltiga sturil, deb oni Herodeža tulkaj pregovoril, deb on njega k smrt obsodu, dokler oni so si lohku mogel damiselt, aku Herodes tiga na bo sturu, tok bode Pilatus še mejn le-tu sturu. Inu toku bi Kristus zupet preč peršu inu oni vsi bi k špot postali, zatori so te krvižejne zvirjačne vse počel, kar kol so si oni damiselt mogel. Oni so obetal Herodežu velike darove inu šenkenga, ja, oni so nega prosili skori iz perpognenim kolenim, deb on vender ta sodba te smrt čez tega hudobnika zreku. Pak Herodes tega vender ni otu striti. Koku pak meniš ti, de sa srdit postal inu čez Herodeža se pertožil inu memral?

Tukej pak ima nas spodbost, prov brihtnu spreudar<t,> de ta dobrutlovi Gospud v en tok veliki smrtni navarnost, tudi priča tega krala, katir je zamogu nega od trplejna inu smrt odrešt, je toku zlo obmovknu inu

[355]

soja nadovžnost cel neč ni varvu. Posebnu kir Herodes je njemo per soj kralevi kron persegu, de on oče njega iz rok teh Judov vzeti, aku on le en sam čudež sturu bode. O kaj bi pač na blu enimo revnimo grešniko za enu vesele inu trošt, kader bi nemo taistkrat, kader bi on imov že k smrti pelan biti, še ena pomuč bla oznanena, skuz katira bi on zamogu soje živlene obvarvat? Kaj bi si pač on na perzadev, kaj bi pač na špendu? Koga kol bi on na obetu! Vender kader Kristus iz ena beseda soje živlene biv obvarvat mogu, tiga ni otu striti. Na enaka viža, kader je on od teh vikših farju inu pisarju tok grozoviten zatožen inu tulkajn smrtnih grehu obdovžen biv, na to on ni le ene besede reku, de se njemo kervica godi. Kob en spošten mož jmov krvičnu zatožen biti, inu skuz le-tu v navarnost tiga živlenja pridti, kaj kol bi on na počev? Kaj za en vpetje, govarjejne, persegajne inu prepirajne bi en tak na napravu? Ja, on bi Boga inu vse ludi na priča vzev, de se nemo sila inu kervica godi. Pak vender naš lubeznivi Izveličar, kader sa njemo te narveči hudobije naprej vržene ble, je le movču inu ni le z eno besedo odreku.

VIII. Kader je še Herodes vidu, de on neč na more opravt, tedej je on nega iz sojmi vovšaki rad zaničvov inu zasramovu, prav s. Lucas: Inu belu oblečenga zupet nazaj poslu h Pilatušu. Zamirkat vrednu je, de ta evangelist prav, de ne le samu Herodež, temuč nagova cela žovniršna je nega zašpotvala. Iz tiga se dol vzame, koku grozovitnu se je le-tu

[356]

zašpotvajne zašlu. Ta vsakdajna skušna nas uči, koku se godi, kader en šemast človk, za kakršenga je biv Kristus držan, med te žovnirje inu med te dvorske služabnike pade. Dokler kir obeni ludje niso k špotvajnu inu zasramvajnu bel nagnen koker žovnirji inu grešenski služabniki. Zato tudi na more obeden špotlivši zaničvan biti koker taisti, katir med taka sadrga pade.

O Bog od nebes, koku tedej se je timo ubogimo Kristu mogel sivnu hudo goditi, kje on en cel armad teh narhudobniših žovnirju inu enimo celmo kralevmo dvoru teh narzgonenih služabnikov na kralevu povele k zašpotvajnu čez dan biv! Kdu more zadost dapovedat, kaj za ene burke inu traparije so te hudobni Judje iz Jezusam, sinam Marije počel!

V hiš Kajfeža je blu le enkolku mal soldatu, tukej pak ena množca, tam sa bli le nekateri služabniki teh gospudu, tukej pak ena cela dvorska deržina, tam je b<lu> malu pošlušavcu, tukej pak dosti tavžent ludi, ta<m> je blu le v lopi Kajfeža, tukej pak v dvoru Herodeža. Dokler v sred palosta Herodežovga je biv en sivnu veli[k] dvor, pod nebesam okrogel ukol iz lepim inu drugim steber, turn, iz mejam za prehajat inu utam ociran. Le-ta do<r> je biv natlačen povn Judov, katir so od Pilatuša k <He>rodežovmo dvoru pertekli, kir tedej je Herodes z<a>povedov, de negovi služabniki inu žovnirji imajo Kristu<sa> po vsimo njih dapadajenjo zašpotvati. Zatori je lohku virvat, de so nega iz lope dol na dvor pelal, deb vsi lud<je> tulkaj bel mogel gledat. Kdu pak oče iz besedam dapovedat, koku so Herodežu služabniki Kristusa Jezusa, ta večna resnica tiga Očeta, feržmagvali, zasramvali, zašpotval inu zaničvali? V svetimo evangelijo scer od tiga ni neč

[357]

posebniga umenenu, pak iz tiga klagvajna, s katirm se Kristus čez Herodeža inu negova dvorska deržina (v 21 Ps) pertoži, se dosti dol vzame, kir on prav: „Jest sim en črv inu oben človk, en špot teh ludi inu en zavržene teh ludi inu tiga folka.“ Dokler glih koker bode en nagnusen črv iz nogam poteptan inu negov živlene za neč držanu, toku špotliv je tudi ta revni Kristus v hiš Herodeža čislan biv. Nekateri so nega iz pestmi bili, nekateri so iz nogam po njemo hodil, nekateri so nega iz noftmi praskal, eni so nega za lase sem inu kje porival, tudi nekateri dol na tla vrgli. Ja, en vsakatir je sturu, koker naršpotlivš je on zamogu. Ah, te nigdar došlišane nadluge inu bolečine, katira je ta ubogi Kristus trpet mogu! Pomisli, o kristjan, iz kaj za eno veliko bridkustjo je to žegnan srce tojga odrešenika napovnen blu! Dokler aku en spošten mož tok močnu žaluje, kader bo on feržmagvan inu zašpotvan, de od sivne

bridkust umreti more, koku tedej je moglu veliku bel Kristusa, tiga narspoštenšiga med vsem ludmi, to srce boleti, kader je on od tulkaj hudobnih postopaču priča tulkaj tavžent ludi tok zasramvan inu tok zaničvan biv. Koku bi mogel mogoče biti, deb on v takimo zaničvajno od velike bridkust na biv dol padu, keb njemo na bla ta lubezen k našimu izveličajnu negovo slabu srce močnu sturila! Pak vse le-tu ni blu zadost, temuč deb ta jegra jnu norčvajne kratkočasenš blu, tok je eden zravn peršu. Le-ta je otu Herodežu en vesele striti inu pernese en bev gvent teh norcu, katir brez cvibla ni biv čeden, temuč enu staru strganu inu umazanu seknu je moglu biti, koker nekateri menjo, inu naredu v sred ena lukna skuz
[358]
inu je Kristuso, timo dobrutlovimo Gospodo, čez glavo vrgu koker enimo norcu, toku de sa rogel čez život dol visel. Tudi eni pravjo, Herodes je timo Gospudo na vrh glave ena velika plata ukazu zbriti, inu toku je bla zašpotvana ta narvikši modrust, ta edini Sin Božji, ta žlahtni sin Marije. Inu le-ta ni sojih us<t> gor odprov, temuč iz cela potrpežlivostjo je on trpu vse nje<h> zašpotvajne. Le-ta bev gvant pomen ta nadovžnost inu čistost človeškiga postajena, tudi ta čast tega naumrjočiga kralestva, katiru je Kristus skuz soje trplejne zadobu. Ta alba al mašna srajca, s katira je ta mašnik per s. maš oblečen, pomen tud le-tu belu oblačilu. Tukej zamirki, koku ta križ pred trplejnam Kristusovim je biv preklet, katir potem je tok častit postov, de tiga te krali na čelu nosjo, toku je ta beli gvant po trplejnu Kristusovim cel častit inu enu znamne te nedovžnost ratov. Zatori bode en sleden kršen iz ena bela rutca pokrit k znaminu te nedovžnost, katira ta krst da. K enimo znamnu tiga sa se tud te angeli per Kristusovim gorvstajenu inu v nebuhojenu v belih oblačilah perkazali.

IX. Toku tedej oblečenga inu za enga norca sturjeniga pošle Herodes tega ponižnega Gospuda zupet k Pilatušu inu prav: „Kaj očem jest iz tem norcam početi? Pelite neg<a>zupet k Pilatušo, nej on stri ž nim, kar on oče.“ Inu oni so nega popadel inu so ga pelal iz velikem vpetjam inu šundram po gasah inu placah. Kdu pak more zadost dapovedat, iz kaj za enim smeham inu traparijam so oni Kristusa v timo šemastmo oblačilo ke pelali, dokler te srdit Judje inu vsa poredna saderga je za Jezusam tekla! Zator<i> tudi se žiher

reče, de žolniri, beriči inu potepuh so tak<e> burke iz Jezusam, sinam Marije, uganal, katire ne popisa<t> tudi ne obeden zadost dapovedat na more. Tukej je ta hudobija soja jegra držala, inu kar je en slehern iz

[359]

besedam inu zadržajnam, iz zašpotvajnam inu posmehvajnam, iz vriskajnam inu vpetjam striti zamogu, to je on tudi sturu. Eden je tiga dobrutlovga Gospuda perjev za nos, en drugi za ušesa, eden ga je popadu za lase, en drugi za ta bela capa, inu toku so nega vodil glih koker enga norca po timu doru gor inu dol. Včas so se oni perpognil z enim kolenam pred nim inu so njemo špotliva ponižnost skazval. Tudi so oni nega enebarte posadil na en stol inu so nega vlekel iz taistem sem inu kje. Te hudoben Judje inu te poreden fantin so blat na nega metal, zakaj oni so videl nega oblečenga koker enga trapa. Ta sladki Gospud Jezus je tudi dostkrat na tla padu, dokler ta bev gvant je biv dovg, zatori se je spoteknu, kader je na tiga stopu. Koker tudi nekateri menjo, tok so oni spredej inu zadej dilce al cveke na ta beli gvant pervezal, katir so timo dobrutlovmo Gospudo negove noge rezbival. Ja, ob krajšim govort, kar kul so si oni le domiselt mogel, deb Kristusa k napotrpežlivost inu te ukol stoječe k smehu napravt zamogel, to vse so oni iz Jezusam počel. Kaj za ene pak inu kulku špotlivih, feržmajdk, naspoštenih inu hudobnih imenu inu perimkov so oni njemu dali, le-tu narbel ve, katir je le-te šlišat inu trpet mogu. Toku je bla ta večna modrust tiga Očeta, ta vučenik vseh vučenikov od teh porednih inu prevzetnih dorskih poslu zašpotvan inu zasramvan koker ta narveči norc celga svieta. O zares en žalosten spregled! O sramota čez vse sramote! O kaj za ena grozovitna hudobija je le-ta, de sam Bog za enga norca bo držan inu ta kral nebes inu zemle od teh nečimernih ludi iz pestmi bit, iz nogam pohojen, iz plunk zapluvan, inu za lase

[360]

špotlivu je ukol vlečen biv! O Kriste Jezu, koku kol si ti vse le-tu zamogu prestat? Koku nek je toje srce le-tu nazašlišanu zasramvajne prestat zamogel? O ti narmodrejši vučenik, kdu je tebe toku zaničovu? O ti narčastitlovši Bog, katir človk se je podstopu, s taboj toku naspodobnu delat? „O moj otrok! Ti na poterbuješ mene prašat, kdu je mene toku zašpotovu, dokler ti

sam si vse le-tu sturu. Ofert tojga gvanta je mene iz tem šemastim gvantam enga pestenga norca toku oblejkla, prevzetnost tojga srca je mene toku zašpotvala inu toje nazmasne pregrehe so mene toku rezbile inu ranile. Koku sti upaš per meni se zgovort inu odrezat, de ti z mano tok hudo obračaš inu mene že vsak dan skuz toja ofrt hujši koker Herodežu služabniki zašpotuješ? Ti očeš od vseh vsoku čislan inu češen biti, inu aku se katir tebi le enmalu posmeja, tok ti postaneš tulkaj sterpen skačen, deb ti ogen pluvav. Al ti meni toku povračuješ, kir sim jest tulkaj zate trpov? Al ti toku hodiš za mano po te poti teh čednost?“ Poglej na Marija, ta žalostna mater tojga Odrešenika, inu se od nje uči, usmilejne imeti iz Jezusam. O kaj za ena srčna žalost inu bridkust je to maternu srce te milostve Divice Marije občutilu, kader je ona vidla sojga narlubeznivšiga sinu toku zašpotvati inu naspodobnu sem inu kje vlečti! Nje oči niso nehale prelivat grenke sovze, de dosti ludi, katir so njo videl, iz naturalskiga nagnena so en usmilejne z no imeli. Toku je ta dobrutlovi Gospud to pervolejne od soje smrt iz sabo nosu, le-tu pervolejne pak se je zgodilu v znamnu inu v djanu. V znamnu, to je v zašpotvajn tiga belga oblačila, v djanu, to je v te zavez te perjaznost Herodeža inu Pilatuša.

X. Tukej zamirki, de s. evangelium prav (Luc 23), de na taisti dan sta Pilatuš inu Herodež perjatla med sabo postala, zakaj poprej sta bila med sabo sovražnika

[361]

zavoltiga, kir Pilatus je nekatere Galilejarje, katir sa Herodežu gosposk bli podvržen, pustu umoriti inu njeh kri med ta ofer mešat, katirga oni ofrujejo. Zdej pak sta se zupet med sabo spravla, dokler Herodežu je zlo dopadlu, de Pilatus je k njemo enga človeka poslu, katir je pod negova oblast šlišu, inu posebnu enga takiga človeka, katirga je on zdavni želu vidti. Ta perjaznost je bla en znamne, de te Judje inu ajdje v timo pregajnano teh kristjanov se skupi zastopil bodo, inu toku še današni skupi drže te kecare v pregajnano te Katolške cirkve.

Ta osmainušedeseta postava
Koku ta judovski folk je pogirvu tiga krvičniga Baraba prostiga spustit inu tega nedovžniga Jezusa križati

Tekst s. evangelija.

„Pilatuš pak je vkop poklicu vikši farje, gospodo inu druge ludi inu je k njim djal.“ (Luc 23, v. 10)

I. V Kristusa zalublena duša, tukej se zdej začne ta peta zavzetna hoja, katira je ta ženin toje duše v sojim bridkmu trplejnu sturu. Aku ti tedej nega lubiš, tok hodi za nim inu iz usmilenim srcam premišluj, kar se je nemu na le-te poti žalga zgodilu. Le-te hoje, katire je on da zdej sturu, je on v sojmo lestnimo oblačilo opravu, na le-ti pot pak je on tok čudnu oblečen, de nega komej nekater poznat more. Tukej si damisli, koku je toj Odrešenik vun vidu, kader je on iz dvora Herodeža pelan biv, inu ti boš vidu, de on je težku več za spoznat. Prvič, njemo sa bli negov lasje toku zmeden inu reznesen, deb nega za taistga komej na obraz spoznat mogel, negova glava je bla povna bul inu ran, de nemo je ta kri na dostih krajih ven tekla, negove oči sa ble cel plave inu črne inu tok zlo zatekle,

[362]

de je on komej ven vidit mogu, negov cel obraz je biv tulkaj zlo rezkraspan, ranen inu oteku, de se je enimo gravžal, taistiga pogledat, negove obedve roke sa ble njemu iz trdim štrik na hrbtu tok močnu zvezane, de veliki graben sa v le-tih vidit bli. Inu zadenč, je on to umazanu, strganu, šemastu belu oblačil čez soja sukna imov, katir je njemu tok trapast inu norčav stalu, de ktir je njega pogledu, se mo je špotliv posmehovu. Na taka viža je biv ta kral teh nebes od tiga prešuštniga krala gostvan inu v taki podob je šla ta modrust tiga večniga Očeta iz Herodežovga dvora vun. Kok hudo pa[?]k se je njemo na le-ti pot zašlu, znaš ti pervič dol vzeti iz te velike napotrpežlivost, katira sa te Judje zuper nega imeli. Zakaj te vikši farji inu pisari so trdnu zaupal, Herodes

bode Kristusa k smrti obsodu, inu le-tu daseči, so si oni tud vse perpomoč perzadel. Kir pak oni tiga niso mogel zadobt, zatigavola se na more zreči, koku so oni sivnu srdit postal. Zatori so oni šli povn togote inu navošlivost zuper Herodeža inu Kristusa iz tiga palosta vnkej inu so si obrajtal za ta narveči sramota, de oni so od enga sodnika k timo drugimo bli navižan, koker tudi, de oni na ta svet velikanočni dan tok našpotliva viža skuz mestu so se mogel ukol vlačt inu tulkaj zuprnost prestat. Zdej si ti znaš lohku damiselt, kaj so oni s Kristusam počel inu koku so oni nega na le-ti pot gostval. Njeh srca sa ble čedalej bel čez nega skačene, zatori so oni njemu tudi čedalej več špota inu žalga sturil. Kader sa oni od Pilatuša k Herodežu šli, so oni ta prava pot vzeli, katira je bla tristu inu pedeset stopin dovga, kader sa pak oni od Herodeža h Pilatušo zupet nazaj šli, so pelal oni Kristusa po en drugi pot, namerč, koker hiter sa oni iz dora Herodeža ven šli, so se oni vrgli

[363]

na leva roka inu sa šli iz tiga trekiga parta tiga mesta, v katirmo je Herodes prebivu, v ta četrti part tiga mesta, to Novu mestu imenvan. Oni so šli po sred v temu mestu gor inu potem so se podal spet na desna roka iz Novga mesta vun v to drugu mestu inu od tod zupet vun v to treku mestu, ta Hči Sion imenvanu, k doru Pilatuša, katira pot je bla več koker še enkrat tok deleč, koker ta prava pot od Herodeža h Pilatušu hiš. Kir tedej ta poprejna pot je tristu inu pedeset stopin dovga bla, tok se žiher reče, de nazaj je bla ta pot dober sedemstu stopin dovga. Inu le-tu so strili zavoltiga, deb ta upehan Kristus mogu to celu mestu prejeti inu od vseh ludi v sojmo norskimo oblačilu viden inu zašpotvan biv. Koker hiter tedej je Kristus v timo norskimo oblačilu iz dvora Herodeža vun stopu, tukej je blu zavzetnu vidti, kaj za en stekalše tiga folka je tam blu. Per vseh vrath, po vseh oknah, v vseh štacunah, na vseh cestah inu na vseh voglah je stalu povnu ludi. Te otroc, te fantin, te dekle, te hlapc inu vsa poredna saderga je za Jezusam tekla, vsi so ga zašpotval, nemo posmehval inu feržmagval inu za nim vekal: „Norc, norc!“ Inu več takih špotlivih besedi je toj Odrešenik šlišat mogu. Eni so nega oblil iz smrdliva voda, nekateri sa blat najn metal, drugi so kamne na nega lučal, eni so ga cukal za to belu oblačilu. Ja, kar sje ktir kol damiselt mogu špotlivga al žalga, to je blu dapovnenu. Kader je on na enimo kraju, kir je ena truma ludi

skupi stala, memu šov, tam so začeli vsi skupi glasnu se smejat inu nekateri so klobuk pred nim dol vzeli inu njemo hinavsku se perklajnal. Kader kol so en blat al luža narajmal, tam so nega te rabeln pelal po sred skuz, nausmilenš koker en goved. Inu kir sa oni včas per ludeh memu šli,

[364]

tam so oni špotliv vpil: „Bejžite, bejžite, ta nov doktor pride!“ Inu toku so delal tiga revniga Kristusa k špotu inu zasramvajn celga folka. O ti ubogi Jezu, koku si ti tok zlo zaničvan! Koku je ta peta hoja tok špotliva inu bolehna! Za resnica je bla ta rajža našmo lubmo Izveličarjo ne samu zašpotliva, temuč mo je tudi velika bolečina delala, dokler te niso obenkrat bli najn tok jezen koker ravno zdej, kader so oni njega zupet k Pilatušo mogel pelat. Kader so oni nega od Olske gore v mestu pelal, takrat sa oni bli vesel, de so nega ujeli, kader pak so oni nega že k Pilatušo pelal, takrat sa bli še veseliš, kir oni so trdnu upajne imeli, Pilatus bo nega zdajc pustu umoriti. Kader so oni nega k Herodežu pelal, takrat sa bli oni še veseliš, kir oni taistkrat tok rekoč sa bli zagvišan, de njim njeh naprejvzetje na more faliti. Kir pak oni čez vse zaupajne per Herodežu niso neč upravl inu zdej gvišne uržahe imajo se bati, de oni bojo per Pilatušo, katir je na Kristusova plat popolnama nagnen biv, tudi malu al cel neč upravl, zatori sa oni čez Kristusa srditš postal, koker sa kedej bli. Dokler Kajfas inu Anas so si obrajtal le-tu za ta narveči špot, de oni koker ta narvikši duhovna gosposka od Pilatuša inu Herodeža, katir sa veliku nižiga stanu bli koker oni, bi imel odgnan biti. Kir oni vender v lesten peršon h le-tim gospudam sa peršli inu tok rekoč iz ponižna prošna, katira bi oni z lestna peršona od njih ena spodobna sodba, koker so oni menili, pogirval, katiru njim tedej oben mejhen špot je biv, glih koker bi zdej biv, keb njeh papežuva svetust ena spodobna prošna, katira bi oni z lestna peršona od enga veliku nižiga gospuda pogirval, dol udarjena bla. Tukej si ti znaš damiselt, koku Kajfas

[365]

inu Anas inu drugi vikši farji za Kristusam sa šli inu od sterpene jeze pod njih očmi gorel. Inu dokler oni soje jeze nad Herodežam inu Pilatušam niso mogel vun zliti, zatori so oni taista vun zlil čez Kristusa. Zatigavola so oni vojstro vpil h tim rabelskim hlapcam, de imajo le prov jenašku najn plant inu timo hudodelniko vse

hudo striti, posebnu pak imajo oni njemo to glavo prov rezbit inu več trdih žlaku zad na tivc dati, keb oni nemo lih taistga popolnama noter pobil. Le-to pak so oni njemo zavoltiga sturil, kob ta dobrutlovi Gospud na imov od Pilatuša k smrt obsojen biti, on vender taisti dan na mogu preživeti. So tedej te rabeln bogal soje gospude zvestu inu so dali timo revnimo Kristuso nakter hud žlek na negova s. glava inu med le-tim žlaki sa bli nekater žlaki mrtvaški, de Kristus zavol le-teh biv umreti mogu, kob nega Bog na biv obvarvu. Oni so pelali tiga ponižniga Gospuda tudi veliku hujši, kar se poprej ni zgodilu. Oni so nega sem inu kje vlekel, so udrihal na nega brez vse milost, so ga dostkrat dol pobil, so mo dali ta narnasramniš imena inu so toku hudo inu grdu iz sinam Marije delal, koker so narhujši mogel. Inu le-tu vse k timu cilu, deb oni tiga krotkiga Gospuda mogel k napotrpežlivost striti inu morebit ena feržmajdk beseda al scer kej druzga iz njega spravt, deb oni pred Pilatušam bolši uržahe imel, nega tožt. To potrpežlivu Jagne pak je cel tihu movčal inu ni dalu le enga znamna ene napotrpežlivost od sebe. Tudi je bla le-ta hoja timo dobrotlovmo Gospudo cel pretežka, kir ta pot je bla vojstra inu ni bla po ravn. Kmal je mogu gor, kmal zupet dol jeti, kmal po trdim kamnu, kmal je mogu skuz nagnusnu blat

[366]

jeti. On je tudi biv zavol vse sorte martre tok zlo opešan, de je nemo negovu srce skori napu mrtvo blu. Dokler on je ta pretečena noč veliku hudiga pretrpu, iz ust, nosa inu čelust zavol tulkajn žlafrnc veliku krvi preliv. Negova glava je bla nemo tudi tok močnu rezbita, de ja on ni mogu več pokonc držat, inu negove žlahtne noge sa ble nemo tok zlo ranene, de se je to rdeče mesu vidlu. On tudi le ena minuta ni počitka imov, temuč je biv od enga trplejna k timo drugimo vlejčen, zatori ja ni biv oben čudež, de je njemo ta pot težave delala. Zadenč je bla njemo le-ta hoja tudi toku težavna zavol tega belga oblačila, katirga je nega v hoj zlo mudila. Koker nekateri premišlujejo, tok je blo taistu sivnu dovgu, glih koker ta mašna srajca, katira tu oblačilu pomeni, je sturjena toku, de je timo dobrutlovimo Gospudo v hoj zlo nagajala. On ni imov obene roke proste taistu gor vzigent inu tudi scer obenga ni blu, katir biv nemo ta perjaznost skazu, zatori se je ja mogel zgoditi, de se je on iz tem oblačilam ne samu grdu utepu, temuč

tudi dostkrat na le-tu stopu inu zavoltiga na tla padu. Tedej so nega te dovje žovnirski hlapci iz tem štriki zupet gor potegnili inu vsi ukol stoječi so ugajnal soje norčije iz Jezusam, koker deb on od pjanost biv padu. Pomisli sam per sebi, o brumni kristjan, koku je tiga trplejna Kri<s>tusovga tulkaj blu, de je čud, koku je on vse prestat mogu! Komu bi kol negov srce od bridkust inu zavzetja na umedlelu, kader on na ta narglobokejši ponižnost pogleda sojga Odrešenika inu te naizrečene bolečine inu zasramvajne, katire je on na le-ti pot pretrpu, k srcu vzame! Toku je peršu ta revni Kristus ves upehan inu truden, vas zaničvan inu zašpotvan, povn bridkust inu

[367]

bolečine na to veliku semniše pred Pilatušova hiša. Inu tam je stala ena naizrečena množca tiga folka, katir je na nega čaku. Inu kader so oni nega v timo norskimo gvantu vsiga umazanga inu blatenga zagledal, le-sem pridti, takrat so začeli oni vsi se smejat, de se je šerok inu deleč šlišalu. Oni vsi so vekal: „Norc, norc!“ Inu take špotlive besede, de se je Kristus v src nad le-tim sramvat mogu. Čez vse le-tu je ta ubogi Kristus imov na le-ti nadležen pot ena velika nasreča, katira je nemo neč men zaničvajna koker bolečine sturila. Dokler kader je on po teh vsokih štengah pred Pilatuša hiša imov gor jeti, takrat je on stopu spredi na to belu oblačilu na sred štengah inu je dol padu na sred štengah tok nausmilenu, de se je njemo negova sveta kri s curkam iz ust inu nosa ven vlila, katira predraga kri je še današni dan vidti. Dokler le-te štenge sa ble potem v Rim perpelane inu v ta cirku s. Joanesa, Ltran imenvana,[92] postavlene inu bojo od tiga rimskiga folka svete štenge imenvane inu v veliki čast držane. Dokler vidit je vsak dan dosti ludi iz sojim kolen po teh štengah gor plazt, ta sveta kri Kristusa, katira je iz enim železnim gavtram pokrita, andohtluvo kušvat inu se tiga hudga padca Kristusovga spovnt. Le-ta je biv za resnica en hud padc inu tega lubeznivga Gospuda je tulkaj sivnu bolelu, de nemu ne samu ta kri per usth, temuč tudi te sovze per očeh sa ven tekle. Nemo pak ta padc ni tulkaj bolečina delov koker to zašpotvajne teh ludi inu posmehvajne tiga folka, zakaj koker hiter je to pohlevnu Jagne padlu, takrat je postov en tak smeh med vsem pričiočim, koker kob se bla njim ta narveči sreča permirla. Nobeden ni imov usmilejna iz nim, temuč vsi so mo iz srca pervošil.

[368]

Sklepu tega premišluvajna se očmo mi k Mater Božji obrn<t> inu pogledat, kaj je ona medtem počela. Kej menš pak ti, de je ona bila inu koku se je ona zadržala med tem časam, kader je nje sin per Herodežu biv? S. Bonaventura prav, d<e> je iz Jezusam sem inu kje hodila inu je v doru Herodeža na vsa negova edinšna gledala. Dokler kej oče to zalublenu srce Marije dergod biti, koker kir je ta edina lubezen nje srca bla? I<nu> koku bi ona en počitk bla mogla najdti, kob ona ob vsakim blisko na zvedla, koku iz nje sinam delajo? Zatori koker en jagne za soja materja teče, toku je hodila Marija za sojim sinam inu ni mogla skuz obena žalost ne trplejne od nega odločena biti. Kdu pak oče ven zreči, kaj je ona trpe<la,> kader je ona iz očmi vidla inu iz sojim ušes šlišala, koku je nje naržlahtniši sin tok špotliv čislan biv! Ah, te revšne! Ah, tiga jamra! Koku nek je moglu to slabu maternu srce le-ta naizgruntana žalost prestat? Inu koku nek so mogli nje objokane oči le-ta strašna grozovitnos<t> gledat? Posluši, kaj ona na le-tu enimo svetimo Bernardo na negova ponižna prošna je rezodela, rekoč: „Kader sem jes <t> na mojga sinu pogledala, koku je on iz pestmi biv tovčen, iz žlafrnicam na lice luskan, iz plunk zapluvan inu od vseh ludi zašpotvan biv, takrat se je vse moje usrčje pretreslu. Moj duh je dol jemav inu jest se skori nisem občutila, moj glas je prešov inu sapa sem komej še pojemala. Tudi so per meni ble moje sestre inu več drugih žen, katire so če<z> vse, zunej mene, katira jest s taboj govarim, žalvale inu jok<ale>." Ah, jest rad verjamem, de Marija se skori ni čutila inu sapa komej še pojemala inu de vse nje usrčje od velikiga u<smi>lena se je pretreslu. Dokler kolker žlaku je nje ubogi otrok preju, tulkaj sulc je prejelu nje srce. Ja, njo bi n<a> blo tok zlo zabolelu, kob eden nje tolkukrat iz ena palca b<iv> na srcu mahnu, koker kolkerkrat je nje sin iz tem belim

[369]

norskim oblačilam udet inu v taistim tok grdu zašpotvan biv. Ah, ah, te srčne žalost! No je ena taka žalost obšla, de nje gledat inu šlišat je prešlu, njo je obšlu enu taku jamrajne, de se je nje srce v truplu obrnil. O kdu si more prov damiselt, koku milu se je ona držala, kader je ona ta večna modrust tiga Očeta koker enga narzanikernišga trapastga norca vidla ukol vlačt! Glih koker nobeden bel ni spoznov vrednost negove peršone, toku

tudi nobenimo to zasramvajne Kristusa ni šlu globokejši v srce koker Marij, te prežalostni mater. Zatori je ona občutila taistkrat ena taka naizgruntana bolečina inu britkust v nje src, de vse človeške srca taiste na bli mogel prestat. Kader je Kristus že ven pelan biv, takrat se je ona postavla na en krej per vrath, kir bi ona v memhojenu nega na obraz vidit mogla. Inu kse je le-tu zgodilu, inu ona nega, kolker je blu mogoče, pod oči ⟨pogledala in je ljubi sin svoje oči proti njej⟩[93] obrnu, o Bog od nebes, kaj sta obudila te obedva pogleda v teh ranenih srcah le-tih obedveh! Je le mogoče enimo angelo vun zreči? Je le že en človešku srce kedej, kar sviet stoji, taka žalost, taka bridkust, taka bolečina počutilu? O vi, materne srca, katire vi iz lubezenjo te nature pruti vašim otrokam ste ranene, pomiselte dober nazaj, al bi enu maternu srce le-tu brez navarnost tiga živlejna zamoglu prestat inu kaj za enu ušpičenu jekel tiga usmilena je nje duša presunlu! Zatori potroštite ta revna mater v nje žalost inu se nje perporočite, de bo ona ranla inu napovnila vaše srca iz bridkustjo nje grenkiga trplejna, deb vi vednu iz Marija žalval inu nje globoke rane iz sovzam premišluval. Per naprejpostavlenu Kristusa zamirki.

I. Kader sa te Judje Kristusa zupet cel naglu nazaj pervlek<el> pred sodna hiša, so oni nega Pilatušu naprej postavl

[370]

ob treki ur inu so djali: „Poglejte, toku nega časti negov kral, le-ta nega bel pozna koker ti.“ Pilatuš pak je prašu soje služabnike, kaj <je> biv Herodež njim zapovedov. On njim neč dru<z>ga ni zapovedu, koker de on iz nim zna obrnt inu strit, koker inu kar on oče inu kar si je on zaslužu, kir on nega spozna za enga trapastga človeka.

II. Inu kir oni so močnu k timo perganal, deb on njega k sm<r>ti obsodu, zatori je poklicu Pilatus, katir je ta nadovžnost Kristusa dober spoznov, te vikši farje, gospodo inu te dr<u>ge ludi vkop inu je njem ukazu, de imajo bliži nega jeti. Zakaj on jo otu iz njim govort, deb ta Gospud na šlišu, inu je k nem djav iz perjaznim besedam, koker s. Lucas na 23. p. zamirkuje: „Vi ste le-tiga človeka k meni perpelal, koker deb on ludi zapelovu, inu pole jest sem ga pred vami zašlišu inu v vseh le-tih rečeh, v katirih vi nega tožte, jest

obene pregre<he> te smrt vredne nad tim človekam na najdem. Tudi Herodež neč ni znajdu, zakaj jest sem vas k nemu poslu, inu poglejte, to ni blu neč naprej dapernešenga, kar bi te smrti vrednu blu. Dokler aku je on te ludi od Galileje zapelovu inu ta smrt zaslužu, tok bi brez cvibla tudi Herodes od tiga kej vedu, katir je en gospud te galilejske dužele. Tok morte vi ja spoznati, de mi letiga bogiga človeka brez velikiga greha ne moremo umoriti, zatori svetjem jest vam zvestu, de vi jenate prosti, deb enga nedovžniga imel umoriti, kir skuz le-tu bse vam dost nasreče zamogel pergodt od vašga Boga, katir obene krvice na trpi, koker vi prav<te>."

III. Kader so te krvižejni Judje, te vikši farji inu starši tiga folka šlišali, deb on Jezusa rad spustu, takra<t> so začeli iz zobmi škripat, togotit, koker deb bli obdovjal, inu so začeli nove leže zmišluvat, deb oni mogel skazat, de on je to smrt zaslužu. Inu so djali h Pilatušo: „Ti bi imov skrbet, ta gmajna v dobrimu stanu ohrant inu
[371]
te napokojne <zavol> tega miru med tem folkam pregnat, ti pak očeš tega zmotnavca koker nadovžniga spustit." Inu so začeli te poprejne tožbe zupet ponovlat, hujši delat inu nega na novu v dostih rečeh trdu tožt.

IV. Kje Pilatus vidu, de vse negovu opominvajne je zastojn, inu očitnu spoznu, de ta tožba teh Judov se iz nevošlivost zgodi, zatori je blu njemo težku enga nedovžniga k smrt obsoditi. Je tedej mislu Kristusa na ena druga viža odrešt. Te Judje so imel le-ta lepa navada, de oni so vsaku lietu na ta svet velikanočni dan za enga jetnika, katir je živlene zapadu, prosili, timo to živlene šenkat. Le-tu pak so oni sturil k timo spominu te gnade, katira je Bog njeh očakam skazu, kir jh je Bog na velikanočni dan iz te težke egiptovske sužnost rešu. Inu le-tu so njemo te Rimlarje pervolil, de se njim vselej v veliki noč en jetnik ima izpustit, katirga so oni pogirval. Taista navada je Pilatuš tudi držu, zavoltiga tedej je Pilatus mislu, le-ta perložnost bo ena kraftna perpomuč, Kristusa izpustit. Zakaj on je mislu tega narpornejšiga, katir je v ječi ležu, izjeskat jnu nim na zbirajne dati, al oni tiga al pak Kristusa očjo izpušenga imeti, tok bojo oni desetkrat rajš Kristusa koker tiga narhudobnišiga rezbojnika izbrali.

Ob velika noč ponoč je odrešu ta angel tiga Gospuda te Hebrejarje inu je pomoru te Egiptjarje te prvič rojene. K timo spominu so oni odrešil od smrti enga hudodelnika k timo prazniku, te druge ujete jetnike pak so oni omorili. Tudi morebiti so oni le-tu sturil k spominu, kir te otroc Izrael so suhi skuz to Rdeče murje šli, te Egiptjarje pak v timo utonil. (Exod, 12. c., 14. v.)

[372]

V. Ob taistim času pak je Pilatus imov med tem drugim puntarjam, pričuje s. Mateuš na 24. p., Marc na 15., Luc 23. p., katirmu je blu ime Barabas, katir je biv en sivnu hudobni človk, kakršen kol zamore se znajdti. Zakaj on je biv en rezbojnik inu negova hudobija je močnu slovela, kir on je v timo mestu en punt inu zmešnava napravu inu v temu pu<n>tarstvu je biv on ta narveči napelavc inu je tudi biv enga ubov. Zatori je mislu Pilatus, on oče njem naprej postavt le-te dva, namerč Baraba, tega dovžniga, inu scer obenga druzga, tok bojo brez cvibla Jezusa pogirval prostiga izpustit, kir Barabasa sa oni vsi sovražil toku zlo, de tudi negovga imena niso mogel šlišat, kir je on enga purgarja umoru.

VI. Zatori je on djav k tem Judam: „Vi imate ena navada, de jest vam vsaku letu k velikanoči[94] na vaše pogirvajne enga jetnika izpustim.“ Kader pak je on le-tu zreku, je ta folk gori k nemo šov inu je začev nega prosti, de bi on njim, koker je scer vselej, sturu, katira navada je on njim od teh Rimlarju zadobu. Inu kader so oni bli skupi zbrani, je Pilatus k njim reku inu djav (Marc 15): „Katirga očte vi med le-tem dvema, de ga jest vam izpustim? Baraba, tega rezbojnika, al Jezusa, ktir bo imenvan Kristus? Vzemite enga iz le-tih dveh, katirga vi očte, dokler jest vam scer na bom obenga izpustu.“ O kršanska duša, pomisel, kaj je le-tu za ena pergliha bla! Barabas, ta narhujši rezbojnik inu ubijavc, bo iz stvarnikam tiga živlena perglihan! Ta narhudobniš med vsem jetnikam bo iz tem nardobrutlovšim Gospudam na zbirajne naprej postavlen! Barabas je moriv te žive, Jezus pak k živlenu ubudu te mrtve, Barabas je obropu inu škodvu le-te, katir so kej imel, Jezus pak je darovu vse le-te, katir niso kej imel, Barabas je

[373]

sturu te mirne napokojne, Jezus pak je sturu te napokojne mirne, Barabas je biv od ludi zaviden, Jezusa pak nobeden ni mogu po

spodobnost sovražt, zakaj on ni obenimo kej žalga, ampak vsem ludem je dober sturu. Kdu bi tedej na mejnu, ta folk bo Jezusa zvolu? Pak neč mejn ket tu, te nevošliv Judje sa bli pruti timo nedovžnimo Jagnetu tok zlo srdit, deb oni bli rajši vidli, deb vsi rezbojniki, roparje, tatje, požigavc inu coprnik celga svejta na proste noge bli postavlen, koker deb ta nedovžni Gospud li še en sam dan imov dalej živeti.

VII. Koker hiter tedej je Pilatus tim Judam pervolu eniga jetnika izpustiti, inu tudi perpustu iz teh dveh Baraba jnu Jezusa enga zbrati, de bo umorjen, ta drugi pak per živlejnu ohranen, takrat sa tekli te vikši farji inu starši koker sledni pse med tim folkam ukol inu so ih pregovarjal, de oni imajo Baraba pogirvat, rekoč: „Vi ludje, glejte gor, kaj je vam striti, dokler je ja stokrat bulši, de vi za Baraba izpustit proste, kir akulih je on grešiv, se pak bo tudi rad pobolšu, aku mi njemo to živlene šenkamo. Aku pak mi tega drugiga izpustimo, tok nigdar obenga pokoja med ludmi na bo, tudi bo morija inu požigajne inu bo tok deleč peršlu, de te Rimlarje nas bodo popolnama pokončali.“ Le-tu inu več takiga so govorili te narhudobniši Božji rezbojniki inu so znali tulkaj od tiga ubogiga Kristusa legati, de te ludje so mogel njem prov dati. Inu kir morebiti nekateri njim niso zdajc oteli pervolt, tok so oni njem žugal tulkaj hudiga, de te revni ludje so mogel ja rečti. Ta revni Kristus pak je tam stav ves zapušen inu ni imov le enga samga človeka, katir biv za njega govoru. On je v src zdihovu, kader je on vidu, koku te hudobni napelavc med ludmi

[374]

ukol skačejo inu njemo tok naspodobnu negov spoštejne odjemlejo.

VIII. Le-tu vse je Pilatuš dober vidu inu tudi zamirku, de te vikši fari se med sabo pogovarjajo inu tem ludem dapovdujejo, koku bi oni imel govort, zatori je močnu perganu na odgovar inu je djav (Math 27, Joh 28): „Očte vi, de jest vam krala teh Judov izpustim?“ Le-to pak je on govoru, deb ta folk zamirku, de njemo blu lubu, keb oni za Kristusa prosili. Kader sa perjatel Kristusa le-tu videl inu šlišal, o koku zlo so oni bli rezveselen, o koku hvaležen so oni Pilatušu bli, de se je on toku šlišat pustu, o koku so se oni med saboj veselil,

kir so menil, de oni že zupet Kristusa imajo! Ja, oni so gor vzigeln soje roke pruti nebesam inu Bogu se zahvalil za le-ta velika sreča. Sama Mati Božja ni mogla dergač miselt, koker de ta gmen folk, posebnu le-ti, katire je on ozravu inu na čudna viža našpižu, bojo oni nje sina izpustit pogirval. Pak, Bogu se smil, jest se šajham pisat, kok deleč sem faliv! En kratki čas je njih vesele trpel, katiru je kmalu potim v ena grenka žalost preobrnenu blu. Dokler te vikši farji inu te starši sa tekal med tem folkam inu so dražil vas folk, de bi prosili le za Baraba, Jezusa pak bi pogubil, zatori kje Pilatus le-to vidu, de oni ta gmen folk zapelujejo, katir biv rad Jezusa izpustit prosu, zatigavola biv on rad kmalu en odgovar imov, popreden bi ta gmejn folk zapelan biv, inu je djav: „Zdej le kmalu povejte, katirga očte vi med le-tem dvema, katirga jest vam imam izpustit.“ Kir pak ta naumni folk skuz svetvajne inu žugajne je toku oslepen biv, de oni so rajši enga rezbojnika koker zdavnu njeh želniga krala inu Mesiesa otel imeti, zatori je vas folk zavpov, rekoč: „Deni le-tiga preč inu nam izpusti Baraba!“ Zakaj te vikši so zače<l> vpiti inu ta gmen folk je za nim vpov: „Baraba, Baraba!“

[375]

Tukej prav Beda, te Judje še do današniga dne občutjo njih prošna, po katir so oni tok iz velika muja inu delam hrepenel. Dokler kader je njem na zbirajne danu, so oni Jezusa, tega Izveličarja inu darvavca tega živlena, zvrgli inu so izvolil tiga rezbojnika inu ubijavca. Zatori so oni spodobnu zgubil to izveličajne inu živlene inu so se iz morija inu puntam toku zatvezel, de so oni soja dužela inu kralestvu, katiru bi oni rajši imeli koker Kristusa, zgubil. Zatigavola oni ne morejo ne te duše ne tega života frajost, katira so oni predal, prejeti. Inu zavoltiga te Judje ne morejo miru imeti, kir oni tiga narimenitnišiga zapelavca inu rezbojnika, to je tiga hudiča, katir še dons v njih gospuduje inu kraluje, so rajš koker tega Gospuda izvolt otel.

IX. Pilatuš, kader je to vpetje šlišu, se je prestrašu, zavzev inu se je zadržu, koker bi on na biv prov zastopu, inu je djav: „Al vi tedej nočte vašiga krala prostiga imeti?“ Zakaj on je dober vedu, de oni so njega iz nevošlivost njemo čez dali, spričuje s. Math 27, s. Marc na 15. p., oni so pak naspruti vpili inu rekli (Joan na 18. p.): „Ne le-tiga, temuč Baraba izpusti nam!“ Oni so imenvali tiga

hudobniga iz imenam inu tiga dobrutloviga Gospuda niso otel imenvati po imen iz velike nevošlivost inu nejovole. Jnu takrat so te Judje Kristusa zavrgli inu so se h timo hudobnimo podvrgel, zatori ostanejo oni v soj hudobij trdavraten pred drugem ludmi na timo svieto. Kje Pilatus le-to šlišu zupet, de nočjo Kristusa prostiga imeti, je on djav: „To blu ja strašnu šlišat, de vi rajš za enga rezbojnika koker za enga tok svetga moža očte prosti, deb ga vam spustu.“ Na tu pak so oni vsi skupi iz enim glasam zavpil, rekoč: „Ti ja na šlišiš, de mi le-tiga nočmo imeti. Zatori deni le-tiga preč inu spusti nam Baraba!“ Tukej si ti damisel, koker deb tebe Kristus toku nagovoru, poprej pak le-tu zamirki, v timo pergodejnu bo oznanena ta skrivnost neh perhodne

[376]

nejovire, de oni namerč tiga antekrista bojo Kristuso spred postavl. Te rezbojniki so enga rezbojnika pogirval inu enga ubijavca timo dobrutniko tiga živlena spred postavl, katiru je njem Petrus potler naprej vrgu, kir je reku: „Vi ste tiga svetnika inu pravičniga zatajil inu za tiga rezbojnika prosili, vam ga dati, Stvarnika pak tiga živlena ste vi umoril.“ Etc. (Acti) Zdej pošluši, kaj Kristus tebe praša: „O moj otrok! Povej, al ti tudi imaš en usmilejne z mano, tojim Odrešenikam, de sim jest cel tok zlo zavržen? Al se ti na jeziš čez ta poreden folk, katir enga rezbojnika več čisla koker mene, tiga praviga Boga?“ „Koku pak, moj Jezu, jest se togotim čez le-tiga, inu scer tok zlo, de bi jest rad vidu, kob se ta zemla pod njih nogam odprla inu vse skupi na dno pekla pogrozila.“ „O moj otrok, kob ti priča biv, al bi ti za Baraba spustit tudi biv prosu? Al keb tebi že na zbirane blu, bi le tebi na blu lubši mene koker pak tiga rezbojnika izvolti?“ „Brez cvibla, moj Jezus! Jest bi ja mogu brez pamet biti, kob jest na otu tavženkrat rajši tebe koker enga rezbojnika imeti.“ „Zdej se spreglej, moj otrok, kulkukrat ti nasprut sturiš. Tebi je na zbirane danu, ja, per toj voli stoji, al ti očeš meni služt al timo svietu, al ti očeš mene za perjatla imeti al ta sviet. Kaj sti izvolš? Ni le gola resnica, de ti mene zvržeš inu timo svietu služiš? Na sturiš ti tavženkrat več timo svetu k lubezen koker meni? Na strežeš ti tojmo truplu tavženkrat bel koker toj duši? Na sturiš ti rajš to narteži del za en časen dobičk koker pak tudi le enu lohku za to večnu plačilu? Odreči, če si upaš! Nimaš le ti en naperglihan veči nagnejne k eni slabi pozemelski rosi koker

k meni? Tok ti tedej izvoliš vsaki dan Baraba inu mene zvržeš. Inu glih koker se ti spodobnu čez te Jude ješiš, de oni so za Baraba namest mene izpustit prosili, toku tudi se jest

[377]

spodobnu jezim čez tebe, de je tebi lubši tojmo življenje postrečt koker meni."

X. Kader je Pilatus to šlišu inu vidu teh Judov trdavratnost, de ta folk Kristusa po oben viž izpušenga noče imeti, se je on nad letem močnu zavzev inu njemu je srce odpadlu, inu tudi še ni vedu, iz kaj za eno smrtjo bi on Jezusa omoriti imov, zatori je Pilatus k njim rekov: „O kaj očte tedej, de z Jezusam sturim, katir je imenvan Kristus, en kral teh Judov?" Deb se oni imel sramvat, nega k smrt pogirvat, od katirga sa oni govaril, de se je on za njih krala imenovu, kar pak se je očitnu vidlu, de ni blu res. O kaj za en prašajne je le-tu, kakršnu vse žive dni ni blu šlišat? Kader kej imamo, kar je cel za neč, tok pravmo mi, kaj očem s tem striti. Je tedej moj žlahtniši Jezus tok malu obrajtan, de se more prašat, kaj se ima ž nim sturiti? O moj narlubeznivši Jezu, Pilatus ni vedu, kaj bi on s taboj imov sturiti! O kob jest vreden biv tebe imeti, jest bi že vedu, kaj bi jest imov s taboj striti! Jest bi otu tebe objeti inu kušent inu bi otu noter v moje srce zapreti, deb ti nigdar več na mogu od mene jeti. Kader hje Pilatus žie prašu, kaj bi on iz Kristusam imov striti, kaj se tebi zdi, de so te Judje na tu rekli? „Križej ga! Križej ga! Deni ga preč, deni ga preč!" O ena grozovitna inu strašna štima je le-tu blu v ušesih te žlahtne matere Jezusa! Čud je, de nje srce od sivne bridkust se ni rezpočlu, dokler le-ta strašan glas je presunu te prečisti Divici Marije duša inu telu tok močnu, de je ona omedlela. To nadovžnu Jagne pak je tam stalu iz velika potrpežlivostjo inu je pošlušalu teh Judov prestrašene besede, katire sa cel naglih bile pruti tem besedam, katire so oni govaril na cvetnični dan, kir so djali: „Pohvalen bodi, kir pride v imen tega Gospuda."

XI. Kader je Pilatus to vpetje šlišu, se je on močnu

[378]

⟨zavzev⟩ nad le-tem grozovitnim besedam, zatori je on h trekimo k njim reku: „Kaj je on tedej hudiga sturu? Jest na najdem obenga

uržaha te smrt na njemu, zatori jest nega iz dobro vestjo na morem križat pustit. Vi pak po vse sili očte, jest imam nega križat pustit.“ Te vikši fari pak, te farizeri, te pisari, te starši tiga folka, te služabniki teh Judov inu ta več tal tega folka sa vse skupi še tulkaj bel vpili, on more križan biti. Dokler akulih je tudi dosti ludi tam blu med tem preprostim inu ubogim v duhu, koker se v evangelijo Nikodema bere, katirim se je ta Mojster smilu, inu so jokal inu negove čudeža pravl, koker, de je on te mrtve k živlejnu ubudu, te slepe videoče sturu, te gobove očistu, te obsedene od hudiča rešu, inu več takiga, zatori bi imel nega spustit, pak le-tih govarjene ni neč zdalu med ena taka velika množca.

Ta devetinušedeseta postava
Kader je Gospud Jezus gajžlan biv

Tekst svetiga evangelija.

„Tedej je Pilatus Jezusa perjev inu ga je gajžlu.“ (Joan 19, v. 1.)
Koku je Jezus gajžlan biv, per timo toku spremišluj, namerč.

I. Kader je Pilatus šlišu to nadležnu pogirvajne te nadovžne smrt Kristusa, sje on zmislu, še ena viža Kristusa rešti, inu prav k tem Judam (Luc 23): „Jest sicer na najdem obenga uržaha te smrt na njemu, zatori očem jest njega okrotit inu gajžlat pustit, de bojo vaše žele dapovnene. Inu potem očem jest njega izpustit, zakaj on je nedovžen, zatori bi vas vaše grozovitnost imelu sram biti.“ Kader je Pilatus to govoru, takrat je blu strašnu gledat, koku so se te Judje zadržal, zamoglu se je reči, te Judje sa bli vsi iz hudič obsedeni, dokler oni so tok močnu vpili inu vekali, koker deb bli obdovjal, rekoč: „Križi ga! Križi ga! Deni ga preč, deni ga preč! On more umreti! On more umreti!“ Ja blu je enu taku grozovitnu vpetje, koker deb

[379]

stekel pse med sabo se klal inu lajal, toku de oben človk soje lestne besede ni mogu šlišat. Inu le-tu strašnu vpetje je trpelu nekej časa inu je blu čedalej več. Ah, koku je moglu le-tu Kristusa boleti! Ah, koku je moglu nemo le-tu grozovitnu vpetje negovu srce globoku presunt! Kir jest tiga na morem dapovedat, tok pošluši negove lestne besede, ktire je on enkrat k eni brumni duš na ta viža govoru: „O koku je mene ta nahvaležen inu trdavraten judovski folk iz ta sulca soje naizrečene nahvaležnost prebodu inu ranu! Pomisli saj, o moja luba duša, kok nahvaležen je meni ta folk biv! Jest sem ta folk požegnu inu za moja erbšna zvolu, jest sem ga iz Egipta spelu jnu v ta oblublena dužela postavu. Jest sem iz njih rodu moje mesu nase vzev inu moje celu živlene per njih dapernesu, jest sem vse njih bovnike ozravu inu nim cel tok zvestu

ta pot tiga izveličajna pokazu. Kader sem jest tedej zvedu, de oni iz taka togota inu srdam vpijejo, de Pilatus ima njim Baraba, tiga narhudobnišga človeka, izpustit, mene pak, tiga Gospuda nebes inu zemle, križat, takrat sem jest menu, moje bovnu srce se je od bridkust utopilu. Le-tu na more taisti zapopasti, katir še ni skušu, kaj je le-tu za ena bolečina, kader bo enimo vse hudu naprtenu, katirmo je en tak vse dobru sturu, inu kaj je le-tu za enu grenku zelše, kader en nadovžen šliši vse ludi zuper nega vpiti: Deni tega preč! Deni tiga preč! Križi ga! Križi ga! Za taistga pak, katirmo se ena taka martra spodob, ja, katir je tavžent smrt zaslužu, se prosi inu z veselam vpije: Nej živi! Nej živi! On more rešen biti! On more rešen biti! Le-tu je enu taku trplejne, katiru se loži v duhu spremišluje, koker zamore iz besedam izrečenu biti." Iz le-tih besedi Kristusa ti zastopš, koku močnu je nega negovu srce bolelu, kader je le-ta nahvaležen folk nega k smrti, tega rezbojnika pak k živlenju pogirvu. Zatori, o brumni kristjan, usmili

[380]

se čez tojga Izveličarja inu obžaluj. En žalosten spregled bo nam per timo gajžlano Kristusa naprej postavlen, nad katirm so se nebesa čudile inu te angeli zavzel, inu zagvišnu zlo se je za čudit, de te sveti evangelisti le-ta žalostna skrivnost so cel tok kratku popisal. S. Joanes zamirka samu le-te besede, rekoč: Pilatus je Jezusa perjev inu ga je gajžlu. Ravnu tok kratku inu z mejhnim besedam popiše on tudi to križajne Kristusa. Meni se zazdeva, de sa le-te dve narobčutlivši skrivnost timo lubmo jogru, katir je iz očmi vidu obedoje, tulkajn k srcu šle, de nemu je skori namogoče blu, zavol velikiga usmilejna, taiste popolnama popisat. Kar tedej so te evangelist ven spustil, le-tu so te s. očaki[95] iz noterdajajna S. Duha napovnil, iz katirga mi tukej očmo perstavt, kar naše srca k usmilenu zamore perganat.

II. Kir je Pilatus vidu, de on tiga nadovžniga Kristusa na obena viža na more odrešt, zatori je on otu njega gajžlat inu nausmilenu stepsti pustu, deb negov sam pogled teh Judov jeza potolažt mogu. Zavoltiga je ukazu Pilatus tiga dobrutloviga Gospuda Jezusa noter pelat inu je zapovedu tem beričam inu rabelnam, de ga imajo grozovitnu gajžlat, de bode to voli teh Judov zadost sturjenu. Dokler Pilatus je mislu, Gospud Jezus se bode potem tem Judam

usmilu inu oni bodo nega spustil, kir je mogu po te postav teh Rimlarju en vsakatir, katirga so imel križat, poprej gajžlan bit, koker svet Hironimus piše, morebiti zatu, deb on spoznov, kaj za eni so negovi tovarši bli, inu deb on tulkaj poprej na križu umru. Le-tu je tedej to pervu zaničvajne Kristusa, namreč, de on zdej naenkrat ob vse soje spoštejne pride, kir on je zdej timo rabelno čez dan. Dadosihmav je on od tih žolnirju inu druzih spoštenih ludi pelan biv, zdej pak je vse negovu spoštejne preč. Koku se tebi zdi, de se je ta slabovižna natura Kristusova zavzela, kader je Pilatus ta sodba tega gajžlajna čez nega zrekov

[381]

inu v roke tega rabelna čez dav? Zagvišnu nega je obšla ena taka groza, de vsi vudi negovga žvota sa ostrmel, inu nemu se je negovu srce v truplu trejst začelu, kir on je dober vedu, koku grozovitnu bo on rezmesarjen inu kaj za ene načloveške martre on more prestat, vender se je volnu podav v le-tu inu se ni le iz ena beseda potroštu, de se mo krvica godi.

III. Kar je Pilatus tim službabnikam zapovedu, to so oni tudi z veselam obivnu dapovnil. Koku se pak tebi zdi, brumna duša, de so te srditi hlapci na Jezusa, tojga Izveličarja planil? Ti movčiš, kir na veš. Ne dergač koker erstradan vovkov na enu krotku jagenče, ja, oni sa iz sinam Marije tok grozovitnu grdu delal, deb na blu lohku verjeti, keb Mati Božja en sveti Brigiti iz odprtim besedam le-tu na bla rezodela, rekoč: „Kader je moj sin k gajžlanu pelan biv, takrat je on biv na negov vrat inu na negove lica tok močnu udarjen, de ta glas tiga tepejna je k mojim ušesam peršu. Potem je on iz taka sila tok nausmilenu biv dol vržen, de ta glava je nazaj odletela inu zobje vkop udarl, inu toku je biv po tleh vlečen ne dergač koker ena mrtva žvina.“ O jamr! O žalost! Ah, koku se bode šele timo ubogimo Kristuso v gajžlanu godilu, aku on kmal od začetka bo tok hudo gostvan! O trdi padc! O nausmilenu tepejne! Koku je peč ta revni Kristus v src zdihovu inu milu te sovze prelivu! O moj lubeznivi Jezus! Da dosihmav si ti še biv v rokah teh Judov, katir sa toj znanc inu toje vire bli, zdej pak si ti že v rokah teh ajdov, katir so narveči sovražniki teh Judov bli. O koku bodo tebe tedej toj sovražniki hudo imeli, ksa tebe toj perjatel tok hudo gostval! Enimo slednimo kršanskimo srco se more ja pred le-tem gravžat,

kader le na to tiranstvu spovn, katiru so oni s taboj uganal. Tukej imaš vedti, de Kristus ni v sodni hiš Pilatuša gajžlan biv, kir le-ta ni bla ena rabelska hiša, deb ja iz krivjo imel posvenat. Tudi je bla premejhna za tulkajn gledavcu

[382]

inu bi tudi obeden Jud na biv noter šov, deb se na omadežval, temuč glih koker bojo zdej te hudodelnik očitnu iz šibam ven stepeni, toku sa bli tudi per teh Rimlarjah taisti očitnu na plac vun izgajžlan. Zatigavola je tudi biv le-ta jetnik, naš lubezniv Izveličar, na timo velikimo trgu blizu Pilatušove hiše, al koker te evangelist zamirkujejo, v lopi sodne hiše, pred vsem ludmi gajžlan, na katirmo kraju ob sedajnimo času ena cirku k čast tiga gajžlana Kristusa stoji, katira od kristjanu, ajdu inu Turku v veliki čast držana bo. Na timo kraju je stav en visok marmelnast kamniten steber, na katirga sa te hudadelnik pervezan inu gajžlan bli, katir steber je potem od teh nejovirnikov rezbit, od teh kristjanu pak skupi zjeskan inu na več kraju tega sveta pernesen biv, kir bo zdej v velik čast držan. V Jeruzalem v te cirku s. groba v en kaplec je en kos inu v Benedkah v cirku s. Marka je en kos inu v Konstantinopel[96] v te cirku tega greharskiga patriarha je tudi en kos od tiga stebra, dva vatla dovg, katir vsak liet v postu iz vseh zavzetjam se poti. Jnu aku bojo te kaple koker kol čistu dol ubrisane, tok zdajc druge ven silja. Potem ksa te srdit ajdje tiga ubogiga Kristusa tok hudo zdelal, so oni njega iz tem štrikem zupet gor potegnil inu so nega ven pelal k timo debelmo stebro, per katirmo sa te hudodelnik gajžlan bli. Tukej je šov moj lubezniv Izveličar med njim koker ena ovca med vovkami inu se je tresu od bolečine inu težav. Na timo trgu je stalu povnu ludi, de je on komej mogu skuz pridti, inu vsi so škripal iz sojim zobmi iz togote zuper nega. Kader je on k timo stebru peršu, so njemu te beriči narpoprej to belu norsku oblačilu čez glava dol potegnili inu so ga vrgli med ludi, katir so špot iz le-tem uganal. Potem so vzeli ta težka ketna od negovga vratu, katira je njemo globoke jame v negovu [žlahtnu] mesu noter vtisenla. Potem so oni njemo negove s. roke odvezal, katire sa ble od trdga inu dovgu trpeočiga zvezajna cel črne inu zatekle postale, inu ta s. kri je njemo dostkrat spod noftu vun udarla.

[383]

Tudi so oni nemo od ram inu od trupla odvezal te štrike, iz katirim so nega Judje pelal, jnu zadenč so iz nega dol potegnil negove lestne sukne inu so ga slejkel da nazga. Tam je stav par nag pred njim ta narlepši med vsem ludmi (Psal 44), ta čisti izvoleni sin Marije Divice iz velika sramota inu se je trejsu od velikiga mraza, dokler taistkrat je blu mraz. Deb pak ta lubi Kristus skazu, de on radavolnu ta martra gor vzame, je on sam soja sveta sukna slejku, koker je Mati Božja k sveti Brigiti rekla: „Namreč, potem so nega oni pelal k enimo stebro inu on je sleku sam sebi ta gvant dol.“ Ah, koku je blu tu milu vidti, kader je ta tok zdelan Kristus, katir je od bolečine komej ena roka več stegent mogu, vender je soje ubodoje oblačilu sam slejku inu se je tem gledovcam par nag vidit pustu. Tukej tedej je stav ta narsramožlivši sin te prečiste Divice par nag inu gov pred očmi tulkajn tavžent nasramožlivih ludi. Jnu zavol soje nasramožlivost je on vas rdeč v sojim obličji postov inu ni smov soje oči gor vzigent, enga človeka pogledat. Jest na vem, al je kedej ena bolečina timo dobrutlovimo Gospudo teži naprej peršla, koker ravno le-tu špotlivu islečejne. Ah, kaj je blu le-tu za ena sramota za diviške ude, de le-ti so se od tulkajn nečistih oči par nagi mogel ogledvat pustit. Kaj za ena sramota kol to čistu obličje sinu Marije ni obšlu med tim lotrskim posmehvajnam, nasramnim norčijam inu načistim pogled teh ludi! Stav je tedej taisti par nag inu gol, katir tim rožam njih farbe, tem tičam nih pirje inu te žvini nje oblačilu dadeli, inu taisti, katir ta vovna rasti pusti, nima ene deke, s taista se ogrnit, dokler toku je govarila Mati Božja k s. Brigiti: „Kader je moj sin per steber stav, takrat on celu neč ni imov, se s taistim pokriti, temuč stav je tam

[384]

koker je on od materniga telesa peršu, inu je trpu te nagote s<ra>mota.“ O kršansku srce, pomisli, kaj je tukej toj Izveličar trpu inu koku dragu on toje lotrnije plačvat more! Zatiga<vo>la imej enu usmilejne za naprej iz tojim Jezusam inu reci i<z> zgrivanim srcam, rekoč:

O ti narlubeznivši ženin moje duše, koku dragu si ti mogu plačat, kar sem jest tok namarnu pregrešu! Ah, kaj za en<a> težka pokura si ti mogu prestat k zudoststurjenu moje tu<l>kukrat dapernešene

lotrnije! O mene narhudobnišga hudode<lni>ka! Jest sim taisti, katir je tebe toku slejku inu pred vsem lud<mi> zasramovu, jest sim taisti, katir je ta štrafenga zaslužu, inu zame trpiš. Ah, meni je žov, de sim jest tebe v enu tok veli<ku> trplejne perpravu inu mene bo grival tok dovgu, dokler bom živu. Ah, koku sem jest tebi taista mogu striti, kar si sam nisem upu prestat! Zakaj jest bi otu rajš umreti, koker očitnu <na> plac pred vsem ludmi do naziga slejčen biti. Kar je tedej meni namogoče prestat, kolku tavžentkrat je tedej tebi bl<u> teži, le-tu prenest, kir ti si naizkončnu čistiš, koker sim jest. O narčistiši Jezu! Skuz toje nasramnu islečejne prosem jest tebe, odpusti meni moje tulkajne nasramne besed<e> inu djane, skuz to naizrečenu feržmagvajne, katiru si ti o<d> tulkaj ludi prešlišat mogu, prosem jest tebe, odreši me od t<e> velike sramote, katira jest zavol moje tulkukrat dapernešene lotrnije sim dovžan pretrpet. K popolnamu zadoststurje<nu> inu celmo plačilu le-tih mojeh grehu inu štrafeng ofram j<est> tebi toje nasramnu islečejne, nazapopadena sramožlivost i<nu> načloveške bolečine, katire si ti v tojmo gajžlajno presta<v,> jnu te ponižnu prosem, deb ti otu le-tu toje zadoststurjene go<r> vzeti inu skuz taistu moje nasramne lotrnije popolnama vu<n> zbrisat. Amen.

IV. Potem kje Kristus da nazga slečen biv, je objev sam ta kamniten steber, po besedah Marije, kir je toku rekla:

[385]

„On sam je objev ta steber iz sojim rokam radavolnu, inu scer iz večim želam, koker potem s. Andrej je soj križ objev," spričuje Mainhard. O koku je moglu milu biti le-tu gledat, kader je ta lubeznivu iz sojim nagim rokam ta mrzli kamniten steber sam objev inu taistiga iz objokanim očmi persrčnu kušnu. Nad tim ni cviblat, de dosti ludi skuz ta jamrn spregled sa ubojen bli inu so iz Kristusam milu jokal. Dokler kdu kol bse na joku, kob on imov gledat, koku so to krotku jagenče tok potrpežlivo timu križu podvrže inu tok perjazen ta steber objame. Med tem pak sa perstopil te srditi rabelski hlapci, so popadli za roke tega usmilenga Gospuda Jezusa inu so le-te stegnil ukol tiga debelga kamnitniga stebra, koker pak s. Vincentius piše. Tok negove dve roke niso mogle le-ta steber obseč inu je mankal dober za dve pedi, zatori so oni tiga sladkiga Gospuda negove roke iz štrikem križem

iz vsa močjo skupi vlekel inu trdu zavezal, inu scer tok nausmilenu, de njemo ta bolečina je iz negovih oči grenke sovze ven signala. Potem so ga pervezal podpazha inu ukol ledju inu sa noge k timu stebru, deb ta ubogi Kristus obenimo žlaku se na mogu ohrant, inu oni so te štrike tok trdnu vkop zvezal, de mo je na ramah ena velika bula zrasla, ta koža za noftmi počla inu ta roženfarbana kri z bolečina vun švigala. Ah, te velike bolečine, katira je moj Izveličar mogu tukej trpeti! Oben čud bi na biv, keb on od sivne bolečine biv zajamru inu glasnu zavpov. Kaj ne, moja duša, tebi se le-tu veliku zdi, tim srditim rabelnam pak še ni zadost, tudi ne prov, kir zadenč so oni Jezusa pervezal zgori za steber, deb ta dobrutlovi Jezus se na mogu vkop stisent inu dol pasti, sa ble tedej te roke, katire so to nebu naredile, na en steber pervezane inu taiste roke, katire so tulkaj bovnikov ozravle, sa tukej same zbolele. Taisti, katir je peršu naše vezi odvezat, ta more koker en tat inu rezbojnik zvezan bit, deb te tatje inu rezbojnik v peklu večnu na bli perklenen. Pak keb nega ta lubezen naših duš na bla zvezala, tok bi nega oben štrek ne ketna na timo steber obdržat mogla.

[386]

V. Med tem časam, kje to krotku jagne na timo stebru pervezan s<tav,> so te rabeln te gajžle perpravl, inu scer narpoprej sa oni naredil dovge <ši>be inu trne. Potem so oni vzel tenke štrike iz dostim vozel, v katirih s<o> jeklene vojstre ostroge noter zapledene ble. Inu k trekimo so perpravl ž<elez>ne ketne, katire so na konceh vojstre trenke imele, koker Vincentius<iz> svetim Hironimam spričuje. Le-te šibe tedej, gajžle inu ketne so <oni> vrgli timo dobrutlovmo Gospudo pred negove oči, rekoč: „Le-te <ši>be inu ketne morš ti pokust, de ti skuz le-tu boš ponižan inu <ve>du, en drugikrat pred našim rokam se varvat.“ Nad katirim brez cv<ib>la je ta dobrutlovi Gospud milu zdihnu, kader je on na le-te pogledu, z<a>kaj on je dober vedu, de oni njemo bojo negov život stepel inu reztrgal. Zatori tudi pravjo s. Eusebius inu Krisostomus, de to gajž<la>ne tiga Gospuda je blu trdu inu vojstru zavol teh vojstrih inu trnovih šib, še vostrejši je blu zavol teh vozlatih gajžel inu nar<os>trejši je blu zavol teh keten, iz katirm je on tepen biv. Inu zadenč, kader je še naš Jezus h timo stebru povsod dober pervezan biv, <kso> vse gajžle perpravlene ble, so oni te zgorne gvante dol slekel i<nu> rokave zavihal, deb jeh le neč na mogel motit

na tepejnu. Med tem ksa se te rabeln k timu gajžlanu perpravlal, je stav moj inu toj na ta steber pervezan Izveličar, je povzignu soje sramožlive oči pruti nebesam, inu ne brez sovza, ter je djav k sojmo Očeto: „O moj narlubeznivši Oča, poglej dol od tojga nebeškiga trona inu poglej na me, tojga ubogiga otroka! Poglej, koku jest tukej par nag inu gov pred tabo inu vsem ludm<i> stojim inu nimam ne ene nit, moje nagu truplu pokrit. Poglej, koku sim jest tukej za ubedve roke pervezan inu od velikiga mr<a>za na mojmu celmu truplu se tresem. Poglej, kaj za ene vojstre šibe inu gajžle pred mojim očmi leže, iz katirim moje žlahtnu telu cel grozovitnu bode rezmesarjenu. O moj lubi Oča, moj du<ši> inu telesu se gravža pred le-tim grozovitnim gajžlam inu m<oja> cela natura se gravža ned le-tim. O Oča, stoj meni na stran inu stur močna moja velika slabovižnost, scer meni ni mog<o>če, le-ta grenka martra prestat. Jest scer sim iz srca perpr<av>len po toj boži voli le-tu gajžlane gor vzeti. Ti pak, ah, moj

[387]

Oča, spoznaš moja slabust, zatori pridi meni k pomuč inu na zapust me v le-ti moj potrebi.“

Toku je prosu Kristus sojga Očeta inu se je podav v le-tu grozovitnu gajžlane, za greh tega svieta radavolnu trpeti. Inu akulih negova cela natura pred le-ta grenka martra se je pretresla, tok je on vender biv perpravlen ne le samu le-tu, temuč enu še veliku hujši trplene za izveličane teh ludi prestat. Zatigavola je on zupet kušnu le-ta mrzu steber, je pertisnu taistga na soje zalublenu srce inu ga je obliv iz sovzam te lubezen. O kršanska duša, poglej, koku je on rad na timo stebru pervezan stav! Zatigavola zahval se njemo za le-ta negova velika lubezen inu perporoč njemo toja edina duša.

VI. Luba duša, ta skrivnost tiga gajžlana Kristusovga je tok milu šlišat, de tudi kamnitne srca zamore omečiti, aku pak tebe k usmilenu ⟨b⟩na mogla obuditi, tok bi jest vošu, deb Bog dadelu, de bi ti to narmen deset žlakov od le-teh tulkaj tavžent, katire je Kristus prejev, pokust mogu. Tok bi toje trdu srce zagvišnu k usmilenu obujen blu. Koku grozovitnu pak je to gajžlane Kristusa dol šlu, le-tu popišejo te s. očaki inu cerkovni učenik vun spelanu inu

oznanuje tudi to rezodejne dost očitnu. S. Gregor Naciancenus prav, de sa bli teh štiri, katir sa Jezusa gajžlal inu tepel, dva inu dva skupi. Dokler prvič so tepla te dva to divišku žlahtnu truplu iz šibam tok močnu, de ob prvimo žlaku je bla koža prebita inu ta kri je dol tekla. Kader pak je teh žlaku še več blu, je ta kri iz curkama tekla od tiga sladkiga Gospuda inu je poškrofila te gajžle, njeh gvante inu njeh obraze, te žbince od teh šib sa tudi dol na zemla padale, de toku ukol tiga stebra je en krvav renk biv to treku prelivajne Kristusove krvi. S. Hironimus pak prav, le-tih je šest bilu, katir so Kristusa gajžlal. Dva iz trnovim šibam, dva iz vozlatim štrik inu dva iz železnim ketnam. Le-ti rabelski hlapci sa bli ne samu že od nature togoten nausmileni, temuč deb oni še grozovitniši iz Kristusam delal, so njem te Judje še dnarje h timo peroblubil, aku oni bojo njega

[388]

prov jenašku pretepel. Ja, taisti, katir bo narhujši udrihu, le-ta im<a> tudi ta narveči plačilu prejeti. Tukej si ti moreš zdej damiselt, koku se je tojmo Odrešeniko godilu inu koku grozovitnu je on stepen biv. Tukej pak jest tebe prašam, kaj se tebi zdi, kaj so o<ni> začeli njega gajžlat. S. Vincentius odgovari, rekoč: Oni so za<če>li od podplatu, al spodi per nogah, zapored noter da vrha inu so ga tepel tok dovgu na enimo kraju, noter de je njegova s. kr<i> obivnu ven tekla. Ta uržah pak, zakaj so oni spodi začel, je biv le-ta, namerč deb oni prov vidti mogel, al bi Kristus na vsih krajih ranen biv, dokler kob oni zgori bli začeli, tok bla ta k<ri> po celmo truplu dol tekla inu toku bi oni na bli mogel vidti, al j<e> on na vseh krajih ranen al ne.

Damisel si ti tedej, o kršanska duša, koker deb ti na timo trgu pričioč biv inu na le-ta grozoviten spregled gledu. Poglej, k<a>ku te srditi rabelni iz cela glavtjo pretepajo, poglej, koku oni t<e> trnove šibe v luftu zvijajo, poglej, koku sivnu velike žlake oni vzamejo. O strah tega milga spregleda! O strah te nargrenkejši <bo>lečine! Ah, koku sa mogel taki nausmileni žlaki mojga narlubeznivšga Jezusa naizrečenu boleti, ah, koku je negovu žlahtnu telu tok kmalu cel rdeče inu ranenu postalu! Dokler negova s. koža, koker je Mati Božja s. Brigiti rezodela, je bla toku mehka inu žlahtna, de on obenkrat toku malu ni mogu udarjen biti, deb zdajc ta kr<i> na bla

vun udarla. Tok si ti zamoreš lohku damiselt, koku sa za vsakatirm žlaku krvav blek na te s. kož bli vidti inu koku je ta roženfarbana kri tok milu dol tekla, kader sta že te dva prva rabelna na enimo kraju tiga života dovgu tepla, de te trnove šibe skuz to mesu noter da kosti so dasegle. Potem so zupet vikši začeli inu so tam tepli le-tam zupet tok dovgu, de ta s. koža je popolnama prebita bla inu ta s. kri čez čisel dol tekla. O naizrečena bolečina! O naprenesena martra! O moj Jezu! O moja lubezen! Ah, koku si ti občutu le-te žlake toku bolehnu inu kaj za ena bolečina so tebi sturile le-te vojstre šibe! Ah, koku se ti že treseš v tojih s. kosteh inu koku tovčejo tebi toje s. kolena vkop od velike martre!

[389]

Kader so že te rabeln te noge inu meča Kristusa vse krvave naredil, potem so se oni mal vikši perpravl inu so pretepal iz taka furja zad pod kolena, de obedva kolena k slednimo žlaku sa se strejsla inu velike krvave flare vun vrgla. Ah, koku je mogel to nausmilenu tepejne tiga ubogiga Kristusa boleti, dokler pod kolenam je cel malu mesa inu dosti žil inu kit skupi pride, posebnu pak, kir te rabeln le-tam tok dovgu so tepel, noter de oni so njeh šibe na kosce rezbil. Zavol tiga sa oni vrgli te krvave šibe med ludi inu skuz le-tu so naredil per vseh enu novu posmehvajne. Potem so oni vzel frišne inu dalej šibe, so se obedva pokonc stegnila, obrisala ta put od obraza, inu kader so se enmalu odsopla, tedej so oni začeli na novu pretepat. Inu so ga tepel po celmo zadnimo životo od enga kraja do tiga drugiga iz taka sila, de je blu groza le pogledat. Blu je tedej to naržlahtniši truplu ne samu povnu podplutih bleku, temuč tudi od podplatu noter da vratu vas krvav, inu ta s. kri je tekla za objokat od rama dol po hrbtu noter do tla inu od svivajna teh krvavih šib je še biv en krvavi renk na zemli zaznamvan. Pomisli, o človk, kaj je toj Odrešenik tukej trpov inu kaj za ena bolečina je on od teh žlakov teh vojstrih šib občutu. Ti si dostkrat vidu, koku te otroci tok milu vpijejo, kader bojo iz frišnim šibam tepeni, kir namerč njeh život je cel mehak inu te žlaki sa močnu občutijo. Ah, koku bolehnu je tedej to gajžlane timo ubogimo Kristuso moglu biti, kir negovu truplu je veliku žlahtniši blu koker truplu teh otrok. Ja, je veliko več iz očesam koker iz človeškim mesam

perglihat, zatori ni biv oben žlak tok mejhen, katir bi na biv njemo skuz muzk inu kosti šov inu cev život pretresu. Kristus scer ni vekov koker te otroci, kir je čez njegovu spoštejne blu, pak vender sa njemu tekle milu te sovze iz oči inu je iz srca večkrat milu zdihnu. Kader sta že te prva dva nekatere šibe na hrbtu Kristusovim rezbila inu se tudi od tepejna že zlo otrudla, tedej sta začela dva druga iz gajžlam al iz vazlatim štriki,

[390]

katir sa bli povni opledenih ojstrih ostrog, brez vse milost pretepa<t> inu obdovjat, koker deb bli sami hudič. Dokler ta navošliv h<udič> je biv v njeh srcah inu hje tok srdite sturu, sicer bi oni po naturi <pro>ti timo narpotrpežlivšimo Gospudo na bli mogel tok grozoviten s<e> skazat. Oni so udrihal tok nausmileno po celmo obzadnimo trupl<u, de> se je vsak inu sleden žlak med tem folkam šlišu. Ja, kar je še več <za> obžalvat, oni so ranli iz sojim vednim pretepajnam to žlahtnu telu tok sivnu zlo, de ta stepen Kristus je ena sama rana bi<v> vidti inu od vratu noter da podplatu ni več tulkaj prastora, k<a>mer bi se biv mogu ta mali prst položt. Bile sa tedej te gajžle povne krvi inu zavol zvijajna taistih je obškrofila ta pr<e>draga kri njeh oblačila, njeh roke inu njeh obraze inu je ukrvavila ta zemla, toku de ukrokel ukol tega stebra je en krvav renk biv. Tukej tedej se je ena rana te druge tišala, ena bolečina ta druga gmirala, ena martra ta druga delala, tukej je tekla ta kri skupama dol inu ta ubogi Jezus se je tresu od bolečine na sojmo celmo žvoto. On je obrnu soje u<či> dostkrat pruti nebesam inu je iz dostim srčnim zdihvajna<m> ofru sojmo Očetu soje rane inu bolečine. O kršansku src<e,> pomisli, kaj toj Odrešenik tukej trpi inu koku težku on toje grehe plačvat more.

VII. Le-tu, kar je blu da zdej rečenu, kolker kol grenku inu bolehnu, je blu vender že za potrpeti, kob se le te grozovitni r<a>belni per timo bli pustil potolažt. Zdej pak so te zadna dva le-tu že celu ranenu truplu našiga Odrešenika toku zlo zm<e>sarla, de je groza na le-tu spovnt. Dokler potem kso se te štir prvi otrudil inu opehal, tedej sa perstopila dva druga zravn, katira sta hujši bla koker strašen medved, en sledni je imov v soj rok ena gajžla od železne ketne inu na en vsakatir keten je visel en vojstr špičast, krumpast trnk. Iz katirm gajžlam so oni timo erzgajžlanmo Gospudo ne samu negove

rebra rezbil, temuč tudi negovu žlahtnu mesu od kosti odtrgal. Tukej zamoreš ti lohku preudart, koku je ta

[391]

revni Kristus v sojim srcu zdihovu, kader je on le-ta obedva srdita leva od nega plant vidu. O ti zdelan Jezus, koku se bo tebi godilu, kader bo le-ta dovja zverjačna iz le-tim vojstrim gajžlam čez tebe se vzigenla! Dokler te dva obedva so tok nausmilenu odrihala, de oni timo ubogimo človeku bli skori vse negove rebra inu kosti rezbila. Kolkerkrat so oni en žlek sturil, tulkukrat sa šle te železne ketne v to svetu mesu, inu kader sa le-te v timo mesu obtečale, tok so oni te gajžle z močjo k sebi potegnil, de toku sa te skirce skuz ta život šle inu to svetu mesu prerezale. O Bog od nebes, kaj je moglu le-tu za ena bolečina bit! O koku je vender mogoče blu, de ta ubogi Kristus ni od bolečine umru! Inu kar je še bel obžalvati, tok se je zgodilu ktirkrat, de sa kosti od mesa inu kože na teh trnkah obvisele inu s tem gajžlam vun potegnen bli. Inu kar je blu narhujši, se je tudi zgodilu, de le-te trnk sa včas v en reber al zad za en reber peršle, inu kir tedej le-te sa cel težku ble ven spravti, zatori so vlekel te rabelski hlapci iz vso močjo tok dovgu, dokler de so oni taiste ven potegnil. Zatori pravjo te vučeniki, de ta nadovžni Jezus odzad je na celmo truplu povn luken biv inu oben zrov krej ni biv najdti. O kršansku srce, al je kol mogoče, de ti le-tu šlišiš inu se nad le-tim na zavzameš? Je le mogoče, deb ti brez usmilena tojga srca le-tu premiselt zamogu? Ah, saj poglej, koku toj zvest Odrešenik per timo stebru tok jamrnu stoji, poglej, koku je on na celmo obrazu bled postov inu enimo mrličo glih vidi. Poglej, koku njegovu svetu telu je tulkaj zlo reztrgan, de obenga zravga vuda na nemo ni najdti. Tukej je stav tedej toj zvest Izveličar inu je biv tok povn bolečine, de on ni vedu, kam bi se on imov nagent inu obrnt. Negove s. kosti so se tresle, negov zobje v ustih so klepetal, negove uči v glav so utemnele, ja, negovu celu truplu je blu bel mrtvu koker živu. O zvest kristjan, pusti si saj le-ta gro zovitna martra k srcu jeti. Pridi tojmu lubimu Izveličarju

[392]

k pomuč inu padi dol pred ta požegnani steber na toj pregre<š>ni obraz. Kader je že ta revni Kristus na hrbtu povsod r<az>tepen biv, potem so njemu te rabelski hlapci te štrike odvezal in<u> so njemu ta hrbt pruti stebru obrnil inu so njemo pervezal te r<o>ke

zad na steber sivnu trdu ter so začel nega tudi spred gajžlat brez vse milost, koker so oni poprej sturil. O moj lubi k<ri>stjan, kaj bo nek tukej za ena grozovitnost se zgodila! Kdu kol bi zamogu le-tu gledat, deb njemu srce na počlu? Te prva dva sta zupet začela iz njeh šibam odrihat inu sta rezmesarl<a> to napu mrtvu truplu od podplatu noter da glave. Za tem dv<e>ma sta začela te dva druga inu sa iz njeh gajžlam toku dovgu pretepal, de je ta cev spreden život ena gola kri bla. K trekimo sa perpelal dva tok rekoč živa hudiča iz sojim ketnam inu trnk zravn inu so reztrgal to celu ranenu truplu tok zlo, de obenimo ni mogoče izreči. O kristjan, aku ti le ena iskra lubezen h Kristuso imaš, tok pomisli, kaj toj Bog je v temu gajžlanu spredi na sojmo životo trpu. Večkrat se permiri, de se ti iz enim nožam al skira na roki al prstu raniš, al de se ti enmalu na ena kost udariš, o koku zlo občutiš ti le-ta bolečina, o koku jamrnu se ti čez le-tu pertožiš! Zakaj ta skušna nas previža, de kader bo eden zlo na ena kost udarjen, de je le-tu ena taka bolečina, katira na more zadost povedana bit. Zdej spreudar ti inu jest grešnik inu grešnica, kaj je toj Izveličar v le-timo drugimo gajžlano trpeti mogu, v katirmo njemo ne samu negova koža inu mes<u> je blu cel zmesarjen, temuč tudi vse inu sledna kust zlo udarjena inu skori rezbita bla. Dokler kir ta natura je to človešku truplu toku uštavtla, d<e> le-tu na ramah, na rebrah, ledjah inu prsih malu mesa ima, ta dobrutlovi Gospud na le-teh krajih iz vojstrim gajžlam inu težkim železnim ketnam narbel tepen biv, tok si ti znaš lohku damiselt, kaj za ena naizrečena bolečina je toj narlubši

[393]

Izveličar na le-teh sojih kusteh pretrpu. Zagvišnu kulkerkrat kader je Kristus iz tem težkim ketnam na negove gole rebra udarjen biv, takrat se je ta farba spremenila v negovmo obličjo, takrat so se nemo oči obrnile, takrat sa nemo lasje pokonc vstajal inu ta bolečina je nemo predrla muzk inu kosti. Inu kob negova potrpežlivost na bla tulkaj velika, tok biv on mogu glasnu gor zavpit inu iz glasniga grla Ah! klicat. Kir tedej ta požegnan Kristus na teh zgori imenvanih inu navarnih krajih tiga života ramnu tok zlo inu grozovitnu koker odzad na hrbtu je zadet biv, tok ena brumna duša zamore lohku dol vzeti, na kaj za ena viža te močne, težke inu špičaste gajžle inu ketne so njemu njegov srce

inu osrčje ranle, ta sapa zaprle inu negovu celu telu iz naizrečenim bolečinam napovnile, zatori kulkerkrat je njemo en trdi žlak na prs al na lakatenca dan biv, tok je občutu ta trpeoči Kristus ena taka bolečina znotri v sojmo truplu tulkaj močnu, deb on od sivne bolečine biv mogu dol pasti, keb on na biv k stebru pervezan. Le-tu pak, de so te rabeln prov iz veselam inu brez vsiga usmilena Jezusa pretepal, se tudi iz tiga dol vzame, dokler koker s. Krisostomus inu Beda zamirkujeta, tok so te Judje bogatu te rabelne iz dnarmi podšenkal, inu scer samu iz tiga uržaha, deb oni tiga nadovžniga sinu Marije le tulkaj hujši inu grozovitniš zmesarl. Še očitniš nam zloži s. Vincentius ta velika bolečina, katira je Jezus v timu gajžlanu prestav, kir toku prav, de namerč po besedah teh ozravleniku v enga človeka truplu je dvestu šestinuosemdeset kosti, Kristus pak je tulkaj zlo gajžlan biv, de sleherna kost je trojni žlak prejela, enga od teh šib, tega drugiga od gajžel, tega trekiga od keten. Inu je negovu narsvetejši telu toku rezbitu blu, de cel neč na njemo naranenga ni ustal zunej jezika, iz katirm je on na križu za te grešenke molu inu to opravil te milost dapovnu.

[394]

VIII. Potem ksma mi že to celu truplu Kristusa premišluval, tok očmo mi tudi negovu s. obličje za premišluvat naprej vze<ti.> Bi scer eden mislu, de akulih te rabelne so timo dobrutlovimo Gosp<udo> negovu truplu popolnama zmesarl, tok so oni saj timo obličju z<a>šonal, kir le-tu je čez vsa natura, deb katir na sojim obraz gaj<ž>lan biv. Pak vender, kulker se dol vzame iz groba Kristusovga inu gvišniga rezodejna, se skaže, de le-ti obdovjani vovko<v> so tiga dobrutloviga Gospuda tudi po obraz gajžlal, katiru je e<n> sveti Gertrud na le-ta viža rezodetu blu: Obenimo času se n<a> perkaže Kristus v taki podob, koker je on na timo stebru ga<j>žlan biv, stoječ zvezan med dvem rabeln, katirh eden je nega gajžlu iz trnam, ta drugi iz ena vozlata gajžla. Inu en slehern je nega gajžlu po obraz, zatori je blu negovu lubeznivu obličje toku spremenenu, de je minila s. Gertrud al s. Jedrt, de nikol na zemli en tok revnu obličje ni blu vidti. Dokler taisti dev tiga obličja, katir je biv s trnam gajžlan, je biv vidti tok zlo reztrgan, de tudi ta punčka teh oči je znotri ranena bla. Ta drugi dev pak je biv ves plov inu oteku od žlaku teh vozlatih gajžel, je blu tudi toku vidti, koker deb biv ta dobrutlovi Gospud zavol britkust

te bolečine včas soj obraz preč obrnu. Kader pak je le-tu on sturu, tok je biv on še hujši od tega druziga tepen. Iz tiga perkazna inu rezodejna se očitnu dol vzame, de tudi to angelsku obličje Kristusa v timo gajžlanu je moglu trpeti, koker je blu od nega prerokvanu: Oni bodo tiga sodnika v Izrael iz tem šibam po licah bili. O te nazašlišane grozovitnost! Ah, te naizrečene bolečine mojga narlubeznivšiga Jezusa! En sleden more spoznat, de obenga uda ni v truplu, katir bi biv tok žlahten, koker je to obličje, inu de enimo tudi obena bolečina take težave na dela, koker kader bo eden na obličje udarjen. Kaj so tedej le-te trnove šibe inu vozlate gajžle temo ubogimo Kristuso na negovmo

[395]

naržlahtnišmo obličjo za ene bolečine sturile, posebnu kir le-ti srditi rabeln brez vse milost so udrihal. Pomisli tukej, o kršanska duša, kaj za ena martra je toj Odrešenik taistkrat pretrpu. Prašam pak, kaj se tebi zdi, kaj je taistkrat to nedovžnu Jagne Jezus počev inu kaj je on per le-ti tok grozovitni marter sturu al kok jamrnu se je on zadržu? On ni glasnu vpov zavol spoštejna, v srcu pak je on zdihovu inu klagovu inu dostkrat milu zrekov: „O boli!“ On je scer soja sveta glava sem inu ke obraču, on pak obenga prastora ni imov, kamer biv on mogu taista nagent. On je večkrat med gajžlanam soje krvave oči obrnu pruti tem rabelnam inu je tok milu na nje pogledu, de on tudi srdite leve biv zamogu omečiti. On scer obene besede ni govoru, pak vender iz sojim klavrnim zadržajnam je on njim dav dost zastopt, de je on otu reči: „O vi lubi ludje, saj vi imejte usmilene z mano, ubogim človekam! Vi ja sami dober vidte, de meni je namogoče, še dalej le-tu prenest. Jest sim ja že tok zlo zmesarjen, de obenga zravga uda več v mojmo truplu ni, ah, tok usmilte se saj vi čezme inu nehajte od tepejna.“ Te poreden tirani so le-tu dober zapopadli, zakaj ta dobrutlovi Gospud tok milu na nje gleda, al oni niso otel od obene milost kej vedti, temuč so le naprej pretepal, dokler dovgu se je njem zlubilu. Ta dobrutlovi Gospud pak je med tem na tihama tožu sojmu nebeškimu Očetu to grenku trplejne, rekoč iz tem prerokam: „Oni so tiga preganal, katirga si ti pobov, inu so čez ta bolečina teh ran še več perdjal.“ Zravn pak tudi je spovnu na nas revne grešnike, kir ta dobrutlovi Jezus je soje bridku trplejne ofru za nas grešnike, kir je toku mislu: „O moj nebeški Oča! Poglej na ta martra inu

sramota, katira jest toj lubi inu edini Sin za ta človeški rod trpim. Odpusti njim ta greh, zavol katirga jest take martre

[396]

trpim.“ Ah, Jezu Kriste, koku zlo je tebe bolelu, kader so tebe iz šibam inu gajžlam po tojmo svetimo obrazu tulkaj nausmilenu pretepal inu močnu ranil! Jest se tebi zahvalim, o ti Božje obličje, za le-tu občutlivu gajžlane inu občutem enu srčnu usmilene iz toja grenka martra. O nebeški Oča, jest kažem tebi le-tu ranenu obličje tojga Sinu inu ofram tebi negove prevelike martre za moje grehe. Le-te svete krvi kaple, katire sa od nega dol tekle, ofram jest tebi, inu te svete sovze, katire je on preliv, jest tebi šenkam inu prosem tebe skuz zaslužene taistih, deb ti otu meni gnadluvo odpustiti, kar sem jest iz mojim obličjam pregrešu, inu meni gnado dodeliti otu, deb jest tebe moje žive dni nigdar več na režalov.

IX. Kader je že ta dobrutlovi Gospud Jezus iz lestno krivjo vas oblit inu že od velike bolečine dosti sovza preliv, katirga sa tok dober te gledovc koker te rabeln truden bli, sa oni perstopil zravn inu so nim ukazal nehat inu so timo dobrutlovmo Jezuso negova sveta brada vun skubil, zakaj on soje lase inu brada ni pustu obrit po šegi le-tih, katir sa Bogu ofran bli. Potem pak je biv odvezan od stebra, koku pak se je tu zgodilu, le-tu je Mati Božja rezodela, rekoč: „Kader je moj sin vas iz krivjo oblit inu tok zlo zmesarjen tam stav, de v njemu obenga zravja več ni blu inu že neč več ni blu najdti, kar bi gajžlan zamoglu biti, tedej je eden perteku k timu, od S. Duha navižan, rekoč: Očte vi tedej tega človeka brez sodbe ukol pernesti inu ta uržah negove smrti vam perpisat? Ter je prerezu te štrike inu ta napu mrtvi Kristus je padu naenkrat zdajc na zemla.“ Tukej je tedej ležu ta večni Sin Božji na golih tlah inu se je valu v soj lestni krvi. On je tulkajn nadložen ven g<le>du, de se je komej zamogel spoznati, al bi on en človk al en<a> udrta živina biv. Od sivne bolečine se on ni mogu ne z rokam ne z nogam gniti inu je tam ležu v soj krivi en čes bel mrtov koker živ. On ni imov le enga človeka,

[397]

katir biv njemu negova s. kri dol ubrisu al katir biv nega li iz ena beseda potroštu. On je biv tulkajn povn ran inu bolečine, de bi se nemo negovu bovnu srce blu moglu rezpočt, vender on ni imov

tulkaj postrežbe, deb on biv mogu soj jezik ohladit. Pustil so nega tam ležat brez enga usmilena. Ja, njega so tudi cbal iz nogam koker enga psa, koker s. Avgustin prav, zatori se ni čudt, de je Jezus soja bovna glava na ta krvav steber naslonu, kir on je cel umedlu zavol tega vosterga gajžlana, katiru je nemu veliku več bolečina delalu koker enimo drugimo človeku, kir on je biv enga naržlahtnišiga života inu mehke nature. Ta čas pak, kader je ta dobrutlovi Jezus toku tam sedov, so oni nega zašpotval inu iz zobmi škripal zuper nega. Tukej ni blu, po besedah tega preroka, od podplatu noter da temena al vrh glave neč zraviga na njemu, toku de on ne podobe ne lepote ni več imov, temuč je vidu glih enimo gobouvimo. O hudičova grozovitnost! O kršansku srce, imej saj ti en usmilene iz tojim Izveličarjam! Od tega stebra se kaže en kos v Rim v s. Aravedtags cirku,[97] govarjenu bo pak, de ta narveči dev je v cirku tega hriba Sion, je iz krvjo tiga Gospuda uškroflen. (b) Kader so te angeli vidli, de to narlepši, koker sneh belu telu Kristusa je toku iz krivjo oblitu inu toku groznu zdelan, so se ja mogel čudit inu so rekli: „Zakaj je toj gvant toku rdeč koker le-teh, katir so v klad pod preša?“ Koker biv on rekov: „Jest sem sam trpov ta težava tiga križa, tega gajžlana inu vseh marter trplejne, v katirmo jest koker pod ena preša sim stiskan biv, inu sim iz mojo lestno krvjo za izveličajne tiga svieta po celmo življoto poškroflen biv.“

Ta sedemdeseta postava
Ka za en veliku usmilene je Marija iz sojim sinam med gajžlanam imela

[398]

I. Spodob se, de mi zravn žalost tiga sina tudi na usmilene te matere spovnimo, zatori očmo mi zdej spregledat, koku se je Marij med tem gajžlanam godilu. Kaj se pak tebi zdi, koku se je nje godilu inu kje je ona med tem bila? Al je kol mogoče blu, deb ona bla na ta načloveški spregled mogla gledat? Jest le-tu težku virjem, dokler le-tu je čez vsa natura, deb ena mati enu taku bridku trplejne sojga sinu mogla gledat. Inu keb tudi ena mati bla persilena, deb ona mogla gledat, koku nje edin narlubši otrok tok grozovitnu bo zmesarjen, tok bi ona ja mogla od velike bridkust dol na tla pasti. Pak vender bere se v rezodejnu s. Brigite, de Mati Božja je iz peršona priča bla inu na ta jamrn spregled milu gledala. Posluši pak čudež, koku ona sama soja lestna nadluga inu zravn tudi to sivnu boleče gajžlane sojga sinu je popisala, kader je ona dva barta k sveti Brigiti rekla: „Kader je moj sin k stebru pelan biv, takrat sa negovi sovražniki naenkrat gor vstali, katir sa na vseh plateh blizu bli, potem ksa negovi perjatli preč bejžali. Inu so gajžlali negovu truplu iz trnovim gajžlam, katirh trni so mesu inu koža prebil inu ven potegnen bli. Zatori jest, kir sim cel blizu zravn stala, na ta prvi žlak, koker deb blu moje srce zadet, sim v omedlevca padla inu koker mrtva dol stisenla. Inu kader sem jest zupet k sam sebi peršla, takrat sim jest vidla negovu truplu rezbitu inu zgajžlanu noter da reber, toku de sa se negove rebra vidle. Ja, kar je blu groza vidti, kader so te gajžle zupet vun inu nazaj potegnene ble, je blu toku vidti, koker deb iz taistem vojstrim gajžlam skuz to mesu zoranu blu.“ O Bog, koga bi kol groza na obšla, katir le-tu šliši! Koga negov srce na boli, katir premisli, koku sa te trnk inu ostroge skuz to mesu Kristusov oral inu predrl? Sej na more nobeden

[399]

brez groze gledat, kader en arcat enimo bovniku, katir ta črni prisad ima, to mrtvu mesu obrezuje. Koku tedej biv eden zamogu

gledat, kader je ta žlahtni Sin Božji tok živinsku zmesarjen biv? Zatori prav Marija, ne brez uržaha, de vse perjatli nje sina sa preč bejžal, kir oni na le-ta grozovitna martra niso mogel gledat. Ja, tudi ti inu jest bla preč bejžala inu blu nam namogoče na to tiranstvu gledat. De pak Marija oplehnu prav, de je ona zravn ostala, ja, cel blizu tega stebra stala, to meni pride tok čudnu naprej, deb jest na virvu, keb ona sama na bla povedala. O vi vse očetove inu materne srca, katir vi na celmo svieto se na znajdete, al je le enu med vami, katiru bi ena srčna bridkust bi zamogla prestat? O vi vsi otročje srca, katir vi ste kedej na zemli bli inu ste še zdej, al je le enu med vam, katiru bi moglu gledat, kob negov lestni oča tok grozovitnu rezgajžlan biv? Jest si tiga na morem damiselt, kir le-tu je čez vsa natura. Koku si ti tedej, o narsvetejši maternu srce, toj naturi taka sila zamogla striti, de ti ne samu na timo trgu si stoje ostala, temuč tudi skuz ta folk predrla inu tok blizu zravn peršla, de ti tojga lubga otroka si mogla vidti inu vse žlake šteti? Brez cvibla, le-tu je ta velika materna lubezen strila, kir si upajne imela, de ti bodeš morebiti tojmo ubogimo otroku skuz tojo pričnost en trošt pernesla, al te rabelske hlapce k usmilenu napravt. Kdu pak si upa zdej dapovedat, kaj je Marija takrat pretrpela, kader je ona sojga čistiga sina nazga na ta steber pervezanga vidla? O kdu more zadost popisat, koku grenku je le-tu timo čistimo srcu Marije naprej peršlu! K sveti Brigiti je ona djala toku: „V trplejnu mojga sinu sa ble meni pet sulc skuz moje srce presunene. Ta prva sulca je bla negova sramožliva inu zašpotvana nagost, dokler jest sem vidla mojga narlubšiga inu čistiga sinu per timo stebru stati, de on cilu neč od gvanta na sebi nima.“

[400]

O peč, ena vojstra sulca, katira je Marija presunla, koku globoku je nje srce ranla, koku je njo ta sramožlivost obšla na nje obličju, koku sramožlivu je ona soje oči na zemla obrnila! Koku težku je nje djalu, de le-tu narčastitlovš telu od tulkaj lotrskih oči more ogledan biti! Akulih Marija dosti križu iz sojim lubim sinam je prestala, pak vender se meni zdi, de le-ta je eden teh narvečih biv. Za tem križam je nastopu kmal en drugi, namerč te sivnu občutlivi žlaki teh gajžel, katire nje sin je pretrpet mogu. Koku veliku je pak to trplejne tiga križa blu, le-tu je ona sama dala zastopt skuz ena pergliha, rekoč: „Glih koker ena mati, kob ona sojga sinu živga na kosce resekat vidla, bla iz ta nargrenkejši

žalostjo obsuta, toku sim jest bla v trplejnu mojga sinu žalostna, kader sem jest negova bridkust vidla.“ Glih koker tedej nobena mati brez navarnost tiga življenja bna mogla gledat nje otroka iz ena skira na kosce od nog da glave resekat, toku se je godilu tudi te materi vseh mater. Dokler komej se je zgodilu ta prvi žlak, takrat je blu nje srce žie zadetu, takrat je njo že omedlevca obšla. Takrat je ona ležala za mrtva dalej koker po ure na zemli. Kdu kul je mogu vender per Marij biti, katir je nje v le-ti potrebi na stran stav? Jest težku virjem, deb Magdalena, nje luba perjatelca, bla, zakaj jest tok menim, le-ta je iz tem drugim perjatlami Kristusovim preč šla, kir nje je namogoče blu, taistga gajžlat gledat, katirga je ona bel lubila koker soja duša. Tok je tedej brez cvibla en svet Šentjanž biv, katirga je ta lubezen Jezusa inu Marije zvezanga držala, deb on na mogu preč pridti. Kaj pak je mogu le-ta lubi joger, al kdur scer je le-ta biv, ob timu času prestat, kader je Kristus na timu stebru tok grozovitnu gajžlan biv inu ta mati tok jamrna inu tok dovgu časa za mrtva tam ležala!

[401]

Tukej pak je treba vedti, de Marija v le-ti omedlevci ni ob pamet peršla, glih koker mi se več dev na zavemo, temuč ona je ohranila soja popolnama pamet inu moč sojih pet počutkov inu je bla le samu na truplu tok omedlevčna, de ona od obivnost teh bolečin ni mogla na sojih nogah obstati. Zavoltiga je ona šlišala inu zamirkala vse, kar se je med časam godilu, ravnu koker keb ona popolnama sama per sebi bla, ter je vse iz očmi vidla inu iz ušesim šlišala. Tok premisli tedej, moj lubi kristjan, kaj je Marija ob času te omedlevce trpela, kader sa se te grozoviten žlak teh gajžel inu to vpetje teh rabelskih hlapcu tok strašnu v nje ušesih zlegal. Za resnica, kulkerkrat je Kristus udarjen biv, tulkukrat je nje srce od bolečine gor poskočilu. Ah, te revšne! Ah, tiga jamra! Kader je že Marija skori ene pol ure v takih slabustih ležala inu se močnu bala, deb nje ubogi otrok cel do smrt pretepan na biv, tedej si je ona vsa soja moč perzadela inu iz sila zupet na noge pomagala. Inu le-tu se je zgodilu ravnu taistkrat, kader sta te dva zadna hudičova rabelna nad nje ubogim otrok bli. Kdu pak si zamore nje brez znotrenga umečena sojga srca zadost domiselt, kaj je Marija taistkrat pretrpela! Mene groza prehaja od tiga pisat inu prosem tebe, ti moj lubi kristjan, ti sam

premisli, kar jest pisat na morem. Samu le-tu pravm jest, de glih koker skuz to ranenu mesu Kristusa iz tem železnim ostrogam so se rozorje delali, toku tudi je blu to srce Marije preoranu, koker s. Hironimus spričuje, rekoč: Kolker žlaku je blu v truplu tiga sinu, tulkaj ran je blu v srcu te matere. Nobenga žlaka ni prejelu to telu Kristusa, katir bi se na biv iz žalostnim glasam rezlegu v srcu te matere. Le-tu je tudi ona s. Brigiti rezodela, rekoč: „Premisli, o hči, to trplene mojga sinu, le-tiga vudi sa bli tok rekoč moj vudi

[402]

inu negovu srce je blu moje srce. Zatigavola, kader je on trpu, takrat sem jest občutla, koker deb moje srce trpelu. Dokler glih koker taistu, katiru je napu zunej napu pak znotrej, kader taistu, katiru je zunej, vbodenu bode, tok občut taistu, kar je znotrej, ravn tok dober ta bolečina koker to zunajne. Toku kader je moj sin gajžlan inu vboden biv, tok je blu tudi tok rekoč moje srce gajžlan inu vbodenu. Jest sim bla cel blizu per nemu v negovmu trplejnu inu se nisem pustila od nega ločti. Inu kader je on na mene pogledu inu jest na nega, takrat sa tekle te solze iz mojih oči glih koker kri iz teh žil. Zatori jest tebi rečem, de negova bolečina je moja bolečina bla, kir negovu srce je moje srce blu.“ O nazapopadena srčna žalost Marije! O nazapopadenu trplejne! Aku Jezusova bolečina je nje bolečina bla, tok je nje srčna bolečina te bridkust vsa človeška pamet presegla, dokler ta revni Kristus je trpu skor naizkončne bolečine, tok tedej je tudi Marija mogla skor naizkončne bolečine trpeti. Pomisli, o moja duša, kaj toja narlubeznivši mati tukej trpi inu kaj za en strah je njo obšov, kader je ona po soj omedlevc v prvimo blisku sojga otroka tok zlo zmesarjenga zagledala, de sa gole rebra inu kosti vun stale! Kaj le-to ni biv ta narveči čudež, de ona ni zupet nazaj v omedlevca padla? Ja, kaj se ni zavzet, de ona ni ene nargrenkejši nagle smrt umrla! Ah, ah, te narveči srčne žalost! Ah, tiga ubogiga materniga srca! O kaj za ena peza, o kaj za ena martra je Marija tukej prestala! O za resnica, to je ena bridkust, katira iz krvavim sovzam ima objokana biti, te groznu ostudne rane Jezusa so ranle nje srce tok zlo, de to celu srce Marije je blu stepenu inu rezbitu, zatori je biv nje edin trošt li jokat inu klagvat, sicer ona obenga trošta ni več najdla pod nebam.

[403]

Zavoltiga je ona vzigenla soje objokane oči pruti sojmo sinu inu je rekla v bridkust sojga srca: „O moj narlubeznivši otrok, o moj persrčni otrok Jezu, koku si ti cel tok načlovešku ranen! Meni ni mogoče, deb jest tebe mogla pogledat, dokler moje srce v truplu se oče meni na kosce rezpočti. Aku te rabelni na bojo skori jenal tebe martrat, tok je namogoče meni, deb jest mogla dalej živeti. O ti moj ubogi nadovžni otrok, koku moreš ti vender take grozovitne martre prestat? Koku je tebi vender mogoče, de ti per takih grenkih bolečinah še živeti moreš? Ah, koku mene bovna dela moja bolečina! Ah, koku mene zabole vsi le-ti žlak, katir bojo na toje s. telu udarjen! O deb jest tebi mogla pomagat! O deb jest zate mogla trpeti! Zakaj jest očem tavženkrat rajši za te trpeti, koker de jest tebe v takim trplejnu gledat morem.“ Kader je ta revni Jezus to milu klagvajne soje matere šlišu, tedej je on vzignu soje krvave oči gor inu skuz soje bogstvu je on djav k nje: „O moja narlubeznivši mati! Ah, poglej, koku jest tok obmilvan tukej stojim! Poglej, koku sim jest tulkaj povn ran inu bolečin! Od glave noter da nog obenga zravga uda ni na meni inu ta sivna bolečina predere meni muzih inu kosti. Jest sim tok povn bolečine, de jest na morem več na mojeh nogah stati, inu menim, vsaki blisk morem jest za mrtviga dol pasti. Pak vender, kulker kol tudi velika moja bolečina je, tok grede meni vender toje usmilene z mano bel k srcu koker vse moje rane inu žlaki, zatori usmili se saj ti čez me, moja luba mati, inu obrni li toje oči od mene preč, sicer ti meni li pogmiraš moje inu toje trplejne.“ Le-tu pak se lohku verjame, de ta revna mati je na to pogirvane nje sinu soje oči preč obrnila, pak vender, kader je ona ktirkrat šlišala, koku te rabeln tulkaj

[404]

srditu udrihajo, inu včasi en sivnu strašni žlak dali, tok je blu nje namogoče, soje oči dalej nazaj držat. Pomisli, o kristjan, koku se je ta revna mati zadržala, kader je ona ktirkrat vidla, de te zakrivlen trnk nje ubogimo otroku tok dovge inu globoke rane v negovu svetu mesu so vrezal! Ja, dostkrat cele kosce od kože inu mesa preč odtrgal iz negovga trupla. O Bog od nebes! Koku je moglu le-tu ta revna mater zaboleti! O koku sa nje le-te globoke rane tulkaj globoku v srce presegle! Ona ni dergač menila, koker kob le-ti trnk nje sami skuz nje mesu vlečen bli inu nje koža inu mesu od trupla

preč odtrgan blu. O koku se je nje moglu pred le-taka načloveška martra gnusti inu v celmo src nad le-tim se pretresla! Brez cvibla je njo en mrzu put po celmo životu obšov inu te oči v glav sa se premnile od groze. Glih koker nje sin nad slehernim žlakam se je pretresu, toku se je pretresla tudi ona, inu glih koker negova kri iz negovga celga trupla je dol tekla, toku je tekla ta voda napreštetih sovza iz nje žalostnih oči, je djav ta angel k sveti Brigiti. O brumni kristjan, saj potrošti ta revna mater, v le-ti tok veliki žalost, inu obudi enu srčnu usmilene iz Marija zavol gajžlana Kristusovga.

Ta enainusedemdeseta postava
Koku nausmilenu je Kristus stepen inu zmesarjen biv

Andohtluva duša, mi smo scer sivnu veliku nadluženga nad našim zgajžlanim Izveličarjam zamirkal, pak vender še ni obenga konca, dokler mi imamo še obžalvat to štivil teh žlaku, to štivil teh ran inu ta mila podoba Kristusa. Kar to štivil teh ran zadene, tok se iz več rezodejna dol vzame, de ta dobrutlovi Gospud v sojmu gajžlanu je šest tavžent šeststu inu šedeset žlaku prejev. Teh ran pak, katire je on prejev, hje pet tavžent štirstu petinusedemdeset blu, teh kapel krvi pak, katire je on preliv, hje blu dvestu petinutrideset tavžent. O peč ena nazašlišana grozovitnost, o gvišnu ena naizrečena martra, koku je vender moglu

[405]

mogoče biti, de ta bolan Jezus čez šest tavžent inu šeststu žlaku biv mogu prestat! Koku je vender moglu mogoče biti, de je on še živeti mogu, potem kje on čez dvakrat stu inu trideset kapel krvi preliv! Koku je vender mogoče blu, de je on ta bolečina teh pet tavžent štiristu petinusedemdeset ran pretrpet zamogu! O za resnica, to je enu sivnu veliku trplejne! O gvišnu, to je ena nazašlišana martra! Ah, koku je tedej to žlahtnu telu tok zlo moglu stepen inu stovčen biti! Ah, koku je on tedej zavol te preobivne prelite krvi sivno oslabu! Čud je, de on ni na kosce rezbit biv, čud je, de on ni stokrat umru, vender per vsemu timu je on mogu še živeti, ne iz naturalske moči, temuč iz čeznaturalskiga gordržajna. Inu kob tudi timu dobrutlovmo Gospudo te žele, za nas trpeti, na ble ena posebna nova muč dodelile, tok biv on gvišnu zavol pomankajna te sape med rokam teh rabelnu mogu umreti. Zdej si ti tudi v mislah naprej postavi ta mila podoba tojga Izveličarja, deb ti mogu iz nim še en več usmilene imeti. Negov svet obličje je blu toku ermen plav utekel inu tulkaj povnu ran inu krvi, de obenimo človeko ni biv več podoben. Negove oči so ble tok rdeče inu debel zabuhle, de je on komej še ven gledat mogu. Negov celu truplu je blu tok povnu ran, deb se komej iz mizincam na en zrov krej doteknit

zamoglu. Ta koža je bla na dostih krajih tok zlo reztrgana, de to golu mesu inu te udrte kosti sa ven stale. Ja, v nekaterih krajih je bla koža tok zlo iz mesam odtrgana, de sa se gole rebra vidle. Tudi je blu groza vidti, koku je koža iz enim koscam mesa v enih krajih napov odtrgana dol visela, ravno koker deb ta dovja zvirjačna tiga dobrutlovga Gospuda iz sojim zobmi bla zgrizla. H timo je blu to truplu cel povsod krivav inu te kaple sa brez prenehajna na vsih krajih dol kapale. Ta toku zdelan Izveličar se je tresu od bolečine inu mraza na sojmo celmo životu inu je obraču soja bovna glava

[406]

kmal sem, kmal kje. Iz negovih ust ni blo šlišat koker Ah! inu Boli! inu iz negovga srca je ven pognalu dost milga zdihvajna. Toku je stav ta revni Kristus per timu stebru inu je biv vsem gledovcam za ena groza. Te rabelni pak niso obenga usmilena iz njim imeli, temuč so pretepal naprej brez vse milost. Zatori si domisli, koker bi on tebe toku nagovoru: „O moj otrok! Poglej, koku jest zapušen tukej stojim! Poglej, kaj za ene grozovitne peze inu martre jest trpim! Ogledi me od glave noter da nog inu si k srcu vzemi saj le-to. Al se tud dergod en tak revni človk na zemli znajde, koker sim jest? Poglej, vse le-tu jest trpim zavol tebe inu toku dragu morem jest toje dovge plačvat. Zdej pomisli, koku težki sa toj grehi, katire ti toku namarnu dapernašaš. Kdu bi kol na menu, de jest preveč trpim? Pak vender je gola resnica, de kob jest ne Bog, ampak le en človk biv, tok bi jest na zamogu iz vsim le-tim ranam, kaplam te krvi inu bolečinam za en sam mejhni smrtni greh Bogu Očetu po vojstrust te pravice zadost striti. Ja, aku bi jest lih že vse, kar jest na križu trpu bodem, k timu perdjav, tok bi vender še na blu zadost štrafenge za en sam smrtni greh. Inu ti dapernašaš le-te tok namarnu inu ti obrajtaš taiste tok cel malu. Ah, koku se bo tebi enkrat godilu, kader boš ti v moje roke padu! Zatori prosem jest tebe, koker toj zvest perjatu, nehej grešiti. Ja, jest prosem tebe ne samu iz mojim ustmi, temuč iz vsim mojim ranam prosim jest tebe, jenej, ne žal ti mene več iz tojim grehi, ti si ja zadost žalga sturu meni skuz moje rane.“ Narusmilenši Jezu, more li to tedej mogoče biti, de en sam smrtni greh tulkaj vela sa spokoriti, de vse toje rane inu bolečine, keb ti tudi Bog na biv, na ble zadost za ta štrafenga enga samga smrtniga greha? Tok more ja en smrtni greh ena sivnu velika hudobija biti.

[407]

Ah, koku očem jest tedej, gorje meni, pred taboj obstati, kir jest sim več smrtnih grehu dapernesu, koker si ti ran prejev. Ja, kar je še hujši, jest ne samu obene pokure zatu, temuč jest h timu še vsaki dan nove grehe sturim. O, joh inu gorje moj ubogi duši, kader se bo perbližu ta sodni dan! O Gospud Jezu Kriste, jest padem pred tabo, na ta steber pervezani Bog, ponižnu dol inu prosim za gnado inu milost! O moj Odrešenik, keb jest na svet velik petik pred toj steber biv peršu inu biv tebe skuz toje nausmilenu gajžlane inu prelita kri prosu, deb ti meni odpustu, bi li moglu mogoče biti, deb ti mene napotroštanga biv od tebe pustu? Poglej, tok pridem jest zdej k tebi, glih koker bi ti že per steber ranen stav, inu prosem iz ponižnim srcam skuz toje grenke rane inu draga kri, deb ti otu meni odpustiti. Jest oblubim tebi per mojmu izveličajnu, de jest nigdar videoče inu per vola nočem kedej več en smrtni greh striti. Za vse taiste, katire sem jest dapernesu, koker tudi za ta naprečasana štrafenga, katira sim jest tebi še dovžan, ofram jest tebi teh šest tavžent šeststu šestinušedeset žlaku, katire si ti prejev, jest ofram tebi teh pet tavžent štirstu petinusedemdeset ran, katire si ti pretrpu, inu ofram tebi te dvakrat stu inu trideset tavžent kapel krvi, katire si ti preliv. Amen.

Potem kje še ta revni Kristus čez ena ura na timu stebru stav, tedej je on tok opešu, de njemo je namogoče blu, dalej stati, dokler negove kolena so tovkle njemo od bridkust vkop, negov zobje so njemu klepetal od bolečine inu ta smrtna težava je udarla njemo močnu k srcu.

[408]

Zatori je on počas vkop zlezu na timo steber inu je pustu soja glava globoku čez soje prs dol viseti. Inu kir on za roke inu pod ramam je biv pervezan, zatigavola on ni mogu dol na zemla pasti, temuč je visu toku rekoč v luftu. Tukej tedej so vidli vsi ludje, de ta ubogi mož bel koker napol mrtov tam visi, inu vender negovi trinogi še obenga usmilena niso iz nim imeli, temuč oni sa bli toku srdit, deb oni bli njega da smrt ubili, glih koker dosti drugih po spričvajnu teh starih pisarju zavol grozovitnost teh rabelnu med takim gajžlanam sa vkop peršli, zatori so oni še li zmiram naprej pretepal tiga napov mrtviga, na steber viseočiga Gospuda po njegovmo hrbtu inu so njemo naredil ena rana za ta druga, kar je David prerokovu, rekoč:

Po mojmu hrptu so te grešniki koval inu so soja hudobija cel dovg dopernašal. Koku pak, tovkel [so] te hudobni trinogi, koker te kovači točejo na knal, inu so tovkel toku dovgu, de oni tega tovčena nobenga konca niso znal striti. Pomisli, o duša, koku je blu to gledat, kader je ta napov mrtvi Kristus celu mejuč na steber visu inu šest teh rabelnu iz sojim šibam inu ostrogam ne dergač koker mlatič skupi po negovmu že reztepenmu hrbtu, ja, veliku več na gole krvave rebra so užigal. O kaj je mogla to za ena bolečina biti! O kaj za ena grenka martra je kul ta ubogi Odrešenik tukej trpeti mogu. Ah, moj Bog inu Gospod, katiru peru more popisat, katir jezik zamore ven zreči, ja, kaj za ena pamet zamore zapopast, kaj za ene bolečine inu trplejne si ti tukej trpu! Pomisli, o človk, kader se ti le enmalu na enimo bodečimo trnu na tojih rokah al nogah sterpenu zbodeš, koku ti kul na zdihuješ inu klaguješ? Toku biv ta zdelan Kristus tudi zavol sivne bolečine mogu vpiti inu jokat, keb nega to spoštejne negove peršone na moglu nazaj držat. Zdej se ti damisel, koker deb tebe zupet Kristus nagovoru, rekoč: „O moj lubi otrok, zdej poglej ti mene inu spreudar moja narhujši nadluga! Poglej, kam je mene toja lubezen perpravla

[409]

inu koku jest zavol tebe hujši koker en pes bom obrajtan! Kaj biv jest tebi več mogu striti, koker sim jest sturu, al kaj za ene veči znamina te lubezen biv jest tebi zamogu skazat, koker sem jeh jest tebi skazu? Je li en človik na zemli, katir bi imov le-tu za te trpeti, kar jest zate trpim? Ja, al bi tudi toj lestni oča al mati žena al toj otroci, keb ti biv živlene zapadu inu te smrt se zadovžu, tebe tok dragu od smrt odrešu? Jest pak vender to strim inu sim sturu, ja, sim že perpravlen striti, glih koker sim jest k moj služabnici Brigiti enkrat rekov: Jest lubim tok zlo tega človeka, de kob le mogoče blu, še enkrat za enga sleherniga posebj trpeti, ravnu koker sim jest enkrat za vse trpu, tok bi jest otu tiga rajši odrešiti, koker mojmo živlenu zašonat. Vidiš ti tedej, moj lubi otrok, de jest tebe lubim, kir jest rajši še enkrat za te samga enu taku gajžlane otu prestati, koker tebe pustit, pogublenga biti, kob ti dergač na mogu izveličan biti. Kdu je ta na celmo svito, katir le-tu zate trpeti otu? Vender lubiš ti druge bel koker mene, ja, ti lubiš druge inu mene cel neč. Ja, kar je še hujši, druge lubiš ti tolku zlo, de ti mene stoukrat rajši očeš stogotit koker une. Je tedej to moja zahvala, povračuješ ti meni mojo lubezen toku?“ O lubezen!

Narbogatši Jezu! More li to mogoče biti, de ti mene tulkaj lubiš, de ti rajši še enkrat umreti koker mene se znebit očeš? Jest si težku le-to damiselt morem, deb mogoče blu, dokler ti ja mene v cel obeni reč nisi potreben inu tudi dosihmav nis kej dobriga od mene prejev. Ja, jest sem tebe do zdej še vsaki dan stogotu inu tebi nekatira težka krvica naložu, inu bi imov mene še vender lubiti inu mene še ne jenat lubiti, inu scer toku lubiti, de ti zame samga še enkrat tulkaj grenke martre trpeti očeš. O naizrečena lubezen! O gvišnu en zvesti perjatu, kakršniga ni v nebesih ne na zemli najdti. Kaj bi jest tedej enu taku zvestu srce na lubu, kaj bi jest tedej tega na imov čez vse lubti, katir mene bel lubi koker soje lestnu živlene! O moj Jezu! O moj sladki Jezu,

[410]

lubiš ti mene toku, očeš ti zame še enkrat toku grozovitnu gajžlane gor vzeti. Moj Jezu, jest to nab perpustu, ja jest bi rajši otu pogublen biti, koker jest to perpustiti, dokler bulši bi blu, deb jest večnu ferdaman biv, koker deb ti to narmajnši hudo zavol mene imov prestati. Jest se tebi za toja zvesta lubezen od srca zahvalim inu si tudi trdnu naprej vzamem, tebe za naprej čez vse lubiti. Ah, kob jest biv toja lubezen le poprej spremišlovu inu biv moje srce poprej od teh stvari odtegnu inu samu k tebi ubrnu, posebnu kir jest videm, de vsa človeška lubezen je fovš inu vsa pozemelska lubezen je nastanovitna. Zatori je meni žov, de sem jest moje srce kedej enimo človeko dav inu moja lubezen na ena stvar postavu, se pak nima za naprej nigdar zgoditi. Aku bo meni Bog soja gnada h timo dodelu, Jezusa očem za naprej lubiti inu na Jezusa očem jest moje celu srce postavt, taisti, katir se je tok grozovitnu pustu zgajžlat, deb on mene od teh ognenih poklenskih šib odrešu, ta ima moja lubezen inu moj šac biti jnu le-ta ima moje srce na večnu lestnu imeti. Amen.

Koku pak je Kristus zadenč od stebra peršu, le-tu je Mati Božja rezodela, rekoč: „Kader je moj sin vas s krvjo oblit inu toku na celmo žvotu zmesarjen tam stav, de v njemo ubenga zravja več ni blu inu že neč več ni blu nejdti, kar bi zamoglu gajžlan biti, takrat je eden zravn perteku skuz duha perganan, rekoč: Očte vi tedej tega človeka brez sodbe ukol pernesti inu ta uržah negove smrt vam perpisat? Toku je on negove vezi prerezu inu ta napu mrtvi

Kristus naenkrat naglu dol na zemla padu.“ Tukej tedej je ležu ta večni Sin boži na golih tlah inu je valu sam sebe v soj lestni krvi. On je tok jamrnu von vidu, de se je komej spoznat moglu, al bi on človek al ena udrta žvina biv. Od nazmasne bolečine on ni mogu ne rok ne nog premeknit inu tam je ležu enkolku časa v soj krov bel mrtu koker živ. On ni druzga delu, koker jamru inu zdihovu inu iz jamrnim tihim glasam sam sebi soja bridkust tožu. On ni imov ne enga samga človeka, katir biv ⟨njemu negova s. kri dol ubrisu al katir biv nega li iz ena beseda potroštu. On je biv tulkajn povn ran inu bolečine, de⟩ njegovu bovnu srce bi se moglu rezpočti, vender on ni imov tulkaj postrežbe, deb on soj jezik biv

[411]

mogu uhladiti. Pustil so nega ⟨tam ležat brez enga usmilena. Ja, njega so tudi cbal⟩ iz nogam koker enga bogiga psa, koker s. Avgustin prav.[98] O nazašlišanu tiranstvu! O peč ena hudičova grozovitnost! O kršansku srce, saj ti imej usmilene iz tojim Izveličarjam inu potrošti njega. Zdej pregledi te vojstre šibe, gajžle inu ketne, iz katirm je toj Izveličar gajžlan biv, inu si damisli, koker kob ti taistu v tojih rokah imov inu le-te iz to sveto krvjo Kristusa cel pofarbane vidu. Zadenč ogledi tudi obilnost te prelite s. krvi, katira je ukrogel ukol tega stebra tekla, moli taista inu ofri nebeškimo Očeto za toje težke grehe, katiru je cel kraftnu inu velikiga zaslužejna. Dokler kolkerkrat en človk, je djala s. Magdalena de Pacis, iz sojim djanam vred le-ta kri Bogu Očetu gor ofra, tok on daruje njega iz takim daram, de skori tok rekoč tudi sam Bog tulkaj na premore taistiga po vrednost plačat. Zatori pomuji se ena posebna andoht inu enu veliku zaupajne k te s. kri Kristusa imeti inu počasti taista večkrat.

Ta dveinusedemdeseta postava
Koku je Gospud Jezus kronan biv.

Tekst s. evangelija.

„Tedej so deževskiga oblastnika žovniri perjeli Jezusa inu so njega noter pelali v lopo sodne hiše inu so k njemu izklicali vso žovniršino.“ (Math 27)

I. Kader je ta dobrutlovi Gospud enkolku časa v soj krvi tam sedov, so grabel njega te beriči za negove svete roke inu lase inu so potegnil njega gor od zemle ter so k njemo zavpil, rekoč: „Vstani gor inu se oblec, zakaj ti moreš še dalej jeti!“ Inu koker s. Bonaventura prav: Tok so pelali njega te rabelni toku ranenga tam na placu, kir so njega gajžlal, sem inu kje vodil, deb on soje oblačila skupi zjesku, katire sa njemo te fantin saksebi zmetal inu stresel.

II. Kader pak ta sladki Jezus, katir iz krvjo vas oblit je soje oblačila otu oblečti, tedej je teku eden al njih več od teh imenitniši⟨h⟩ k Pilatušo, njih gospudo, inu so rekli: „Gospud,

[412]

mi smo tega Nazarenarja, koker ste vi zapovedal, prov dober zgajžlal. Kir pak te Judje njemo naprej mečejo, de je on sam sebe za krala teh Judov imenovu, zatori dej nam oblast, tok očmo mi njega špotlivu oblečti inu kronat.“ Pilatus pak je rekov: „Sturite iz nim, koker vi očte, de le te nevošliv inu hudoben Judje bojo potolažen inu nehal prosti, njega umoriti, zakaj on ni pregrešu, k smrti pelan biti.“ Koker hiter pak je ta služabnik ta odgovor prejev, je on vesev naglu teku k tem beričam jnu je djav: „Naš gospud je nam perpustu, de mi tega hudodelnika koker enga zmišlenga krala teh Judov imamo kronat, zatori očmo mi tega hudodelnika koker enga zmišlenga krala teh Judov kronat, zatori očmo mi ena nova norčja iz nim početi, de bomo mi tulkaj več hvala per teh Judah zaslužili.“ Le-te pošte so se vsi zveselil inu

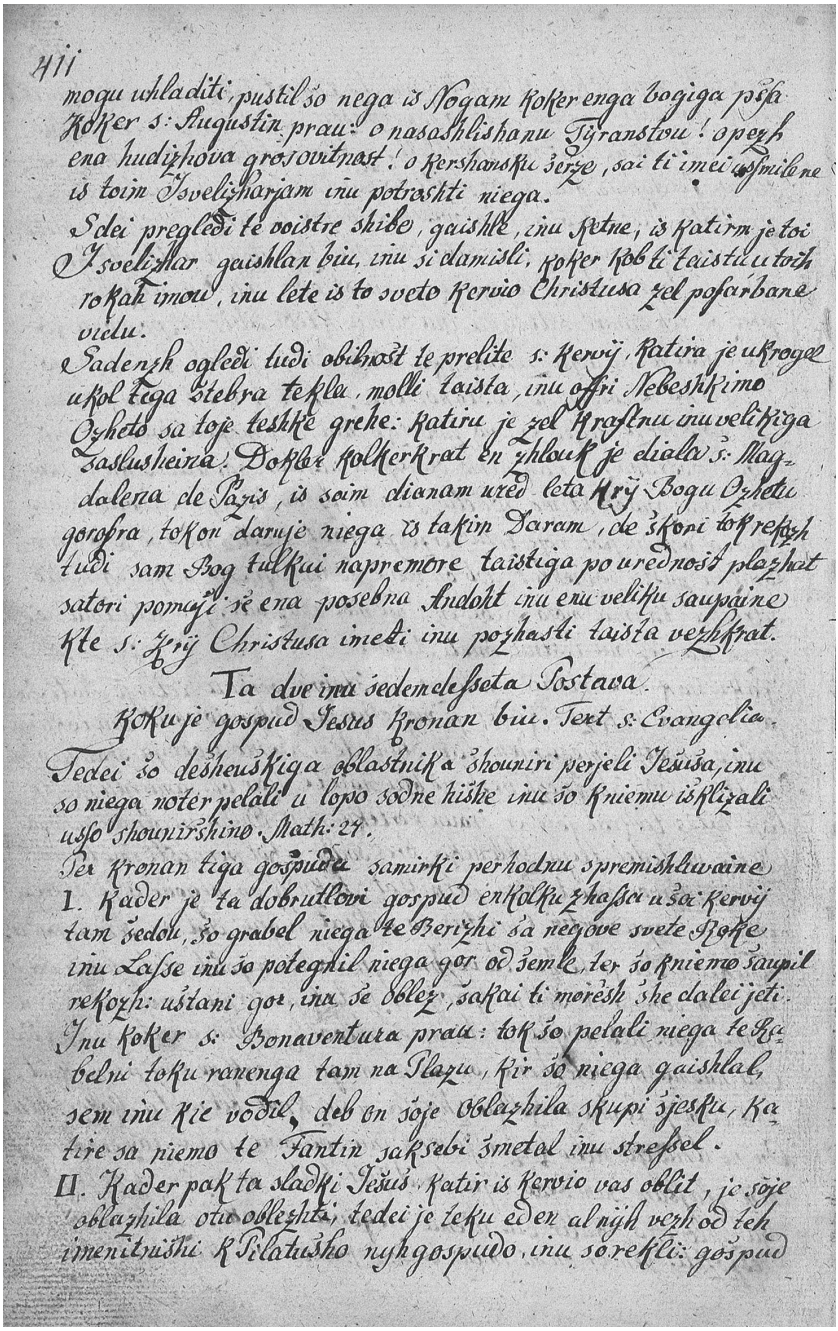

72. poglavje: Kako so Jezusa kronali s trnjem. *Poljanski rokopis*, NUK, Ljubljana. Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

skuz noterdajajne tiga satana so si oni kmal damisel'li, kaj očjo oni ž nim striti.

III. Kaj pak so stril, kader so nazaj peršli, to nam povedo te evangelisti s. Mateuš na 27., s. Marc 15., s. Joan 19. p. Tedej so perjeli te žovniri deželskiga oblastnika Pilatuša tega Gospuda Jezusa inu noter pelali v lopo sodne hiše inu so skupi izklicali vso žovniršno, njih tovarše inu Pilatušove ludi, deb Gospud Jezus zavol pričeočiga folka tulkaj več špota trpu. Koku pak so oni iz tem nadovžnim Jagnetam delal, le-tu je Mati Božja s. Brigiti rezodela, rekoč: „Kader je moj sin od stebra odvezan biv, takrat se je on obrnu k sojim gvantam, njemo pak niso nak dal prov se oblečt, dokler oni so ga vlejkli inu perganal, deb on hitu. Zatori kader je on od njeh naprej vlečen biv, takrat je on še soje roke v rokave vteknu inu taistkrat je on soj krvavi obraz obrisu ob soj gvant. Te stopine pak, kader je on kje pelan biv, sa ble povne krvi inu jest sem zamogla iz taistih dober spoznat, kam je on pelan biv. Kader je on tedej pelan biv koker en rezbojnik, takrat je on obrisu ta kri zupet od sojih oči dol."

[413]

Od tega velikiga nausmilena le-teh hudobnih beriču ta ubogi Kristus je biv od tega grozovitniga gajžlana tok zdelan, de negovu bovnu srce ene kraftne arcnije je zlo potrebnu blu. Le-ti dovi hudodelnik pak njemo ne samu neč niso dali, temuč tudi njemo tulkaj časa niso perpustil, deb se on v sojih narvečih bolečinah udehnu. Zatori so oni njega cbali iz nogam od stebra preč inu nega perganal, deb on soje gvante obleku. Kir pak ta napu mrtvi Kristus ni imov tulkaj moči, deb on gor sklonen biv mogu jeti, zatori premišlujejo te brumni vučeniki, de je on po vseh štirh, namerč po rokah inu nogah, ukol lezu inu je soje gvante, katire so te berič preč vrgli, skupi spravu. Ah, koga bi negov srce na bolelu, ktir to premišluje! Ah, kdu more to narveči zapušene Kristusov brez usmilena k srcu vzeti! Damisli, si o kristjan, koker kob ti vse premožejne toje duše po rokah inu nogah ukol lazti vidu inu soje reztresene gvante vkupej zjeskat. Bi ti kol mogu menti, de le-ta revni človk taisti Bog mogu biti, katirmo deset tavženkrat stu tavžent angelov služjo? Bi ti kol verjeti mogu, de ⟨je⟩ le-ta ubogi zgajžlani mož tiga nebeškiga Očeta edin sin biti mogu? Kej sa tedej zdej negov angelski služabniki? Zakaj oni njemo na

pomagajo negove gvante oblečti? Zakaj oni nemo na perneso ena mehka ruta, negove rane obrisat? Zakaj oni njemo na pernesejo ena kraftna špiža, negovu bovnu srce močnejši striti? O tega velikiga uboštva! O tiga vsiga zapušejna! Ta narbogateši Bug od vseh dobrut tiga svieta nima ene rutce, soja kri dol ubrisat, ne malu žavbe, soje rane zacelit, ne ene droftince kruha, soje bovnu srce ozravt. Kader pak je on žie soje gvante najdu inu skupi spravu, takrat oni njemo niso perpustil tulkaj časa, deb on

[414]

taiste biv mogu prov oblejčti, temuč kader se je on napu obleku, takrat sa te berič na nega planil iz sojim rezbojniskim rokam ter so njega vlejkel za lase inu podpazha od zemle gor inu so pelal njega iz velikim vpetjam inu zasramvajnam od tiga stebra preč, toku de [je] ta ubogi Kristus šele v hoj, koker je Mati Božja rekla, rokave obleku inu potem ta s. kri od sojga obličja dol ubrisu. Pomisli, o kristjan, koku milu je blu gledat, kader ta vas raneni Kristus je soje krvave oči inu obličje ob soja vovnata sukna obrisu inu vse kraje, kamer je on šov, iz soja roženfarbana krvjo pomoču! O te velike nadluge mojga Odrešenika! O tiga načloveškiga tiranstva teh nausmilenih rabelskih hlapcu! Komu bi se to srce na blu rezpočlu, kob eden iz sojim očmi biv mogu gledat, koku to nadovžnu Jagne tok jamrnu med tem derečim vovkam le-sem grede inu koku so oni tulkajn nausmilenu njega sem inu kje phali? Biv je ta ubogi Kristus zavol težkiga gajžlana tok bolehen inu opehan, de on brez velike bolečine ni mogu na sojih nogah stati inu je mogu, vender brez vse milost, suvan, vlejčen inu pohojen biti. O koku grenka je bla njemo, lubeznivmo Izveličarjo, le-ta hoja, kir on je vedu, de on k eni taki martri pelan bode, pred katira se njemo negovu srce inu duša gnusi. Kam pak so oni Kristusa pelali, le-to zapove s. Marka, rekoč: Te žovniri pak so nega pelali noter v lopo sodne hiše inu so k njemo izklicali vso žovniršino. Zakaj pak oni Kristusa niso na placu kronal, se je, koker se meni zdi, zavoltiga zgodilu, deb on potem v timu šemastmu gvantu inu špotliv kron tulkaj naznanš inu smesenš tem ludem naprej peršu. Zatori tudi oni niso pustil vsakatiriga v ta dvor, temuč so poklical le-te žovnirje Pilatuša, katirh je en tavžent mož blu. Ah, kaj kol je mogla ta revna mati taistkrat miselt,

[415]

kader je ona sojga lubga sinu toku nadležnu vidla, kje pelat, inu še ni prov vedla, kam očjo nega pelat. Ah, koku jamrnu je ona za nim postopala! Ah, iz ka za enim obmilvajnam je ona ogledvala negove krvave stopine! O koku globoku je šlu v nje srce, de le-ta draga kri iz nogam pohojena bo, katira te angeli v nebesih ne morejo zadost vrednu molti. Toku tedej je ona šla med drugim ludmi za sojim otrokam, noter da teh velikih vrat tega dvora Pilatuša, iz tem zaupajnam tam noter pridti. Te hudobni Judje pak so njo nazaj pehnil inu ja niso otel noter pustit, zatori je ona mogla povna bridkust zunej ostati iz težavnim mislam stiskana, kaj njek iz nje lubim otrokam bojo počel. Takrat pak so zupet peršli k nje te perjatel Kristusov, katir iz gol usmilena tiga grozovitniga gajžlana niso mogel gledat. Iz le-tem je ona k timo krvavimo stebru šla inu le-tam na soje kolena dol padla. Inu kader je ona ta velika obilnost te prelite krvi vidla, ah, Bog, koku je blo nje srce ranenu, ah, koku so tekli tukej celi curki teh sovz inu koku grenku je objokala ona iz vsem sojim perjatlam le-tu grenku gajžlane! Inu brez cvibla sa ostal oni le-tam noter da kronana Kristusovga inu so skupi spravlal ta sveta kri, kolker je njim mogoče blu. Kader je žie Kristus v ta dor Pilatuša peršu, tukej bi eden imov vidti, kaj za enu stekalše tiga folka je blu. Ta sivnu velik dor je biv cel povnu natlačen iz folkam. Te vikši gospudi pak druga gospoda, inu kar je kej posebniga blu, le-ti so slonel ukol nu okol v temu palastu Pilatuša v oknah. Te angeli Božji so stali ukrogel ukol v luftu inu so otel vidti, koku njih kral bode kronan, inu te peklenske pošast so tudi na le-ta žalosten spregled iz veselam gledal. Inu ti, kršanska duša, aku ti očeš vidti, koku ta kral

[416]

nebes inu zemle, katir od vekomej sem od Boga Očeta je požavban inu kronan biv, od teh ludi zdej h kralu teh Judov kronan bode, tok podej se ti v duhu v ta dor Pilatuša. Tam boš ti vidu, de vse te ceremonije, katire bojo v kronajnu enga pozemelskiga krala držane, so tudi na špotliva viža iz tem dobrutlovim Gospudam držali.

IV. Ta prva ceremonija, katira bo na dan tiga kronajna enga krala držana, je le-ta, de njemo negove gvante te navadne dol slečejo, de njeh svetlust skuz roke tiga škofa iz škrlatnim plajšam oblečen

bodo. Tok so tudi timo dobrutlovmo Gospudo, koker s. Mateuš prav, negove gvante slekel inu njemo zupet negov oblačilu cel da nazga dol potegnili. Tukej pomisli zdej, o kršanski človk, kaj je le-tu za ena žalostna ceremonija bla. Ta spodna sukna Kristusova se je že enkolku s krvjo sperjela inu persušila inu bla njemo iz taka glavtjo dol potegnena, de te rane sa sfrišane inu ponovlene ble. Tam je stav ta ubogi Jezus par nag pred tem lotrskim folkam inu se je sramovu iz grunt sojga srca, de je on toku na ena nasramna viža ogledvan biv, dokler ta dobrutlovi Gospud Jezus se je zupet enmalu biv oblejku. On se je tudi tresu na sojmo celmo telesu zavol tiga mraza inu bolečine, koker tudi zavol strahu tega martrana, katiru njemo naprej stoji. Te žovniri pak niso ne samu obenga usmilejna iz Jezusam imeli, temuč so tudi en grdu zašpotvajne inu posmehvajne iz nega delal. Koku kol je moglu vender mogoče biti, de le-ti trdavratni hudodelnik timo tok ubogimo možu so se še posmehvali, katirim bi se tudi te pse bli mogel usmilti. Tukej so oni cel blizu vidli, koku grozovitnu je on zmesarjen inu stepen biv inu koku ta roženfarbana kri po vseh krajih od njega dol teče. Tukej so oni vidli, koku on pod obličjam tok bled inu revn von vidi inu koku se on na celmo žvotu od mraza inu bolečine trejse. Tukej so oni videl, koku on v timo velikimo križu je tok potrpežlov biv, le-te sa ja tok jamrne

[417]

erči, de kdur le-te le premišluje, temu se more negovu trdu srce omečiti. Kolku veliku več ble le-te tedej enga takiga omečile, katir je iz sojim očmi vse le-tu vidu! Koku trdavratne so tedej mogle le-te doje srca biti, katire ne samu se niso usmil'le, temuč čez ta naprečasana nadluga še veselile. Kader je že ta dobrutlovi Gospud enkolku časa toku nag tam stav inu zašpotvan biv, tedej so oni njemo pernesli en ster strgan škrlatni gvant inu en cunast od molov sneden rdeč plajš le-sem, zakaj to je lohku verjeti, de oben nov al ster še dober plajš je biv, dokler taist je biv povn bleku inu ferdirban, kir ta dobrutlovi Gospud je cel povn krvi inu gnoja biv. Le-ta star umazan plajš so oni pernesli iz velikem zaničvajnam ter so se špotlivu perklanal pred tem Gospudam inu njih dva al terje so njega udel iz taistem po negovmu hrptu, cel špotlivim zadržajnam, koker oni otel njega kralevu oblečti. Inu kader so oni njemo le-ta gvant na hrbt djali, tok je dasegu timo dobrutlovimo

Gospudo li noter čez pov života dol, koker se iz besedi s. Mateuša očitnu dol vzame, katir le-tu oblačilu imenuje ena žovnirska sukna, katira je veliku kraj koker en plajš. Tok pomisli tedej, o duša, koku je to tulkaj grdu stalu, de ta dobrutlovi Gospud na zgornimo životu je scer enkolku biv pokrit, na spodnimo pak cel nag inu gov je biv. Inu v le-timo nasramnimo oblačilu je nekatere ure dovgu jeti mogu, namerč tok dovgu, de so njemo ta križ naložil. Tukej si zna vsakatir lohku damiselt, koku te lotrač so tega revniga Gospuda zašpotval, za gvant sem inu kje vlejkel, inu kar kul so si oni le damiselt mogel, njemo žalga striti, to je mogel dapovnenu biti. Ta dobrutlovi Gospud pak je tam stav koker enu potrpežlivu jagne inu je trpu vse le-tu zašpotvajne inu posmehvajne iz ta narvikši potrpežlivostjo. O zvestu kršansku srce, poglej, kaj za en špot inu zasramvajne uganajo iz tojim

[418]

Bogam inu koku ta peklenski si vse zmisli, deb Kristuso k večnimo špotu blu. Zavol tiga skaži tojmo Izveličarju za tulkaj veči čast, kolker več zašpotvajna je on zavol tebe pretrpu, inu objoki toja pregreha. De Gospud Jezus je zašpotvan biv v dveh oblačilah, namerč v enimo belmo inu rdečimo, bo skuz to belu pomenena[99] ta čistost negovga človestva, skuz to rdeču pak ta resnica negovga trplejna. Skuz to tudi skaže ta dojna sorta teh marter, iz katirm ta Cirku v trplejnu ocirana bo, namerč de ona je bela v divištov inu rdeča od krvi inu de ta Cirku skuz vse sorte rože na znajne da, de nje vudi zelene inu cvedejo, perneso v miru [lilije] inu v voski rože, zatori prav ona iz djajnam inu v miru ena lilja teh divic, rdeča od krvi, inu v voski ena roža teh martrnikov.

V. Kader se je že ta cela množca Kristuso dovgu posmehvala, tedej so djali te žovniri k njemo: „Gospud kral nej se usedejo na njeh kralevi tron, de mi njem kraleva čast skažemo inu kralevu kronat zamoremo.“ Tedej so oni nega posadil iz velikim vekam inu posmehvajnam iz golim žvotam na en kamen, katir je biv en kos od enga okrogelga sivga stebra tri pedi visok inu šest pedi debu, koker še današni dan v cirku svetiga groba v en kapelc se vidi inu od teh romarju češenu bo. Na timo mrzlimo inu trdimo kamnu je tedej ta kral te časti, katir je od vekomej na timo božimo tronu te časti sedov inu je čaku iz trepetajnam, kaj oni nemo bojo dalej

stril. Zdej poglej tedej, o kršanska duša, kaj je ta satan sojim služabnikam za enu strašnu djane noter dav. Od začetka tega svieta noter da le-te ure ni blu šlišat, de bi kedej enga človeka iz trnam bli kronal. Inu bi si tudi le-ti rabelski hlapci nigdar kej takiga na bli damiselt mogel, kob njim ta peklenski duh na biv noter dav, zatori iz tiga noterdajana sa tekli nekateri kje, sa orezal nekatere dovge trnove šibe inu so pernesli taiste naglu kekej. Le-tu trne, od katirga je ta krona za Kristusa narjena bla, bo latinsku imenvana rhamnus, po nemšku pak štihdorn,[100] katir ukol tega

[419]

mesta Jeruzalem na vseh nivah per cestah inu mejah obilnu rase. Le-tu trne je to narteži inu vostrejši med vsem trnam, tega listje je dovgu inu vosku, vse negove veje sa dovge inu močnu bodeče, katire sem inu kje sa povnu špičastga trna. Inu po spričvajnu s. Hironima imajo le-ti ena taka natura, de oni vse, kar se pertaknejo, na sebi drže inu ranjo. Le-ti trn imajo en poseben lošt inu nagnejne k te krvi teh ranenih, jnu kar oni zbodejo, le-tu tudi iz strupam napovnejo al sterpenu sture. K timo le-ti trni niso tok mehki koker našga kraja trnu grmi, na katirih drnule rasejo, temuč so tok špičast inu trdi, de en tak trn skuz kust, aku ni predebela, zamore predrt biti. Iz tiga tok trdiga špičastga, bodečiga, dovgiga, sterpenga inu krviželniga trna so spledli timo dobrutlovmo Gospudo ena krona. De bi pak njemo le-ta ena več bolečina delala, zatori so spledli le-te krvižejni rabelni taista iz taka kunštjo inu hudobija skupi, de ta več dev teh trnu noter pruti glav je ubrnen biv. K timu le-ta krona ni bla tok mejhna al li okrogla koker en krancel, temuč ona je bla velika inu vsoka, revnu koker en klobuk, de ona ni samu zgori to teme, temuč tudi to čel, sence, čpina inu skori cela glava bi pokrit mogla. Zdej premisli, o kristjan, koku se je te žlahtni natur Kristusov gravžal, se je njemo negov cev život trejsu inu negovu bovnu srce se je ukol obrnilu. Dokler on je dober vedu, de njemo le-ta krona ena taka bolečina bo ubodila, katira vsa človeška pamet bode presegla. Ja, on je dober vedu, de kulker kul je tudi to gajžlane grenku blu, tok bode to kronajne vender veliku grenkejši inu več bolečina delal. O ubogi Jezu! Meni se že gnus pred tabo, kir si jest le-te bodeče trne samu damislim! Kaj za ena groza tedej je toja žlahtna natura obšla, kader si ti na le-te iz očmi pogledu. O bolečina toj sveti glav! O bolečina

toj sveti čpin
[420]
inu mežganam! Ah, kaj je mogla ta za ena bolečina biti, aku le-ti sterpeni trni [so] imeli noter vtisnen biti. Ah, koku bo toja s. glava le-te martre prestat mogla! Kok veliku je nek mogla toja potrpežlivost biti, de si se od teh peklenskih hudodelnikov tok hudu pustu mesart. Ti si ja zamogu se pertožt inu prašat, kdu biv njim ena taka oblast dav, tebe toku kronat, kir le-tu brez vedena inu pervolejna tiga sodnika se je zgodilu. Vender ti le movčiš koker enu jagne inu se pustiš da naziga slečti, špotlivu oblečti inu zasramvati, koker kob ti po sturjen sodbi tiga sodnika dovžan biv trpeti. O za resnica, to je ena železna potrpežlivost, od taistih se pustit toku iz sabo delat, katiri obene oblast ne pravice h timu imajo. O moj narpotrpežlivši Jezu, dadeli gnada, deb jest v te potrpežlivost za taboj hodu inu se ne toku namarnu zavol ene mejhne kervice al zuprne besede togotiv! Kader je ta bodeča trnova krona cel popolnama narjena bla, tedej so postavl le-ta te rabeln timo dobrotlovmo Izveličarju na negova s. glava inu so potlačil taista iz palcam tok globoku noter, de te trni ne samu skuz ta sveta glava, temuč tudi skuz možgane, skuz čel, skuz čepina inu senze skuz šli. Takrat je začela ta s. kri tulkaj zlo iz te ranene glave dol tečti, de je scurkama po čel, nosu, licah, vratu inu laseh dol tekla, koker je Mati Božja s. Brigiti rezodela, rekoč: „Ta trnova krona je tok grozovitnu ta narsvetejši glava mojga sinu prebodla, de negova s. kri v negove usta, v negova brada inu v negove ušesa je dol tekla.“ Tudi spričuje s. Izidorus, de te trni so njemo globoku skuz
[421]
mažgane ta čepina predrli. Taisti murski trni sa znotri votel, zatori sa le-ti se navzel te krvi od Kristusove glave. Pomisel, moja duša, kaj je le-tu za ena načloveška bolečina bila, katira je toj narlubši Izveličar takrat trpu. Ta skušna nas uči, de taisti vud, katir se v en trn zbode, koker ogen peče inu zlo uteče, kaj je tedej ta špičasta trnova krona za naizrečena bolečina obudila timo narkrotkejšimo sinu Marije, katirga cev život je ene mehke inu gosposke nature biv, kir le-ta je od Svetiga Duha samga uštavten biv inu od te naržlahtniši Divice rojen biv. Inu le-ti špičasti trni njemo niso v en prst, roka al noga bli noter vbit, temuč v negova narsvetejši častitloviš Božja glava, katir part tega človeškiga života

med vsem udim narobčutliviš inu to ranene taistiga narnavarniši je, kir v glavi ima ta duša soje narveči djane inu le-tam sa te žile tega spajna, katire brez navarnost tiga živlena na morejo ranene biti. Kaj pak za ena naizrečena bolečina je takrat ta ubogi Kristus občutu, kader so njemo to trnovo krono ne samu dol potlačil, temuč tudi iz palcam po glav nabival, koker od tega te s. evangelist složnu pričvajne dajo, rekoč: Oni so vzeli ta trst inu so ž nim na negova glava butal. Ah, te načloveške martre! Ah, te naizgruntane bolečine! O moj Bug, kaj je moj narlubeznivši Jezus trpu! Ah, koku je blu mogoče, de on je mogu to prestat! Dostkrat se vidi, de nekater bo le enmalu na glavo udarjen, inu vender za mrtviga dol pade al scer vse soje dni eno bolečino inu zmamleno glavo imeti more. Tudi mi vemo, de bolečina te glave je toku velika, de njeh dosti zavol tiga obnori. Koku je tedej

[422]

mogoče, de moj Odrešenik k slehernimo žlaku ni za mrtviga dol padu al to narmejn na občutlivost se zgubu. O kaj je blu letu za ena bolečina, kader so nega iz tem trstam po glav tovkel inu te trne skuz koža inu kosti noter v mežgane dognal! Tukej imaš ti vedti, de trst sa doje sorte. Nakateri sa na kolencah tenki inu se lohku zlomjo, katir več dev per bajarjah rasejo, drugi pak so debel inu močni, imajo tudi dosti lesa inu grče debele, iz katirm se eden ranti al cel da smrti udarti zamore. Inu en tak močan, debu gerčast trst so dali te žovniri timo narkrotejšimo Gospudo iz damišlenim burkem v negova roka, inu iz enim takim so oni butal na negova sveta glava. Zavoltiga kolkerkrat so oni njemo en tak žlek na negovo glavo dal, tolkukrat se je pretresu toj dobrutlovi Gospud na sojmu celmu žvotu, negove oči v glav so se premeknile, negovu srce v truplu je gor poskočilu, negova farba je obledela, ta bolečina je njemo predrla skuz vse žile inu kosti inu on je reku iz enim srčnim zdihvajnam: „O boli, o boli!“ Pomisli tukej, moja duša, kaj za ena načloveška bolečina je toj sladki Izveličar v sojmu kronanu za te trpu, inu aku ti prov premišluješ, tok moreš ti spoznati, de to je ta narveči čudež, de Kristus ni umru al zavol naprenesene bolečine cel ob pamet peršu. Dokler damisli si ti, koku strašnu tebe zaboli, kader se ti ob en trn zbodeš inu taistga na moreš kmalu vnkej spravti, dokler ta gled zdajc cel vroč rata, se začne gnojiti inu

slaba kri sturi inu tebi naprenesena bolečina dela. Našmo lubimo Izveličarju pak ni le en sam trn, temuč tulkaj veliku dovgih, trdih, špičastih, sterpenih inu krviželnih trnu v negova

[423]

glava noter zatovčenih, inu scer tok globoku, de nekateri sa na stran, nekateri na čelu, nekateri zad za ušesam, nekateri na sencah inu nekateri kje dergi ven predrli. Kolk trnu pak ti menš, de so tojmo lubimo Odrešeniko negovo bolehno glavo predrl? S. Vincentius za trdnu drži, de je le-teh dvainusedemdeset blu, inu de le-tu je resničnu, to skaže ta prt na grob Kristusovim, katir še da današniga dne bo v Turin v timo kraj Piemont hranen, v katirmo na glav Kristusa dveinusedemdeset velkih kapel krvi od te trnove krone iz glave sa von potegnene ble, skuz le-te tulkajne trnove zbodke je bla ta bovna glava Kristusova tok zlo prebodena, de ta cela čpina neč druziga koker gole lukne inu te Božje mežgane neč bel koker golu trplejne je blu. Ah, te naizrečene bolečine! Ah, ah, tega naizgruntan⟨g⟩a trplejna! Koku je vender mogoče blu, de ta tok zdelan Kristus ni v omedlevca padu? Inu koku je blu mogoče, de on ni vse občutlivost obropan ene nagle smrt umru? Ah, ah, k sojmo še večimo trplejnu more on še živeti, inu je vender bel koker napo mrtov, on more živeti, inu je nemu vender to živlene grenkejši koker ta smrt! Ah, Bog, kaj za ena bolečina je njemo delala ta velika šeroka inu težka trnova krona! Ah, Bog, koku so njega te dovgi sterpeni trni sivnu zlo bodli! Ah, Bog, koku je nega to prebodenu ranenu čel tulkaj bolelu! Ah, Bog, koku je nega negova cela kronana glava bolela! Ah, koku milu je obraču on taista vsa bolehna glava kmalu kje, kmalu sem! Ah, koku jamrnu je vzignu on le-ta zdej gor, zdej dol! Ah, koku milu je blu vidti, kader je sin Marije, naš Izveličar, soja vsa prebodena inu krvava glava

[424]

kmalu na le-ta, kmalu na ta druga rama nagnu, inu vender nobenga pokoja ni nešu, temuč kolker dalej je trpelu, tulkaj več je blu to trplejne inu martra. Dokler te sterpeni trni so zbijal inu zdelval v te sveti glav, oni so pekel inu žgal, koker keb zgol ogen bli, oni so bodel inu rezal, koker keb zgol noži bli, inu kolker dalej sa v glav tečal, tulkaj hujši so zdelval inu tulkaj veči je bla ta naprenehana bolečina. O brumnu kršansku srce, je kol mogoče,

deb tebi ta martra Kristusova k srcu na šla? Je le mogoče, [deb] ti iz to kronano glavo Kristusovo obenga usmilena na imov? Ah, dadeli Bog, deb ti le enga samga od le-teh dvainusedemdeset trnu v toj glav imov, tok bi se toje trdavratnu srce kmalu k usmilenu umečilu.

VI. Zdej očmo mi tudi spregledat, kaj so te Judje Kristuso za ena čast skazal inu koku so njega po njegovmo kronano počislal. Ah, kdu oče brez groze od tiga pisat inu brez bridkust sojga srca na to miselt! Tam na Boga pozablenim hudodelnikam ni blu zadost, de oni so to telo Kristusov od zgori noter da spodi iz gajžlam inu trnam stepel, temuč oni so otel tudi še zravn tiga ta žlahtna duša iz vsem sortam zašpotvajnam stiskat inu zmartrat. Zatori so oni vas špot najn obejsel, katirga so si mogel damiselt, inu kar si samu niso damisel'li, to je njem ta hudi satan noter dav. Ta ubogi Kristus je scer tok dober pred koker v sojmo trplejnu dosti špota, feržmagvajna, zaničvajna inu preklinvajna šlišat inu prestat mogu, pak to zašpotvajne, katiru se je njemu v kronanu pergodilu, je preseglu te spredne vse skupi, dokler le-tu zašpotvajne ni samu to truplu al ta duša sama, temuč telu inu duša naenkrat skupi zadelu inu iz narvikši bridkustjo napovnilu. To prvu zašpotvajne je blu, de so oni timu

[425]

ubogimo kronanmo kralu en votu trst iz špotliva postrežba v negova desna roka namest enga sceptarja dali, k enimo špotlivmo znamnu, de negovu kralestvu je enu neč, koker en trst, katir znotri je votu inu prazen, inu so k njemu rekli: „Gospud kral, tu vzemite, kje ta kralevi sceptar, de te Judje vas nad le-tim bojo spoznat inu za sojga krala držat mogel.“ Ta narkrotkejši Gospud vzame cel ponižnu ta špotlivi trst od njih gor, inu koker keb on njeh bogat dovžan biv, je on držu tega nakvišk v soj desni roki. O kaj za ena ponižnost, o kaj za ena potrpežlivost! Ta narvikši kral nebes inu zemle se pusti držat za enga trapastga krala inu je pokoren tem porednim narzanikrnišim ludem. Kader je on še ta krona na glav, ta škrlatni plajš na hrbtu inu ta sceptar v rokah imov, takrat bi imeli iz zavzetjam vidti inu šlišat, kaj je tukej za enu zašpotvajne inu posmehvajne postalu. „Ej ej,“ so oni k njemo djali, „zdej si ti prov lepu ociran, zdej si ti prov podoben enimo pravmo kralu! Ej,

koku stoji tebi ta krona tok lepu! Ej, koku se tebi tulkaj lepu rajma ta škrlatni plajš! Ej, koku stoji tebi sceptar tok lepu!“ Potem so djali eden k drugimo: „Poglejte, kaj za enga tok lepga krala imajo te Judje, poglejte, koku se on zna tok perpravn v to vižane skazat! Zatori očmo mi kje jeti, nega molti inu v imenu teh Judov njemo se podvreči.“ Tedej so šli eden za tem drugim al tudi njeh več skupi inu so pred nim poklekvali, koker s. Mateuš prav:

[426]

Inu so djali iz špotlivim besedam k njemo: „Bodi počešen, ti kral teh Judov.“ Inu kader so oni to govaril, so se njemo spakval inu kremžil, jezike pruti njemo ven stegval, nemo posmehval inu v vajn pluvali, ja, iz ena beseda, kar kol so si oni nasramniga inu naspodobniga skuz noterdajajne tega hudiča zmiselt mogel, taistu vse so nad nim dapovnil. Inu kader so oni zupet gor vstal, tok so oni tega krotkiga Gospuda zupet v negov s. obraz bili. Tukej obstoj ti, moj brumni kristjan, inu pomisli sam per sebi, koku je to nasramnu zašpotvajne tiga dobrutloviga Gospuda toku zlo bolelu. On je biv tok povn bolečine, de on obenga zravga vuda na sojmo životu ni imov. Inu zravn tiga je biv tulkaj nadložen vidti, deb se te kamni čez njega bli usmilt imeli, vender je on mogu le trpeti, de negovi rabelni namest tega usmilena so njega še tok grozovitnu preklinval, zašpotval inu njemo se posmehval. Inu le-tu zašpotvajne je nega bel bolelu koker ta bodeča trnova krona inu te vojster, strpen trnov zbodk. Pak per timo še ni obstalu.

VII. Dokler kader sa te hudobni hudičovi služabniki videl, de oni si vsem le-tem zašpotvajnam tiga ponižniga Gospuda na morejo v napotrpežlivost perpravt, takrat so oni še bel se resrdil. Zavoltiga, od sterpene jeze perganan, sa oni njega iz ploska roka v negov obličje bili, nekateri so njega dregal iz pestjo pod nos, eni so njemo skraspal iz noftmi negove svete lica, drugi so pukal te lase iz glave inu brade, nekateri so njega cbali iz nogam po negovi s. stran, nekateri so njega tovkel iz palcam po negovmu s. hrptu, eni so nemu vzel ta trst iz roke inu so iz le-tim njemo nabival iz vsa močjo ta trnova krona na negova glava tok zlo, de so njemo te trni iz globoku v negovo glavo šli, dokler te morski

[427]

trst[?]i sa težki inu udarjo trdu, inu dokler Gospud Jezus je enga mehkiga života biv, sa se videl te trni, en dev med koža inu mesam, zravn glave, per ušesih inu odzad prost ven jeti. Tedej je tekla ta roženfarbana kri od glave tiga nedovžniga Gospuda po negovmu s. obrazu inu vratu dol, de sa se njemo te lasje od te krvi skupi sperjel inu persušil. (a) To četrtu prelivajne te krvi Kristusove, iz tem trekim vred, je blo to zaslužejne našga izveličajna. Skuz negovu prelivajne inu rane sma mi zrav postal. (Esehias 53)[101]

VIII. Inu oni so v vajn pluval inu so spremenil to angelsku obličje tok zlo, de obenimu človeku ni biv več podoben. Inu se lohku verjame, de ne samu te ajdje, temuč tudi te Judje skupama so na Kristusa pluval, de on taku ne dergač koker en zgol smrkel inu plunk je biv vidti. H timo je to zašpotvajne tulkaj hujši postalu, kir so vsi iz enim glasam vpili, rekoč: „Pfuj tebe! Si ti en kral?“ Tok znaš ti tudi dober premišluvati, koku so oni med sabo govaril: „Poglejte, kaj za enga lepga krala te Judje imajo!“ Inu toku so zašpotval oni tega dobrutlovga Gospuda iz vsem sortam špotlivim besedam, zadržajnam, znaminam inu tepejnam. O grozovitna sramota! O naprenešenu feržmagvajne! Ima tedej ta večni Sin Božji toku zaničvan biti, koker bi on biv ta narporedniši med vsem ludmi? Ima tedej ta kral vseh kralov od teh porednih potepuhu koker en špotliv kral češen biti? Ima tedej le-ta, katir ves voln sviet iz trem prstem gor drži, en prazen trst v soj roki nosti? Ima tedej ta poredna sadrga špotlivu pred le-tim na kolena padat, pred katirim

[428]

vse kolena v nebesih inu na zemli se morejo pregent? Bojo tedej le-ti smrdlivi kojnadirski hlapci taistu obličje zapluvali, katiru te angeli iz luštam inu veselam gledajo? O moja duša, pomisli, koku je tiga naršpoštenšiga Gospuda zavol tiga nasramniga zašpotvajna sivnu zlo to srce bolelu inu grenka bolečina delal! On je biv tulkajn povn bolečine inu bridkust, de on obenga zravga uda na sojmo celmo žvoto ni imov, inu je tulkaj nadložen biv vidti, de tudi te kamen čez nega bi se bili imeli usmilti, vender je on mogu trpeti, de negov rabeln namest tiga usmilejna so njega tok grozovitnu preklinval, zašpotval inu hudo držal. O brumni kristjan! Si ti kej takiga kedej slišu, deb iz enim ubogim grešnikam toku nausmilenu bli zdelval? Je tudi kedej en človk

trpu, kar ta vredni Sin Božji tukej trpeti more? Pomisli, koku grenku je timo ubogimo Jezuso djalu, kader so oni nega tok nausmilenu v negov žlahtni obraz bili, dokler negovu s. obličje je blu še poprej od teh pogostnih žlafrnc, katire je on v hiš Anasa inu Kajfeža prejev, celu ranen inu debel uteklu, zatori si znaš ti lohku damiselt, koku je nega takrat zlo bolelu, kader so nemu tok nausmilenu na te utekle inu ranene lica ne le ena, temuč cel dost žlafrnc dali. O katir jezik zamore le-ta velika bolečina vun zreči, o katira roka zadost popisat! Čez le-ta bolečina se pertoži Kristus per s. Brigiti, rekoč: „Moje čelust sa od teh žlaku inu dregana gor utekle inu moj zobje inu lica sa cel hudo skupi potegnen bli.“ Koker biv on otu reči, de so oni njega tok trdu pretepal, de so njemo negov zobje klepetal inu de zavol velikiga utoka ta sveta koža negovga

[429]

obraza je močnu napeta inu nategnena bla. Tudi si k srcu vzemi, koku zlo je tojga Odrešenika bolelu, kader je on večkrat trdu iz tem trstam po glav udarjen biv, skuz katira se je zgodilu, de te svete mežgane zadete sa skupi iz krvjo po negovmo svetmo obličjo dol tekle inu tudi znotri v negovmu vratu inu ustih scurkam dol lila. Toku je biv ta dobrutlovi Gospud na jezik inu v ustih cel povn krvi inu ni druzga vun pluvav koker gola kri. O bolečina te grenke martre mojga Izveličarja, katira on za moje grehe trpet more! Ah, de meni moje srce se od usmilena na rezpoči, kader jest od take nazašlišane martre šlišem inu videm! Sedov je tedej moj stepen Jezus par nag na timo mrzlimo kamnu ves ranen, na sojmu celmu truplu zmrzu inu negova glava je bla njemu iz dvainusedemdesetim trnim prebodena. Ta sveta kri je kapala šele dol na njegove svete roke inu prs. Negovu cartanu obličje je blu njemu od te krvi, utoka inu plunku teh Judu inu ajdov tok nagnusnu spremenenu, de vse gledovce je ena groza obšla, inu dokler te Judje inu ajdje so dosti česna jedli, zatori so smrdeli le-ti smrklu plunki tok hudo, de ta ubogi Jezus od tega česnovga duhu inu smradu je cel oslabu. Iz ena beseda, ta zmartran Kristus je biv tok hudo zdelan, de kob na biv ta hudič te srca teh služabniku kamnitne sturu, tok bi namogoče blu, de oni njega v en tok jamrn podob brez usmilena bli gledat mogel. Ti pak, o kršanska duša, imej enu srčnu usmilejne iz tojim sladkim Izveličarjam, poklekni

v duhu pred njega dol, ogledi njega iz žalostnim srcam inu si damisli, koker keb on tebe toku nagovoru: „O moj otrok, poglej, koku jest, toj Bog, tukej na timo

[430]

mrzlimo kamnu sedim inu na duš inu teles iz težavam napovnen sim. Na moj glav nesem jest ena trnova krona inu moja iz možganam čepina je iz dveminusedemdesetem trnim prebodena. Moje obličje je od tiga otoka, krvi inu plunku tok nagnusnu, de mene obeden brez groze pogledat na more. Moja brada inu lasje so skori vsi zrovan inu moje lica sa hudo skraspane. Ta roženfarbana kri iz tem belim mežganam zmešana teče meni brez prenehajna od glave po mojim obrazu, životu, inu vse, kar jest požrem inu splujem, ni druzga koker kri. Moj zgorni život je še nasramniš slečen, iz nagim životam sedim jest na timo golmo kamnu inu sim tok zlo od mraza premru, de se jest na vseh udah trejsem. Ja, jest tok zdelan von videm, deb se tudi kamnitne srca čez me imele usmilti. Inu čez vse le-tu se meni še zravn tiga posmehujejo inu bom hudo držan, vender trpim jest vse potrpežlivu inu movčim k vsemo mojmo zašpotvajnu, akulih taistu meni več bolečina dela koker te sterpeni trni. Ti pak, o moj otrok, [nočiš] te narmajnši feržmajdk besede zavol mene trpeti, temuč začneš zdajc uštevat inu na vsa špotliva viža feržmagvat inu se mašuješ, kolker ti je mogoče. Se pak to prav, po mojeh stopinah hodti?“

IX. Tok si vzemi tedej k srcu, o kršanski človk, to nadovžnu trplejne tojga Odrešenika. Poglej, koku ta edin Sin Božji, ta kral teh angelov inu vseh stvari, tok špotlivu inu nausmilenu bo ukol vlejčen koker ta naumna živina inu koker ta narhudobniš hudodelnik. Poglej na negova krona, sceptar inu negov gvant inu uči se iz tiga ponižen biti. O za obklagvati je, tiga dobriga Gospuda

[431]

predse vzeti inu premišluvat. Dokler ta kri je tekla povsod od njega po negovmo vrat inu ubrazu dol inu te sovze sa tudi milu tekle iz negovih oči, te plunk sa ležal njemo pod očmi, de ta sladki Jezus obenimo človeko ni več biv podoben. O moj Jezu! Kje je naša potrpežlivost v te zuprnost, koker si ti, večni Sin Božji, taka velika martra zavol nas potrpežlivu pretrpu?

Ta triinusedemdeseta postava
Koku je Pilatus Gospud Jezusa timo folku pokazu v te trnovi kron inu timo škrlatnimo plajšu

Tekst s. evangelija.

„Na tu je Pilatus šov von inu je reku k Judam.“ (Joan 9, 4)
Andohtluva duša, kar se je da dosihmav godilu, le-tu so te Judje inu ajdje iz hudobije sturil, le-ta skrivnost pak je Kristus sam napravu inu skuz sojga S. Duha Pilatuša tok napelu, de on njega timo folku ima pokazat, dokler na sodni dan se on tudi bo celmo svieto toku pokazu inu tem grešnikam naprej vrgu, kaj je on nim sturu inu kaj so oni njemo sturil. Zatori povzigni zdej toje notrajne uči inu pogledi v duhu na tiga, katirga ti al k tojmo pogublenu al k tojmo izveličajnu na sodni dan iz tojim telesnim očmi boš gledu. Le-tu pak se je toku godilu.

I. Kader so se te žovniri iz tem zašpotvajnam Kristusa zadost nasitel, zdajc nekateri na tu sa tekli k Pilatušo inu so djali: „Gospud, mi smo tiga hudodelnika prov dober zdelal. Kaj očmo mi še dalej iz njim početi?“ Na tu prav Pilatus: „Perpelite njega sem k meni, de bom jest njega vidu.“ So tedej pelali tiga dobrutlovga Gospuda iz štrikem zvezanga inu na negovmu celmu

[432]

žvotu nausmilenu zdelanga pred Pilatuša. Koker hiter je nega Pilatuš v taki podob zagledu, takrat se je on prestrašu prov od srca inu je imov enu veliku usmilene iz nim. On je pogledu njega od glave noter da nog inu je mislu, to je namogoče, de se te Judje na imel usmilti, kader bi oni njega v takimo revnimo stanu nagledal. Zavoltiga je on sklenu, Kristusa v tak podob, koker so njega te služabniki zmesarl, vsem gledovcam naprej postavt, katiru pergodejne s. Joanes toku popiše: Pilatus je zupet vun šov morebiti na en genk inu je reku k Judam: „Zdej pošlušajte, jest očem njega vun pelat, de bote vi videl, koku sem jest njega pustu štrafat, inu

spoznali, de on veliku hujši inu ostrejši je martran biv, koker je on zaslužu, inu de jest obene kervice na njemo na najdem.“ Kader je Pilatus le-tu oznanu, na tu se je ta folk skupi zbrav, deb oni njega vidti mogli, te vikši pak sa stali bliži per Pilatušo. Pilatus pak je noter šov inu je ukazu, k njemu Gospud Jezusa ven pelat. Inu kader je on njega vidu, se je on zavzev, de so oni njega toku stepel inu tok špotliv kronal inu oblekel, inu ni imov obenga cvibla, te Judje bojo en usmilene iz njim imeli inu njega prostiga pustil. Inu v te majng je pustu Jezusa za sabo pelat.

III. Šov je tedej Pilatus naprej inu za nim so pelal tega nadovžniga Jezusa, inu toku je vun šov ta nebeški kral med rokam teh rabelnu inu beriču inu je nesu na soj glav ta trnova krona, čez soj život ta strgan škrlatni plajš inu v soj roki en votu trst za en sceptar, iz štrikem inu železnim ketnam koker en rezbojnik trdu zvezan inu na sojmo celmo truplu zlo ranen inu s krvjo prelit. To nedovžnu Jagne je blu tudi tok trdu inu trudnu inu tulkajn povn bolečine, de je komej še jeti al stati moglu, dokler negove rane sa ble ostudne inu negov cev život je biv

[433]

s krvjo oblit. On je tudi komej gledu zavol te krvi, katira je njemu čez oči dol tekla, nobeden ga ni obrisu, nobeden ni en usmilene iz nim imov, zunej soje žlahtne inu žalostne matere, iz nekaterim malim brumnim ludmi, le-ti pak njemo niso mogel pomagat.

IV. Pilatus je stav na timo visokimo ganku pred soja hiša, postavu je tiga sladkiga Jezusa zravn sebe na ena stran inu tiga rabelna zravn Kristusa. Ta kri pak je še tekla od njega, dokler kamer kul je on stopu al stav, tam so se vidle negove stopine, kir na temu žlahtnimu telesu Kristusum uben zrov inu cev krej ni biv najdti, katir bi na biv prebit. Dokler koker se bere, tok je s. Brigit rezodetu blu, de teh ran Kristusovih jih je blu pet tavžent štirstu petinusedemdeset. O koku strašnu je blu to gledat! Brez cvibla se je ta gmejn folk zavzev, de so tega Gospuda tok zlo stepel, njegovi sovražniki pak so per timo imeli en vesele. Naspruti pak je padla njegova žalostna mati v ena omedlevca, kader je ona to nadovžnu telu sojga narlubšiga sinu toku stepenga inu reztrganga vidla, de ta narvikši kral je tok špotliv kronan inu zašpotvan biv.

V. Kader je Pilatuš toku tam stav, vzigne on gor na eni inu ta rabel na te drugi stran Kristuso ta plajš gor inu je iz glasna štima, deb vsi Judje, katir sa na timo trgu stali, šlišat imeli, k nim reku le samu te dve besedi: „Ecce homo!“ Poglejte, kaj za en človk! On se je nad le-ta strašna podoba Kristusova tok zlo prestrašu, de je blu vidti, koker deb on od zavzetja inu usmilena obene besede več zrečti ⟨na mogu⟩, koker same le-te: Ecce homo! Pole, kaj za en človik! Koker biv on rekov:

[434]

„Aku je on vas v kom režalu, zatu je on, koker vi vidte, bel koker zadost posvarjen inu poštrafan biv, inu kir vi pravte, on se je za enga krala imenovu, tok vidte, de je on zadost za taista beseda zašpotvan inu tepen biv.“ Inu zavoltiga je on gor vzignu ta škrlatni plajš inu pokazu vsem Judam, koku so oni negov život stepli, de on skori nobenimo človeko temuč enimo gobovmo glih vidi. To kazajne na Kristusa pomeni, kader ta mašnik povzigne ta hostja, koker bi on rekov: Ecce homo! Pole, kaj za en človk! Tukej si ti damisli, o človik, koker deb ti tudi na timo velikimo trgu med tem Judam stav inu Kristus sam le-te besede iz umrjočim glasam k tebi govoru: Ecce homo! Pole, o človik, o grešni človik, poglej name ubogiga človeka! Poglej me od glave noter da nog, obrni me ukol inu ukol inu preglej me na vseh krajeh. Inu le prov poglej, al ti tulkaj zravga na meni najdeš, deb ti en prst mogu kje pertisent. Poglej, o človik, mene ubogiga človeka, katir jest sim spremenen, de jest obenimo človeku nisem več podoben. Poglej, moj lubi otrok, koku sim jest tulkajn povn ran inu bolečin, de jest na vem, kam bi se djav. Poglej, koku sim jest tulkaj povn krvi inu gnoja, de se jest sam sebi gravžam. Poglej, koku sim jest ubožu, de jest tudi ene nit nimam, mene pokrit. Poglej, koku sim jest tok zlo zapušen, de ni človeka, katir bi meni le moje obličje obrisu. Poglej, koku sim jest toku zlo zbolu, de jest moje glave ne morem obrnit brez velike bolečine. Poglej, koku je mene tok zlo mrez prevzev, de se jest na vseh udeh tresem. Poglej, koku sim jest tok zlo opešu, de jest na mojih nogah na morem več stati. Poglej, koku sim jest znotrej tok povn trplejna, de se meni moje usrčje skori oče odtrgat. Poglej, koku sim jest tok zlo zašpotvan, de jest koker en zmišlen kral ena trnova

[435]
krona, en škrlaten plajš inu en votu trst nosem. Poglej, o človik, mene revniga človeka inu pomisel, al tudi more ena revšna damišlena biti, katira bi jest nad mano na imov. Je tedej mogoče, deb se jest tebi na smilu? Imaš ti tedej enu cel tok kamnitnu srce, katiru se na pusti omečiti? O trdu srce, imej enu usmilene z manoj, ubogim človekam, inu na sturi meni saj več žalga iz tojim grehi, dokler verjem meni, de meni toj grehi več težavo delajo koker vse moje rane inu bolečine! Deb tedej en vsakatir ta obmilvana podoba Kristusova prov spoznov, tok očem jest taista od uda do uda popisat, ne koker si biv jest sam zmislu, temuč koker je taista S. Duh v Svetmu pismu zložu inu koker je taista podoba še današni dan v grobu v ta prt noter vtisnena vidti. Prvič, kar zadene to glavo, tok ima ta dobrutlovi Gospud na taisti ena sivnu zavzetna trnova krona takiga furma inu vsokust koker en klobuk inu v ukroglost ukol dva čevla dovga inu šeroka, iz katira to teme inu cela glava, ravnu koker bi iz trnovim plotam zagrajena bla. Negov lasje, katir so zlo dovgi inu po te postavi teh Nazarenarju nikol niso obrit bli, sa bli taistkrat vsi zmeden, iz krvjo vsi oblit, iz plunk špotlivu zapluvan, so se trdu skupi sperjel ter sa koker kite dol visel inu na dostih krajih cli pušel von zruvan bli, toku de ta žegnana glava Kristusova pod ta trnova krona sem inu kje je bla gola koker enga gobuga bovniga človeka, katirmo lasje ven padejo, inu je bla povna bleku. Inu te lasje niso
[436]
bli več lesem podoben, temuč sa bli bel spledenim štrikam enak. Od glave noter da sred čela sa ble vidti te špičast trni, znotri skuz glavo inu mesu vun jeti inu to s. glavo grozovitnu ranena. Negove s. ušesa sa ble povne krvi inu od teh dol viseočih bodečih trnu na dostih krajeh ranen inu preboden. Negove Božje oči sa ble zavol te dol tekoče krvi vse motne inu skupi sperjete, toku de on hje težku odperu. Zunej okol sa ble le-te od velikih žlaku cel ermene inu plave, znotri pak popolnama rdeče inu utekle. Negove s. lica, katire scer sa ble koker kri inu mlek, sa zdej od teh plunku inu dol tekoče krvi cel rezdjane, od teh noftu vse skraspane inu od tulkaj žlafrnc tok zlo zatekle, de sa enimo gobovmo ble enak vidti. Negove sladke usta sa ble vse ranene, utekle inu začrnele, negove čelust, grl inu vrat od znotrej inu zunej tulkaj naudarjen inu ranen, de ta dobrutlovi Gospud brez bolečine se ni mogu prov obrnt, tudi

ne brez težave kej dol požreti. Iz ena beseda, negovu celu svetu obličje je blu tok spremenenu inu nagnusnu, de obeden človk več ni mogu spoznat, kdu bi on biv. O kršanska duša! Si ti en takšen obličje kedej vidu, al si ti od kej takiga kedej slišu? Inu kob ti kej takiga imov vidti, bi ti kol brez groze inu srčniga usmilena taistu gledat mogu? Jest menim, kob ti lih iz trdga jekla biv, tok bi se ti mogu prov iz srca zavzet inu iz enim takim revnim človekam en usmilene imeti. Tok postav si tedej en tak obličje Kristusa, koker je tukej popisanu, pred oči toje pamet inu ogledi taistu prov natank od uda da uda, tok na bo mogoče, deb ti na biv umečen. Aku si ti že to lubu obličje prov premišlovu, tok

[437]

pregledi tudi ta svet vrat inu to celu drugu truplu inu ti boš vidu, de toj narslajši Izveličar je tok zlo reztrgan, deb se tudi trdavratne srca čez njega mogel usmilti. Dokler od vratu noter da celih prs, koker tudi na obedveh straneh inu na [trebuh] je vidti v grobu na prtu teh ran tulkaj, de se na morejo šteti. Dokler tam je vidti ena rana na te drugi, ena lukna na te drugi, en štreh za tem drugim, ena gnojna bula zravn te druge, koker deb ta dobrutlovi Gospud iz knoflam biv rezboden, iz nožmi narezan, iz trnk reztrgan, jnu le-tu je posebnu na hrbtu inu ledjah poznati. Dokler ta ubogi hrbt je biv od tiga grozovitniga gajžlana tok zlo stepen, de na dostih krajih koža inu mesu je blu cel preč odtrganu. Na obedveh ledjah pak je imov ta dobrutlovi Gospud tulkaj ran inu globokih luken, koker keb on tam iz špičastim šil rezboden inu iz vojstrim nožmi zrezan biv, toku de na dostih krajih tega života to mesu inu gole kosti sa vun stale. Ah, Bogu se smili! Kdu bi se otu podstopt, nad enim človekam ena taka edinšnost prestat! Komu bi se na imelu negovu srce rezpočt, kader bi si imov enga človeka, katir bi tok grozovitnu ranen biv, pred soje oči postavt! Le-tu pak je šele ta zunajna podoba, koku velika pak je ta notrejna bolečina bla, tiga na more nobenu človešku srce zadost premišluvat, dokler zavol tiga se je moglu zgoditi, de zavol tiga sivniga tepejna inu suvajna na prs, na stran inu na spodni život v temu srcu, v ran, plučah inu jetrah, koker tudi v želodcu, ledicah inu čevah ena nazapopadena bolehna težava, grizejne, klajne inu pečenina je postala. Dokler kir ta spodni život je od nature mehak,

[438]

zatori le-ta na more brez znotrejne bolečine udarjen, tudi ne ranen biti. Le-te žlake je scer prejev ta život od zunej, pak le-ti so si konc sturil znotrej, inu scer nakterkrat iz taka bolečina, de v timu usrčju smrtni žlak inu drug navarn naudarjen blek so zrasel. Kok velika bolečina je tedej naš Gospud zavol tiga pogostniga suvajna inu tepejna tiga spodniga žvota znotri prestav, od tiga nam na znajne da S. pismu, kir v peršon Kristusa toku govori: „Moje usrčje vre brez vsiga počitka, moje srce je postalu koker en mehak vosk, moje jetra sa meni na zemla posute inu vse moje čeva sa eržalene." Od tod zamore zupet sklent, de kulker sivniš je ta bolečina znotri v čevah inu v usrčju bla, tulkaj majnši inu bel skrčen je ta život od zunej postov, toku de te prs iz rebram vred, koker se le-tu nad enim stradanim človekam vidi, čez ta spodni život sa deleč vun stale inu ta trebh je biv vidti, koker deb na rebra tega hrbta biv perrašen, katiru tudi je Mati Božja iz smilenim besedam s. Brigiti rezodela, rekoč: „Moj sin je imov en tok niži život, koker keb on nikol usrčja na biv imov. Dokler negov trebh je biv cel noter udrt inu je njemo visu na rebrah." Ah, Bog, koku je moglu le-tu njemo naznan stati! Ah, Bog, kaj za en grozoviten inu strašen spregled je moglu le-tu biti! Prov si k srcu vzemi, o brumni kristjan, inu spreudar, koku dragu toj Izveličar toje grehe plačvat more! Zatigavola prosi ponižnu za odpušajne tojih štrafeng, rekoč: O narvikši nebeški Oča! Poglej dol od tojga nebeškiga trona inu obrni toje oči na tojga lubga Sinu, katirga ti za nas odrešti, si na sviet poslu. Je tedej le-tu toj lubeznivi Sin, katirga si ti od vekomej rodil? Je tedej le-tu taisti lubi otrok, nad katirm ti toje popolnama dapadajene

[439]

imaš? Koku je on tedej zdej tok zlo spremenen, de on sam sebi je komej več podoben? Ah, le-tu so te grozoviten rabeln sturil, katir so njega brez vse milost tok hudo zdelal, ja, veliku več, le-tu je negova lestna lubezen strila, kir on se je radovolnu za naših grehu vola toku pustu zmesart. Tok poglej tedej, o nardobrutloviši Oča, na ta revna podoba tojga Sinu inu na ta velika lubezen srca negovga, katira je nega v ta nadluga perpravla! Poglej, koku je negov obličje tok zlo zapluvanu, negove oči oslepene, negov čelu prebodenu, negova glava kronana, negove lica skraspane, negove usta utekle, negovi žnabli

bledi inu negova lepota je cel zlo opadla! Pogledi negove s. rame, koku so le-te zbite, poglej negov hrbt, koku je ta zmesarjen, poglej negove prs, koku sa le-te ranene, poglej negov život, koku je ta noter udrt, poglej negove roke, koku sa le-te otovčene, poglej negove kolena, koku sa škodvane, poglej negove kosti, koku sa rezdroblene, poglej negove noge, koku sa rezbite, poglej negovu celu truplu, koku je tu tok povnu krvi, gnoja inu ran! Le-tu ranenu telu Kristusa postavim jest med tabo inu mano, med [toja] pravica inu moja revšna, med toja vojstra sodba inu mojim težkim grehim. Veliku sem jest grešiv, pak še več je tebi toj Sin spokoru, veliku sem jest tebi dovžan, pak še več je tebi toj Sin plaču, zlo sem jest tebe eržalu, pak še bel je tebe toj Sin potolažu. Zatori se jest zanesem na to zaslužene tojga lubga Sinu inu trdnu zaupam, skuz njega milost daseči. Pomisli, o narkrotejši Oča, kolku je on zame pretrpu inu koku dragu je on mene kupov, pomisli, koku persrčnu je on mene lubu inu koku zvestu je on tebe za me prosu! Koku očeš ti mene tedej pogubiti, kir toj Sin je zame tulkaj sturu inu trpu? Koku očeš ti

[440]

mene tedej zavreči, kir toj Sin je soje živlene zame dav? Tok se usmil tedej čez tojga Sinu inu čez negova odkuplena lestnina inu na dopusti, deb negovu tok grenku trplejne inu draga kri nad mano zgublena bla. Jest ofram tebi vse negove rane inu bolečine, jest ofram tebi vse njegove martre inu trplejne, jest ofram tebi vse negove sovze inu krvave kaple, inu zadnč ofram jest tebi le-tiga v taist podob, v katir je nega Pilatuš tem Judam pokazu, rekoč: Ecce homo! Toku pravm jest tudi k tebi, o nebeški Oča: Ecce homo! Poglej tega bogiga človeka inu zavol njega usmili se čez me revniga človeka. Amen.

VI. Zdej očmo mi vidti, kaj je ta žalosten spregled v srcah teh Judov opravu inu koku so se oni čez tega bogiga človeka usmilil. Stav je tam ta zdelan Kristus med tem sodnikam inu rabelnam par nag inu gov, koker je njega negova mati na ta sviet porodila. Zunej de je ta strgani škrlatni plajš na njegovih ramah visu, on je ven vidu sila revn, kumrn, bolan, ranen, krvav inu nagnusen, de je srčniga usmilena vreden biv. Njegovu celu napu mrtvu truplu je blu tok povnu luken, ran, gnojnih mihirju, plunku, otoku inu bul, inu še zravn tiga iz tulkaj znotrenim inu zunajnim bolečinam, ⟨de⟩ ni

vedu se kem djati. On je stav pred očmi vsiga folka iz perpogneno glavo, iz perhulenim hrbtam, iz zvezanim rokam, iz tresiočim kolen, iz cel udrtim krvavim truplam, na sojmo vrat pa je ena železna ketna nesu inu se je komej obvarvu, de zavol nazmasne bolečine ni v teh omedlevcah dol padu. V kratkim povedat, on je vidu, koker njega ta prerok Izaias, katir je nega davn poprej v duhu vidu, popisuje, rekoč: Mi smo njega videl,

[441]

on pak ni imov obene štavt. Negov obraz je biv skrit inu zaničvan, zatori se mi njega nismo ahtal, zakaj on je biv ta narzanikerniš inu zavrženš mož, en mož teh bolečin, katir prov pozna ta bolezen. (Cap 53) Kader so še te Judje ta mili spregled nad Kristusam videl inu tudi šlišal, koku hje Pilatus iz to besedo Ecce homo! tok zvestu opominu, deb se oni otel iz le-ta martra Kristusa potolažt pustit, kdu bi tudi dergač mislu, le-ta zavzetni spregled je njim k srcu šov. Kdu bi na menu, te Judje so se grimal, kir oni so tega ubogiga moža tem hudobnim ajdam čez dali, katir so njega tok grozovitnu inu načloveško zdelal. Pak, o zavzetni čudež, cel inu popolnama neč takiga je blu per teh Judah najdti. Per njeh ni blo obene prošne ne gnade, obenga usmilena ne milost, ja, obene žile enga človeškiga spoštena najdti, temuč oni so imel zgol kamnitne, jeklena, žvinske, grozovitne, čeznaturalske srca. Akulih so oni videl, de Kristus tok revn je ven vidti, deb se tudi te kamni inu skale, koker se je v križanu zgodilu, čez njega bli mogel usmilti, pak vender per vsemu temu oni še niso bli utolažen, temuč so otel po vsi sil, Pilatus ima njega umoriti ukazat. Tok spričuje s. Joanes: Kader so pak nega vikši farji inu služabniki ugledali, so vpili inu djali: „Križej ga, križej ga!“ Koker bli otel rečti: „Mi se na pustemo iz le-ta martra inu štrafenga potolažt, temuč mi očmo imeti, de njega spred naše oči preč deneš skuz ta narhujši inu špotlivši smrt.“ Tukej je blu dapovnenu, kar je David djav v 56. psalmo: Njeh jezk je en vojster meč. Inu na tu govari s. Avgustin: Vi nimate gledat na ta roka brez orožja, temuč na

[442]

te urožne usta, iz katirih je ta meč ven šov, s katirm je Kristus umorjen biv. O tega nazašlišanga tiranstva, o te načloveške grozovitnost! Kdu bi kej takiga mogu miselt, deb takšen krvižejni ludje kedej na zemli se mogel znajdti, katir iz gole jeze inu nevošlivost enga ubogiga človeka k te nargrozovitniši smrt

bli pogirval, katir vender te smrt se ni zadovžu. O koku bridku je ja timo nardobrutlovšimo Gospudo inu negov prežalosten mater le-tu vpetje tega umorjena naprej peršlu! O kaj za ena globoka rana je njim to srce presunla, kader so oni šlišal, de ta cel judovski folk iz polnim grlam vpije inu veka: „Križej ga! Križej ga!“ Zagvišnu njih na blo tok zlo zabolel, keb eden njim en nož v srce biv porinu, koker je njeh to strašnu vpetje v srce zbodel. Kir tudi Pilatus se je močnu začudu, de te Judje sa en tak folk, kir vender ta krotki Gospud enimo kamno bi se biv mogu usmilt, v teh Judah pak ni blo obenga usmilena pruti timo narnadovžnišnimo Gospudo. O revni Jezu, ne pozabi na to naizrečenu zašpotvajne, katiru se je tebi zgodilu, kader so te Judje sedej k drugimu bartu vpili, de tebe imajo križat. Le-tu drugu vpetje je tebi več žalga sturilu koker to poprejšnu pred tojim gajžlanam, dokler zdej si ti biv tok poln trplejna, deb se tudi železne srca čez te imele usmilt, pak vender oni so le vpili namest tiga usmilena, deb tebe imeli križat. Per timo vpetju se jest spovnim, de sem jest ravnu toku sturu koker te navošliv Judje. Dokler meni ni blu zadost, de sem jest tebe enkrat iz mojim grehi križu, temuč sem tebe zdajc po spovdi zupet na novu križu inu toku tebi iz mojim vrnenim padcam več špota naložu koker poprej. O nardobrutloviši Jezu! Ah,

[443]

kolkukrat se je le-to zgodilu! Kolkukrat sim se jest zupet k mojim starim grehom nazaj vrnu inu sem jest tebe kulker dalej, tulkaj bel, inu kulker večkrat, tulkaj hujši stogotu. Jest prosem tebe skuz ta vojster meč, katir je toja duša presunu, kader so te Judje vpili: „Križej, križej ga!“, deb ti otu meni odpustiti, kir sim jest tolkukrat zupet v moje pregrehe padu. Na enaka viža jest tudi prosem tebe, o Marija, skuz to sterpenu presunene, katiru je toje srce prejelu, kader so te Judje tojga sinu k smrt tiga križa pogirval, deb ti otela meni odpušajne zadobit, kir sem jest njega tolkukrat križu. Amen.

VII. Na tu vpetje teh Judov se je stogotu Pilatus inu je djav k njim: „Tok vzemite ga vi inu ga križajte.“ Koker biv on reku: „Jest žie videm, kob vi oblast imeli, tok bli vi tiga nedovžniga moža že zdavni umoril. Pak vam je spodobnu ta oblast odvzeta, de vi nobenga na smete umorit, dokler per vas ni nobene pravice, tudi ne

usmilena[?], zatori vam povem, jest njega nočem umorit, zakaj jest obene kervice na njemo na najdem.“ Judje so njemu odgovoril: „Mi imamo eno postavo inu po naši postavi more on umreti, zakaj on je en boži preklinvavc, on se je k božimu sinu delal inu za tiga vun dav.“ (Luc 14)

VIII. Kader je Pilatus le-to besedo zašlišu, se je on ustrašu inu se je še bel zbav, dokler te ajdje so dosti bogov imeli inu so tudi virval, de njih bogovi hčire inu sinove imajo, zatori je on sam per sebi mislu, morebiti je le-ta en sin enga boga, zlast kir on je večkrat šlišu pravti od čudežov Kristusovih. Zavol tiga ni čud, de je on mislu inu se bav, keb Kristus res en Sin Božji biv, tok bi on ⟨od⟩ taistga boga, čiger sin bi on biv, vojstru držan inu štrafan biv.

[444]

IX. Pilatus je zatori kmal zupet iz Jezusam noter šov v sodno hišo ter je otu na skrivnim iz nim govort inu je djav k njemu: „Od kod si ti?“ Koker biv on otu reči: „Te Judje pravjo, de se ti vun daš za enga božiga sina, aku je tedej timu toku, tok povej meni inu jest očem tebe zdajc spustit.“ Pilatus ni prašu Jezusa po negovmu domu, zakaj on je že dober vedu, de ta Gospud je iz Galileje, temuč on je prašu, kaj za enga rodu bi on biv. Jezus pak ni nemu obenga odgovora dav, dokler Pilatus je biv en malikvavc inu bna biv mogu ta odgovar zapopast, tudi ne zastopt. Tudi ni blu potrebnu, njemu od sojga bogstva pravt, dokler Pilatus je že zadost spoznov, de ta Gospud je nadovžen.

X. Natu je Pilatus k njemu reku: „Na govariš le ti pruti meni? Na veš le ti, de jest imam oblast, tebe križati, inu imam oblast, tebe spustit?“ Ta sladki Jezus pak je posvaru Pilatuša zavol negove prevzetnost inu je odgovoru: „Ti bi na imov obene oblast čez mene, kader bi tebi na bla dana od zgori doli.“ Koker biv on rekov: „O Pilate![102] Nikar se na prevzemi toje oblast, dokler le-ta ni toja, ti tudi nimaš obenga povela ne oblast, deb ti nedovžne imov ukol pernesti, koker ti z mano delaš, zatu ti grešiš, de ti mene iz cagavitnost inu strahu teh Judov očeš umoriti. Pak katir je mene tebi čez dav, to je Judas inu te Judje, ta ima inu stri vekši greh.“ Dokler Judas je nega izdav iz ohrnije inu te Judje iz nevošlivost inu sovraštva.

XI. Iz le-teh besedi Kristusovih je Pilatus dober zastopu, deb on greh sturu, kader bi on Kristusa križat pustu, zatu je on mislu na vse viže inu mitelne, koku bi on mogu njega spustit. Zatori nekateri menjo, de on sam je ven šov k tem vikšim teh Judov inu je k njim reku: „Zakaj vi vender pogirjete iz takim šundram to smrt enga
[445]
nedovžniga človeka? Vi sami veste, de teh Rimlarju postava je, de na smemo obenga nedovžniga umoriti, tudi le-tu vašimo Bogu na more dopasti, zatori jest neč več na vem iz tem človekam počet, jest očem nega spustit."

XII. Te Judje pak so še bel pruti vpili inu rekli: „Aku ti le-tiga spustiš, toku ti nisi cesarju perjatu, zakaj en sledni, katir se h kralu stavi, ta zuper govori cesarju inu dela čez viženga teh Rimlarju. On se je tudi pred tabo enga krala imenovu, zatori aku ti nega nočeš umoriti, tok mi tedej imamo dober uržah, tebe per cesarju zatožt, de ti toje službe prov na upravš, negove časti na širmaš inu taiste, katir se pruti cesarju puntat očjo, ne poštrafaš." Na tu govarjene teh Judov je Pilatuš cel plašan postov inu je mislu: „Aku oni mene per cesarju zatožjo, tok bodem jest ne samu od moje službe vržen inu odstavlen, temuč tudi sivnu hudu štrafan. Tok je tedej bulši, de Kristus umrje, koker deb jest moja služba zgubu." Ta je biv negov posledni sklep inu zavoltiga uržaha vola je on mislu Kristusa k smrti obsodti. O narvikši napravica, o krvičen sklep! Pomisel, o kristjan, ta naumnost Pilatuša inu to narvikši zaničvajne Kristusa! Zato pomisel inu usmili se čez nega inu potrošti ga v negov žalost. O ti narbel zaničvan Jezus, spovni se na le-ta naizrečen špot, katir se je tebi premiru, kader si ti od Pilatuša po tojmu kronanu tem Judam pokazan inu od taistih k smrti tega križa perganan biv. Ah, damisli si, koku je tebi per src blu, kader si ti na štengah pred hiša Pilatuša med tem sodnikam inu rabelnam stav inu od velike bolečine na vseh tojih vudah se tresu.
[446]
Vender med tem trdavratnim gledovcem nobenga ni blu, katir s tabo biv en usmilene imov, veliku mejn katir bse biv tebe odrešt an vzev. Temuč kolker revniši si ti biv, tulkaj trdavratniš sa oni bli, inu tulkaj bel sa oni vpili, Pilatus ima tebe križat. O lubezniv Jezu, koku peč je blu tebi per src, kader si ti ta srdit glas šlišu! Ah, kob

jest tudi takrat biv mogu v tojmu srcu biti inu ta bridkust, katira si ti taistkrat prejev, iz očmi mogu vidti! O narnadovžniši Jezu, le-tiga grozovitniga špota jest spovnim tebe inu le-tu strašnu vpetje, Križej ga, križej ga!, ofram jest tebi. Iz tojim eržalenim srcam imam jest enu srčnu usmilene inu tega globoke rane presunjo meni moja grešna duša. Zatori prosem jest tebe, o narponižniši Jezu, skuz toje špotlivu oznanilu pred tem folkam inu skuz to strašnu vpetje, iz katirm so tebe k smrti pogirvali, usmili se čez me, kader bom jest toj pravični sodbi naprej postavlen inu od vseh stvar, katire sem jest dostkrat nazmasnu užívu inu cel fentu, trdu tožen inu k smrti tega pogublena obsojen. O moj vojster sodnik, takrat bom jest iz veči sramota pred tabo stav, koker je kedej en grešnik pred tabo stav, inu v ta narveči navarnost bodem, zavoltiga prosem jest ponižnu zavol toje naizkončne sramote, katira si ti pretrpu, nej se pusti toje srce čez me umečiti inu potrošti me v le-ti naizgruntan težav. Amen. Per timo tudi preudarjamo, kaj je ta nasramna skrivnost v srcu te matere obudila inu kaj je ona občutila, kader je ona sojga sinu v tak podob nagledala. Ah, kdu more ven zreči! Ah, kdu more izgruntat! Jest menim, te angelski jezik bi imeli zadost opravt, le-tu po vrednost rezložt, kir le-ta žalost Marije vseh ludi pamet deleč preseže. Da dosihmav je ta luba mati dost nadlug nad sojim bogim otrokam vidla, iz tem pak, kar je zdej šlišala inu vidla, vse to poprešnu ni blu perglihat,

[447]

dokler zdej je biv nje lubi sin tulkaj zlo iz trplejnam inu sramota obdan, de ni mogoče vse dapovedat, tudi ne popisat. Zatori kader je Marija soje sovzne oči gor vzigenla inu vidla tega naržlahtnišiga Sinu nebeškiga Očeta med tem krvičnim krovnim sodnikam inu tim grozovitnim rabelnam koker enga k smrti obsojenga rezbojnika stati, je tudi vidla to grozovitnu špičastu trne ne negovi glav, ta špotliv plajš na negovh ramah, ta špotliv trst v negovih rokah inu to cel udrtu krvavu inu sterpenu truplu. Ah, ah, te sivne bridkust! Ah, ah, tega jamrana! Kdu si upa zadost damiselt, kdu zamore obžalvat! Zagvišnu nje je šov ta prvi pogled tok močnu skuz duša inu telu, koker keb nje en šerok vojster na ubedveh plateh režioč meč iz vsa sila skuz inu skuz biv pahnen. Le-tu jest na govarim sam od sebe, temuč je en angel k sveti Brigiti sam iz tem besedam govoru: „Kader je ta mati sojga sinu iz ta trnova

krona zašpotvanga, na obraz iz krvjo oblitga inu na licah vsiga utekelga vidla, takrat je zdihvala ona iz nargrenkejši bridkustjo inu od velikust tega usmilena je ona vsa bleda postala, dokler nje ni blu dergač, koker keb nje ena špičasta sulca skuz nje srce presunena bla. Zato je ona zavol naprenešene bolečine cel omedlela inu naenkrat vkop zlezla glih koker mrtva na zemla.“ Ah, ah, te naizrečene bridkust! Ah, ah, tega naizgruntanga jamrajna! Te angeli v nebesih so žalval iz Marija inu vsi nje perjatl sa skori umrl iz Marija od velike žalost, dokler

[448]

vse njeh srca sa ble ranene iz dojim ranam. Ena je bla zavol trplejna tega sinu inu ena zavol smilena te matere. Kader je še Marija po zadoblen moč zupet enmalu sama k sebi peršla inu takrat sojga ubogiga otroka enkolku bel ogledala, tedej je ubudu ta nov pogled nove bolečine, dokler kolker špičastih trnu je ona v te kron vidla, tulkaj špičastih trnu je občutila ona tudi v nje srcu. Kolker ran je ona v negovmo truplu vidla, tulkaj ran je prebodlu tudi nje osrčje. Ja, ona je stala ne dergač, koker je nje ubogi otrok le-tam stav, inu nje ni blu dergač, koker keb ona na duš inu teles ravnu tok ranena bla, koker je on biv. Ona ni bla tok srčna, deb ona nega tok bister bla pogledala, temuč je le včas soje objokane oči gor vzigenla inu naglu zagledala kmal ta al uni vud, pak vender je nje porinu le-ta v enimu blisku sturjen pogled vsakibert ena tok globoka rana v srce, de ona na celmo žvotu se je nad le-tem pretresla inu te oči dol ubrnt persilena bla. O ubogu maternu srce! O milu rezdelanu osrčje! Ste vi tolkukrat rezboden inu tok bridku zmartran bli? O uboga revna mati! Koku je tebi ta Ecce homo! Poglej, o človk! en tok velik strah naredu inu koku je tebe ta jamrna podoba tojga sinu v ena tok težka smrtna težava vrgla. O vi materne srca, katire vi ste kedej iz persrčno lubezenjo enga otroka lubile, spreudarte le-ta žalost Marije inu zmirte taista sami nad vam. Pomiselte, koku bi vam mogel per srcu biti, kader bi vi tega narlubšiga od vaših otrok v takimo stanu najdti inu v en tok jamrn podob mogel gledat. Glih koker tedej vam ta prevelika nadluga vašga

[449]

otroka ena taka žalast ubodit mogla, de vaše materne srca na ble zadost močne, taista prestat, toku inu še dost tavženkrat bel je

ta naizmirjena nadluga Kristusova negovi materi ena taka srčna žalost ubodila, de tavžentkrat čudti se je, koku se je ona te nagle smrt ohrant zamogla. Kader pak je še ona ne samu tega tok lubga sinu v en tak edinšen vidla, temuč tudi že iz sojim lestnim ušeš šlišat mogla, koku te Judje iz sterpene togote tok grozovitnu vpijejo, Križej ga, križej ga!, ah, Bogu se usmili, katira pamet je zadost premedena, le-tu zgruntat? Si na more damiselt, ja, obeden na verjame, kaj za ena bridkust je le-tu strašnu vpetje v srcu Marije ubodilu. Le-tu tiransku vpetje je prebodlu, zrezalu inu strgalu to bovnu maternu osrčje tok zlo, koker keb eden iz špičastmi šil, iz vojstrm nožmi inu iz na obedveh plateh reziočim mečmi nausmilenu v taistmu biv mesaru. Ta nahvaležnost tega folka, ta srd teh vikših farju inu ta naršpotlivši smrt tiga križa Kristusa je peršlu nje tok grenku naprej, de ona ni vedla, kaj bi ona miselna al djala. Ja, te revšne je peršlu tulkaj skupi, de tudi angelske srca na ble dost močne taiste prenest. Kamerkul se je Marija obrnila inu ukol pogledala, tam ni blu druzga koker žalost inu edinšna inu ni blu obene stvar na zemli, katira bla nje en trošt pernesla, zatori ni druzga delala, koker zdihvala inu jokala. Inu v nje srcu je djala ona k nahvaležnim Judam:

[450]

„O vi hudobni Judje, o vi trdavratni grešniki! Kaj je tedej moj nadovžni sin hudiga sturu al v kom je on vas tok zlo stogotu, de vi njega iz to nargrenkejši smrtjo očte umoriti? O ti nahvaležen folk, o vi navošliv gospudi! Kdu je vender vaše srca tok zlo skaču, de se vi iz le-ta velika martra mojga revniga otroka na pustete potolažt? O mene narnasrečniši matere! O mene uboge eržalene srote, kir jest morem vidit, de moj narsvetejši sin po krvici bo zatožen, inu jest na morem nega izgovort! Jest morem šlišat, de od nega vse hudu bode govarjenu inu na morem negova nadovžnost naprej pernesti. O Pilate, ti se usmili čez me inu obvari mojga ubogiga otroka! Tebi je narbel negova nadovžnost znana, zatori odreši njega iz rok teh Judov. Ah, dej meni zupet mojga edinga narlubšiga sinu, katirga so te Judje iz gole nevošlivost zatožili. Ah, nikar na prelom meni ta palca moje starost inu na ugasen to luč mojih oči! Aku pak ti njega le k smrti obsodti očeš, tok obsodi mene iz nim k smrti, de jest bi zamogla iz nim umreti, kir jest brez njega živeti na morem. O Jezu, moj sin! O Jezu, moj otrok! Ah, Bog, koku mene

srce boli zavol tebe! Toja posledna nadluga inu toje naršpotlivši zaničvajne odvzame meni vsa moja moč tok zlo, de meni ta muzk v kosteh od kumrnije se oče posušit. Ah, ah, ti moj ubogi otrok! Ah, ti moj zapušeni Jezu, koku si ti tok zlo iz bolečinam prebasan! O deb jest tebi mogla pomagat, o deb jest tebe mogla rešti! Moje telu inu živlene, moju kri inu premožene bi jest otela rada na le-tu vagat, keb jest tebi mogla pomagat. Kir pak jest tebi še cel v obeni reč h pomuč na morem pridti, tok je moje srce od usmilejna bovnu inu moja duša je žalostna noter da smrt. Ah, nebeški oča, usmili se

[451]

čez tojga lubga Sinu inu pridi k pomuč negovi lubi materi. Pusti se omečiti skuz negova narveči edinšnost inu pusti se premekniti od bridkust mojga zdihvajna. Aku ti nas na potroštaš, toku mi moremo umreti od žalost pred časam inu moremo konc vzeti od naprenesenga jamrajna." O usmileni kristjan, posluši to zdihvajne inu klagvajne Marije inu pusti si ta bridkust tojga Sinu inu te matere k srcu jeti. Potrošti le-te obedve žalostne duše inu perporoči iz andohtjo, rekoč: O prežalostna diviška mati, jest tebe upovnim taiste žalostne ure, kader je toj sin timo folku pokazan biv inu pred tojim očmi med tem Pilatušam inu rabelnam koker en obsojen ubogi grešnik stav. O žalostnu maternu srce, koku je blu tebi takrat per srcu, kader si ti toje oči gor vzigenla inu tojga ubogiga otroka iz trnam kronanga inu iz špotlivim plajšam oblečenga zagledala! O ti ranenu maternu srce, kaj si ti občutilu za enu mrtvašku presunene, kader si ti Pilatuša iz togotnim glasam šlišala klicat, Ecce homo! Poglej tega človeka! O Marija, poglej tega človeka, poglej tojga sinu! O revna mati, pregledej nega od glave da nog inu poglej, al ti nega na enimo znamnu zamoreš spoznati. Ah, poglej, koku je on vse soje podobe inu lepote obropan, enimo črvo bel koker enimo človeko glih vidi. Ah, poglej, koku on od presivne bolečine inu lepote obropan, de on ob vsakimo blisku oče na tla pasti. Poglej, koku je on zmesarjen inu reztrgan, povn ran inu bul, povn smrkla inu plunku, povn krvi inu gnoja, povn bolečine inu trplejna. Ima li le-ta toj lubi sin biti, o luba mati, je li le-tu ta lepi Jezus? O lepa Divica, keb toja

[452]

materna kri tebi za spoznati na dala, zagvišnu toje oči bi na obstale, deb le-ta gobov mož toj naržlahtniši sin imov biti. Ah,

kok velika je bla tedej toja žalost, kader si ti le-tiga tojga sinu v en tak naštavten podob vidla inu negove srdite sovražnike tok grozovitnu vpiti šlišala, Križej ga, križej ga! O ti sveta mati, o ti usmilena Divica, iz tojim eržalenim srcam žaluje tudi moje srce, inu iz toja zgrimana duša se grima tudi moja duša. Zatori prosem jest tebe tudi skuz te sovze tojih oči, skuz to zdihvajne tojga srca, skuz to klagvajne tojih ust, skuz te težave tojga osrčja, skuz to usmilene toje duše inu skuz to žalvajne tojga duha, katiru si ti takrat prestala, kader je Pilatus reku Ecce homo! inu ta folk vpov Križi ga, križi ga!, deb ti otela tojmu lubmu sinu, za katirga volo si ti vse le-tu trpela, vse le-tu pokazat inu na milost za moja duša klicat, kader v moj smrt moj angel varh k timu sodniku bode reku, Ecce homo! inu ta satan zavpov bode, Pogubi ga, pogubi ga!, deb ti takrat otela se med tojim sinam inu moja trpeča duša postavt inu nje v le-ti veliki navarnost zvestu na stran stati. Amen.

Ta štirinusedemdeseta postava
Koku je Gospud Jezus k smrti obsojen biv

Tekst s. evangelija.

„Kader je Pilatus le-te besede šlišu, je on Jezusa vnki pelu.“ (Joh 19) Kader je Pilatus te besede teh Judov šlišu, se je on bav, deb oni njega per cesarju na zatožil inu je šov žalosten zupet v ta sodna hiša inu se je obleku po navad teh sodniku inu je šov na ta krej, kir je ta rihtni stol perpravlen biv. Le-tu pergodejne bel zastopt, imaš

[453]

vedti, de v Jeruzalem je en poseben rihten stol od zgol rezanga kamna,[103] na enimo visokimu kraju pod frej nebesam zidan biv, na katirmo po star navad je ta sodba te smrt čez te grešenke dol brana bla. Le-ta rihtni stol je biv po judovsku gabata imenvan, inu scer od tod, kir je biv vsok od tla, visok pak je biv zavoltiga, de ⟨je⟩ en slehern tiga sodnika inu le-te, katire je on obsoditi imov, vidti zamogu inu tudi ta sodba tega sodnika prov zastopt. Po grskim se imenuje litostrotos, ta krej tega stola, zavol vse sorte kamnu, iz katirm je poflajštran biv, inu je stav stou inu deset stopin deleč od Pilatušove hiše pruti povnoči. Stoj pak še današni dan en velik kamniten žipunk, glih koker ene vrata, na taistmo kraju, inu na taistmo se vidjo še iz starim latinskim pisajnam le-te besede noter vsekane: Toll! Toll! Krucifige! Preč, preč z le-tem, križej ga! To drugu se zavol starost na more brat. K timu sodnimu stolu je Kristus mogu pelan biti, deb on k te smrti obsojen biv. Inu le-ta je bla ta šesta hoja, katira je on v sojmo trplejnu sturu, katire s. Joanes iz le-tem besedam popiše: Kader je Pilatuš le-te besede šlišu, je on Jezusa na cesta vnkej pelu inu je sedu na sodni stov na tem mestu, katiru se po judovsku gabata imenuje.

II. Tukej premišluj, o kršanska duša, ta jamrna hoja Kristusova, katira je on pruti gabata sturu. Naprej je eden šov iz ena sodna trobenta,

s katira se je trobental, kader so enga hudodelnika k smrti obsodt otli, inu za le-tem je eden nesu ta krvav al rdeču bender, katiru se je tudi taistkrat naprej neslu, za le-tim je šov Pilatus v en veliki čast inu mogočnost inu je imov dost služabnikov inu varhu za sabo inu ukol sebe, za le-tem sa šli te beriči, katirm je Pilatus zapovedu, Jezusa, tega žlahtniga sinu Marije, za sabo iz štrikem zvezanga pelat,

[455]

inu[104] tudi ukazu, iz ječe perpelat te dva šaharja, katira sta to smrt tega križa pregrešila, inu za le-tem je se drenala ena naizrečena množca teh gledovcu, katir bli radi ta urtel al sklep te sodbe šlišal. Ta revni Kristus pak je šov po te pot vas plašan inu žalasten inu se je tresu na celmu sojmu žvotu od strahu tega perhodniga urtelna. Kaj pak so te srditi rabelni timo potrpežlivmo Jagnet na le-ti poti žalga inu zasramvajna sturili, le-tu pustim jest enimo slehernimo po negov voli premišluvat. Te nevošliv Judje so ukol njega tekal inu iz velikim špotam inu premišluvajnam k njemo vpili, rekoč: „Zdej le pojdi kje, ti zapeliv mož, zdej bo tebi toja pravica dol brana, ti si nas dost dovgu za nos vodu, pak zadenč smo mi vender tebe žugal inu ta pravica zuper tebe dasegel.“ Le-te al takšne špotlive besede so oni timo dobrutlovmo Gospudo naprej metal inu so se veselil prov iz srca, de oni ta reč so tok deleč perpravl. Te rabelni so si tudi muja perzadel, nemo, kar je mogoče, žalga sturiti, inu nega zmiram sem inu kje pehal inu suval. Toku tedej je šov ta per src eržaleni Jezus po te pot iz velika bolečina obdan, dokler negove svete noge sa ble tulkaj povne bolečine, de kolkerkrat se je on prestopu, je on menu, de je on stopu na gol špičaste jegle. Na soj glav je on imov ta velika trnova krona, v sojih rokah ta špotlivi trst za en sceptar, na sojmo vrat ta težka ketna, na sojmo hrptu ta cunast škrlatni plajš inu na sojmo celmo truplu je on biv povn ran inu krvi. Ta je bla ta šesta strašna pot, katira je on v sojmo trplejnu sturu. Bila je pak ena tok špotliva pot, de so se tudi te angeli nad le-ta iz usmilenam čudili. Zavol tega usmili se tudi ti čez tojga Izveličarja, o luba duša, inu vzemi si k srcu ta grenka pot k te pravični sodbi. Kader je pak že ta tok zdelan Kristus h timo rihtnimo stolu gabata peršu, tedej se vsede Pilatus na en imeniten stol

[456]

inu negovi služabniki inu varhi sa stali prevzetnu zravn njega ukol. Ta dobrutlovi Gospud pak je stav zravn rihtniga stola v sred med tem dvema rezbojnikama, katir sa imeli iz nim vred obsojena bit, v podob enga ubogiga grešnika, ja, koker ta narhudobniši med vsem grešnikim. Inu toku je tam stav ta narvikši sodnik pod rokam tega rabelna inu teh nausmilenih hlapcu pred tem pozemelskim inu krvičnim sodnikam, inu akulih je biv en sodnik teh živih inu teh mrtvih, vender je on mogu tukej sam ta narkrvičniš sodba prestat. On je stav iz zvezanim rokam inu sklonenim truplam, vas iz krivjo oblit, iz enim strganim škrlatnim plajšam ogrnen, iz trnova krona na glav inu sceptarjam v roki. Njegov obraz je biv povn plunku, negove oči vse krvave, negov lasje stresen inu od krvi skupi sperjet. Je imov ena velika debela ketna na vrat, katira je bla tem hudodelnikam, kader so imeli rihtan bit, gor ubejšena. Inu zavol velike bolečine inu steklenga mraza se je on tresu na sojmo celmo žvoto, dokler on ni imov druzga oblačila koker ta star škrlatni plajš, katir je nemo le pov života pokrov. Negovu srce v truplu je tovklu njemu zavol tega narstrašnejšiga obsojena, katiru ga je še čakal, pred katirm se je on bel bav, koker se je kedej en bore grešnik pred ta sodba te smrt tresu. Te vikši fari pak inu te judovski gospudi sa bli tok povni vesela, de oni skori niso vedel, kaj bli počel. Ja, vas folk, katir je od zad inu spredi teku, je biv tulkaj vesev, koker bse bla njem ta narveči gnada pergodila, kader so videl, de njeh reč iz to nadovžno smrtjo Kristusa od rok gre. Ta žlahtna Divica pak inu revna žalostna mati je stala od deleč iz sojim tovarštvam inu je jokala brez prenehajna.

III. Inu kader je Pilatus na timo rihtnimo stolu sedov,

[457]

je njegova žena k njemu poslala, ta je bla imenvana Prokula, inu je pustila njemu povedat, koker svet Mateuš zamirkuje, rekoč: „Neč se ti na peči z le-tim pravičnim inu nadovžnim človekam, zakaj jest sim necoj veliku trpela zavolo njega.“ Na tu prav Robanus, ta hudič je teh očaku vesele pred peklam zamirku, on je tudi vidu to potrpežlivost Jezusa inu se je bav, morebiti on biv le-ta, katir ta človeški rod ima odrešt od negove oblast, zatori je on otu skuz ena žena to smrt Kristusa odvrniti, koker je on to smrt na ta sviet

pernesu, inu je iz strašnim perkaznem v spajnu on opomnu ta žena, de ona iz sojim možam ima govort, deb on tega nedovžniga človeka na obsodu k te smrt, scer bodo oni veliku mogel trpet inu obene sreče več imel. Le-ta ajdovska žena je le-tu v perkazen inu spajnu spoznala, kar te Judje čuječ niso virvat ne zastopt oteli.

IV. Kader je Pilatus ta pošta od soje gospe prejev, Kristusa pak tok nausmilenu stepenga inu otovčenga pred sabo stati vidu, takrat je on imov en srčnu usmilene iz Jezusam inu je sam per sebi mislu: „Jest očem še enkrat poskust, morebiti se bodo te Judje čez njega usmilil.“ Vstane tedej od tiga sodniga stola gor, ter [postavi] tega ubogiga Gospuda na le-ta visok štirvoglati kamen, katir je le-tam ležu, mo vzigne ta krvav plajš gor inu je zupet k tem Judam iz glasna štima reku: „Pole, vaš kral!“ Al: „Poglejte vašga krala!“ Koker biv otu on reči: „Vi ste en trdavraten inu nausmilen folk, de se vi bojite pred le-tim človekam. Njemo naprej mečete inu ga tožte, de se on oče za vašga krala ven dati. Poglejte ga zaj, koku je on zdej stepen inu zdelan, poglejte, de on bel glih vidi enimo udrtmo govedu koker enimo človeku. Koku more tedej res biti, kir on ja nobene podobe ne enu znamne za enga krala ima? Inu akulih bi le-tu res blu, deb on biv rad za

[458]

krala spoznan, tok vender je on zdej že zadost ponižan inu tok špotliv zdelan, de on za naprej nigdar več kej takiga na bo mislu, še mejn kedej želu vaš kral biti. Zatori pustite se tedej iz ta štrafenga potolažt, katira je on zavol tiga trpov, inu pustite njemo saj negovu revnu živlene inu spustite ga.“ (c) V petk so mogel oni vse reči perpravt za ta praznik sabat al sabota inu niso smel taisti dan neč kuhat al delat, koker so oni tudi v pušavi ob petkah za dva dni ta nebeški kruh mana pobirat mogli, de njim ni blo treba v sbota tiga spravlat. Ta Gospud je otu v petik križan biti, kir on je skuz ta križ tega človeka zupet perpelu, katir je v petik od Boga stvarjen biv. On je otu tudi ob šesti ur križan bit za tiga človeka, dokler ob taisti ur je ta narveči vročina tega dneva, skuz to pak je on otu na znajne dati, de on iz velike goreče lubezen je trpu. Ta Gospud pak je križan biv ob treki ur od jeziku teh Judov inu ob šesti ur je križan biv od rok teh ajdovskih rabelnu, zatori sa le-ti več dovžni smrt Kristusa, katir so prosili, vpili inu vekal, Križej ga, Križej

ga!, koker le-ti, katir so iz pokoršne njega z rokam na križ perbil. Se je tedej to križajne tega Gospuda ob te treki ur začelu inu je trpelu noter da šeste ure. Inu k spominu tiga drži ta Cerku te velke opravila te maše navadnu med ta treka inu šesta ura.

V. Vender so te Judje slišal, de Pilatus zupet iše vsa viža inu pot, tega Gospuda iz njih rok rešti, takrat sa oni od sterpene togote skor obdovjal inu so vpili, koker bli obseden, iz povnih ust: „Preč z le-tem, preč iz nim spred naših oči! Križej ga, križej ga!“ O nazašlišana grozovitnost, o hudičova togota inu nevošlivost! Al tedej ni cel obene milost per teh dojih ludeh? Al tedej njih srdita jeza na more

[459]

na obena viža potolažena biti? O večni Oča, kaj si takrat mislu, kader si ti le-tu grozovitnu vpetje slišu? O Kriste Jezu, kaj si ti občutu v tojmu srcu, kader se je le-tu sterpenu vpetje v tojih ušesah erzlegal? O Sveti Duh, koku velik je biv ta špot, katir se je tebi pergodu, kader toje bogstvu skuz le-tu Božje preklinvajne tok zlo je blu počastnu? O prežlahtna mati, koku globoku je blu toje srce presunenu inu kaj za ena bridkust si ti takrat občutila, kader si ti tojga sinu brez ene gnade k smrti pogirvat slišala? O vi lubi perjatli Kristusov, koku globoku je le-tu vpetje vaše usrčje predrlu? O vi lubi devet koru teh angelov, kdu je vas noter držu, de vi le-ta hudičov folk niste naenkrat dol pobili? Pak le-tu je sturila ta naizkončna dobruta Božja, katira je mene v mojih grehih tok potrpežlivu prenesla inu ne koj takrat v timo djajnu iz nagla smrtjo štrafala. Kader je Pilatus iz sivnim zavzetjam le-tu vpetje šlišu, je on djav k tem Judam: „Al jest tedej imam vašga krala križat?“ Koker biv on reku: „Vam bode ja en velik špot, kader bodo ludje med sabo govaril, de sem pustu vašga krala križat.“ Na tu so odgovaril te vikši farji namest celga folka: „Mi nimamo krala, temuč le cesarja.“ Inu ta gmejn folk je začev močnu vpiti inu vekat: „Nej živi ta cesar, naš gospud! Katir se cesarju zuper postav, ta more te smrt umreti!“ Inu je blu tega vpetja inu veku tok veliku, de nobeden soje lestne besede ni mogu šlišat, koker s. Lucas prav: Inu oni so premagali z velikem vpetjam inu so sivnu prosili, de bi on križan biv, inu njeh vpetje je veči postalu, ja, en tak šunder je biv med tem Judem, de se je Pilatus bav, ta folk bse spuntu inu nega z

negovim žovniri vred pobov. Iz tega se dol vzame ta navošlivost inu to veliku hrepenejne teh hudobnih Judov, katiro so oni imeli k te nadovžni smrt Kristusov, kir oni so otel

[460]

rajši na večnu timu cesari podvržen bit, deb le ta nadovžni Jezus križan biv. O za resnica, to je ena velika hudobija teh Judov. Oni so bli od tega cesarja iz glavtjo premagan inu v en tak težak jarm podvržen, de je njem komej mogoče blu, taistga prenesti, inu zdej pak, kader je njem Bog enga tok zvestiga krala inu Odrešenika poslat oče, takrat očjo oni rajši pod tem težkim jarmam tiga cesarja ostati, koker tiga neh krotkiga krala gor vzeti. Toku velika je bla ta jeza zuper Kristusa inu tok sivnu hje želu po negov smrti.

VI. Zavoltiga kje Pilatus vidu, de on neč na opravi, temuč je še veliku vekši vpetje vstajalu, je njega zupet strah obšov inu se je bav, deb njega per cesarju na zatožil, zamirka s. Marko na 15. p.. Inu kader je on zamirku, de on per teh Judah neč na oprav, temuč de je žie en veliku veči šum inu vpetje vstalu, tedej je on mislu, on oče njem na njeh vest inu duša pustit. Zavoltiga je on vzev vodo inu si je pred nimi roke umov, dokler nekdej je bla ta navada, kader je eden otu nadovžen biti, tok si je roke umov, zatori je Pilatus reku: „Jest sim nadovžen na krvi le-tiga pravičniga človeka, vi glejte zatu gor, koku bote pred Bogam inu ludem rajtenga dal.“ Pilatus pak skuz to ni biv nadovžen sturjen, dokler njemo se ni spodoblu, enga nadovžniga k smrt obsodti.

VII. Tedej je odgovoru vas folk kmal inu je reku: „Negova kri“ (to je ta greh inu štrafenga negove nadovžne prelite krvi) „nej pride čez nas inu naše otroke.“ To je: „Mi očmo pred Bogam inu ludmi rajtenga dati.“ Inu zavol teh besedi je ta judovski folk od Boga preklet biv noter da donašniga dne, toku de te Judje le-ta štrafenga te nadovžne prelite krvi tukej časnu inu tam večnu trpet morejo. Dokler te Judje so sojim otrokam ena taka erbšna zapustil, de oni vsak mesc na tekoči krvi trpe,

[461]

zunej de se oni skuz ta s. krst opero od te krvi, sicer morejo oni k en štrafeng le-ta hudobija naprej inu naprej trpeti, koker pak s. Hironimus piše. Tok so te Judje odgovarili ta narbulši inu

izveličanska beseda, pak v te narhudobniš majng, dokler pervošt si je, deb ta kri čez nas peršla, pak k oprajnu teh grehu. (Apoi 2)

VIII. Kader tedej je Pilatus vidu, de vse negovu svetvajne, prošne inu žugajne je zabstojn sturjenu inu ta judovski folk od soje hudobije na odstop, temuč po vse sil Kristusa mrtviga oče imeti, se je on bel bav, tem hudobnim Judam zamirt koker tega nadovžniga eržalt inu ta pravica prelomt. Je otu tedej ta napokojni folk potolažt inu tiga nadovžniga Kristusa k smrt obsodt. Zatigavola je ukazu po rimski šegi zatrobentat, deb vsi gledovc potiheln. Na glas te trobente je zdajc blu enu veliku stekalše teh ludi, katir so se vse križem drenal, dokler en sleden je otu ta urtel šlišat, kaj je Jezus hudiga sturu. Le-tu tedej je biv en strašen glas, katir je Kristusu inu Marije ne samu to srce rezrezu, temuč tudi ta muzk v kosteh predru, zatori sta iz težava inu trepetajnam perčakala, koku bode le-ta sodba te krvi dol brana.

IX. Potem se usede Pilatus na ta rihtni stol inu narpoprej zapove tem žovnirjam, de imajo tem Judam tega rezbojnika Baraba prostiga spustit, za katirga sa oni prosili, Jezusa pak on je obsodu k te smrt iz le-tim al takim besedam: „Jest, Pontius Pilatus, sodnik te krvi v Jeruzalem pod tem narmogočnišim cesarjam Tiberijam, zapovem iz to oblastjo, katira je meni od vikši gosposke v Rimu dana: Potem kje Jezus od Nazareta od teh vikših farju inu celga judovskiga folka naprej postavlen inu zatožen biv, de on, akulih on od revnih inu ubogih staršu rojen, vender se je za krala teh Judov stavti, ja, celu za

[462]

Sinu božiga striti otu, on je tudi Boga preklinu, ludi zapelovu, šuntu inu prepovedu dacijo cesarju dajati, inu več takih hudobij dapernašu. Zatori sem jest po dovžnost moje službe vse le-tu skrbnu inu per čislem preudaru inu za resnica spoznov, koker je zatožen biv. Zavoltiga obsodem inu zapovem jest, de ta zdej imenvan Jezus od Nazareta zavol takih smrtnih daprenesenih pregreh brez vse dalne gnade inu milost živ inu nag na en križ iz žebelmi perbit inu med dva rezbojnika ima gor ubejšen bit. K pričvajnu inu potrjenu tega prelomim ta rihtna palca čez njega inu ga zglasim za enga moža te smrt.“ Na le-tu prelom Pilatus ta palca inu pusti zupet zatrobentat. O

narkrvičniši sodba! O nargrozovitniši sklep! O vi nebesa, začudite se čez le-tu! Inu ti zemla, zavzem se nad le-tem! To živlene bo obsojen k smrti, ta pravica bo spoznana za enga grešnika, ta nadovžnost bode za enga hudodelnika ven klicana, ja, ta sodnik vseh živih inu mrtvih bode od enga časniga sodnika k te naršpotlivši smrt tega križa obsojen. O kršanski človk, pomisel, koku strašnu je le-ta sklep te sodbe tojmo Odrešeniku naprej peršu inu koku milu se je on čez le-tu pertožu. Njegova žlahtna natura se je zavzela nad le-tim, negov truden vudi so se pretresel vsi skupi, negovu slabu srce je v njemu tovklu od velike težave inu iz enim srčnim zdihvajnam je on djav: „O gorje meni revnimo, o gorje meni ubogimo človeku! Imam tedej jest zdej po sil umreti, al tedej cel obene gnade ni zame najdti? Ah, ah, koku

[463]

očem jest ena taka grozovitna martra prestat? Koku bode mojim bovnim vudam mogoče biti enu tok grenku trplejne pretrpeti?“ Potem je obrnu ta dobrutlovi Gospud soje krvave oči pruti nebesam inu je djav: „O moj Oča, poglej na ta velik špot, katir se meni godi! Poglej, koku po nadovžnu bom jest k smrti obsojen! O moj lubi Oča, stoj meni na stran! O moj zvesti Oča, na zapusti mene, sicer je ja namogoče, deb moje bovnu inu ranenu truplu taka martra moglu prestat.“ Toku je stav inu klagovu ta ubogi Jezus čez soja smrt inu te sovze sa tekla njemu milu iz njegovih oči. Te Judje pak sa bli veseli, so z rokam luskal inu djali: „Ti si prov sodu, Pilate! Zdej očmo mi cesarja prosti, de ti še dalej naš oblastnik ostaneš.“ Pak oni so njega potem per cesarju v dostih rečeh zatožil, toku, de on pruti Lion, od koker je on peršu inu rojen biv, v sužnost poslan biv. O kaj za ena srčna žalost je takrat imela ta žlahtna mati tiga Gospuda Jezusa! Inu ti tudi, o grešnik, žaluj inu obklaguj iz Marija tojga k smrt obsojenga Odrešenika. Se očmo tedej zdej mi k Marij obrnt inu pregledat, kaj je ta strašen urtel te smrt Kristusa per nje upravu. Tukej pak jest vse materne srca inu vse pametne duše povabem, deb one iz mano otele preudart, kaj je to narsvetejši srce Marije občutilu, kader je ona ta narvostrejši urtel sojga sinu od besede da besede dol brati inu vun zreči šlišala. Kdu pak si upa zadost premirt, kaj za ena bridkust je nje narsvetejši duša predrla, kader je ona vidti inu šlišat mogla, kaj za en strašen urtl je Pilatus čez nje ubogiga otroka sklenu. Tukej je

prestala Marija ena taka sila, de te angeli teh nebes so se nad le-tim zavzeli inu vsi nje

[464]

perjatli od prevelikiga usmilejna so ostrmel. O težava! O sila! Kdu more brez strahu na te miselt inu kdu more brez usmilena od tebe premišluvati? Koker hiter je Pilatus začev ta urtel ven zreči, takrat so začeli tudi vsi nje udi se pretresat. Inu kir dosti besedi je iz negovih ust šlu, zatori je tudi tulkaj štihu v nje srce šlu. Kader pak je on rekov, de Jezus od Nazareta ima nag inu živ za roke inu noge na en križ iz žebelm perbit biti, takrat je njo opadu en tok grozoviten strah, de ona iz prederečim milim zdihvajnam na tla se je stisenla inu od omedlevce za mrtva bla držana. Nje žalostnu tovarštu se je tok zlo prestrašlu, de oni sami niso vedel, kje bi oni bli al koku bi oni mogel pomagat, inu so tok milu jamral, de se je deleč inu šerok šlišat moglu. Od naizrečene srčne žalost oni niso mogel ta revna mati troštat, temuč so per nje ležal v zdihvajnu inu jokajnu na trdi zemli. Kader pak je Marija enmalu k moč peršla inu zupet se zavedla, takrat je blu milu gledat inu poslušat, koku jamrnu se je ona držala, koku žalostnu je ona zdihvala inu klagvala, ona je vzigenla soja objokana glava kmalu k nebesam, se je pertožila k Bogu inu pozemelskim stvarem. Ona je sklenila soje obedve roke, skupej hje povzigenla noter da sojga obraza inu je jokala tok milu inu obilnu, de te sovze glih koker pohlevni tekoči potoki po nje licah sa dol tekle. Kader pak je ona soje sovzne oči na sojga obsojenga Sinu obrnila inu na negov zunajn podob ogledala, koku negovu naržlahtniši srce zavol te prestrašne sodbe tulkaj zlo je ubitu blu, ah, Bogu se usmili, kaj za ena nova bolečina te žalost je občutila nje spezana duša inu kaj za ene mrtvaške rane je vrezala le-ta zdelana podoba Kristusa v nje napu mrtvu srce. Nobeden na more

[465]

zrečti, obeden na more zmirti, koku je taistkrat te prežalosten mater per srcu blu inu kaj je nje žalostnu osrčje per le-ti bridki skrivnost [trpelu]. En velik čudež je biv, de ena tok žlahtna Divica per tok sivni srčni žalost ni omagala al celu ob občutlivost inu pamet peršla. Pak ta vsigamogočna roka Božja je obdržala nje slabu srce per moč, deb ona še živa obstat inu per timu še naprej stoječimo trplejnu k nje večnimu zaslužejnu se tudi zravn znajdti

zamogla. Kader pak je Marija vidla, koku je Pilatus po sklenenmo urtelno to palco čez sinu prelomu inu njemu taisto pred noge vrgu, takrat nje ni blo dergač, koker kob Pilatus nje srce na dva kosca biv pretrgu inu pred nje noge vrgu. Zatigavola je bila ponovlena zupet ena taka žalost v timo diviškimo srcu, de se je s težava od glasniga jamrajna nazaj držala. Tukej biv imov eden vidti, koku se je ta farba na nje obrazu preminila, koku so se vse nje vudi na novu pretresli inu koku nje rame inu kosti tulkaj zlo sa ble zdelane. Takrat je ona šele prov začela zdihvati inu jokati inu se pertožt: „O moj sin Jezu! O Jezu, moj narlubeznivši otrok, zdej si ti brez ene gnade k smrti obsojen inu zdej ja ni cel nobenga upajna tiga živlena več. O gorje tebi, moj ubogi otrok! Koku boš ti kol ena taka grozovitna martra zamogu prestat? O ti moj nabore Jezus, ah, ti se meni prov iz srca smiliš inu se morejo še moje oči slepu jokat od golega usmilejna. O mene uboga mater! Koku bodem jest kol taka žalost nad tabo mogla prestati? Koku bodem jest tebe v takimo trplejnu mogla gledat? O jest, eržalena mati! Kamkul očem jest jeti, deb jest taka bridkust nad mojim otrokam na bla persilena trpeti?

[466]

Ah, deb jest le umreti mogla, de bi saj jest le-ta edinšna na daživela.“ Le-tu inu taku klagvajne je počela ta revna mati iz takim obmilvajnam, de ne samu nje sveta družna, temuč tudi dosti brumnih žen iz njo so mogle se jokat. Ah, koku je jokala, ah, koku je klagvala, ah, koku je zdihvala ta zalublena s. Magdalena, kader je ona šlišala, de zdej nje persrčni lub more umreti inu de ona njega nigdar več živga na bode imela. Ah, koku je joku inu klagovu ta lubi s. Joanes, tok negov narlubeznivši Mojster tok nadovžnu k smrti je obsojen. Ah, koku je jokala inu klagvala sveta Marta, sveta Salome, sveta Kleofe inu vsi perjatli Kristusovi čez ta grozoviten urtel te smrt njeh lubga perjatla. Inu le-tu je blu enu tok milu klagvajne, zdihvajne inu jamrajne, de nobeden iz suhim očmi ni mogu gledat. Zavol tega žaluj inu klaguj tudi ti iz le-ta žalostna družina, o lubi kristjan, inu potrošti ta revna mater.

Ta petainusedemdeseta postava
Koku je Gospud Jezus ta križ na ta hrib Kalvarija nesu

Tekst s. evangelija.

„Tedej so žovniri Jezusa perjeli, so iz njega ta škrlatni plajš slekli inu so ga v negov oblačilu oblejkli inu so ga pelali vnkej, de bi ga križali.“ (Math 27, v. 31)

Koku je ta nadovžni Gospud Jezus ta težki križ nesu, premišluj.

I. Kader so te Judje ta urtel te smrt Kristusove brati šlišal, takrat sa bli oni povni vesela, koker keb se njim ta narveči sreča od tega svieta pergodla bla. Inu deb Pilatus soj urtel morebiti na spremenu, zatori oni niso praznuval li ena minuta, temuč so zdajc zornal, deb vse, kar je h križajn potrebnu blu, naglu

[467]

perpravlenu blu. Nekateri sa vkop spravli les za križ, nekateri so najel cimpermane, eni so perpravlal žeble, štrike, kladva inu svedre, drugi so pernesel kleše, lojtra, drogove, inu kar je h križajnu potrebnu blu. Kratku govort, tukej ni blu šparan ne muje ne delu, oben denar, ne koštajne, deb le njih zuprnik skori na križ peršu. Oni niso mogel zadost te cimpermane perganat, deb oni ta križ le malu obsekal inu kmal obdelal, tok velik je biv ta srd zuper tiga zapušenga Kristusa. Koker hiter je Pilatus to sodbo čez Kristusa sklenu inu palca prelomu, nato zdajc sa planil Pilatušu berič na tiga nadovžniga sinu Marije iz velikem vekam inu šundram inu sa pelal njega zupet v sodna hiša. Pilatus je šov pred njim le-sem noter da sojga palasta inu te trinog so pelal to krotku Jagne za nim. Takrat pak je bla ta navada, koker je tudi še zdej per nas, de se je tem ubogim grešnikam, katir sa k smrt pelan bli, en dober tronk vina dalu, deb oni soja martra tulkaj stanovitniš prestat mogel, koker so tudi tem dvema rezbojnikam, katir so iz Kristusam ven pelan bli, taistga dali. Temo revnimo Jezuso pak,

akulih je on toku truden inu bolan biv, de on na sojmo celmo
životo obene moči ni več imov, niso le ene kaple vina ponudel. On
je dober vidu, koku so tem dvema rezbojnikam piti zadost dali,
on pak ni vidu nikoger, katir bi se rad biv otu čez njega usmilt.
Tudi so pili brez cvibla te rabelski hlapci iz tem dvem šaharjam,
kir te Judje so njem gvišnu dost vina dali, deb oni li tulkaj
napreširniš biti imeli inu tulkaj nausmilenš iz Kristusam počenal,
kar se je tudi zgodilu. Kir ta judovska sadrga je začela na novu
Kristusa zašpotvati inu iz dostim špotlivim besedam inu napčnim
zadržajnam zasramvati, koker s. evangelist spričujejo. Tudi so
njemo dostkrat napil, pak obenkrat njemo pokust dali. Koku pak
je njemo le-tu zasramvajne tulkaj hudo djalu, le-tu je on nam vse
zdavni poprej skuz

[468]

sojga preroka otu rezodeti, kir on v 68. psalmu toku prav: „Jest
sem iz postam moja duša pokrov inu le-tu je meni k špotu
postalu. Inu moj gvant je meni biv koker en žimnat gvant inu
nad le-tem so se oni meni posmehval. Zuper mene so govaril,
katir so to vinu pili. Jest pak sem prosu k tebi, o Gospud.“ Iz
tiga klagvajna zastopiš ti obilnu, koku hudo je Kristuso djalu,
kader so te pjanci iz nim špot ugajnal, kader so se oni že da grla
napil inu tega suhotniga Jezusa še dosti zašpotval. Tedej so oni
iz njega ta škrlatni plajš iz vsa nagelca slejkel, katir se je takrat
v negove rane persušu biv, inu toku je blu dosti njegovih ran
zupet ponovlenh. V timu plajšu pak je ta dobrutlovi Gospud
od kronana sem noter da taiste ure hodu, inu dokler taisti
plajš je spredi cel odgrnen biv, zatori je ta sramožliv Kristus iz
soja narveči srčna žalostjo trpet mogu, de on od tulkaj tavžent
nasramnih mož inu žen par nag je ogledvan biv, katiru tedej
je ena taka bridkust bla, katira ni zadost za popisat, koker en
sleherni sam per sebi zna preudart. Kader so oni njemo žie ta
plajš dol potegnil, tam je stav ta napov mrtvi Jezus v timu doru
Pilatuša parnag inu gov, koker je njega negova mati na ta sviet
rodila. Pak vender on ni biv cel gov, kir on iz soja lestna krivjo
je cel oblit biv. Po slečenu tega špotlivga plajša so oni njemo
zupet negove gvante obekel, katir sa bli trojni, namerč ta plajš,
ta zgorna sukna inu ta spodna. Ta zgorna sukna so oni njemo
mogel lohku oblečt, kir le-ta je bla brez cvibla spredi ofnana,

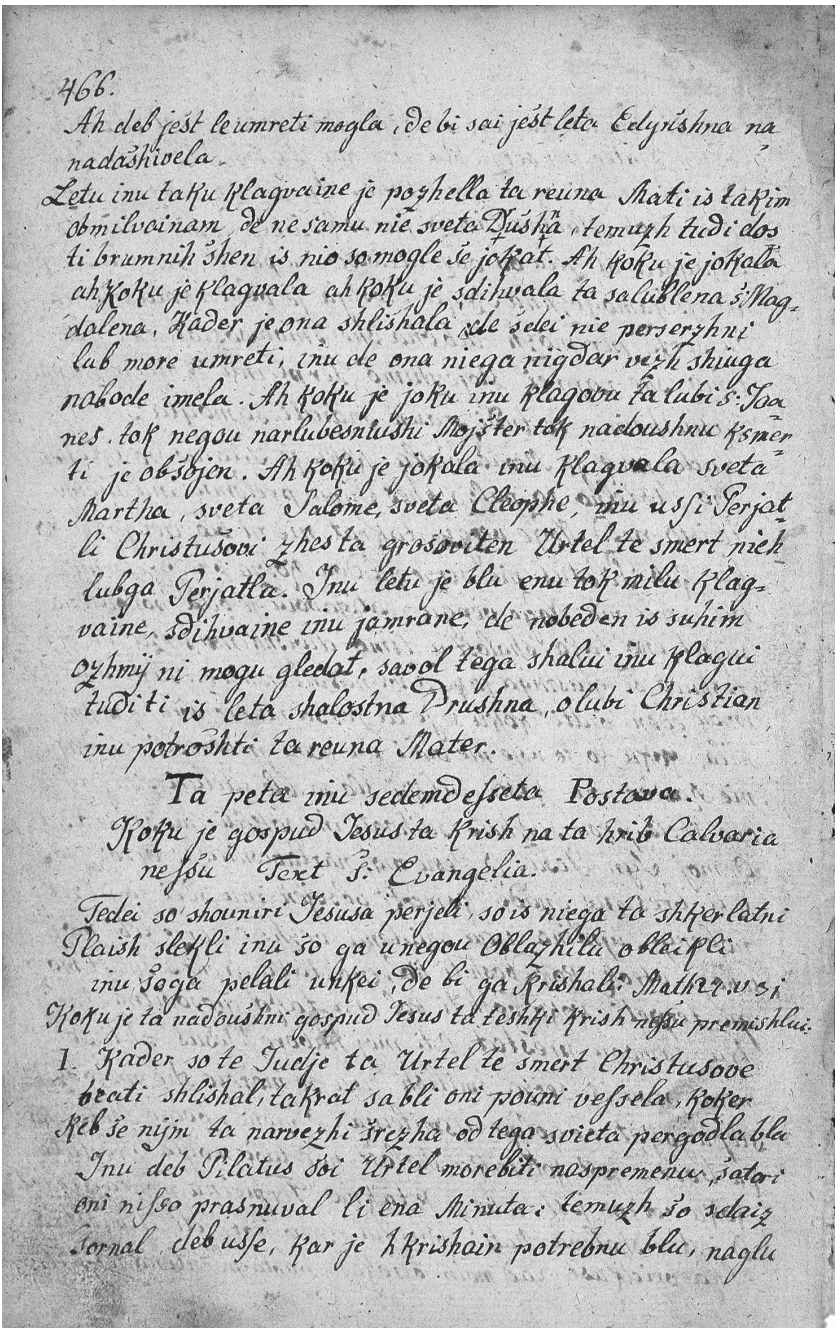

466.
Ah deb jest le umreti mogla, de bi sai jest leta Velyushna na
nadashivela.
Letu inu taku klagvaine je pozhella ta reuna Shati is takim
obmilvainam, de ne samu nie sveta Dusha, temuzh tudi dos
ti brumnih shen is nio sa mogle se jokat. Ah koku je jokala
ah koku je klagvala ah koku je sdihvala ta salubljena S. Mag-
dalena, Kader je ona shlishala, de selei nie perserzhni
lub more umreti, inu de ona niega nigdar vezh shiuga
nabode imela. Ah koku je joku inu klagovu ta lubi S. Joa
nes. tok negou narlubesnluishi Mojster tak nadoushnie ksmer
ti je obshjen. Ah koku je jokola inu klagvala sveta
Martha, sveta Salome, sveta Cleophe, inu vsi Jerjat
li Christushou zhesta grosoviten Urtel te smert nih
lubga Jerjatla. Inu letu je blu enu tok nilu klag-
vaine, sdihvaine inu jamrane, de nobeden is suhim
ozhmi ni mogu gledat, savol tega shalui inu klagui
tudi ti is leta shalostna Dushna, o lubi Chrishtian
inu potroshte ta reuna Mater.

Ta peta inu sedemdeseta Postava.
Koku je gospud Jesus ta Krish na ta krib Calvaria
ne shou Text S. Evangelia.

Tedei so shouniri Jesusa perjeli, so is niega ta shperlatni
Plaish sleklli inu so ga unegou Oblazhila oblazhli
inu soga pelali unkei, de bi ga Krishali. Mathei. vsi
Koku je ta nadoushni gospud Jesus ta teshki Krish negou premishlui:
1. Kader so te Judje ta Urtel te smert Christusove
beati shlishali, takrat sa bli oni poumi vesela, koker
keb se nim ta narvezhi srezha od tega svieta pergodla bla
Inu deb Pilatus doi Urtel morebiti naspremenu, sator
oni nisso prasnuval li ena Minuta: temuzh so selaiz
sornal deb use, kar je Krishain potrebnu blu, naglu

75. poglavje: Jezus nosi križ na Kalvarijo. *Poljanski rokopis*, NUK, Ljubljana. Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

koku pak so oni njemo ta spodna sukna oblekel, to stri enga miselt inu čudt, dokler kir le-ta je brez šiva bla inu spledena al
[469]
štrikana inu le zgori je en ofnane imela, de se je samu iz glavo skuz le-ta zlest moglu. Tok se ja očitnu sklene, de ti žovniri timo dobrutlovmo Gospudo ta trnova krona so mogel dol vzeti, sicer bi oni njemo ta sukna čez glavo na bli mogel spravt. Tukej pomisli, o brumni kristjan, kaj je le-tu za ena bolečina bla inu kaj za ena naizrečena martra je le-tu tojmo Izveličarju delalu. Oni so njemo poprej le-ta krona iz tem težkim trstam inu bavtam tok trdu v glavo nabil, de te trni po sil skuz mežgajna čpina sa bli skuz pergnan, kir tedej te rabeln iz tem dobrutlovim Gospudam niso počas, temuč sivnu srditu delal. Tok je brez cvibla v timo nagelmu doljemajnu te krone dosti trnu, katir sa cel trdnu v teh kosteh tečal, se zlomil inu Kristuso v glav obtečal. O Bog! Kaj je mogla le-to za ena bolečina biti! Koku je peč ta ubogi Jezus milu zdihovu inu joku! O kršanska duša, imej saj ti en usmilene iz tojim Bogam, katir zate tulkaj more prestat. Kader so oni njemo že ta krona dol vzel inu ta sukna oblekel, potem so oni njemo taista krona zupet na glavo postavl inu so obudil njemo zupet ena nova naprenesena martra, kir ni blo mogoče, deb te trni ravn v taiste lukne, v katirh sa poprej bli, zupet bli mogel vtaknen biti, zatori so sturil le-ti zupet nove lukne iz naizrečenim bolečinam. Inu kir ta bovna glava je poprej bla povna ran inu zdej le-ti trn so zupet nove lukne naredil, tok ja ta ranena glava Kristusa ni več druzga bla koker gola lukna. O te naizrečene bolečine! O tiga nargrenkejšiga trplejna! Koku je kol mogoče blu, de ta slab napov mrtvi Kristus ena tok načloveška martra je trpet mogu! O koku se je on na celmu žvotu tresu inu se vkop stisku, kader so oni njemo na ta krona tovkel, deb le-ta tulkaj stanovitniš na glav obstala inu v timu križajnu dol na padla. Zagvišnu je negova ranena
[470]
prebodena glava iz taka bolečina obdana bla, deb na biv oben čud, kob on precej na tim mestu med rokam negovih ihtovh sovražnikov umrov biv. Pak ta gnada Božja inu te lubezen povne žele za ta človeški rod je nega potrdilu, še več inu hujši martre prestat inu naše grehe preobilnu spokort. Vse le-tu pak se je zgodilu od nasvetvajna teh Judov, Gospud Jezuso k špotu inu

zasramvajnu. Potem kso te rabeln Kristuso negove gvante zupet oblekel inu ta krona na glavo postavl, tedej so vzeli Pilatušo služabniki velike inu dovge štrike ter so njega nausmilenu zvezal, dokler toku je blu per teh Judah inu ajdah navadnu, de te hudodelniki niso porne, temuč iz štrikem inu jermeni močnu zvezane k smrti pelal, deb se le-ti na mogel vun strgat inu odjeti. Pak kolker trdejši timo dobrutlovmo Gospudo te vovnati gvanti na život so pervezan bli, tulkaj več bolečine je negovu ranenu truplu trpet moglu, dokler to vovnatu seknu je tem odprtim ranam cel naperpravnu, kir freš stri inu te rane še hujši naredi. Zatori zamirkamo mi, de kader eden ena rana ima, tok on na ubeže iz vovnata ruta, temuč iz nartanšim pertenim gvantam. Pomisli tedej, koku to vovnatu oblačilu tiga Gospuda, katiru je na negovu truplu cel trdu pervezan blu, je njemu negov cel udrti hrbt inu prs inu celu ranenu truplu še veliku hujši naredilu. Kir zavol tega vovnatiga sekna so začele te rane na novu pečti, se gmirat inu freš postajat. Te naudark so se ognojil inu te utok so se izical, toku de ta dobrutlovi Gospud od zunej inu znotrej je tok poln bolečine biv, de ni vedu, kam bi se on imov ubrnit. Inu leto je taistu, čez katiru se on v zgori imenvanmu psalmu pertož, rekoč: „Moje oblačilu je meni postalu koker en draten vojster pas al en žimnat gvant, katirga eden na sojmo truplu nosi."

[471]

O ti ubogi Jezus, kaj za ena velika bolečina si ti taistkrat trpu! Čudu je blu, de ti nisi cel ob um inu pamet peršu. Trošti se ti tukej, o revni človk, kader ti ktirkrat ena škoda trpiš inu na moreš vsiga imeti, kar ti k timu poterbuješ, spovni se na tojga ranenga Izveličarja, katir je toku zlo ubožu, de on ni te narslabi prtene rutce na soje rane položt imov. Inu deb ti tulkaj potrpežlivš biv, tok si zamisli, koker deb on tebe toku nagovoru: „O moj otrok! Poglej, koku bom jest držan, poglej, koku bom jest iz mojim oblačilam zašpotvan inu martran. Poprej sem jest ta špotliv škrlatni plajš na sebi imov inu sem mogu bel koker napu nag hodti, zdej pak so meni moja vovnata sukna oblekel, katira mene na naizrečena viža martra. Vzemi si k srcu zaj moja beraška revšna v moj posledni potrebi. Jest nimam ene kaple vina moj jezik ohladit, ne enga slabga flajštrca na moje rane položti, ne ene pertne rutce se obrisat, ne en firtelc ure se enmalu upočit.

Ja, ne to narslabši od vsiga tiga, kar jest potrebnu imam, temuč si morem iz tem kosmatim flajštram moje vovnate sukne pomagat, inu sim vender potrpežlov inu se na pertožim pruti nobenmo človeko. Ti pak, aku tebi le kolku pomanka, se na moreš nigdar zadost pertožt inu si očeš zdajc pomagat, deb ti le neč trpet na imov. Al se to prav, po mojih stopinah hodti?“ Potem ksa žovniri v doru Pilatuša iz Kristusam se gor držal, je blu zavzetnu gledat, kaj za enu veliku stekalše je blu od vseh kraju od vsiga folka od mož inu žen, mladih inu starih, na kojnh inu k nogam, kir taistkrat je biv ta velikanočni praznik, ob katirmo po te postav Božji vse moške peršone v cel judovski dužel, katir iz gvišniga uržaha niso bli zadržan, so mogli pruti Jeruzalem pridti. Inu akulih te žene inu otroci k te zapovdi niso bli zavezan, vender je njeh dosti šlu iz andoht kekej. Ja ne samu te Judje, temuč tudi dosti ajdov ja navada imelu, vselej kekej pridti,

[472]

katirh tedej takrat je veliku tam blu, koker s. Joanes spričuje, toku de vsaku lietu čez dvejset tavžent ludi kekej pridti so navada imeli. Ja, pravjo nekateri vučeni pisarji, de taistkrat čez dvejstkrat stu tavžent ludi je v Jeruzalem blu, dokler ne samu v celmu mestu, temuč povsod deleč inu šerok ukol se je rezglasilu, de ta velik prerok od Nazareta, Jezus z imenam, ta mož, kje take čudeže delu inu tulkaj sloviv, je k smrti tega križa obsojen. Zatori ni oben čud, de sa te ludje od vseh kraju vkop vrel, zakaj en slehern je želu to križajne Kristusa vidti, dokler kulker imenitniš, častitlovš inu žlahtniš je ta peršona, katira bo k smrt pelana, tulkaj več ludi skupi pride, le-tu vidti. Je blu tedej v Jeruzalem zavzetnu vidti inu gledat, kaj za enu izdarjene, vozejne, tekajne inu hoja iz vseh gas se je godilu. Čudnu je blu vidti, koku so se te ludje eden druzga suval inu drenal, deb on tega, katir je ven pelan biv, tulkaj bel pregledat mogu.

II. Kader je ta ubogi Kristus že iz sojim gvantam oblečen biv, iz trnova krona zupet kronan inu ukol ledju inu podpazha iz štrikem zvezan biv, tedej so pelal njega te rabelni z velikem vptjam iz te hiše Pilatuša šestinudvejset stopin deleč na plac. Te Judje pak so že poprej en težki križ pustil perpravt inu so ukazal tem Judam, de ga imajo Jezuso nost dati. Zatori so vzeli te hlapci Pilatuša taisti težki

križ, so ga ven pernesli inu so ga dol vrgli pred Jezusove noge. Leta križ je biv po majng vseh vučenikov velik, debu, dovg inu težak. V dovgost je biv petnajst čevlu dovg, v šerokost pak, namerč ta križem položen les je biv osem čevlu dovg inu le-ta je biv en debu obtesan rebat les, pak cel težku od enga bi mogu nešen bit. Iz kaj za enga lesa pak je ta križ sturjen biv, čez le-tu je več sort majng.

[473]

Eni pravjo, de je olkenga, drugi pak, de je iz hrastovga lesa sturjen biv. Temu nej bo, koker oče, tok vender je biv en sivn težak križ, katirga en močan mož biv imov dost nosti. Kader je že Kristus ta težki križ ta prvikrat pogledu, koku meniš ti, de se je negova slaba natura nad le-tim zavzela? Zagvišnu nega je obšla ena mrzla groza po celmo življoto inu en velik strah je prederu njemu vse negove vude, vender iz lubezen našga izveličajna je on dol pokleknu pred tem križam, perpogne soja glava na zemla inu kušne taistga iz objokanmi očmi, rekoč: „Bodi pozravlen od mene, o sveti križ, ti postelca tiga počitka mojga trupla. Tebe sem jest vselej lubu, tebe sem si jest že zdavni vošu inu sim zavol tega z nebes peršu, deb jest na tebi za ta človeški rod trpeti inu umreti imov. Ti boš scer meni sivnu grenak, vender jest tebe želim prov iz srca. O lubezniv križ! Kir jest od vseh ludi sim zavržen, tok vzemi ti mene gor, dokler per tebi inu na tebi očem jest živeti inu umrti.“ Potem je on le-tiga persrčnu kušnu inu ga je obliv iz dostim srčnim inu grenkim sovzam. Pomisli, o kršanski človk, koku je le-tu blu žalostnu gledat, kader je ta lubezniv Jezus na očitnimo placu pred tulkaj tavžent ludmi dol pokleknu, ta naperjazen križ tok perjaznu pozravu, iz sojim bovnim rokam lubezniv objev, iz sojim uteklim ustam sladku kušnu inu iz sojim gorkim sovzam bogatu obliv. Ah, kdu kul bi se na biv mogu milu jokat, aku bi eden le-tu vidu. Ah, komu bi se na moglu negovu kamnitnu srce umečiti, kader si eden le-tu prov k srcu vzame. Brez cvibla hje blu dosti priča, katir so se čez ta spregled jokal inu iz le-tim revnim obsojenim človekam en usmilejne imel. Kader je že ta lubi Kristus toku perjaznu soj križ pozravu, tedej je on zupet gor vstov od zemle inu je na le-tiga perjaznu pogledu. Tuki je blu tudi dosti tavžent

[474]

angelov priča, katir vsi so po temu križu segel inu taistga namest

njeh Gospuda nesti otel, pak ta lubezen, katira je Kristus k našimo izveličajno imov, ni perpustila le-tu, temuč on je otu tiga sam nesti, akulih njemo po človeški slabust je namogoče blu. Inu kir obeden od teh beriču ni tok usmilen biv, deb on ta križ biv gor vzignu inu Kristusu zadet pomagu, zatori je stegnu on sam soje ranene roke von inu iz velika muja ga zadene na soje rame. Eni pak pišejo, de so vzigenli te hlapc Pilatuša ta težki križ inu so ga nagel vrgli timo dobrutlovmo Jezuso podovgama na negove rame, toku de ta les, katir je biv križem sturjen, je njemu spredi dol visu čez prs. Akulih pak ta žlahtni sin Marije cel slab je biv, on vender ni neč zuper rekov, temuč je ven stegnu soje krvave rame inu roke inu je volnu perjev za ta križ, taistga nosti. Tukej je blu dapovnenu, kar Isaias prav: Njegovu gospostvu je na negovih ramah. (Isaias 9) Dokler ta gosposka Kristusa je negov križ.

III. Tudi so oni zvezal te dva šaharja skupi inu so jeh perpelal pred tiga Gospuda ter so pergajnali Sinu Božiga, ta težki križ nesti, kar se nigdar enimo hudadelniku ni zgodilu, dokler teh dveh šaharju križe so pelal na ta hrib Kalvarija. Očeš pak vedti, kaj inu koku se je dalej godilu, tok pridi, o kršanska duša, inu spregledi, koku toj Odrešenik soj lestni križ je nesu inu v kaj za eni vrsti je ta žalostna precesija k rihtnimo placu držana bla. Ta fendrih iz benderam inu ta trobentar iz ta glasna rihtna trobenta sta šla naprej inu kmal za le-tem sa šli Pilatušu žolniri iz orožjam obložen, za le-tem sta šla te dva rezbojnika, naga inu trdu zvezana, iz dvema konedircam, katir so le-te pelal, inu za le-tem je peršu ta revni žalostni Jezus med štirimi rabelskimi hlapci.

IV. Dokler nekateri zamirkujejo, de štiri iz njeh so tega Gospuda pelal, kir štiri so njega križal, le-ti so nega tudi pelal. Eden je šov spredi inu je nega ukol žvota iz enim

[475]

štrikam zvezu, inu dva sta šla na straneh iz štrikem, katire so oni njemo podpazha za roke pervezal, ta četrti pak je od zad šov iz ena bavta inu je pergajnu tega dobrutloviga Gospuda naprej. Za Kristusam sa izdarili te vikši farji, farizeri, pisari inu te starši tiga folka iz velikem veselam inu mogočnostjo. Inu zadenč je tekla brez štivila velika množca tiga folka, katir je hrepenu, vidti ta krvavi

ofer tega nadovžniga Jezusa. Koku menš pak ti, de so se te vikši farji zveselil, kader so oni videl Kristusa iz križam le-sem pridti? Kader je David iz tega mesta Jeruzalem mogu ven bejžat, takrat je reku ta hudobni Semej[105] k njemo toku: „Pojdi vun, pojdi vun, ti krvižejni mož, ti Beliala otrok, zakaj poglej, zdej te stiskajo toje hudobije, kir ti si en krvižejni mož.“ Toku so vpili tudi te vikši farji h Kristuso: „Pojdi vun, pojdi vun, ti Beliala otrok, ti zapelavc tega folka, dokler zdej se tebi ravn prov godi, koker si ti zaslužu, kir ti že zdavnu biv imov na gavgah viseti. Ti si nas dostkrat pred folkam k špotu sturu, zdej pak očmo mi tebi zupet povrnit.“ Iz tem vikšim farjami se je tudi zglihu inu potegnu ta gmejn folk inu so preklinval tega ubogiga s križam obloženiga sinu Marije na ena strašna viža, dokler taisti, katir so na četniški dan s častjo vpili, rekoč: „Hvalen bodi ta, katir pride v imeni tega Gospuda,“ le-ti so zdej vekal: „Preklet bodi ta, kir to pride! Je to peršu v imenu tega satana?“ O Bog od nebes, koku so le-te grozne feržmajdk besede tega revniga Jezusa zlo v njegovu srce zbodle, kir on vidu, de njega vsi ludje v njegovmo narvečimo zapušejno inu trplejnu še preklinajo. Inu kir te vikši farji so koj za Kristusam izdarl inu lohku prov dober vidti mogel, kdu njega zašpotuje, zatori je bla ta poredna sadrga tulkaj bel zdražena, njemo vse hudu striti, dokler oni so prov dober zamirkal, de le-tu tem gospudam dapade. Brez cvibla je ta judovska gosposka le-te lotrače zvestu šuntala inu iz njim hujši, k morejo delat, opominvala, rekoč: „Le prov jenašku se skažte, mečite najn

[476]

inu mahite le prov koražnu po njemo, zakaj toku si je on zaslužu.“ Inu to blu njih tavžent vesele, de so oni videl, iz Kristusam tok grdu inu hudu delat, katiru je od njih ta prerok Jeremias v sojih žalostnih pesmah na 2. postav prerokovu,[106] rekoč: „Vsi toj sovražniki so soje usta zuper tebe odprli.“ Oni so žvižgal inu iz sojim zobmi zapored škripal inu djali: „Mi očmo nega požreti. Pole, to je ta dan, na katirga smo mi čakal, tega smo mi zdej daživel inu najdel.“ Zdej si ti pak znaš lohku damiselt, koku tedej se je timo dobrutlovimo Gospudo na le-ti križu pot godilu. Vsa ta poredna sadrga, ktira kul se je v mestu znajdla, se je vkop zbrala, sa skakal ukol Kristusa, so ugajnal vse sorte zasramvajne inu špotlive besede, so se posmehval inu njega zašpotval, so metal

kamejne, prah inu blatu na njega, sa vrgel večkrat njemu kamnje na pot pod noge, deb se biv nad le-tem spoteknu al udaru inu padu, za sukna sa njega cukal inu jezike pruti njemo ven stegal. Ja, krajš govort, deb oni njega v hoj bel motil, so tekal spred inu od zad mem njega. Karkol so oni iz noterdajajna tiga hudiča si zmiselt mogel, to so oni njemu sturil. Pak per teh špotlivih besedah inu zašpotvajnu še ni obstalu, temuč je peršlu tudi na tepejne, dokler kir te hudičovi otroci so zamirkal, de oni iz vsim njeh zasramvajnam inu zašpotvajnam to potrpežlivu Jagne niso mogel napotrpežlivu napravt, zatori sa oni sivnu srdit postal inu so otel njega iz tepejnam v napotrpežlivost perpravt. Le-tu je tulkaj strašnu pošlušat, de komej en človik taistu virvat more, dokler ktiru srce bi moglu tok trdu biti, deb taistmu še več trplejna naložilu, katir je tulkaj povn ran biv, de on obenga zravga uda na sojmo življoto ni imov? Vender je ta zmartran inu hudo zdelan Kristus tok dober od tega folka koker od teh rabelnu stepen inu otovčen biv, de te angeli v nebesih čez nega sa se usmilt mogel. Kir pak je skori težku virvat,

[477]

tok očem jest to resničnu pričvajne same Matere Božje le-sem perstavt, katira je k sveti Brigiti toku rekla: „Kader je moj sin na ta krej tega trplejna iz tem težkim križam obložen šov, takrat so njega bili nekateri po vrat, drugi na obličje, inu scer toku močnu, de akulih jest ta udark nisem vidla, tok sem šlišala jest vender zložnu to zlegajne teh udarku.“ O nazašlišana grozovitnost! O več koker ena barbarska tiranija! Koku je vender mogoče, de take dovje srca se mogle na zemli znajdti! Sej ja je biv vidti ta revni Kristus tulkaj nadložen, de se ta dovja zvirjačna čez nega se mogla usmilt, vender niso imel te srdit lev ubenga usmilena iz njim. Ja, kar je še več, on so njega bili tok nausmilenu po negovmo ranenmo vrat inu na negovu uteklu obličje, de sa se te žlak od deleč šlišal. Le-tu pak še ni blu zadost, temuč oni so njemu naložil tudi enu trplejne, katiru je njemu hujši djalu koker to tepejne, koker s. Bernard, katirmo je sama Mati Božja rezodela, iz tem besedam zamirkuje: Kader je Kristus na povele Pilatuša, kir je poprej ven [klican] blu, soj križ noseoč k marter vlejčen biv, se je tam ena velika tropa teh ludi skupi stekla, katir sa za nim šli, le-te nekater so nega obžalval, drugi pak so

nega zašpotval, nekateri so metal na njega blat inu gnoj, drugi so zlival inu stresal čez nega, kar kol so smrdlivga mogel inu najdel. O narkrotkejši Jezu! Koku je blu kul tebi mogoče, tku grdu zasramvajne prenesti, inu tak hud smrad take nagnusobe prestat? Ah, koku je kol toje svetu oblačilu tok zlo blu zdelan inu toje svetu obličje tok grdu vidti, kader je blu od vseh platov to narsmrdlivši blatu na te vržen! Kaj za enu posmehvajne je takrat blu, kader so tebi iz taka gnusoba tok rekoč pokril inu iz tabo vos špot inu zasramvajne tribal! Ah, ti ubogi, ah, ti zaničvan Jezu! Pak neč mejn žalga se je zgodilu temu dobrutlovmo Gospudo

[478]

od teh rabelskih hlapcu, katir so nega pelal, dokler le-ti sa bli z dnarmi podšenkan inu od teh Judov na vsa viža prošen, de oni cel obenga usmilena iz Kristusam nimajo imeti, temuč imajo iz nim vse hudo delat. Kdu pak tu na ve, kaj se za dnar na stri? So tedej te tiranski rabelni nad tem bovnim ranenim Gospudam vsa tiranija inu hudobija daprnašal, inu kar en slehern iz besedam inu djajnam bolehenga inu špotlivga se je le damiselt mogu, le-tu je on tudi tem srditem Judam dapasti pustu. Zatori bodo oni od tega svetga Davida, katir je to trplejne Kristusov v duhu previdu, napreširne teleta, debel voli, rjoveč love, grizeče pse inu ena truma teh hudobnih imenovu, kir oni tega nadovžniga Gospuda, dokler dovgu so oni njega v sojih rokah imeli, niso po človešku, temuč koker ena zvirjačna inu dovja žvina čislal, toku de oni enga kojna al vosla nigdar bel špotliv inu nausmilenu naprej gnal bli, koker so oni tega Božiga križarja na le-te pot tega smrtniga trplejna vlekel inu pergajnal. Le-ti nausmileni trinogi so vlekel to potrpežliv Jagne iz štrikem sem inu kje iz velikem posmehvajnam hujši koker en goved v mesnica inu so njega dregal iz pestmi inu palcam, rekoč: „Hiter hodi od tod, ti hudodelnik.“ Oni so nega z nogam cbal, po njemo hodil, z bavtam tovkel, lase iz glave inu brade vun ruval inu za oblačilu njega cukal. Ta upehan Jezus je šov hitrejši kje mogu, dol perpognen pod tem težkim križam, vas upehan. Ja, zavol tega suvajna inu sem inu kje rukajna je on dostkrat dol padu na soje roke inu kolena, te nausmileni beriči pak so njega potegnil za lase inu iz štrikem zupet gor vzigeln inu so njega naprej gnal. Tudi so poslal te spredniki teh Judov njeh hlapce, deb oni tega Gospuda le prov srčnu

[479]

zašpotval. Le-ti so tudi njemo več trplejna inu špota sturil koker te ajdje, akulih te Judje tem hlapcam Pilatuša so dnarje obetal, de oni nimajo cel obenga usmilena iz Jezusam imeti. Vzemi si k srcu, o brumni kristjan, inu imej enu srčnu usmilene iz tojim s križam obloženim Kristusam. Zdej očmo mi naše oči od teh hudobnih beriču preč inu h Kristuso ubrnt, za vidti, koku je on soja križova pot začev. Ta pot, katira je on imov, obhodt od hiše Pilatuša skuz mestu per rihtnih vratah vun noter da hriba Kalvarije, je po ure, naš Odrešenik pak je dober ena ura poterbovu zavol sojga naizrečenga upehajna. Še preden je on za križ perjev, je on biv že tok bolan inu upehan, do on po teku te nature tudi brez križa na biv na ta hrib Kalvarije pridti mogu, dokler kir njemo njegove svete noge zavol tulkaj žlaku cel debel sa utekle, zatori kulkerkrat kje on ena noga prestav, je on občutu ena nova bolečina. Zavoltiga si ti znaš lohku damiselt, de on je glih koker eden, katir utekle inu ranene noge ima, tok lohnu, kulker je narbel mogu, na tla stopu. Kir pak on ta težki križ je še nosti mogu, takrat on ni mogu več mehku se prestopat, temuč ta težka butara tiga križa, katirga tudi en močan mož je zadost nosti imov, je njega persil'la, de on cel trdu je stopat mogu, inu kir ta kamniten flajšter ni biv glahk, ampak vojster inu robat, zatori se je ta ubogi Jezus dostkrat spoteknu. Vsaka stopna je njega v srce zbodla inu nega dostkrat k zdihvajnu inu klagvajnu pergnala. Od začetka, kader je ta dobrutlovi Gospud ta križ začev vlečti, takrat je on morebit še enkolku stegnen šov, kader je on pak nekatere stopine peršov, takrat je njemo ta križ že biv tok težak inu je njemo na negovih ramah taka bolečina delu, de on ne več

[480]

gor sklenen, temuč cel perhulen je mogu stati. Inu kolker dalej je on šov, tulkaj teži je njemu ta butara bla inu tulkaj bel se je on vkop stisku. Ta lubezniv Gospud je tudi hodu bus, zatori se je on dostkrat udaru iz sojim nogam nad kamejnam, de se je zlo ranu inu ta kri ven tekla, kir tudi skuz to vednu pretresajne njegovga života ta vovnatu oblačilu je njega zmiram ribalu, zatori sa ble negove presušene rane zupet ponovlene inu so krvavile brez prenehajna. Toku de kamer kul je ta lubi Gospud stopu, tam sa ble vidti njegove krvave stopine na zemli. Inu le-ta roženfarbana kri,

katire ena kapelca je bla več vredna koker vse dnarji celga svieta, je bla iz nogam teh hudobnih poteptana. K timu je biv ta križ sila dovg inu težak inu ta križem položen les je visu njemo spredej deleč čez kolena dol, de se je iz sojim kolenam inu pšalam dostkrat nad le-tim zadev inu udaru. Koku pak je njega to zabolelu, to si zamore en slehern lohku damiselt, zakaj dober se ve, koku enimo, kader se dober na ena pšala buti, ta bolečina skuz ude pregre. Kolku veliku več bolečine je tedej to pogostem butajne Kristu napravlu, katir že od nature cel mehak inu na sojih kolenah je tudi poprej zlo otovčen biv. Zravn tiga je biv ta sreden les tega križa dovg, de on tiga na ramah ni mogu obdržat, tudi ne na hrbtu, koker kul sklonen je on tudi šov, ni mogu nesti, temuč je mogu tiga po tleh za sabo vlečti, skuz pak se je zgodilu, de ta križ se je vednu stresu inu timo dobrutlovmo Gospudo na negovih ranenih ramah ena naizrečena bolečina sturil. Inu kader je on včas čez en kamen al povzignena zemla vleči mogu, takrat je on od sile te teže dol na tla padu inu se je hudu nad ta trnova krona udaru. Negova sukna se je v te rane inu v te ofnane per gajžlanu sturjene žlake cel trdu

[481]

persušila inu te ramne kosti, koker tudi ta podplečna kust sa ble cel hudu utovčene. Od tod sa ble zupet zavol tega stanovitenga pretresajna inu premikajna tiga težkiga križa te prve rane na ramah, plečah inu hrbtu vselej ponovlene inu skuz to posušejne inu ribajne tiga oblačila skoz več postajale. Toku se je zgodilu, de iz dosti mejhnih ran je ena posebna velika rana ratala, kir koža inu mesu je blu odtrganu, nad katirim pak je tiga tok zdelanga Gospuda pod le-ta težka butara tiga križa ena slabust čez ta druga inu ena bolečina čez ta druga obšla. Od Bog od nebes, koku naizkončnu velika je mogla ta bolečina biti, katira je moj narlubeznivši Jezus v timo revnimo vlejčeno tiga križa pretrpu! H timo vsemo je perstopila še ena nova bolečina inu nadležnost, dokler kir ta trnova krona je tok debela inu šeroka bla, de je deleč čez rame visela. Tok je Kristusu sila zlo na pot bla, de on ta križ ni prov na rame, tudi ne cel da vratu položt mogu, temuč je mogu tega na kraj te rame obdržat. Zatori se je večkrat permirlu, de je od rama dol zlezu inu njemo dol padu. Zavoltiga ta bovni inu oslaben Kristus je dostkrat opravt imov, de je on tiga zupet gor vzignu inu na rame perpravu. Skuz le-tu pak se je

on tok zlo opehu, de je on ob vsa muč peršu inu ta put od negovga celga života dol teku. Toku je on šov po te pot k soj smrt, v[?]es se je tresu inu trepetu, zdihovu inu trpov, perhulen inu perpognen, inu vender ubenga ni blu, katir bi se biv čez nega inu čez negova velika nadluga usmilu. Zatori usmili se ti čez njega, o brumni kristjan, inu potrošti njega. Kje že Kristus sto inu šest stopin prešov inu ⟨je⟩ njega ta težka butara tiga križa inu te težave le-te pot cel omedlevniga strila, tedej je on padu na enim vogel ene velike gase ta prvikrat iz tem križam tok trdu dol na tla, de se je njemo per usth inu nosu ta rdeča kri vun ulila. Tukej tedej je ležu ta napov mrtvi bolehen

[482]

Kristus iz soja trnova krona revn na zemli inu od težav je on biv vos bled pod obličjam. On je tok revn von vidu, de to kamne iz usmilena blu mogel pod njim mehku ratat, inu je njega na njegovih s. kolenah inu komovcah tok živo bolelu, de je on prov iz srca zdihovu inu milu te sovze prelivu. On je biv tudi tok zlo oslabu inu tulkajn povn bolečine biv, de on iz lastno močjo ni mogu zupet gor vstati, zatori je on obrnu soje krvave oči cel pohlevnu k tem rabelnam, koker biv otu njeh prosti, deb oni njemo pomagal gor vstati. Inu kdu bi tega na menu, te beriči so se čez njega usmilil, pak Bogu se smili, per njeh ni blu obenga usmilena, zakaj toku prav s. Bernard: Toj Odrešenik, o človk, je padu pod teža tojih grehu. Pak kdu je peršu, katir je njega gor vzignu? On je ležu na zemli inu se je skor zadušu pod ta butara, vender je on biv od nog teh rabelnuh hlapcu ceban inu nikoger ni blu, katir en usmilejne biv z nim imov. Pak ta lubezen bla njemu dala moč. Ta lubezen je njemo gor pomagala inu ta lubezen je njega perganala, de on ima naprej jeti inu za toje izveličane umreti. Tukej vidiš tedej, o kršanska duša, koku tok cel obene milost per le-teh krvižejnih trinogah ni blu inu koku hudu so oni iz tojim Odrešenikam obračal. Oni niso pervošil timo napov mrtvimo Gospudo ne en blisk na te blaten zemli počivat inu v negovih pretrpenih bolečinah li enmalu se odsopst, temuč nagel so potegnil oni njega iz tem štirkem zupet od zemle, so ga tovkel inu drogal iz palcami inu cbal iz nogam tok grdu, koker keb on oben človk, temuč ena naumna živina biv. Pomisli, o kristjan, kaj za en hud padc inu kaj za enu težavnu gorvstajene je le-tu tojmu Odrešeniku blu inu koku milu je on nad le-tem jamru, zdihovu inu joku. Dokler aku enimo zravmo

[483]

inu močnimo človeko težavo dela, preden se on od enga hudga padca zupet gor sprav, kolku veliku teži je tedej timo ranenmo inu da smrt bovnimo Kristuso naprej peršlu, preden se je on zupet na noge spravu. Neč mejn, vender sje to potrpežlivu Jagne tiga ofra vse perzadelu, se je spravlu, kulker kol je blu mogoče, na noge, vzame ta težki križ zupet na soje ranene rame inu je šov hitrejši, kje mogu, kulker je njegova slabust perpustila, zmeram naprej. Ah, komu bi se njegovu srce na omečilu, kader eden le-tu premišluje, inu ta goreča lubezen, katira Kristusa k našimo izveličajnu pergana, k srcu vzame. Zavoltiga, o duša, padi pred tojga na tleh ležiočiga Izveličarja na toj obrez inu počasti ga. (b) „Tukej je ta Gospud koker ena ovca v mesnica inu koker en jagne k ofru pelan biv inu sojih ust ni gor odpru.“ (Ezaija 53)

Ta šestinusedemdeseta postava
Kristus iz križam pride naprut soj mater

Luba duša, mi bomo zdej en tak žalosten spregled pred našim očmi videl, de naše srca nad le-tem bojo žalvale, aku mi le prov si očmo k srcu vzeti, kaj se je med Jezusam inu Marija[107] zašlu, kader sa se eden druzga na le-te križov pot srečala. De le-tu pergodejne je resničnu, spričuje še današni dan ta cirku, katira s. Helena h čast le-te skrivnost je zidala, katira še zdej, akulih je le-ta od Turku rezdjana bla, Sveta Marija od te omedlevce imenvana bode. Tudi bode ta kamen, nad katirm je Marija v omedlevce padla, še zdej v čast držan, kir le-ta od tiga kraja na ta hrib Sion v ta cirku te vičirje je vzignen inu prenesen biv, le-ta kamen pak, nad katirm je Kristus padu, je na ta sodni stov gabata noter vzidan, zatori premišluj ta žalosten spregled toku.

I. Potem kje ta nadovžni Kristus skuz to obsojene Pilatuša

[484]

k te smrt tega križa obsojen biv inu ⟨je⟩ ta revna med vsem narbel eržalena mati Jezusa vidla, de ta folk skupama od Pilatušove hiše inu iz vseh gas k nogam inu na kojnih je ven teku, inu tudi zamirkala, de tri jetnike k smrt pelejo, katirh jeden je en velik križ nesu, katir je nje lubi sin biv, katirga je ona per te hkani suken spoznala, katira je na sebi imov, ktira je ona iz sojim svetim rokam strila. Le-tu kje ona zamirkala, je skrbela inu miselna, meni na bo več mogoče zavol tulkaj ludi k mojmo lubmu sinu pridti, inu je ena nova žalost občutila inu djala: „O moj sin Jezu! Koku boš ti dons zavržen od tiga folka, katirmo si ti tulkaj dobriga sturu! Ti neseš toj lestni križ k te smrt koker ta pravi Izak.“ (Gen 22)[108]

II. Zatori je ona djala iz velika žalostja k Joanesu: „Moj lubi stric Joanes, jest videm, de jest na timo kraju zavol velikiga drena od tulkaj ludi na morem k mojmu sinu pridti, zatori jest prosem tebe, o moj Joanes, peli me na en tak krej, kir bi jest mogla mojga sinu

perpravnu vidti, pred njegova smrtja še enkrat iz njim govort inu nega v negovi narveči žalost potroštat mogla. Zakaj moje srce hrepeni po njemo inu moja žalostna duša nab mogla nigdar vesela biti, aku jest njemo še h zadnimo nab imela lohka noč vošti.“ S. Joanes pak je djav k nje: „Luba Gospa, jest se bojim, de naš lubi Mojster, kob on nas v taki žalost zagledu, bo še veliku bel žalovu, vender jest očem vam to striti inu vas po en bližen pot na en krej pelat, kir on more mem jeti.“ Grede tedej s. Joanes iz ta žalostna materja tiga Gospuda inu iz nje tovarštvam skuz nekatere gase inu ja perpele na en vogu ene gase na ena križempot sto inu sedemšedeset stopin od hiše Pilatuša, kir ramn tam Gospud Jezus je mogu mem jeti, inu tam je čakala ona iz sojim žalostnim tovarštvam, dokler bi nje sin peršu.

[485]

Stala je pak ta eržalena mati dovgu časa na taistmo krajo inu je čakala na tiga, katirga nje duša lubi. Stala je ta žlahtna Divica v en tak matern bridkust inu srčen žalost inu v gorečih želah, sojga lubga sinu Jezusa skori vidti, de oben čudež nabiv,[109] keb v nje truplu nje srce bse blu rezpočlu, toku de ona iz ta čista Suzana bla mogla reči: „Ah, gorje meni, ah, težava, katira me povsod zadene, de jest na vem, kaj jest sturit al pustit ⟨bi⟩ imela.“ Dokler keb ona od tiga kraja preč al cilu ven iz mesta [šla], deb ona ta martra sojga otroka na vidla, le-tu na more ta materna zvestoba čez nje srce prenesti, deb ona mogla tam na mestu obstati inu bolečine sojga sina gledat. To je blu nje skori namogoče, kir ona se je bala, deb tiga na mogla prestati. Zadenč je vener sklenila, ona oče sojga lubga otroka perčakat, keb ona morebiti skuz ta pričnost njemo še en sam trošt zamogla skazat. O kaj za enu perdrznene! O kaj za ena več koker moška stanovitnost je le-tu blu, kob jest na enimo takimo kraju stati inu na mojga telesniga očeta čakat imov, katir iz enim križam obložen po nadovžnim ⟨je⟩ k smrt pelan biv. Ah, Bogu se smili, koku bi mogel meni tok hudo per src biti, to bi ja blu namogoče, taka bridkust prestati inu mojga očeta perčakat, zatori bi jest mogu al preč jeti al pak mogu od usmilejna umreti. Ah, kaj je tedej ta uboga žalostna mati tukej trpela, katira sojga sinu je dost tavženkrat bel lubila koker jest mojga očeta! Zagvišnu kob te žebli te lubezen njo na bli na zemla perbili, tok bi Marija obena stvarjena sila le-tam na bla obdržat mogla, kir nje je namogoče blu,

ta perhodna žalost prestat. Kulker kul pak ta sramožliva Divica se je vsa tresla, Jezusa iz križam obloženga zagledat, vender čez nje navada je dostkrat pogledala v taisti gas, kdaj se bo nje lubi sin perbližu. Inu narpoprej je vidla veliku ludi naprej jeti inu izdarti, deb en

[486]

slehern en perpravn krej dobiv, to križajne tega nadovžniga sinu Marije bel vidti, zatori je mogla ta žalostna mati iz sojim ušeš pošlušat to zašpotvajne inu zaničvajne, katiru te opravliv jezik čez nje nadovžniga sinu so govaril.

III. Kader pak je le-ta, katir je iz ta rihtna trobenta trobu, blizu peršu, ah, Bog, koku občutlivu je predru le-ta žalosten glas te trobente te žlahtne ušesa Marije, kir ona je dober vedla, de se iz le-tim strašnim glasam nje edinrojenmu sinu k smrti zvoni. Pak še veliku bel je blu nje srce iz bridkustjo napovnen, kader je ona zagledala pridti te hlapce Pilatuša, katir so nesli ta rištenga inu perprava, kar je h križajnu potrebnu blu. Eden je nesu te štrike, en drugi kladva, eden lojtra, ta drugi svedre, eden kleše, en drugi žeble. Inu koker nekateri zamirkujejo, tok je stopu le-ta, katir je le-te žeble nesu, k te žalosten mater tiga Gospuda, je kazu nje te žeble inu hje nje pred očmi držu, rekoč: „Vidiš, ti žena, iz le-tim žeblim more toj sin dons na ta križ perbit biti. Keb ti njega na bla bulši zredila, tok bi na biv k takimo špotlivmo trplejnu peršu.“ O kdu oče zadost dapovedat, kaj za ena globoka rana so le-ti žebel v to srce Marije ubodel! Kir ona je le-te pogledala, kok veliki inu debel sa bli, inu je miselna, iz kaj za enim naizrečenim bolečinam bojo te žlahtne roke inu noge nje sina skuz pretovčene. Ti pak, moja duša, spreudar, kaj za ena srčna žalost je imela ta revna žalostna mati taistkrat, kader je ona te velike inu dovge žeble vidla.

IV. Kje Marija iz soja žalostna družna en čas tam na cest stala, tedej so peršli te rabelni iz velikem vpetjam na ta krej, kir je ta žalostna mati čakala na sojga sinu inu so perpelali to nadovžnu Jagne koker enga rezbojnika iz štrikem zvezanga, na katirga

[487]

tudi je Marija narpoprej soje objokane oči vrgla inu je iz straham zagledala, de on ta trnova krona na soj glav inu težki križ na sojih

ramah ima. Ona je vidla, de ta dobrutlovi Gospud cilu nizku perpognen pred le-tem grede inu težku nese inu negovi beriči iz palcam inu vpetjam ukol nega sem inu kje skačejo, ona pak nega ni mogla pod obličjam prov vidti zavol dosti folka inu velikiga drena. Tukej jest tebe prašam, kršanska duša, povej, če kej veš, kaj za en jezik je le-ta zdej v nebesih al na zemli, katir si upa po vrednost dapovedat, kaj je to srce v prvimo pogledu nje sina občutilu. Aku bi jest glih ena angelska modrost imov, tok bi si jest na upov popisat, dokler obene besede na morejo damislene biti, katire bi zamogle le-tu zložt. Marija ta križ noter da taiste ure še ni vidla, tudi ni vse nje dni kedej šlišala, deb en ubogi grešnik soj lestni križ sam mogu nosti, kir le-tu se nigdar ni zgodilu, kar ta svejt stoji. Kir tedej je ona vidla, de nje nadovžen otrok h takimo narvečimo zasramvajnu peršu je, inu je vedla, de on v sojmu narvečimu upehajnu na sojmu cel udrtmu truplu en tok težak križ nosti more. Ja, vidla je tudi, koku nje za smrt bovni otrok od bolečine inu truda perhulen inu pregnen, trepeč, gnojan inu krvav, bel umrjoč koker živ le-sem grede. O te naizrečene srčne žalost! O težava čez vsa bridkust! Kdu oče popisat, kdu si upa obmilvat? To ubogu maternu srce je tulkaj bridkust prestalu, de je biv čud, koku je še živeti mogla. Bila je pak nje žalost še dalej vekši, dokler peršu je en križ za tem drugim, en strah za tem drugim, ena omedlevca za ta druga. Ta ojster meč Simeona je nje duša taisti dan že tulkukrat presunu, de obene zrave žilce v nje več ni blu, pak vender, ona je[?]

[[488a]]

mogla še živeti, akulih obene krafti inu moči več v nje ni blu.

V. Ta uboga mati ni mogla, kulker kul zlo se je ona pomujala, sojga revniga otroka pod obličjam vidti, dokler ta dobrutlovi Gospud je vleku ta križ cel perpognen inu ta trnova krona je visela njemo globoku v oči. On je biv tudi tok povn plunku inu krvi, de je soje oči komej odpru, zatori kader je ta sladki Jezus na ta krej taiste gase peršu, kir je njegova revna žalostna mati stala, inu dober vedu, kaj za ene velike žele ona ima, njegovu uteklu obličje pogledat. Zatori koker en brumni otrok se je on iz tem križam gor sklonu, je obrisu ta kri od sojih uči preč ter ubrne soje krvave inu zapluvane oči pruti soj žalostni mater, katire bridkust sa njemu vse

znane ble, ter cel milu na njo pogleda, katira od velikiga prelivajna teh sovz je njega komej mogla pogledat, pak skuz negov pogled je ona dober zastopila, kaj je on nje za spoznati dav, koker biv in k nje reku: „O moja narlubeznivši mati, zdej ti vidiš, de jest pod tem križam k smrti gredem, koker sem jest tebi včiri povedu. Le-tu žlahtnu inu mehku telu, katiru od toje narčistiši krvi je uštavten blu, je zdej ta moč skori cel inu popolnama zgubilu inu je, koker ti vidiš, vse skraspanu, stepenu inu naštavten postalu.“ Le-ta žalosten pogled je prebodu nje maternu srce iz ena taka globoka rana, de je tok rekoč počel, koker bi se blu na kosce rezpočlu. Inu le-tu bi se blu gvišnu zgodilu, keb Bog na čudna viža na biv ohranu. Koku bi moglu mogoče biti, deb le-tu slabu srce per en tak bridkust inu marter še živeti moglu, kir saj obenu človešku srce ena taka žalost za prestat zadost močnu na more biti.

[[488b]]

Dokler[110] kob ena žena sojga moža al en otrok sojga očeta al ena mati sojga otroka v takimu stanu vidti imela, koga kul bi se nje na pergodilu, bi se le na moglu enu taku srce od žalost rezpočti inu od naizrečenga žalvajna cel pojemati, kolku veliku več je tedej to narsvetejši srce Marije tukej trpelu, kader je nje božjiga otroka v te narveči nadlug pogledala.

VI. Kaj meniš pak ti, de je Marija sturila, kader je nje sin per nje imov mem jeti? O te naizrečene lubezen! O te čudne stanovitnost! Bila je ta narvikši eržalena mati bel mrtva koker živa. Šli sa te beriči inu žovniri iz orožjam inu bavtam ukol Kristusa inu so njega toku obdal, deb nobeden k njemo pridti na mogu. Vender je bla nje lubezen močnejši koker vsi iz orožjam obložen žolniri. Ja, močnejši koker vse martre inu smrt. Zatigavola v ajfru tiga duha inu iz gorečim želam, sojga sinu še enkrat objeti, je ona vagala iz navarnostjo sojga trupla inu živlejna skuz gole meče inu srdite trinoge ter pride k sojmu lubmu sinu inu pade njemu ukol vratu inu je rekla: „Ah, moj lubi otrok!“ Inu Jezus je djav: „Ah, moja luba mati!“ Le-te sa ble vse te besede, katire so oni med sabo govarili, kir od srčnih težav oni obene besede več niso mogel vun zreči. Dokler kader je ta revna mati na tiga dobrutloviga Gospuda toku milu pogledala, je šla njemo nje naizrečena žalost tudi k srcu, zatori se on ni mogu dalej držat, temuč od velike slabust inu sivne

bridkust je padu dol pod križam na zemla. Joanes pak inu te sestre Marte sa djale k nje, ona ima timo Gospudo spred oči jeti, ona ja dober vidi, de Jezus zavol nje pričnost je vas v težavah inu

[[488c]]

omedlevcah. Ta sveta mati pak ni otela preč jeti, temuč je otela bliži k sojmo narlubšimo sino stopti inu iz sojim diviškim rokam objeti inu se pred vsem ludmi skazat, de ona negova mati je. Inu ona grede iz sojim tovarštvam kje k timo Gospudo, inu koker eni za trdnu drže, padla je ona njemo ukol vratu inu v timo umedlela ter zravn Jezusa na tleh ležala. Inu je tukej za resnica dapovnenu blu to prerokvajne Simeona (Luc 2), dokler ta duša Marije, te Divice, je presunena bla iz mečam tiga obmilvajna nje lubeznivga sinu iz obžalvajnam njegove matere. O gvišnu, to je en mili spregled! O jamrane za objokat! Tukej ležeta te obedva stebra teh nebes naenkrat dol na tleh inu vsi angeli gledajo iz prestrašenim srcam na nje. Tukej leži Marija, ta močna žena, katira je Boga od nebes potegnila. Tukej med berič inu rabeln ležeta Jezus inu Marija bel mrtva koker živa inu njeh obedveh srca se očjo njim od žalost rezpočt. Ah, milu objemajne! Ah, žalostni padc! Ah, kader sta se že te obedva srca čez en mejhen čas zupet zavedla, kaj meniš ti, de oni so miselni, kaj meniš ti, de oni so sturil inu govaril? Pomisli, kaj ti biv sturu, kob ti namest Matere Božje biv inu tojga lubga Izveličarja tok blizu biv imov. Namest tebe odgovarim v imenu Marije. Zavol obilnost te naizgruntane žalost ni mogla ona obene besede vun zreči, zatori več iz srcam koker iz ustmi je djala ona te enake besede: „O moj sin Jezu! O Jezu moj sin! Ah, ah, toje narveči srčne žalost! Ah, ah, toje martre inu trplejna! Toje srce se oče v meni rezpočti inu moja duša cel zadušt! O moj persrčni otrok! Koku si ti v ena takšna težava zašov? O bolečina toje glave! O bolečina tojih špičastih trnu, o bolečina tojga težkiga križa! Koku je vender mogoče, de ti ta težka butara nosti inu

[[488d]]

to špičastu trne v toj glav trpeti moreš? Ah, Bogu se smil, ti ja moreš umreti, preden ti iz tega mesta prideš, kir tebe ta težka butara cel dol potlačt oče. O Bog otu, deb jest zate nosti smela, koku iz srca bi jest od tojih ramn prevzigent otela. Dost tavženkrat rajši bi otela jest mene pustit na ta križ perbit, koker de jest vidit morem, de tebe, moj lubi otrok, bodo na tega perbili.“

VII. Le-te inu take besede je govarila Marija ne iz ustmi, temuč iz srcam, inu bla skori od žalost umrla v pregledvajne te narveči nadluge nje sinu. Ta dobrutlovi Jezus pak je biv tok žalosten, de on obene besede ni mogu odgovort, dokler ta srčna žalost negove matere je njemo šla tok močnu k srcu, de je njemu več bolečina delala koker negov težki križ, po spričvajnu Marije same, katira je k sveti Brigiti toku rekla: „Kader je mene moj sin v taki bridkust nagledu, takrat so ble od moje žalost njegove oči iz taka grenkustjo napovnene, de zavol te žalost, katira je on od mene imov, ta bolečina njegovih ran ⟨se je⟩ tok rekoč zamašila.“ Dokler kir njegova lubezen k Marij je naizkončna bla, tok tedej je tud njegov obžalvajne pruti nje naizkončnu blu, zatori ni mogu on iz obene besede govort, temuč je reku iz cel milim zdihvajnam: „Lohka nuč, mati.“ Inu Marija odgovari: „Lohka noč, sin.“ Inu kader je ona le-to govarila, takrat je otela ona njemo ukol vratu pasti inu k zadnimu njega iz materne lubezen kušent. Te berič pak inu te služabniki teh Judov, kir so oni zamirkal, de Kristus zavol te pričnost soje matere je zlo opešu, zatori niso otel tega trpeti, temuč so pehnil mater Jezusova inu te druge žene iz togota preč, rekoč: „Poberite se preč, vi na bote tiga človeka od naših rok ledkval!“ Inu toku so njo obropal ob ta trošt, Jezusa še enkrat pred smrtjo objeti inu kušent. Ah, kdu oče zadost tukej dapovedat, koku zlo je le-tu nausmilene teh rabelnu Marija eržalilu! Kdu si more

[[488e]]

prov k srcu vzeti, koku bridku je nje blu, de so njo tiga nje srčniga trošta tok naglu obropal! Ah, Bog, koku je občutilu nje maternu srce le-tu ločejne tulkaj zlo! Ah, koku perjaznu je ona nagovarila le-te srdite trinoge: „O vi lubi ludje! Ah, pustite saj le enmalu ta trošt uživat! Ah, pustite me saj še le enkrat mojga lubga otroka objeti! Al pustite saj samu njegovu krvavu obličje enmalu obrisat inu njega k lohki noč le samu enkrat inu ta zadnikrat v njegovmu živlejnu kušent. Ah, usmilte se čez me, uboga mater, inu imejte usmilejne iz mojim tok zlo eržalenim srcam! Jest imam samu tiga edinga otroka inu le-tiga vzamete vi meni inu ga pelete k te nargrenkejši smrt. Kir meni tedej namogoče je dalej brez mojga otroka živeti, tok pelite mene tudi iz ž nim na ta grenak hrib inu perbite mene iz nim na ta križ, dokler tavženkrat rajši očem jest

iz le-tem mojim lubim otrokam umreti koker brez taistga ena sama ura živeti.“ Kader je Marija iz dostim sovzam le-tu govarila, tedej so zavpil te beriči: „Pober se preč, ti poredna baba, ti bla imela tojga sinu bolši gor zrediti, tok on na biv v naše roke peršu!“ Inu toku so porinl te nausmileni berič to revna mater deleč preč, Jezusa pak so potegnil za lase inu iz štrikem gor od zemle inu so otel njemo ta težki križ zupet naložt inu njega naprej gnat. Tukej premisli, o kršansku srce, koku je te revni mater per srcu blu, kader je ona tok špotlivu preč pahnena bla. Ah, Bogu se smili, ah Bogu se smili, koku je ona bla na duš inu teles tulkaj bovna! Ah, Bog, koku je njo nje srce v truplu tulkaj bolelu! Ona v celmu trplejnu še obenkrat ni tok blizu k sojmo sinu peršla koker ravnu sedej inu še obenkrat ni negove revne podobe tok ramn ogledala koker zdej, zatori je bla ona od tiga usmilenga pogleda tok zlo ranena, de ona je minila, vse vudi nje života sa nje reztrti. Ona ni dergač minila, koker keb ona ta trnova

[489]

krona na nje glav imela inu de nje vsi le-ti trni v nje čel teče. Ona je menila, nje obrez je toku oteku koker to obličje nje sinu inu de nje celu truplu je tok zlo ranenu koker njegovu svetu telu. Ona je menila, de ona ima ta težki križ na ram inu de ga nese za sojga sinu na ta hrib Kalvarija, zatori kir ona cel živo vse negove bolečine v sojim truplu je občutila. Zavol tega sa bli vsi nje vudi tok zlo zmartran, koker kob ona na sojmo življoto bla vse trpela, kar je Kristus na sojmo truplu trpu. Ja, ona je imela enu taku persrčnu usmilene inu velika žalost iz nim, deb ona tavženkrat bla umreti mogla, kob Bog njo na biv ohranu. Zatori je ona stala med soja žalostna družna v enimo takimo obmilvajno, de se je očitnu vidlu, koku so njo sleden blisk nove smrtne težave prešle. Od truda se je ona naslonila zupet na en zid, pustila je soje obedve roke dol viseti, nagnila je sojo glavo cel globoku podse inu je bla vidti koker en mrtov bledi mrlič. Od velikust te slabust ni mogla več jokat inu sovze prelivat inu od velikiga truda je komej še mogla zdihvati, temuč je obstala toku tamki stoje tok dovgu, de je ta velika množca tega folka memu odšla, inu kdur kol je njo pogledu, ta je mogu enu srčnu usmilejne iz njo imeti. Le-ta mili spregled postav si pred oči, o brumni kristjan, inu reci iz zgrivanim srcam: O Jezu inu Marija, jest vas zdej prosim, kader se bo moja duša od trupla ločila, tok

spovnite se na vaše dalnu ločejne inu na moja zadna prošna, katira jest zdej sturim, inu imej ti[?] takrat usmilene z mano, koker jest zdej iz vam usmilejne imam. Objemite moja uboga duša takrat iz rokam te lubezen, glih koker sta se vidva takrat iz usmilena objela.

VIII. Kader je že ta velik šunder tega folka memu odšov, takrat je njo pergajnala ta notrejna lubezen tega srca Marije zupet tok močnu, de se ona zupet v ena nova žalost podat inu za sojim iz križam obloženim sinam hodti ima. Zavol tiga se je ona zupet srčna sturila inu je šla zadej za vsem folkam po teh krvavih stopinah Kristusa, koker je ona s. Bernardu sama rezodela, rekoč:

[490]

„Jest, njegova žalostna mati, sem za nim šla, kolker sem narbel mogla iz tem ženam, katire sa per meni ble, od katirih sem jest ravnu koker mrtva držana inu skor nesena bla, dokler de sim jest peršla na ta krej tega trplejna.“ Koku meniš ti pak, o brumna duša, de se je ta Mati Božja na le-ti pot zadržala? Aku ti le-to prov zastopt očeš, tok pomisel, kaj bi ena druga mati, katira bi sojga edinga narlubšiga otroka na taka viža k smrt pelat vidla, v en taki nadlug sturila. Kaj bi ona morebiti na vpila, ja, od nazmasne bolečine te bridkust bi ona soje lase von ruvala inu soje lica skraspala. Le-te žalostne znamna na bla ta eržalena mati po natur mogla opustiti, kob ona zravn tiga sojga sinu pametnu inu modru na bla lubila, zatori tedej bo ona od Siraha imenvana ena mati te lepe lubezen. Skuz to oče na znajne dati, akulih ona sojga sinu iz celga srca lubi, tok vender v takmo zadržajnu se neč naspametenga med le-tim ni zgodilu, v katirmo bi se ona morebiti iz enim madežam bla ognust mogla, ona je vender negova naturalska mati bla inu je njega devet mescu pod sojim maternim srcam nosila. Zatori kar je eni zvesti naturalski materi perojenu inu v en tak žalosti perpušenu, tiga tudi ni mogla nje maternu srce opustit, zatori je bla nad njo vidti ena taka žalost inu jamrane, de skori vsi ludje, katir so njo pogledal, iz njo so milu jokat mogel. Ona je hodila po teh cestah Jeruzalem v en tak jamrn podob inu tok žalostnim zadržajnam, de tudi te kamni bse bli mogli čez njo usmilti. Ona je tok grenke sovze točila, de ena sovza je ta druga gnala, ona je tok iz srca zdihvala, de se je od deleč šlišat mogel, ona je sklenila soje roke tok močnu skupej inu je gledala iz sojim

objokanim očmi tok usmilenu pruti nebesam, de je ena težava inu bridkust bla, enimo slednimo taista pogledat. Nje farba je popolnama obledela, nje oči

[491]

sa od preobivniga jokajna bile cel krvav rdeče, nje lica sa od teh velikih sovz ble vse zatekle, nje žnabel sa bli vsi plav inu začrnel. Iz ena beseda, ona ni dergač po te pot šla koker eden, katir bo k smrti pelan, inu zavol tega strahu bel mrtva koker živa je bla vidti. Vse kar je iz nje ustih šlu, ni blu kej druzga koker Ah inu gorje!, zdihvajne inu klagvajne le-te al take besede: „O moj sin Jezu! O Jezu, moj narlubeznivši sin! Ah, kam gredeš ti, kam tebe pelejo? O gorje tebi, dokler ti gredeš h te narhujši marter inu h te nargrenkejši smrt! O gorje tebi, koku bodeš ti taka martra mogu prestat! O koku bodo toje naržlahtniši roke inu noge taku grozovitnu perbivajne mogl trpeti! O nebeški Oča! Poglej saj iz teh vsokih nebes dol inu usmili se čez tojga ubogiga otroka! O vi sveti angeli, pridte inu pomagajte njemo ta težka butara nosti, de on na bode cel omagu! Ah, ti moj narlubeznivši sin, kolku trudnih inu težavnih potu sem jest iz tabo sturila ob mrzlimo inu nadležnimo zimskimo času, od Nazareta pruti Betlehema v Jeruzalem, od Jeruzalema v egiptovska dužela, iz Egipta zupet pruti Nazaret. Jnu akulih te rajže sa sivnu težke ble, vender meni niso tok težke naprej peršle, kir sem tebe, to vesele mojga srca, per men imela. Pak le-ta pot, katira jest zdej iz tabo delam, je meni grenkejši koker ta smrt, dokler na le-ta velik petik inu na le-ti zadni nargrenkejši rajži zgubim jest tebe, moj narpresrčniši otrok, katirga sem jest pod mojim srcam nosila inu z veliko skrbjo gor zredila. Zdej pak bode meni zlomlena ta palca moje starost, zdej bode meni ugasnena ta luč mojih oči, zdej bo meni preč vzetu to vesele mojga srca inu zdej zgubim jest vas moj trošt inu upajne. Kam se očem jest, revna žalostna mati, zdej obrnt? Kaj imam jest od velike srčne žalost začet?

[492]

Enkrat je moj presrčni sin k smrti obsojen inu nobeden njega na bo mogu od te rešt. Aku bi lih jest pred negove smrtne sovražnike na moje kolena dol padla inu iz krvavim sovzam za mojga otroka prosila, tok bi oni njemo vender to živlene na šenkal. Kam se očem jest tedej obrnt inu podat inu kaj očem jest pred velika srčna

žalostjo začet? O grenak dan, katirga sem jest daživela! O gorje mojmo srcu, de se jest sedej od mojga otroka ločit morem!“ O prežalostna mati, jest tebe opovm te britke pot, katira si ti na ta hrib Kalvarija sturila, kader si ti za tojim križ nosiočim sinam od deleč hodila. O gvišen ena grenka pot, o resničnu ena žalostna rajža, kakršne ti toje žive dni nisi sturila! Ti bla rajši po špičastih nožah bosa šla, koker de ti na taka viža tojga sinu si mogla spremlat. Koku je vender blu mogoče, de ti nisi per vsak stopin v omedlevca padla, ja, celu ene nagle smrt umrla? Ah, ti uboga, ah, ti eržalena mati! Kdu bi na otu tebe obžalvat, kdu bi s tabo na klagovu, dokler ti zgubiš naenkrat vse, kar ti v nebesih inu na zemli imaš? Lubš blu tebi, kob bli tebi to živlene vzeli, koker de so tojga edinga sinu k smrt pelal. O Marija! Jest opovm[111] tebe le-te žalostne pot inu skuz vsa žalost, katira si ti na taisti dan imela, prosem jest, kader bom jest po pot k večnost šov, tok stoj ti meni zvestu na stran. Bodi moja besedenca per Bogu inu ofri njemu vse toje prelite sovze k očišvajnu moje duše.

Ta sedeminusedemdeseta postava
Nam naprej postavi, koku je Kristus iz križam noter da rihtnih vrat šov

Kader je Gospud Jezus tiga kraja, kir je njemo negova mati naprut peršla, enainusedemdeset stopin prešov, takrat je on zupet k trekimu sivnu hudu padu. Koku pak inu zakaj se je ta padc zgodu, to znaš toku premišluvat.

I. Ta skušna vuči, de kader k te životni bolezen ena notrejna žalost pertisne, tok sturi le-ta tega človeka veliku slabšiga, de ta bovni život na more dovgu trpet, temuč

[493]

pred sojim časam more konc vzeti. Toku je blu tudi ušafan na te križu pot iz našim trpeočim Izveličarjam. Na životu je on biv za umreti bolan inu povn ran inu k le-te telesni bolezni je peršla še zravn ta srčna žalost, katira je on od pogledajna inu jamrnga klagvajna soje žalostne matere dobiv. Le-ta žalosten pogled je ranu timo dobrutlovimo Gospudo njegovu telu inu duša iz tako bridkustjo, de na more zadost od tiga povedan biti. Dokler koker hiter je od soje matere odločen biv, takrat se je ponovilu to usmilejne, katiru je [on] iz njo imov, inu se je gmiralu tulkaj zlo, de on cela pot iz narveči žalostjo napovnen je biv inu brez prenehajna na ta srčna žalost soje matere mislu. Le-tu srca predereoče usmilejne je blu v njemu tok veliku, de on od tiga je cel popolnama oslabu, zatori tudi je on občutu te velike bolečine te lubezen veliku sivniš, koker je on popred le-te občutu. Ta križ je biv njemo veliku teži koker poprej. On je šov iz truplam bel perpognen koker popred inu zavol pogostnih omedlevc je on šov tudi bel meči[112] koker poprej. Iz ena beseda, te kolena so se začele tresti, te noge ga niso otele več nosti, te roke ta križ niso mogle več na ramah obdržat inu on je hodu tok nadložen, koker deb on per vsak stopin zavol omedlevc dol pasti otu. Zavoltiga kader je ta dobrutlovi Gospud od tiga poprejniga kraja, kir je njemo njegova luba mati

naprut peršla, enainusedemdeset stopin naprej prešov inu na ena razpot peršu biv, per katir se je ta pot na tri posebne gase zdelila, takrat je on pod tem križam tok slab inu omedlevčen postov, de on dalej ni več mogu naprej jeti, temuč je zupet padu, kolker dovg je on biv, na ta kamnitna zemla, de obeden čud na biv, kob si on soja sveta čepina inu celu obličje biv rezbov. Ja, on biv tam na mestu cel mrtov ostov, kob na bla ta roka Božja, katira je njega še k veči marter perdržala, k timo perstopila, koker je on sam skuz tega preroka Davida prerokovu: Jest sem gnan inu prekucnen, de sim jest padu, ta Gospud pak me je ohranu. Dokler kaj za en navarn padc je le-ta biv, te skaže ta velik kamen,

[494]

nad katirm je ta Gospud padu, katir kamen še današni dan v Jeruzalem pred cerkovnim vratem svetiga groba kazan bo. Le-ta kamen je na sred ceste noter vflajštran inu enkolku od tla povzignen, de te ludje ob času deževniga vremena na tiga sa stopt inu na ta druga plat gase skočt mogel. Preudar tedej, o brumni kristjan, koko hudo je toj Izveličar nad le-tem kamnam soje s. noge inu pšale rezbov, ja, koku sila naglu je on na soja žegnana inu s trnam kronana glava inu [krvavu] obličje pred se padu, toku de njemu brez cvibla ta sveta kri per ustih inu ušesah je ven tekla. O kok hudo se je ta lubi Jezus od tiga padca ob soja sveta glava inu na vseh sojih udah udaru! Ah, te naizrezčene bolečine, katira se je v njegovmo celmo truplu eršla. Tukej tedej je ležu ta večni Sin Božji enkolku časa v takšni omedlevc na zemli, deb se mogel nekaterim zdet, de on na živi več. O koku rad biv on tam v blatu ležioč enmalu počivu, kob njemu bi pervošenu blu! Pak per teh beričah ni blu obene milost, dokler koker hiter so oni zamirkal, de on je sojo sveto glavo enmalu premeknu, takrat so oni to nadovžnu Jagne dregat inu cebat, gori vlečt inu pretepat šele prov začeli inu so otel iz glavtjo njega zupet na noge spravt. Biv je pak ta revni Kristus tok povn bolečine inu omedlevc, de njemo je namogoče blu, brez pomuč gor vstati. Ta potrpežlivi Gospud je scer obraču sojo glavo sem inu kje inu ni mogu iz tem težkim križam dalej jeti inu je gledu cel perjaznu inu žalosten na soje pelavce, koker biv on reku: „Vi vidte, de jest od slabust ta križ na morem več nosti.“ Ja, gledu je ves klavrn ukol sebe, kob morebiti katir se znajdu, katir bi se čez njega usmilu al roka podat otu. Pak nej bo Bogu tožen, tukej

obenga ni blu, katir bse čez njega v le-ti tok veliki potreb usmilu. Kader je on tedej vidu, de on od vseh tok zlo je zapušen, tedej je njemo tulkaj bridku blu per srcu, de on je začev milu jokat, ubrnu tedej je soje krvave

[495]

oči gor pruti nebesam inu se je pertožu v sojmo srcu pruti sojmo nebeškimo Očeto: „O moj narlubeznivši Oča! Poglej, koku jest, toj revni sin, tukej na očitni cest v blatu ležim inu nimam tulkaj pomuč od celga svieta, deb meni le en sam roka podav gor vstati. O Oča! Usmili se čez tojga ubogiga otroka, čez katirga se obeden usmilt noče.“ Damisli si, o brumni kristjan, koker deb ti Kristusa na zemli ležat vidu inu tebe za pomuč klicat šlišu. Zavol tiga usmili se čez njega inu ga potrošti. Kir tedej te rihtni služabniki tiga dobrutlovga Gospuda iz drogajnam inu tepejnam niso mogel na noge spravt, zatori so oni njega zadenč zupet iz štrikem gor potegnil, inu toku je peršu ta napu mrtvi Kristus, akulih cel težku inu počasu, zupet na soje slabe kosti. On se je scer pomuju, večkrat ta težki križ na soje ranene rame položt, pak zabstojn inu prazna je bla njegova muja. Dokler kader je on tiga enmal na visok povzignu, tok je njemo zupet padu dol v blatu, jnu kader je on mislu, de je on tiga tok močnu se operjev, pak vender je njemo kmal zupet iz rok padu. Enkrat za vselej ta križ je biv njemo pretežak, ta pot je bla njemo predovga inu vsa njegova moč je bla njemo preslaba. Ja, on ni mogu dalej pridti, tam je blu njemo umreti inu konc vzeti, aku njemo negova težka butara na bla loži sturjena al skuz en drugi mitel pomaganu. Zatori kir te krvižejni tirani so negova velika slabust spoznal, de namerč oni njega ne iz vlejčenam ne s tepejnam ne iz dregajnam ta križ obdržat persilt, še mejn iz tem križam naprej spravt morejo, tedej so oni med sabo djal: „Mi dober vidmo, de ta človk na more neč dalej jeti, zatori moremo mi gledat, de njemo ta križ bo preč vzeti.“ Inu med tem, kader so se oni med sabo pogovarjal, kaj blu striti, inu pole v tem iz previdena Božjiga se je permirlu, de en mož je zravn peršu, iz imenam Simeon.

[496]

Ta je en oča biv Aleksandra inu Rufa, katir sa iz teh dvehinusedemdeset jogru Kristusa bli inu potem zavol kršanske viere martran bli. Koker pak nekateri menjo, tok je biv njeh oča

Simon en ajd od tiga mesta Cirene, katiru leži tam v Libija, le-ta je biv tam pred mestam na soj pristav inu je šov od sojga dela pruti dom v to mestu Jeruzalem, dokler tam je on prebivu, inu je otov soja špiža noter vzeti, zakaj to je blu ukol povdan inu ob času te južne.

II. Kir tedej je Simon nateku na ta krej, kir je Kristus padu, so njega Pilatušu služabniki kmal zamirkal inu njega za neč obrajtal, zatori so njega te berič zagrabel inu oni so ga posilili inu ta križ na njega položili, de bi ga za Jezusam nesil. Zakaj ta križ nosti je blu napoštenu, zatori ga njeh obeden ni otov nosti, temuč so ga Simono naložil. Tukej nekateri zamirkujejo, de Simon je ta križ sam vlejku inu je za Jezusam šov, drugi pišejo, de Jezus je ta križ spredej, Simon pak od zadej nosu, koker ta malarija od nekdej sem skazuje. (c) Dokler (Deut) stoji pisanu: „Preklet je le-ta, katir na lesu visi." Kristus pak je za nas postov enu preklinvajne, deb on nas odrešu od tega preklinvajna. Ta dober Simon se je scer branu iz vsa močjo inu ni otu na obena viža ta križ nosti, pak neč ni pomagalu. Je on otov al ni otu, se ga je mogu vender lotit. Keb pak ta bogi Simon spoznov biv, kaj bi njemu le-tu za ena velika čast bla, tok bi se on ne samu na biv branu, temuč iz vsem ajfram biv on prosu, deb njemu blu perpušenu, ta križ namest Kristusa nosti. Koker bi Mati božja inu nje celu tovarštu, ja, te lubi angeli, v nebesih njim le-tu za ta narveči čast inu gnada držal, deb oni vredni bli, ta križ Kristusu nosti. Tukej si ti k srcu vzemi, kaj za ena naizrečena bridkust je ta eržalena mati inu Magdalena iz vsem Jezusovim perjatlami občutila, ter gledej, de se boš večkrat spovnu na žalost Marije inu bridkust tojga Odrešenika.

[497]

Kader tedej ta bore Simon je ta križ zadej gor vzignu, takrat scer ta dobrutlovi Gospud ni tok velike bolečine več občutu koker poprej, vender je on mogu na soj ram še cel velike bolečine trpet, dokler ta rama je bla cel udrta inu ranena. Te gole kosti sa celu vsok von stale inu ta težki križ je tišu ta vovnata sukna cel trdu na tu srovu mesu inu na te udrte kosti. Tukej si ti znaš lohku damiselt, kaj je le-tu za ena bolečina bla inu kolku je ta lubi Jezus trpet mogu. Kader ti le ena mejhna rana al utok imaš, tok ti na moreš trpet, de se lih eden mejhnu tega datakne. Inu toj narlubši Izveličar je

mogu trpet, de ta težka butara tiga križa je njemo tok trdu na te ran ležala inu sojim vednim sem inu kje premikajnam njemo ta koža inu mesu še bel odrgne. O Bog od nebes, koku težku je naprej peršla ta križova pot mojmo lubeznivmo Jezuso! O kolku srčnih zdihnilu je on pustu iz sojih ust jeti!

III. Inu toku so oni pelal tiga dobrutloviga Gospuda dalej pruti timo hribu Kalvarija, ta žalostna mati Jezusa pak je šla iz soja mejhna drušna s tem drugim folkam inu je vidla na te pot dost krvavih stopin tiga Gospuda. Inu koker s. Lucas na 23. p. piše, tok je za nim šla ena velika tropa tiga folka inu žen, katire so njega silnu objokale inu obžalvale, dokler nekatere so imele po natur en usmilene iz Jezusam inu njegova materja, katire so one v tak revšen vidle, koker scer te žene po natur so nagnene k usmilenu. Nekateri so jokali, de se je ta čast Kristusova tok naglu spremnila v en tak špot, nekateri so scer spoznal njegova nadovžnost, pak niso vierval, deb on Sin Boži biv. Za tim Gospudam sa šli te rabeln, katir so njega martral, te Judje, katir so njega zašpotval, negovi perjatli, katir so njega objokal. Nekateri so se obveselil, de so njegova smrt vidli, drugi sa bli, de so oni mrtviga objokal, katirga so oni živga lubil, koker te slepi, te gluhi, te gobovi, te obseden, te od hudiča rešen, te mrtvi etc.

IV. Od teh malov le-sem, kar je ta revni Kristus iz soja težka butara tiga križa iz hiše Pilatuša šov,

[498]

njemo še nobeden ni radavolnu ene službe skazu, temuč vsi, katir so ukol njega bli, so njemo tulkaj hudga sturil, de so se tudi te angeli v nebesih nad le-tim zavzel. Brez cvibla je blu dosti brumnih ludi priča, katir so iz Kristusam enu srčnu usmilene imel inu njemo iz srca rad bli dobru sturil, pak iz človeškiga čislana oni niso bli tok srčni, deb se oni bli zajn am vzel. Pak vender permirlu se je, kader je Kristus dalej šov, je narajmu med vsim ludem ena srčna močna žena, glih koker ena druga Judit, z imenam Veronika, ena brumna gospa inu ena duhovna hči Kristusa, katira je ena burgarca inu vdova bla v Jeruzalem. Le-ta je prebivala per taisti cest, po katir je Kristus ven pelan biv, v en lepi veliki hiš, katira še današni dan tem romarjam bo kažena. Kader tedej ta zdelan

Kristus ⟨je⟩ iz Simonam soj težak križ naprej nesu inu od tiga poredniga padca stou inu devedeset stopin prešov, takrat pride on ves truden inu upehan pred ta hiša Veronike inu njegovu svetu obličje je blu tok povnu puta, krvi inu plunku, de on težku iz očmi je gledat mogu. Kader tedej je le-ta brumna Veronika zamirkala, de ta revni Kristus tulkaj zlo zdelan le-sem pride, inu vidla njega tok zapluvanga inu s krivjo oblitga, obenga pak ni imov, katir biv njemo ta narmajnši lubezen skazu, takrat je bla ona znotri zadeta inu nje je šla globoku k srcu ta velika bridkust, de ta nadovžni Gospud tulkaj trpet more. O koku rada bla ona njemo en tronk od nje tega narbulšiga vina podala, njegovo bovno srce uhladit! O koku rada bla ona njemo vsa mogočna lubezen skazala, keb te rihtni hlapci li bli perpustil! Kir ona tedej timo dobrutlovimo Gospudo neč k službi ni mogla, tudi ni smela sturit, tok je vzela ona sojo pečo, iz pavale sterjen, v roka, koker zamirkuje Mainhard, prerila je skuz te beriče, peršla je blizu k timo križ nosiočimo Kristuso inu je rekla k njemo iz objokanimi očmi: „O moj lubi Mojster! Kaj za enu srčnu usmilejne imam jest iz toja martra! Koku

[499]

iz srca rada bi otela jest tebi pomagat, keb jest le smela. Kir pak jest tebi dergač pomagat na morem, tok vzemi saj le-ta potna ruta inu obriši toje ranenu, krvavu inu zapluvanu obličje iz le-tim.“ Zakaj ona je imela velika lubezen k njemo. Ta dobrutlovi Gospud je pogledu na ta andoht soje služabnice inu mo je dapadla ta lubezen cel zlo, posebnu kir je on vidu, de še obenga ni blu, katirmu njegovu trplejne blu k srcu šlu. Vzame tedej ta ruta v soje svete roke inu obriše iz le-ta ne le samu soj močnu uteku obrez, temuč je tudi k enimo večnimo spominu sojga trplejna v taisto vtisnu ta popolnama podoba sojga obličja, koker je ob taistimo času vidit blu, inu vrže nje iz hvaležnostjo taisto zupet nazaj.

V. Veronika je vzela ta ruta iz andohtjo, je prerila skuz ta folk inu je šla iz velikem jokam zupet v hiša. Je odgrnila ta ruta inu je otela pogledat, koku bi taista iz krivjo umadežana bla, inu ona je vidla v le-ti prov na tankim ta podoba tiga obličja Kristusovga, ne od enga malarja zmalan, temuč skuz sama mogočnost Božja noter vtisnenu, toku živu, koker deb ne le ena enaka podoba,

temuč to živu obličje Kristusa blu, kakršna podoba je namerč ob taistmo času imelu. Le-tu se na more zadost dapovedat, kader je ona to svetu obličje zagledala, koku se je zavzela, še mejn je en človk dovžan popisat, kaj za enu srčnu vesele iz to narveči bridkustjo zmešanu je ta brumna gospa v nje srcu občutila. Ona je začela milu jokat, Boga hvalt inu tudi taistu svetu obličje iz vsa ponižnostjo kušvat inu je djala: „O Jezu, ti Izveličar tega svieta, o moj narlubši Mojster, kaj za ena velika gnada si ti toj služabnic skazu! O kaj za enu dragu plačilu si ti meni dav za ta mala služba, katira sem jest tebi skazala! Posvečen bodi ti na vekomej, zdej sim jest zadost bogata, kir jest le-ta šac v moj hiš imam, katirga jest za dobrute celga svieta nab otela predat.“ Inu kader je ona le-tu obličje prov ugledala, takrat je začela šele prov milu jokat čez ta zmesarjena podoba nje lubga Mojstra, dokler to obličje je toko strašno vun vidlu, de ona

[500]

tega brez groze gledat ni mogla, kir le-tu je blu tulkaj povn plunku, smrkla, sovza, krivi, gnoja, utoka, ran, luken inu žlaku, de jeh ni blu mogoče eršteti, koker še današni dan je vidti v Rimu v Vatikan v svetga Petra cirku, kir je hranen inu nakaterkrat v lejtu tem romarjam pokazan bo, inu spoznajo taisti, katir so videl, de tu obličje tok nagnusen ven vidi, de nobeden brez groze na more gledat. Kristus je dober vedu, de nigdar en človk biv verjeti mogu, deb on tok groznu mogu spremenen biti, zatori je on otu soje obličje sam zmalat inu tok dober tem brumnim koker tem hudobnim za ogledvat zapustu. Potem pak je Veronika hranila ta ruta inu je šla iz Marija inu tem drugim za Jezusam.

VI. Kader je ta lubezniv Jezus od te hiše Veronike preč šov, takrat je on imov še tristo šestinutrideset stopin skuz mestu noter da rihtnih vrat jeti. O gvišnu ena trda inu težka pot! Od hiše Pilatuša noter da hiše Veronike je on trikrat sila hudu padu inu skuz te padce si on ni le samu soje roke inu kolena rezbov, temuč tudi soj cel život tulkaj pretresu, de je njega v njegovmu srcu zabolel. Kulker dalej je tedej ta dobrutlovi Gospud šov, tulkaj bolehenš inu slabši je on tudi perhaju. Pak ta slabust inu težave, katire sa Jezusa prehajale, še vender srca teh trdavratnih Judov še niso omečile, temuč lubi sin Marije je mogu le naprej hiteti, inu scer cel bos, dokler te beriči

so njega sem inu kje dregal. Zatori tudi je to trplejne skoz hujši postajal, kir on ni mogu ene lohke stopine strite, veliku mejn je on mogu prov pogledat, deb biv na en šerok inu perpravn kamen stopt zamogu, temuč je stopu nagel inu trdu, kamer je kol blu, inu se je spoteknu skori povsod iz sojim svetim nogam. Pomisli, o brumni kristjan, koku je ta dobrutlovi Gospud soje žegnane roke inu noge rezbov inu koku je ta roženfarbana kri iz taistih ven tekla.

[501]

O kolku srčne bolečine je pretrpu ta sveti Izveličar na sojih svetih nogah inu je sturu dosti trdih naglih stopin. H timo je on tudi na seb imov ena dovga sukna, katira je njemo, kader je on stegnen šov, skori noter do tla dol visela. Kir pak on v noš tiga križa je cel perpognen šov, tok je visela njemo njegova sveta sukna sila globoku dol na zemla, taku de on s težava zatu je jeti mogu, zatori sni mogu dergač pomagat, koker de on iz ena roka je mogu križ držat inu iz ta druga ta sukna gor vzigent. Kader je on tedej iz ena roka opešu, ta križ držat, tok je on spremenu, tok je držu iz guna roka križ inu iz le-ta ta sukna.

VII. Dalej je tudi za premišluvat, de taistkrat je od začetka spomlad blu, ta 25. dan mesca sušca, ob katirmo času navadnu je stanavitnu vreme, toku de te gase sa zlo blatne inu načedne ble. Inu zavol sivnu velike množce teh ludi, katir sa s tem drugem vred vun tekli, sa te ceste še veliku načedenš postale, koker večkrat vidmo, kader dosti ludi sem inu kje grede. Tam je tudi veliku bel blatnu inu grši koker pak, kir te ceste na bojo veliku bel pohojene. Tukej pomisli zdej, koku je ta dovga sukna Kristusova od spodi gor sila zlo utepena bla, toku de taista zavol mokrote inu blata je ratala koker ena trda skorja inu je njemo negove svete kosti ne samu koker kri rdeče, temuč sčasama je njemo tudi strila spoke inu zdleške v noge. Ja, ta sveta koža se je cel preč odločila, de ni blu več koker golu me su inu te udrte kosti vidti. O Bog od nebes, kaj za ena velika bolečina je le-tu zupet blu! Koku zlo so mojga Izveličarja negove noge bolele! Ti ja vidiš, o kršanska duša, de toj lubeznivi ženin obenga vuda na truplu zravga ni ohranu, inu de kir kol ga pogledamo, ni druzga koker bolečine inu martre.

VIII. K trekimo je občutu ta lubi Izveličar sivnu velika bolečina zavol tega težkiga križa. O koku zlo občutlivu je ranu njemo njegova že poprej ranena rama! O kulkukrat je ta lubi Jezus ta križ iz obem rokam gor vzignu, deb to ramo tok zlo na tišu! On pak zavol velike slabust ni mogu dovg tega gor držat, temuč je mogu kmal na ta ranena rama zupet dol past

[502]

pustit. Kader pak te nagmahen berič so iz bavtam na ta križ udarl, takrat je cuknu ta dobrutlovi Gospud zavol tiga žlaka inu je občutu vselej ena nova bolečina na soj ram.[113] Toku tedej je trpu ta ubogi Kristus, kader je soj križ nesu, tulkaj martre inu skrivniga trplejna, kateru nigdar zadost na more dapovedan bit, koker je on sam svetimo Bernardo povedu, de on je ena globoka rana na soj ram imov, katira je njemo pred vsem drugim narveč trpet dala inu tem ludem narbel naznana. Zavoltiga posvečuj le-ta rana, o brumni kristjan, inu prosi tojga Odrešenika, deb on otu tebi skuz to zaslužejne le-te skrite rane vse toje smrtne inu vsakdajne grehe odpustit inu te dober zaslužene štrafenge gnadlu zanest. Posebnu pak nigdar v celmo tojmo življejnu na pozab tojmo Odrešeniku se perporočt, de kader se bo toja duša od tiga svieta ločila, on tebi pokaže soje veselu obličje inu tebe obvarje pred pogledam teh peklenskih duhov. Amen.

Ta [osmainusedemdeseta] postava
Koku je ta Kristus od rihtnih vrat k hribu Kalvarija hodu

Kolker bliži je ta Gospud k tem vratam peršu, tulkaj več težava je njemo delala le ta špotliva pot, ne tok zlo zavol njegove martre, kolker zavol teh Judov narveči nahvaležnost, de so oni njega koker enga hudodelnika iz mesta stepel, kir on vender nobenmo kej žalga ni sturu. Zakaj ta skušna iz sabo pernese, de tega človeka sivnu zlo srce boli, kader se njemo za obilnu skazane dobrute zgol špot inu krvica povračuje. Toku je tudi srce bolelu tiga dobrutloviga Gospuda čez vse druge martre, ja, predrlu je njemo skuz njegov muzk inu osrčje, de njemo za vse dodelene dobrute obene druge hvaležnost niso skazal, koker de so oni njega koker enga narvečiga hudodelnika iz šibam vun stepel inu zdej iz narveči sramota iz te duše le zbendežal inu iz mesta vun segnal. Le-ta narvikši

[503]

nahvaležnost je šla timo dobrutlovimo Gospudo Jezuso tulkaj močnu k srcu, de on zavoltiga je popolnama zbolu inu iz ta težka butara tega križa komej ena stopina naprej jeti mogu. Zatori je on djav sam per sebi v sojim srcu: „O Jeruzalem, Jeruzalem! Kaj sem jest tebi sturu, de ti z mano tok grdu delaš? Kaj sem jest tebi pregrešu, de ti mene tok špotlivu iz mesta vun pahneš? O keb ti spoznalu, kdo bi ta biv, katirga ti toku preganaš, koku ponižnu bi ti njemo k nogam padlu inu za odpušajne prosilu. Zdej pak je le-tu pred vašim očmi skritu, zatori spodiš ti od sebe tojga Izveličarja inu si zasluziš to časnu inu večnu pogublejne.“ Iz le-tem inu takšnim milim klagvajnam grede dalej ta lubi sin Marije po te cest tega mesta, dokler je on zadenč iz velika težava inu trudam h rihtnim vratam peršu. Tukej pak je on biv tulkaj zlo zdelan inu upehan, de on ni mogu več naprej jeti, zatori pred velika omedlevca inu slabustjo je on padu sila nausmilenu dol na trda zemla, koker je biv dovg, inu se je udaru sila zlo na soje roke inu kolena, posebnu pak je močnu ranu sojo glavo. Dokler on je padu

sila hudo na ta trnova krona inu je zaderu skuz ta padc to špičastu trne globoku v to raneno glavo. O kaj za ena velika bolečina je našimo Izveličarjo le-ta četrti padc zupet ubudu! O koku je on prov iz srca zdihnu inu zajamru zavol te velike bolečine, katira je on v sojmo celmo truplo občutu! Toku več pisarju zamirkuje, de Gospud Jezus je med vratem zavol omedlevce zupet na en kamen padu, katirga še tem romarjam kažejo. Bilu je pak koj tam pred vratem, kir je naš Gospud Jezus padu, veliku blata, luže inu gnoja, koker navadnu per mestnih vratih, kir dosti vozov inu vožne skupi pride, veliku gnusobe se znajde. Toku je padu ta ubogi Jezus v sreda v to blatu noter inu je umazu sivnu zlo soje roke, soj obrez, soje noge, soja sukna, ja, cev život. Tukej tedej je blu zavzetnu gledat, koku te vikši farji, te rabelski hlapci, te otroci inu vsa poredna sadrga timo revnimo Gospudo so se posmehvali, dokler nim se je skrvej v srcu dobru zdelu, de timo dobrutlovmo Gospudo

[504]

le-tu zašpotvajne se je zgodilu. Inu morebiti so te vikši farji te beriče toku našuntal, oni imajo tega Gospuda popehent, de je on mogu v blatu padti. Takrat pak je blu tega smeha inu zašpotvajna tulkaj, de se je deleč inu šerok šlišal. Inu se tudi lohku verjame, de te fantin sa zravn pertekel inu cele roke, povne blata, na tiga dobrutloviga Gospuda metal. To je blu tedej za slavo, katiro je Kristus od tega mesta vzev, inu je le-tu blu ta odhodna, katira sa njemo na ta pot dali.

III. Tukej tedej leži ta narsvetejši sin te prečiste Divice, ta svetloba inu čast tega večniga očeta, koker en zavržen črv te zemle v blatu vas umazan inu načeden, od vseh zašpotvan inu posmehvan, inu nobenga ni imov, katir biv njemo roka podav, njega iz blata vun potegent. Inu kir ta popolnama upehan Izveličar sam ni mogu gor vstat, tudi te beriči niso otel njemo tulkaj lubezen skazat, zatori se lohku verjame, oni sa tiga ubozga Simeona persilil, deb on tega padenga gor vzignu. Inu toku je peršu ta lubi Jezus zupet na noge inu on je na ta hudi padc tok slab postov, de je on težku na sojih hudo rezbitih nogah stati mogu. Tukej tedej obenga ni blu, katir biv njemo tudi saj ena stara cujna podav, roke inu obraz s taista obrisat, temuč ta dobrutlovi Gospud je mogu soje umazane roke

nad tem križam obrisat. O narveči uboštu, o narveči zapušejne! Le-tu bodi tebi perporočenu, o brumni kristjan, pogostu si k srcu vzeti inu večkrat iz andohtlivim srcam k tojmo Izveličarju zdihnit, rekoč: Vseh le-teh bolečin inu zasramvajna jest spovnim tebe inu skuz vse taistu prosim jest, de ti moje težke padce teh grehu gnadlu zaneseš. Ah, moj Jezu, kulkukrat pač sim jest iz gole hudobije v smrtne grehe padu

[505]

inu sem se koker ena svina v blatu valu! Ah, koku načednu inu nagnusnu sem jest moja duša naredu inu kaj za ena smrdliva gnusoba sem jest tebi inu vsem svetnikam nad moja duša obudu! Ah, koku dovgu sim jest v grehih ležat ustov inu nisem pogirju, zupet iz tiga blata gor vstat! Ah, koku sivnu zlo sim jest tebe iz le-tem režalu inu v kaj za ene naprenesene štrafenge sem jest iz le-tem zaslužu! Zdej pak je meni iz celga srca žov inu prosem ponižnu za gnada inu milost. O paden Jezu, podej meni toja roka inu potegni mene iz tega smrdlivga blata! Ah, nikar na odpovej meni toja gnada, katira sem jest tulkukrat odgnov, sicer na bodem jest nigdar več iz mojeh grehu peršu! Zavol tiga bolehenga inu špotlivga padca, katirga si ti med tem rihtnim vratam sturu, inu zavol vsiga zasramvajna inu špota, katirga si ti per timu pretrpu, prosem jest tebe, pomagaj meni zupet gor vstati inu ponovi v meni toja gnada, katira sem jest ferbežnu zapravu. Amen.

IV. Akulih pak ta dobrutlovi Gospud Jezus zavol teh štirih hudih padcu, katire je on sturu, inu zavol negovih tulkajnih notrejnih inu vnajnih bolezen, katire je on brez prenehajna trpu, toku zlo upešu inu oslabu, de je on menu, njemo bo namogoče, soja da smrt bovna glava dalej pokonc držat, tok vender je pergajnala njega ta goreča lubezen za človešku izveličajne tok močnu zlo, de on čez vsa soja moč skuz pomuč Simona soj lubi križ zupet na soje ranene rame položu. Tedej je šlu to krotku Jagne med rokam teh vovkov od teh mestnih vrat le-sem pruti timo hribu Kalvarije, h katirmo je on še petstu šestinutrideset stopin hodti imov po en cel hudi pot, dokler od rihtnih vrat noter da tiga hriba Kalvarije je ena zlo kamnitna inu klančna pot, katira na ta hrib drži, inu tudi enimo zravmo, očem zamovčat enimo bolehnimo, bosmo človeko je cel težku prejeti. Tukej zamore tedej en brumni človk premiselt, kaj za

ena huda pot je le-ta bla. Ta revni križar poprej v mestu po ravni pot ni mogu lohku naprej jeti, koku bo on tedej zdej po te brežen,
[506]
kamniten inu nagel pot, kir on ⟨je⟩ brez prenehajna v klanc jeti mogu, prejeti zamogu. Negova moč je v slednimo blisku skoz bel dol jemala, negove bolečine pak so gor jemale inu njegov pelavc sa skoz bel nejovoln postajal, kir oni tok počas iz Jezusam so mogel hodti. Zatori so oni njega kolker dalej je bla ta hoja, tulkaj nausmilenš naprej gnali, inu kolker kesnejši so mogel jeti, tulkaj hujši so ž nim delal. Tukej je šele prov hropu, zdej bi imov ta upehan Kristus leteti, katir od nazmasne bolečine komej na nogah stoji. Vzemi si k srcu, o brumni kristjan, koku steklen hudo tojmo Izveličarju na le-ti pot grede, inu si damisli, koker deb ti vidu, koku iz straham on iz sojim golim nogam na te vojstre kamne, katir tam na pot leže, stopa inu kaj za ena bolečina njemo le-tu na negovih uteklih inu ranenih nogah dela. Dokler vsaka stopna, katira je on sturu, je njemo srce ranila, zatori je on tudi k vsak stopen noga umeknu inu se tresu, zdihovu inu zajamru.

V. Kader je že ta upehan Kristus tristu oseminuštirdeset stopin od teh vrat na ena druga razpot peršu, pole, tukej je on zupet tok oslabu, de se je on pred omedlevčnem padcam komej obvarvu. Inu akulih on ni cel dol padu, tok vender je on enmalu vkop zlezu na ena stran. Zavoltiga tudi le-ta omedlevčna težava za ta pet padc bo držan inu od teh virnih vselej je češen biv. Na timo kraju pak je stalu dost žena inu hčir od Jeruzalema, katire so najn čakale inu njemo ta zadnikrat lohka noč vošti želele. Inu kader so one njega tok jamrnu le-sem pridti vidle, takrat je šla njem njegova velika revšna tok zlo k srcu, de one glasnu jokat inu klagvat so začele, zakaj one njeh žive dni enga tok revniga človeka niso vidle. Kir ta ubogi Kristus je tok revn von vidu, de katir je le njega po natur pogledu, timo se je mogu smilt. K le-tem ženam perdruži se, o moja duša, inu pomagi njem tojga lubeznivga Izveličarja obklagvat. Inu deb tebi njegova nadluga bel k srcu šla, tok njega le prov pogledi,
[507]
koker so njega le-te usmilene žene ogledvale. Pogledi njega od nog da glave, ogledi njega od zuni znotrej inu pomisli, al en tak človk ni usmilejna vreden. Njegovu truplu je tok zlo udrtu, de za en prst

šeroku zrave kože ni na njemo, njegova duša je tok povna žalost, de ona skor od bridkust pojema, njegovu srce je tok povnu težav, de brez prenehajna iz vsa sila v telesu tovče. Kader si ti tedej to ranenu truplu inu ta eržalena duša inu to bridku srce prov preudaru, tok povzigni toje oči enmalu nase inu pomisli, koku po nadovžnim je on v taka nadluga peršu. Ja, pomisli, de on sam je ta naizkončen Bog, katir je nebo inu zemla ustvaru, pomisli tudi, de on samu zavol tebe ta težki križ nosi, inu zadenč pomisli, koku potrpežlivu inu iz kaj za eno lubezenjo on tiga nosi. Ja, de on tebe toku lubi, de on še enkrat zate samga nosti oče, kob ti dergač na mogu izveličan biti. Aku tedej tebe vse le-tu k usmilenu na ubudi, tok moreš ti spoznat, de si ti trdši koker kamen, inu se je močnu bati, de ti ubenga deleža od trplejna Kristusa imov bodeš. Zavoltiga permori toje srce k usmilenu inu pogostu zdihni v tojmu srcu, rekoč: O Jezu Kriste! Jest prosem tebe za Božja vola, sturi saj le-tu, de le-ta toja velika dobruta nad mano na bo slab naložena, temuč deb jest le-ta večnu uživat zamogu. Amen.

VI. Zdej očmo mi spreudart ta velika perjaznost Kristusa, katira je on pruti tem obklagaveočim ženam skazu. On je v celmo sojmo trplejnu enu tok tihu movčajne držu, de se cev sviet nad le-tem zavzet more. Pak za skazat, koku dapadliv je blu njemu ta obmilvajne le-teh žen, tok se je on vreden sturu, per njih obstat inu iz njem govort, akulih on od velike bolečine je komej soje žnable gibat mogu. Kir pak on le-tem ženam inu nam vsem en poseben nauk je otu dati inu tudi dober vedu, de le-te zadne besede, katire je on pov ure pred sojim križajnam govoru, le-tem ženam inu dostim ludem globoku k srcu pojdejo, zatori je Kristus obrnu soje krvavu inu uteklu obličje pruti timo folku inu še ni otu nehat te Jude

[508]

h pokuri opominat, kolker mo je še mogoče blu inu je djav: „Vi hčire od Jeruzalema“ (to je vsi, katir v Judej inu v Jeruzalem prebivate), „na jokajte se čez mene, temuč jokajte se same čez sebe inu čez vaše otroke.“ Koker biv ta Gospud reku: „Vam se smil moja revšna, pak peršu bo ta čas, de vi v večih nadlugah bote. Taiste objokajte, zakaj pole pridejo dnevi, v katirih poreko: Bluger je tem naporodnim inu tem telesam, katire niso rodile, inu tem prsam, katire niso dojile.“ Iz le-tem besedam je dav ta

Gospud njem zastopt ta velika nadluga, katira oni perhodnu imajo perčakat od teh Rimlarju, zavoltiga kir oni so tiga Gospuda po nadovžnim umoril[?]. Dokler Titus inu Vespasianus so v tim dveinuštirdesetim lietu po trplejnu Kristusovim to mestu oblegel inu noter vzel na velikanučni dan, kader je tulkaj veliku krvi od teh Judov prelitu blu, de je koker en potok skuz vse gase tega mesta tekla, inu koker Egesipus piše, tok jh je anajstkrat stu tavžent Judov pobitih blu inu od lakote umrl inu osemdeset tavžent predanih blu, po trideset za en venar, inu je bla tok velika lakota v mestu, de te matere soje lestne otroke so jedle. Zatori je djav ta Gospud, katir vse reči je naprej vedu: „Jokajte se same čez sebe inu čez vaše otroke." Tudi je njem povedu ena druga štrafenga naprej inu je djav k njim: „Takrat" (se zastop na sodni dan) „bodo oni začel reči k goram: Padite čez nas! Inu k hribam: Pokrite nas! Dokler te ferdaman na bodo radi pred to sodbo peršli, pak oni se na bodo mogel skriti, zakaj aku oni le-tu na zelenim dervesu delajo, kaj se na bo godilu na suhim?" Koker biv on djav: „Aku jest, katir nigdar obenga greha nisem sturu inu zlo rodoviten sim, brez tiga, de ogen tega trplejna od tega svieta na grede vun, kaj za enu trplejne tedej je tem grešnikam inu hudobnim namenen, katir vsiga strahu sa prazen?" Poglej, moja duša, le-ta je ta zadna pridga, katira je toj Izveličar pred sojo smrtjo tebi sturu, zatori preudar ja dober inu pusti ja tebi v toje srce jeti. Ta zvesti Izveličar, kader je on le-tu govoru, je biv v en taki srčni žalost, de on ni vedu,

[509]

kaj bi počev. Pak vender njemo je bla naša perhodna nadluga bel per srcu koker njegovu lestnu trplejne, zatori je on en več usmilejne iz nam koker iz sam saboj imov. Zatori tud je on nas iz objokanmi očmi inu iz milim besedam tok zvestu opominu, rekoč: „O vi hčire od Jeruzalema, o vi lube kršanske duše! Vi scer prov sterte, de vi mene objokate, pak vender vi imate več uržah same čez sebe jokat, zakaj aku vi v vaših pregrehah bote naprej živel al v vašmu traglivmo zadržajnu do konca ostal, tok bote vi v ena taka nadluga zašli, katira je desetkrat hujši koker ta moja. Vi bote v vaši smrt pred grozovitnim straham inu težavam k tem hribam inu goram vpil, deb čez vas padle, inu pred obličjam tiga srditga sodnika pokrit bili. Inu bote tedej po vaši smrt v tok prestrašnu trplejne tiga pekla al teh vic peršli, de vse moje martre inu trplejne,

koker kul veliku je le-tu, pruti timo rajtat neč na bode. Zakaj aku te pozemelski beriči le-tu na zelenim drvesu delajo, kaj se na bo godilu na suhim od teh peklenskih rabelnu? Aku moj Oča mene, katir sim njegov narlubeznivši Sin, toku vojstru štrafuje, kaj bode on tedej vam sturu, katir vi negovi sovražniki ste? Aku on mene, katir jest njega nigder stogotu sem, iz tok vojstrim šibam gajžla, ah, koku bo on tedej iz vam, katir vi njega vsak dan skačte, tok grozovitnu delu? Zatori opominam jest vas, o vi moje lube duše, iz objokanmi očmi, v le-ti moj posledni težav, varite se pred jeza mojga nebeškiga Očeta. Jenite od vaših težkih pregreh inu pobulšite vaše traglivu porednu živlejne, zakaj vi na verjamete inu vi si tudi na morte damiselt, koku vojster je moj Oča inu koku strašnu on tudi ta narmajnši vsakdani greh štrafuje."

VII. Po le-ti zadni pridgi grede ta revni križar dalej iz soja težka butara inu je objoku v sojmo srcu to večnu pogublene tulkaj ubogih duš, katiru je njega bel žalilu koker njegova grenka martra. Zakaj on je lubu vse inu sleherna duša tok sivnu, de on za ena vsakatira umreti je perpravlen biv.

[510]

Ja, on je trpu tudi toku, koker kob on za ena sledna samu trpu, zatori ima on tudi vseh inu sledniga človeka grehe na sojmo hrptu, katir so njega bel tešal koker negov težki križ. Kader je on tedej zadenč v taki težav naprej šov, inu noter de je on peršu k te prvi stopen tega hriba Kalvarije, tam je on padu iz tem težkim križam od velike bolečine inu omedlevc zupet tok hudo na te trde kamne inu je ranu zupet sojo sveto glavo, roke inu noge sila strašnu. Na timo kraju stoji še današni dan en kamen, v katirga je enu znamne enga križa vun isekan, inu bo od vsih romarju, katiri kjeki pridejo, k čast tiga hudga padca kušnen inu iz perpognenim kolenim počešen. Tiga hudga padca je brez cvibla ta uržah od te velike slabust Kristusa le-sem peršu, zakaj ta teža tega križa, katirga je on zdej ena dovga pot nesu, je sturila njega zlo upehanga inu slabga, de on ne jeti ne stati ni več mogu, temuč do smrt bolan je kje na ta kamnitna zemla padati mogu, katira bolezen tiga trupla ni malu pogmirana bla od te notrejne težave inu strahu, katirga je njegovu človešku srce nad tim prestrašnim krajam Kalvarije občutu. Dokler ta gmejn rihtni plac, na katirmo sa te rezbojniki

inu hudodelnik iz mečam, gavgam, s kolesam[114] inu križam rihtan bli, vedeoče pak je nam dober, kader bo en grešnik k smrti pelan inu on le-ke pride, kir on ta rihtni plac zagleda, takrat se njemo roke inu kosti pretresejo inu ta kri v truplu začne vreti. Toku se je tudi našmo lubmo Odrešeniko tudi godilu, zakaj aku je on lih Bog biv, tok je on vender tudi en prav človk biv, inu kar je enimo človeko perrojenu inu lestnu. On je scer tudi soja vola v le-tu dav, de on ima umreti, pak vener biv on tok rad dalej živu, kulker kul en človik na timu svietu. Posebnu kir on je vedu, de negovu življene več vela koker to življejne vseh stvar, zatori kader je on kmal takrat iz sojim svetim nogam na ta

[511]

hrib stopti imov, na katirmo še nekateri človk grozovitnu je martran inu umorjen biv, inu kir on tudi kmal v taisti ur ima nargrozovitniš martran bit, takrat je obšov njega en tak strah, de on precej koker za mrtviga je na tla padti mogu. Vzemi si k srcu, o brumna duša, kulku hudih padcu je toj Izveličar sturu inu koku je on soje da smrt bovnu truplu skuz te pogostne padce tok zlo erzbov inu skrušu. Kader bi en zrov človk tulkukrat inu tok hudo na kamne dol padu, on bi se ja tok zlo udaru, deb on komej več gor vstat mogu. Ah, koku hudo se je tedej ta oslablen Jezus udaru, kader je on tulkukrat iz tem težkim križam na te trde kamne padu, kir tedej le-ta šesti padc od teh romarju iz kušvajnam te zemle inu andohtluvo molitu posebnu počešen bode. Tok si damisli, kader kol se ti na križov pot znajdeš, koker deb ti tudi na taistmo svetimo krajo biv inu iz nim vred ta sveta zemla iz kušvajnam častiš ter zdihni v tojmo srcu, rekoč: O moj iz križam obložen Izveličar, spovni se na ta velika potreba tojga srca, katira si ti prestav, kader si ti na timu kamnu ležu, inu spovni se na vse bolečine tojga života, katire si ti v timu padcu občutu. Skuz to grenku trplejne inu toje velike bolečine tebe jest ponižnu prosem, imej usmilene z mano, kir jest sim tulkukrat iz slabust inu skušnam v smrtne grehe padu, na pusti me saj v taistih večnu ležat, temuč pomagi mi po toj milost zupet gor vstat inu tojih gnad še enkrat deležen postat. Amen.

VIII. Potem kse je ta paden Kristus skuz pomuč Simona zupet gor na noge spravu, to začne on zupet po timo hribu Kalvarije, al

veliku več po timo grenkimo hribu te mire iz sojim golim nogam gor jeti. Inu aku scer lih ta hrib ni vsok, temuč nizk, namerč li oseminudvajset komovcov je vsok biv, tok vender je on biv ta narobčutlivš pot, po katir je naš Izveličar soje žive dni kedej hodu. Zatori je dala njemo ena sledna stopina en mrtvaški šteh v negovu srce inu je njemu le-tu ena taka bolečina delalu, de se je on tok rekoč bel mrtov koker živ gor sklonu. Na timo hribu je

[512]

on ta sedem inu zadni padc sturu, namerč kader je on pred sojim križajnam pred soj križ na soje kolena padu inu sojga nebeškiga Očeta za milost prosu. Nekateri drže le-tu za ta sedem padc, kader je on od teh rabelnu na ta križ vržen biv, drugi pak, kader je on iz križam vred v ta perpravlena lukna pahnen biv. Kir tedej te premišluvavc v timo se na zglihajo, tok očmo mi namest tega zadniga vseh sedem padcu skupi počastit, rekoč: O nardobrutlivši Jezu, jest se tebi zahvalm od dno mojga srca za teh sedem hudih padcu, katire si ti na tojmo križum potu sturu, inu za te sedmere bolečine, katire si ti v le-teh prejev. Le-teh sedem bolehnih inu špotlivih padcu ofram jest tebi inu skuz taiste prosem jest tebe ponižnu, zanesi meni moje težke padce, skuz katire sim jest v te sedem poglavitne grehe tolkukrat padu inu skuz katire sim jest toja Božja visokust tok zlo eržalu. Ah, koku namarnu, ah, kulkukrat sim jest grešiv v napuh, lakomnost, v načistost, nevošlivost, požrešnost, v jezi inu lenobi, v službi Božji. Al gorje meni, kolku peklu sem jest iz le-tem mojem dapernešenim grehim zaslužu, katire jest vse moje žive dni iz vsem mojem dobrim delam na morem zadost spokort. Koku močnu pak mene grevajo le-ti moj grehi, ti veš, o moj usmilen Jezu, zatori prosim jest tebe skuz toje sedmire sivnu občutlive inu strašne padce inu skuz vse zasramvajne inu špotlivi posmehvajne, katiru si ti per timu pretrpu, deb ti otu meni gnadlu odpustiti, kir jest sim tok ferbežnu v te sedmire poglavitne grehe padu, inu meni ta gnada dodelit, deb jest moje žive dni nigdar več v le-te padu. Amen.

Ta devetainusedemdeseta postava
Kaj je Kristus pred križajnam za nas trpu

Andohtluva duša, v timo premišluvajnu tiga britkiga Kristusovga ⟨trpljenja⟩ pridemo mi zdej na ta hrib Kalvarija, na katirmo se je tulkaj strašnih skrivnust godilu, de oben človk brez groze si taiste damiselt zamore. Mi smo

[513]

že veliku šlišal inu premišluval, kaj je Kristus na Olski gori v mestu Jeruzalem inu v teh hišah Anasa, Kajfasa, Pilatuša inu Herodeža trpu, pak vse le-tu ni cel neč perglihat pruti timo, kar je on na timo hribu Kalvarije prestav. Zakaj le-tu je tok strašnu, tok veliku, tulkajnu inu težku, de obenu peru tiga popisat, tudi obenga človeka srce prov premiselt zamore. Ja, noter da sodniga dne na bo vse očitnu postalu, kar je ta ubogi Kristus na timo grenkimo hribu trpu. Aku ti tedej za tojim Izveličarjam tudi na ta hrib jeti očeš, koker si ti v njegovmo celmo trplejnu za nim hodu, tok moreš ti toje srce k usmilejnu inu toje oči k sovzam perpravt. Dokler aku ti človeška kri v tojmo truplu imaš, tok je komej mogoče, deb ti brez sovz od tiga grenkiga hriba zupet mogu dol pridti. Deb pak toje premišluvajne teh bridkih skrivnost tiga hriba tulkaj rodovitniš [bode], tok počasti kmalu od začetka taistga inu prosi Boga za pomuč, rekoč: O Kriste Jezu, ti moj zvesti Izveličar inu Odrešenik, daj meni gnada, de jest iz andohtjo na toj svet hrib se podam inu tebe tam vrednu častim inu molim. Jest sem za tabo šov na ta sveta Olska gora, v to mestu Jeruzalem, v te hiše Anasa, Kajfasa inu Pilatuša inu Herodeža, sem iz srčnim usmilenam gledu inu premišlovu, kaj si ti na vseh le-teh krajih trpu. Tok jest tebe tudi na toj posledni čas nočem zapustit, temuč iz tabo na ta grenak hrib Kalvarija pod toj smrtni križ inu v toj sveti grob noter jeti. Kir pak jest brez pomuč tojih gnad le-tu iz troštam moje duše na morem opravt, zatori prosem jest ponižnu, daj meni ena čista majnga, enu usmilenu srce inu ena volna vola. Ti veš, de moje srce je sila trdu inu se na pusti lohku omečiti, zunej de ti iz toja gnada posebnu

delaš, zatori prosem jest skuz ta notrejna občutlivost tojga srca, umeči moje trdu srce, deb jest iz usmilejna premišlovu, kar si ti na temo svetmo hribu trpu. Jest prosim tebe skuz ta gnada, katira ti vsem ludem na le-ti križen gor skazuješ, kir ti njim en izveličarski strah perdaš inu grivenga njih grehu dadeliš, prestraši tudi inu omeči moje srce, de bo ta grenkust tojga

[514]

trplejna občutilu. O naržalostni Divica, o svet Joanes, o svet Jozef od Arimateja, o s. Nicodemus, o svet Lazarus, o sveta Magdalena, Marta, Marija Kleofe, Salome, Veronika, Johana, Suzana, Marcela inu vsi lubi apostelni, joger inu perjatel Kristusu, ktir vi ste Kristusa na križu viseočiga videl, vas vse skupi inu enga sledniga posebi prosem jest, podelite meni enkolku od tiga usmilejna, katiru ste vi iz vašim Mojstram imel. Umečite moje srce, koker vaše srca sa umečene ble. Sturite mokre moje oči, koker so vaše oči sovzne postale, inu ofrite Kristuso vse, kar ste vi iz nim na timo svetmo hribu Kalvarija trpel, de jest vaše žalost inu tudi vašga zaslužejna deležen ratu bom. O Kriste Jezu, vse kar jest od tiga s. hriba Kalvarija brav inu premišlovu bom, to želim jest striti iz ta majnga inu lubezenjo, iz katiro si ti vse toje trplejne na taistmo pretrpu! Bodi od mene tedej še enkrat počešen, ti sveti hrib Kalvarija, v imen vseh brumnih ludi, katir so po tebi iz nogam obhodil. Iz andohtlivim srcam pridem jest k tebi. Ah, na pusti mene brez odpušejna mojeh grehu od tebe se ločt. Tukej je narpoprej zamirkat, de ta hrib Kalvarja ni velik, tudi ne šerok, temuč vozk inu kratk je trideset stopin, dovg štirinudvejset stopin, pak šerok toku, de malu ludi na tiga pridti more. Ukol sebe nima drevja ne germovja, temuč je en pšen inu narodoviten hribc, de se ukol njega lohku najn vidti more. Prejden pak je ta dobrutlovi Gospud iz križam na tiga peršu, je bla že ena velika truma tega folka le-tam, katir se je ukol tega hribca ustavu, deb oni to križajne tulkaj bel vidit mogel. Dosti njih pak jih je na te pot obstalu, deb oni Jezusa, tega križarja, vidti mogel. Koker hiter je on tedej iz tem rihtnim služabnikim inu nekaterim malm od teh imenitniš vikših farju na ta hrib peršu inu vse ludje, katir so za nim šli, se k timo hribu perbližal, to ni blu vun zreči, kaj za ena naizrečena množca tiga folka je ukol tega hriba stala. Dokler koker je umenen,

[515]

tok je blu taistkrat čez dvejsetkrat stu tavžent ludi v Jeruzalem iz vseh dužel tega svieta skupi inu med le-ta naizrečena množca hje malu blu, katir bi na bli vnkej šli le-ta spregled gledat. Tukej je biv med tem folkam en tak dren, šum, smeh inu vpetje, de nekatir je komej soja lestna beseda šlišat mogu.

I. Ta žalostna Mati Božja, katira je po le-ti trdi krvav pot bel mrtva koker živa hodila inu na celmo src trepeoč na ta hrib pridti se bala, je peršla tudi zadenč iz nje žalostnim tovaršcam za tem drugim, inu vsi le-ti so tok milu žalval, klagval, jokal inu zdihval, de vsi ludje so jeh obmilvat mogel. Susebnu pak se je sveta Magdalena tok klavrn skazala inu je tok milu obžalvala inu grenke sovze točila, de so menili, katir so njo videl, ona more od velike žalost umreti. Na enaka viža so se tudi zadržal sveti Joanes, s. Kleofe, sveta Salome, s. Jakobi, s. Veronika, sveta Johana, sveta Suzana inu drugi, katir sa tam priča bli. K le-tem so se perdružle tudi še te žene inu hčire od Jeruzalema, iz katirm je ta Gospud na razpoti govoru, inu vse le-te so imele enu taku jamrane inu klagvajne, de se je deleč inu šerok šlišal. Koker hiter pak je ta krotki Jezus iz ta težka butara tega križa na ta hrib Kalvarija al mrtvaških glav mestu peršu, na katirmu sa bli te hudodelnik rihtan, h katirmo je ta dobrutlovi Gospud dober anajst stou stopin jeti mogu, tedej so njemo dol vrgli te rabeln ta križ od njegovih rama. Simona pak, katir je Kristusu pomagu križ nosti, so pehnil iz velikem špotam od hriba dol, deb on njeh na mudiv inu njem na pot na biv. Kader je še timo dobrutlovimo Gospudo ta križ dol vzet biv, tok njemo vender ni dergač blu, koker kob on ta križ še na ramah imov. Dokler le-te njegove ranene rame, hrpt inu pleča sa od tiga tok debelga inu težkiga križa tulkaj zlo ble dol potlačene inu ranene[?], de on od velike bolečine to odločejne te teže skor ni občutu. On je tudi zavol te noše tok perhulen postov, de se on brez velike bolečine ni mogu ne stegent ne gor sklont. Po judovsku Golgata, po latinsku Kalvarija inu po slovensku mrtvaških glav mestu imenvan, zavol teh mrtvaških glav, katire sa tam ležale, dokler le-tam sa bli ob glava djan inu ubejšen te hudodelnik, Kristus pak je otu zatu tam trpeti, deb on skazu, koku on za

[516]
ta greh trpi.[115]

II. Kader sa tedej te berič iz Kristusam še na ta hrib peršli inu ta križ od njega vzel inu le-tiga dvanajst stopin deleč na en drug krej pervlekel inu tam ležat na zemli pustil, tedej sa oni zupet k njemo peršli inu eden, katir je ena dovga palca za pomirt v rokah imov, le-ta je k njemo djav: „Zdej, ti potepuh, stejgen toje roke vun, de mi mira od tebe vzamemo.“ Vzigne tedej to nadovžnu Jagne soje krvave roke gor inu jeh stejgne vun, kar mo je mogoče blu. Te rabeln pak so vzeli mira od obedveh rok, od ene roke da te druge, inu od dovgost Kristusove, od oratu noter da nog, inu potem sa zupet šli k timo križu inu so zvrtal te lukne v taistga. Oni sa pak enmalu pervzel tok dober per ubedveh rokah, koker tudi per nogah inu so zvrtal te lukne dalej vun, deb oni tiga dobrutloviga Gospuda le prov dober sakseb stegnil inu pertegnit mogel. Na enaka viža so vzeli oni tudi mira od teh dveh rezbojniku inu so zvrtal tudi lukne v njeh križe. Med tim pak, kader so nekateri te lukne vrtal, je peršu en drugi iz ena posoda, povna vina z miro zmešan, inu je ponuju timo dobrutlovmo Gospudo tiga piti.

III. Takrat pak je bla per vseh ludeh le-ta lepa navada, de so oni le-tim, katir so imel križan biti, mirnu vinu piti dali, deb oni le-te grenke martre tulkaj stanovitniš pretrpet mogel, zakaj koker s. Hironimus prav: Tok ima to z miro zmešanu vinu, katiru se tem k smrti obsojenim perprav, le-ta kraft, de le-tu ta občutlivost zamaši inu pjanga stri, toku de taisti, katir od tiga vina en dober povn pumbež popije, tok rekoč malu al neč na občut. Enu taku mirnu vinu so te brumne žene timo dobrutlovmo Gospudo napravle inu dosti kraftnih erči noter djale, katire njemo to srce ne samo močnu sture, temuč tudi skor cel naobčutlu narede, deb en tak soje bolehnu križajne tulkaj loži prestat mogu. Enu taku dragu vinu so poslale te brumne gospe Jezuso morebit skuz enga žunirja al znanga rihtniga služabnika iz ta ponižna prošna, deb on timo trpeočimo Jezuso le-tu vinu pred križanam piti dav.

[517]
Pak o te nazaslišane grozovitnost! Oni so scer njemo dal, koker s. Marka prav, to mirnu vin, pak s. Mateuš oplehnu zravn perstav,

oni so to vinu iz žovcam zmešal. Ni le le-tu ena hudičova jeza zuper tiga ubogiga sinu Marije, de njemo ta narzanikerniš dobruta na bo pervošena, temuč vse, kar je mogoče zmiselt, klubo inu trplejnu delat. Zavoltiga je vzev scer ta dobrutlovi Gospud od njeh ta pumpež vina, nastav taistga na soje utekle žnable inu pije enmalu od tiga. Je blu pak njegov natur tulkaj zlo zuprnu, de je on menu, on more zavoltiga umreti, zatori je on njem ta pjača zupet nazaj podav, kir on sni upu več piti. Pomisli, o človk, kaj za en hud duh to more biti, žovc inu jesih. Le pokus ena sama kapla žolca, o koku se bo tebi gnusel nad le-tim, kader pak bo še iz jesham zmešan, o koku zlo more to te naturi zuprnu biti! Vender vzame toj Izveličar ene povne usta od tiga inu je otu martrat radavolnu soj jezik zavol toje nazmasne pjače inu požrešnost. Koku težku pak je Kristuso ta fovšija tega hudobniga žolnirja naprej peršla, to znaš ti sam per sebi preudart. Tukej je blu zupet to Pismu dapolnenu: „Oni so žovc za špiža dal, v moj žej mene iz jesham napojil." (Psl 63) Kir tedej ta dobrutlovi Gospud ni otil piti, tok so te služabniki iz te posode vse vun zlil inu to drugu mirnu vin med sabo zdelil, skuz katiru so oni tulkaj hudobniš, prevzetniš inu k martran koraženš postal. Dokler koku bi scer mogoče blu, deb oni iz tem ubogim človekam tok grozovitnu bli delal inu nega tok strašnu preklinval, zašpotval inu njemo posmehval bli, keb oni na bli zravn njih navadniga tiranstva skuz to dobru mirnu vin tok poreden inu prevzeten ratal. Ti pak, o kršanska duša, imej usmilene z nim inu namest tega mirniga vina ofri njemo te sovze ene resnične grivenge, iz katirm ti njegovu slabu srce požavbat inu ohladit zamoreš, ter zdihni, rekoč: O ti ubogi Jezu, al ti tedej cel nobene milost per teh trdavratnih Judah na najdeš? Ni le pred Bogam inu ludem iz krvavim sovzam obklagvat, de s tabo mejn usmilena imajo koker s tem narpornednišim grešnikam tiga svieta? Ti si biv na vseh tojih vudah tok bolan inu upehan, de ti v slednimo blisku bil mogu dol padti.

[518]

Ti še nisi cel dan ne ene droftine kruha ne ene kaple vina na toj jezik prejev, de toje lubu srce od velike slabust se na more gor držat. Inu zdej, kader tebi dober ludje enmalu kraftne pjače pošlejo, toje srce ohladiti, takrat zmešajo tebi ta potrebna arcnija

le-ti hudičovi navašlivci iz žolcam inu jesham. Kdu bi kul mislu, deb to mogoče blu? Ja, kdu bi virvu, kob te sveti evangelist očitnu na bli zamirkal? O peklensku nausmilene! Ah, ti ubogi Jezu, koku si ti tok zlo zaničvan, koku tebi cel obena gnada na bo skazana! Ja, koku se tebi še zravn tiga tok špotliv posmehujejo. O Kriste Jezu, koku je tebi le-ta fovšija toje bovnu srce ranla! O Jezu, jest te opovnim le-te srčne bridkust inu se tebi zahvalim za le-ta grenka žolcna pjača! Koku je tebi ta hud jesih toje roženfarbane žnable [vkop vlejku]! O žovc, o grenak jesih, o grenak tronk, ti tudi zrave ludi bovne sturiš! Jest te počastim inu tebi zahvalm, de ti h spokorjenu moje požrešnost en tok grenak tronk si piv. Jest se zahvalm inu ofram tebi le-ta grenka pjača iz ponižna prošna, deb ti otu meni skuz ta zaslužejne taiste grenkust gnadlu odpustit, kar kul sim jest iz nazmasno jedjo inu pjača vse moje žive dni tulku tavženkrat pregrešu. Amen.

IV. Po le-tim hinavskim pozravlenu so pelali te beriči to potrpežlivu Jagne zupet od vrha tiga hriba dol, sedemdeset stopin deleč pruti povnoči, pod hrib spodi, kir je ena temna keha al šerf pod zemla biv, dvejset pedi dovg inu osemnajst pedi šerok, katira keha je le-tam sturjena bla za le-te, katire so križat otel, inu v le-ti sa bli te hudodelnik tok dovgu zaprt, noter de je vse h križajnu perpravlen blu. Tok spričuje s. Bonaventura. Koku perjaznu pak se tebi zdi, de ti koniderc so s tem potrpežlivim Jagnetam delal? Oni so pahnil njega noter iz tako močjo, de on na ubedva kolena je dol padu, ja, on bsi biv pšala rezbov, keb Bog na biv en poseben čudež sturu. Kader je to nadovžnu Jagne iz sojim svetim kolen na en velik kamen padlu, takrat je ta kamen tok mehak postov inu je ubedva kolena nase vzev, koker bi on iz voska biv, katire obedve globoke[116] [...]

[529]

pogledat,[117] zunej de on soje oči trdu vkop stisne inu ta kri po sil vun spreša. Njegova presveta glava je zdej tok povna trnovih luken, de se tudi z mazivncan na en zrov krej na more datekent. Ta bolečina od le-teh trnu je dovjala inu zdelvala tok strašnu v negov glav, deb on biv mogu ob um inu pamet pridti, kob njemo Bog negova pamet na biv obvarvu. Zatori padi ponižnu pred nim dol inu pertož njemo njegova inu toja srčna žalost, rekoč:

O ti kronan kral nebes inu zemle, Gospud Jezu Kriste! Jest opovm tebe taiste grozovitne martre, katira si ti v toj sveti glav trpu, kader je bla tebi na timu hribu Kalvarija še h trekimo ta trnova krona gor postavlena inu vse toje rane ponovlene ble. Pomisli, o Jezu, koku grozovitnu je le-ta trnova krona toja sveta glava bodla inu pekla! O gvišnu ena martra, nad katira nebo inu zemla se more zavzeti! O moj narlubeznivši ženin, moj duš se gravža od strahu inu moje srce se trese do usmilejna, jest skor nisem tok srčan, moje oči gor vzigent inu tebe v en tak jamrn podob pogledat, ki tudi jeklene srca v pogledajn tojga obličja se morejo rezpočt. O ti presveta glava mojga Jezusa, koku si ti tulkaj povna trnu inu ran, koku si ti tok povna gnoja inu krvi! Koku je vender mogoče, de ti od bolečine ukol na padeš? O ti presveta kronana glava, iz angelska hvala jest počastim tebe inu te molim! Jest te pozravim tulku stou tavženkrat, kulker trnovih zbodku si ti v tojmo kronajno prejev. O ti trikrat kronana glava, koku dragu si ti moja ofrt mogla plačat inu iz kaj za enim bolečinam si ti mogla zadost striti za taiste grehe, katire sim jest iz prevzetnostjo inu trdavratnostjo moje glave dapernesu! Le-tu toje zadoststurjene pusti meni k izveličajnu moje uboge duše pridti inu ofri taistu tojmo nebeškimo Očeto k popolnama potolažejnu negove Božje jeze. O dobrutlovi Oča, skuz to trojnu kronajne tojga lubga Sinu pusti se sprost, de ti meni gnadlu odpustiš vse taiste grehe, katire sem jest kedej iz moja prevzetna glava dapernesu.

Ta enainuosemdeseta postava
Koku je Jezus na timo hribu Kalvarija križan biv

Tekst s. evangelija.

„Inu oni so nega perpelal na to mestu Golgata, tu je mrtvaških glav mestu.“ (Marc 15, v. 22)

[530]

Zdej pridemo mi k te narstrašnejši nargrenkejši inu nargrozovitniši skrivnust celga trplejna Kristusovga, katiru je tok grozovitnu, de vse, kar je doshmav povedan blu, iz le-tim je težku perglihat. Inu ktirga le-tu na prestraš inu k usmilenu na ubodi, taistmu blu pervošt, deb on ta stou dev [Note: Stoti del, torej eno stotino ali en odstotek.] teh bolečin Kristusovih na rokah inu nogah bi občutu, tok bi on gvišnu kmal k usmilenu biv permoran. Ktir pak le-ta skrivnust s pridam oče premišlovat, ta nima miselt, koker deb se že blu zgodilu, temuč koker kob se zdej godilu inu deb on na timo hribu Kalvarija pričeoč biv inu vse iz telesnim očmi vidu inu šlišu, kar se zdej tukej godi.

I. Zatigavola damisli si, koker deb ti vidu, koku te beriči, potem kir sa tojga Izveličarja kronal, od taistga kraja dvanajst stopin deleč nega preč pelejo na ta krej, kir ta križ na zemli leži. Ah, koku je blu milu gledat, kader so tiga nagiga Kristusa, katir je na celmo žvotu grozovitnu biv zmesarjen inu katirmo ta kri še po celmo životo dol kaple, toku edinšnu brez ene milost k mesnic pelal! Taistkrat je blu gvišnu to prerokvajne Izaija dapovnenu, kir je djav: Glih koker ena ovca bo on k mesarjem pelan inu bo koker en jagne pred sojim strižcam movču inu sojih vust na bo odpru. Od te težave inu od te sodbe je on kje vzet biv, kdu oče povedat? Ta ubogi Jezus je šov le-sem koker en krotku jagne inu se je pustu sem inu kje vlečti, kamerkul so te hudodelnik otel. Koku težku pak je njemo per srcu blu, kdo si upa dapovedat? Ah, koku je tovklu v njemo njegovu

slabu srce! Ah, koku se je treslu njemo njegovu celu truplu, zlast pak, kader je on h križu peršu inu te velike kladva inu dovge tumpaste žeble tam na zemli ležat vidu, takrat je njega ena taka groza obšla, kakršne on v sojmo celmo trplejnu ni občutu. Dokler njegov lasje sa njemo pokonc vstajal, njegov vudi pretresel inu ta mrzu put je njemo vun udaru čez cel život. Potem sta popadla dva beriča tiga nadovžniga sinu Marije pod pazho inu so njega tok naziga pelal k timo križu, v katirga so oni te lukne zvrtal, inu kader so ga k timo pervlekel, tedej so njega srdit zagrebel za rame ter so njega nausmilenu vrgel dol na ta križ, de je njemo ta trnova krona globok v glavo šla. Na timo lesu toku ležijoč, koker en udrt goved pogleda

[531]

cel milu ta nadovžni Jezus gor pruti nebesam inu, koker ni cviblat, je on djav v sojim srcu k Bogu sojmo nebeškimo Očeto: „O moj večni Oča, tukej vidiš ti, de sim jest ponižan noter do tla inu ofram mene dons za le-te, katirh bret jest skuz to človestvu sim postov. Zatori, o sveti Oča, vzemi gor ta ofer, katirga jest dons tebi radovolnu sturim za ta celi človeški rod.“ Po nakaterih majng pak, kir Jezus v te veliki potreb obene druge pomuč dergod ni vedu jeskat koker per Bogu, zatori je on pokleknu toku nag pred tem križam dol, povzigne soje oči inu roke pruti nebesam inu iz enim globokim srčnim zdihvajnam je on djav: „O moj lubi Oča! Poglej name, tojga revniga sinu, ktir jest tok povn bolečin sim, de jest obenga vuda več na mojmo truplu zravga nimam inu imam koj zdej nargrozovitniš iz rokam inu nogam na ta križ perbit biti. O bolečina te martre! Ti moj lubi Oča veš, de moj človeški slabust ni mogoče le-ta naizrečena martra prestat, zatori prosem te, deb ti otov mene v le-ti težav potroštat inu meni v le-ti narveči potreb k pomuč pridti.“ Po le-ti opravlen kratki molitvi kušne to potrpežlivu Jagne ta s. križ inu se vleže sam iz sojim nagim životam na tiga. Potem koker to rezodejne prav, stegne on soja desna roka vun, ne persilen, temuč iz dobra vola inu ja položi na ta križ inu čaka toku na perbivajne sila grozovitnu. Vzignu je on pak še enkrat soje uči pruti nebesam inu perporoči sojmo Očeto ta perhodna martra. O moja duša, padi v duhu pred tojga na križu ležiočiga Odrešenika dol inu govor k njemu še zadnič iz ena perjazna besedca k troštu negovga težavniga srca, rekoč: O

moj narsvetejši Odrešenik, najdem jest tebe zdej tukej, o ti uboga ovčica, ležiš ti tedej na timo mesarskimo plohu? O gorje tojim ubogim rokam inu nogam, o gorje vsem vudam tojga života! Ah, kaj bo le-tu za ena bolečina, kader bodo toje žlahtne roke inu noge tok grozovitnu perbite! Meni blu na mogoče gledat, dokler jest bi mogu v omedlevca padti, kob jest biv persilen per le-ti načloveški marter se znajdti. Koku je tebi vender per src, o moj dobrutlovi Jezu? Živi toje srce še al je že mrtvu? O ti presveta desna roka, ah, koku se ti že treseš! Koku sa tebi že te žile od strahu odstopile! Jest padem v duhu pred

[532]

tabo dol inu te tavžentkrat kušnem inu te prosem, deb ti otu stanoviten le-ta martra prenest. Dokler skuz toje perbitje boš ti plaču, kar sim jest s prepovedanim vunstegnenam inu lotrskim tipajnam moje desne roke pregrešu. Zatori trpi le potrpežlivu, sicer more moja desna roka na vekomej v pokel iz gorečim žeblim perbita biti. Jest kušnem tebe zupet od dno mojga srca inu perporočim tebe Bogu, deb on otu tebe potrdit. O nebeški Oča, pridi zaj tojmo lubmo sinu h pomuč, sicer more on umreti od gole težave!

II. Koker se iz evangelijo per s. Joanes na 19. p. dol vzame, tok sa bli njih štiri, katir sa Jezusa križal. Kader je tedej to krotku Jagne toku na timo križu ležalu, takrat sta perstopila dva od teh rabelskih hlapcu kje k te desen rok, inu eden poklekne dol zgori zravn glave Kritusove inu perveže njemo ta desna rama prov trdu iz enim štrikam, deb on te roke na mogu umekent. Potem mo poklekne on iz obedvem kolenam na roka inu je iz sojim rokam močnu tišu ta roka Kristusa na lukna tiga križa. Ta drugi rabelnu hlapc pak je pokleknu na te roke inu je vzev v soja leva roka en velik, debu, tumpast žebel, katir žebel je tok dovg biv koker ena mala ped, tok debu koker en debu pavc inu tok tumpast koker mizinc v človeški roc, koker je v timo mestu Trier, kir ta žebel za ena svetina hranen bo, še današni dan tam vidti. Le-ta velik debu tumpast žebel postav on timo dobrutlovimo Gospudo ne na sred roke, temuč dva prsta šerok zgori nad dlen, kir ta kost je teri, inu le-tu so sturil, deb ta žebel ta roka tulkaj bel na povnu držu inu deb se le-ta iz žebla na mogla odtrgat, v ta druga roka pak je vzev en kladu. Ta trpeoč

inu revni Jezus pak je obrnu soje obličje preč, deb on to perbivajne na vidu, dokler njegova cela natura je ena groza obšla pred le-ta martra.

III. Medtem je ta rabel močnu mahnu na ta žebel, katir je Kristuso tok globok skuz muzk inu kosti šal, de on od bolečine je usta vkop vlejku, iz zobmi grizu inu cel bled v obraz postov. Roka je začela tudi se trejst, žile otekat inu rama ermena perhajat, dokler vsa kri je zdajc skupi stekla iz vseh žil inu je otela te ubogi roki h pomuč pridti. Kader pak ta nausmilen rabel je drug, k trek inu k četrtimo na roka udaru inu taista ni kmal prebit mogu, kir ta žebel je preveč tumpast biv, ah, te načloveške bolečine, katira

[533]

je moj lubezniv Jezus tukej trpu! Dokler on je začev od sivne bolečine zdihvati inu milu jamrat, rekoč: „O boli! Boli! O Bog, o Bog!“ Inu kulkerkrat je ta rabel na ta žebel udaru, tulkukrat je predrla njemo ta bolečina muzk inu kosti inu je presunla njemo negovu srce, ne dergač koker iz ena sulca. Njegove oči so se obračale v negov glav, negove s. usta so se vkop vlekle, negovi zobje so njemo klepetal, negove lica sa cel blede ratale, njegov žnabli so postal plav, negove kolena so se njemo skrčle, njegovu usrčje v truplu se je premeknil, njegovu srce je v njemo močnu tovklu inu negovu celu truplu se je pretreslu inu umrl.[118] O bolečina čez vse bolečine! O trplejne čez vse trplejne! Natu je ta rabel še enkrat iz vsa močjo udaru, de ta žebel je skuz roka šov, inu tudi iz sabo ta sveta koža, to žlahtnu mesu inu žile v lukna tega križa potegnilu. Tok je bla ena velika lukna v ta roka sturjena, ta roženfarbana kri je nagel šinla na vsok inu je oškrofila timu rabelnu negove roke, obrez inu gvante. On pak se ni pustu motit, temuč je le naprej nabivu inu je sturu šestinudvejset žlaku na ta žebel, deb le-ta v križu le dober držu. O brumni kristjan, spreudar, kaj je le-tu za en trplejne! Pomisel, kaj je le-tu za ena bolečina! Ta pamet nas previža, kader ta arcat ena rana le iz ena mejhna švavnika skupi zašije, tok sturi timo ranemo ena taka velika bolečina, de aku en tak na biv trdu pervezan, on timo arcato na more brez umikvajna držat. On se trese inu trepeče na vsih udih inu od gole bolečine se togoti al cel preklina, kir njemo ta bolečina od zbodka te mejhne švavne celu truplu tok vojstru predere, de on cel bled inu vas

umedlevčen rata. Kaj je tedej žebel, ta debu inu tumpast žebu sturu v roki tojga Odrešenika, katir skuz to grozovitnu noterzabivajne ni le samu skuz roka šov, temuč cel te kosti en dev skuz prebov, en dev saksebi segnov inu en dev skupi stisnu, koker tudi te žile inu kite pretrgu, koža inu mesu iz sabo potegnu inu v ta lukna tega križa noter pervleku. To je ena bolečina, katira te človeški moči pretrpeti je namogoče. Ja, to je bla ena bolečina, katira timo revnimo Kristuso iz glavtjo to srce bla mogla odtrgat, keb njemo ena čeznaturalska moč na bla perstopila. O brumni kristjan, pridi tojmo

[534]

Odrešeniko v njegov tok velik potreb k pomuč inu potolaž njemo njegove bolečine, rekoč: Jest opovm tebe taiste strašne bolečine, katira si ti na tojmo celmo truplo trpu, kader je tebi toja desna roka iz enim tumpastim žeblam na ta križ perbita bla. Spovni se, o Jezu, kaj je le-tu za ena načloveška martra bla, kader je ta rabel šestinudvejsetkrat na ta žebel udaru inu tebi ena taka velika rana v toja roka naredu, deb se lohka en debu pavc skuz le-ta vteknu. O strašna martra, o ti ranena roka mojga Jezusa! Jest te pozravm inu počastim inu iz tabo imam jest enu persrčnu usmilejne. O ti gnadluva roka, koku si ti zdej spremenena! Ah, kaj za ena velika rana si ti prejela! Ah, kaj za en debu žebel teči v tebi, koku sa toj sveti prsti tok povni krvi, koku je ta roka tok ermenu črna, koku se tresejo vse toje žile inu kite, koku si ti tok povna trplejna inu bolečine! O ti presveta roka, katira si ti to nebu izidala, koku si ti v ena taka nadluga peršla! O ti ozravlena roka, katira si tulkaj bovnih ozravla, koku si ti zdej sama tok zlo bovna! O gnadluva roka, katira ti vse nebeške šace timo človeku vun deliš, koku si ti zdej tok zlo ubožala! O bolehna rana te desne roke mojga Jezusa, jest pozravm inu počastim tebe! O ti vsa krvava rana, kolku si ti ta desna roka Jezusa hudu ranla inu ob vsa nje moč inu lepota obropala! Ja, koku si ti negovu žlahtnu srce ranla inu te mežgane v negovih kosteh iz bolečinam predrla. O presveta roka! Iz mojim pregrešnim ustam kušnem jest tebe inu iz mojim sovzam oblijem jest tebe. Jest molim tebe, o Božja roka, inu te častim iz dno mojga srca. O izveličanska rana, ozrav me! O kraftna rana, potrdi me! O gnad povna rana, pognadi me! V te perporočim jest mene, v te zaklenem jest mene, v te ofram jest mene. O nardobrutlovši

Jezu! Jest se zahvalm tebi za ta bolehna rana toje desne roke inu ofram tebi ta grenka bolečina, ktira si ti v le-ti pretrpu, za daseči toja Božja milost. Skuz to zasluženje le-te svete rane zanesi meni vse grehe, katire sim jest iz moja desna roka dapernesu, inu dadeli meni gnada, de jest iz taista moje žive dni neč hudga na dapernesem. Amen.

[535]

IV. Med tim kje Kristuso ta desna roka perbita bla, sa se skrčle te žile inu kite tok dober na desen koker na levi ram tok močnu skupej, de ne ta desna rama se dalej stegent, ne ta leva roka ta lukna tiga žebla doseč ni mogla, posebnu kir te berič sa naleš ta lukna dalej von zvrtal, koker je ta Gospud daseči mogu. Zatigavola so položil oni njemo en močan štrek na ta leva roka inu so pervezal taistga, deb se le-ta po rok dol na snev, tok zlo, de timo dobrutlovmo Gospudo sa bule na ram vun udarle. Dva sta vzela te štrike v roke inu sta skočila na ta druga plat, le-teh eden je držu ta desna roka Kristusa klečioč trdu na križ, ta drug pak je stav inu je stopu iz sojim nogam na rama, deb ta roka se iz žebla na odtrgala. Kader sta še le-ta obedva ta desna roka Kristusova prov trdnu držala, takrat sta vlekla te druge dva za štrek tok močnu inu tok dovgu noter, de je ta leva roka da sred lukne dasegla, skuz katiru grozovitnu vlejčene so oni pretegnil Kristuso obedve ram cel saksebi, oni so pretrgal njemo te žile, oni so potegnil nemo te kosti iz njeh vrste, oni so napel njemo nagova sveta koža glih koker en boben inu so rezdrl njemo ta lepa vrsta teh reber inu kosti spredi na prsh, koker to rezodejne na znajne da, rekoč: Te srdit rabeln so vlejkel za ta leva roka tiga Gospuda iz enim štrikam tok ihtu saksebi, de sa vse žilce inu žile pretegnene ble inu se pretrgale. O grešnik, o človk, spreudar, kaj je to za en trplejne, spremisli dober, kaj more to za ena bolečina biti! Ah, koku je zdelvala inu dovjala ta grozovitna martra v vseh glidih! Ah, koku je trgala inu bodla ta bolečina od teh strganih žil v vseh udh. O koku je jokala! O koku je jamrala! O koku je zdihvala ta stegnena ovčica Jezus! Ta sivna skala bse bla mogla pod nim omečit inu vsi gledavc bli ja imel iz nim se jokat. Keb to spoštejne njega na blu nazaj držalu, tok on biv ja persilen glasnu zavpit, kir ja po človeški slabust ni blu mogoče taku trplene brez vekajna prenesti. O ti nadovžnu Jagne Jezus! Srečen je ta človk, katir ta bolečina si dostkrat k srcu vzame.

V. Kader sta te dva ta leva roka toku rezpeta nad ta zvrtana lukna držala, tedej vzame en drug en žebel, kakršen je ta prvi biv, ga postavi sinu Marije na ta leva roka

[536]

inu je perbivu iz ta narveči grozovitnostjo tok dovgu, noter de je on ta koža, mesu inu kosti te roke prebov inu ta žebel tok trdnu v križ pergnov, de ni mogu več nazaj jenat. O naizrečena bolečina! O načlovešku tiranstvu! Kdu si upa vun zrečt, kaj je naš zvest Izveličar v timo drugimo perbivajnu pretrpu? Kdu si oče damiselt, koku revnu je on biv spremenen inu zavzetnu vun vidu? To prvu perbivajne je blu nazmasnu grenku, to drugu pak je blu veliku grenkejš inu občutlivš, inu scer za tulkajn grenkejš, kulker bliži je kladu to srce zadelu, kir to srce na levi strani leži, zatori tudi bel buli tiga človeka, kader se njemo na taist stran kej žalga pergodi koker na desen plat. Zavol tiga tudi to stegnejne inu perbivajne te leve roke v timo lubeznivmo srcu Kristusa je take naizmirjene bolečine ubodilu, de on od bolečine je v taka omedlevca padu, koker kob on zdej imov umret inu njemo to srce v truplu blu počlu. Kulkerkrat je ta rabel na žebel udaru, tulkukrat je njegovu žlahtnu srce gor poskočil inu tulkukrat so se pretresel vsi glid celga života. Ta zapušen Kristus je obrnu med tem perbivajnam soje oči pruti nebesam inu je gledu na sojga Očeta tok milu, de on se je njemo mogu smilt. Te sveti angeli sa padli tudi vsi skupi na soje kolena inu so prosil Boga, deb on otu sojmo revnimo človeku inu otroku na stran stati. Oni sa bli tok polni usmilena, de je kazalu, koker deb vsa človeška sladkust njeh na mogla zveselt. Dokler kulkerkrat je blu s kladvam udarjen, tok se je zlegal po cel nebesih od tiga perbivajna inu te lubi angeli so se pretresel od žalost inu strahu. Na enaka viža so presunl tudi vsi le-ti žlak to srce Marije inu vseh perjatlu Kristusovih, de oni vsi skupi od strahu inu revšne bel mrtvi koker živi sa [bli]. Ja, negova revna žalostna mati, kader je šlišala to tovčejne tega kladva, je ona dol zlezla inu je ležala napov mrtva med rokam Magdalene. O moj Jezu! O Marija! Zagvišnu trdu je to srce, katiru ne iz tabo ne iz Jezusam obenga usmilena nima.

VI. Kader je že ta rabel čez dvejset žlaku sturu inu ta roka prov trdnu perbov, takrat tam ni blu druziga bel vidti

[537]
koker enu nazmasnu prelivajne te krvi inu ena nagnusna podoba. Te žlahtni prsti so se tresel brez prenehajna inu so vsa njeh štavt inu lepota zgubil, dokler katir so poprej bli vidti koker mlek inu kri, le-ti sa zdej ratal cel ermen inu črn inu so se od nazmasniga trplejna cel sklučel inu vkop zlekel. Ta roka je bla cel povna črne krvi, de se ta rana na le-ti ni mogla vidti. Te žile inu kite te roke inu rame sa ble tok zlo sakseb potegnene, de je blu vidti, de le-te vise le na koži. Iz ena beseda, druzga ni blu vidti koker kri inu sovze inu druziga ni blu šlišat koker ah! inu boli!. Pomisel, moja duša, kaj je le-tu za ena bolečina bla, kader je ta žegnana roka iz tok debelim žeblam prebita bla. Kob eden tebi enu špičastu šilu skuz toja roka prebodu, bi ti le od bolečine dol na padu? Kaj je le-tu tedej za ena bolečina mogla biti, kader je le-ta tok tumpast inu debu žebel iz tok velika sila skuz ta žlahtna roka Kristusa perbit biv? O naizrečenu trplejne! O bolečina, katira vsa pamet preseže! Bila je pak ta revna roka ne le samu trdu perbita, temuč vsi glid inu košice te rame sa ble premaknene inu vse žile inu kite pretrgane. Ah, Bog, kaj je blu to za enu trplejne! Ah, Bog, kaj je blu to za enu trplejne! Ah Bog, koku je ta ubogi Jezus vse le-tu mogu prestat! Koku je ta kri v telesu ukol tekla, kir vse krovne žile v obedveh ramah sa ble pretrgane! Koku je ta bolečina vseh udh dovjala, kader vse napete žile sa ble na doje reztrgane! Za gvišnu, aku se le-tu enmalu iz pametjo preudar, tok se more cel natur pred le-tim gravžat inu iz tem tok tiransku zdelanim Kristusam enu tudi kamnitnu srce umečit. Zatigavola, o brumni kristjan, padi dol na toja kolena, rekoč: O križan Jezu! Zdej upovm jest tebe taiste prestrašene bolečine, katira si ti trpu, kader so te rabeln tebi toja leva rama tebi tok tiransku saksebi vlejkel inu toja sveta roka brez vse milost, ja, iz veselam inu smeham na ta križ perbil. O ti bore križan Jezu! V duhu te ponižnost inu zgrivanim srcam padem jest pred tabo dol inu iz vsem posvečenam molim jest tebe. O ti presveta leva roka mojga Gospuda, v kaj za enimo trplejnu najdem jest tebe! O kaj za ena bolečina je skuz prerezala vse toje glide! Ah, moj Jezu, kaj si ti trpu v le-ti bolehen ran! Koku kul je mogoče blu, de si ti taka martra prestat mogu? Keb meni le en špičast šil

[538]
skuz moja roka imelu prebodenu bit, jest bi se ja mogu pretrest inu od bolečine dol padti. Ah, kaj je blu tedej tebi le-tu za en trplejne,

kader je tebi le-ta tok debu inu tumpast žebel iz tem težkim kladvam iz tulkajnim žlak skuz toja roka perbit biv! Gvišnu ti si trpu ena taka matra, katira iz obenim miselm ni zgruntat, tudi iz obenim besedam na more vun izrečen biti. O moj narlubeznivši Jezu! Za to trplejne se jest tebi zahvalm iz dno mojga srca inu skuz taistu prosem jest tebe ponižnu za odpušajne mojeh grehu. O ti grenka rana te leve roke mojga Izveličarja! Jest pozravm inu častim tebe inu iz zgrivanim srcam kušnem jest tebe tavžentkrat. Ti si plaču, kar sem jest zadovžu, inu ti trpiš, kar bi jest večnu v pekel imov trpeti. O ti predraga rana! V te pogrozim jest vse moje zuprnost inu te prosim, deb tebi dapadlu, meni le-te vredne striti to večnu živlene zaslužt. O nebeški Oča! Jest postavim tebi pred oči ta bovna rana te leve roke tojga Sinu inu taista ofram jest tebi k zadoststurjenu vseh dobrih del, katire sem jest kedej v toj službi opustu. Pomisli, o dobrutlovi Oča, koku je toje očetovu srce v timo križanu zadetu blu inu koku je to grozovitnu kladvu ta muzk tojga bogstva prederu. Skuz le-tu notrejnu omečejne prosem jest, deb ti otu iz vsem mojem težavam usmilejne imeti inu meni v taistih ta potrpežlivost dadelit. Amen.

Ta [dveinuosemdeseta] postava
Koku je Kristus iz žeblim za noge na križ perbit biv

Per timo perbivajnu teh obedveh rok smo mi tulkaj srčne žalost vidli, de se je nam nad le-tem gravžal, pak per timo perbivajnu teh nog bodo nam gvišnu te lasje pokonc vstajal, kir le-tu je toku strašnu, de kader eden le prov premisel, tok se more on nad le-tim zavzeti. Dokler kader so te rabelski hlapci te roke Kristusa že perbil, tedej sa oni tudi peršli k njegovim s. nogam inu so otel taiste v ta zvrtana lukna perbit. Pak to grozovitnu reztegnene teh rok je to truplu tulkaj zlo gor potegnilu, de te noge k te luken niso mogle doseči, zavoltiga se je zgodilu na to poprejnu stegnene

[539]

še enu strašnejši pretegnene inu napenane. Deb pak obedve roke na sojim mest obstale inu v sred na doje se na pretrgale, tok so djal te nausmileni rabeln timo krotkimo Jagnetu en debu štrek čez prs inu ukol rama inu so pervezal taistga ukol tiga križa tok trdnu, de te roke Kristusove se niso mogle gnit, še mejn dol mahent mogle. Potem so njemo pervezal en debu štrek za noge ter so ta križ trdnu stril, de se ni mogu premekent, inu so vlekel vsi štiri iz vso močjo za ta štrek. To je blu tulkaj milu gledat, kar iz obenim besedam se na more dapovedat, tudi iz peresam ne popisat, dokler te nausmileni kojnedirc so vlekel inu reztegnil tok zlo celu truplu, de vse krovne žile sa se pretrgale, te rebra deleč saksebi odstopile, to truplu iz osrčjam je toku mejhnu ratal, koker kob obenih čev več v timo najdti na blu, inu zadenč cela koža, katira scer na človeškimo truplu ni trdu napeta, je tok glahku nategnena bla, glih koker bo ena na boben napeta, skuz katiru tedej sa vsi žlak teh gajžel ponovlen bli, vse košice teh glidu sa odstopile, inu kar je to narhujši blu, ta žlična kust, al žličca je počla inu saksebi odtrgana bla. Le-tu se najde očitnu v živlenu s. Katarine Senensis, katira le-tu ni samu popisala, temuč tudi sama skusila, dokler potem kje ona skuz ena posebna gnada Božja vseh bolečin Kristusovih deležna

postala, akulih vse sa sčasama prešle, tok je vender le-ta v prsih skuz to saksebrezklenene prsne kosti vselej ostala. Le-ta je v nje vse druge bolečine presegla, kir le-ta prsna kost je od nature za en širm tiga srca, kluč inu jeter odločena. Zavoltiga se le-tu zločejne brez ubudejna velikiga napokoja inu na le-tu ta nastopna bolečina tiga srca ni mogel zgodit, zatori je ona dosti dni na prsih inu srcu ena naizrečena bolečina trpela, katira se je vsak dan gmirala inu tok velika postala, de ona skuz le-tu je vsa moč zgubila inu zadenč to srce se je po sred rezpočt moglu.

II. Iz tiga pergodejna vidiš ti, kaj je to reztegnene sturil inu kaj za ene naprenesene bolečine je le-tu njemo v rezdjanu

[540]

te prsne kosti ubodilu, kader tedej je zavoltiga ta prsen platelc biv preklan, te glidi sakseb odtrgan inu te zvezane žile sa popokale. Tukej ni blu druzga šlišat koker pokajne inu zlomnejne, koker ah! inu zdihvajne, koker jamrajne inu klagvajne. O tiga narstrašnejšiga spahnejna! O te nargrozovitniš martre, katira moj Odrešenik tukej trpi! Poglej, o moja duša, koku se negova farba spremnuje, njegove oči obračajo, njegov zobje klepečejo, negov truplu treslu inu negov srce pokonc vstajal![119] Ah, pošluši inu vzemi si k srcu, koku on milu jamra inu tok žalostnu kliče, rekoč: „O boli! O boli! O Bog, Bog!“ Te tiranski rezbojniki pak se nad le-tem niso pustil potolažt, temuč so vlejkel inu trgal čedalej bel inu močnejši naprej. O človk, pomisel, kaj toj Odrešenik tukej trpi, inu vzemi si k srcu le-tu naprenesenu trplejne. Mi vemo, de to pezane je enu taku trplejne, de enga groza obide le-tu gledat, zatori vpijejo te ubogi na peza pervezani ludje tok grozovitnu, de se vsi ukol stoječi nad le-tem zavzamejo, pak vender na pokajo njem te žile, njem se na pretrgajo te pervezne, tudi ne te zvezane žile, veliku mejn njem poči ta prsna kost, sicer oni njeh žive dni na mogel zacelen biti. Naš zmesarjen Izveličar pak je na te pez tiga križa tok grozovitnu napet inu stegnen biv, de vse zvezane, krovne inu kitne žile sa pretrgane inu ta trdna prsna kost saksebi preklana bla, skuz katiru je njega ena taka bolečina v znotrej inu zunej života obšla, nad katirim se cela človeška natura more zavzet. Ta skušna nas uči, kaj za ena bolečina taisti trpet more, katir si roka al noga spahne al ena kost zlom. Ktir je skusu, ta ve povedat, koku v taistmo glidu peče, bode, trga

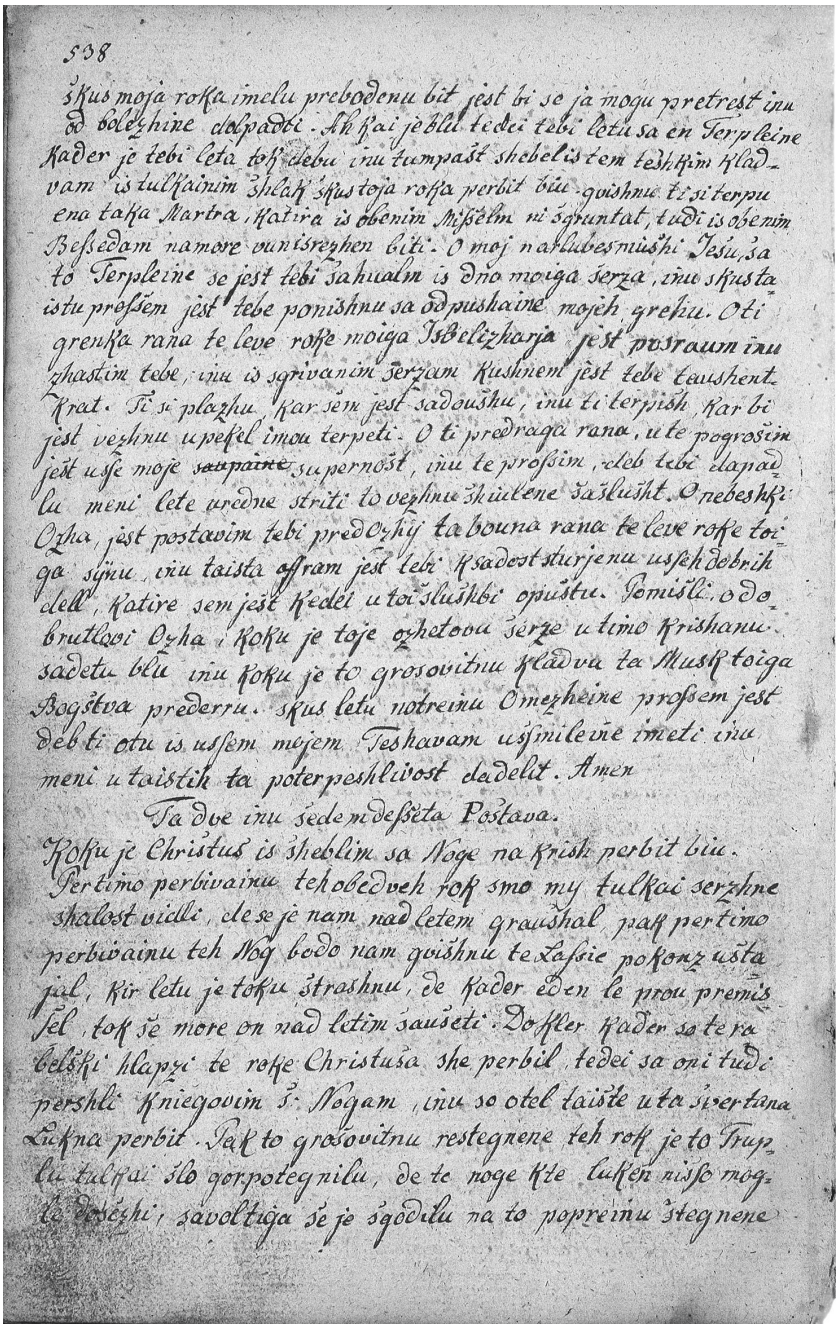

82. poglavje: Kako Jezusa pribijejo na les križa. *Poljanski rokopis*, NUK, Ljubljana. Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

inu dovja, toku de en tak človk nikoder obstat inu ne podnev, ne ponoč počitka na more imeti tok dovgu, de ta spahnen gled bo zupet naglihan. Ja, akulih je že zupet naglihan, tok vender je še dovgu časa iz zacelenam opravt, preden se iz ena taka roka delat al z noga hodti zamore inu ta bolečina popolnama otolažena bo. O moja duša! Bi tedej

[541]

na imele toje oči po vsi pravic krvave sovze točit, aku ti prov spreudarš, de tojmo Odrešeniko ni le samo en gled, temuč ubedve rame, obedva komovca, ubedveh rok glidi, obedve pšal, obedva kolena inu obedve noge saksebi potegnen inu pretrgan bli? O gorje te nazašlišane bolečine! O gorje tiga načloveškiga trplejna! Kaj kul more zunej tiga stegnejna le-tiga trupla na zemli hujšiga znajden inu damišlenu biti? Zatori se bere v rezodejnu s. Mehtildis, de ona je enkrat Kristusa prašala, katiru je njegovu narveči bolečina bla. Natu je on djav: „De jest na križu sem toku napet biv, deb se vsi moj glidi šteti zamogli, inu kdor se meni za le-ta bolečina zahval, ta sturi meni taka služba, koker keb on meni vse moje rane požavbu.“ Kir tukej ni blu samu to nategnejne teh glidu, temuč tudi to pretrgajne vsih žil, katiru tedej je ena bolečina bla, katira iz obenim peresam na more popisana biti. V napejnenu teh rok sa ble te žile inu pervezne teh rama pretrgane, zdej pak v stegnenu teh nog to sa popokale vse krovne inu zvezane žile, katire so v celmo žvotu ble, po glas teh besedi Marije, kir ona je k sveti Brigiti toku govarila: „Njegove noge so k njeh luknam tok močnu dol vlečene ble, de one sa od teh pšalenh kosti saksebi odtrgane ble, inu vse kitne inu krovne žile ene od teh drugih se ločile inu pretrgale.“ O Bog od nebes, kaj je bla le-to za ena bolečina! Sej se more njemu ja telu inu duša pretrest, kader eden na tu spovn!

III. Kader so že te štiri rabelski hlapci te obedve noge Kristusove tok deleč dol potegnil, de so oni vender ta zvrtana lukna dosegel, tedej vzame eden enu veliku veči, dalej inu debelši žebel, koker sa te žebel teh rok bli, inu med tem, ksa te drugi terje šele zmiram za noge močnu vlekel, ter postav on ta žebel zgori na sred te desne noge, kir je ta kost teri bla, inu je tovku iz vsa močjo na ta žebel tok dovgu, noter de je on tiga skuz ta noga spravu. Kir pak ta noga je debela inu ta kost sila trda, zatori ni mogu ta tumpast žebel tok

kmal skuz pridti, temuč je blu treba nekater trdi inu grenak žlak striti, preden je ta žebel v lesu trdnu stav. Zatori je mogu ta rabel šestinu-

[542]

trideset žlaku sturit, preden je on ta žebel skuz noga v les dagnov. O bolečina! O trplejne! Ah, kaj trpi moj nardobrutlovši Jezus v timo grozovitnimo perbivajnu negove desne noge! Kdu si upa vun zreči, kaj je le-tu za ena martra bla, kader je le-ta srdit rabel iz kladvam šestinutridesetkrat na ta tumpast žebel udaru! Zagvišnu se je držu ta revni Gospud med tem prebivajnam toku jamrn, de te sveti angeli, katir sa priča bli, iz nim so se jokat mogel. Naše oči nas previžajo, de na obenmo krajo po celmo životu ni tulkaj sil inu tok povnu mejhnih košic, katire sa iz več sortam tenkim žilcam ena za druga zvezane, koker ramn na nogah. Zatori se je mogel zgodit, de en tok debu žebel ta koža, mesu, žile inu kosti je pretrgu, reznesu inu zmečku. Ah, kaj je tedej to za ena bolečina bla! Ah, koku je vender mogoče blu, de ta revni Kristus le-ta martra je prestat mogu! Smo večkrat šlišal, kaj za ena bolečina je, kader enimo včas ena kost v truplu poč al zlom al cel se skruš inu še ena al druga meruca od te kosti v truplu teči, katira te arcati na morjo vun spravti. O koku jamrnu se drži ta ubogi škodvan! O kaj za ena bolečina njemo dela ta skrušena kost! On trpi ja taka bolečina, de on ne podnev ne ponoč počitka nima. Aku tedej ena sama meruca ena taka bolečina dela, ah, kaj je tedej naš lubezniv Izveličar za ena naprenesena bolečina trpu, kader se je njemo skuz ta debu žebel ta trda kost tok zlo skrušla, de so se nekatere košice od le-te okrošile inu v le-ti perbiti nog obtečale! O trplejne čez vse trplejne! O bolečina čez vse bolečine! O v Boga zalublena duša! Padi pred tojim križanim Izveličarjam dol inu iz s. Magdalena objem nimo njegova perbita noga, rekoč: O moj križan Izveličar Jezu Kriste, iz straham inu trepetajnam mojga srca padem jest pred tabo dol inu molim ta krvava rana toje žegnane desne noge. O zdelani Jezu, spovni se te načloveške bolečine, katira si ti trpu, kader je ta grozoviten rabelski hlapc tebi ta debu žebel v šestinutridesetih žlakih iz kladvam skuz toja desna noga

[543]

zabov inu zravn koža inu mesu, muzk inu kosti zmečku. O ti ubogi Jezu! Koku kol je blu tebi per src, kader je tebi toja s. noga

perbivu? Kaj si ti kol za ena martra na toj desni nog pretrpu v timo tiranskimo perbivajnu! Ah, Bog, kdu more brez strahu na to zmiselt inu komu se na pretrese negov usrčje, kader eden to prov premišluje? Zagvišnu, o Jezu, jest trdnu vrjamem, kulkerkrat je ta rabel na žebel udaru, tulkukrat se je pretreslu toje celu svetu truplu inu toje Božje srce je od bolečine gor poskočilu. Tebe je obšla k vsakimo žlaku ena mrtvaška martra inu je otela tebi toje bovnu srce v truplu preklat. Toja iz žeblam perbita noga je bla od velikiga trplejna vsa črna inu ermena, koža inu mesu je blu skupi iz tem žeblam v ta les pergnan. Tukej je vun udarla ta kri iz te rane, to sa tekle te sovze iz tojih oči, tam je pognalu to zdihvajne iz tojga srca, tukej ni blu druzga šlišat koker ah! inu boli! inu tam ni blu druzga vidti koker martra inu trplejne. O ti moj zmartran Izveličar, moj cel natur se ti smilš inu moje grešnu srce bo skor od usmilejna bovnu! O ti žlahtna desna noga mojga Jezusa, koku si ti vender taka velika martra mogla trpet inu koku je tebi vender mogoče blu, per taki bolečin še živeti! Kaj za ena martra tebi dela, o ti boga noga, ta počena kost inu kaj za enu naizrečenu trplejne tebi dela ta debu železen žebel! O bovna rana te desne noge mojga Jezusa, iz pregnenim kolen inu perpogneno glavo molim jest tebe inu iz narglobokejši ponižnostjo pozravm inu počastim jest tebe. Iz mojim pregrešnim ustam kušnem jest tebe inu vtisnem moje žnabel globoku v te noter. O ti grozovitna rana! Koku strašna si ti gledat inu koku raniš ti te srca vseh le-teh, katir tebe spremišlujejo. Ah, rani tudi moje trdu srce inu pust ga le enkolku od toje bolečine občutit. O ti draga rana, jest tebe zupet persrčnu kušnem inu iz zveste lubezni pertisnem jest tebe na moje grešne lica. Iz mojim prstmi se jest tebe dataknem inu iz mojim sovzam zmočim jest tebe. V te perporočim jest mene, v te skrijem jest mene. V te pogrozim jest mene, skuz tebe upam jest per Bogu gnada

[544]

zadobit inu skuz tebe upam jest odpušajne mojih grehu daseči. O dobrutlovi Jezu! Jest ofram tebi le-ta krvava rana toje desne noge inu se zahvalim tebi iz dno mojga srca za vse bolečine, katire si ti v le-ti pretrpu. Jest prosem tebe skuz ta velika lubezen, skuz katira si ti le-ta sveta noga pustu prebit, inu skuz ta velika potrpežlivost, iz katira si ti le-ta grenka martra trpu, odpusti meni vsa pregrešna hoja, katira sem jest k hudobijam sturu, inu zanesi meni te vojstre

štrafenge, katire sem jest tulkukrat iz namarnim postopajnam zaslužu. Amen.

IV. Kje že ta desna noga perbita bla, tedej prime ta rabel za ta leva noga inu ja položi čez ta desna. Inu medtem ksa te drugi terje iz štrikam močnu za noge vlekel, je ta četrti postavu iz ta leva roka ta žebel na ta noga inu iz ta desna je on tok močnu pertisku, de to tovčejne se ni samo na timo hribo Kalvarija, temuč cel da teh visokih nebes šlišalu. Inu kir on je na ta desna noga šestinutridesetkrat udaru, tok on zdej na ta leva noga ni mejnkrat udaru. Toku je bla tudi ta leva noga iz narveči bolečina s tem tumpastim žeblam perbita inu zavol tiga je bla ta koža iz mesam vred v lukna tiga žebla dagnana. Kaj pak za ena naizrečena bolečina je to blu, tiga si oben človk na more zadost damiselt, zakaj le-ta bolečina je bla tok grenka, de ta ni samu skuz vse glide tiga života Kristusovga predrla, temuč tudi njegov srce inu usrčje vkop potegnila. Kulkerkrat je blu na ta žebel udarjen, tulkukrat je poskočilu njemu negovu svetu srce na vsok inu tulkukrat je on milu zdihnu, rekoč: „O Bog, o Bog!“ Njegovu svetu truplu, katiru že zavol tiga trdniga pretejgnena inu perbitka se ni mogel več genit, se je treslu inu trepetal na vseh udh. Njegove svete oči so se njemo udrle od nazmasne bolečine tok globok v glavo, de so se komej mogle vidti, inu negove svete lica so njemo vse plave inu blede ratale. On je obraču soja bovna glava sem inu kje, inu vender nikoder na najde obenga počitka ne pokoja. Ta roženfarbana kri je tekla

[545]

od njega ne samu kapla za kapla, temuč je vun udarla glih koker vinu iz povniga soda inu je sturila ne samu te ranene noge Kristusa, temuč tudi tiga rabelnovga hlapca vsiga krvavga. Inu dokler ta draga kri je tok preubilnu iz vseh žil Kristusovih vun tekla, zatori je ta ubogi križan Kristus cel slab inu omedlevčen ratu. Iz ena beseda, on je biv povn notrejne inu zunajne bolečine, de oben človeški jezik vun zreči, tudi nobena pamet si prov damiselt na more. Zavoltiga, o brumna duša, padi pred tojga Izveličarja na toje kolena inu potrošti njega v njegovmo tok velikmo trplejno, rekoč.

V. O kršanska duša! Kir toj Odrešenik še na zemli leži inu ti njega zdej narloži zamoreš ogledat, tok perstop v duhu k njemo inu

pregledi njega od glave da nog. Potem si damisli, koker kob ti njega toku k tebi govort šlišu: „O moj otrok, poglej, koku jest, toj Bog, tok zlo zmesarjen na zemli ležim. Poglej inu vzemi si k srcu, kaj za ena grozovitna martra jest trpim. Zdej ni več obenga uda v mojmo celmo truplo brez bolečine, ja, na meni ni tulkaj prostora, kamer bi se en prst položt mogu, katir bi sojga posebniga trplejna na imov. Inu ne samu zunej, temuč veliku več znotri trpim jest taka martra, katira iz obenim jezikam na more ven izrečena biti, dokler moje pluča inu jetra, moja vrana inu ledice, moje čeva inu osrčje, moje rebra inu kosti, moje mežgane inu čpina, moja koža inu mesu inu zadenč moje srce inu žličica sa povni martre inu trplejna, de jest na vem, kam bse ubrnu, kir peče inu vre, bode inu trga, reže inu žaga, dovja inu zdeluje tok strašnu v vseh inu slednimo kraju mojga života, de si nobena človeška pamet na more damiselt. Ta bolečina se prehaja v mojmo telesu koker ta blisk skuz te oblake inu meni da per slednimo blisku kmal v timo, kmal v gunimo glidu take strašne zbodke, katir meni skuz duša inu telu gredo. Jest menim ob vsakimo blisku, jest morem umreti, inu vender na morem umreti. Inu meni se godi koker enimo, katir v teh nargrenkejših smrtnih težavah leži, inu vender na more

[546]

ne živeti ne umreti. Vsakimo blisku se meni zdi, jest sim mrtu, inu vender zupet uživim, toku de jest morem umrjoč živeti inu živeoč umirat. O moj otrok, imej zaj usmilene z mano! O moj persrčen perjatu, usmili se čez me, zakaj jest trpim taka bolečina, katira vsi ludje skupi bna mogel prenesti! Inu kob moja bolečina med vse ludi imela zdelena bit, tok bi mogel vsi skupi še dons ta dan pred naprenesenim trplejnam naenkrat umreti. Na enaka viža bi jest mogu tudi ob vsakimo blisku umreti, kob mene to bogstvu na ohranil, deb jest še dalej živeti inu več trpeti imov, inu scer zavol tebe, o grešnik. Zatori, o moj otrok, kir jest sim od vseh ludi zapušen, tok mene saj ti na zapusti. Kir mene nobeden na trošta, zatori potrošti mene saj iz ena perjazna besedca.“ O moj narlubeznivši Jezu! Toje milu klagvajne predere meni moje srce tok zlo, de jest skori obene besede na morem vun zreči, inu toja grenka martra prereže meni tok zlo moje telu inu duša, de jest od velikiga usmilena bi skor zbolu. Jest rad verjamem, de ti take bolečine trpiš, koker si ti povedu, ja, jest verjamem, de ti nazapopaden več trpiš,

koker si jest damiselt morem, dokler kaj to ni za ena bolečina, de tebi vsi glid saksebi sa pretegnen, de toje roke inu noge tok grozovitnu prebite, toja glava iz trnam prebodena, toje celu truplu grozovitnu ranenu inu vse toje usrčje naudarjen inu ferdirban je. O moj Bog! Kaj more to za en trplejne biti, kir tulkaj marter skupi pride, kir tudi ena sama je bla zadost tebe ob živlejne perpravt! O moj narlubeznivši Jezus, koku se ti meni smilš, ah, koku je meni moje srce od usmilejna tulkaj bovnu. Jest tebe v takimo trplejno na morem več gledat, zakaj kulker bel jest tebe ogledujem, tulkaj več ran prejme moje srce. Toja mila podoba inu toje vednu stokajne inu zdihvajne predre meni ta muzk v kosteh inu preseže meni ta muzk v kosteh inu prereže meni vse usrčje v mojmo truplu. Ah, koku rad bi jest otil tebi pomagat, kob jest le vedu s kom! Poglej, moje sovze

[547]

ofram jest tebi k ozravlejnu inu moje srčnu usmilejne k ohladejnu tojga vročiga srca. Pusti si tebi le-tu dapadti, o moj lubi Jezus, inu imej tudi enkrat usmilejne z mano, kader jest bom v smrtne težave peršu.

VI. Zdej si ti pred toje oči naprej postav, o kršanska duša, koker kob ti še enkrat tojga Izveličarja govort šlišu, rekoč: „O moj lubi otrok! Toje usmilene, katiru ti k meni imaš, rezveseli meni moje bovnu srce, inu toje sovze, katire ti meni ofraš, zakaj meni je lubš koker zlatu inu srebru. Pak iz obena rečjo ti mene bulši potroštat na moreš, koker kader ti nehaš grešiti inu začneš meni služt, dokler koker kul velike so moje bolečine, tok meni vender na ena nazapopadena viža toj grehi več bolečina delajo. Ja, ta narmajnši smrtni greh, katirga ti striš, le-ta meni moje srce bel rani koker vse moje martre. Inu jest bi otil rajši zupet na novu toku križan biti, koker tebe vidti en sam mejhen greh striti. Toku de kob meni moj oča na ena plat pred oči položu vse moje gajžle, vse moje trne, vse moje žeble inu ta nargrenkejši smrt, katira sem jest čez tri ure na križu trpu, na ta druga stran pak bi on položu pred me le enga samga od tojih smrtnih grehu, koker postavm: ena velika kletvina, ena velika feržmajdk beseda, enu hudobnu prepirajne, ena ferbežna zamuda s. maše ob nedelh inu praznikah, ena ferbežna mesena jed v postnih dneh, ena ferbežna pjanost, enu brihtnu rezluštajne v

nečistih mislah, enu mašvajne al srd na sojga bližniga, en opravliv pogovar čez čast inu poštejne, ena kriva persega, enu togotnu preklinvajne Božje al en drug tak smrtni greh, katirga ti veliku na obrajtaš, kob meni moj Oča, pravm jest, en sam od le-teh al takih smrtnih grehu pred oči postavu, tok bi se jest bel šajhu pred le-tim smrtnim greham koker pred mojim celim bridkim trplejnam. Inu jest bi otil veliku rajš frejvolnu še enkrat vse moje trplejne prestat, koker frejvolnu le-ta greh perpustit. Kob jest tiga skuz naturalske perpomuč, katire bi zuper moja pravica na ble, odvrnt mogu, kir ti pak le-te inu take grehe frejvolnu dapernašaš, tok striš ti meni iz enim vsakim greham več žalga, koker sa moj križari meni sturil.

[548]

Ja, iz enim vsakim greham križaš ti mene na novu veliku grozovitniš, koker sim jest križan biv. Dokler moj križarje niso vedli, de jest sim Bog biv inu de jest sim po nadovžnim trpu, ti pak veš, de jest, katirga ti žalš, toj Bog sim, inu de ti meni več špota naložiš iz tojim greham koker te Judje iz mojim križajnam. Neč men, vender dapernašaš ti take grehe, za katire bi jest še enkrat mogu križan biti, kob moje trplene na blu zadost. Koku moreš ti vender le-tu striti, moj lubi otrok? Koku moreš ti vender meni taka žalost delat, moja narlubši stvar? Nisem tedej jest dost žalga pretrpu? Ni tedej tebi zadost, de si ti mene še enkrat križu? Al morebiti sim jest tebi kedej kej žalga sturu, de ti mene tok ferbežnu togotiš inu rajši toja hudobna vola koker moja prošna bogaš?“ K zadnimo, preden bo toj križan Izveličar na vsoku vzignen, tok položi se doli pred te rane te leve noge inu počasti taiste iz zgrivanim srcam, rekoč: O nazmasnu rezmesarjen Jezu, ktir ti zavol moje uboge duše si se na ta špotlivi les tiga križa pustu perbiti inu na taistmo tulkaj grozovitne martre inu trplejna se prestav, pole, iz ta spokorna Magdalena se vržem jest na moj obrez inu iz tem sovzam te grivenge inu lubezen oblijem jest toje prebite noge. O ti bovna rana te leve noge mojga Izveličarja! Iz pravo andohtjo pozravm jest tebe inu v ponižnost mojga duha molim jest tebe. Iz obedvem rokam objamem jest tebe inu iz srčno lubezenjo pertisnem inu kušnem jest tebe. O ti grenka rana! Napovni moje srce iz grenkustjo inu ran moja duša iz resnična grivenga mojeh grehu. O ti nausmilen žebel! Koku martraš ti le-ta nadovžna noga inu koku si ti tok grozoviten pruti tojmo lestnimo Stvarniko. O žlahtni žebel! Ti si skuz pertaknene te

noge Kristusa posvečen inu skuz to oškroflene njegove Božje krvi požegnan ratu. Zavoltiga jest tebe iz znotrejne lubezen persrčnu kušnem inu iz prave andoht pertisnem jest moje grešne lica na te. O častitlovi žebel! Perbi tudi moje

[549]

noge na duhovna viža na ta s. križ, deb se one od vse načimrnost inu vse napotrebne ukolhoje obdržale. O ti ranena leva noga Jezusa! Jest pozravm, častim inu molim tebe inu se tebi naizkončnu zahvalm za to grozovitnu perbitje, katiru si ti zavol mene trpela. O ti žegnana noga, o ti Božja noga! Iz mojim sovzam zmočem jest tebe inu pred tabo objokam jest vse moje grehe, katire sem jest iz mojim hudobnim nogam dapernesu. O ti presveta noga! Ti nigdar nisi ene prazne stopine strila, temuč si vselej hodila po pot te čednost, jest pak sem iz mojim nogam nekatera izveličanska pot opustu inu dosti narodnih potu k mojmu lestnimu pogublejnu obhodu. Zatori ofram jest toje izveličanske pot za vsa moja pregrešna hoja inu toje nazajdržajne od hudobnih potu za vse opušejne teh dobrih potu. O dobrutlovi Jezu! Jest prosem tebe skuz ta prevelika martra, katira si ti v perbivajnu toje leve noge trpu, zanesi meni gnadlu, kar sem se jest iz zadržajnam prepovedane hoje zadovžu, inu peli mene po tojih narsvetejših stopinah k te poti tega večniga izveličajna. Amen. Zatori prav David: „Oni so vse moje kosti preštel." (Psalm 21) Inu koker se bere, de Kristus je en brumni peršon rezodev, tok je to stegnene Kristuso to narveči trplejne blu. Poglej, o kršanski človk, Abel bo umorjen od sojga brata, poglej, Izak bo zvezan od sojga očeta, poglej, ta bromuva kača bo od Mojzesa povzignena v pušav, poglej, Bog bo umorjen od človeka, to Jagne bo ofran v postav, poglej, Jezus bo križan v mesu, poglej, toj kral bo ubejšen na ta križ, poglej, toj Gospud bo obsojen k smrt, poglej, ta krotak inu nadovžen človk bo valan v krvi! Poglej, o človk, toje živlejne visi pred tabo, poglej na te rane inu premišluj, koku je le-tu žlahtnu nadovžnu namadežnu telu tok zlo strganu inu tok grozovitnu na križu rezpetu. Premišluj inu poglej, al [se] tudi ena bolečina znajde,

[550]

koker je njegova bolečina, inu aku je ena žila te dobrute te lubezen inu tega usmilena v tebi, tok imej enu srčnu usmilejne iz nim.

Ta trekainuosemdeseta postava
Koku je Kristus iz tem križam gor vzignen biv inu Pilatus to pismu na ta križ na vrh njegove glave perbiti pustu

Tekst s. evangelija.

„Inu oni so njega križali inu ž nim vred dva rezbojnika, eniga na njegovi desnici inu eniga na levici, Jezusa pak v sredi.“
(Math 27, v. 38)

Potem kje ta zmesarjen Jezus za roke inu noge na ta križ perbit biv, takrat je on žie tok oslebu inu tok povn bolečine biv, de njemo je gvišnu en počitk al kraftna arcnija narbel potrebna bla. Pak Bogu se smil, njemo ni bla ena kapla mrzle vode pervošena, temuč po en marter je nastopila ta druga inu po enimo zašpotvajnu to drugo. Zavol tiga zdajc po timo križanu so vlekel le-ti rabelski hlapci ta križ iz tem dobrutlovim Jezusam vred štirnajst stopin naprej k eni luken, katira sa oni v en sivn skal isekal, le-ta je bla pet col šeroka inu tri pedi inu pet col globoka, deb oni taistiga le-tam pokonc postavl. Tedej so se oni k timo perpravl inu tudi ni cviblat, de so oni te štrike, iz katirm je ta dobrutlovi Jezus čez njegove prs, ukol rama inu za kolena pervezan biv, že pustil. Le-tu pak so sturil zatu, deb se te roke v dolpadcu tiga križa od teh žeblu na odtrgale inu to truplu od križa na mogel dol padti. Kje pak to s. truplu žie blu prov trdnu h križu pervezanu, tedej so perjela njeh dva iz obedvem rokam ta križ inu so ga vzigenla od zemle na kvišku tok vsoku, kulker so oni narbel

[551]

mogel, ta druge dva pak so vzela vile al burkle inu sta vzigenla še vikši inu en sleden sje perzadov, iz soja močjo striti v timo, kar mo je blu narveč mogoče, ter so se pomujal tok dovgu, dokler de so oni zadenč iz velikem temlajnam, vpetjam inu posmehvajnam tiga

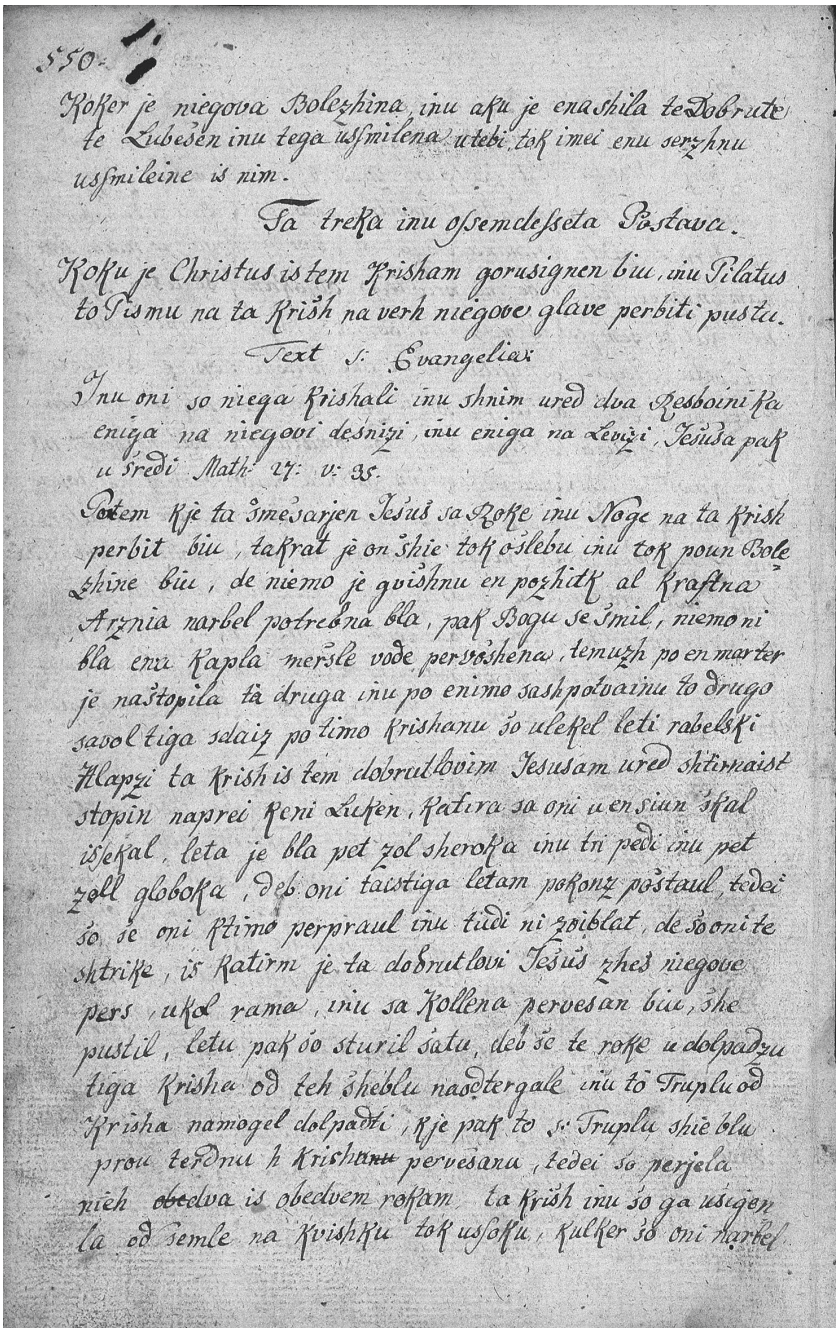

83. poglavje: Kako je bil Jezus na križu povzdignjen. *Poljanski rokopis*, NUK, Ljubljana. Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

na vsok pepravl. Le-tu gorvzigvajne iz vilam, štangam inu lojtram pak se ni mogel tok varnu zgodit, deb na biv ktirkrat ta dobrutlovi Gospud na soje roke al na truplu nausmilenu udarjen. Kader so oni žie ta težki križ iz tem živim telesam Kristusa na vsokim imeli, takrat oni niso pustil tiga lepu počas v ta perpravlena lukna pogrozt, temuč deb se tulkaj bel usedu, zatori so oni pustil to debelu inu težku bender našga izveličajna iz taka sila dol pasti, deb to celu perbitu telu Kristusov se je sila zlo zavol tiga padca pretreslu. Inu skuz to pretresejne so se potegnile te rane na rokah inu nogah dalej od teh žeblu inu so te tekoči krvi šele prov ta pot odprl inu prostar naredil, katira tedej je tok bogatu dol tekla, de je ta zemla pod križam cel okrvavila inu le-te, katir so pod tem križam stali, oškrofila. (a) To petu prelivajne te krvi Kristusove je blu to plačilu našga odrešejna, zakaj on je plaču, kar on ni vzev. (Psalm 68) Kristus je otel na vsokim viset, deb on ta natura tega lufta očistu od teh hudiču inu sterpenine tega greha inu deb tudi ta zemla učišena bla skuz njegova dol tekoča kri. On je tudi otel med nebam inu zemla viseti, skuz to na znajne dati, de on je ta srednik med Bogam inu tem človekam.

II. Pak, ah, vzemi si k srcu, kaj za ena bolečina je ta strašni padc tiga križa v Kristuso obudu inu koku je predrla njemo ta bolečina zlo globoku v njegovu srce! Pomisli prav, moja duša, kaj je le-tu za en trplejne blu, kader se je v obedveh rokah ta koža inu mesu dalej pretrgalu inu ta cela teža tega života naenkrat iz vsa sila dol na žeble teh nog runla

[552]

inu njegovu srce iz enim smrtnim zbodkam ranla. O koku zlo je stisnu ta zmesarjen Kristus taistikrat soje oči vkop inu koku močnu je on iz sojim s. zobmi grizu! O kaj za enu srčnu zdihvajne je poganu on iz sojih ust inu koku milu je on povzignu soj glas! Tukej je bla tedej ena bolečina za ta druga, enu trplejne na to drugu. Koker hiter je ta križ v lukna padu, tedej sa zabil oni debele lesene kline na vseh štirh plateh tega križa v ta lukna, inu kader so oni te kline zabival, tok se je ja mogu cev križ pretrest, katiru stresejne je timo dobrutlovmo Jezuso sila velike bolečine v celmo truplu, posebnu pak v teh vudh, na rokah inu nogah, ubodilu, glih koker na pezan se godi, kir kader en hudodelnik noče prov

spoznat, tok strese ta rabel enmalu ta štrek, katiru tega ubogiga grešnika toku zaboli, de on zavol naprenesene bolečine grozovitnu vpije. Toku se je godilu tudi Kristuso v trdejnu tega križa, zlast kir te tiranski hudobniki sila močnu inu dostkrat iz gole hudobije so na ta križ udarl, deb se le bel pretresu, katiru tovčejne vsakikrat negovu slabu srce iz takim trplejnam je predrlu, de se je on komej tiga glasniga vpetja obdržu.

III. Zdej perstopi le-sem, v Jezusa zalublena duša, inu se postav pod ta s. križ, padi dol na toje kolena inu moli tojga Stvarnika inu Odrešenika. Vrzi se dol na toj obrez inu kušni ta s. zemla, katira iz to roženfarbano krivjo Kristusa je pofarbana. Povzigni potem toje pregrešne oči inu poglej tojga Izveličarja. Ogledi njega od glave cel da nog inu vzemi si k srcu, kaj on za te trpi. Tukej pravm, ga oglej od ene rane da te druge, o kršanska duša, inu

[553]

zamirki dober, koku tukej visi ta nadovžni Gospud Jezus, toj Bog, en kral teh nebes inu te zemle, cel nausmilenu na telesu stepen inu s krivjo oblit. Na soj glav ima on ena trnova krona, po obraz je on uteko, bled inu zapluvan, za roke inu noge je on na ta les iz dovgim žebelm perbit, njegov sveti lasje sa vsi zmeden inu od krvi v štraklah se skupi drže. Ta sladki Gospud Jezus obrača soja glava sem inu kje inu iše en počitk, kam bi on taista nagnu, pak nej bo Bogu tožen, ta narvikši Gospud vender na najde obenga kraja. Glih pokonc ja na more obdržat, zatori ja more viset pustit pruti prsam. Nobeden mo na pomaga, nobeden njega na potrošta. Kader je njega njegova lubezniva mati ta prvikrat na križu zagledala, se je ona tulkaj zlo prestrašla, de je v omedlevca padla. O Bog, kaj za en sila vojster dan je le-ta velik petk Jezuso inu njegov lubi mater biv! Zavol tiga, aku ti ena iskra ene kršanske lubezen imaš, ubudi enu srčnu usmilene pruti Jezuso inu njegov žalosten mater, tok boš ti tudi na toja posledna ura milost znajdu, ter reči: O moj križan inu na timo križu povzignen Izveličar Gospud Jezu Kriste! V ponižnost mojga srca padem jest pred toj s. križ dol inu iz božim počešejnam molim jest tebe, mojga križanga Boga inu Stvarnika. Moja grešna glava perpognem jest cel da tla dol inu kušnem ta s. skala, katira iz toja roženfarbana krivjo je poškroflena. O moj Izveličar, kader jest moje oči gor vzignem inu tebe na timo

špotlivmo lesu živga viseti inu na rokah inu nogah iz železnim žebelmi perbitga zagledam, tok ja ni mogoče, deb se moje srce tiga usmilejna obdržat zamogel. Ah, ah te naizrečene martre! O moj narsvetejši Izveličar, o moj narsvetejši Izveličar, o moj lubezniv Odrešenik, koku je vender mogoče, de ti

[554]

take nazašlišane martre morš prestat? Inu koku je tudi mogoče, de se tebi toje srce od bridkust v tavžent koscu na rezpoč? O keb moje srce le na pov tiga tojga trplejna občutilu, deb enu pravu usmilene s tabo imelu! O ti križan Jezu! Jest upovm tebe te grozovitne martre, katira si ti v timu vlečejnu, gorvzignenu inu dolpadanu tiga križa pretrpu, inu vsiga zasramvajna inu zašpotvajna, katirga so tebi ajdje inu Judje ob taistmo času naložil. Spovni se, o revni Kriste Jezu, koku zlo je tebe bolelu v vseh tojih pretrganih glidih inu posebnu v tojih prebitih rokah inu nogah, kader so ta težki križ po kamen inu skalah nagel vlekel, z velikem vekam inu vpetjam na vsok vzigenl inu iz tako močjo v ta perpravlena lukna past pustil, de ne samu te rane na rokah inu nogah sa veči ratale, temuč tudi vse toje saksebi utrgane kite inu žile se vkop stisenle. Ah, ah te grozovitne bolečine! Kader si eden en gled spahne, tok on na more trpet, de se glih eden tiga lohnu datakne, temuč kliče inu vpije od bolečine sila strašnu. Ah, lubezniv Jezu, kedej je tebe tedej sila zlo bolelu inu martral, kader skuz to naglu premikajne tiga križa sa se vse toj spahnen glidi s tako glavtjo pretresel inu na novu iz naizrečena bolečina zupet bli spahnen. Ah, ti ubogi Jezu! Ah, ti revni zmartran Jezu! Koku je blu tebi mogoče se od glasniga vpetja obdržat inu take načloveške peze prestat? Ah, iz kaj za ena bolečina si ti iz tojim s. zobmi grizu inu koku prestrašnu si ti obraču toje oči inu usta! Ah, kulkukrat si ti v tojmo srcu zdihnu inu koku milu si ti jamru, rekoč Ah! inu Boli!. Vsiga tiga trplejna upovm jest tebe inu za vse taistu se jest tebi naizkončnu

[555]

zahvalim, inu kir ti vse le-tu si radavolnu gor vzev inu k zadoststurjenu mojga malupridniga plesajna inu skakajna si ti trpu, zatori ofram jest tebi le-tu inu te prosem skuz taistu, de ti meni gnadlu vsa načimrnost zaneseš, katira sem jest kedej v plesu inu skakajnu dapernesu. Inu keb jest morebiti čez moje trdnu naprejvzetje se še enkrat v tak napreširnost imov pregrešt, tok te

ponižnu prosem, deb ti otov meni zdajc saj ena kapla toje bolečine v moje nagmahne glide noter vlit, deb jest od takiga nagmaha jenat persilen biv.

IV. Potem kje že ta križ Kristusu v te luken iz kamejnam inu klin prov trdnu zabit biv, tedej sa šli te rabeln kje, so perpelal inu tudi iz Jezusam vred križali te dva rezbojnika. So postavli njeh križe gor, inu scer eniga na desnici inu eniga na levici, Jezusa pak v sredi, glih koker deb Jezus ta narhudobniš med nim inu njih poglavar biv. Tok spričujejo te s. evangelist: Tedej je to Pismu blu dapovnenu, katiru prav (per Eza na 53. p.): On je med te krvične perdružen bil. Vzemi si k srcu, o človk, ka za en velik špot se je tojmo Odrešeniko zgodu, kir on k sojmo narvikšmo zaničvajnu v sred dveh rezbojniku, inu scer teh narhudobniših, katir sa takrat v kehi bli, pred celim svietam na špotlivmo križu par nag za roke inu noge perbit je viseti mogu. Le-tu pak so strili te poreden Judje iz te majnge, deb oni skuz le-tu tega nadovžniga Jezusa, katir scer je per vsemo folku v velikmo slovejnu bil, tulkaj bel zaničvanga sturil inu deb skuz vse dužele celga svieta rezglasenu blu, de v temo kralevmo poglavitnimu mestu Jeruzalemo terje imenitni rezbojniki naenkrat na en dan, inu scer na velikanočni dan, sa križan bli. Inu de taisti, katir scer je za enga

[556]

brumniga moža držan biv, je v sred visu. Na taka viža so jeskal hudobni Judje timo dobrutlovmo Jezuso negovu spoštejne inu čast toku odvzeti, deb za naprej na večne čase obeden človk na zemli to narmajnši hvalevredniga od njega na držu, veliku mejn njega za enga Mesiesa spoznati imov. Le-tu je blu enu pravu noterdajajne tiga hudiča, katir si je upajne delu, vsi brumni ludje, katir so da dosihmav v njega virval, se bojo nad nim pohujšal. Te poreden inu naumni pak na bojo na večne čase neč druzga od njega držal, tudi ne povedat mogel, koker de on je zapelavc teh ludi inu en vikši teh rezbojniku biv, katir vse soje skrovnu djajne iz golufem inu naspoštenim ludmi je napravu. Zavoltiga on po vsi pravici v vseh duželah zaničvan inu njegova vira inu vuk ima zavržen biti. Iz kaj za ena srčna bridkustjo pak je ta dobrutlovi Gospud le-tu naspoštejne inu pomajnšane njegovga dobriga imena na križu občutu, to se na more zadost popisat, zakaj kulker negova Božja

peršona zadene, tok on ni neč bel kedej lubu koker soje spoštejne inu dober ime, kir timo narvikšimo Bogu vsa čast inu hvala po vsi pravici se spodobi. Kulker pak njegovu človeštvu zadene, tok je on tudi predvsem soje spoštejne lubu, kir njegova načast je sturila, de te ludje niso najn virval, inu toku sa pogublen. Kir tedej njemo zdej zavoltiga, de on v sreda med te rezbojnike je postavlen biv, negova čast inu spoštejne naenkrat je odvzetu blu, koku globoku je mogla le-ta zguba negove časti njemo k srcu jeti. Koku je njemo

[557]

moglu bridku biti, kader je on vidu, de tulkaj tavžent ludi, katirih dosti poprej na njega so vierval, zdej pak so se vsi nad nim pohujšal inu njega za enga firšta teh obijavcu inu rezbojniku drže. Zagvišnu, le-tu zaničvajne je njemo blu grenkejši koker vse njegove bolečine, vender je on rad trpu, deb on naša prevzetnost inu štimajne k špotu sturu inu nam en živ eksempel te ponižnost dav. Zakaj kdu se bo za naprej sramovu, za malu čislan biti, kader on vidi, de ta narvikši Bog med te rezbojnike je otu perdružen biti. Zatigavola padi zupet, o kršanska duša, pred tojim križanim Bogam na toje kolena inu prosi njega skuz le-ta bridka skrivnost, de on tebi ta ponižnost dodeli, rekoč: O med vsem hudodelnik narbel zaničvan Jezu! Iz ponižnim srcam padem jest zupet dol pred toj s. križ inu molim zupet toja Božja svetlust, viseoča na timo špotlivmo lesu. O moj narsvetejši Odrešenik! Jest upovm tebe tiga nazapopadenga zašpotvajna, katir je tebi od teh hudobnih grešniku sturjen biv, kader so oni tebe, tiga narvikšiga Gospuda nebes inu zemle, med te narporedniš rezbojnike postavl inu pred vsim folkam koker tiga narhujšiga hudodelnika rezglasit miseln. Pomisel, o dobrutlovi Jezu, koku je tebe to zasramvajne tulkaj zlo bolelu inu koku zlo toje bogstvu inu človestvu skuz le-tu zaničvan inu zasramovan blu. O keb jest taistkrat mogu v toje svetu srce noter vidti inu iz moja pametja prov spoznat mogu, koku je taistu[?] naržlahtniši srce zavol tiga tok grozovitniga zašpotvajna tulkaj žalvalu inu od naprenesene bridkust skori ukol se ubrnilu! Zagvišnu bi jest le-ta špotliva skrivnost tulkaj bel premišlovu inu iz toja narveči srčno bridkustjo tulkaj več usmilejna imov. O vse časti

[558]

narvredniši Jezu! Kaj tedej tu ni ta narveči čudež, de ti, en Bog te narvikši svetlust, tok zlo si mogu ponižan biti, de ti za en špot vseh

ludi, ja, za tiga narporednišga rezbojnika med vsem rezbojnikem si držan biv. Al to ni ta narveči čudež, de ti tudi si koker en tak umru inu še da današniga dne od njih dosti koker en tak držan boš? Ja, kar je še več, ti trpiš od tojih stvar, de one tebe zasramujejo, tebi posmehujejo, inu kir se nad njim zamoreš mašvat, tok ti tiga vender na striš, temuč trpiš iz narveči potrpežlivostjo. O vi angeli, čudite se, inu vi nebesa, zavzemite se nad le-ta nazapopadena ponižnostjo vašga Gospuda! O čud čez čudeže, Bog visi med tem rezbojnikem inu ta vse časti narvredniši bode za tiga narporednišga šelma, kje kedej na svietu biv, držan! Inu jest, prah inu smrdliv blat, se podstopem pogirvat, za vsokiga čislan biti, inu jest, nagnusna krota, še očem hrepenet, od vseh češen biti. Ah, moj Jezus! Na perpusti tiga, o narponižniši Jezu, temuč dadeli meni gnada, de jest mene za enga hudobniga grešnika spoznam inu od drugih za takšniga držan biti pogirjem. Na perpusti, o moj Jezu, deb mene ktir častiv, zakaj jest nisem obene časti vreden, temuč ukazi, de jest od vseh za navredniga inu hudobniga držan bodem, koker jest tudi v resnic neč druzga nisem koker en molov žakel iz gol hudobnim

[559]

poželejnam inu napopolnamastim napovnen. Inu vse kar iz mojga srca inu ust grede, ni kej druzga koker greh inu napravica. Jest prosem tebe, o narporedniši Jezu, skuz toja lubezen, iz katira si ti med tem rezbojnikem visu inu za enga rezbojnika si otu držan biti, dadeli meni, deb jest ta ponižnost lubu inu rad od drugih za naperpravniga držan bodem. K odpušejnu vseh prevzetnih misel inu djajna, katiru sem jest vse moje žive dni, bod koker kul oče, dapernesu, ofram jest tebi ta velika načast, katira je bla tebi sturjena, kader si ti glih koker ta narporedniš grešnik v sred med te rezbojnike postavlen inu za tiga narimenitnišiga rezbojnika si držan biv. Amen.

V. Pilatus je tudi zapovedu sojmo pisarju, on ima enu pismu zapisat, kaj je ta uržah biv negove smrt, zakaj to je teh Rimlarju navada bla, ta uržah tega križana na te križe zapisat. To pismu je tudi na povele Pilatuša blu pisanu, inu scer v treh jezikah, namerč judovsku, grsku inu latinsku, inu je blu gori na križ na vrhu njega glave postavlen. Le-tu pak se je zgodilu iz tiga uržaha, deb tiga vsi ludje, katir sa pruti Jeruzalem bli peršli, brati inu zastopt

mogel. Taku je pak blu pisanu: Le-ta je Jezus Nazarenski, en kral teh Judov. Jezus je blu njegovu lestnu ime, Nazaret je blu negovu damvajne, kir je on spočet inu zrejen biv, en kral teh Judov je uržah negove smrt.

VI. Kader so Judje to pismu bral, so oni memral čez le-tu, zakaj njem je biv en špot, deb njih kral imov križan biti, inu oni so se bali, to zna po vseh duželah rezglasen biti, teh Judov kral je križan biv, zatori sa peršli le-ti kmalu pred te vikši farje, dokler ta krej, kir je Jezus križan biv, je biv blizu mesta. Zatori sa šli te vikši fari teh Judov

[560]

k Pilatušo inu so rekli k njemo: „Ti si nam en špot iz tem pismam sturu, ti bna biv imov pisat teh Judov, temuč de je on rekov, jest sim teh Judov kral. Zatori prosmo mi tebe, pusti en drugu pismu pisat.“ (b) En brumn kristjan bi imov to pismu čez vse skušnave tiga hudiča v src inu ustih vednu per sebi nost, dokler koker je en brumni peršon rezodetu blo, tok se na prestraš ta hudič nad obenim orožjam tiga trplejna Kristusovga tok zlo koker nad tem pismam tega premagana.

VII. Pilatus pak se je stogotu čez te Jude, zakaj oni so njega k timu napravl, de je on tiga nadovžniga Gospuda k smrt obsodu, zatori on ni otu zdej njeh prošna ušlišat, temuč je djal: „Kar sem pisal, to sem pisal. Inu to more tok ostat inu na sme preobrnen biti. Pustite timo ubogimo človeku enu dobru ime po njegov smrt, katirmo ste vi to živlene vzeli.“ Zatori sa oni iz jeza od njega šli, inu koker nekateri menjo, so oni potem sojim služabnikam zapovedal, oni imajo ta tabla dol zbiti. Inu eden je en kos, na katirm je pisan blu En kral teh Judov, od le-te odsekov, koker se še zdej v Rimu na taisti tabel vidi.

VIII. Zravn tiga zdej imenvanga zašpotvajna je blu našimo dobrutlovimo Izveličarjo tudi sila špotlivu to rezrezajne njegovga s. oblačila inu ta špot, katirga so te beriči iz le-tem uganal. Dokler koker hiter so oni njega inu te obedva rezbojnika križal, tedej so oni vzeli tok dober teh rezbojniku koker Kristusove oblačila inu so zdelil le-te med sabo. Tukej pak je treba vedti, de ta dobrutlovi Gospud je vselej trojnu oblačilu nosu. Namerč ena spodna sukna

na golim životu, katira je ermene farbe bla, le-ta je njemo njegova lubezniva mati iz lestnim rokam iz vovnath nit

[561]

v otroči starost spledla inu le-ta je iz nim vred rasla, sukna pak je brez šiva bla od vrha dol spledena skuz inu skuz, inu zunej le-te spledene sukne ta dobrutlovi Gospud obenkrat ni en drugi gvant al srajca na soj nagi život dobiv. Čez le-ta sukna je on imov ena druga dovga sukna, katira je njega spoštenu pokrila, inu zravn le-te je on imov en plajš, koker te prerok inu duhovni so takrat nosili. Ta zgorna sukna inu ta plajš so te štiri rabelski hlapc sparal inu na štir tale sturil, deb en vsakatir od tiga dobiv, inu koker nekateri menjo, tok so tudi oni losal, kaj za en tal en vsakatir dobiv inu vzeti imov. Ta spodna sukna pak oni niso spartil, temuč cela pustil, zakaj kob ta bla na kosce zrezana, tok bna bla neč več velala, kir je bla spledena, zatori so oni med sabo rekli: „Nikar jo na rezdelimo, ampak losejmo za njo, čiger bode." De bi se to Pismu dapolnilu, katiru je govorjenu skuz preroka, kir pravi: Oni so soje oblačila med sabo delil inu so čez mojo sukno losali. Inu toku so se oni vsi štiri dol usedli pod tem križam Kristusovim pred obličjam tega dobrutlovga Gospuda inu so jegral za le-ta iz vurfelm, inu scer koker ni cviblat, ta jegra so imeli iz velikem vpetjam, smeham inu zašpotvajnam, čigar ta sukna le samga ima biti, dokler akuglih te gvanti Kristusov niso capast, strgan al načeden, temuč spošten inu čeden bli, pak vender ne ofrten, temuč ene gmen duželske noše teh ubogih, kir ta dobrutlovi Gospud glih koker v drugih rečeh, toku tudi v gvanth to uboštvo je držu. (a) Ta spledena sukna Kristusova pomeni ta sprava te kršanske cirkve, katira te ajdovski žolniri niso otel zrezat, le-ta bo zdej, Bogu se smil, od teh kecarju jamrnu zrezana. Kulker slabi pak je to oblačilu blu, tulkaj več zašpotvajne

[562]

so uganal oni iz le-tim, zatori so oni zvijal te zdelene kosce v luftu ukol inu so jeh vlekel na tleh po prahu sem inu kje inu so kazal tem gledavcam iz velikem zašpotvajnam, rekoč: „Poglejte, to je ta noša tiga fovš preroka, katirga je sam sebe za enga krala striti otil. Kaj en tak beraški plajš bse imov enimo kralo lepo rajmat? Kaj ta plašarska sukna se prov dober iz kralevim škarlatam pergliha?" Ta dobrutlovi Gospud pak je gledu od križa dol, koku špotlivu so oni iz negovim svetim oblačilam delal, inu je šlišu iz veliko srčno

bridkustjo, kulku feržmajdk besedi so oni čez taiste zrekli. Kulker več pak sa le-te svete oblačila zaničvane ble, tulkaj bel sa le-te v časti držat inu tulkaj več posvečejna ima njem en slehern brumn kristjan skazat.

IX. Zatori zadnimo perstop ti tudi zravn, o moja duša, inu kir zdej toj lub Jezus iz križam je že gor vzignen, tok postav se v duhu pod taistga inu ogledi taistga narlubšiga ženina od glave noter da nog, inu potem ksi njega zunej inu znotrej prov pregledu, tok si damisli, koker keb ti njega k tebi govort šlišu, rekočiga: „O moj lubi otrok, poglej v kaj za ena revšna sim jest zdej padu! Tukej visim jest med nebam inu zemla, koker deb jest na biv vreden na zemli umreti. Tukej visim jest med dvem rezbojnik inu obijavcam, koker keb jest hujši koker oni biv, ropov inu moriv. Tukej visim jest med Bogam inu tem človekam inu sem tudi od Boga inu človeka cel zapušen. Tukej visim jest za roke inu noge iz žebelm perbit inu na morem zdej obenga vuda več k timo drugmo premekent, meni pomagat. Tukej visim jest v takmo trplejnu inu bolečinah, katire vsa človeška pamet presežejo. V dolpadcu tega križa sa meni vse moje rane inu martre ponovlene ble, de zdej ta bolečina v vseh glidh inu udh tok strašnu dovja inu zdeluje, de jest skor menim, ob um pridti.

[563]

Inu kir tudi ta cela teža tega života na teh žeblah teh rok visi inu skoz bel iz ta teža se dol useda, tok trpim jest na vseh mojih udeh inu posebnu na ranah teh rok tok grozovitne načloveške, de obeden angelski jezk taiste bi mogu zadost dapovedat. Iz ena beseda, jest trpim na duš inu teles, na zunajnih inu notrajnih glidh take grenke martre, deb te kamen se mogel čez me usmilt. Inu le-tu morem jest še več koker tri ure trpet inu bode moja bolečina čedalej več postala. Le-tu vse jest trpim zavol tebe, deb jest toje grehe plaču inu za toje grehe zadost sturu. Iz tiga znaš ti dol vzeti, tok težki sa toj grehi, kir jest sam, ta vsigamogočni Bog sim, za taiste tulkaj morem trpet. Keb jest pak Bog na bil, tok jest na mogu iz vsem le-tem bolečinam za en sam od tojih narmajnših smrtnih grehu po te pravici zadost striti. Tedej pomisli zdej, kaj za en trplejne na te čaka, katir ti ne le enga samga, temuč tulkaj smrtnih grehu striš. Koku vender ti moreš ena taka hudobija dapernest,

katira ti tok dragu plačat moreš? Koku zamoreš ti en tak zanikern lošt pokust, katir tebi taka grenkust pernesu bode? Zatigavola kulkerkrat ti na moj križ pogledaš, tok spovni se, kaj je tebi za ena štrafenga perpravlena, aku se ti na pobolšaš. Zatori aku ti nočeš jenat grešiti, deb ti meni zanesu, tok saj nehaj to narmen, de ti tebi zašonaš."

X. Po timo losajno inu zašpotvajnu so se dol usedel Pilatušu služabniki inu so njega varvali, deb njega nobeden živga od križa dol na vzev. Zatori umeni s. evangelium per s. Math na 27. p., de je tam biv ta glavar al kapitan, katir je stou hlapcu per sebi imov, timo je to varvane tiga Gospuda zapovedan

[564]

blu, pak tudi je tam stalu dost drugih ludi, katir so čakal na njegova smrt. Ti pak, moja duša, padi v duhu dol pred njega na toje kolena inu iz perpogneno glavo noter do tla ter v ponižnost inu zgrivanim srcam moli tojga narvikšiga Gospuda inu zdihni k njemo, rekoč: Ah, moj narlubeznivši Jezu, v kaj za enimo revnimo stanu vidim jest tebe! Sej ja takšna revšna na zemli ni blu, o de se Bogu smil, visiš ti med nebam inu zemla, med rezbojnikem inu roparmi zapušen od Boga inu tiga človeka. Ah, te naizrečene bolečine! Ah, tiga jamrana, katiru ni za popisat! O vi svete roke, kaj trpite vi za ene martre! O vi svete noge, kaj trpite vi za ene martre! O ti svetu telu, kaj trpiš ti za ene martre! O ti sveta duša, kaj trpiš ti za ene bolečine! O ti ubogi Jezu, kaj trpiš ti za ene bolečine! O ti ubogi Jezu, kaj trpiš ti za ena sila! Sej te ja obeden človk brez groze pogledat na more, zakaj visiš ti tok revn na timo špotlivmo križu, de se moje srce v truplu od usmilejna ukol ubrača. Kader jest pak pomiselm, de ti le-tu vse za moje grehe trpiš, tok se ja more moje truplu inu duša nad le-tem zavzet. Moreš ti tedej moje grehe tok dragu plačvat? Sa tedej moj grehi ene take štrafenge vreden? O ti prekleti greh! Si ti tedej ena taka hudobija, za katira nobeden več koker sam Bog zamore zadost striti? O ti prekleti greh! Kaj ti tedej ena taka štrafenga [zaslužiš]? K je timo toku, tok očem tebe bel sovražt koker peklenskiga hudiča. Ja, jest bi se otu rajši pustit ukol pernesti, preden bi jest iz gole hudobije še le en sam greh otil dapernest. O moj križan Jezu! Jest te prosem skuz vse, kar

[565]

si ti na timo s. križu trpu, odpusti meni moje grehe. Jest ofram tebi toje šeroke inu globoke rane, jest ofram tebi toje bolečine inu trplejne, jest ofram tebi toje žeble inu trne, jest ofram tebi toja roženfarbana kri k dolzbrisajn mojih grehu inu k odpušejnu teh dober zasluženih štrafeng. Amen.

Ta štirinuosemdeseta postava
Kaj je Marija v tim križajnu Kristusa trpela

Tekst s. evangelija.

„Per Jezusovim križu je stala njegova mati.“ (Joan 19)

I. Zdej ta čas napele, de se mi enmalu k te eržalen mater obrnemo inu iz usmilenim srcam premišlujemo, kaj je ona med trpeočim križanam počela inu trpela. Med vsem folkam, katir je k timo rihtnimo mestu teku, je bla ta uboga mati zadna, dokler ona je po le-ti strašen inu krvav pot bel mrtva koker živa šla. Zavoltiga tudi ona zavol drena ni mogla cel gor na ta hrib pridti, temuč je mogla na te pot stoje ostat iz nje tovarštvam, na katirmo kraju je potem ena andohtluva kapelca izidana, na katirih altarju na enimo ta jokajoča mati, glih koker bi ona živela, iz ena rutca te sovze dol brisat je vidti. Ta kapelca leži zunej cirkve tega hriba Kalvarije, vender toku, de se skuz en voknu ta krej tiga križajna vidti more. Na timo kraju je Marija obstala iz nje tovarštvam inu je tam tok dovgu stala, de je nje sin iz tem križam gor vzignen biv. Tedej se je ona bližej k njemo spravla, koker bo tukej spodi povedan. Kdu pak oče tukej dapovedat z besedam, kaj je to maternu srce na timo kraju trpelu inu prestalu! Ah, Bogu se smili, kaj je bla za ena žalost, kader je ona enkulku vidla, enkulku šlišala, koku je nje lubi otrok križan bil! Ah, Bog,

[566]

kaj je bla to za ena bridkust, kader se je to grozovitnu teh kladvu tovčejne tok strašnu v nje erzlegal! Dokler katira mati bi brez naizrečene bolečine gledat inu šlišat, de nje edin narlubši otrok na taka grozovitna viža ima umorjen biti, bi se le na imelu nje maternu srce od gole žalost rezpočt? Al bi ona pred naprenesenim trplejnam na bla noter v zemla zlezla, keb mogel mogoče biti? Koku se je tedej ta naržlahtniši mati Kristusova zadržala, kader je ona nje edinga otroka tok nausmilenu na ta križ perbivat šlišala? Kaj ti menš, de

je ona na sojih slabih nogah mogla stoječa obstat, al se tebi zdi, de je ona brez omedlevce le-ta grozovitna martra mogla poslušat? Ah, gvišnu ne, ah, tu je blo namogoče, dokler vsa moč nje života ni bla zadost močna, njo pokonc obdržat, temuč je njo pustila pred veliko silo te srčne žalost naenkrat dol zlezt, koker je ona tudi le-to sama s. Brigiti rezodela, rekoč: „Kader je ta prvi žebel mojmo sinu noter zabit biv, takrat sim jest zdajc k prvimo žlaku se cel zgubila inu koker ena mrtva iz oblačnim očmi, iz trepečim rokam inu iz tresiočim nogam nakop zlezla. Jest tudi pred velika bridkustjo nisem več gor pogledala, tok dovgu de je on cel inu popolnama perbit biv."

II. Koker dovgu tedej je revna mati v smrtnih težavah na zemli v rokah s. Magdalene inu MarthaMarte ležala, se je tudi nje žalost gmirala brez prenehajna skoz bel inu bel. Dokler kulkerkrat je iz kladvam na te žeble udarjen blu, tulkaj meču te žalost sa presunli nje muzk inu kosti inu tulkukrat je poskočilu nje srce pred bolečina gor. Koker hiter je ta glas v nje s. ušesa peršu, tok je tudi biv en zbodk v nje srcu. Inu zavol teh tulkajnih srčnih zbodku je ona tok upehala, de ona nje slaba glava ni mogla gor držat. Vsa farba je njo prešla, vsa moč je zginla, nje lica sa ble blede koker enga mrliča, nje žnabel rjav

[567]

inu plav, nje oči rdeče inu zatekel, nje glava je visela na rama, nje roke sa dol mahnile, nje srce je tovklu brez prenehajna inu iz nje diviških ust ni blu druzga šlišat koker Joh! inu Gorje!. Magdalena, Marta inu Kleofe bi ble njo rade potroštale, pak pred velikem jokam inu klagvajnam nisa one mogle obene besede govort, dokler skuz le-ta grozoviten glas teh kladvu sa ble njeh srca tok umečene, de one tok rekoč nisa več vedle, al sa one človk al kaj bi ble. Ta lubi Joanes sje tudi perzadov, to soje narbulši striti, pak komej je on ena sama troštlova besedca zreku, to sa njemo negove usta že ble povne stokajna inu obmilvajna, de on obene besede ni mogu vun zreči. Vse brumne inu andlohtuve žene, katire sa ukol Marije stale, koker tudi dosti bogaboječih mož, katir sa to milu zadržajne videl, so scer iz Marija zamogel jokat, pak njo potroštat obeden ni mogu, dokler ta žalost je presegla vsa človeška moč. Inu toku je ležala Marija v te omedlevc toku dovgu, noter de je Kristus na ta križ popolnama perbit inu iz tem križam na kvišku gor vzignen biv.

Vender ni ob pamet peršla, temuč je zvedla vse na tankim, kar se je iz nje lubim sinam godilu.

III. Med tem kje Marija še na zemli ležala, takrat je biv ta na križ perbiti Kristus gor povzignen inu celmo svieto k spregledu vsem Judam inu ajdam k špotu, vsem negovim perjatlam k žalost, vsem njegovim angelam k usmilenu inu njegovmo nebeškimo Očeto k zavzetju naprej postavlen. Kader tedej je ta omedlevčna Divica iz vpetja tiga folka zvedla, de nje sin je gor povzignen, tedej sje ona pervzela vsa nje kraft tiga života inu te duše inu je napela vsa moč nje srca, de je nje tulkaj persilene moči dadelit moglu, deb ona mogla gor vstat inu ta jamrn spregled nad sojim otrokam vidti zamogla. Inu kader je ona še vender iz velika težava skuz pomuč njenih perjatlu na noge peršla inu na timo kraju, kir je ona stala, nje ubogiga otroka ni prov pogledat

[568]

mogla, zatori si je ona sila strila inu je predrla tok deleč skuz ta folk noter, de je ona k te soldaški vaht peršla, katira je ukol tiga križa stala, deb nobeden kje bliz pridti inu timo križanmo ena pomuč skazat na mogu. Toku je peršla Marija tok blizu k timo križu, de ona ni dalej koker le petnajst stopin od tiga bla, inu letam se je ona ustala ram pruti timo križu, ter vzigne soje objokane oči gor inu je pogledala sojga na gavgah tiga križa viseočiga sinu ramn v obličje. O kdu pak si upa zadost zapovedat, kaj je Marija na timo kraju trpela! Kdu si more zadost damiselt, kaj za ena groza je njo obšla, kader je ona od tiga kraja ta prvikrat soje oči gor vzigenla inu sojga ubogiga otroka ramn v obličje vidla! O bolečina te naizrečene srčne žalost! O bridkust tiga prestrašenga maternga srca! Aku je taistu poprej se skorej rezpočlu, kader je ona v perbivajnu nje otroka ta prvi žlak tiga kladva šlišala, koku je nek šele zdej en tok vojster meč to tolkukrat prebodenu srce na novu presunu!

IV. Deb pak ti še bolši premišluvat zamogu, kaj je Marija prestala, kader je ona nje križanga sinu ta pervikrat nagledala, tok očem jest ta erzdelana podoba, v katir je ona njega najdla, prov ven spelan tebi pred oči postavt. Iz tiga boš ti potem lohku ta sklep sam sturu, koku more en mater per src biti, katira nje edinga otroka v

tak revšen iz telesnim očmi gledat more. Visu je ta ubogi zapušen Kristus na križu v en tak mili podob, de kob si enu človešku srce prov pred oči postavlu, tok se more pretrest inu utrpent. Se bere inu šliši od dost revnih ludi, katirm se je sila hudo godilu, pak obenga ni med vsem, katirmo bse tok hudo blo godilu koker ramnu

[569]

našimo nardobrutlovšimo Izveličarju. Od podplatu gor noter do vrh glave nobenga zravga prastora na njemo ni blo najdti, katirga eden brez bolečine inu zajamrana pošlatat biv smov. Njegova presveta glava je bla od velikiga tepejna tok povna luken [inu] bul, de obenga zravga kraja na le-ti ni blu vidti. Njegova čepina je bla na dosti krajeh cel plešasta inu brez las, kir taisti iz celim šmukeln sa bli vun zruvan. Njegov čel so globoku prebodel te špičast sterpen trn, katir so noter da možgan predrl iz naprenesena bolečina. Njegova obedva očesa sta bla od velikiga joku cel krvav rdeča inu obtemnela inu od velikiga trplejna tok globok v glava padla, de so se komej prov vidti mogla. Njegove ušesa sa ble povne ersedene krvi inu v taistih je šmel pred bolečina koker en dereči potak. Njegov svet nos je biv iz krvjo inu plunk cel pokrit inu od bolečine cel špičast koker enga umrjočiga človeka. Njegove obedve lica sa ble od dostih žlafrnc vse skraspane inu zatekel inu od teh nagnusnih plunku tulkaj naustuden, koker kob ble iz belim, črnim inu zelenim blek ne dergač koker en gobov prevlečen. Njegov žnabel sa bli nagnusen črn, rjav inu plav inu zavol tulkajnih žlafrnc cel zatekel inu rezbit. Njegov mesu teh zob je blu močnu ranen inu utekel inu negov s. zobje sa bli zavol dosti tepejna cel prost inu guglu. Njegove s. usta sa ble povne ersedene krvi inu smrdlivga smrkla inu njegov s. jezk je biv tok suh od velike žeje, de se je skori k gotancu persušu. Le-tu je blu le samu na njegovmo s. obličju zamirkat inu v tak podob je najdla Marija taistu. Ja, ona je najdla še zravn tiga tok zlo s krivjo podplutu, de ona to sni upala gledat, koker je ona iz zložnim besedam rezodela, rekoč: „Teklu je tulkaj krvavih curku od teh noter potlačenih trnu po njegovmu obličju

[570]

dol, de skor ni blu druzga vidti koker gola kri. Inu on mene, ktira jest sim pod križam stala, ni mogu vidti, zunej de je on ta

kri iz trplejnam, al de je oči odpru inu zupet trdu stisnu ter toku vun sprešu.“ Zdej pomisel, moja duša, koku je te mater per srcu blu, kader je ona to obličje nje otroka v tak podob zagledala. Jest pustim tukej vse zveste materne srca sodti, kaj bi one same občutile, kob one enga od sojih otrok v tak podob gledat imele.

V. Zdej očmo mi ta mila podoba telesa Kristusovga premišluvat, v katir je ta revna mati taista najdla. Njegov s. vrat je biv zavol tulkajn žlaku močnu ranen inu uteku, de on taistga na obena plat brez velike bolečine ni mogu obrnt. Njegove obedve rame sa ble od tiga težkiga križa tok zlo potlačene inu pretisnene, de cel neč zravga mesa več na le-teh ni blu vidti. Njegove prs sa ble od tiga strašniga tepejna iz gajžlam tulkajn zlo zmesarjene, de na dostih krajih gole kosti sa vun stale. Njega hrbt je biv tok zlo udrt, de neč kože ne mesa več na timo ni blu vidti. Njegove kolena inu pšale sa ble vidti koker enu drvu, katirmo je to lubje dol potegnen. Njegova koža, kader je še na truplu bla, je bla napeta koker na bobnu. Njegove roke inu noge sa ble iz debelim železnim žebelm tok močnu perbite, de se le-te niso mogle ne premekent ne genit. Vsi negovi udi so bli zlo eden od druzga potegnen, de cel obeden več na timo drugmo ni visu. Njegove s. prs sa ble skuz to močnu spenajne tega žvota tok zlo stisnene, de ta dobrutlovi Gospud cel težku je mogu sapa pojemat. Njegovu usrčje je blu tok zlo enu na drugim skrčen, de ni druzga delal, koker pekel inu bodel, trgal inu martral. Njegov s. srce je blu tok zlo utrpenlu inu trdu postalu, de se je komej od bolečine gnit zamogel. Njegova s. duša je bla tok povna težav inu bridkust, de ona v oben reč tiga svieta ni en vesele najdla.

[571]

K timo je mogu ta ubogi križan Jezus parnag viseti inu ni imov ene nit, soja nagost pokrit, koker samu ta pertena rutca, katira je on ukol sojih ledju zavezana imov. Le-ta nagost je njemo delala en napergliha mrez, kir njega je ta vojster luft tega mesca sušca cel v usrčje noter rezu. Ja, zavol takiga ihtuga mraza njemo ne samu njegove roke inu noge, temuč tudi njegov nos inu ušesa, ja, cel život plov inu trd ratu, zakaj te s. očak pravjo, de taisti velik petik je en sila mrzu inu vojster dan biv, zakaj s. Joanes očitnu prav: Je blu mrez. Dalej ta ubogi Jezus je na sojmo s. truplu imov čez pet tavžent inu štirstu ran inu

ena sleherna od le-teh je njemo delala ena posebna bolečina. Kok velika je mogla tedej ta bolečina biti, katira je od tulkaj tavžent ran le-sem peršla, k timo je on biv te pomuč vseh sojih udu obropan, de obeden timo drugmo ni mogu pomagat. On ni mogu obene roke nucat, soje oči, nos al usta obrisat, tud ne sojih ran se datekent al ta kri inu gnoj posušt. On se ni mogu ne gent, ne ukol ubrnt, ne pregent, ne stegent, ne na ena al druga plat položt. Obenga uda na celmo truplu on ni mogu premekent koker samu soja slaba glava, pak vender zavol hudga utoka tiga vratu ne brez bolečin. Inu kamer kul ja je on obrnu, tam sje najdu nova martra. Prov pokonc ja on ni mogu držat zavol te trnove krone, zatori ja je on pustu včas dol viseti na pers, včas ja je on položu na ta desna, včas na ta leva rama, inu kamer kul ja je on položu, tam se je on zbodu v te špičaste trne. On ni mogu ležat, ne sedeti, ne hodti, ne stati, temuč je mogu zmiram na teh štirh žeblah viseti, katiru tedej je ena bolečina bla, ktira od človeškiga jezika na more ven zrečena bit. On ni imov obenga stolička, soje noge gor opret, temuč je mogu vednu na teh trdih železnih žeblah stati toku dovgu, de so njega mrtviga iz križa dol vzel. Njegov glid sa bli od

[572]

dovgiga visejna tok truden, de se niso mogel ne premeknit, ne stegent. Kratku govort, bila je ena bolečina čez vse bolečine, en trplejne čez vse trplejne, ena martra čez vse martre, zatori njegove oči niso druzga delale, koker jokale, njegove usta neč bel, koker klagvale, njegov srce ni druzga mogel, koker zdihvat, inu njegovu celu truplu sni mogel dergač pomagat, koker trest inu trepetat. V vseh teh bolečinah ta revni Jezus nima ne pomuč, ne trošta, ne mazila, ne ene postrežbe, ne počitka, ne pokoja. Ni blu enga človeka, katir biv njega iz ena perjazna beseda nagovoru, obene stvar na zemli ni blu, katira bla njemo ena služba sturila. Njemo ni blo danu ene droftince kruha, njegovmo bovnimo želodco ena moč striti, ne en glaž vina, njegovu slavu srce ohladit, ja, tudi ne ena kapla vode, njegov suh jezik sfrišt. Njega so pustil tam viseti, koker bi on človk na biv, pustil so njega pogint, koker bi on en pes biv, iz nim so delal, koker bi on sam ta peklenski satan biv.

VI. Zdej preudar, luba duša, kaj je Marija, toja duhovna mati, tukej trpela. Premisli inu si k srcu vzemi, koku je nje na duš inu teles

per srcu blu, kader je ona nje otroka v takmo stan zagledala. Je le mogoče, deb ena mati nje edinga narlubšiga otroka v takih grozovitnih načloveških bolečinah na križu viseočiga brez navarnost nje življnja zamogla gledat? Bi le ena taka mati v prvimu blisku glih koker mrtva na tla na padla inu ena omedlevca za ta druga prestala? Za gvišnu, aku bi ona enu pravu maternu srce v nje telesu imela, tok bi ja mogla taistu od sivne žalost po sred na doje rezpočt. Ah, kaj je tedej to narsvetejši maternu srce tukej trpelu, kader je ona taistga, katerga je ona tavžentkrat bel koker soje lestnu življene lubila, v enim tok revnimo stanu vidla!

[573]

Pošluši od tiga s. BrigitaBrigite rezodene, katira od te bridkust Marije toku govari. Kje že komej ta žalostna mati zupet bla gor vstala, je ona tam stala vse telesne moči obropana, inu kir ona ni mogla na nogah stati, zatori je ona bla podpazha pokonc gor držana od teh žen, katire so per nje ble. Toku je stala Marija vsa trda, enak živa, mrtva, presunena iz tem mečam te žalost, inu je pregledvala nje križanga sinu. Namerč, koker kmalu kje Marija nje križanga sinu v tak strašen podob zagledala, takrat nje ta prvi pogled ni peršu dergač naprej, koker kob nje od tiga križa ena srdita sterpena pšica skuz nje srce usterlena bla, katira nje ne samu to srce, temuč s tem vred iz taista vse glide inu kosti tok rekoč skrušla. Zatigavola tedej je ona tok milu zavpila, de ta žalosten glas je vsem nje perjatlam skuz muzk inu kosti šov, inu ob taistmo blisku je ona iz tulkajn mrtvaškim bolečinam obdana bla, de ona na nje trudnih nogah ni mogla več stat, temuč od teh žen povna strahu inu bridkust bel mrtva koker živa gor pokonc je mogla držana biti. O gvišnu en grenak pogled, o gvišnu en smrtni spregled! Zavzet se je, de Marija ni za mrtva dol padla, ja, en velik čudež je, de nje srce se ni v tavžent koscu rezpočlu. Ah, koku je nek mogla ta eržalena mati v nje src pretrpet, nje revniga sinu v en tak narveči nadlug pogledat, kir je ona saj vedla, de ona le-tu brez navarnost tiga življnja na more striti. Ta materna lubezen pak je bla tok velika, de se nje ni mogoče zdelu, se od tiga odločt, za katirga ona tavženkrat umreti je perpravlena bla. Zatori je otela ona enkrat za vselej tok blizu k njemo jeti, koker kol mogoče je nje blu, nej Bog da, tudi kar kul nje hudiga iz tiga ima pridti. Moja duša, zdej spreudar, kaj je Marija občutila, kader je ona po

timo prvimo pogledu soje oči zupet da nog pregledvala. Ah, katir angelski jezk oče dapovedat, kaj za ene

[574]

martre, kaj za enu trplejne inu kaj za ene peze je ona v vseh inu slednih udh občutila, kader je ona vse inu sleherne ude Kristusove ogledvala inu le-teh trplejne premišluvala! Dokler to živu damišlene te martre Kristusove je ubodilu v nje, de ona je vse na sojim teles občutila, kar je nje sin na njegovmo truplu trpu, inu de ona na duhovna viža iz nim je križana bla, koker je on na telesna viža pred nje očmi na križu rezpet visu. Zatigavola ni menila ta prežalostna mati dergač, koker kob nje glava ramn toku iz trnm prebodena bla, koker kob nje roke iz žebelm perbite ble, koker keb nje glidi saksebi pretegnen bli, koker kob nje noge na križu perbite ble inu koker kob nje celu truplu glih koker to truplu nje sinu ranenu inu zmesarjen blu. Dokler aku s. Pavl za resnica je rečti zamogu: „Jest sim iz Kristusam na križ perbit inu nosem negove rane v mojmo teles," kulku več je blu le-tu v Marije dapovnenu, katira ne samu skuz to premišluvajne, temuč skuz telesnu ogledajne nje križanga sinu iz nim tok rekoč na telesna viža križana bla inu negove rane na rokah inu nogah, koker se je s. Katarin Senenzarski zgodlu, na telesna viža občutila. Kje tedej timo toku, koker nad le-tim ni cviblat, tok pomisel, kaj je ta revna mat tukej na duš inu telesu trpela inu koku je ona skuz ta pogled nje sina na duš inu teles na duhovna viža križana bla.

VII. To veliku usmilejne, katiru ta zvesta mati iz nje revnim otrokam je imela, je blu zavoltiga na ena nadapovedana viža pogmiran, kir ona ne samu sojga sinu v takmu revnimo stan je vidla, temuč njemo tudi v le-teh narvečih potrebah cel obene pomuč ni mogla skazat. Ona je vidla njega vsiga polniga ran inu jeh ni mogla njemo zavezat. Ona je vidla njega zmiram naprej kri točt inu ni mogla taista ustanovit. Ona je vidla njegova

[575]

glava povna trnu inu ni mogla le-te vun potegent. Ona je vidla nad nim dost smrtnih omedlevc inu ni mogla njemo obenga mazila dati. Ona je vidla, koku je on tulkaj nasramnu zašpotvan biv, inu ni mogla le-tu odvrnt. Ona je šlišala, koku so vse hudu od njega govaril, inu ni mogla njegova nadovžnost brant. Ona je šlišala,

koku je on tulkaj milo zdihovu, inu ga ni mogla na obena viža potroštat. Ja, kratku govort, ona je vidla njega v teh narbridkejših inu grenkejših bolečinah na timo trdmo lesu perbitga viseti inu ni mogla njemo ta narmajnši trošt ne z[?] besedam ne z djanam skazat. Ona je ogledala njega od nog da glave, od desne da leve roke, inu od teh grozovitnih žeblu njegovih rok inu nog je blu nje srce iz štirm grozovitnim ranam perbitu. Inu iz kulker žil je njegova roženfarbana kri vun tekla, iz tulkajn sulcam je blu nje srce presunen. Koku kol je moglu mogoče biti, de taistu maternu srce se ni odtrgal inu v tavžent koscu zdrobilu? O koku rada bla ona njega od križa dol vzela, koku rada bla ona njemo te sovze od njegovih oči obrisala, koku rada bla ona njemo negove rane zavezala, koku rada bla ona njemo ta tekoča kri ostanovila, koku rada bla ona njemo njegova nagost pokrila, koku rada bla ona njemo negove ude pogrela, koku rada bla ona njega v njegov žalost potroštala, koku rada bla ona njega od njegovih sovražniku odkupila! Ja, koku rada bi se bla ona namest njega pustila na ta križ perbiti, dokler nje bi se oben več trošt na zemli na biv mogu permirt, koker deb ona namest njega bla mogla trpet inu umret! Kir pak ona vseh teh del obenga strit, tudi njemo ta narmajši služba ni mogla skazat, zatori je blu nje srce tiga žalvajna tok, de njo nobeden potroštat ni mogu. Ja, ona je trpela ena taka nadapovedana žalost, de kob le-ta žalost v srca vseh ludi rezdelena bla, tok bi mogel oni vsi ene nagle smrt umreti.

[576]

Koker s. Bernardinus prav: Pomisel tedej, o brumni kristjan, kaj je to žlahtnu maternu srce trpet moglu, kir vse ludje skupi le-ta nje žalost na bli mogel prenest. De ona pak le-ta naperglihana žalost le sama je zamogla prenest, to se je samu skuz moč Božja zgodilu, sicer bi blu namogoče, deb ona v takih grenkih srčnih težavah bla dalej živet mogla, zatori je cel prov ta angel k s. Brigiti govoru, rekoč: „Oben mejhen mirakul je Bog taistkrat sturu, de ta diviška mati iz tulkajn inu velikem bolečinam znotri ranena soja duša ni gor dala, kader je ona njenga lubga sinu nazga inu ranenga inu od vseh [zašpotvanga] inu posmehvanga, med tem rezbojnikem na križu viseti zagledala.“ Zagvišnu je Bog skuz soja Božja vsigamogočnost nje maternu srce taistkrat mogu potrdit, sicer blo pred napreneseno žalostjo po sred na doje počlu. Toku je stala

Marija vsa trda, skor mrtvu presunena iz tem mečam te žalost, inu ogledvala sojga križanga sinu. Inu kir ona njega ni mogla z ustmi potroštat, zatori je govarila ona v nje srce k njegovmo bogstvo, rekoč:

VIII. „O moj persrčni sin! Kaj imam jest kul miselt? Kaj očem jest nek govorti? O Jezu, moj otrok! O Jezu, moje srce! V kaj za ena nadloga si ti peršu, v kaj za ena revšna si ti padu! O gorje tojih bolečin, o gorje toje martre! O moj lubi otrok, koku moreš nek ti take martre prestat? Ah, tojih rok, koku so one tok grozovitnu perbite! Ah, tojih žlahtnih glidu, koku sa le-ti tok strašnu napet! Ah, tojih s. udu, koku sa le-ti tok tiransku saksebi stegnen! Ah, tojga nadovžniga trupla, koku je onu tok milu zmartran! Ah, ah, te bridkust! Ah, ah, tiga jamra! O kob jest le mogla tebe potroštat,
[577]
koku rada bi jest otla žeble vun potegent, keb meni le perpušenu blu! Koku rada bi jest otla tebi toje rane obrisat inu požavbat, keb meni na ena al druga viža mogoče blu! Ja, koku iz srca rada bi jest otla mene namest tebe se pustit na križ perbit, deb ti le od križa rešen biv! Kir pak meni ne enu ne ta drugu ni perpušenu, zatori oče moja duša od obžalvajna okamnet inu moje srce oče od obmilvajna počt.“ Le-te inu take besede je govarila ta revna mati k sojmo ubogimo otroku inu je tok milu zdihvala inu klagvala, de ktir kul je njo vidu inu šlišu, ta je mogu iz njo jokat. Zavoltiga imej ti tudi usmilene iz njo inu trošti jo, rekoč.

Molitu k Marije,
kader je ona Kristusa iz križam gor vzignenga vidla

O prežalostna Divica Marija, jest upovm tebe taiste strašne žalost, katira si ti trpela, kader je toj nadovžni sin na timo hribo Kalvarija križan inu iz tem križam nakvišk povzignen biv pred toje oči. Spovn se, o Marija, kaj je toje maternu srce taistkrat občutilu, kader si ti od deleč stoječa ta prvi žebel zabijat inu tojga revniga otroka križat šlišala. Pomisli, o Marija, kaj za ena sila te žalost je tebe taistkrat obšla, kader si ti nagel na tla padla inu v ena težka omedlevca padti mogla. O kaj za ena žalost je le-ta bla! Tukej si ti ležala med rokam teh žen tok slaba inu bleda,

de se je komej enu znamnje tiga živlejna več nad tabo zamirkat moglu, tukej si ti ležala na trdi zemli v en tak mil podob, de te ukol stoječi iz tabo sa mogel žalvati. Tukej se je očitnu vidlu, koku toje bovnu srce je k vsem inu slehernimo žlaku tiga kladva gor poskočilu inu koku toje žlahtne roke, koker kob le-te tudi na ta križ perbite ble, vse rdeče, plave inu črne sa postale. Ah, ti uboga mati, kaj si ti taistkrat trpela! Kolku grozovitnih žlaku teh kladvu so toje s. truplu inu duša taistkrat rezbil! ⟨Deb⟩ Bog otov, deb jest takrat per tebi biv inu tebe v le-ti nadlug biv vidti mogu, deb tudi moje

[578]

trdu srce v gledan toje bridkust blu mogel umečen biti skuz ta velika sila te žalost, katira si ti med križajnam tojga sinu občutila. Prosem jest tebe, o Marija, zadob meni enu usmilenu srce h trplejnu tojga sinu, deb si taistu prov živu k srcu vzev inu iz sovzam premišluvat zamogu. Jest upovm tudi tebe, o žalostna Divica, te naizrečene srčne žalost, katira si ti prestala, kader toj ubogi sin po timo strašnimo perbitju iz tem križam gor povzignen inu vsem ludem k spregledu je naprej postavlen biv. Povej, o Marija, kaj je pretrpela toja duša takrat inu kaj je občutilu toje zvestu usmilenu srce, kader si ti tojga križanga sinu ta narprvikrat zagledala inu njega tok grozovitnu inu hujši ket žvinsku za roke inu noge na ta križ perbitga si gledala. O jamrane! O nadluga! O jokajoče materne oči, koku ste vi tiga ubogiga otroka v takmu jamranu gledat mogle! Koku je blu mogoče, de tebi tak žalosten pogled to srce ni odtrgu? Kader si eden le samu ena taka mila podoba damisel, tok bode ja negova duša iz žalostjo ranena. Kaj bi se tedej na imel zgodit, kader bi eden ena taka martra gledat inu taku jamrane šlišat mogu! Koku si ti tedej, o Marija, toje oči smela gor vzigent inu toje ušesa odpret, taka nigdar zaslišana edinšna gledat inu poslušat? Koku si ti na tojih slabih nogah stat inu iz enim glidam v tojmo teles se gnit mogla? Kdu je toje srce ohranu, de ni počlu, inu toja duša tok močna sturu, de ni utrpnela? O troštarca teh revnih, koku si ti iz tulkajm žalost inu revšnam napovnena bla! O zvestu maternu srce, kolku strahu, kolku omedlevc, kolku ran, kolku trplejna, kolku žalost, kolku usmilejna inu kolku jamrajna inu revšne si ti trpelu, si ni damiselt, tudi težku virvat,

[579]
kaj si ti taistkrat za en strah prestala inu srčna bridkust občutila, zakaj toja žalost je bla veči koker žalost vseh ludi na zemli, ja, grenkejši koker grenku murje, v katirmo ni grunta najdti. Zagvišnu Bog ni sturu en mejhen čudež, de je on tebe per živlejnu ohranu, dokler po teku te nature bla ti ob vsakimo blisku ene nove smrt mogla umreti. Jest imam enu srčnu usmilene s tabo, o Marija, inu toja velika žalost gre meni globoku h srcu. Ah ti uboga mati! Ah ti revna mati! Koku trdu je tebe Bog objesku inu koku zlo je on tebe iz bridkustjo napovnu! Jest upovm tebe le-te žalost inu skuz taista prosem jest, sturi, de meni ta grenka martra tiga križajna tojga sinu inu toje narvikši usmilene k srcu pojde inu de jest tudi iz vam obedvema trpim na zemli, deb se jest tudi iz vam veseliv v nebesih.

IX. Per te perložnost se očmo mi tudi na te perjatle Kristusove spovnt inu njeh veliku usmilene andohtlovu premišluvat. Zagvišnu sa bli le-ti vsi skupi cel zvesti perjatli, katir v potreb Kristusa nisa zapustil, temuč, akulih vsi ludje sa od njega odstopil inu ta vira na njega sa zgubil, vender so per njemo stanoviten ostal. Ta s. evangelium prav scer: Vsi njegovi znanci so stali od deleč, med le-tem pak ni zastopt Mati Božja iz nje tovarštvam, temuč drugi brumni ludje, katir so Kristusa za lub imel inu zavol srčniga usmilejna niso sa upal blizu kje jeti, kir oni to milu zdihvajne inu ta tekoča kri na njemo niso mogel gledat. Marija pak iz nje tovarštvam je stala blizu per križu, koker s. Šentjanž očitnu zamirkuje. Zdej pomisel, moja duša, kaj sa le-ti lubi zvesti perjatli Kristusu tukej prestal inu kaj za ena velika težava so oni trpel. Inu de ti le-tu bel zapopadeš, to pomisel,

[580]
koku bi tebi per srcu blu, keb ti tudi per njih na timo hribu Kalvarija biv stav. Biv ti le mogu en taku jamrajne inu milu zdihvajne pošlušat inu le-ta edinšna iz suhim očmi gledat? Keb ti enga naumniga psička za njegove štir noge na en ploh perbitga vidu inu njegovu milu cvilejne šlišu, ti bi ja na mogu iz usmilejna te nature tega gledat, kolk veliku več blu tebi tedej k srcu šlu, keb ti ta velika srčna žalost nad tim ubogim nadovžnim Jagnetam biv gledat imov. Aku tedej ti, ktir ti ena mrzla lubezen h Kristuso

skažeš, enu naizrečenu usmilene biv iz nim imov, ah, kaj za enu naizrečenu usmilene niso tedej imel le-ti narsvetejši perjatli Kristusu, katir njega ne samu v le-ti narveči nadlug so ogledval, temuč tudi njegova nadovžnost spoznal, ja, trdnu virval, de on je ta pravi Bog. Kdu pak si upa vse na tank povedat, kaj so te lubi ludje na duš inu teles trpel! Kdu zamore popisat, koku revn so se oni držal! Kdu si more damiselt, koku so njih zveste srca prešane, stiskane inu martrane ble! Jest na morem virvat, deb oni tok srčni bli, njih oči gor vzigent inu ta grozoviten spregled ogledvat. Aku sa oni pak včas na to revnu perbitu Jagne le pogledal, tok je dav njem ta nagu pogled en tak hud zbodk v srca, de oni zavol omedlevce dostkrat sa mogel dol pasti. Ja, tok veliku je blu njeh usmilene iz Kristusam, de oni po glas tega rezodejna s. Brigite bli rajš to trplejne Kristusu iz njegovo pomočjo prenesel al cel v pekel goret otel, koker njega gledat, tok nausmilenu martranga biti. To se lohku verjame, dokler neč se na znajde čez enu zvestu srce, katiru tavženkrat rajši samu oče trpet, koker ena žalost nad sojim lubim gledat. Zatori lubi inu časti le-te zveste perjatle Kristusove inu reci njim h čast iz andohtjo, rekoč.

[581]

Molitov tem svetnikam, katir sa per Kristuso pod križam stal.

O vi zvesti perjatel inu zalublen v Kristusa, s. Joanes, s. Nicodemus, s. Jožef od Arimateja, s. Lazarus, s. Magdalena, Marta, Marija Kleofe, Salome, Joana, Suzana, Veronika, Marcela inu vsi te drugi, katir ste Kristusa na križu viseočiga videl, vas vse skupi inu enga sleherniga posebnu pozravm jest inu upovm vas te naizrečene srčne žalost, katira ste vi na timo hribu Kalvarija iz Kristusam prestal. Pomiselte, o vi zvesti perjatel, koku je vam per srcu blu, kader ste vi vašga persrčniga Mojstra v en tak naizgruntan edinšen živga na križu viseočiga inu na rokah inu nogah grozovitnu perbitga videl. Ah, Bog, kaj ste vi takrat trpel inu kolku srčne žalost ste vi takrat prestal! Ah, Bog, kolku tavžent sovza ste vi prelil inu kolku tavžent zdihvajna ste vi v nebesa poslal! Oben jezik na more vun zreči, tud obenu peru popisat, kar ste vi na duš inu teles pretrpel! Te žebel Kristusu so vas bodel v vaših rokah inu nogah, te trn Kristusu so vas bodel v vaših čelh inu glavah, to

milu klagvajne inu zdihvajne Kristusu je vam predrla cel vaš muzk inu kosti. Vi niste druzga delal, koker jokal inu zdihval, stokal inu klagval, obmilval inu obžalval. Vaše srca sa ble cel bolehen inu brez kraft, vaš udi sa bli cel povni žalost inu bridkust, ja, vi ste bli
[582]
vsi iz Kristusam tok rekoč na telesna viža na križ perbit, inu kar je on trpu na truplu, to ste vi trpel na duš. O vi lubi perjatli Kristusov, le-te srčne žalost upovm vas inu skuz taista prosem jest, deb vi otel vaša žalost iz mano delit. Bog otu, deb to grenku trplejne Kristusa toku k srcu šlu, glih koker je vam taistkrat inu potem vse vaše žive dni k srcu šlu. Inu deb se jest tudi v teh čednostih te viere, te lubezen inu te potrpežlivost toku zadržat zamogu, glih koker ste se vi takrat inu potem vse vaše dni v taistih zadržal. O vi zvesti perjatli inu joger Kristusu, jest prosem vas skuz ta velika srčna žalost, katira ste vi iz nim ta celi čas njegovga trplejna, posebnu pak v njegov smrtni ur, pretrpel, usmilte se vi čez moja grešna duša inu prosite meni od Boga, deb ona na bla vekomej pogublen[a]! Ah, ofrite vašimo narlubšimo Jezuso te sovze, katire ste vi zavol njega prelival, ofrite njemo vse feržmajdk besede, katire ste vi mogel zavol njega prešlišat, ofrite njemo vsa srčna žalost, katira ste vi mogel zavol njega prestat, inu ofrite njemo vsa zvestoba, katira ste vi pruti njemo skazal. Inu skuz vse le-tu prosite njega, deb on mene v soje gnade gor vzet inu v soj gnad ohrant otu. Inu kader bom jest tedej zadenč v smrtne težave peršu, tok očem jest vas za takrat ponižnu prost, de vi meni taistkrat toku zvestu otel na stran stati, glih koker ste vi vašmo narlubšimo Mojstro v njegov smrt na stran stali. Amen.

Ta petinuosemdeseta postava
Koku je Gospud Jezus na križu zašpotvan biv

Tekst s. evangelija.

„Inu ta folk je stal inu gledu inu so se njemo špotal inu te vikši farji iz tem drugim red inu pisari.“ (Math 27)

[583]

Per zašpotvan Gospud Jezusa na križu zamirki le-tu.

I. Kader je naš lubi Izveličar na te trd smrtni postel tiga križa ležu inu že vidu, de on umret more, takrat je on otu striti glih koker en zvesti oča, katir sojim otrokam na smrten postel veliku lepih nauku zapusti, zavoltiga je on govoru sedem čudnih besedi, katirh kraft na more zadost dapovedana biti. Te poreden hudodelnik so Kristuso tulkaj žalga sturil, de na more zadost popisan biti, inu keb te sveti evangelisti očitnu na umenil, tok bi oben človk tega virvat na mogu. To je nam perrojenu, de se mi nad martra enga drugiga usmilma, cel tok zlo, de kader eden zavol lestniga sojga sovražnika na ena nausmilena viža vidi rihtanga biti, tok gre njemo k srco inu ima usmilejne iz nim. Kdu bi tedej na menu, te Judje bodo tudi to ubogu Jagne, katiru je tok jamrnu pred njih očmi na križu vselu, v miru pustil, se od tiga svieta se ločt? Pak Bogu se smil, per teh Judah ni blu obene gnade ne milost najdti, kir njih srca sa ble teri[120] koker sivna skala inu napremaknenš koker jeklu inu železz. Oni ne samu niso perstopil timo križanmo h pomuč, temuč oni so se njemo posmehval, njega zašpotval, kleli inu feržmagval, kar so narbel mogel. Zakaj s. Mateuš prav: Oni so njega kleli inu soje glave stresali. Inu s. Lukas prav: Te Judje so stali inu čakal inu so se njemo posmehval inu te vikši farji iz njem red.

II. Te Judji sa stali inu čakal na njegova smrt koker na en dovg, težku perčakan spregled, nad katirm so oni enu veliku vesele

inu lošt imel. Inu kir oni njega na križu iz rokam niso mogel škodvat, tudi niso smel zavol kapitana na njega kamene lučat, tok so oni na njega metal špotlive feržmajdk besede. Skuz le-tu so otel na znajne dati, de oni iz

[584]

vsa da dosihmav dopernešeno grozovitnostjo še niso potolažen, temuč dokler dovg se ena žila v nigovmo truplu gnila bode, njega martrat še miseljo. Oni so njegovu s. truplu še skuz inu skuz strgal inu zmesarl, vender niso dal obenga pokoja tok dovgu, de so oni njegova naržlahtniši duša iz feržmajdk inu porednim besedam skuz inu skuz zgrizel inu sciral, zatori so oni soje jezike špičel koker te kače, deb oni njegovu srce inu duša iz tem strupam njih togote inu nevošlivost noter da grunta napovnil al usterpenel. Inu le-tu so počenal ne samu te farizeri inu drugi gospudi, temuč tudi ta gmejn folk, koker s. Lucas spričuje: Ta folk je stal inu čakal inu njega špotovu inu s tem drugim red. Inu s. Mateuš prav: Le-ti ksa memu šli, so njega kleli. Ramn toku so tudi delal te vekši farji, s pisarji inu staršmi red. Iz katirih besedi se očitnu dol vzame, de vsi inu sleherni, duhovni inu de[?]želski možje inu žene, hlapci inu dekle, te mladi inu te stari tiga ubogiga križanga iz besedam inu djanam so sramotil inu kleli. Ja, scer tok strašnu, de kej takšniga obenmo človeko, tudi timo narporednišmo hudodelniko se ni permirlo, dokler nad nim ni cel neč, ne njegovu bogstvu, ne človestvu, ne njegovu spoštejne, ne slovejne, ne vuk, ne čudeži, ne njegova čednost, ne svetost, ne djane, ne zadržajne brez tadla pušenu blu. Ja, on je tok zlo k neč sturjen bil, koker kob on nikol s pametjo al po zastopnost biv kedej kej sturu, temuč koker en naspošten, fovš inu ležniv človk ukol biv hodu inu te ludi zapelovu, katiru se iz teh feržmajdk besedi, katire so te evangelist popisal, dol vzame. Kristus na križu je biv od štirh sort ludi zašpotvan, 1. od le-teh, katir sa memu šli, 2. katir so zravn stal,

[585]

3. katir so zravn njega visel, 4. inu katir so per križu visel. Per teh prvih bodo zastoplen te vohrn, per teh druzh te prevzeten, per teh 3. te napotrpežliv, per teh 4. te mesen inu tragliv ludje.

III. Zdej očmo mi vidti, kaj za ene poredne besede so te hudodelnik govaril, deb mi to feržmagvajne zuper Kristusa tulkaj bel spoznal.

Te evangelist zamirkujejo, de katir so memu šli, to je, katir sa noter inu iz mesta šli mem tiga hriba Kalvarija, katir je en kamniten hribc inu ramn zravn te pot biv, le-ti so se njemo posmehval, njega kleli inu soje glave stresal, enmalu tih obstal ter pluval pruti timo križu Kristusovmo inu so djali: „Fej te bod! Koku ti peč lepu ta tempel Božji rezdiraš inu ga v treh dneh zupet prezidaš?“ Brumna duša, kaj se tebi zdi, al to ni blu enu nasramnu zašpotvajne, de so oni soje glave stresali inu djali, fej te bodi? Poglej, o človk, koku bi tebe srce zabolel, keb eden iz sterpene jeze toku zasramovu. Koku je tedej srce tojga lubga Jezusa zabolel, posebnu kir oni so njega iz le-tem besedam za enga očitenga ležnika otel striti, koker keb on biv ležniv govoru, de on ta tempel Božji zamore dol podret inu v treh dneh zupet gor postavt. „Aku si ti Sin Božji, tok pomagi si zdej sam sebi. Ti na moreš treh žeblu vun potegent, koku očeš ti tedej ta tempel zupet zidat?“ Iz katirm besedam sa oni preklinal njegovu bogstvu, koker katir se je ležniv inu na prevzetna viža za Sinu Božiga delu, kar se zdej očitnu vidi, kir on namerč tudi tulkaj moči nima, de si on cel neč pomagat na more.

IV. Na enaka viža so zašpotval njega tudi ti vikši farji, pisarji inu starši. So tam stali inu so glasnu med sabo govorili, de ta Gospud inu ta ukol stoječi folk je dober šlišat mogu, inu so djali: „On je drugim pomagu v njeh bolezen

[586]

inu on sna more zdej sam pomagat.“ Koker bli otel rečti: „Njegov čudeži sa bli zgol golfije inu sleparije, dokler aku on biv mogu drugem prov pomagat, tok bi on zamogu tudi zdej sam sebi pomagat. Pfej te bodi, ti golufen arcat, zdej vidmo mi, de vse toj čudež le zgol coprnija sa bli.“ Tudi so oni k njemo djali: „Aku si ti en kral čez Izrael, tok stopi sedej doli od križa, de bomo videl, inu mi očmo tebi virvat.“ V timo pak so oni resnica govaril, dokler oni so dostkrat še več čudeže od njega videl, so otel rečti: „Ej, kaj za en zal kral teh Judov si ti? Kje sa tedej zdej toj služabniki? Nej pridejo, de bodo tebe od križa dol vzel! Kir pak obenga ni, katir bi tebe rešu, inu ti sam sebi tudi cel neč sna moreš pomagat, tok se ja očitnu vidi, de ti le en zmišlen inu slamnat kral si.“ Tudi niso nehal glasnu vpiti tam na hribu pruti tem gledovcam: „On je v Boga zaupu, nej ta njega zdej odreši,

aku on oče.“ Koker bli djal: „On je vselej toku menu, Bog bode njemo pomagu. Kdaj bo on tedej peršu inu njemo pomagu? Zakaj on je djal: Jest sim Boži sin. Kir pak so njega grehi teh ludi križal, nej skaže on soja moč čez ta greh teh ludi inu ga odreši.“ Iz takem inu drugem sterpenim besedam so oni kleli ta brumnost Kristusova inu njegovu bogaboječe živlene, kir so toku govaril: „On se je povsod toku zadržu, koker keb on en tok brumen mož biv inu Bogu podnev inu ponoč služu, pak zdej se očitnu vidi, de on je le en hinavc biv. Dokler kob on prov od srca brumn bil, tok Bog njega na bil pustu v ena taka nadluga pridti, al kob on priden bil, tok bi njemo Bog že iz težave pomagu, kir on pak od Boga inu ludi je zapušen, tok je ja enu gvišnu znamne, de on je en
[587]
hinavc inu na Boga pozablen mož.“ Le-te inu več takih besedi so govaril te vikši farji inu pisari, te farizeri inu vas folk inu so uganal taku zašpotvajne inu posmehvajne iz tem ubogim Kristusam, de ni za vun zreči ne za dapovedat. Inu le-tu posmehvajne inu zašpotvajne je trpelu tok dovgu, kolker dovgu se je ena žila v Kristusu tripala. Iz tiga dol vzemi teh Judov veliku nausmilene, katir niso nehal Jezusa, sinu Marije, zašpotvat inu preklinat, tud cel noter da konca njegove smrt.

V. Per timo še ni obstal, tudi so njega zašpotval inu feržmagval te dva rezbojnika, katir sa bli ž nim vred križan, rekoč: „Aku si ti take velike čudeže delu, koker je od tebe povedan, kaj si ti tedej za en človk, de ti pustiš toku iz tabo delat inu ena taka špotliva smrt trpeti?“ Zakaj onedva sta šlišala, de so te Judje rekel, koker s. Lucas na 23. p. spričuje: „Aku si ti Kristus, ta izvolen Sin Božji, toku pomagej sam sebi inu nama.“ Nemo so se tudi posmehval te žovneri, posebnu katir so njega križal inu takrat per križu sedel. Le-ti so k njemo stopil inu so mu jesih ponujali inu so djali: „Aku si ti judovski kral, koker si se ti štemu, toku pomagi si sam sebi inu reši se skuz toje služabnike. Kje sa zdej toj služabniki, katir tebi pomagajo? Stopi od križa dol le koj zdej, aku ti moreš.“ Le-tu inu taku zašpotvajne je trpu ta dobrutlovi Jezus potrpežlivu. O nagnusni vovči zobje! O sterpen hudobije povni gobci! Koku je nek mogoče blu, de le-ti hudičovi Boži preklinvavc iz enim tok revnim križanim možam tok grdu ⟨so⟩ mogel delat? Sej je čez vsa natura

inu pamet, ja, čez vsa pravica inu spodobnost, deb enimo, katir v en veliki

[588]

bridkust teči, še več žalga inu sramote imelu naložen biti, temuč nasprut da nam ta natura noter, deb iz takim revnim eržalenim inu stiskanim ludmi pohlevnu inu usmilenu imeli v caker hodti, deb oni cel popolnama na scagal. Nikol pak en tok revn, eržalen inu zdelan človk ni na sviet biv, katir bil enga trošta inu usmilena bel potreben koker ramnu Kristus. Od kod tedej le-tu pride, de se nobeden čez njega na usmil, temuč vsi njega v njegovih narvečih težavah še bel žaljo inu te težave gmirajo? Ah, te grozovitni trinogi so le-tu sturil, deb oni njega iz vsa močjo martrat, ja, cel v cagvajne perpravt mogel, deb on ne samu umreti, temuč, keb blu mogoče, iz duša inu telesam v peklenski brezen jeti mogu. Tok velika je bla njeh jeza inu navošlivost pruti timo nadovžnimo Jagneto. Iz tiga zdej zamirki, o brumna duša, koku zlo inu globoku sa te besede tiga preklinvajna Kristuso k srcu šle.

VI. Je scer naš lubezniv Izveličar v sojmo trplejno vse sorte posmehvajne inu sramota pretrpu, pak obenu ni blu tok strašnu, koker kar je on na križu prešlišu inu prestav, zatori je on občutu veliku bel koker vse, kar je on poprej prestav. Ja, veliku bel koker vse žlafrnce na usta, gajžle, šibe, trne inu te železne žeble. Dokler ta rištenga je zadela susebnu ta život, to zašpotvajne pak je predrlu njegovu srce inu duša. Tudi vemo, de en spošten mož, kader se njemo zravn njegove velike nasreče še posmehujejo inu zašpotvan bode, tok on en taku zasramvajne za hujši drži koker soja nasreča. Toku je našga lubga Jezusa le-tu zašpotvajne veliku bel bolelu koker vse njegovu

[589]

vnajnu trplejne. De pak le-tu zašpotvajne je njemo več bridkust v njegovmo srcu ubodilu koker vse to drugu, boš ti lohku verjev, aku ti premisliš, de naš Izveličar takrat v veči nadlug bil inu večiga usmilena potreben biv koker kedej poprej, kader se tedej nobeden čez njega v njegov narveči potreb na usmili, temuč njega šele tukaj bel zašpotujejo. Tok si ti znaš lohku damislit, koku zlo je njega to grenku nausmilene grizlu. Visu je ta ubogi Kristus tok revnu na križu, de ni za popisat ne za premišluvat. On je trpu na duš inu

teles tulkaj grenkih marter, de vsi ludje skupi taiste nab mogel prenest. Al on tedej ni biv vsiga usmilena dober potreben, al se tedej ni spodoblu, deb vsi ludje bli njemo k pomuč peršli? Ja, to bse blu zrajmal, pak vender njemo niso skazal obene pomuč, temuč so se njemo posmehval inu njega zašpotval, klel inu zdajal, njega zmirjal inu preklinal narhujši, ksa mogel. Ta poredna sadrga je skakala ukol tiga križa inu se je postavla Kristuso pred obličje, so stegal jezike vun pruti njemo, naspodobnu njemo se perklanal, cel špotlivu iz kolenim perpogval, posmehval inu norčije tribal, plesal inu skakal inu so si zmislil te narstrašnejši feržmajdk besede, deb oni njega le prov tudi noter v src martrat inu k napotrpežlivost perpravt mogel. O za resnica, to je ena hudičova jeza, pred katira se vse srca imajo zavzet! Kaj se pak tebi zdi, koku le-ta sterpena navošlivost inu le-te grozovitne špotlive inu feržmajdk besede sa tojmo narslajšimo Izveličarju tulkaj globoku k srcu šle? Kdu si upa zadost dapovedat, koku je njega srce bolelu, kader je on vidu, de vsi gledavc namest tiga usmilena njega nargrenkejši, koker morejo, zašpotujejo, preklinajo inu njemo se posmehujejo? Mi

[590]

skušamo sami nad sabo, de kader nas ktir v naš zuprnost zmirja inu zašpotuje al te uržahe te napadene nasreče naprej meče, de le-tu zašpotvajne nam muzk inu kosti predere inu naše srce bovnu dela noter da smrt. Koku sa tedej vse le-te feržmajdk besede timo dobrutlovmo Jezuso njegovu bovnu srce skuz prerezale, ja, cel noter do smrt ranle! Zatori usmil se ti čez njega v njegov veliki žalost, rekoč. Usmilene iz tem križanim Kristusam zavol njemo govarjenih krvičnih besedi. O ti nadovžnu Jagne Božje Jezu! Jest upovm tebe taistih tulkajnih besedi, katire te pisari inu farizeri pruti tebi so govaril, kader so oni tebe priča vseh ludi klel inu preklinal. Ah, ti ubogi, ah, ti cel tok zlo zaničvan Jezu! Komu bi se ti na smilu inu komu bi kol toje naprenesenu zasramvajne k srcu na šlu? Ti si biv ja tok povn martre inu trplejna, de ti nisi vedu, kam bse obrnu. Ti si biv ja tok revn vun vidti, de se bla ta dovja zvirjačna mogla čez te usmilt. Vender niso te grozovitni ludje ne samu obenga usmilena s tabo imeli, temuč so tebe kleli inu zasramvali nargeri, ksa mogel. O ti lubi Jezu, sej ja ni obene edinšne na zemli najdti, katira tebi na bla naložena! S tabo so ja vse hudo delal, kar je zuper Boga inu vsa natura. Ah, toje narveči

srčne žalost! Ah, teh vojsterh srčnih zbodku! Koku vender je tebi blu mogoče taka grozovitna kletvina pošlušat? Koku si ti vender mogu iz odprtmi očmi tulkaj nasramniga zadržajna tojih špotlivcu gledat? Ah, koku je tebe le-ta peklenska kletvina sivnu bridku žalila! Ah, koku zlo so tebi le-ti toje trplejne inu martre gmiral! Oben čudež bi ⟨na⟩ biv, keb ti od velike sramožlivost se bil cel pošušu. Jest imam enu srčnu

[591]

usmilene s taboj inu vošem od dna moje duše, de bi jest tam priča biv inu deb biv vse le-te hudobne gobce zamogu zamašt. Jest hvalim inu častim tebe tavžent inu tavženkrat za vse inu sledne feržmajdk besede, katire sa tebi naprej vržene ble, inu se tebi naizkončnu zahvalim za vse globoke zbodke, katire je toje narslajši srce nad le-tem prejelu. Skuz vse taiste prosem jest tebe, deb ti otu meni gnadlu odpustit, kir sem jest tebe vse moje žive dni tolkukrat inu tok grdu zasramovu inu preklinu. Inu vse taiste ofram jest tebi za te težke naprenesene štrafenge, katire sem jest tebi že zatu dovžan. Jest si tudi trdnu naprej vzamem, po tojmo eksempelno v potrpežlivost se zadržat inu vse krvice, katire bse meni imele pergodit, iz tihim movčajnam prenesti. K timo dodeli meni toja gnada inu potrdi me v mojmo dobermo naprejvzetju. Amen.

Ta šestinuosemdeseta postava
Od teh prvih dveh besedi, katire je Jezus na križu govoru

Tekst s. evangelija.

„Jezus pak je reku: Oča, odpusti njim, zakaj oni na vedo, kaj delajo.“ (Luc 23, v. 34)

Kje Jezus na križu vidu, koku se le-ti trdavraten grešniki zavol njega iz duša inu telesam pogublejo, takrat je on imov več usmilena iz njim koker iz sam sabo. Zakaj on je dober vedu, de Bog, negov nebeški Oča, čez tulkaj grehu teh Judov je biv stogoten. Dokler koker svet Anselmusprav, tok je blu to narmajnši eržalene Kristusa ena več hudobija koker vseh ludi pregrehe, zatori je ta milostvi Jezus imov en usmilene iz tem folkam, kir je on vidu, koku ta goreča jeza Božja še taistikrat je soj na dva plati režeči meč vun potegnila inu zavol tiga strašniga umorjena, katiru so oni nad nim dapernesli, ta cela

[592]

judovska dužela iz grozovitnim štrafengam je otela pokončat. Takrat se je on usmilu čez ta velika nadluga, katira bla čez ta pregrešen folk imela pridti, inu je mislu od sojga srditga Očeta ta namenena štrafenga odvrnt. Zatori se je postavu koker en srednik med Bogam inu človekam inu je začev od celga srca za ta revni folk prosti, inu kulker je on mogu, je vzignu gor soje objokane oči pruti nebesam inu je rekov, akulih je on komej govoru, ne iz tihim glasam, temuč koker svet Pavl prav, iz glasno štimo, rekoč: „Oča! Odpusti nim, zakaj oni na vedo, kaj delajo!“ Koker biv on rekov: „Oni na zamirkajo inu na zapopadejo, koku zlo oni toja pravica zaničujejo inu toja svetlust zašpotujejo. Oni na zastopjo, kaj za ena velika štrafenga inu pogublene oni skuz moje zašpotvajne zaslužjo inu kaj za ena čast oni zgube.“ To nam

pomaga k premišluvajnu, de je Jezus k sojmo Očeto toku govoru, če ne iz beseda, saj v srcu je on toku mislu: „O narlubeznivši Oča! Zavol te sladkust tiga Očetovga imena inu zavol te Očetove lubezen, katira ti pruti meni imaš, ušliši mene za le-te moje ubivavce inu odpusti njim le-ta smrtni greh, katir scer cel obenga odpušajna ni vreden. O moj Oča, na gledi na ta nahvaležnost inu grozovitnost, katira moj sovražniki nad mano dopernašajo, temuč gledej na moja velika martra inu zadoststurjene, katiru jest za njih opravlam. Poglej na moja kronana glava inu te smrtne zbodke, katire jest noter občutem! Poglej na te debele žeble mojeh rok inu nog inu na te krvave rane, katire sem jest v le-teh prejev! Poglej na moj cel udrt život inu te bolečine, katire jest na timo trpim!

[593]

Poglej na moja roženfarbana kri, katira jest tok obilnu za te grešnike prelivam, inu zavol tiga odpusti njim! Dokler le-tu jest ofram to pravici k vunzbrisan njih grehu. Jest odpustim njim prov od srca vse, kar so oni meni na duš inu teles žalga sturil, toku tudi ti njim odpusti, kar so oni tebi na toj Boži čast žalga inu škode sturil.“ O trdavraten grešnik, vzemi si k srcu le-ta vsoka čednost inu ta naizrečena lubezen Kristusa pruti sojim sovražnikam! Inu od tiga eksempelna zadet, odpusti ti tudi taistem, katir so tebi kedej kej žalga sturil. Deb pak ti le-tu tulkaj bolši opravt zamogu, tok prosi Boga za gnada, rekoč. Nekateri zdele te besede Kristusa v sedem devu toku, de on dve besede je govoru za te grešnike, namreč: „Oča, odpusti njim!“ Inu: „Dons boš ti z mano v paradiž.“ Tri za te brumne, namreč: „Pole, toj sin!.“ Koker: „Jest sim žejn.“ Inu: „Vse je dopernesenu.“ Dve sa namerč: „Moj Bog, zakaj si ti mene zapustu?“ inu: „Oča, v toje roke jest perporočim moja duša.“

Prošna k čast te prve besede Kristusove na križu

O nardobrutlovši Gospud Jezu Kristu! Jest upovm tebe te prve besede, katira si ti na s. križu govoru, kader si ti za toje sovražnike prosu inu k tojmu Očetu toku govoru: „Oča, odpusti njim, zakaj oni na vedo, kaj govare, delajo.“ O narkrotkejši Jezu! Katir jezk zamore toja naizkončna dobruta zadost pohvalt, al ktiru srce zamore toja

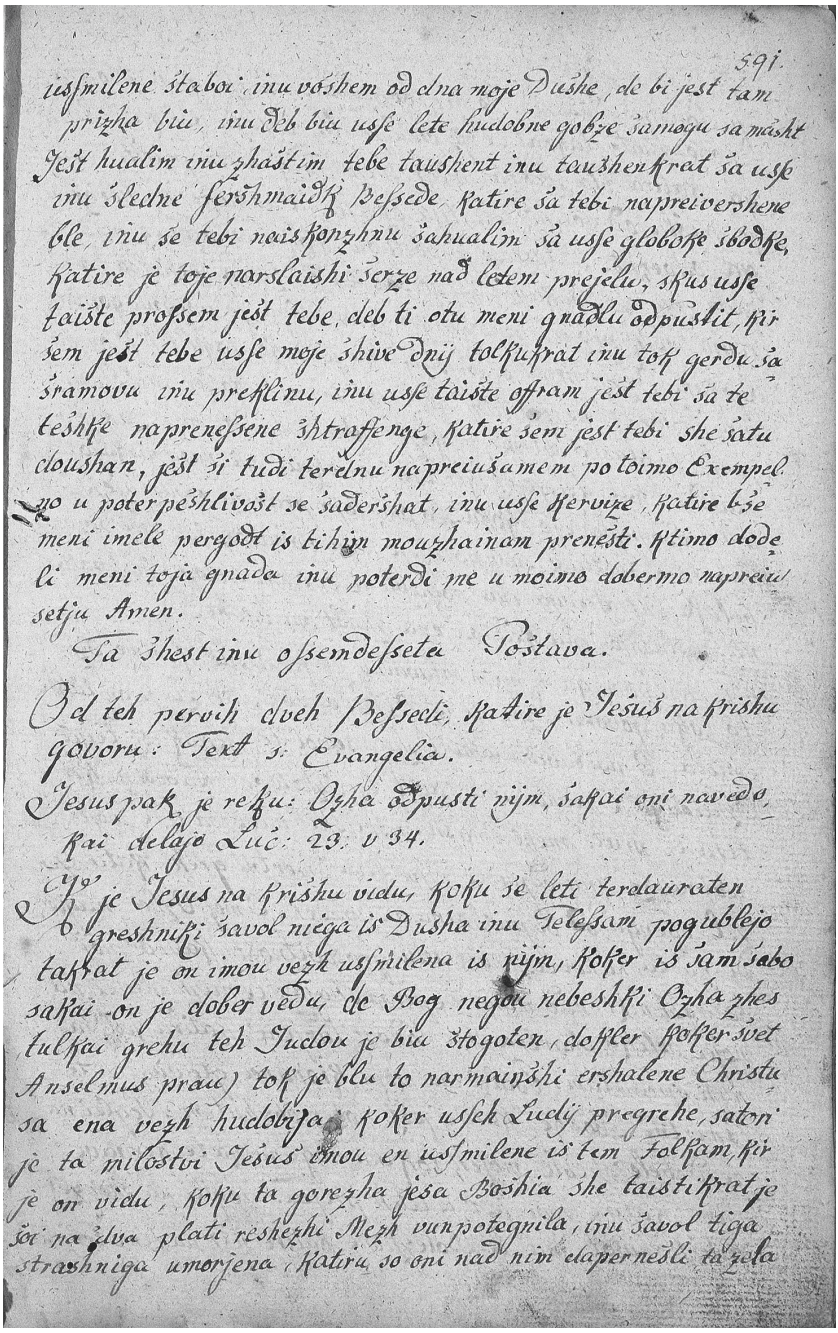

591.

iusmilene ſtabor, inu vöshem od dna moje Dushe, de bi jest tam prizha biu, inu deb biu usſe lete hudobne gobze ſamogu ſa másht Jest hualim inu zhaſtim tebe taushent inu taushenkrat ſa usſe inu ſledne ferſhmaidſki Beſsede, katire ſa tebi napreiverſhene ble, inu ſe tebi noiskonzhnu ſahualim ſa usſe globoſke ſbodke, katire je toje narſlaishi ſerze nad letem prejelu, skus usſe taiſte proſsem jest tebe, deb ti otu meni gnadlu odpuſtit, kir ſem jest tebe usſe moje ſhive dnij tolkukrat inu tok gerdu ſa ſramovu inu preſklinu, inu usſe taiſte offram jest tebi ſa te teſhke napreneſsene ſhtraffenge, katire ſem jest tebi ſhe ſatu doushan, jest ſi tudi terdnu napreiuſamem po toimo Exempel po u poterpeſhlivoſt se ſaderſhat, inu usſe Hervize, katire bi ſe meni imele pergodt is tihim mouzhainam prenesti. Ktimo dode li meni toja gnada inu poterdi me u moimo dobermo napreiu ſetju Amen.

Ta ſhest inu oſsemdeſseta Poſtava.

Od teh pervih dveh Beſsedi, katire je Jeſuſ na krishu govoru: Text s. Evangelia.

Jesus pak je reku: Ozha odpusti nim, ſakai oni nevedo, kai delajo Luč: 23. v 34.

Ko je Jesus na krishu vidu, koku ſe leti terdaurateu greshniki ſavol niega iſ Dusha inu Teleſsami pogubleio takrat je on imou vezh uſsmilena is nim, koker iſ ſam ſabo ſakai on je dober vedu, de Bog negou nebeſhki Ozha zhes tulkai grehu teh Judou je biu ſtogoten, dokler koker ſvet Anſelmus prau) tok je blu to narmainſhi erſhalene Chriſtu ſa ena vezh hudobija, koker uſsek Luely pregreh, ſatori je ta milostiv Jeſuſ imou en uſsmilene is tem folkam, kir je on vidu, koku ta gorezha jeſa Boshia ſhe taiſtikrat je ſoi na zhva plati reſhezhi Mezh vunpotegnila, inu ſavol tiga ſtraſhniga umorjena, katiru ſo oni nad nim elapernesli ta zela

86. poglavje: O prvih dveh Jezusovih besedah na križu.
Poljanski rokopis, NUK, Ljubljana.
Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

naizkončna lubezen brez prelivajna teh sovz prov premišluvat? Ti prosiš za toje preklinvavce, ti zgovarjaš toje tožnike, ti kličeš na gnada za toje sterpene sovražnike. Oni vpijejo pred Pilatušam zuper tebe: „Preč z le-tem!“ Ti pak prosiš za nje: „Oča, odpusti njim.“ Oni so vpili: „Njegova kri nej pride čez nas inu čez naše otroke!“ Ti pak pravš: „Moj Oča, jest ofram tebi moja prelita kri k odpušejnu njih pregreh.“ Oni so vpili: „Križej ga, križej ga!“

[594]

Ti si pak djav: „Oča, skuz moj križ inu smrt prosem te, odpusti njim, zakaj oni na vedo, kaj pravjo.“ Oni so te klel inu zasramval, preklinal inu zdajal, ti pak govariš to dober za njeh inu njem vošiš ta nebeški žegen tojga Očeta. O Marija, kaj si ti takrat miselna, kader si ti ta perjazna molitu tojga ubogiga otroka pošlušala? Brez cvibla, ti si bla skuz ta nauk te lubezen toku vneta, de si ti na toje kolena padla inu si Boga za te sovražnike tojga lubga sinu prosila, rekoč: „Oča, odpusti njim, zakaj oni na vedo, kaj delajo.“ Kir tedej Jezus inu Marija taistem so odpustil, katir so njem narveč žalga sturil, zakaj bi jest tedej na imov odpustiti taistem, katir so meni le kej malu žaliga sturil? O Jezu inu Marija! Jest prosem vas skuz ta goreča lubezen inu andoht, iz katira ste vi za vaše sovražnike prosil, dodelite meni gnada, de jest mojem sovražnikam od srca odpustim. Jest prosem vas skuz ta velika lubezen, iz katira ste vi vašim sovražnikam odpustil, odpustite tudi meni, de sem jest vas tolkukrat eržalu. Jest prosem vas skuz ta velika milost, katira ste vi vašim sovražnikam skazal, napravte, de meni ta nebeški Oča gnadlu inu milostlu bode. O ti krotku Jagne Kriste Jezu! Na bodi tojim sovražnikam pohlevn inu tojim perjatlam vojster. Zatori kir si ti tojim sovražnikam odpustu, tok odpusti tudi tojim perjatlam. Poglej, jest pridem k tebi inu vržem mene ponižnu pred ta s. križ. Jest na zašpotujem tebe koker te Judje, temuč jest častim tebe koker te brumni kristjani, jest tebe na preklinam, temuč jest posvečujem tebe, jest na kovnem toje trplejne, temuč jest imam enu srčnu usmilene iz tabo. Aku si ti za taiste prosu, katir sa v sojih pregrehah trdavraten bli, tok prosi tudi za taistiga,

[595]

katirmo sa negov greh prov iz srca [šli]. Zatori odpri še enkrat toje žegnane usta inu reci k tojmo nebeškimo Očeto: Oča, odpusti

timo grešniko, zakaj on ni vedu, de je on tebe iz sojim grehi tok zlo stogotu. Amen.

II. Ta goreča molitu Kristusa tudi ni bla brez sadu, kir med tem Judem je blu dost naumniga inu nazastopniga folka, katir je skuz te pisarje zapelan biv inu Kristusa, tiga Gospuda, preganu, ne iz nevošlivost, koker te učeni, temuč iz lubezen te Postave, koker sa oni od teh vikših podvučen bli. Za taiste je prosu Jezus, inu tudi za te ajde, katir obenga spoznajna Božiga niso imel. Zatori je tudi ta molitov Kristusova ušlišana bla, koker je pisan v Djajn teh apostelnu na 2. p.: Zatori je dosti tavžent Judov od teh gmejn ludi, katir sa tam okol križa stal, k te kršanski viri preobrnen bli. Koker se bere v djan teh apostelnu, tudi sa bli te ajdje več dev k te kršanski viri preobrnen. Za te vučene pak, katir so Kristusa za tega pravga Mesiesa lohku spoznat zamogel, keb njih nevošlivost na bla, ta Gospud ni prosu, koker Beda inu drugi zamirkujejo. Iz tiga zamirki ta velika naizrečena dobruta Jezusa. Te Judje inu ajdje so preganal inu zašpotval njega, on pak je prosu za nje, ne deb jeh imov Bog oča štrafat, al ta zemla žive požret, al ta ogen od nebes sežgat, temuč deb Bog njim otu zanest inu odpustit. Akulih so oni zuper nega vpil: „Križej ga!“, ta milostvi Jezus pak je djav (Luc 23. p.): „Oča, odpusti njem!“ Inu koker nekateri iz besedi s. Pavla vzamejo, tok je prelivu ta Gospud te sovze v taisti molitov.

III. Iz teh besedi Kristusovih pak so oni zamirkal, de on more svet biti, kir on v sojih narvečih bolečinah ne samu ni napotrpežlov ratu, temuč iz jokajočimi očmi za soje rabelne prosu. Med le-tem spreobrnenim

[596]

grešenkem je biv eden od teh narimenitniših ta rezbojnik, katir je zravn Kristusa na desen stran visu z imenam Dismas, katir scer je poprej tudi iz tem drugim rezbojnikam Kristusa preklinu, rekoč: „Aku si ti Kristus, taku pomagej si sam sebi inu nama.“ Kader pak je on zamirku ta velika potrpežlivost Kristusova, de on tulkaj trpi, inu vender nobenga mašvajna na pogirje, temuč še za soje sovražnike prosi, tedej je on sam v se šov inu mislu, on more gvišnu svet bit. Zatori je on začev na vse djajne inu zadržajne Kristusov flisk ahtenga dajat, inu kulker dalej, tulkaj bel

čez njegova načloveška potrpežlivost se čudti. To premišluvajne je tudi sturilu, de je on spoznov inu objoku soje grehe inu soje zašpotvajne, s katirm je on mejhnu poprej Kristusa zaničovov. Kir pak ta drugi šahar na levi rok, Gesmas z imenam, je le zmiram ostov v soj hudobij inu zašpotovu Kristusa iz feržmajdk besedami inu je djav (Luc 23): „Aku si ti Kristus, tok pomagj sam sebi inu nama.“ Koker biv on rekov: „To je vender ena čudna reč, de ti za druge [prosiš] inu na moreš sam sebi pomagat iz toja molitva. Keb ti pak ta pravi Mesias biv, tok bi ti tudi zamogu brez cvibla tebi inu nama pomagat.“ Iz tiga se dol vzame, de te dva rezbojnika al šaharja sa tudi Juda bla.

IV. Kir tedej ta drugi šahar ni nehav Kristusa preklinat, zatori on ni mogu dalej to trpet, temuč je začev sojga tovarša iz vojstrim besedam svarit, rekoč: „Al se ti tudi Boga na bojiš, kir si saj v enakim obsojejnu inu navarnost te smrt? Ti bi imov zdej gledat, koku bi ti toja duša ohranu, ti pak

[597]

preklinaš tiga nadovžniga človeka, katir zravn tebe visi. Inu scer midva po pravici trpimo ta martra tiga križa, zakaj po najih delih tu vrednu prejemleva, le-ta pak ni neč hudiga sturu, zatori ti tudi zlo grešiš, de ti njega tok grdu zašpotuješ.“ Iz le-tem besedam pak je ta brumni šahar tri častitlove čednost dapernesu. Dokler prvič se je on za dovžniga dav inu pred vsem ludmi očitnu spoznov, de on je hudoben grešnik inu le-ta težka smrt tiga križa po vsi pravic zaslužu. K drugimo je on svariv brez ševhana ta hudobija sojga tovarša inu zravn tudi vseh Judov, katir so tiga nadovžniga Gospuda iz nih špotlivim govarjenam tok grozovitnu martral. K trekimo je on spoznov očitnu pred celim svietam, de Kristus je nadovžen inu neč hudiga ni sturu. Le-ta je mogu gvišnu enga vojšaka srce imeti, de se je on podstopu, iz tem besedam vse vikši farje, pisarje inu [starše], ja, to celu judeštvu, očitnu posvarit inu njem pred nosam naprej vreči. Kaj se tebi zdi, de so te vikši fari inu drugi gospudi h timu rekli? Koku meniš ti, de so oni iz sojim zobmi čez tiga brumniga šaharja škripal, kir se je on pred vsem ludmi podstopu tok govort, de Kristus je nadovžen inu neč hudiga ni sturu? Koku sa oni kol njemo te usta zamašil inu vas špot inu zaničvajne naprej

vrgli! Ta brumni človk pak se nad le-tem ni pustu motit, temuč je trpu vse potrpežlivu, potem ubrne on soje oči pruti Kristuso inu obklaguje soje grehe v sojim src, rekoč: „Poglej, moj Dismas," je on sam k sebi govoru, „poglej, ti revni grešnik, kaj le-ta s. mož od sojih sovražniku trpi, inu vender ne ene same besedce njim nasprut na reče. Ja, še iz objokanmi očmi zane prosi. Ah, iz kaj za ena bolečina on plačuje ta hudobija, katire se on ni zadovžu! Kolku veliku več

598]

trplejna inu marter sem tedej jest za moje grehe zaslužu, katir jest sem ta narveči čas mojga živlenja iz ropanam inu morija dapernesu. O gorje moj ubogi duš, de sem jest mojga Boga tok zlo eržalu! O ti zvesti Bog! Usmil se čez me inu zanesi meni moje velike hudobne dela, katir so meni tok persrčnu žov. Na pusti toje nadovžnu trplejne inu draga prelita kri na meni, ubogimo grešniko, prelita biti. Jest spoznam, de jest po pravični sodbi sem dons križan bil, ja, še veliku veči štrafenga sem zaslužu, koker jest trpim."

V. Kader je on že dovg v srcu molu inu soje grehe objoku, potem je spoznov ta brumni šahar iz noterdajajna S. Duha, de ena čeznaturalska moč v Kristuso dela, inu iz celim poželejnam sojga srca, iz velika grivenga, iz objokanmi očmi inu iz nizku perpogneno glavo se je on zateku h timu studencu te milost ter je sturu le-ta mejhna ponižna inu goreča prošna, rekoč: „O Gospud! Spovni ti name, kader ti prideš v toje kralestvu." Koker biv on rekov: „Gospud, jest očem zavol mojih grehu rad trpeti v vicah, pak spovni na me v tojmo kralestvu, de boš ti mene zadenč tudi k tebi vzev." O kaj je le-ta za ena čudna beseda! O kaj za ena ponižna prošna je le-ta! Ta brumni šahar druzga ni vidu nad Kristusam koker gole rane inu bolečine inu druzga ni šlišu od njega bel govort koker to narveči zašpotvajne inu zaničvajne, vender imenuje on njega enga Gospuda, kader je on djav, kader ti prideš v toje kralestvu. Od kod je mogu kul le-ta človk, katir je soje žive dni v grehih živu, le-tu veliku spoznajne od Boga zadobt? Kdu je njemu nek povedu, de taist, katir je to biv en črv inu oben človk, en špot teh ludi inu

[599]

zaničvajne tiga folka, ima negov Gospud inu Bog biti? Zagvišnu ta velika potrpežlivost, katira je on nad Kristusam zamirku, inu ta molitov, katira je on za soje sovražnike sturu, je njega k timo spoznajnu perpravla. Tukej prav svet Vincentius, ta senca od desne plat Kristusa je njega resvetila, koker ta senca Petra je te bovnike zrave sturila. (Actor 5) Zatori je virvu zdej le-ta šahar, de Gospud Jezus more biti en kral nebes inu zemle. Zdej je iz enga vovka postov enu jagne inu iz enga razbojnika en spoznuvavc. Zdej tudi pomisel, o grešnik, kaj za ena kraftna molitva je on opravu inu kaj za ena ponižna prošna je on na Kristusa sturu. On je le rekov: „Gospud, spovni name." Koker bi on otu reči: „O moj Bog, jest dober vem, de jest zavol mojih grehu sem ena naizkončna štrafenga zaslužu, inu le-ta očem jest tudi s srcam rad gor vzeti. Pak le-tu prosem jest, kader jest na gunim svietu v timo tok vročmo vognu bodem ležu, de cela duša bo gorela, tok spovni saj taistkrat name, deb se jest le na mogu vekomej žgati. Kader jest ob moj smrtni ur od velike težave bodem skori cagovu, tok spovni name, de jest v te skušnav na bom premagan. Kader ti v tojmo kralestvo v luštah tega paradiža vse vesele boš uživu, takrat spovni name revniga, kir jest za moje grehe še dosti vojstrih štrafeng bom mogu prestat."

VI. O kaj za en srčen vesele je blu timo dobrutlovmo Gospudo, kader je on ta srčna grivenga inu resničnu preubrnene tiga brumniga šaharja zamirku! O koku zlo je on biv v soj bridkust potroštan, kader je on vidu, de je on skuz soja potrpežlivost le-ta zgublena ovčica iz gobca

[600]

tiga peklenskiga vovka potegnu! Zatori kje Jezus šlišu te zgrivane besede inu to spoznajne te vire, je on pervolu njemo ne samu, za kar je on prosu, temuč je oblubu njemo še tavžentkrat več, kulker si je on zaupu prost, ter je djav cel iz perjaznim besedam k njemo: „Resničnu, jest tebi povem, dones boš ti z mano v paradižu." Ta je ta druga beseda Kristusa te milost, to je v timo čistimo ugledajnu Božimo, dokler koker hiter je Kristus na križu umru inu njegova narsvetejši duša peršla v predpeku k tem starim očakam, zdajc so oni kmal ob taisti ur gledal ta Božja svetlust. Inu duša tiga šaharja je peršla taisti dan tudi le-kje, zatori je djav Jezus k njemo:

„Ti boš danes per meni v paradižu.“ To je: „Moje bogstvu boš ti dons očitnu gledu, koker te izvoleni v nebesih Boga gledajo.“ Ta sladki inu dobrutlovi Gospud je dav njemo več, koker je on pogirvov, zakaj on je prosu samu, deb ta Gospud najn spovnu v sojmo kralestvu, ta Gospud pak je njemo dav taistu kralestvu imeti inu večnu uživat. O troštlive besede! O gnadluva obluba! O koku je biv ta zgrivan šahar, kader je on le-te perjazne besede iz ust Kristusa slišu, tulkaj povn vesela! Koku je blu negovu srce inu duša iz naizrečenim troštam napovnenu! O koku persrčnu se je on Kristuso zahvalu! O koku ponižnu je on le-ta obluba gor vzev, rekoč: „O Kriste Jezu! Koku nek sem jest le-ta gnada zaslužu? Kaj sem jest kul sturu, skuz katiru sem jest le-ta dobruta dosegu? O Gospud, jest nisem vreden le-te gnade, zakaj ti meni daš več, koker sem jest vreden! Zatori kir ti si naizkončnu dober,

[601]

tok vzamem jest le-ta obluba gor inu se naizkončnu za le-tu zahvalm.“ O kršanska duša, koku srečen bi ti biv, keb tebe Kristus v toj smrt z ena taka troštliva beseda nagovoru! O koku povn vesela, koku povn trošta bi ti bil, keb Kristus k tebi reku, dons boš ti per meni v paradižu. Zatigavola pomuji se, kar tje mogoče, toku živeti, deb ti le-te gnade vreden ratu. Prosi tudi Kristusa skuz ta dobruta, katira je on timo šaharju skazu, de on tebi tudi dobruta dadeliti otil, rekoč.

Prošna k časti te druge besede Kristusove

O dobrutlovi Jezu! Jest upovm tebe te velike milost, katira si ti timo spokornimo šaharju skazu, kader si ti njega iz tiga globokiga brezna njegovih pregreh k tok veliki svetust perpelu inu iz enga tok velikiga grešnika k enimo tok velikimo svetniko sturu. Pomisli, o narpohlevniši Jezu, koku je toje srce taistkrat tulkajn povn lubezen inu trošta blu, kader si ti to spreobrnene tiga šaharja zamirku inu njegova zgrivana pokora spoznov, zavoltiga si ti tudi iz toje naizkončne radovolnost njemo negove grehe odpustu in to nebešku vesele peroblubu, rekoč: „Resničnu, jest tebi povem, dons boš ti z mano v paradižu.“ Skuz le-ta velika lubezen in skuz le-ta toja naizkončna dobruta prosem jest, deb tebi dapadlu, tudi

moja grešna duša k tebi preobrniti inu meni gnado dadelit, vreden sad te pokore opravt, de jest tudi vreden postanem, v moj smrt ta sladki glas od tebe šlišat: „Dons boš ti z mano v paradižu.“ O nardobrutlovši Jezu! Iz tem brumnim šaharjam inu iz vsem spokornim grešnikem se jest obrnem k tebi inu rečem iz globoka ponižnostja inu narvečim zaupajnam: Gospud, spovni name v tojmo kralestvu! O narslajši Jezu! Spovni name inu na pozabi nigdar več meni pomagat. Kader sim jest v skušnavah, tok spovni name, de ti mene potrdš, kader sim jest v težavah, tok spovni name, de ti mene

[602]

potroštaš, kader jest v grehe padem, tok spovni name, de ti mene vun potegneš, kader jest bom v smrtnih težavah, tok spovni name, de ti meni k pomuč prideš, kader bom jest pred toja sodba stav, tok spovni name, de boš ti meni milostu, kader bom jest v vicah ležu, tok spovni name, de ti mene odrešiš. Inu zadenč, spovni vselej name, de jest na bom vekomej pogublen inu de na bo skupi z mano vred vse, kar si ti zame trpu, zgublenu. Amen.

Ta sedeminuosemdeseta postava
Od te treke besede Kristusove na križu

I. Kje že ukol podne blu, je dosti folka preč šlu, zatori je mati tiga Gospuda Jezusa tulkaj loži h križu bliži perstopila inu sojga lubga sinu govort bel šlišat mogla. Ta treka beseda pak, katira je Kristus na križu govoru, popiše svet Joanes toku: Stala je pak per Jezusovim križu njegova mati inu negove matere sestra Marija Kleofe, to je te Kleofe hči inu svetga Jakoba tiga Majnšiga mati, inu Marija Magdalena inu s. Joanes. Ta revna inu žalostna mati je stala tam iz žalostnim srcam, iz ranenim želam, iz trdna vira, iz prava lubezenjo, oblita iz sovzam inu želi šlišat ena sama beseda od sojga lubga sinu. Ona najn gleda, ktirga ona zavol prelivajna teh sovz komej vidit more, ona tudi noče preč jeti, dokler ona ni vedla nikoder obstat, koker per sojmo otrok. Včas je miselna ona inu sama sboj tihu govarila: „O moje edinu upajne inu trošt, jest na vem, kam bi jest brez tebe imela jeti! O moj persrčen sin, vzemi mene na križ! Mi smo povsod skupi bila, zdej pak se moremo mi eden od druzga ločt. O kob ti meni dav tudi ta gnada, katira si ti timu šaharju skazu, deb jest dons per tebi v paradižu bla.“

[603]

II. Kader je Jezus tedej vidu soja mater inu vsa materna lubezen, žele inu nje usmilene pruti njemo spoznov, zatori je on obrnu soj krvav obraz pruti nje, inu kir je on tudi vidu Joanesa polek nje stati, katirga je on posebnu lubu, je on reku k soj materi: (b) „Žena“ (on ni djav mati, deb on nje žalost na gmiru), „pole, le-ta je toj sin.“ Inu je pokazu na Joanesa. Koker biv on reku: „O moja narlubeznivši mati, jest na morem dalej per tebi biti, zatori jest perporočim tebe mojmo jogro Joaneso, de on ima tebi služt inu tebi postreč, koker bi on toj sin bil.“ Zavol teh besedi je začelu to maternu srce na novu ena velika žalost občutit inu zupet klagvat, kader je ona miselna na ta velika lubezen tiga Gospuda Jezusa. Inu je lohku mogla toku sama per sebi miselt: „O moj sin Jezus, ti daš meni hlapca za tiga Gospuda.“ Ta treka beseda Kristusa te skrbi v teh

malih inu zadnih besedah, katire je Kristus na križu pred smrtjo k soj mater govoru, za take visoke skrivnost zapopadene, de le-te oben človk po vrednost na more popisat. Ta prva beseda v timo popisvajnu je: Stala je ona čudna. O skori ena za na verjeti beseda! Kaj je tedej ta žalostna mati per tulkajnh martrah še na nogah stati mogla? Ja, je le moglu mogoče biti, de ona v en tak revšni je še živet mogla? Kaj je Marija taistikrat trpela, to popiše svet Bonaventura, rekoč: Ta sin je trpu na truplu, ta mati pak na srcu. Vse rane, katire sa v telesu Jezusa ble zločene, le-te sa ble v srcu te matere sklenene. Aku tedej je Marija na sojim srcu tulkajn ran imela kulker Kristus na sojim truplu, koku je tedej mogoče blu, de je ona še stati mogla? Naše srce je ja tok občutlu, de zbodka ene švavne na more trpet, temuč bi moglu zdajc zavol tiga umreti. Koku je tedej to srce Marije živet moglu, katiru je tulkajn ran v sebi imelu? Kristus je imov na sojim truplu pet tavžent štirstu petinusedemdeset ran jnu vse taiste je imela Marija v nje srcu. Ah, Bog, kaj za ene velike bolečine tedej je ona imela!

[604]

Zdej pak imela je Marija ne samu te rane, temuč tudi te trne inu žeble Kristusove v nje srcu, ja, ona je bla cel iz nje sinam tok rekoč tudi na telesna viža križana, koker je zgori umenenu blu. Koku je tedej mogoče blu, de ona ni ob vsakimo blisku ta nargrenkejši smrt umrla? Pa vender stala je pak ta revna, de ona tem angelam se je mogla usmilt. Pomisel, koku je ta revna mati stala, katira je tulkaj ran, tulkaj bolečine inu tulkaj martre v nje usrčju trpela. Pomisel, koku je ta revna mati stala, katira na nje rokah inu nogah je taiste bolečine občutila, katire je nje križan sin na sojih rokah inu nogah prestav, po nje lestnimo pričvajnu k svet Brigiti, rekoč: „Zatu jest žiher rečem, de njegova bolečina je bla moja bolečina, kir tudi njegovu srce je blu moje srce.“ Ah, ah, te bolečine! Ah, tiga trplejna! Kaj je mogla tedej ta uboga mati trpet, kje ona vse martre Kristusove nad sabo občutila! Zatori ni druzga delala, koker zdihvala inu klagvala, druzga ni počela, koker jokala inu vsa se tresla. Ja, ona se je skazala v vsemo nje zadržajno tok revna, de nebo inu zemla iz njo sa mogel žalvat inu vsi pričeoči so se čez njo mogel usmilt.

III. Kader tedej je Marija toku revna pod tem križam stala inu brez prenehajna gor h timo križu zdihvala, takrat je vzignu ta križan

Kristus soje krvave oči gor inu je usmilenu na soja uboga mater pogledu, kar svet Joanes iz erzložnim besedam zamirkuje, rekoč: Kader je Jezus tedej vidu sojo mater inu tiga jogra, katirga je on lubu, per nje stati. O gvišnu en jamrn pogled! Kdu bi to mislu, deb Kristus na soja mater še mogu pogledat, kir njemo vender njegove oči sa skori vse uslepele! Tekla je vednu ta sveta kri od glave po obličju, tudi je blu to svet obličje tok zlo oteklu inu te lube oči od velike bolečine sa

[605]

tok globoku noter v glavo padle, de ta ubogi križan Jezus je s težava komej iz očmi mogu vun vidti. Vender prav svet Joanes: Kristus je pogledu na soja mater. Namreč, kader je on nje milu zdihvajne inu klagvajne šlišu inu nje tok velika revšna inu srčna žalost premišlovu, takrat je on tok zlo biv iz usmilena pruti nje napovnen, deb on njo iz srcam rad na vsa viža je otu potroštat. Kir on tedej nje ni mogu druzga striti, zatori je on vzignu soje krvave oči gor inu je njo cel perjaznu pogledu. To je bla ta zvestoba, katira je on nje skazu, inu le-tu je blu ta trošt, katirga je on nje dav. O gvišnu en grenak inu žalosten trošt je biv le-ta! Ta tok lubi sin je otu soja tok luba mater rad potroštat inu imeti, pak on je ranu nje srce iz veči žalostjo, dokler kulker perjazenši je on na njo gledu, tulkaj globokejši je on predru nje osrčje. Ah, Bogu se smili, kaj za ena srčna žalost! Ah, Bog, kok globoku so prebodel le-ti pogled te srca tiga sinu inu te matere, Jezusa inu Marije! Pošluši, kaj je Marija svet Brigiti rezodela, rekoč: „Kader je Kristus, moj sin, od križa dol name pogledu inu jest k njemo gor gledala, takrat sa tekle te sovze iz mojeh oči koker voda iz žil tiga studenca. Jnu kader je on mene iz žalostjo obdana zagledu, takrat je on od moje žalost tulkaj zlo zbolu, de zavol mojeh bridkust te bolečine njegovih ran sa tok rekoč zamašene ble.“ O ena smilena beseda! O en jamrn trošt! To je blu ta trošt, katirga so oni eden od druzga imel, kader sta eden v druzga z očmi gledala, namerč de sta eden drugmu srce ranla. Ta pogled Kristusa je predru skuz te oči v to srce Marije inu je stisnu taistu tok zlo, de sa te sovze iz taistiga tok obilnu koker voda iz enga studenca žil vun tekle. Nasprut je predru ta pogled Marije skuz te oči v to srce Kristusa inu je ranu taistu iz takim nazašlišanim bolečinam, de vse druge bolečine Kristusove iz le-tem niso za perglihat bile.

[606]

IV. Tukej si vzemi k srcu, o brumni kristjan, kaj sta Jezus inu Marija tukej trpela inu koku sta onedva eden drugimu ne samu obenga trošta dala, temuč ta narveči žalost ubodila. To usmilene, katiru je Marija iz sojim sinam imela, je blu tok veliku, de S. pismu le-tu timo murjo pergliha, rekoč: Velika je toja žalost, koker to murje, kdu oče pomagat! Ja, s. Anselmus inu Bernard pravta, de kob med vse občutlive stvar ta žalost Marije imela rezdelena bit, tok mogle one vse od le-te umreti. Aku tedej je to usmilene Marije tok veliku blu iz Kristusam, kok veliku je tedej še to usmilene Kristusu iz Marija blu! V vseh popolnamastih preseže Kristus soja mater veliku bel koker to murje en studenčk, zatori lub on njo tudi bel na ena naizkončna viža koker ona njega, kir tedej je to usmilene za tulkaj veči, kulker več je ta lubezen. Ah, Bogu nej bo tožen, kaj za ena srčna žalost je tedej to zalublenu srce Kristusov iz ta velika bridkustjo soje matere imelu! Ta uboga mati je imela tok govort ena naizkončna žalost, dokler vse, kar je Kristus na truplu trpu, to je ona trpela na soj duš. Zatori nje ni blu dergač, koker keb ona za ubedve roke inu noge iz žebelm na križ perbita, na vudih rezpeta, na celmo truplu ranena, na glav iz trnim prebodena inu vsa iz bolečinam inu trplejnam napovnena bla, kir tedej ta revni križan Jezus je soja persrčna lubezniva mater iz nim red na duhovna viža križana zagledu. Ah, Bogu se smil, koku je njemo ta križ Marije negov srce bovnu delal! Le-tu usmilene Kristusu pruti soj mater je blu tok veliku, de on ni mogu skrivat, temuč vsi ukol stoječi so zamogel na nim zamirkat negova velika žalost po glasu tiga rezodena, katiru tok uznanuje: Kader je Kristus soja mater pod tem križam tok milu jokat

[607]

vidu, takrat se je očitnu vidlu na negovmu zadržajno inu na njegovmu glas, de negovu srce iz usmilena pruti nje iz ena narvostrejši pšica ene naizmirjene žalost je presunenu blu. Vidti je blu na negovmu zadržajnu, kir on namerč soje krvave oči dostkrat je cel milu k nje obrnu inu perjaznu jo pogledu, poznalu se je na govarjenu, kir on iz pogostim zdihvajnam je zadost spoznati dav, kok globoku nje žalost njemo k srcu grede inu koku njemo nje pričnost več trplejna koker trošta pernese. Kok veliku pak je to usmilene Kristusu pruti soj mater blu, to je on en brumni

duš iz le-tem besedam rezodov: „Ta žalost moje matere je mene tok žalila, de kob mojmo večnimo Očeto blu dopadlu, tok bi moj narveči trošt biv, vse nje bolečine v moj duši trpeti, deb ona ta narmajnši bolečina trpeti na bla imela. Inu akulih meni skuz le-tu vse moje trplejne, katiru sem jest v mojmo celmo trplejnu prestav, bi ponovlenu blu, tok bi meni vender vse moje bolečine inu bridkust potolažene ble, kir namerč na le-ta viža moja mati brez vse bolečine bla živet zamogla. Kir pak moja martra nazapopadena inu brez enga trošta ima biti, tok meni le-ta gnada ni bla pervošena, aku lih sem jest dostkrat iz otročje lubezen iz dostmi sovzam mojga Očeta za le-tu prosu."

V. Kader je svet Joanes iz tem brumnim ženam zamirku, de ta pričnost Marije Kristuso negovu trplejne le gmira, zatori so oni ta presveta Divica cel ponižnu prosil, deb ona saj sojmo otroko cel tok blizu pred očmi na stala, temuč enmalu od križa preč stopila, zakaj ona sama dober vidi, de ona njemo skuz nje pričnost negova žalost le gmira inu negova martra čedalej več dela. Ta žalostna mati pak je djala: „Ah, pustite me saj per mojmu otroku stati inu njemo pomagat, negove bolečine prenest, dokler kej očem jest dergod obstat, koker kir je ta lubezen mojga srca. O moj prelubezniv sin! Akulih jest videm, de jest tebi toje bolečine

[608]

gmiram, pak vender se jest od tebe na morem ločiti, zakaj ti veš, de moje srce iz tem tojim je tok močnu zvezan, de le-te tudi ta smrt saksebi ločt na more. Neč bel si na vošem inu moje narveči žele sa, deb jest per tebi mogla na križu viseti inu s taboj vred moje živlene sklenila. Zatori prosem jest, aku je toja Božja vola, tok perpusti mene tudi od teh Judov križana biti inu moja kri zavol tebe prelit, dokler obene več gnade na moreš ti meni skazat, koker keb ti mene zapustiti imov. Tok bi jest ena tulkaj uboga revna žena postala, katira bna vedla, kam bse obrnila." To milu inu žalostnu klagvajne je ubodilu timo eržalenmo srcu Kristusa ena nova bridkust inu je segnal njemo tudi te sovze iz negovih oči, dokler to zapušejne negove matere je šlu nemo bel k srcu koker negova grenka vse sorte martra. O koku rad biv on še dalej per soj presrčen mater ostov, keb ta Božja pravica bla to trpet mogla! Kir on pak od taiste se ločt more, katira on čez vse lubi, ah, koku je šlu njemo tulkaj globoku

k srcu! Damisli si, kaj za en jamrajne je, kader en mlad zakonski mož na soj smrtni postel ležioč vidi, de se on od soje gospodine ločti more. O kaj za ena težava njemo to jokajne inu klagvajne dela taiste, katira on za lub ima, tiga narbolšiga perjatla, katirga on na zemli ima, pusti on k sebi poklicat inu perporoči njemo negova zapušena vdova, kar on narbel more. Bila je pak ta lubezen Jezusa inu Marije dost tavženkrat veči, koker ena med vsem zalublenim pozemelskim srcam zamore biti, zatori je njeh ločejne tudi blu bridkejš inu to umrjene grenkejši koker vseh stvarjenih src. Zatigavola je on po celmo svieto ukol pogledu, kje bi on mogu enga zvestiga perjatla najdti, katir pred vsem ta narvredniš biv negova mater v soje

[609]

varvajne gor vzeti. On pak ni obenga druzga najdu koker ramnu tiga narlubeznivšiga narsvetejšiga inu narčistejšiga jogra s. Joanesa, zatori iz narvečim nagnenam soje človeške inu iz narvikši močjo soje Božje nature se obrne on k soj mater inu sojmu jogru ter odpre soje krvave oči inu otekle usta inu iz jokajočim glasam je perporoču on njo timo Joaneso, rekoč: „Žena, pole, le-ta je toj sin.“ Koker biv on otu reči: „Moja narlubeznivši mati, jest vem, kaj za ene velike bolečine ti zavol mene trpiš inu koku zlo ti v srcu žaluješ, de ti mene zgubiti moreš. Pak le-tu zdej enkrat za vselej na more dergač biti, zakaj ta Božja pravica oče tok imeti, de jest imam umreti. Kir jest tedej v tojmo živlejnu na morem več per tebi biti, tok dam jest tebi namest mene mojga narlubšiga inu narsvetejšiga jogra za enga sinu. Le-ta ima tebi za naprej na zemli namest enga otroka biti, tebi posihmav v vseh potrebah na stran stati inu vsa pokoršna skazat. Tok na žaluj tedej več, koker kob cel zapušena inu brez otroka bla, temuč trošti se v timo, de jest tebi mojga narzvestejšiga perjatla za enga sinu dam, katir bo tebe bel lubu inu tebi zvestejš stregu, koker kob ti njega telesnu porodila bla.“ Iz ta beseda je dav Kristus soj mater s. Joanesa za sinu, inu v tiga peršon je dav on tudi nje vse virne k otrokam. Ta narzadniš beseda, katira je ta umrjoči Kristus iz soja materja govoru, akulih je nje enkolku grenku naprej peršlu, kir ona iz tiga je zvedla, de ona za naprej nje lubga otroka v njegovmo umrjočmo telesu na bode več imela, tok vender je nje per srcu cel sladku inu perjetnu blu, kir je ona šlišala, de nje lubi sin, akulih je on tulkaj povn žalost inu bolečin biv, vender na njo spovnu inu nje enga

zvestiga varha naklonu, inu scer sojga narlubšiga perjatla, katir se je med tem moškim peršonam na zemli znajdu. Dokler Joanes je biv med tem jogrim ta narlubši, med tem apostelni ta narzauplivš,

[610]

med tem evangelisten ta narimenitniš, med tem prerokem ta v skrivnostnih narbogatš, med tem vučenik ta narvučenejš, med tem martrnikem ta narčastitlujš, med tem spoznuvavcem ta narsrčnejši, med tem divicam ta narčistiši, med tem dobrim perjatelm ta narzvestejš inu stanovitniš. Dokler tok dober te aposteln koker joger, koker tudi te drugi, katir so v Kristusa virval, so Kristusa v potreb zapustil, takrat je obstov s. Joanes per njemo inu se je skazu koker en prav zvest perjatu.

VII. Le-ta lubezen inu zvestoba je otov njemo ta dobrotlovi Gospud cel bogatu povrnt, zatori je on skazu njemo ena taka čast inu gnada, kakršna obenmo človeko na zemli se ni permirla. Namerč, de on posehmav na ena posebna viža en sin negove vsok častitlove matere inu toku tudi negov brat ima biti. Zatori je on djav k njemo: „Pole, toja mati.“ Koker biv on otov reči: „Poglej, moj lubi Joanes, zavol te velike lubezen, katira jest k tebi inu ti vselej si k meni imov, koker tudi h povrnenu te lubezen inu zvestobe, katira ti meni zdej v mojmo trplejnu skazeš, jest tebi izročim v mojmo testamento to narbolši, kar jest na zemli imam, namerč moja narlubeznivši inu vse časti narvredniši mater. Le-ta jest dam za toja prava mater inu le-ta perporočim jest tebi, de ti njo boš preskrbu, njo lubu, nje služu inu v vsemo pokoršna skazu.“ S. Joanes pak se je zavzev, de Jezus je najn spovnu, inu je gledu na njega iz objokanmi očmi, kader je on sojga lubga Mojstra šlišu toku govort, pole, le-ta je toja mati. O te velike časti, katira je Kristus Joaneso skazu! O te velike gnade, s katira je on tiga jogra darovu! Kaj za ena več gnada biv on zamogu njemo skazat, koker ravnu de je on njega k enimo sinu Marije sturu inu njemo ta

[611]

kralica teh angelov inu celga svieta, ta žlahtni šac, katirga je on na zemli imov, k eni mater dav, dokler kir je on njega k sinu Marije sturu, tok je on njega tudi vred k sojmo bratu inu k pravmu virbu teh nebes postavu. Zatori je s. Joanes le-ta gnada dober spoznov inu za le-ta se zahvalu, koker tudi kmal ob taisti ur mater Jezusova v soje

varvajne gor vzev inu te narsvetejši Divici postregu, vsa čast skazu, inu kulker je mogoče blu, iz vsa muja nje služu koker soj lubezniv mater. Skuz le-te besede pak je Jezus soj lubi mater tudi perporoču ta cel človeški rod, na ktirga mest je ona tam stala inu iz sojim sinam za vse ludi usmilene imela. Perporočejne k svetmoJoaneso Evangelisto O ti lubezen povn joger Kristusu, s. Joanes! Jest vošem tebi sreča inu vesele k te velik čast, katira je tebi toj narlubši Mojster skazu, kir je on tebe za otroka inu varha soje lestne narlubeznivši matere postavu. Pomisli, o lubi s. Joanes, kaj za enu poželejne si ti v tojmo srcu občutu, kader si ti te lubeznive besede iz ust Jezusa Kristusa šlišu: „Žena, pole, toj sin." „Joanes, pole, toja mati." Koku te perjetne besede sa tebe v enimo blisku k enimo drugmo človeku sturile inu tebi take gnade dadelile, de si ti vreden postov, en sin te Matere Božje inu en brat Sinu Božiga biti. O kaj za enu vesele je prejelu toje žalostnu srce, katiru ta cev čas trplejna Kristusovga je nekatera bridkust obšla! O kaj za en trošt je prejela toja s. duša, kir Kristus soja narvredniši mater je tebi lestna za ena prava mater šenku! O s. Joanes! Je tedej Marija toja mati? Si ti tedej en sin te Matere Božje? O vsoka vrednost! O naprešacana čast! Dokler aku Marija je toja mati, tok je Kristus tudi toj brat. O s. Joanes! Koku zlo čisla tebe Kristus inu koku bogatu povračuje on tebi toje zveste sturjene službe! Zdej se ti zamoreš resničnu za srečniga štemat, kir tebi je ta kralica

[612]

večniga kralestva za mater dana. Tok vesel se prov od srca inu zahval se dobrotlovimo Bogu, katir je tebi le-ta gnada skazu. Jest se veselim s tabo vred inu vošem tebi sreča k le-te velik daseženi gnad. O s. Joanes! Jest prosem tebe skuz ta velika čast, katira je Kristus tebi skazu, inu skuz vsa materna lubezen, katira je Marija tebi dadelila, bodi moj zvest prošnavc per Bogu inu zadobi meni gnada, njemo zvestu služt. Inu v sklenenu taiste lubezen inu zvestobe, iz katira ta umrjoči Kristus na soj trdi smrtni postel tebi perporočuje, perporočim jest mene zdej inu za vselej v toje zvestu varvajne. Deb ti per meni ramn to sturu, kar si ti per Marije sturu, inu mene varvu, koker si Marija pred vsa nasreča obvarvu. Jest prosem tudi tebe, o s. Joanes, skuz to srčnu usmilejne, katiru si ti iz tem križanim inu umrjočim Kristusam imov, deb ti otov meni tudi v moj zadni potreb zvestu na stran stati inu mene v te navarni inu grenki smrtni

težav pred tem hudim satanam inu težkim skušnavam obvarvat. Na zapust me saj taistikrat, kir jest toje pomuč taistikrat narbel potreben bom. Posebnu spovni se moje ponižne prošne, s katira jest zdej tebe prosem, inu tiga zvestiga perporočejna, iz katirm jest zdej se tebi perporočim, de jest skuz toja prošna od tiga pogublejna bom obvarvan.

Ta oseminuosemdeseta postava

Tekst s. evangelija.

„Bilu je pak ob šesti uri, inu po šesti uri je ena tema postala čez vas volen sviet, noter do devete ure inu sonce je mrknilu.“ (Math 27)

I. Kader je Gospud Jezus križan bil, je okul šeste ure bilu, zamirkujejo te evangelisti, inu po šesti uri je ena tema postala čez ves voln sviet, noter do devete ure, to je tri ure zapored, toku debela, deb se te zvezde na nebu mogle vidit koker ponoč, toku piše Eusebius. Tukej je pak zamirkat, de per teh Judah te ure tega dne sa

[613]

dergač zdelene ble koker per nas. Kader se je per njeh dan opoču, takrat je blu ob eni ur, kader je povdan biv, tok je per njeh ta šesta ura bla, kader je vičer al noč postala, tok je bla ta dvanajsta ura. Toku kader te evangelist pravjo, de ta tema od šeste ure noter do devete je trpela, to je po naš ur tulkaj rečenu koker od dvanajste ure noter do treke ure popovdan. Dalej imaš vedti, de naš Izveličar, koker se iz evangelijo s. Joanesa očitnu dol vzame, po naš ur rajtat, na pol anajste ure pred povdan k smrti je obsojen bil. Potem je on kmal iz križam vun pelan bil inu je imov ena ura upravt datehmal, de je on na ta hrib Kalvarija peršu. Na pol dvanajste ure je on bil križan inu je visu pol ure na križu, preden je tema peršla, med katirim časam je on tok grozovitnu preklinan biv, de Bog Oča le-ta velika kervica inu strašna sončna tema ni mogu dalej trpet. Pošle tedej ena taka velika inu strašna sončna tema čez ves voln sviet, kakršne nigdar ni blu od začetka tiga stvarjena. Dalej imaš vedti, de to sončnu mrknejne od tod pride, kader luna ramn pod soncam stoji, dokler toku mudi ta luna, de to sonce na more na zemla sijat, zatori je na zemli temnu inu meglenu, pak vender ni cel popolnama temnu koker ponoč, kir to sonce vender še enkulku seje, ta luna pak na more nigdar ramn pod soncam stati, koker

kader je mlada luna. Dokler samu taistikrat grede luna iz tem soncam, inu kulker bel luna svetlejši perhaja, tulkaj dalej je ona od sonca, koker mi iz očmi vidmo. Dokler v povn lun, kader sonce dol grede, tok luna grede gor, iz tiga se lohku dol vzame, kaj je to sončnu mrknejne, katiru se je v križajn Kristusa zgodilu, za en velik čudež bil, dokler le-ta tema se je zgodila v povn lun, kader je luna nardalej od sonca bla, namreč kader je sonce na sred na nebu stal inu luna v sred pod zemla bla, kar pak se je toku pergodilu.

II. Potem kje Kritsus soja luba mater s. Joanesu perporoču inu ta dvanajsta ura bla, takrat je postala ena taka

[614]

strašna sončna tema po celmo sviet, kakršna ni bla nigdar. Dokler ta luna, katira je takrat ramn pod zemla stala, je tekla čez vsa soja natura hitrejši koker ena pšica pod zemla naprej inu se je postavla, de je blu vidti koker en črn žimnat žakel. Ta luba luna je zgubila tudi ne samu soja svetloba, temuč je bla vsa koker kri rdeča vidti. Tudi je naenkrat taka tema na zemli ratala, de sa se te zvezde na nebu zamogle vidti inu skuz le-tu sivnu veliku sončnu mrknejne je postov en tak strah v vseh občutlivih stvarh, koker keb imov ta sodni dan biti. Dokler kdo kul bi se v zagledan tiga grozovitniga spregleda na zavzev, ja, kdo bi se na tresu v spreudarjen tiga klagvajna, katiru te lepe luč teh nebes, sonce, luna inu zvezde, skazujejo. Tem ludem ni peršlu dergač naprej, koker kob to sonce od gole srčne žalost na mogel dalej svetit, temuč je otelu zavol ene velike nasreče, katira bse njemo bla permirla, žalvat. Ta luba luna sa oni ogledval, koker kob ona od enga bla ranena inu na sojmo celmo truplu povna krvavih ran bla. Ja, ona je bla tok žalostna vidti, koker keb ona od enga bla ranena inu na sojmo celmo truplu povna krvavih ran bla. Ja, ona je bla tok žalostna vidti, koker keb ona od velike srčne žalost bla krvave sovze točila inu vse stvar k usmilenu perganat otla. Te lube zvezde sa ble vidti, koker keb one od srčnih težav se na mogle več lesketat, temuč otele od grimnost cel opešat. Inu to je trpelu ne samu ena minuta, temuč tri cele ure, koker te s. evangelist odprtu skazujejo. Zatori kader so te ludje na zemli le-ta strašen perkazen ogledval, ah, Bog, koku so se oni prestrašel! Oni niso mogel dergač miselt, koker de nebu inu zemla more vkop pasti inu vse pokončan biti.

III. Tukej je blu tedej enu taku žalvajne inu klagvajne na celmo svieto, de je za čudt inu za obžalvat blu. To lubu sonce je žalvalu inu je soje oči pokrilu, kir le-tu ni mogel

[615]

dalej gledat to milu jamrane, katiru je njeh Stvarnik trpet mogu. Ta luba luna je žalvala inu se je cela v kri spreminila, koker bla otela krvave sovze čez sojga Stvarnika prelivat. Te lube zvezde so žalvale inu niso mogle svetlobe dati, koker scer sture, kir ta svetloba samga Boga je toku otemnela. Ta žvina na zemli je žalvala, inu je hodila vsa klavrna ukol, de ni mogla jesti ne piti, tudi ne počivat. Te tiči v luftu so žalval inu niso letal ne peli, temuč so pustil njeh repetnice dol viseti inu sa sedel cel žalosten inu napremaknen. Te ribe v vodah so žalvale inu niso mogle plavat, temuč sa oblegle, ne dergač, koker keb ble bovne inu mrtve. Trava inu listje je žalvalu inu je pustil soje pirje viseti, koker keb blu cel zmrzlu inu trdu. Te ludje so žalval inu so hodil vse zgublen inu brez vesela ukol inu niso vedel, od kod to pride al kaj je tiga uržah. Te hudobni grešniki so žalval inu so občutil en taku grizejne te vesti, de sa cagaviten ratal. Posebnu pak je Pilatus zavol te strašne teme bil cel zgublen inu ni mogu vedti, kaj kul more to poment, zatori je on pustu te Jude poklicat inu le-te prašat, kaj kul ta strašna temnica oče poment. Te Judje pak so djali, ta tema se je po star navad pergodila inu ni čez natura, tudi neč posebniga, kar bi mogel enga ostrašt. Inu le-tu so si oni zmiseln, deb nobeden le-ta temnica za en čudež na biv držu inu na Kristusa virvat imov. Pak vender so te ajdje bel spoznal inu k srcu vzel, dokler s. Dionisius, katir je potem od s. Pavla v Aten preobrnen bil, piše, de on je takrat v Egiptu v tem mestu Heliopolis bil, inu kader je on vidu, de ta luna čez soj navaden tek glih koker en pšica pod zemla je gor peršla inu iz naglim tekam se je pod soncam ustanovla, takrat se je on nad le-tim močnu zavzev inu k enimo posvetnimo moderjano reku, kaj kul ima to poment. Nato je on njemo

[616]

odgovoru: „O brumni Dionizi! To je enu spremenene božih erči.“ Dionisius pak je zreku le-te zamirkvajna vredne besede: „Al trpi Bog te nature, al pak ta sviet more končan biti.“ Zakaj tudi to nebo je skazalu enu usmilene z Jezusam, zatori iz navižajna Dionizija so sturil te mojster v Aten en altar timo naznanmo

Bogu (Act) inu so ofruval na timo, katir altar je potem s. Pavl v Aten najdu. To naturalsku sonce je imelu enu usmilene iz tem resničnim soncam te pravice, ta stvar je skrila soja svetloba, de ona ta sramota sojga Stvarnika ni gledala. Obeden človk ni vedu, kaj nek le-ta grozovitna nazašlišana čeznaturalska tema pomen, en slehern je prašu tega druzga, kaj vender iz le-te strašne temnice ima pridti. Inu kir te ludje so videl, de vse stvar žalujejo inu vas voln sviet v žalvajnu se znajde, takrat si oni niso mogel dergač damišluvat, koker de ta sodni dan se perbližuje. Te hudoben Judje tudi, katir so mal popred Kristusa tok grozoviten preklinval, sa se nad le-tem grozovitnim čudežam prestrašel inu so nehal od njeh kletvine, dokler blu je tok temnu, de oni Kristusa na križu niso mogel več prov vidti. Zatori je njeh dosti damu šlu, akulih tudi hje še dosti tam ostalu, katir so tiga konc otel perčakat, kir so upajne imel, ta tema bo kmalu prešla. Ti pak, o brumni kristjan, perbliži se v duhu k timu s. križu inu si damisli, koker keb ti Kristusa od taistiga tebe toku nagovort šlišu: „Moj lubi otrok! Kaj se tebi zdi? Kaj pravš čez le-ta velik čudež? Kaj meniš ti, de le-te temnice pomenjo? Ah, le-te lepe luč teh nebes vidjo ena taka bridkust nad mano, de one od velike žalost skori ote omedlet. One so mene že pov ure dovgu gledale viseti na križu, inu kir

[617]

one vidjo, de moje trplene je, kulker je dalej, tulkaj veči perhaja, zatori one na morjo tiga dalej gledat, temuč pokrivajo njeh oči inu objokujejo moje trplejne po njeh natur iz krvavim sovzam. Ja, kir one vidjo, de jest v tih nargrenkejših smrtnih težavah viseoč na morem umreti, zatori ote one pred mano umreti. Deb one to moje trplejne še dalej na vidle, prelivajo krvave sovze. Inu ti me na moreš še iz suhim očmi gledat? Te skor pojemajo od usmilejna inu tebi na grede moje trplejne cel neč k srcu? O kob ti ta narmajnši od mojih tok velikih bolečin na tojmo žvotu občutu, koku kmal bse ti imov čez me usmilt! Zakaj jest trpim na slehernimo inu vseh udih, ja, na duš inu teles, tok grozovitne martre, deb jest od bridkust skori umreti mogu.“

IV. Zdej si k srcu vzemi, kaj je toj lubezniv Izveličar v teh treh urah ob času teh temnic trpu inu koku so se njegove bolečine skoz bel

gmirale inu gor jmale. Je pak le-tu premišluvat tok zlo strašnu, de aku si eden le enmalu k srcu vzame, tok more njemo skuz duša inu telu jeti. Bil je naš zvesti Izveličar na vseh glidh tok zlo ranen, de od vrh glave noter da podplatu ubenga zravga uda ni blu. Ti sam dober veš, de kader eden ena globoka rana ima, inu aku taista na bo očedena, tudi ne obezana, de le-ta kmalu začne pečti inu žgati, inu kolker dalej ta rana naobvezana ustane, tulkaj več gnoja se skupi zbere inu tulkaj veči postane ta utok. Imev je pak naš dobrutlovi Izveličar pet tavžent štirstou sedeminušedeset ran na sojmu s. truplu inu obena od le-teh ni bla obrisana, tudi ne obezana, temuč sa stale vse odprte inu ta vojster veter inu steklen mraz sa skuz inu skuz predrl. Dokler kir v teh treh urah je sonce utemnel inu nuč bla, zatori je tudi za tulkaj veči mraz bil. Dosti od le-teh ran je ta revni Kristus ob povnoči v vetru prejev, dosti tudi ponoč v hiši Kajfasa, več dev pak zjutri v hiš Pilatuša. Kir je on tedej le-te rane tulkaj ur

[618]

imov, katire njemo ne samu niso ble obezane, temuč hujši ponovlene ble, tok si ti ja zamoreš damiselt, koku je to celu truplu inu to ranenu mesu uteklu blu inu koku vse rane naenkrat bel inu bel sa se vnele inu vroče postale. Aku tedej enimo ena sama rana taka bolečina dela, de podnev inu ponoč obenga počitka na more imeti, kaj za ena bolečina tedej sa našmo Izveličarjo njegove tulkajn globoke inu velike rane delale! Zatori damisli si, koker deb on tebi soje bolečine toku tožu: „Moj lubi otrok! Ubrni toje oči k meni na križ inu ugledi moje rane, pregledi ena za ta druga inu premir njeh velikost, globočina inu širjava. Poglej, koku sa one povne krvi inu gorja inu koku to rdeče mesu na vseh krajeh vun stoji. Poglej, koku vse inu sledne rane sa zbelene inu vnete. O keb ti le ena sama od le-teh imov na tojmo truplu imeti, ah, koku bi ti zdihovu inu klagovu! Jest pak imam taistih pet tavžent inu štirstu na mojmo žvotu. Kok velika menš ti tedej, de je moja bolečina? Keb jest saj na en mehki postel ležu, tok bil jest vender enmalu počivu, kir pak moje zmesarjenu truplu je tok zlo rezpet, zatori se meni skoz bel trgajo te rane inu delajo meni taka bolečina, koker keb eden vsaka inu sledna rana nasekovu. Poglej, le-tu vse trpim jest iz lubezen pruti tebi inu toku morem jest zacelt te rane toje duše.“

V. Zdej očmo mi te rane teh rok inu nog inu le-te sakseb pretegnene kite inu žile mal bel preudart, inu scer te rane teh rok inu nog narpoprej pregledat, inu mi bomo znajdli, de le-te sa tok strašne vidti, de enu usmilenu srce brez groze na more na le-te miselt. Kulker dalej je ta revni Kristus na teh štirh žeblih visu, tulkaj bel so se stegnile te rane na rokah inu nogah inu tulkaj hujši so njega bodel te železen žebel, zatori je blu tulkaj milu gledat, koku se je on včas pomuju, pred naprenesena bolečina na timo križu se stegent, koker bil on

[619]

otu na rokah inu nogah enmalu počitka jeskat. Kir on pak je tok trdu rezpet, de se on na obena stran ni mogu premekent, zatori je blu njegovu stegajne zabstojn inu je mogu napremaknen tam ostat viseoč. Zravn le-te martre so Kristuso vsi njegov glid saksebi pretegnen bli, toku de ne eden v sojmo pravmo krajo ni bil. Dober pak se ve, kader si eden gled spahne inu nemo le-ta na bo kmal zupet prov noter djan, kaj za ena naprenesena bolečina njemo taisti dela. Tok pomisli zdej, kaj tedej za ena naprenesena bolečina je ta lubi Jezus na vseh sojih udih trpu, kir taisti še pred trem uram sa saksebi potegnen bli. O Bog! Kaj je kul le-tu za ena bolečina inu martra bla! Koku grozovitnu inu tiransku sa te bolečine v vseh spahnenh glidh zdelvale inu obdovjale! Pošluši, koku se je sam Kristus čez le-to s. Brigiti pertožu, rekoč: „Jest sem biv glih koker v en preš al klad tok trdu prešan, de moje žile so se pretrgale inu vsi moj glidi eden od druzga odločil. Vse moje usrčje je blu skupej skrčen inu moje srce je blu povnu bolečine inu trplejna, dokler včas sa odstopile te bolečine od teh žil k srcu, včas nasprut od srca k tem žilam inu toku je ta bolečina bla gmirana inu ta smrt podalšana. O grešnik! V kaj za enu trplejne ti mene perpravš! Poglej, s kakšna bolečina jest toje grehe plačvat morem! Jest visim tukej v takih martrah, katire obenu človešku srce na more prov premišluvat. Na rokah inu nogah inu na vseh škerpcah trpim jest tok grozovitne martre, de jest ob vsakimo blisku menim umreti. Vsi moj glid so meni od dovg trpeočiga visena tulkaj zmartran, de jest na morem dalej trpet. Jest bse otu rad enkrat ubrnt inu na morem, jest bi otu moja bovna glava rad dol položt inu na vem kam, zatori per meni ni druzga koker trplejne inu bolečine, koker martra inu smrt. V le-te težave perpravš ti mene inu zavol tojih grehu vola morem jest

[620]
tukej s taka bolečina viseti. Koku je tedej mogoče, de ti še grešiti moreš inu meni moje martre gmirat?“

Molitva k časti teh treh ur, ob katirh je Kristus na križu visu.

O narhujši zmesarjen Jezu! Jest upovm tebe taistih treh ur, ob katirh si ti med ta strašna tema na križu visu, inu vse martre inu trplejna, katiru si ti na duš inu telesu v taistimo času pretrpu. Povej nam, o lubi Jezu, kaj si ti vender v teh treh urah prestav inu koku si ti kul le-ta čas dapernesu? Zakaj ti si v teh treh urah več trpu, koker vsi martrnik v vseh njeh pezah inu martrah so prestal. O pač, tri grenke ure! O ja, tri ure, katirh grozovitnost iz ubenim peresam popisat, tudi iz enim jezikam ni vun zreči. Pomisel, o križan Jezu, koku ta vojster luft tiga mesca sušca, kir le-ta skuz toje rane tok vojstru je prerezu, de je cel v toje osrčje noter prerinu! Pomisel, koku ta cela teža tojga trupla na teh dveh žeblah tojih rok je visela inu te rane teh rok kulker dalej, tulkaj bel je pretrgala inu več naredila. Zatori tedej ta grenka bolečina je skoz bel gor jemala inu tebe iz naizrečena martra pezala. Pomisel, koku ta težka butara tojga žvota se čedalej tulkaj bel na te žeble tojih nog dol useda inu te rane teh svetih nog iz nazapopadenim bolečinam ob vsakimo blisku je ponovila! Ah, Bogu se smil, koku je tebi to jamrnu stajne na teh železnih žeblah blu tulkaj težku! Te tulkajne globoke rane tojga zmesarjenga žvota so gorele inu pekle skuz dalej bel inu hujši inu so predrle muzk inu kosti iz sterpena togota. Nikoger ni blu, katir biv tebe v teh celh treh urah iz ena troštliva beseda nagovoru, nikoger ni blu, katir bil tebi iz ena kapla vode postregu, nobenga ni blu, katir biv tebi na duš al na telesu ta narmajnši dobruta skazu. Ti si visu med nebam inu zemla, zapušen od nebes inu zemle. Ti si visu med Bogam inu človekam, zapušen od Boga inu človeka.

[621]
Ti si visu pred očmi teh Judov inu ajdu inu si biv preklinan od Judov inu ajdu. Ti si jokov inu zdihovu koker ena umrjoča duša. To lubu sonce je pokril soje oči inu ni mogel tebe gledat, ta luba luna je bla cel krvav rdeča inu je otela tebe iz krvavim sovzam objokat, te lube zvezde niso mogle svetit inu so otele od golga

usmilena omedlet. Toje milu zdihvajne je predrl to srce nebeškiga Očeta inu toje grenke martre so pergnale vse angelske moči h tojmu usmilenu. O kdu oče šteti to zdihvajne, katiru je v teh treh urah iz tojga srca vun udarlu! Kdu oče šteti te klaglive besede, katire sa iz tojih ust ble šlišat! Kdu oče šteti te sovze, katire sa iz tojih oči stekle, inu kdu oče prešteti te martre, katire si ti na tojih zmartranih glidh pretrpu! Tiga tri ure trpeočiga trplejna jest prosem tebe za gnada inu milost. Iz cele moči moje duše inu iz cele moči mojga srca se jest zahvalm tebi za vse, kar si ti na duš inu teles med tem temnicam trpu, inu taistu ofram jest tebi za vse moje grehe, katire jest sem tulkukrat nasramnu dapernesu ponoč inu v temah. O dobrutlovi Jezu, katir ti meni k lubezen si tulkaj grozovitnih marter prestav, ah, na dapusti, deb le-te nad mano zgublene ble, temuč spovn se, koku dragu si ti moja duša kupu, de le-ta bogata ara na bo k večnimo špotu. Amen.

Ta devetinuosemdeseta postava

I. Kaj je Marija ob času te teme trpela

Zdej očmo mi naše oči na Marija ubrnt inu vidti, kaj je v le-teh treh temnih urah zavol teh znotrejnih inu zunajnih temnic trpela. Kdu pak si upa zadost popisat, katir angelski jezk zamore zadost dapovedat! O vse materne zveste srca, katire vi ste na zemli, kaj se vam zdi od le-te tri ure trpeoče martre Marije? Keb ena sleherna od vas enga lubga otroka imela, katir tri ure priča vas take grozovitne martre bi trpu, inu vender bi na mogu umreti, koku bi mogel vam per srcu biti? Je le vaša natura inu celu truplu zadost močnu,

[622]

obvarvat vaše srca, deb od velike bridkust na počle? Keb pak vsa le-ta žalost vseh mater le v enimo samimo maternimo srcu skupi bla, bse le en taku maternu srce od naizgruntanga usmilena na imelu v globočina vseh bridkust pogrozt? Koku tedej, povej, jekleni grešnik, je moglu to žlahtnu maternu srce Marije te martre sojga edinga nadovžniga sina Jezusa prestat, katiru samu je več trpelu, koker vse imenvane materne srca skupej ble trpele? Pomisel, kaj za en jamrane je blu, kader je Marija tri cele ure dovgu v te zavzeten temi nedeleč od križa stala inu vidla to sonce, luna inu zvezde tok milu čez nje sina žalvat. Pak veliku več premisel, kaj je le-tu za ena srčna žalost bla, kader je ona sojga ubogiga sinu v takih grozovitnih bolečinah vidla na žeblah viseti, inu vender ni mogu umreti. Kdu bse na prestrašu, kader on le-tu spremišluje! Koga bi groza na prešla, kader on le-tu premisel! Keb ti le-te tri ure per le-ti naizrečeni revšni Kristusov bse bil mogu zravn znajdti, blu tebi le mogoče brez smrtne bridkust tojga srca na le-ta mila podoba gledat? Ah, kaj je trpelu tedej to eržaleno materno srce! Glih koker nje revnimo otroko negove bolečine včas od teh ranenih glidu k srcu sa stopile inu kmal zupet od srca k tem glidam, toku so

se sprehajale te bolečine te duše Marije v nje truplu inu iz trupla zupet v duša inu so martrale le-to obedoje iz takim dovjanam, de ta uboga mati je dostkrat od velike bolečine dol na tla padla.

II. Zavol te debele teme ona ni mogla ta ubogi čerovc na križu prov ogledat, pak vender je ona šlišala to zmartranu Jagne včas tok milu zdihvat, de je nje skuz muzh inu kosti šlu. Kader ona ktirkrat nega v enimo firtelc ure ni šlišala, tok je ona bla v tavžent težavah inu miselna, on je morebit že mrtu, kader pak je ona njega zupet šlišala, tok je ona občutila vsakibert zupet en smrtni zbodk. Toku brez prenehajna je ona

[623]

umirala inu brez prenehajna je ona zupet uživela. Ja, ona se je znajdla v takih smrtnih težavah, de nje žalastnu tovarštvu dostkrat ni vedlu, al je ona živa al mrtva. Več dev tega časa ona ni stala, temuč je sedela na zemli, naslonena popolnama oslablena v rokah teh brumnih žen. Inu kader tedej je Kristus enmalu zdihnu al enmalu zajamru, tok se je očitnu vidlu, koku se je ona zgnila inu nje srce iz glavtjo gor poskočilu. Kader je pak ona kmal zupet gor vstala inu se h križu ubrnila, tok se je ona tok milu zadržala, de njo ubeno človeško oko brez usmilena ni moglu gledat. Včas je ona ubrnila soje oči pruti nebesam, včas pruti križu, inu je tedej na obedva kraja tok milu iz srca zdihelna, de je le-tu zdihvajne tok dober to srce nebeškiga Očeta koker tiga na križu viseočiga sinu presunlu. Ona se je tok milu jokala, de se ni mogla več jokat, inu je tok klagvala, de ona je opešala klagvat, inu kir ona skuz le-te vnajne perpomuč ta bridkust nje srca na obena viža ni mogla inu vedla potolažt, zatori je blu to ranenu srce iz bridkem bolečinam tok zlo napovnenu inu se je tok močnu napelu, de v vsakimo blisku v narveči navarnost tiga rezpočejna je blu. Toku je trpela Marija inu nje tovarštu v le-teh treh temnih urah več trplejna, koker vsi martrniki v vsih njeh martrah so trpel. O ti uboga mati, kaj ti trpiš! O ti stiskanu maternu srce, koku ti vun vidiš! Povej, o Marija, kaj si ti vender v le-teh treh urah trpela! O ti uboga zapušena mati, koku velika je toja žalost, koku globoku je to murje te grenkust, v katiru si ti pogrozena! Glih koker toj sin v S. pismu imenvan bode en mož teh bolečin, toku boš ti spodobnu imenvana ena žena teh žalost,

dokler kar je on trpu na truplu, to si ti trpela na duš, inu kar je on trpu na križu, to si ti trpela pod križam. O ti revna žena teh žalost, kok velike sa toje žalost! Velike sa one inu napremirjene velike so one, katire nimajo ne cila ne mire. Ah, koku mene srce zaboli, kader jest tebe v taki žalost zagledam, inu kok grede meni toja edinšna tok globoku k srcu! O ti žalostnu tovarštu Marije, pomagajte meni Marije

[624]

bridkust obklagvat, zakaj vi narbel veste, koku velika je bla taista. O s. Joanes, o s. Magdalena, o vi andohtluve žene, pomiselte, kaj za ena težava ste vi iz Marija prestal inu kolkukrat ste vi iz Marija red noter da smrt grenke sovze prelival. Jest prosem vas skuz vsa žalost, katira ste vi iz Jezusam inu Marija v teh treh temnih urah pretrpel, pomagajte meni per Bogu sprost, de moja duša na bo v večne temnice pahnena. O Marija, ti žena teh žalost, jest prosem tebe skuz toja triurna bridkust, zadob meni potrpežlivost v mojmo križu inu pomagi mene obvarvat pred ta večna nadluga. Amen.

III. Kader je že nuč prešla inu ta svetli dan zupet nankrat nastopu, kaj meniš ti, de je ona strila? Kaj meniš ti, de se je ona zadržala? Ah, tiga jamra! To prvu, kar je ona strila, je blu le-tu, de ona je nje oči h timu križu obrnila inu na sojga revniga otroka pogledala. Kdu pak oče tukej popisat, kaj je le-ta prvi pogled v nje obudu inu koku sterpen je on nje duša inu telu presunu! Koker hiter je ona sojga otroka v takimo revnimo stanu zagledala, takrat je njo obšov en tak srdit strah, katir je nje celu truplu preletu. Ja, le-ta je njo tok sivnu zlo v srce zbodu, koker keb nje prs iz ena dlen šeroka sulca presunene ble. Zatigavola se je začev nje život trest inu tok močnu nazaj jenvat, de te žene sa imele dost upravt, njo pred padcam obdržat. Le-ta zbodk je nje presunu celu usrčje inu vse glide, de ona dovgu časa ni zupet sama k sebi peršla, ne enga znamina tiga živlejna od sebe dati mogla. Potem kje ona še skuz Božja perpomuč potrjena enmalu zupet sama k sebi peršla, takrat je obrnila ona soje oči zupet h križu inu je ogledvala sojga sinu od nog da glave. Ona je pak njega najdla cel dergač, koker je nega poprej zapustila, ja, ona je njega najdla tok zlo spremenenga, de on sam sebi ni bil več podoben. Dokler koku blu mogel mogoče

[625]

biti, deb on še bil timo prvimo mogu podoben biti, potem kje on tri cele ure v takimo grozovitnimo trplejno visu. Pošluši, koku s. Brigite rezodene negova podoba popiše inu nam taista cel očitnu naprej postav, rekoč: Tukej sa ble vidti negove lubeznive oči napov mrtve inu negove usta sa ble odprte inu krvave. To obličje inu lica sa ble blede inu opadene inu ta život zavol vednu tekoče krvi slab inu vse farbe obropan. Ta trebh mo je tok noter zlezu, koker kob on obenih čev več na imov, inu ta brada inu lasje sa bli iz krivjo cel vsi zalit. Namerč, negovu obličje je blu tok nagnusnu vidti, de se je enimo gravžal taistga pogledat, inu negove oči sa se tok globoku v glava udrle, de on komej je več vun gledat mogu. Negove lica sa od bolečin cel opadle, koker enga človeka, katir je cel stradan. Negov žnabel pak sa bli debel utekel inu sa bli cel ermen inu črn vidti. Ta trebh je bil zavol te notrejne bolečine tok močnu vkop zlejčen, de je tok rekoč brez čev na rebrah visu, inu ta žličca je stala tok deleč naprej, de se je globoku spodi vidlu. Te roke inu noge sa ble zavol mraza vse plave, blede inu trde inu ta vuntekoča kri se je še ersedla inu je visela cel debel po žvotu. Posebnu pak je na rokah, ramah inu nogah ta ubogi Kristus cel zlo bil zabuhu inu je bil tok nagnusnu gledat, de se je en vsakatir nad le-tim mogu zavzeti.

IV. Kader je že Marija sojga narlubeznivšga otroka v tak edinšnost pregledala, ah, Bogu se smil, koku je mogel nje per srcu biti! Vsi ludje se zavzamejo le-tu premišluvat, kir enimo slehernimo skuz srce predere, kader le samu šliši od tiga povedat. Koku se je mogla tedej zavzet, le-tu iz telesnim očmi pregledvat? Od težav inu strahu skor ni blu obene sape več v nje inu pred klagvajnam inu usmilenam se je otela nje duša skor zadušt. Ona se je tok revnu zadržala, de nje žalastnu tovarštu od

[626]

bridkust ni vedlu, kaj striti, inu se niso znajdel, koku bi oni saj to žalostno mater potroštat imel. Jest se na morem zadost začudt, koku je Marija v tak žalost še živeti mogla, kir le-ta je vsa moč nje nature deleč presegla. Pak per timo še ni obstal, temuč k te žalost je perstopila še ena veliku več, dokler med tim kje ona nje sinu v tak edinšnost pregledvala, takrat je ona šlišala njega cel glasnu gor zavpiti, rekočiga: „Moj Bog! Moj Bog! Zakaj si ti mene zapustu?“ Le-

ta beseda je bla tok strašna, de tudi Bog Oča iz tem angelim vred, aku lih sa oni napremaknen, vender sa skuz le-tu v njeh srcah umečen bli. Koku ti tedej menš, de le-tu klagvajne je Marije k srcu šlu? Tiga ni zastopu oben človk, ja, ni zapopadu obeden angel bel, kaj le-te besede so pomnile, koker Marija sama, zatori tudi ni šlu obenimo človeku ne angelu globokejš k srcu koker nje. Dokler Kristus je zreku le-te besede iz tok strašnim glasam, de le-ta glas te ubogi mater ne samu skuz mežgane, temuč tudi skuz muzk inu kosti je šov. Ja, nigdar ni ena strela, katira je blizu zravn enga človeka trešla, nega tok ustrašla, koker le-ta predereči glas je Marija stresu. Dokler koker hiter je ona te besede zašlišala, tok je nje to glasnu vpetje tok močnu skuz srce šlu, koker keb nje, koker je ona sama spoznala, ena šeroka na ubedveh krajih režeča sulca skuz prs pahnena bla. Zatigavola se je ona zgnila na nje celmo teles inu to srce je poskočilu nje po sil nakvišku. Ona je tudi zdajc po timo presunenu tok zlo oslabela, de ona zavol omedlevce je dol na tla padla inu obenga znamna enga živlena več od sebe dala, kar je ta angel iz erzložnim besedam povedu, rekoč sveti Brigiti: „Kader je Marija ta mili glas šlišala, takrat je napovnila ta grenka žalost nje divišku srce na taka viža, de obenga glida na nje telesu ni blu vidti se gent.“ Ah, de se Bogu smil, koku more to ubogu srce Marije tulkaj trpeti,

[627]

koku bo tukukrat iz tulkajm grenkim bridkustem presuneno! Ta moč Božja ja je obvarvala, de ni umrla, pak vender je bla bel mrtva koker živa, kir po spričvajnu tiga angela obenmo udu tulkaj moči ni mogla dat, deb se bla mogla gent. Ah, koku je nje le-tu strašil tok dovgu v teh glidah obležal, kir ona nje žive dni le-tega nigdar več popolnama ni rešena bla, po nje lestnim pričvajn: „Le-ta beseda jest nigdar nisem, dokler de sim jest v nebesa peršla, pozabt mogla.“ Ah, tok tedej imej usmilene iz le-ta luba Divica inu ja potrošti, rekoč.

Molitov
k čast teh treh ur, ob katirh je Marija pod križam stala

O narusmilenš Divica Marija, jest upovm tebe vseh taistih bridkust, katire si ti v teh urah trpela, kader si ti v trpeoč temi pod tem križam stala inu ta martra tojga sinu vidla inu šlišala si.

Ah, kaj za ene grenke tri ure sa ble le-te inu koku sila dovge sa tebi le-te se zdele! Povej, o Marija, koku je tebi kul mogoče blu, take peklenske martre prestat inu v takimo grenkimo trplenu per živlenu ostat. Povej, o Marija, kolku smrtniga suvajna so toje žlahtne prs prejele inu kolku sterpenh zbodku je toje maternu srce občutilu. O ti ubogu, o ti slabu inu bovnu srce Marije, koku si ti moglu vse le-tu bridkust nase vzeti, de ni počlu, inu brez smrtne navarnost vse le-tu presunene zamogla prestat. Ti si bla živa, inu vender nisi živela, ti si bla mrtva, inu vender ne umrla. Toku živeoč si ti umrla inu umrjoča si ti živela, kir ti si v skoz trpeoči smrtni navarnost bla inu vednu te grenke smrtne težave prestala. O ti uboga zapušena mati, kok velika je toja žalost inu kok globoku je to murje te bridkust, v katiru si ti pogrozena! Ah, koku je prerezala tebi ta zmesarjena podoba toje zmartranu usrčje, koku je predrl tebi negovu milu klagvajne toje bovnu srce inu koku je ranlu tebi negovu edinšnu zapušejne toja slaba duša! Od težav inu strahu ni blu skor obene sape več v tebi inu od klagvajna inu usmilena je otela

[628]

tebi toja eržalena duša iz tojga telesa se ločt. Toja podoba je bla tok spremenena, de kdur je nate pogledu, timo si se mogla smilt, inu toje milu zdihvajne blu moglu enimo slehernimo tok k srcu jeti. Ah, koku je blu le-tu žalostnu vidti, kader si ti včas v temi po tojmo sinu pogledala inu tok zvestu skrbela zvedti, al on še živi! Ah, koku je blu žalostnu vidti, kader ti od močniga tresena tudi nog nisi mogla več pokonc stati, temuč od opehajna dol na zemla se usedla! Ah, koku je blu zavzetnu vidti, kader se je tebi k vsakimo zdihvajnu tojga sinu toje bovnu truplu pretreslu inu toje bovnu srce od strahu gor poskočilu! Pak še veliku strašnejši je blu gledat, kader ti po te temi tojga otroka v en cel drugi podob si zagledala inu od srčne grozovitnost nazaj si umahnila. Narstrašnejši pak je blu, kader si ti njega iz glasnim vpetjam pruti Bogu se pertožt šlišala inu naenkrat, koker keb te bla ta strela zadela, dol na zemla padla. O uboga mati! O revna mati! O žalostna mati! Kdu bi na imov tebe obžalvat inu kdo bi mogu vesev biti, ktir tebe v tak žalost vidi? Vse znotrejnu mojga usrčja se pretrese nad tabo inu ta muzk mojga srca bo zavol toje žalost rezdjan. O ti zvesta, o dobrutluva, o luba Mati Božja! Jest upovm tebe vse revšne, katira

si ti ob času te teme inu kmal po taist iz tojim sinam prestala, ter prosem, deb ti mene taiste deležniga sturila. Jest tebe prosem skuz ta bridki pogled, katirga si ti kmal po te tem k tojmu sinu sturila, inu skuz ta grenak zbodk, katirga je toje srce nad le-tem občutilu, deb tebi dapadlu mene iz gnadlovim očmi pogledat inu moje srce k pravi pokuri omečit. Skuz ta zvesta srčna lubezen, iz katira si ti tojmo sinu na stran stala, inu skuz to nargrenkejši usmilene, katiru si ti iz nim imela, prosem jest tebe, stoj meni tudi na stran v moj zadni bolezen inu obrni name toje milostvu srce. Kader jest bom v taisti ur glih koker toj zapušen sin od celga svieta zapušen, tok saj
[629]
ti mene na zapust, temuč vzemi se an mene koker ena mati sojga otroka. Taistikrat pomisel, koku enimo ubogimo zapušenmo inu v smrtnih težavah zapopadenmo bovniko je per src, kir ti tudi ob času te teme enu velik veči zapušene inu smrtna težava si prestala. Zatigavola usmil se takrat čez me, glih koker se je toj lubi sin čez te usmilu.

Ta devedeseta postava
Od te četrte besede, katira je Kristus na križu govoru

„Moj Bog! Moj Bog! Zakaj si ti mene zapustu?“ (Marc 15)

Med vsem besedam, katire je ta križan Kristus na soj trdi smrtni postel govoru, ni obena strašnejši koker ta četrta. Moj Bug! Moj Bog! Zakaj si ti mene zapustu? Le-ta beseda je tok mila, de aku eden le-ta prov premišluje, tok je na mogoče, deb njemo k srcu na šla. Deb pak ti taista prov zastopu, tok pomisel poprej to edinšnu zapušejne, katiru je Kristus na križu trpu. Mi večkrat vidmo, de en človk vse soje telesne inu duhovne križe že prenese, aku bo on znotri potroštan inu od Boga v potrpežlivost potrjen, kader on pak v soj zuprnost od vseh ludi zapušen inu tudi od Boga na bo potroštan, tok more en tak človk scagat inu sam sebi to trplejne gmirat. Zdej premisel, kaj je toj Odrešenik na križu trpu inu koku mo je mogoče blu soja martra prestat. On je bil na duš inu teles v tak revšen, de ni za popisat ne za damiselt. On je bil od vseh ludi tok zlo zapušen inu zaviden, de oni iz besedam inu djajnam vse, kar sa si damiselt mogel, njemo žalga striti, to so tudi sturil. On je bil od vseh ludi ukol stoječih tok zlo zaničvan, de on cel od obenga ta narslabši postrežbe ni imov. Inu je bil zravn tiga tudi od Boga tok zlo zapušen, de on ni ena kapla enga trošta od tiga prejev. Koku je tedej blu mogoče, de [je] on le-ta tok rekoč naizkončna martra prestat inu ta narveči zapušejne prenest mogu? O kršanska duša, vzemi si k srcu za Božja vola ta revni stan tojga Odrešenika inu zavzemi se nad ta naizgruntana bridkustjo nagove duše. On visi na križu v takih bolečinah, de on na ve, kam bse djav. Te polek stoječi imajo ne samu ubenga usmilena iz nim, temuč se mo posmehujejo inu preklinajo njega hujši,

[630]

k morejo. Negov oča, mati inu perjatel so njega cel tok zapustil, de njemo eden noče, ta drugi pak na more pomagat, inu je polek tiga še na soj duš tok poln žalost, de si to narzanikerniš na more

damiselt, kaj bi njega potroštat mogel. Dokler keb si en mogu le kej troštlovga damiselt, tok bi on na bil cel zapušen, temuč on bi imov še od tiga damišlena enkolku trošta. Zatori tedej se sklene, de on tiga na more damiselt, de negov trplene bo zdej skori en konc imel, al de on zdajc bo v nebesa peršu, al de on na vekomej tukaj več časti bo imov. Nak nak, neč takiga, kar bi njemo en trošt mogel pernest, sna more damiselt. Inu aku bi njemo lih morebiti ena taka troštluva beseda al misu peršla, tok je vender bla zdajc od te naizgruntane bridkust negove duše toku požrta glih koker ena kapla sladke vode, kader v to grenku murje pade. Ni to tudi tedej en revni stan, ni to tedej ena taka edinšna, katira vsa človeška moč preseže? Zatori damisli si, koker keb on tebe toku nagovoru: „O moj otrok! Vzemi si k srcu saj enmalu ta naredinšniši stan, v katirmo se jest znajdem, odpri saj toje srce inu perpusti moja revšna taistu predreti. Jest sim tok globoku v murje te bridkust pogrozen, de jest v timo nobenga dno na morem najdti. Jest visim tukej med nebam inu zemla inu sim zapušen od nebes inu zemle, moje telu iz smrtjo rina ob vsakimo blisku inu moja duša, ta je žalostna noter do smrt. Inu vse le-tu trpim jest zavol tebe, deb jest podražu, tudi kej zavol mene trpeti. Ti pak si meni tok nazvest, de keb jest tebe vselej na potroštu, tok ti kmal od mene bejžiš inu išeš toj trošt v teh stvareh. Je le-tu tedej prov, de jest, toj Bog, ta narveči bridkust trpim inu očeš cel obene žalost, temuč zgol vesele imeti?“

II. Tukej bi morebit eden mislu, ta križan Kristus je morebit soje matere inu perjatlu vas trošt imov, kir on namerč je vidu, kaj za enu persrčnu usmilene le-ti iz nim imajo. Le-tu pak tudi njemo ni bil obeden trošt, kir to usmilene te matere inu teh znancu je njemo njegova žalost le gmiralu.

[631]

Posluši od tiga negove lestne besede, katire je on enkrat k sveti Brigiti govoru: „Kader sim jest v takih bolečinah visu, takrat sem jest včas moje oči gor odpru inu sem vidu moja mati jokajoča stati. Le-te glava je bla polna bridkust, le-te glidi ukamnel inu bledi ratal inu le-te bolečina inu grenkust je mene bel križala koker moja lestna bolečina. Jest sem vidu tudi moje perjatle v narveči težav tam stati, katerih nekateri so skori cviblal, nekateri pak so v te vir

ustal, akulih so oni sivnu zlo zmamlen bli. Poglej, take reči sem jest, toj Stvarnik, trpu inu le-tu obeden na obrajta. Zatori se jest pred tabo pertožem, deb ti preudaru, kaj sem jest trpu inu kaj bo meni za le-tu povrnenu.“ Od tiga je tudi Marija k svet Brigiti toku govarila: „Kader je mene moj sin iz bridkustjo obdana vidu, takrat je on bil od moje žalost tok zlo na novu martran, de zavol moje žalost te bolečine negovih ran tok rekoč sa ble zamašene. Jnu kader je on tudi dol pogledu na soje objokane perjatle, takrat je presegla ta žalost, katira je on zavol žalost sojih perjatlu prejev, vsa bridkust inu težava, katira je on tok dober na sojim teles koker v sojmu srcu pretrpu, zakaj on je njeh lubu cel persrčnu.“ Iz tiga dojga pričvajna zastopš ti, koku de to zvestu srce Kristusa ne samu obenga trošta, temuč veliku veči bridkust iz tiga obmilvajna soje matere inu teh perjatlu je občutu. Ja, de njemo to usmilene negovih perjatlu je več težava delalu koker njegova lestna martra. To more ja gvišnu enu zvestu srce biti, katiru ena več bolečina občuti iz enga druzga mejhniga usmilena koker iz sojga lestniga nazapopadenga trplejna. Kader je tudi k timo narvikšimo zapušejnu Kristusovmo to srčnu usmilene, katiru je on iz sojim perjatelm imov, zravn perstopil, o Bog od nebes, kaj je to mogel za ena srčna žalost biti! Le-tu pak še ni blu vse, dokler Kristus je imov ne samu usmilene iz sojim znanc, temuč tudi iz vsem taistem, katir sa negovga imena volo kedej kej bodo trpel. Zatori njemo takrat ni blu dergač, koker keb on iz tem z martrnikem ranen, strgan, žgan inu umorjen bil, koker keb on iz tem spoznuvavcem te s. vire lakata, žeja, vročina, mrez, gajžle, pregajnane inu vse peze trpu,

[632]

koker keb on iz vsem eržalenim, revnim, bovnim, ubogim inu pregajnanim vse njeh bridkust, edinšna, bolezen, sromaštu inu kervice bil prestav. Iz ena beseda, vsa edinšna, katira na timo svietu sa negovga imena vola bo za pretrpet, le-tu je on trpu takrat vse skupi v sojim src inu le-tu vse je njega bel martral koker negov lesten križ, žebli, trne, rane inu martre.

III. Kader je še Jezus v en tak nadapovedan žalost inu edinšen se znajdu, takrat njemo ni blu mogoče se dalej noter držat, temuč je mogu le-tu pred celim svietam sojmo nebeškimo Očeto tožt. Le-tu pertožejne popiše svet Mateuš toku: Inu ob te deveti uri je

Jezus glasnu zavpov inu je reku: „Eli, Eli, lamma sabathani?“ To je: „Moj Bog, moj Bug, zakaj si ti mene zapustu?“ Namerč on je te besede govoru ne tihu sam sboj, temuč deb ves voln sviet šlišat imov, zatori je on glasnu zavpov, inu scer ob taistmo času, kader je Jezus že skori vsa soja kri preliv inu kje tri ure živ na križu visu, koker to rezodejne priča je. Tok je on od velike težave sojga srca inu zavol nazmasne grenkust soje martre ta glas zajev cel iz dno sojih prs inu iz povzigneno glavo, pruti nebesam obrnenim očmi, iz bledem žnabel inu iz krvavim jezikam je on zavpov, rekoč: „Moj Bug, moj Bug, zakaj si ti mene zapustu?“ Dokler iz Božiga navižajna je vstala ta naturalska kraft v sojmo lestnimo djajno inu od Boga njemo obena posebna moč ni bla dana, temuč on je bil vsem martram inu trplejnu podvržen. Zatori je govoru Jezus te besede v peršon tiga človestva, kir Bug je njemo odtejgnu obvarvajne inu je pustu njega v bolečinah inu martrah brez pomanšajna teh marter inu brez nazajdržajna tiga trplejna. Le-te besede je Jezus govoru, deb mi iz tiga spoznal, koku je nas ta Gospud za lub imov, katir je tok velika martra za nas trpu. Dokler njemo ni bil nobeden poseben trošt dan, koker se je tem martrnikam v njeh trplejnu inu bolečinah dostkrat zgodil. O kaj za ena srčna žalost je imela tukej ta eržalena mati, kader ona sojga sinu tok

[633]

milu zavpit [je] slišala. O čudne besede! O gvišnu strašne besede! O besede, katire nebu inu zemla, angele inu ludi v narveči zavzetnost postav. Tukej ima tiga človeka čeznaturalska vira upravt, deb on virvu, de se je zgodit mogel, kar ne ta pamet ne ta natura zapopast zamore. De se en človk čez tiga druzga pertož, ni neč novga, de se eden sam čez se pertož, tudi ni neč novga, de se pak Bug čez Buga inu ta Sin Božji čez Boga, tiga Očeta, pertož, le-tu je ena tok vsoka skrivnost, katira se komej dapovedat zamore. O koku je bla ta duša Kristusova takrat iz tulkajm težavam obdana, o koku je negovu srce takrat iz tok velika bridkustjo blu napovnenu! Ja, ta ubogi Jezus je bil takrat zunej inu znotrej tok poln žalost inu edinšne, de on ni vedu, kaj začet. On je bil od Boga inu teh ludi inu od vseh občutlivih inu naobčutlivih stvar tok zlo zapušen, de negovu slabu človestvu je skor mogel pogint. Zatori se on ni mogu dalej obdržat, temuč je bil tok rekoč persilen pruti Bogu se pertožt, rekoč: „Moj Bug, moj Bug,

zakaj si ti mene zapustu?“ Koker bil on rekov: „O večni Oča! Kaj kul sem jest nek sturu, de si ti tok trd inu nausmilen pruti men? Koku sem se jest tebi zadovžu, de se ti od mene obrneš, koker deb ti mene na bil nikol poznov? O moj Oča! Koku si ti mene cel tok zlo zapustu? Ti vidiš, de jest tukej na timo križu tulkaj grozovitnih marter trpim, de timo narmočnejšimo človeko na blu mogoče trpeti, inu vender ti mene tok zlo zapustiš, de ti meni tudi tiga narmajnšiga trošta na dadeliš. Ja, kar je še več, ti zliješ vsa toja jeza čez mene revniga vun, koker keb jest toj narhujši sovražnik inu ta narveči grešnik celga svieta bil. O narusmileniši Oča! Nehej tedej že enkrat nad mano se mašvat, jenej že toj srd nad mano izlivat, dokler ti ja vidš, de moj slabust na obena viža ni mogoče to trplejne dalej prenest. O moj Oča! Dej meni saj le ena kapla tojga Božiga trošta, deb jest te smrtne težave prenest zamogu.“ Toku je prosu inu se pertožu ta ubogi zapušen Kristus.

[634]

Pak ta stogoten Oča ni njemo nobene pomuč skazu, temuč je pustu to ubogu človestvu na križu klicat, dokler de je le-tu soja duša gor dalu. Inu le-tu ne, kir on čez sojga lubga Sinu je stogoten bil, temuč kir naše pregrehe ena tok grozovitna štrafenga so zaslužil. Zatori se Kristus po vse pravic čez nas pertožt zamore, rekoč: „O grešnik, v kaj za en trplejne ti mene perpravš! O koku grenke inu zuprne so meni toje hudobije! Keb ti neč na bil pregrešu, tok bi jest nigdar v to grenku murje na bil peršu, zdej pak si ti mene čez glavo noter pogrozu. Ti nimaš menti, de jest za drugih ludi grehe le-tu trpim, zakaj jest trpim samu zate, dokler glih koker jest zdej zate tok skrbim, koker kob ti sam na svieto bil, toku sim jest tudi trpu, koker kob ti sam bil grešiv. Brez prenehajna si ti bil meni v mislah, brez prenehajna sem jest mislu na toje grehe, katir so meni več bolečina delal koker ta grenka smrt, katira jest morem trpet. Inu ti nočeš še zdej nobenga usmilena z mano imeti, ja, ti še nečeš nehat grešiti.“

IV. Zdej očmo mi uržah tiga preudart, zakaj se je Kristus čez sojga Očeta pertožu, kir on vender sicer iz ta narveči potrpežlivostjo je trpu. Zakaj na bere se v negovmo celmo trplejnu, deb se on pruti ktirmo bil pertožu koker samu čez tiga služabnika, katir je njega na ubrez udaru, katiru pertožejne pak se ni brez posebne skrivnost

zgodilu. Scer to nadovžnu Jagne sojih ust ni gor odprlu, čez ktirga se pertožt, koker čez sojga Očeta. Te Judje so ujel njega v vrtu, Anas je ukazu nega na obrez udart, Kajfas je njega obdovžu te smrt vredniga, Herodes je njega zašpotovu koker enga norca, Pilatus ga je obsodu h križu, te rabeln so ga gajžlal, kronal inu križal, te vikši fari so klel inu zašpotval njega. Iz ena beseda,

[635]

en slehern je njemo vse hudu sturu, kar je le mogu inu otu, vender se ni pertožu ta potrpežlivi Jezus čez obenga, temuč je movču k vsemo timo zašpotvajnu, koker keb on vsega hudga kriv biv. Kader je on pak že umrti imov, [takrat] se on pertož čez sojga Očeta inu zavpije iz glasnim besedam, deb vse ludje šlišat inu zravn zastopt imel, de negov človestvu samu trpi inu cel obene pomuč od bogstva nima. Dokler kir on je skupi prav Bog inu prav človk bil, tok blu dost ludi mnilu, koker tudi še današni dan njih dosti menjo, Kristus je soja martra lohku trpet zamogu, kir ta človeška natura od tiga bogstva je potrjena bla. Deb tedej nobeden le-tiga na imov miselt, temuč trdnu virvat, de negovu človestvu brez ene pomuč je trpelu inu vse bolečine prov da živga občutilu, zatori je on otu kmal od začetka sojga trplejna krvav put potit inu h koncu taistga iz glasna štima vun klicat, de on od bogstva je popolnama zapušen bil. Je scer resničnu, de to bogstvu je ta človeška natura per živlenu uhranila, scer bil Kristus od naizmirjene bolečine skori ob vsakimo blisku ene nagle smrt umret mogu. To pak timo slabmo človestvu ni h troštu služilu, temuč je le blu tulkaj bridkejš, dokler kob le-tu poprej blu umrlu, tok timo na blu potrebnu tulkaj trpet. Kir pak je le-ta ob vsakimo blisku iz smrtjo rinalu, inu vender ni umret mogel, tok timo revnimo človestvu ni oben več trošt bil koker enimo ubogimo grešniko, katir podnev inu ponoč na gavgah visi, inu vender na more umreti, koker kul rad bi on otu umret, deb le tiga trplejna en konc bil. Inu ti, o brumni kristjan, imej tudi usmilene iz tojim tok zlo zapušenim Izveličarjam inu rec k negovmo troštu, rekoč.

Molitov k čast te četrte besede Kristusove

O med vsem naržalostniši Jezu! Jest upovm tebe te četrte besede, katira si ti na križu govoru, kader se ti v velik bridkust tojga srca iz

vsa močjo k tojmo Očeto si zavpov: „Moj Bog, moj Bog, zakaj si ti mene zapustu?“ Pomisel, o dobrotlovi Jezus,

[636]

v kaj za enimo nadložnimo stanu si ti takrat bil, spovni se, koku globok si ti iz duša inu telesam v timo naizgruntanmo murju te bridkust pogrozen ležu, kader si ti iz objokanmi očmi inu milim glasam te zavzetne besede vun zrekov: „Moj Bog, moj Bug, zakaj si ti mene zapustu?“ O gorje te velike težave toje duše! O ti naržalostniši Jezu, koku si ti nek tok zlo od Boga inu ludi zapušen bil inu nisi od obenga ta narmajnši pomuč al trošta prejev! Ti si visu na križu v takih vnajnih inu notrajnih bolečinah inu toja duša je bla tok napovnena iz temnica inu straham te smrt, de ni vedla, kam se obrnt. Toj oča te ni otu ušlišat, te angeli niso smel tebi pomagat, te ludje te niso mogel potroštat inu ti sam nisi mogu tebi ne ene pomuč ne svieta dati, zatori si ti prestav en tak revn stan, katir vse stvarjene srca bil mogu zadušt. Ta tožba, katira si ti k tojmo očeto sturu, skaže toje naizgruntanu zapušejne, inu te sovze, katire si ti preliv, skažejo ta narveči potreba toje duše. O ti uboga zapušena duša mojga Jezusa, koku si ti vender le-ta naizmirjena bridkust mogla prenest? O ti slaba zmartrana natura mojga Jezusa, koku si ti vender le-ta naprenesena teža prenest zamogla? O zapušena duša! O stiskanu srce! O zmartrana natura Jezusa Kristusa, kdu je vas v timo zapušejno uhranu? Vi ste na križu take grenkust pili, de kob vsa grenkota tiga murja v enimo glažku bla, tok bi le-ta skor naizkončna grenkust pruti te vaši le zgol sledka naprej peršla. Tok more ja vsa angelska inu človeška pamet v premišluvajn tiga vašiga grenkiga kelha ostrmet inu cel natur ned le-tem se gravžat. Le-tiga tojga zavzetniga stanu upovm jest tebe, deb ti mene saj nigdar v ena cagavitnast pustu pasti. Pomisel, koku je ta težava toje dušu tulkaj grenkih sovza iz tojih oči zgnala. Pomisel,

[637]

koku persrčnu inu lubezniv si ti k tojmo očeto za pomajnšane tiga notrenga križa klicu, vender on tebe ni otu ušlišat, temuč je pustu tebe noter da te zadne sape tojga živlena v timo notrajnimo inu vnajnimo križu tečat. Kir ti tedej le-to za moja vola le-tu nargrenkejši zapušejne se mogu prestat, tok prosem jest tebe skuz taistu, deb tebi dapadlu, mene na večnu zapustiti. Jest prosem tebe

skuz te ubilne prelite sovze, jest prosem skuz to tulkajnu milu zdihvajne, jest prosem tebe skuz te nargrenkejši, naredinšniš inu narbridkejši zapušejne, katiru je tebi toj lestni oča poslu, deb ti otu mene na mojmo zadnimo koncu ne zapustit. Aku ti mene, o Jezu, zapustiš, tok sim jest zagvišnu zapušen inu bom na vekomej zapušen ostov. Zatori prosem jest skuz toje edinšnu zapušejne, de ti mene na zapustiš, tudi v takmo strašnimo zapušejnu od tiga svieta ločt na pustiš. Amen.

V. Per te tožbe Kristusu preudar tudi, koku žalostnu je on le-ta opravu inu koku milu je on taista sojmo Očeto naprej dapernesu. Dokler on je zavpov ne samu iz milim glasam, temuč tudi iz objokanmi očmi, deb negov oča otov se vender čez njega usmilt, koker le-tu s. Pavl iz zložnim besedam spričuje, rekoč: On je ob teh dneh sojga mesa[121] molu inu jokajoča prošna iz močnim vpetjam inu sovzam ofru k timo, katir nega od te smrt zamogu izveličanga striti, inu je tudi po soj vrednost ušlišan bil. Zamirki koku s. Pavl tulkaj lepu popiše, koku je ta ubogi Kristus soja molitu inu sovzna prošna iz močnim vpetjam inu gorkim sovzam sojmo očeto naprej pernesu inu gor ofru, deb on njega ušlišat imov. Zavoltiga damisli si, koku je blu milu gledat, de ta tok častitlovi inu vsok moder mož na križu viseoč glih koker en otrok se je tok milu zlo joku, de so njemo te sovze s curkam po licah dol tekle. Zagvišnu njemo se je moglu sila hudu goditi, sicer bi se on sojmo spoštenmo moštvu na bil tok zlo zuper postavu, deb se on bil joku. Kir pak on tok rekoč v naizkončnimo tega telesa inu te duše trplejnu je tam visu,

[638]

tok njemo ni blu mogoče te sovze noter držat. Koku bogatu pak ti menš, de je on joku, inu kolku sovza menš ti, hje on preliv? Mi imamo pričvajne iz resničniga rezodejna, de Kristus v sojmo živlenju dvainušedeset tavžent inu dvejstu sovza je preliv. Od teh je on scer več dev v soj mladost, pak vender tudi neč mejn v sojmo trplejnu, posebnu na svetmu križu, preliv. Dokler kolku sovz menš ti, de on v te tri ure trpeoči temi, kader on od nobenga ni mogu viden biti, koker tudi v timo negovmo milmo klagvajnu, katiru je blu kmal po te tem, je preliv? Kir on na obena druga viža se ni mogu potroštat inu kir njemo to srce od obivnih sovza je otel se rezpočt, zatori je on mogu taistimo skuz to jokajne enmalu lufta

dati. Le-te sovze so zravn te krvi Kristusove to narimenitniši djane, plačilu našga odrešejna, inu glih koker mi iz to sveto krvjo smo očišen, toku smo mi iz le-tem sovzam opran bli. Nekateri pak, katir so per timo križu stal, kader so oni Jezusa šlišal k Bogu se pertožt, rekočiga: „Eli, Eli, lama sabathani?“, to je: „Moj Bug, moj Bug, zakaj si ti mene zapustu?“, so djali: „On Elija kliče.“ Koker s. Hironimus prav, tok sa le-te Pilatušu služabnik, katir sa bli ajdje inu ta grska špraha niso nastopil, zatori so oni djal, koker s. Joanes zamirka na 19c: „Pustite, mi očmo vidti, al Elias pride inu nega dol vzame.“

Ta enainudevedeseta postava
Od te pete inu šeste besede Kristusove

I. Ta peta beseda, katira je ta križan Kristus govoru, je bla le-ta: „Jest sem žejn.“ Katira je on pov firtelca ure po treh urah govoru inu iz le-ta soja sivna žeja tožu. Dokler potem kader je Jezus vidu, de je že blu vse dopernesenu, kar je od njega pisan blu, de bi se Pismu dapovnilu, je on reku: „Jest sim žejn.“ Le-tiga pak ni obeden čud, dokler on je že tulkajn krvi preliv, de skor je namogoče blu, deb

[639]

ja on še ena kapla v sojmo truplu več mogu imet. Tok je on tudi iz sojih krvavih oči tulkaj sovza preliv, de koker David prav, vsa negova kraft se je posušila koker ena suha čpina. On je tudi na Olski gori inu v timo križajnu tulkaj potu putiv, de obene mokrote več v njemo ni blu. Iz le-teh inu drugih uržahu je postala v timo dobrutlovimo Gospudo ena taka žeja, kakršna obeden človk je kedej trpu. Negov s. jezk se je njemo popolnama posušu, negov žnabli so njemo skor popokal od suhote, negov želodc je znotri bil cel sežgan inu vse negovu usrčje je blu brez mokrote. Kar on tedej ta cel popreden čas sojga trplejna je zamovču, tudi se ni k obenimo človeko zavol žeje pertožu, to on na more zdej, tok rekoč v timo zadnimo cugu sojga živlejna nazaj držat, temuč deb ves voln sviet vedti inu spoznat imov, de on tudi ta martra te žeje je pretrpu inu v le-teh negovih smrtnih težavah nega bel koker kedej enga človeka je žejlu, zatori je on glasnu klicu, deb vsi ukol stoječi šlišat zamogel: „Mene žej, mene žej!“ Zagvišnu je mogla le-ta žeja timo dobrutlovimo Gospudo čez vsa masa grenka biti, kir vener čez dost drugih hujših bolečin bse bil mogu tožt. Negova s. glava je bla povna trnu inu on ni djal, ah, keb saj ktir se znajdu, katir bi meni le-te trne vun potegnu. Negove s. roke inu noge sa ble iz tem debelim žebel perbite inu on ni djal, ah, keb mene saj ktir od teh debelih žeblu odrešu. Negovu celu truplu je blu povnu ran inu bolečine inu on ni djal, keb meni saj ktir moje rane požavbu. Iz ena beseda, on

je bil tok povn trplejna inu bolečine, de on te tri ure na križu na bil imov zadost časa vse potožt, vender je on pretrpu vse le-to z movčajnam, samu ta žeja on ni mogu prenest, temuč se je tok milu potožu, rekoč: „Jest sim žejn.“ Koker biv on otu rečti: „O keb saj ktir bil, katir bi meni en tronk vode podav, moja grenka žeja enmalu ugasent. Jest na pogirjem ne vina ne vola, veliku mejn

[640]

mandelnu mlek al ena druga posebna pjača, akulih jest take v moj narveči potreb sim narbel potreben, temuč le prosem ponižnu za en sam glažk mrzle vode. Ah, vi lubi ludje, na odpovejte meni saj le-ta človeška lubezen, kir jest sim le-te tok zlo potreben! Zakaj aku jest en tronk vode na dobim, tok morem jest ja od žeje umret. O vi človeške srca, imejte saj zdej usmilene z mano, ubogim križanim možam! Vi ja sami vidte, de sim se jest cel posušu koker ena suha čepina, inu de zavol tulkaj prelite krvi v mojmo celmo usrčjo obene mokrote več ni, zatori nej grede le eden kje inu da meni za Božja vola en tronk vode.“ O kršanski človk! Komu bi enu taku milu klagvajne k srcu na šlu? Koku je nek mogoče, de se tudi en sam človk ni znajdu, katir bse čez tiga bogiga bil usmilu? O s. Joanes, koku je to, de ti tojmo Mojstro k pomuč na prideš? O srčnu zvesta Magdalena, od kod to pride, de ti tojmo izvolenmo lubmo en tronk vode na perneseš? Ti si ja zamogla tiga glavarja prosti, deb on tebi otu pervolt, timo ubogimo križanmo v le-ti negov posleden potreb en tronk podati, morebiti bil on tebi perpustu. Zagvišnu nad le-tem se je močnu začudt inu toku miselt, Bog je toku navižu, deb obeden na mogu rečti, njegov ubogi Sin je to narmejn en sam trošt v sojmo trplejnu imov, zatori misel, koker bi on tebe toku nagovoru: „Moj otrok, al ti tudi imaš usmilene z mano? Keb ti takrat priča bil, bi le-ti na otu en tronk tojim ustam pertrgat inu meni dat? Poglej, le-ta lubezen znaš ti meni še skazat, aku ti očeš meni zvest biti. Dokler aku ti tebi en tronk pertrgaš inu meni k čast moje žeje gor ofraš, le-tu jest gor vzamem ramn iz taka zahvala, koker keb ti meni na križu en dober tronk vina bil pomolu. Aku pak ti tega nigdar striti nočeš, tok si ti ramnu tok nausmilen pruti meni, koker sa moj sovražniki bli, kir ti meni iz nim vred le-ta tok luba služba dol udarš.“

II. Kader tedej je naš sladki Izveličar soja žeja tok
[641]
jamrnu obtožu, kaj se tebi zdi, de so te ukol stoječi sturil? Je njemo ja eden al ta drugi en tronk vina k ohladenu negovga oročga srca podav? Ah, jest se šajham povedat, kir je cel čez vsa perrojena človeška spodobnost, dokler ta človeška natura je toku ušafana, de ona enimo zapušenmo v velik potreb neč na more dol udart. Ja, keb eden sojga zuprnika na enimo rošu vidu pečt inu šlišu nega, ena kapla vode prosti, tok bi njemo na mogu dol udart. Stril so pak le-ti načloveški tirani timo ubogimo križanmo Kristuso, katir njim soje žive dni neč žalga ni sturu, taistu kar obeden človk sojmo narhujšimo sovražniko biv sturu. Kader so oni njega v le-teh negovih naizkončnih bolečinah tok pohlevnu šlišal prosti, deb oni otel njemo saj zavol Boga k pohladenu negovga jezika v le-teh negovih smrtnih težavah le en glažk vode podat, na ta ponižna prošna so oni njemo odpovedal ne samu voda, temuč iz hudičove togote so oni umočil ena goba v posod, povn jesha, katirga so oni vselej per teh križanh špogal, njim ta kri iz le-tem obstanovit, deb oni tulkaj dalej v timo martrajnu živel inu tulkaj počasniš umret mogel. Potem pak, koker nekateri pišejo inu tudi David že naprej prerokovu, so oni umočil taista goba v en posod, povn žovca, so jo pervezal inu nateknil na en trst, kir oni niso mogel iz roko da ust doseč, jo je eden njemo k ustam podav, deb le-ta žejni Kristus iz le-te srku inu pil inu toku ta žeja utalažu. Eni pišejo, tam je stala ena posoda, povna jesha iz žovcam zmešan, katira so Pilatušu služabniki iz sabo pernesel, deb le-tem piti dal, katire so oni križal, inu scer iz tiga uržaha, deb taki tulkaj popred umrl inu njem treba na blu, te križane predovg vahtat. Tud nekateri pravjo, de jesih stri v enimo križanmo človeko ena hitriši smrt. Timo pak nej bo, koker oče, iz enga al druzga uržaha, ubedoje je namenenu k večimo trplejnu inu hujši smrt. Te drugi služabniki Pilatušu pak so djali k timo, katir je timo Gospudo jesh podav: „Kaj očeš ti njemo pomagat, deb on kmal umru? Pusti, mi očmo vidti, al Elias pride inu njemo
[642]
pomaga.“ On pak je djal: „Pustite mo dati, mi očmo vender prov vidti, al bo njega Elias od križa dol vzev inu odrešu.“ Tukej zamirki, o kristjan, ta velika lubezen tojga Odrešenika, katir v soj vroč žej iz

jesham inu žovcam je bil napojen. To je bla ta zadna pjača, katira je ta nadovžni Jezus sturu, kader je on otu od tiga svieta jeti, inu je mogu njegov jezk tudi trpet s pokušajnam te grenke pjače. O kaj za enu veliku usmilejne je tam imela ta mati Jezusa, ktira je sojga lubga sinu šlišala od velike žeje zavpit inu zajamrat, mo pak ni mogla pomagat! Ona je tudi dober vedla, de negov sovražnik njemo neč doberga so dal. Telesnu je Jezusa žejlu, pak veliku bel je njega tudi žejlu po tem človeškim izveličajnu. O narvikši nausmilene! O našlišana grozovitnost! Je tudi to ena pjača za enga bovniga človeka, je tedej to ena kraftna arcnija, katira bi enimo umrjočimo imela dana biti? O tiranstvu, ktiru iz obenim besedam ni za popisat! O vi nausmileni peklenski pse, koku morte vi vender timo ubogimo križanmo možu, katir vas soje žive dni ni eržalu, v le-ti negov zadni potreb tok togoten biti? Aku vi njemo tudi vode nočte dati, zakaj daste vi njemo jesh inu žovc? Ah, koku je srce bolelu tiga ubogiga umrjočiga Kristusa! Ah, Bog, koku je šlu njemo le-tu nausmilene, ja, veliku bel to zasramvajne, tok globok k srcu! Dokler takrat je on vidu, de on ni tok dober čislan bil koker en pes, katirmo se vender v negov žej ena skleda vode kje postav. Zatori je on vender tok globok iz srca zdihnu, de on tudi timo narvikšimo Bogu to očetovu srce je predru. Pak vender, koker kul je njemo to hudo djal, vender se ni branu te od hudičove navošlivost grenku sturjene pjače, temuč je srku tok dovgu iz te gobe, dokler je on kej dobit mogu. O al ni to ena suha

[643]

žeja, katira tiga umrjočiga Kristusa pov firtelca ure pred negova smrtja namest ene kraftne al perlnove vode žovc inu jesih piti persil? O žovc! O jesih! O grenka pjača, zrave ludi ti moreš striti bovne! Ah, koku je njemo ta zuprna, ja, skor sterpena pjača ne samu ena grenka žmaht v ustih, temuč tudi velike bolečine v truplu ubodila, dokler negov znotrejni glidi sa bli vse skupi ranen, vnet inu skupi skrčen. Kader pak ta vojster jesih inu ta grenki žovc k le-tem ranenim glidam so pertiseln, tok znaš ti lohku sklent, kaj za en pečejne, bodejne inu hlistajne so ubodil. Toku je bla skuz le-te bolečine ta natura Kristusova še bel uslabena inu te smrtne težave so rinle tulkaj bel k srcu. Tukej si ti damisel zupet, koker keb ta ubogi Kristus k tebi toku govoru: „Moj otrok, al tebi moja edinšna še na gre k srcu? Ja, se ti na jeziš čez le-te

nausmilene rabelske hlapce, katir so meni le-ta narpotrebniš lubezen odpovedal inu namest vode žovc inu jesih piti dal? Al ti na menš, de jest prov strim, de jest njem večnu v poklu v njeh narveči žej žovc inu jesh pustim podat? O kulkukrat striš ti meni toku, kir ti ne samu včas toj žej cel na pertrgaš, temuč nekater nazmasen glaž vina al vola iz golga poželejna brez vse potrebe, ja, iz gole požrešnost piješ. Kulkerkrat pak ti le-tu brez pamet enga uržaha striš, tulkaj glažu žovca inu jesha podaš ti meni v moj žej."

Prošna k čast te pete besede Kristusove

O narzapušeneši Jezu! Jest upovm tebe te pete besede, katira si ti na križu govoru, kader si ti iz tok jamrnim inu milim glasam toja nargrenkejši žeja celmo svieto tožu, rekoč: „Mene žej." O peč ena čudna, gvišnu ena skrivnost povna beseda, de ti med vsem tojim strašnim trplejnam se samu čez toja žeja tožiš inu med vsem martram od te samu ledkvan biti pogirješ. O koku goreča, o koku naprenesena je

[644]

mogla tebi tedej le-ta žeja biti, de ti taiste nisi mogu zamovčat, kir ti si vender vedu, de tebi taiste na bojo ugasil. O vi žejne usta mojga Izveličarja, jest vas počastim inu se vam prov iz srca zahvalim, de ste vi zavol mene tok grenka žeja trpet otele. O ti suhu grl mojga Izveličarja, jest pozravm tebe inu se tebi iz srca zahvalim, de si ti zavol mene taka suhota otel prestat. O ti suhi jezk mojga Izveličarja, jest te pozravm inu se tebi ponižnu zahvalim, de si ti taka suša zavol mene otu pretrpet. O ti sežganu usrčje mojga Izveličarja, jest te pozravm inu se tebi iz srca zahvalm, de si ti zavol mene taka vročina otel prenest. O dobrutlovi Jezu, jest te pozravm inu se tebi iz srca zahvalm za ta telesna inu duhovna žeja, katira si ti zavol mene radavolnu gor vzev. Ah, koku je blu tu milu gledat, de si ti ena taka čeznaturalska žeja trpet mogu! Ah, koku je blu žalostnu pošlušat, kader si ti tok perjaznu klicu: „Mene žej!" Ah, koku je blu jamrnu gledat, de med tulkaj tavžent ludmi ni blu enga samga, katir bil tebi en tronk vode podav! Pak narusmilenš je blu gledat, de te peklenski hudobenk namest vode so tebi jesh inu

žovc za piti dal. O srditu tiranstvu, o načlovešku nausmilene! Je tedej žovc inu jesh za enga umrjočiga človeka? Kaj tedej ta žlahtni sin Marije ni tulkaj usmilena vreden, deb njemo na negov smrtni postel ena kapla vode k ohladenu negovga vročga srca se podal? O ti ubogi inu zapušen Jezu, koku si ti tok zlo zasramvan inu od celga sveta zaničvan! O deb jest taistikrat biv mogu v toje srce vidti inu spoznat, koku je tebi le-tu vse damišlenu zaničvajne inu zapušejne tulkaj težku djal! Ah, kdu bil mogu brez sovza gledat, kader so tebi žovc inu jesh k ustem držal inu kader si ti taistga tulkaj pogirk iz te gobe srku! Ah, ah, te zuprne pjače, koku ste vi to ranenu osrčje tok zlo martral. O žejni Jezus, koku se ti meni smilš zavol toje edinšne inu koku mene srce

[647]

boli,[122] de ti v narveči žej žovc inu jesih piti moreš! O keb jest pričujoč bil, jest bil otu na vsa viža jeskat, tebi en tronk dobt inu toja grenka žeja ugasent. Pole, moje sovze ofram jest tebi k ohladejnu tojga jezika inu moje srčnu usmilene k moči tojga srca. Jest se tebi zahvalm za toja sivna žeja, katira si ti zame prestav, inu za ta žovc inu jesh, katirga si ti pil. Le-tu vse ofram jest tebi inu skuz le-tu vse prosem jest tebe, de ti meni odpustiš moje tulkajne težke grehe, katire jest iz preubivnim inu cerklivim špižam inu petjam sem dapernesu. Ah, dadeli meni gnada, mene pred le-ta vsakdajna hudoba varvat inu v pertrgan te jedi inu pjače po tojmo eksempelno se zadržat. Amen.

III. Kader je že Kristus ta žovc inu jesh pokusu, tedej se je perkazala, pričuje s. Brigite rezodejne, ta smrtna farba v taistih krajih, v katirh se le-ta za kri vidti mogla.[123] Te čelust sa visel na zobeh, ta nos je ratu cel špičast inu trebeh po vse sciran mokrot se mo je noter udru. Iz teh znamnu je vidu tedej ta istradan Kristus dober, de on na more več dalej živet, soja smrt oznant inu njem lohka noč rečti, rekoč: „Vse je dopernesenu.“ Koker bil on otu rečti: „Zdej mojga živlena ni obenga vupajna več, zakaj jest že videm, de jest umret morem. Moja moč dol jemle, mojih pet počutku so uslabel, moja podoba se spremnuje inu te smrtne težave perhajajo meni k vsem glidem noter. Ah, dopernesenu je! Ah, moje živlene je preč inu ta zaden pogled mojih oči je pred durmi. Kir se jest tedej zdej ločt morem, tok rečem jest vsem ludem lohka noč!, posebnu pak

pravim jest tebi, moj otrok, lohku noč! inu govarim k tebi le-te zadne besede: Vse je dopernesenu. Jest sem vse sturu inu trpu, kar sem jest imov inu mogu strit inu trpet, inu le-tu vse sim jest iz taka majnga sturu, koker keb jest samu zate bil sturu. Zatori imaš ti tudi v tak majng gor vzeti k srcu, kaj je le-tu za en velik čudež, de jest, ta

[648]

narvikši Bog, zate koker mojga narhujšiga zuprnika iz narvikši lubezenjo inu potrpežlivostjo tok veliku težke reči sem sturu inu trpu. Iz lubezen pruti tebi inu zavol tojga izveličana sem jest nebesa zapustu inu sim na ta sviet peršu. Tebi k lubezen inu za tojga izveličana vola sem jest živu v narvečimo uboštvo, ponižnost inu zaničvajnu, tebi k lubezen sem jest tulkaj trpu, de jest vsega povedat na morem. Jest sem bil preklinan koker ta narporedniš coprnsk glavar, jest sim martran koker ta narporedniš rezbojnk, ja, z mano so delal, koker keb jest ta hudoben hudič v človeškmo mesu bil. Dokler keb ta vikši Lucifer tukej na mojmo križu visu, tok na mogel njemo več žalga striti, koker so z mano delal. Tok povej tedej meni, kaj biv jest še več imov striti al trpet imov, tok očem jest še striti inu trpeti. Ja, aku iz le-tem mojim trplejnam še ni zadost, tok očem jest še enkrat za te samga trpet, kar sem jest za vse ludi skupi trpu. Zdej pomisel, al ti tudi enga takeg[?]a perjatla na zemli imaš, koker sim jest. Praši tojga lestniga očeta inu mater, praši toja žena inu otroke, praši tojga narbolšga perjatla, ktirga ti na celmo svieto imaš, al bi on to zate otel striti, kar jest zate strim. Keb ti to živlene bil zapadu inu bi imov križan biti, koker jest tukej križan visim, se le bo ktir od tojih perjatlu zate križat pustu? Kir tedej toj narbulši perjatel tega na stril, kar sem jest zate sturu inu še enkrat striti perpravlen sim, zakaj ti na lubš mene bel koker le-te? Ja, zakaj lubš ti le-te tedej bel koker mene? Ti jeh ja toku lubš, de ti tojim ustam pertrgaš inu njim daš. Meni pak na striš ti tulkaj, deb ti meni ena meruca kruha al en požirk vode pertrgu inu meni gor ofru. Ti ja toku za lub imaš, de ti tudi cela nuč iz nim se pogovarjaš inu njim kratki čas delaš, iz mano pak ti nočeš zvečer

[649]

ene pov ure v s. molitov govort, kir ti vender veš, koku močnu meni dapade. Ti jeh ja toku lubš, de ti v oročin inu mrazu, v lakot

inu žej njim služiš, aku ti njem le veš en dapadajne striti, meni pak ti nočeš to narmajnši del te pokure k lubezen opravt, akulih jest tebi za trdnu oblubem enu večnu plačil v nebesih zatu dati. Al ti tega na miselš, de jest tebi v toj smrt le-tu iz jeza bom naprej vrgu inu tebe koker enga nazvestiga perjatla zavrgu? Dokler keb ti enimo drugimo bil to sturu inu on bil tebi tok nahvaležen, koker sti meni, bi le ti njemo na odpovedu vsa perjaznost inu njega koker enga nahvaleženga zavidu? Aku tedej je tebi ta nahvaležnost tok zlo zuprna, kolku veliku več se meni more feržmagat, kir jest sim en naizkončen Bog inu te zahvale naizkončna viža vreden sim."

Molitov h čast te šeste besede Kristusove

O narzvestejši Jezu! Jest upovm tebe te šeste besede, katira si ti na križu govoru, kader si ti temo svieto konc tojga živlena oznant iz milim glasam reku: „Dopernesenu je!" Pomisel, o Jezu, kaj je toje srce takrat občutilu, kader si ti ista beseda celmo svieto oznant otu, kaj si timo doberga sturu inu kolku truda, muje inu dela si ti k izveličajnu inu odrešejnu dapernesu, vender je ta sviet vseli pruti tebi tok nahvaležen bil inu je tebi za vse toje dobrute zgol zasramvajne inu sramote skazovu. Ah, koku je pezala tebi le-ta tok velika hvaležnost toje zvestu srce inu koku težku je tebi blu, kader si ti zmislu, koku trplejne inu smrt nad tulkajm zgublenu bode! Ti si vse iz narveči lubezenjo dopernesu, za kar je tebe toj Oča na ta sviet poslu. Ti si triinutrideset liet v narhujši edinšnost dopernesu, ti si tulkaj lakate inu žeje, oročine inu mraza, uboštva inu pomankajna, pregajnana inu zaničvajna, marter inu bolečin pretrpu. Vender si mogu vidti inu šlišat, de ti od njih dosti obene hvale za tu nimaš inu tudi od dostih za naprej imov na bodeš. Zatori je sturilu tebi le-tu veliku več bolečina na toj duš koker vsa toja martra, katira si ti prestav na tojmo truplu. O dobrutlovi Jezu! Ti si zame vse sturu, kar si ti

[650]

mogu, inu si vse trpu, kar je tebi trpet mogoče blu. Jest pak si nisem toje trplejne nigdar prov k srcu vzev, tudi nisem tebi kedej iz dno mojga srca ta dovžna hvala zatu dav, temuč sem tebi ta narveči

nahvaležnost skazovu inu te naizkončne sramote iz mojim grehi povračovu. Pak jest spoznam ponižnu moj dovg inu oblubem enu resničnu pobulšane mojga živlenja. Jest dam tebi ena večna inu naizkončna zahvala za vse, kar si ti zame na zemli sturu, trpu inu dapernesu. Jest se tebi zahvalm, de si ti meni k lubezen tulkaj potu inu krvavih kapel preliv inu tulkaj martre inu trplejna pretrpu. Jest se tebi zahvalm, de si ti meni k lubezen te s. zakramente noter postavu inu ta narsvetejši ofer svete maše napravu. Jest se tebi zahvalm, de si ti iz toja grenka smrtjo mene odrešu inu meni iz tojim zaslužejnam te nebesa zadobu. Za le-tu inu za vse inu slehernu, kar si ti na zemli trpu inu dapernesu, dam jest tebi od dno mojga srca inu cele moči moje duše ena večna inu naizkončna zahvala ter te ponižnu prosem, deb ti otu le-tu na moj ubogi duš na perpustit, zgublenu biti. Ah, ofri vse taistu tojmo nebeškimo Očeto inu postav nemo pred oči, kolku si ti zame dopernesu inu koku dragu si ti moja uboga duša odkupu! Povej njemo, iz kaj za eno veliko lubezenjo si ti vse to sturu inu iz kaj z eno radavolnostjo si ti to vse meni šenku. Tudi zloži njemo, koku de toja resnična vola je bla vselej, de meni le-tu vse k dobrimo pridti inu na moj ubogi duš na imel zgublenu biti. Inu napravi skuz toja prošna inu pogirvajne, de toje grenku trplejne bode moje udrešejne inu izveličajne inu toja sveta kri inu grenke sovze meni bojo dašle k uprajnu inu vunzbrisajnu mojeh grehu.

Ta dveinudevedeseta postava
Od te sedme inu zadne besede, katire je Kristus na križu govoru

Tekst svetga evangelija.

„Oča, v toje roke perporočim jest moja duša.“ (Math 50)

I. Kader sa že vsi glidi tiga narslajšiga Jezusa ob devet ur povni bolečin bli inu od vrh glave noter da

[651]

podplatu negovih nog nobenga naranenga kraja na njemo ni blu, tudi zdej negov svet jezk skuz pokušajne te grenke pjače je zaničvan bil, je on djal: „Dopernesenu je. „(Zastopi vse, kar je od mene pisanu.)“ Tudi je dopernesenu to odrešejne tiga človeškiga rodu. Jest sem že triinutrideset inu pov lieta na timo sveto živu, jest sem učiv ta viera inu štiftu ta Cirku mojih virnih, iz ena beseda, dapovnenu je vse to djajne mojga trplejna, katiru jest tebi, Bogu, mojmo očeto, gor ofram za to izveličajne človeškiga rodu. Kir pak ta grozovitna smrt je pred očmi, tok perporočim jest tebi, nebeški Oča, moja žalostna mater, katira bo še po moj smrt v dostih težavah inu nadlugah. Jest perporočim tebi tudi moje reztresene jogre inu vse le-te, katir moje trplene usmilenu sboja k srcu vzel. Tudi perporočim jest tebi tudi vse grešnike tega svieta, za katire sem jest dons ta velika martra trpu.“ Na ta militu tiga Gospuda Jezusa je njemo mogu Bog nebeški Oča toku odgovoriti: „Pridi, moj narlubeznivši Sin, v to kralestvu, katiru je tebi perpravlenu. Pridi od tiga dela k timo počitku, zakaj ti si vse opravila dober opravu. Ti si hudiča premagu, ta sviet odrešu, te nebesa gor odpru, naša vola dapovnu inu tebi enu večnu ime tega premagajna dosegu.“

II. Zdej imamo mi še ta zadna beseda, katira je ta beseda, kje mesu postala, v sojmu umrjočimo mesu govarila, rekoč: „Oča, v toje

roke jest perporočim moja duša.“ Le-ta beseda, koker kul perjazna se tudi biti vidi, je tok prestrašna inu čudna, de ktir ta prov premišluje, ta se more od srca nad le-ta zavzet. Le-tu prov zastop, kaj je blu mal poprej govarjenu, namreč de Kristus v sojmo celmo trplejnu tok zlo je zapušen bil, de on ne ene kaple trošta od bogstva
[652]
ni prejev. On je visu na križu ne dergač koker en zgol človk inu to bogstvu je njega tok zlo brez trošta inu pomuč zapustilu, koker keb on cel na obena viža iz peršona z Božja natura sklenen na bil. Zatori kar enimo človeku v takmu stan zunej greha permirt zna, to se je njemo vse permirl. Aku tedej ⟨bi⟩ en zgol človk toku imov na križu viseti, koker je Kristus visu, inu keb on ne od Boga ne od človeka enga trošta, tudi obene pomuč na imov, kaj bi en tak človk počev? Inu keb se še ta smrt k njemo perbližvala inu keb en tak človk še per prav pamet bil inu on bsi popolnama te grenkust te smrt damišlovu, koku bna mogel taistimo težko inu hudo biti, kir tedej enimo takimo človeko bi v takmo pergodejnu tulkaj težku per src bilu? Ah, koku bi tedej timo ubogimo cel zapušenmo Kristuso bolši mogel biti! Zatigavola, kader se je ta smrtna težava perbližvala inu njemo te smrtne bridkust iz vsa sila so k srcu rinile, takrat je on padu v take znotrejne inu vnajne težave, de je njemo ta mrzu put na celmo truplu vun udaru, lasje sa njemo pokonc vstajal, to srce iz vso glavtjo tovkel inu vsa moč te duše inu tega telesa zavzela. Zatori tudi ta bovni Jezus je začev sojo s. glavo sem inu kje obračat, po navad teh umrjočih, zdej je on soje oči odpru, kmal zupet zamižu, on je tudi dostkrat zdihnu inu skazu te znamna koker eden, katir je blizu smrt. Njegovi s. prst na rokah inu nogah sa bli že mrtvi, de on obenga več ni mogu gent, vender tekla je še kri od negovih svetih ran. Inu negova žalostna mati je stala od deleč v klagvajnu inu jokajnu. Tudi je začev ta umrjoči Jezus ta trideseti psalm molti inu ta mrtvaški put putit. Inu ta grozovitna smrt, katire ta Gospud ni zaslužu, je šla noter v negovu srce iz velika težava. Od tiga 21. psalma noter da 31. je 10 psalmu inu
[653]
noter k timu verzu V toje roke etc. hje 150 verzu. Tukej prav s. Hironimus inu drugi, de Kristus le-te 150 verze je vse molu, inu ta prviga inu zadniga glasnu, te druge pak med tem skritu zreku.

Andohtluva duša, kaj pravš ti h timo? Kaj ima zdej ta tok zlo stiskan Kristus v takih srčnih težavah striti? Kam se ima on dergam obrnt koker k sojmo nebeškimo Očeto? Ja, tok je on tudi sturu, dokler od velike potrebe persilen je ta križan Jezus zupet glasnu zavpov, tok spričujejo te s. evangelist, ne scer iz naturalske moči, zakaj on je bil takrat v zadnimo cugu te smrt, temuč iz Božje moči. Dokler koker te vučeniki pišejo, tok je blu to vpetje tok veliku inu močnu, de se je v peku šlišal inu je sturil, de vsi ukol stoječi so se zavoltiga prestrašel, zemla inu nebu pretreslu, kir je reku: „Oča, v toje roke perporočim jst moja duša!“ Koker biv on otu rečti: „O moj narlubeznivši oča, na zapust ti mene! O moj narlubši oča, poglej, koku meni ta smrtni put oročina dela! Ah, jest ubogi človk, sim zdej tok zlo zapušen, de jest pred velika težava inu straham na vem, kam bse djav. Ah, jest sim v takmo strahu te smrt, de se meni duša inu telu trejse. Jest videm pred mojim očmi ta strašna smrt stati, katira meni iz soja sterpena pšica to srce oče presunt. Inu zavoltiga grozovitniga pogleda se od strahu trejse moja uboga duša tok zlo, de ona od strahu inu težav more umreti, ja, ona žie pojema. Zatori, o oča, na zapusti moja uboga duša! O milostvi oča, v toje roke ⟨perporočim⟩ jest moja duša!“ O brumni kristjan, pusti si to milu vpetje Kristusa k srcu jeti inu zdihni timo k čast z le-tem besedam.

Molitu k čast te sedme besede Kristusove

O s težavam obdan Jezu! Jest upovm tebe te narzadne besede, katira si ti v tojmo umrjočimo mesu govoru, kader si ti velikiga strahu te smrt iz glasnim vpetjam k Bogu

[654]

klicu: „Oča, v toje roke perporočim jest moja duša!“ Pomisel, o Jezu, v kaj za enih potrebah si ti takrat bil, kader si ti ta beseda vun zreku. Pomisel, koku je tebi ta smrtna težava tulkaj zlo k srcu šla, de ti si persilen bil, iz velikem vpetjam tojga očeta na pomuč poklicat. O bolečina tojga slabga srca! O bolečina toje težavne duše! Ah, kaj je mogla to za ena sila biti, katira je tebe, tiga napremaganga Boga, k tak potreb perpravla, de ti v narveči omedlevc enu tok sivnu vpetje striti si permoran bil! Ah, kaj je moglu to za en strah biti, de ti iz vsa močjo tojga Očeta tebe

perporočt inu na tiga pomuč tok persrčen klicat si pergnan bil! O Kriste Jezu, aku si se ti pred to smrtjo tok strašnu bav, ah, koku se bo meni, na Boga pozablenmo grešniko, tedej godilu? Aku je tebi ta grenka smrt en tak zavzeten glas vun segnala, ah, kaj bode ta meni, cagavitnimo človeko, tedej strila? O gorje meni ubogimo! Ah, gorje meni hudobnimo grešniko, koku se bo meni godilu! O v smrtnih težavah na križ perbiti Jezu! Skuz toja nargrenkejši smrtno težavo prosem jest, stoj meni na stran v moj zadni težav. Pomisel, de ti zatu ena taka načloveška bridkust si otov prestat, deb nam ta smrt tok zlo grenka na bla. Stori zavol te toje narvikši bridkust, sturi lohnej meni moja potreba, toku de jest le-ta bom prenest mogu. V sklejnenu teh gorečih žela, iz katirm si ti tojmo očeto toja duša perporoču, perporočim tebi zdej inu vseli moja grešna duša inu čez dam taista tok kraftnu v toje Božje varvajne, de vsa peklenska oblast je na bo mogla škodvat. V ta moč tojga s. križa inu v ta moč toje nargrenkejši smrt inu zadniga perporočejna perporočim inu čez dam moja duša inu ta čas, kader bom ta zadnikrat iz očmi trenu v mojmo

[655]

živlenu, deb jest pred vsa navarnostjo inu golfija tiga satana obvarvan bil. V toj duh, o Jezu, perporočim jest moj duh. V toja duša, o Jezu, perporočim jest moja duša. V toje srce, o Jezu, perporočim jest moje srce. V toja smrt, o Jezu, perporočim jest moja smrt. V toje zadnu zdihvajne perporočim jest moje zadnu zdihvajne inu v toja zadna sovza perporočim jest moja zadna sovza. Inu le-tu zadne perporočejne želim jest opravt v te kraft inu opravilu tojga Božiga srca inu v sklenenu vsiga perporočejna, katiru se je tebi kedej zgodilu. Jest prosem inu pogirjem tudi, deb le-tu moje perporočejne vselej pred tojim Božim očmi stalu inu ob vsaki ur inu blisku na ena narkraftniši viža ponovlenu bode. Jest prosem inu obišem tudi vse inu sleherne angele inu svetnike, deb oni le-tu moje perporočejne vsak dan timo lubmo Bogu otel naprej pernest inu mene njemo tok zvestu perporočil, koker so se oni njemo na zemli perporočil. Jest pogirjem inu želim tudi le-tu moje perporočejne v moj smrt zupet ponovt inu mene na ena narsvetejši viža S. Trojici inu tem lubem angelam inu svetnikam perporočt. Inu keb jest morebit le-tu v moj smrt striti na mogu, tok očem jest zdej za taistikrat striti inu v zvezanu tiga perporočejna Kristusovga

iz negovim besedam, iz negovim ustam inu iz negovim srcam zrečti: O nardobrutlovši Oča, v toje roke izročim jest moja duša! O Kriste Jezu, v toje roke perporočim jest moja duša! O S. Duh, v toje roke perporočim jest moja duša! O vi lubi svetniki inu svetnice Božje, v vaše roke perporočim jest moja duša!

III. Zdej očmo mi naše oči k Marij ubrnt inu vidti, koku so nje le-te zadne besede njenga sinu k srcu šle. Koku se tebi zdi, o brumni kristjan, kaj je ona občutila, kader je ona nje lubga otroka tok milu šlišala vpiti: „Ah, mene žej?“

[656]

Ktira mati pak je kedej enga lubšga otroka imela koker Marija inu katir otrok je kedej v soj bolezen enga trunka voda potrebenš biv koker ta križan otrok Jezus? Kir njemo tedej ta narzvestejši mati taistga ni mogla podat, ah, Bog, kaj je mogla le-ta za ena žalost biti! Ta uboga mati je šlišala nje ubogiga otroka zavol soje žeje tok milu jamrat inu je dobru vedla, de on ta narveči uržah klagvat ima. Dokler ona je vidla, koku so se njemo njegovi žnabli inu jezk tulkaj zlo persušil, inu je tudi vidla, koku se je njemo negov spodni život zavol pomankajna te mokrote cel zlo noter udru. Zatori je ona lohku obsodila, de le-ta žeja grenka inu sivnu spečena more biti, pak vender je bla nje vsa pomuč odpovedana, njemo le ena kapla vode v le-ti negov narveči potreb dati. O Bog od nebes, koku je le-tu to maternu srce tok globoku ranlu, koku je le-ta grenka žeja Kristusova nje usta inu grl tok zlo peršušila! Zakaj nje ni blu dergač, koker keb ona le-ta žeja trpela inu pred velika grenkustjo taiste na duš inu teles bse mogla zadušt.

IV. Kader pak te nausmileni berič njenmo tok revnimo otroko namest vode žovc inu jesih so podal inu on le-ta nažmahtna pjača zavol velike žeje je piv, ah, ah, te nove srčne žalost morejo le besede damišlene biti, taista popisat. Ja se more le en angel v nebesih znajdti, katir bi mogu le-tu zadost erzložt. En slehern le misel, koku bi njega mogel srce bolet, keb se le-tu negovmo lestnimo očeto al negovmo narbulšmo perjatlo pergodilu, kulku tavžentkrat več je tedej Marija srce bolelu, keb vsa grenkust tiga svieta naenkrat bi v nje ustih bla, tok bi le-te na ble mogle grenkejši postat, koker sa takrat ble, kader je ona sojga sinu mogla

gledat žovc piti. O koku usmilenu je ona gledala na sojga ubogiga otroka, kader je on iz te grenke gobe srku! O koku jamrnu je ona obklagvala le-ta negova nažmahtna pjača, rekoč: „O moj ubogi otrok! Ah, moj ubogi zapušeni sin! Moreš ti tedej namest vina žovc inu jesh piti? Je tedej le-tu k ohladenu tojga vročga srca, katiru se tebi v tojih smrtnih težavah da?

[657]

Ah, nej bo Bogu v visokih nebesih toženu, de si ti tok zlo zaničvan inu zapušen! Al ni le-ta ta narveči edinšna, de ti ene kaple vode na moreš imeti, toj suh jezk iz le-ta izfrišat? O kaj za ena bridkust to meni dela! Ah, koku meni boleha moje slabu srce, de jest tebi v le-ti zadni potreb na morem pomagat! Moja kri bi jest tebi otla za piti dat, keb tebi iz le-tu pošlužen blu. Kir jest pak tebi na ubena viža na morem k pomuč pridti, zatori od žalost na vem, kaj bi imela jest počet. Moje maternu srce se oče meni od bridkust na kosce zlomit inu ta muzk v kosteh se oče meni posušit. O moj ubogi otrok Jezu! O Jezu, ti moj ubogi otrok!“ Toku je zdihvala inu obklagvala ta eržalena mati inu bla od usmilena nje sinu skori pojemala.

V. Še veliku več pak je bla nje srčna žalost, kader je ona njega šlišala glasnu zavpiti inu rečti: Oča, v toje roke perporočim jest moja duša! Dokler le-tu strašnu vpetje je šlu nje tok k srcu, de ona na celmo truplu zavoltiga se je pretresla, koker je ona sama potem rezodela, rekoč: „Kader sem jest, ta nareržaleniši mati, le-ta negov glas šlišala, takrat so se pretresel vsi moj glidi od grenke žalost mojga srca. Inu kulkerkrat sem jest potem na le-ta glas miselna, tulkukrat je bil le-ta v mojih ušesih frišen inu pričeoč.“ Ah, kaj je blu le-tu za en žalosten spregled, ta luba Divica v takmu revnimo stanu pogledat, kader se je ona na celmo žvotu pretresla inu od srčne žalost skor dol padla. Ah, koku žalostnu je blu šlišat, kader je ona tudi takrat iz vpetjam nje sina vred tulkaj milu inu glasnu zajamrala, de je vseh ukol stoječih muzk v kosteh predrla. Ona je zdajc gor na križ pogledala, za zvedti inu vidti, koku iz nje ubogim otrokam stoji, kir pak je ona vidla, de on po te zaden besed je začev iz smrtjo rinat, ah, Bog, kdu oče dapovedat, ah, Bog, kdu oče zadost premišluvat, koku se je ona takrat skazala! Ona je tok milu klagvala, de kdur je šlišu, ta je mogu z njo jokat, inu deb mi tudi

vedel, koku je ona klagvala, tok se je vredna strila sojmo lubmo perjatlu

[658]

s. Bernardo, katir je njo persrčnu za tu prosu, le-tu rezodet, namerč: „Jest nasrečna sem gledala na mojga Boga inu mojga sinu, na križu viseti inu s to naršpotlivši smrtjo umreti, inu jest sem bla iz taka žalostjo v moj duš obdana, de iz obenim besedam ni mogoče dapovedan biti. Takrat je vsa negova lepota prešla inu negovu obličje je blu od tepejna povnu plavh bleku. Katir je poprej bil ta narlepši med vsem otrokam teh ludi, ta je bil zdej ta narnastudniš med vsem, inu le-tu je blu moja ta narveči žalost, de jest od taistiga sem zapušena bla, katirga sem jest rodila. Moja štima je meni skor vsa prešla, zatori nisem druzga počela, koker zdihvala inu objokvala. Jest sem otla govort, ta žalost pak je meni pertrgala te besede. Ta lubezen je meni dala dost besedi, sa pak ble cel zmokle, kir ta jezk ta navada govort je zgubu. Jest sem vidla taistga umirat, katirga moja duša je lubila, inu jest sem se topila od težav te žalost, zatori sem jokala jest rekoč inu govarila jokajoč:

VI. Moj sin! Moj sin! Gorje meni, gorje meni! O deb jest zate mogla umret! Jezu, moj sin! O mene revna, kaj očem jest striti? Moj sin umira, zakaj na umrjem jest iz nim? Moj narsladkejši otrok, ti moja edina lubezen! Ah, na zapust me za sabo, temuč potegni me k tebi, de jest iz tabo umrjem! Cel hudo umrješ ti sam, zatori pust saj toja mater iz tabo umreti. O grenka smrt! Na zašoni meni, zakaj ti dapadeš meni pred vsem. Nabrus vsa toja moč inu presun mene, uboga mater, kir ti sinu umoriš, tok umori tudi to mater iz sinam vred. O hudoben Judje! Na zašonite meni, temuč kir vi mojga sinu ste križal, tok križite mene tudi iz nim, al pernesite me dergač iz eno grozovitno smrtjo ukol, deb le jest mogla iz mojim sinam vred umreti. O hudobna judovska truma, ti me obropaš vseh mojeh perjatlu! Kir ti meni vzameš mojga otroka, moje živlene umrje, moje izveličajne bo umorjen inu vse moje upajne bo meni zdej od tiga svieta odvzetu. Koku bo tedej ta mati za sinam mogla živeti v naprenehan žalost?

[659]

O moj narlubši sin! O moj narkrotkejši otrok! Usmil se čez toja mater inu ušliši nje prošna. Vzemi me gor na toj križ, de jest s tabo

umrjem inu po smrt vselej s tabo živim. Neč slajšga blu meni na zemli, koker deb jest tebe objela inu v tojmo naroči umret mogla. Pak neč grenkejši je meni na zemli, koker deb jest po toj smrt mogla živet. O ti pravi Sin Božji! Ti si bil moj oča, ti si bil moj sin, ti si biv moj ženin, ti si bil moje živlene inu ti si bil vos moj trošt inu vupajne na zemli. Zdej pak umrje meni moj oča, zdej vzamejo meni mojga sinu, zdej zgubim jest mojga ženina, zdej bom jest obropana mojga živlejna inu zdej preide vos moj trošt inu upajne na zemli. Kaj imam jest tedej dalej na zemel strit? O moj sin, kaj očem jest tedej začet? O jest zapušena mati! Gorje meni, gorje meni! Kam očem jest jeti? Moj persrčen lub, kam se jest očem obrnt? Moj sladki otrok, kdu bo meni za naprej en svet dav? O moj sin, kdu bo meni pomuč skazu? O trošt moje duše, ah, spoznej mene revna inu vzemi si k srcu moja narvikši revšna, ušliši moja prošna inu vzem me gor na toj križ, deb mi obedva v en smrt umret mogla.“

Ta triinudevedeseta postava
Koku je Gospud Jezus umru

Tekst s. evangelija.

„Je glavo nagnil inu duša pustu.“ (Jan, 19. c.)

I. Med vsem strašnem skrivnostem tiga bridkiga trplejna Kristusovga ni obenu tulkaj obžalvat, obenu tok bolehnu inu obenu tok strašnu koker ta naršpotlivši, narbridkejši inu nargrozovitniš smrt Jezusa Kristusa. Dokler le-ta je bla tok zlo čez vsa natura, de nebu inu zemla iz vsem element, katir so da teh malov naobčutliv ustal, takrat pak, tok govort, občutliv ratal inu iz njeh močjo se pretresel inu zavzel.

Kristus se je scer na s. Olski gor pred vsa soja martra bal, pak pred obena tok zlo koker pred tem v smrt, dokler v taisti je on take čeznaturalske martre prestav, kakršnih si obena človeška pamet na more damiselt. V negovih drugih

[660]

martrah je včas en gled al le en dev negovga žvota trpu. V negov smrt pak so naenkrat duša inu telu iz vso njeh močjo inu počutkam trpel, posebnu pak to naržlahtniši srce, katiru je takrat taka martra trpelu, de te skale z nim vred so se rezpokale. Inu de ti to grozovitno martro bel zapopadeš, tok smi očmo ena za druga pred oči postavt. Prvič, trpela je v smrt Kristusa negova žlahtna duša zavol tiga ločejna, kir ona se je mogla od sojga trupla ločt. Je pregovor inu je tudi res, de ubene veči žalost ni na zemli, koker kader se dva zalublene srca morta eden od druzga ločt. Na zemli pak se na znajdejo ubeni veči perjatel koker tiga človeka telu inu duša, katir eden druzga tok za lub imajo, de se nim namogoče zdi, tudi le nekatere minute saksebi biti, zatori trahta ta duša timo bovnimo truplu na vsa viža inu perpomuč pomagat inu to, kulker je le mogoče, per živlejnu ohrant. Na

enaka viža se peržene to telu vse sorte nagnusne inu zuprne arcnije noter vzet, ja, se pusti žgat, rezat, deb le moglu per duš ostat. Aku tedej per vseh ludeh to ločejne te duše od telesa, med katirm je saj ena vedna vojska, tok bridku inu boleče je, ah, koku bridku inu boleče je tedej moglu biti to ločejne te naržlahtniši duše Kristusove od nje posvečenga telesa, med katirm nigdar ena vojska, temuč vselej ta narvikši lubezen inu zastopnost je bla! Nigdar ena duša soje telu ni tok zlo lubila inu tudi nigdar enu telu te duš ni blu pokornu koker ramn to telu inu duša Kristusa. Dokler kir to telu Kristusu je blu to naržlahtniš, to narlepši inu narzravši telu, katiru je kedej od Boga inu te nature stvarjenu blu, zatori je lubilu ta duša Kristusova le-tu tok lepu, žlahtnu, čistu inu popolnama telu čez vse druge inu ni rada otla od tiga ločena biti. Nej tudi vela, kulker kul oče, pak neč mejn žlahtna je tudi bla ta duša Kristusova. Dokler le-ta je bla iz vsa gnado, čednostjo, modrostjo inu vsem naturalskem inu

[661]

čeznaturalskim darovam na ena narpopolmanši viža ocirana. Zdej enga tok žlahtniga inu dragiga šaca obropan biti, koku kul bi to na imelu bolet? Koku persrčnu inu bridku je ja mogla ta duša Kristusova žalvat, kader je ona iz sivno glavtjo od tiga telesa potejgnena bla inu le-ta tulkaj lubezniva nebesta zapustit mogla! Aku ti zdej Kristusa prašaš, zakaj je on soja duša v ena taka bridkust pridti pustu, tok bo on tebi odgovoru inu reku: „Moj otrok, le-tu sem jest samu zavoltiga sturu, deb jest toja duša od večniga pogublejna rešt mogu. Jest sem dober vedu, de ti dosti grehu sturu bodeš, zavol katirh bi ti mogu ferdaman bit, kir obenga druzga mitelna ni blu toje grehe spokort koker skuz moja smrt. Deb tedej zdej toja duša na bla vekomej pogublejna, zatigavola sem jest moja duša v taka težava vteknu, kakršne ni damiselt, tudi ni najdti. Keb ti mogu vedti, koku je moja duša v tim ločejnu od mojga telesa tulkaj zlo žalvala, tok bi ti mogu od usmilejna do smrt zbolet. Ja, kob med vse človeške duše celga svieta ta bridkust moje duše imela zdelena biti, tok ⟨bi⟩ mogel one vse od sivne težave zadušene biti. Zdej premisel, kolk veliku sem jest toja duša šacu, de jest le-ta za obvarvat, moja luba duša v en taku naizgruntanu murje te bridkust sem pogrozu. Vender ti toja duša tok malu ahtaš inu ja čez daš tok malupriden za en smrten greh timo hudičo.“

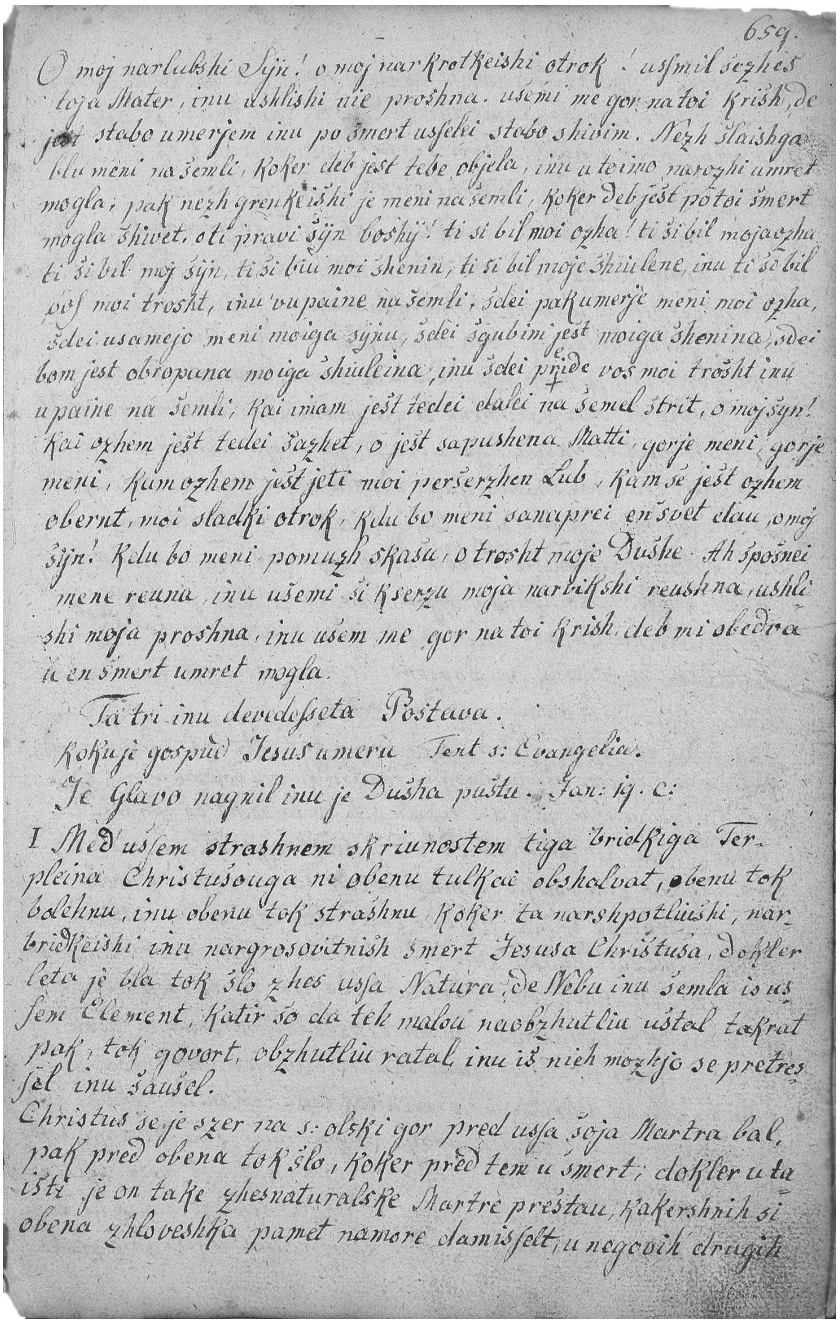

93. poglavje: Kako je Jezus umrl na križu. *Poljanski rokopis*, NUK, Ljubljana. Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

II. K drugimo je tudi trpela ta pamet Kristusova v timo smrtnimo ločejnu taka bridkust, katira iz obena bridkustjo te zemle ni perglihat, dokler le-ta pamet je lubila to živlene več inu je tudi veliku več štmala, koker vsi ludje skupi nih živlene štemat inu lubti zamorejo. Kir le-ta je zapopadla, de nje živlene je bulši blu koker vseh stvar živlene inu de ta na timo svietu v en minut zamore več zaslužt, koker vse stvar njih žive dni zaslužt zamorejo. Zatori ta ubogi umrjoči Kristus, od te pamet pergnan, tok rekoč je sam k sebi govoru: „Ah, kaj bi jest zamogu še na timo svieto doberga striti! Kulku težkih

[662]

grešniku bi jest zamogu še preobrnt, kulku da smrt bovnih bi jest zamogu zupet zrave striti, kulku ranenih inu bolehnih bi jest še ozravu, ah, kolku eržalenih src bi jest še potroštu, keb jest le še dalej živet mogu! Zdej pak, kir jest zdej kmal umret morem, tok more vse le-tu dobru zamujen biti, zravn tiga, o kolku bli moj ubog joger moje pričnost še zlo potreben! O kolku troštlu blu mojim znancam, kob jest še enmalu mogu živet! O kaj za enu persrčnu vesele blu moj zapušeni mater, keb jest še nekatere lieta dovgu zamogu per nje biti! Zdej pak, kir jest zdej v moj narbulši starost se morem od njeh ločt, o Bog, kaj za ena srčna žalost delam jest njim, o kolku grenkih sovza morejo oni zdej prelit inu kulkukrat bodo oni mene še po moj smrt iz velika žalostjo obklagval!“ Le-te inu take misel sje delala ta pamet, nad katirim je ona bel žalvala, koker je kedej nje žive dni eržalena bla. Ta moder Sirah prav: O smrt! Koku grenak je toj spomin timo človeku, katir mir ima v sojim premožejnu. Obeden človk pak na timo svieto nima takga počitka inu vesela v sojih časnih dobrutah, ja, vsi ludje skupej nimajo takga dapadajena v vsimo bogstvu, čast inu luštah, koker je Kristus v sojih zgori imenvanh duhovnih dobrutah imov. Zatori tudi obenimo ta spomin te smrt ni grenkejši bil koker njemo. Zatori kir zdej skuz ta smrt se on more od sojga duhovniga premožejna ločti, tedej je blu te pamet le-tu ločejne tok bridku, de je na ena naizkončna viža zavoltiga žalvala. „Moj otrok, vzemi si k srcu saj enmalu, koku bridku je moj pamet naprej peršlu, de ona od vsega, v katirm se je na timo svieto na spodobna viža veselila, tok kmalu se more ločt. Jest sim le triinutrideset liet bil star inu biv po natur loži koker

Adam čez devetstu liet zamogu star ratat. Kdu je pak uržah, de jest tok mlad v moj narbulši starost inu djanu morem umret? Nobeden drug koker toj grehi. Ti nisi scer takrat še obenh grehu dapernesu, vender sa bli le-ti

[663]

pred očmi mojga Očeta, koker so oni zdej. Deb jest tedej t<oje> grehe skori spokoru, ja, deb jeh jest tulkaj z več bolečina spokoru, zatori sem mogu jest ob taistem času umret, kader biv jest še narrajši dalej živu. Tok tedej si ti uržah moje prezgodne smrt inu si uržah, de vse, kar biv jest še lohku doberga sturu, je opušenu blu. Zatori tudi bodo moja mati, joger inu perjatel, koker tudi te eržalen, katire biv jest potroštat, inu vse bovniki, katire jest biv ozravt zamogu, na soden dan tebe tožil. Ja, cel sviet bo čez te na mašvajne klicu, de si ti njemo njeh Stvarnika inu Boga, skuz katirga pričnost sa timo te naizkončne dobrute inu čast dašle, pregnov inu iz tiga svejta vzev."

III. K trekimo je trpelu to damišluvajne iz vso notrejno močjo te duše v smrt Kristuso ena taka groza, de se enimo gravža, na le-tu miselt. O Bog od nebes, kaj za ena sila je tedej moj od smrtnih težav stiskan Jezus v timo sojmo zadnimo boju prestav! Keb si en človk taista le prov mogu damiselt, tok bse moglu njemo od nazmasniga strahu to srce na drobne kosce rezpočt. Tedej se je začev ta duh bati, ta duša se je začela zavzevat, to domišlejne si je začelu gravžat, ta občutlivost se je začela strašt, ja, cela natura je začela cagovat. Tukej je ta mrzu mrtvaški put po celmo žvotu vun udaru, tukej so se obračale oči v glav, tukej sa stal lasje pokonc, tukej so se te glid vkop zlejkel, tukej se je pretreslu to celu da smrt bovnu telu inu tukej je tovklu to srce iz taka sila, de od golga strahu je otel se rezpočt. Ja, neč ni blu na duš inu teles, deb se na blu sivnu zlo zavzel inu te smrt balu. „O moj otrok!" prav Kristus, „S ti tudi kedej od take smrtne težave stiskan? Meniš ti le, de ena taka huda smrtna vojska na zemli je bla koker ta moja? Ah, gvišnu ni nigdar, vse ludje skupi se niso te smrt tok zlo bali, koker jest sam sem se taiste bav. Zakaj menš ti pak, de jest le-ta tok velika smrtna težava sem mogu prestat? Ah, ne zavol mojeh, temuč zavol tojih grehu vola. Aku tedej jest za ptujh grehu vola ena taka bridka smrt sem

[664]

mogu trpet, kaj za ena strašna smrt boš ti tedej za tojih lestnih grehu vola mogu prestat! Keb sti mogu prov damiselt, kaj za en strah bo tebe v toj smrt prešov, tok bi ti toje žive dni malkedej vesel biv. Dokler kulker bel se ti v načimernih rečeh zveseliš inu zluštajne tojih počutku v kratkimu času, jegrah, sprehajan inu v takmo posvetnimo veselu išeš, tulkaj več žalga inu bridkust boš ti v toj smrt imov. Takrat boš ti zvedu, de moja beseda je resnična, kader sem jest reku: Gorje vam, katir se zdej smejate, dokler vi bote takrat žalval inu jokal."

IV. K četrtimo je trpelu to zmartranu truplu v vseh zunajnih inu notrajnih glidh v smrt take nazašlišane bolečine, de sa komej iz angelskim jezik vun zrečt. Je scer to žlahtnu telu Kristusov v sojim celmo trplejno take grozovitne martre prestalu, de vsi ludje skupej tulkaj na mogel trpet, pak vender vse le-te martre pruti tem smrtnem bolečinam sa malu al neč obrajtat, dokler le-tu sčimžanu telu v timo zadnimo pov firtelca ure je več martra prestal, koker je v sojim celmo trplejno skupi pretrpelu. Le-tu očem jest potrdit iz pričvajnam same Matere Božje, katira je nakaterkrat iz vunspelajnam besedam s. Brigiti rezodela, rekoč: „Kader se je ta smrt mojga sinu perbližvala, takrat se je perkazala ta farba te smrt v taistih krajih, v katirh bse ta za kri mogla držat. Te čelust sa visele v zobeh, ta nos je ratu cel špičast, v celmo žvotu je bla taka bolečina, de vse negov glidi so se pretresel, negova glava se je malu gor vzigenla inu je kmal zupet dol mahnila, negove usta sa ble vidti odprte inu negov jezk cel krvav. Negove roke so se potegnile nazaj od tiga kraja tiga perbitja inu te noge so mogle ta teža tiga žvota veliku bel nosti. Negov prst, katir so popred bli sklučen, so se stegnil inu negov hrbt se je potegnu trdu čez ta hlod. Negove oči, katire so poprej zaprte ble, so se napov odprle inu negove rame, katire sa poprej enmalu ble nagnene, so se cel stegnile. Negove kolena, katir so poprej stegnen visel, sa se nagnil na stran inu negove noge so se obrnile na teh žeblah."

[665]

O trplejne! O bolečina! O načloveška inu naprenesena ma<r>tra! O srdita smrt, koku si ti mojmo Bogu tok grenka! O nausmilena smrt, koku si ti timo lubeznivmo Jezusu tok nausmilena! Zatori

damisli si, koker bi on tebe toku nagovoru: „Moj otrok! Poglej, kaj jest tukej trpim inu koku jest tukej na novu vsa moja martra naenkrat prestojim. Tukej bom jest na novu gajžlan, kronan inu križan, kir se vse le-te rane iz večim bolečinam ponovlajo, koker kader sem jest le-te ta prvikrat prejev. Očeš ti vedti, kdu mene tok križa inu meni naenkrat vse moje rane bije? Tok beri, kaj moj apostel Paulus od tiga piše, rekoč: Katir sa naenkrat deležen postal S. Duha inu padejo zupet nazaj, le-ti križajo sami sebi zupet Sinu Božiga inu drže njega za enu zašpotvajne. Zavoltiga kulkerkrat ti zupet grešiš, tulkukrat križaš ti mene, koker mene ta smrt zdej križa."

V. K zadnimo je tudi ta ubogi Jezus na sojmo sladkimo srcu tok težke martre prestav, de tudi iz krvavim sovzam na more zadost objokan biti. Dokler to srce je blu cel močnu inu srčnu inu ni soje žive dni le ene bolezen prestal, zatori se je zamoglu tudi narbel te smrt zuper postavt, bel koker scer enu človešku srce striti more, zatori je moglu tudi več trpet koker te drugi glidi. Ja, je moglu samu tulkaj trpet, koker vse počutki tiga žvota inu vsa moč te duše skupi so trpel, inu to je trpel ta cel čas tiga trplejna, posebnu pak na s. križu, na katirmo je tulkaj hudga prestalu, deb eden poprej te kaple tiga murja koker taistu vse preštet zamogu. Kdu pak oče izkladat, koku grozovitnu je ta srdita smrt iz tem ubogem delala inu koku je ona vse soje pšice k timo obrnila, taistu odbit? Ta cel čas tiga trplejna je ta smrt iz glavtjo sila delala, deb ona to žlahtnu srce pretrgat mogla, se je pak tok zlo branilu, de ona njemo ni mogla živlena odvzet. V začetku tiga trplejna je nastopala ta smrt tok močnu zlo, de je Kristus sam menu, to srce je že preč. V trpeočim trplejnu je prejelu tulkajn smrtnih bridkust, de je devetnajstkrat v smrtne težave padlu, v gajžlanu, kronanu inu križanu je minila ta smrt ne dergač, ona more to srce zdrobit, pak vender se je tok močnu zuper postavlu, de se je

[666]

per živlejnu ohranilu. Kir tedej ta srdita smrt iz vso sojo vojsko do zdej še neč ni mogla opravt, zatori je ona cel srdita postala inu sje perzadela vsa soja moč čez to ubogu srce. Tukej je blu samu na timo lubmo src ležeče, inu le-tu zaklat, je sprožila ta smrt vse soje pšice od sojga loka dol, dokler koker dovgu je taistu živelu,

to telu ni moglu umret. Zatori je ta nausmilena smrt delala timo naržlahtnišimo srcu take bridkust inu težave, deb po natur blo moglu počt, pak vender se je branilu to tok stiskanu srce iz vsa močjo inu se je te smrt iz vsa močjo zuper postavlu. Koku se je pak to mrtvašku suvajne zgodilu, to znaš zvedti iz besedi Marije, kader je toku k svet Brigiti govarila: „Kir moj sin je te narbolši nature bil, zatori se je vojskvalu to živlene iz smrtjo v sojim rezbitem teles, dokler včas je stopila ta bolečina od sojih glidu k srcu inu je martrala taistu iz naizrečenim bolečinam, včas pak je stopila ta bolečina od srca k tem pretrganim glidam inu toku je bla perdalšana iz bridkustjo.“ Dokler glih koker enimo, katir ena rana ima, včas ta bolečina iz te rane tok močnu v srce bode, de enimo takmo te počutke oslabi, toku so se prehajale te bolečine Kristusove kmal iz le-te, kmal zupet iz ene druge rane tok močnu k negovmo srcu, deb le-te njemo taistu ble odtrgale, keb to tok močnu na blu. Zatori je trpelu to lubu srce od tok pogostniga suvejna tok grozovitne bolečine, katire vsa človeška skušna presežejo, inu je blu tok zlo zmartranu, de se je brez prenehajna treslu inu trepetalu. Med vsem le-tem suvajnam sa bli terje tok sivni, de nebu, zemla inu pekov iz srcam vred so se pretresel. Ta prvi udark je bil ob treh popoldan, kir te bolečine od vseh inu slednih ran skupi iz glavtjo na to pov mrtvu srce so runle, de ta dobrutlovi Jezus pred naprenesenim bolečinam je tok močnu glasnu zavpov, de nebu se je pretreslu. Od tiga prav s. Mateuš toku: Ob devet ur je zavpov Jezus iz velikim glasam: „Moj Bog! Moj Bog!“

[667]

Ta drug zbodk se je zgodu enmalu pred smrtjo, kader so te združene bolečine iz sivno močjo zupet en tak strašan zbod<k> v to lubu srce Kristusu sturile, de je komej za en las mankal, de ni počlu. Le-ta drugi zbodk je bil tok načlovešk, de moj lubezniv Izveličar zupet iz vso močjo zavpiti je persilen biv, koker s. Lucas prav: Jezus je zavpov iz glasno štimo, rekoč: „Oča, v toje roke jest perporočam moja duša.“ Le-tu milu vpetje je blu tok zlo močnu, de cela zemla se je nad le-tem pretresla, koker s. Mateuš pričuje: Pole, ta zemla se pretrese inu skale pokaja. Ta treki inu zadni zbodk se je zgodu v zadnimu cugu tiga živlejna Kristusovga, v katirmu ta grenka smrt je te bolečine toku pogmirala inu taiste skupi tok

srditu na to srce porinla, de to naržlahtniši srce pred napremagana sila teh bolečin se je moglu na kosce rezpočt. Inu v tem kje to srce počlu, je ta ubogi umrjoči Kristus še enkrat tok zlo zavpov, de se je ta pekov zavol tiga pretresu. Le-tu zavpetje popiše s. Marka toku: Jezus pak je glasnu zavpov: „Oča, v toje roke perporočim jest moja duša!“ Inu kader je on to zreku, je nagnu on sojo glavo inu je dav soja duša gor. S tem je otu na znajne dati, de on iz pokoršne umrje inu soja luba mater požegna. Ti pak, moj kristjan, pošluši, kaj Jezus čez le-tu tebi oče povedat, rekoč: „Moj otrok! Šlišiš, kaj moje ubogu srce trpi? Je le mogoče, de tebi negove načloveške bolečine na imele k srcu jeti? O keb ti le en sam dev od tavžent teh mojeh bolečin na tojim srcu imov, kok kmalu bi ti z mano usmilene imov! Pole, le-tu vse trpi moje srce tebi k lubezen, deb to lubezen tojga srca dobilu. Ti pak si tok grozoviten pruti taistimo, de ti njega skori vsak dan da smrt zbodeš. Keb eden priča tiga očeta negovmo narlubšmo otroko en šteh v negov truplu dav, bi le na šov le-ta šteh timo očeto globokejš v srce koker timo otroku v trupel? Toku kader ti iz enim smrtnim greham toja lestna duša smrtnu raniš,

[668]

tok grede meni ta šteh globokejš v moje srce koker tebi v toja duša, kir jest toja duša na naizkončna viža bel lubim koker en oča sojga otroka. Koku morš ti vender to striti? Al tedej moje zvestu srce ni zadost trpelu, de ti le-to tolkukrat na novu raniš? Keb ti le ena iskra te lubezen k meni imov, tok bi ti meni tiga na sturu, zatori prosem jest skuz lubezen mojga srca, na pezi saj moje srce več, dokler je ja zadost zavol tebe martranu blu.“

VII. Zadenč pridemo mi k te žalostni težki inu obklagvan smrt Kristusu, katira je toku strašna. Inu spodobnu ⟨je⟩, kulkerkrat se od le-te govari, de vse stvar še enkrat, koker se je na velik petik zgodilu, bse imele pretrest. Posebnu pak bse imele vse človeške srca zavzet, kader one od le-te strašne smrt šlišjo pridgvat al brati. Dokler kaj more biti strašnejšga koker de ta Izveličar tega svieta, ta kral nebes inu zemle, ta edinrojeni sin tiga nebeškiga Očeta, ja, Bog sam, iz eno tok strašno smrtjo po nadovžnim bo umorjen? Le-tu je en tak nazašlišan čudež, de iz obenim peresam [popisan], iz obenim jezikam vun izrečen inu iz obeno stvarjeno pametjo na more zapopaden biti. Zatori na moremo mi tudi na vekomej Boga

zadost za le-ta negova milost zahvalt, veliku mejn njemo na tim svieto po vrednost za le-ta služit.

Kdu pak oče erzložnu dapovedat, koku grenka, koku grozovitna inu tiranska je ta zadna smrtna težava bla, katira je iz vsa glavtjo teh peklu le-sem peršla, ja, katira je tulkaj zamogla, de ona tiga narmočnejšiga, naroblastnišga inu med vsem napremaganšga vojšaka, tiga večniga naizkončniga Boga samga, ob to živlene perpravla? To kader je negova zadna ura peršla, takrat je njega ta grenka smrt ta zadnikrat, nargrenkejši inu narmočnejši sunla iz taka glavtjo na negovu

[669]

bovnu srce, de so se njemo njegove oči noter udrle, negov šlišajne mo je opadel, negov jezk je umovknu, ta mrzu mrtvaški put je vun udaru inu to truplu je blu tok grozovitnu stegnenu, de vse negove rebra so se premeknile, vse žile inu kite ble pretegnene. Zadenč je počlu to naržlahtniš, narsladkejši inu narčastitlovš srce od velike sile teh smrtnih težav inu se je zavol naizrečenih bolečin po sred na doje pretrgalu. Toku pričuje rezodejne s. Brigite inu med tem, kader je to srce počlu, takrat je ta umrjoči Kristus tok močnu zavpov, de to vpetje je tem zravn stoječim skuz muzk inu kosti predrlu. Ja, ta zemla se je pretresla, skale so se rezpokale inu teh mrtveh jame so se odpirale inu ramn zravn tiga križa na levi rok Kristusa je počla ta skala tok globok saksebi, deb eden mejnu, ta spoka drži cel dol v pekov. O žalost! O jamer! O nazašlišana bolečina! Ah, Bog, kaj more to za ena sila biti, katira timo umrjočimo Kristuso je en tok močan glas vun zgnala? Sej sa ja vsi umrjoči na zadna ura tok slabi, de oni obene besede govort, tudi sape več pojemat na morejo, vender to cel sčimžanu truplu Kristusov v sojim ločejn je sturilu en tok močni glas, de ta zemla zavol tiga se je pretresla inu ta hrib Kalvarija od tiga rezpoču. Tok se ja sklene, de to srce je še tok močnu blu, de ni moglu dergač pokončan biti koker skuz ena naizrečena sivna moč. O smrt, koku si ti mojmo Jezusu tok grenka! O grozovitna smrt, iz kaj z eno močjo se ti vzigneš čez to žlahtnu srce Jezusov! Tok tedej to naržlahtniš srce, koker kul dovgu tudi se je branilu, se je vender zadenč moglu te smrt podat, inu je ta sladki Jezus, koker kul on

tudi narad, je k timo peršu, je vender zadenč mogu umret. Tok je tedej še moj narlubši perjatu umrov. Ah, nej bo to Bogu v visokih nebesih toženu, de moj sladki Jezus je scer tok edinšnu mogu umreti, na kakršna viža še oben človk ni umrov. O moja žalostna duša! Postav se pod ta križ inu obžaluj tojga

[670]

narlubšga perjatla, ktir tebi k lubezen tok jamrnu je umrov, rekoč: O Jezu, moja sama lubezen! O Jezu, vse moje zaupajne! Si ti tedej mrtu? Je tedej toje narsladkejši srce zadenč enkrat moglu počti? O ti moj ubogi narzvestejši perjatu! Si ti tedej tok zapušen mogu toje živlene pustit? Umrješ ti tedej ene tok jamrne smrt? Ti na umrješ na en postel, tudi ne v en hiš, temuč na križu, pod frej nebesam. Ti nimaš nobene gorke hiše za toje rane pogret, temuč visiš v velikmu mrazu na celmu truplu zmrzu. Ti nimaš ne ene pest slame, na le-ti ležat, ne ena slaba cujna, tebe s taista pokrit. Toja avšenca je ta trnova krona inu toja postla je ta trdi križ, tojga srca mazilu je žovc inu jesih inu toje troštlive besede je to zašpotvajne teh Judov. Ti na umrješ na rokah toje matere, temuč naroči tiga križa, ti nimaš nobene postrežbe teh služabniku, temuč to tovarštvu teh rezbojniku, ti ležiš, ne deb sladku počivu, temuč stojiš rezpet na teh žeblah, ti nimaš na duš inu teles enga narmajnšiga potroštajna, temuč si od Boga inu teh ludi cel inu popolnama zapušen. Ti se vojskuješ v enimo takimo grenkimo boju te smrt, de se tebi od strahu duša inu telu pretrese, inu trpiš v tojmo zadnimo cugu take grozovitne martre, de tebi toje srce nad le-tim počti more. O ja, ena grenka smrt! O ubogi Jezu! Koku je meni težku inu koku je meni moje srce od usmilejna tok bovnu. Ah, kaj to ni obžalvati, de ti, en sin nebeškiga Očeta, tok nausmilenu moreš umreti inu de ti si bel zapušen koker ta narsromaški berač tiga svieta? Jest se tebi zahvalm iz srca za le-ta grozovitna smrt inu ofram tebi taista za vse moje grehe. Kader bom jest v smrtnih težavah ležu, tok spovni se na le-ta toja smrt inu skuz moč taiste dadeli meni en srečen konc. Amen.

[671]

Ta štirinudevedeseta postava
Koku je Marija sojga mrtviga sinu obžalvala

I. Kader jest na ta srčna žalost, katira je Marija v smrt sojga sinu prestala, mislim, tok bi se jest rajši joku, koker vekov. Dokler čiga srce bi moglu tok trdu biti, katiru skuz to milu klagvajne Marije bna imelu umečenu biti? Sej se ja komej eden od jokajna obdrži, kader on ena mater čez prezgodna smrt nje edinrojenga otroka tok milu jokat inu klagvat šliši, kolku veliku več bi imelu tedej enimo k srcu jeti, kader on premisel, kaj za ena velika sila to maternu srce Marije v timo žalostnimo ločejno njenga narlubšiga otroka je trpelu. Aku ⟨smo⟩ tedej mi dostkrat v trpeočimo trplejnu Kristusovim iz Marija žalval, kolku veliku več imeli mi tedej zdej iz Marija nje mrtviga sinu travrat, kir ona je ramn zdej v ena taka bridkust padla, de obenih besedi ni damiselt, taista prov popisat. Dokler le-ta nje žalost preseže vseh ludi zastopnost, koker je ona sama k svet Brigiti rekla: „Kaj sem jest takrat za ena žalost imela, tiga na more nobeden zapopast.“ Aku pak ti tedej le ta narmajnši dev le-te srčne žalost očeš spoznat, tok si damisli ta žalost te narsvetejši matere, katira ona per smrt njenga edinga otroka ima. Potem si v mislah naprej postav, koker keb takih mater tavžent blu, katirih ena sleherna ta narvikši žalost imela nad smrtjo sojga narlubšga otroka, bi le-tu na blu enu naizrečenu žalvajne, klagvajne, zdihvajne inu jokajne? Keb pak le-ta vsa žalost le-teh tulkajnh mater v enimo samimo maternimo srcu skupej bla, koku bi moglu enu samu maternu srce le-ta tok velika srčna žalost prenest? Ble na moglu od bridkust se rezpočt? Ble na bla ena taka mat permorana, od gole srčne žalost ob um inu pamet pridti? Zdej pomisli, kaj tedej to maternu srce Marije trpet je moglu, katire bridkust je tulkaj veči bla kulker teh imenvanih mater, tulkaj koker to murje je veči koker en mejhen potak. Nje žalost je tok velika bla, de s. Bernardinus

[672]

si upa rečti, keb ta žalost te presvete Divice med vse stvar, katire trpet zamorejo, imela rezdelena biti, tok mogle one vse, koker bi

z očmi trenu, pokončane biti. O žalost čez vsa žalost! O bridkust čez vse bridkust! Kdu si more ena taka žalost damiselt? Zatori prov prav ta prerok Jeremias od nje: S kom očem jest tebe perglihat, ti hči Jeruzalema, al koku očem jest tebe potroštat, ti hči Siona, dokler toja žalost je tok velika koker to murje? Kdu oče tebi pomagat? Koku pak Marija ni iz obenim perglihat, koku pak je nje bridkust tok velika koker to murje? Dokler glih koker v murju nobenga grunta ni najdti, tok ta žalost Marije ni za izgruntat, inu kulker več eden na to misel, tulkaj več ima od le-te premišluvat. Deb pak mi enkolku zapopadel, zatori je ona nekej od tega otela na znajne dati, rekoč: „Kader se je ta smrt mojga sinu perbližvala inu njemo od naprenesenh bolečin negovu srce spočlu, takrat sa osehnile meni moje roke, te oči otemnele, to obličje bledu postalu koker enga mrtovga človeka. Moje ušesa na šlišjo več, moje usta niso mogle več govort, moje noge so se tresle inu moje truplu je padlu za mrtov na zemla. Zatori en slehern, katir je na zemli, nej si k srcu vzame, koku je meni blu per src v smrt mojga sinu.“ O brumni kristjan! Preudar le-te besede prov dober inu prov premisel, kaj je ta eržalena mati tukej trpela. Vzemi si k srcu inu premišluj, kaj je le-tu za ena naizmirjena žalost mogla biti, zavol katire sa Marije nje roke usehnile, nje oči utemnele, nje obličje bledu postal, nje ušesa uglošile, nje usta mutaste ratale, nje noge se pretresle inu nje truplu za mrtvu na tla padlu. O gvišnu ena grenka žalost! O resničnu ena grozovitna inu smrtna bridkust! Ah, koku je ležala ta zapušena mati tok milu na zemli inu je bla bel mrtva koker živa! Ah, koku je ležala ona v en tok težki inu dovgi omedlevci, de vsi ukol stoječi so menil,

[673]

ta mati je iz sinam umrla. O koku zvestu so njo nagovarjale te brumne žene inu so nje na vsa viža stregle! O ti narbridkejši mati! Od presrčniga obmilvajna jest komej morem ena beseda govort, dokler meni je toja naizgruntana žalost tok močnu k srcu zašla, de jest moj jezk komej premekent zamorem. Zatori se vržem jest dol k tebi pod ta križ, inu dokler dovg ti tukej v omedlevcah ležala boš, tok dovgu očem jest iz tabo zdihvat inu jokat. Ah, jokajte se moje oči inu klagujte moje usta, dokler naenkrat umrje moj Jezus inu Marija umrje iz nim. Jezus visi mrtu na križu inu Marija leži za mrtva pod križam. Ah, te naizrečene srčne žalost! Ah, poglejte,

vi otroc Eve, koku vaša zvesta mat v tok težki omedlevc leži, de se od nje zavol naprenesenih bridkust ta duša oče ločt! O luba mat, nikar na umri iz tojim otrokam vred, scer sma mi ubogi grešniki cel inu popolnama zapušen! O zvesta mat, pervzem si vsa moč inu trošti ti sama sebe v toj žalost! Ah, ti uboga mati! Koku je meni težku! Jest bi skor zbolu v gledajn toje mile podobe! Ah, ti slabu maternu srce, kaj za ena sila ti trpiš! Jest se bojim sleherna minuta, tebi se bo to srce utrgal. Ta vojster meč Simeona je dons tebe tolkukrat ranu, zdej pak te oče cel ukol pernest. Dokler toje telu je od nazmasne žalost toku slabu inu toja duša trpi take težave inu pezane, de vsi ludje skupi taiste na mogel prenest. Le-te bridke omedlevce upovm jest tebe, o Marija, inu skuz taista prosem jest, kader bom jest v te zaden smrten omedlevc ležu, takrat, te zdej prosem, spovni se na le-ta moja prošna inu pridi meni v te velik potreb k pomuč.

II. Zdej očmo mi vidti, koku se je ta uboga mati zadržala, kader je ona po nje omedlevc zupet sama k sebi peršla. Lohku se verjame, de kir le-ta omedlevca Marije je veči bla koker vse poprejne, tok je ona tudi dalej v omedlevc ležala inu počas sama k sebi peršla koker scer. O koku so žalval nje lubi perjatel,

[674]

kader so oni videl inu uržah imel, se bati, ta mati je iz sinam vred umrla, koker so oni njo nagovarjal, inu nje, kar je njem blu mogoče, stregel. Kader je še vender ta napov mrtva mati zupet sama k sebi peršla, takrat je ona tok milu zdihenla, de nje zdihvajne je te oblake predrlu, zavol prevelike bridkust ni mogla ona govort inu zavol opehana ona ni mogla od zemle gor vstat. Nje roke je ona pustila viset koker en mrlič, nje glava je omahnila inu iz nje hrbtam se je ona enmalu naslonila na te andohtluve žene. Kader je ona en čas že toku ležala inu zupet gor vstala, kaj meniš ti, de je ona počela? Jest očem nje lestne besede tukej zamirkat, iz katirh ti ta resnica boš bolši zapopadu, dokler toku je ona sama k svet Brigiti rekla: „Kader sim jest od zemle gor vstala, takrat sem jest vidla mojga sinu bel zapušenga na križu viseti koker enga gobovga. Dokler on je visu iz odprtem ustem, koker je on umrov, toku de se je njegov jezk, njegovi zobje inu ta kri v ustih komej zamogla vidti. Negove oči sa ble napu odprte inu so ble

dol ubrnene, negova glava je cel dol mahnila inu negova brada je visela na prsh, negove kolena so se na ena stran stegnil inu te noge so visele na te drug plat. To celu truplu se je dol usedlu inu ta cela peza je ležala na nogah. Vsi negov glidi sa bli cel mrzel inu trdi inu ta kri, katira je v negovmu trplejnu iz njega stekla, je visela vkop stečena na vseh udh.“ O ja ena mila podoba! O ja en žalosten spregled! Pomisli, o kristjan, koku je to blu strašnu gledat, kader je to mrtvu truplu Kristusu iz odprtem očmi inu iz odprtem ustem na križu visu. O koku se je zavzela ta revna mati nad tem grozovitnim spregledam! O koku je ona jamrala nad le-ta spremenena podoba! Tukej tedej je bla ena taka edinšna vidti inu enu taku usmilenu klagvajne šlišat, deb enu jeklenu srce nad le-tem se moglu usmilt.

[675]

Tuki se je postavla ta žalostna mat pod križ ter je pogledala iz sojim maternim očmi na to mrtvu telu inu je začela tok obivnu jokat, de ona skor bla krvave sovze točila. Tukej je ona začela tiga žalostniga mrliča obklagvat iz le-tem al takim besedam, rekoč: „O moj sin Jezu! O moj ubogi revni otrok! Si ti tedej mrtov? Si se tedej popolnama od mene loču? O gorje meni, ubogi mater! Zdej je vse moje vesele inu trošt ke, zdej je vse moje vesele inu sreča od mene bejžalu. O moj narpresrčniši otrok! O moj edin izvolen sin! Koku so tebe toj sovražniki tok grozovitnu umoril, ah, koku so oni tebi toje nadovžnu živlene tok nausmilenu vzeli! Zdej visiš ti tuki koker en ubogi grešnik na križu inu nimaš ne počutku ne pamet več v tojmu truplu. Kam očem jest, uboga vdova, zdej jeti? Kaj imam jest kul od žalost počet? Zdej nimam jest na celmo sviet obenga trošta več, zdej ni obene reči več, kar bi mogel meni en vesele pernest, zdej je meni vse grenku, kar jest pred mojim očmi videm. Ja, ves voln sviet iz vsem, kar je v timo, je meni perustuden. Ah, keb bla le mrtva! Ah, keb jest le bla tudi na križu per mojmo otroku, dokler tavženkrat rajši otela jest iz nim mrtva biti, koker brez njega živet.“

III. Marija je tok milu klagvala, deb kdo bil menu, jeklene srca bse imele omečit, pak vender te hudodelnik sniso pustil le-tu k srcu jeti, temuč iz peklenske togote pruti nje sinu so se oni posmehval te mater per nje velikmu križu. Le-tu je ja čez vse perrojenu človešku spoštejne, de je komej za virvat. Ja, ubeden človk bi na verjev, keb

v resničnih pismah se na najdlu. Popiše pak zložnu to resničnu rezodejne s. Brigite iz takim besedam: Tam so vpil te Judje, katir sa ukol stal, iz špotam inu so veliku djal pruti negov mater. O tiranske judovske srca! O nebeški Oča! Koku je mogoče, de ti ta uboga mater tojga sinu tok nausmilen

[676]

pustiš žalt? Al ona tedej še ni dost bridkust imela iz sojim mrtvim sinam, de ti njo še zravn tiga perpustiš zašpotvat inu nje posmehvat? Pomisli, o kristjan, inu zavzem se čez nje naizrečena potrpežlivost.

Ta petinudevedeseta postava
Koku so vse stvar v smrt Kristusa žalvale

I. Ne samu je žalvala Marija v smrt nje sinu, temuč iz njo je tudi žalvalu vse, kar je Bog stvaru. Inu scer prvič je žalvalu iz Marija nje eržalenu tovarštvu, iz vsem lubim perjatelm, katir skuz le-ta grenku smrt sa toku bli eržalen, de oni zavol njeh bridkust sami niso vedel, kaj počet. Vender je le-tu vse pruti te bridkust, katira so oni per smrt Kristusa imel, malu al neč obrajtat, dokler kader so oni iz sojim telesnim očmi videl, koku je ta grimna smrt to ranenu truplu Kristusu tok grozovitnu stegnila, koku meniš pak ti, de je nim to trojnu zavzetnu vpetje, katiru je Kristus ta zaden firkelc ure sojga živlejna sturu, k srcu šlu, aku je Marija k svet Brigiti smela rečt, de te perjatel Kristusu bli rajši otel negove martre iz negovo pomočjo na sami sebi pretrpet, koker pak njega vidti tok martranga bit? Tok ja obene martre ni damiselt, katira njem njeh živote bla mogla tok zmesart, koker je ta jamrn spregled tiga križanga Kristusa njeh duše inu srca zmesaru.

II. Zadenč, kader so oni videl, de ta sami šac njeh srca je že mrtov bil, inu videl negova nagnusna podoba, koker je ta zgor popisana, kdo oče cviblat, de oni bel mrtvi koker žvi sa bli? Se večkrat vidmo, koku ena zalublena nevesta se zadrži, kader nje lub ženin naglu umrje, na more pak nikol ena nebesta sojga žen'na tok zlo lubit, koker so le-ti perjatli Kristusu njega lubil.

[677]

Tok znaš ti tedej toku miselt, koku so se oni v smrt Kristusu zadržal inu kaj za enu jamrnu klagvajne so oni držal. O kolku tavžent sovza so oni prelil! O kolku tavžentkrat so oni milu zdihval! Akulih scer Mat Božja je ta narveči žalost imela, pak vender se je skazala v vsemu sojmu djanu cel spoštenu. Le-te žalostne žene pak, katire sa še napopolnama ble, nisa mogle nehat jokat inu klagvat. Ah, koku je jokala ta zalublena Magdalena, kader je ona sojga izvolenga lubga, katirga je ona bel koker soja

lestna duša lubila, mrtuga vidla! Gvišnu je blu tukej en takšnu jokajne, zdihvajne inu obžalvajne, de iz obenim besedam ni popisat, katiru Kristus iz sojim lestnim besedam en s. Mehtildi iz le-tim besedam rezodeti se vreden sturu, rekoč: „Kader jest na križu viseoč te smrt sem že cel blizu biv inu ⟨je⟩ moja Magdalena vidla, de skuz ta smrt moje oči, iz katirm sim jest njo dostkrat milostu pogledu, sa zaprte ble, takrat je nje srce glih koker iz ena pšica presterlenu blu. Toku tudi, kader sem jest vidu, de moje ušesa, katire so se tulkukrat k ne molitov nagnile, so se k smrt perbližvale, takrat je nje srce iz velikiga usmilena močnu ranena. Inu kader je ona vidla, de moje usta, iz katirh je ona tulkaj sladkih besedi inu nauku prejela, skuz ta smrt sa blede postale, takrat je ona zupet bla glih koker iz enim mečam presunena. Le-te tri smrtne rane je Magdalena v moj smrt prejela, skuz katire je nje srce tok zlo upešalu, deb ona od velike bridkust bla mogla pogint.“ Inu k eni drugi brumni duš je djav Kristus toku: „Kader je moja lubezniva Magdalena mene na križu mrtovga vidla, takrat nje ni blu dergač, koker keb nebu inu zemla blu prešlu, dokler v meni je nje cela lubezen bla, nje cel mir inu sam trošt. Zatori na moreš ti, o moja luba duša, nigdar zadost premiselt, kok velika inu naizmirjena žalost je le-te moje

[678]

lubeznive perjatelce bla, kir le-ta vsa toja zastopnost preseže. Zagvišnu bla Magdalena dostkrat od velike žalost dol padla, ja, ona bla umrla, le-tu pak jest nisem otu perpustit, kir jest ta v drugih potrebah sem ja otu imeti.“ Le-tu sa besede Kristusove inu očitnu skazvajne, koku zlo je s. Magdalena nad negova smrtjo žalvala. O deb Bog dav, deb jest tud taka lubezen k njemo zamogu imeti, deb jest negova nadovžna smrt tudi tok sivnu mogu obžalvat! O zvesta služabenca Kristusova s. Marija Magdalena, jest prosem tebe skuz ta goreča lubezen, katira si ti h Kristuso imela, dej meni saj le ena sama iskra od le-te vroče lubezen, deb jest s tabo taistiga iz resnica inu lubezenjo zamogu lubiti, katir iz lubezen pruti meni je ena tok grenka smrt trpu. Amen.[124]

Ne samu te perjatli Kristusu, temuč tudi negov sovražniki, ja, nebu inu zemla so žalval iz nim v negov smrt. Dokler kader je Stvarnik te nature umrov, takrat je tudi blu spodobnu, de je vsa natura iz

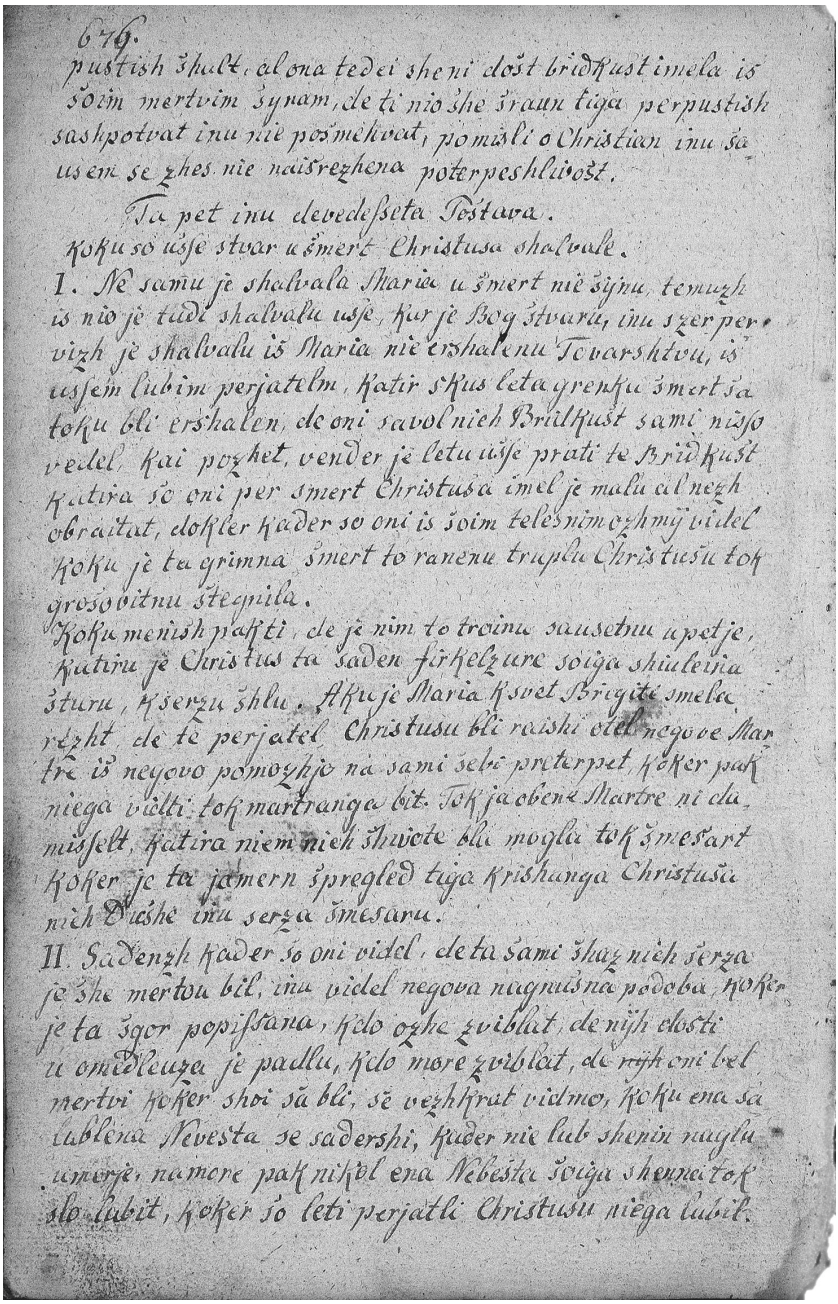

95. poglavje: Kako so vse stvari ob Kristusovi smrti žalovale.
Poljanski rokopis, NUK, Ljubljana.
Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

nim žalvala, zatori je Bog perpustu v smrt sojga Sinu take znamna godit, kakršen poprej se nigdar niso godil. Inu prvič, scer je postov en tak grozoviten, velik inu strašen potres te zemle, te hiše, hrib inu gore, ludje inu žvina inu vse, kar je na celmo dalmo svieto blu, se je premeknilu inu pretreslu. Se zgode scer tudi drugikrat po natur nekater potres, kader namreč te vetrov, katir sa noter v zemla zaprt, navedama zamašen bojo, inu kader tedej te vetrov obene druge odprte pot najdti na morejo, tok oni ta zemla gor vzignejo inu vun udarjo, skuz katiru tedej en velik potres zemle postane, pak taki potres te zemle se pergode le na enimo krajo tiga svieta, dokler oben veter ni tok močan, katir bi cel sviet naenkrat zamogu gor vzigent inu pretrejst.

Ta potres te zemle pak, katir je v smrt Kristusu postov, ni samu v Jeruzalem bil, temuč po celmu volmu svietu, inu je bil tok strašan, de so ludje menil, vse more nakop past, koker je tudi dost imenitnih mest inu trgu nakop padlu, dosti
[679]
hribu se pogrozilu, dost turnu počlu, veliku gradov se podrlu inu dost hiš ukol padlu. S. Avgustin piše, de takrat v te dužel Tracija anajst imenitnih mest je dol padlu. Plinius piše, de v Azija dvanajst mestu je pokončanh blu. Eusebius zamirkuje, de skuz ta potres te zemle v Niceja v Bitinij veliku hiš je ukol padlu, inu tudi piše Orosius od dost velikih inu slovečih mestu, v katirh je dost močniga zidajna, tempelnu, palastu, turnu, hiš inu zidov skuz ta potres ukol padlu, reznesenu inu pokončanih blu, inu prav, de je en tak strah biv, de en slehern je menu, vse more fentan inu pokončan biti. Ja, govarjen je blu, mogla se je ena taka hudobija na svejtu pergodt, de ta zemla čez le-tu žaluje inu te hudodelnike na more dalej trpet. Toku se je Oča nebeški nad nadovžno smrtjo sojga Sinu mašovu inu celmo svieto zastopt dav, de se je njemo ta narveč krvica zgodila. Se scer na bere, deb en mestu v judovski dužel blu vkop padlu, pak vender gvišnu je, de zavol tiga strašniga potresa te zemle vse mesta, trgi, vasi tok zlo od ene stran da te druge sa visele, de vsi ludje so se močnu bal, vse bode na tla padel.

IV. Per le-teh [strašnih] znamnah še ni ostal, dokler komej je ta potres te zemle nehav, kmal je še enu veliku strašnejši znamne postal,

dokler po celmo svieto so počel te nartrši robov inu sivne skale iz taka sila, pokajnam inu vrišam, de so ludje menil, te hrib se bojo pogrozil inu konc vzel. Med le-tem robem je biv ta Monserar v Hispanij, ta hrib Kajeta v Kampanij inu ta hrib Alvernija v Hetrurij, na katirmo je potem s. Francisk te rane prejev. Tok tudi piše svet Hironimus, de to sprednu zagrinalu je nekedej pred skrina tiga visela, k pomenenu, de ta resnica, katira je v Starmu testamentu v Pismu skrita bla, je zdej rezodeta jnu de ta pot k nebeškimu kralestvu celmo svetu je odprta, aku se ktir le oče taistiga deležen strit. Pak nad le-tem se je narbel začudt, de sam ta hrib Kalvarija tok rekoč od srčne žalost v smrt Kristusu se je rezpoču, zakaj te romare povedo, de pet nu pov pedi od križa Kristusa, na lev

[680]

rok tiga križa, namreč med Kristusam inu tem levim šaharjam, je ta rob al sivna skala, v katir sa te križi stal, posred saksebi počla inu se vidi še donašni dan taista spoka, katira je tok velika, de en človk se lohku skuz le-ta zamore dol spustit, inu je tok globoka, deb ktir mejnu, de drži cel dol v pekov, kir nekater so večkrat svinc za en štrek pervezan dol spustil, pak nikol grunta doseči niso mogel. Po le-teh dveh čudežah je postov ta trek, katir je zavzetniš biv, koker te popreden. Dokler po spričvajnu teh evangelistu so se jame teh mrtvih odpirale inu so tok ostale noter do trekiga dne. Tukej zdej premisli, kaj je to za ena groza bla, kader so se v cel judovsk dužel inu susebnu v Jeruzalem jame teh mrtvih odpirale inu te mrtvaške truge, ja, v dostih jamah te smrdlive gnile črvavedne trupla teh mrtvih iz očmi vidle. Kaj je moglu kul to za en grozoviten strah bit! Kaj za en nagnusen smrad je le-tih mrtvih truplu postov! Kaj so kul te ludje čez le-tu govaril al miselt mogel? Nad le-tem ni cviblat, te ludje so se toku sprestrašel, de oni niso dergač menil, koker de ta soden dan more že skori bit. Le-ta strah pak je tulkaj bel pogmiran bil, kader na trek dan potem dost mrtvih truplu je zupet užive, sa šli noter v to s. mestu Jeruzalem inu so se nim dostim perkazal. Takrat so ja mogel te ludje ne dergač miselt, koker keb ta sodni dan inu to gmen gorvstajene priča blu, zatori piše Vincentius, de med drugim gorubujenim mrtvim tiga starga Simeona dva sinova, katiri sa v njih živlejnu mašniki bli, sa se v tem tempelnu očitnu

pred vsem ludmi v te podob, koker so oni živel, perkazal inu tem Judam ta hudobna morija, katira so oni nad Sinam Božim dapernesel, iz vojstrim besedam naprej vrgli. Oni so tudi pričval od njegovga bogstva inu so skazal iz S. pisma, de Kristus je ta pravi Mesias biv, skuz katiru opominvajne so se njih dosti k te vir Kristusu preobrnil. Potem tedej ksa le-te inu drugi s. možje, katir sa iz Kristusam na ta s. velikanočni dan gor vstal, njih služba opravl, so oni zupet k njih jamam šli inu so se dol ulegel v njih prvi počitk

[681]

inu pole le-te jame so se potem zupet same zaprle. Zdej pomisel, o kristjan, kaj je to za en strah biv, kader se je tulkaj mrtvih pustilu vidti, ja, očitnu v timo tempelnu pridgval. To bna biv oben čudež, kob te ludje od strahu bli umedlel, ja, biv je en veliku več čudež, de se vse Judje niso preobrnil inu na Kristusa virval.

V. Zravn teh strašnih znamnu umenjo te evangelist, de to sprednu zagrinalu al firnk tiga tempelna se je pretrgu, od katirga je zamirkat, de pred tem krajam, sancta sanctorum imenvan, v katirmo je ta skrina Božja stala, je en imeniten teph al zagrinalu viselu, katiru je blu od vseh sort farb inu rož, iz škrlata inu teh nardražih žid cel kunštnu sturjenu inu sa ble tudi teh kerubinu inu angelu podobe noter vhkane. Zdajc pak, kje Kristus umru, se je to zagrinalu po sred na dvoje reztrgalu od zgori noter do zdoli, koker deb občutlivu blu inu bse mogel od zgole žalost pretrgat. Inu koker hiter, kje to zagrinal pretrgan blu, zdajc so videl te Judje, de S. Duh v podob enga goloba iz tiga svetiga kraja, kir je ta skrina Božja stala, ⟨je⟩ zletu inu vun iz tempelna letu. Oni so šlišal tudi en glas teh angelov, katir so med sabo govaril: „Pustite nas vun jeti inu kam dergam se podat.“ Natu so tudi te s. angeli ta tempel zapustil inu te Jude njeh varvajna za navredne spoznal. Tudi je usehnilu dosti drves po celmo svieto inu je njem segniv ta stržen znotri inu to lubje je dol padlu. Inu taistih derves še nekateri stoje brez vsiga listja k večnimo spominu, koker tudi še zdej enu v te dolin Mambre stoji, koker te romarje pričujejo. Le-te inu tekih znamnu več je sturu Bog vsigamogočen, ta nadovžnost sojga Sinu za skazat inu te Jude k spoznajnu njeh grehu perpravt, kar se je tudi per njih dostih zgodilu, dokler te evangelist so zamirkal, de ta glavar,

katirmo je blu zapovedan ta križ varvat, kader je vidu, kaj se je čudenga godilu inu tudi dober spreudaru, de je Jezus toku glasnu vpioč čez vsa natura duša pustil, takrat je on na soje prs poudarju, Boga častiv inu rekov: „Za resnica, le-ta je en pravičen človik inu Boži sin bil.“ Ja ne samu glavar,

[682]

temuč tudi vsi ludje, koker s. Lucas prav, katir so polek bli inu gledal na te znamina, katire so se tam godil, so se na svoje prsi poudarjali inu so se zupet nazaj vrnili pruti dom iz velika grevenga.

VI. Zdej še čez vstane to zadne inu narveči znamne, namreč to obžalvajne vseh stvar v smrt Kristusu. Dokler kader je Kristus umrov, takrat so vsi angeli, ludje, hudiči, tiči, ribe, dervesa, grmovje inu vse, karkul je občutlivu blu, iz celga srca žalval, inu vender za ta uržah njeh žalost niso vedel. Tega imamo mi enu lepu rezodejne per s. Brigiti, tam je Mati Božja toku govarila: „V smrt mojga sinu je blu vse k usmilenu obuden, inu scer prvič to bogstvu je blu vidti ob taisti ur tok rekoč enu usmilene imeti, akulih na more trpet, kir je natrpeoče. Ta duša mojga sinu, katira je naumrjoča bla, je trpela, kir ona se je od trupla ločila. Te angeli, katir sa scer natrpeoč, sa bli zadet inu eržalen, de oni so Boga v človestvu trpet videl. Tudi so bli k obžalvajnu ubojen vsi element, namreč zemla, voda, left inu vogen, iz vsem, kar je v le-teh blu. Vsi ajdje, kir kol so oni bli, sa ena bridkust občutil, dokler njeh srca je obšla ena žalost, akulih niso vedel, zakaj inu od kod pride. Tudi to srce le-teh, katir so njega križal, je blu povnu grimana, pak ne k njeh izveličajnu. Te načist duhov sa bli ob taisti ur prestrašen inu so tožil eden drugimo ta nova martra. Zadenč sa ble te duše pred peklam tudi tok močnu zmamlene, de one ble rajš otele na vekomej v pekel biti, koker enu taku trplejne nad njeh Gospudam vidti.“

Iz tiga rezodejna se očitnu vidi, kaj za enu klagvajne je na s. velik petik v nebesih, na zemli inu pod zemlo blu, kir vsi angeli, ludje, hudiči, te mrtvi, ja, sam Bog tok rekoč je žalovu. Zatori je blu milu vidti, ksa te ludje na zemli tok revn ukol hodil, ksa oni tulkaj povn žalost, težav, klagvajna inu zuprnost bli. Ta živina je cel

[683]

klavrnu postopala, te tiči so pozabil sem inu kje letat, te ribe so nehale plavat, te vode inu potok so žalval, dokler le-ti so cel počas tekel inu težavnu, na dervesah se je listje dol ubejslu, koker deb blu cel zvenlu, ta trava je ukul padla, koker deb bla uparjena. Ja, nikoder ni blu kej najdti, kar po soj natur ena žalost na bla skazal.

Posebnu pak so jokal inu vpil te peklenske duhovi, katiri sa v luftu, na zemli inu v pekel prebival, dokler skuz ta smrt Kristusova je bla njim njeh oblast odvzeta inu njeh martre, kar ni cviblat, pogmirane. Zatori se bere, de kader se je na taisti velik petik ena barka po muri pelala inu per enimo otoku mem šla, takrat so šlišal le-ti, ksa v bark bli, en glas v luftu, rekoč: „Kader vi k gunmo morast pridete, tok oznanite le-tam, de ta velik pan je umrov.“ Kader so oni le-to sturil, takrat so oni šlišal en vek, jokajne inu klagvajne, koker deb dost tavžent ludi tam blu, inu vender nobenga ni blu tam, bli so pak hudiči, katir so v taistimo morast prebival inu njeh nadluga obklagval, kir oni namerč so šlišal, de ta velik pan, to je ta velik Bog, je umrov, zavol katirga smrt so oni v peku bli pahnen. Kader sa le-ti barkatori že pruti Rimu bli peršli, takrat je blu le-tu kmalu v celmu mestu zglasenu inu je blu dost gnemniga izlagajna čez le-tu držanga. Poglej, o grešnik, koku vse stvar zavol smrt Kristusove žalujejo inu očjo vse ludi, katir sa le-te morije en uržah, pokončat. Kir ti tedej si tudi nad le-ta nadovžna smrtjo kriv, tok padi pred ta s. križ dol, obtož se zavol tojih grehu inu prosi za odpušajne, rekoč.

Zatožejne enga grešnika pred enim križam

O moj križan Gospud Jezu Kriste! Jest ubogi grešnik padem pred toj s. križ dol inu iz straham inu trepetajnam molem jest toje mrtvu telu. O ti narsvetejši telu mojga Gospuda Jezusa Kristusa, jest pozravm inu častim tebe inu se tebi persrčnu zahvalm, de si ti za me ena tok grenka inu špotliva smrt trpu. O žegnanu telu, koku ti nagnusnu vun vidiš inu si ti tok grozovitnu ranenu inu strganu! Ti si ja vsem srcam ena groza inu se ja more en človk prestrašt, katir nate pogleda. Toje oči sa napov odprte, toje usta sa povne krvi, toj jezk vun stoj, toje lica

[684]

sa rezbite, toj lasje inu brada sa povn krvi, toje celu truplu je povnu ran, vsi toj udi sa mrzli inu trdi inu slaba kri, katira je iz vseh kraju iz tebe tekla, visi skupi stečena na vseh udih. Iz ena beseda, ti tukej visiš koker ena strgana nagnusna cujna. O ti moj Izveličar, ti ja nis obenmo človeko podoben, seb ja rajš en slehern enu mrtvu gnilu truplu od ene žvine koker toje s. telu ogledovu. Kdu je vender tebe toku zdelu? Koku se je vender enu taku tiransku srce moglu na zemli znajdti, katiru je tebe tok grozovitnu reztrgalu inu tok nausmilenu umoril? O Kriste Jezu! Od strahu jest na smem mojeh ust odpret inu se šajham povedat, ktirga mene moje srce obdovži. Jest sim taisti, katir je tebe ukol pernesu, jest sim taisti, katir je tebi toje srce iz glavtjo odtrgu, dokler moj grehi samu sa uržah toje smrt bli, inu akulih obenga greha več na blu koker moji, tok ti biv vender, iz lubezen pergnan inu persilen, za le-te mogu umret. O gorje meni, kaj sem jest sturu! Mojga Boga sim ukol pernesu inu sim nad Kristusam k božimo rezbojniko postov. O gorje moj ubogi duš! Jest biv zdej večnu od vseh angelov inu svetniku za enga božiga rezbojnika držan inu bi od vseh ludi inu hudiču koker en takšen preklet inu pogoblen biv. Ah, Bog, kaj sem jest sturu! Kam je mene le-tu hudobnu poželejne mojga žvota inu ta prevzetnost mojga nagnejna inu ta napotrpežlivost mojga srca perpravla, de se jest nisem šajhu, moje roke zuper Boga vun stegent inu negovga edinrojenga Sinu umoriti. O Kriste Jezu! Poglej, tukej je ta rezbojnik, katir je tebe ubov. Poglej, tukej je ta tiran, katir je tebe toku zdelu. Jest na morem tajt, dokler moja pregreha vpije zuper mene. Jest sim scer vse šrafenge, ja, tiga večniga pogublejna vreden, vender prosem jest za milost. Zatori prosem jest ponižnu, skuz toja grenka smrt odpusti meni moja naizgruntana hudobija. Amen.[125]

De ta glavar inu drugi Kristusa imenujejo Bog, človk inu pravičen, skuz le-tu oni skažejo ta resnica negovga bogstva, človeštva, nedovžnost inu pravice. [...]

<Del šestindevetdesete postave. Kako je Longinus Jezusu prebodel stran>[126]

[689]

delal, koker iz tem dvema šaharjam, zatori se je ona zatekla po soj navad k te ponižnost. Dokler kader so te rabeln iz tem dvem rezbojnikem vse upravl inu zupet nazaj peršli od te jame, v katira so oni te šaharje vrgli, sa vsi nad Kristusa šli inu njemo kosti polomt otel. Ta žalostna mati pak, povna težav inu strahu, ta kralica teh nebes, pade pred tem grešnikem dol na soje kolena, soje vkop stisnene roke gor vzigenla ter iz objokanim očmi inu milim zdihvajnam je ona ponižnu prosila te služabnike Pilatušove, rekoč: „O vi lubi ludje, jest prosem vas, deb vi otel timo mrtvimo truplu mojga ubogiga otroka zašonat inu njemo en tak špot na stril. Ah, usmilte se čezme, uboga zapušena vdova, ktira jest le tiga samga sinu sem imela, ktirga ste vi meni vzel inu kir vi njemo v njegovmo živlen niste otel zašonat, tok zašonite njemo saj po njegov smrt."

Le-tu je govarila inu prosila ta žalostna mati iz prelivajnam grenkih sovza, le-ti srdit rabeln pak so ta mater tiga Gospuda iz nje tovarštvam vred preč pahnil od tiga križa, zatori je stala ta žalostna mati iz sojim tovarštvam na enimo kraju tiga hribca inu so čakal, povni žalost, kaj oni iz Jezusam očjo počet. Dokler te srdit rabeln niso otel virvat, deb on mrtov biv, zatori so oni šli gor na križ inu so to s. mrtvu truplu prov dober spregledal. Kader pak so oni videl, de je on mrtov, takrat so oni srdit postal, de oni njeh naprejvzetja grozovitnost nad nim niso mogel dapernest, tudi niso njemo kosti polomil, de bi Pismu se dapolnilu: „Vi nimate njemu obene kosti zlomit." (Exodi. 11)[127]

VI. Je pak eden iz teh žovnirjov, iz imenom Longinus, en ajd inu služabnik Pilatušu, otov zagvišnu vedti, al bi Jezus mrtov bil, zatori je on vzev soja sulca inu je prebodu Jezusa na desen stran v srce iz golga mašvajna. Inu toku je odpru negova stran, iz te stran Kristusove pak

imajo te zakrament njeh moč inu djane, ter je sturu njemo ena velika rana, de zdajc je kri inu voda čez natura vun tekla, zakaj Jezus
[690]
je biv mrtu inu je poprej soja kri skori vsa preliv. Ta kri pomen naše odrešejne, ta voda pak to operil naših grehu.[128] Tukej je to Pismu zupet blu dapovnenu, katiru prav: Oni bodo videli, katirga so presunli.

Resnica tiga se tudi dol vzame iz rezodejna s. Brigite, katiru govari toku:[129] Kader so te ludje tam ukol stali, tedej pride eden iz velika togota zravn ter porine ta sulca v negova desna stran tok sivnu, de taista skor [skuz] cel život je predrla. Toku je moj sin cel nausmilenu v negov srce biv uboden, dokler Longinus ni nehav od bodejna toku dovgu, de ta sulca je te rebra zadela inu na ubedveh plateh to srce ranenu blu. Kader pak je on ta sulca vun potejgnu, tedej je tekla iz le-te rane ta kri koker en dereči potok. Ta železž pak inu en dev te sulce je blu rdeče iz tega telesa vun potegnenu inu vse krvavu.

Ah, koku je mogu vender le-ta žunir tok poreden biti, de on nad le-tem tok zlo ranenim mrličam ena taka grozovitnost je mogu dapernest? To ranenu inu krvavu truplu je viselu ja tok jamrnu na križu, de po natur ni mogoče blu, deb le-tu en človk brez groze pogledat mogu. Dokler on je tam visu koker ena nagnusna capa, koker je Kristus k svet Brigiti djav. Kader pak je ta žovnir iz sulca v srce ubodu inu ena rana za dlen šeroka sturu, ah, koku je blu to milu gledat, ah, koku so se zavzel vsi ukol stoječi! Posebnu kader so oni vidli, de čez vsa natura tulkaj obivne krvi inu vode iz le-te rane vun teče. Tukej je viselu tedej to revnu mrtvu truplu na križu inu ima ena tok globoka inu šeroka rana na stran, deb se njemo v srce vidti mogel. Tukej je njemo zupet na novu ta roženfarbana kri tekla glih koker en potok dol po truplu.

O kršanska duša! Vzemi si tukej k srcu ta naizkončna lubezen tojga Izveličarja, katirmo ni zadost, de je on enkrat zate umrov, temuč zdej tok rekoč še enkrat zate umrje. Dokler keb on na biv mrtov, tok biv on zavol te rane mogu umreti. Njemo tudi ni blu zadost, de je njemo negov srce

[691]

v smrt počlu, temuč deb vsi ludje iz očmi videl inu iz rokam obšlatat mogel, zatori je on otu še enkrat iz sulca iz gole lubezen perpustit, presunen biti, skuz to na znajne dati, de on še enkrat je perpravlen za nas umret, koker je on k svet Brigit djav: „Imejte usmilene z mano, vi moj perjatel, zakaj jest sem te ludi cel dragu kupu, jest sem te enkrat vse skupi na mojmu hrbtu nosu, kader je ta cel ranen inu na križ perbit biv. Jest lubem te ludi tok zlo, de keb mogoče blu, še enkrat za enga sleherniga umret ene posebne smrt, glih koker sem jest na križu za njeh vse trpu, tok bi jest otov njeh rajši odrešt, koker pogublene biti.“ O narlubeznivši Jezu! Jest ustrmim skor v premišluvajnu toje lubezen inu od zavzetja na vem, kaj bi jest imov govort. Je tedej mogoče, de ti mene tulkaj lubiš inu zavol mene ne samu ta nargrenkejši smrt trpiš, temuč tudi po toj smrt toje lubeznivu srce pustiš odpret, k znamnu, de ti še enkrat zame umret perpravlen si? O lubezen mojga Boga, kam se ti njega perpravla! Lub mene tedej moj Jezus tok zlo, de on še enkrat zame samga umret oče? Oče tedej Bog zame umret? Obrajta tedej mene moj Bog tok veliku, de on rajši še enkrat umret, koker mene pogubit oče? O naizrečena lubezen, katira ene naizkončne lubezen vredna je, bi jest tedej mojga Jezusa na imov lubti? Kaj jest tedej taistiga na imov lubti, katir meni k lubezen ena taka grenka smrt je trpu inu taista še enkrat zame trpet perpravlen je? O moj Jezu, moja edina lubezen! Jest nimam obenga takiga perjatla na zemli koker tebe, dokler ne moj oča ne mati, ne moj narzvestejši prjatu bi se pustu zame umoriti, koker je moj Jezus sturu. O moj narlubeznivši Jezu! Jest lubim tebe s celga srca inu očem tebe lubti, koker dovg jest živim. Na pust me od toje lubezen odločenga biti, temuč večnu v le-ti ustat. Amen.

VII. To pak ni oben mejhen čudež, de iz tiga mrtovga inu mrzliga trupla Kristusovga kri inu voda je tekla, kir mi vemo, de ta mrzla kri na teče, temuč zdajc obstane. Jest pak menim, de to srce Kristusov, katiru iz vroče lubezen v negov

[692]

smrt je počlu, je še tulkaj gorku blu, de je kri inu voda ogrelu inu tekoča ohranil, deb ja obena kapla v negovmu s. telesu na ostala, katira bi on na otov za nas prelit. K le-ti s. krvi inu vodi bi imeli

spodobnu vsi kristjani ena posebna andoht držat, kir Kristus le-te koker en dragi šac vse soje žive dni v sojim srcu je ukol nosu inu ne poprej noter po soj smrt, inu scer s čudežna viža je prelit otov. Zatori kir le-ta vselej je na dno tiga srca ležala, tok sa one vselej od tiga oročga ogna te lubezen, ksa vselej v timo srcu gorel, cel izican inu iz posebno močjo vse duše ozravt, darvan bli. Tok sa tedej le-ta sveta kri inu voda dve drage zrave toplice za vse duhovne bolezen. Ta vodena toplica scer te duše očistit, ta krvava toplica pak taiste potrdit inu iz vsem čednostem ocirat ⟨more⟩. Deb ti tedej le-ti krafti inu lestnust le-teh ubedveh dragih toplic deležen postov, tok špogi taiste dostkrat iz tem andohtlovim besedam, rekoč.

Molitov k časti te vode, katira iz stran Kristusove je tekla

Bod počešena, o ti presveta voda, ktira ti iz te presvete stran Kristusove si tekla inu za dol zbrisat te grehe celga svieta si prelita bla. Jest častim inu posvečujem tebe inu iz narglobokejšim počešejnam inu ponižnostjo molim jest tebe, dokler ti si ta nardraži dar, ktirga je naš narslajši Jezus v globočin sojga srca obvarvu inu noter da narzadnišga dela našga odrešejna perhranu, deb skuz tebe koker ta narzravši kup te grehi vsiga svieta vun zbrisan inu te madež vseh duš imel čistu opran biti. O ti draga voda! Oben človk na more toja cena prov spoznat inu obeden angel na more toje krafti po vrednu dapovedat, dokler ti si ene naizkončne vrednost inu imaš ena naizkončna Božja moč v tebi. Ta Sin nebeškiga Očeta je tebe sam tok vsok častiv, de je on tebe koker en njemo narlubši šac v te Boži šackamer sojga srca ohranu inu ⟨v⟩ sklenenu tiga človeškiga odrešejna iz narvikši lubezenjo
[693]
prelit otu. Zatori čutem jest tudi v mojim src ena posebna lubezen inu andoht k tebi inu postavm enu močnu upane na toja Božja moč. Zavoltiga padem jest ponižnu pred tabo na moje kolena inu iz vkop sklenenim rokam inu perpognenim žvotam molem jest tebe. O ti zrava voda! Toje pertaknene uzrav vse bolezen inu toja kraft očist vse madeže. Ena sama kapelca je draži inu nucniš koker vse druge vode nebes inu zemle inu toja narmajnši kraft je imenitniš inu kraftniš koker vse arcnije celga volniga svieta. O kob

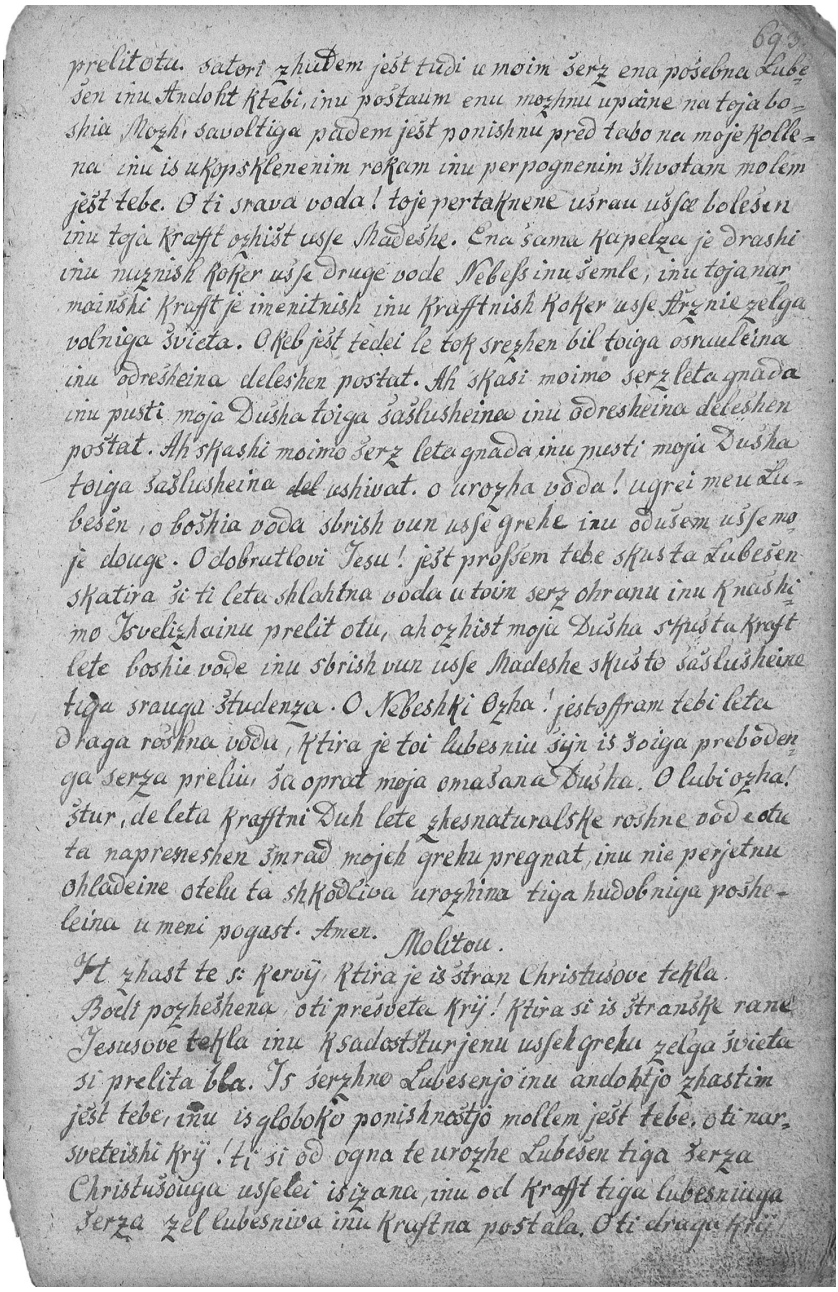

Molitov h čast te svete krvi, ktira je iz stran Kristusove tekla.
Poljanski rokopis, NUK, Ljubljana.
Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

jest tedej le tok srečen bil, tojga ozravlejna inu odrešejna deležen postat! Ah, [skaži] mojmo src le-ta gnada inu pusti moja duša tojga zaslužejna inu odrešejna deležen postat. Ah, skaži mojmo src le-ta gnada inu pusti moja duša tojga zaslužejna uživat! O vroča voda, ugrej me v lubezen! O Božja voda, zbriš vun vse grehe inu odvzem vse moje dovge! O dobrutlovi Jezu! Jest prosem tebe skuz ta lubezen, s katira si ti le-ta žlahtna voda v tojim src ohranu inu k našimo izveličanu prelit otu, ah, očist moja duša skuz ta kraft le-te Božje vode inu zbriš vun vse madeže skuz to zaslužejne tiga zravga studenca. O nebeški Oča! Jest ofram tebi le-ta draga rožna voda, ktira je toj lubezniv Sin iz sojga prebodenga srca preliv, za oprat moja omazana duša. O lubi Oča! Stur, de le-ta kraftni duh le-te čeznaturalske rožne vode otu ta naprenešen smrad mojeh grehu pregnat inu nje perjetnu ohladejne otelu ta škodliva vročina tiga hudobniga poželejna v meni pogast. Amen.

Molitov
H čast te s. krvi, ktira je iz stran Kristusove tekla

Bodi počešena, o ti presveta kri, ktira si iz stranske rane Jezusove tekla inu k zadoststurjenu vseh grehu celga svieta si prelita bla. Iz srčno lubezenjo inu andohtjo častim jest tebe inu iz globoko ponižnostjo molem jest tebe. O ti narsvetejši kri! Ti si od ogna te vroče lubezen tiga srca Kristusovga vselej izicana inu od kraft tiga lubeznivga srca cel lubezniva inu kraftna postala. O ti draga kri,

[694]

oben človk na more toja cena prov spoznat inu oben angel na more toja kraft vrednu erzložt, dokler ti si ene naprešacane cene inu imaš v tebi ena čeznaturalska Božja kraft. Zavoltiga zaupam jest, cel gvišnu skuz tebe celu odpušajne mojeh grehu daseč inu enu popolnama zadoststurjene vseh mojeh dovgov zadobit. O ti Božja kri, keb jest tebe le vrednu na pomuč poklicat inu moj duš kraftnu k nuc strit zamogu! Ah, vzemi saj te goreče žele mojga srca gor inu pusti si tebi moja mlačna andoht dopasti. Te lubi angeli nej tebe namest mene moljo inu vsi svetniki nej tebi namest mene ta dovžna čast skažejo. O ti kraftna srčna kri, jest lubem, jest posvečujem tebe inu občutem pruti tebi enu posebnu

nagnene inu zaupajne! O ti gnad povna kri Jezusova! Ah, vžge moja duša v toj svet lubezen inu zvesel moje srce iz toja Božja kraftjo! O roženfarbana kri, plači moje dovge! O nebeški Oča! Jest postavm tebi pred oči ta nardražiši kri, katira iz te stranske rane tojga Sinu je tekla, inu posebnu taiste narkraftniši kaple, katire na dno negovga srca so ležale inu ta narzadnikrat sa prelite ble. Inu taiste Božje krvave kaple ofram jest tebi k operil moje duše inu k vonzbrisajnu vseh mojih grehu inu dovgov. Ena sama od leteh kapelc je več vredna koker vse dovgov celga svieta, zatori bodo ja le-te nardraži srčne kapelce pred tabo tulkaj več velale, za moje akulih velike inu težke dovge inu štrafenge plačat. Zatori prosem jest tebe skuz ta lubezen, iz katira je Kristus taista iz dno sojga srca preliv, deb ti perpustu v moj smrt, kader bodo vse moje dobre inu hude dela vagane, le ena sama od le-teh krvavih kapelc skuz mojga zvestiga angelca varha k mojim dobrim delam perložt. Tok očem jest zagvišan inu potroštan od tebe ena gnadlova sodba perčakat. Amen.

VIII. Koku pak je mogel te žlahten Divic per src biti, kader je ona le-ta grozovitna hudobija na timo truplu nje lubga otroka vidla dapernest! Brez cvibla strila je nje ta strašna sulca ena tok globoka rana v src, de ona od bolečine je omedlela. Dokler po glas tiga rezodejna, kader je ta žalostna mat le-tu

[695]

vidla, takrat se je ona močnu pretresla iz enim grenkim zdihvajnam, toku de se je iz nje obličja inu zadržajna zadost dol vzet zamogel, de nje duša iz enim špičastim mečam te bridkust je presunena bla. Inu v enim drugmu kraju je djala sama Mati Božja: „Kader sem jest to srce mojga lubeznivga sinu prebost vidla, takrat meni ni blu dergač, koker keb meni tudi moje srce prebodenu blu.“ Tukej biv imov eden šlišat, koku je ona milu klagvala inu koku je ona iz jokajnam inu klagvajnam ta krvava rana ogledioč zdihvala: „O moj sin! Ti še nis zadost trpu? Kaj sa le-ti tok nausmileni ludje, katir tudi v smrt tebi na zašonajo? O grozovitna sulca, koku si ti to srce mojga sinu tok nausmilenu presunla! O ti sladku srce Jezusa, koku si ti zdej tok zlo ranenu! V tojim živlenu si ti naranenu ustal inu po toj smrt si ti zdej še moglu na kosce resekanu biti. Ti scer ta rana cel neč na občutš,

pak jest, revna mat, občutem to presunene v mojim src, dokler moje bovnu srce je iz takim bolečinam napovnenu, koker keb iz ta sulca blu na dva kraja prerezanu.“ O naprenešena bolečina! Dokler akulih Kristus le-te rane ni občutu, zakaj on je že biv mrtov, ja je pak negova sveta mat znotri v src občutila inu tukej popolnama resničnu postal, kar je Simeon poprej nje prerokovu. Dokler ta vojstra sulca je predrla nje s. duša tok zlo, de ona pod rokam Magdalene je koker bla mrtva dol na zemla padla. Toku je žalvala inu jokala ta revna mat inu je napravla nje celu tovarštvu k usmilenu.

IX. Potem so šli te hlapc Pilatušu skupi damu, Longinus pak je imov en sleb pogled inu oblačne oči, inu kader je ta kri Kristusova po te sulc dol tekla, se je permirlu, de on navedama iz taista krivjo se je sojih ust dateknu inu ob taisti ur je on zadobu en čist pogled. Nad tem se je on zlo zveselu, spoznov je ta moč tiga križanga v ti krvi inu sje naprej vzev Kristusu služt. Zapustu je tedej zavoltiga soja služba inu je biv po vnebuhojenu Kristusovim od teh apostelnu v te kršansk vir

[696]

podvučen inu je v Cezareja v Kapadocij oseminutrideset liet enu pušavnsku živlene pelu inu v vse svetust stanovitnu živu. Inu je iz besedam inu zadržajnam dost ludi h Kristusu preobrnu, inu koker Isidorus pričuje, tok je on tudi en škof inu martrnik postov. Kader pak je že ta srdita množca preč odšla, takrat je perstopila ta žalostna mat k timo križu ter je molila ta narsvetejši kri inu voda inu je taista pobirala inu vkop spravlala od te skale, koker je vedla inu znala. Ja je varvala cel čas sojga živlejna iz narvečim počešejnam inu pred soja smrtja je ona le-ta izročila s. Joaneso, katira zdej v Benedkah v cirku svetga Marka andohtlu bo hranena. Le-ta s. rana je bla pred vsem drugem ta naršpotlivši, dokler veliku čez natura inu pred celim svietam špotlivši je enu mrtvu truplu tok grdu zdelat koker enga živga človeka. Zatori je to srce Kristusu, katiru pred vsem glid nas narbel lubilu inu pred vsem tem drugim vud narveč trpelu, le-ta naršpotlivši rana k znamnu soje naizrečene lubezen posebnu izvolu inu od Boga Očeta pogirvu, kir tedej ta Mati Božja le-ta velika skrivnust le-te narsvetejši rane je narbel spoznala. Zatori je padla ona dol na soje kolena inu iz njo vred so dol pokleknil vsi pričioči, ja,

ni blu obenga angela v nebesih, ktir bi na bil dol peršu inu iz Marija klečeoč ta rana molu. Zatori pokleken ti tudi dol, moja duša, moli ta s. rana ter reci.

Molitov k čast te stranske rane Kristusove

O narsvetejši telu mojga Gospuda Jezusa, v kaj za eni revni podob videm jest tebe zdej! Ah, koku si ti zdej tok zlo spremenen, de tebe brez groze gledat je komej mogoče! O kaj za ena globoka, o kaj za ena strašna rana ti imaš v toj s. stran! Kdu je tebi kul le-ta velika rana sturu? Ah, Bogu se usmil, kaj tudi tojmo mrtvimo truplu na bo zašonan? Al tedej toje žlahtnu srce v toj smrt ni blu zadost ranenu, de je tudi iz ta vojstra sulca še enkrat moglu preboden biti? O ti sladku

[697]

zvestu inu lubeznivu srce, koku si ti tedej ranenu! Zdej se očitnu vidi, de ti nas lubš, kir ti ne samu v tojmu živlenu, temuč tudi po toj smrt za nas očeš trpeti. Bodi ti tedej od mene počešenu, ti lubeznivu srce, inu bodi za toja lubezen na vekomej žegnanu. Jest molim tebe, o častitluva rana, inu iz goreče lubezen jest tebe persrčnu kušnem. O izveličanska rana, ozravi te rane mojga srca! O gnad povna rana, zadob meni gnada inu milost! O troštluva rana, potrošti moja duša v nje težavah! Tebi perporočim jest moja duša inu telu, tebi ofram jest vsa moja muja inu delu, jest tebi čez dam moje živlene inu umrjene. O draga voda, ktira iz te rane je tekla, jest molem tebe iz to prošno, deb ti otela moja duša od teh grehu oprat. O roženfarbana kri, ktira iz te rane je tekla, jest molem tebe proseoč, deb ti otela moje nagnene iz čednostim ocirat. O Božje srce, ktiru si ti meni k lubezen prebodenu blu, jest molem tebe inu te prosem, deb tebi dapadlu, moje srce iz toja lubezenjo vnet. O nebeški Oča! Jest ofram tebi ta s. rana, le-ta s. voda, ta s. kri, to s. srce inu to s. telu tojga s. Sinu inu te ponižnu prosem skuz to zasramvajne, katiru je njemu v presunenu te stran sturjenu blu, deb ti mene ubogiga grešnika od večniga špota tiga pogublejna odrešu. Amen.

Tukej zamirki, de g. Jezus pet ran je otu prejet, deb on teh pet počutku tiga človeka, katir od hudiča sa ujet bli, odrešu. On je

tudi vsa kri preliv, de ubena kapla v njemo ni ustala, dokler on ta kri med koža inu mesam je prelivu v gajžlanu, ta kri v glav v timo kronanu, ta kri v žilah v prebivajnu teh rok inu nog na križ, ta kri tiga srca inu teh notrajnih glidu je prelivu v presunen te stran, inu dokler neč krvi v njemo ni ustalu, zatori on nima obene podobe ne cira. Le-tu pak vse se je zgodilu iz velike lubezen, katira on še zdej ima, kar je s. Avgustin cel lepu skazu, kader je on v imen Kristusa toku govoru: „O človk, pomisel, kolku doberga sem jest zate sturu inu pretrpu. Kader si ti biv en sovražnik mojga Očeta, sem jest tebe spravu, kader si ti koker ena zgublena ovca ta prava pot

[698]

zgrešu, sem jest tebe jesku inu na mojeh ramah nesu, jest sem tebe mojmu očetu zupet dav. Moja glava sem jest tem trnam čez dav, moje roke inu noge sem jest tem žeblam podvrgu, moja kri sem jest zate preliv, moja duša sem jest zate postavu, deb jest mene tebi perdružu, inu ti se ločiš od mene. Ah, uberni se k meni, tok očem jest tebe prejeti.“ Ne samu ta rana, temuč tudi to presunenu srce Kristusu imaš ti andohtlu počastit inu tebe v taista zvestu perporočt. Ta s. sulca, katira je to srce Kristusu presunla, časti ta s. Cirku tok vsok, de ona le-ti inu tem žeblam Kristusa k čast ta drug petk po velik noč en poseben prazenk drži. Zatigavola počasti ti tudi taiste, rekoč.

Molitu k čast te s. sulce Kristusove

O sveta sulca, ktira si v stran Kristusova porinena bla, jest posvečujem inu častim tebe inu skažem tebi iz prave andoht vsa mogočna ponižnost. Jest častim tebe koker ena sveta rištenga tiga trplejna Kristusovga inu posvečujem tebe. O s. sulca, kir ti ta stran Kristusova si odprla, kaj za ena velika čast se je tebi zgodila, kir ti med vsem naobčutlivim stvarm sama si vredna bla, tiga narsvetejšiga srca Jezusa Kristusa se dateknet inu po sred skuz taistu skuz prerint! O ti požegnana sulca, vsi angeli sa tebe dovžni častit inu vsi ludje sa tebi dovžni se zahvalt, kir ti si nam ta šackamra Božja odprla inu našem dušam to gvišnu prebivalše perpravla. Zatori počastim jest tebe inu skažem tebi vsa dovžna ponižnost, dokler ti si iz to drago krivjo te stranske rane

Kristusove poškroflena inu iz tem pertaknenam tiga Božiga srca Kristusovga požegnana. O ti narsvetejši sulca, iz mojem žnabelm se jest tebe dataknem inu iz mojim ustem kušnem jest tebe! Ta s. kri Kristusova, s katira si ti pofarbana, molem jest. O ti požegnana sulca, ktira si to srce mojga

[699]

Odrešenika prebodla, prebod tudi moje grešnu srce, de vsa hudobna kri te jeze, lotrnije inu mašvajna vun steče. Ran tudi moje srce iz prava grivenga inu prebod to iz Božim straham. O ti močna sulca, vari me pred vsem hudem inu bojuj se zame v vseh navarnosth, stoj vselej med mano inu mojem videočem inu navideočem sovražnikem, de oni skuz toja moč ustrašen k men na bodo smel se perbližat. O nardobrutlouši Jezu! Jest prosem tebe skuz ta lubezen, iz katira si ti toje s. srce pustu precept, presun tudi moje srce iz tojim straham inu napovn taistu iz toja Božja lubezenjo. Jest ofram tebi ta šeroka inu globoka rana, katira je tebi ta s. sulca v toja stran naredila, ponižnu proseoč, de ti skuz zaslužejne te s. rane te rane mojga srca otu uzravt inu taistu iz ta zlata sulca toje lubezen rant. Amen.

Ta sedmainudevedeseta postava
Koku je Jezus od križa dol vzet inu od soje žalostne matere obklagvan bil

Tekst s. evangelija.

„Inu kader je žie večer postal, kir je bil en dan tiga perpravlajna, ktir je pred saboto.“ (Math 27)

I. Iz ta s. rana negove stran je dakonču Kristus soje bridku trplejne inu ni več druzga čez ustalu, koker de negov ubogu telu dol vzetu inu pokopan bode. Kdu oče pak popisat, koku jamrnu se je ta zapušena mati zadržala, kader je ona taistiga, katirga je nje duša lubila, na križu viset vidla inu ni vedla, koku bi ona njega mogla dol spravt sama od sebe. Tudi iz pomočjo nje celga tovarštva ona tiga ni mogla striti, al keb ona tud glih mogla, tok ona vender brez perpušejna na bla smela. Tudi ni blu obenga upajna pred rokam, deb se ktir tiga dolvzetja lotu, kir ta križ je tok zlo zaničvan bil, de tudi te konedirc, na rečem spošten ludje, niso rad s tem v caker hodil. Kir tedej ta noč se je že perbližvala inu Marija na obena viža sni vedla pomagat, koku bi ona to mrtvu telu od križa dol dobila, tukej znaš ti premišluvat, v kaj za enih težavah to maternu srce je blu. Od te nadluge zadeta, začela je ona na novu klagvat, rekoč: „O mene revna, kaj čem jest začet, de jest mojga ubogiga otroka
[700]
od križa dobim? Koga kul očem jest nagovort, katir meni ta ta velika lubezen skazu? Keb jest saj ktirga imela, ktir bi k Pilatusu šov inu za dolvzetje mojga sinu prosu. Ah, mene uboge! Ah, meni revni! Kdu bo meni mojga umorjenga otroka dav? Kok dovgu ima tedej ta ubogi mrlič na timo špotlivmu lesu viset?“ Med tem je ona stala zravn križa inu je milu gledala na sojga sinu. Ah, koku rada bla ona njega na soje naročje vzela inu ni zamogla! Zatori je objela ona dostkrat ta s. križ inu kušenla to s. dervu, na katirmo je sad tiga živlejna visu. Ona je tudi večkrat kušenla ta zemla, ktira

je iz to krivjo Kristusa poškroflena bla, inu toku je pofarbala soje žnable inu lica iz tem roženfarbanim žomftam. Od upehana se je usedla ona tudi včas pod tem žlahtnim drvesam inu je rekla iz ta nevesta v te Vsoki pesem: „Pod ta senca tega, ktirga jest želim, sim jest sedela inu sad ni sladak, temuč grenak mojim ustam.“ Na enaka viža je tudi strila s. Magdalena, ktira, kir ona v soj žalost sni vedla koku pomagat, zatori je pokleknila ona pod tem križam, objemala je taistiga iz obedvem rokam inu je prelila tulkaj grenkih sovza, de ta zemla pod njo je mokra ratala. Ona se je tudi dol na zemla ulegla inu je kušvala te tla, ktire sa iz to roženfarbano krivjo Kristusa nafajhtane ble. Kmalu je objela ona zupet ta križ inu je kušvala taistiga tok lubeznivu, de nje srce od tiga je oživelu. Včas je pogledala [ona] iz objokanim očmi na vsoku inu je ogledvala to ranenu telu Kristusa iz takim usmilenam, de je mnila, nje srce more nje od bridkust počt. Zatori je ona iz milim glasam klagvala: „O moj narlubeznivši Mojster! Si ti tedej mrtov? O moj izvolen šac, se ti tedej tok jamrnu toje živlene mogu dati? Ah, mene revne! Kam se očem jest zdej podat? Ah, jest naržalostniš! Kdu oče mene zdej troštat? O moj narlubši šac, pusti mene le umreti, dokler brez tebe je meni namogoče živeti! Kir ti nis več na svietu, tok je meni vse, kar je na svietu, ena gola grenkust. Od tiga tojga križa jest na grem preč, dokler de ti mene k tebi vzameš, zakaj jest očem tavženkrat rajši

[701]

umret, koker brez tebe še en dan živeti.“ Po eksempelnu Magdalene so se tudi zadržale te bogaboječe žene inu so obklagvale tiga umorjenga mrliča iz naizrečena žalostjo. Dokler kir po presuneni stran Kristusu sa vsi ludje od hriba preč šli inu le-te brumne žene same tam gor pustil, tok si ti lohku znaš damiselt, kaj za enu jamrajne nu klagvajne so one imele, kader one to mrtvu truplu Kristusu po njeh vol tam blizu so ogledvat zamogle. O ktir bi tam priča bil inu to obmilvajne biv vidti mogu, zagvišnu on bse bil mogu jokat, keb on glih enu jeklenu srce biv imov! To mrtvu truplu je viselu tok zmesarjenu na križu, de kdur je le-tu le pogledu, tok mo je vrezala ena rana v srce, kir negova podoba je bla tok nagnusna, de ta enimo slehernimo se je gnusla. Tukej ti znaš zdej premišluvat, koku so te bogaboječe žene pod tem križam dol padle, soje oči inu roke k timo križanmo Kristuso

povzigenle inu iz dostim sovzam inu zdihvajnam ta nadovžna smrt obklagvale. Pred vsem pak je klagvala narbel ta uboga zapušena mati, en dev zavol te grenke smrt nje sinu, en dev kir ona ni vedla, koku bi ona njega mogla od križa dol dobit. Ona je čakala iz gorečim želam, de to telu od križa blu dol vzetu, inu od velikiga poželejna je ona zdihvala inu jokala, rekoč: „Ah, ah, meni ubogi! Dajte meni ubogi mater saj še enkrat mojga mrtviga sinu al pomagajte meni skuz ta smrt iz nim sklenena biti, deb skuz ta smrt moje bolečine mogle nehat! Ah, vzemite njega dol, de bom jest to mrtvu truplu objela inu moje martre enmalu utolažla.“ Med tem je stala Marija zravn tiga križa inu je gledala iz sovznimi očmi na sojga lubga sinu na timu viseti. Ona se je stegala, kar je narbel mogla, pruti njemo, vzigenla je soje roke na kvišku inu je želela sojga lubga objet. Ona je otela scer Kristusa na visokim viseočiga doseči, pak te roke sa padle nje upajna obropana zupet dol. Tukej je bla ona zadenč skuz naizmirjene bolečine te žalost tok zlo dol potlačena, de ona od težav nje srca je dol na zemla padla. Pak vender ta velika sila te lubezen je njo zupet gor vzigenla inu je pomagala nje te roke zupet gor vzigent, deb ona teh nog nje otroka se mogla pertekent. Pak zastojn je bla nje muja, dokler

[702]

ona se je mogla zupet iz velika bridkustjo ranena dol na tla spustit. O koku je blu nje taistikrat tulkaj težku! Grenkejši je blu nje, v enimo takmu življnju živeti, koker grozovitnu od teh hudobnih umorjena bit. Ona je bla vsa bleda koker en mrlč na nje obraz, samu te usta inu lica sa ble iz krivjo Kristusova pofarbane. Ona je kušenla dostkrat ta zemla, katira je iz krivjo Kristusova bla poškroflena, inu je objemala od lubezen to drvu, na katirmu ta sad tiga življnja visu. O težka martra! O grenku zdihvajne!

II. Kader že ta zapušena mat obene človeške pomuč ni vedla najdti, koku bi ona to s. mrtvu truplu od križa dol spravla, se je tedej ona k Bogu obrnila inu je rekla k nje žalostnim tovaršcam, one imajo vse dol poklekent inu na Božja milost klicat. Potem je molila ta izvolena Divica k Bogu, rekoč: „O Bog, nebeški oča, ktir si Mojzesa iz lestna roka pokopu, k tebi se jest zatečem v leti potreb inu prosem, stur po toj milost, de toj inu moj sin mogu spošten pokopan biti. Ah, na dopust, deb se njemo dalej ena načast

pergodila, kir on v sojim živlejnu tulkaj zasramvajna inu špota je mogu prestat. Inu kir jest nu te moj[130] njega na moremo od križa dol vzet, tok obudi saj brumne srca, katir bodo njemo le-ta zadna čast skazal.“ Potem ksa že vsi od molitve gor vstal, pole natu so oni zagledal ena množca žolnirju le-sem pridti, nad katirm so se oni prvič zlo ustrašel, kir so se bal, deb se timo dobrutlumo Gospudo en nov špot zgodu, kir ja še obeden cel dan na taisti krej ni peršu, ktir bna biv iz besedam al djanam timo križanmo Izveličarju kej žalga sturu. O koku velika je bla nje žalost! O koku naizrečen je biv ta strah! Dokler to maternu srce, katir taisti dan je tulkaj žalga nad nje otrokam vidlu, sni moglu dergač damiselt, koker de Pilatus je zapovedu, on morejo nje sinu k tem drugem rezbojnikam pokopat.

[703]

Bse pak to maternu srce takrat na blu imelu bati, dokler ta množca, ktira je ona vidla, niso te sovražnik, temuč perjatel. Dokler po vsemo timo, kader je že poznu blu, na velk petk, koker te evangelist zamirkujejo, je peršu en bogat mož iz imenam Jozef od Arimateja, enga mesta te judovske dužele, deset mil od Jeruzalema ležioč, nekedej Ramataim imenvan. Ta je biv en spošten ratni gospud inu glavar čez deset kojnikov inu en dober pravičen mož. Ta ni biv pervolu v njeh sviet inu djane, akulih je on dostkrat v timo posvetvajnu bil, katirga so te Judje zuper tiga Gospuda držal. On pak se je vselej zuperstavu, zakaj on je čaku na to Božje kralestvu, to je na to odrešejne tiga človeškiga rodu, ktiru se ima skuz Kristusa zgodit, inu tudi biv Jezusov joger, pak na skrivnim, za Judov strahu volo. Akulih tedej je le-ta brumni Jozef soja vira dotehmav na skrivnim držu, tok se je on otu vender zdej očitnu skazat, de on v Kristusa koker tiga pravga Mesiesa virje. Zatori je srčnu brez strahu teh Judov h Pilatušu noter šov inu ga je prosu za Jezusu telu, deb on tiga od križa dol vzev inu spoštenu pokopat mogu. Brez cvibla je on Pilatušu povedu, kaj za en svet človk je Kristus bil inu koku so njega te vikši fari iz gole togote preganal. Kader je Pilatus to slišu, se je začudu, deb on že mrtov biv, dokler tiga križa smrt je bla ena počasna smrt, kir te ubogi grešniki ⟨so⟩ navadnu en cel dan, včas tudi dva al tri dni na križu živel. On bi se pak imov veliku bel za čudt, de on v tulkajn trplejnu inu martrah je tok dovgu živu. Zatori je on pustu tiga kapitana poklicat, ktir je per smrt Kristusu bil inu ga je prašu, aku bi res žie Kristus biv

umru. Natu je njemo ta kapitan bil vse povedu, koku grozovitnu sa iz nim delal, de se je veliku bel za čudt, de on že pred križanam ni umrov. Inu kader je Pilatus to šlišu, je on biv k usmilenu nagnen ter je perpustu nu ukazu, de se ima Jozefu perpustit, to telu Jezusu od križa dol vzet inu njemo

[704]

dat, koker je prosu. Tudi je zapovedu timo kapitano, de on ima nekatere žolnirje iz nim vun poslat, deb njega nobeden v dolvzetju tiga telesa na mogu odvrnt.

III. Potem kse je JozefPilatušu zahvalu, je šov kje inu je vzev iz sabo nekatere bogaboječe sojih znancu, inu kar je k dolvzetju potrebnu blu, koker lojtra, kleše inu kladvu, inu je kupu eno čisto tenčico, v katiro je otu to telu Kristusu obvit. Tok čistu koker sneh belu platnu pomen ta nadovžnost inu čistost tiga Gospuda. Inu kader je on iz sojim služabnikem vun iz mesta šov, se je tudi k njemo perdružu Nicodemus, en firšt med Judem, ktir je ponoč k Jezusu biv peršu inu tudi en skrivn joger Kristusu biv, zdej pak se on ni obenga več bav inu se je otu dati očitnu spoznat. Dokler kader je on šlišu, de Pilatus je Jozefo perpustu, to telu Kristusu od križa vzet inu pokopat, je on biv vesev inu je pernesu mire inu aloe vkop zmešanu ukol sto liber, ktire erči to truplu ohranjo, de na zgnije. Zakaj on to Pismu še ni prov zastopu, de ta Gospud na more segnit inu de on od teh mrtvih bode gor vstov, inu on je otu Jozefu pomagat Jezusa pokopat. Ta mat tiga Gospuda pak je bla v velik žalost, dokler ona ni vedla, kaj ona imela strit, deb ona to telu tiga Gospuda od križa spravla. Ona ni otela preč jeti inu ga tudi ni mogla dol vzet inu se tudi ni spodoblu, dovgu tam ostat, zakaj začelu se je že mračit. Kader pak se je ona iz s. Joanesam inu tem drugem od dolvzetja tiga Gospuda pogovarjala, pole v tem pride Jozef inu Nicodemus inu drugi znan perjatli iz tiga mesta pruti timo hribu Kalvarija inu so njeh Mojstra obžalval.

IV. Kader so oni že na ta hrib Kalvarija peršel, sa oni dol pokleknil inu Jezusa molil, potem pak so oni šli k te žalostni mater inu so nje tožil iz objokanmi očmi ta žalost, rekoč: „Mi imamo en srčnu usmilene s tabo inu tojim lubim sinam, de on tok po nadovžnim je ob živlene

[705]
peršu. Mi smo scer vselej per posvetvajnu njega za nadovžniga spoznal, pak ni neč pomagal. Kir mi tedej nega per njegovmu živlejnu nismo mogel obvarvat, zatori očmo mi njemo po negov smrt vsa čast skazat.“ Ta revna mat je bla iz sovzam oblita od velikiga usmilejna ter je začela na novu iz tem s. možmi jokat inu tok dober soje koker sojga sinu zapušejne objokvat. Inu te brumni možje so tudi iz Marija grenke sovze prelival inu tiga mrtviga Jezusa obklagval ter, kar ni cviblat, eden druzga med sabo troštal, koker so mogel, potem pak sa oni šli iz Marija k svetimo križu. Ta žalostna mat pak je bla potroštana nad njeh pričnostjo, kir je šlišala, de oni nje sinu od križa dol vzet očjo. Tulkej premisli, moj kristjan, koku so se te lubi perjatel perstrašel, kader so oni na to s. telu pogledal inu tulkaj krvi na tleh videl. Kristus je tok strašnu zmesarjen na križu visu, de ktir ga je le pogledu, timo je on vrezu ena rana v srce inu negova podoba naznana, deb se enimo nad le-ta gnusit moglu. O keb eden iz nas tam priča bil nu le-ta žalosten spregled biv gledat mogu! Zagvišnu bse njemo to srce umečilu, zatori tudi se ni čudti, de te brumni možje so iz Jezusam inu Marija en usmilejne imel, grenke sovze jokal inu od bridkust njeh src niso mogel obene besede govort. V timo obmilvajnu teh mož je djala ta mat: „Poglejte, kaj za ena podoba je le-ta Mojster dobiv! Negova lepota je vsa prešla, negovi sovražniki so se čez njega vzigenli. Pak ta čas tiga vračila bo peršu.“ Oni so pak djal k nje: „O lubezniva mati, nam je iz srca žov toje inu negovu trplejne. Mi bli njega rad odrešil, pak ti si sama vidla, kaj za ena velika množca teh hudobnih ludi so zuper njega gor vstal. Kir pak njemo živmo nismo mogel pomagat, tok očmo mi mrtvimo le-ta mejhna služba skazat.“ Na tu so oni vsi iz Marija vred dol pred ta svet križ padel inu iz goreča andohtjo molil to častitu telu. Ah, keb jest takrat tudi per njeh biv inu iz nim to svetu telu molti zamogu! Koku bi blu moje srce iz andohtjo inu usmilejnam napovnenu!

[706]
V. Potem ksa oni enkolku časa od velikiga usmilejna vsi trdi pred tem križam klečal, potler so oni gor vstal inu so se perpravl k dolvzetju na taka viža, koker je Mat Božja s. Brigit pravla, rekoč: „Pomisel, koku je moj sin od križa dol vzet biv. Te dva, ksa njega od križa vzela, so postavla tri lojtre. Te prve so segle noter da nog, te druge

da rok, te treke da pov žvota. Ta prvi je šov gor inu je obsegu mojga sinu na sred, ta drug je šov po en drug lojter gor inu je odbov inu vun potegnu ta žebel per en rok. Potem je on postavu te lojtra na ta druga plat inu je odbov ta žebel na te drug roki vun, katir žebel sa bli deleč naprej v ta les zabit. Kader je še taisti, katir je ta teža tega telesa nesu, počas dol šov, potem je stopu ta drug gor na ta lojtra, kje k nogam bla postavlena, je šov gor inu odbov te dva žebla od nog. Kader sta te dva že od križa dol peršla, je eden držu to truplu per glav, ta drug per nogah, jest pak sem njega držala na sred, inu toku smo mi terje njega nesel k eni skal. Tam sem jest ena čedna bela ruta al rjuha na tla pogrnila inu iz ena druga ruta to telu pogrnila. Potem je tudi peršla Marija Magdalena inu druge brumne žene, ja, peršlu je tudi tulkaj s. angelov, kulker prahu je v soncu, inu so skazal sojmu Stvarniku ta služba." Le-tu sa te besede tiga Rezodejna, v katirmo to dolvzetje je zložnu popisanu. Ta imenvana skala je pod vrham tiga hriba Kalvarije, štirdeset stopin od prve stopine tiga hriba ležioč pruti sončnimu zahodu. Ta je ena ped vsok od zemle vzignena inu bo v velik čast držana, kir to telu Kristusu na le-ti je požavban blu, zatori je le-ta iz ena železna štanga obdana, na katir osem srebrnih lamp visi, bo vsak dan v le-ti precesi obiskana. Tudi se bere, de mat tiga Gospuda je ta skala, kamer je to telu Jezusu položenu blu, iz sojim sovzam oblila, katire sovze se še v te skal vidjo,

[707]

katira bo zdej pokazana v noterhojenu te cirkve s. groba. Pomisli, o človk, iz kaj za enim počešejnam Jozef inu Nikodemus tiga s. telesa so se pertikala, kir oni skuz njeh vira so spoznali, de to iz bogstvam je sklenenu. Milu je blu gledat, koku so se oni povsod okrvovil, kir oni obenga uda Kristusovga niso mogel perjet, katir bi na biv povn mrzle krvi. O iz kaj za enim srčnim želam je čakala medtem ta napotroštana mati na te s. telu inu iz ena velika lubezenja je objela ona taistu, akulih sje ona nje cel gvant okrvavila. Koku pak je nje srce takrat ušafanu blu, to na more obeden dapovedat. Ah, koku je blu milu gledat, kader je Jozef to truplu per glav, Nicodemus per nogah inu Marija na sred držala inu od tiga križa k te s. skal nesel inu tam na ta trda kamnitna zemla dol položil. Kraleve inu cesarske trupla bojo na črni žamet na častitluve kraje položene, timo častitlovmu svetmo teles pak tiga edinrojenga Sinu Božiga ni blu neč tok spoštenga skazanga. Zatori ti njemo skaž ta čast, rekoč.

Molitu k čast dolvzetja od svetga križa

O prežalostna diviška mati Marija, jest upovm tebe tiga žalostniga dolvzetja tojga sinu od križa inu vse lubezen inu bridkust, katira si ti v toj diviški duš takrat trpela al občutila. Pomisel, o Marija, koku to močnu zbivajne teh žeblu je tebi tok globoku v srce šlu inu tebi en slehern žlak ena nova rana noter zabov. Dokler tebi je tistikrat to križane tojga sinu tok živu naprej peršlu, koker keb ti šlišala njega zupet križat inu te žeble skuz negove roke inu noge zabivat. Zatori si ti vsakibert tok milu zdihenla, koker keb te roke inu noge tojga otroka nove bolečine prejele. Premisel tudi ta lubezen inu žele, iz katirm si ti to mrtvu telu tojga sinu prejela inu njega tulkaj lubeznivu v toje maternu naročje vzela. O iz kaj za ena goreča lubezenjo si ti stegala toje obedve roke pruti njemo inu pogirvala ta šac, v ktirmo je negov srce zaprtu ležalu,

[708]

objeti. Povej, o Marija, kaj za en naznanu spremenene je vstal v tojmu srcu, kader si ti ta prvikrat to mrtvu mrzlu truplu iz tojim obedvem rokam na sred operjela inu iz goreča lubezenjo na toje maternu srce pertisenla. Koga je kul premagalu ob timo prvimo objemanu v tojmo zalublenmo srcu? Ta lubezen al ta žalost, te žele al ta težava, ta trošt al ta strah? Jest menim, toje sladku srce je tistikrat iz tulkaj poželejnam inu nagnenam napovnenu blu, de en velik čud je biv, koku je ta ena taka peza moglu prestat. Ta lubezen je tebe gor vlekla, ta žalost dol tlačila, ta trošt te je zveselu, ta strah te je pretresu. Inu je blu tedej toje zvestu maternu srce v en taki preš, de je komej sapa pojemat moglu. Inu koku je vender mogel mogoče biti, de si ti še jeti inu ta težka butara tojga s. telesa nositi mogla? Ah, te grenke inu zravn tudi sladke butare! Ah, te težke inu tudi lohke teže! Ah, tiga lubga inu skupi tiga žalostniga pota! Le-te težavne noše inu tiga jamrniga dolpoložejna inu tiga zdihvajna inu klagvajna upovm jest tebe. Le za ena sama prošna ponižnu prosem, namerč deb, kader se moja uboga duša od mojga trupla bo ločila, ti otela iz tojim maternim rokam s takim želam le-ta objet, koker si ti to mrtvu truplu tojga sina objela. Nej dapade tebi, ta iz taka lubezenjo k Bogu nesti, koker si ti tojga sinu k timo svetmo robu tega omazila nesla. Amen.

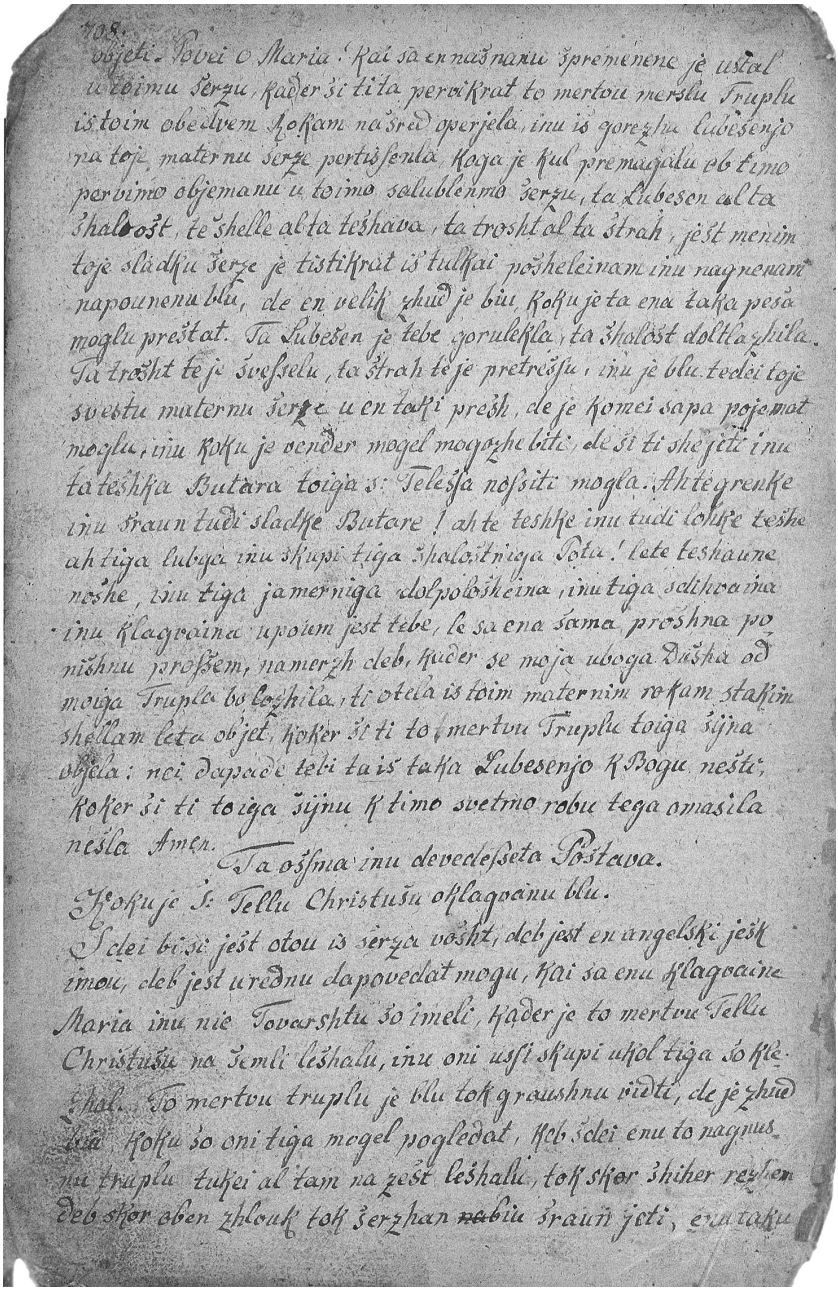

98. poglavje: Kako je bilo Kristusovo telo obžalovano.
Poljanski rokopis, NUK, Ljubljana.
Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

Ta osmainudevedeseta postava
Koku je s. telu Kristusu oklagvanu blu

Zdej bi si jest otov iz srca vošt, deb jest en angelski jezk imov, deb jest vrednu dapovedat mogu, kaj za enu klagvajne Marija inu nje tovarštu so imeli, kader je to mrtvu telu Kristusu na zemli ležalu inu oni vsi skupi ukol tiga so klečal. To mrtvu truplu je blu tok gravžnu vidti, de je čud biv, koku so oni tiga mogel pogledat. Keb zdej enu tok nagnusnu truplu tukej al tam na cest ležalu, tok skor žiher rečem, deb skor oben človk tok srčan biv, zravn jeti, enu taku [...]

[[711]]

<trupla og>ledujem,[131] tulkukrat mene en str<ah preide po celmo> [žvotu.] Ah, [m]oja persrčna lubezen! Al bi na imelu me[ni moje sr]ce zboleti, kader jest spremislim, de si ti vse letu meni k lub[e]zen trpu? Se li nima moja kri v truplu zavzeti, kader jest mi[s]lim, de sim jest vsiga tiga trplejna uržah? Za moje [ude ozravt] so toj s. udi mogel toku ranen biti jnu za moja gnus[oba učed] ti je toja lepa podoba toku mogla spremenena biti. O [ti če]šena glava, koku si ti utovčena! O vi angelske o[či, ko]ku ste vi utemnele inu noter udrte! O vi svete ušesa, ko[ku] zlo ste vi ranene inu zamašene! O ti narlepši obličje[, koku] hudo si ti skraspanu inu spremenenu! O vi žegnane [usta,] o vi roženfarbani žnabel, ti cukren jezik, koku ste vi t[ok] zlo umedlel inu umovkeln! O vi mlečne lica, koku ste vi z[atek]le inu udarjene! O vi svete rame inu pleča, koku [tež]ku je vam ta križ nosti naprej peršlu! O vi žlahtne prsi, koku hudu ste vi nasekane! O žegnana stran, koku nau[smi]lenu si ti prebodena! O vi gnadluve rame, koku grozovi[tnu] ste vi prete[?]gnene! O vi izveličanske roke, s kaj za ena [bo]lečina ste vi prebite! O ti svetu telu, koku si ti tok zlo [no]ter udrt! O vi žlahtne noge, koku ste tulkaj grozovi[tnu] prebite! O ti narsvetejši telu, koku si ti cel tok hudo z[dela]nu, inu scer zavol mojeh grehu inu za mojga izveličajna vola! Koku očem jest tebi tedej zadost za tu hvaležen biti? Kaj očem jest tebi tedej povrniti za ta tok velika lubezen?

Jest hvalem, častim, molim tebe tavžent [inu] tavženkrat inu od dno mojga srca se jest tebi naizko[nčnu] zahvalim. V duhu te ponižnost inu iz zgrivanim src[am] padem jest pred tabo dol inu iz srčna lubezenjo inu [an]dohtjo kušnem jest vse toje ranene ude. Jest kušnem [tebe,] o sveta glava, jest kušnem tebe, o s. čel, jest kušn[em] vas, o vi s. oči, jest kušnem vas, o vi s. ušesa, in[u] jest kušn[em vas, o vi s. žnabel, vi s.] roke, jest ku[šnem] vas, o[vi s. kolena, jest kušn]em vas, vi [s. kosti,]

[[712]]

[za]denč ku[š]nem jest tebe, o ti naržlahtniši, [narčastitluši][src]e mojga Gospuda Jezusa Kristusa, [ter ponižnu prosem,] deb tebi dapadlu, le-ta moja andoht v toje srce gor vze[ti,] [v te]bi pobulšat inu skuz tebe mojmu narlubšimo križanmu [Jez]usu k negovi čast inu mojmu izveličajnu gor ofrat. Amen.

III. Iz vsem le-tem to maternu srce še ni blu potolaženu, te [mu] č iz sivne glavt te lubezen pergnana, se ona ni mogla tig[a] [lu] bga nje srca na soje naročje vzeti inu na soje srce per [tis]ent. Le-tu skaže ona iz nje lestnim besedam k s. Brigit, rekoč: „Jest sem vzela mojga sinu ravnu koker enga gobuga, [vsega pov]niga ran na moje naročje. Negove oči sa ble rdeče [inu] povne krvi, negove usta sa ble tok mrzle koker led [inu] negove roke tok trde, de se nisa mogle položt koker [li č]ez ta spodni život, ravnu koker je on na križu visu. [T]oku sem jest nega na mojim naroči imela koker enga človeka, katir je na vseh sojih udah sklučen. Kaj sem jest pak [ta]krat za ena žalost imela, tiga na more nobeden izrečti. [D]okler jest sim bla koker ena porodna žena, katiri se vsi [u]di po porodu še tresejo inu katira od bolečine komej [m]ore sapa pojemat. Toku sem jest bla naperglihan žalost[na.]“ Ta Mati Božja prav, nobenga ni, katir bi mogu taista [n]je žalost vun izrečti, ktira je ona takrat imela, kir le-ta [j]e bla naperglihan velika. Koker bi ona otela rečti: „Nej pr[av] [e]n človk, kar on oče, nej si on damisel, kar si oče, nej [p]ergliha moja žalost iz vsem, kar si on upa, tok on vender [n]eč na bo mogu povedat, ne miselt, ne perglihat, kar moj [s]rčni žalost inu bridkust mogel perglihan biti.“ O naizre[č]ena bridkust! O nazapopadena žalost! Koku je mogel [m]ogoče biti, de Marija ni tavženkrat umrla? Koku je ona [ve]nder to stepenu inu vse krvavu telu sojga sinu na nje [na]roči držat mogla?

[IV.] Ona je gledala inu pregledala na tankem vse inu [sleh]erne ude ne[govga s. telesa, koku h]udo inu nau[smilenu sa ta]isti [spremenen, reztrgan inu ranen] bli.

[[713]]

[Z]dej je ona ogledala ta glava, zupet ta[?]presunena s[tran, kmal te] roke inu komovce, zupet te kosti inu noge, zdej to o[bličje, čez] en čas te rame inu zadenč te prs inu pleča. Ah, te bridkust inu revšne! Ah, tiga jamrajna inu bolečine! O keb eden tam priča biv, kaj za en žalosten spregled biv on v[idu inu] kaj za enu milu klagvajne bi on biv šlišu! Ta uboga žalo[st]na mat je bla tok objokana vidti, de te trde skale p[od no bse] ble mogle umečiti. Ona je jokala inu zdihvala tok [milu, de te] zravn stoječi iz njo vred so se mogel jokat. Ona je v[zela na] soje naročje to mrzlu truplu nje sinu tok persrč[nu,]koker keb ona otela tiga v nje srce noter vtisent.

Ona je ogledala ta trnova krona inu le-te špičaste trne, katiri sa skuz čel predrl, inu je bla od le-teh s taka bolečina ranena, de je ona menila, vse le-te trni teče v n[je glav.] Ona je pregledala to uteklo skraspanu krvavu inu ce[l s]premenenu obličje inu sje komej mogla damiselt, deb t[a]istu nje lubga sinu obličje bilu. Ona je ogledala te grozo[vi]tne strašne inu globoke rane negove stran inu ni derga[č] miselna, koker keb ravn nje toku to srce presunenu blu. Ona je ogledala te globoke, dovge inu šeroke rane neg[ov] ih posvečenih nog inu je občutila nad le-tem ena naizrečena[?] bolečina. Ona je ogledala negovu ranenu inu zmesarjen[u] truplu inu je bla skuz taka edinšna podoba noter do [dno] nje duše ranena.

O koku persrčnu se je ona zavzela, kader je ona vidla, koku [na] dostih krajih ta koža inu mesu je cel preč odtrgan blu [inu te] gole rebra sa vun stale! O kaj za ena mrtvaška težava j[e njo] obšla, kader je ona vidla, de na katerih krajih ta koža z mes[am] nakatere prste šerok na timo žvotu dol visi! O kaj za ena groza je njo obšla, kader je ona vidla, koku to mrtvu truplu [te] usta odprte inu povnu krvi ima! Kdu oče vun zreči, kolk[u] meču so takrat nje žlahtna duša presunel! Kdu si upa damiselt, kolku omedlevc je ona prestala! Kdu oče šteti, kolk[u] grenkih sovza je

ona takrat prelila, inu kdu oče vun zrečt, k[ol]ku milga zdihvajna je nje takrat iz srca pognal!

[[714]]

[Nobede]n na more šteti, nobeden na more vun zrečt, nobeden [na more] prev virvat, dokler nje žalost je bla brez mire, nje sov[ze brez š]tivila inu nje revšna brez vage. [Ona] je [nj]emo kušenla negove s. usta, ona je njemo kušenla ne[go]ve s. [o]či, ona je njemo kušenla negove s. lica, ona je njemo ku[šen]la negove s. prs, ona je njemo kušenla negova s. stran, ona [je] njemo kušenla negove s. roke, ona je njemo kušenla nego[ve] s. kolena, ona je njemo kušenla negove s. noge, ja, ona je n[je]mo kušenla negovu celu telu inu je občutila iz tiga lube[zn]ivga kušvajna tulkaj trplejna v sojim src, de od golga usmi[l]ena se je otelu rezpočt.

V. Pa[?]k ne samu na te mater, temuč tudi nad tem znanc inu perjat[?]elm Kristusovim je blu enu milu klagvajne šlišat inu [v]idti, dokler kader je Marija to telu nje sinu v naroči im[ela] inu držala, takrat sa dol pokleknil med tim zdihvajna[m] inu jokajnam vsi pričioči pred taistim inu sa bli ne sam[u] skuz to jamrnu gledajne tiga mrliča, temuč tudi skuz ta [m]il spregled, de [namreč] Marija le-tiga na sojim naroči i[ma,] napotroštan žalosten. Pomisel, o človk, koku je tu blu [milu] gledat, kader je ta napov mrtva mati tiga mrtviga si[nu] na sojim naroči imela inu taistga tok lubezniv objemala, [tok] persrčnu kušvala inu tok milu obžalvala. Tukej bse [ble] mogle tudi železne srca omečiti, očem movčat, te [br]umne srca teh zvestih perjatlu Jezusa inu Marije, zatori [je] blu tudi tukej en taku klagvajne, de ni damiselt, veliku mejn [je] vun izreči. [A]h, koku je joku s. Joanes zavol sojga lubga Mojstra! Ah, koku je [so]vze prelivala Magdalena zavol sojga izvolenga lubga! Ah, ko[k]u je jokala Marta zavol sojga narlubšga perjatla! Ah, koku je[?] jokala Marija Kleofe zavol sojga zvestiga strica! Ah, koku milu so jokale druge žene za sojga lubga očeta! Ah, koku s[o] jokal Jozef inu Nicodemus po njeh zvestimu Mojstru, inu [ah,] koku so jokal vsi zravn stoječi zavol te nadovžne smrt ti[ga]

[[715]]

velikiga preroka. Zatori je blu tukej enu taku jokajne [inu zdih]vajne, taku vpetje inu klagvajne, taku obžalvajne inu jam[ra]

ne, deb enga mogel to srce nad le-tem boleti. Katir je kedej e[n] žalosten pogreb vidu, ta nej si damisel le-tiga [inu] premisel per timo, de to klagvajne čez to smrt Kristusuv[o je] naperglihan veči blu koker to klagvajne vseh ludi, katir[u oni] po njeh mrtvih perjatlah imeti zamorejo.

Koku menš ti, de je ta zalublena Magdalena per nogah tiga Gospuda ležala inu ta nargrenkejši smrt njenga samga izvolenga lubga obžalvala? Kristus sam je v enimo rezodejnu nje pričvajne dav, de ona takrat je en tak žalosten bežen imela, katir iz obenim besedam na more vun izrečen biti. Toku pak na znajne dajo te besede tiga rezodejna: „Kader je Magdalena mene, nje živlene, vesele inu vsa dobruta mrtuga vidla, takrat je nje duša od velikih žela te lubezen slaba postala, koker bla mrtva. Ja, ona je bla iz tok grenkim boleči[nam] ranena, de na more zadost dapovedan biti. Nje se je zdelu namogoče, dalej živeti, kir jest, ktir sem nje živlene biv, sim pred nje očmi mrtu ležu. Kader je ona vidla, de moje srce iz ta sulca tok globoku je presunenu blu, takrat je strila zupet ta lubezen ena nova, velika inu grenka rana v nje src.“

Iz teh besedi se dol vzame, kaj za enu usmilenu klagvajne je [ta] zalublena Magdalena imela, kader je ona le-ta sivnu lubnen [š]ac nje duše v en tak jamrn podob pred sabo vidla, mrtviga ležat. Glih koker ta lubezen, ktira je ona pruti Kristusu imela, na more popisana biti, tok tudi ta lubezen, ktira je o[na v] [zg]ubi nje lubga imela, ni za popisat. O koku persrčnu [je] [objem]ala ona negove s. noge! O kulku stukrat je ona kuš[enla] [nego]ve s. rane! O kolku grenkih sovza je ona pustila na [taiste] [kapa]t! O koku lubeznivu je ona pertisenla le-te mrzle no[ge] na [soje] ranenu srce! O kolkukrat je ona prov iz srca milu zdihenla! O koku bridku je ona obžalvala negova bridka s[mrt!] [Ja, o]na se je zadržala brez perglihe žalostniš, [koker se kul]

[[716]]

[en]a zalublena nebesta v prezgoden smrt nje ženina zadržat more. Na enaka viža sa tudi strile te druge brumne žene [i]nu divice, katire so tok milu žalvale, de te pričioči možje [i]z nim so mogel jokat. Iz vsem le-tem padi dol na kolena, o brumni kristjan, inu počasti Kristusa v naroči negove matere, skuz katiru ti bodeš nje

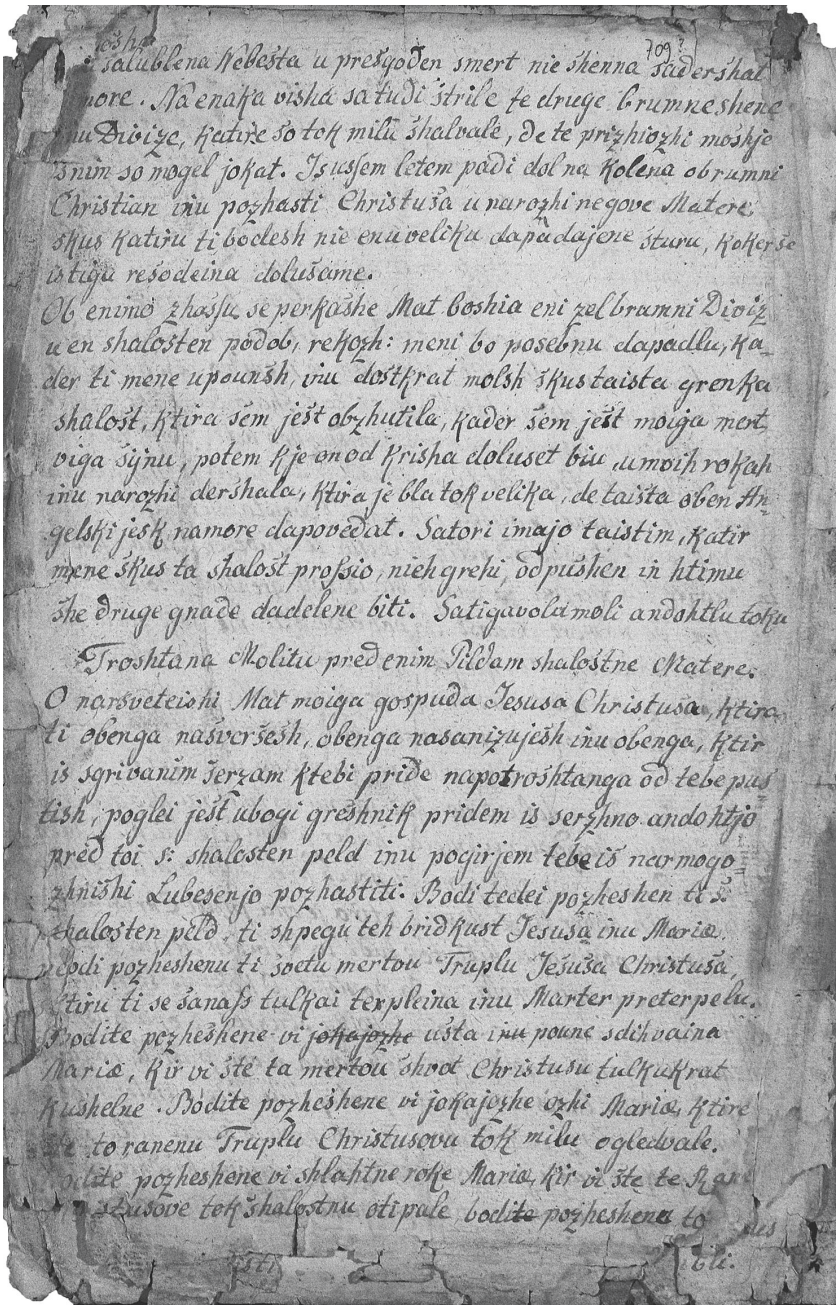

Troštana molitu pred enim pildam žalostne matere. *Poljanski rokopis*, NUK, Ljubljana. Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

enu veliku dapadajne sturu, koker se iz tiga rezodejna dol vzame. Ob enimo času se perkaže Mat Božja eni cel brumni divic v en žalosten podob, rekoč: „Meni bo posebnu dapadlu, kader ti mene upovnš inu dostkrat molš skuz taista grenka žalost, ktira sem jest občutila, kader sem jest mojga mrtviga sinu, potem kje on od križa dol vzet biv, v mojih rokah inu naroči držala, ktira je bla tok velika, de taista oben an [ange]lski jezk na more dapovedat." Zatori imajo taistim, katir mne skuz ta žalost prosjo, njeh grehi odpušen biti in h timu še druge gnade dadelene biti. Zatigavola moli andohtlu toku.

Troštana molitu pred enim pildam žalostne matere

O narsvetejši mat mojga Gospuda Jezusa Kristusa, ktira ti obenga na zvržeš, obenga na zaničuješ inu obenga, ktir iz zgrivanim srcam k tebi pride, napotroštanga od tebe pustiš! Poglej, jest ubogi grešnik, pridem iz srčno andohtjo pred toj s. žalosten peld inu pogirjem, tebe iz narmogočniši lubezenjo počastiti. Bodi tedej počešen, ti s. ž[?]alosten peld, ti špegu teh bridkust Jezusa inu Marije. [B]odi počešenu, ti svetu mrtvu truplu Jezusa Kristusa, [k]tiru ti se za nas tulkaj trplejna inu marter pretrpelu. [B]odite počešene vi usta, povne zdihvajna, Marije, kir vi ste ta mrtov žvot Kristusu tulkukrat [ku]šelne. Bodite počešene, vi jokajoče oči Marije, ktire [ste] to ranenu truplu Kristusovu tok milu ogledvale. [Bo]dite počešene, vi žlahtne roke Marije, kir vi ste te ra[ne] [Krist]usove tok žalostnu otipale. Bodi počešenu, [ti]

[[717]]

[ma]ternu srce Marije, ktiru si v premišluvajnu teh ran tulk[aj] globokih ran prejelu, inu zadenč bodi počešenu, ti divišku naročje Marije, kir ti se to s. telu Kristusu tok lubeznivu nosilu. O ti gnad povnu naročje Marije! Pusti mene od tebe[132] milost doseči, pred katirim je dost drugih grešenku gnado znaj[dlu,] dokler kaj je to naročje Marije druzga koker enu naročje te milost inu kaj je Jezus v naročje Marije druzga koker en sa[d te] milost? Koku more tedej enimo ta gnada dol udarjena biti, kad[er] se pred tem gnadlum naročjam za gnada inu milost prosi? O t[i] narusmilenši mat Marija, koku je enimo eržalenmo per srcu, kir ti se tulkaj bridkust

pretrpela, de vsi ludje taiste na bli mogel prenest. Ah, kolku smrtnih zbodku so prebodel toje srce, kader se ti to srce Jezusu presunt vidla! Ah, kulku bridkusti so napovnile toja duša, kader se ti na ta spremenena podoba Jezusova od glave da nog pogledala! O ti uslabenu maternu srce! Koku se ti vender mogla ta težava prestat, ja, koku je blu mogoče, de ti v pogledu tojga mrtviga sinu si vender še živa ustala? O kok velika je bla pak toja žalost, tiga na more oben človeški jezik izreči, tudi obenu stvarjenu srce občutit, dokler kir ti tojga persrčniga sinu tok rekoč iz naizkončno lubezenjo se lubila, zatori je bla toja žalost inu bridkust tudi tok rekoč naizkončna. Ah, kdu oče pravt, koku klagliv si se ti zadržala! Ah, kdu si oče damiselt, koku revna sbla ti vidti! Ah, kdu oče premišluvat, kulku grenkih sovza si ti prelila! Ti si pertiskala to mrtvu truplu cel usmilenu na toje maternu srce, ti si nega objemala cel lubeznivu iz tojim diviškem rokam, ti se pertisenla toje spremenenu obličje na negovu ranenu obličje, ti si kušvala negovu zmesarjenu mrtvu truplu od glave noter da nog, ti si njemo kušvala negove blede usta, ti se kušvala njemo negove mrzle lica, ti si kušvala njemo negovu prebodenu čelu, ti se kuš[vala n]egova s trnam kronana glava, ti si kušvala njem[o] [negove] iz žebelm prebite roke, ti si njemo kušvala n[egove roke, inu v vsemu timu kušvajnu si občutila]

[718]

ti taka bridkust, de obena bridkust tiga svieta iz toja ni za perglihat. Le-te naizrečene bridkust upovnm jest tebe inu sku[z] taista prosem jest, deb ti otela meni odpušajne mojeh grehu zadobt. O Marija, prosi tojga lubga sinu Jezusa, ktirga se ti na tojim naroči nosila, zame ubogiga grešnika! O Jezu, prosi tojga lubga Očeta skuz toje bridku trplejne zame, ubogiga grešnika! O Jezu inu Marija, prosite nebeškiga Očeta skuz vsa vaša srčna žalost zame, ubogiga grešenka! O nardobrutlivši Jezu, pokaži tojmu nebeškimu Očetu vse toje rane inu bolečine, ktire se ti zame trpu! O ti narslajši Divica, pokaži nebeškimo Očetu vse zdihvajne inu sovze, ktire se ti zame prelila! O sin inu mati, pokažta nebeškimo Očeto vse težave inu srčne žalost, ktire ste vi zame prestal! O Marija, jest prosem tebe skuz ta žalostna skrivnost tiga žalostniga pilda, pomagi meni per Bogu Očetu gnada zadobiti, vzemi to ranenu truplu tojga sinu na toje naročje inu ofri njega nebeškimo

Očeto v taisti podob, koker si ti nega na tojim naroči imela! Ofri njemo njegova roženfarbana kri inu toje divišku mlek, ofri njemu negova presunena stran inu toje ranenu srce, ofri njemo njegova mila podoba inu toje jamrnu zadržajne, ofri njemo negovu grenku trplejne inu toje žalostnu obmilvajne, ofri njemu negove sovze inu toje sovze, negova bolečina inu toja bolečina, negovu zdihvajne inu toje zdihvajne, iz vsem, kar ti inu on na zemli sta delala inu trpela, deb ti meni zamogla gnada inu milost zadobiti! O nebeški Oča, poglej od vsokih nebes dol inu pogledi na ta mila podoba tojga Sinu v naroči negove matere! Kaj je to naročje Marije druzga koker [en na]ročje te milost inu kaj je toj Sin v naroči[?] Marije druz[ga] koker en sad te milost? [Koku očeš ti tedej meni, ubogimo]

[[719]]

grešniko, pred le-tem tronam gnadlovim toja gnada odpove[dat,] kir tulkaj znamnu te lubezen skupi pride? Ta sin kaže te[bi] toje rane inu kri, ta mati kaže tebi soje prs inu mleku. Inu [kaj] je umečejši koker rane inu prs? Tok poglej tedej na tojga S[inu] inu toja hčir inu vzemi njeh ofer gor, ktire oni same stre. [Spovni] se na taista ura, kader je toj mrtvi sin na soje matere naro[či] ležu inu zavzetniši koker enu udrtu goved vidti biv. Ka[j ni] blu toje očetuvu srce takrat mehkejši koker vosk, kader s[i ti] mater inu sinu v tak jamrn podob zagledu? Pole, v tak po[dob] postavm jest tebi le-te obedva pred oči inu pogirjem tebi toje očetovu srce zupet toku umečiti, koker je takrat pruti vsem zgrevanim grešnikam umečenu blu. Ti lubi oča, koku oče[š] ti meni ta gnada dol udart, kader ti na le-ta žalostna podob[a] pogledaš? Ja, koku moreš ti mene ferdamat, kader ti premiselš, kaj je toj Sin zame trpu? Keb jest lih ta narhudobniš grešnik celga svieta biv inu bi prosu tebe skuz ta edinšnos[t] tojga Sinu inu negove matere, tok bse ti ja mogu čez me usmilt. Zatori se jest zanesem tok trdnu na toja izkončna dobruta inu na to trplejne tojga Sinu inu negove matere, de jest menim, to na more mogoče biti, deb jest imov večn[u] pogublen biti. Zatigavola prosem jest tebe, skuz ta prošna inu zaslužejne Jezusa inu Marije, dodeli meni odpuša[jne] mojeh grehu, zanesejne mojeh dovgov, pobulšajne mojga živlejna, nastranstojene v mojem umrjenu inu zadenč to večnu živlene. Amen.

Ta devetinudevedeseta postava
Kje to truplu Kristusu umitu inu požavban blu

I. Potem kje ta revna mat enkolku časa to mrtvu truplu sojga sinu na sojim naroči držala inu po obrazu in[u] povsod okrvavila, natu je prosu njo s. Joanes, deb ona o[tela] saj tiga mrliča od sebe dat, deb taistiga po spodobnost povit inu pokopat mogel, kir ta dan se je že nagnu inu [ta]

[720]

nuč se je skori perbližvala. Tedej akulih ta zapušena mat ta šac nje žive dni bla rada per sebi obdržala, vender na le-ta prošna s. Joanesa je ona tok strila koker ena modra divica inu je perpustila to mrtvu truplu od nje naročja preč vzeti. Tedej so položili njega na ta skala inu vsi pričioči so se pomujal, njemu vsa čast skazat. Ta zvesta mat se je perpravla k glav, Magdalena k nogam, Joanes iz tem dvem Marijam na ena, Jozef inu Nicodemus na ta druga stran. Te drugi sa stali inu klečal ukol njeh inu so podajal voda, mazilu, te rute, povoje inu vse, kar je k mrliču potrebnu blu. Toku so oni vse skupi delal inu skazval njeh lubmo Mojstro ta zadna služba. [Prvič] so oni vzel čedna voda, to krvav truplu umit, deb to k mazilu tulkaj perpravnš blu. Dokler kar ima iz dragim mazilam namazan biti, more poprej učedenu bit, de te druge mazila al špecarije tulkaj loži skuz te putne lukence noter udarjo. Tukej pomisel, kolku muje so le-ti s. ludje imel, preden so oni to celu ranenu truplu popolnama učedel, kolku flisa so si oni perzadel, preden so oni te s. ušesa, katire sa povne zastane krvi ble, prov učedel. Koku dovgu so se oni zadržal nad lasmi, ktir sa povn smrkla inu krvi visel inu cel v štrakle se sperjel, de so jeh umil. Kolku dela so oni imel, de so oni ves gnoj, blatu, smrkel inu peršušena kri iz vseh inu slehernih ran vun spravl. O koku se je tresu svet Joanes, kader je spiru ta te s. strani rana, ktira je bla tok šeroka, deb eden roka lohka noter vteknu, inu tok globoka, de je noter da reber te druge stran skuz šla! O iz kaj z enim počešejnam je umivala Magdalena te globoke rane teh s. nog inu iz kaj za eno andohtjo so umivale te druge Marije le-te šeroke rane teh

s. rok. Brez cvibla so si oni vsi tresel od počešejna inu sa od velikiga usmilena cel zbolel. [...]

[[721]]

<P>ožavban[133] pak je bla njemo ta t[...] inu od zdol [...] koker ena vrhna rjuha [čez] pogrnena. Iz to rjuho se je ed[en] [te]h narvečih čudežu zgodu, kir je Kristus v taisto koker eno podobo sojga celga trupla po te prav dovgost, debelost inu šerokost, iz vsem udem, ranam, žlakem zmalanim, koker je biv taistkrat ušafan, zapustu. Na spodnimo tal tiga platna, na katirmo je ta Gospud ležu, je ta hrbet inu ta zaden žvot Kristusa noter vtisnen, v zgornimo tal pak, iz katirm je biv vdrt, je ta ubrez inu ta cev spreden žvot zmalan. Ta dovgost tiga platna, katir bo v Turin hranen, je dvanajst čevlu, ta dovgost telesa Kristusa je šest čevlu. Tri prste mejn v te podob se tudi te narmajnši štih teh štrahu od gajžel, koker tudi vse inu sleherne rane prov zložnu inu na tanku spoznajo. Na te glav se šteje dvainusedemdeset ran od trnu noter vtisnen, čelu je povnu krvi, ta ubrez ves ranen, lica utekle, posebnu ta lev, te lasje inu brada en part vnki zruvan, en tal iz debelo krvjo ognusen, ta vrat prov ostuden uteku zavol te železne ketne, ta zativnk iz trnom štihem prov preboden, te rame od križnosejna, od tepejna, gajžel hudu ranene. Sploh cev žvot inu obraz, te prsti inu dlan so toku povn ran inu žlaku, de na te cel podob Kristusa ni tolku placa brez rane, deb ene knofle glava gor postavu, inu so na veliku krajeh toku globoke inu šeroke rane, de se zamorejo dva prsta noterpoložt. Zavol te strašne štavti Kristusa ima le-to čudodelnu platnu tako moč, de aku ga eden ogleda, toku on men, de njemo gre en meč skuz srce. Bodo tud te gledovc nad le-tem toku ustrašen, de oni precej eno srčno grivengo čez soje grehe zadobe inu se od grenkiga jokajna na morejo zdržat. To s. platnu, koker nam stare šrifte oznanjo, je svet Nikodemus po gorvstajen Kristusa k seb vzev inu noter da sojga konca v velik čast držu. Po negov smrt so ga te kristjan v Jeruzalem hranil tok dovgu, de so dve liet pred rezdjanam Jeruzalema skuz Božje svarjene iz mesta šli. Pot[em] je v roke teh Judov peršlu inu dovgu časa tem ostal. [Kir] so te kristjan zadenč to zvedel, te Judje pak njem to

[[722]]

[plat]nu niso otel pustit, je le-tu zadenč pred krala teh Sa[racena]rju peršu, katir je takrat čez to mest Jeruzalem biv, kat[ir] je zapovedu,

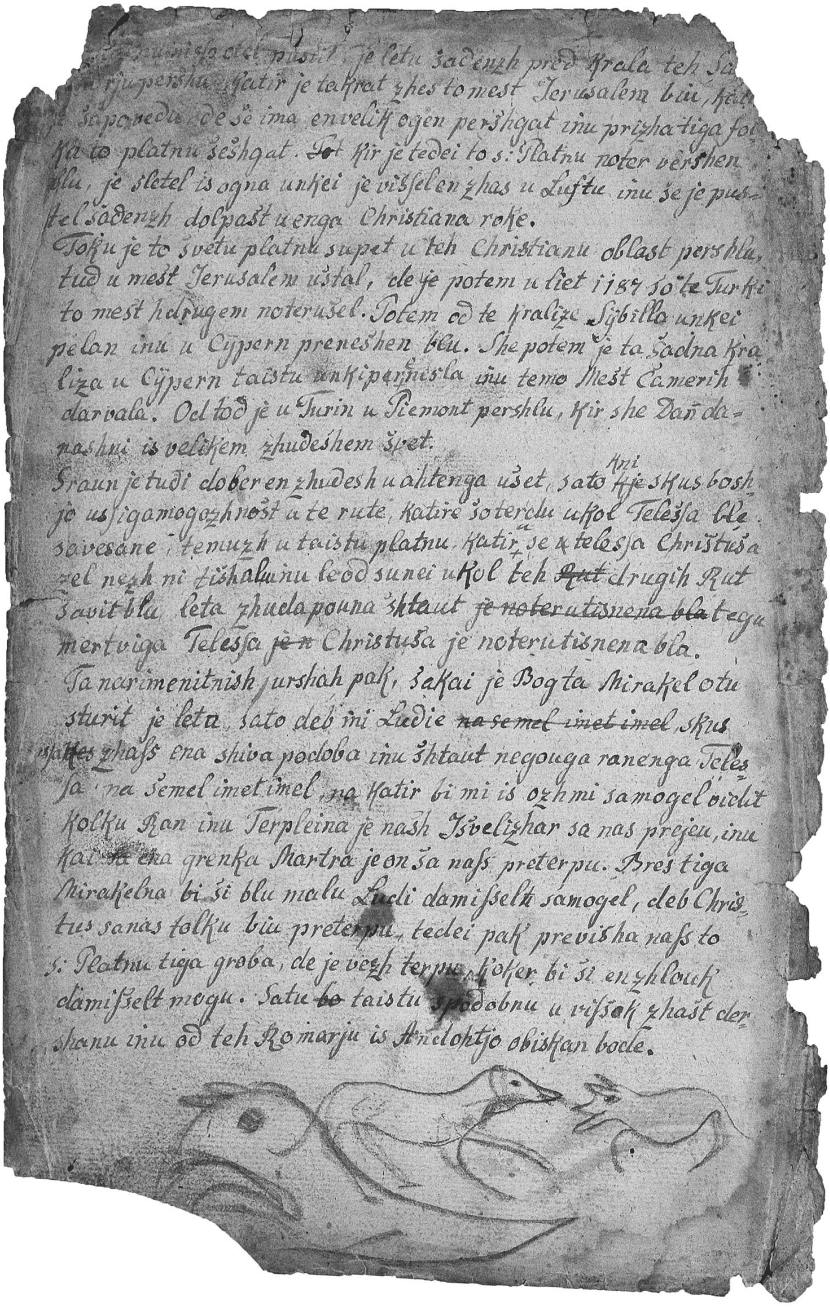

Zadnja ohranjena stran *Poljanskega rokopisa*. NUK, Ljubljana.
Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

de se ima en velik ogen peržgat inu priča tiga folka to platnu sežgat. Kir je tedej to s. platnu noter vržen blu, je zletel iz ogna vnkej, je visel en čas v luftu inu se je pustel zadenč dol past v enga kristjana roke. Toku je to svetu platnu zupet v teh kristjanu oblast peršlu [inu] tud v mest Jeruzalem ustal, de potem v liet 1189 so te Turk to mest h drugem noter vzel. Potem od te kralice Sibila vnkej pelan inu v Cipern prenešen blu. Še potem je ta zadna kralica v Cipern taistu vnki prenesla inu temo mest Kamerih darvala. Od tod je v Turin v Piemont peršlu, kir še dandanašni iz velikem čudežem svet. Zravn je tudi dober en čudež v ahtenga vzet, zato kni skuz Božjo vsigamogočnost v te rute, katire so trdu ukol telesa ble zavezane, temuč v taistu platnu, katiru se telesa Kristusa cel neč ni tišalu inu le od zunej ukol teh drugih rut zavit blu, le-ta čuda povna štavt tega mrtviga telesa Kristusa je noter vtisnena bla. Ta narimenitniš uržah pak, zakaj je Bog ta mirakel otu sturit, je le-ta, zato deb mi ludje skuz čas ena živa podoba inu štavt negovga ranenga telesa na zemel imet imel, na katir bi mi iz očmi zamogel vidit, kolku ran inu trplejna je naš Izveličar za nas prejev inu kaj za ena grenka martra je on za nas pretrpu. Brez tiga mirakelna bi si blu malu ludi damiselt zamogel, deb Kristus za nas tolku biv pretrpu. Tedej pak previža nas to s. platnu tiga groba, de je več trpu, koker bi si en človk damiselt mogu, zatu taistu spodobnu v visok čast držanu inu od teh romarju iz andohtjo obiskan bode.

Appendix

V dodatkih k izdaji *Poljanskega rokopisa*, ki tu sledijo, so objavljeni odlomki iz dveh rokopisov, ki sta starejša od *Poljanskega rokopisa*. Ta rokopisa sta najpomembnejša, četudi fragmentarno ohranjena člena besedilnega izročila o Jezusovem življenju pri Slovencih. *V Registru rokopisov slovenskega slovstva* (RRSS) sta ta protografa označena kot Ms 28 in Ms 194.

Čeprav je *Poljanski rokopis* najbolj obsežen in popoln v slovenskem rokopisnem izročilu o Jezusovem življenju, je vseeno prispel do nas poškodovan: ohranjenih je 332 listov, izgubljenih pa je okrog 50 listov rokopisa. Oba starejša rokopisa, RRSS Ms 28 in 194, sta poškodovana in fragmentarna, toda izredno pomembna za genezo: *Poljanski rokopis* je bil prepisan iz RRSS Ms 28. Oba protografa vsebujeta odlomke, ki so v *Poljanskem rokopisu* izgubljeni.

Te dragocene odlomke nudi ta Appendix.

Prvi štirje odlomki (Appendix 1 do 4) prinašajo besedila, ohranjena v RRSS Ms 28: Appendix 1 prinaša meditativno molitev, ki jo je prepisovalec *Poljanskega rokopisa* namenoma izpustil. Appendix 2 do 4 pa nam rešujejo tri odlomke, kjer so listi *Poljanskega rokopisa* izgubljeni.

Appendix 5 vsebuje daljši sklop štirih poglavij iz protografa RRSS Ms 194, ki bi verjetno morala biti na koncu *Poljanskega rokopisa*, vendar so izgubljena. Njihova vsebina je velikonočna, na literaren način predstavi Jezusov vnebohod, prihod Svetega Duha in Marijino življenje do njenega vnebovzetja.

[[865]]

[Appendix 1] Molitov k čast teh svetnikou, ktir so Kristusa na križu umret videl

[Odlomek: RRSS Ms 28, str. 865, fol. 9r. V 95. poglavju *Poljanskega rokopisa* o žalovanju in posebnih znamenjih ob Jezusovi smrti na križu je prepisovalec na strani 678 rokopisa ob tem, ko je besedilo prepisoval iz rokopisa RRSS Ms 28, izpustil odlomek, dolg približno eno stran. Izpuščeni odlomek je objavljen na tem mestu in naslovljen, kakor je v izvornem rokopisu RRSS Ms 28. Vidimo, da je *Poljanski rokopis*, četudi obsežen, na nekaterih mestih nekoliko krajši in bolj strnjen od svojega protografa. Odlomek je dragocen, saj vsebuje meditativno, literarizirano molitev za pristno sočutje s Kristusovim trpljenjem po vzoru svetnikov, navzočih ob križu.]

Kar je zdej Kristus od s. Magdalene djav, to znamo tudi od teh drugih perjatlu Kristosovih rečti. Dokler njih srca sa vse v smrt Kristusu is tok vojstrim mečmi preboden bli, de je čudnu, koku so oni to živlene mogel ohrant. Z Savoltiga počasti lete lube perjatle Kristosove inu perporoč se za prošna is to molitujo.

Molitov k čast teh svetnikou, ktir so Kristusa na križu umret videl.

O vi lubi svetnik Božji, katir vi ste timo umrjočimo Kristuso na stran stali, jest opominam vos te naizrečene srčne žalost, katira ste vi v njegov nargrenkejši smrt preterpel. Pomiselte, o vi zvesti perjatel Kristusu, kolku globokih srčnih zdihu ste vi na timo žalostnimo velkmo petku prejel inu kolku težav inu strahu je vaše zalublene duše obšlu. Vonder

[[866]]

<ste ostal> vi per Kristuso stanoviten noter da smrt inu se niste ⟨bali⟩ tulkai feržmagvajna inu zašpotvajna, katiru je vam od teh Judu blu naprej vržen. O vi lubi svetniki, jest prosem vos skuz ta zvesta lubezen, katira ste vi pruti Kristuso imel, inu skuz use martre inu špote, katire ste vi zavol njega prestal, sprosite meni tudi stanovitnost v službi Kristusu inu enu pravu usmilejne pruti njegovmu bridkimo terplejnu. Jnu kader jest v smrtnih težavah

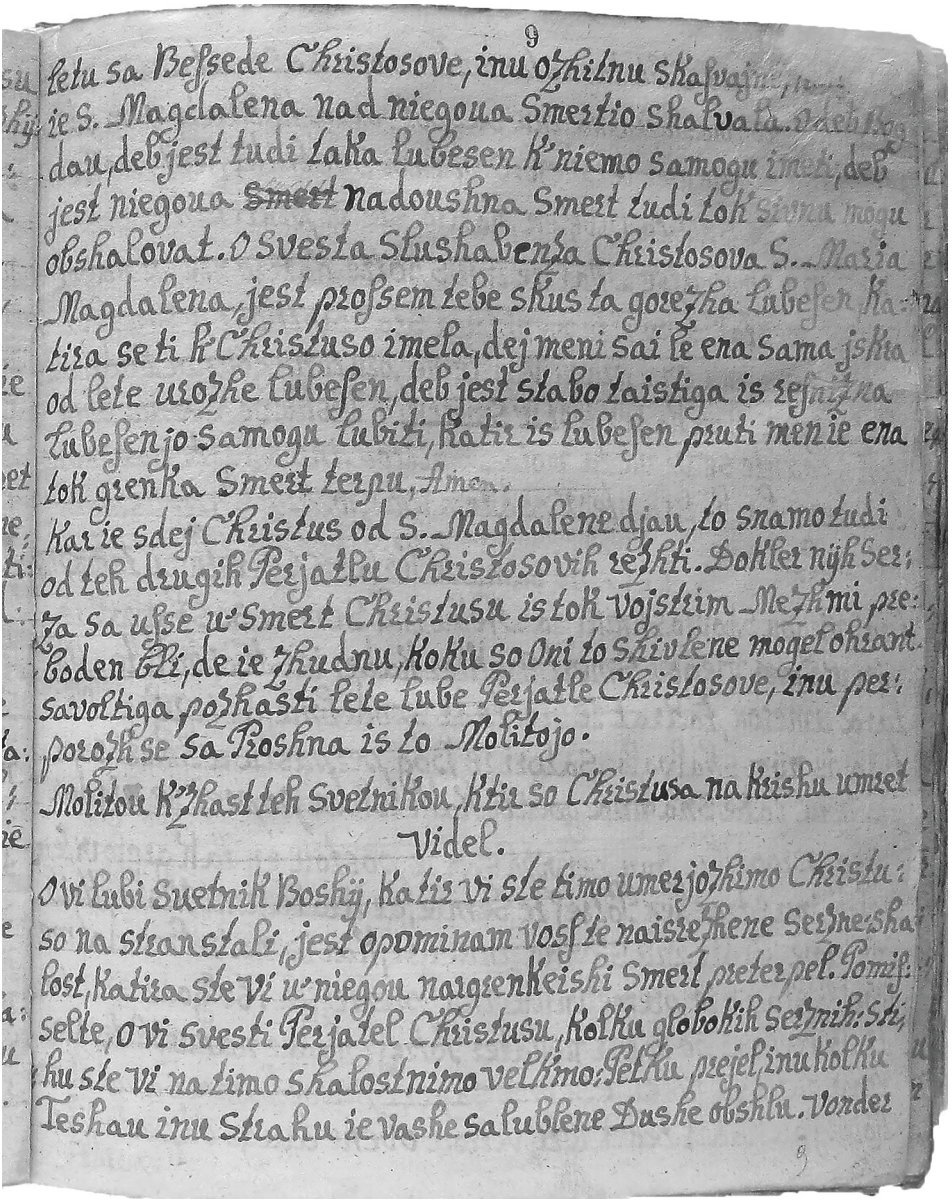

Rokopis *Jezusovo življenje* iz srede 18. stoletja, iz katerega je bil prepisan *Poljanski rokopis*.
Arhiv Republike Slovenije, SI AS 1073, Zbirka rokopisov, 190r, str. 865
Foto M. Zaplatil, ZRC SAZU

ležu bom, tok spovnte se vi na ta moja molitov, inu skažte nad mano ta zvestoba, katira ste vi nad tem umerjočim Kristusam skazal. Amen.

[[8]76]

[Appendix 2] Ta šest nu devetdeseta postava. Koku je Jezuso njegova s. stran iz ena sulca presunena bla

[Odlomek: RRSS Ms 28, str. 876–883, ff. 14v–18r. V *Poljanskem rokopisu* sta izgubljena dva lista z začetkom 96. poglavja (glej pojasnila v opombi 125, str. 579, 655). Izgubljeno besedilo je k sreči ohranjeno v preostanku starejšega rokopisa RRSS Ms 28, iz katerega je *Poljanski rokopis* prepisan. Spodaj sledi prepis izgubljenega odlomka do tam, kjer se besedilo *Poljanskega rokopisa* nadaljuje neokrnjeno.]

Tekst tiga svetiga Evangelia.

Te Judje pak, zatu kir je bil dan tiga perpravlana, de bi te telesa na ostale v saboto (zakaj taisti sabotni dan je bil velik), so oni Pilatuša prosili, de bi se njih podkolenske kosti polomile inu de bi se doli sneli. Natu so žovnirji peršli inu so timu prvimo zlomili te kosti inu timo drugimo, katir je ž njim bil križan. Joan. 19.

[877]

Per timo premišluj toku.

I. Kader je žie ta sladki Jezus na križu umro, je en vsak preč šov, ta Mati tiga Gospuda pak je šla na vorh tiga hriba Calvaria, inu je objela ta križ is svoim rokam, inu koker nekateri brumni premišlujejo, je ona rekla: „O moj sin Jesu, ah kaj za en hud boj si ti dons imov na križu, o moj lubi otrok, zdej je vse is tabo dopernesenu, kar je tebi tvoj nebeški Oča zapovedu za odrešejne tiga človeškiga rodu. O moi sin Jesu, ti visiš zdej tukej mrto, ktir ti vsak stvar to živlejne daš. Tvoja s. glava je svoih pet počutku obropana; tvoje oči, katire sa vselej odprte ble k tem grešnikam inu dostkrat te sovze zavol grehu teh ludi so prelivale, le-te so zdej njih luč zgubile. O moj sin, zakaj ti nis tvoja žalostna Mater tudi

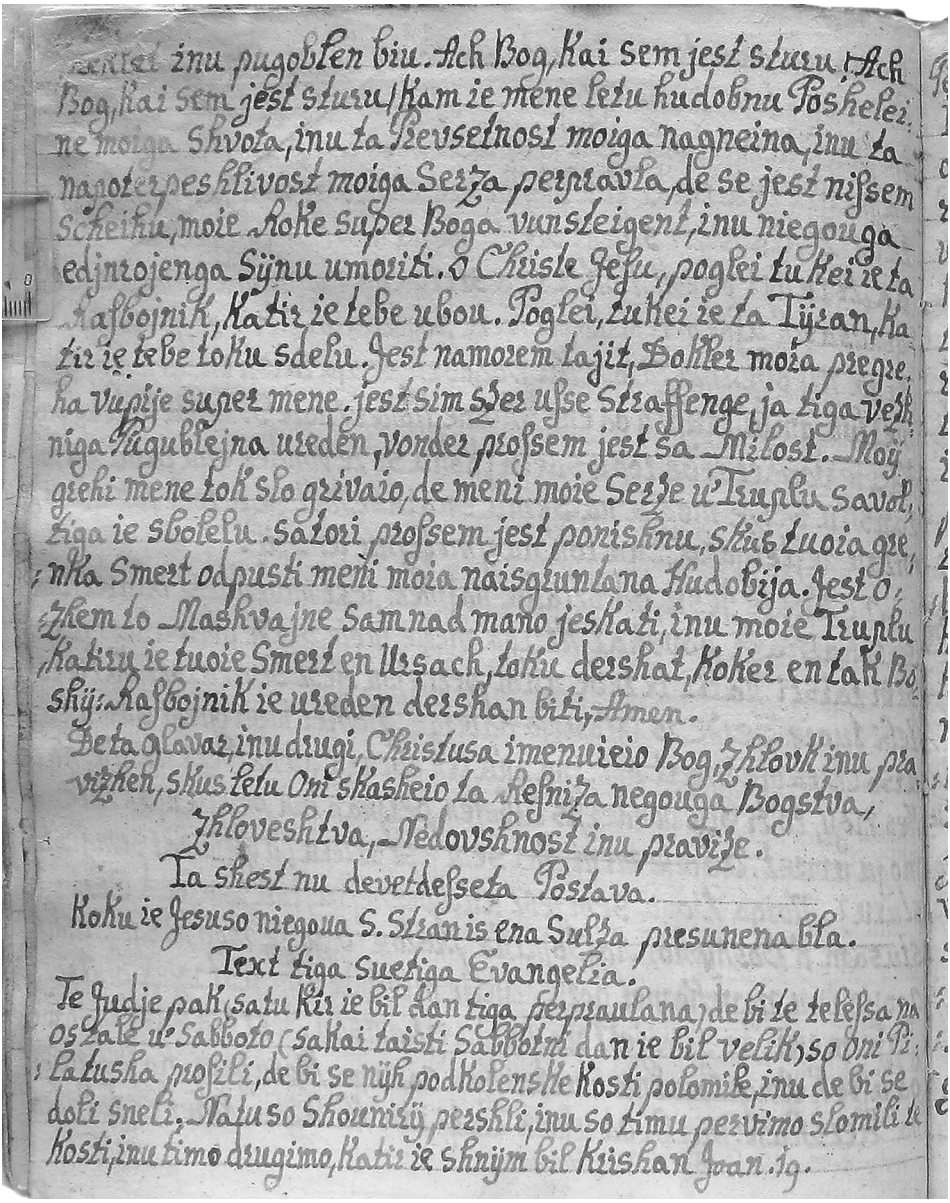

Rokopis *Jezusovo življenje*. Odlomek, kako Longinus prebode Jezusu stran, ki je v *Poljanskem rokopisu* izgubljen. Arhiv Slovenije, SI AS 1073, Zbirka rokopisov, 190r, str. 876
Foto M. Zaplatil, ZRC SAZU

is tabo skuz ta smrt ke vzev? O križ, zakaj nisem jest dons tudi iz mojem lubim otrokam na tebi umrla? Pak, o moj persrčni sin, spovni se dons na ta človeški rod, za katirga si ti tok grozovitnu inu nadovžnu martran biu. Ersvetli teh ludi srca, de oni prov spoznajo tvoja lubezen, katira si ti njim dons skazu. Zatori, o moj sin, jest nočem od tod preč jeti, noter tok dougu, de jest tebe toku mrtviga med mojem rokam imam." Is takim inu drugim klaglivim besedam je napravla ta Mati Jezusuva vse pričeoče ludi k velikimu joku inu klagvajnu. Inu ona se je dol usedla iz nje tovarštvam per timo križu inu je prosila, deb Bog poslu, deb oni tiga Gospuda od križa dol vzel.[134]

II. Dozdej smo mi veliku premišluval, kulku martre je
[878]
naš Odrešenik na križu preterpu inu zadenč v narvečih bolečinah svoja duša gor dau. Tok se ja more žie spodobnu negovu trplejne končat; kir se ja vsa martra is smrtjo konča. Pak posluši čudu, kaj so te Judje za ena grozovitnost pod plajšam te brumnost skazal. Kir na taisti večer je biv ta dan tiga perpravlajna inu ta praznik te perhodne sabote se začev, zatori te Judje le-tu niso otel trpet, deb teh križanih trupla na križu ostale, kir je nastopu ta velik dan te sabote, katir je en velik inu dvojni praznik biv, zatori ⟨bi⟩ blu za naspoštenu držan, kir te križi sa cel blizu per mestnih vrath bli, inu je njim tudi zapovedan blu v bukvah Devt. na 21. p. 23. v., oni imojo pred sončnim zahodam teh križanih trupla pokopat. Zatori sa oni šli k Pilatuso inu so njega prosili skuz neh poslane (dokler oni niso šli v velik noč sami v njegova hiša), deb se teh križanih podkolenske kosti polomile inu se doli vzel. Dokler te Judje niso smel sami od sebe kej takiga striti brez pervolejna Pilatusuga. Teh hudobnih Judu naprejvzetje pak je blu, timo umerjočimo Jezusu pred njegova smrtjo še en nov špot inu trplejne naložt. Dokler kader so te Judje to pogerval, takrat je Kristus še živu; zakaj kob on biv mrtov, tok ⟨bi⟩ oni na bli letu pogirval. Iz katirga ⟨se⟩ tedej neh grozovitnu mašvajne zuper Kristusa dol vzame. Kir oni nad vsem tem, kar so oni njemo dadosihmav žalga sturil, še niso bli potolažen; temuč so otel njemo še le-ta grozovitna ajdovska inu per teh Judah nanavadna martra strit, namreč njemo

[879]

še živmo kosti polomt, katira je bridkejš bla, koker to križajne. Dokler en slehern si lohku damisel, kaj je to za ena naizrečena bolečina, kader se enimo iz železnim kladvam rame inu kosti na dvoje rezbije. O koku je eržalila to srce tiga dobrutlovga Odrešenika le-ta judovska trdavratnost, kir je on vidu, de oni iz vsa njegova martra še niso potolažen. Zatori nekateri za trdnu drže, de Jezus je na križu svojga Očeta prosu, deb on otov njega umret pustit, preden deb njemo njegove kosti polomnene ble, kir njemo le-ta martra je tok strašna naprej peršla, de je on mejnu, njegov slab život na bo mogu le-ta prestat.

III. Kader pak so te srdit Judje zadobel, kar so oni Pilatusa prosil, inu ⟨je⟩ tudi poslu le-te rabelne, katiri so Jezusa križal, is tem povelam, de imojo to striti, kar Judje pogerjejo. K tem so te Judje tudi pervzel nekatere konederce k sebi inu so nem vojstru zapovedal, de oni imojo Jezusa cel ob življejne perpravt, kob on še na biv mrtu, inu njega tudi na kosce ersekat; inu toku so oni šli iz lojtram inu železnim bautam pruti temo hribu Calvaria. Tukej obstoj, moi kristjan, inu sprevdar, kaj za ena velika težava je ta eržalena Mater obšla, kader je ona ta truma teh Judu iz velikim šumam vidla le-sem pridti. Dokler, kader je Mati božja iz nje tovarštvam toku per timo križu sedela inu brez prenehajna na svojga sinu gledala toku špotlivu med tem dvema šaharjam viseti inu čakala na ena pomuč, koku bi ona mogla svojga lubga sinu mrtov-

[880]

ga vidti, katirga je ona živga zgubila. Zatori, kje ona vidla dosti ludi iz orožjam iz mesta pridti, se je močnu ustrašla inu miselna, avbe, to neč dobrga na pumen, gvišnu bodo oni še enu novu zašpotvajne iz mojem mrtvim sinam počenal. Zatori je ona stala na timo hribu vsa plešna inu se je trejsla od strahu, zakaj ona ni vedla, kaj to pomeni: ter je djala k svojm žalostnim tovaršcam: Ah, Bogu se smil, jest se bojim, te Judje bodo is Pilatusum žovnirm to mrtvu truplu mojga sinu preč vzeli inu kdu ve, kaj za ene špote inu zasramvajne bodo iz nim uganal.

Tukej znaš ti is s. Bonaventuram premišlovat, de ta žlahtna Divica Marija od bridkust inu žalost je skor na pol mrtva bla, inu ni vedla,

kam bse ona imela obrnt, pomuč jeskat, zatigavola je pogledala ona na svojga sinu na križu iz objokanmi očmi inu je djala, dokler ona je vedla, de to bogstvu to telu Kristusu ni zapustilu. O moj narlubeznivši sin, zakaj pridejo le-ti zupet, katir so tebe križal? Kaj očjo oni kul s tabo še več počenat? Kaj oni niso tebe umoril inu zadost nausmilenu martral? O moj lubezniv sin, jest na vem, kaj bi jest od sivne žalost imela striti, kam obrnt inu per kom bi jest imela pomuč jeskat, jest navem, koku kul bi jest zamogla tebe obvarvat! Jest tebe živga nisem mogla varvat, veliku men bom zamogla tebe mrtviga obvarvat. Pak per tvojmo križu očem jest stoječa ostat, kob oni morebiti zavol moje revšne gnadluš is tabo
[88[1]]
delal. Ah, kaj za ena nova srčna žalost je taistikrat ta eržalena Mati imela inu koku skrbna je bla nje žlahtna duša, deb nje narlubšmu sinu oben nov špot se na pergodu.

IV. Koker hiter je ta srdita množca na ta hrib pršla inu te dva šaharja še živet vidla, takrat so te rabelni menili, de Kristus, kir on usta inu oči odprte ima, tudi še živi: zatori so oni otel njega zadenč se lot't,[135] deb on skuz to videjne, koku namreč te druge dva sila grozovitnu umurjena bota, ena nova martra občutu inu se tulkaj bel pred le-tem grenkem polomnenam teh kosti bav. Zatori so oni začel narpoprej per timo brumnimo šaharju s. Dismasu, so lojtra perstavl inu gresta njih dva gor. Eden mo je rezbov inu reseku te rame, ta drugi je potovku inu polomu te kosti po rokah inu nogah, inu so ga cel inu popolnama umoril. Zavol tiga pak je ta brumni šahar ena naizrečena bolečina inu martra trpu. Zakaj lohku se verjame, de, kir ta brumni šahar ta nadovžnost Kristusuva je očitnu spoznov, tok sa te ajdovski žolnirji iz navižajna teh Judov cel grozovitnu iz nim delal. Inu te Judje sa tudi te rabelne zvestu perganal, oni imajo le prov dober udrihat inu njega počas umoriti, de bo on tulkaj dalej martran.

Ta brumni šahar pak je trpu ta težka martra iz narveči potrpežlivostjo inu je ofru le-ta Bogu za svoje velike pregrehe. On se tudi ni iz obeno besedo pertožu, temuč je gledu brez prenehajna gor pruti nebesam inu se je troštu is trplejnam Kristusovim, katiru sje on prov k srcu

[882]

<vze>v. Tudi je prosila Mati božja za njega, deb on v le-ti svoi marter mogu stanoviten ostat. Nje celu tovarštvu je tudi enu persrčnu usmilejne is tem revnim možam imelu. Dokler njegova martra je šla njim cel globoku k src, kir oni takšne grozovitnost neh žive dni niso videl. Toku je biv le-ta s. razbojnik grozoviten umorjen, inu te s. angeli so nesli njegova duša h Kristuso v predpoku.[136]

Koker hiter je ta šahar mrtov biv, zdajc so zbil oni njemo te žeble iz rok inu nog inu so pustil to truplu cel nausmilenu dol na zemla padti. Potem so oni šli tudi na tiga levga šaharja križ inu so polomil njemo njegove kosti, inu so dali njemo nekatere žlake na to srce, zavol katirh je on tudi kmal umrov inu svoja nasrečna duša v roke teh hudiču gor dav; katiri sa is ta duša skuz ta spoka, katira je med negovim inu Kristosum križam bla, iz velikim veselam dol v pokov šli, kir bode ona na vekomej martrana. Potem ksa te berič tudi le-tu truplu dol vrgli, tedej so oni vzel obedveh trupla inu so jeh pokopal v te dolin, katira med Jeruzalemam inu tem hribam Calvaria je ležala, inu ta Dolina teh mrtvih truplu imenvana bla, kir vsi ubogi grešniki tam sa pokopan bli.

V. Kader pak je ta eržalena Mati Jezusova vse le-tu vidla, koku nausmilenu inu grdu so te beriči inu rabeln iz le-tem šaharm delal, se je ona iz dno nje srca prestrašla. Dokler ene take grozovitnost ona nikol ni vidla

[883]

inu vsa nje skrb je bla, oni bodo is truplam nje sinu tudi tok grdu delal koker is tem dvema šaharjam, zatori se je Ona zatekla po svoj navad k te ponižnost …[137]

[912]

[Appendix 3.] Ta osmanudevedeseta postava Koku je to s. telu Kristusu obklagvanu blu

[Odlomek: RRSS Ms 28, str. 912–916, ff. 32v–34v. V Poljanskem rokopisu manjka na začetku 98. postave za stranjo 708 en list (manjkata strani 709–710). Izgubljeno besedilo je ohranjeno v

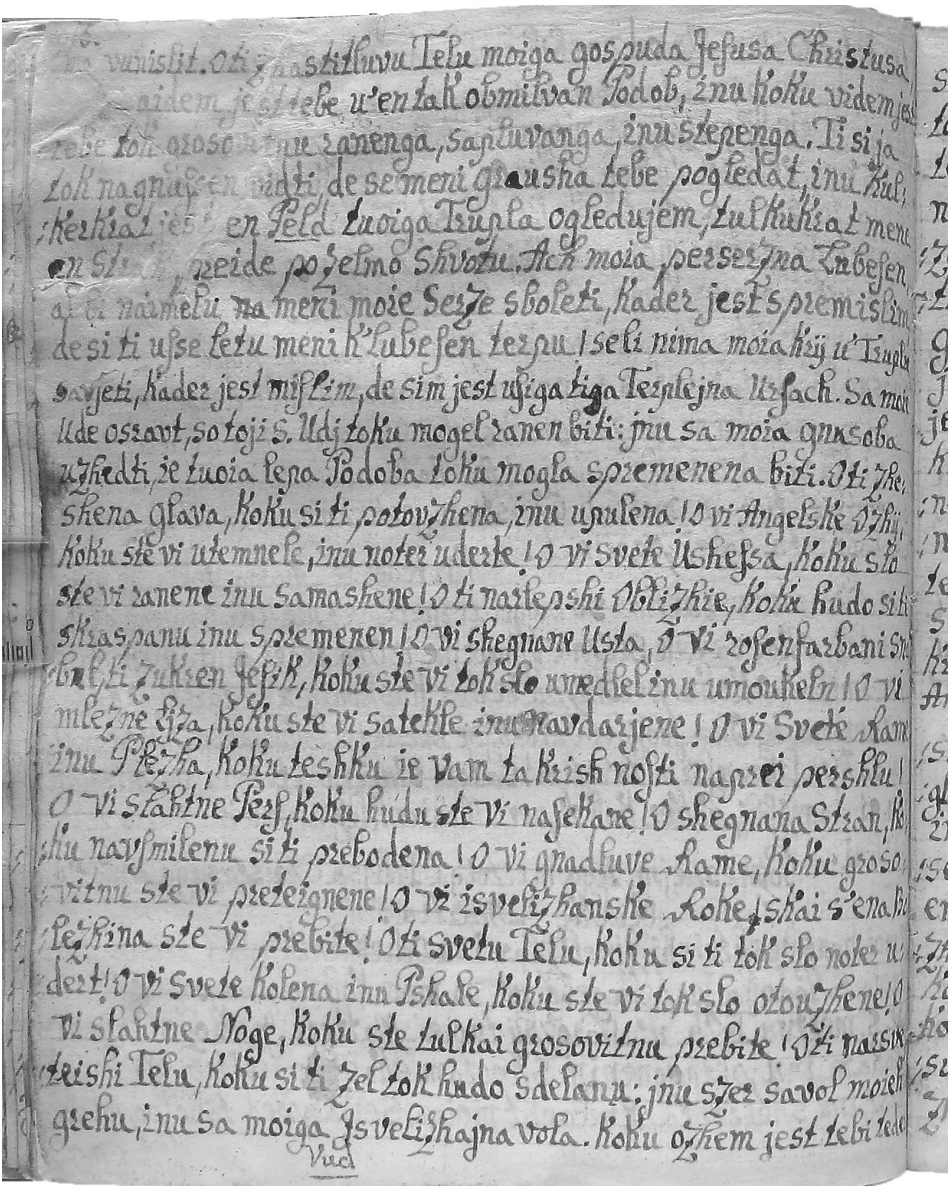

Rokopis *Jezusovo življenje*. Odlomek o žalovanju ob Jezusovem izmučenem truplu in meditativna molitev pred razpelom. Arhiv Republike Slovenije, SI AS 1073, Zbirka rokopisov, 190r, str. 916.
Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

starejšem rokopisu RRSS Ms 28, ki je bil neposredna predloga *Poljanskega rokopisa*; njegovo besedilo se pretrga pri besedah *oben človk tok srčan biv, zravn jeti, enu taku* ... Glej str. 599 – Manjkajoče besedilo, ki je tu nadomeščeno, govori na stopnjevano literaren način o iznakaženosti in odbojnosti Jezusovega mrtvega telesa, da bi prek krutih podob vzbudilo bralčevo sočutje in vživetje v radikalnost trpljenja in zla. Posebej je dragoceno, da je tu ohranjena poetična, meditativna molitev za počastitev izmučenega Jezusovega trupla, ki naj jo kristjan moli pred razpelom – *pred ena bridka martra*.]

[913]

Zdej bi si jest otov meni iz srca vošt, deb jest en angelski jezk imov, deb jest vrednu dapovedat mogu, kaj za enu klagvajne Marija inu nje tovarštvu so imeli, kader je to mrtvu telu Kristusu na zemli ležalu inu oni vsi skupi ukol tiga sa klečal. To mrtvu truplu je blu tok gravžnu vidti, de je čud biv, koku so oni tiga mogel pogledat. Kob zdej enu tok nagnusnu truplu to al tem na cest ležalu, tok skor ziher rečem, deb oben človk tok srčan biv zravn jeti inu enu taku truplu ogledovat. Inu kob eden tudi se predrznu, tok bi se on v prvimu pogledu tulkaj zavzev, deb on od gravžana mogu zbolet. Zatori se je ja močnu začudt, koku vonder so te brumni možje inu žene le-tu tok stepenu truplu ogledovat mogel. Zagvišnu, moj lubi kristjan, kob jest inu ti tam pričejoč bli, tok bi Kristus nam na biv tok lubezniv per srcu, deb mi bli zravn šli. Zatori kob ta lubezen tiga svetiga tovarštva tok velika na bla inu kob Bog neh srca na biu potrdu, tok bi na blu magoče, deb oni tiga žalostniga mrliča bli gledat mogel. Dokler to s. telu je blu tok zavzetnu vidti, de ktir je tiga pogledu, taistiga je ena groza obšla po celmo žvotu. On je biv skuz nu skuz tok grozovitnu ranen, strgan, zmesarjen inu spremenen; on je biv tulkaj povn krvi, gnoja, smrklu inu plunku; oči inu usta sa stale tok strašnu odprte; te lica, oči inu trebh sa se tulkajn globoku noter vderl; usta, žnabel inu obraz tok črn, plav, ermenu inu krvavu; jnu iz ena beseda, vse inu vse je blu tok grozovitnu pogledat, de se more enimo gravžat samu na tu miselt.

[914]

I. Zdej sprevdar, kaj za en strah je to matrnu srce obšov, kader je ona zagledala le-ta jamerna podoba. Ona ni mogla nje otroka v celmo trplejnu obenkrat prov ogledat, zdej pak je blu nje perložnu

prov spregledat, ja iz rokam obšlatat lete tulkajne, globoke, šeroke, grozovitne inu občutlive rane, ktire je nje sladki sin prejev. Mi dober vemo, de kulker bliži je nam en mrlič pred očmi inu kulker bel mi njegove rane pregledujemo, tulkaj globokejši rane vreže ta mila podoba v naše srca. Zatori na perpustemo radi ena žalostna žena k timu mrtvimu truplu nje moža, deb ona na bla še bel eržalena al ena škoda trpela. Zatori se bere od nekaterh žen, de kader sa neh otroc rihtan bli inu one te mrtve glave v svoje roke dobile, tok sa one v kušvajnu taisteh ene nagle smrt umrle. Kir tedej ta lubezen Marije naperglihan veči je bla, koker le-teh mater pruti neh porednim otrokam, ah Bug, koku je blu tedej to maternu srce tulkaj grozovitnu ranenu v pogledan tiga strašniga mrliča, nje mrtviga otroka.

II. Pred vsem le-tem je blu še to narstrašnejši, kir Marija je vedla, de nje sin ne samu zavol odrešejna teh ludi, temuč tudi zavol nje le-te rane je prejev inu tulkaj trpu. Dokler de ona od tiga poverbanga greha inu od vseh lestnih grehu je obvarbana bla, to se je zgodilu v imenu tiga perhodniga trplejna Kristusuga. Toku de ona ramn tok dober tiga odrešejna je bla potrebna koker mi; kir Kristus ramn tok dober je mogu trpet, de ⟨je⟩ ona pred greham obvarvana bla, koker je on mogu

[915]

trpet, de sma mi od naših grehu odrešen bli. Kir tedej Marija j[e] vedla, de nje sin je tudi za no trpu, inu zdej iz očmi je vidla, kok dragu je nje izveličane njega koštalu, inu čistu spoznala, is kaj z'ena velika lubezenjo je on za no trpu: ah Bog, ah Bog, kaj je bla ta za ena strašna bridkust! To pride meni [t]ok strašnu naprej, de jest na morem dalej miselt, sicer se jest bojim, jest bi mogu v timo grenkimo murju le-teh žalost Marije utont. Kob jest tam priča biv inu biv tok čistu spoznov, koker je Marija spoznala, de Kristus zavol mene je biv tok hudo držan, jest bi ja od naprenesene srčne žalost tavžentkrat mogu umreti. Ah koku ni blu tedej težku Marije! Ah koku ni blu tedej bridku Marij! Spremisel ti sam, moj lub kristjan, jest na morem od velike srčne žalost le-tu dalej popisat.

Kir tedei je Marija vedla, de vse udi Kristusu tulkaj so mogel trpeti, deb nje udi od grehu obvarvan bli, o kaj za enu srčnu

umilejne je ona tedej pruti vsim taistem imela, o koku persrčnu je ona kušvala vse taiste! O koku persrčnu je ona počešvala vse taiste! O koku persrčnu se je ona zahvalila vsim taistim! Zatori sturi tudi ti toku, o kristjan, jnu si damisli, koker kob ti per Marije kleču, inu iz Marija toku zdihni.

Počešejne tiga mrtviga telesa Kristusuga pred ena bridka martra[138]

O moj narzveštejši Izveličar inu Odrešenik Jezu Kriste, pred tvoja s. podoba padem jest dol na moje kolena inu počastim tvoje s. mrtvu telu v naročji tvoje Matere. Iz vkop sklenenim rokam inu perpognenim žvotam skažem jest tebi vsa ponižnost, inu želim ta andaht mojga srca pred tabo popolna-

[916]

[ma] vun izlit. O ti častitluvu telu mojga Gospuda Jezusa Kristusa, [koku n]ajdem jest tebe v en tak obmilvan podob, inu koku videm je[st] tebe tok grozovitnu ranenga, zapluvanga inu stepenga. Ti si ja tok nagnusen vidti, de se meni gravža tebe pogledat, inu kulkerkrat jest en peld tvojga trupla ogledujem, tulkukrat mene en strah preide po celmo žvotu. Ah moja persrčna lubezen, al bi na imelu meni moje srce zboleti, kader jest spremislim, de si ti vse le-tu meni k lubezen trpu![139]

[928]

[Appendix 4. O maziljenju Jezusovega trupla]

[Odlomek: RRSS Ms 28, str. 928, fol. 40v. V *Poljanskem rokopisu* med stranema 720 in 721 manjka najmanj en list, verjetno dva (štiri strani), kjer je sledil podrobnejši opis Jezusovega izmaličenega trupla in njegovo maziljenje. Ta prizor manjka, saj stran 721 že prikazuje Turinski prt, s čimer se *Poljanski rokopis* konča, zadnja poglavja so izgubljena. – Zato je dragoceno, da se nam je v starejšem rokopisu *Jezusovo življenje* (RRSS Ms 28) ohranil odstavek, ki nadaljuje besedilo, kakor bi se moralo v *Poljanskem rokopisu* nadaljevati s konca strani 720 dalje. Ta kratek, presunljiv

odlomek meditira ob skrajni izmučenosti mrtvega, poprej še živega in trpečega Jezusovega telesa.]

Brez cvibla so s[e] oni vsi treisel od počešejna inu sa od velikiga usmilejna cel zbolel. Brez cvibla so kazal eden timo drugimo te globoke rane inu so djal is objokanmi očmi eden k drugimo: „Ah poglejte, kaj je to s'en g[r]ozovitna rana! Ah kaj za ena velika bolečina je mogla ta naš[mo] lubmo Mojstro delat."

Potem kje žie to s. truplu celu umitu inu [is] čednim rutam pošušenu blu, takrat se je še le prov vidlu, [ka]ku grozovitnu je on povsod zmesarjen inu strgan biv. Ah koku so se zavzeli vsi ukol stoječi s celga srca, kader so oni te grozovitne inu strašne rane prov ogledal! Ah koku so oni zdihval, jokal inu klagval na novu, kader oni ne samu iz očmi so videl, temuč tudi iz rokam obšlatal, koku načlovešku je to revnu trup[lu] martran blu. Dokler glava je bla povna trnovih zbodku, lase [v]se scukan, lica vse skraspane, usta inu nos vse plavu, to obli[č]je cel ubledel, ta vrat vos uteku, te pers vse zrezane, te rame inu hrpt noter da kosti stepenu, to osrčje cel skrčenu inu celu t[ru]plu čez inu čez povnu krvavih curku, bul, sprasku, luken inu ran.

Ob kratkim govort, na le-timo s. mrliču ni blu obene kože brez [...][140]

[Appendix 5. Poglavja iz poškodovanega fragmenta RRSS Ms 194]

[Poglavja in odlomki: RRSS Ms 194, ff. 2r–9v. Fragmentarno ohranjen rokopis RRSS Ms 194 je pomembnen del izročila Jezusovega življenja pri Slovencih. Zelo poškodovane fragmente rokopisa sta napisali dve roki, mlajša in starejša.

Starejša roka s srede 18. stoletja je identična kot v rokopisu RRSS Ms 28, iz katerega je prepisan *Poljanski rokopis*. Vendar besedili, ki ju je ta, starejša roka zapisala v oba rokopisa, nista identični. Besedilo starejše roke v RRSS Ms 194 vsebuje neko krajšo, doslej neznano inačico izročila o Jezusovem življenju, ki se verjetno opira na krajšo izdajo spisa Martina Cochemskega (C 1683).

Mlajša roka v RRSS Ms 194 iz poznega 18. stoletja pa je zapisala v ta rokopis besedilo, ki se, kolikor je bilo moč ugotoviti, sklada s poznejšim *Poljanskim rokopisom*.

Posebna vrednost rokopisa RRSS Ms 194 je v tem, da nam je mlajša roka v njem zapisala in nam ohranila ravno poglavja, ki na koncu *Poljanskega rokopisa* manjkajo, ker so izgubljena: to so poglavja od 99 do 103, od Jezusovega vnebohoda do Marijinega vnebovzetja in kronanja v nebesih. Ohranjena poglavja so na tem mestu objavljena v celoti. Izpuščeni so samo tisti odstavki, kjer so vogali rokopisnih listov tako poškodovani, da pomemben del vrstice manjka, zato besedilo ni razumljivo. Na takšnih mestih ni bilo moč napraviti uredniških konjektur (ko skušamo uganiti uničeno besedilo); na mnogih manjših poškodovanih mestih je bilo konjekture moč vstaviti.

Pri tem se zdi še zlasti dragoceno, da je k sreči v celoti ohranjeno poglavje, ki je bilo po vsem sodeč mišljeno kot zadnje in je bilo po našem sklepanju to tudi sklepno (izgubljeno) poglavje *Poljanskega rokopisa*, z naslovom: Od kronana Marije v nebeškim kralestvo (tu str. 628, 640). V zadnjem odstavku tega poglavja namreč pisec z značilnimi posvetilnimi izrazi zaključi svoje delo in spregovori v prvi osebi edine, ko prosi Jezusa za blagoslov bralcev, branja in premišljevanja.]

[641]

[Ohranjeni del 99. poglavja]

XI. Potem vzame tudi Guspod Jezus slavo od vseh s. jogru inu je nem dav to košvajne tega miru. Inu ko<ker> s. Bonaventura prav, tok sa tam ble priča te duše s. očaku, le-ti so gledal iz velikim veselam neh k<ralica,> ta Porodnica božja inu sa no močnu hvalil, skuz <no> je nem ta sad tega izveličanja inu tiga živlejn<a> peršu. Na enaka viža sa oni videl iz veselam t<e dv>anejst jogre, skuz katere Boh oče cev svet premaga<t> skuz preobrnejne te vere inu to rezdjane tega malikvajn<a.>

XII. Inu Guspod Jezus je gor vzignu svoje roke, hje <žeg>nu, od nih loču inu se je gor vzignu pruti nebesam, iz <lest>na močjo zavol sojga bogstva, skuz kateru on vse za<mo>re, tudi zavol sojga posvečenga človeštva, dokler enu <po>svečenu telu je te duš enak v premeknejnu [...]

<XIII.>[...] pade mat Jezusova, te joger <inu drugi> ludje dol na neh kolena inu sa pre<jel od ne>ga ta žegen, so gledal za nim iz objokanim oč<mi o>d vesela inu so djali: „O, Guspod, spovni na nas." O<ni so> njega pak dovgu vidti zamogel, je on počasu šov iz gor povzignenim rokam inu z enim veselim ob<li>čjam, kateru je on pruti jutrniku obrnu koker s. Damascenus piše.

<XIV.>Potem je Jezusa en svetav oblak obšov inu ga je vzev spred neh telesneh oči, de oni nega niso več vid<et> mogel. Inu te duše teh s. očaku sa tudi za nim gor <šl>e.[141] Inu po nekaterih vučeniku majng so nekateri <me>d nim tam bli iz duša inu telesam, kater sa iz Jezusam gor vstal po majng tega Evangelia. Le-te vsi so <se> veselil inu peli temu Guspodu ena vesela pesem. <No>ter da oblaku je ta Guspod gor šov v te podob, ktera je on <iz> sojga trplejna imov, potem pak v te podob, koker je on <na t>emo hribo spremenen biv, zatori te aposteln nega niso mo<gel> iz mesenim očmi več vidti.

XV. S. Mihel pak ta firšt tega paradiža je peršu <zu>pet v ta nebeška dužela inu je oznanu, de ta Gus<pod> le-sem pride. Koker hiter tedej v nebeškimo dvoru je <oz>nanen inu rezglasen blo, de ta mogočni vojšak, ktir <je> hudiča premagu, te jetnike iz te ječe tega pokla <iz> sabo spelu inu ta človeški rod je odrešu, le-sem pride, kmal na to sa gor vstal vsi sveti kori teh angelov, ti<m>u Guspodu iz veselam naprut jet inu nega prejet <koker> neh Boga inu krala, ktir tudi po svojm človeš<tvu> [nim za] Guspoda je postavlen biv od Boga Očeta. Ksa oni tedej v enimo blisku k [...] ga gorvzel iz vsa ponižnostja [...]<inu vese>lam inu so peli aleluja, hvalen bodi [...] tega Guspoda, čast inu hvala bo t<ebi> Jezus <podana, ker> si našga zupernka tega Hudiča premagu inu tovarše odrešu.[142]

XVI. O, kdo zamore to vesele inu rezveselejne teh a<n>gelov von izrečt, kteru sa oni imeli, kader so Jezusa<vi>del v negovimu posvečenimu človeštvo. Dokler od začetka neh stvarjena nisa oni ene take časti videl <nad> enim človekam. O, is kaj za enim velikim veselam so <pre>jeli nega tudi te sveti inu izveličani očaki, na katere <so> oni tak dovgu čakali. Inu toku je ta Guspod po besedah tega preroka v hvali inu z veselam v nebesa gor šo<v> Ps. 46.[143] Nekateri kori teh angelu sa pred nim šli, nekate<ri> za nim, nekateri so ga spremil s tem učakam vred na d<es>nic, drugi na levic, v enimo blisku sa bli v nebešk kralestvo.

XVII. Kader pak ta mat Jezusa inu te jogri so to [...] stali inu iz velikem želam v nebesa gledal, takrat <sta> peršla dva angela v podob dveh mladenču inu <v belih> oblačilah, le-te so nem skazal to vesele tega vne<boho>jejna inu so djal k nem: „Možje od Galileje, kaj stojite tukej inu gledate v nebo?“ Koker bli oni rekli: „Ste le <že> pozabil, kaj vi imate strit? Vrnite se zupet nazaj inu p<ojdi>te v mestu inu čakite na obluba tiga Očeta, koker <je bilu> vam povedanu. Le-ta Jezus, katir je od vas gor v nebu vze<t,> le-ta bode ravnu koker na eni oblačen kugel v člave<ški> podob pršu, koker ste vi nega videl v nebo gredeoč <iti.>“ Koker bli oni otel rečt: „Vi nimate čakat, de Gu<spod> [...] na sodni dan pak [...] <bo ta>ku p<ri>šu, koker ste videl nega v nebo <iti.>“ [...] Oni so pak molil te stopine <Kr>istusove, to je negovu bogstvo inu človeštvo, inu [...] <s>a šli od Olske gore zupet damu. [...]

XVIII. Zdej premišluj is s. Bonaventuram, koker hiter <j>e Jezus iz velika častjo inu veselam noter šov v to <n>ebešku kralestu inu odpru te vrata teh nebes, ktere sa vsemu človeškimu rodu da te ure zaprte ble, <z>dajc je on dol padu pred Boga svojga nebeškiga Očeta, inu s tem očakam, ktere <je on od> hudiča odrešu, se je Bogu <zahvalil, de mu je pre>magajne dadelu čez vse negove šov<ražnike.>[144]

XIX. Boh Oča pak je njega gor vzig<nil> inu postavi<l k> desnic. Marc. 16. To je, po negovmu bogstvo on ima <vso> oblast iz Bogam Očetam; inu po človeški natur bo on čez vse stvari češen. Inu dokler to človeštvo iz Bog<am> v en person je sklenenu, zatori kakršna čast se ska<že> temo bogstvo Kristusovi, le-ta bodi tudi te person zavo<l ne>govga človeštva skazana.

XX. Le-tu pak zamerki za en gmen uk:[145] Kader mi ludje t<ukej> na sveto govormo od božih del, tok morma mi od tega gov<orit,> koker naša pamet zapopadt zamore, dokler Boh je en <duh> inu na dela besedi koker mi, on tudi na sedi al stoji po b<og>stvo. Mi pak znamo še kej govort, miselt, kar je djano božimo enak. Dokler, kir mi vemo, de Kristus od Boga Očeta vsa oblast je zadobu, tok mi znamo prov premi<šlu>vat, de Boh nebeški Oča je Guspoda Jezusa pred vsa <ne>beška družba postavu na ta stov te časti inu na<rveč> oblast inu je njega kronu koker enga oblastniga kr<ala> inu je reku k njemo: „Moj lubi sin, ti si vseh rečeh <na>šo vola dopovnu, zatori dam jest tebi oblast čez vs<e stva>ri inu postavm tebe koker enga oblastniga vižarja <v ne>besih inu na zemli, ukaži inu sapovduj iz vsem stvari, <koker> ti očes, vse imajo tebi podveržen bit v nebesih, na zemli inu v po<klu.>“

XXI. Od te ure sem so padli vse sveti angeli inu duše pravičnih pred nim dol inu so oblubil Jezusu vsa služ<ba> inu pokoršna skazat. Toku rekoč: „Guspod, toj služabn<iki> očma mi biti na vekomej“, inu le-sem znajo perstavlene bi<ti> te besede v rezodejnu s. Joanesa, de dost tavžentkrat tavžen<t> [...] inu sa rekli, to jagne, kteru je <vred>nu tega žegnajna, svitlobe, modrost [...] inu moči od vekomej do ve<komej.> To je blu[?]<ta>[...] hvala teh angelu ⟨inu⟩ izveličanih duš, <kteri> so se podvergel temu človeštvo Kristusomu <in>u toku je blo skuz celu nebešku kralestvo petu aleluja. <Od> začetka tega sveta ni blu obenu tak častitlovo vesele <d>ržano v nebešimu kralestvo, tudi nigdar več nabode <not>er do sodniga dne.

XXII. Jezus pak koker en oblastni kral je von zdelju te <d>uše teh svetnikov, kater je on iz sabo pruti nebesam pelu, <in>u je postavu nekatere v ta kor teh angelu, potler ene [v] ta kor teh erc-angelu, inu toku naprej zaporedama, no<te>r v ta devet kor teh angelu. Kader so še te devet koru <t>eh angelu neh posebna čast inu vesele prejel, je poslu <o>n ta anajst dan svojm jogram Svetga Duha.

Ta stu postava.
Kje Guspod Jezus iz svojm nebeškim Očetam vred svojm jogram na binštna nedela S. Duha poslov

Tekst svetga Evangelja

„Inu kader so te binštni dnevi dapovneni bli.“ Act. 2.41.

<Pe>r poslanu Svetga Duha zamerki.

<I. Ko>ker s. Lucas umeni, tok sa šli te joger Jezusu iz Materja božja vred od Olske gore zupet damu pruti Jeruzalem, [...] sa šli v ta hiša na ta mošuž,[146] v kater je ta Guspod <ta> večerja iz nem jedu inu tam sa ostali inu se zadržal <o>ni vsi skupi v molitvi is tem ženam vred inu Marija mater Jezusova inu drugim vernim, katerih vse 120 je blo.[147]

<I>I. Med nebuhojejnam tega [Guspoda] pak inu binštnim dne<v>am so izvolil te joger tiga Guspoda iz svetvajna s. Petra, s. Mathia k enimo apostelno namest Judeža tega izdajavca, kater se je ubejsu.

<II>I. Kader je že ta pedeset dan od gorvstajejna Kristusovga nastopu, kater dan sa te Judje iz velikim <veselam držal> zavol tiga spomina, kir te zapovd na tem h<ribu Sinaj tis>ti dan sa ble dane inu ta anajst dan <po nebuhojejnu> tega Guspoda je otu Boh ta nebeški <Oča> iz svojm <edi>nim sinam poslat S. Duha ravn na tajsti dan ob t<aisti> ur tega dne, kader sa te jogri vsi skupi v molitvi zb<rani> bli. Takrat se je naglu en šum sturu od neba, koker en <šum> močniga sivniga vetra, kateri je pruti vleku inu je vso <hi>ša napovnu, kir sa oni sedel.

IV. Zavol le-te hitre svetlobe inu naglega vetra se te apos<telni> nisa ustrašel inu le-te, kater sa per neh bli, dokler to je b<ilu> enu znamne tega prihoda S. Duha, kater je ja en troštar <teh> src, inu oni so iz tega spoznal, de Guspod Jezus jem pošle <ta> dar, katerga je on nem oblubu. Dokler, kader je on že svoj k<ra>lestu noter vzev inu te nebeške burgarje imov, je on tud[i] otov enu tok mejhnu zbiralše teh službabniku na zemli imet.

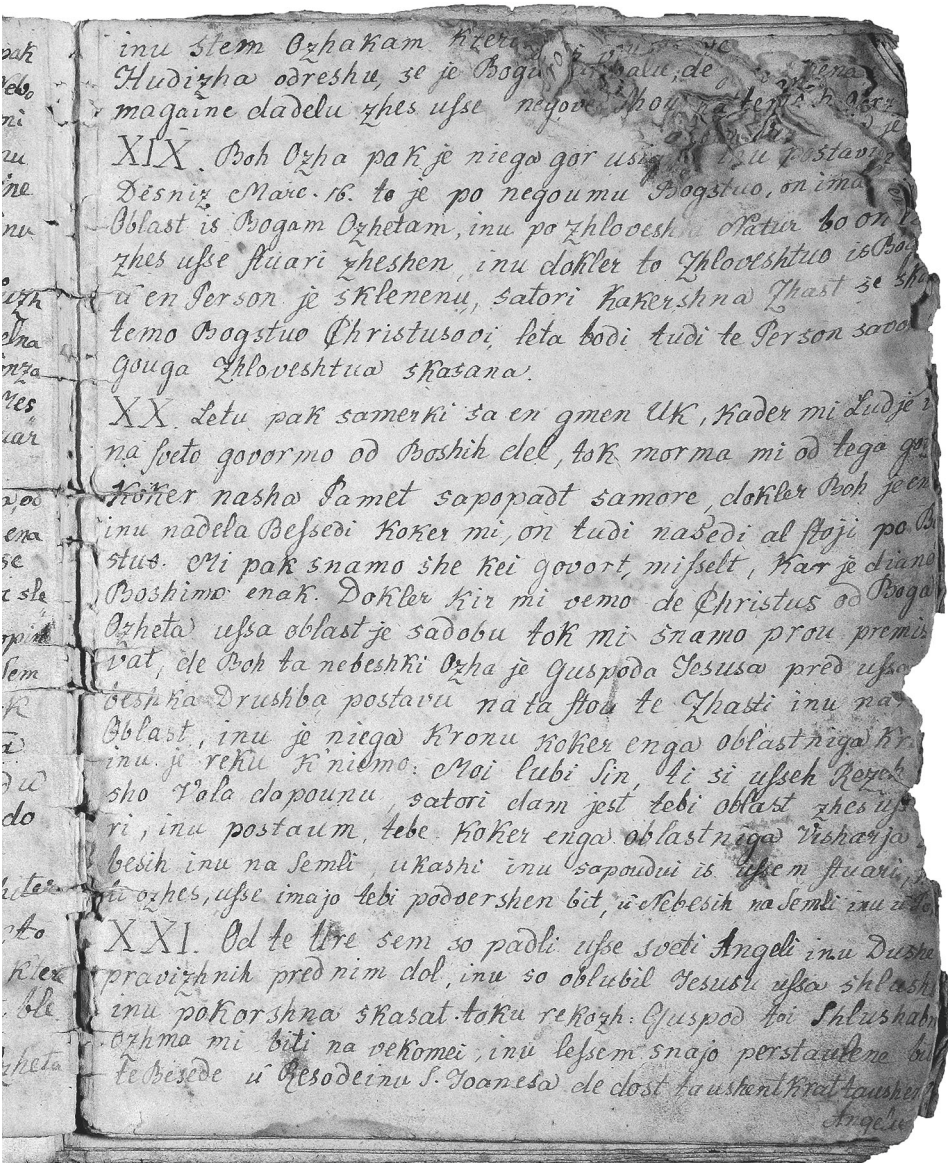

Sadnikarjev rokopis o Jezusovem življenju v 103 postavah.
Začetek 100. postave. Matjaž Brojan, Domžale.
Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

V. Inu perkasali so se rezdelen jeziki nad nim, koker bli ognen, de so jeh iz telesnim očmi videl. Le-te so na neh vsak<imu> med nem sedli, to je, oni so se perkazali na neh glavah, to je en skazvajne te prejete gnade v S. Duhu, skuz katera gnad<a so> oni goreči postal v lubezen boži inu podvučen v vse sortih jezikah, de sa oni mogel pridgvat ta Evangelium, katerga vsi verni, ktir sa priča bli (katerih koker je <nar>men 120 blo [)], so en veliku vesele zadobil. Na enaka viža ta luba Mati božja, dokler aku lih ona je poprej povna b<ila> S. Duha, vonder ona še tega ni prejela v takim perka<zajnu> inu k enimu takimu djanu, zastop, za vučit ta kršan<s>ka vera.

VI. Inu oni sa vsi povni postal S. Duha inu so začel g<o>vort iz vse sortim jeziki, potem koker je S. Duh nem dav vo<n> zrečt. Dokler, koker Glosa prav:[148] „Oni so znali skuz ta dar S. Du<ha> vse sorte šprahe govort inu zastopt.“ Inu aku oni lih le ena <špra>ha govare, tok šlišjo vonder vsi, kater pošlušajo, en slehern svoj<o> <špraho, v kteri> je on rojen biv, inu to je biv en nazašlišan <čudež.> [...]

<VI>I. Blu je pak ob tajstim času dost Judu v Jeruzalem, ktir <so bli pod> nebam iz vseh rodov, dokler oni so skuz tolkajn ujetje povsod [...] reztrejsen inu takrat iz navižajna božiga vsi na ta [...] binštni praznik peršli. Kader sa oni ta šum inu glas v luf<tu priti> na te hiše inu mošužo slišali, sa peršli oni vsi kekej, so se zavzel inu rekli: „Niso li vsi le-ti, kir govare, od Galileje? <K>oku tedej šlišmo mi en vsakateri svoj jezk, v katermo smo <m>i rojen?“ Te drugi pak so držal za en špot inu so rekel: „Oni <so> pjan.“

VIII. Tedej ostane Peter gor inu prav iz glasnim besedam: „Vi Judje inu vse le-ti, kteri vi v Jeruzalem prebivate, vi imate <v>edti, de le-te niso pjan, koker vi mente, zakaj zdej je šele ob te treki ur tega dneva inu še ni čas jesti, temuč Boh je vam dapovnu to prerokvajne tiga preroka Joela inu izliv <s>voja gnada na vaše otroke.“ – Joel 2. Isai. 44. v. 3. Inu taisti <dan> je preobernu s. Peter ukol tri tavžent ludi k te kr<š>anske veri inu skuz ta

gnada Svetga Duha so te apos<tel>ni ta cev svet te kršanski veri podvrgli, de iz vseh <kra>ju inu rodov tiga sveta so saj nekateri ta vera gorvzel.

Ta stu inu ena postava
Od tiga živlejna Marije, te Matere božje, od nebuhojejna Kristusovga sem noter da nje vnebu[vzetja]

Kaj je Mat tega Guspoda [Jezusa] po nebohojejno ne sinu delala, znaš ti toku [premišluvat].

Te učenike trdnu drže, de Mat božja je po vnebuhojejno svojga lubga sinu še 15 let živela inu toku 63 let stara [...] ratala, dokler v petnajstim letu ne starost je ona Kristusa <n>ašga Izveličarja spočela inu potem iz nim živela noter v to triinutrideseto leto inu po negovmo [...] to stri 63 let.

II. Le-teh petnajst let je mat Jezusova na temo h<ribu Sion> ustala v te hiš, v kater je ta Guspod svoja <ve>čerja je<du>[149] inu tam se najde še en znamne te celce, v kater je on<a pre>bivala, koker tudi ta celca, v kater je Joanes prebivu inu Mater tega Guspoda zvestu služu, koker je njemo ta Gusp<pod na> križu zapovedov.

Na timo hribu Sion je ena velika cirku, v kater je celca Marijina, toku spričuje s. Hieronimus.

III. Le-tam je s. Joanes ta prvikrat inu dostkrat s. m<ašo> brav, v priča te vredne Matere, inu ona je od negovih rok s. zakrament prejela. O, kaj za ena andoht je ta izvolena ⟨Divica⟩ imela, kader je ona ta presvet zakrament vidla žegnat <inu> uživat. O, kaj za ena velika sladkust je ona občutila, <ka>der je ona ta s. zakrament prejela inu užila.

IV. Ta vredna Divica je podvučila tudi dosti v veri apostelne inu jogre Kristusove, tudi vse verne, kate<r so> k ne peršli. Zato imaja vsi verni en perbižalše k ne. Koker s. Bernard prav, oni so sprašal od ne dosti skr<ivnosti> te vere, posebnu pak je sprašu s. Lucas od ne to ozna<nu>vajne tega spočetja Kristusovga, kateru se je

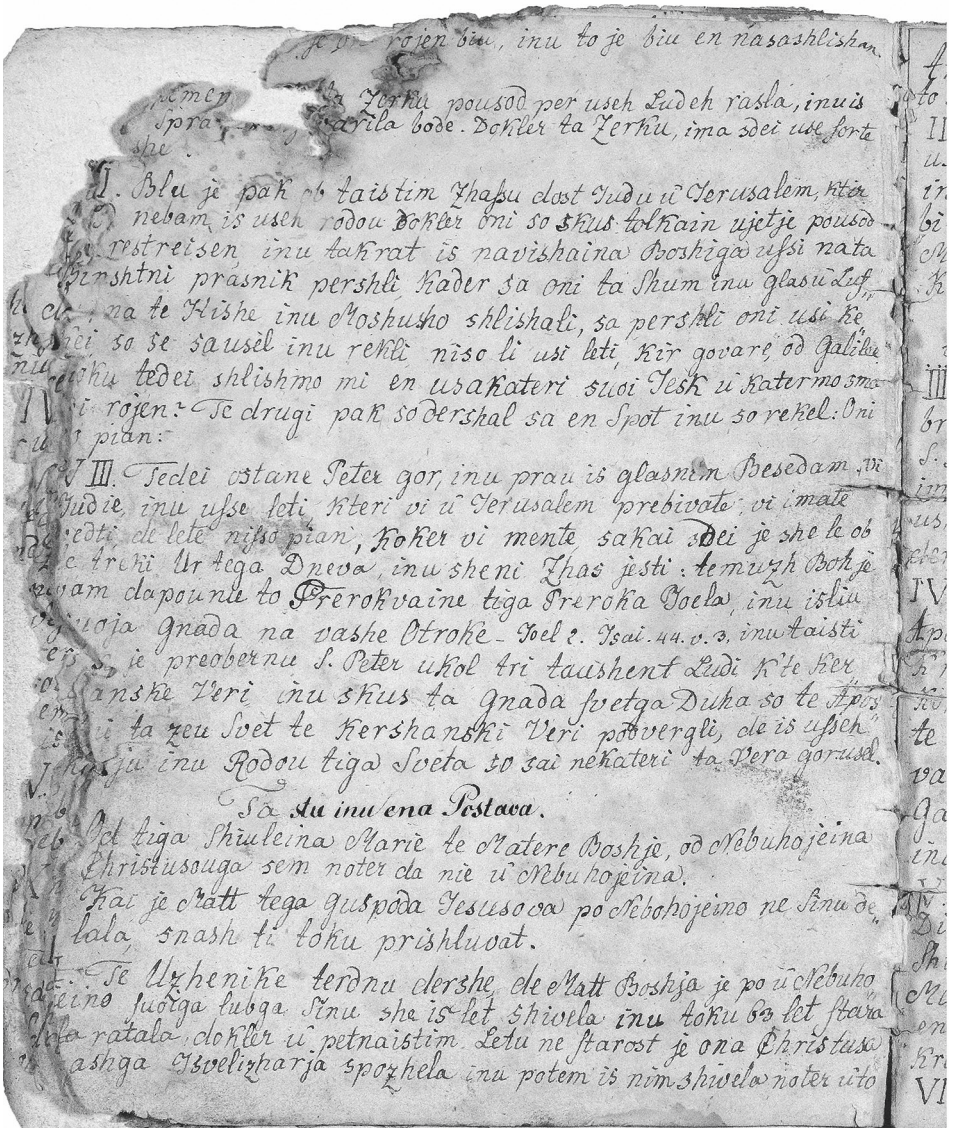

Sadnikarjev rokopis o Jezusovem življenju v 103 postavah.
Začetek 101. postave. Matjaž Brojan, Domžale.
Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

skuz an<gela>Gabrijela zgodilu, kater je tudi za negovu rojstvo, obrezv<ajne> inu ofruvajne vedu inu s. Lucas narveč popisu.

IV. Tudi hje peršlu k ne dosti svetih žen inu brumn<ih> divic, katere vse je ta Mat božja vučila enu brumnu živlejne inu stanovitnost te vere imeti, koker je bla Marija Magdalena, Johana, nje sestre, inu dosti drugih, kater<ih> ene sa zmeram per nje ostale, nekatere pak so peršle do<sti-> krat inu skor vsak dan k ne, inu so hvalil Boga iz no z vso andoh<tjo.>

VI. St. Ignatius, kater je en joger s. Joanesa inu potem en <škof> [...] <je> pis<o>v ne en pismu s tem besedam: Te Porodnic <božji> prav st. Ignatius: „Ti bi imela mene ja porodit inu troš<tat, kok>er enga novica v veri inu enga ⟨jogra⟩ tojga <var>ha Joanesa, <do>kler od tojga sinu Jezusa sim jest dosti čud<neh> skrivnost zvedu inu sim is pušlušajnam taisteh v [...]vetje peršu. Od tebe pak pogirjem jest iz celga srca za<gvi>šen inu bel podvučen bit od vsiga tega, kar sim jest <šl>išu, zakaj ti si povsod per nemu bla inu si negova [...] <s>krivnost narbel vedla, požegni te Bog inu te preoberni <k te> veri, kateri sa per tebi, nej bodo potrdeni iz tebe skuz <te>be inu jest v tebi.“ Le-tu pismu je poslu st. Ignatius is ve<li>kem zaupajnam k te presvete Mater Jezusovi od Antohia <p>ruti Jeruzalem inu je prosu dostkrat svojga mojstra Joanesa, de bi on nega iz nim k te Mater tega Guspoda pelu, d[?]eb on no pred svojo smrtja vidu.

VII. Na tu perjaznu pisajne Ignatia da ta Mat božja odgovor inu piše nemu nazaj toku: „Temo lubmo zravn jog<ru> Ignatio ena ponižna dekla Jezusa Kristusa. Vse, kar <si> ti skuz Joanesa od Jezusa šlišu inu se navuču, je res<nič>nu, zatori drži taistu, ustani v timo, bodi stanoviten <v k>ršanski veri inu naredi tvoje živlejne inu smrt <en>aku te veri. Jest pak mislem iz Joanesam k tebi prid<ti, t>ebe inu te verne, kater sa per tebi, objeskat. Bodi stano<vite>n inu zadrži se mošku v veri inu se na pusti od <gr>ozovitnost tiga pregajnana premekent, tudi ne odvernt, <te>muč toj sveti duh nej se veseli inu rezveseli v Bogu <m>ojmu izveličarjo.“

VIII. Tudi prav s. Ambrosius, de ta mat Jezusova od <p>ovnoči noter do sončniga prihoda se je zadržala v mo<l>itu inu brajna teh psalmu

iz le-tem, kater so per nje stanval, potler noter do prve ure tega dne je premišluvala [...] te besede inu djane, tudi to trplejne nje lubga sina, v katermo je ona dostkrat sladke sov<ze> [...] noter do te treke ure tega dne je bla ona zama<kn>ena uživala ta božja sladkost inu nebeška spiža. Od <te> ure pak je ona dapernesla ta čas iz spoštenim delam ⟨iz⟩ drugim ženam inu divicam.

IX. Aku lih pak ta Mat tega Guspoda malkedej je von šla <(sa>vol tega kir ena velika svetloba te svetlost od nje obličj<a> je šla, toku de s. Dionisius je spoznov, kader je on no ta p<r>vikrat zagledu, ⟨de bi⟩ biv on no za Boga držu, kob na biv sk<uz> svoja vera vedov, kdo bi ona bla), je ona vonder šla dostk<rat> na te kraje te Olske gore h grobu, na ta hrib Kalvarija in<u> se je zahvalila le-tam temu Guspodu za negove dela inu m[ar]tra, katera je on za odrešejne tega sveta trpu.

X. Kader je ona tedej na ta krej peršla, kir je Jezusa <vid>la v nebo jet, je blu nje srce močnu omečenu inu ne žele vnete per Kristuso bit. Zatori je ona tam dol padla na s<vo>je kolena inu je kušvala te stopine tega Guspoda, kat<ere> so še do zdej tam ostale.

Bere se od enga žlahtnika, kater je vse kraje, kir je na<š> Izveličar s telesam biv, flisk inu skrbnu iz sovzam <obis>ku inu kader je on vse s. mesta andohtlovu prejesk<ov>, peršu je on zadenč na ta Olska gora, od koder je ta G<us>pod v nebo šov, ter je djav po dovg, iz sovzam sturjen<i> molitu: „Pole, o Guspod, jest sim tebe povsod s flisam jesk<av,> kir pak sim jest na ta krej peršu, kir si ti pruti neb<e>sam gor šov, tok jest na vem, ke bi jest tebe dalej jeskat im<ov>. Zatorej ukaži moja duša gorvzignena bit, de bodem tebe vidu sedet na desnic tojga Očeta iz te čast inu mogoč<nost>.“ Inu kader je on to zreku, je on dav svoja duša gor brez [...] <T>oku bi mi imel tud tiga Guspoda jeskat skuz [...] negova dela inu dapernašejna teh čednost, deb mi za<denč> k nemu pridt mogel.

Ta stu inu dve postava
Od ločejna inu vnebovzetja Marije, te narsvetejši Divice

<Pe>r timu ločejnu al smrt Marije te presvete Divice očem jest <n>ekateru pergodejne postavt, kateru se za trdnu drži, <a>ku lih se od tiga dosti per teh vučenikah zamerkanga <n>ajde.

<I.> Ksa te joger Kristusu že v dalne dužele se podal <p>ridgvat ta kršanska vera inu tudi ta Mat tega Gu<sp>oda s. Joanesu perpustila po svet jeti inu pridgvat, zakaj <o>na je imela enu veliku vesele, kader je ona vidla inu šlišala, de ta kršanska vera se vsak dan gmera, aku <l>ih je ona tudi en veliku usmilene imela s tem brumnim kristjanim, kater sa bli perganan, posebnu kader je ona šlišala, de sa s. Stefana s kamni podsul inu s. Jakoba brata Joanesa ob glava djal. Vonder je blo to en vesele, de je ona vidla ta stanovitnost teh vernih, za katere je ona <Guspo>di Boga zvestu prosila.

<II.> Kje že Mat tega Guspoda toku petnajst let živela <in>u veliku pogmerane te vere vidla inu en dan na Olski gori se sprehajala na temo krajo, kir je Jezus v ne<bes>a šov, je bla ona vsa vneta v želah biti per Kristusu inu prav: „O, moj narlubeznivše sin, ta čas je tu<ke>j, de ti mene s tega sveta k tebi vzameš. Tvoja vera <j>e že potrdena skuz dost dužel, de te vjerni mene na potrbujeja. Zatori, o moj sin, vzemi mene iz tega sveta k tebi."

III. Nato pride k ne ta angel Gabrijel iz velika svetloba inu jo pozdrav iz ponižnostjo inu častjo rekoč: „Ti žegnana med ženam, ta čas je peršu, de tebe toj sin iz tega sveta oče vzet, zakaj na treki dan boš ti umrla inu v to nebešku kralestvu pelana. Inu tukej pernesem [...] oblačilu, de ga boda tebi ublekli v tvoj smrt, inu <palmova> vejca iz paradiža, le-ta imajo pred tvoja truga naprej nest." [150]

IV. Ta mat Jezusova je rekla k njemu: „Aku sim jest g<nado> najdla pred očmi mojga lubiga sinu, tok jest pr<o>sem nega, <de> on sam k meni pride inu de jest še skupi zbrane videm te jogre mojga lubga sinu inu deb jest tu<di> v moj smrt ob<en>ga hudga duha na vidla." [151] Ta angel je djau k ne: „Ta Gus<pod> bode sam k tebi

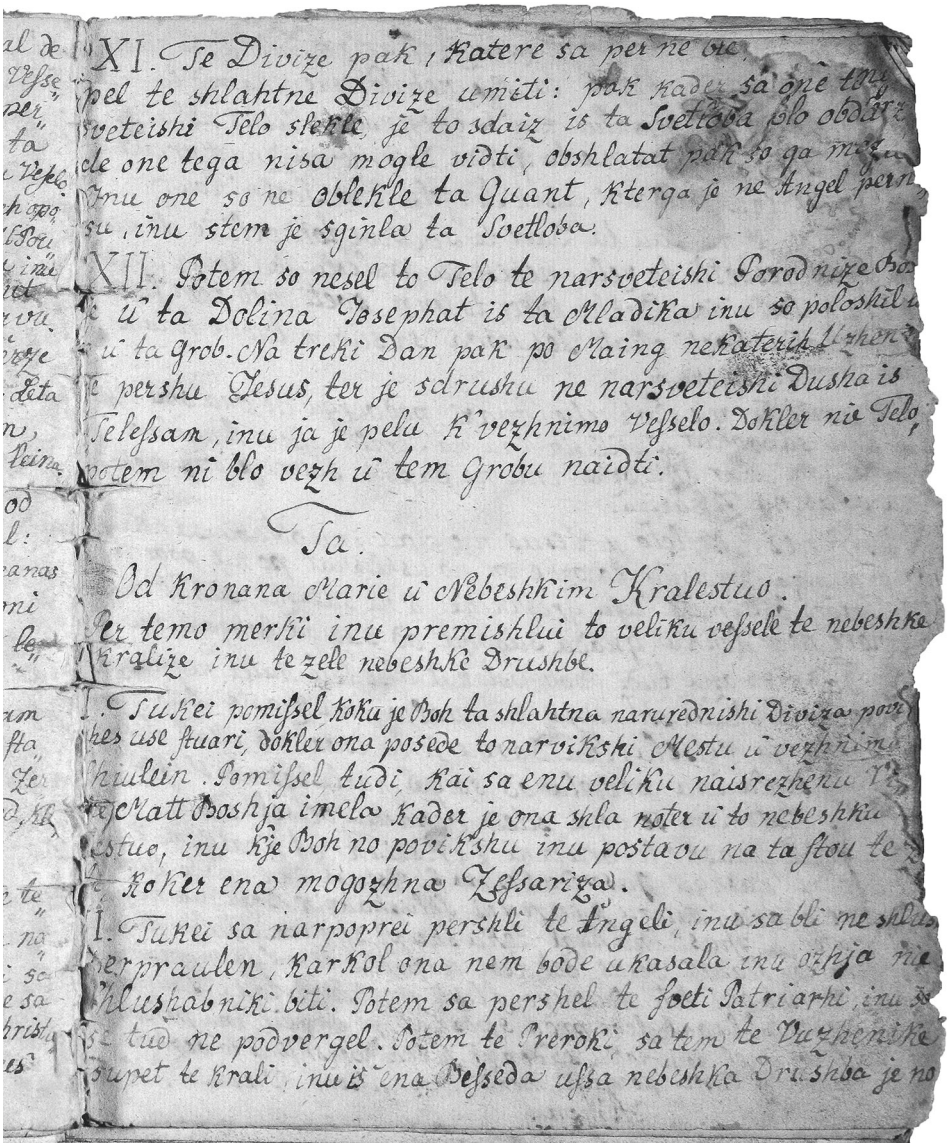

Sadnikarjev rokopis o Jezusovem življenju v 103 postavah. Začetek 103. poglavja, zadnji list rokopisa: o kronanju Matere božje v nebesih. Matjaž Brojan, Domžale. Foto: M. Zaplatil, ZRC SAZU

peršu, tudi boda vsi aposteln per tebo<j>[...] inu ti se nimaš bat teh Hudih duhov, zakaj oni sa tvoj o<b>last podvržen.“

V. Toku je šov ta angel zupet pruti nebesam inu ta luba Mat je šla iz tem lepim gvantam inu z mladika tega drvesa palma zupet damu iz veselam inu je čakala na obluba tega angela inu koker nekater pravja, tok <je> pridgvov s. Joanes taistkrat v Efezo inu nagel je peršu en svetav oblak inu je pelu nega k Mater boži, nekater pak menja, on je že poprej tam biv.

VI. Ta vredna Mat je djala k nemu: „Moj lubi sin Joanes, ta čas je tukej, de jest gredem iz tega sveta k mojmu <lubi>mu sinu, zatorej jest tebi perporočim moje telo, te<ga> <o>bvari, de te Jude, te šouraženki mojga sinu nemo k<akš>en špot na sture. Inu ta mladika od palma pred ta truga nesi, dokler le-to je meni moj lubi sin sam posl<av.>“ Zavol teh besedi je s. Joanes močnu žalosten postov, de <s>voja nerlubši gospa more zgubiti.

VII. Tudi sa peršli iz božiga navižajna vse jogri <te>ga Guspoda, kateri sa še v živlejnu bli, v taista hiša k mater Jezusu, inu so se zavzel, koku inu zakaj hje Boh skupej toku nagel spravu. Ta vredna Mat pak je <rekla:> „<Jest vam pov>em ta uržah.“ Inu kader sa oni šlišal, de <ta l>ubezniva Mat oče od neh jet k temu večnimu vese<lu>, sa oni pretakal milu te sovze, dokler oni sa no per<s>rčnu lubil, vonder sa oni tud en vesele imel, de ta <n>arsvetejši Mat božja ima pridti k temu večnimu veselo.

VIII. Ta lubezniva Mat požegna vse jogre inu jeh opo<m>ina k pridnemu dapernešenu te zapovd Kristusu. V pov<n>oči pride Jezus iz ena velika množca teh angelov inu <p>rav: „Pridi moja izvolena Mat, jest očem tebe postavt <na> ta kralevi tron, dokler toja podoba sim jest pogervu.“ Nato prav ta Mat: „Moj Boh inu moj Guspod, moje srce inu duša je perpravlen.“ Te s. angeli pak so djali: „Le-ta je, katera se nikul ni omadežvala iz obenim greham, zatori je ona vredna držat ta sad tega večniga živlejna.“

IX. Potem se je ločila ta narsvetejši duša Marije od telesa brez vse bolečine. Te s. aposteln pak so djal: „O, ti narčastitlivše divica,

kam gredeš ti? Spovni na nas per tojmu sinu.“ Jezus pak je djau k svojm jogram, oni majo to telo Marije pokopat v to dolina Jozafat, le<ta>m tri dni ostat inu na negov prihod čakat. <T>a grob Marije bo na sred doline Jozefat pokazan, tam <se> more v en cirku, ktera je ne k čast zidana, 30 sta<pin> dol jet. Bo od teh Saracenarju češena. V taisti cer<kvi> se tud vidi ta kamen, na kateremo je ta Guspod kle<č>u, kader je on na Olski gori molu.

X. Ta duša te izvolene Matere tega Guspoda je tedej šla k temu večnimu veselu inu ne je peršla naprut vsa nebeška vojska, vsi angeli inu svetniki so no prejel iz velikem rezveselejnam, vse izvolene duše sa no gorvzele iz naizrečenim veselam inu ona je bla od Kristusa k svojmu nebeškimu Očetu perpelana, ta je no povikšu čes vse kore teh angelov.

XI. Te divice pak, katere sa per ne ble, <so otele ta tru>pel te žlahtne divice umiti, pak kader sa one to <nar>svetejši telo slekle, je to zdajc iz ta svetloba blo obda<no,> de one tega nisa mogle vidti, obšlatat pak so ga mog<le.> Inu one so ne oblekle ta gvant, kterga je ne angel pernesu, inu s tem je zginla ta svetloba.[152]

XII. Potem so nesel to telo te narsvetejši Porodnice bo<ž>je v ta dolina Jozefat iz ta mladika inu so položil le<-to> v ta grob. Na treki dan pak po majng nekaterih učeni<kov> <j>e peršu Jezus ter je združu ne narsvetejši duša is telesam inu ja je pelu k večnimo veselo. Dokler nje telo potem ni blo več v tem grobu najdti.

Ta ⟨stu inu tri postava⟩
Od kronana Marije v nebeškim kralestvo

Per temo merki inu premišluj to veliku vesele te nebeške Kralice inu te cele nebeške družbe.

I. Tukej pomisel, koku je Boh ta žlahtna narvredniši Divica povi<kšu> čez vse stvari, dokler ona posede to narvikši mestu v večnimo živlejn. Pomisel tudi, kaj za enu veliku naizrečenu ve<sele> <j>e Mat božja imela, kader je ona šla noter v to nebešku

<kral>estvo inu kje Boh no povikšu inu postavu na ta stov te <čes>ti, koker ena mogočna cesarica.

II. Tukej sa narpoprej peršli te angeli inu sa bli ne šlu<žit> perpravlen, karkol ona nem bode ukazala, inu očja nje služabniki biti. Potem sa peršel te sveti patriarhi inu so se tud ne podvergel. Potem te preroki, za tem te vučenike, zupet te krali inu iz ena beseda vsa nebeška družba je no [...] <služila k>oker ena mogočna cesarica, inu je no hvali<ž>nu častila, koker ta, kje neh Odrešenika rodila.

[...] Zdej tudi premišluj, kaj za ene gnade je Jezus ne dadelu. <D>okler, prvič je on nje ta gnada dav, de nje čast prešeže ta čast inu vrednost vseh angelu inu svetnikov.

<I>V. Tudi je nje dav ta dar te svetlobe tok velike, de nje <s>vetloba resvetli to celu nebešku kralestu, bel koker vseh drugih svetnikov. Dokler koker to sonce sveti med tem zvez<d>am, toku sveti mat Jezusova za svojm lubim sinam med tem svetnikem.

V. K timu je nje Boh vse stvari podvrgu, de ona zna ukazat inu zapovedat v nebesih inu na zemli, vsem angelam inu ludem, kar ona oče inu ne dapade, zatori je ona koker ena oblastna cesarica.

VI. Čez vse le-to je Jezus nje dav inu oblubu, za kar bo ona nega prosila, to oče on no ušlišat po nje pogervano. Zatori bse imeli vse grešnike k ne zatečt, zakaj ona zamore nem lohku gnada zadobit od svojga lubga sinu.

VII. Zadnič oče tudi Boh polonat vse le-te, kater negov n<arlu>beznivši Mater služja, no hvalja inu časte, le-to inu <dost> druzga vesela inu darov je ta izvolena mat Jezusova dosegla inu prejela od sojga narlubeznivšiga <si>nu, is katerim se ona zdej večnu veseli.

<I>nu toku imaš ti, brumni kristjan, ob kratkim ⟨premišluvat⟩ to <ž>ivlejne našga Guspoda Jezusa Kristusa inu naše lube matere Marije, kateru je en revni služabnik Bogu inu negov lubi Mater

k čast inu hval toku skupi spravo. Zdej prosem jest tebe, o sladki Jezus, deb tebi dapadlu tem ludem gnada dadelit, deb oni le-te bukuce flisk prebiral, toje s. živlejne prov premišluval, tebe prov spoznat se vučil inu persrčnu za lub imel inu toku zadenč k tebi peršli v to večnu živlejne, k timu pomagi meni inu vsem viernim. Amen.[153]

Opombe h kritičnemu prepisu

1 Prvi in naslednji odstavki tega razdelka so po vsebini precej podobni kakor v *Meditationes vitae Christi,* velikem in zelo vplivnem besedilu frančiškanske duhovnosti iz prve polovice 14. stoletja, razširjenem v več sto rokopisih in zgodnjih izdajah. Pripisovali so ga sv. Bonaventuri, danes ga večidel pripisujejo minoritu po imenu Johannes de Caulibus (Giovanni da Calvoli); zaradi več možnih razlag avtorja pogosto imenujejo psevdo-Bonaventura. Zdi se, da mu je slovenski prireditelj na teh mestih vsebinsko sledil in jih literarno preoblikoval. Prim. začetek VII. poglavja *Meditationes* (v sodobnem zapisu, razvezano): *Adveniente igitur novem mensium termino exiit edictum ab imperatore cesare Augusto ut describeret vniversus orbis scilicet quilibet in civitate sua. Cumque Ioseph ire vellet ad civitatem suam Bethleem* in dalje (psevdo-Bonaventura 1497, fol. 7r).

2 *vlejči* – za pomen starih in narečnih besed glej v *Slovar starejšega besedja*, str. 720.

3 V rokopisu je zelo pogosta asimilacija predloga s pred svojilnim zaimkom svoj, sebe ipd. Če je uporabljena varianta predloga iz, do asimilacije ne pride.

4 Imenovalniška oblika besede *čudeža* je „čudež". Ta oblika se pojavlja tudi pri Janezu Svetokriškem, po Snoju (Fran) je končnica v obliki *čudeža* nastala pod vplivom oblike *čudesa*, k imenovalniku *čudo*.

5 Beseda *množce* je nekoliko nejasna: mogoče jo je interpretirati kot samostalnik, torej v smislu, „kot druge žene iz množice" ali kot pridevniško obliko, ki se ujema s sledečim samostalnikom, v smislu „mnoge žene".

6 *Nosejoč* je oblika deležnika glagola nositi. Zapisana je že v Hipolitovem *Slovensko-nemško-latinskem slovarju* (1711–1712).

7 Približno do tu besedilo razpoznavno sledi psevdo-Bonaventuri; od tod do konca lista (kjer je rokopis poškodovan) pa se pripovedni elementi močno razrastejo. – Opis potovanja in misel, da je bila Marija v svoji nosečnosti manj obtežena kakor druge nosečnice, je pisec lahko sprejel od kartuzijana Ludolfla Saškega (okr. 1300–1378), ki navaja sv. Avguština: da luč (Jezus) v Mariji ni mogla postati teža in breme: *Lumen tamen quod in se habebat, pondus habere non poterat* (Ludolf 1878: 68).

8 Vsebine tukajšnjih odstavkov V in VI pri psevdo-Bonaventuri ni, pač pa je izdatno opisana v *Vita Christi* Ludolfa Saškega, vključno z omembo, da je Jožef vzel voliča seboj zato, da ga je prodal in tako poskrbel za Devico Marijo in otroka (Ludolf 1878: 68–69). Možno je tudi, da se odstavka opirata na prizore Jožefovega iskanja prenočišča pri prijateljih in znancih v domačem mestu Betlehem, ki so literarno opisani z mnogimi podrobnostmi v obširnem poglavju v izdajah nemškega kapucina Martina Cochemskega (1634–1712) *Das kleine Leben Christi* (C 1683: 114–124) in *Das grosse Leben Christi* (C1 1712: 272–278). Vendar nemške izdaje ne omenjajo, da bi v hlevcu ali votlini poprej že bili drugi ljudje, nasprotno, Martin Cochemski pravi: *In dieser höhl waren Maria und Joseph allein* (C1 1712: 274). *Poljanski rokopis*

pa izrecno pravi, da je v hlevu bilo *veliku ubozih ludi* in da so ti odstopili skromen kot za Jožefa in Marijo (možno je, da je slovenski pisec tako razumel Ludolfa, ki se izrazi nevtralno z *aliis*: da je bilo v hlevcu veliko živine in drugih (oseb ali stvari): *Et intellige quod diversorium illud et stabulum erat ita animalibus et aliis repletum, ut non haberet locum, nisi inter bruta animalia arctissimum,* Ludolf 1878: 69). Da so se Svete družine usmilili revni ljudje, se zdi specifično frančiškanski poudarek, ki ga je po vsem sodeč uvedel v besedilo slovenski pisatelj *Jezusovega življenja.*

9 Na tem mestu je rokopis poškodovan, izgubljeni so trije listi (šest strani). Besedilo je pretrgano ravno ob prizoru Jezusovega rojstva v betlehemskem hlevu. Psevdo--Bonaventura in Ludolf Saški prizor Jezusovega rojstva omenita zelo kratko. Mnogo obširneje ga opiše baročni pisatelj Cochemski: Marija se pobožno zamakne v molitev in ekstazo, navda jo najgloblja sreča, v kateri Jezus izide iz nje kot pravi Bog in pravi človek – zdi se ji, da se je od silne sreče njeno srce razdelilo na dvoje in je polovica srca izšla iz nje. Iz tako rojenega deteta je izhajal sijaj, svetloba, ki presega sijaj sonca (C 1683: 126–127; C1 1712: 292–293). Vendar je kljub hudi poškodbi našega rokopisa v slovenski pripovedi ohranjen dragocen literarni detajl, ki ga nobena od omenjenih predlog nima: primera, ki Marijino rojstvo Jezusa primerja s soncem, ki sije skozi steklo: *Koker ta svetloba tega sonca preseje skuz ta glež ...* Ta komparacija je ne le izvirna posebnost slovenskega prireditelja, ki je nimajo ne psevdo-Bonaventura (1497: ff. 7r–7v) ne Ludolf (1878: 69) ne pozneje Cochemski (C1 1712: 292–293), marveč je to besedilni prenos izročila iz slovenske srednjeveške pesmi „Ta dan je vsega veselja", kjer je sijajna prispodoba o soncu, ki preseva skozi steklo, prvikrat izvirno uporabljena (P 1563).

10 Na najmanj šestih straneh, ki pred tem mestom v *Poljanskem rokopisu* manjkajo, je slovenski pisatelj *Jezusovega življenja* povzel poglavja o veselju angelov nad rojstvom Božjega sina, o angelskem oznanilu betlehemskim pastirjem, o obiskanju svetih Treh kraljev in Jezusovem darovanju v templju in naposled o begu Svete družine v Egipt. Naslov tega fragmentarnega poglavja je uredniški.

11 Opis odhoda Svete družine iz Egipta in slovesa od soseske v odstavkih V do VIII ustreza, kar zadeva vsebino, skoraj do potankosti opisu pri psevdo-Bonaventuri (1497: 12r), vključno z detajlom, kako ta ali ona blaga oseba pokloni detetu Jezusu kakšen novec kot dar ob slovesu, kar deček Jezus zaradi ljubezni do uboštva sprejme z nastavljeno roko in izrazi hvaležnosti. Ko pisec rokopisa povabi bralca, *spremisli naprej iz s. Bonaventuram*, kako je potekalo to slovo, se s tem sklicuje na *Meditationes vitae Christi*, ki so jih pripisovali sv. Bonaventuri.

12 *v pergodišah teh apostelnov* – v Apostolskih delih, prim. omembo judovskih diaspor v poročilu o binkoštnem prazniku v Apd 2,10.

13 Pripona -stvo (danes knjižno -štvo) je variantni razvoj skupine -čstvo, nastal po onemitvi polglasnika med *č* in *s* in asimilaciji (prim. Ramovš 1924: 299, 302).

14 Pred to stranjo v *Poljanskem rokopisu* manjka 26 strani (13 izgubljenih listov). Manjkajo poglavja s pripovedjo o Jezusovem otroštvu od sedmega do dvanajstega leta, kako sta ga starša iskala v Jeruzalemu in našla v templju; o skritem življenju v Nazaretu; kako je Janez Krstnik krstil Jezusa; o Jezusovem postu v puščavi in začetku javnega delovanja. Teh poglavij v ohranjenem rokopisnem izročilu žal ni.

15 Prim. odlomke v evangelijih Mt 8,14–15; Mr 1,29–31; Lk 4,38–39.

16 Prim. evangelij po Janezu, Jn 2,1–11. Ta razdelek je prvo v celoti ohranjeno poglavje *Poljanskega rokopisa*. Odstavki I do VI se po pripovedni vsebini skoraj do podrobnosti skladajo z besedilom psevdo-Bonaventure (1497: fol. 18v–19v), variirana pa je pripovedna oblika. Odstavka VII s teološko razlago Jezusovega čudeža, kakor je podana tukaj, pa frančiškansko izročilo nima, pač pa najdemo zelo podobno, skoraj enako dikcijo razlage v *Vita Christi* Ludolfa Saškega (Ludolf 1522: fol. LXVIv). S tem je evidentno, da je slovenski pisatelj svobodno posegal po raznolikih virih, zlasti po obeh najpomembnejših srednjeveških delih o Jezusovem življenju, in iz njih oblikoval pripoved.

17 Teološka razlaga v tem odstavku je zvesto posneta, vendar bolj literarno oblikovana, po meditacijah *Vita Christi* Ludolfa Saškega (razvezano): *Scire tempus aptum ad faciendum miraculum fiendum non est mihi et tibi commune; sed mihi soli convenit. Propter quod subditur [non dum venit hora mea] id est hora conveniens faciendi miraculum a me solo cognita. Sed, secundum Augustinum, facere miracula competebat Christo secundum divinam naturam, quam a matre non habuit. Et ideo predicto modo respondendo matri ostendere quod in hoc non tenebatur ei obedire; qua in natura divina nihil habuit a matre. [...] quasi dicat: vis fieri miraculum; sed ad hoc agendum quid commune habeo tecum, quasi dicat: ex natura communi tecum hoc non ago, sed ex eo, quo habeo a patre; quia virtutem faciendi miracula a patre habeo non a te.* (Ludolf 1522: fol. LXVIv; skoraj enako Ludolf 1878: 220)

18 Oblika *vodo* za tožilnik ednine k *voda* je posledica ponaglasnega a-kanja (o > a).

19 *toko poje ta Cirku: aquae rubescunt* – Referenca na hvalnico *A solis ortus cardine* iz petega stoletja, ki je postala del liturgije. Kitica 13 govori o čudežni spremenitvi naravnega toka vode v vino; peli si jo tudi kot samostojno hvalnico: *Novum genus potentiae! / Aquae rubescunt hydriae / Vinumque iussa fundere / Mutavit unda originem.* (Analecta hymnica: 58)

20 Ta odstavek se vsebinsko povsem sklada s koncem poglavja o svadbi v Kani v Ludolfovi *Vita Christi,* le da je v *Poljanskem rokopisu* oblikovan bolj literarno. V srednjeveškem tekstu je deviški posvečeni stan resda povzdignjen, toda zakonska telesna združitev ni podcenjena (Ludolf 1878: 226).

21 Krajevna imena imajo na več mestih v besedilu imenovalniško končnico namesto ustrezne končnice odvisnega sklona. Imenovalniška oblika je verjetno rabljena pod vplivom nemščine.

22 Prizora o Nikodemovem obisku pri Jezusu iz Janezovega evangelija (Jn 3,1–21) nimata ne psevdo-Bonaventura ne poznejši Martin Cochemski. Pač pa je obširne meditacije o tem srečanju razvil Ludolf Saški v *Vita Christi* (Ludolf 1868: 231–233). Pisec *Poljanskega rokopisa* se nanje opira, vendar jemlje od Ludolfa le posamezne misli, sicer pa poskuša prizor oblikovati kot literarno obarvan dialog. Evangeljski odlomki niso povsem skladni ne z Japljevim prevodom ne z Dalmatinom, obema pa so podobni. Slovenski pisatelj je odlomke verjetno sproti slovenil ali pa je prilagajal Dalmatinov tekst ter ga literarno oblikoval.

23 *vje* – oblika glagola *vedeti* v pomenu „poznati“. V besedilu se ta oblika pojavi le na tem mestu.

24 S stavkom, da je Nikodem prišel k Jezusu ponoči zato, ker *je biv v temnot te zmote,* se razkrije, da se pisec *Poljanskega rokopisa* v tem in naslednjih odstavkih neposredno opira na Ludolfa Saškega, ki v *Vita Christi* analogično tolmači Nikodemov nočni obisk kot podobo življenja v zmoti, toda na dobri poti k resnici: *Unde Nicodemus, inter istos princeps, ac unus ex Pharisaeis, et principibus, seu magistris Judaeorum, quia in tenebris hujus erroris erat, nocte ad Jesum, et ad lucem venire perhibetur* [...] *Ipse quidem in tenebris erat, non lux, quia non renatus: et ideo nocte ad lucem venit, quia iliuminari volebat; prae timore quoque populi, quem offendere metuit,* (Ludolf 1868: 231).

25 Med in po razgibanem, literariziranem dvogovoru med Nikodemom in Jezusom se slovenski pisec znova opre na Ludolfa: *Instruxit enim eum [Nicodemum] Dominus de secunda et spirituali generatione, seu nativitate, scilicet de Baptismo; et de introitu regni Dei, ac de sua divinitale, et utraque nativitate,* (Ludolf 1868: 231).

26 *od teh visokih nebeških erči* – v vulgati: *si dixero vobis cælestia:* v tej vrstici (Jn 3,2) je s pozemeljskimi rečmi mišljeno prerojenje človeka po Svetem Duhu; z nebeškimi stvarmi pa so mišljene, tako komentarji SP, nadnaravne resnice in skrivnosti o Božjih osebah, o milosti in odrešenju. S temi pomeni se besedna zveza *visokih nebeških reči* lahko nanaša na *visoka nebesa* kot Božje bivališče. Ta pojem izvira iz judovskega pojmovanja več nebes, s katerim je povezano grško pojmovanje nebesnih sfer, ki se je v veliki meri ohranilo še v srednjem veku. Od desetih nebes je najvišje, ognjeno nebo, bivališče Boga (Grimm 2004).

27 To poglavje precej svobodno in literarno upodablja pripoved evangelista Janeza (Jn 3, 22–36) o krščevanju Janeza Krstnika ter njegovih učencih (odstavki I do V) in o Jezusovem pogovoru s Samarijanko pri vodnjaku (odstavki VI do XII; Jn 4,1–42). V evangeliju si obe pripovedi sledita neposredno in sta združeni tudi tukaj. Pisec je mogel zgled za misli v I. odstavku sprejeti iz XXVII. poglavja *Vita Christi* Ludolfa Saškega: *Secundum Augustinum, Christus primo baptizavit discipulos aqua et Spiritu Sancto. Postea officium istud baptizandi eodem Baptismate, discipulis reliquit, intentus praedicationi et doctrinae.* [...] *Postea ergo soli discipuli Jesu baptizabant, eo interim circa altiora docenda occupato.* (Ludolf 1878: 223) V drugem delu tega poglavja pa je slovenski pisec nekatere misli, zlasti o Jezusovi ponižnosti v pogovoru s Samarijanko, zajel iz *Meditationes vitae Christi* psevdo-Bonaventure (poglavje XXXI).

28 Nikolaj iz Lyre (Nicolaus Lyranus, c. 1270–1349), frančiškanski teološki učitelj iz Normandije, znan kot ekseget, razlagalec *Svetega pisma*.

29 *Galileam, Samariam* – krajevni imeni Galileja in Samarija v latinskih pregibnih oblikah.

30 Tu in v naslednjih odstavkih pisec večkrat opozori na Jezusovo ponižnost v pogovoru s Samarijanko. Te misli je mogel v obširnejši obliki srečati pri psevdo-Bonaventuri, čeprav jih je vpletel v svoj tekst v bolj prosti literarni obliki: *Plana est enim evangelica historia: lege ipsam, et ipsum Dominum Jesum conspice in omnibus actibus. Ex ipsa autem historia quaedam pulchra et utilia nota. Et primo humilitatem Domini Jesu: tum quia solus remansit humilis Dominus, discipulis in civitatem euntibus, confidenter enim se habebant ad eum; tum etiam quia cum illa*

muliercula sola de tam magnis factis sic tractabat humiliter, ac de pari loquebantur ad invicem. Non enim dedignabatur eam; sed talia cum ea dicebat, quod si multis sapientissimis respondisset de talibus, magnum fuisset. (psevdo-Bonaventura 1868: 550) Samarijanko, s katero se je Jezus pogovarjal pri vodnjaku, latinsko besedilo imenuje Lucia, česar pisec *Poljanskega rokopisa* ni ohranil.

31 *sama žena* – v pomenu ženska, ki je sama, brez spremljevalca.

32 To poglavje je literarna predstavitev odlomka iz Janezovega evangelija (Jn 43–54), ki neposredno sledi opisu dogajanja na svatbi v Kani. Komentar o tem evangeljskem odlomku je imel pisec *Poljanskega rokopisa* na voljo tako pri psevdo-Bonaventuri v XXII. poglavju (1864: 545) kakor pri Ludolfu v XLII. poglavju (1878: 352). Vendar po vsem sodeč iz njiju ni zajemal, zadoščalo mu je, da je mogel iz evangeljske snovi razviti prepričljivo duhovno pripoved.

33 V tem poglavju je pisec neposredno zajemal večidel iz evangelija in odlomke literarno preoblikoval. Kot vir so mu služili zlasti odlomki Mr 1,14–15; Mt 4,18–22; Lk 5,27–32; Lk 6,12–16. Morda je misli o grešnikih v X. in XI. odstavku, ki so se spreobrnili ob Jezusu na gostiji pri Mateju, sprejel tudi iz XXXI. poglavja *Vita Christi* (Ludolf 1878: 252). Odstavka XIII in XIV na koncu tukajšnjega poglavja sta povsem literarna.

34 *Petronila* – rimska zgodnjekrščanska svetnica, devica s pravim imenom Avrelija Petronila, ki je verjetno prestala mučeništvo proti koncu prvega stoletja. Apokrifni oziroma parabiblični spis *Acta Petri* iz drugega stoletja omenja zgodbo o hčerki apostola Petra, vendar deklice ne imenuje. Poznejše legendarno hagiografsko izročilo je to domnevno osebo poistovetilo z Avrelijo Petronilo (Kirsch 1911). Pisec *Poljanskega rokopisa* je lahko o njej kot hčerki apostola Petra (po drugih inačicah kot duhovni hčerki, spreobrnjenki v krogu Petrovih učencev) bral v hagiografski literaturi, denimo v znameniti *Legenda aurea* in celo pri bolandistih v *Acta Sanctorum*. Petronile ne omenjata ne psevdo-Bonaventura ne Ludolf Saški.

35 To poglavje je v prvem delu vsebinsko utemeljeno na evangeljskih odlomkih o prijetju Janeza Krstnika, o stiski njegovih učencev in o prerokovi smrti: Mt 11,2–5; Mt 14,3–12; Mr 6,17–29 in zlasti Lk 7,18–30. V drugem delu (odstavki XII do XIX) pripoved temelji na evangeljskih poročilih o tem, kako Jezus pošlje učence in jim da oblast ozdravljali bolnike ter obujati mrtve in o njihovi veseli vrnitvi (Lk 10,1–20; Mt 10,1–16). Po pripovedni formi pa je poglavje precej literarno razgibano, evangeljsko poročilo je leposlovno prepleteno s historiografsko-legendarnimi elementi, posredovanimi iz pozne antike in srednjega veka (npr. odstavek IX). Misli o tem, kako je Janez Krstnik poslal svoje učence k Jezusu, da bi v neposrednem stiku našli vero vanj, ter o žalovanju po Janezovi smrti, ki deloma temeljijo na evangeliju in jih beremo v odstavkih II, III, IV, X in XI, je pisec verjetno sprejel iz *Meditationes vitae Christi* (poglavji XXIX in XXX; psevdo-Bonaventura 1864: 548–549).

36 O tem, da je praznovanje Herodovega rojstnega dne potekalo na gradu oz. utrdbi Macheron, *Sveto pismo* ne poroča. Ta podatek je zapisal zgodovinar Jožef Flavij v delu *Antiquitates Iudaicae* (Judovske starožitnosti) (Freedman in Myers 2000: 583).

37 Piščeva pomota, saj bi na tem mestu moralo biti zapisano ime Herodiadine hčere (v rokopisu Herodias), torej Salome.

38 *šolah* – danes v *shodnicah*. V Dalmatinovem in Japljevem prevodu je tako kot v rokopisu na tem mestu, verjetno po Lutrovem nemškem prevodu, uporabljena beseda *šulah* (ſhulah, Shulah) (prim. Mt 10,17). Prvič je namesto *šolah* uporabljena beseda *shodnicah* v Wolfovem prevodu *Svetega pisma*.

39 Poglavje razlaga znameniti Jezusov Govor na gori (Mt 5,1–12; Lk 6,20–26). Osmere blagre imenuje pisec rokopisa z besedno zvezo *teh osem izveličajn*, ki temelji na izročilu svetopisemskih prevodov še vključno z Japljevim: *Isvelizhani ſo ti vbógi v Duhu: sakaj njih je Nebęſhku krajlęſtvu* (Mt 5,3). – Blagre je slovenski pisec predstavil p ' o evangeliju in jih dodatno še nekoliko literarno parafraziral. Razlagalne misli v njegovih parafrazah so se verjetno navdihovale ob Ludolfu Saškem, ki je Jezusov Govor na gori vzel za osrednjo podlago svoje knjige in je meditacije o osmerih blagrih razvil v osmih obširnih poglavjih XXXIII–XL (Ludolf 1878: 263–341). Tako denimo misel o prvem blagru v tukajšnjem odstavku II (da ubogi v duhu ljubijo uboštvo in so se pripravljeni odreči posvetnim dobrinam), verjetno izhaja iz Ludolfove razlage: *Ubi sciendum, quod paupertas spiritus sumitur hic, pro abstinentia ab amore mundi, id est, ab amore eorum quae in mundo sunt, et quae amator mundi complectitur: et sic est plenaria omnium delectabilium abdicatio, omnes delectationes quae sunt in divitiis, deliciis, et honoribus contemnens.* (Ludolf 1878: 263)

40 Prim. podobno izražene misli v *Vita Christi: Pacifici etiam dicuntur, qui totaliter, etiam per affectum mentis, Deo, sicut summae bonitati, conjunguntur; et sic nihil aliud extra ipsum quaerunt, sed in ipso quietantur et pacificantur.* (Ludolf 1878: 268–269)

41 *ven spušen* – Omemba, da bodo številni drugi zveličavni Jezusovi nauki tu izpuščeni iz besedila, se verjetno nanaša na obširne meditacije v osmih poglavjih *Vita Christi* Ludolfa Saškega, ki je osmere blagre povezoval z mnogimi drugimi Jezusovimi besedami in dejanji. Prim. op. 39, str. 45.

42 Pisec je to stran pomotoma oštevilčil z 78 (namesto 77), besedilo ni prekinjeno.

43 Deli besedila, ki jih uvajajo zaporedne črke v oklepaju, so dodatne obrazložitve posameznih odlomkov iz besedila.

44 Razlaga duhovnega pomena ribe, jajca in kruha sledi interpretaciji *Vita Christi,* XXXIX. poglavje: *Primum est panis, et significat charitatem, quia sicut sine pane omnis mensa inops dicitur* [...] *Secundo ponit exemplum de pisce, per quem intelligiiur fides, quia sicut piscis in aqua nascitur et in fluctibus aquae non moritur, sed potius purgatur et melioratur; sic in Baptismo fides nascitur et inter tribulationes et fluctus angustiarum hujus mundi non exstinguitur, sed potius purgatur.* [...] *Tertio ponit exemplum de ovo, et sic significat spem, quia sicut in ovo nondum est foetus perfectus, sed sola spes foetus; sic spes non est de habitis, sed de habendis. Unde sicut ab ovo exspectatur pullus, si ovum a matre fuerit calefactum; sic aeterna beatitudo a spe exspectatur.* (Ludolf 1878: 328)

45 *ves svoj živež na arcate obrnila* – denar, sredstva za hrano je porabila za plačevanje zdravnikov.

46 V rokopisu: *Taſicatu*. Ta okvara je posledica prepisovalne napake. Mesto se v Japljevem prevodu glasi: *Inu on je prięl rokó tę dęklize, inu je djal k' njęj. Talitha – Kumi. Kar je preloshenu: Dękliza jeſt tebi pravim; vſtani.* Pri Dalmatinu: *Inu on je tu Déte sa roko pryel, inu je rekàl k'njej: Talita kumi, kateru ſe rezhe: Dekliza, jeſt tebi*

rezhem, vſtani gori. Besedilo *Poljanskega rokopisa* vsebuje prvine obeh prevodov, pisec je slovenil in oblikoval besedilo po svoje.

47 *Naim* – Po SSP (1996, 2021) je ime mesta Nain.

48 V *Svetem pismu* je v uvodu v prizoru, ko Jezus obudi sina vdove iz Naina (Lk 7,11–17) navedeno le mesto Nain, ne pa tudi *Galileja*, *Tabor*, *Endor* in reka Cison (v originalu zapisana *Cÿson*), so pa te zemljepisne enote navedene v stari zavezi *Svetega pisma*: Endor kot En Dor v SSP (na primer Ps 83,11), v starejših prevodih (na primer Japljevem) pa Endor; reka Cison kot „potok" Kišón v SSP (na primer Ps 83,10) ter Kison v starejših prevodih (na primer Dalmatinovem).

49 *Gersenarjo* – beseda *Gersenarjo* je bila najprej zapisana *Generasenarjo*, potem pa popravljena. Varianta *Generasenarjo* pa je ostala zapisana sedem vrstic nižje, v neke vrste opombi pod črto (a). Po *Slovenskem standardnem prevodu* (SSP) je to Gadárska dežela (Mt 8,28) in Géraška dežela (Mr 5,1; Lk 8,26).

50 Danes mesto Gerasa ali Džeraš v današnji Jordaniji.

51 Rimska provinca Arabija, v katero je bilo mesto Džeraš vključeno leta 106 (Borgia 2002).

52 Gorovje Gileád, rodovitna planota na vzhodni strani reke Jordan (SSP-Op 1997).

53 Nanaša se na starozavezno zgodbo o sporu med Jakobom in Labanom. Jakob je služil pri svojem stricu Labanu in se je želel poročiti z Labanovo hčerko Rahelo, a ga je Laban z ukano najprej poročil s starejšo hčerko Leo; šele pod pogojem, da bo služil dodatnih sedem let, se je poročil z mlajšo Rahelo. Ker je Laban Jakoba večkrat prelisičil, je ta s svojo družino pobegnil, Laban je šel za njimi in jih dohitel v gorovju Gilead. Tam se je Laban *lotil* Jakoba z očitki, da je skrivaj pobegnil. Nazadnje sta sklenila premirje tako, da sta na gorovju Gilead postavila kup kamenja in se zavezala, da ostaneta vsak na svoji strani tega kupa in da drug drugemu ne bosta škodovala (prim. 1 Mz 31,24–54). Pri sklicu *Gen 38* je v rokopisu pomota.

54 Tiberijsko oz. Galilejsko jezero. Prim. Jn 6,1: Potem se je Jezus prepeljal na drugo stran Galilejskega, to je Tiberijskega jezera.

55 *Jezu* – nagovorna oblika imena *Jezus* (ob varianti *Jezus*), v nadaljevanju tudi *Jezu Kriste*, prevzeta iz nemščine, tja pa iz latinske rodilniške oz. dajalniške oblike imena *Jezus*.

56 Sirofeničanka (gl. Mr 7,26), tj. potomka starih prebivalcev Fenicije, ki je spadala pod rimsko provinco Sirijo (SS-Op 1997).

57 Tir in Sidón (gl. Mr 7,24–31).

58 Kanaanski.

59 Libanonsko gorovje.

60 Sirijo in Fenicijo.

61 Mesto Sarepta (gl. Lk 4,26).

62 Cezareja Filipova (gl. Mt 16,13): Cezareja (nekdanji Paneas, današnji Banijas) je bila glavno mesto Filipove tetrarhije (SSP-Op 1997).

63 *v te osem starost* – v tej osmi starosti.

64 Izpuščeni del besedila je mogoče rekonstruirati po Japljevem prevodu *Svetega pisma* po Jn 10,33.

65 *ihtu* – ihtavo.

66 Abgar V. iz Edese. Evzebij Cezarejski je v knjigi *Cerkvena zgodovina* (*Historia Ecclesiastica*) objavil pisma, ki naj bi si jih izmenjala Abgar, kralj Osroene, katere prestolnica je bila Edesa, mezopotamsko mesto na severnem obrobju sirske planote, in Jezus. Abgar v pismu prosi Jezusa, da ga ozdravi, na kar mu Jezus obljubi, da bo, potem ko izpolni svoje poslanstvo na zemlji, k njemu poslal svojega učenca, ki ga bo ozdravil. H kralju je bil poslan učenec Tadej (Segal 2005: 62–64). – Pripoved o Abgarjevem pismu Jezusu je pisec *Poljanskega rokopisa* lahko zajel mdr. iz XXX. poglavja *Vita Christi* Ludolfa Saškega (prim. Ludolf 1878: 249).

67 Zapletena skladenjska konstrukcija, smiselno je mogoče vsebino povzeti tako: To pomeni, da bosta njena sinova najimenitnejša v tem kraljestvu. Brata (onadva oz. *ona*) sta bila mnenja, da bo to kraljestvo po Kristusovem vstajenju obstajalo na tem svetu (*tukaj*) in bo le zgodovinsko, tuzemsko, začasno (*časnu*).

68 Verjetno se nanaša na hišo Rahabe, grško Raab, o kateri Stara zaveza piše v poglavju *Osvajanje obljubljene dežele* (gl. Joz 1,1–12,24). Mojzesov naslednik Jozue pošlje dva oglednika v Jeriho in Izraelca se ustavita v hiši Rahabe. O njunem prihodu je obveščen kralj, ta hoče Rahabo prepričati, da ju izroči. Rahaba pa tujca skrije na strehi svoje hiše in jima omogoči pobeg, še prej pa z njima sklene dogovor, da bo sama skupaj s svojo družino rešena, če Izraelci osvojijo mesto. Z njeno pomočjo se uspeta Izraelca vrniti v tabor (gl. Jz 2). Ta pripovedna nit se nadaljuje v poročilu, kako so Izraelci zavzeli Jeriho. Neposredno pred zavzetjem mesta je Izraelcem ukazano, naj uničijo celotno mesto in vse njegove prebivalce – razen Rahabe in njene družine, ki so ji postavili bivališče zunaj izraelskega tabora (gl. Joz 6) (Bieberstein 2010).

69 Odlomek iz starozevezne Druge knjige kraljev (2 Kr), ki je po Japljevem in Wolfovem prevodu številčena kot Četrta knjiga kraljev, z opombo: *Po Hebrejſkim Druge Bukve* (Japelj). Odlomek opisuje, kako je Elijev naslednik Elizej v Jerihi „ozdravil" vodo, zaradi katere je bila zemlja nerodovitna (gl. 2 Kr 2,19–22).

70 Hrib Kvarantana blizu Jerihe je ime dobil v 12. stoletju v spomin na Jezusov 40-dnevni post (SSP-Op 2017).

71 Razvoj pridevniške oblike *četniški* „cvetni" je nejasen, morda bi lahko šlo za pridevnik *cvetniški* k *cvetnica* „cvetna nedelja" s sporadičnim fonetičnim razvojem cv > čv > č (prim. Ramovš 1924: 138, 304–305 in Furlan v Bezlaj 2005: 33).

72 Pripona -ski (danes knjižno -ški) je variantni razvoj skupine -čsk-, nastal po onemitvi polglasnika med *č* in *s* in asimilaciji (prim. Ramovš 1924: 299, 302). Poleg *razbojniski* v rokopisu še *grski*.

73 Motiv, da je Jezusovo pisanje po tleh imelo nadnaravno moč in je v njem vsak farizej zagledal svoje grehe, je pisec *Poljanskega rokopisa* prevzel iz LXVII. poglavja *Meditationes vitae Christi,* vendar ga je razvil literarno bolj spretno in obširno, saj psevdo-Bonaventura pravi le: *Sapiens autem Dominus eorum retia cognoscens, et declinare sciens, inclinavit se humiliter, et digito scribebat in terra, et dicit Glossa, quod scribebat peccata eorum. Erat igitur illa scriptura tantae virtutis, quod quilibet eorum cognoscebat in ea peccata sua. Dominus autem erigens se dixit: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.* (psevdo-Bonaventura 1864: 593)

74 Jožef je bil najmlajši in najljubši Jakobov (Izraelov) sin, zato so se ga njegovi bratje hoteli znebiti. Prodali so ga Izmaelcem, ki so ga nato prodali faraonovemu dvorjanu

v Egiptu (gl. 1 Mz 37, v rokopisu napačna navedba odlomka iz Svetega pisma). Čeprav pisec rokopisa navaja, da so Jožefa prodali za isti denar kot Jezusa, je bil Jožef prodan za dvajset in ne trideset srebrnikov.

75 *Cap. 38* – Ne vemo, v kateri izdaji je naš pisec bral *Meditationes vitae Christi*. Verjetno je tu navedel napačno poglavje; prav: LXXII. poglavje (psevdo-Bonaventura 1864: 595). Vendar pa naše besedilo ni isto kot v *Meditationes*. Slovenski pisec je tukaj, kakor v pasijonskem delu od tu dalje nasploh, zajemal tudi iz Martina Cochemskega (prim. C 1683: 334).

76 Sv. Bernardin Sienski, 1380–1444, italijanski frančiškanski teolog, duhovni pisatelj in znamenit pridigar, ki je v zgodnjem novem veku pomembno prispeval k razmahu observantske veje reda (današnjih frančiškanov) po Evropi. V času velikega zahodnega razkola v Cerkvi je v Italiji sprožil moralno prenovo s pridiganjem in osebnim zgledom temeljnega obrata k Jezusu Kristusu. Velja za enega zgodnjih reformatorjev katoliške Evrope. V *Poljanskem rokopisu* se ime sv. Bernardina pojavi trikrat; videti je, da znotraj odlomkov ali misli, ki so bile sprejete od Martina Cochemskega.

77 Zapletena skladenjska konstrukcija: Marija prosi nebeškega očeta, ki je njo blagoslovil z rojstvom Jezusa, naj blagoslovi tudi Jezusa v njegovem trpljenju.

78 *s. Martialis* – sveti Marcial je bil škof v tretjem stoletju, ki je v francosko mesto Limoges, tedaj rimsko provinco, prinesel krščansko oznanilo, zato ga imenujejo apostol Galije ali apostol Akvitanije. O njegovem življenju je znanih več legend, po eni izmed njih je živel v Jezusovem času in kot eden od mlajših učencev stregel pri zadnji večerji. To legendo je povzel tudi psevdo-Bonaventura, po katerem je navedena v *Poljanskem rokopisu*. Zajeta je bila iz LXXIII. poglavja *Vita Christi,* tja pa je bila sprejeta iz hagiografskih beril: *Aspice nunc igitur eum* [Jesum] *stantem in aliqua parte domus, et colloquentem cum suis discipulis salubria, et interim in coenaculo parabatur pro eis per aliquos de septuaginta duobus discipulis pascha. Legitur namque in legenda sancti Martialis, quod ipse cum aliquibus de septuaginta duobus discipulis fuit ipso die sero ad ministrandum Domino Jesu, quando lavabat pedes discipulorum suorum.*

79 Divja cikorija so verjetno grenka zelišča, ki jih je Bog naročil Izraelcem jesti ob jagnjetu in nekvašenem, tj. opresnem kruhu (gl. 2 Mz 12,8). Vse troje je sestavni del obrednega jedilnika judovske pashe v spomin na rešitev iz egiptovske sužnosti (gl. Jelinčič Boeta 2010: 163).

80 Nekvašen kruh, ki ga Judje uživajo na pasho v spomin na rešitev iz egiptovskega suženjstva. S pasho se tudi začne sedemdnevni praznik nekvašenega kruha (gl. 2 Mz 12).

81 Mana je kruh, ki ga je Bog v obliki nečesa „drobnega, zrnatega" pošiljal Izraelcem vsako jutro na poti skozi puščavo iz Egipta v obljubljeno deželo (prim. 2 Mz 16).

82 Velikonočno jagnje so Izraelci po Gospodovem naročilu zaklali in z njegovo krvjo namazali podboje hiš na večer pred izhodom iz Egipta, ko je Gospod udaril vse prvorojence v egiptovski deželi in prizanesel tistim družinam, ki so imele krvavo znamenje na vratih. To jagnje so potem pečeno pojedli še isti večer (gl. 2 Mz 12,1–13). V spomin na ta dogodek Judje na pasho uživajo pashalno jagnje. Tej tradiciji je sledil tudi Jezus s svojimi učenci (gl. Lk 22,8).

83 Angelove besede Jezusu in nato dialog med angelom in Jezusom se dejansko začne nekaj vrstic nižje, s povedjo *O moj Bog inu moj Gospud!*

84 *Threni* – v grškem in latinskem prevodu *Svetega pisma* izraz za Jeremijevo knjigo *Žalostinke*. Navedena vrstica se v sodobnem prevodu glasi: *Naj ponudi lice njemu, ki ga bije, naj se nasiti s sramoto,* (Žal 3,30).

85 *Ubertinus* – Ubertin iz Casale je bil italijanski frančiškan, rojen okrog 1259, umrl pred 1341. Znan je zlasti po asketičnem besedilu *Arbor vitae crucifixae Jesu Christi.* Iz tega dela je po vsem sodeč zajemal tudi pisec *Poljanskega rokopisa,* saj je veljalo za enega od poglavitvnih meditativnih besedil o Jezusovem pasijonu poleg sodobnih *Meditationes vitae Christi.* Knjigo *Arbor vitae crucifixae* je začel p. Ubertino pisati v letu 1305, zaradi obširne recepcije je ohranjena v več kot 70 rokopisih (Lodone 2020). V Sloveniji sta ohranjeni dve inkunabuli beneške izdaje iz leta 1485: iz kartuzije Bistra v NUK in v frančiškanski knjižnici v Ljubljani.

86 *Glosa prav* – kot navaja *Glossa ordinaria,* pomembno delo srednjeveške biblične eksegetike. *Glossa ordinaria* je nastajala v visokem srednjem veku in dosegla standardno obliko sredi 12. stoletja kot kompilacija več avtorjev, ki so napravili sintezo komentarjev *Svetega pisma*, kot so jih zapisali cerkveni očetje in pomembnejši teologi.

87 Med spremni stavek *inu je djal* in bibliografsko navedbo, ki ji sledi dobesedni navedek – ta se začenja z *Jest sem se pregrešu* –, je vrinjen pripovedovalčev komentar o tem, da Juda ni imel dovolj zaupanja v Boga, da bi mu lahko bilo odpuščeno. Ta pripovedovalčev komentar je v kritičnem prepisu postavljen v oklepaj.

88 Gl. Zah 11,12–13.

89 Kanali Siloa, po katerih je tekla voda iz gihonskega zaliva v mesto Jeruzalem (Grabner-Haider in Krašovec 1984: 651).

90 To mesto ustreza Japljevemu in Wolfovemu prevodu: Katęri to dóbru s'hudim povrazhújejo, mene oprávlajo: kęr ſe tiga dóbriga dèrshym. (Japelj, Ps 37,21) Kteri dobro s hudim povračujejo, me opravljajo; ker si za dobro perzadevam. (Wolf, Ps 37,21)

91 Od rojstva slepega.

92 Bazilika sv. Janeza v Lateranu, ena izmed štirih glavnih bazilik v Rimu, v zgodovini najbogatejša z relikvijami.

93 Manjkajoče besedilo je rekonstruirano po izdaji Martina Cochemskega *Das kleine Leben Christi* (C 1683, str. 495).

94 Besedna zveza velika noč je združena v sklop, in se zato v odvisnih sklonih pregiba le zadnja oz. edina končnica.

95 Mišljeni so cerkveni očetje, ki vejajo za naslednike evangelistov. Ti starokrščanski pisatelji so bili posredne ali neposredne priče življenja Cerkve v prvih krščanskih stoletjih, njihovi krščanski spisi so se razširjali s prepisovanjem in kasneje izhajali v številnih izdajah in zbirkah v latinščini in evropskih jezikih.

96 Istambul, danes mesto v Turčiji.

97 Verjetno je mišljena cerkev Santa Maria de Aracoeli, srednjeveška bazilika vrh Kapitolskega griča v Rimu, znana mdr. po relikvijah, povezanih s sv. Heleno in njenim romanjem v Sveto deželo. Od srede 13. do konca 18. stoletja je bila ta cerkev s samostanom ob njej glavni sedež frančiškanskega reda.

98 Odlomek, ki se začne s povedjo *Tukej tedej je ležu ta večni Sin boži na golih tlah inu je valu sam sebe v soj lestni krvi,* in se konča na tem mestu, je ponovitev odlomka s strani 396–397 z manjšimi variacijami. Manjkajoči deli tega odlomka so dopolnjeni po zgornjem besedilu.

99 Trpna oblika glagola *pomeniti*.

100 Rhamus je po današnji taksonomiji rod rastlin. Vprašanje, iz katere rastline je bila narejena Kristusova krona, ostaja odprto, saj v okolici Jeruzalema raste več podobnih bodičastih grmov. Po predpostavki, da je služila za Jezusovo krono, je dobila latinsko ime rastlina Paliurus spina-christi (Zohary 1995), slovensko navadni derak ali bodčec, nemško tudi *Stechdorn*. To nemško poimenovanje v obliki *štihdorn* navaja tudi *Poljanski rokopis*. Na začetku naslednje strani rokopisa so ti trni poimenovani *murski trni*, kar bi lahko nakazovalo na rastlino, podobno črnemu trnu.

101 Z zapisom *Esehias* je v nekaterih starejših virih mišljen prerok Ezekiel, toda v tem primeru gre brez dvoma za sklic na preroka Izaijo: *On je bil ranjen zaradi naših grehov, strt zaradi naših krivd. Kazen za naš mir je padla nanj, po njegovih ranah smo bili ozdravljeni.* (Iz 53,4–5)

102 Pilate – zvalniška oblika.

103 V slovenski knjižni izdaji prevoda *Jezusovega življenja* Martina Cochemskega, pod katerega se je podpisal Štefan Kocjančič, je na tem mestu zapisano *vezanega kamna*, iz česar lahko sklepamo o rokopisni predlogi za knjižno izdajo (podrobneje gl. Komentar, str. 692).

104 Pri številčenju te strani je pisec pomotoma opustil številko 454 in zapisal 455; besedilo ni prekinjeno.

105 Semej – v sodobnih prevodih: Šimí. Ko je Davidov sin Absalom organiziral zaroto proti očetu in je David z dvorom odhajal iz Jeruzalema, da bi se izognil vojni, ga je Šimí sramotil in preklinjal (2 Sam 16,7–8).

106 Žal 2,16: *Zoper tebe odpirajo svoja usta vsi tvoji sovražniki. Sikajo z jeziki in škripljejo z zobmi, kličejo: „Požrli smo jo! Končno, to je dan, ki smo nanj čakali! Dočakali, doživeli smo ga!*“

107 Oblika *Marija* v mestniku ednine je posledica ponaglasnega a-kanja (o > a).

108 Izak, Abrahamov sin, ki je sam nesel drva za žgalno daritev, s katero ga je njegov oče Abraham nameraval po Božjem ukazu darovati (prim. 1 Mz 22).

109 Zlitje besed *nab* („ne bi“) in *biv* („bil“).

110 Ker se je pisec od te strani dalje večkrat zmotil pri paginaciji, je v naši izdaji teh pet listov oštevilčenih 488a do 488e, nato se pravilno nadaljuje str. 489; besedilo poteka brez poškodb.

111 Opomnim (*opomniti*, v pomenu „spomiti“); oblika *opovm* za 1. osebo ednine je nastala po asimilaciji *mn* > *vn* (v rokopisu tudi *spovni* „spomni“, 3. oseba k nedoločniku *spomniti*) ter redukciji in asimilaciji *nim* > *m*.

112 Verjetno mehkeje, v smislu, da njegov korak ni bil trden, zanesljiv.

113 Besedilo v naslednjih vrsticah do konca poglavja je posvečeno molitvenemu spominu na rano, ki je nastala na Jezusovi rami zaradi nošenja križa. Ta rana sodi v nekanonični del izročila o Jezusovem pasijonu, ki je bil zelo živ v srednjem veku in

baroku. Ima zelo močan simbolni pomen: rana na Jezusovi rami je simbolni odtis mogočne teže zla vsega sveta, ki jo Jezus na križu nese na Kalvarijo. Pobožnosti do rane na Jezusovi rami je posvečena stranska kapela v cerkvi sv. Florjana v Ljubljani, dozidana leta 1737. Le malo zatem, leta 1745, je bil v Škofji Loki napisan rokopisni molitvenik Bukve svete Gertrudis jenoi Mehtildis (RRSS Ms 26), ki vsebuje prav to molitev v nekoliko drugačni dikciji; odlomek: „Tebi dam čast jeno hvalo za to glabako jeno bolečo rano tvoje rame; jeno te pohlevno prosim, ti se očeš za te tvoje bolečine volo čez me usmilit, meni vse moje vsakdajne grehe odpustit, [me] po tojh krvavih stopinah h nebeškimo vesejlo perpelat. Amen.“ Objava in pojasnila v Ogrin 2019: 96, 233–234.

114 Usmrtitev na kolesu je bil eden strahotnejših in okrutnejših načinov usmrtitve za težje zločine. Obsojenec na smrt je na kolesu umiral počasi, s strtimi kostmi. Izvajali naj bi jo do zadnje četrtine 18. stoletja (prim. Studen 2017).

115 Ta odstavek, ki se začne z *Po judovsku Golgata*, vsebinsko spada k odlomku višje zgoraj na isti oz. prejšnji strani, kjer je omenjen *ta hrib Kalvarija al mrtvaških glav mestu*. Razumeti ga je mogoče kot opombo, pojasnitev pod črto.

116 Na tem mestu, kjer pisatelj opisuje Jezusa v Pilatovi ječi s personifikacijo, da se ga je celo kamen usmilil in se omehčal, da je Jezus padel na mehko in daj se to znamenje še v Jeruzalemu, je *Poljanski rokopis* poškodovan: izgubljenih je naslednjih pet listov ali 10 strani rokopisa. Če upoštevamo kot predlogo našega pisca izdajo Martina Cochemskega (C2 1712; če primerjamo, je naše besedilo ohranjeno do str. 283, nato je rokopis poškodovan), bi se prizor Pilatove ječe in s tem poglavje končalo s premišljevalno molitvijo.

117 Pred to stranjo v *Poljanskem rokopisu* manjka pet listov ali 10 strani, ki so žal izgubljene. Če kot najverjetnejšo predlogo tega dela *Poljanskega rokopisa* upoštevamo *Das grosse Leben Christi* Martina Cochemskega, moramo sklepati, da je na izgubljenih listih bilo besedilo skoraj celotne 80. postave. Tukaj, na str. 529 *Poljanskega rokopisa,* je torej ohranjen le zadnji odlomek manjkajoče 80. postave. Izgubljeno poglavje je – sodeč po preostali strani 529 in po nemških izdajah Cochemskega – literarno opisalo Jezusovo trpljenje neposredno pred samim križanjem, zlasti to, kako Jezusu kruto odzamejo oblačila; pri tem mu snamejo trnjevo krono in nato mu jo ponovno potisnejo na glavo. S slačenjem oblačil mu po telesu odprejo rane od bičanja in s krono mu zadajo nove rane na glavi (prim. C2 1712: 286–292). – Z odstavkom *O ti kronan kral nebes inu zemle, Gospud Jezu Kriste!* se na tej strani rokopisa (529) začenja meditativna molitev v spomin na Jezusovo trpljenje ob ponovnem kronanju.

118 Nenavadno je, da je pisec tu zapisal *umrl*, saj je Jezusova smrt opisana šele v 93. poglavju. V *Das kleine Leben Christi* Martina Cochemskega je v odlomku, ki ustreza temu mestu v *Poljanskem rokopisu*, zapisana dvojna formula: *... und sein ganzer Leyb erzittert und erbidmet.* (C 1683, 614). Po vsej verjetnosti je to pisarska pomota.

119 Zadnja dva glagola v povedi sta v pretekliku in ne v sedanjiku, kot ostali glagoli v povedi. Ni mogoče določiti, ali je taka skladenjska struktura nastala po pomoti ali namenoma.

120 Trši.

121 *ob dneh svojega mesa*, tj. v času svojega učlovečenja (prim. Heb 5,7).

122 Pisec rokopisa je to stran paginiral 647, pomotoma je torej preskočil dve številki; besedilo teče neprekinjeno.

123 *za kri vidti mogla*, tj. se jo je lahko imelo, zamenjalo za kri.

124 Od tega mesta dalje je pisec *Poljanskega rokopisa* pri prepisovanju s starejše slovenske predloge (RRSS Ms 28) izpustil odlomek, dolg približno eno stran, ki vsebuje *Molitou k'zhast teh Svetnikou, ktir so Christusa na Krishu umret videl.* Objavljena je med dodatki, glej Appendix 1, str. 613.

125 Besedilo *Poljanskega rokopisa* in njegove slovenske predloge (RRSS Ms 28, fol. 14v) se na tem mestu konča enako kakor 51. poglavje nemške izdaje Martina Cochemskega (C2 1712: 404). Misel v naslednjem odstavku (*De ta glavar inu drugi Kristusa imenujejo Bog, človk inu pravičen ...*) ne poteka od Cochemskega, pač pa iz starejšega slovenskega rokopisa, ki je služil našemu piscu kot predloga (RRSS Ms 28, fol. 14v; enak stavek, toda z zelo različnim besedilnim kontekstom, je v RRSS Ms 194, fol. 51v).

126 Pred tem listom sta v rokopisu izgubljena dva lista, tj. štiri strani (685–688), ohranilo pa se je 12 strani tega poglavja. Po tem obsegu in po knjigi Martina Cochemskega *Das grosse Leben Christi* lahko sklepamo, da so se v *Poljanskem rokopisu* ohranile na listih od tod dalje približno tri četrtine 96. postave. V nemški izdaji ima to poglavje naslov *Das Zwey und Fünffzigste Capitel. Von der Eröffnung der Seiten Christi* (C2 1712: 405–416). Poglavje vsebuje literarno animiran opis dogajanja pod križem po Kristusovi smrti: kako so vojaki strli kosti obema razbojnikoma; sledi molitev v čast desnega razbojnika, sv. Dizme (*Gebett zu dem H. Schächer Dismas*). Nato je v nemški predlogi opisano, kako vojaki spustijo trupli obeh obsojencev, da padeta s križa na tla, in ju odnesejo. Ko se vrnejo, hočejo enako storiti z Jezusom in tu se besedilo *Poljanskega rokopisa* nadaljuje, str. 689 (pri Cochemskem prim. str. 408): z Jezusom bi *delal, koker iz tem dvema šaharjam*. Mati božjo prikazuje naš rokopis v trenutku (str. 689 rokopisa), ko vojake ponižno prosi, naj mrtvemu Jezusu prizanesejo, vendar precej drugače kakor pri Cochemskem (vir našega pisca so bile v tem odlomku *Meditationes vitae Christi*: *Timens mater ne similiter faciant cum filio suo, tacta dolore cordis intrinsecus, cogitavit ad arma sua currere, scilicet ad humilitatem innatam. Et genibus positis, et brachiis cancellatis, vultu lacrymabili et voce rauca, sic eos alloquitur, dicens ...* (psevdo-Bonaventura 1864: 608). Teološko je pomemben in samostojen zlasti odstavek VI. – Manjkajoči odlomek je ohranjen v starejšem rokopisu RRSS Ms 28 in prepisan v dodatku, glej str. 615-620.

127 Gre za sklic na 2. Mojzesovo knjigo (*Exodus*) glede priprave velikonočnega jagnjeta: *Jedo naj ga v isti hiši; ne nosite mesa iz hiše in ne zlomite na njem nobene kosti!* (2 Mz 12,46). Na to mesto se je skliceval evangelist Janez: *To se je namreč zgodilo, da se je izpolnilo Pismo: Nobene kosti mu ne bodo zlomili.* (Jn 19,36)

128 Teh misli pri Cochemskem ni; pisec *Poljanskega rokopisa* je dobro poznal temeljna teološka dela in od njih prejemal zasnove. V teh literarno intoniranih vrsticah odzvanjajo misli sv. Tomaža Akvinskega o zakramenih Cerkve, ki so pritekli iz Jezusove prebodene strani: *Sacramenta virtutem sortiuntur ex passione Christi: unde et de latere ipsius in cruce pendentis fluxisse dicuntur.* (Akvinski, Super Sent., lib. 4 d. 1

q. 1 a. 2 qc. 2 s. c. 2) *Per sacramenta quae de latere Christi pendentis in cruce fluxerunt, dicitur esse fabricata Ecclesia Christi.* (Akvinski, Summa III, q. 64, a. 2, ad 3)

129 Od tod dalje besedilo spet sledi nemški predlogi Martina Cochemskega (prim. C2 1712: 408).

130 *nu te moj* – in ti moji.

131 Pred tem listom je en list rokopisa izgubljen, manjkata dve strani. Izgubljeno besedilo je ohranjeno v starejšem rokopisu RRSS Ms 28, iz katerega je bil *Poljanski rokopis* prepisan, in je objavljeno med dodatki: glej Appendix 3, str. 620–624 Na tem in naslednjih listih do konca je *Poljanski rokopis* zelo poškodovan. Na uničenih oziroma izgubljenih delih listov je besedilo nadomeščeno z besedilom RRSS MS 28, iz katerega je naš pisec prepisoval.

132 *Pusti mene od tebe tebe milost doseči* – v svojilnem pomenu: pusti, da dosežem od tebe tvojo milost.

133 Pred začetkom te strani (tehnično je oštevilčena 721, primarna paginacija ni več vidna) v *Poljanskem rokopisu* manjkata najmanj dve, verjetno štiri strani s podrobnim opisom maziljenja Jezusovega trupla. Stran 721 že opisuje Turinski prt, medtem ko prizor maziljenja manjka. Besedilo je tu večidel sledilo Cochemskemu (prim. C2 1712: 428; manjka večina vsebine od str. 429 do polovice str. 432). V rokopisu *Jezusovo življenje* (RRSS Ms 28) je prav na koncu rokopisa ohranjen odstavek, ki bi se v *Poljanskem rokopisu* moral nadaljevati s strani 720 naprej; ta dragoceni drobec je objavljen v dodatkih, glej Appendix 4, str. 624–625.

134 Tega uvodnega odstavka nemške izdaje Cochemskega nimajo, verjetno se navezuje na psevdo-Bonaventuro. Od II. odstavka dalje se vsebine v večji meri ujema s Cochemskim.

135 *zadenč se lot't* – hoteli so se ga lotiti nazadnje, na koncu. V rokopisu je glagol zapisan v obliki *lodt* za nedoločnik „lotiti", ki je nastala po redukciji ponaglasnega in izglasnega i. Zapis *d* (namesto pričakovanega *t*) je verjetno nastal pod vplivom zvenečnostno-nezvenočnostnega para t –d.

136 *v predpoku* – v predpekel, vmesno bivališče duš, kjer so duše pravičnih iz dobe Stare zaveze čakale na Kristusovo vstajenje in odrešenje. Kristusov sestop v predpekel je tudi člen Apostolske vere: *šel pred pekel, tretji dan od mrtvih vstal.* Martin Cochemski zapiše na tem mestu, da so dušo sv. Dizme angeli nesli h Kristusu v nebesa: *ist von den heiligen Engeln zu Christo in das Paradeyß getragen worden* (C2 1710: 407). Slovenski pisatelj Jezusovega življenja se je odločil za natančnejšo teološko formulacijo.

137 Od tod naprej je besedilo ohranjeno tudi v *Poljanskem rokopisu,* glej dalje str. 579.

138 *pred ena bridka martra* – pred razpelom.

139 Od tod dalje je besedilo ohranjeno tudi v *Poljanskem rokopisu,* glej str. 599.

140 Tu se rokopis RRSS Ms 28 konča, nadaljevanje je izgubljeno.

141 Da so Jezusa ob vnebohodu na poti v nebesa spremljale duše pravičnih iz *Stare zaveze*, je bilo splošno prepričanje srednjega veka in baroka. Slovenska literarna kultura izraža to prepričanje zlasti v srednjeveški vnebohodni pesmi, ki je zgrajena še v stari obliki kirielejsona, vsebuje Jezusov blagoslov polja in vinogradov ter se konča z doksologijo (prim. Ogrin 2019: 59–60, 207–208).

142 Ta in naslednji odstavki so literarno oblikovani po mislih iz *Meditationes vitae Christi,* XLVII. poglavje: *Interim autem Michael praepositus Paradisi, pergens ad patriam, nuntiaverat quod Dominus ascendebat. Ecce omnes spirituum ordines seriatim per acies suas occurrerunt eidem, unus ex eis non remansit, qui non veniret obviam Domino suo; et inclinantes se cum omni qua poterant reverentia, deducebant eum cum hymnis et canticis ineffabilibus.* (psevdo-Bonaventura 1864: 624)

143 *po besedah tega preroka* – mišljen je verjetno odlomek iz Psalma 47(46),6: *Bog se dviga med vzklikanjem, Gospod se dviga med donenjem roga.*

144 Preoblikovano po *Meditationes vitae Christi*: *Dominus autem Jesus, cum universa praedicta felici et magnifica multitudine, aperiens januas paradisi, usque tunc humano generi clausas, triumphaliter intravit, et gaudenter Patri genuflectens ait: Pater, gratias ago tibi, qui mihi dedisti victoriam de omnibus adversariis nostris.* (psevdo-Bonaventura 1864: 625)

145 V naslednjih stavkih izraža slovenski pisatelj *Jezusovega življenja* misli o umetniškem oziroma literarnem značaju svoje pripovedi o svetih osebah in o dogajanju v nebesih. Posredno opozarja, da tu govorimo o božjih osebah in o misteriju Boga na človeški način, v mejah človeških pojmov in kategorij. Teh pridržkov nemška izdaja Martina Cochemskega nima (prim. C2 1712: 578–583). Z njimi slovenski pisatelj izraža srednjeveško idejo analogije biti (*analogia entis*): človeška dejanja in besede sicer vsebujejo določeno stopnjo resnice o božjih osebah in stvareh, vendar pa so božje stvari hkrati tudi absolutno presežne in potopljene v misterij ter zato nedostopne, neizrazljive. Prav to razmereje analogije odpira umetniškemu oblikovanju skrivnostnih svetih resničnosti neizmerne možnosti razmaha, ki jih izpričuje zgodovina krščansko inspirirane umetnosti, glasbe in literature.

146 *mošuž* – avla, dvorana; gl. Slovar starejšega besedja, str. 758. V nemških tiskanih izdajah (C 1683, C2 1712) ni podobne besede, temveč samo: »in das Haus da ihr Sohn das letzte Abendmahl gehalten" (C 1683: 865), v poznejši veliki izdaji pa samo „das gantze Haus" ter „die Majestät Gottes die Haus erfüllet habe" (C2 1712: 609).

147 V veliki izdaji Cochemskega 1712 je rečeno, da je vseh učencev bilo čez 500 in so zato molili na gori Sion (C2 1712: 609). Glede hiše, kjer so bili zbrani apostoli, ni v veliki izdaji rečeno nič določnega.

148 *koker Glosa prav* – prim. opombo 86, str. 652.

149 V nemški izdaji 1683 je rečeno, da je živela Mati božja na griču Sion v majhni hišici, nedaleč od velike hiše, kjer je Jezus obhajal zadnjo večerjo (1683, 864–865). Smiselno enako naš rokopis v naslednjem odstavku.

150 Tako mala kakor velike nemške izdaje povedo, da je angel Gabrijel prinesel Mariji palmovo vejico iz paradiža, ki se je lesketala, obsuta z zvezdami, kot znamenje večne zmage nad močjo zla, in to vejico je ob pogrebu Marije nesel v roki sv. Janez na čelu sprevoda (C 1683: 874, 875, 876, 886; C2 1712: 697, 705). Niti z besedo pa ni v nemških izdajah omenjeno, da bi angel Gabrijel prinesel Mariji iz nebes oblačilo, v katerega naj bi jo žene ob smrti oblekle za njen pogreb; nasprotno, nemške izdaje pravijo, da so Marijino truplo umile tri device in ga preoblekle v sveže platno (C 1683: 885; C2 1712: 704). Nebeško oblačilo za Marijin pogreb, prejeto iz angelovih rok, je slovenski

pisatelj *Jezusovega življenja* vpletel v besedilo kot samostojen element, sprejet bodisi iz slovenskega ljudskega izročila bodisi iz neke druge knjižne tradicije.

151 Te tri prošnje, ki jih Marija izreče angelu Gabrijelu pred svojo smrtjo in vnebovzetjem (prim. C 1683: 875), so smiselni antipod trem prošnjam, ki jih je izrekla Jezusu ob njuni ločitvi pred njegovim pasijonom (glej str. 138–144) in jih je moral Jezus eno za drugo zavrniti. Marijine tri prošnje pred vnebovzetjem pa so bile izpolnjene kot začetek njene nebeške slave.

152 Opis izhajanja svetlobe iz Marijinega telesa se ujema z nemškimi predlogami, toda tam ni nikakršne omembe oblačila, ki ga je iz nebes angel prinesel Mariji (C 1683, 885; C 1712, 704).

153 Ta, zadnji odstavek, s katerim se rokopis sklene, z nastopom pisca v prvi osebi ednine in s posvetilno prošnjo za blagoslov branja, spominja na zadnji odstavek v krajši izdaji Martina Cochemskega o Jezusovem življenju; ne gre za isto besedilo, primerno pa ga je upoštevati kot morebiten zgled: *Hiemit schliesse ich diß Kleine Leben Christi / von Hertzen wünschend / daß es zur grösser Ehr Gottes / und zum Heyl der Seelen geraiche. Befehle mich auch in das Gebett aller und jeder / so hierin lesen / oder dasselbige anhören werden / damit mir der liebe Gott durch ihre Fürbitt ein seeliges End verleyhen / und die ewige Seeligkeit bescheren wölle. Amen.* (C 1683: 902)

Imensko kazalo

V imenskem kazalu so imena oseb,[1] ki se pojavijo v rokopisu, vključno z več različnimi imeni za Jezusa in Marijo. Med njimi so osebe iz *Svetega pisma*, po večini iz *Nove zaveze*, in evangelisti, cerkveni očetje, mistikinje, v manjši meri še svetniki in zgodovinske osebnosti.
Za iste osebe so v rokopisu pogosto uporabljene različne variante imena; te so združene pod zbirnim imenom, pod katerim osebo poznamo danes, variante pa so z zbirnim imenom povezane s kazalko (→). V primerih, ko sta dve različni osebi poimenovani z istim imenom, kazalka kaže na obe zbirni imeni (na primer *Filipus → Filip, Herodov brat → Filip, apostol*), ki sta ustrezno razločeni na podlagi konteksta in imata za imenom kratko oznako. Številke strani v imenskem kazalu se nanašajo na primarno paginacijo v *Poljanskem rokopisu*, tj. na številčenje, ki je v kritičnem prepisu zapisano ob stranskem robu v oglatem oklepaju.

Abagarus → Abgar iz Edese
Abel 549
Abgar iz Edese 121
Abida 179
Adam 209, 662
Aleksander, sin Simona iz Cirene 496
Alfej 64
Ana, mati Marije 48, 69
Ana, veliki duhovnik 244, 250, 253–255, 259, 261, 268, 269, 299, 305, 320, 364–365, 428, 513, 634
Anas → Ana, veliki duhovnik
Andreas → Andrej
Andrej 48, 61, 64, 98, 141–142, 148, 385
Anselmus → Anzelm
Anzelm 325, 591, 606

1 Upoštevani so tudi svojilni pridevniki iz lastnih imen.

Aravedtags 397
Arhelaj, Herodov brat 347
Arhelaus → Arhelaj, Herodov brat
Avgust, cesar 11
Avgustin → Avguštin iz Hipona
Avguštin iz Hipona 54, 88, 91, 127, 278, 341, 397, 441, 679
Baraba 372–379, 461
Barabas → Baraba
Bartolomej 64
Beda → Beda Častitljivi
Beda Častitljivi 300, 375, 393, 595
Belial 475
Bernard iz Clairvauxa 237, 266, 323, 341, 368, 477, 482, 489, 502, 606, 658
Bernardinus → Bernardin Sienski
Bernardin Sienski 158, 576, 671
Bernardus → Bernard iz Clairvauxa
Bonaventura 19–20, 70, 99, 157–158, 177–178, 180, 218, 234, 294, 296, 368, 411, 518, 603
Brigita → Brigita Švedska
Brigita Švedska 233, 287, 291–292, 326, 381, 383, 388, 398–399, 401, 404, 409, 412, 420, 428, 433, 438, 447, 488d, 541, 566, 573, 576, 580, 604–605, 619, 625–626, 631, 647, 664, 666, 669, 671, 674–676, 682, 690–691, 706, 712
Clemens → Klemen Aleksandrijski
Damascenus → Janez Damaščan
David, 103, 109, 132, 134, 167, 179, 206, 249, 274, 350, 408, 441, 475, 478, 493, 549, 639, 641
Devica 11–12, 19, 49, 159, 161, 164, 169, 172, 176, 343, 383, 421, 451–452, 456, 465, 485, 504, 514, 567, 578, 607, 611, 657, 672, 694, 702, 718
Devica Marija 11, 19, 59, 69, 90, 99, 124, 155–156, 164, 243, 320, 360, 377, 577, 627
Dionisius → Dionizij Areopagit
Dionizij Areopagit 615–616
Dismas → Dizma
Divica → Devica
Divica Marija → Devica Marija
Dizma 596–597
Egesipus → Hegesip, krščanski zgodovinopisec
Elias → Elija

Elija 105–108, 255, 638, 641–642
Elizabet → Elizabeta
Elizabeta 69
Esehias → Izaija
Eusebius → Evzebij
Eva 215, 673
Evzebij 82, 386, 612, 679
Filip, apostol 48, 64, 97–98, 131, 141–142
Filip, Herodov brat 60, 347
Filipus → Filip, Herodov brat → Filip, apostol
Fistomija, 59
Francisk → Frančišek
Frančišek 679
Gabrijel 217
Gamalijel 179
Gertrud → Gertruda Velika
Gertruda Velika 289, 394
Gesmas → Gezma
Gezma 596
Gospa 161, 163, 263, 264–266, 295, 484
Gregor Naciancenus → Gregor Nazianški
Gregor Nazianški 387
Hegesip, krščanski zgodovinopisec 508
Helena 295, 483
Heraclius → Heraklij, bizantinski cesar
Heraklij, bizantinski cesar 136
Herod 19, 60–61, 65–67, 69–70, 83, 144–145, 346, 348, 253, 318, 346–358, 360–365, 368, 370, 513, 634
Herod, oče 65, 347
Herodes → Herod
Herodež → Herod
Herodiada 60, 67, 69
Herodias → Herodiada
Herodiadis → Herodiada
Hieronim 47, 68, 82, 158, 187, 268, 279, 294, 297, 329, 380, 386–387, 401, 419, 461, 516, 638, 653, 679
Hironim → Hieronim
Hironimus → Hieronim

Huza 83
Isaias → Izaija
Isidorus → Izidor
Izaija 110, 136, 166, 236, 286, 427, 440, 474, 483, 530
Izak 484, 549
Izidor 420, 696
Izveličar → Zveličar
Jacobus → Jakob Starejši
Jagnje Božje, 207, 590
Jair 80
Jairus → Jair
Jakob Mlajši 64, 230, 602
Jakob Patriarh → Jakob, očak
Jakob Starejši 62, 64, 82, 104, 106, 124–125, 148, 198, 515
Jakob ta Majnši → Jakob Mlajši
Jakob ta Večji → Jakob Starejši
Jakob, brat Jude Tadeja 64
Jakob, očak 56–57, 95
Jakob, oče Jožefa, Jezusovega skrbnika 56
Jakobi → Jakob Starejši
Janez → Janez, evangelist
Janez Damaščan 238, 250
Janez Krstnik 54–55, 60–61, 65–70, 76, 111, 144–145, 151, 347, 352
Janez Zlatousti 162, 180, 221, 239, 258, 386, 393
Janez, evangelist 47–48, 51, 62, 64, 82, 97, 100–101, 104, 106, 110, 122, 124–125, 128, 130, 132, 138–139, 141, 147–148, 153, 162–164, 176–177, 186–187, 193, 198, 229–230, 235, 237, 243, 251, 253–254, 261–265, 267–269, 276, 299, 309, 367, 380, 400, 432, 441, 453, 466, 472, 484, 488b, 514–515, 532, 567, 571, 579, 581, 602–605, 607, 609–613, 624, 638, 640, 696, 704, 714, 719–720
Jedrt → Gertruda Velika
Jeremias → Jeremija
Jeremija 136, 243, 258, 292, 332, 476, 672
Jernej → Bartolomej
Jezus Nazarečan 230, 230, 252, 559
Jezus Nazarenski → Jezus Nazarečan
Joana 83, 514–515, 581
Joanes → Janez, evangelist → Janez Krstnik
Joanes Evangelist → Janez, evangelist

Joanes Krsnik → Janez Krstnik
Joanes Krstnik → Janez Krstnik
Johana → Joana
Johanes → Janez Krstnik → Janez, evangelist
Jozafat, kralj 196
Jozef → Jožef iz Arimateje → Jožef, sin Jakoba očaka
Jozef od Arimateja → Jožef iz Arimateje
Jozafat → Jozafat, kralj
Jožef → Jožef, Jezusov skrbnik
Jožef iz Arimateje 310, 514, 581, 703–704, 707, 714, 720
Jožef od Arimateja → Jožef iz Arimateje
Jožef, Jezusov skrbnik 11–12, 19–20, 56, 196
Jožef, sin Jakoba očaka 156
Juda Iškarijot 64, 128–129, 149, 152–157, 172–174, 176–177, 179–180, 182–190, 194, 221–225, 228–234, 236, 239, 263–264, 328–330, 444
Juda Tadej 64
Judas → Juda Iškarijot
Judaž → Juda Iškarijot
Judež → Juda Iškarijot → Juda Tadej
Judež Iškarjot → Juda Iškarijot
Judež Izdajavec → Juda Iškarijot
Judit → Judita
Judita 498
Julianus → Simon Gobavec – Julijan → Julijan Odpadnik
Julijan Odpadnik 82
Kajfa 119–120, 154–155, 187–189, 221–223, 250, 253–254, 259, 261, 267–269, 271–275, 277, 280–284, 288–289, 295, 299, 301, 305–306, 309–310, 318–322, 325, 334, 356–356, 364, 428, 513, 617, 634
Kajfas → Kajfa
Kajfaž → Kajfa
Kajfes → Kajfa
Kajfež → Kajfa
Kaligula, cesar 69
Katarina Senensis → Katarina Sienska
Katarina Senenzarska → Katarina Sienska
Katarina Sienska 539, 574
Klavdija Prokula 457
Klemen Aleksandrijski 308

Kleofa → Kleopa, brat Jožefa
Kleofe → Marija Kleopova
Kleopa, brat Jožefa 602
Krisostomus → Janez Zlatousti
Laban 95
Lazar 84–85, 111–113, 116–119, 122, 126–127, 130, 352, 514, 581
Lazarus → Lazar
Legija 95
Legion → Legija
Lira → Nikolaj iz Lire
Longinus 689, 690, 695
Lucas → Luka, evangelist
Lucas Evangelist → Luka, evangelist
Lucifer 239, 272, 289, 648
Ludovik → Ludvik, kralj
Ludvik, kralj 238
Luka, evangelist 62, 64, 72, 75, 79, 80, 83, 90, 93, 95–96, 123–125, 133–134, 138, 142, 145, 154, 178–179, 207, 214–215, 234, 289, 293, 300, 336, 351, 354–355, 370, 459, 497, 583, 584, 587, 667, 682
Magdalena → Marija Magdalena
Magdalena de Pacis → Marija Magdalena Paciška
Mainhard → Majnhard
Majnhard 385, 498
Malh 235–236, 256, 303
Malhus → Malh
Marcela 514, 581
Marcus → Marko, evangelist
Marija 11, 19–20, 150, 156–157, 162, 170, 172, 174, 215–216, 238, 259, 260–261, 263–265, 267–268, 279, 287–288, 294, 296, 306–307, 309, 320, 323–327, 350, 356, 358, 360, 365, 368–369, 381, 383–384, 393, 398–402, 404, 421, 423, 443, 446–449, 451, 453, 461, 463–465, 467, 474–475, 483, 485–487, 488b–488e, 489, 492, 496, 500, 503, 517, 530, 535–536, 541, 565, 567–569, 572–574, 576–579, 587, 594, 603–608, 610–612, 621–627, 631, 644, 655–656, 666, 671–673, 675–676, 696, 699, 701, 705, 707–708, 712, 714, 716–720
Marija Devica 48–49, 196, 262, 383, 488c
Marija Divica → Marija Devica
Marija Kleofe → Marija Kleopova
Marija Kleopova 466, 514–515, 567, 581, 602, 714, 720

Marija Magdalena 83–92, 111–113, 115–118, 121–122, 127, 129–131, 150–151, 154, 156, 161–162, 170, 174–176, 263, 265, 324, 400, 466, 496, 514–515, 536, 542, 548, 566–567, 581, 602, 624, 640, 677–678, 695, 700–701, 706, 714–715, 720
Marija Magdalena Paciška 411
Marija Saloma 47, 466, 514–515, 581, 720
Marija Salome → Marija Saloma
Marka → Marko, evangelist
Marko, evangelist 62, 71, 80, 95–96, 100–101, 123, 129, 134, 250, 276, 285, 292, 337, 345, 382, 414, 517, 667, 696Marta 84–85, 89–92, 111–115, 117–118, 121–122, 127, 129, 131, 138, 142, 150, 152–153, 170, 172, 174–176, 259, 261–263, 265, 324, 466, 488b, 514, 566, 567, 581, 714
Martial 177, 180
Martialis → Martial
Matej, evangelist 62, 64, 70, 76, 80, 93, 95, 97, 100–101, 123, 126, 129, 134, 145, 155, 185, 196, 198, 240, 242, 271, 275, 278, 285, 311, 372, 412, 416–417, 425, 457, 517, 583–584, 632, 666–667
Mateus → Matej, evangelist
Mateuš → Matej, evangelist
Mati Božja 11–12, 19, 48–49, 59, 99, 118, 121, 151–152, 170, 174, 260, 268, 306, 322, 368, 374, 381, 383, 388, 396, 398, 410, 412, 414, 420, 438, 477, 488c, 490, 496, 515, 579, 611, 628, 664, 677, 682, 695–696, 706, 712, 716
Matilda Magdeburška 229, 541, 677
Mehtilda → Matilda Magdeburška
Mehtildis → Metilda Magdeburška
Mesias → Mesija
Mesies → Mesija
Mesija 58, 82, 100, 103, 115, 119–120, 126, 134, 154, 240, 281, 289, 311, 315, 374, 556, 595–596, 680, 703
Mihael 217
Mojster 52, 54, 58, 62–63, 79, 81–82, 88, 94, 101, 112–113, 115–116, 123, 128, 132, 134, 140, 142–143, 145, 148–149, 151, 153–156, 161, 163–164, 176, 179, 181–182, 185–188, 191, 195–198, 200, 223–224, 228–229, 232, 234–235, 240, 242–245, 255, 261–263, 265–266, 273–274, 299–303, 306–308, 328, 330, 336, 378, 466, 484, 498–499, 514, 581–582, 610–611, 640, 700, 704–705, 714, 720
Mojzes 53, 56, 93, 99, 105–108, 140, 254–255, 275, 549, 702
Natanael 48
Niceforus → Nikefor

Nicodemus → Nikodem
Nikefor 68
Nikodem 51–54, 179, 299, 310, 378, 514, 581, 704, 707, 714, 720–721
Nikolaj iz Lire 54, 71, 94, 111, 132
Odrešenik 20, 90, 108, 134–135, 199, 201, 206, 209, 215, 217, 226–227, 238, 277, 281, 286, 294, 314, 317, 350, 360–361, 363, 366, 376, 388–391, 395, 407–408, 422–423, 429–430, 460, 462–463, 474, 479, 482, 496, 502, 510, 513, 531, 533–534, 540–541, 545, 552–553, 555, 557, 629, 642, 699
Orosius → Orozij
Orozij, 679
Paul → Pavel
Paulus → Pavel
Pavel 574, 592, 595, 615–616, 637, 665
Peter → Simon Peter
Petronila, hči Simona Petra 61
Petrus → Simon Peter
Pilat → Poncij Pilat
Pilatus → Poncij Pilat
Pilatuš → Poncij Pilat
Plinij starejši 679
Plinius → Plinij starejši
Poncij Pilat 123, 160, 189, 223, 227, 245, 253, 265, 277, 310–311, 317–321, 327–328, 332–336, 338–349, 352–356, 358, 360–367, 369–375, 377–382, 411–412, 414–416, 431–433, 440–446, 450–453, 455–468, 470–472, 474, 477, 479, 483–484, 486, 496–497, 500, 513, 559–560, 563, 593, 615–617, 634, 638, 641, 689, 695, 700, 702–704
Poncij Pilatuš → Poncij Pilat
Pontius Pilatus → Poncij Pilat
Prokula → Klavdija Prokula
Robanus 457
Ruf, sin Simona iz Cirene 496
Salomon 180
Saloma, hči Herodiade 68
Salome → Marija Saloma → Saloma, hči Herodiade
Semej 475
Sibila → Sibila, kraljica
Sibila, kraljica 722
Simeon → Simon iz Cirene → Simeon iz templja

Simeon iz templja 196, 263, 487, 488c, 673, 680, 695
Simon → Simon iz Cirene → Simon Peter
Simon Gobavec – Julijan 127
Simon Gorečnik 64
Simon iz Cirene 495–498, 504–505, 511, 515
Simon Peter 47–48, 61, 64, 82, 98, 101, 104, 106–107, 131, 143, 148, 151, 162, 164, 176–177, 181, 187–188, 190–192, 197–198, 200, 202–203, 235–236, 240, 243–244, 254–255, 267, 269, 273, 298–308, 337, 376, 500, 599
Simon Petrus → Simon Peter
Simon Zelotes → Simon Gorečnik
Simon, farizej 85–88
Sin Boži → Sin Božji
Sin Božji 12, 48, 55, 79, 95, 102, 112, 118, 168, 172, 201, 240, 249, 277, 280–284, 287, 289, 294, 316, 330, 358, 396, 399, 410, 427–428, 430–431, 443, 462, 474, 494, 497, 585, 587, 611, 633, 659, 665, 680, 707
Sin Davidov 102, 103, 126
Sin tega človeka 53, 86, 107, 125, 142, 149, 186, 190, 228, 315
Sin tiga človeka → Sin tega človeka
Sirah 490, 662
Stvarnik 217, 225–227, 292, 376, 548, 552–553, 615–616, 631, 663, 678, 706
Suzana 83, 485, 514–515, 581
Šentjanž → *Janez, evangelist → Janez Krstnik*
Šentjanž Evangelist → *Janez, evangelist*
Šentjanž Krsnik → *Janez Krstnik*
Štefan 179
Tadej 121
Tadeus → Tadej
Tiberij 461
Tit Flavij 148, 508
Titus → Tit Flavij
Tomas Dovčič → Tomaž Dvojček
Tomaž → Tomaž Dvojček
Tomaž Dvojček 64, 113
Ubertin iz Casale 285
Ubertinus → Ubertin iz Casale
Veronika 257, 498–500, 514–515, 581
Vespasianus → Vespazijan
Vespazijan 508

Vincencij 257, 385–386, 388, 393, 423, 599, 680
Vincentius → Vincencij
Zaharias → Zaharija
Zaharija 196
Zahej 125
Zaheus → Zahej
Zebedej 47, 62, 124, 198
Zebedeus → Zebedej
Zveličar 11–12, 55, 58, 66, 83–84, 87, 104, 158, 200, 206, 212, 233, 244, 250, 256, 259, 269, 271, 276–277, 285, 287, 289, 294, 296, 309, 313, 332–333, 350, 355, 364, 375, 380–382, 384–386, 391–393, 397, 404–405, 411, 414, 418, 420–423, 429, 437–438, 455, 469, 471, 483, 488c, 493–494, 497, 499, 501, 503–504, 506, 508, 511, 513, 517, 530, 536, 538, 540, 542–543, 545, 547–548, 552–553, 560, 569, 583, 588–589, 613, 617–618, 635, 640, 644, 667–668, 684, 690, 702, 722

Komentar

Poljanski rokopis v slovenskem rokopisnem izročilu *vita Christi*

Matija Ogrin

Poljanski rokopis je epohalno delo slovenskega literarnega baroka. Na dan je prišlo šele, ko je bil rokopis, scela napisan v slovenščini, leta 2009 odkrit.[1] Prej je to delo dolgo živelo le tako, da se je opiralo na rokopisno kulturo: bilo je večkrat prepisano, krožilo je v rokopisih, predelavah in izvlečkih, od katerih je večina propadla. Najstarejši fragmentarno ohranjeni rokopis je iz (srede) 18. stoletja in ga imenujemo *Jezusovo življenje*. Ne vemo, ali je to bil prvi zapis ali le eden od več propadlih rokopisov. Toda zagotovo vemo, da je *Poljanski rokopis* edini skoraj v celoti ohranjeni prepis tega izročila in da je bil prepisan iz rokopisa *Jezusovo življenje*.

Po vsebinski plati je to delo veliko zaradi treh razlogov: ker je v njem zajeta sinteza stoletij monastične učenjaške kulture o Jezusovem življenju; drugič, ker je ta sinteza podana na odličen literarni način kot slikovita baročna pripoved; in tretjič, ker vsa ta biblična, teološka in literarna kultura dobiva svoj vzgon, svoj polet in vitalnost iz meditativnega, premišljevalnega, podoživljajočega poglabljanja v skrivnost učlovečenja Jezusa Kristusa, njegovega trpljenja in vstajenja.

V nadaljevanju kratko opišemo 1) meditativno ali asketično literarno zvrst *vita Christi,* v kateri je slovensko delo nastalo; 2) slovensko rokopisno izročilo Jezusovega življenja; 3) oris geneze ali izvora besedila, ki se je ohranilo kot *Poljanski rokopis*.

Vita Christi in pasijonsko izročilo

Slovensko baročno besedilo o Jezusovem življenju je nastalo na ozadju obsežnega korpusa besedil, ki so kot zvrst meditativne in asketične duhovne

1 Rokopis se je ohranil in bil najden v neki kmečki hiši v Poljanski dolini. V roke ga je dobil zgodovinar France Štukl, ki ga je dne 25. 2. 2009 izročil Borisu Golcu. Ta ga je pokazal meni; ko je bil v celoti fotografiran, sva se odločila, da rokopis predava v hrambo Rokopisnemu oddelku NUK, kjer je dobil sign. Ms 2004. Štukl je domneval, da je bil rokopis odnesen iz poljanskega župnišča, ki je bilo po drugi svetovni vojni uničeno, in se je rešil s hrambo v neimenovani kmečki hiši.

literature dobile ime *vita Christi.* Ta latinska besedila so nastajala od 11. in zlasti od 12. stoletja naprej, ko je v evropski krščanski duhovnosti prišlo do prehoda od poudarjanja Kristusovega kraljevanja (Pantokrator) k njegovemu odrešilnemu delovanju – trpljenju in vstajenju. Prehod k duhovni teologiji Jezusovega trpljenja so izvedli redovniki, zlasti kartuzijani in cistercijani. Tudi ikonografijo likovne umetnosti je močno zaznamoval prehod od upodabljanja Kristusa na križu kot vladarja sveta v visokem srednjem veku k trpečemu, izmučenemu Jezusu, ki ga gotske plastike upodabljajo, ko je na križu ranjen po vsem telesu, zvit v krčih in izmaličen. Jezusov križ je v teologiji postal drevo odrešenja človeka, ki je padel v smrt po sadu prvega drevesa v raju. Hvalnica križa v liturgiji na praznik povišanja Svetega križa pravi: »Zvesti križ, edino ti si plemenito res drevo, / ni lesá, ki rasel, cvetel, sad poganjal bi tako.«

Prenos teološkega poudarka k premišljevanju odrešilne moči Jezusovega trpljenja je prinesel poleg vsebinskega teološkega premika tudi premik v perspektivi: ob Jezusovem pasijonu o njegovem odrešilnem delu ni bilo mogoče govoriti in pisati čisto doktrinarno, učeno, agumentirajoče, marveč se je pisanju in govorjenju pridružilo tudi avtorjevo vživetje, sočustvovanje, meditiranje ob bolečinah trpečega Jezusa kot odkupnini za lastno rešitev. Vrstica iz Žalostink (1,12) je v srednjeveških komentarjih dobila dodaten in bogatejši mistični pomen: »O vi vsi, ki greste mimo po poti, glejte in vidite, ali je katera bolečina kakor moja bolečina …« Kapucin Ferdinand Ljubljanski je to vrstico postavil za retorični motto svoje pridige še na veliki petek leta 1722 v Škofji Loki, po kateri je p. Romuald izvedel znamenito pasijonsko procesijo (prim. RRSS Ms 19). In *Poljanski rokopis* mu odgovarja z besedami razbičanega Jezusa: »Na vseh vudeh sim jest toku reztepen, de jest od bolečine na vem, kam se jest imov ubrnt, vender jest neč nimam, moja bolečina potolažt.« (str. ???) Pomisliti moramo, da omenjena tri besedila stoje skoraj pri koncu več kot pol tisočletja dolgega izročila premišljevanja in pisanja o Jezusovem življenju, trpljenju in vstajenju.[2] Iz te obširne tradicije bomo omenili samo tri poglavitna, najbolj vplivna besedila iz 14. stoletja.

2 Kot dodatna podzvrst so se v poznem srednjem veku pridružila tem premišljevanjem še poetična in dramatizirana besedila o Marijinem žalovanju, *planctus Mariae,* nem. Marienklage. Prim. Avsenik Nabergoj 2017.

Psevdo-Bonaventura

Sredi 14. stoletja je bilo napisano znamenito frančiškansko delo *Meditationes vitae Christi,* ki po širšem konsenzu velja za »edinstveno in najbolj vplivno besedilo v poznem srednjem veku«: s spodbujanjem bralca, naj se poglablja v prizore življenja Jezusa in Božje matere, z realistično pripovedjo, slikovitimi opisi nasilja v pasijonu, pa tudi »z rabo sedanjika in deiktične retorike (tukaj, tamkaj) in zlasti z motiviranjem bralca k ljubečemu sočutju s Kristusom in Marijo to besedilo bolj kot katero drugo značilno predstavlja vrsto pisanja, ki je utrdilo doživljajočo pobožnost srednjega veka;« zato in zaradi sklicevanja na sv. Frančiška in na sv. Klaro običajno navajajo *Meditationes vitae Christi* kot osrednje besedilo t.i. »frančiškanske revolucije« ob izteku srednjega veka.[3] Skratka, to delo naj bi najbolj pomembno vplivalo na spremembo senzibilnosti, značilne za čustveno doživljajočo frančiškansko duhovnost. In kdo je avtor tega dela? To vprašanje je verjetno samo po sebi napačno. Najprej so poznali samo dolgo latinsko inačico (108 poglavij) v mnogih rokopisih ter inkunabulah in jo samodejno pripisali sv. Bonaventuri. Nato so odkrili v rokopisih različne krajše inačice – in tam se je vprašanje zapletlo, kaj je bilo prej, kaj pozneje. Najprej je odpadlo avtorstvo sv. Bonaventure; nato je bil z nemajhno stopnjo verjetnosti kot pisec ali redaktor dolge latinske inačice prepoznan frančiškan Johannes de Caulibus (Giovanni da Calvoli), dejaven sredi 14. stoletja.[4] Toda v nadaljnjih raziskavah je Sarah McNamer odkrila rokopis krajše in zgodnejše inačice v italijanščini in jo objavila v kritični izdaji: utemeljila je stališče, da je prvotno nastala ta, kratka vernakularna inačica, ki jo je napisala neka redovnica, po argumentaciji McNamerjeve anonimna klarisa iz Pise v letih med 1300 in 1325; šele nato so do srede stoletja sledile predelave in razširitve drugega avtorja v latinščini.[5] Spričo kompleksnosti teh problemov, ki je za srednji vek značilna, verjetno ne gre za enega avtorja, ampak za več stopenj predelav in redakcij vsaj dveh oseb; zato je smiselno avtorja še naprej imenovati psevdo-Bonaventura. Ta vprašanja bistveno presegajo našo edicijo, pomembno pa je, da se bralec zaveda kompleksnosti besedilnega izročila, ki se *Poljanskega rokopisa* dotika.

3 Tako meni ena glavnih raziskovalk te besedilne tradicije, Sarah McNamer, 2009: 905–906.

4 Kritična izdaja *Iohannis de Caulibus Meditaciones vite Christi olim S. Bonaventurae attributae,* ur. Mary Stallings-Taney, 1997, mi žal ni bila dosegljiva. Uporabljal sem prejšnjo, tj. pariško izdajo, 1868, ki je izšla še v okviru zbranih del sv. Bonaventure.

5 Prim. obširno študijo s povzetkom diskusije o avtorstvu in času nastanka in s stematološkim prikazom besedilne zgodovine: McNamer 2018: zlasti 66–72, 111–112.

Ludolf Saški

Drugo besedilo, ki je bilo konstitutivnega pomena za celotno meditativno besedilno zvrst o Jezusovem življenju, je *Vita Christi,* ki jo je napisal kartuzijan Ludolf Saški (Ludolphus de Saxonia). O tem avtorju imamo vsaj skope podatke, da je živel okvirno v obdobju 1300–1378, po rodu iz severnih nemških dežel; bil je prvotno dominikanec, ki je po več desetletjih zaradi težnje k bolj kontemplativnemu življenju prešel h kartuzijanom. Celoten naslov njegovega zelo vplivnega dela je *Vita Jesu Christi ex Evangelio et approbatis ab Ecclesia catholica doctoribus sedule concinnata;* kljub mnogim referencam na cerkveno učiteljstvo vsebuje knjiga številne Ludolfove lastne misli.[6] Napisal ga je v času, ko je živel v kartuziji v Mainzu, verjetno v letih od 1348 do 1368.[7] Ludolf si je za poslanstvo svojega življenja in pisanja izbral misel, da je Kristus kot Stvarnik in Gospod, učlovečeni Bog, za človeka zgled svetosti in kreposti, in kot tak bo obnovil (reformiral) tudi svojo poškodovano podobo v človeku. *Vita Christi* je v tem duhu napisana meditacija o Jezusovem življenju po evangeljskih poročilih. Imenovali so jo tudi *summa evangelica*; v njej je zbral pomembne misli več kot 60 avtorjev o dogmatičnih in moralnih vprašanjih, spodbudah in molitvah, povezanih z Jezusovo besedo ali ravnanjem – od njegovega večnega rojstva do utelešenja, trpljenja, vstajenja in vnebohoda.[8] Knjiga je napisana s ciljem, da bi bralca povedla h krepostnemu življenju, premišljevanju in praktični askezi. Ludolfova metoda je živo ponavzočenje Kristusovega življenja in trpljenja, tudi z opisi krajev in okoliščin Jezusovega svetega delovanja. Poglavja *Vita Christi* so zgrajena glede na četverno razlago Svetega pisma; novost Ludolfove knjige je, da se vsako poglavje konča s kontemplativno molitvijo, kar je, četudi ne povsem dosledno, upošteval tudi slovenski pisatelj *Jezusovega življenja.* Ludolf je s tem delom močno vplival na tako velike svetnike, kakor so sv. Ignacij,[9] sv. Terezija Avilska in sv. Frančišek Saleški; že zgodaj pa tudi na kartuzijana Dominika Pruskega (1384–1460) in s tem na oblikovanje skrivnosti rožnega venca.[10]

6 Prim. Greiner 2022: 11.

7 Prim. Greyer 1991: 480.

8 Prim. Moguel 1910.

9 Ludolfova *Vita Christi* je prav tista knjiga, ki jo je sv. Ignacij bral na bolniški postelji v Pamploni in se ob tem notranje »spreobrnil«. Novejše raziskave so odkrile ne le, da je sv. Ignacij v *Duhovnih vajah* zapisal marsikatere točke pod vplivom Ludolfove knjige, maveč tudi, da je bil Ludolfov prolog vir in vzor nekaterim njegovim pogledom, kako naj človek uresničuje Jezusovo odrešenjsko delovanje v svojem življenju. Prim. Greiner 2022: 13.

10 Prim. Greyer 1991: 480–481.

Sv. Brigita Švedska

Tretje besedilo, ki je pomembno oblikovalo srednjeveško in novoveško premišljevanje o Jezusovem življenju in zlasti pasijonu, so bile *Revelationes caelestes* sv. Brigite Švedske (c. 1303–1373). Njena besedila niso nastala kot sad branja cerkvenih učiteljev in premišljevanja Evangelija, marveč kot neposreden vdor nadnaravnega, razodetega sporočila v življenje sv. Brigite. Od mladosti so jo spremljala videnja Matere božje in trpečega Kristusa in je po smrti svojega moža v letu 1343 svoje življenje povsem posvetila molitvi in pokori. Svoja številna videnja je zapisala neposredno po mističnem razodetju bodisi sama v stari švedščini bodisi jih je narekovala svojim spovednikom, ki so jih prevajali v latinščino. Tako je nastal obsežen korpus besedil, ki jih je Brigitin spovednik Alfonz po njeni smrti uredil v več redakcijah.[11] Leta 1350 je odšla v Rim in tam preživela večino časa do smrti v apostolatu tako med revnimi kakor bogatimi, med brezdomci in grešniki. Leta 1999 jo je papež Janez Pavel II. razglasil za sozavetnico Evrope (sv. Benedikt, sv. Ciril in Metod, sv. Brigita, sv. Katarina Sienska, sv. Terezija Benedikta od Križa – Edith Stein). Njeni spisi vsebujejo številne podrobnosti o Jezusovem življenju, prejete v razodetjih – še zlasti o njegovem pasijonu. Brigita podrobno opisuje kruto mučenje, ki ga je Jezus prestal, govori o poteku bičanja in križanja, o trganju, lomljenju in iznakaženju Jezusove kože, mesa, kit, kosti[12] – vse z enim samim namenom: da bi se vernik s pomočjo meditiranja in vživetja približal trpečemu Kristusu, se zavedel cene svoje odkupitve za večno zveličanje. Ker so ti opisi veljali kot avtentični, so imeli izjemno velik vpliv na vso poznejšo pasijonsko pobožnost ter besedilno izročilo. Podrobnosti o številu udarcev, ki jih je Jezus prejel med bičanjem, o padcih na njegovem križevem potu in samem poteku križanja so prešle v nešteta pridižna in pasijonska besedila. Tako denimo motiv usmiljenega vojaka, ki v *Kapelskem pasijonu* prekine bičanje Jezusa in preseka njegove vezi,[13] izvira iz razodetij sv. Brigite[14] – seveda pa je verjetno, da je bil motiv posredovan po dolgi verigi besedilnega izročila.

11 Prva redakcija naj bi potekala v letih 1377–1378, sledilo je še več faz dodajanja, izločanja in urejanja, prim. Kralj 2025: 438–441.

12 Prav tam, 444–445.

13 Prim. *Kapelski pasijon,* v. 377–397. Po ugotovitvah Ericha Prunča je bil ta plemeniti vojak v pasijonskem izročilu imenovan Porfirij (Prunč, Ogrin 2016: 54–55; 364–369).

14 Motiv je pri sv. Brigiti opisan tako: »Ko je moj Sin ves krvav in razmesarjen stal tam in ni bilo na njem ničesar celega več in ničesar več, kar bi se lahko bičalo še bolj, je bil nekdo od prisotnih prevzet v duhu in je vprašal: ‚Ga boste usmrtili brez sodbe?' In takoj je odrezal njegovo vrv.« (sv. Brigita Švedska 2015: 90).

Ta tri besedila iz 14. stoletja – psevdo-Bonaventure, Ludolfa Saškega in sv. Brigite Švedske – so izredno močno vplivala na pasijonsko pobožnost v najširšem pomenu besede. Prek konkretnih slovstvenih oblik, kakor so bile pasijonske pesmi, molitve, pridige, križev pot in igre, je v najširše kroge vernih segel vpliv teh besedil na čustveno-doživljajsko občutljivost, ki je postala pot obračanja in približevanja k Jezusu. Zato ni presenetljivo, da ta trojica besedil stoji tudi v ozadju slovenskega *Jezusovega življenja* in njegovega prepisa – *Poljanskega rokopisa*.

Martin Cochemski

Še manj pa je presenetljivo, da je ta besedila uporabljal ter iz njih zajemal četrti, po obsegu morda najpomembnejši vir *Poljanskega rokopisa,* to je obsežni nemški spis o Jezusovem življenju: *Das grosse Leben Christi* (1677 in mnoge izdaje). Napisal ga je Martin Cochemski (1634–1712), kapucinski pisatelj, ki je postal najbolj uspešen in vpliven avtor baročne asketike ali literature duhovne izgradnje (*Erbauungsliteratur*) v nemškem prostoru in segel mnogo širše v sosednje literature. Kot kapucin je bil dejaven v Porenju, mdr. v Trierju in Ehrenbreitsteinu. Literarni zgodovinar Michael Embach je o njem zapisal: »V svojih skoraj 70 duhovnih besedilih je bil Martin Cochemski posrednik in nadaljevalec srednjeveške asketike. Njegovih cca. 30 molitvenikov predstavlja ideal ‚srce presunjajoče molitve'. Njegova razlaga svete maše proslavlja sveto evharistijo kot središče ljudske pobožnosti. Glavna dela Martina Cochemskega, ki jih odlikujejo pesniška moč, obilje vsebine in pravoveren katoliški nauk, izhajajo vse do danes.« Kako priljubljen in uspešen je bil pri tem Cochemski, nakazuje Embach s podatki, da je njegova razlaga sv. maše *Messerklärung* izšla v nič manj kot 398 izdajah, molitvenik *Güldene Himmelschlüssel* pa v 331, ki jim sledi *Leben Christi* s 177 izdajami.[15] O izjemni priljubljenosti baročne asketike patra Martina, ki si jo danes komaj predstavljamo, navaja Volker Meid podatke, da so njegova dela izšla v nemških deželah v letih med 1666 in 1740 v kar 450 izdajah, izdaj do vključno 20. stoletja pa je bilo nad 1500.[16]

Vse to kajpada ni naključje. Vzrok tako velike priljubljenosti je bil v načinu pisanja patra Martina, ki je bil v svojem času precej edinstven. Razvil je slog pripovedi, ki je bil psihološko prepričljiv in zato ganljiv,

15 Embach 2015: 175.
16 Meid 2009: 779.

čustveno pretresljiv; teološka vprašanja je znal postaviti v realne človeške položaje in s tem pokazati njihovo veljavnost; ob svojih zgodbah o svetih osebah je znal v bralcu razgibati močno sočustvovanje, duhovno veselje, vživetje in poistovetenje, na drugi strani pa spontano občuteno percepcijo lastne bivanjske nezadostnosti.[17] Tako je v bralcu Cochemski obudil željo po osebni izpopolnitvi: s slogovnimi sredstvi je umel branje svetniških legend ali dogodkov iz Jezusovega življenja preoblikovati v bralčevo stremljenje k lastni krščanski ter bivanjski izpopolnitvi. Dieter Breuer je menil, da je bil ta čustveno plameneč slog Cochemskega, združen z realističnim pripovedovanjem, tista moč, ki je osvojila toliko bralcev in ki so ga skušali pozneje celo razsvetljenski pisci, kakor Gellert in Zacharias Becker, ponoviti ter prenesti na sekularno literarno območje; še bolj je naravno, da so Martina Cochemskega ponovno odkrili in občudovali romantiki, ki so, kakor Ludwig Tieck, v katoliški formi krščanskega kulta, legend, pripovedi o čudežih, poeziji, slikarstvu in arhitekturi odkrili tako estetsko kot duhovno vrednost.[18] To še posebej velja za odnos, meni Breuer, ki ga je do Cochemskega razvil Clemens Brentano: ko je zapisoval videnja avguštinske mistikinje Anne Katarine Emmerich od 1819 do njene smrti v letu 1824, je želel iz njih oblikovati knjigo o Jezusovem življenju, ki bi jo postavil nasproti tedaj prevladujoči razsvetljenski, razumski podobi o Jezusu. Po videnjih Anne Katarine Emmerich je res napisal in izdal knjigo *Das bittere Leiden unsers Herrn Jesu Christi* (1834); toda to delo, pravi Breuer, je močno zadolženo pri patru Martinu Cochemskem, saj je Brentano dele in kontekste pripovedi, ki so pri Emmerichovi manjkali, deloma nadomestil z besedilom Cochemskega – s tem pa je baročni slog kapucinskega patra Martina prenesel v območje umetniške literature 19. stoletja.[19]

Kakor mnogi predhodniki in sodobniki je znal pater Martin združevati evangeljske prizore s parabibličnimi prvinami iz patristične dobe, kakor je denimo ta, da je ob Kristusovi smrti vsa narava žalovala. Toda bistveno je pri Martinu Cochemskem to, da je znal žalost dreves, ptic in potokov prikazati tako živo in ganljivo, da bolečina ob Jezusovi smrti resnično veje iz njihovega oživljenega čutenja. Tega seveda ne zmore napisati kdor koli – kajti to je umetniška literatura. Njen slog je vplival tudi na slovenskega pisatelja *Jezusovega življenja,* ki je v pasijonskem delu obširno zajemal iz Cochemskega – zato je v *Poljanskem rokopisu* poglavje *Koku so vse stvar v*

17 Prim. Breuer 2003: 85–87.
18 Breuer 2003: 88, 94.
19 Breuer 2003: 95, 97.

smrt Kristusa žalvale brez dvoma eno najlepših in najbolj literarnih v slovenski baročni književnosti.

In ne le v opisovanju narave, še bolj velja za človeško ravnanje, položaje in zglede svetih oseb iz Evangelija, na čelu z Jezusom in Marijo: pomembno jih je predstaviti v podrobnih, dejanskih okoliščinah, kaj so delali, kako so potovali, kako so med seboj govorili. To pa je seveda že literatura v modernem pomenu besede. Kajti v opisovanju okoliščin in položajev in dialogov, denimo med Marijo in apostoli, v besedilu Cochemskega kajpada ne gre za resnico v spoznavnem smislu, ampak za resnico v poetičnem smislu, ali, kot se je izrazil Volker Meid: »gre za poetološko kategorijo verjetnosti«, ki je umetniško učinkovita.[20]

To je Martin Cochemski sam temeljito premislil in o svojem načinu pisanja v uvodu v *Das grosse Leben Christi* zapisal te bistvene opredelitve:

»Diß will ich aber einen jeden errinnert und gebetten haben / daß er die Wort dieses Buchs nicht nach Philosophischer oder Theologischer Regel messen / sonder Moralisch und andächtiger Weiß verstehen und außlegen wolle. Weil ich alles und jedes also beschrieben hab / wie es die andächtige Seelen zu betrachten / und nicht / wie es die Theologi zu erklaren pflegen. Deswegen protestire [izjavljam] und bezeuge ich wiederum / daß meine Meinung nicht seye die Einfältigen weiß zu machen / als wann die Ding / so ich nach meiner Einfalt ohne Anziehung eines Authors beschrieben / würcklich also geschehen wären / wie ichs hieher gesetzt hab: sondern / daß meine Meynung seye zu erklären / daß es also hätte können geschehen / weil es gemeiniglich also zu geschehen pflegt.

Dahero wann ich Christum oder Mariam / oder eine andere Person redend einführe so ists nicht zu verstehen / als wann eben dieselbige Wort (so ich gesetzt hab) seyen geredt worden; sondern daß dieselbige Personen also hätten können reden: oder daß es ihm ein frommer Christ könne einbilden und betrachten / als wann sie also geredt hätten. Dann aus solcher Einbildung entstehet gar leichtlich eine Bewegung zum mitleiden / oder zur Andacht / oder zur geistlichen Freud …«[21]

S tem je Cochemski kritične bralce opozoril na bistveno razliko med teološko in zgodovinsko resničnostjo na eni strani in poetično, umetniško resničnostjo na drugi. Tu ne gre za nič drugega kakor za staro razlikovanje med zgodovinopisjem in pesništvom, kot ga poznamo iz Aristotelove *Poetike* in kot ga je brez dvoma dobro poznal pater Martin Cochemski. Življenjsko in

20 Meid 2009: 782.

21 Nepaginirana druga stran uvoda v C1 1712.

pisateljsko se je scela opredelil za drugo možnost: pisal je umetniško baročno literaturo, ki je v polni meri upoštevala tudi spoznavne prvine katoliškega verskega nauka. Te spoznavne prvine so kajpada imele v besedilih Martina Cochemskega pomembno mesto, pogosto so bile tudi v ospredju; vendar pa se je estetska, literarna razsežnost upovedovane resničnosti vselej enakovredno povezovala s spoznavno. Kajti v potencialnem značaju resničnosti, v možnosti, da bi se bile stvari lahko dogodile ali odvile prav na tak način, kakor so v besedilu upovedane, se aktivira moč človekove fantazije, skupaj z njo pa se vzgibljejo v nas občutja, ki jih Cochemski v gornjem citatu posebej omenja – da smo obujeni k sočutju, k pobožnosti ali k duhovnemu veselju …

Literarna narava Cochemovih del, združena s pristno duhovno globino, je bila razlog, da so bila njegova dela tako priljubljena. Zamislimo se lahko nad podatki, ki jih je zbral urednik sodobne češke izdaje Jezusovega življenja Miloš Sládek, da so dela Martina Cochemskega samo v češkem jeziku izšla v 18. stoletju v več kot 130 izdajah; če štejemo še nemške in latinske izdaje in češke v 20. stoletju, pa jih naštejemo skupaj več kot 200 v čeških deželah.[22] Kako se je torej moglo zgoditi, da v slovenskih deželah znamenita knjiga o Jezusovem življenju ni izšla – vsaj zelo dolgo ne, vse do poznega 19. stoletja in še tedaj pod drugim imenom?[23] Nekaj vidikov tega vprašanja se nam odpre ob analizi rokopisnega izročila Jezusovega življenja pri Slovencih.

Slovensko rokopisno izročilo Jezusovega življenja

Preden se ozremo, kateri rokopisi sestavljajo izročilo Jezusovega življenja, tj. tradicijo *vita Christi* v slovenščini, moramo upoštevati nekaj historičnih dejstev. Najprej to, da je bila trajna težava, ki je spremljala življenje tiskane slovenske knjige, njena ekonomska plat: število prodanih izvodov knjige v slovenščini je bilo premajhno, da bi se stroški tiska povrnili in bi mogel knjižni trg sploh zaživeti. Od prvih protestantskih tiskov v 16. stoletju dalje so bili za ta namen potrebni meceni, ki so vnaprej zagotovili kritje stroškov. To se je še močno poslabšalo v 17. stoletju, ko plemstvo ni imelo več političnega interesa, da bi podpiralo slovensko knjigo kakor v 16. stoletju. Alasijev *Vocabolario Italiano e Schiavo* (1607) ima posvetilo grofu Valsassini, ker je ta verjetno kril stroške; lekcionar *Evangelia inu lystuvi* (1612) je izdal škof Tomaž Hren; mali katekizem za mladino (1615), ki ga je kakor lekcionar

22 Sládek 2007: 8.

23 Prim. študijo Andrejke Žejn v tej knjigi, str. 688.

priredil Janez Čandek, je založil premožni stolni dekan in kanonik Mihael Mikec; priročnik rožnovenske bratovščine *Bratovske bukvice sv. roženkranca* (1678) je verjetno finančno podprla priorica dominikanskega samostana v Velesovem, baronica Paradiso, saj so dominikanci imeli patronat nad rožnovenskimi bratovščinami. Ko je Janez Svetokriški pripravljal izdajo pridig *Sacrum promptuarium* v pet zvezkih, so stroške za posamezne zvezke krili prošt grof Lanthieri, grof Gallenberg, baron Pelzhofer, baron Codelli de Fahnenfeld in za zadnji zvezek prior kartuzije Bistra Anzelm Kimovec. Podobno je bilo v 18. stoletju. Tisk je tehnično toliko napredoval, da so se njegovi stroški občutno zmanjšali, šele v 19. stoletju. In še sredi 19. stoletja je bila za slovensko knjigo neogibno potrebna pobuda, ki jo je organiziral škof Anton Martin Slomšek: ustanovitev Mohorjeve družbe (1851), kjer je skupnost včlanjenih bralcev z majhnim denarnim prispevkom skupaj nadomestila finančno vlogo nekdanjega plemiškega mecena. Šele tedaj je slovenska tiskana knjiga, tudi poslej ne brez težav in zastojev, resnično zaživela tudi ekonomsko in tržno.

Zato je v 17. stoletju in vse do zgodnjega 19. stoletja velik del slovenskega slovstva nastajal in živel samo v okvirih rokopisne kulture: za potrebe katoliške obnove so nastajala nova besedila, prenovljene pesmi, meditativna proza, pridige in molitve za osebno pobožnost, pasijonske igre – toda vse to je krožilo le v rokopisih. Lepo izdelan rokopis je lahko imel vlogo objave: rokopisna knjiga je bila za bralce prava knjiga, ki je v slovenskih razmerah – kakor v več podobnih manjših književnostih – dolgo časa spremljala tiskano knjigo kot pomožna, od finančnih okoliščin neodvisna oblika kulturnega življenja.[24]

Veliki ekonomski težavi se je v času poznega baroka in razsvetljenstva pridružila še ena prepreka: knjižna cenzura kot inštrument, s katerim so avstrijske državne oblasti zavirale ne le preveč liberalna ali moralno ali filozofsko sporna besedila, marveč so z drugim koncem iste palice zavrli tudi objavljanje tradicionalno tako priljubljenih baročnih besedil, kakor je bila asketika kapucina Martina Cochemskega. Njegova dela, vključno z najpomembnejšim premišljevalnim besedilom *Das grosse Leben Christi,* so avstrijski razsvetljenci uvrstili na državni indeks prepovedanih knjig že leta 1776 in so tam ostala vse do konca veljave indeksa v letu 1848.[25]

Zato je za rokopis *Jezusovo življenje* ter za celotno baročno besedilno izročilo zvrsti *vita Christi* v slovenskih rokopisih po letu 1776 veljalo, da so

24 Prim. Ogrin 2017.

25 Podrobneje o duhovnem ozadju in praktičnih oblikah, kako je razsvetljenstvo s cenzuro in prepovedmi zatiralo baročno pobožnost in literarno kulturo, v Ogrin 2020.

to bile prepovedane knjige. Točneje, prepovedane bi bile v tiskani obliki, na kar seveda ob vseh praktičnih težavah ni bilo niti misliti. Nobene državne ovire pa ni moglo biti za rokopise, ki so krožili osebno med zasebniki; tem je nasprotovala le razsvetljenska mentaliteta višjih ekleziastičnih krogov.

To so ključni razlogi, zakaj obsežno delo, ki je v najstarejšem ohranjenem rokopisu *Jezusovo življenje* obsegalo čez 900 strani, v 18. in še dolgo v 19. stoletju ni moglo prodreti v tiskano knjigo. Oglejmo si te rokopise po vrsti; vsak je predstavljan najprej s siglo v *Registru rokopisov slovenskega slovstva*, nato z nahajališčem in podatki o vsebini.

Rokopisno izročilo in opis *Poljanskega rokopisa*

RRSS Ms 28: *Jezusovo življenje*. Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, SI AS 1073, zbirka rokopisov, 190r. To je najstarejši ohranjeni rokopis izročila o Jezusovem življenju v slovenščini. Ohranjenih je le 40 listov obsežnega slovenskega besedila, zadnja ohranjena pagina je 928. To besedilo je bilo predloga za poznejši prepis, *Poljanski rokopis*. V njem je besedilo ene od zgodnjih slovenskih priredb zvrsti *vita Christi*. Ohranjena poglavja tega rokopisa so zvečine prevod in priredba osrednjega dela nemške baročne asketike *Das grosse Leben Christi* nemškega kapucina Martina Cochemskega. – Rokopis je nastal vsaj sredi 18. stoletja. Starejši nastanek je razviden iz rabe okrajšav, ki jih v *Poljanskem rkp.* ni več oz. so razvezane, ter iz pisnih konvencij, npr. rabe črke *j* (za glasova i in j), črke ÿ (mdr. za skupini -ij ter -ji) ali ligature æ idr., ki so v *Poljanskem rkp.* večidel že prepisane z ustreznimi modernimi skupinami črk. Prepisovalec, ki je zapisoval *Poljanski rokopis,* je na foliju 16r (ki je paginiran 879) zapustil droben zapis s svojo roko: »p. 687«, ki se nanaša na njegov nastajajoči *Poljanski rokopis*. Omenjena stran je v *Poljanskem rkp.* žal izgubljena, vendar kolacija obeh rokopisov popolnoma ustreza temu podatku. Začetek besedila, ohranjenega v tukajšnjem rkp. (str. 849), se v *Poljanskem rkp.* nahaja na str. 670; konec tukajšnjega rkp. (str. 928) ustreza v *Poljanskem rkp.* začetku str. 720, obema pa manjkata sklepni del 99. postave in nadaljevanje, domnevno do 103. postave.

RRSS Ms 194: *Sadnikarjev rokopis o Jezusovem življenju v 103 postavah*. Zasebna last, Matjaž Brojan, Domžale. Rokopis v treh nevezanih snopičih na 45 listih je ostanek obsežnega besedila, ki ga je napisala ista roka kakor *Jezusovo življenje* (RRSS Ms 28), in še ena poznejša roka s prehoda 18. v 19. stoletje. V njem je ohranjeno podobno, toda ne enako besedilo kakor v *Pol-*

janskem rokopisu: zdi se, da je starejša roka tu pripravila slovensko priredbo krajše izdaje Martina Cochemskega: *Das kleine Leben Christi* (1683). Zato je povsem možno, da je besedilo starejše roke v tem besedilu primarno, torej starejše od tega, ki ga je ista roka zapisala v RRSS Ms 28, in s tem najstarejše v ohranjenem izročilu. – Posebnost tega rokopisa je, da je druga, mlajša roka v njem prispevala besedilo na dodatnih 13 listih (skupaj 58), ki se ujema s *Poljanskim rokopisom,* starejša roka pa je zapisala drugače prirejeno redakcijo. Ker je na 13 listih mlajše roke, ki se besedilno ujema s *Poljanskim rokopisom,* ohranjeno tudi 103. poglavje z Marijinim kronanjem v nebesih s poudarjenim zaključkom celotne pripovedi, smemo sklepati, da sta tudi predlogi iz 18. stoletja, ohranjeni tu na 45 listih in na 40 listih v Arhivu Republike Slovenije (RRSS Ms 28), prvotno obsegali poglavje o Marijinem kronanju v nebesih, torej 103 postave (glej Appendix 5). – Snopiča, oštevilčena 23 in 29, sta zelo poškodovana, zunanji rob in vogali listov so deloma razpadli, besedilo je na vogalih izgubljeno. Rokopis je bil pridobljen iz zbirke dr. Josipa Nikolaja Sadnikarja v Kamniku.

RRSS Ms 23: *Poljanski rokopis. Jezusovo življenje.* Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana, Ms 2004. Obsežna baročna pripoved o Jezusovem življenju je obsegala precej nad 700 strani; ohranjenih je 664 strani (zadnja berljiva pagina je 718), izgubljenih je okrog 50 listov (lacune oz. vrzeli so komentirane v opombah h kritičnemu prepisu). Rokopis je nastal okrog leta 1800, ohranil se je v Poljanski dolini. Ohranjeni rkp. se začne s peto postavo (odhod Svete družine v Betlehem, Jezusovo rojstvo) in se pretrga sredi 99. postave: mrtvega Kristusa snamejo s križa in položijo Mariji v naročje. Rkp. je zvesto prepisan s starejše predloge iz 18. stoletja, ki se je fragmentarno ohranila v rokopisu *Jezusovo življenje* (RRSS Ms 28) in je verjetno kapucinskega izvora. Drug fragment istega besedilnega izročila je ohranjen v rokopisu RRSS Ms 194. Besedilo *Poljanskega rkp.* je iz predloge prepisano skoraj dobesedno, vendar z redkimi izpusti nekaterih molitev ob koncu razdelkov, prim. Appendix 1, in z opaznimi jezikovnimi, zlasti oblikoslovnimi odmiki od stare knjižne predloge k nekoliko bolj gorenjsko zaznamovanemu jeziku. – Rokopis je napisan na ročno izdelanem papirju; vodni znaki so enotni: krog z včrtanim sidrom in inicialkama IG, nad krogom je šesterokraka zvezda ali šestlistna cvetica, velikost 100 x 68 mm. Inicialki pomenita Josepha Grundnerja, ki je bil lastnik papirnice v Goričanah od 1799 do 1827. Papir je iz let okrog 1800 ali kmalu po tem. Leta 2018 je bil rokopis v NUK restavriran.

RRSS Ms 111: *Jezusovo življenje in trpljenje.* Rokopis, datiran leta 1807, brez naslova, sestavljajo tri besedila, prevzeta ali predelana iz obširnega

slovenskega besedilnega izročila o Jezusovem življenju. Pomemben vir teh besedil je bil mdr. kapucin Martin Cochemski. Prvih 14 poglavij (paginirano 1–132) povzema Jezusovo življenje od začetka javnega delovanja do cvetne nedelje, zadnje večerje in odhoda na Oljsko goro. Na str. 132 se začenja sredi strani – z isto roko, črnilom in grafičnimi značilnostmi – poglavje »Od nebeshkiga vesela«, ki ni del pasijonskega izročila, temveč izvira iz meditativnih besedil o štirih poslednjih stvareh, obsega str. 132–149. Na str. 149 se začenja tretje besedilo s podrobnejšim opisom Jezusovega pasijona, poglavja so šteta na novo. Snov besedila s strani 118–132 se tu delno ponovi. Tako imata odlomka o odhodu od zadnje večerje na Oljsko goro na straneh 118–119 in 150–151 enako evangeljsko vsebino, vendar gre za dve različni besedili. Tretje besedilo se konča s polaganjem mrtvega Jezusa v grob: 19. poglavje z naslovom »Ta devetnaisti Capitel, koku je Christus v'grob poloſhen biu« se konča na str. 258. – Rokopis je lepopisno izdelan prepis odlomkov iz več rokopisov o Jezusovem življenju iz 18. stoletja. Ohranil se je v zapuščini bukovnika Matije Nagliča (1799–1854), vendar ga ni napisal on, marveč izobražen pisec z zelo kultivirano pisavo; datacija 1807 je zapisana na koncu besedila, kar daje vtis zaključenosti rokopisa, čeravno ta vsebuje le posamična poglavja iz mnogo širše pasijonske besedilne tradicije. Roka tega rokopisa je zelo podobna roki *Poljanskega rokopisa*.

RRSS Ms 121: Šentožbolški rokopis. Zasebna last. Rokopis, napisan leta 1835, se je ohranil v vasi Sveti Ožbolt v Škofjeloškem hribovju. Združuje dve besedili iz obeh glavnih vej slovenskega baročnega izročila asketične proze. Prvo besedilo je eden od poznejših prepisov baročnega izročila slovenskih eshatoloških besedil: to je slovenska priredba spisa kapucina Martina Cochemskega o štirih poslednjih stvareh človeka. Drugo besedilo sestavlja 20 poglavij iz velikega dela istega pisatelja o Jezusovem življenju. Kljub poznemu nastanku je imel rkp. še dolgo zgodovino uporabe, saj je bil kar dvakrat vezan, spodnji vogali listov so delno počrneli od listanja. – Rokopis je poškodovan, manjka približno 50 folijev, ohranjenih je 182. Zadnja dva folija vsebujeta kazalo, razvidno je, da je rkp. prvotno obsegal celotno vsebino knjige Cochemskega o poslednjih štirih stvareh. – Poglavja iz dela o Jezusovem življenju obsegajo preostala 102 lista. V tem primeru gre za presenetljivo natančen ter dosleden prevod velikega dela p. Martina Cochemskega *Das grosse Leben Christi*. Besedilo rokopisa se začne na listu 79 (pagina 248), kar je drugi list v 11. legi listov. Pisala ga je ista glavna roka kakor večino rokopisa; ko je končala spis o poslednjih stvareh, je šla le na novo stran in začela pisati naslov »Ta oſemdeset Capitel. Koku je biu Kriſtus

kerſhen« (napaka z izpustom, prav bi bilo: Ta dva inu oſemdeset. Gre za 82. poglavje iz prvega dela obsežnega *Das grosse Leben Christi;* besedilo teče regularno do konca 94. poglavja, tj. do konca prvega dela nemškega izvirnika, in se na str. 380 nadaljuje z naslovom »Ta drugi Tal ſhiulenia Kriſtuſoviga«, iz katerega vsebuje rkp. prvih devet poglavij, vendar med njimi manjkata drugo (kako je Jezus svoji Materi razodel, da mora trpeti) in četrto (Jezus z učenci pri zadnji večerji). – Celoten rkp. je torej prepis starejšega besedilnega izročila. Pomembnost besedila o Jezusovem življenju v tem rokopisu je v tem, da je tu ohranjen del doslej neznanega slovenskega baročnega prevoda celotnega monumentalnega besedila p. Martina Cochemskega, ki ga je pisec tega rokopisa uporabljal kot predlogo. Možno je, da ta predloga že v času nastanka tega rkp. ni bila več integralna, ampak že deloma uničena, zato je bila semkaj prepisana le fragmentarno, kar bi lahko pomenil zapis na mali šmarn, s katerim se tekst našega rkp na str. 447 konča: »Konz teh Capitelnou. Te Bukve ſo ſpiſane ta 8 dan Septembra 1835.«

* * *

Povzamemo torej lahko naslednja dejstva. Slovensko rokopisno izročilo o Jezusovem življenju sestavlja pet rokopisov. V *Registru rokopisov slovenskega slovstva* imajo sigle Ms 28, 194, 23, 111 in 121.[26]

Najstarejša rokopisa (RRSS Ms 28 in 194) izpričujeta, da je bila najzgodnejša ohranjena priredba zvrsti *vita Christi* v slovenščini zapisana že vsaj v 18. stoletju, izročilo pa se je s prepisi nadaljevalo globoko v 19. stoletje, vsaj do leta 1835. Pisne značilnosti starejše roke v Ms 28 in Ms 194 dopuščajo tudi datacijo v zgodnje 18. stoletje, čeprav je bolj verjetna sredina stoletja. Iz te besedilne osnove je bil prepisan *Poljanski rokopis* okrog leta 1800.

Kakor dokazuje rokopis Ms 111, je bilo v začetku 19. stoletja to izročilo še živo in za bralce zanimivo. Vendar smemo iz značaja tega rokopisa, ki je zelo lep po pisni formi, toda precej fragmentaren v tekstološkem pogledu, sklepati, da so bile raznolike predloge, iz katerih je prepisan, tedaj že v večji meri poškodovane, deloma uničene. Rokopis Ms 111 učinkuje kot skrben poskus ljubitelja baročne meditativne proze, da bi zbral nekaj daljših, fragmentarno ohranjenih odlomkov, ki jih je imel pisec še pred seboj.

26 Rokopise bi lahko navajali po signaturah, ki jih imajo v državnih arhivih in knjižnicah. Po siglah RRSS jih navajamo zato, ker več rokopisov obstaja le v zasebnih zbirkah, kjer signatur ni, zato jim je bilo treba dati siglo RRSS. Nastale bi težave, če bi kombinirali signature ustanov s svojimi oznakami.

Zelo pomemben je kajpada Šentožbolški rokopis, Ms 121. Z njim se nam je ohranil del samostojnega in popolnega, doslej neznanega prevoda velikega dela Martina Cochemskega *Das grosse Leben Christi*. Pomemben detajl pri tem je, da so poglavja v slovenskem prevodu številčena enako kakor pri Cochemskem; čeprav imamo le 20 poglavij, to vendarle pomeni, da je bila prevedena celotna obsežna knjiga. Pri vseh okrajšanih priredbah je red poglavij potekal povsem drugače. V nadaljnjih raziskavah bo potrebno jezik tega rokopisa, ki je brez dvoma prepis starejše predloge, raziskati, če v njem obstajajo starejše historične ali narečne sledi.

Toda nazadnje je za živo slovensko kulturo in duhovnost našega časa odločilno to, da se nam je v *Poljanskem rokopisu* ohranil skoraj popoln člen tega izročila. S *Poljanskim rokopisom* je baročno *Jezusovo življenje* – verjetno delo enega ali več slovenskih kapucinov – doseglo naš čas, da bi vanj v formi odlične literarne pripovedi prineslo povzetek dolgih stoletij kontemplacije ob skrivnostih Jezusovega učlovečenja, trpljenja in vstajenja.

Oris izvora besedila, ohranjenega v *Poljanskem rokopisu*

Na gornjih straneh je orisan problem predloge, iz katere je prepisan *Poljanski rokopis*. Tu naj nakažemo še oris odgovora na vprašanje, od kod ohranjeno besedilo izvira in kako je sestavljeno.

V tekstološkem pogledu je moč v *Poljanskem rokopisu* videti v grobem dva dela glede na dokaj različen način nastanka besedila.

Prvi del sega od začetka rokopisa približno do 40. postave – do cvetne nedelje. Za ta, manjši del besedila je videti, da je bil napisan z večjo stopnjo samostojnosti: pisatelj *Jezusovega življenja* je vsebino zbral iz Evangelija, morda iz spisov nekaterih cerkvenih očetov, še zlasti pa iz psevdo-Bonaventure in Ludolfa Saškega. Vsebina, ki jo je zajel, je bila v teh virih izražena razmeroma lapidarno, strnjeno. Ko jo je slovenski pisatelj prenašal v slovenščino, jo je oblikoval v bistveno bolj razvejeni, pripovedno razgibani in slikoviti obliki. Pogosto je evangeljske odlomke preoblikoval v pravcate dialoge ali majhne dramske prizore, pri tem pa od obeh srednjeveških avtorjev sprejel razne teološke poudarke.

Drugi način nastajanja besedila in s tem drugi del *Poljanskega rokopisa* v tekstološkem smislu pa lahko vidimo okvirno v poglavjih od Jezusovega vhoda v Jeruzalem v velikem tednu naprej in do konca rokopisa (okvirno od strani 131 dalje). Ta, večinski del besedila je v večji meri povzet ali prirejen

po Martinu Cochemskem. Pri tem obstaja več odprtih vprašanj, ki jih za zdaj ni moč zadovoljivo rešiti. Prvo vprašanje je, katero od številnih nemških izdaj je imel slovenski pisatelj pred seboj. Obstajata dve glavni inačici: *Das grosse Leben Christi,* ki je prvič izšla leta 1677 in je doživela celo vrsto izdaj; zadnja, ki jo je avtor sam pripravil za tisk, je izšla v letu 1707. Druga inačica je izšla z naslovom *Das kleine Leben Christi* leta 1683 in doslej ni bilo moč ugotoviti, ali je izšla še kdaj. Je nekoliko krajša, toda tudi to besedilo obsega kar 902 strani.[27] Zgolj začasno in orisno je mogoče reči, da je večina besedila v *Poljanskem rokopisu* bolj utemeljena na dolgi inačici Cochemskega, verjetno pa ne vse.

To vprašanje je zapleteno. Njegova težavnost verjetno izvira od tod, da je pisec *Poljanskega rokopisa* lahko imel pred seboj dve predlogi: res je prepisoval iz *Jezusovega življenja* (RRSS Ms 28), ki zvečine temelji na daljši inačici Cochemskega; toda nekatere odlomke je utegnil verjetno prepisati tudi iz t.i. *Sadnikarjevega rokopisa o Jezusovem življenju v 103 postavah* (Ms 194), ki temelji na krajši inačici Cochemskega. Trditev o prvi predlogi je brez dvoma veljavna; domneva o drugi predlogi pa je res – domneva. Žal je ni moč preverljivo izkazati, saj sta oba rokopisa (Ms 28 in Ms 194) ohranjena preveč fragmentarno. Toda da ima ta domneva nekaj trdne osnove in ima tako vsaj značaj hipoteze, je jasno od tod, da mlajša roka v Ms 194, ki je približno sočasna z roko *Poljanskega rokopisa,* zapisuje besedilo, ki je soglasno s *Poljanskim rokopisom* in ki hkrati vsebuje 103. poglavje o Marijinem kronanju (glej Appendix 5, str. 640), ki pa je po vsem sodeč, zlasti po sklepnem odstavku, prirejeno po *krajši* inačici Cochemskega.

Toda najbolj pomembno je nekaj drugega. To, da nam *Poljanski rokopis* dobri dve stoletji potem, ko je bil zapisan, posreduje literarno oblikovan svet srednjeveške in baročne kontemplacije misterija Jezusa Kristusa v bralno izkustvo, ki je hkrati poetično in literarno, asketično in duhovno. S *Poljanskim rokopisom* izstopa iz sence prvovrstna slovenska baročna prozna pripoved, katere viri segajo v nemško in latinsko krščansko kulturo. Slovenski pisatelj *Jezusovega življenja* je znal iz nje zajeti in jo na svojski način oblikovati v literarni slovenščini 18. stoletja.

27 Doslej mi je bil znan en sam izvod, shranjen v Avstrijski narodni knjižnici, delno dostopen na spletu.

Slovenske tiskane izdaje priredb *Jezusovega življenja* Martina Cochemskega

Andrejka Žejn

V letih 1868–1873 je v slovenščini izšla tiskana izdaja *Jezusovega življenja* Martina Cochemskega, vendar to ni bil prvi slovenski natis njegovega dela. V krajših ali daljših fragmentih in različnih priredbah je Cochemovo besedilo pronicalo v slovensko tiskano kulturo skozi celotno 19. stoletje. Vsi ti natisi so bili tesno povezani z obstoječo rokopisno kulturo.

Dodatek v tiskani legendi o sveti Genovefi (okrog 1800)

Cochemski je objavil tudi številna druga dela, med njimi tudi svetniške življenjepise. Eden od njih, legenda o sveti Genovefi po Cochemskem[5] je izšla v slovenščini v Kranju pri Ignacu Kremžarju z naslovom *Ena lepa lubesniva inu brania vredna historia od te po nadoushnu ven isgnane svete grafnie Genofefe is tega mesta Pfalz*. Prevajalec ni znan, le posredno se ugiba, da je to bil Pavel Knobl, česar pa ni mogoče z zanesljivostjo potrditi. Leto izida ni znano, sklepa se, da je izšla okrog leta 1800 (prim. Žejn 2023: 96). Zelo verjetno je ta natis nastal na podlagi danes neznanega rokopisa s prevodom legende o Genovefi v slovenščino (Žejn 2023). Z *Jezusovim življenjem* Martina Cochemskega to knjigo povezuje eden od dodatkov na koncu knjige, in sicer kratka ljudska pobožnost z naslovom *J. N. R. J.* Da je ta vsebina nastala pod vplivom *Jezusovega življenja* Martina Cochemskega, tj. nemške predloge *Poljanskega rokopisa*, ugotavlja že Rebol (1908: 430). Jezusovo življenje in dodatek v Genovefi povezujejo navedbe mističnih razodetij svetnic Elizabete, Brigite in Matilde ter navajanje številnih podrobnosti, kot so precizni in pretirani kvantitativni podatki o razdaljah (v številu korakov), o krvavih potnih kapljah, udarcih, padcih ali solzah. (Žejn 2023: 103–104). Ravno ta tip naštevanja v 13 točkah sledi v osrednjem delu ljudske pobožnosti v knjižni izdaji *Genovefe*:[1]

1 V izvirniku je zapis v bohoričici, ki je tukaj prepisan po načelih kritičnega prepisa *Poljanskega rokopisa*.

Na moje pleča mojga žvota inu noge sem jest trideset žlakov prejel. 5. Sem jest triinusedemdesetkrat v moje obličje zapluvan bil. 6. Sem jest is mojga srca stu devetinudvajsetkrat zdiehnu. 7. Sem jest za brado tridesetkrat gori vlečen biu. 8. V mojemu gajžlenju sem jest 6666 žlakov prejev.

Podobno ali celo isto besedilo je mogoče najti v več do danes ohranjenih rokopisih.[2]

Marijin pasijon (1811)

Marijin pasijon je koroško bukovniško besedilo, ohranjeno v tiskani verziji koroškega bukovnika Andreja Šustra Drabosnjaka iz leta 1811. Besedilo naj bi se naslanjalo na neznano osrednjeslovensko besedilo, ki ga je Drabosnjak za knjižno izdajo priredil in približal svojemu bralcu (Lausegger 1990: XV; XVII). Kot piše Kotnik (1941: 175), je celotni *Marijin pasijon* molitev.

Besedilo je ohranjeno tudi v več rokopisih, hranjenih v zasebni lasti na Koroškem (prim. Kotnik 1941, Lausegger 1990: XVI).[3] V naslovu Drabosnjakove tiskane verzije je eksplicitno navedeno,[4] da je besedilo nastalo po Cochemovem delu *Jezusovo življenje*. Ta priredba se, skladno z naslovom, osredotoča na Marijino doživljanje Jezusovega trpljenja od srede v velikem tednu, ko Jezus napove Mariji svoje trpljenje, do velikega petka, ko Jezusa položijo v grob. V *Marijinem pasijonu* je v primerjavi s *Poljanskim rokopisom* veliko dogajanja in dialogov le povzetih, veliko manj je navajanj podrobnosti, precej odlomkov je izpuščenih. Poleg tega so močno okrnjene navedbe iz del cerkvenih očetov in srednjeveških mističnih razodetij oz. so le na kratko povzete v uvodu.

Kristusovo življenje in smrt v premišljevanjih in molitvah (1868, 1873)

Rebol (1909: 74) je na kratko zapisal, da je Cochemovo *Kristusovo življenje* popisal in izdal v dveh delih šele 1868 in 1873[5] Štefan Kociančič, pri čemer ima v mislih knjigo *Kristusovo življenje in smrt v premišljevanjih in molitvah*.

2 Podrobneje v Žejn (2023: 103).

3 Odlomki iz nekaterih od teh rokopisov so reproducirani v Lausegger 1990.

4 Citatno: »Tæ Pasjon je venka vzet iz ta istih Bukov katere se jemenujajo Kristusava Živlenjä ali Chriſte Leben = Buch«.

5 Nova izdaja 1905 in 1906.

To knjigo omenja že Glaser v *Zgodovini slovenskega slovstva*, kjer piše, da je Štefan Kociančič[6] pri Družbi svetega Mohorja, ki je bila namenjena za izdajanje knjig za preprosto ljudstvo, v letih 1868–1873 izdal knjigo *Življenje Kristusovo* (Glaser 1896: 52–53). Vendar v Kociančičevem prevodu Martin Cochemski ni naveden kot avtor nemškega izvirnika, na naslovnici in na notranji naslovnici obsežne knjige v dveh delih med drugim navaja, da je avtor izvirnika »Gašper Erhard«, in v uvodu poudarja, da je knjiga prvič na voljo v slovenščini (Kociančič 1868). Če primerjamo členitev in naslovov poglavij knjige *Christliches Hausbuch oder das große Leben Christi mit ausführlichen, kräftigen und andächtigen Betrachtungen, Erzählungen und Gebeten* (prvič izdana leta 1724 v dveh delih) Kasparja Erhardta, kot je nemška oblika imena tega avtorja, s Cochemovim *Jezusovim življenjem*, je povezava nedvoumna. To povezavo osvetli in razloži podatek, da so bila dela Kasparja Erhardt (1670–1743), doktorja filozofije in duhovnika na Zgornjem Bavarskem, skorajda sodobnika Martina Cochemskega, večinoma »kompilacije«[7] del drugih avtorjev. Tudi marsikatere dele knjige o Jezusovem življenju je brez navedbe Cochemovega imena skoraj dobesedno prepisal iz Cochemovega *Jezusovega življenja* (Grabner 1997: 51), kar je bila v njegovem času običajna praksa (Signer 1963: 5). Erhardova dela so bila, skupaj s Cochemovimi, označena kot krivoverska in so bila na seznamih prepovedanih knjig.[8] Čeprav je bil sredi 19. stoletja seznam prepovedanih knjig ukinjen (prim. Ogrin 2020: 128), sta minili dve desetletji, preden je priljubljeno Cochemovo delo izšlo v slovenskem natisu.

Prvi del Kocijančičevega prevoda je naslovljen *Kristusovo življenje, nauk in čudeži njegovo na zemlji* (1868), začne se pri stvarjenju sveta, drugi del je naslovljen *Od britkega terpljenja našega Odrešenika Jezusa Kristusa* (1873) in se začne s poglavjem o koristnosti branja in premišljevanja Kristusovega trpljenja. Vsebina se v veliki meri od začetnega stvarjenja sveta do končnega opisa prizorišč Jezusovega trpljenja prekriva z vsebino Cochemovega »velikega« *Jezusovega življenja*. Obe izdaji, nemška Erhardtova in slovenska Kociančičeva, imata tudi dodatek o štirih poslednjih rečeh.

6 Štefan Kociančič (1818–1883) z Vipavskega, njegovo delovanje se deli v bogoslovno, pripovedniško in zgodovinsko stroko, pisal je deloma izvirno, deloma je prevajal iz nemščine, italijanščine in francoščine (Glaser 1896: 121).

7 Precej Kasparjevih knjig ima enake ali zelo podobne naslove kot Cochemova dela.

8 V »literarnem časopisu« *Merkur von Ungarn oder Litteraturzeitung für das Königreich Ungarn und deſſen Kronländer* iz leta 1786 je pod naslovom *Seznam knjig, ki so bile novembra tega leta prepovedane z najvišjim Sklepom o prepovedi* na straneh 958–959 navedenih tudi enajst knjig Kasparja Erhardta.

Kocijančičeva knjiga je po avtorjevih uvodnih besedah namenjena za zasebno uporabo, za branje v vsaki hiši (prava »domača knjiga«), kot duhovna pomoč pri vsakdanjih preizkušnjah, za poglabljanje vere in pomoč pri spoznanju in premišljevanju Kristusovega nauka in trpljenja.[9] Knjiga je bila namenjena več družbenim slojem in tako klerikom kot laikom.

Vsebinska in besedilna primerjava odlomka

Za sklep podajamo ilustrativno vsebinsko primerjavo odlomkov iz navedenih besedil, iz katerih lahko razberemo večjo medsebojno povezanost, kot se morda zdi na prvi pogled. Podobnosti lahko največkrat opazujemo v različnih krajših odlomkih; stavkih, dikcijah, ki se na različne načine vključujejo v različne kontekste, pa tudi v daljših odlomkih. Prvi nekoliko daljši odlomek, ki smo ga izbrali za ponazoritev, uvodoma podrobneje opisuje sodni stol gabata ter njegovo funkcijo v Jezusovem času in danes. Pripovedovalec se sklicuje na – kratko – poročilo o njem iz *Svetega pisma* in bralca/poslušalca spodbuja k razmišljanju o Kristusovem trpljenju ob opisu prizora Jezusove poti do tega sodnega stola. Jezus je v prizoru »procesije« postavljen na sredino, obdan z biriči, med mogočno in močno zaščiteno, varovano elito, ki ga bo obsodila na smrt, in nepregledno množico, ki želi slišati (ob)sodbo. V nadaljevanju sta navedena odlomka iz *Poljanskega rokopisa* (I) in iz Kociančičeve priredbe (II).[10]

> I
> Le-tu pergodejne bel zastopt, imaš vedti, de v Jeruzalem je en poseben rihten stol od zgol rezanga kamna, na enimo visokimu kraju pod frej nebesam zidan biv, na katirmo po star navad je ta sodba te smrt čez te grešenke dol brana bla. Le-ta rihtni stol je biv po judovsku gabata imenvan, inu scer od tod, kir je biv vsok od tla […] inu je stav stou inu deset stopin deleč od Pilatušove hiše pruti povnoči. Stoj pak še današni dan en velik kamniten žipunk, glih koker ene vrata, na taistmo kraju, inu na taistmo se vidjo še iz starim

9 Prim.: »Zato je cilj in konec vseh premišljevanj v teh bukvah ta, da bralec vedno bolj spozna nauk in življenje Jezusa Kristusa. […] Naj postane ta prelepa knjiga Slovencem […] prava domača knjiga.« (Kociančič 1868).

10 Primerljiv odlomek iz *Marijinega pasijona* ima zaradi prikazovanja dogajanja skozi Marijine oči precej drugačno in zelo okrnjeno strukturo, zato v tej primerjavi ni zajet.

latinskim pisajnam le-te besede noter vsekane: Toll! Toll! Krucifige! Preč, preč z le-tem, križej ga! To drugu se zavol starost na more brat. K timu sodnimu stolu je Kristus mogu pelan biti, deb on k te smrti obsojen biv. Inu le-ta je bla ta šesta hoja, katira je on v sojmo trplejnu sturu, katire s. Joanes iz le-tem besedam popiše: Kader je Pilatuš le-te besede šlišu, je on Jezusa na cesta vnkej pelu inu je sedu na sodni stov na tem mestu, katiru se po judovsku gabata imenuje. Tukej premišluj, o kršanska duša, ta jamrna hoja Kristusova, katira je on pruti gabata sturu. Naprej je eden šov iz ena sodna trobenta, s katira se je trobental, kader so enga hudodelnika k smerti obsodt otli, […] za le-tim je šov Pilatus v en veliki čast inu mogočnost inu je imov dost službabnikov inu varhu za sabo inu ukol sebe, za le-tem sa šli te beriči, katirm je Pilatus zapovedu, Jezusa, tega žlahtniga sinu Marije, za sabo iz štrikem zvezanga pelat, […] inu za le-tem je se drenala ena naizrečena množca teh gledovcu, katir bli radi ta urtel al sklep te sodbe šlišal. [452–455]

II

Da to prigodbo bolje razumeš, vedi, da je bil v Jeruzalemu poseben sodnji stol iz samega vezanega kamnja na visokem mestu pod milim nebom sezidan, kjer so se po stari navadi hudodelniki v smert obsojevali. Ta sodnji stol so imenovali Gabata, to je, zvišeno mesto, in je stal sto in deset korakov od Pilatove hiše na polnočni strani. Se dan današnji stoji na tistem mestu velik kamnat obok, enak velikim vratom, in na njem se poznajo še s starimi latinskimi pismenkami te besede vsekane: Toll. Toll. Crucifig. to je: Proč, proč ž njim! Križaj ga! Druzega se ne more več brati od velike starosti – K temu sodnjemu stolu je bilo treba peljati Kristusa, da bi bil v smert obsojen; ta je bila šesta pot, ktero je v svojem terpljenji storil, in ki jo sveti Janez takole popisuje: »Pilat tedaj je Jezusa pripeljal in je sedel na sodnji stol, na mestu, ktero se imenuje litostrotos, po hebrejsko pa Gabata.« — Premišljuj tedaj, ljubi bravec! Kristusovo žalostno pot do Gabate. Od spred je šel eden s trobento, s ktero se je navadno trobilo, ko je imel kdo biti obsojen. […] Na to je šel Pilat z veliko slavo, in je imel veliko služabnikov za sabo in zraven sebe. Za njimi so šli beriči in rabeljni, ki so Marijinega sina Jezusa zvezanega peljali, in na zadnje je brez števila ljudi šlo, ki so hotli slišati obsodbo. (Kociančič 1873, 234–235)

Odlomka imata podobno stavčno skladnjo. Poudariti moramo, da se besedili *Poljanskega rokopisa* in Kocijančičev prevod v velikem delu pasijona tudi zelo razlikujeta. Največja razlika je pri navajanju odlomka iz *Svetega pisma*, ki ga je Kocijančič verjetno prevzel neposredno iz aktualnega slovenskega prevoda *Svetega pisma*.

Velike podobnosti nekaterih odlomkov, kot je navedeni, ne bi mogli pripisati zgolj naključju ali skupni nemški predlogi. Sklepamo lahko, da je Kociančič na določenih mestih pri prevajanju zajemal iz njemu dostopne rokopisne tradicije. To domnevo potrjuje tudi Glaserjevo mnenje o Kociančiču kot zelo marljivem prevajalcu, saj naj bi »obširen prevod *Kristusovo življenje in smrt*, ki obsega 1379 stranij, dovršil od meseca julija 1867. do marcija 1868. l.« (Glaser 1896: 121), torej v le osmih mesecih. V tem kontekstu je poveden tudi Kocijančičev zapis besedne zveze »iz vezanega kamna« na mestu, kjer je v *Poljanskem rokopisu* zapisano »iz rezanega kamna«. V izvirniku (pri Cochemu in Erhardu enako) temu mestu ustreza zveza »*von […] gehauenen Steinen*«, torej »iz […] izklesanega kamna«, tako da Kocijančič besede »vezanega« ni mogel zapisati neposredno po izvirniku. Zelo verjetno je, da je Kocijančič imel pred sabo rokopis z zapisom »rezanega«, vsekakor ne nujno rokopisa iz Poljanske doline, in je zamenjal rokopisna v in r.

Danes so ohranjene le posamezne priredbe Cochemovega *Jezusovega življenja* v slovenščini ali celo le poročila o njih, neznane ostajajo njihove medsebojne povezave, ki jih danes lahko ugotavljamo in o njih le domnevamo na podlagi ohranjenega. Že dosedanje raziskave priredb Cochemovega *Jezusovega življenja* v slovenščini so pokazale, da besedila niso nastajala sporadično, neodvisno drugo od drugega, ampak so izhajale iz vsaj enega ali več že v slovenščini prirejenih virov, zelo verjetno tudi ob upoštevanju katerega od nemških izvirnikov, sploh ne nujno tistega, pod katerim je bil podpisan Martin Cochemski.

Po letu 1848, ko je bil seznam prepovedanih knjig ukinjen, so v slovenskih prevodih začele izhajati tudi druge knjige Cochemskega, na primer razlage svete maše ali molitveniki, rokopisi pa ostajajo priče bogatega kulturno-literarnega življenja starejših obdobij slovenske literature.

Načela kritičnega prepisa

Andrejka Žejn

Besedilo rokopisa je bilo najprej prepisano po diplomatični metodi, ki zvesto reproducira besedilo črko za črko in zabeleži vsak dodaten ali naknaden poseg v besedilo, kot so prečrtani in vrinjeni deli. Na podlagi diplomatičnega prepisa[1] je bila izoblikovana kritična podoba rokopisa kot jezikoslovna interpretacija, ki ohranja izvirne historične posebnosti besedila, vendar jih poda s sestavom sodobne pisno-jezikovne norme. Besedilo na ta način postane berljivo za sodobnega bralca.[2]

Pri kritičnem prepisovanju *Poljanskega rokopisa* je bila pozornost usmerjena na razmerje med bohoričico, v kateri je zapisan rokopis, in gajico, ki se uporablja v kritičnem prepisu, določanje besednih mej ter pravopisna pravila, poseben izziv pa je bilo iskanje ustreznega kritičnega zapisa za narečno preoblikovane oblike ali danes neobičajne tvorjenke ter številne druge jezikovne posebnosti in značilnosti.[3] Za ustrezne rešitve in strokovno utemeljen kritični prepis je nujno poznavanje jezikovne podobe rokopisa; ta je podrobneje predstavljena v študiji Jezikovna in slogovna podoba *Poljanskega rokopisa*.

Razmerje bohoričica – gajica

Besedilo je zapisano v bohoričici, pisavi, ki so jo vpeljali protestanti.[4] V rabi je bila vse do leta 1848, ko jo je dokončno tudi uradno nadomestila gajica, ki je

1 Diplomatični prepis je vključen v elektronsko znanstvenokritično izdajo *Poljanskega rokopisa*, ki izide na prenovljenem portalu eZISS (eziss.manuscripta.zrc-sazu.si).

2 Osnutek načel kritičnega prepisa je sestavila dr. Irena Avsenik Nabergoj. Ta osnutek je bil kasneje predelan, deloma spremenjen in dopolnjen s sodelovanjem Majde Merše.

3 Obširneje o metodoloških izhodiščih kritičnih prepisov gl. Žejn in Merše (2017). Načela kritičnega prepisa Poljanskega rokopisa se opirajo na že obstoječe izdaje Inštituta za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU, zlasti *Skalarjev rokopis*, ki je nastal v prvi polovici 17. stoletja (prim. Deželak Trojar 2011), in *Kapelski pasijon* (Prunč in Ogrin 2016), besedilo s konca 18. stoletja, vendar z določenimi prilagoditvami glede na jezikovne značilnosti besedila.

4 Na podlagi dotedanje prakse protestantskih piscev in predvsem na podlagi dela oz. sklepov revizijske komisije Dalmatinove Biblije (1581) je bohoričico v svoji slovnici *Zimske urice proste* (1584) utemeljil Adam Bohorič.

bila prvič tiskana leta 1838 (Ramovš 1971: 254–256). Bohoričica *Poljanskega rokopisa* se ne razlikuje bistveno od bohoričice slovenskih protestantov, značilen je nedosleden zapis sičnikov, šumevcev, palatalnih soglasnikov, glasov u in v in njunih variant ter glasov i in j ter njunih sklopov. Zapisovanje teh glasov je bliže protestantski tradiciji kot načelom zapisovanja v ohranjeni le približno 50 let starejši slovenski predlogi *Poljanskega rokopisa* (Ogrin in Žejn 2016: 129).

Razmerje med rokopisno bohoričico in gajico, uporabljeno v kritičnem prepisu, je v nadaljevanju predstavljeno tabelarično. V izhodišču, tj. prvem stolpcu razpredelnice, je zapis v kritičnem prepisu, razporejen po abecedi. Zaporedna ponovitev iste črke je, z izjemami, navedenimi v opombah pod črto, prečrkovana z izpustom ponovljene črke in je tudi dokumentirana v razpredelnici. V razpredelnico so vključeni tudi ujemajoči se zapisi črk. Kritični prepis ne prinaša fonetične podobe besedila, zato so samoglasniki obravnavani ne glede na dolžino oz. kračino in ne glede na prozodične značilnosti, upoštevani so le zapisi in izgovor polglasnika.

V razpredelnico so vključeni tudi zapisi lastnih imen, osebnih in zemljepisnih, pogosto zapisanih po latinskem in nemškem načinu zapisovanja. Te in ostale posebnosti so s primeri predstavljene v razpredelnici in komentirane v opombah pod črto.

Kritični prepis (gajica)	Rokopis (bohoričica)	Primeri (bohoričica → gajica)
a	a	*aku* → *aku*, *Postava*[5] → *postava*
	aa	*aan*[6] → *an* *Galaad* → *Galaad, Isaak* → *Izak*
b	b	*brumni*, *hudobni* → *hudobni*, *sleb* → *sleb*
	bb	*sabbota*[7] → *sabota* *Abba* → *Aba, Barabba* → *Baraba,* *Gabbata* → *gabata, Gabbatha* → *Gabata*[8]

5 Vsi primeri iz diplomatičnega prepisa so zapisani citatno, zato zapis z veliko začetnico.
6 Ta primer je edini primer zapisa aa v besedi, ki ni zemljepisno ali osebno lastno ime.
7 Ta beseda je – z različnimi variantami zapisa (poleg navedene še *Sabboth*, *Sabbothi* in *Sabbotho*) – edini primer zapisa, ki ni lastno ime.
8 Navedena so vsa lastna imena z zapisom aa.

c	z	*zartana* → *cartana*, *koszu* → *koscu*, *arznia* → *arcnija*, *konz* → *konc*
	c [V poziciji pred *e* in *i*.]	*Cedron* → *Cedron*, *ciborium* → *ciborium*[9]
č	zh[10]	*zhas* → *čas, spozhetja* → *spočetja, mozhnu* → *močnu, nozh* → *noč*
d	d	*diali* → *djali*, *podoben* → *podoben*, *pred* → *pred*
	dd	*seddu* → *sedu, oddrreshti* → *odrešti*[11]
e	e	*ena* → *ena*, *negove* → *negove*
	æ	*Cæsar* → *cesar, Mariæ* → *Marije*
	ee	*sveet* → *svet*, *vee* → *ve*[12]
ə+r [zlogotvorni r][13]	er / or / ar[14]	*erdeč* → *rdeč, terpeti* → *trpeti* / *lotornije* → *lotrnije* / *napartenu* → *naprtenu*

9 Pozicijski zapis glasu c s črko c v rokopisu je omejen na sledeče besede in njihove izpeljanke in oblikovne variante: *Cedron*, *cesar*, *Cÿson*, *cirku* (ob *zirku*), *Damascenus*, *Vincencius*, *Vincentius*, *preceſsia*, *dacia*, *ciborium*, *Cÿpern*, *Cyrene*, *Marcella*, *Francisc*, *Saducearju*, *Thracia*, *Nicea*, *precept*, *crucifige*. Gre za zapis po zgledu latinskega zapisovanja (prim. Toporišič 1986: 273), kakršen je bil značilen že za protestantska besedila (Toporišič 1986: 290).

10 V rokopisu je mogoče najti nekaj primerov izpusta črke *h* v dvočrkovju *zh* za č. S tekstnokritično primerjavo je bilo ugotovljeno, da so ti izpusti nastali zaradi vpliva starejše slovenske predloge (Ogrin in Žejn 2016: 129). O starejši predlogi gl. še str. 681.

11 Navedena sta oba zapisa v rokopisu.

12 Zapis *ee* je omejen na besede: *psee* (im. ali tož. mn. *pes*), *vee* (3. os. ed. *vedeti*), *jee* (3. os. ed. *jesti*), *sveet*, *capeelze*, *ramee*, *uree* (3. os. ed. vreti).

13 Zlogotvorni *r*, zgodovinskorazvojno iz psl. *ьr ali *ъr, kot npr. v *trpeti*, ali *rъ ali *rъ, kot npr. *rdeč*.

14 Zapisa *or* in *ar* se ob običajnem zapisu *er* pojavljata izjemoma. Oba načina zapisovanja zlogotvornega r sta se uporabljala že od Trubarja dalje, vedno pa je prevladoval zapis *er* (Horjak 2018: 14).

f	f	*folku → folku*, *shtrafat → štrafat*, *sherf → šerf*
	ff	*zashaffu → zašafu*, *shkoff → škof*[15]
	ph	*Josheph → Jožef*, *Josaphat → Jozafat*[16]
g	g	*grenkust → grenkust*, *jagne → jagne*, *Bog → Bog*
h	h	*hriba → hriba*, *mehak → mehak*, *glih → glih*
	ch	*andacht → andaht*, *ach → ah*
i	i	*inu → inu*, *vidi → vidi*, *dni → dni*
	y	*Trynogi → trinogi*, *syn → sin*, *Myru → miru*, *shyl → žil* *Lyra → lira*, *Hyronimus → Hironimus*
	ÿ [Med dvema soglasnikoma in za določenimi soglasniki na koncu besede.]	*sÿn → sin*, *Tÿranstvo → tiranstvo*, *ludÿ → ludi*, *ozhmÿ → očmi*, *kervÿ → krvi*
ij	ÿ	*hudobÿe → hudobije*, *Bethanÿa → Betanija*
j	j	*je → je*, *moj → moj*, *frajast → frajast*
	i	*tukei → tukej, roistuo → rojstvo, niegov → njegov, sakai → zakaj, Judie → Judje, Moister → Mojster*

15 Zapis *ff* je omejen na sledeče besede ter njihove besedotvorne in oblikovne različice: *offrat*, *shtraffat*, *krafft*, *offert*, *shkoff*, *shlaffernize*, *goluffo*, *lufft*, *uschaffan*, *ajffram* ter osebno lastno ime *Ruffa*. Vse besede s črko f (izjema je *goluffo*) so izposojenke iz nemščine.

16 Zapis *ph* je omejen na osebna lastna imena (in njihove besedotvorne in oblikovne različice): *Joseph*, *Josheph*, *Philippus*, *Alphei*, *Nicephorus*, *Caiphas*, *Shtephan*, *Cleophe*; zemljepisna lastna imena *Capharnaum*, *Phenizien*, *Philippi*, *Ephraim, Josaphat*, ime prebivalke *Syrophenizerza* ter stvarni poimenovanji *Phariser* in *Pharaon*.

	y	*Moysesa → Mojzesa*
	ÿ [Za samoglasniki.]	*kreÿ → krej*, *Moÿstro → Mojstro*
ji	ÿ	*farÿ → farji*, *Pisfarÿ → pisarji*, *drevÿ → drevji*, *nÿm → njim*, *Troÿzi → Trojici*
k	k	*kralica → kralica*, *pokleknu → pokleknu*, *pak → pak*
	c [Pred a, o, u in soglasniki.]	*doctor → doktor*, *capitan → kapitan*, *catolishka → katoliška* *Ludovica → Ludovika*[17]
	ch	*Christuſam → Kristusam*, *Chana → Kana*, *Christianski → kristjanski*
ks	x	*exempel → eksempel*, *text → tekst*, *Crusifix → krusifix*[18]
kv	qu	*Cirque → cirkve*, *Quarantana → Kvarantana*[19]
l	l	*lakota → lakota*, *dobrutlovi → dobrutlovi*, *zel → cel*, *virval → virval*

17 Omejeno na osebna lastna imena *Nicodemus*, *Caiphas*, *Ludovica, Heraclius*, *Lucas*, *Marcus*, *Caligula*, *Iscarjoth* (ob *Ishkarjota*), *Veronica*, *Marca*, *Jacob*, *Catharinæ*, *Procula*, *Clemens*, *Cleophe*, zemljepisna imena *Vatican*, *Camerih*, *Capharnaum*, *Can* in stvarna imena *Capelza*, *Sacrament*, *Shcorpiane*, *Capitan*, *Catolshka*, *doctor*, *publican*, *Compania*, *crucifix*, *Crucifige*. Gre za zapis *c* za glas *k* pred *a*, *o*, *u* in soglasniki po modelu latinščine.

18 Omejeno na navedene besede, ki so v nemščino prevzete iz latinščine.

19 Zapis *qu* (razen citatno latinsko v besedi *aqua*) je omejen na zapis v zemljepisnem lastnem imenu *Quarantana* in tri zapise rodilnika ednine *cirque* (ob dveh primerih zapisa *cirkve*).

	ll[20]	*kollena → kolena*, *della → dela*, *mollim → molim*, *zoll → col* *Gallilea → Galileja*
m	m	*meni → meni*, *tumpast → tumpast*, *pravim → pravim*
	mm	*temma → tema, shazkammer → šackamer*[21]
n	n	*natura → natura*, *mahnu → mahnu*, *on → on*
	nn	*shenne → žene*, *Rann → ran*, *pann → pan*, *Joannes → Joanes*, *Annas → Anas*, *Susanna → Suzana, Annæ → Ane*
o	o	*otrok → otrok*, *bojo → bojo*
p	p	*pomankaina → pomankajna*, *odkupu → odkupu*, *slep → slep*
	pp	*sappe → sape*,[22] *Philippus → Filipus*
r	r	*rojen → rojen*
	rr[23]	*gorra*[24] *→ gora*, *terri → teri*, *Farr → far*, *urr → ur*, *Barrabas → Barabas*
	hr	*uhr → ur*[25]

20 V primeru zapisa *ll* v preteklem deležniku, do katerega pride zaradi redukcije vmesnega *i*, je med obe črki vstavljen opuščaj: *persil'la, smil'la, zamisel'li, damisel'li.*

21 Zapis *mm* je omejen na navedena primera, z več različnimi oblikami besede.

22 Edini primer zapisa *pp* v besedi, ki ni lastno ime.

23 Skupina -rr- je ohranjena na stiku predpone in podstave, npr.: *perrojenu, narrajši.*

24 Podvojeni soglasnik v besedi *gorra* (→ *gora*) je skoraj dosledno zapisoval že Trubar, kar naj bi bilo le »kopija tujega pisanja« (Ramovš 1971: 155–156).

25 Edini zapis, nastal je pod vplivom nemščine.

s	s	*skus → skuz*, *postava → postava*, *gospud → gospud*, *Jesus Christus → Jezus Kristus*, *Orosius → Orosius*, *Eusebius → Eusebius*[26]
	sſ	*usſakter → vsakter*, *popisſat → popisat*, *nasſe → nase*, *besſede → besede*
	ſs	*popiſsan → popisan*, *Ceſsarju → cesarju*, *veſsela → vesela*, *zhaſsu → času*
	ſ	*Christuſam → Kristusam*, *naſiten → nasiten*, *uſmilene → usmilene*, *boſ → bos*
	ss	*bessedi → besedi*, *telessu → telesu*
š	sh	*shla → šla*, *spremishluvat → spremišluvat*, *starshi → starši*, *nimash → nimaš*, *snash → znaš*
	ſh	*narlubſhimo → narlubšimo* *praſham → prašam*, *perraſhen → perašen*[27]
	s [V položaju pred *p*.]	*spishe → špiže*, *spizhel → špičel*
	sch	*Schaharjam → šaharjam*, *sche → še*
t	t	*ta → ta*, *katiru → katiru*, *enkrat → enkrat*
	tt	*shpottu → špotu*, *Matt → mat*, *pott → pot*, *nasitten → nasiten*

26 Lastna imena z latinsko končnico *-us* so v kritičnem prepisu zapisovana citatno (npr. *Vincentius*).

27 Edini trije zapisi.

	th	*sathan → satan*, *thal → tal*, *verth → vrt* *Martha → Marta*, *Elisabeth → Elizabet,* *Nazareth → Nazaret, Bethania → Betania*
u	u	*umerou → umrov*, *ujet → ujet*, *zjutri → zjutri*, *Mestu → mestu*
	v[28]	*douga → dovga*, *poslou → poslov*, *bouna → bovna*
v	v	*nardobrutlovshi → nardobrutlovši*, *Zhlovk → človk*, *dobrotlivmo→ dobrotlivmo*, *niegovmo → njegovmo*, *duhovnu → duhovnu*
	u	*use → vse*, *useti → vzeti*, *udova → vdova*, *hualeshen → hvaležen*
z	z	*Nazareth → Nazaret*, *Lazarus → Lazarus*, *Genezareth → Genezaret, Zebedeja, Zahej,* *Zelotes → Zelotes, Zaharius → Zaharius*[29]
	s	*sima → zima*, *snash → znaš*, *Jesus → Jezus*, *Isvelizhar → Izveličar*
	ſ	*ſelsha → zelša, Breſen → brezen,* *Maſilu → mazilu*, *maſu → mazu*, *odveſali → odvezali*
	ſs	*obraſsa → obraza, mreſs → mrez,* *sareſs → zares*
ž	sh	*shalvati → žalvati*, *sheno → ženo*, *shalost*[30] *→ žalost*, *dusheli → duželi*

28 Pri zapisovanju *u* in *v* v kritičnem prepisu je upoštevan današnji način zapisovanja. Gl. še komentar pod razpredelnico.

29 Kot je razvidno iz primerov, je zapis omejen na lastna imena.

30 V rokopisu je en zapis *shalost*, kar je edini zapis ž-ja z dvočrkjem sh, zato sklepamo, da gre v tem primeru za pomoto pri zapisu.

Dodatno:

- Kjer se v izgovarja kot dvoustnični u̯ (pred soglasniki in na koncu besede) in je v rokopisu zapisovan z *u* ali *v*,[31] je v kritičnem prepisu dosledno zapisana črka *v*.
- Zapiranje zeva: na stiku dveh samoglasnikov, od katerih je prvi naglašen (npr. *ia* v *Maria*), in se izgovarjata z vmesnim *j*, je dodana črka *j* (→ *Marija*). *Črka j* ni dodana v primerih, ko je mogoče sklepati, da zapis *i* ustreza gajični črki *j*, ker je na tem mestu prišlo do zelo pogoste redukcije nenaglašenega *i* (npr. *toshio* → *tožjo*), ter v deležniških oblikah, tvorjenih s končnico *-oč* (*videozhe* → *videoče*, *klizheozh* → *kličeoč*).
- Zapis črke e za polglasnik: kot je predstavljeno v razpredelnici, je t. i. zlogotvorni *r*, tj. zveza polglasnika in *r*, v rokopisu zapisovan z *er* (izjemoma z *or* ali *ar*). Zapis polglasnika z *e* pa je v kritičnem prepisu ohranjen v primerih moderne vokalne redukcije, ko je z *e* zapisan sekundarni polglasnik, ki je nastal zaradi lažjega izgovora po onemitvi samoglasnika (prim. Horjak 2018: 17), npr. predlog *per* in predpona *per-* (npr. *peršli*), *sterpen* (strupen), *erzlegati* (razlegati), *ermen* (rumen).
- Zapis dvoglasnikov (ie, je, ou) je ohranjen.[32]

Pravopisna načela

Raba velike / male začetnice in ločil je skladna z današnjim pravopisom. Religiozna imena (npr. *Marija Devica*, *Izveličar*, *Odrešenik*) so pisana z veliko začetnico. Od ločil so uporabljene pike, vejice, ne pa tudi podpičja. V oklepajih so v kritičnem prepisu zapisane krajše piščeve obrazložitve, vrinjene v besedilo. Dobesedni navedki so označeni z narekovaji.

Pisanje skupaj / narazen v kritičnem prepisu ustreza današnji rabi. Posebnost so sklopi krajših besed (vezniki, morfem *si* ipd. ter oblike glagola *biti* ali pogojnik *bi*), ki se zaradi samoglasniških redukcij zlijejo v izgovoru, npr. *deb* (da bi), *kob* (ko bi), *sje* (si je), in so tako v rokopisu kot v kritičnem prepisu zapisani skupaj.

31 Nedoslednost v zapisovanju u in v je posledica tega, da v latinski in nemški pisavi ni bilo razlikovanja med u in v.

32 Podrobneje o dvoglasnikih gl. str. 706.

Očitne napake

Očitne napake v besedilu so v kritičnem prepisu popravljene in popravki zabeleženi z oglatim oklepajem – [ ]. Pojavljajo se sledeči tipi očitnih napak:

- zamenjava črke, ki ni posledica narečnih ali drugih jezikovnih razvojev (npr. *nadlogoh* nam. *nadlogah*, *varvala* nam. *vervala*),
- manjkajoča črka, ki ni posledica samoglasniških redukcij ali različnih asimilacij (npr. *srit* nam. *strit*, *pra* nam. *prav*, *on* nam. *ona*, *pershi* nam. *peršli*),
- manjkajoča črka v dvočrkovju za šumnike (*zist* nam. *zhist*, *temuz* nam. *temuzh*, *konzan* nam. *konzhan*),[33]
- enkratni zapis črke, izjema od običajnega zapisovanja (*zhalostjo* nam. *shalostjo*),
- odvečna črka ali več črk (*negovava* nam. *negova*),
- napačna beseda, o čemer lahko nedvoumno sklepamo na podlagi konteksta (*Kajfasa* nam. *Kristusa*, *dvakrat* nam. *trikrat*).

Dodatno so v besedilo vstavljene besede, ki po presoji urednikov pomotoma niso bile zapisane. Dodan zapis je v kritičnem prepisu označen z lomljenimi oklepaji – ⟨⟩.

Prečrtano, vrinjeno in ponovljeno besedilo

Mesta, ki so v rokopisu prečrtana, so v kritičnem prepisu izpuščena; besede, ki so v rokopisu naknadno vrinjene, so v kritičnem prepisu integrirane v besedilo.[34] Besedilo, ki ga je pisec očitno pomotoma ponovil (bodisi posamezni zlogi, posamezne besede bodisi krajši in daljši deli besedila), je v diplomatičnem prepisu ustrezno označeno, v kritičnem pa izpuščeno.

33 S tekstnokritično primerjavo je bilo ugotovljeno, da so ti izpusti nastali zaradi vpliva starejše slovenske predloge (Ogrin in Žejn 2016: 129).

34 Za ekdotične oznake kritičnih posegov v besedilo gl. str. 9.

Jezikovna in slogovna podoba *Poljanskega rokopisa*

Andrejka Žejn

Izhajajoč iz kraja najdbe (nad Poljansko dolino), podatka o okvirnem času nastanka (okrog leta 1800), predvsem pa vtisa ob branju rokopisa, jezik rokopisa uvrstimo v polje med rovtarsko ali gorenjsko narečno podobo in sočasni osrednjeslovenski ali kranjski knjižni jezik, kot se je »razmeroma umerjeno« ustalil zlasti v Japljevih knjižnih delih, zlasti prevodu *Svetega pisma* (prim. Orožen 1996: 253). *Poljanski rokopis* je v jezikovnem smislu nedvomno otrok svojega prostora in časa, varieteta med narečjem in takratno regionalno zamejenim knjižnim jezikom. Njegova jezikovna podoba ni homogena, vseeno pa dovolj stabilna in določljiva (Žejn 2016).

V starejših slovenskih besedilih je t. i. knjižnost torej nastajala in se oblikovala iz narečne, nadnarečne, pa tudi večnarečne jezikovne osnove, določale so jo normativna nedoločenost, neustaljenost in posledično neenotnost rabe jezikovnih sredstev v pisnih besedilih. Še zlasti za nabožna rokopisna besedila 17. in 18. stoletja je pri izhodiščno govorjeni retorski prozi značilna večja prisotnost sočasnih govorjenih glasovnih in oblikovnih prvin. Vendar pa že takrat knjižni (zapisani) in govorjeni (narečni) jezik nista bila strogo ločena, meje med obema so bile veliko bolj odprte in prehodne (Orel 2003: 554; Orel 2009: 4). Jezikovnih prvin avtorji niso nekritično sprejemali v zapisani jezik, ampak so poleg lastnega jezikovnega občutka, znanja in jezikovne zmožnosti upoštevali tudi širši, ob koncu 18. stoletja regionalno omejen knjižni jezik.

Pri opazovanju jezika rokopisa se moramo zavedati soobstoja vseh vmesnih jezikovnih varietet kot specifičnih, ne nujno homogenih in stabilnih množic jezikovnih prvin, na oblikovanje katerih vplivajo različni zunajjezikovni dejavniki, kot sta geografsko področje ali družbena skupina (prim. Bitenc 2016: 115). Ti zunanji dejavniki nam v primeru *Poljanskega rokopisa* – tako kot v primeru večine rokopisnih besedil – zaradi anonimnosti pisca rokopisa ali pomanjkanja podatkov o njem v določeni meri niso dostopni in nanje lahko le sklepamo.

Rovtarska narečja in osrednjeslovenski knjižni jezik

Glede na narečno členitev slovenskega jezika okolica Škofje Loke, kamor se geografsko uvršča *Poljanski rokopis*, leži na področju rovtarske narečne skupine, v katero spadajo med seboj precej različna tolminsko, cerkljansko, poljansko, črnovrško, horjulsko in škofjeloško narečje. Rovtarska narečja so se oblikovala kot mešanica jezika Slovanov, ki so to območje ob naselitvi v vzhodne Alpe v 6. stoletju zaradi gozdov poselili le redko, ter kasneje priseljenih slovenskih in nemških kolonistov. Ti so se od 11. in zlasti 12. stoletja doseljevali na pobudo takratnih lastnikov, freisinških škofov. Glede jezikovnih vplivov je nedvomno pomembna tudi lega rovtarskih narečij med gorenjsko narečno skupino na vzhodu in primorsko na zahodu. Zlasti za škofjeloški govor, ki je zemljepisno bližji gorenjskim narečjem, so značilne marsikatere gorenjske narečne inovacije (Ramovš 1935: 48–49, 99; Logar 1996: 407).

Od druge polovice 18. stoletja dalje so regionalne tendence v knjižnojezikovnih prizadevanjih vodile v regionalizacijo jezika, ki je dosegla vrhunec ob koncu 18. stoletja (Orel 2003: 554). Pisci, izhajajoči iz gorenjske narečne osnove, so od prve polovice 18. stoletja zavestno uveljavljali nov knjižni sestav, rezultat načrtno vodenega prepleta tradicionalno knjižnih in sočasno govornih ali tudi že »poknjiženih« gorenjskih, celo rovtarskih razvojnih jezikovnih prvin na vseh jezikovnih ravninah (Orožen 1985: 219; Orožen 1996: 253). Od srede 18. do srede 19. stoletja je tako v slovenskem jezikovnem prostoru obstajalo več pokrajinskih knjižnih jezikov oz. jezikovnih različic: najpomembnejši in normativno najbolj izoblikovan je bil kranjski knjižni jezik s tradicijo od 16. stoletja, ob kranjskem knjižnem jeziku se je oblikovala tudi koroška glasovno-oblikovna knjižna različica in štajerska ter vzhodnoslovenski knjižni jezik (Orožen 1996: 122; Orel 2009: 9).

Hipoteze o avtorju rokopisa

Eden od ključnih podatkov o avtorju *Poljanskega rokopisa* bi bil, iz katerega slovenskega narečja izhaja ter v katerih jezikovnih okoljih je preživljal svoje nadaljnje življenje. Glede na splošno izobraženost duhovnikov v drugi polovici 18. stoletja lahko trdimo, da je avtor *Poljanskega rokopisa* bil izobražen in razmeroma jezikovno ozaveščen, nedvomno je tudi bil seznanjen

z dotedanjo preteklo (protestantsko in baročno) in sočasno (prevodna in izvirna dela zlasti gorenjskih avtorjev, prvi katoliški prevod *Svetega pisma*) knjižnojezikovno, pa tudi rokopisno produkcijo, odprto pa ostaja vprašanje, koliko je iz njih zajemal ali jih upošteval (Žejn 2016: 413).

Glasovne značilnosti rokopisa[35]

Samoglasniški pojavi[36]

- Samoglasnike še najbolj zaznamuje samoglasniška redukcija, kar ni presenetljivo, saj je v tem obdobju na govorjeni jezik vplivala predvsem moderna vokalna redukcija, ki se je razmahnila zlasti v središčnem prostoru in naraščala od 17. do 18. stoletja (Orožen 1996: 105):
  - Verjetno najpogosteje je reduciran končni -i (*prav* »pravi« h glagolu praviti),[37] podvrženi pa so ji praktično vsi nenaglašeni samoglasniki, nekaj primerov: žejlo »žejalo«, *obenga* »nobenega«, *jezk* »jezik«, *sromaška* »siromaška«, *varvanja* »varovanja«, *trebh* »trebuh«, *pšice* »puščice«. Skoraj za vsak primer najdemo zapisano tudi varianto brez samoglasniške redukcije (npr. *jezik*, *trebuh*).
  - Pogoste so tudi popolne samoglasniške redukcije v poziciji za r, kjer r prevzame vlogo samoglasnika (v kritičnem prepisu zapis *er*); *sterpen* (»strupen«), *deržina* (»družina«).
- Prednaglasno ukanje ali prehod nenaglašenega zlasti vzglasnega o- > u- (npr. *ustali* »ostali« h glagolu *ostati*, vendar izrazito prevladujoči zapis *ostali*, redko *ukol* ob izrazito prevladujočem *okol* »okoli«, *ugrej* ob *ogrelu* k »ogreti«).
- Sicer zelo redko vzglasni u- prehaja v o- (*odrihati* »udrihati«, *otrudla* »utrudila«).
- V izglasju, v končnici se -u razokroži v -o (*mo* »mu«).
- V več položajih, v pred- in ponaglasnem, nenaglašeni e preide v a: t. i. e-jevsko akanje v nikalnici ne (*na žaluj* »ne žaluj«, *na more* »ne more«)

35 Pri jezikoslovni analizi so temeljna literatura dialektološki opisi rovtarskih narečij in gorenjskega narečja (gl. Ramovš 1935, Tominec 1964, Stanonik 1977, Ramovš 1995, Logar 1996, Kenda-Jež 2002), jezikovnozgodovinske raziskave (gl. Ramovš 1924, Ramovš 1971), besedje iz del protestantov v *Besedju slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja* (gl. Ahačič idr. 2011) in druge obravnave protestantskega knjižnega jezika (Rigler 1968).

36 Za primerjalno analizo glasovja *Poljanskega rokopisa* v razmerju do protestantske tradicije in sočasnega knjižnega jezika gl. Žejn (2016).

37 Kar je značilno tudi za današnje gorenjsko narečje (Škofic 1998: 210).

ter nedosledno v predponi na- »ne-« (*naprenesane* »neprenesene«, »neznosne« ob *nedovžnu* »nedolžno«).

- Preglas aj > ej, ki se v nekaterih primerih nato asimilira v *i* (prevladujoče *tukej* ob redkih zapisih *tukaj* in po prilikovanju *tuki*); varianta zaimka za prvo osebo ednine *jest* »jaz«, nastala po narečnem preglasu.
- Pri kratko naglašenih samoglasnikih se nedosledno pojavlja prehod izvorno kratko naglašenega i v polglasnik, zapisan z e (*gled* »glid, sklep«, *neč* »nič« ob enkratnem zapisu *nič*, vendar pa običajno *nit* ob enkratnem zapisu *net* »nit«) in vzporedno prehod kratko naglašenega u > o (prevladujoče *vkop* ob varianti *vkup* »skupaj«, dvakrat zapis *kroh* z variantama *kreh* – s polglasniškim izgovorom, šest zapisov – in izrazito prevladujočo *kruh*).
- Zelo pogosto pred- in ponaglasno akanje (o > a) (*damisli* »domisli, zamisli«, *popolnama* »popolnoma«, *po voda* »po vodo«, *lakata* »lakota«, *odgovariš* »odgovoriš«, *ponižnastjo* »ponižnostjo«).
- Slabitev e in a v položaju pred v: ev, av > ov (*imov* »imel«, *povedov* »povedal«, *delovc* »delavec«, *sramvov* »sramoval«) in asimilacija ov/ev/iv > u (*deluc* »delavec«, *dnarju* »denarjev«, *poplaču* »poplačal«, *trpu* »trpel«).
- Prehod a > o ob k (*koker* »kakor«) ter o > polglasnik v vezniku *ko* > *ke* (varianta *ke* prevladuje ob varianti *ko*).
- Polglasnik v zadnjem ali edinem zlogu položajno za v preide v *o* (*von* »ven«, *vos* »ves«), vendar ob pogostejših variantah *vun* (po protestantski tradiciji) in *ven*, *ves*.
- Dvoglasnik ej je omejen na določene besede, skoraj vse imajo tudi varianto z dvoglasnikom ie in redkeje tudi z monoftongom e za praslovanski naglašeni ě, npr. v oblikah samostalnika leto: *liet* (približno 32 pojavitev) – *let* (7 pojavitev) – *lejtu* (1 pojavitev); v oblikah samostalnika vera in glagola verovati: *vier*, *vierval* (31 pojavitev) – *veri* (1 pojavitev); v oblikah samostalnika svet: *sviet* (150 pojavitev) – *svejt* (6 pojavitev) – *svet* (15 pojavitev).[38] Le posamezno je dvoglasnik ej zapisan tudi v nekaterih drugih besedah (npr. *slejčen* »slečen« ob varianti *slečen*, *jejst* in *jesti* »jesti«, *mejnu* in *menu* »menil«, tudi z izvorom iz nosniškega e, npr. *deviet* ob prevladujoče *devet* »devet«).
- Enojnica v *Poljanskem rokopisu* je zapis dvoglasnika v besedi *stou* »sto«, in sicer ob variantah *sto* in prevladujoči *stu*. Zapis *stou* je prevzet po starejši slovenski predlogi *Poljanskega rokopisa*.
- Izvorno nenaglašeni o na koncu besede skoraj dosledno zapisan kot u, po

38 Oblike homonima samostalnika svet v pomenih »posvet« in »nasvet« so z le eno izjemo (*sviet* »posvet«) zapisane z monoftongom e.

dolenjskem odrazu nenaglašenega izglasnega o (*perserčnu*, *očitnu*, *dobru*), le izjemoma o (npr. le enkrat zapis variante *vedno* ob siceršnjem *vednu*).

- Uvajanje glasu o namesto dotlej tradicionalno knjižnega oz. notranjsko-dolenjskega u za izvorno podaljšani cirkumflektirani o. Iz primerov lahko razberemo, da je avtor rokopisa poskušal v oblikah iste besede zapisovati dosledno eno ali drugo varianto, večkrat pa je tudi v isti besedi enkrat zapisan o, drugič u, pri čemer ena varianta običajno še vedno izrazito prevladuje: npr. izrazito prevladujoče *Bog*, *nadloga*, *noč*, *moč*, proti manjkrat *Bug*, *nadluga*, *nuč*, *muč*, vendar tudi prevladujoče *Gospud* in *kdu* proti *Gospod* in *kdo*. Le ena varianta je npr. značilna za oblike besed *bridkust*/*britkust* »bridkost«, *zuprn* »zoprn«, *rezbojnik* »razbojnik«, *murje* »morje« ter kazalni zaimek za srednji spol *to*, *le-to*.
- Za izvorno nenaglašeni ě zapisuje varianti i in e. Varianta i je značilna dosledno v besedi *divica* »devica«, v končnicah -iga, -imu, kjer je i lahko tudi reduciran (*nebeškiga*, *brumnimu*), izjema so sklonske oblike pridevniškega zaimka ta (dosledno *tega*, *temu*), in v glagolski priponi glagolov na -eti (*vidili*), medtem ko v drugih besedah izrazito prevladuje e (*človek* proti manjkrat *človik*, dosledno *resnica*).
- Kratki o ali a v določenih glasovnih okoljih v zadnjem ali edinem zlogu preideta v e ali polglasnik (*mrez* »mraz,[39] *sleb* »slab«, *krej* »kraj«, *bel* »bolj«, vendar tudi *mraz*, *slab*, *kraj*).

Soglasniški pojavi:

- Dokaj dosledne so številne asimilacije, disimilacije in redukcije:
  - Dosledna asimilacija bv > b na stiku med predpono in osnovo v oblikah glagola obvezati (*obezana* »obvezana«),
  - variantno asimilacije s s > s (*sabo*), z z > z (*zgrivanim*) in dosledno zs > s na stiku predpone in podstave (*resekan*).
  - dosledna asimilacija šč > č (*češen* »češčen) in disimilacija čre-, žre- > če-, že- (*čeda* »čreda«, *čevle* »čevlje«, *čeva* »čreva«, *žebe* »žrebe«), ki sta značilni zlasti za gorenjska in rovtarska narečja,
  - dv > v (*doje* »dvoje«, *doru* »dvoru«),
  - zd > z (*ozravti* »ozdraviti«, *vzignu* »vzdignil«),
  - vr > r (*red* »vred«, vendar tudi zapis *vred*),
  - vz > v (*vbodilu* »vzbudilo«),

39 Prim. besedo *mrez* kot primer za razvoj akutiranega kratkega a v kratki e in nato podaljšani e v črnovrškem rovtarskem narečju (Tominec 1964: 12).

- st > s (*Krsnika* »Krstnika« ob pogostejšem zapisu *Krstnik*),
- bt oz. pt in ht > ft (*droftin* »drobtin«, *noftmi* »nohti«),
- tk > hk (*vhkane* »vtkane«, *prekrahka* »prekratka«),
- mk > nk (*tanki* »tamkaj«, vendar tudi varianti *tamkej* in *tamki*),
- pš > vš (*všenca* »pšenica«),
- mn > vn (*spovni* »spomni«),
- asimilacija n > m pred ustniki (*am vzeti* »zavzeti se«, variantno tudi *an vzeti*),
- asimilacija je > i oz. j > i (*izdariti* »jezditi«),
- p > f (škrofiti »škropiti«),
- v > b v besedi *nebesta* »nevesta« ob varianti *nevesta*,
- sekundarni tj > k (*treki* »tretji«, *kje* »tja«),
- Za številnike so značilne redukcije tk > k (*tavženkrat* »tavžentkrat«, »tisočkrat« ob varianti *tavžentkrat*, kot zapisuje tudi Japelj v *Svetem pismu*) ter td > d (*pedeset* »petdeset«, vendar tudi *triinupetdeseta*),
- zaimka *toj* »tvoj« in *soj* »svoj«.[40]

- Dosledna prekozložna asimilacija po šumnosti: s-š > š-š npr. v oblikah glagola *slišati*, npr. *šliši*.
- Asimilacija s-z > š-ž pred prvotno palatalnima n in l, omejena na zapis predloga ž, in sicer kot položajne variante predloga z pred palatalnim n v orodniški zvezi z osebnim zaimkom on (*ž nim* »z njim«). Ta zapis se pojavlja kot varianta ob pogostejšem zapisu *iz nim*, večkrat pa tudi s podvojenim predlogom (*iz ž nim* »z njim«).[41]
- Zapis asimilacije po zvenečnosti v besedah *nigdar* in *britkust* (ob redkejših variantnih zapisih *nikdar* in pogosteje *bridkust*).
- Enkratni zapis ostanka palatalizacije v samostalniški sklanjatvi v mestniku ednine moškega spola (*v roc* »v roki«, ob siceršnjem *v roki*).
- Redukcija vzglasnega h- v oblikah glagola hoteti (*otli*).
- Gorenjsko-rovtarska proteza g- je omejena na zaimek za moško osebo *gun* »on«.[42]
- Metateza: *skraspal* »spraskali«.
- Proteza v- pred vzglasnim u- (*vučeniki*, *vust*) in o- (*vojstrust*) ter pogosta proteza j- pred e in i (ob *jeti* npr. še *jegral*, *jerperge* »prenočišče«).

40 Verjetno kot (asimilirana) analogična oblika po zaimku moj (Ramovš 1924: 144).

41 Po Ramovšu (1924: 232, 303) so to obliko »z učenim povzetjem predloga« vpeljali že protestanti.

42 V ohranjeni predlogi *Poljanskega rokopisa* je v delu besedila, ki je bil pri preoddaji besedila izpuščen, proteza g- zapisana tudi v tožilniški obliki pridevniškega zaimka ona: To poshelejne te ie ulejklu na guna, ta Bridkust na ta druga Stran.

· Prehodni j pred s, š, omejen na oblike besede *plajš* in zlasti oblike besede *(v)ojster* »oster«.[43]
· Zapis prislova *zabstojn* s še nereduciranim arhaičnim b, zapis *potler* »potem«.[44]
· Variantnost v razvoju skupin -čsk- in -čstvo, nastalih po onemitvi polglasnika med č in s in asimilaciji (danes knjižno -šk- in -štvo): dosledno -šk- v besedi *mrtvaški* in -štvo v besedi *uboštvo*, vendar tudi skoraj dosledno *človestvo* »človeštvo« ob le dveh zapisih variante *človeštvo*.
· Variantni ostanki druge praslovanske palatalizacije v rodilniku sestavljene deklinacije besed *ubog*, *nag*, *tak* (*ubozig*, *druzga*, *naziga*, *taciga*), ob takih zapisih pa se pojavljajo tudi nepalatalizirane variante *ubogig*, *drugiga*, *takiga* in *nagiga*.

Izvorno palatalna n in l:
· Razvoj izvorno palatalnega n je razvejan v tri variante: otrditev (*živlene*), razvoj v jn, ki je izrazito prevladujoč pri glagolnikih (*usmilejne*, *trplejne*),[45] vendar sporadično tudi pri nekaterih drugih beseda (*kojn*, *cujne*), in nj (zlasti v odvisnih sklonih zaimkov *on* in *ona* ter oblikah svojilnega zaimka *njegov*, posamezno tudi v nekaterih drugih besedah).[46]
· Izvorno palatalni l je praktično dosledno depalatiziran v l, v celem besedilu je le en primer zapisa lj oz. li (*veselja*).

Besedišče

Besedišče je zelo bogato. Poleg raznolikega izvornoslovanskega besedja so v rokopisu tudi nemške izposojenke, med njimi glagolski kalki, po nemškem vzorcu sestavljeni iz prislova in glagola. Pisec je uporabljal številne sopomenke, kar kaže na čut in trud za jezik. Največ sopomenk je značilnih za ključne besede prikaza Jezusovega in Marijinega telesnega in čustvenega trpljenja (kot npr. besedje v pomenih trpljenje, ubog, ubiti, omedleti, zaničevati, samota, zapuščenost, kaznovati, rabelj, izgnati, stokanje, slaboten, težava, umirati/

43 Vendar pa sta primernik *ostrejši* in presežnik *najostrejši* v *Poljanskem rokopisu* dosledno zapisana brez vrinjenega j.
44 Oblika naj bi nastala po analogiji z dvojnico sice – sicer (Ramovš 1924: 294).
45 Primerjava zapisa tega glasu glede na starejšo slovensko predlogo je pokazala, da je avtor *Poljanskega rokopisa* v glagolnikih pogosto spreminjal n v jn (Ogrin in Žejn 2016: 130).
46 Tako stanje v rokopisu lahko interpretiramo kot vpliv že tradicionalne variantnosti, ki izvira vse od protestantov, in kot vpliv narečja (prim. Stanonik 1977: 305).

umreti, sodba, posmeh) in ključne besede nasprotja med zemeljskim, minljivim ter večnim nebeškim (npr. besedje v pomenih zemeljski, neskončen, skloniti se (dol) ipd.). Besedišče je predstavljeno v *Slovarju starejšega besedja*.

Skica oblikoslovja in skladnje

Na spregatvene in sklanjatvene končnice vplivajo zlasti samoglasniški glasovni pojavi, značilni za izglasje. V besedilu je pogosto uporabljana dvojina, čeprav zelo okrnjeno in je večkrat nadomeščena z množino, kar pa je nedvomno posledica vpliva nemškega izvirnika in ne narečnega vpliva. Presežnik je tvorjen s predpono *nar-*, nastalo po rotacizmu.

V skladnji izstopajo dolge stavčne konstrukcije, povezane z veznikom *inu* (in). Pogosto je zaznati vpliv nemške skladnje.

Slogovna podoba Poljanskega rokopisa[47]

Poljanski rokopis je bogat s stilističnimi sredstvi. Nemška in avstrijska literarna zgodovina za eno od nemških predlog *Poljanskega rokopisa Jezusovo življenje Martina Cochemskega* ugotavljata vplive sočasnega baroka, ki je razvijal hiperbolično podobo Kristusovega trpljenja (Grabner 1997: 70), in obenem sledenje zahtevam kapucinskega reda, da je treba božjo besedo iskati v evangelijih in pri cerkvenih očetih ter jo posredovati ljudem v jasnem, enostavnem in neizumetničenem slogu. V besedilu se spajata baročna pretiranost in zavesten odmik od baročnega retorično-intelektualnega sloga, v njem ni moraliziranja in alegorij ali latinskih citatov (Signer 1963: 29–31). Med vzroki za tako rekoč svetovno popularnost Cochemove biografije o Jezusovem življenju, ki je počasi izzvenela šele v začetku 20. stoletja, naj bi bili preprost, a hkrati ekspresiven jezik, pogosti dialogi, nagovori in vprašanja ter natančni opisi (Frauhammer 2014: 188).

Značilno je medbesedilno posnemanje, tj. imitacija svetopisemskih stilemov. Najpogosteje gre za razne vrste paralelizmov, temeljnega stilnega sredstva svetopisemskega slovstva, zlasti poezije.[48] Pisec imitira tudi biblično skladenjsko obliko *figura etymologica* in biblične sinonimne obrazce,

47 Podpoglavje je povzeto po Žejn (2017).

48 V začetkih meditacije ob branju *Svetega pisma* so bili predmet meditativnega branja najpogosteje ravno svetopisemski psalmi (Nicol 1992: 338).

tj. stavke, ki se pojavljajo v isti obliki, kjerkoli avtor govori o isti ali podobni temi, položaju ali dejanju (Krašovec 1997: 7). Ena od opaznejših oblik je še imitacija vsebine obrazca »za resnica« (v današnjem prevodu resnično), ki se v *Stari* in *Novi zavezi Svetega pisma* pojavlja na začetku povedi in eksplicitno poudarja sledeče besede: »Za resnica, keb en človk biv mogu vedti, koku se je ta zapušen Jezus toku jamrnu držu, tok bi oben človk na biv tok trd, katir na biv permoran, prov iz srca iz ž nim se jokat.« [205][49]

Avtor besedilni svet *Svetega pisma* medbesedilno poustvarja tudi z oblikovno-zgradbenim citatom, tako da najprej s citatom medbesedilno prenese odlomek iz *Svetega pisma* in v nadaljevanju posamezne zgradbene dele svetopisemskega citata zapolni in tudi razširi z novo vsebino:

> Kader je David iz tega mesta Jeruzalem mogu ven bejžat, takrat je reku ta hudobni Semej k njemo toku: Pojdi vun, pojdi vun, ti krvižejni mož, ti Beliala otrok, zakaj poglej, zdej te stiskajo toje hudobije, kir ti si en krvižejni mož. Toku so vpili tudi te vikši farji h Kristuso: Pojdi vun, pojdi vun, ti Beliala otrok, ti zapelavc tega folka, dokler zdej se tebi ravn prov godi, koker si ti zaslužu, kir ti že zdavnu biv imov na gavgah viseti. Ti si nas dostkrat pred folkam k špotu sturu, zdej pak očmo mi tebi zupet povrnit. [475]

K podkrepitvi čustvenosti dogajanja in pretiranosti pripomorejo številni ponavljajoči se medmeti na začetku povedi (*ah*, *o*), nenehni nagovori in nešteti vzklični stavki, metabesedilni obrazci o neizrekljivosti in neopisljivosti intenzivnosti trpljenja, medbesedilno preneseno navajanje ekscesivnih podrobnosti, kot so število udarcev, korakov ipd. S primerami so izražene analogije med zunanjim svetom in notranjim doživljanjem (*je peršu k Jezuso ponoč, zakaj on je biv v temnot te zmote*), pogoste so primere (*obraz se je svetu koker sonce, bejle koker sneg*). Kot tipično tradicionalno retorično figuro avtor rokopisa pogosto uporablja dvojne (*gmahen inu mirni*, *bi odgovoru inu bi djal*) in trojne formule (*jokajne, plakajne inu klagvanje*), pojavljajo se celo četverne formule (*dren, šum, smeh inu vpetje*). Na besedni ravnini so značilni: ekspresivna sopomenskost (npr. za oblačilo, ki so ga kot posmeh Jezusu oblekli na poti od Herodeža k Pilatu, avtor uporablja lekseme *bel gvant*, *belo oblačilo*, *šemasto oblačilo*, *norsko oblačilo*, *bela capa*, za Kristusov krvavi pot zapiše sinonime *krvavi*

49 V oglatem oklepaju so navedene številke strani po primarni paginaciji v *Poljanskem rokopisu*, v kritičnem prepisu zapisane ob stranskem robu v oglatem oklepaju.

pot, *krvava kopel* in *krvavi dež*) in nezaznamovana sopomenskost (*milostlivi*, *gnadlu*),[50] stalne besedne zveze samostalnika in ukrasnega pridevka (*sladki Gospod*, *cartana Marija*, *kamnito srce, srčna žalost*), besedne igre z aliteracijami in asonancami (*oče oče* »oče hoče«, *slajš ked med* »kot med«, *vosličam inu voličam* »oslom in volom«). Zlasti ta tip figur priča o trudu in sposobnosti pisca, ki je v virnosti slovenskega besedila, saj so le-te tesno povezane s slovenskim jezikom. Značilna je tudi figura etymologica v ožjem smislu (*Dokler glih koker v murju nobenga grunta ni najdti, tok ta žalost Marije ni za izgruntat* [672], *iz trdim štirkim trdnu zvezanga* [348]).

Zelo pogoste so krajše in daljše primerjave, na primer med besedilnim svetom in naslovnikovim izkustvenim svetom. Za izhodišče primerjave navede stvarnost, predmetnost (npr. trni v Jezusovi kroni »*niso tok mehki koker našga kraja trnu grmi, na katirih drnule rasejo, temuč so tok špičast inu trdi, de en tak trn skuz kust, aku ni predebela, zamore predrt biti*.« [419]), pa tudi vsakdanje izkušnje, preko katerih naj naslovnik dojame ali celo občuti neprimerljivo hujše Jezusovo in Marijino trpljenje:

> Dokler damisli si ti, koku strašnu tebe zaboli, kader se ti ob en trn zbodeš inu taistga na moreš kmalu vnkej spravti, dokler ta gled zdajc cel vroč rata, se začne gnojiti inu slaba kri sturi inu tebi naprenesena bolečina dela. Našmo lubimo Izveličarju pak ni le en sam trn, temuč tulkaj veliku dovgih, trdih, špičastih, sterpenih inu krviželnih trnu v negova glava noter zatovčenih blu. [422–423]

Pripovedovalec nenehno išče paralele v »naših« krajih, v »današnjem« času, tudi »naših« običajih, ki jih izraža bodisi z neposrednimi primerjavami (*je svet Jožef v mestu okol hodu koker en kmet* [2]) bodisi z anahronizmi, kot na primer Jezusova primerjava samega sebe s »pustnim norcem«, ali navedbe, da so pred »štalco«, v katero sta se zatekla Marija in Jožef, kmetje ob sejmih postavljali konje in drugo živino.

Besedilo *Poljanskega rokopisa* kot asketično-meditativna proza v okviru literature duhovne izgradnje ima jasen cilj, ki ga avtor postopno dosega preko različnih neločljivo prepletenih plasti besedila. Tako kot se je avtor z izbiro jezikovnih variant želel naslovniku čim bolj približati, da bi poglobil njegovo vero, je z istim ciljem razvijal tudi estetsko funkcijo besedila. Naslovnika

50 V *Slovarju starejšega besedja* (gl. str. 720) so vključene tudi sopomenke iztočnic, ki ilustrirajo bogastvo sopomenskosti v *Poljanskem rokopisu*.

je želel pritegniti k meditativnemu branju ali poslušanju[51] in s tem k askezi tudi z uporabo številnih medbesedilnih in retoričnih figur.

51 Iz uvodnega stavka na začetku večine poglavij »Tekst svetega evangelija« ali »Besede svetega evangelija« bi lahko sklepali tudi, da je besedilo mogoče služilo tudi kot pridiga po evangeliju in ne le kot besedilo za osebno asketično meditacijo kapucinov, ki so ob koncu 18. stoletja v svoji knjižnici imeli na voljo *Sveto pismo*.

Viri in bibliografija

Viri

Akvinski – *Corpus thomisticum. S. Thomae de Aquino opera omnia*. Recognovit et instruxit Enrique Alarcón automato electronico. Pompaelone ad Universitatis Studiorum Navarrensis aedes a MM A.D. Spletni vir: corpusthomisticum.org.

Analecta hymnica – Clemens Blume, Guido Maria Dreves: *Analecta hymnica medii aevi. L. Hymnographi Latini.* Leipzig: Reisland, 1907. Spletni vir: Archive.org

C 1683 – Martin von Cochem: *Das kleine Leben Christi Oder Außführliche, anmuthige and bewegliche Beschreibung des Lebens und Leydens unsers Herrn Jesu Christi und seiner glorwürdigsten Mutter Mariae ...* Franckfurt: Zubrodtin, 1683. Spletni vir: Österreichische Nationalbibliothek.

C1 1712, C2 1712 [C1: Erster Teil, C2: Anderter Teil] – Martin von Cochem: *Das grosse Leben Christi, Oder Außfühliche, Andächtige, Bewegliche Und gantz Vollkommene Beschreibung Deß Allerheiligsten Lebens und bittern Leydens Unsers Herrn Jesu Christi, Und seiner Glorwürdigsten Lieben Mutter Mariae ...* Mayntz, Franckfurt: J. Mayer, C. J. Bencard. Spletni vir: Münchner DigitalisierungsZentrum.

Erhard I – Caspar Erhard: *Christiches Hausbuch, Oder: Das grosse Leben Christi durch ausführliche, kräftige, und andächtige Betrachtungen, Erzählungen und Gebete. Spletni vir: Münchner DigitalisierungsZentrum.*

Ludolf 1522 – Ludolphus de Saxonia: *Vita Jesu Christi redemptoris nostri [...]* 1522. Spletni vir: Google Books.

Ludolf 1878 – Ludolphus de Saxonia: *Vita Jesu Christi ex Evangelio et approbatis ab Ecclesia Catholica doctoribus sedule collecta*. Paris: Victor Palme, 1878. Spletni vir: Archive.org.

Ludolf 2022 – Ludolf von Sachsen: *Das Leben Jesu Christi.* Eisiedeln: Johannes Verlag, Christliche Meister 44.

P 1563 – *Ene duhoune peisni, katere so skusi Primosha Truberia vta slauenski yesik istolmazhene, inu vshe seday kdrugimu maly drukane.* Tübingen, 1563. Spletni vir: DLib.

psevdo-Bonaventura 1497 – [Meditationes vitae Christi]: *Vita Christi, edita a sancto Bonauentura.* [Augsburg: Schönsperger, cca. 1497/98] Spletni vir: Münchner DigitalisierungsZentrum.

psevdo-Bonaventura 1868 – [Meditationes vitae Christi]: S. Bonaventura: *Opera omnia, Sixti V. Pontificis Maximi jussu diligentissime emendata, cura et studio A. C. Peltier. Tomus 12.* Meditationes vitae Christi, str. 509–630. Paris, Ludovicus Vives, 1868. Spletni vir: Archive.org.

psevdo-Bonaventura 1881 – [Meditationes vitae Christi]: *The life of Christ by S. Bonaventure.* Translated and edited by W. H. Hutchings. London: Rivingtons, 1881. Spletni vir: HathiTrust.org.

RRSS Ms 23 – Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana. Rokopisni oddelek, Ms 15/2009, Poljanski rokopis. Elektronska objava: Register rokopisov slovenskega slovstva, Ms 23. *Poljanski rokopis. Jezusovo življenje*.

RRSS Ms 28 – Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, SI AS 1073, zbirka rokopisov, 190r. Elektronska objava: Register rokopisov slovenskega slovstva, Ms 28. *Jezusovo življenje*.

RRSS Ms 111 – Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana. Rokopisni oddelek, Ms 1390/202-1. Elektronska objava: Register rokopisov slovenskega slovstva, Ms 111. *Jezusovo življenje in trpljenje*.

RRSS Ms 121 – Zasebna last, Sveti Ožbolt. Elektronska objava: Register rokopisov slovenskega slovstva, Ms 121. *Šentožbolški rokopis*.

RRSS Ms 194 – Zasebna last, Matjaž Brojan, Domžale. Elektronska objava: Register rokopisov slovenskega slovstva, Ms 194. *Sadnikarjev rokopis o Jezusovem življenju v 103 postavah*.

Bibliografija

Kozma Ahačič, Andreja Legan Ravnikar, Majda Merše, Jožica Narat, France Novak 2011. *Besedje slovenskega knjižnega jezika* 16. stoletja. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Irena Avsenik Nabergoj 2017: Marijino sočutje in žalovanje v srednjeveških meditacijah in dramatizacijah evangeljske pripovedi o pasijonu. *Bogoslovni vestnik*. 77, 3/4, 655—669.

sv. Brigita Švedska 2015: *Nebeška razodetja.* Ljubljana: Družina.

France Bezlaj 2005: *Etimološki slovar slovenskega jezika IV.* Ljubljana: Založba ZRC.

Sabine Bieberstein 2010: *Rahab (Person). Das wissenschaftliche Bibellexikon im Internet (WiBiLex)*. https://bibelwissenschaft.de/stichwort/31780/ (dostop 12. 1. 2025).
Maja Bitenc 2016: *Z jezikom na poti med Idrijskim in Ljubljano*. Ljubljana: ZZFF.
E. Borgia 2002: *Jordan: Past and Present: Petra, Jerash, Amman*. Oxford: Oxford University Press.
Dieter Breuer 1990: Frühneuzeitliche Hagiographie am Beispiel des »Leben Christi« von Martin von Cochem. *Wer schreibt meine Lebensgeschichte? Biographie, Autobiographie, Hagiographie und ihre Entstehungszusammenhänge*. Ur. Walter Sparn. Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, 105–115.
Dieter Breuer 2003: Martin von Cochems Legendenkonzeption und ihre gattungsgeschichtliche Wirkung. *Legenden: Geschichte, Theorie, Pragmatik*. Ur. Hans-Peter Ecker. Passau: Wissenschaftsverlag Richard Rothe, 83–97.
Monika Deželak-Trojar (ur.): Skalar, Adam. *Skalarjev rokopis 1643: editio princeps: znanstvenokritična izdaja*. Celjska Mohorjeva družba; Društvo Mohorjeva družba; Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU.
Michael Embach 2015: *Trierer Literaturgeschichte. Die Neuzeit*. Bd. 2. Trier: Verlag für Geschichte und Kultur.
Kristina Frauhammer 2014: Die Rolle der Landschaftsbeschreibung in Martin von Cochems Christusbiografie. *Symbolhaltige Naturlandschaften und Naturwahrzeichen in historischen Siedlungsregionen mit Deutschen im östlichen Europa. Ausgewählte Aspekte*. Ur. Michael Prosser-Schell. Münster – New York: Waxmann, 185–194.
David Noel Freedman, Allen C. Myers (ur.) 2000: *Eerdmans dictionary of the Bible*. Cambridge: W. B. Eerdmans.
Iris Geyer 1991: Ludolf von Sachsen.*Theologische Realenzyklopädie*, Band XXI. Berlin: de Gruyter, 480–481.
Karol Glaser 1896: *Zgodovina slovenskega slovstva. III zvezek: Bleiweisova dôba od 1848. do 1870. leta*. Ljubljana: Slovenska Matica.
Elfride Grabner 1997: *Verborgene Volksfrömmigkeit: frühe und volksbarocke Christusapokryphen in Wort- und Bildzeugnissen*. Wien – Köln – Weimar: Böhlau.
Anton Grabner-Haider, Jože Krašovec 1984: *Biblični leksikon*. Celje: Mohorjeva družba.

Susanne Greiner 2022: Eineitung. V: Ludolf von Sachsen: *Das Leben Jesu Christi.* Einsiedeln: Johannes Verlag, 11–15.
Luka Horjak 2018: *Slovenski polglasnik: sinhrona in diahrona primerjava: magistrsko delo*. Ljubljana: FF.
Št. Kociančič 1868: Predgovor. V: *Kristusovo življenje in smrt*. Celovec: Družba sv. Mohora.
Klemen Jelinčič Boeta 2010: *Kratka zgodovina Judov*. 2., dopolnjena izdaja. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba.
Karmen Kenda-Jež 2002: *Cerkljansko narečje. Teoretični model dialektološkega raziskovanja na zgledu besedišča in glasoslovja: Doktorska disertacija*. Ljubljana: FF.
Robert Kralj 2015: Kristusova nevesta in kanal božje milosti. V: sv. Brigita Švedska: *Nebeška razodetja*. Ljubljana: Družina, 421–452.
Jože Krašovec 1997: Značilnosti novega slovenskega prevoda Svetega pisma. *Bogoslovni vestnik*, 57/1–2. 3–12.
France Kotnik 1941: Drabosnjak in Cochem. *Slovenski jezik*, 4/1–4. 175–177.
Herta Lausegger 1990: Koroško bukovništvo in Drabosnjakov Marijin pasijon. Andrej Šuster: *Marijin pasijon 1811*. Izdajo zasnovala in uredila [in spremno besedo napisala] Herta Lausegger. Celovec: Mohorjeva družba, VII-XVIII.
Michele Lodone 2020: Ubertino da Casale. *Dizionario Biografico degli Italiani* – Volume 97. Spletni vir: Treccani.
Tine Logar 1996: *Dialektološke in zgodovinske razprave*. Ur. Karmen Kenda-Jež. Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša.
Sarah McNamer 2009: The Origins of the Meditationes vitae Christi. *Speculum*, 84/4, 905–955.
Sarah McNamer 2018: The debate on the origins of the Meditationes Vitae Christi: recent arguments and prospects for future research. *Archivum Franciscanum Historicum*, 111/1–2, 65–112.
Volker Meid 2009: *Die deutsche Literatur im Zeitalter des Barock: Vom Späthumanismus zur Frühaufklärung: 1570–1740*. München: C. H. Beck.
Ambrose Mougel 1910: Ludolph of Saxony. *The Catholic Encyclopedia*. Vol. 9. New York: Robert Appleton Company. Spletni vir: Newadvent.org.
Martin Nicol 1992: »Meditation II«. V: *Theologische Realenzyklopädie 22*. Ur. Gerhard Krause in Gerhard Müller. Berlin – New York: W. de Gruyter, 337–353.
Matija Ogrin 2017: O vlogi rokopisov v dolgem prehodu iz rokopisne v tiskano knjigo v slovenski književnosti. *Primerjalna književnost*. 40/1, 43–58.

Matija Ogrin 2019: *Slovensko slovstveno izročilo.* Celje: Mohorjeva družba.
Matija Ogrin 2020: Poznobaročni slovenski rokopisi – literarna tradicija v spoprijemu z razsvetljensko cenzuro. *Cenzura na Slovenskem od protireformacije do predmarčne dobe.* Ur. Luka Vidmar. Ljubljana: ZRC SAZU, 119–150.
Matija Ogrin, Andrejka Žejn 2016: Strojno podprta kolacija slovenskih rokopisnih besedil: variantna mesta v luči računalniških algoritmov in vizualizacij. *Zbornik konference Jezikovne tehnologije in digitalna humanistika, 29. september – 1. oktober 2016, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani,* 125–132.
Irena Orel 2003: Slovenski pisni jezik nekdaj in danes – med izročilom in govorom. *Slovenski knjižni jezik – aktualna vprašanja in zgodovinske izkušnje*. Ur. Ada Vidovič-Muha. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko FF (Obdobja, 20), 551–562.
Irena Orel 2009: Starejša besedila kot vir za preučevanje zemljepisnih jezikovnih različkov. *Slovenska narečja med sistemom in rabo.* Ur. Vera Smole. Ljubljana: ZZFF (Obdobja, 26), 3–22.
Martina Orožen 1996: *Poglavja iz zgodovine slovenskega knjižnega jezika. Od Brižinskih spomenikov do Kopitarja*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
Martina Orožen 1985: Smernice knjižnega jezikovnega razvoja od Jurija Dalmatina do Jurija Japlja (1584–1784). *Jezik in slovstvo*, 30/7–8. 217–223.
Erich Prunč, Matija Ogrin (ur.) 2016: *Kapelski pasijon. Znanstvenokritična izdaja*. Celje, Ljubljana: Mohorjeva družba, ZRC SAZU.
Fran Ramovš 1924: *Historična gramatika slovenskega jezika 2, Konzonantizem*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.
Fran Ramovš 1935: *Historična gramatika slovenskega jezika 7, Dialekti*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.
Fran Ramovš 1971: *Zbrano delo. Prva knjiga*. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Razred za filološke in literarne vede.
Fran Ramovš 1995: *Kratka zgodovina slovenskega jezika I*. Ljubljana: ZRC SAZU.
Frančišek Rebol 1908: Matija Naglič in njegova rokopisna ostalina. *Čas*, 2/9. 423–430.
Frančišek Rebol 1909: Matija Naglič in njegova rokopisna ostalina. *Čas*, 3/1–2. 64–74.
Jakob Rigler 1968: *Začetki slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana: SAZU.
Judah B. Segal 2005: *The Blessed City*. Gorgias Press.

Leutfrid Signer 1963: *Martin von Cochem. Eine große Gestalt des rheinischen Barock. Seine literarhistorische Stellung und Bedeutung*. Wiesbaden: Steiner.

Miloš Sládek 2007: Zrcadlo zrcadlu nastavené aneb Několik vět na okraj životů Kristových. V: Martin z Kochemu: *Veliký život Pána a Spasitele našeho Krista Ježíše a jeho nejsvětější a nejmilejší matky Marie Panny*. Ur. Miloš Sládek, Lucie Peisertová, Tomáš Breň. Praga: Argo, 5–27.

Marijan Smolik 2011: *Odmev verskih resnic in kontroverz v slovenski cerkveni pesmi od začetkov do konca 18. stoletja*. Druga, elektronska, pregledana izdaja. Ljubljana, ZRC SAZU (ezmono.manuscripta.zrc-sazu.si).

Marija Stanonik 1977. Govor Žirovske kotline in njenega obrobja. *Slavistična revija*, XXV/2–3. 293–309.

Andrej Studen 2017: *Teater groze: stalna razstava mučilnih naprav od 16. do 18. stoletja = The theatre of horror*. Celje: Zavod Celeia.

Jožica Škofic 1998: Vatroslav Oblak o Skalarjevem rokopisu. *Vatroslav Oblak*. Ur. Alenka Šivic-Dular. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti FF (Obdobja, 17), 205–215.

Ivan Tominec 1964: *Črnovrški dialekt. Kratka monografija in slovar*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Jože Toporišič 1986: Bohoričica 16. stoletja. *16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi*. Ur. Breda Pogorelec s sodelovanjem Jožeta Koruze. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 271–305.

Michael Zohary 1995: *Pflanzen der Bibel: vollständiges Handbuch*. Tretja izdaja. Stuttgart: Calwer.

Andrejka Žejn 2016: Jezik Poljanskega rokopisa: jezik rokopisa na prehodu iz 18. v 19. stoletje. *Slavistična revija*, 64/4, 407–425.

Andrejka Žejn 2017: Medbesedilnost in retoričnost baročne asketično-meditativne proze Poljanskega rokopisa. *Primerjalna književnost*, 40/1, 175–193.

Andrejka Žejn 2023: Legenda o sveti Genovefi Martina Cochemskega v slovenščini: Stik slovenske rokopisne in knjižne kulture?. *Jezik in Slovstvo*, 68/2, 93-109.

Andrejka Žejn, Majda Merše 2017: Metodološka izhodišča kritičnih prepisov starejšega slovenskega slovstva od baroka do zgodnjega 19. stoletja. *Rokopisi slovenskega slovstva od srednjega veka do moderne*. Ur. Aleksander Bjelčevič, Matija Ogrin in Urška Perenič. Ljubljana: Znanstvena založba FF. 347–355.

Slovar starejšega besedja

Andrejka Žejn

Obseg in namen slovarja

Namen diferencialnega *Slovarja starejšega besedja* k *Poljanskemu rokopisu* je prikaz in obrazložitev besedišča *Poljanskega rokopisa*, ki je s stališča današnjega knjižnega jezika neznano ali zaznamovano kot starinsko, narečno, nižje pogovorno ali pogovorno. Poleg teh besed so v *Slovar starejšega besedja* vključene tudi tiste, ki so sicer del nezaznamovanega besedišča današnjega knjižnega jezika, vendar imajo v *Poljanskem rokopisu* pomen, ki se od današnjega razlikuje (npr. *govorjenje* v pomenu 'pogovor' ali *konjederec* v pomenu 'birič, rabelj'). Referenca za »današnji knjižni jezik« je *Slovar slovenskega knjižnega jezika* 2 (2014).[1] Slovar torej prikazuje posebno besedišče rokopisa, ga razlaga ter prinaša podatke o sopomenskosti. Ne nazadnje je namenjen lažjemu razumevanju *Poljanskega rokopisa*.

Struktura geselskega članka

Iztočnica. Iztočnice, kot so zapisane v kritičnem prepisu, so v skladu s slovarsko tradicijo poknjižene po načelu glasovnega prečrkovanja in zapisane v izhodiščni slovarski obliki. Ker so mnoge besede v rokopisu glasovno močno preoblikovane, so manj razumljive variante besed navedene med iztočnicami in opremljene s kazalko (→) na ustrezno iztočnico (npr. **mošuž** → mosovž). S kazalko so nakazani tudi za rokopis tipični razvoji predpon (gl. študijo *Jezikovna in slogovna podoba Poljanskega rokopisa*, str. 703), npr. **erz-** → raz-, in prislovov kot sestavnih delov glagolov (npr. **gor …** → gori …), kar tudi olajšuje iskanje pomena konkretne besede v slovarju.

Kot iztočnice so vključene tudi besede, ki se z razlikovalnim pomenom pojavljajo le kot sestavina stalne besedne zveze ali frazema, ki je v današnjem knjižnem jeziku neznan, npr. zveza *z miram*, katere iztočnica je beseda *mir*: **mir** -a m *(v zvezi)* **z miram** *mirno, v miru*. Na enak način so navedene iztoč-

1 Do tega slovarja in večine ostalih, navedenih v tem poglavju, smo dostopali preko www.fran.si.

nice, ki v današnjem knjižnem jeziku niso znane in se v rokopisu pojavljajo le v skopu besedne zveze, npr. iztočnica *pan*: **pan** -a m *(v zvezi)* **v panu biti** *biti izločen, izobčen*. V teh primerih torej pomen same iztočnice ni naveden, opredeljen je le pomen besedne zveze ali frazema.

Slovnični podatki. Pri navajanju slovničnih podatkov sledimo navajanju slovničnih podatkov v slovenskih slovarjih (pri pregibnih besednih vrstah ustrezne končnice, pri nepregibnih besedno vrsto).

Razlaga pomena. Pri razlagi pomena smo se opirali na sobesedilo ter slovenske zgodovinske (Pleteršnikov *Slovensko-nemški slovar*, *Slovar jezika Janeza Svetokriškega* in *Slovar Pohlinovega jezika* Marka Snoja, *Slovar slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja. A–D*, Kastelčev-Vorenčev obrnjeni latinsko-slovenski slovar) in narečne slovarje slovenskega jezika (Tominčev *Črnovrški dialekt*, *Slovar bovškega govora* Barbare Ivančič Kutin, *Tezaver slovenskega ljudskega jezika na Koroškem*), pa tudi npr. Miklošičev etimološki slovar slovanskih jezikov, če naštejemo le tiste, ki so ponudili največ informacij. Nujna je bila tudi vključitev tujejezičnih, v našem primeru nemških zgodovinskih in narečnih slovarjev (Grimmov slovar) ter enciklopedij. Pogosto je bila za razjasnitev pomena, kjer je bilo glede na predlogo to mogoče, potrebna z nemškim besedilom, po katerem je nastal slovenski rokopis.

Različni pomeni so ločeni z zaporednimi številkami. Razlage pomenov so kratke, enobesedne, včasih z več sopomenkami, ki podrobneje diferencirajo pomen. Daljše razlage so značilne le za iztočnice, za katere v slovenskem jeziku ni ustreznega leksema (npr. *perlnova voda* z razlago 'aqua perlarum, pripravek za pomoč telesno oslabljenim in umirajočim').

Stalne besedne zveze in frazemi so znotraj geselskega članka, za razlago pomena, zapisani v krepkem tisku. Vsaka enota je pomensko opredeljena in ponazorjena s kontekstualnim primerom. Stalne besedne zveze in frazemi so uvrščeni k iztočnici načeloma glede na prvo sestavino.

Kontekstualni razdelek. Vsakemu pomenu ter stalni besedni zvezi in frazemu so dodani ponazarjalni primeri, uvedeni s pokončno črto (|) , ki skušajo čim bolj osvetliti pomen iztočnice. Vsakemu pomenu in stalni besedni zvezi je dodan en kontekstualni primer. Primeri so smisleno izbrani, tako da običajno zajemajo dele povedi, v manj primerih cele povedi.

Sopomenke. Ker je rokopis bogat s sopomenskostjo, so v zadnjem razdelku geselskega članka navedene sopomenske iztočnice, zapisane v kapitelkah (npr. za iztočnico **zašpotovati** sopomenke POSMEHOVATI SE, ZASRAMOVATI, ŠPOT TRAJBATI, ŠPOT UGANJATI). Te sopomenke so iz celotnega rokopisa, torej so zajete tudi tiste, ki se ne pojavijo v slovarju.

ah medmet *izraz bolečine, trpljenja* | Tukej ni blu druzga šlišat koker pokajne inu zlomnejne, koker ah inu zdihvajne, koker jamrajne inu klagvajne. **ah! ino gorje!** *izraz bolečine, trpljenja* | iz negovih vust neč več ni blu šlišat koker ah! inu gorje!.

aht -a m *straža* | je ona k te soldaški vaht peršla, katira je ukol tiga križa stala

ahtar -ja m *čuvaj* | Ta žalostna mati se za ta odgovor zahval inu grede iz soja družba od teh vahtarju skuz gasa teh pisarju. ČUVAJ

ahtati -am nedov *paziti, stražiti* | deb taki tulkaj popred umrl inu njem treba na blu, te križane predovg vahtat. MERKATI

ahtati se -am nedov *upoštevati, imeti za pomembno* | je on vidu, de tudi negov narlubši perjatu, na katire se je on narbel zanesu, se njega neč na ahtajo. GLEDATI

ahtenga -e ž *pozornost* **ahtengo dajati/dati** *biti pozoren* | Zatori je on začev na vse djajne inu zadržajne Kristusov flisk ahtenga dajat **v ahtengo vzeti** *upoštevati, imeti v mislih* | Zravn je tudi dober en čudež v ahtenga vzet

ajdovski -a -o *poganski* | ajdovska žena je le-tu v perkazen inu spajnu spoznala

ajduski → ajdovski

ajfer -fra m *vnema, gorečnost* | je molu iz gorečim ajfram inu iz dostim sovzam objokov soj greh FLIS

almožna -e ž *miloščina* | Inu je kradu od almožne, ktira je bla Gospodu dana

altan -a m *balkon* | te besede Pilatuša na mogu prov zastopt, katir je tam pred njem od enga altana al ganka dol govoru GANK

altar -ja m *oltar* | kir je Kristus krvav pot potiv, je en altar gor postavlen

altarkamen -mna m *prenosni oltar* | Le-ta kamen je zdej v Rimo za altarkamen

am … → an …

an iti grem nedov *zadevati* | Kaj mi maramo za to, kaj nam to am gre?

an vzeti se -amem dov *zavzeti se (za koga)* | Oča se nega na obena viža ni otu am vzeti, tok je začev on milu jokat inu soja srčna žalost iz sovzam obklagvat.

andel -dla m *prevara, pregreha* | Kdu biv mislu, deb on take andle počenu? PREGREHA

andlati -am nedov **1** *delati, ravnati* | Le-tu inu več takiga so oni delali iz tim ubogim ujetim Krisusam inu so ž nim andlal toku strašnu, de je težku virvat DELATI **2** *imeti opravka* | katir enu prov perpravnu srce imajo, katiru je čistu od vseh grehu inu nazmasniga poželejna, ktiru samo iz Bogam andla, zakaj taist bojo Boga gledal.

andoht -i ž *pobožnost* | to je strila ona iz andoht, to poprednu pak iz grivenge BRUMNOST

andohtljiv -a -o *pobožen* | Andohtluva duša, kaj pravš ti h timo? BRUMEN

andohtlov → andohtljiv

andohtluv → andohtljiv

ara -e ž *predujem, predplačilo (za grehe)* | spovn se, koku dragu si ti moja duša kupu, de le-ta bogata ara na bo k večnimo špotu.

arcat -a m *zdravnik* | en arcat enimo bovniku, katir ta črni prisad ima, to mrtvu mesu obrezuje. OZDRAVLJENIK

arcnija -e ž *zdravilo* | Kristus je biv od tega grozovitniga gajžlana tok zdelan, de negovu bovnu srce ene kraftne arcnije je zlo potrebnu blu.

avšenca → avšnica

avšnica -e ž *blazina (za pod glavo)* | Toja avšenca je ta trnova krona inu toja postla je ta trdi križ.

bajar -ja m *ribnik* | trst sa doje sorte. Nakateri sa na kolencah tenki inu se lohku zlomjo, katir več dev per bajarjah rasejo

bandero -a s *zastava* | inu za le-tem je eden nesu ta krvav al rdeču bender

barkator -ja m *mornar* | Kader sa le-ti barkatori že pruti Rimu bli peršli, takrat je blu le-tu kmalu v celmu mestu zglasenu

bart -a m *krat* | so te Judje sedej k drugimu bartu vpili, de tebe imajo križat.

bavta -e ž *kol, palica* | Oni so nega z nogam cbal, po njemo hodil, z bavtam tovkel PALICA, DROG

bender → bandero

bert → bart

bežen -žna m **1** *bolečina* | ona takrat je en tak žalosten bežen imela, katir iz obenim besedam na more vun izrečen biti. **2** *mučenje* | Kader je že on ta jamrn bežen, katirga so oni iz Kristusam oganal, dovgu poslušu, ah, te persrčne žalost, o kaj za enu naizrečenu usmilejne je on imov iz Jezusam!

binštna nedelja -e -e ž *binkoštna nedelja, 50. dan po veliki noči* | je Kristus ta vičirja iz sojim joger držu inu S. Duh na s. binštni dan čez te jogre dol peršu BINŠTNI DAN

binštni dan -ega -ne m *binkoštna nedelja, 50. dan po veliki noči* | tam so oni na binštna nedela Svetiga Duha prejeli. BINŠTNA NEDELJA

bister -tra -o *jasen, nezamegljen* | Ona ni bla tok srčna, deb ona nega tok bister bla pogledala, temuč je le včas soje objokane oči gor vzigenla

blek -a m *maroga* | negovu obličje je blu od tepejna povnu plavh bleku. FLARA

blisk -a m *kratek čas, trenutek* | njemo ni blu en blisk počivat pervošen

bogstvo -a s *božja podoba, božje lastnosti, božanstvost* | Zakaj po tojmu bogstvu veš ti vse moje žele

bolan -a -o *poln bolečin* | Ti si biv na vseh tojih vudah tok bolan inu upehan, de ti v slednimo blisku bil mogu dol padti. BOLEHEN

bolehen -hna -o *boleč, poln bolečin* | O vojstra inu bolehna pot Kristusa zavol izveličajne toje duše! BOLAN

bore prid. nepregib. *ubog, usmiljenja vreden* | O ti bore križan Jezu! BOREN, OBMILOVAN, REVEN, UBOG

boren -rna -o *ubog, usmiljenja vreden* | so miseln, on je le en boren sromak, katir ne seb ne njim pomagat zamore. BORE, OBMILOVAN, REVEN, UBOG

boršt -a m *gozd* | Na temo hribo Tabor je en velik klošter, iz enim velikim borštam obdan MEJA

Božje dopadenje -ga -a s **po Božjem dopadenju** *tako, kot je všeč Bogu*

bramba -e ž *obramba, zaščita* | na […] hribu ta grad inu tron Davida stoji, na katirim tavžent bramb visi, od katirga turna to mestu bo varvan koker ena hči od soje matere. **v svojo brambo vzeti** *zaščititi* | je prejev Kristusa v se, koker biv on otu nega iz usmilejna v soja bramba gor vzeti inu pred očmi teh Judov skriti.

brezen -zna m *luknja, jama* | en kamniten brezen spodi pod Olska gora v en skal JAMA

brežen -žna -o *strm* | Ta revni križar poprej v mestu po ravni pot ni mogu lohku naprej jeti, koku bo on tedej zdej po te brežen, kamniten inu nagel pot, kir on brez prenehajna v klanc jeti mogu, prejeti zamogu. KLANČEN, NEPRILOŽEN

brihten -tna -o *miseln, tak, ki je v mislih* | enu brihtnu rezluštajne v nečistih mislah

britof -a m *pokopališče* | Na te kapelc je en britof, kir sa s. Štefan, Nicodemus, Gamalijel inu Abida iz več drugim svetim možmi pokopan. POKOPALIŠČE

brom -a m *baker* | je Mojzes ta kača v pušav povikšu, katira je bla iz broma zlita

bromast -a -o *bakren* | je ona v Cezareji v nje dvoru en bromast peld po enakost Kristusa iz favd tega gvanta gor postavla BROMOV

bromov -a -o *bakren* | ta bromuva kača bo od Mojzesa povzignena v pušav BROMAST

brumen -mna -o *pobožen* | O koku zvestu so njo nagovarjale te brumne žene inu so nje na vsa viža stregle! ANDOHTLJIV

brumnost -i ž *pobožnost* | Iz takem inu drugem sterpenim besedam so oni kleli ta brumnost Kristusova inu njegovu bogaboječe živlene ANDOHTLJIVOST

bukve -ø ž.mn *knjige* | Teh pet ječmenovih kruhu pomenjo ta vuk tega starga testamenta, po teh pet bukvah Mojzesa.

burgarica -e m *meščanka* | Veronika, ena brumna gospa inu ena duhovna hči Kristusa, katira je ena burgarca inu vdova bla v Jeruzalem. PURGARICA

burka -e ž *norčavost* | Kdu more zadost dapovedat, kaj za ene burke inu traparije so te hudobni Judje iz Jezusam, sinam Marije, počel!

butara -e ž *breme* | Po le-ti zadni pridgi grede ta revni križar dalej iz soja težka butara

cagaviten → cagoviten

cagavitnost → cagovitnost

cagljivost -i ž *malodušje, obup* | Oni pak sa kmalu zupet gor vstal inu svariv eden tega druziga zavol negove caglivost CAGOVITNOST

cagovati -ujem nedov *obupavati* | cela natura je začela cagovat.

cagoviten -tna –o **1** *malodušen, obupan* | Zavol teh besedi je Peter cagaviten postov inu je šov preč od te trume teh Judov **2** *omahljiv, neodločen* | ti na moreš zdej za mano pridti, zakaj ti si še cagoviten ZMAMLJEN

cagoviten -tna -o *tak, ki dvomi* | Vi žene ste scer cagovitne, jest nisem neč šlišu. Aku nočte meni viervat, tok pojte same noter, tok bote vi že zvedle. MALOVEREN

cagovitnost -i ž *malodušje, obup* | Kader so le-tu šlišal te vikši farji, katir bli imel nega potroštat, so nega še več v cagavitnost perpravl CAGLJIVOST

cajt -a m *čas* | Kader sa te dva jogra s. Joanesa k Jezusu peršla, je okazu on njem en cajt per njemu ustati ČAS

caker -kra m v zvezi **v caker hoditi** *imeti opravka* | ta križ je tok zlo zaničvan bil, de tudi te konedirc, na rečem spošten ludje, niso rad s tem v caker hodil.

capa -e ž *obleka, oblačilo* | eden ga je popadu za lase, en drugi za ta bela capa GVANT, NOŠA, OBLAČILO, SUKNO

cartan -a -o *občutljiv, ranljiv* | Koku oče moja cartana natura pretrpet, deb moje roke inu kosti, ja, cev život imov tepen biti OBČUTLJIV, ŽLAHTEN

cebati -am nedov *brcati* | Ja, njega so tudi cbal iz nogam koker enga psa

cederdrvo -esa s *cedra* | Per taistmo potoku stoji dosti ceder-drves, zatori bo ta imenvan Cedron.

celi svet -ega -a m *vsi* | je šla vnkej ena zapovd od cesarja Avgusta, de cev svet ima popisan biti

celo prisl **1** *popolnoma* | negove svete kolena so cel trde postale zavol dovg trpeočiga klečajna POPOLNOMA **2** *veliko* | Le-te inu cel drugih dosti potrebnih nauku je ta dobrutlovi Gospud sojim jogram dav **3** *zelo* | Je ena cel luštna dolina GROZNO, SILA

ceptar -ja m *kraljevo žezlo* | Jest sem tebi ta kralevi ceptar Juda dav SCEPTAR
cerati -am nedov *preživljati* | je vzev iz sabo enga vosla, deb ta cartana Divica taistga izdarla, inu enga voliča, deb ga predav inu ta čemž dav, tudi sebe inu Mater Božja iz tem živov inu ciru ŠPIŽATI, ŽIVETI
cerenga -e ž *hrana, živila* | so dali Jezuso dnarju k almožen inu k cirng, zajn jnu njegove jogre. JED, ŠPIŽA, ŽIVEŽ
cerkoven -vna -o *cerkven* | kamen še današni dan v Jeruzalem pred cerkovnim vratem svetiga groba kazan bo
cilj -a m *konec* | Velike sa one inu napremirjene velike so one, katire nimajo ne cila ne mire. KONEC
cimperman -a m *tesar* | Oni niso mogel zadost te cimpermane perganat, deb oni ta križ le malu obsekal inu kmal obdelal
cir -a m *okrasje* | je zdajc vse posvetne gvante inu ves naspodoben cir od sebe djala
cirati → cerati
cirenga → cerenga
clu → celo
col -a m **1** *mitnica* | tudi se bere, de je on za Petra inu zase na colu ta dnar odrajtov. **2** *mitnina, cestnina* | Ta je imov od gosposke ena služba, ta col pobirat.
colnar -ja m *mitničar, cestninar* | Le-ti so colnarje, kir pak le-ti ta gmen folk zlo stiskajo, bojo imenvan publikan inu očitni grešniki. PUBLIKAN
coprnija -e ž *čarovništvo* | Zdej vidmo mi, de vse toj čudež le zgol coprnija sa bli **coprnijo tribati** *čarati* | Potem je Jezus iz velikim glasam zavpov, de bi te Judje na rekli, on ena skrivna coprnija triba: Lazare, pridi vnkej!
coprnik -a m *čarovnik* | so oni nega za enga coprnika držal inu se bali, deb on te štrike na pretrgu
coprnski -a -o *čarovniški* | Ti si Pilatuša iz toja coprnska kunštjo ocopru, de on tebe za brumniga drži.
crkljiv -a -o *ki dobro dene* | prosem jest tebe, de ti meni odpustiš moje tulkajne težke grehe, katire jest iz preubivnim inu crklivim špižam inu petjam sem daprnesu
cug -a m *vzdihljaj* (*v zvezi*) **v zadnjem cugu** *v zadnjem vzdihljaju* | Ta treki inu zadni zbodk se je zgodu v zadnimu cugu tiga živlejna Kristusovga **v zadnjih cugih** *v zadnji vzdihljajih* | je imov ena sama hčir per dvanajst liet stara, le-ta je ležala v zadnih cugah
cukati -am nedov *vleči* | za sukna sa njega cukal VLEČI

cukniti -em dov *trzniti* | takrat je cuknu ta dobrutlovi Gospud zavol tiga žlaka
cukren -a -o *sladek* | O vi žegnane usta, o vi roženfarbani žnabel, ti cukren jezik SLADEK
cvek -a m *žebelj* | so timo dobrutlovmo Gospudo iz sila negove usta odprl inu njemo en cvek pokonc v negovih ustih postavl ŽEBELJ
cvetni večer -ega -a m *večer pred cvetno nedeljo* | Gospud Jezus je peršu šest dni pred velika nočjo, to je na cveten večir, pruti Betanija, kir je Lazarus biv
cvetnični dan -ega dne m *cvetna nedelja* | so oni govaril na cvetnični dan, kir so djali: Pohvalen bodi, kir pride v imen tega Gospuda ČETNIŠKI DAN, ČETNIŠKA NEDELJA
cvibel -bla m *dvom* | Keb on biv zamogu, brez cvibla, on bi nega na biv pustu umreti.
cviblati -am nedov *dvomiti* | Ti maluvirn, zakaj si ti cviblu?
čafati -am nedov *tolči* | sa oni njemu na negov svet trebuh pokleknil, iz pestmi na usta čafal inu njemo dosti las iz negove brade inu glave zroval. TOLČI, UŽIGATI
čas -a m (*v zvezi*) **kratki čas uganjati** *kratkočasiti se* | Kaj tedej iz Bogam toku norčvati se spodobi, toku te napreširn fantin med sabo kratki čas uganajo
časen -sna -o **1** *tostranski, zemeljski* | Pustite to časnu delu inu se podejte za naprej na to duhovnu, katiru bodem jest vas učiv. POSVETEN, POZEMELJSKI **2** *začasen, minljiv* | toku de te Judje le-ta štrafenga te nadovžne prelite krvi tukej časnu inu tam večnu trpet morejo.
čast -i ž (*v zvezi*) **v (veliki) časti držati** *(zelo) ceniti, spoštovati* | Toku je šla taista žena od Gospuda inu je nega držala za naprej v veliki časti.
častilačen -čna -o *častihlepen* | Le-ta Herodež je biv en sivnu častilačen, lotrsk inu ovinčen mož
čeden -dna -o *čist* | pernese en bev gvent teh norcu, katir brez cvibla ni biv čeden, temuč enu staru strganu inu umazanu seknu DOBER, OMADEŽEN
čemž -a m *davek* | cev svet ima popisan biti inu vsakter vlejči v to mestu, od katirga sa neh starši rojeni bli, ter tanki popisat pustu inu cesarju čemž plačat. DACIJA
čepinja -e ž *lobanja* | te trni so njemo globoku skuz mažgane ta čepina predrli MRTVAŠKA GLAVA
česilih veznik *čeprav* | so iskali krivu pričvajne zuper Jezusa, de bi ga umorili, inu niso nešli, česilih veliku krivih prič je perstopilu
četniška nedelja -e -e ž *cvetna nedelja* | Ta narbližniši dan potem, to je na s. četniška nedela CVETNIČNI DAN, ČETNIŠKI DAN

četniški dan -ega dne m *cvetna nedelja* | Kader je Gospud Jezus na četniški dan v Jeruzalem noter jejzdu CVETNIČNI DAN, ČETNIŠKA NEDELJA

čez dati dam dov **1** *izročiti, predati* | Inu Sin tega človeka bo čez dan, de on bode križan. **k smrti čez dati** *na smrt obsoditi* | Zavol tebe sem jest cela egiptovska dužela iz nje pervič rojenim pobov, inu ti prideš mene gajžlat inu te smrt čez dati!

čez ostati ostanem dov *ostati, biti preveč* | Natu so oni pobral inu napovnili dvanajst jerbasu koscu od teh pet ječmenovih kruhu inu dveh rib, katiri so bli čez ustal

čez ustati → čez ostati

čeznaturalski -a -o *nadnaraven* | grozovitna nazašlišana čeznaturalska tema

čislanje -a s *spoštovanje* | iz človeškiga čislana oni niso bli tok srčni, deb se oni bli zajn am vzel

čislati -am nedov **1** *ceniti, spoštovati, prisojati vrednost* | Ta človk pak mene še mejn čisla koker enga psa OBRAJTATI, ŠACATI, ŠTEMATI **2** *častiti* | Postalu je tudi enu prepirajne al prašajne med jogrami, katir med njimi za tega vikšiga ima čislan biti. ČASTITI

čislo -a s posam *(v zvezi)* **pri čislem** *natančno, eno za drugim* | na sodni dan bojo vse moje misel, besede inu djajne tok per čislem pregledan **čez čislo** *neizmerno* | Potem so zupet vikši začeli inu so tam tepli le-tam zupet tok dovgu, de ta s. koža je popolnama prebita bla inu ta s. kri čez čisel dol tekla.

čist -a -o **1** *nedolžen, deviški* | Joanes je biv divišk inu čist DEVIŠKI **2** *tak, ki je ozdravljen gobavosti* | zakaj ta slepi vidjo, te krulovi hodjo, te gobovi čisti postajajo

čistost -i ž *nedolžnost, devištvo* | Sin Božji v človeški naturi, katiro je od te čiste Divice nase vzev, od ne rojen brez zgublene čistost. NEDOLŽNOST, DEVIŠTVOST

človekpostajenje -a s *učlovečenje* | po sojmo človestvo pak je on vse kunšt inu modrost, katire ta človeška natura zamore zapopasti, od začetka sojga človkpostajena imov. ČLOVEŠKO POSTAJENJE

človestvo -a s *človeška narava, človeške lastnosti* | negov človestvu samu trpi inu cel obene pomuč od bogstva nima

človeško postajenje -ega -a s *učlovečenje* | Le-ta bev gvant pomen ta nadovžnost inu čistost človeškiga postajena ČLOVEKPOSTAJENJE

čpina → čepina

črovec → črvec

črvec -vca m *črviček, nebogljenček* | Zavol te debele teme ona ni mogla ta ubogi črovc na križu prov ogledat

črvoveden -dna -o *črviv* | te smrdlive gnile črvavedne trupla teh mrtvih
čuden -dna -o *čudežen* | Taiste kosce vzame ta folk iz andohtjo inu so jh iz sabo damu nesli inu so oznanval te čudne dela Kristusa. ČUDEŽEN
da- → do-
dacija -e ž *davek* | Je li prov, de se cesarju dacija daje al nikar? ČEMŽ
daljen -jna -e **1** *nadaljnji* | obsodem inu zapovem jest, de ta zdej imenvan Jezus od Nazareta zavol takih smrtnih daprenesenih pregreh brez vse dalne gnade inu milost živ inu nag na en križ iz žebelmi perbit inu med dva rezbojnika ima gor ubejšen bit **2** *pretekel* | tok spovnite se na vaše dalnu ločejne PRETEKOČ, PRETEČEN
darovati -ujem dov *obdarovati* | Jezus pak je darovu vse le-te, katir niso kej imel
dati se dam dov *dopustiti, dovoliti, da se kaj zgodi* | se volnu za ujetga da jnu naizvezan pred gospoda grede.
dejanje -a s *obnašanje, ravnanje* | Zatori je Judas biv prestrašen inu je mislu sem inu kje, koku bi on mogu od teh jogru vun pridti, inu se je tok zadržu v sojmu djajn, deb le-teh drugih obeden en natovcvajne na nega na imov. ZADRŽANJE
dejati -nem **1** dov *narediti, povzročiti* | Moj otrok, al ti na menš, de je meni težku djalu, na vse meni naprej vržene fovšije movčat? **2** *opraviti (s kom)* | Ti si velika prevzetnost da dosihmav tribu, pak zdej bo s tabo djan.
deka -e ž *odeja* | nima ene deke, s taista se ogrnit
detestvo -a s *otroštvo* | si ti mene v mojim detestvo iz tojim diviškim prs redila
deti denem dov *dati, podati* | Kader je Gospud Jezus ta druga prošna soje žalostne matere šlišov, de on nje odgovor iz krotkim inu sladkim besedam
deželski -a -o *posveten* | Jest sim en deževski človk jnu en ajd, pred vam iz moja viera zavržen, zatori se zavzamem, de vi, katir očte duhovni biti inu vaša viera povikšat, enga takiga človeka, katir ni obene krvice sturu, k meni perpelete **deželski oblastnik** -ega -a m *kdor ima posvetno sodno oblast* | so perjeli te žovniri deželskiga oblastnika Pilatuša tega Gospuda Jezusa inu noter pelali v lopo sodne hiše
deževen potok *potok, ki nastane ob obilnejših padavinah in taljenju snega* | k timu potoku Cedron, katir spodi v dolin Jozafat teče inu je le deževn potok, dokler polet je to cel suh, pozimi pak inu spomlad on ima dosti vode, katira od tiga dežja inu snega, kir od hriba dol perteče, dostkrat zlast v povodnimu času velika škoda sturi
dilca -e ž *deščica* | so oni spredej inu zadej dilce al cveke na ta beli gvant pervezal, katir so timo dobrutlovmo Gospudo negove noge rezbival.

divja cikorija -e -e ž *cikorija (Cichorium intybus L.)* | to mesu so oni smel od tiga rezat inu iz zomftam dovje cikorje inu opresnim kruham jesti

djati → dejati

dobra vest -e -i ž *čista vest* | Jest na najdem obenga uržaha te smrt na njemu, zatori jest nega iz dobro vestjo na morem križat pustit.

dodeliti -im dov *dati* | Inu kob tudi timu dobrutlovmo Gospudo te žele, za nas trpeti, na ble ena posebna nova muč dodelile, tok biv on gvišnu zavol pomankajna te sape med rokam teh rabelnu mogu umreti.

dognati -ženem dov *prignati, s silo spraviti na končno mesto* | so nega iz tem trstam po glav tovkel inu te trne skuz koža inu kosti noter v mežgane dognal! PRIGNATI

doiti -grem dov *priti* | Zatori tudi je on navadnu per neh na jerpergah biv, kader je on v taiste kraje dašov.

dokler veznik **1** *kajti, namreč* | Ti si prov rekla, jest nimam obenga moža, dokler ti si imela pet mož, inu ktirga ti zdej imaš, ta ni toj mož. NAMREČ **2** *ker* | trsti sa težki inu udarjo trdu, inu dokler Gospud Jezus je enga mehkiga života biv, sa se videl te trni […] prost ven jeti. ZAKAJ

dokončati -am dov *pokončati* | Oča, kaj delaš ti, očeš ti tojga lubiga Sinu cel inu popolnama pustit dakončat? FENTATI, KONEC STORITI, POKONČATI

doktor -ja m *učitelj* | Kdu je tebe k doktarju sturu? Al ti tedej na veš, de nobeden na sme vučiti brez perpušejna tega vikšiga duhovniga zbiralša? MOJSTER

dol padti → doli pasti

dol… → doli…

dolgčas povedk *stanje neugodja, osamljenosti* | Kdu pak zamore ven zreči, kaj je ona tukej trpela inu koku dovgčas je nje blu!

dolgost -i ž *višina, dolžina* | Te rabeln pak so vzeli mira od obedveh rok, od ene roke da te druge, inu od dovgost Kristusove

doli brati berem dov *razglasiti (sodbo)* | sta iz težava inu trepetajnam perčakala, koku bode le-ta sodba te krvi dol brana.

doli iti grem dov/nedov **1** *potekati* | Koku grozovitnu pak je to gajžlane Kristusa dol šlu, le-tu popišejo te s. očaki inu cerkovni učenik **2** *zaiti (sonce)* | kader sonce dol grede **3** *spustiti se, navzdol iti* | Je ena cel luštna dolina inu je to ime dobila od tega krala Jozafat, katir je v le-ti pokopan spodi per Olski gori, kader se v ta dolina dol grede, prut timo hribo Sion. **4** *poiti, zmanjkati* | Vam nima v vsemu neč dol jeti, vzemite v te hiš, kar je vam potrebnu. POMANJKATI

doli jemati jemljem nedov *pojemati* | Moja moč dol jemle, mojih pet počutku so uslabel POJEMATI

doli jezdariti -im nedov *jezditi stran* | Kader tedej je ta Gospud od Olske gore revnu dol izdaru, je nega ta množca iz velikem veselam gor vzela, katira je njemu naprut šla.
doli mahniti -em dov *omahniti* | negova glava se je malu gor vzigenla inu je kmal zupet dol mahnila
doli obesiti se -im dov *obrniti se navzdol, povesiti se* | na drvesah se je listje dol ubejslu, koker deb blu cel zvenlu
doli obrisati -šem dov *obrisati* | On je enga poterbovu, njemo ta krvavi pot dol ubrisat, pak tam ni blu obenga.
doli obrniti -em dov *povesiti* | ona na celmo žvotu se je nad le-tem pretresla inu te oči dol ubrnt persilena bla.
doli pahniti -em dov *potisniti na tla* | Koku je mogoče, de te sveti angeli tega preklinvavca Kajfesa niso od stola dol pehnili, deb si on biv vrat ulomu?
doli pasti padem dov **1** *omedleti* | se je ona na celmo žvotu pretresla inu od srčne žalost skor dol padla. DOLI ZLEZTI, NAVKUP ZLEZTI, NAZAJ OMAHNITI, OKOLI PASTI, OMEDLETI, VKUP PASTI, VKUP ZLEZTI **2** *pasti na tla* | Pak brez cvibla je dol padla taista mati pred Gospud Jezusa inu se je nemu zahvalila iz prelivajnam dost sovza. DOLI STISNITI **3** *porušiti se* | takrat v te dužel Tracija anajst imenitnih mest je dol padlu. NAVKUP PASTI
doli pobiti -bijem dov **1** *premagati, uničiti* | Te lubi jogri, kir oni so vidli, koku je Kristus soje sovražnike iz ena beseda dol vrgu, so miseli, oni zamorejo lohku vse skupi dol pobiti. DOLI VREČI, PREMAGATI, UŽUGATI **2** *vreči na tla* | Oni so nega sem inu kje vlekel, so udrihal na nega brez vse milost, so ga dostkrat dol pobil DOLI POTEGNITI, DOLI PREKUCNITI, DOLI VREČI
doli položiti -im dov *predložiti, zaprositi* | Akulih temu revnimo Jezuso obedve prošne sa ble dol udarjene, tok je on otu vender iz otročiga zaupajna še poskust inu tudi ta treka prošna dol položt. NAPREJ DOPRINESTI, NEPREJ PRINESTI, VEN ZNESTI
doli potegniti -em dov *vreči na tla* | Ja, te nausmileni ludje so nega dol na zemla potegnil inu potlačil, koker svet Bernard prav. DOLI POBITI, DOLI PREKUCNITI, DOLI VREČI
doli potlačiti -im dov *pritisniti k tlom* | *Ah, Bogu se smil, ti ja moreš umreti, preden ti iz tega mesta prideš, kir tebe ta težka butara cel dol potlačt oče.*
doli pregniti -em dov *pripogniti, upogniti navzdol* | na vratu je on imov ena velika ketna, katira težka ketna je njemo negov život cel doli pregnila.
doli prekucniti -em dov *vreči na tla* | je ta dobrutlovi Gospud, kader so nega te hudobni Judje dol prekuceln, za obvarvat soja glava, naprej držu

soje roke inu noge, deb on ta padc perdržu DOLI POBITI, DOLI POTEGNITI, DOLI VREČI

doli pripogniti (se) -em dov *pripogniti se, skloniti se* | se je on dol perpognu inu zapiše iz prstam te besede: Katir med vam je brez greha, ta vrži ta prvi kamen na njo. PREGNITI SE, PRIPOGNITI SE, SKLONITI SE

doli pustiti -im dov *odpustiti dolg* | Kader pak nista imela s čim plačati, je on ubedvema dol pustu.

doli spraviti -im dov *sneti* | kader je ona taistiga, katirga je nje duša lubila, na križu viset vidla inu ni vedla, koku bi ona njega mogla dol spravt sama od sebe. DOLI VZETI

doli stisniti -em dov *pasti na tla* | sim v omedlevca padla inu koker mrtva dol stisenla. DOLI PASTI

doli udariti -im dov *zavrniti, odreči* | de ona enimo zapušenmo v velik potreb neč na more dol udart.

doli usedati se -am nedov *pomikati se navzdol* | Inu kir tudi ta cela teža tega života na teh žeblah teh rok visi inu skoz bel iz ta teža se dol useda, tok trpim jest na vseh mojih udeh

doli usesti se -dem dov *sesesti se* | To celu truplu se je dol usedlu

doli vreči -žem dov **1** *premagati, potolči* | Ta coprnik je to biv inu je nas iz soja coprnija dol vrgu DOLI POBITI, PREMAGATI, UŽUGATI **2** *vreči na tla* | Koker hiter pak so te jogri videl, koku nausmilenu so te Judje na njih Mojstra planel, nega dol vrgel, trdu zvezal, srdit inu grozovitnu ž nim delal, takrat je njem odpadla ne samu vsa srčnost, temuč tudi njeh vira umagala. DOLI POBITI, DOLI POTEGNITI, DOLI PREKUCNITI

doli vzeti -amem dov **1** *sneti* | Pustite, mi očmo vidti, al Elias pride inu nega dol vzame. DOLI SPRAVITI **2** *ugotoviti* | S tega je dol vzela, de je ta ura tega rojstva peršla ZNAJTI (SE), SKLENITI **3** *zmanjšati se* | Jest pak sim za tebe prosil, de toja vira na omaga inu dol na vzame. POMANJŠATI

doli zbiti -jem dov *odstraniti* | Zatori sa oni iz jeza od njega šli, inu koker nekateri menjo, so oni potem sojim služabnikam zapovedal, oni imajo ta tabla dol zbiti.

doli zlezti -em dov *omedleti* | dokler vsa moč nje života ni bla zadost močna, njo pokonc obdržat, temuč je njo pustila pred veliko silo te srčne žalost naenkrat dol zlezt DOLI PASTI, NAVKUP ZLEZTI, NAZAJ OMAHNITI, OKOLI PASTI, OMEDLETI, VKUP PASTI, VKUP ZLEZTI

dolihojenje -a s *pot navzdol* | V dolhojena tega hriba je ena kapelca

dolijemanje -a s *snemanje, odstranjanje* | Tok je brez cvibla v timo nagelmu doljemajnu te krone dosti trnu, katir sa cel trdnu v teh kosteh tečal, se

zlomil

dolipadanje -a s *padanje* | Jest upovm tebe te grozovitne martre, katira si ti v timu vlečejnu, gorvzignenu inu dolpadanu tiga križa pretrpu

dolipadec -dca m *padec* | Le-tu pak so sturil zatu, deb se te roke v dolpadcu tiga križa od teh žeblu na odtrgale PADEC

dolipoloženje -a s *položitev na tla* | Le-te težavne noše inu tiga jamrniga dolpoloženja inu tiga zdihvajna inu klagvajna upovm jest tebe.

dolitečenje -a s *zaton (sonca)* | je on zadenč za taistim hribam med povdnem inu doltečenam tiga sonca en brezen narajmu

dolivzetje -a s *snetje (s križa)* | Tudi ni blu obenga upajna pred rokam, deb se ktir tiga dolvzetja lotu, kir ta križ je tok zlo zaničvan bil

dolizbrisanje -a s *izbris, odpuščanje* | jest ofram tebi toja roženfarbana kri k dolzbrisajn mojih grehu VENZBRISANJE

dolžen -žna -o *kriv* | on oče njem naprej postavt […] Baraba, tega dovžniga KRIV

dolžne bukve -ih -ev *knjiga, v kateri so zapisani grehi vseh ljudi* | Natu odpre ta Oča te stare dovžne bukve, v katirih sa ble zapisane vse inu sledne pregrehe vsih ludi

domisliti se -im dov *premisliti, načrtovati* | skuz noterdajajne tiga satana so si oni kmal damisel'li, kaj očjo oni ž nim striti.

domisliti si -im dov *zamisliti si, predstavljati si* | pusti tebi to vse k srcu jeti inu imej si damisli, o brumni kristjan, koker deb ti nega pred sabo vidu

domišljenje -a s *razmišljanje* | Dokler to živu damišlene te martre Kristusove je ubodilu v nje, de ona je vse na sojim teles občutila, kar je nje sin na njegovmo truplu trpu IZPREMIŠLJEVANJE

domišljevanje -a s *predstavljanje* | je trpelu to damišluvajne iz vso notrejno močjo te duše v smrt Kristuso ena taka groza, de se enimo gravža, na le-tu miselt.

domišljevati si -ujem nedov *razlagati si* | Inu kir te ludje so videl, de vse stvar žalujejo inu vas voln sviet v žalvajnu se znajde, takrat si oni niso mogel dergač damišluvat, koker de ta sodni dan se perbližuje.

domišljevati -ujem nedov *izmišljevati si* | Tedej so začeli ti vikši farji Kristusa trdu tožti inu vse ležnive hudobije čez nega damišluvat, deb oni nega k smrt perpravl.

donesti -nesem dov *povedati, sporočiti* | je njemo tudi enkrat skuz nekatere farizerje donesenu blu, kader so nega toku opominval: Sprav se stran, dokler Herodež oče tebe ukol pernesti. POROČITI, ZAPOVEDATI

dopadajenje -a s **1** *veselje, zadovoljstvo* | Je tedej le-tu taisti lubi otrok, nad katirm ti toje popolnama dapadajene imaš? DOPADAJENJE, VESELJE

dopadajne → dopadajenje

dopasti -padem nedov *biti všeč* | je dapadla Herodežo jnu vsim gostvavcam.

dopolniti -im dov *izvršiti, narediti* | Bog Oča je v te noč trplejna Kristusa ta pekov odpru jnu vsem hudičam, tudi cel temo vikšimo Luciferjo, perpustu ven jeti jnu nad Kristusam vse hudu, kar si oni v sojih hudičovih srcah domiselt zamorejo, dapovnt. DOPRINESTI

doprinašanje -a s *uresničevanje* | deb vsakatir, katir v njega virje iz ena prava vira inu daprnašajnam tega djajna te viere, na biv pogublen, temuč to večnu živlejne imov.

doprinašati -am nedov *vršiti, izvajati, delati* | On se je pustu iz dnarim podšenkat, je dapernašu veliku tiranstu, je perpustu sojim žovnirjam krasti

doprinesti -sem dov **1** *izvršiti* | morebiti bla ti nemo k nogam padla inu bla nega prosila, deb on ena taka nazvestoba inu hudobija nad tabo inu tojim lubim otrokam na biv dapernesu! DOPOLNITI **2** *izpolniti* | Iz le-tem besedam pak je ta brumni šahar tri častitlove čednost dapernesu. **3** *preživeti* | Koku bi ona, rečem ena taka mati, ta poredna noč dapernesla? PREŽIVETI **4** *storiti, narediti* | O kaj za en smrtni greh sem jest dapernesu! STORITI, ZAČETI

dosehmal prisl **1** *do zdaj* | Ti pak si ohranu to dobru vinu dosehmal. **2** *zdaj* | Pustite jeh dosihmav.

doslišati -im dov *slišati* | Ah, te nigdar došlišane nadluge inu bolečine, katira je ta ubogi Kristus trpet mogu! SLIŠATI

dostati dostanem dov *ostati* | ti si tulkaj pregrešen inu slab, de ti en sam blisk v dobrimo na moreš trden dastat. OBSTATI, OSTATI

dotehmali prisl *do takrat* | je le-ta brumni Josef soja vira dotehmav na skrivnim držu

dotikovati se -ujem nedov *dotikati se* | Kader bi le-ta en prerok biv, tok bi on zaj vedu, kdu inu kakšna je ta žena, katira se nega dotikuje PRITIKATI SE

draten -tna -o *žičnat* | Moje oblačilu je meni postalu koker en draten vojster pas al en žimnat gvant, katirga eden na sojmo truplu nosi.

dražiti -im nedov *hujskati* | nekateri so dražil te služabnike, rekoč: Le tepite ga prov jenašku inu rezbite njemo ta preklinvavski jezik le prov dober. ŠUNTATI

drevji vrt -ega -a m *sadovnjak* | per taisti vas je biv en zagrajen drevji vrt

drobivec -vca m *drobec, košček* | on ni obenga narajmo, katir bi njemo biv le en sam drobivc kruha al en trenk vode dav

droftina -e ž *drobtina* | Ta narbogateši Bug od vseh dobrut tiga svieta nima […] ene droftince kruha, soje bovnu srce ozravt.

druščina -e ž *družba, povezana skupina* | Zatori je ona stala med soja žalostna drušna DRUŽBA, KOMPANIJA, TOVARIŠTVO

drušina → druščina

drušna → druščina

drvo -esa s *drevo* | Te romarji opravjo njeh molitov pod taistim inu vzamejo od lesa tega drvesa koker ena svetina iz sabo. LES

držati -im nedov **1** *imeti za* | vsi so nega držali za eniga preroka. OBRAJTATI **2** *izraža dejanje, kot ga določa samostalnik* | Kir on tedej je ena taka navošlivost inu žeja te krvi na Kristusa držu, de on nega navideočiga brez vsiga zaslišajna se je podstopu, k smrti obsodt. **za trdno držati** *biti prepričan* | nekater za trdnu drže, de Malhus je od zauzetja zavol tega velikiga čudeža Kristusa v se šov inu soja hudobija spoznov. **veliko od koga držati** *zelo ceniti* | oni nega cel za lub imajo inu veliku od nega drže **za nič držati** *imeti za ničvredno* | koker bode en nagnusen črv iz nogam poteptan inu negov živlene za neč držanu, toku špotliv je tudi ta revni Kristus v hiš Herodeža čislan biv. **nič na koga držati** *nič upoštevati* | Te fari pak inu drugi več gospudi niso neč na nega držal, kir on je njeh hudobije svariv **igro držati** *usmerjati dogajanje* | Tukej je ta hudobija soja jegra držala, inu kar je en slehern iz besedam inu zadržajnam, iz zašpotvajnam inu posmehvajnam, iz vriskajnam inu vpetjam striti zamogu, to je on tudi sturu. **srd držati** *biti jezen, jeziti se* | . Inu le-tu so delal susebnu te hudobni farji, katir so ta narveči srd na nega držal. **svet držati** *posvetovati se* | Inu kader je ta Gospud zupet cev dan ta folk vučiv inu kader so le-tu te pisari inu farizeri šlišali, so oni svet držal, koku bi oni nega ukol pernesli. **špot držati** *doživljati zasmehovanje* | Pomisel, za kaj za en velik špot bi ti držu, kob en smrku fent iz hudobije na toj lepi gvant se useknu **3** *obhajati, praznovati* | Kej pak oni bojo velika noč držal, tiga niso vedl. **4** *potekati* | Ta plac pak pred hiša je biv tok velik, de nakterkrat so ble vojske na temu plac držane. **5** *ravnati, delati s kom* | Poglej, koku nausmilenu bom jest držan! DELATI, OBRAČATI, GOSTOVATI **6** *upoštevati, izpolnjevati* | Tam so prebivali ajdi, katir so bli zmešan Judje, dokler oni so držali teh pet buku Mojzesa inu so molili tudi te malike.

duri -ø ž.mn *vrata* | pejdi v toja kamrca inu dur zapri za sabo VRATA **pred durmi biti** *kmalu se zgoditi* | Ah, moje živlene je preč inu ta zaden pogled mojih oči je pred durmi.

edinščen -čna -o *krut, neusmiljen* | jest prosem tebe skuz te nargrenkejši, naredinšniš inu narbridkejši zapušejne, katiru je tebi toj lestni Oča poslu, deb ti otu mene na mojmo zadnimo koncu ne zapustit.

edinščina -e ž **1** *samota, zapuščenost* | Ti, o moj otrok, tudi dober spoznaš moja velika edinšna EDINŠČNOST **2** *trpljenje, bridkost* | O ti lubi Jezu, sej ja ni obene edinšne na zemli najdti, katira tebi na bla naložena! BRIDKOST, EDINŠČNOST, MARTRANJE, MARTRA, PEZANJE, REVŠČNA, REVŠČINOST, TRPLJENJE

edinščnost -i ž **1** *samota, zapuščenost* | je ta revni Kristus ene ure v te smrdliv luken teču inu je ta nuč v gol edinšnost dapernesu. EDINŠČINA **2** *trpljenje, bridkost* | Pusti se omečiti skuz negova narveči edinšnost inu pusti se premekniti od bridkust mojga zdihvajna. BRIDKOST, EDINŠČINA, MARTRANJE, MARTRA, PEZANJE, REVŠČINA, REVNOST, TRPLJENJE

en… → eno…

enokoliko prisl *nekoliko, nekaj* | Deb pak ona soja narveči žalost inu težava enkolku potolažt zamogla, kaj menš ti, de je ona strila? KOLIKO

enomajhno prisl *malo* | Za dvestu dnarjov kruha njem ni zadost, de bi vsakateri le enumajhnu vzev. ENOMALO, MALO

enomalo prisl *malo* | Toku so šli vnkej iz mesta, svet Jožef je šov enmalu naprej iz tem možem, inu ta Divica Marija enumalu za njem inu je pelala iz sabo to detice Jezusa ENOMAJHNO, MALO

erb -a m *dedič* | je on njega tudi vred k sojmo bratu inu k pravmu virbu teh nebes postavu.

erbščina -e ž *dediščina* | Pak po smrt njeh staršu so te terje sestrične ta erbšna zdelil

ers- → ras-

erz- → raz-

fajmašter -tra m *župnik, duhovnik* | Peršu je k Gospud Jezuso en firšt al en vikši te sinagoge, to je eden, katir je v gmajn te sinagoge previdu iz službo Božjo inu naukam, koker zdej te fajmaštre stre.

falda -e ž *kos raztrganega oblačila* | je ona v Cezareji v nje dvoru en bromast peld po enakost Kristusa iz favd tega gvanta gor postavla

faliti -im dov **1** *zmotiti se* | Pak, Bogu se smil, jest se šajham pisat, kok deleč sem faliv! **2** *iti narobe, ponesrečiti se* | oni taistkrat tok rekoč sa bli zagvišan, de njim njeh naprejvzetje na more faliti.

fantin -a m *fant (slabšalno)* | Te hudoben Judje inu te poreden fantin so blat na nega metal, zakaj oni so videl nega oblečenga koker enga trapa.

far -ja m *judovski duhovnik* | Eden pak iz njeh z imenam Kajfas, katir je to istu letu ta vikši teh farju biv, je reku k nim: Vi celu neč ne vejste, tudi ne premiselte.

farba -e ž *barva* | Stav je tedej taisti par nag inu gol, katir tim rožam njih farbe, tem tičam nih pirje inu te žvini nje oblačilu dadeli

farizer -ja m *farizej* | Potem tedej kje Jezus od Galileje gori šov v Judeja (7 c.), pros nega en farizar iz imenam Simon, deb on ž nim jedu.

favda → falda

fendrih -a m *zastavonoša* | Ta fendrih iz benderam inu ta trobentar iz ta glasna rihtna trobenta sta šla naprej

fentati -am dov *uničiti, pokončati* | je en tak strah biv, de en slehern je menu, vse more fentan inu pokončan biti. DOKONČATI, KONEC STORITI, POKONČATI

ferbežen -žna -o *lahkomiseln* | Kolku veliku več špot inu zasramvajne je tedej, kader eden soja duša, v katir Bog prebiva, iz mejhnim greham ferbežnu osvena.

ferdaman -a -o *pogubljen* | zatori je on njem noter dav, de oni njemo imajo vse zaničvajne inu zašpotvajne naložit, koker on iz tem revnim ferdamanim dušam počne.

ferdamani -ega m posam *pogubljeni* | Lohku pak sje damiselt, koku le-ti hudiču otroc sojga Mesiesa sa zašpotval, kir ta peklenski vikši Lucifer, katir vse ferdamane večnu zašpotuje, je njeh vižar biv

ferdamati -am dov/nedov **1** *kaznovati* | Tok tudi jest te na ferdamam, pojdi kje inu na sturi za naprej več greha! POŠTRAFATI, ŠTRAFATI, ŠTRAFOVATI **2** *pogubiti* | Ah, pojdi zaj v sam se inu pomisli, koku ti toja uboga duša iz smrtnim greham ferdamaš, de ti mene, tojga zvestiga Mojstra, na taka fovš viža iz kušvajnam izdaš.

ferderbati -am dov *uničiti, pokvariti* | zakaj to je lohku verjeti, de oben nov al ster še dober plajš je biv, dokler taist je biv povn bleku inu ferdirban, kir ta dobrutlovi Gospud je cel povn kervi inu gnoja biv.

feržmagati -am dov/nedov *zaničevati* | Moj narlubeznivši Gospud inu Mojster, jest se tebi zahvalm, de se ti nis feržmagu mene, temuč za enga oštirja zvolu si. FERŽMAGOVATI, ZANIČEVATI

feržmagati se -am nedov *zdeti se za malo* | de se je nekaterim iz njeh skrivnu feržmagal inu so djali, po kaj pač je enu taku špendvajne inu napotrebna zguba potrebna.

feržmagovanje -a s *zaničevanje* | Inu ta cela pot ni blo več šlišat koker zmirjajne, feržmagvajne inu preklinvajne. ZANIČEVANJE

feržmagovati -ujem nedov *zaničevati* | O kdu oče zadost dapovedat, koku so oni nega bil, suval, tovkel, po nemo hodil, vlačil, skraspal, zapluval, cbal, feržmagval inu preklinval! FERŽMAGATI, ZANIČEVATI

feržmajdik nepregib. *zaničljiv* | Pak še veliku mejn sa ble te feržmajdk besede, katire je Kristus šlišat mogu, zrajtat.

firbčen -čna -o *radoveden* | Zatori tudi koker hiter so Jezusa pred nega perpelal, je Herodes kmal začev njega vse sorte spraševat, dokler koker en firbčen biv on rad kej gnamniga šlišu, al od tega perhodniga svieta al negovga perhodniga stanu, al njemo sreča al nasreča naprej stoji

firbec -bca m *radovednost* | nekateri so za nim šli zavola negove svetust, nekateri iz firbca, de so te čudeže vidli, katire je on delu

firkel -na m *prostorninska mera* | Tamkej pak je bilu postavlenih šest kamnitnih vrčov po šegi judovskiga očišvajna, ti so držali vsak dva al tri firkelne

firkelc -a m *delček, trenutek* | Koku meniš pak ti, de je nim to trojnu zavzetnu vpetje, katiru je Kristus ta zaden firkelc ure sojga živlejna sturu, k srcu šlu, aku je Marija k svet Brigiti smela rečt, de te perjatel Kristusu bli rajši otel negove martre iz negovo pomočjo na sami sebi pretrpet, koker pak njega vidti tok martranga bit?

firnik -a m *zavesa, zagrinjalo* | Zravn teh strašnih znamnu umenjo te evangelist, de to sprednu zagrinalu al firnk tiga tempelna se je pretrgu ZAGRINJALO, TEPIH

firnk → firnik

firšt -a m **1** *oblastnik* | Tukej je zamirkat, de Herodež, en firšt v Galilej, tega velikiga Herodeža sin, je imov za žena ta hčir tega krala v Arabij. **2** *predstojnik, vodja* | Peršu je k Gospud Jezuso en firšt al en vikši te sinagoge, to je eden, katir je v gmajn te sinagoge previdu iz službo Božjo inu naukam, koker zdej te fajmaštre stre.

firtelc -a m *četrt (ure)* | je šla ta žalostna precesija zjutri ob pet ur od tiga hriba Sion inu je blu en firtelc ure noter da Pilatušove hiše, dokler od Kajfeža noter da hiše Pilatuša je tavžent stopin, katire en firtelc ure pota sture.

flajšter -tra m **1** *preveza za rano* | Ja, ne to narslabši od vsiga tiga, kar jest potrebnu imam, temuč si morem iz tem kosmatim flajštram moje vovnate sukne pomagat FLAJŠTRC **2** *tlak, talna obloga* | kir ta kamniten flajšter ni biv glahk, ampak vojstra inu robuta, zatori se je ta ubogi Jezus dostkrat spoteknu.

flajštrc -a m *preveza za rano* | Jest nimam ene kaple vina moj jezik ohladit, ne enga slabga flajštrca na moje rane položti FLAJŠTER

flara -e ž *maroga* | so pretepal iz taka furja zad pod kolena, de obedva kolena k slednimo žlaku sa se strejsla inu velike krvave flare vun vrgla. BLEK

flikati -am nedov *krpati* | so oni soje mreže flikal jnu popravlal

flis -a m *vnema, zavzetost* | O koko iz pač velikim flisam so te jogri Kristusa ta molitu pošlušal inu vučil, tud toku bi tudi imov iz velikim flisam inu andohtjo en sleden kristjan ta istiga vučiti inu molti. AJFER

flisik prisl *vneto, zavzeto* | Zamirki tudi, koku celu perjetnu je Gospud Jezus iz tem folkam govoru inu koku cel flisk so nega njegov joger pošlušali inu najn mirkal

folk -a m *ljudje, ljudstvo* | Mojster, ti vidš, de te folk drejna inu stiska inu tudi pravš: Kdo se me je doteknu? LJUDJE

fortelj -na m *goljufija, ukana* | so svet deržal, koku bi oni to nedovžnu Jagne Jezusa iz fortelnam ujeli inu umorili, koker hiter bi oni narpoprej mogl. GOLJUFIJA

fovš prid.nepregib. *hudoben, pokvarjen* | je ona perporočila enimo slednimo sojga lubiga sinu, tudi temo fovš Judežu. NAPAČEN, NEVIŽEN, POREDEN

fovšija -e ž *hudobija* | Moj otrok, al ti na menš, de je meni težku djalu, na vse meni naprej vržene fovšije movčat? HUDOBIJA, NAPAČNOST

fraj volja -ø -e ž *svobodna volja* | Sej je očitnu, kaj te žovnirje, lovci, beriči za ena sadrga so inu kaj za ene narodnost oni po vseh krajih počno, zlast aku se njim frej vola perpusti PORNA VOLJA

frajast → frajost

frajman -a m *birič, rabelj* | ta frajman zjutri v turn pride inu ukaže timo plašnimo hudobniko ven jeti k sodbi KONJEDEREC, ODRTNIK, RABELJ, TRINOG

frajost -i ž *pravica, svoboda* | Keb on biv reku ja, tok bli oni njega štrafal koker enga prelomvavca te frajast tega judovskiga folka.

frajvoljno prisl *prostovoljno* | Inu jest bi otil veliku rajš frejvolnu še enkrat vse moje trplejne prestat, koker frejvolnu le-ta greh perpustit. VOLJEN, RADOVOLJEN

francozovski -a -o *francoski* | je biv rojen v timo kraju Lion v francozuskmo kralestvo

frankrski -a -o *frankovski* | je nega poslu iz njegova lotrca vred v sužnost pruti Lion al Lugdun v frankrski duželi

frava -e ž *ženska* | Tudi nekatere frave sa njega k sebi poklicale inu so mo dale ene vinarje inu sa kušenle to dete iz lubezen inu perjaznost. GOSPA, ŽENSKA

frejvolno → frajvoljno

freš prid. nepregib. *svež* | Kir zavol tega vovnatiga sekna so začele te rane na novu pečti, se gmirat inu freš postajat.

frišen -šna -o **1** *nov, svež* | Potem so oni vzel frišne inu dalej šibe **2** *tak, ki se je zgodil ravnokar* | Mojster, le-ta žena je zdej v frišnimo djajnu tego prešuštva narajmana.

fruht -a m *sad* | Inu on je zagledu enu figovu drvu od deleč zravn pot, katiru je listje imelu, inu on je k timu šov, deb on kej na temu fruhta najdu. SAD

fruhten -tna -o *rodoviten* | To figovu drvu je med vsem drves ta narfruhtnejš RODOVITEN, TOLST

furem -rma m *oblika* | Le-ta furm je vidti cel vtisnen, posebnu pak ta podoba inu te znamna teh rok inu prstu ŠTALT

furija -e ž *srd, togota* | pretepal iz taka furja zad pod kolena, de obedva kolena k slednimo žlaku sa se strejsla inu velike krvave flare vun vrgla JEZA, SRD, TOGOTA

furm → furem

gajžla -e ž *bič* | en sledni je imov v soj rok ena gajžla od železne ketne

gajžlanje -a s *bičanje* | Zdej spreudar ti inu jest grešnik inu grešnica, kaj je toj Izveličar v le-timo drugimo gajžlano trpeti mogu

gajžlati -am nedov *bičati* | Zavoltiga je ukazu Pilatus tiga dobrutloviga Gospuda Jezusa noter pelat inu je zapovedu tem beričam inu rabelnam, de ga imajo grozovitnu gajžlat

gank -a m *balkon* | Pilatus je stav na timo visokimo ganku pred soja hiša ALTAN

gasa -e ž *ulica, cesta* | Inu oni so nega popadel inu so ga pelal iz velikem vpetjam inu šundram po gasah inu placah. CESTA

gavge -ø ž.mn *vislice* | ta gmejn rihtni plac, na katirmo sa te rezbojniki inu hudodelnik iz mečam, gavgam, s kolesam inu križam rihtan bli

gavter -tra m *ograja, mreža* | ta sveta kri Kristusa […] je iz enim železnim gavtram pokrita

glahek -hka -o *gladek* | koža, katira scer na človeškimo truplu ni trdu napeta, je tok glahku nategnena bla, glih koker bo ena na boben napeta.

glavt -i ž *sila* | takrat so oni to nadovžnu Jagne dregat inu cebat, gori vlečt inu pretepat šele prov začeli inu so otel iz glavtjo njega zupet na noge spravt. SILA

glaž -a m *kozarec* | Kulkerkrat pak ti le-tu brez pamet enga uržaha striš, tulkaj glažu žovca inu jesha podaš ti meni v moj žej. PUMPEŽ

glažek -žka m *kozarček* | prosem ponižnu za en sam glažk mrzle vode.

gled → glid

gledanje -a s *prizor* | To ja ni oben krvav put, temuč en krvav dež, ja, en krvav gledajne. POGLED, SPREGLED

gledati -am nedov *upoštevati, imeti za pomembno* | je zapovedu Kajfas tem služabnikam inu vsem žovnirjam Pilatuša, oni imajo le na Judeža gledat, nega bogat inu vse striti, kar on njem zapovedov bode. AHTATI SE

glid -a m **1** *telesni organ* | Iz ena beseda, jest trpim na duš inu teles, na zunajnih inu notrajnih glidh take grenke martre, deb te kamen se mogel čez me

usmilt. **2** *ud, okončina* | Kulkerkrat je ta rabel na žebel udaru, tulkukrat je njegovu žlahtnu srce gor poskočil inu tulkukrat so se pretresel vsi glid celga života. UD **3** *sklep (del telesa)* | en tak človk nikoder obstat inu ne podnev, ne ponoč počitka na more imeti, tok dovgu, de ta spahnen gled bo zupet naglihan. ŠKRIPEC

glih prisl *enako* | Objemite moja uboga duša takrat iz rokam te lubezen, glih koker sta se vidva takrat iz usmilena objela.

gliha -e ž *enakost* | On je ja en tak hudoben človk, kakršen na cel zemli negove glihe se na najde

gmah -a m *mir* | Jezus pak je gori šov na ena gora inu se je tam usedu iz sojmi jogri vred, de ih je per gmah učiv inu soja molitu upravu. MIR

gmahen -hna -o *miren* | To je, te ludje, katir so v njeh srcah cel gmahen inu mirni, toku de oni neč zunej Boga išejo inu pogirjejo MIREN

gmajen prid.nepregib. **1** *splošno znan* | Iz telesam je bla odločena, pak iz secam je bla priča, zakaj ta gmen pregovar prav: To srce je več, kader lubi, koker kader živi. **2** *navaden, preprost* | le-ti ta gmen folk zlo stiskajo

gmajna -e ž *skupnost* | Zakaj koker Lira prav, tok so šlišale taiste voslice te gmajn, toku de so ih te ubožen nucal, katir scer žvine niso imel

gmen → gmajen

gmerati (se) -am nedov *naraščati, rasti, povečevati se* | Zakaj on je vedu, kam je on pelan biv inu kaj za ena velika martra v mestu najn čaka, zatori se je gmiralu negovu zdihvajne brez prenehajna GORI JEMATI

gnada -e ž *milost* | O ti gnad povna kri Jezusova! MILOST, USMILJENJE

gnadljiv -a -o **1** *milostljiv, usmiljen* | mej ti tedej tudi usmilene z mano inu bodi meni en gnadlu sodnik. MILOSTLJIV **2** *spoštovan* | Te krali teh ajdu gospodujejo čeznje, inu katir oblast čez njih imajo, bojo gnadlovi gospodi imenvan.

gnamen -mna -o *nenavaden, čuden* | Medtem se je kulker dalej, tulkaj več ludi skupi steklu inu so se čudil čez to gnemnu pergodejne. NEZNAN

gobe -ø ž *gobavost (bolezen)* | Inu on je biv zdajc od sojih gob čist inu zrov, zatori tudi se je on temo dobrutlovmo Gospodu veselu zahvalu.

gor … → gori …

gori dati dam dov *(v zvezi)* **svojo dušo gor dati** *umreti* | Inu kader je on to zreku, je nagnu on sojo glavo inu je dav soja duša gor.

gori držati se -im nedov **1** *pokonci biti, pri zavesti biti* | Ona pak se je gor držala, koker je narbel mogla, inu je otela te besede prov zastopt. **2** *zadrževati se, ostajati kje* | Potem ksa žovniri v doru Pilatuša iz Kristusam se gor držal, je blu zavzetnu gledat, kaj za enu veliku stekalše je blu od vseh kraju od vsiga folka

gori gledati -am nedov *gledati, paziti* | Zakaj vi veste, de naša moč je mejhna jnu de mi smo teh Rimlarju gosposk podvržen, zatori glejte gor, kaj je nam striti.

gori iti grem dov/nedov **1** *pojaviti se, vziti* | Inu ta žalostna mati je tam ostala brez spajna v grenkust soje duše, dokler de je ta juterna danica imela gor jeti GORI PRITI **2** *povzpeti se* | Potem kse je ta paden Kristus skuz pomuč Simona zupet gor na noge spravu, to začne on zupet po timo hribu Kalvarije, al veliku več po timo grenkimo hribu te mire iz sojim golim nogam gor jeti.

gori izidati -am dov *zgraditi, sezidati* | Med tem hribam Sion inu Jeruzalema je k spominu tiga grenkiga jokajna ena cirku k čast svetiga Petra gori zidana. GORI POSTAVITI, IZIDATI, PREZIDATI

gori jemati jemljem nedov *naraščati, rasti, povečevati se* | Zatori prav ta s. evangelium, to dete Jezus je gor jemav inu rasu na madrust, starost inu gnadi per Bogu inu ludeh. GMERATI

gori nositi -im nedov *prinašati* | je blu tudi dost od teh dvainusedemdeset jogru inu perjatlu Kristusovh tam priča, katir so te špiže gor nosil inu Kristuso stregel. PRINAŠATI

gori obuditi -im dov *obuditi od smrti* | De Kristus je tega mrtviga Lazarusa gor obudu, sojim apostelnam pak zapovedov taistiga odvezat, da on zastopt, de on skuz sam sebe znotrej živo stri, skuz teh mašnikov služba pak ta živ sturjen odvezan al absolviran bode. OBUDITI

gori ofrati (se) -am dov *darovati (se)* | Kje ta dobrutlovi Gospud v Efraim že nekatere dni biv inu ta velikanočni čas se je perbližu, se je otelu to nadovžne Jagne za nas uboge grešne ludi gor ofrat v ta smrt. OFRATI, OFROVATI, ŠENKATI

gori ostati -anem nedov *ostati buden* | na ta dan je peršu ta Gospud gor na to goro inu je ustov celo noč gor v soj molitu.

gori oteči -em dov *oteči* | Moje čelust sa od teh žlaku inu dregana gor utekle inu moj zobje inu lica sa cel hudo skupi potegnen bli. OTEČI

gori pehati se -am nedov *spahovati se* | se je njem iz njeh smrdlivga želodca, zavol nezmasniga česna, katirga so žrli, gor phal

gori postaviti -im dov **1** *postaviti, izdelati* | kir je Kristus krvav pot potiv, je en altar gor postavlen UŠAFATI **2** *postaviti, ustanoviti* | to pomenejne tega velikanočniga jagneta te Kršanske cirkve, katira namerč skuz to kralestvu Božje bo zastoplena, bo gor postavlenu, držanu inu od teh kristjanu spoznan bode. NOTER POSTAVITI, ŠTIFTATI **3** *zgraditi, sezidati* | On je govoru, jest očem ta templ Božji rezdjati inu tega zupet gor postavit v treh dneh GORI IZIDATI, IZIDATI, PREZIDATI

gori priti pridem dov *pojaviti se, vziti* | O dan, ktir ti si ta zadni, katir bo meni gor peršu! GORI ITI

gori skloniti se -im dov *dvigniti se, zravnati se* | Inu Jezus se je zupet gor sklonu inu prav k nje: Žena, kje so, katir so tebe zatožil? VZDIGNITI SE, STEGNITI SE

gori sleči -em dov *sleči* | On ni smov dol sedti, on se ni smov naslont inu se ni smov dol ulečti, dokler koker hiter on kej taciga biv otu striti, so nega kmalu te srdit berič zupet gor slekel. IZSLEČI, SLEČI

gori spodrezati -žem dov *zavihati* | ta spodna sukna sje on gor spodrezu

gori spraviti se -im dov *vstati* | Inu ta mrtvi se je gor spravu inu je začev govoriti inu ga je dav nega materi. GORI VSTATI

gori streči -žem nedov *streči* | Koku so one peč nemo tok zvestu gor stregle, koku so one iz velika andohtja najn gledale, koku one tok rade so iz nim govarile inu nega cel zvestu prosile, deb on per njeh ostov! GOSTOVATI, STREČI, SLUŽITI

gori vstajati -am nedov *vstajati od mrtvih* | te mrtvi gor vstajajo

gori vstati -nem dov **1** *dvigniti se, upreti se* | ena velika množca teh hudobnih ludi so zuper njega gor vstal. SPUNTATI SE, UPRETI SE **2** *od mrtvih vstati* | Jezus je djav, de on bode na treki dan zupet gor justov **3** *pojaviti se, vstati* | En velik prerok je med nami gor vstov inu Bog je soj folk obiskov, kir je nam poslu Izveličarja tega sveta. **4** *vstati (iz postelje)* | zatu kir on je negov perjatu, tok bo on zaj zavol njegove nadležnost volo gori vstov inu nemo dav, kolker poterbuje. GORI SPRAVITI SE **5** *zbuditi se* | ta angel tega Gospuda se perkaže Jožefo v spajnu v egiptovski duželi inu prav k njemu: Vstan gori, vzemi tega otroka inu njega mater inu pejde v ta dužela Izrael GORI ZBUDITI SE, ZBUDITI SE

gori vzdigniti -em dov *preklicati, razveljaviti* | On je tudi soj krvičen dnar nazaj dav inu je pogirvu skuz le-tu ta kup gor vzigent.

gori vzeti -amem dov **1** *povečati se, narasti* | S. Peter tega ni menu, deb on tok slab biv, temuč kir on že je visoku v te svetust gor vzev, zatori on tudi ni menu, de njemo ta molitu je tok zlo potrebna POGMERATI SE **2** *sprejeti* | Kir je on v Galileja peršu, so nega tamki iz častjo gor vzeli, dokler so oni vidli te čudeža, katire je on v Jeruzalem ob temu velikanočnimu prazniku sturu

gori zavpiti -jem dov *zavpiti* | Inu kob negova potrpežlivost na bla tulkaj velika, tok biv on mogu glasnu gor zavpit inu iz glasniga grla ah! klicat. ZAVPITI

gori zrasti -em dov *zrasti, doseči končno velikost* | Koker hiter pak je gor zraslu, de se je kraja tega pilda doteknilu, je zadobil tok velika moč, de je vse bolezen ozravlu.

gori zrediti -im dov *vzgojiti* | Pober se preč, ti poredna baba, ti bla imela tojga sinu bolši gor zrediti, tok on na biv v naše roke peršu! ZREDITI

gori zvleči -em dov *potegniti gor* | so nega kmalu te srdit berič zupet gor zlekel.

goridržanje -a s *ohranjanje pri zavesti* | Čud je, de on ni na kosce rezbit biv, čud je, de on ni stokrat umeru, vender per vsemu timu je on mogu še živeti, ne iz naturalske moči, temuč iz čeznaturalskiga gordržajna.

gorpostavljenje -a s *postavitev, ustanovitev* | Gospud je opravu iz sojim jogri ena posebna hvala Bogu, nebeškimo Očeto, za perčetk ene nove postave inu za gorpostavlejne tiga narvrednišiga zakramenta svetga rešniga telesa. GORUSTAVLJENJE

gorustavljenje -a s *postavitev, ustanovitev* | Per gorustavlenu tega narvrednišiga zakramenta znaš ti le-tu premišluvat. GORPOSTAVLJENJE

gorvstajenje -a s *vstajenje od mrtvih* | sa se tud te angeli per Kristusovim gorvstajenu inu v nebuhojenu v belih oblačilah perkazali.

gorvzdignjenje -a s *dviganje* | te grozovitne martre, katira si ti v timu vlečejnu, gorvzignenu inu dolpadanu tiga križa pretrpu GORVZDIGOVANJE

gorvzdigovanje -a s *dviganje* | Le-tu gorvzigvajne iz vilam, štangam inu lojtram pak se ni mogel tok varnu zgodit, deb na biv ktirkrat ta dobrutlovi Gospud na soje roke al na truplu nausmilenu udarjen. GORVZDIGNJENJE

gorvzetje -a s *sprejem* | to vesele tojga perjazniga gorvzetja ti meni nisi skazu

gostarija -e ž *pogostitev, gostija* | Mateuš je napravo Jezuso inu sojim sosedam ena velika gostarija.

gostna hiša -e -e ž *hiša za goste ali prostor v hiši, namenjen gostom* | Ta Mojster je nas k tebi poslu inu pogirje en prostar inu gostna hiša, v katir bi on iz sojim joger to velikanočnu jagne jesti mogu.

gostovalec -lca m *gost* | Kader pak je ona bla noter peršla inu pred tem kralam inu gospodmi rezbrzdanu plesala, je dapadla Herodežo jnu vsim gostvavcam.

gostovati -ujem nedov *ravnati, delati s kom (verjetno metaforično)* | Kader tedej so te služabniki oblast dobili, po soj voli iz Jezusam delat, tok sje lohk damiselt, koku so oni nega gostval. OBRAČATI, DELATI, DRŽATI

gostvavc → gostovalec

govorjenje -a s **1** *pogovor* | Inu kader je Jezus per mizi sedu, en ne samu zavol te telesne špiže, temuč deb tudi s tem grešnik v govarejne peršu inu njeh spreobrnu, je peršlu veliku takih služabniku inu očitnih grešnikov v Mateušova hiša **2** *sposobnost govora* | Morebiti, de sim jest […] tojim mutastim to govarjene […] zupet dav?

graben -bna m *udrtina, vdolbina* | negove obedve roke sa ble njemu iz trdim štrik na hrbtu tok močnu zvezane, de veliki graben sa v le-tih vidit bli. IZDLEŠEK

gravžanje -a s *gnus* | nobeden brez velikiga gravžajna mem te preklete mrhe ni mogu jeti. GNUSOBA

gravžati se -am nedov *gnusiti se* | Tudi sam Herodež se je zavzev čez negova tok zdelana štavt inu se mo je gravžal, nega v negov gnusob pogledat. GNUSITI SE

greharski -a -o *krivoverski* | v Konstantinopel v te cirku tega greharskiga patriarha je tudi en kos od tiga stebra

grešniški -a -o *grešen* | Dokler kir obeni ludje niso k špotvajnu inu zasramvajnu bel nagnen koker žovnirji inu grešenski služabniki. GREŠEN

grevenga → grivenga

grimanje -a s *žalost, obžalovanje* | Tudi to srce le-teh, katir so njega križal, je blu povnu grimana, pak ne k njeh izveličajnu. JAMER, GRIMNOST, ŽALOST

grimati se -am nedov *kesati se* | iz tojim eržalenim srcam žaluje tudi moje srce inu iz toja zgrimana duša se grima tudi moja duša.

grimen -mna -o *žalosten* | so oni iz sojim telesnim očmi videl, koku je ta grimna smrt to ranenu truplu Kristusu tok grozovitnu stegnila KLAGLJIV, ŽALOSTEN

grimnost -i ž *žalost, obžalovanje* | Te lube zvezde sa ble vidti, koker keb one od srčnih težav se na mogle več lesketat, temuč otele od grimnost cel opešat. JAMER, GRIMANJE, ŽALOST

grivati -am nedov *žal biti* | Ah, meni je žov, de sim jest tebe v enu tok veliku trplejne perpravu inu mene bo grival tok dovgu, dokler bom živu. ŽAL BITI

grivenga -e ž *obžalovanje, kesanje* | Ran tudi moje srce iz prava grivenga inu prebod to iz Božim straham.

grižler -ja m *grižljaj* | po temu grižlerju kruha je hudič v nega šov

grlo -a s (*v zvezi*) **s polnim grlom** *na vse grlo* | cel judovski folk iz polnim grlam vpije inu veka: Križej ga! Križej ga!

grozno prisl *zelo, močno* | njeh plunk so groznu smrdel CELO, SILA

grozoviten -tna -o *grozen* | Poglej inu vzemi si k srcu, kaj za ena grozovitna martra jest trpim.

grozovitnost -i ž *grozota, groza* | Inu koku nek so mogli nje objokane oči le-ta strašna grozovitnost gledat?

grunt -a m *dno* | Dokler glih koker v murju nobenga grunta ni najdti, tok ta žalost Marije ni za izgruntat DNO **do grunta** *do dna, popolnoma* | so

oni soje jezike špičel koker te kače, deb oni njegovu srce inu duša iz tem strupam njih togote inu nevošlivost noter da grunta napovnil al ustrpenel. **iz grunta srca** *iz dna srca, iskreno, resnično* | To mi povej, to te prosem iz grunt mojga srca.

gruntati -am nedov *zamišljati* | ti si mene lubu, preden je ta sviet gruntan biv.

gvant -a m **1** *obleka, oblačilo* | Kader je že ta dobrutlovi Gospud enkolku časa toku nag tam stav inu zašpotvan biv, tedej so oni njemo pernesli en ster strgan škrlatni gvant CAPA, NOŠA, OBLAČILO, SUKNO **2** *krpa* | Zatori zamirkamo mi, de kader eden ena rana ima, tok on na ubeže iz vovnata ruta, temuč iz nartanšim prtenim gvantam. PRT

gvišen -šna -o **1** *varen, zanesljiv* | Zravn tiga je biv on tudi od teh žovnirju tok nausmilen suvan, vlečen, de on ni mogu ene gvišne stopine striti **2** *tak, ki ne vzbuja nobenega dvoma* | Dokler v velik noč so mogli vsi ludje iz cele judovske dužele pruti Jeruzalem pridti, zunej teh, katir so bli bovni al scer iz gvišniga uržaha zadržan.

gvišno prisl *zagotovo* | Jest ga očem gvišnu najdti. ŽIHER

Hispanija -e ž *Španija* | Med le-tem robem je biv ta Monserar v Hispanij,

historija -e ž *zgodba* | Ta historija, koku je Jezus ta voda v vinu spreobrnu, popiše svet Šentjanž Evangelist.

hišni oča -ega -eta m *gospodar* | Taisti hišni oča, per katirim je ta Gospud to velikanočnu jagne jedov, jeh je iz veselam gor vzev.

hlistanje -a s *hlastanje, grabljenje* | Kader pak ta vojster jesih inu ta grenki žovc k le-tem ranenim glidam so pertiseln, tok znaš ti lohku sklent, kaj za en pečejne, bodejne inu hlistajne so ubodil.

hraniti -im nedov *imeti zaprtega* | Kob en grši krej v taistmo pohištvo biv, v katirmo biv mogu hranen bit, tok bi Jezus tudi biv mogu v taistiga jeti

hribec -bca m *hrib* | Kalvarija, katir je en kamniten hribc HRIB

hudodržanje -a s *grdo ravnanje* | On je biv že od ponočniga hudodržajna tok revn, opehan inu bolehen, de je komej na nogah stav

hurtig prid.nepregib. *spreten* | je on biv enga žlahtniga inu hurtig života, zatorej je on veliku poprej koker drugi otroci začev govariti

hvaležnik -a m *hvaležnež* | je […] dosti sramote trpu, kader je on koker en hvaležnik ujet inu pelan biv.

ime -na s *vzdevek* | so mo dali ta narnasramniš imena inu PRIIMEK

imenovati -ujem dov *označiti* | Dokler mi smo iz našim ušes šlišal, de on je njeh očitnu pred vsem ludem špotovu inu za enga ležnika imenovu.

imeti imam nedov *morati* | Inu on zapove, de nje imajo jesti dati, deb iz tega spoznal, de je ona resničnu k živlen obujena. MOČI

inu veznik *in* | O Kriste Jezu, ti moj zvesti Izveličar inu Odrešenik
is- → iz-
iskati iščem nedov *hoteti, prizadevati si* | O kulkukrat je on tebe jesku spreubrniti TRAHTATI
islečejne → izslečenje
izbiranje -a s *izbira* | Ta narhudobniš med vsem jetnikam bo iz tem nardobrutlovšim Gospudam na zbirajne naprej postavlen!
izdajan -a -o *izdajalski* | koku se je Kristus ponižu od teh izdajanih vust Judeža to kušvajne gor vzeti!
izdajanje -a s *izdajstvo* | on je Judeža Izdajavca posadu med sabo inu njegova luba materjo k enimo znaminu, de on skuz soje izdajajne te dve lubezen ena od te druge bode loču.
izdajati -am nedov *preklinjati* | Oni so te klel inu zasramval, preklinal inu zdajal, ti pak govariš to dober za njeh inu njem vošiš ta nebeški žegen tojga Očeta. PREKLINJEVATI, PREKLINJATI, KLETI
izdariti → jezdariti
izdeliti -im dov razdeliti | po smrt tiga očeta so negovi terje sinovi Arhelaus, Filipus inu le-ta Herodež to kralestvu zdelil VEN IZDELITI, VEN RAZDELITI
izdlešek -ška m udrtina, vdolbina | je ta dovga sukna Kristusova […] njemo tudi strila spoke inu zdleške v noge. GRABEN
izgajžlati -am dov prebičati | Gospud, mi smo tega Nazarenarja, koker ste vi zapovedal, prov dober zgajžlal. RAZGAJŽLATI, VEN IZGAJŽLATI
izgoditi se -im dov *zgoditi se, uresničiti se* | O žena, velika je toja vira! Izgodi se tebi, koker očeš. ZGODITI SE, PRIGODITI SE
izgovoriti -im dov *povedati v bran, obraniti z besedami* | moj narsvetejši sin po krvici bo zatožen, inu jest na morem nega izgovort! ODGOVORITI
izgruntati -am dov *doumeti, razumeti* | Bogu se usmili, katira pamet je zadost premedena, le-tu zgruntat? ZAMERKATI, ZAPOPASTI
izicati se -am dov *vneti se* | Te naudark so se ognojil inu te utok so se izical VNETI SE
izidati -am dov *sezidati* | Per te vas je ena cirku na en skal izidana, pod katira skala sa ti apostelni bli zaspan. GORI POSTAVITI, GORI IZIDATI, PREZIDATI
iziskati -iščem dov *iti iskat* | Zakaj on je mislu tega narpornednišiga […] izjeskat jnu nim na zbirajne dati
izkladati -am dov *razložiti* | Kdu pak oče izkladat, koku grozovitnu je ta srdita smrt iz tem ubogem delala IZLOŽITI, RAZLOŽITI, VEN SPELJATI
izklicati -čem dov *sklicati* | Te žovniri pak so nega pelali noter v lopo sodne hiše inu so k njemo izklicali vso žovniršino. VKUP POKLICATI

izkončen -čna -o *neskončen, neizmeren* | Zatori se jest zanesem tok trdnu na toja izkončna dobruta BREZ MERE, NEIZGRUNTAN, NEIZKONČEN, NEPREČASEN, NEZMASEN

izlaganje -a s *razlaganje, razlaga* | takrat je blu le-tu kmalu v celmu mestu zglasenu inu je blu dost gnemniga izlagajna čez le-tu držanga.

izložiti -im dov *razložiti* | Gospud Jezus ta stara postava ni zavrgu, temuč le prov izložu inu ta folk učiv, koku bi imov le-tu držat. IZKLADATI, RAZLOŽITI, VEN SPELJATI

izpahnjenje -a s *izpah* | O tiga narstrašnejšiga spahnejna!

izpregledati -am dov *pregledati, pogledati* | očmo mi zdej spregledat, koku se je Marij med tem gajžlanam godilu.

izpregledati se -am dov *razmisliti* | Zdej se spreglej, moj otrok, kulkukrat ti nasprut sturiš.

izpremišljevalski -a -o *razmišljujoč* | Lazarus pomen to spokornu živlene, Marta to časnu živlejne, Marija to spremišluvansku živlene.

izpremišljevanje -a s *razmišljanje* | Dokler to spremišluvajne, katiru te brumni ludje tukej doprnašajo, v nebesih na bo prenehalu, temuč šele cel popolnama ratal, dokler tam bojo oni Boga svetlu vidli. DOMIŠLJENJE

izpremišljevati -ujem nedov *razmišljati, premišljati* | Koku je pak te vredni mater Jezusa inu Magdaleni per srcu blu, kader so oni to govorjene šlišal, znaš ti toku spremišluvati. PREMIŠLJATI, PREMIŠLJEVATI

izpričevanje -a s *pričevanje, pričanje* | po spričvajnu teh starih pisarju zavol grozovitnost teh rabelnu med takim gajžlanam sa ukop peršli, zatori so oni še li zmiram naprej pretepal tiga napov mrtviga, na steber viseočiga Gospuda po njegovmo hrbtu inu so njemo naredil ena rana za ta druga

izročenje -a s *izročilo* | Zakaj toj jogri prelomjo to izročejne teh starših?

izslečenje -a s *slečenje, razgaljenje* | Jest na vem, al je kedej ena bolečina timo dobrutlovimo Gospudo teži naprej peršla, koker ravno le-tu špotlivu islečejne.

izsleči -em dov *sleči* | pak deb jest v mojmu trplejnu tulkukrat imov do naziga islečen biti inu na križu nag pred celim svetam tri ure dovgu viseti, to pride meni grenkejši naprej koker ta smrt. GORI SLEČI, SLEČI

izsuti se -ujem dov *pasti ven* | negov trebeh se je po sredi na doje rezpoču, de vse negovu usrčje inu čeva so se od nega isule

iztepsti -em dov *izgnati s tepenjem* | so oni njega koker enga hudodelnika iz mesta stepel

izveličanje -a s *zveličanje, odrešenje* | Le-tu toje zadoststurjene pusti meni k izveličajnu moje uboge duše pridti IZVELIČANOST, ODREŠENJE

izveličanost -i ž *zveličanje, odrešenje* | on ni samu te osem izveličanstu učiv, temuč tud dost drugih izveličanskih nauku dav IZVELIČANJE, ODREŠENJE

izveličanski -a -o *zveličaven, odrešilen* | O izveličanska rana, ozrav me! IZVELIČARSKI

izveličar -ja m *zveličar* | Tukej je šov moj lubezniv Izveličar med njim koker ena ovca med vovkami inu se je tresu od bolečine inu težav. ODREŠENIK

izveličarski -a -o *zveličaven, odrešilen* | Jest prosim tebe skuz ta gnada, katira ti vsem ludem na le-ti križen gor skazuješ, kir ti njim en izveličarski strah perdaš inu grivenga njih grehu dadeliš, prestraši tudi inu omeči moje srce IZVELIČANSKI

izveličati -am dov *zveličati* | Ja, de on tebe toku lubi, de on še enkrat zate samga nosti oče, kob ti drgač na mogu izveličan biti. ODREŠITI

jama -e ž *luknja* | na tleh sa dve jami, katire je Kristus iz sojim svetim kolenam v ta trda skala noter vtisnu, kir namerč ta skala od usmilejna pod nim je mehka postala. BREZEN

jamer -mra m *žalost, obžalovanje* | O žalost! O jamer! O nazašlišana bolečina! GRIMANJE, GRIMNOST, ŽALOST

jamranje -a s *toženje, tarnjanje* | Inu le-tu je blu enu tok milu klagvajne, zdihvajne inu jamrajne, de nobeden iz suhim očmi ni mogu gledat. KLAGOVANJE, ZAJAMRANJE

jamrati -am nedov *tožiti, tarnati* | so tok milu jamral, de se je deleč inu šerok šlišat moglu.

jamrn -a -o *obžalovanja, pomilovanja vreden, žalosten* | Zakaj kir jest šlišem, de ti očeš trpeti ena tok jamrna smrt, tok ti vidiš moje sovze, katire jest prelivam zavol tebe, mojga nadovžniga sinu.

jejnati -am dov *nehati* | ta pot al poslan jejna, kader ta Gospud, katir je nega poslu, sam pride. NEHATI

jerperge -ø ž.mn *prenočišče* | Kir so peršli pruti Betlehem, je svet Jožef v mestu okol hodu koker en kmet iz tem vosličam inu voličam inu je jesku ene jerperge **na jerpergah biti** *pri kom prenočevati* | tok je on biv iz sojim jogri več dev v hiši Marte inu Magdalene na jerpergah

jerpergovati -ujem nedov *dati prenočišče, prenočiti* | Ti nimaš lestne hiše, tudi tebe predne dni obeden v mestu ni otu jerpergvat.

jesih -a m *kis* | Tud nekateri pravjo, de jesih stri v enimo križanmo človeko ena hitriši smrt.

jeskati → iskati

jest mene sam.zaim *jaz* | Jest te počastim inu tebi zahvalm, de ti h spokorjenu moje požrešnost en tok grenak tronk si piv.

jeti → iti

jezdariti -im nedov *jezditi* | Kader so te joger Kristusu vidli, de ta Gospud oče na te oslic izdart, katira ni bla osedlana, so oni položil soje gvante na njo inu so nega gor posadil. JEZDITI

jezičevanje -a s *nepotrebno, pretirano govorjenje* | Kir ti timo nazmasnimo jezičvajnu tok zlo si podvržen, de ti obenga konca ne mase na striš. JEZIČNOST

jezičnost -i ž *nepotrebno, pretirano govorjenje* | jest pak v mojga telesa inu živlejna navarnost nisem otu govort, deb jest toja jezičnost spokoru inu tudi en eksempel tega movčajna dav. JEZIČEVANJE

jezičvajne → jezičevanje

jmati → jemati

joger -gra m *apostol* | Kader se je že ves folk dober najedu inu set postov, je Jezus k sojim jogram reku: Poberite te kosce, kir sa ustal, de konc na vzamejo. APOSTOL

joh medmet *(v zvezi)* **joh ino gorje** *izraz bolečine, trpljenja* | O, joh inu gorje moj ubogi duši, kader se bo perbližu ta sodni dan! AH, VE

judeštvo -a s *judovstvo, vsi Judje* | se je on podstopu, iz tem besedam vse vikši farje, pisarje inu starše, ja, to celu judeštvu, očitnu posvarit inu njem pred nosam naprej vreči.

justati → ustati

Jutrinja dežela -e -e ž *Jutrovo, Bližnji vzhod* | al je on morebiti taisti, katirmo so te terje krali iz jutrne dužele te ofre pernesli

kamra -e ž *soba, spalnica* | Na deli meni napokoja, duri so že zaprte inu moj otročiči so per meni v kamri. KAMRICA

kamrica -e ž *soba* | Ti pak, kader ti molš, tok pejdi v toja kamerca inu dur zapri za sabo inu moli k tojmo Očeto na skrivnim. KAMRA

kapitan -a m *vodja straže* | Tudi je zapovedu timo kapitano, de on ima nekatere žolnirje iz nim vun poslat

kasen -sna -o *počasen* | Zatori so oni njega kolker dalej je bla ta hoja, tulkaj nausmilenš naprej gnali, inu kolker kesnejši so mogel jeti, tulkaj hujši so ž nim delal. POČASI

kateri -a -o prid.zaim *nekateri* | O kaj za ena mrtvaška težava je njo obšla, kader je ona vidla, de na katerih krajih ta koža z mesam nakatere prste šerok na timo žvotu dol visi! NEKATERI

kateri -a -o prid.zaim *ta* | Iz katirm besedam je ta angel preč bejžu.

kazati kažem nedov *biti usmerjen (v določeno smer)* | je on že pruti vratem peršu, katire so pruti Olski gori kazale

ke → kje

kecar -ja m *krivoverec* | Ta spledena sukna Kristusova pomeni ta sprava te Kršanske cirkve, katira te ajdovski žolniri niso otel zrezat, le-ta bo zdej, Bogu se smil, od teh kecarju jamrnu zrezana. NEJEVERNIK

kecarija -e ž *krivoverstvo, kriva vera* | Nekateri so djali, on je en Samaritan inu je kecarja učiv.

keha -e ž *ječa, zapor* | Al morebiti je Jezus nega perjaznu pogledu, kader so ga dol v keha pelal. JEČA, ŠERF

kekej → kjekaj

kerlc -a m *moški* | Tam ukol postopa en kerlc cel sam, to kaže, deb to biv teh Galilejarju jogrov eden.

ketna -e ž *veriga* | Tedej v te veliki precesi pride ta edinrojen Sin nebeškiga Očeta med tem rabeln iz zvezanim rokam inu iz ta železna ketna na vratu.

kir veznik *ko, kadar* | Kir so peršli pruti Betlehem, je svet Jožef v mestu okol hodu koker en kmet iz tem vosličam inu voličam inu je jesku ene jerperge

kitla -e ž *srajca* | Dokler ta evangelium prav, on je imov le en platnen gvant na sebi, to je ena srajca al kitla. SRAJCA

kitna žila -e -e ž *kita (telesni organ)* | Naš zmesarjen Izveličar pak je na te pez tiga križa tok grozovitnu napet inu stegnen biv, de vse zvezane, krovne inu kitne žile sa pretrgane inu ta trdna prsna kost saksebi preklana bla PRIVEZNA, PRIVEZNA ŽILA

kje prisl *tja* | Tukej zamirki, de ta dobrutlovi Gospud Jezus je sem ter ke hodu skuz kraje teh Judov, je pridgvu inu vučiv ta folk ta pot teh čednost KEJKEJ

kjekaj prisl *tja* | zavol žlahte je ona kekej šla ter je tam vse reči podvižala, kar je narbolši mogla. KJE

klagljiv -a -o *žalosten* | Kdu oče šteti te klaglive besede, katire sa iz tojih ust ble šlišat! GRIMEN, ŽALOSTEN

klagovanje -a s *toženje, stok, tarnjanje* | Komu bi enu taku milu klagvajne k srcu na šlu? JAMRANJE, ZAJAMRANJE

klagvajne → klagovanje

klančen -čna -o *strm* | od rihtnih vrat noter da tiga hriba Kalvarije je ena zlo kamnitna inu klančna pot BREŽEN, NEPRILOŽEN

klepetati -am nedov *šklepetati (z zobmi)* | negov zobje v ustih so klepetal ŠKRIPATI

kletvina -e ž *preklinjanje* | Kir vse špotlive besede, vsa kletvina inu preklinvajne, katiru sa si oni damiselt mogel, inu kar je njim ta peklenski satan noter dav, so oni zuper Kristusa naprej pernesli. PREKLINJEVANJE

kljubo prisl *(v zvezi)* **kljubo delati** *nasprotovati* | Ni le le-tu ena hudičova jeza zuper tiga ubogiga sinu Marije, de njemo ta narzanikerniš dobruta na bo pervošena, temuč vse, kar je mogoče zmiselt, klubo inu trplejnu delat.

ključa -ø s.mn *pljuča* | Le-ta je v nje vse druge bolečine presegla, kir le-ta prsna kost je od nature za en širm tiga srca, kluč inu jeter odločena. PLJUČA

klošter -tra m *samostan* | Na temo hribo Tabor je en velik klošter

kloštrski ljudje -ih -i m.pl *člani samostanskega reda* | Tudi sa med nim bli te farizeri, katir sa bli za duhovne držan koker sedej te kloštrski ludje.

kmalu prisl **1** *hitro* | Koku je to drvo tok kmalu usehnilu? HITRO, SKORAJ **2** *zdaj* | so se prehajale te bolečine Kristusove kmal iz le-te, kmal zupet iz ene druge rane ZDAJCI

knoflja -e ž *sponka* | Potem je vzela […] ta hudobna žena ena velika knofla ter je ven iz vust ta častitlovi jezk potegnila

koj prisl *takoj* | Stopi od križa dol le koj zdej, aku ti moreš. ZDAJCI

kojnadirski → konjederski

kojnik → konjik

koker veznik *kakor* | Potem koker to rezodejne prav, stegne on soja desna roka vun, ne persilen, temuč iz dobra vola inu ja položi na ta križ

kompanija -e ž *družba, povezana skupina* | Le-ti iz baklam so šli spredi inu za njim je šov ta poglavar iz ena kompanija DRUŠČINA, DRUŽBA, TOVARIŠTVO

konec -nca m (*v zvezi*) **konec storiti 1** *pokončati, ubiti* | Petrus je za nim šov od deleč, od Anasa hiše, inu je otu vidti, koku bo iz njim konc sturjen. **2** *uničiti* | negova čast bo še en konc strila. **3** *končati, končati se* | oni tega tovčena nobenga konca niso znal striti. **konec vzeti 1** *umreti* | vsi, katir meč vzamejo iz lestne oblast brez povela soje gosposke, bodo skuz meč konc vzeli. **2** *izgubiti se, uničiti se* | Poberite te kosce, kir sa ustal, de konc na vzamejo. **3** *končati se* | je ta velikanočni praznik v Jeruzalem konc vzev

konedirc → konjederec

konjederec -rca m *nasilnež, surovež (poimenovanje za rablja)* | ta križ je tok zlo zaničvan bil, de tudi te konedirc […] niso rad s tem v caker hodil. FRAJMAN, ODRTNIK, TRINOG, RABELJ

konjederski -a -o *grob, surov* | Bojo tedej le-ti smrdlivi kojnadirski hlapci taistu obličje zapluvali, katiru te angeli iz luštam inu veselam gledajo?

konjik -a m *član konjenice* | Ta je biv en spošten ratni gospud inu glavar čez deset kojnikov

koražen -žna -o *pogumen, korajžen* | so oni tulkaj hudobniš, prevzetniš inu k martran koraženš postal. SRČEN

koštanje -a m *strošek* | Kratku govort, tukej ni blu šparan ne muje ne delu, oben denar, ne koštajne, deb le njih zuprnik skori na križ peršu.

koštati -am nedov *stati, imeti ceno* | Zatori, o kršanska duša, aku ti očeš vedti, kok draga je to izveličajne Kristusa, tojga Gospuda, koštalu, tok beri ta postava iz andohtjo inu iz usmilejnim srcam.

kraft -i ž *moč* | očist moja duša skuz ta kraft le-te Božje vode MOČ, PRIPOMOČ

kraften -tna -o *močen, izjemno močen* | Obenga kraftnišiga mitelna mojga srca pak ti meni na moreš dati, koker aku ti toje grehe objokaš

krancelj -na m *venec* | K timu le-ta krona ni bla tok mejhna al li okrogla koker en krancel, temuč ona je bla velika inu vsoka

kras -a m *krog* | inu oni so stali iz negova luba materja v enimo krasu ukol Gospoda RINK

križar -ja m **1** *kdor križa* | kir ti pak le-te inu take grehe frejvolnu dapernašaš, tok striš ti meni iz enim vsakim greham več žalga, koker sa moj križari meni sturil. **2** *kdor nosi križ* | Dosti njih pak jih je na te pot obstalu, deb oni Jezusa, tega križarja, vidti mogel.

križnosenje -a s *nošenje križa* | te rame od križnosejna, od tepejna, gajžel hudu ranene.

krščenik -a m *kristjan* | Le-tu vzemi si k enimu nauku, o kršenik, inu na zanes se cel nigdar na toja lestna muč.

krusifiks -a m *razpelo* | Inu angel tega Gospoda se je perkazu nad vratem, ta je imov en krusifiks v sojih rokah

krvna žila -e -e ž *žila* | Koku je ta ubogi Jezus vse le-tu mogu prestat, koku je ta kri v telesu ukol tekla, kir vse krvne žile v obedveh ramah sa ble pretrgane! ŽILA

krvni prijatelj -ega -a m *krvni sorodnik* | Joanes je biv posvečen v maternimo telesu inu je biv en krovn perjatu Kristuso, dokler koker nekateri vučeniki pravjo, tok je Elizabet, s. Joanesa mati, bila s. Ane sestra, katira je bla Divice Marije mati

krvni sodnik -ega -a m *sodnik, ki ima pravico obsoditi na smrt* | je Marija soje sovzne oči gor vzigenla inu vidla tega naržlahtnišiga Sinu nebeškiga Očeta med tem krvičnim krovnim sodnikam inu tim grozovitnim rabelnam koker enga k smrti obsojenga rezbojnika stati SODNIK TE KRVI

krvni špot -ega -a m *incest, krvoskrunstvo* | je obdržu Herodež sojga brata žena jnu živi iz njo v očitnimo krovnimo špotu

kumrn -a -o *slaboten, obnemogel* | on je ven vidu sila revn, kumern, bolan, ranen, kervav inu nagnusen JAMRN, SLAB, SLABOVIŽEN

kumrnija -e ž *oslabljenost, bolehnost* | Moje srce perčaka kumernija inu edinšno.

kunšt -i ž *znanje, spretnost* | po soj Božji natur je on vedov vse reči od vekomej, po sojmo človestvo pak je on vse kunšt inu modrost, katire ta človeška natura zamore zapopasti, […] imov.

kunšten -tna -o *umetniški, umetelen* | je en imeniten teph al zagrinalu viselu, katiru je blu od vseh sort farb inu rož, iz škrlata inu teh nardražih žid cel kunštnu sturjenu

kup -a m *kupčija* | On je tudi soj krvičen dnar nazaj dav inu je pogirvu skuz le-tu ta kup gor vzigent.

kuševati -ujem nedov *poljubljati* | Tudi je ona kušvala negove noge, dokler ona je vidla inu vedla, de ta dobrutlovi Gospod je bos sem inu kje hodu inu truden biv.

kušniti -em dov *poljubiti* | Ona je tudi večkrat kušenla ta zemla, ktira je iz to krivjo Kristusa poškroflena bla

ladec -dca m *skrinjica* | To se na spodobi, de bi mi nje v cerkovno skrinco al ladic shranili k tim dugim dnarjam tega tempelna SKRINJICA

lahko prisl *zlahka* | Ti veš, de moje srce je sila trdu inu se na pusti lohku omečiti

lakatenca → lakatnica

lakatnica -e ž *ključnica (kost)* | je njemo en trdi žlak na prs al na lakatenca dan biv

lakoten -tna -o *lačen, nenasiten* | Oni so planil čez nega koker lakaten vovkov čez ena ovca

lampa -e ž *svetilka* | je le-ta iz ena železna štanga obdana, na katir osem srebrnih lamp visi LATERNA

las -a m *kocina, dlaka* | de sa oni njemu na negov svet trebuh pokleknil, iz pestmi na usta čafal inu njemo dosti las iz negove brade inu glave zroval.

lastno prisl *natančno, točno* | Pravijo tedej vučenik, de mati Jezusova ni prov lestnu vedla ta viža, čas inu krej tega trplejna Kristusovga

laterna -e ž *svetilka* | oni nega niso mogel natank vidti, akulih so bakle inu latirne imeli LAMPA

lažnik -a m *lažnivec* | kir oni so njega iz le-tem besedam za enga očitenga ležnika otel striti

ledkovati -ujem dov *rešiti* | Poberite se preč, vi na bote tiga človeka od naših rok ledkval! ODLEKOVATI, ODREŠITI

legijon -a m *legija* | En legijon pak je šest tavžent šeststu šestinušedeset

les -u m *drevo* | Adam je pregrešu skuz napokoršna, kir on je od tiga prepovedanga lesa jedu DRVO

ležati -im nedov *biti odvisno* | Kader je njemo čast inu spoštejne na timo blu ležeče, takrat je on movču.

ležnik → lažnik
libra -e ž *merska enota* | je pernesla ena cela libra žlahtniga mazila
ljubo -a m posam *(v zvezi)* **k ljubu** *v veselje, na čast* | Narvreniši mati, kar jest tebi k lub striti zamorem, sem jest vselej perpravlen. **za ljubo imeti** *imeti rad* | Ti veš, de jest tebe za lub imam inu tebi ne morem neč dol udarti, kar ti pogirješ
lojtra -e ž *lestev* | je stopu ta drug gor na ta lojtra, kje k nogam bla postavlena
lon -a m *plačilo* | Toku je ta pravični Bog te lotrski plesavki nje zaslužen lon dav PLAČILO
lopa -e ž *avla* | Tedej so deževskiga oblastnika žovniri perjeli Jezusa inu so njega noter pelali v lopo sodne hiše MOSOVŽ
losanje -a s *žrebanje* | Po timo losajno inu zašpotvajnu so se dol usedel Pilatušu služabniki inu so njega varvali, deb njega nobeden živga od križa dol na vzev.
losati -am nedov *žrebati* | Oni so soje oblačila med sabo delil inu so čez mojo sukno losali.
lotrač -a m *prešuštnik* | Tukej si zna vsakatir lohku damiselt, koku te lotrač so tega revniga Gospuda zašpotval
lotrica -e ž *prešuštnica* | Resničnu, jest vam povem, de te očitni grešniki inu loterce bojo poprej v nebešku kralestvu peršl koker vi. PREŠUŠTNICA, PRIŽENICA
lotrnija -e ž *prešuštvo* | iz srca pridejo hude žele inu misli, ubijajna, prešuštva, loternije. PREŠUŠTVO
lotrski -a -o *prešuštniški* | Toku je ta pravični Bog te lotrski plesavki nje zaslužen lon dav PRIŽENSKI
luft -a m *zrak* | on ni mogu dol na zemla pasti, temuč je visu toku rekoč v luftu.
luskanje -a s *ploskanje* | Te lovci so bli vsi povni vesela inu luskajna ter niso druziga bel delal, koker vriskal inu vekal.
luskati -am nedov *ploskati, udarjati* | Te Judje pak sa bli veseli, so z rokam luskal inu djali: Ti si prov sodu, Pilate.
lušt -a m *užitek* | Kader ti v tojmo kralestvo v luštah tega paradiža vse vesele boš užívu, takrat spovni name revniga, kir jest za moje grehe še dosti vojstrih štrafeng bom mogu prestat. ZLUŠTANJE
lušten -tna -o *lep* | Je ena cel luštna dolina inu je to ime dobila od tega krala Jozafat
majnga -e ž **1** *misel* | prosem jest ponižnu, daj meni ena čista majnga, enu usmilenu srce inu ena volna vola. MISEL **2** *mnenje, razlaga* | so vsi začeli

nad Kristusam se pohujšat inu soje dobre majnga, katire so oni od njega imeli, spremenvati. **3** *način* | Inu na taka majnga je njem povedo ta Gospod še več perglih VIŽA **4** *namen* | Zatori negova majnga ni bla, deb se ludje na imel umivat, kader bi otel jesti, zakaj to je spoštenu

mal -a m *čas, trenutek* | Dokler le-ta je bla tok zlo čez vsa natura, de nebu inu zemla iz vsem element, katir so da teh malov naobčutliv ustal, takrat pak, tok govort, občutliv ratal CAJT, ČAS

malar -ja m *slikar* | ona je vidla v le-ti prov na tankim ta podoba tiga obličja Kristusovga, ne od enga malarja zmalan, temuč skuz sama mogočnost Božja noter vtisnenu

malarija -e ž *slika* | Jezus je ta križ spredej, Simon pak od zadej nosu, koker ta malarija od nekdej sem skazuje.

marcij -a m *marec* | on ni smov sam v timu doru sem inu kje hodti, koker se godi mesca marcija al sušeca. SUŠEC

marmel -na m *marmor* | je on prebivu v timo imenitnimo dvoru, katirga je negov oča z velikim špendvanam iz gol marmelna zidov

marmelnast -a -o *marmornat, iz marmorja* | Na timo kraju je stav en visok marmelnast kamniten steber

martra -e ž *trpljenje, bridkost* | Koku boš ti kol ena taka grozovitna martra zamogu prestat? BRIDKOST, EDINŠČINA, EDINŠČNOST, MARTRANJE, PEZANJE, REVŠČINA, REVŠČNOST, TRPLJENJE

martranje -a s *trpljenje, bridkost* | iz hudičove togote so oni umočil ena goba v posod, povn jesha, katirga so oni vselej per teh križanh špogal, njim ta kri iz le-tem obstanovit, deb oni tulkaj dalej v timo martrajnu živel inu tulkaj počasniš umret mogel. BRIDKOST, EDINŠČINA, EDINŠČNOST, MARTRA, PEZANJE, REVŠČINA, REVŠČNOST, TRPLJENJE

martrati -am nedov *mučiti* | To je, ti boš zavol moje vire martran, pak zdej ne. NAKLADATI, PEZATI

martrnik -a m *mučenik* | te sveti martrniki iz veselim srcam k te marter so šli, zakaj neh je to kralestvo teh nebes.

martrnika -e ž *mučenka* | Tok tudi prav s. Hironimus, de je ona več trpela koker vse martrnike, kir nje trplejne je duhovnu blu

martro trpeti *trpeti, biti mučen* | Koku je kol mogoče blu, de ta slab napov mrtvi Kristus ena tok načloveška martra je trpet mogu!

masa -e ž *mera* | so oni njega brez vse mase naglu le naprej gnali

meja -e ž *gozd, gozdiček* | Dokler v sred palosta Herodežovga je biv en sivnu velik dvor […] iz mejam za prehajat inu utam ociran. BORŠT

memhojene → mimohojenje

memranje -a s *pritoževanje, negodovanje* | Kader pak je Gospud Jezus to memrajne sojih jogrov šlišu jnu vedov, je on djav: Pustite njo per gmah.
memrati -am nedov *pritoževati se, negodovati* | Koku pak meniš ti, de sa srdit postal inu čez Herodeža se pertožil inu memral? ŽALITI SE
mera -e ž *(v zvezi)* **brez mere** *neizmeren* | nje žalost je bla brez mire
merkati -am nedov **1** *paziti, stražiti* | Dons nobeden najn na mirka, dokler en slehern je dons skrben iz velikanočno vičirjo AHTATI **2** *poslušati, biti pozoren* | Kader je Magdalena šlišala, de ta dobrutlovi Gospud nje djajne hvali, je bla vesela, je obsdela inu je skrbnu mirkala na beseda Kristusa.
mesen -a -o *telesen* | Ta sviet da en mesen, časen inu vnajn, Jezus pak en duhovni, večni inu notrajni mir. TELESEN, ŽIVOTEN
mesnica -e ž *klavnica* | Ah, koku je blu milu gledat, kader so tiga nagiga Kristusa, katir je na celmo žvotu grozovitnu biv zmesarjen inu katirmo ta kri še po celmo životo dol kaple, toku edinšnu brez ene milost k mesnic pelal!
meso -a m **1** *telesnost* | Johanes, moj lubi brat, ti si mlad inu lep, pokaj očeš ti toja mladost temu svetu inu mes dati? **2** *telo (metaforično)* | Nekater brumn kristjan v sreda mesa na jeda, dokler to mesu Kristusa je v sreda predanu blu. TELO, TRUPLO, ŽIVOT **meso teh zob** *dlesni* | Njegov mesu teh zob je blu močnu ranen inu utekel
mimohojenje -a s *glagolnik k hoditi mimo* | Kader je Kristus že ven pelan biv, takrat se je ona postavla na en krej per vrath, kir bi ona v memhojenu nega na obraz vidit mogla.
mir -a m *(v zvezi)* **z miram** *mirno, v miru* | Inu natu je Peter z miram sedu inu se je pustu umivat
mira -e ž *grenko zelišče* | Med tim pak, kader so nekateri te lukne vrtal, je peršu en drugi iz ena posoda, povna vina z miro zmešan **hrib te mire** *gora grenkobe, metaforično za grenko, težko pot* | Potem kse je ta paden Kristus skuz pomuč Simona zupet gor na noge spravu, to začne on zupet po timo hribu Kalvarije, al veliku več po timo grenkimo hribu te mire iz sojim golim nogam gor jeti.
mirakelj -na m *čudež* | Brez tiga mirakelna bi si blu malu ludi damiselt zamogel, deb Kristus za nas tolku biv pretrpu. ČUDEŽ, MIRAKUL
mirkati → merkati
mirno vino -ega -a m *mešanica mire in vina* | Takrat pak je bla per vseh ludeh le-ta lepa navada, de so oni le-tim, katir so imel križan biti, mirnu vinu piti dali, deb oni le-te grenke martre tulkaj stanovitniš pretrpet mogel
misel -sli ž *(v zvezi)* **v misel iti** *razmišljati* | je temo navošlivmo Judežo zmiram naprej v misel šlu, koku bi on kej mogu iz tatvina perdobit

mitel -na m *sredstvo* | je on vse mitelne inu pot jesku, soje živlene uhrant inu te težki marter odjet.

moči morem nedov **1** *moči* | vsa kri je stekla iz teh žil k srcu, deb nemo mogla pomagat. UPATI SI, ZNATI **2** *morati* | Aku ti tedej za le-te očeš zadost striti, tok moreš ti vse trpeti, kar jest od teh grešnikov sem mogu trpeti. IMETI

morast -a m *močvirje* | Kader vi k gunmo morast pridete, tok oznanite le--tam, de ta velik pan je umrov.

morski trn -ega -a m *črni trn* | Taisti murski trni sa znotri votel, zatori sa le-ti se navzel te krvi od Kristusove glave.

mosovž -a m *avla, dvorana* | Inu je blu v timo škofovmo mošužo en taku vpetje, klicajne inu šum, de oben človk soje lestne besede ni mogu šlišat. LOPA

mošuž → mosovž

mozeh -zha m *mozeg* | se je ta muzih v kosteh premeknu inu od negovga svetga trupla ta krvav pot vun izgnov

mrha -e ž *mrhovina, truplo* | je Judas od drvesa dol padu inu negov trebeh se je po sredi na doje rezpoču, de vse negovu usrčje inu čeva so se od nega isule, katiru tedej je blu tok nagnusnu pogledat inu toku za na prenest duhat, de nobeden brez velikiga gravžajna mem te preklete mrhe ni mogu jeti.

mrtvaški -a -o *tak, ki vodi v smrt, smrtonosen* | Vzemi si k srcu, o kršenik, le-ta strašna inu mrtvaška pot tojga inu mojga Odrešenika MRTEV, SMRTEN **mrtvaška glava** *lobanja* | Po judovsku Golgata, po latinsku Kalvarija inu po slovensku Mertvaških glav mestu imenvan, zavol teh mertvaških glav, katire so tam ležale ČEPINJA **mrtvaški pot** m *smrtni pot* | poglej, koku meni ta mrtvaški pot iz mojga trupla ven sili! **mrtvaško sovraštvo** *smrtno sovraštvo* | Taisti se znajdel v tempelno inu prašal po Gospud Jezuso inu med sabo se pogovarjal od negovih del, nekateri iz lubezen, drugi iz nevošlivost al mrtvašk sovraštu imel.

muditi -im nedov *ovirati, zaustavljati* | Zadenč je bla njemo le-ta hoja tudi toku težavna zavol tega belga oblačila, katirga je nega v hoj zlo mudila.

mujati -am nedov *siliti, preganjati* | Toja hči je že umrla, zatori na muje tega Mojstra kje.

murski → morski

muzih → mozeh

na- → ne-

nadležen -žna -o *težak, težaven* | mi smo scer sivnu veliku nadluženga nad našim zgajžlanim Izveličarjam zamirkal, pak vender še ni obenga konca

nadležnost -i ž *sramota, krivica* | Tedej je blu to krotku Jagne iz velika nadležnostjo v ta hiša Kajfasa pelanu inu tim krvičnim sodnikam naprej postavlenu. ŽALO

nadložen -žna -o *obnemogel, slab* | Inu zravn tiga je biv tulkaj nadložen vidti, deb se te kamni čez njega bli usmilt imeli SLAB

nadraženje -a s *draženje, spodbujanje* | Inu se je komej eden al drug znajdu, katir bi nemo na biv iz nadražejna tega satana ena zuprna beseda dav.

nafajhtati -am dov *namočiti, navlažiti* | Ona se je tudi dol na zemla ulegla inu je kušvala te tla, ktire sa iz to roženfarbano krivjo Kristusa nafajhtane ble.

nagledati -am dov *zagledati* | Kader je mene moj sin v taki bridkust nagledu, takrat so ble od moje žalost njegove oči iz […] grenkustjo napovnene ZAGLEDATI

naglihati -am dov *naravnati* | ta spahnen gled bo zupet naglihan.

nagnjen -a -o *naklonjen* | Ti tudi sam vidiš, de teb je Pilatus nagnen inu te bo gvišnu prostiga pustu

nagnjenje -a s *slabost, pregreha* | toje sladku srce je tistikrat iz tulkaj poželejnam inu nagnenam napovnenu blu, de en velik čud je biv, koku je ta ena taka peza moglu prestat.

najavira → nejevera

nak členek *ne* | Kristus al to smrt al to živlene ima zvolt, on more ja al nak reči

nak prisl *blizu, zraven* | Kir ona tedej žalost ni mogla dergač nak pridti, zatori je ona hodila od deleč za le-tim, katir je nje srce v soj lubezen zaprtu nosu.
nak dati *popustiti* | ta žena pak ni nak dala, temuč grede inu vpije za nim

nakladati -am nedov *nalagati, povzročati muke* | oni tok rekoč od togote inu hudobije sa obdovjal inu Kristuso tok grozovitne nakladal, kakršne poprej oben človk bsi domislu na biv. MARTRATI, PEZATI

nakop → navkup

nakvišku prisl *navzgor, kvišku* | Kader pak se je že imov dan striti, takrat je on vzignu soja bovna glava gor nakvišku GORI

naostuditi -im dov *zamazati, narediti nagnusno* | Njegove obedve lica sa ble od dostih žlafrnc vse skraspane inu zatekel inu od teh nagnusnih plunku tulkaj naustuden, koker kob ble iz belim, črnim inu zelenim blek ne dergač koker en gobov prevlečen.

napačen -čna -o *hudoben, pokvarjen* | ta judovska sadrga je začela na novu Kristusa zašpotvati inu iz dostim špotlivim besedam inu napčnim zadržajnam zasramvati FOVŠ, NEVIŽEN, POREDEN

napačnost -i ž *hudobija* | Zdej je negov hinavstu na dan peršlu, kir Bog take napčnost ni mogu dalej več trpeti. FOVŠIJA, HUDOBIJA

napčnost → napačnost

naperglihan → nepriglihan

napraviti -im dov *pregovoriti, spodbuditi* | oni so njega k timu napravl, de je on tiga nadovžniga Gospuda k smrt obsodu

naprej doprinesti -em dov *predložiti, zaprositi* | Per te tožbe Kristusu preudar tudi, koku žalostnu je on le-ta opravu inu koku milu je on taista sojmo Očeto naprej daprnesu. DOLI POLOŽITI, NAPREJ PRINESTI, VEN ZNESTI

naprej držati -im nedov *kazati* | Moj presrčni sin, potem kti mene tudi te prošne na moreš ušlišat inu meni ta Božja vola naprej držiš, katir jest tudi odreči nočem, pak vender še ena prošna želim striti. NAPREJ STAVITI

naprej govoriti -im nedov *napovedovati* | Inu vse le-tu se je zgodilu, koker je on naprej govoru

naprej metati mečem nedov *očitati* | se ni togotiv čez le-te nasramne zapluvavce inu jm ni naprej metu iz obena beseda.

naprej nesti -em nedov **1** *nesti spredaj* | za le-tem je eden nesu ta krvav al rdeču bender, katiru se je tudi taistkrat naprej neslu **2** *izražati* | Ta žlahtna Divica začne soje prošne naprej nest inu prav: Moj narpresrčniši sin! NAPREJ STAVITI

naprej položiti -im dov *ponuditi, postreči* | Jezus je vzev teh pet kruhu inu te dve rib, pogleda pruti nebesam, je požegnu, zlomu inu dav tem jogram, de jh imojo temo folko naprej položt NAPREJ POSTAVITI, NAPREJ PRINESTI, POSTREČI

naprej postaviti -im dov **1** *pokazati, povedati* | Tudi je nemo blu naprej postavlenu, koku de njemo mogoče bode ena tok grenka inu špotliva smrt inu tok naizrečene velike bolečine prestat. **2** *ponuditi, postreči* | moj perjatu je k meni peršu od ceste inu jest neč nimam, kar bi nemo naprej postavu. NAPREJ POLOŽITI, NAPREJ PRINESTI, POSTREČI **3** *izpostaviti* | Te pisari so perpelal eno ženo, v prešuštvo zapopadeno, inu so njo očitnu naprej postavl OSTAVITI

naprej postaviti si -im dov *predstavljati si* | Postav si naprej, koku to nadovžnu Jagne med tem srditim vovkovam je moglu trpeti PREDSE VZETI

naprej povedati povem dov *napovedati, prerokovati* | Gospud je otu potem skazat ta čast sojga prihodniga gorvstajena, deb oni toku jenašku za nim hodil v trplejnu inu marter, koker je on nem naprej povedu. NAPREJ PREROKOVATI

naprej prerokovati -ujem dov *napovedati, prerokovati* | Zakaj oni sa vidli, de ta skrivnost tega trplejna, od katirga so oni naprej prerokvali, more v Kristuso dapovnena biti. NAPREJ POVEDATI

naprej prinesti -em dov **1** *povzročiti* | Take inu še kraftniši uržahe je ta občutlivost naprej pernesla **2** *predložiti, zaprositi* | je mislu ta sivnu žalostni Jezus, on oče ena druga prošna naprej pernesti. DOLI POLOŽITI, NAPREJ DOPRINESTI, NAPREJ PRITI, VEN ZNESTI **3** *ponuditi, postreči* | Inu njim

je blu naprej pernesenu velikanočnu jagne. NAPREJ POLOŽITI, NAPREJ POSTAVITI, POSTREČI

naprej prisl *vnaprej* | Bog naše potrebe inu vse reči naprej ve. **naprej in naprej** *nenehno* | Judaž pak je jesku perložnost, koku bi on Gospuda perpravn izdav, inu je mislu naprej inu naprej, koko bi on to prov vun spelu **za naprej** *odslej* | Pustite to časnu delu inu se podejte za naprej na to duhovnu, katiru bodem jest vas učiv. **zmerom naprej** *vedno znova, nenehno* | je temo navošlivmo Judežo zmiram naprej v misel šlu, koku bi on kej mogu iz tatvina perdobit

naprej priti pridem dov **1** *pojaviti se* | tok je peršlu ob taisti ur Gospudu Jezusu naprej vse negovu trplejne **2** *predložiti, zaprositi* | Dalej sa oni peršli iz to treko tožbo naprej, inu so djali (per s. Joan na 6p): On je rekov, de je on Kristus, en kral DOLI POLOŽITI, NAPREJ DOPRINESTI, NAPREJ PRINESTI, VEN ZNESTI **3** *zdeti se* | Tebi ja le-tu na bo pretežku naprej peršlu, kir tebi ni pretežku, enimo dobrimo perjatlu k lubezen čuti inu iz nim cel perjaznu se pogovarjat. ZDETI SE

naprej stati -ojim nedov *čakati v prihodnosti, zgoditi se v prihodnosti* | To je, skuz te skušnave inu velike nadluge, katire vam naprej stoje

naprej staviti -im nedov *izražati* | so se oni močnu pomujal inu so vse sorte uržahe naprej stavl, deb Herodež nega na držu za enga naumniga inu zavoltiga prostiga spustu. NAPREJ NESTI

naprej vreči -žem dov *očitati* | Iz en beseda, kar sje ktir kol zmiselt mogu, to mo je blu naprej vrženu

naprej vzeti si/se -amem dov *skleniti, odločiti se* | Zavol katirh besedi se je Peter ustrašu, inu se je vender naprej vzev, Jezusu zvest biti.

naprejčasen -sna -o *prihoden* | Za vse taiste, katire sem jest dapernesu, koker tudi za ta naprečasana štrafenga, katira sim jest tebi še dovžan, ofram jest tebi teh šest tavžent šeststu šestinušedeset žlaku, katire si ti prejev NAPREJSTOJEČ, NASTOPEN

naprejhodec -dca m *predhodnik* | je on jokov iz človeškiga usmilejna zavol sojga zvestiga naprejhodca inu žvotniga perjatla.

naprejpokladanje -a s *(v zvezi)* **kruh tega naprejpokladanja** *kruh postavljanja pred Boga* | Koku je on noter šov v hišo Božjo (Levit 24) inu je jedu kruha tega naprejpokladajna, katire jesti ni bilu perpušenu, ne taistim, katir sa z njim bili, temuč samim mašnikam?

naprejpostavljenje -a s *kazanje, izpostavitev* | Per naprejpostavlenu Kristusa zamirki.

naprejstoječ -a -e *prihoden* | Kir Kristus tudi, kse je le na to naprejstoječe trplejne spovnu, je krvav pot potiv. NAPREJČASEN, NASTOPEN

naprejvzetje -a s *sklep, odločitev* | Inu keb jest morebiti čez moje trdnu naprejvzetje se še enkrat v tak napreširnost imov pregrešt, tok te ponižnu prosem, deb ti otov meni zdajc saj ena kapla toje bolečine v moje nagmahne glide noter vlit SVET, SKLENJENJE

narajmati -am dov **1** *srečati, naleteti na* | Pak on ni obenga narajmo, katir bi njemo biv le en sam drobivc kruha al en trenk vode dav **2** *zasačiti, ujeti* | Mojster, le-ta žena je zdej v frišnimo djajnu tego prešuštva narajmana. ZAPOPASTI

nardus -a m *narda, vrsta zdravilnega zelišča* | ta žavba ni bla gosta, temuč koker ena rožna voda od tega žlahtniga zelša nardus sturjena

nase vzeti -amem dov *prevzeti* | Ta čas je blizu, de te ajdje moja vira bojo nase vzeli iz velikim želam, katira te Judje zdej zavržejo. PREVZDIGNITI

nasprot -a m *nasprotovanje* | Si ti tedej en vikši gospud koker jest, de ti to narmajnši nasprut toje časti nočeš trpeti?

nastopati -am nedov *dol tlačiti, teptati* | Glih koker so oni mejni na mojmo bogstvo inu na moje živlene nastopal, tok se more tebi na toje bogstvu inu na živlene nastopat.

nastopati -am nedov *slediti* | Zatori je ona naglu k nemo tekla inu nega prašala, kaj za en vpetje bi v mestu od nje sina blu, al on ni šlišu, de njemo te Judje nastopajo.

nastopen -pna -o *prihoden* | Zavoltiga se le-tu zločejne brez ubudejna velikiga napokoja inu na le-tu ta nastopna bolečina tiga srca ni mogel zgodit NAPREJČASEN, NAPREJSTOJEČ

nastopiti -im dov/nedov *zastopiti, razumeti* | Koker s. Hironimus prav, tok sa le-te Pilatušu služabnik, katir sa bli ajdje inu ta grška špraha niso nastopil ZASTOPITI

nastranistojenje -a s *stanje ob strani* | dodeli meni odpušajne mojeh grehu, zanesejne mojeh dovgov, pobulšajne mojga živlejna, nastranstojene v mojem umrjenu inu zadenč to večnu živlene.

nasvetnik -a m *svetovalec, posvetovalec* | za brič so šli te vikši teh farju, te duhovni nasvetnik inu te starši tega folka. POSVETOVALEC

nasvetovanje -a s *svetovanje, navodila* | Vse le-tu pak se je zgodilu od nasvetvajna teh Judov, Gospud Jezuso k špotu inu zasramvajnu. SVETOVANJE

našpižati -am dov *nahraniti* | Potem kje Gospud Jezus ta folk našpižu, je pustu soje jogre v čovn stopiti inu pred nim se prepelat.

našpižati se -am dov *najesti se* | Kader je Jezus po sojmu delu en pokoj imov inu se našpižu, je šov v hiša Petra NAJESTI SE

našuntati -am dov *naščuvati, nahujskati* | Inu morebiti so te vikši farji te beriče toku našuntal, oni imajo tega Gospuda popehent, de je on mogu v blatu padti.

nateči -em dov *priti* | Kir tedej je Simon nateku na ta krej, kir je Kristus padu, so njega Pilatušu služabniki kmal zamirkal

natlačen -a -o *(v zvezi)* **poln natlačen** *do vrha poln* | Ta sivnu velik dor je biv cel povnu natlačen iz folkam.

natogotiti se -im dov *razjeziti se* | O koku se ti natogotiš, o koku ti zmirjaš inu kovneš! RAZSRDITI SE, STOGOTITI SE

natura -e ž *človeška narava* | Nekateri so iz nagnejna te nature usmilejne iz njo imeli

naturalski -a -o **1** *dan, prirojen (človeku)* | dosti ludi, katir so njo videl, iz naturalskiga nagnena so en usmilejne z no imeli. **2** *naraven, tak, kot je v naravi* | Svet Marcus pak prav, de Jezus je njem perpustu te naturalske palce nosti. **naturalska mati** *biološka mati* | ona je vender negova naturalska mati bla inu je njega devet mescu pod sojim maternim srcam nosila. **naturalski kruh** *kruh kot hrana za telo* | bo tudi od tega naturalskiga kruha zastoplen, katirga mi od Boga prosmo, pak per temu kruhu bo zastoplena vsa naša telesna potreba.

naudarek -rka m *rana kot posledica udarca* | Te naudark so se ognojil inu te utok so se izical

naudariti -im dov *udariti* | Negove sladke usta sa ble vse ranene, utekle inu začrnele, negove čelust, grl inu vrat od znotrej inu zunej tulkaj naudarjen inu ranen UDARITI

navižanje -a s *napeljevanje* | iz navižajna Dionizija so sturil te mojster v Aten en altar timo naznanmo Bogu

navižati -am dov **1** *napeljati, usmeriti* | Pak je Bog tok navižo, de je Judas od drvesa dol padu inu negov trebeh se je po sredi na doje rezpoču **2** *poslati* | so si obrajtal za ta narveči sramota, de oni so od enga sodnika k timo drugimo bli navižan

navkup pasti -dem dov *porušiti se* | so ludje menil, vse more nakop past, koker je tudi dost imenitnih mest inu trgu nakop padlu DOLI PASTI

navkup zlezti -em dov *omedleti* | Kader je ta prvi žebel mojmo sinu noter zabit biv, takrat sim jest zdajc k prvimo žlaku se cel zgubila, inu koker ena mrtva […] nakop zlezla. DOLI PASTI, DOLI ZLEZTI, NAZAJ OMAHNITI, OKOLI PASTI, OMEDLETI, VKUP PASTI, VKUP ZLEZTI

nazaj dati dam dov *vrniti* | Očeš pak ti nega meni ne zupet nazaj dati, tok pusti mene iz ž nim umreti, kir brez nega živeti je grenkejši koker vseh smrt. NAZAJ VRNITI, ZAVRNITI

nazaj držati -im nedov **1** *preprečevati* | Vi nimate mojga ujetja nazaj držat, dokler čez le-tu bode v perpravnimo času to mašvajne peršlu. **2** *zadrževati*

| Kader je ta narzvestejši mati te besede šlišala od sojga lubga sinu Jezusa, ona ni mogla sovze več nazaj držat NOTER DRŽATI

nazaj jenjati -am dov *ven iti, popustiti* | inu je perbivu iz ta narveči grozovitnostjo tok dovgu, noter de je on […] ta žebel tok trdnu v križ pergnov, de ni mogu več nazaj jenat.

nazaj jenjevati -ujem nedov *popuščati, omagovati* | Zatigavola se je začev nje život trest inu tok močnu nazaj jenvat, de te žene sa imele dost upravt, njo pred padcam obdržat.

nazaj obrniti se -em dov *odvrniti se* | Ah, obrni se zupet nazaj od tojih grehu, tok bodeš moj perjatu koker poprej!

nazaj omahniti -em dov *omedleti* | Pak še veliku strašnejši je blu gledat, kader ti po te temi tojga otroka v en cel drugi podob si zagledala inu od srčne grozovitnost nazaj si umahnila. DOLI PASTI, DOLI ZLEZTI, NAVKUP ZLEZTI, OKOLI PASTI, OMEDLETI, VKUP PASTI, VKUP ZLEZTI

nazajdajanje -a s *vračilo* | Dokler morebiti je Judas mejnu, on bode iz sojim besedam inu nazajdajajnam teh dnarju tiga Gospuda odrešu.

nazajdržanje -a s *zadrževanje* | je njemo odtejgnu obvarvajne inu je pustu njega v bolečinah inu martrah brez pomanšajna teh marter inu brez nazajderžajna tiga trplejna.

Nazarenar -ja m *Nazarejčan* | on imajo se mašvati čez ta načast, katira je ta Nazarenar vsigamogočnimu Bogu sturu.

nebesta -e ž *nevesta* | na more pak nikol ena nebesta sojga ženna tok zlo lubit, koker so le-ti perjatli Kristusu njega lubil.

nebo -esa s *(v zvezi)* **pod fraj nebesom** *na prostem* | Ti na umrješ na en postel, tudi ne v en hiš, temuč na križu, pod frej nebesam.

nebohojenje -a s *vnebovhod* | K enimo znamnu tiga sa se tud te angeli per Kristusovim gorvstajenu inu v nebuhojenu v belih oblačilah perkazali.

nedopovedan -a -o *neopisljiv, nepopisen* | Ja, ona je trpela ena taka nadapovedana žalost, de kob le-ta žalost v srca vseh ludi rezdelena bla, tok bi mogel oni vsi ene nagle smrt umreti. NEIZREČEN

nedoslišan -a -o *tak, o kakršnem še ni bilo slišati, se še ni zgodil* | on je en velik inu nadašlišan čudež sturu

neglih prid.nepregib. *neenak, različen* | To nadovžnu Jagne pak je tam stalu iz velika potrpežlivostjo inu je pošlušalu teh Judov prestrašene besede, katire sa cel naglih bile pruti tem besedam, katire so oni govaril na cvetnični dan

negmah -a m *nemir* | te ponižnu prosem, deb ti otov meni zdajc saj ena kapla toje bolečine v moje nagmahne glide noter vlit, deb jest od takiga nagmaha jenat persilen biv.

negmahen -hna -o **1** *nemiren* | te ponižnu prosem, deb ti otov meni zdajc saj ena kapla toje bolečine v moje nagmahne glide noter vlit NEPOKOJEN **2** *neumoren, tak, ki se ne ustavi* | Kader pak te nagmahen berič so iz bavtam na ta križ udarl, takrat je cuknu ta dobrutlovi Gospud zavol tiga žlaka inu je občutu vselej ena nova bolečina na soj ram.

neizgruntan I -a -o *neskončen, neizmeren* | oni so nega prosil, deb on nem na zapovedu v ta naizgruntana globočina, to je v pekl, dol jeti BREZ MERE, IZKONČEN, NEIZKONČEN, NEPREČASEN, NEZMASEN

neizgruntan II -a -o *nezamisljiv, nepredstavljiv* | Kolku veliku več je tedej ta mati vseh mater le-ta nuč v en naizgruntan bridkust daprnesla!

neizkončen -čna -o *neskončen, neizmeren* | Vidš ti, kaj za enu naizkončnu zaničvajne mojih zapovd je ta svet meni skazu inu še na bo jenov, mene zaničvati. BREZ MERE, IZKONČEN, NEIZGRUNTAN, NEPREČASEN, NEZMASEN

neizrečen -a -o *neopisljiv, nepopisen* | Tok se ja sklene, de to srce je še tok močnu blu, de ni moglu dergač pokončan biti koker skuz ena naizrečena sivna moč. NEDOPOVEDAN

neizvezan -a -o *prost, tak, ki ni zvezan* | se volnu za ujetga da jnu naizvezan pred gospoda grede.

nejevera -e ž *nevera* | Le-tu je prepovedu Jezus sojim jogram, dokler to je ena najavira, kir Bog naše potrebe inu vse reči naprej ve.

nejevernik -a m *nevernik, nekristjan* | steber je potem od teh nejovirnikov rezbit, od teh kristjanu pak skupi zjeskan inu na več kraju tega sveta pernesen biv KECAR

nejovirnik → nejevernik

nemadežen -žna -o *brezmadežen* | premišluj, koku je le-tu žlahtnu nadovžnu namadežnu telu tok zlo strganu inu tok grozovitnu na križu rezpetu.

nepokoj -a m *nemir* | oni imajo enga hudadelnika ujeti, katir je veliku napokoja med tem folkam napravu. NEGMAH

nepokojen -jna -o *nemiren* | Barabas je sturu te mirne napokojne, Jezus pak je sturu te napokojne mirne NEGMAHEN

nepopolnomast -i ž *nepopolnost, slabost* | Iz tega se tudi dol vzame nje napopolnamast, zakaj keb bla ona prov virvala, tok bla djala: Kar boš ti ukazu, to se bo zgodilu.

neporodni -ega m posam *kdor je neploden* | Bluger je tem naporodnim inu tem telesam, katire niso rodile

nepošten -a -o *sramoten* | Zakaj ta križ nosti je blu napoštenu, zatori ga njeh obeden ni otov nosti

neprečasen -a -o *neskončen, neizmeren* | Koku trdavratne so tedej mogle le-te doje srca biti, katire ne samu se niso usmille, temuč čez ta naprečasana nadluga še veselile. BREZ MERE, IZKONČEN, NEIZGRUNTAN, NEIZKONČEN, NEZMASEN

nepremaknjen -a –o **1** *negiben* | Te tiči v luftu […] so pustil njeh repetnice dol viseti inu sa sedel cel žalosten inu napremaknen. **2** *trden, stanoviten* | njih srca sa ble teri koker sivna skala inu napremaknenš koker jeklu inu želez. STANOVITEN

neprenehan -a -o *nenehen* | Koku bo tedej ta mati za sinam mogla živeti v naprenehan žalost? STANOVITEN, VEDEN

neprenesen -a -o *neznosen* | Tok pomisli zdej, kaj tedej za ena naprenesena bolečina je ta lubi Jezus na vseh sojih udih trpu, kir taisti še pred trem uram sa saksebi potegnen bli.

neprešacan -a -o *neprecenljiv* | oben človk na more toja cena prov spoznat inu oben angel na more toja kraft vrednu erzložt, dokler ti si ene napre-šacane cene

neprešeren -rna -o *objesten, predrzen* | Ti si biv dost dovgu napreširn inu si enga sledniga za nos vodu, zdej pak te očmo mi drgač govort vučiti.

nepreviden -dna -o *nenadejan, nepričakovan* | Kader tedej je ta rabel v ječa peršu inu Joanesu zapovedu, de bo mogu zdajc umreti, tok se žiher reče, de se je ta svet mož nad ta naprevidena pošta močnu zavzev.

nepriglihan -a -o *neprimerljiv* | De ona pak le-ta naperglihana žalost le sama je zamogla prenest, to se je samu skuz moč Božja zgodilu

nepriložen -žna -o *strm* | Po le-ti dovgi, kamnitni inu naperložni pot je ta ujeti Kristus iz golim nogam šov BREŽEN, KLANČEN

nepripraven -vna -o **1** *malovreden* | dadeli meni, deb jest ta ponižnost lubu inu rad od drugih za naperpravniga držan bodem. MALOVREDEN **2** *neu-goden* | to vovnatu seknu je tem odprtim ranam cel naperpravnu, kir freš stri inu te rane še hujši naredi.

nerodnost -i ž *neumnost, bedarija* | Sej je očitnu, kaj te žovnirje, lovci, beriči za ena sadrga so inu kaj za ene narodnost oni po vseh krajih počno. NEUMNOST, TRAPARIJA

nespošten -a -o **1** *nepošten, slab, krivičen* | Zakaj keb on biv brumen, toku bi se on perdružu k tem brumnim inu ne k takim naspoštenim ludem. **2** *nespoštljiv* | kulku špotlivih, feržmajdk, naspoštenih inu hudobnih imenu inu perimkov so oni njemu dali

nespoštenje -a s *nespoštlivost* | je ta dobrutlovi Gospud le-tu naspoštejne inu pomajnšane njegovga dobriga imena na križu občutu

nesramen -mna -o *brezsramen* | te ponižnu prosem, deb ti otu le-tu toje zadoststurjene gor vzeti inu skuz taistu moje nasramne lotrnije popolnama vun zbrisat.

neštalten -tna -o *deformiran, spačen* | Ah, kok velika je bla tedej toja žalost, kader si ti le-tiga tojga sinu v en tak naštavten podob vidla

neumen -mna -o *neveden, preprost, neučen* | Iz ust teh naumnih inu teh, katir sesajo, si ti hvalo napravu. NEZASTOPEN

neumnost -i ž *neukost* | Iz tiga se skaže teh Judov velika naumnost, katiri ena mejhna reč za greh drže inu to veči, namerč, de oni so po smrt tega nadovžniga Kristusa hrepenel, za oben greh niso spoznal.

neumrjoč -a -e *nesmrten* | Jezus se imenuje Sin tega človeka, dokler v človeški štavt je on ujet inu križan biv, inu ne po Božji naturi, po katiri je on vselej naumrjoč.

nevidioč -a -e *neviden* | Eni so rekli, on je en coprnik, kir on se je dostkrat navidiočiga sturu.

nevižen -žna -o *hudoben, pokvarjen* | Kristus je biv taisti, katirga so te navižen Judje očitnu za enga coprnika držal FOVŠ, NAPAČEN, POREDEN

nezapopaden -a -o *nedoumljiv* | O nazapopadena srčna žalost Marije! O nazapopadenu trplejne!

nezastopen -pna -o *neveden, preprost, neučen* | Ta goreča molitu Kristusa tudi ni bla brez sadu, kir med tem Judem je blu dost naumniga inu nazastopniga folka, katir je skuz te pisarje zapelan biv NEUČEN

nezmasen -sna -o *neskončen, neizmeren* | Keb si en človk taista le prov mogu damiselt, tok bse moglu njemo od nazmasniga strahu to srce na drobne kosce rezpočt. BREZ MERE, IZKONČEN, NEIZGRUNTAN, NEIZKONČEN, NEPREČASEN

neznan -a -o *nenavaden, čuden* | Kristus je tok strašnu zmesarjen na križu visu, de ktir ga je le pogledu, timo je on vrezu ena rana v srce inu negova podoba naznana, deb se enimo nad le-ta gnusit moglu. GNAMEN

nezrajman -a -o *nespodoben* | so nega suval sem inu ke tok nazrajman, de se je on na sojih nogah cel dostkrat nad kamni udaru

nežmahten -tna -o *neokusen* | te nausmileni berič njenmo tok revnimo otroko namest vode žovc inu jesih so podal inu on le-ta nažmahtna pjača zavol velike žeje je piv

noft -a m *noht* | ta s. kri je njemo dostkrat spod noftu vun udarla

norski -a -o *norčevski* | Inu kader so oni nega v timo norskimo gvantu vsiga umazanga inu blatenga zagledal, le-sem pridti, takrat so začeli oni vsi se smejat

noša -e ž **1** *nošenje* | Kir pak on v noš tiga križa je cel perpognen šov, tok je visela njemo njegova sveta sukna sila globoku dol na zemla **2** *obleka, oblačilo* | Poglejte, to je ta noša tiga fovš preroka, katirga je sam sebe za enga krala striti otil. CAPA, GVANT, OBLAČILO, SUKNO

noter dati dam dov *ukazati, nagovoriti* | ta peklenski vikši Lucifer, katir vse ferdamane večnu zašpotuje, je njeh vižar biv, zatori je on njem noter dav, de oni njemo imajo vse zaničvajne inu zašpotvajne naložit, koker on iz tem revnim ferdamanim dušam počne.

noter do predl *do* | so oni vidli to figovu drvu, de se je posušilu noter da korenine

noter držati -im nedov *zadrževati* | Ta revni Joanes je sovze notr držu, kar je mogu NAZAJ DRŽATI

noter držati se -im nedov *zadrževati se* | Kader je še Jezus v en tak nadapovedan žalost inu edinšen se znajdu, takrat njemo ni blu mogoče se dalej noter držat, temuč je mogu le-tu pred celim svietam sojmo nebeškimo Očeto tožt.

noter pobiti -bijem dov *razbiti* | posebnu pak imajo oni njemo to glavo prov rezbit inu več trdih žlaku zad na tivc dati, keb oni nemo lih taistga popolnama noter pobil. RAZBITI

noter postaviti -im dov *postaviti, ustanoviti* | Jest se tebi zahvalm, de si ti meni k lubezen te s. zakramente noter postavu GORI POSTAVITI, ŠTIFTATI

noter potegniti -nem *privleči, privesti* | kob on jmov na krvična viža noter potegnen biti, se volnu za ujetga da jnu naizvezan pred gospoda grede.

noter udariti -im dov **1** *napasti* | sa bli še le koražen, tudi sa bli perpravlen iz mečam noter udart. VZDIGNITI SE **2** *prodreti* | Dokler kar ima iz dragim mazilam namazan biti, more poprej učedenu bit, de te druge mazila al špecarije tulkaj loži skuz te putne lukence noter udarjo. PREDRETI

noter vbiti -jem dov *zabiti, vbiti* | Inu le-ti špičasti trni njemo niso v en prst, roka al noga bli noter vbit, temuč v negova narsvetejši častitloviš Božja glava NOTER ZATOLČI, ZABITI

noter vflajštrati -am dov *vtlakovati* | Le-ta kamen je na sred ceste noter vflajštran

noter vhkati -em dov *vtkati* | sa ble tudi teh kerubinu inu angelu podobe noter vhkane.

noter vzeti -amem dov **1** *zaužiti* | Na enaka viža se peržene to telu vse sorte nagnusne inu zuprne arcnije noter vzet SCERATI **2** *zavzeti, osvojiti* | Titus inu Vespasianus so v tim dveinuštirdesetim lietu po trplejnu Kristusovim to mestu oblegel inu noter vzel na velikanučni dan

noter zatolči -em dov *zabiti, vbiti* | Našmo lubimo Izveličarju pak ni le en sam trn, temuč tulkaj veliku dovgih, trdih, špičastih, sterpenih inu krviželnih trnu v negova glava noter zatovčenih NOTER VBITI, ZABITI

noterdajanje -a s *nagovarjanje, prigovarjanje* | Le-te pošte so se vsi zveselil inu skuz noterdajajne tiga satana so si oni kmal damiselli, kaj očjo oni ž nim striti.

noterhojenje -a s **1** *vhod* | sovze se še v te skal vidjo, katira bo zdej pokazana v noterhojenu te cirkve s. groba. **2** *vstopanje* | niso oni šli noter v sodno hišo, de bi se na umadežval po njih postav skuz noterhojene v hiša enga ajda

noterzabivanje -a s *zabijanje* | Kaj je tedej žebel, ta debu inu tumpast žebu sturu v roki tojga Odrešenika, katir skuz to grozovitnu noterzabivajne ni le samu skuz roka šov, temuč cel te kosti en dev skuz prebov

nu → inu

nuc -a m *potreba, smisel* | To je pak ena napotrebna beseda, prav s. Hironimus, katira brez nuca tega govarjočiga inu tega pošlušavca govarjena bode.

nucati -am nedov *koristiti, uporabljati* | Zakaj koker Lira prav, tok so šlišale taiste voslice te gmajn, toku de so ih te ubožen nucal, katir scer žvine niso imel ŠPOGATI

nucen -cna -o *koristen* | Ena sama kapelca je draži inu nucniš koker vse druge vode nebes inu zemle

obdivjati -am dov **1** *podivjati* | te Judje sa bli vsi iz hudič obsedeni, dokler oni so tok močnu vpili inu vekali, koker deb bli obdovjal **2** nedov *divjati* | sta začela dva druga iz gajžlam al iz vazlatim štriki, katir sa bli povni opledenih ojstrih ostrog, brez vse milost pretepat inu obdovjat

obdovati → obdivjati

obdržati se -im dov **1** *zadržati se* | O kršanski človk, premisli, kaj za ene vroče sovze je takrat ta žalostna Divica prelila, de tudi ta dobrutlovi Jezus se pred jokam ni mogu obdržat! **2** *odpovedati se* | jest se očem jedi inu pjače obdržat, de jest le skuz toje svete nauke moja uboga duša našpižam.

obklagovati -ujem nedov *obžalovati, objokovati* | Ja, kader sa oni še pred trem uram na Olska gora gor šli, je on obklagovu narbel le-tu, de se oni nad nim bojo pohujšal OBJOKOVATI, TRAVRATI, OBJOKOVATI, ŽALOVATI

oblačen -čna -o *zamegljen* | Longinus pak je imov en sleb pogled inu oblačne oči

obmilovan -a -o *ubog, usmiljenja vreden* | Poglej, koku obmilvanu jest tukej na zemli ležim, toj grehi so mene v tako težavo perpravl, de jest na mojmo celmo žvoto krvav pot potim BORE, BOREN, REVEN, UBOG

obmilovanje -a s *objokovanje, pomilovanje* | je naredu od njeh ena tok žalostna pesem tega klagvajna, de obeden taiste brez obmilvajna brati na more.

obmilovati -ujem nedov *objokovati* | sa njemo negove usta že ble povne stokajna inu obmilvajna, de on obene besede ni mogu vun zreči.

obnoreti -im dov *ponoreti* | Tudi mi vemo, de bolečina te glave je toku velika, de njeh dosti zavol tiga obnori.

obračati -am nedov *ravnati , delati* | O koku grozovitnu bi oni z mano ubračal, dokler aku oni so iz tojim nedovžnim sinam tok delal! DELATI, DRŽATI, GOSTOVATI

obrajtati -am dov **1** *ceniti, spoštovati* | Te Magdalen pak je dapadlu cel zlo zadržajne tega sveta, zatori ona pridge Kristusa ni veliku obrajtala, tudi ni zravn peršla. ČISLATI, ŠACATI, ŠTEMATI **2** *imeti za* | Kader je še Herodes vidu, de on tudi le ene besede iz njega na more spravt, je on sivnu srdit postov inu je obrajtu sebi le-tu za to narveči zaničvajne. DRŽATI **za nič obrajtati** *imeti za nepomembno/nepomembnega* | Kir tedej je Simon nateku na ta krej, kir je Kristus padu, so njega Pilatušu služabniki kmal zamirkal inu njega za neč obrajtal

obregniti se -em dov *ozmerjati, jeziti se* | Koku meniš ti, de se je on čez vse le-te krive tožbe obregnu?

obropati -am dov *oropati* | Barabas je obropu inu škodvu le-te, katir so kej imel, Jezus pak je darovu vse le-te, katir niso kej imel

obsejati -em dov *posejati* | je Jezus ob en sabot skuz obsjane nive šov.

obsoditi -im dov *presoditi, ugotoviti* | nega je zadelu, obsodt inu rezločt, kader je ena zmešnava al cvibu v postav Mojzesa postov.

obsojenje -a s *obsodba* | Potem kje ta nadovžni Kristus skuz to obsojene Pilatuša k te smrt tega križa obsojen biv RIHTA, SODBA, URTELJ

obstati -ojim dov **1** *ostati* | sa se bali, deb se njem še več škoda na godila inu Bog njeh zašafovu, kader bi ta sveti mož Kristus per njeh obstov. DOSTATI, OSTATI **2** *ostati pri, ne spremeniti* | Mi smo le tebe pustil le-sem perpelat, deb zvedel, al ti še obstaneš te besede, katire si le-ta noč govoru. **3** *priznati* | S. Peter pak je tajil inu ni otu obstat **4** *veljati, obveljati* | Pak neh pričvajne ni obstalu, dokler ta dobrutlovi Gospud Jezus ni toku govoru

obšlatati -am dov *potipati* | Njemo tudi ni blu zadost, de je njemo negov srce v smrt počlu, temuč deb vsi ludje iz očmi videl inu iz rokam obšlatat mogel, zatori je on otu še enkrat iz sulca iz gole lubezen perpustit, presunen biti

obtemneti -im dov *zatemneti, potemneti* | Njegova obedva očesa sta bla od velikiga joku cel krvav rdeča inu obtemnela OTEMNETI

obudenje -a s **1** *obuditev nazaj v življenje* | Dokler skuz le-tu obudejne Lazarusa od smrt sa ti joger Kristusa v viri potrjen bli. **2** *vzbuditev* | Zavoltiga se le-tu zločejne brez ubudejna velikiga napokoja inu na le-tu ta nastopna bolečina tiga srca ni mogel zgodit

obvarovanje -a s *zaščita* | negovu lubeznivu obličje je moglu brez enga obvarvajna prestat inu ta sveta glava je mogla nekater težki inu mrtov žlek prejet. BRAMBA

obveseliti se -im dov *razveseliti se* | Vender kader je on Jezusa ugledu, se je on silnu obveselu

obzadnji -a -e *odzadnji, zadnji* | Oni so udrihal tok nausmileno po celmo obzadnimo truplu, de se je vsak inu sleden žlak med tem folkam šlišu.

ocirati -am dov *okrasiti* | O roženfarbana kri, […] jest molem tebe proseoč, deb ti otela moje nagnene iz čednostim ocirat.

ocoprati -am dov *začarati* | Ti si Pilatuša iz toja coprnska kunštjo ocopru, de on tebe za brumniga drži.

očen -čna -o *očetovski* | zatori prosem jest tebe skuz toja očna lubezen, katira ti pruti meni imaš, deb ti otov mene saj tega špota prevzignt

očiten -tna -o **1** *javen, skupen* | Pomisli sam per sebi, o človk, kob tebe po nadovžnim toku imeli ujet inu iz narvečim zašpotvajnam na očiten plac med veliku tavžent ludi pelat, al bi ti na mislu, de se ti moreš od naizrečene sramote noter v zemlo skriti? **2** *nazoren, dejanski* | To je, on na more pridti v to večnu izveličajne, kir se Bug očitnu vidi, ampak de je popred kršen. SVETEL **3** *javen, vsem na očeh* | Tedej je Jezus k njim očitnu rekov: Lazarus je umru inu jest sim vesev zavola vas.

odgovoriti se -im dov *povedati v bran, obraniti z besedami* | Per ajdah inu barbarjah je ta šega, de enimo slednimo zatoženmo je perpušen, pred gosposka govort inu se odgovort. IZGOVORITI

odhodnja -e ž *popotnica* | To je blu tedej za slavo, katiro je Kristus od tega mesta vzev, inu je le-tu blu ta odhodna, katira sa njemo na ta pot dali.

oditi odidem dov *rešiti se, ubežati* | je on vse mitelne inu pot jesku, soje živlene uhrant inu te težki marter odjet. PROČ PRITI, VEN SPRAVITI SE

odjemati -jemljem nedov *jemati* | On je v src zdihovu, kader je on vidu, koku te hudobni napelavc med ludmi ukol skačejo inu njemo tok naspodobnu negov spoštejne odjemlejo.

odjeti → oditi

odkladati -am nedov *odlašati, zavlačevati* | Kir pak Judas je le odkladu, zatori so Judje med sabo memrali, rekoč: Kaj mi tukej gledamo?

odledkovati -ujem dov *rešiti* | aku ti boš z mano govoru inu en čudež pred mano sturu, tok očem jest tebe od tojih sovražnikov oledkvat. LEDKOVATI, ODREŠITI

odločiti (se) -im dov *ločiti* | Ja, ta sveta koža se je cel preč odločila, de ni blu več koker golu mesu inu te udrte kosti vidti. LOČITI

odpadejoč -a -e *odpadniški* | Tudi prav s. Hironimus, de ta odpadeoči cesar Julianus ta peld Kristusa je pustu preč djati inu soja podoba namest tega postavu.

odprt -a -o *odkrit, iskren* | oni sa iz sinam Marije tok grozovitnu grdu delal, deb na blu lohku verjeti, keb Mati Božja en sveti Brigiti iz odprtim besedam le-tu na bla rezodela

odrajtati -am dov *odšteti, plačati* | Tudi se bere, de je on za Petra inu za se na colu ta dnar odrajtov. PLAČATI

odreči -em dov *odgovoriti* | kader sa njemo te narveči hudobije naprej vržene ble, je le movču inu ni le z eno besedo odreku. ODGOVORITI

odrešiti -im dov *rešiti* | On je v Boga zaupu, nej ta njega zdej odreši, aku on oče. LEDKVATI, ODLEDKOVATI

odrtnik -a m *nasilnež, surovež (poimenovanje za rablja)* | tavžentkrat veči sramota je bla tedej Kristuso, katir od enga odrtnika tok zasramvan je pelan KONJEDEREC, ODRTNIK, RABELJ, TRINOG

odstopiti -im dov *iti stran* | Gospud, pomagi men, ne pusti mene odstopt od tojih svetih nog brez odpušejna mojih grehu.

odvezati -žem dov *odpustiti grehe* | De Kristus je tega mrtviga Lazarusa gor obudu, sojim apostelnam pak zapovedov taistiga odvezat, da on zastopt, de on skuz sam sebe znotrej živo stri, skuz teh mašnikov služba pak ta živ sturjen odvezan al absolviran bode. ABSOLVIRATI

odveznik -a m *kdor odveže grehov, odpusti* | Le-ta je biv trdu zvezan, katir je en odveznik teh grehu.

odvrnjenje -a s *odvrnitev* | je Kristus kje k drugimo šov, za odvrnejne tega kelha molti

ofer -fra m *dar* | Oča, vzemi gor ta ofer, katirga jest dons tebi radovolnu sturim za ta celi človeški rod. DAR, ŠENKENGA

ofnanje -a s *odprtina* | koku pak so oni njemo ta spodna sukna oblekel, to stri enga miselt inu čudt, dokler kir le-ta je brez šiva bla inu spledena al štrikana inu le zgori je en ofnane imela, de se je samu iz glavo skuz le-ta zlest moglu.

ofnati -am dov *odpreti* | Ta zgorna sukna so oni njemo mogel lohku oblečt, kir le-ta je bla brez cvibla spredi ofnana GORI ODPRETI, ODPRETI

ofrati -am dov/nedov *darovati* | Ah, ofrite vašimo narlubšimo Jezuso te sovze, katire ste vi zavol njega prelival, ofrite njemo vse feržmajdk besede, katire ste vi mogel zavol njega prešlišat GORI OFRATI, OFROVATI, ŠENKATI

ofrovanje -a s *darovanje* | zatu so oni čist postal, kir oni so ta postava držal v ofruvajnu za gobe.

ofrovati -ujem nedov *darovati* | Pilatus je nekatere Galilejarje, katir sa Herodežu gosposk bli podveržen, pustu umoriti inu njeh kri med ta ofer mešat, katirga oni ofrujejo. GORI OFRATI, OFRATI, ŠENKATI

ofrt -i ž *ošabnost, prevzetnost* | Vi se zavol tega nimate prevzeti, dokler zavol te ofert je ta hudič iz nebes pahnen biv. PREVZETNOST, ŠTEMANJE

ofrten -tna -o *razkošen, ošaben* | te gvanti Kristusov niso capast, strgan al načeden, temuč spošten inu čeden bli, pak vender ne ofrten

ogledanje -a s *gledanje, ogledovanje* | kulku več je blu le-tu v Marije dapovnenu, katira ne samu skuz to premišluvajne, temuč skuz telesnu ogledajne nje križanga sinu iz nim tok rekoč na telesna viža križana bla POGLEDANJE, PREGLEDOVANJE

ognusiti -im dov *umazati* | v takmo zadržajnu se neč naspametenga med le-tim ni zgodilu, v katirmo bi se ona morebiti iz enim madežam bla ognust mogla OMADEŽEVATI, OSNAŽITI, UMAZATI

ohcet -i ž *poroka, svatba* | Ta evangelium pak prav, je bla ena ohcet v Kani Galileji

ohraniti -im dov *obraniti, preprečiti* | Kob moje kralestvu bilu od tiga svieta, to je, kob jest biv en pozemelski kral, toku bi jest tudi imov brez cvibla moje služabnike inu žolnirje, le-ti bi ja bli mene varval inu ohranil, de bi jest tem Judam na biv v roke peršu.

ohrn -a -o *skopuški* | je ta dobrutlovi Gospud v sreda od tega ohrniga Judeža tim hudobnim Judam predan biv

ohrnija -e ž *skopuštvo, oderuštvo* | Judas je nega izdav iz ohrnije inu te Judje iz nevošlivost inu sovraštva.

ohrnik -a m *skopuh, oderuh* | Ta ohrnija je en štrek tiga hudiča, iz katirm on te ohrnke obejs.

okoli gledati -am nedov *opazovati, iskati* | Inu so gledal po vseh krajeh ukol, keb oni to nadovžnu Jagne v katirmo kraju v enimo grmo al pod enim drvesam stati zamogel vidti.

okoli hoditi -im nedov *hoditi brez cilja, brez smeri* | Kader je že s. Peter od matere Jezusa preč odšov, je on hodu po cest okol koker ena ovca, katira je sojga pastirja zgubila.

okoli iti grem dov *izogniti se* | Inu oni so nemo oblubil te dnarje dati, tud so njega opominval, de on nima iz golfija ukol jeti

okoli pasti padem dov **1** *omedleti* | Le-te inu take besede sa šle te žalosten mater tok globoku k srcu, de ona od žalost je skor ukol padla. DOLI PASTI, DOLI ZLEZTI, NAVKUP ZLEZTI, NAZAJ OMAHNITI, OMEDLETI, VKUP PASTI, VKUP ZLEZTI **2** *podreti se, zrušiti se* | je tudi dost imenitnih mest inu trgu nakop padlu PODRETI SE

okoli prinesti -em dov *ubiti* | kader so le-tu te pisari inu farizeri šlišali, so oni svet držal, koku bi oni nega ukol pernesli. POBITI, PROČ SPRAVITI, UMORITI

okoli vlačiti se -im nedov *naokrog hoditi* | Za resnica, ti si taistih eden, kir ti si se ja vselej iz tem Nazarenarjem ukol vlaču. OKOLI HODITI

okoli vreči -žem dov **1** *prevrniti* | je ukol vrgu miza teh semnvavcu **2** *razmetati po tleh* | Tukej je blu en tak jamrajne vidti, katiru ni zadost popisat, katiru skori vse perjatle Marije iz njo vred blu ukol vrglu.

okolihoja -e ž *pohajkovanje* | Perbi tudi moje noge na duhovna viža na ta s. križ, deb se one od vse načimernost inu vse napotrebne ukolhoje obdržale.

okop → vkup

okroglo prisl *naokrog* | Zadenč ogledi tudi obilnost te prelite s. krvi, katira je ukrogel ukol tega stebra tekla OKROKELJ

okrokelj prisl *naokrog* | zavol zvijajna taistih je obškrofila ta predraga kri njeh oblačila, njeh roke inu njeh obraze inu je ukrvavila ta zemla, toku de ukrokel ukol tega stebra je en krvav renk biv. OKROGLO

omadežen -žna -o *čist, neomadeževan* | njih velika noč je trpela osem dni inu se ni obenimo spodoblu ta velika noč, to je ta upresen kruh jesti, zunej tem umadežnim. ČEDEN, DOBER

omadeževati -ujem dov *umazati* | so oni tudi po njeh majng to veliko noč otel prov opravt inu se niso otel omadežvat iz sodbo te krvi. OGNUSITI, OSNAŽITI, UMAZATI

omečiti -im dov *omehčati* | Toku je govoru nemu Kristus k srcu, ga je objev inu toku se je pomuju on, le-to kamnitnu srce omečite.

omedlevišen -šna -o *omedlevičen* | Kader je ta narsvetejši Divica to šlišala, je bla celu glih koker umedlevšna OMEDLEVIČEN

opasti opadem dov *zgrabiti, popasti* | Kader pak je on rekov, de Jezus od Nazareta ima nag inu živ za roke inu noge na en križ iz žebelm perbit biti, takrat je njo opadu en tok grozoviten strah, de ona iz prederečim milim zdihvajnam na tla se je stisenla inu od omedlevce za mrtva bla držana. POPASTI

opehajne → upehanje

operilo -a s *očiščenje* | Ta kri pomen naše odrešejne, ta voda pak to operil naših grehu.

oplehno prisl *izrecno, posebej* | De pak Marija oplehnu prav, de je ona zravn ostala, ja, cel blizu tega stebra stala, to meni pride tok čudnu naprej, deb jest na virvu, keb ona sama na bla povedala.

opočiti se -im dov *začeti se (dan), zdaniti se* | kader se je dan opoču inu kader je ta prva ura tiga dne bla, je vsa njih množca gori vstala STORITI SE

opolzel -zla -o *spolzek* | je bla ta cesta, katira je od Olske gore dol držala, cel kamnitna, opovzla inu trdga kamejna

opominjevanje -a s *opominjanje* | skuz katiru opominvajne so se njih dosti k te vir Kristusu preobrnil.

opominjevati -ujem nedov *opominjati, spominjati* | Ta dobrutlovi Gospud je peršu iz tem sojim jogram dostkrat k soj lubezniv materi, zatori je ona njem bila dobru znana inu je dostkrat zvestu opominvala, deb oni nje lubmo sino v vseh rečeh pokorni bli

opravilo -a s *naloga* | Potem so šli te joger Kristusa kje, deb oni to opravilu tega Gospuda dapovnil SLUŽBA

orožen -žna -o *oborožen* | Vi nimate gledat na ta roka brez orožja, temuč na te urožne usta, iz katirih je ta meč ven šov.

osnažiti -im dov *umazati* | Takrat sim jest zravn pertekla inu sem vidla to lubeznivu obličje iz plunk osnažen. OGNUSITI, OMADEŽEVATI, UMAZATI

ostaviti -im dov *postaviti* | tavžentkrat veči sramota je bla tedej Kristuso, katir od enga odrtnika tok zasramvan je pelan, inu ne pred pravične, temuč te narkrvičniši sodnike ustavlen biti! NAPREJ POSTAVITI

ostrupeneti -im dov *zastrupiti* | so oni soje jezike špičel koker te kače, deb oni njegovu srce inu duša iz tem strupam njih togote inu nevošlivost noter da grunta napovnil al usterpenel. STRUPENO STORITI

ošpičiti -im dov *naostriti* | O vi, materne serca, katire vi iz lubezenjo te nature pruti vašim otrokam ste ranene, pomiselte dober nazaj, al bi enu maternu srce le-tu brez navarnost tiga življenja zamoglu prestat inu kaj za enu ušpičenu jekel tiga usmilena je nje duša presunlu!

oštir -ja m *gostitelj* | Moj narlubeznivši Gospud inu Mojster, jest se tebi zahvalm, de se ti nis feržmagu mene, temuč za enga oštirja zvolu si.

otok -a m *oteklina, bula* | kolker dalej ta rana naobvezana ustane, tulkaj več gnoja se skupi zbere inu tulkaj veči postane ta utok.

otolči -em dov *pretepsti* | Ta težka ketna, katira je na vratu nesu, je bla nemu pretežka inu je nega močnu utovkla po negovih kosteh PRETEPSTI, RAZTEPSTI, VEN STEPSTI

otročji -a -e *otroški* | Kje še Gospud Jezus to klagvajne soje lube matere šlišu, odgovari on nje […] inu prav: Pošlušej, moja narlubeznivši mati!

otrpeneti -im dov *otrpniti* | Kdu je toje srce ohranu, de ni počlu, inu toja duša tok močna sturu, de ni utrpnela?
ovinčen -a -o *zvit, premeten* | Le-ta Herodež je biv en sivnu častilačen, lotrsk inu ovinčen mož
ovinčenik -a m *zvitež* | Kader je že Anas, ta star uvinčenk, Kristusa v tak podob zagledov, tedej je blu negovu strpenu srce rezveselen
ovinek -nka m *ukana* | Tudi je on njeh dostkrat k špotu inu sramot sturu, kir ih je v njeh uvinkah vselej premagu.
ozdravljenik -a m *zdravnik* | Ti zravi na potrebujejo ozravlenika, temuč te bovni. ARCAT
pahniti -em dov *potisniti, poriniti* | Tudi sa šle nekatere kompanije teh žolnirju, iz takim drenam, de oni so ta žlahtna mater od vrat preč pehnil POPAHNITI
pak členek *pa* | Deb pak ona soja narveči žalost inu težava enkolku potolažt zamogla, kaj menš ti, de je ona strila?
pak veznik *pa, vendar* | Ta dobrutlovi Gospud je res volan inu dober perpravlen, v vam kej dobriga striti, pak tu mesu je slabu inu bovnu.
palast -a m *palača* | Le-ta dvor al palast ima železne vrata, tri tok imenitne turne, de takih na velikust, moč inu lepot nikder ni blu vidit. DVOR
pan I -a m *gospod* | oni namerč so šlišal, de ta velik pan, to je ta velik Bog, je umrov, zavol katirga smrt so oni v peku bli pahnen. GOSPOD
pan II -a m *(v zvezi)* **v panu biti** *biti izločen, izobčen* | so te Judje ena zapovd pustil ven jeti, aku bi ktir nega za Kristusa otu spoznati, ta ima iz sinagoge zvržen biti inu toku v pan med tem judovskim folkam biti.
parbus prid.nepregib. *bos* | Ti vidiš, de jest parbus hodim inu moje noge so blatne inu trudne BOS
pare -ø ž.mn *mrtvaški oder* | Inu on je perstopu inu se je teh par doteknu inu ti, katir so nosili, so obstali inu so mrliča dol postavli na zemla.
parnag nepregib. *nag* | Poglej, koku jest tukej parnag inu gov pred tabo inu vsem ludmi stojim inu nimam ne ene nit, moje nagu truplu pokrit. GOL, NAG
part -a m *del* | ta nuč bo v štir parte rezdelena DEL, TAL
partija -e ž *runda, krog* | Kader pak je že ta čas preteku inu Bog Oča je otu, de Kristus al to smrt al to živlene ima zvolt, on more ja al nak reči, tedej se je šele prov to bojvajne začelu inu sledna partija je vsa moč perzadela.
pasica -e ž *pas* | Vi nimate nost dnarju na vaših pascah, tudi ne tošne na pot
pavala -e ž *bombaž* | je vzela ona sojo pečo, iz pavale sterjen, v roka
peča -e ž *ruta, robec* | je vzela ona sojo pečo RUTA
pečenina -e ž *pekoč občutek* | zavol tiga sivniga tepejna inu suvajna na prs, na stran inu na spodni život v temu srcu, v ran, plučah inu jetrah, koker

tudi v želodcu, ledicah inu čevah ena nazapopadena bolehna težava, grizejne, klajne inu pečenina je postala.

pečovje -a s *skalovje* | Dokler tam je njegovu pokopališe v enimo turnu, per katir desen stran v tem pečovji te Olske gore dva odločena inu gori zidana groba sta

peharc -a m *kelih* | Lucas nam pove, de je on en peharc al kelh iz vinam vzev inu sojim jogram napiv KELIH

pehati -am nedov *potiskati* | Inu kader so oni nega zvezat otel, so oni nega tulkaj zlo sem inu kje pehal inu suval

pehniti → pahniti

peklarski -a -o *beraški* | Ti enga cimpermana sin, ti peklarsk plašar. PEKLENSKI

peld → pild

peljavec -vca m *kdor pelje, vodi* | Gvišnu rezodejne nam pričuje, de ta dobrutlovi Gospud na le-ti poti zavol narodnost teh pelavcu al beriču je sedemkrat na tla padu

per- → pri-

perlnova voda -e -e ž *aqua perlarum, pripravek za pomoč telesno oslabljenim in umrjočim* | O al ni to ena suha žeja, katira tiga umerjočiga Kristusa pov firtelca ure pred negova smrtja namest ene kraftne al perlnove vode žovc inu jesih piti persil?

peršona -e ž *oseba* | Zatori je govoru Jezus te besede v peršon tiga človestva, kir Bug je njemo odtejgnu obvarvajne inu je pustu njega v bolečinah inu martrah brez pomanšajna teh marter inu brez nazajdržajna tiga trplejna. **v lastni peršoni** *osebno* | Jezus pak piše njemo nazaj, on na more v lestni peršon k nemo pridti, pak oče on njemo v kratkimo času sojih jogrov enga poslat. **iz (lastna) peršona** *osebno* | Tukej si ti damisli, koker deb ti Kristusa iz očmi vidu inu per le-te žalostni precesi iz peršona se zravn znajdu.

pesič -a m *pes* | Ni dobru vzeti kruh teh otrok inu psičam vreči. PES, PSIČEK

peza -e ž **1** *natezalnica* | Naš zmesarjen Izveličar pak je na te pez tiga križa tok grozovitnu napet inu stegnen biv, de vse zvezane, krovne inu kitne žile sa pretrgane inu ta trdna prsna kost saksebi preklana bla PEZANA **2** *teža* | To celu truplu se je dol usedlu inu ta cela peza je ležala na nogah. TEŽA

peza -e ž *muka* | Poglej, kaj za ene grozovitne peze inu martre jest trpim! PEZANJE

pezana -e ž *natezalnica* | koker na pezan se godi, kir kader en hudodelnik noče prov spoznat, tok strese ta rabel enmalu ta štrek, katiru tega ubo-

giga grešnika toku zaboli, de on zavol naprenesene bolečine grozovitnu vpije. PEZA

pezanje -a s **1** *mučenje* | Dokler toje telu je od nazmasne žalost toku slabu inu toja duša trpi take težave inu pezane, de vsi ludje skupi taiste na mogel prenest. BRIDKOST, EDINŠČINA, EDINŠČNOST, MARTRA, MARTRANJE, REVŠČINA, REVŠČNOST, TRPLJENJE **2** *raztezanje* | Mi vemo, de to pezane je enu taku trplejne, de enga groza obide le-tu gledat, zatori vpijejo te ubogi na peza pervezani ludje tok grozovitnu, de se vsi ukol stoječi nad le-tem zavzamejo NAPENJANJE, STEGNJENJE

pezati -am nedov *stiskati, povzročati muke* | jest ja bi na mogu sape pojemat, srce bi meni ja rezpočel, ja, jest bi biv bel reztrgan, koker kob jest stukrat pezan biv. MARTRATI, NAKLADATI

phati → pehati

phati → pehati

pild -a m *kip, podoba* | Tudi prav s. Hironimus, de ta odpadeoči cesar Julianus ta peld Kristusa je pustu preč djati PODOBA

pisaga -e ž *vreča, torba* | Kader sim jest vas poslu brez psage al žakla (se zastop, v katirim se špiža nosi, kar je na pot potrebnu) TOŠNJA, ŽAKELJ

pisanje -a s *pisava* | Stoj pak še današni dan en velik kamniten žipunk, glih koker ene vrata, na taistmo kraju, inu na taistmo se vidjo še iz starim latinskim pisajnam le-te besede noter vsekane: Toll! Toll! Krucifige!

pisar -ja m *pismouk* | Gospud Jezus grede od teh nahvaležnih pisarju inu farizerju inu pride v te kraje Tira inu Sidona inu grede v ena hiša.

piskavec -lca m *kdor povzroča hrup* | Kader je pak v hiša peršu inu je zagledu te piskavce inu ta nepokoj teh ludi okol tega dekliča jokati inu klagvati, prav on k nem: Odstopite vi preč, zakaj ta dekelca ni mrtva, ampak spi.

pismo -a s **1** *napis* | Koku je Kristus iz tem križam gor vzignen biv inu Pilatus to pismu na ta križ na vrh njegove glave perbiti pustu **2** *zapis* | Ja, ubeden človk bi na verjev, keb v resničnih pismah se na najdlu. ŠRIFTA, ZAMERKOVANJE

plac -a m **1** *mestni trg* | Inu oni so nega popadel inu so ga pelal iz velikem vpetjam inu šundram po gasah inu placah. TRG **2** *mesto, prostor* | Sploh cev žvot inu obraz, te prsti inu dlan so toku povn ran inu žlaku, de na te cel podob Kristusa ni tolku placa brez rane, deb ene knofle glava gor postavu

plakanje -a s *jokanje, jok* | O kaj je bilu tukej za enu jokajne, plakajne inu klagvajne od teh bogih inu žalostnih mater, očetu, sester inu bratu! JOK, JOKANJE

plaščar -ja m *potepuh* | Ti, enga cimpermana sin, ti peklarsk plašar, ti Samaritan inu hudiču delovc! POTEPUH

plaščarski -a -o *potepuški* | Kaj ta plašarska sukna se prov dober iz kralevim škarlatam pergliha?
plata -e ž *zaplata* | Tudi eni pravjo, Herodes je timo Gospudo na vrh glave ena velika plata ukazu zbriti, inu toku je bla zašpotvana ta narvikši modrust, ta edini Sin Božji
plav -a -o *moder, modre barve* | Njegov žnabel sa bli nagnusen črn, rjav inu plav inu zavol tulkajnih šlafernc cel zatekel inu rezbit.
pljuvati -am nedov *bruhati (ogenj)* | aku se katir tebi le enmalu posmeja, tok ti postaneš tulkaj sterpen skačen, deb ti ogen pluvav.
ploh -a m *deska* |o ti uboga ovčica, ležiš ti tedej na timo mesarskimo plohu?
ploska -e ž *dlan* | Oni so začeli njemo negov obraz zavezvat inu iz ploskama na lice luskat. PLOSKA ROKA, PLOSKANA ROKA
ploska roka -e -e ž *dlan* | Zavoltiga, od strpene jeze perganan, sa oni njega iz ploska roka v negov obličje bili PLOSKA, PLOSKANA ROKA
ploskana roka -e -e ž *dlan* | Nekateri so njemo dajal šlafernice iz ploskna roka, de so nemo negove svete žlahtne lica rdeče inu zatekle postale. PLOSKA, PLOSKA ROKA
počislati -am dov *počastiti* | Zdej očmo mi tudi spregledat, kaj so te Judje Kristuso za ena čast skazal inu koku so njega po njegovmo kronano počislal. POČASTITI
počutek -tka m *občutek, čut* | Moja moč dol jemle, mojih pet počutku so uslabel, moja podoba se spremnuje
počutiti -im dov *občutiti* | Je le že en človešku srce kedej, kar sviet stoji, taka žalost, taka bridkust, taka bolečina počutilu? OBČUTITI
podaljšati -am dov *odložiti, preložiti* | Inu toku je ta bolečina bla gmirana inu ta smrt podalšana.
podpazha -e ž *podpazduha* | je ta ubogi Kristus že iz sojim gvantam oblečen biv, iz trnova krona zupet kronan inu ukol ledju inu podpazha iz štrikem zvezan
podraženje -a s *razvnemanje* | Kader sa oni še po hrib dol na rovan ena kamnitna pot peršli, tukej si ti znaš lohku damiselt, koku so ti tiranski rabelni iz podražejna tega navošlivga rabelna inu satana tega vdelanga moža iz palcam le naprej gnal.
podražiti -im dov *spodbuditi, razvneti* | Inu vse le-tu trpim jest zavol tebe, deb jest podražu, tudi kej zavol mene trpeti.
podse vzeti -amem dov *podvreči si* | Inu aku te Rimlarje bojo zvedli, de mi nega koker za krala imamo, tok bojo oni peršli inu naš kraj inu ludstvu podse vzeli. PODVREČI

podsipljati -am nedov *(v zvezi)* **s kamni podsipljati** *kamenjati* | Jeruzalem, Jeruzalem, ti moriš preroke inu modre inu s kamnam podsipleš te, katir so k tebi poslan!

podstopiti se -im dov *upati si, drzniti si* | Kir on tedej je ena taka navošlivost inu žeja te krvi na Kristusa držu, de on nega navideočiga brez vsiga zaslišajna se je podstopu k smrti obsodt. UPATI SI, VAGATI SE, ZAUPATI SE

podsuti -ujem dov *(v zvezi)* **s kamni podsuti** *kamenjati* | Rečemo pak mi, on je od ludi zmišlen biv, tok se mi imamo bati pred tem folkam, deb nas s kamni na podsuv

podšenkati -am dov *podkupiti* | so te Judje bogatu te rabelne iz dnarmi podšenkal

podvižati -am dov *pomagati* | Dokler ta luba Marija Divica to posvetnu ni več čislala, al k službi soje sestre inu zavol žlahte je ona kekej šla ter je tam vse reči podvižala, kar je narbolši mogla. POMAGATI, PRISTOPITI

pofarbati -am dov *pobarvati* | je pofarbala soje žnable inu lica iz tem roženfarbanim žomftam.

poflajštrati -am dov *tlakovati* | Po grskim se imenuje litostrotos, ta krej tega stola, zavol vse sorte kamnu, iz katirm je poflajštran biv

pogerjati -jem dov *zahtevati, prositi* | nobeden na more te čudeža delat, koker jeh ti delaš, ampak de je Bog ž nim, zatori pogirjem v toj viri inu v Pismu čistu podvučen biti. POGERVATI, PROSITI, PROŠNJO STORITI

pogervanje -a s *zahteva, prošnja* | Al ta Božja natura jest nimam od tebe, zatori jest nisem dovžan čudeža delat po tojmu pogirvan. PROŠNJA

poginiti -em dov *umreti* | Le-te tri smrtne rane je Magdalena v moj smrt prejela, skuz katire je nje srce tok zlo upešalu, deb ona od velike bridkust bla mogla pogint. DUŠO GOR DATI, SMRT VZETI, UMRETI, ŽIVLJENJE ZAPASTI

pogirek -rka m *požirek* | Ah, kdu bil mogu brez sovza gledat, kader so tebi žovc inu jesh k ustem držal inu kader si ti taistga tulkaj pogirk iz te gobe srku! TRONK

pogirjati → pogerjati

pogledanje -a s *gledanje* | Na životu je on biv za umreti bolan inu povn ran inu k le-te telesni bolezni je peršla še zravn ta srčna žalost, katira je on od pogledajna inu jamrnga klagvajna soje žalostne matere dobiv. PREGLEDOVANJE, OGLEDANJE

pogmeranje -a s *povečanje* | ta hudobni Judas je uživ v grehih k pogmirajno negovga pogublejna

pogmerati se -am dov *povečati se, pomnožiti se* | Posebnu pak se je nje srce pretreslu inu ta britkust pogmirala, kader je nje ta žalostna pošta peršla, de nje lubi sin je ujet GORI VZETI

pogmiranje → pogmeranje
pogmirati → pogmerati
pognadati -am dov *izkazati milost* | O gnad povna rana, pognadi me!
pogroziti -im dov **1** *navzdol potisniti, pogrezniti* | Keb ti neč na bil pregrešu, tok bi jest nigdar v to grenku murje na bil peršu, zdej pak si ti mene čez glavo noter pogrozu. **2** *položiti* | V te pogrozim jest vse moje zuprnost inu te prosim, deb tebi dapadlu, meni le-te vredne striti to večnu živlene zaslužt. PRIPRAVITI
pogroziti se → pogrozniti (se)
pogrozniti se -em dov *potopiti se, pogrezniti se* | taistkrat je led pod nogam poču inu ona se je noter pogroznila iz celim žvotam celu da vratu.
pohištvo -a s *stavba, hiša, prostor* | Ta dobrutlovi Gospud pak se je pustu dostkrat povabt, zakaj on je biv sromašk inu ni imov sojga lestniga pohištva.
pohladenje -a s *pohladitev, ohladitev* | so oni njega v le-teh negovih naizkončnih bolečinah tok pohlevnu šlišal prosti, deb oni otel njemo saj zavol Boga k pohladenu negovga jezika v le-teh negovih smrtnih težavah le en glažk vode podat
pojemati -am nedov **1** *umirati, ugašati* | je navarnu ležu nad mrzelca ter je začev že pojemat. **2** *zajemati* | jest ja bi na mogu sape pojemat, srce bi meni ja rezpočel, ja, jest bi biv bel reztrgan, koker kob jest stukrat pezan biv.
pojti -dem dov/nedov | More le on zupet v soje matere telu pojti jnu se roditi? ITI, PREITI, VLEČI
pokaj prisl *čemu* | Perjatu, pokaj si ti peršu? ZAKAJ
poldan -dneva m *jug* | Ta niva leži, kse od tiga hriba Sion dol grede v ta dolina Jozafat, per timo bajarju Siloe, pruti poldan
pole medmet *poglej, glej* | Gospud, pole, ta, katirga ti lubiš, leži bolan.
polonati -am dov *poplačati* | Toku je Bug štrafu te sovražnike s. Joanesa inu je polonu nemu negova nadovžna smrt iz ta častitlova krona te martre. POPLAČATI
pomanjkati -am dov *zmanjkati, poiti* | Ti pak, aku tebi le kolku pomanka, se na moreš nigdar zadost pertožt DOLI ITI
pomanjšanje -a s *zmanjšanje* | O kršanski srce, pomisli, koku grenku je tojmo Odrešeniko nagova martra naprej peršla inu koku ponižnu je on za pomajnšane taiste prosu.
pomazati -mažem dov *namazati* | Ona pak je moje noge z mazilam pomazala.
pomeniti -im dov *dati pomen* | Zatori je blu skuz neh perkazen pomenenu inu skazanu, de Gospud Jezus ni biv en rezdjavc te postave, koker so te Judje nega dovžil, temuč teh eden, katir je prov dapovnu inu držu taista.

pomenjenje -a s *pomnjenje, spomin* | Tok tudi piše svet Hironimus, de to sprednu zagrinalu je nekedej pred skrina tiga visela, k pomenenu, de ta resnica, katira je v starmu testamentu v Pismu skrita bla, je zdej rezodeta

pomerkovati -ujem nedov *opazovati, biti pozoren* | Ta človk neč dobriga na misel, on nekej pomirkuje.

ponoviti -im dov *obnoviti* | Ena nova zapovd jest vam dam (se zastop, katira je temo svieto celu zuprna inu vaše duše ponovi), de se vi med sabo lubite v pravi Božji lubezen

popahniti -em dov *potisniti, poriniti* | Inu morebiti so te vikši farji te beriče toku našuntal, oni imajo tega Gospuda popehent, de je on mogu v blatu padti. PAHNITI

popasti -padem dov *zgrabiti, prijeti* | Zatigavola so oni Judeža perganal, de on ima njem skazat, katirga oni imajo popasti. OPASTI

popolnomast -i ž *popolnost* | V vseh popolnamastih preseže Kristus soja mater veliku bel koker to murje en studenčk

popred prisl *prej* | morebiti je bla Mati Božja popred tam inu je čakala na sojga lubga sinu. POPREJ

popreden -dna -o *prejšen* | Kader je on že na soj popreden krej peršu, pade on na soje trudne kolena PREDENJ, POPREJEN, SPREDNJI

popreden veznik *preden* | Gospud, jest te prosem, pride dol, popreden moj otrok umrje.

poprejen -jna -o *prejšen* | Inu so začeli te poprejne tožbe zupet ponovlat, hujši delat inu nega na novu v dostih rečeh tedu tožt. PREDENJ, POPREDENJ, SPREDNJI

porajtati -am dov *meniti se, upoštevati* | On je scer nega dvakrat zataju, vender ni veliku na tu porajtu, kir on iz strahu iz ustmi je drgač govoru, koker mo je blu v srcu.

poreden -dna -o **1** *neprijeten, težek* | Koku bi ona, rečem ena taka mati, ta poredna noč daprnesla? **2** *slab, slabe kakovosti* | Vsaki človk pervič dobru vinu da, dokler te ludje še dobre špiže imajo, kader so pak že nasiten, tok jem da ta poredniše.

poreden -dna -o *hudoben, pokvarjen* | Ta poreden Judež pak je djav k njim: Le povejte meni, kaj očte meni dati, jest očem vam žie en perpravn čas skazat. FOVŠ, NAPAČEN, NEVIŽEN

poren -rna -o *svoboden, prost* | da dosihmav je naš Izveličar še v sojih rokah porn biv, zdej pak pade on v tuje roke FRAJ, PROST **porna volja** *svobodna volja* | ta mati tega Gospuda je sojga lubga sinu za ta človeški rod iz porna vola v ta smrt dala FRAJ VOLJA

porn → poren

poročiti -im dov *povedati, sporočiti* | Oni so vzeli trideset srebrnikov […] inu so nje dali za eniga lončarja niva, koker je meni Gospud poročil. DONESTI, ZAPOVEDATI

posehmal prisl *odslej* | Inu jest vam povem, vi ne bote mene posehmal vidili

poslani -ega m posam *poslanec, sel* | jest pak morem dol vzeti inu majnši biti v mojeh velikih delah, koker ta pot al poslan jejna, kader ta Gospud, katir je nega poslu, sam pride. POT

postati -stanem dov *nastati, pojaviti se* | Iz le-teh inu drugih uržahu je postala v timo dobrutlovimo Gospudo ena taka žeja, kakršna obeden človk je kedej trpu.

postava -e ž **1** *poglavje, razdelek* | Ta XIX. postava RAZLOČEK **2** *ukaz, zapoved* | Zatori je on šov damu inu je povedu te cartan Divic ta nova postava. ZAPOVED **3** *zakon* | Mi imamo eno postavo inu po naši postavi more on umreti, zakaj on je en Boži preklinvavc

postaviti -im dov *predstaviti, povedati* | Taistih nauku postavim jest tukej le nekatere, dokler taiste vse tukej postavt blu predovg. POVEDATI **pred oči postaviti** *zamisliti si, predstavljati si* | Komu bi se na imelu negovu srce rezpočt, kader bi si imov enga človeka, katir bi tok grozovitnu ranen biv, pred soje oči postavt!

postopač -a m *lenuh, slab človek* | je on od tulkaj hudobnih postopaču priča tulkaj tavžent ludi tok zasramvan inu tok zaničvan biv. POTEPUH

posuti → podsuti

poškrofiti -im dov *poškropiti* | Ona je tudi večkrat kušenla ta zemla, ktira je iz to krivjo Kristusa poškroflena bla

pošlatati -am dov *dotakniti se* | Od podplatu gor noter do vrh glave nobenga zravga prastora na njemo ni blo najdti, katirga eden brez bolečine inu zajamrana pošlatat biv smov. DOTAKNITI SE, PRITAKNITI SE

pošta -e ž *novica* | Posebnu pak se je nje srce pretreslu inu ta britkust pogmirala, kader je nje ta žalostna pošta peršla, de nje lubi sin je ujet inu v mestu pelan.

poštrafati -am dov *kaznovati* | Zakaj aku bo on reku, ona se more prosta pustiti, tok očjo nega poštrafat koker enga prelomvavca te postave FERDAMATI, ŠTRAFATI, ŠTRAFOVATI

pot -a m *poslanec, sel* | Dokler on more rasti v dobrimo djanu inu velikih čudežah, jest pak morem dol vzeti inu majnši biti v mojeh velikih delah, koker ta pot al poslan jejna, kader ta Gospud, katir je nega poslu, sam pride. POSLANI

potegniti -em dov *dobiti* | O deb ti peč nega vidla, v kaj za en čast je on zdej, juter bo on soje plačilu potegnu. DOBITI, ZADOBITI

potepuh -a m *lenuh, slab človek* | Kaj ti, poreden potepuh, boš sedov na desnici moči Božje? POSTOPAČ

potler prisl *potem* | Potem ksa oni enkolku časa od velikiga usmilejna vsi trdi pred tem križam klečal, potler so oni gor vstal inu so se perpravl k dolvzetju POTEM

potna peča -e -e ž *potni prt, sudarij* | Inu ta mrtvi je zdajci vnkej šov, na rokah inu na nogah s povoj zvezan, inu negov obraz je biv iz eno potno pečo obvit. POTNA RUTA

potna ruta -e -e ž *potni prt, sudarij* | Kir pak jest tebi dergač pomagat na morem, tok vzemi saj le-ta potna ruta inu obriši toje ranenu, krvavu inu zapluvanu obličje iz le-tim. POTNA PEČA

potop -a m *utopitev* | Večkrat se bere, de je Jezus soje jogre od potopa odrešu, tukej očem le od enga povedat.

potresti -em dov *pretresti* | O kok hudo je on potresu cev soj život inu taistga ranu, kader je on tok nausmilen na le-ta trdi rob padu PRETRESTI

potroštanje -a s *tolažba* | ti nimaš na duš inu teles enga narmajnšiga potroštajna, temuč si od Boga inu teh ludi cel inu popolnama zapušen. TROŠT

potroštati -am dov *potolažiti* | Iz tem besedam je otu ta Gospod soje jogre potroštat, deb oni na menili, de on oče zupet kje jeti, iz Judmi se prepirat

potroštati se -am dov *pritožiti se, potožiti se* | se je volnu podav v le-tu inu se ni le iz ena beseda potroštu, de se mo kervica godi. PRITOŽITI SE

povodnji čas -ega -a m *obdobje poplav* | pozimi pak inu spomlad on ima dosti vode, katira od tiga dežja inu snega, kir od hriba dol perteče, dostkrat zlast v povodnimu času velika škoda sturi.

povzdigniti -em dov *dvigniti* | Je tudi soja podoba pred le-tem klečeoč sturila, iz gor povzignenim rokam k temu pildu, koker deb ona kej od nega prosila. VZDIGNITI

pozemeljski -a -o *zemeljski, posveten* | Jest nisem posveten al pozemelski kral, temuč en nebeški kral.

požavbati -am dov *namazati* | Koku rada bi jest otla tebi toje rane obrisat inu požavbat, keb meni na ena al druga viža mogoče blu!

požegnati -am dov *blagosloviti* | Moja narlubeznivši mati, nej požegna inu obvarje tebe Bog, moj nebeški Oča!

poželenje -a s *želja, zahteva, pričakovanje* | Inu brez cvibla je govoru Gospud Jezus potem iz taistem ajdem po njeh poželejnu. DOPADAJENJE

prangar -ja m *sramotilni steber* | Inu zdajc so oni poslal po ena ketna, katira je na prangarju visela, ktira so na taiste vrgli, ksa si ta smrt zaslužil.

pre- → pri-

prebasati -bašem dov *preobtežiti* | Ah, ti moj zapušeni Jezu, koku si ti tok zlo iz bolečinam prebasan!

preč … → proč …

preden -dna -o *prejšen* | Zjutri zgodi grede Jezus iz sojim joger v to mestu Jeruzalem inu on je lačen postov, zakaj on predna noč ni dost jedu. POPREDENJ, POPREJEN, SPREDNJI

prederoč -a -e *predirljiv* | Ja, nigdar ni ena strela, katira je blizu zravn enga človeka trešla, nega tok ustrašla, koker le-ta predereči glas je Marija stresu.

predrznjenje -a s *predrznost* | O kaj za enu perdrznene!

predse vzeti -amem dov *predstavljati si* | O za obklagvati je, tiga dobriga Gospuda predse vzeti inu premišluvat. NAPREJ POSTAVITI SI

pregledati -am dov *pogledati, ogledati si* | Zdej odpri oči, moj kristjan, inu pregledi, koku ta gnemna velikanučna precesija je bla držana

pregledovanje -a s *gledanje* | Le-te inu take besede je govarila Marija ne iz ustmi, temuč iz srcam, inu bla skori od žalost umrla v pregledvajne te narveči nadluge nje sinu. POGLEDANJE, OGLEDANJE

pregledovati -ujem nedov *gledati* | Toku je stala Marija vsa trda, enak živa, mrtva, presunena iz tem mečam te žalost, inu je pregledvala nje križanga sinu. NAGLEDATI, VEN GLEDATI

pregniti se -em dov *pripogniti se, skloniti se* | On se ni mogu ne gent, ne ukol ubrnt, ne pregent, ne stegent DOLI PRIPOGNITI SE, PRIPOGNITI SE, SKLONITI SE

pregrešiti -im dov *grešiti* | Ona je dostkrat pregrešila iz načistim pogledam, zatori je ona milu prelivala sovze iz sojih oči.

prehajati -am nedov **1** *obhajati (izraža stanje, kot ga določa samostalnik)* | Pak ta slabust inu težave, katire sa Jezusa prehajale, še vender srca teh trdavratnih Judov še niso omečile **2** *sprehajati se* | Dokler v sred palosta Herodežovga je biv en sivnu velik dvor, pod nebesam okrogel ukol iz lepim inu drugim steber, turn, iz mejam za prehajat inu utam ociran.

prehajati se -am nedov *pomikati se* | Ta bolečina se prehaja v mojmo telesu koker ta blisk skuz te oblake

preiti -idem dov **1** *iti* | Sej smo mi tebi ja povedal, de mi Jezusa od Nazareta išemo, kam je prešov. ITI, POJTI, VLEČI **2** *prehoditi* | Od tiga kraja, kir je

Kristus ujet biv, je dva tavzend tristu inu šedeset stopin, katire prejet je dobre pov ure.

prejet → preiti

preklinjevalec -lca m *kdor preklinja* | skuz le-tu, de oni so tebe, tiga ediniga inu večniga Sinu Božiga, za enga Božiga preklinvavca rezglasil, sa oni sami preklinvavci Božji postal!

preklinjevalska beseda -e -e ž *kletev* | te narpotrpežlivši perimk inu narstrašnejši preklinvavske besede, katire so oni zuper Jezusa govorl.

preklinjevalski -a -o *tak, ki preklinja* | Le tepite ga prov jenašku inu rezbite njemo ta preklinvavski jezik le prov dober.

preklinjevanje -a s *preklinjanje* | Ta ubogi Kristus je scer tok dober pred koker v sojmo trplejnu dosti špota, feržmagvajna, zaničvajna inu preklinvajna šlišat inu prestat mogu, pak to zašpotvajne, katiru se je njemu v kronanu pergodilu, je preseglu te spredne vse skupi KLETVINA

preklinjevati -ujem nedov *preklinjati* | Glih koker so oni meni ta narvikši žalost naložena biti, glih koker so oni mene izdajal inu preklinval, glih toku moreš ti izdan inu preklinvan biti. IZDAJATI, KLETI, PREKLINJATI

prekucniti -em dov *vreči* | Pole, le-tu jest imam v moj oblast inu zamorem tega hudadelnika v enimo blisku v peku prekucent, vender na strim njemo cel neč hudga. ZAŠAFATI

prekucniti se -em dov *pasti* | ja, iz strahama rečem, še tudi bojo dosti ludi njegov britku trplejne izdajal inu preklinval, skuz katiru pak se le-ti še tulkaj globokejši v peku prekuceln inu tulkaj grozovitenš pogubil bojo. PASTI

prelomevalec -lca m *kdor ne izpolnjuje zakonov* | aku bo on reku, ona se more prosta pustiti, tok očjo nega poštrafat koker enga prelomvavca te postave

prelomnjenje -a s *prelom* | To je, katir en tak dober srce imajo, de oni drugih ludi pomankajne, prelomnene inu britkust toku k srcu vzamejo, koker deb oni le-tu sami v lestni peršon trpel.

premaganje -a s *zmaga* | Inu oni so vzeli veje od drves v roke k enimo znaminu tega premagajna, katirga Gospud Jezus ima dobiti čez hudiča.

premeden -a -o *pameten* | katira pamet je zadost premedena, le-tu zgruntat? MODER, PAMETEN

premeniti se -im dov *razpreti se* | Brez cvibla je njo en mrzu put po celmo životu obšov inu te oči v glav sa se premnile od groze.

prenehanje -a s *(v zvezi)* **brez prenehanja** *brez prestanka, nenehno* | H timo je blu to truplu cel povsod krivav inu te kaple sa brez prenehajna na vsih krajih dol kapale.

preobrniti -em dov *spremeniti, obrniti* | En kratki čas je njih vesele trpel, katiru je kmalu potim v ena grenka žalost preobrnenu blu. SPREMENITI

preobrniti se -em dov *spreobrniti (se)* | Lohku je verjet inu virvat, de po eksempelno Magdalene dosti nje lubih se je preobrnil SPREOBRNITI

preslišati -im nedov *poslušati* | O kdu oče zadost dapovedat, kolku špota inu zasramvajna je on mogu prešlišat

pretečen -a -o *pretekel* | Dokler on je ta pretečena noč veliku hudiga pretrpu DALJNI, PRETEKOČ

pretekoč -a -e *pretekel* | on je to pretekoče lietu s. Joanesa Krstnika inu narlubšiga perjatla Kristusoviga ukol pernesu. DALJNI, PRETEČEN

previdenje -a s *previdnost* | oni so toj skuz to večnu previdene. PREVIDNOST

previdеti -im dov *oskrbeti* | Od tiga vzame Gospud Jezus včas nikolku, pak vender ne dosti, inu je ukazu Judežo dati inu skuz nega med te uboge rezdeliti, tudi njegove jogre s tem po potrebi previdti

previdеti -im dov *vedeti vnaprej* | Žalosten je on tudi biv zavol tiga, kir on je previdu, de negovi jogri vsi v viri cviblal bojo

previžati -am dov *dokazati, prepričati* | Zakaj ta skušna nas previža, de kader bo eden zlo na ena kost udarjen, de je le-tu ena taka bolečina, katira na more zadost povedana bit. IZKAZATI

prevzdigniti -em dov *prevzeti* | Kob Bog otu, deb jest zate nosti smela, koku iz srca bi jest od tojih ramn prevzigent otela. NASE VZETI

prezidati -am dov *sezidati* | Koku ti peč lepu ta tempel Božji rezdiraš inu ga v treh dneh zupet prezidaš? GORI POSTAVITI, GORI IZIDATI, IZDATI

preženca → priženica

preženski → priženski

pribitek -tka m *pribitje (na križ)* | Njegovu svetu truplu […] zavol tiga trdniga pretejgnena inu perbitka se ni mogel več genit

pribivanje -a s *pribijanje* | Kaj si ti kol za ena martra na toj desni nog pretrpu v timo tiranskimo perbivajnu!

pribivati -am nedov *pribijati* | Ga postavi sinu Marije na ta leva roka inu je perbivu iz ta narveči grozovitnostjo tok dovgu, noter de je on ta koža, mesu inu kosti te roke prebov

priča prisl *vpričo* | Jest upovm tebe taistih tulkajnih besedi, katire te pisari inu farizeri pruti tebi so govaril, kader so oni tebe priča vseh ludi klel inu preklinal. **v priča biti** *prisoten biti* | vsi, katir so v priča bli, so se zavzel čez nje grivenga inu drugim ponižnim delam

pričnost -i ž *prisotnost* | so oni zamirkal, de Kristus zavol te pričnost soje matere je zlo opešu

prid -a m *(v zvezi)* **k pridu** *v korist* | Pošluši h tojmo pridu en duhovni nauk. **z vsem pridom** *vestno, pridno* | je ta folk se skupi spravu v Kajfežov hiš inu so se tam perpravlal iz vsem pridam inu so svet držal iz Judežam, koku bi se oni lotil.

pridaljšati -am dov *podaljšati* | včas pak je stopila ta bolečina od srca k tem pretrganim glidam, inu toku je bla perdalšana iz bridkustjo.

pridigovati -ujem nedov *pridigati* | Posebnu pak bse imele vse človeške srca zavzet, kader one od le-te strašne smrt šlišjo pridgvat al brati. PRIDIGO DRŽATI

prigliha -e ž **1** *primerjava* | O kršanska duša, pomisel, kaj je le-tu za ena pergliha bla! VAGA **2** *prispodoba, prilika* | Gospud Jezus je iz njem dostkrat v perglihah govoru, zatu so oni menili, de je on zdej tudi ena pergliha pravu.

priglihati -am nedov *primerjati* | Katira bolečina ja iz obena bolečina tiga sveta ni za perglihat.

priglihati se -am nedov *primerjati se* | Kaj ta plašarska sukna se prov dober iz kralevim škarlatam pergliha?

prignati -ženem dov *prignati, s silo spraviti na končno mesto* | je on ta koža, mesu inu kosti te roke prebov inu ta žebel tok trdnu v križ pergnov, de ni mogu več nazaj jenat. DOGNATI

prigodenje -a s *dogodek, dogajanje* | Od tega pergodejna piše s. Joanes.

prigodišče -a s *prigodba* | Kir je svet Jožef od soje soseske slovo vzev, zakaj v egiptovski duželi so bili tudi Judje al te judovske vire, koker se v pergodišah teh apostelnov vidi

prigoditi se -im dov *zgoditi se* | On je dober vedu, kolku hudiga se bo njemu v le-ti poklenski mesnic pergodilu IZGODITI SE, ZGODITI SE

prihajati -am nedov *postajati* | Kulker dalej je tedej ta dobrutlovi Gospud šov, tulkaj bolehenš inu slabši je on tudi perhaju. POSTAJATI

prihodišče -a s *prihodek* | Pak po smrt njeh staršu so te terje sestrične ta erbšna zdelil, toku de Marti je Betanija na tal peršla, Lazarusu to prehodiše v Jeruzalem inu Marija Magdalena ta grašina Magdalum.

priimek -mka m *vzdevek* | Kaj za ene pak inu kulku špotlivih, feržmajdk, naspoštenih inu hudobnih imenu inu perimkov so oni njemu dali, le-tu narbel ve, katir je le-te šlišat inu trpet mogu. IME

prijaznost -i ž *prijateljstvo* | V znamnu, to je v zašpotvajn tiga belga oblačila, v djanu, to je v te zavez te perjaznost Herodeža inu Pilatuša.

priložen -žna -o **1** *primeren, ustrezen* | Kader pak se je en perložen dan permiru, je Herodež na soj rojstni dan v temo grado Maheron soj gospodi, poglavarjam inu tem imenitnejšim iz Galileje eno vičirjo napravu. PRI-

PRAVEN **1** *udoben* | Na taistim mestu pak je veliku trave blu, de so perložen sdeti mogel

priobljubiti -im dov *obljubiti* | deb oni še grozovitniši iz Kristusam delal, so njem te Judje še dnarje h timo peroblubil, aku oni bojo njega prov jenašku pretepel.

priostuditi -im dov *pristuditi* | Ja, ves voln sviet iz vsem, kar je v timo, je meni perustuden.

pripogovati se -ujem nedov *pripogibati se, sklanjati se* | Inu kir je on mem šov, tam so oni cel naspodobnu iz koleni se perpogval inu njemo špotliv perklanal.

pripomoč -i ž *moč* | Kob jest tiga skuz naturalske perpomuč, katire bi zuper moja pravica na ble, odvrnt mogu, kir ti pak le-te inu take grehe frejvolnu daprnašaš, tok striš ti meni iz enim vsakim greham več žalga, koker sa moj križari meni sturil. KRAFT, MOČ,

pripomoč -i ž *pomoč* | kir ona skuz le-te vnajne perpomuč ta bridkust nje srca na obena viža ni mogla inu vedla potolažt, zatori je blu to ranenu srce iz bridkem bolečinam tok zlo napovnenu POMOČ, SLUŽBA

priprava -e ž *orodje, pripomočki* | Pak še veliku bel je blu nje srce iz bridkustjo napovnen, kader je ona zagledala pridti te hlapce Pilatuša, katir so nesli ta rištenga inu perprava, kar je h križajnu potrebnu blu. RIŠTENGA

pripraven -vna -o *primeren, ustrezen* | je on mogu prov pogledat, deb biv na en šerok inu perpravn kamen stopt zamogu PRILOŽEN

pripraviti -im dov **1** *opremiti* | Kader sa že vsi skupi bli inu iz orožjam perpravlen, je djav Judas, oni imajo nekatere štrike iz sabo vzeti, za nega zvezat. **2** *spraviti v določeno stanje* | toj grehi so mene v tako težavo perpravl, de jest na mojmo celmo žvoto krvav pot potim **ob življenje pripraviti** *umoriti* | je ta preženska žena Herodeža na vsa viža trahtala, s. Joanesa ob življene perpravt **k smrti pripraviti** *umoriti* | Zakaj vi na prašate, deb vi pogirval ta resnica vedti, temuč deb vi mene k smrti mogel perpravt. **k solzam pripraviti** *v jok spraviti* | Aku ti tedej za tojim Izveličarjam tudi na ta hrib jeti očeš, koker si ti v njegovmo celmo trplejnu za nim hodu, tok moreš ti toje srce k usmilejnu inu toje oči k sovzam perpravt. **h koncu pripraviti** *končati, doseči cilj* | oni so trdnu upajne imeli, de oni bodo per Herodežu, katir je tudi en Jud inu v njih postavah znajden biv, soja reč kmalu k koncu perpravl.

pripustiti -im dov *dovoliti* | Svet Marcus pak prav, de Jezus je njem perpustu te naturalske palce nosti. PRIVOŠČITI

pripuščenje -a s *dovoljenje* | Tudi iz pomočjo nje celga tovarštva ona tiga ni mogla striti, al keb ona tud glih mogla, tok ona vender brez perpušejna na bla smela.

pristava -e ž *polje, posest* | je biv njeh oča Simon en ajd od tiga mesta Cirene, katiru leži tam v Libija, le-ta je biv tam pred mestam na soj pristav

pristopiti -im dov *pomagati* | Jest vem, de mene ta hudi sovražnik v moj smrt tok močnu bo skušu, de jest njemu na bom mogu zuperstati, aku ti meni posebnu na perstopš. PODVIŽATI, POMAGATI

prišparati -am dov *prihraniti* | Nad mano ni blo nobenga zašpotvajna peršparanga, dokler jest sim biv tepen na zobe iz pestmi

pritakniti se -em dov *dotakniti se* | Inu po spričvajnu s. Hironima imajo le-ti ena taka natura, de oni vse, kar se pertaknejo, na sebi drže inu ranjo. DOTAKNITI SE, POŠLATATI

pritaknjenje -a s *dotik* | Toje pertaknene uzrav vse bolezen inu toja kraft očist vse madeže.

pritikati se -am nedov *dotikati se* | Pomisli, o človk, iz kaj za enim počešejnam Josef inu Nikodemus tiga s. telesa so se pertikala DOTIKOVATI SE

pritožiti se -im dov *potožiti se* | Inu ona se ni pertožila al memrala, de Bog je čez njo inu nenga lubga sinu taka britkust inu trplejne poslu. POTOŽITI SE

pritrganje -a s *odpoved* | Ah, dadeli meni gnada, mene pred le-ta vsakdajna hudoba varvat inu v pertergan te jedi inu pjače po tojmo eksempelno se zadržat.

pritrgati -am dov *odpovedati se* | O kulkukrat striš ti meni toku, kir ti ne samu včas toj žej cel na pertrgaš, temuč nekater nazmasen glaž vina al vola iz golga poželejna brez vse potrebe, ja, iz gole požrešnost piješ.

privezna -e ž *kita (telesni organ)* | V napejnenu teh rok sa ble te žile inu pervezne teh rama pretrgane KITNA ŽILA, PRIVEZNA ŽILA

privezna žila -e -e ž *kita (telesni organ)* | na pokajo njem te žile, njem se na pretrgajo te pervezne, tudi ne te zvezane žile KITNA ŽILA, PRIVEZNA

privoščiti -im dov *dovoliti* | Kader sem jest pak nega otela objet, takrat meni ni blo pervošt. PRIPUSTITI

privoščiti si -im dov *zaželeti si* | Tukej bsi jest pervošu, o kršanska duša, deb ti iz Petram inu Joanesam v enimu kotiču per Anasu hiš stav, deb ti iz usmilenim srcam le-ta žalostna precesija, per katir je toj Izveličar od hudobniga k enimo hujšimo sodniko pelan biv, ogledvat zamogu.

privzeti si -amem dov *vzeti* | O zvesta mat, pervzem si vsa moč inu trošti ti sama sebe v toj žalost!

priženica -e ž *prileżnica, prešuštnica* | Dokler ta preženca se je bala, deb Herodež zavol Joanesuga posvarjenja se na preobrnu inu njo zupet damu k sojmo možu poslu. LOTRICA, PREŠUŠTNICA

priženski -a -o *prešuštniški* | K le-timo tedej preženskimo inu tiranskimo kralu je biv ta kral nebes inu zemle poslan LOTRSKI

proč dati dam dov *odstraniti* | Tudi prav s. Hironimus, de ta odpadeoči cesar Julianus ta peld Kristusa je pustu preč djati inu soja podoba namest tega postavu PROČ SPRAVITI

proč iti grem dov *oditi* | O koku narad so oni šli preč od sladkiga Gospuda Jezusa! PROČ ODITI, PROČ POBRATI SE, PROČ PRITI, PROČ VLEČI, VEN ITI

proč obrniti -em dov *odvrtniti se* | Nebo inu zemla, oča inu mati, angeli inu ludje, perjatli inu sovražniki so se obrnil od nega preč inu so pustil nega samga v britkust.

proč odstopiti -im dov *umakniti se* | Odstopite vi preč, zakaj ta dekelca ni mrtva, ampak spi.

proč peljati peljem dov *odpeljati* | Dokler te jogri Kristusov niso bli njim prov znan, zatori so oni prašal, kam oni le-ta očjo preč pelat.

proč poslati -šljem dov *odsloviti, znebiti se* | oče on njo iz sabo vzeti inu soja žena preč poslati, katiru se je tudi zgodilu.

proč povedk *(v zvezi)* **proč biti** *končan, mrtev biti* | ti si preč inu v temu stanu na boš nigdar več k meni peršu.

proč priti pridem dov **1** *oditi* | Tok je tedej brez cvibla en svet Šentjanž biv, katirga je ta lubezen Jezusa inu Marije zvezanga držala, deb on na mogu preč pridti. PROČ ITI, PROČ ODITI, PROČ POBRATI SE, PROČ VLEČI, VEN ITI, VENKAJ ITI **2** *rešiti se, ubežati* | Inu toku bi Kristus zupet preč peršu inu oni vsi bi k špot postali, zatori so te krvižejne zvirjačne vse počel, kar kol so si oni damiselt mogel. ODITI, VEN SPRAVITI SE

proč spraviti -im dov **1** *odstraniti* | Pred dvestu letmi je ta skala še tam stala, sedej so jo pak te Turki ven isekal inu preč spravl. PROČ DATI **2** *ubiti* | Zatori so nega tudi te Judje zlo zavidel inu bi ga bli rad preč spravl, kob oni bli zamogel. OKOLI PRINESTI, POBITI, UMORITI

proč vleči -em dov *oditi* | je Jezus od Samaritanu čez dva dni preč vleku inu je šov v Galileja PROČ ITI, PROČ ODITI, PROČ POBRATI SE, PROČ PRITI, VEN ITI, VENKAJ ITI

proč vzeti -amem dov *odvzeti* | Te lubi joger pak so žalval, zakaj oni so dober vedel, de ta Gospud bo skori od njeh preč vzet.

proč zašafati -am dov *zavreči* | Zdej se te jest več na bojim, deb ti tega krala pregovarila, deb on mene preč zašafu.

pročodpeljanje -a s *odpeljanje* | Le-tu se je tudi vse zgodilu v Judej pred rezdjanam Jeruzalema inu prečodpelajna tega folka.

prost -a -o *majav, nepritrjen, ohlapen* | Njegov mesu teh zob je blu močnu ranen inu utekel inu negov s. zobje sa bli zavol dosti tepejna cel prost inu guglu. **na proste noge postaviti** *izpustiti, osvoboditi* | oni bli rajši vidli, deb vsi rezbojniki, roparje, tatje, požigavc inu coprnik celga svejta na proste noge bli postavlen, koker deb ta nedovžni Gospud li še en sam dan imov dalej živeti. **prostega spustiti** *izpustiti, osvoboditi* | O moj sin! Herodež tebe na bo prostiga spustu, dokler negov oča je tebe v mladost jesku umoriti.

prošnjavec -vca m *priprošnik* | bodi moj zvest prošnavc per Bogu inu zadobi meni gnada, njemo zvestu služt.

prsni platelc -ega -a m *prsna kost* | Iz tiga pergodejna vidiš ti, kaj je to reztegnene sturil inu kaj za ene naprenesene bolečine je le-tu njemo v rezdjanu te prsne kosti ubodilu PRSNA KOST, ŽLIČICA

prt -a m *krpa* | Gospud Jezus sje pustu od hišniga očeta en prt pernesti, deb ga okuli sebe opasu GVANT

prten -a -o *lanen* | Zatori zamirkamo mi, de kader eden ena rana ima, tok on na ubeže iz vovnata ruta, temuč iz nartanšim prtenim gvantam.

psaga → pisaga

ptuj -a -e *tuj* | Aku tedej jest za ptujh grehu vola ena taka bridka smrt sem mogu trpet, kaj za ena strašna smrt boš ti tedej za tojih lestnih grehu vola mogu prestat? **ptuji ljudje** *tujci* | Oni so pak en svet držali inu so za nje kupili eniga lončarja nivo, ilovčna nivo, iz katire prsti se lonca delajo h pogrebu tem romarjam al ptujm ludem.

ptuji -ega posam *tujec* | Ni se obeden znešu, katir bi se biv nazaj vrnu inu Bogu čast dav, koker le le-ta ptuj?

publikan -a m *človek, ki je javno označen za grešnika, slabšalno za mitničarja, cestninarja* | Le-ti so colnarje, kir pak le-ti ta gmen folk zlo stiskajo, bojo imenvan publikan inu očitni grešniki. COLNAR

pukati -am nedov *ruvati* | eni so njemo skraspal iz noftmi negove svete lica, drugi so pukal te lase iz glave inu brade VEN RUVATI, VEN SKUBITI

pumbež -a m *kozarec* | taisti, katir od tiga vina en dober povn pumbež popije, tok rekoč malu al neč na občut. GLAŽ

pumpež → pumbež

punt -a m *upor, vstaja* | Zakaj on je biv en rezbojnik inu negova hudobija je močnu slovela, kir on je v timo mestu en punt inu zmešnava napravu PUNTARSTVO

puntar -ja m *upornik* | Ob taistim času pak je Pilatus imov med tem drugim puntarjam, pričuje s. Mateuš na 24p, Marc na 15, Luc 23p, katirmu je blu ime Barabas

puntarski -a -o *uporniški* | Si ti zdej tukej, ti puntarski zapelavc?

puntarstvo -a s *upor* | on je v timo mestu en punt inu zmešnava napravu inu v temu puntarstvu je biv on ta narveči napelavc inu je tudi biv enga ubov. PUNT

puntati se -am nedov *upirati se* | taiste, katir se pruti cesarju puntat očjo, ne poštrafaš.

purgar -ja m *meščan* | Barabasa sa oni vsi sovražil toku zlo, de tudi negovga imena niso mogel šlišat, kir je on enga purgarja umoru.

purgarica -e ž *meščanka* | Eusebius piše, le-ta je bla ena purgarca v Cezareji Filipi BURGARICA

pustiti -im dov *dati narediti, odrediti, naročiti* | tiga narbolšiga perjatla, katirga on na zemli ima, pusti on k sebi poklicat inu perporoči njemo negova zapušena vdova, kar on narbel more.

puščen -a -o *puščaven, gol* | Ukol sebe nima drevja ne grmovja, temuč je en pšen inu narodoviten hribc

pušelj -šlja m *pramen, šop (las)* | Negov lasje, katir so zlo dovgi inu po te postavi teh Nazarenarju nikol niso obrit bli, sa bli taistkrat vsi zmeden, iz krvjo vsi oblit, iz plunk špotlivu zapluvan ŠMUKELJ, ŠTRAKELJ

radovoljen -na -o *prostovoljen* | on radavolnu v ta smrt grede VOLJEN, FRAJVOLJEN

radovoljnost -i ž *pripravljenost, prostovoljnost* | Povej njemo, iz kaj za eno veliko lubezenjo si ti vse to sturu inu iz kaj z eno radavolnostjo si ti to vse meni šenku.

rajmati se -am nedov **1** *goditi se* | Tukej vidiš ti, koku se tebi rajma, tukej si ti to smrt zaslužu inu ja boš tud skori imov. STATI, ZAITI SE **2** *podajati se, pristajati* | Ej, koku se tebi tulkaj lepu rajma ta škrlatni plajš! STATI

rajtati -am nedov **1** *misliti* | On tudi tiga ni mislu al rajtu, deb on tiga Gospuda biv zataju. MISLITI **2** *šteti* | naš Izveličar, koker se iz evangelijo s. Joanesa očitnu dol vzame, po naš ur rajtat, na pol anajste ure pred povdan k smrti je obsojen bil. ŠTETI

rajtenga -e ž *odgovor* | Zatigavola daj zdej pred le-tim častivrednim gospudem rajtenga inu odgovor, iz kaj za enih uržahu si ti nas vse skupi pred tem folkam tok zlo zaničovu inu zasramovu. ODGOVOR

rajža -e ž *potovanje* | o resničnu ena žalostna rajža, kakršne ti toje žive dni nisi sturila!

rajžati -am nedov *potovati* | tedej je Herodež po sojga učeta smrt pruti Rimo rajžu VANDRATI

ram → ramno

ramno členek *ravno* | Jest sim zatu na ta sviet peršu, deb jest od resnice pričovu inu učiv te ludi te nebeške resnične dobrute jeskati […], ti pak striš ram nasprut. RAVNO

ramno prisl *ravno* | jest ramnu iz mesta pridem inu na vem, kaj le-te ote al od kod sa oni peršli. RAVNO

rat -a m *svet, skupina judi, ki se posvetuje in sprejema odločitve* | Kdu je kej taciga kedej šlišu, deb v povnoči s taka naglca cel rat mogu skupi pridti?

ratati -am dov *postati* | Inu dokler ta draga kri je tok preubilnu iz vseh žil Kristusovih vun tekla, zatori je ta ubogi križan Kristus cel slab inu omedlevčen ratu. POSTATI

raten -tna -o *tak, ki je v zvezi s svetom, skupino ljudi, ki se posvetuje in sprejema odločitve* | Moj Bog inu Gospud, kaj je mogu pač takrat za en hrup biti, kader sa te mestni inu ratni služabniki v sred te s. velike noč po celmo mestu ukol letal **ratna hiša** *stavba, v kateri potekajo posvetovanja in sprejemanje odločitev* RATNA HIŠA | Ah, kaj za en strah je nega obšov, kader je on v ta prekleta ratna hiša noter stopu **ratni gospod** -ega -a m *član sveta, skupine judi, ki se posvetuje sprejema odločitve* | Ta je biv en spošten ratni gospud

ratovžna hiša -e -e ž *stavba, v kateri potekajo posvetovanja in se sprejemajo odločitve* | Toku je bla ta ratužna hiša ne dergač koker en pozemelski poku, v katir več hudiču koker gospodu je skupi zbranih blu RATNA HIŠA

ratužna → ratovžna

ravnjoger → zravenjoger

razbosti -bodem dov *prebosti* | Potem je vzela […] ta hudobna žena ena velika knofla ter je ven iz vust ta častitlovi jezk potegnila inu s taista ta s. jezk rezbodla iz mašvajna te srčnust, s katira je svet Joanes v sojim živlejnu ne hudobije svariv. PREBOSTI

razbrzdan -a -o *razuzdan* | to je blo vsem ludem en čudež, de ena taka erzberzdana žena se tok zlo spremnila, de potem vsa nje lubezen k Gospud Jezusu je bla ubrnena.

razdelati -am dov *iznakaziti* | očem jest ta erzdelana podoba, v katir je ona njega najdla, prov ven spelan tebi pred oči postavt.

razdelenje -a s *razdelitev* | oni so se dol usedli v rezdelejne množce, stu inu stu pedeset inu pedeset

razgajžlati -am dov *prebičati* | so oni timo erzgajžlanmo Gospudo ne samu negove rebra rezbil, temuč tudi negovu žlahtnu mesu od kosti odtrgal. IZGAJŽLATI, VEN IZGAJŽLATI

razgledati se -am dov *zamisliti se* | se je troštu, de oni se bojo nad le-tim rezgledal inu v negov viri stanoviten ostal. ŠPEGLATI SE

raziti se -dem dov *razširiti se* | Ah, te naizrezčene bolečine, katira se je v njegovmo celmo truplu eršla.

razkladati -am nedov *razlagati* | so te pisari inu farizeri timo folku, katir se je močnu zavzev, de sa Kristusa ujel, po dovgim erzkladal inu dapovdval, kolku naglavnih grehu inu hudobij je on sturu

razkropljenje -a s *razkropitev* | njemo je biv ta težki greh sojih sovražnikov k srcu šov, to rezkroplejne sojih jogru, to zatajene Petra, ta srčna žalost soje lube matere

razloček -čka m *razdelek, poglavje* | Per timo pergodejno so nastopni rezločk spremišluvat. POSTAVA

razložen -žna -o *jasen, razumljiv* | ona zavol omedlevce je dol na tla padla inu obenga znamna enga živlena več od sebe dala, kar je ta angel iz erzložnim besedam povedu ZLOŽEN, ZASTOPEN, VENSPELJAN

razluštanje -a s *naslada* | ena ferbežna pjanost, enu brihtnu rezluštajne v nečistih mislah, enu mašvajne al srd na sojga bližniga, en opravliv pogovar čez čast inu poštejne

raznesti -em dov *razmršiti, skuštrati* | Prvič, njemo sa bli negov lasje toku zmeden inu reznesen, deb nega za taistga komej na obraz spoznat mogel RAZTRESTI, STRESTI, ZMESTI

raznesti -em dov *raztegniti, potegniti narazen* | Zatori se je mogel zgodit, de en tok debu žebel ta koža, mesu, žile inu kosti je pretrgu, reznesu inu zmečku. PRETEGNITI

razpot -i ž *razpotje* | K le-tem so se perdružle tudi še te žene inu hčire od Jeruzalema, iz katirm je ta Gospud na razpoti govoru

razsesti se -sedem dov *razlezti se, razliti se* | ta vuntekoča kri se je še ersedla inu je visela cel debel po žvotu.

razstradan -a -o *sestradan* | koker erstradan vovkov na enu krotku jagenče, ja, oni sa iz sinam Marije tok grozovitnu grdu delal

razšteti -jem dov *prešteti* | ona tega brez groze gledat ni mogla, kir le-tu je blu tulkaj povn plunku, smrkla, sovza, krivi, gnoja, utoka, ran, luken inu žlaku, de jeh ni blu mogoče eršteti PREŠTETI, ZRAJTATI

raztepsti -em dov *pretepsti* | je skuz cela noč brez počitka zmeram naprej na sojih reztepenih nogah stati permoran biv. OTOLČI, PRETEPSTI, VEN STEPSTI

raztresti -em dov *razmršiti, skuštrati* | Zategavola tudi je ta narvikši kral pred njim stav cel ponižnu iz dol perpogneno glavo, trdu zvezan na rokah, iz uteklim obrazam, iz reztresenmi lasmi inu trpeočim životam. RAZNESTI, STRESTI, ZMESTI

raztreti -em dov *streti, zlomiti* | je bla ona od tiga usmilenga pogleda tok zlo ranena, de ona je minila, vse vudi nje života sa nje reztrti. POLOMITI

razvišati -am dov *poveličati* | Dokler taistkrat se je začelu negovu britku trplejne, skuz katiru je Bog rezvišen biv.

razžaliti -im dov *razžalostiti* | Kader pak je mati Jezusa vidla inu zamirkala, de jogri tega Gospuda so žalostni bli, je bla tudi ona režalena

razžaljenje -a s *žalitev* | Dokler koker svet Anselmus prav, tok je blu to narmajnši eržalene Kristusa ena več hudobija koker vseh ludi pregrehe

reč -i ž *beseda* | Zdej nimam jest na celmo sviet obenga trošta več, zdej ni obene reči več, kar bi mogel meni en vesele pernest BESEDA

regelce -a s *pravilo* | kader se eden užen al ena umoži, tok vender še lohku v en klošter pride, v katirmo se te regelce drže, popreden de se iz mesenim luštam umadežva

renk → rink

rep -a m *spremstvo* | To mašvajne, katiru je taistkrat ven vstalu, le-tu je Kajfas inu negov rep že prejev.

repetnica -e ž *perut, perutnica* | Te tiči v luftu so žalval, inu niso letal ne peli, temuč so pustil njeh repetnice dol viseti PERUT

reva -e ž *težava, nadloga* | on te časne časti ni otu imeti, kir on v reve inu uboštu tega sveta je peršu za naša vola trpeti inu ne gospodovat. NADLOGA, REVŠČINA, TEŽAVA, ZOPRNOST

reven -vna -o *ubog, usmiljenja vreden* | Inu toku je prelivala ta revna mati dost sovza. BORE, BOREN, OBMILOVAN, UBOG

revščina -e ž *nesreča, težava* | je blu njemo žov, de ta človeši rod v ena taka revšna je peršu NADLOGA, REVA, TEŽAVA, ZOPRNOST

revščina -e ž *trpljenje, bridkost* | koku more en mater per src biti, katira nje edinga otroka v tak revšen iz telesnim očmi gledat more. BRIDKOST, EDINŠČINA, EDINŠČNOST, MARTRANJE, MARTRA, REVŠČNOST, TRPLJENJE

revščnost -i ž *trpljenje, bridkost* | O zagvišnu, aku ti pamet imaš, bi se jemov tega začudit inu temu Odrešeniku zahvalit, katir se je za toja vola iz soja luba materjo taki ponižnost inu revšnost podvrgov, akulih v njegovi moči stoji vse, kar je v nebesih inu na zemli. BRIDKOST, EDINŠČINA, EDINŠČNOST, MARTRANJE, MARTRA, REVŠČINA, TRPLJENJE

rez- → raz-

rezati -žem nedov *klesati* | v Jeruzalem je en poseben rihten stol od zgol rezanga kamna, na enimo visokimu kraju pod frej nebesam zidan biv

rihta -e ž *(v zvezi)* **rihta te krvi** *smrtna obsodba* | Pilatus […] je biv rojen v timo kraju Lion v francozuskmo kralestvo, tudi en deževski oblastnik tega cesarja v Judej, katirmo je ta rihta te krvi šlišala

rihtati -am nedov *soditi* | dons je ta velikanočni dan, na kateri obenga hudodelnika na rihtajo SODITI

rihten -tna -o *soden* | Zatori so oni dražil vse ludi zuper njega inu so zapovedal tem rihtnim služabnikam, de oni njemo imajo vse žalnu sturiti. SODEN **rihtna palica** *palica, ki jo sodnik zlomi nad obsojencem ob izreku sodbe* | K pričvajnu inu potrjenu tega prelomim ta rihtna palca čez njega inu ga zglasim za enga moža te smrt. **rihtni plac** *trg, kjer poteka sojenje* | ta gmejn rihtni plac, na katirmo sa te rezbojniki inu hudodelnik […] rihtan bli **rihtni stol** *stol, na katerem sedi sodnik, ko sodi* | Le-ta rihtni stol je biv po judovsku gabata imenvan, inu scer od tod, kir je biv vsok od tla,

Rimljar -ja m *Rimljan* | je teh Rimlarju navada bla, ta uržah tega križana na te križe zapisat.

rinati -am nedov *(v zvezi)* **s smrtjo rinati** *boriti se za življenje* | tudi te umrjoči, katir iz to grenko smrtjo rinajo, obenga druzga potu na pote.

rink -a m *krog* | ta s. kri je tekla za objokat od rama dol po hrbtu noter do tla inu od svivajna teh krvavih šib je še biv en krvavi renk na zemli zaznamvan. KRAS

rištenga -e ž *orodje, pripomočki* | Pak še veliku bel je blu nje srce iz bridkustjo napovnen, kader je ona zagledala pridti te hlapce Pilatuša, katir so nesli ta rištenga inu perprava, kar je h križajnu potrebnu blu. PRIPRAVA

rob -a m *pečina* | pet nu pov pedi od križa Kristusa, na lev rok tiga križa, namreč med Kristusam inu tem levim šaharjam, je ta rob al sivna skala, v katir sa te križi stal, posred saksebi počla

rogelj -a m v*ogal (pri oblačilu)* | pernese en bev gvent teh norcu, katir brez cvibla ni biv čeden, temuč enu staru strganu inu umazanu seknu je moglu biti, koker nekateri menjo, inu naredu v sred ena lukna skuz inu je Kristuso, timo dobrutlovimo Gospodo, čez glavo vrgu koker enimo norcu, toku de sa rogel čez život dol visel.

rok -a m *(v zvezi)* **pred rokom biti** *biti tik pred uresničitvijo* | kir je on zvedu, de ta cajt odrešejna tega sveta je že pred rokam, je tudi on otu tulkaj rajši umreti

roka -e ž *stran* | pet nu pov pedi od križa Kristusa, na lev rok tiga križa, namreč med Kristusam inu tem levim šaharjam, je ta rob al sivna skala PLAT, STRAN

rop -a m *plen* | Iz tega je on uržah dobiv, sojga Mojstra za trideset srebrnikov predat inu soj rop zupet zadobiti.

roš -a m *raženj* | Ja, keb eden sojga zuprnika na enimo rošu vidu pečt inu šlišu nega, ena kapla vode prosti, tok bi njemo na mogu dol udart.

rotovž -a m *mestna hiša* | kaj je mogu pač takrat za en hrup biti, kader sa te mestni inu ratni službabniki v sred te s. velike noč po celmo mestu ukol letal, na vseh ratnih gospodu vratah nadležnu trkal inu te gospudi naglu na rotovž bli poklican!

rovano prisl *ravno* | sa oni že po hrib dol na rovan na ena kamnitna pot peršli

roženfarban -a -o *rdeč* | Pomisli, o brumni kristjan, koku je ta dobrutlovi Gospud soje žegnane roke inu noge rezbov inu koku je ta roženfarbana kri iz taistih ven tekla. RDEČ

rožna voda -e -e ž *rožno olje, eterično olje iz cvetov vrtnic* | Kader je ona že iz žavba peršla, je ona zdajc oblila glava Gospud Jezusa, zakaj ta žavba ni bla gosta, temuč koker ena rožna voda od tega žlahtniga zelša nardus sturjena

rukanje -a s *potiskanje* | Ja, zavol tega suvajna inu sem inu kje rukajna je on dostkrat dol padu na soje roke inu kolena

runiti -im dov *suniti, udariti* | Pomisli prav, moja duša, kaj je le-tu za en trplejne blu, kader se je v obedveh rokah ta koža inu mesu dalej pretrgalu inu ta cela teža tega života naenkrat iz vsa sila dol na žeble teh nog runla UDARITI

ruta -e ž *rjuha, večji kos blaga* | Tam sem jest ena čedna bela ruta al rjuha na tla pogrnila inu iz ena druga ruta to telu pogrnila.

ruta -e ž *robec, krpa* | Nemo je tudi mankala en ruta, iz le-ta se obrisat PEČA

rutica -e ž *prtiček* | Zatori bode en sleden kršen iz ena bela rutca pokrit k znaminu te nedovžnost, katira ta krst da.

s- → iz-

saducejar -ja m *saducej, pripadnih stranke pri starih Judih* | za nim je šla ena velika množca teh pisarju, farizerju inu saducejarju.

sanedrim -a m *sinedrij, veliki zbor* | je on biv ta vikši far v timo duhovnimo judoskimo posvetvajnu, sanedrim imenvanmu

scagati -am dov *obupati* | kader on pak v soj zuprnost od vseh ludi zapušen inu tudi od Boga na bo potroštan, tok more en tak človk scagat SCVIBLATI

scagovanje -a s *obup, obupanost* | Dokler ta greh, kir je Kristusa predav, koker s. Hironimus prav, je blo zuper to človestvu Kristusa, to scagvajne pak je blu zuper to bogstvu

sceptar -ja m *kraljevo žezlo* | Na soj glav je on imov ta velika trnova krona, v sojih rokah ta špotlivi trst za en sceptar, na sojmo vrat ta težka ketna CEPTAR

scerati -am dov **1** *vpiti tekočino* | Te čelust sa visel na zobeh, ta nos je ratu cel špičast inu trebeh po vse sciran mokrot se mo je noter vdru. NOTER VZETI **2** *zgrizti* | niso dal obenga pokoja tok dovgu, de so oni njegova naržlahtniši duša iz feržmajdk inu porednim besedam skuz inu skuz zgrizel inu sciral ZGRIZTI

scirati → scerati

scukati -am dov *vleči za lase* | On je biv za objokat le pogledat inu je biv tok grozovitnu rezbit, zapluvan inu scukan, deb se tudi en kamen biv mogu čez nega usmilt. STRGATI

scurkoma prisl *curkoma* | se je zgodilu, de te svete mežgane zadete sa skupi iz krvjo po negovmo svetmo obličjo dol tekle inu tudi znotri v negovmu vratu inu ustih scurkam dol lila.

scviblati -am dov *obupati* | Zavol teh besedi Kristusa Mati Božja ni scviblala, dokler ona je vedla, kok dobrotlu je on SCAGATI

sčimžati -am dov *obnemoči* | to cel sčimžanu truplu Kristusov v sojim ločejn je sturilu en tok močni glas, de ta zemla zavol tiga se je pretresla

segnati -ženem dov *pognati* | To milu inu žalostnu klagvajne je ubodilu timo eržalenmo srcu Kristusa ena nova bridkust inu je segnal njemo tudi te sovze iz negovih oči

semenjevalec -lca m *trgovec na tržnici* | je ukol vrgu miza teh semnvavcu inu stole teh, ktir so golobe predajal

semnjišče -a s *trg* | Toku je peršu ta revni Kristus ves upehan inu truden, vas zaničvan inu zašpotvan, povn bridkust inu bolečine na to veliku semniše pred Pilatušova hiša.

sfrišati -am dov *osvežiti* | Ta spodna sukna Kristusova se je že enkolku s krvjo sperjela inu persušila inu bla njemo iz taka glavtjo dol potegnena, de te rane sa sfrišane inu ponovlene ble.

sila prisl *zelo* | Ti veš, de moje srce je sila trdu inu se na pusti lohku omečiti CELO, GROZNO

siromaški -a -o *reven, siromašen* | Ta dobrutlovi Gospud pak se je pustu dostkrat povabt, zakaj on je biv sromašk inu ni imov sojga lestniga pohištva. UBOŽEN

skačiti -im dov *razjeziti* | Kdu je vender vaše srca tok zlo skaču, de se vi iz le-ta velika martra mojga revniga otroka na pustete potolažt? STOGOTITI

skazati se -kažem dov *pokazati se* | Ta sveta mati pak ni otela preč jeti, temuč je otela bliži k sojmo narlubšimo sino stopti inu iz sojim diviškim rokam objeti inu se pred vsem ludmi skazat, de ona negova mati je.

skazovanje -a s *dokaz* | ta tožba, katira so oni pretečena nuč zuper nega naprej pernesli, ni imela obenga skazvajna, tudi ne sence te resnice.

sklenjenje -a s *sklep, odločitev* | Kader je ta revni Jezus to strašnu sklenejne tiga Očeta zašlišu inu prozvedu, de on ne samu smrt tega križa, temuč tudi vse martre, kse morejo domiselt, more prestat, koku meniš ti, de se je on držu? SVET, NAPREJVZETJE

sključeni posam *grbav* | Morebiti, de sim jest toje bovnike ozravu, toje slepe videoče sturu, tojim mutastim to govarjene, tojim gluhim to šlišajne, tojim krulovim inu sklučenim njeh vude inu zravje, al de sem jest tojim mrtvim to živlene zupet dav?

skoraj prisl *hitro, kmalu* | Kar ti očeš striti, to sturi skori! KMALU

skozi pretolči -em dov *predreti* | Kir ona je le-te pogledala, kok veliki inu debel sa bli, inu je miselna, iz kaj za enim naizrečenim bolečinam bojo te žlahtne roke inu noge nje sina skuz pretovčene. PREDRETI

skraspati -am dov *spraskati, razpraskati* | O kdu oče zadost dapovedat, koku so oni nega bil, suval, tovkel, po nemo hodil, vlačil, skraspal, zapluval, cbal, feržmagval inu preklinval!

skrben -bna -o *zaposlen* | Dons nobeden najn na mirka, dokler en slehern je dons skrben iz velikanočno vičirjo

skrušiti -im dov *poškodovati* | Vzemi si k srcu, o brumna duša, kulku hudih padcu je toj Izveličar sturu inu koku je on soje da smrt bovnu truplu skuz te pogostne padce tok zlo erzbov inu skrušu. ŠKODOVATI

skrušiti se -im dov *zdrobiti se* | Smo večkrat šlišal, kaj za ena bolečina je, kader enimo včas ena kost v truplu poč al zlom al cel se skruš inu še ena al druga meruca od te kosti v truplu teči ZDROBITI SE

skupaj priteči -čem dov *zbrati se* | kob on al negov jogri na cest začel vpiti, tok bi zdajc vsi ludje skupi pertekel SKUPAJ PRITI, SKUPAJ SPRAVITI SE, SKUPAJ STEČI SE, SKUPAJ ZBRATI SE, VKUP PRITI, VKUP SPRAVITI, VKUP ZBRATI SE, ZBRATI SE

skupaj priti pridem dov *zbrati se* | Inu so dostkrat skupi peršle k te mater tega Gospuda Jezusa inu so iz njo govarile od dobrih izveličanih erči SKUPAJ PRITEČI, SKUPAJ SPRAVITI SE, SKUPAJ STEČI SE, SKUPAJ ZBRATI SE, VKUP PRITI, VKUP SPRAVITI, VKUP ZBRATI SE, ZBRATI SE

skupaj spraviti se -im dov *zbrati se* | toku je ta folk se skupi spravu v Kajfežov hiš SKUPAJ PRITEČI, SKUPAJ PRITI, SKUPAJ STEČI SE, SKUPAJ ZBRATI SE, VKUP PRITI, VKUP SPRAVITI, VKUP ZBRATI SE

skupaj steči se -em dov *zbrati se* | Medtem se je kulker dalej, tulkaj več ludi skupi steklu inu so se čudil čez to gnemnu pergodejne. SKUPAJ PRITEČI,

SKUPAJ PRITI, SKUPAJ SPRAVITI SE, SKUPAJ ZBRATI SE, VKUP PRITI, VKUP SPRAVITI, VKUP ZBRATI SE, ZBRATI SE

skupaj zbrati se -berem dov *zbrati se* | SKUPAJ PRITEČI, SKUPAJ PRITI, SKUPAJ SPRAVITI SE, SKUPAJ STEČI SE, VKUP PRITI, VKUP SPRAVITI, VKUP ZBRATI SE, ZBRATI SE

skupaj ziskati -ščem dov *poiskati* | steber je potem od teh nejovirnikov rezbit, od teh kristjanu pak skupi zjeskan inu na več kraju tega sveta pernesen biv, kir bo zdej v velik čast držan.

skupej ..., skupi … → skupaj

slab -a -o *slaboten* | ta sladki Gospud, katir je biv enga slabga žvota, se je močnu zdelov, de je pot od nega teku. JAMRN, KUMRN, SLABOVIŽEN

slabovižen -žna -o *slaboten* | Koku se tebi zdi, de se je ta slabovižna natura Kristusova zavzela, kader je Pilatus ta sodba tega gajžlajna čez nega zrekov inu v roke tega rabelna čez dav? JAMRN, KUMRN, SLAB

slabovižnost -i ž *slabotnost* | O Oča, stoj meni na stran inu stur močna moja velika slabovižnost, scer meni ni mogoče, le-ta grenka martra prestat.

slednjikrat prisl *vsakič* | Kader en kristjan premisel, koku je negov Izveličar tok jamernu od Olske gore v Anasa hiša pelan biv, tok bi on imov sledenkrat iz dno sojga srca milu zdihnit.

slišanje -a s **1** *kar je slišano* | Andohtluva duša, mi imamo zdej ena skrivnost premišluvati, nad katirim šlišajnam se en sleden prestraš. **2** *sluh* | Morebiti, de sim jest toje bovnike ozravu, toje slepe videoče sturu, tojim mutastim to govarjene, tojim gluhim to šlišajne, tojim krulovim inu sklučenim njeh vude inu zravje, al de sem jest tojim mrtvim to živlene zupet dav?

slišati -im nedov *spadati, pripadati* | ti ludje, katirm so svene šlišale, sa bli grešenki, zatu so oni ena taka nadluga od Boga zaslužil.

slovenje -a s *slava, sloves* | K drugimo v djajnu, kader je on skuz reztrgajne tiga oblačila na znajne dav, de teh Judov duhovna čast inu slovene reztrganu bode. **v slovenju biti** *biti v časti* | Le-tu pak so strili te poreden Judje iz te majnge, deb oni skuz le-tu tega nadovžniga Jezusa, katir scer je per vsemo folku v velikmo slovejnu bil, tulkaj bel zaničvanga sturil

služba -e ž **1** *naloga* | Ta jogra pak sta šla v to mestu inu so otela soja služba upravt. OPRAVILO **2** *položaj* | Aku oni mene per cesarju zatožjo, tok bodem jest ne samu od moje službe vržen inu odstavlen, temuč tudi sivnu hudu štrafan. **3** *pomoč* | Obenga ni blo tam, katir temo dobrutlovmo Gospodo ena pomoč al služba biv skazov. POMOČ, PRIPOMOČ **4** *postrežba* | Gospud, ti vidš, de jest brez prenehajna sem ter kje tekam k toj službi, deb ti inu toj joger bli dober preskrblen, moja sestra pak tukej lena sedi. **5** *služenje* | O

moj narlubeznivši sin, ti veš, kaj za ena velika lubezen jest k tebi imam, inu moje zveste službe, katire sem jest tebi od mladost skazala!

služiti -im nedov *streči* | Ti jeh ja toku lubš, de ti v oročin inu mrazu, v lakot inu žej njim služiš GORI SEČI, GOSTOVATI, STREČI

smiljen -a -o *pomilovanja, sočutja vreden* | ta trebh je biv vidti, koker deb na rebra tega hrbta biv perrašen, katiru tudi je Mati Božja iz smilenim besedam s. Brigiti rezodela

smiljenje -a s *sočutje* | Ena je bla zavol trplejna tega sinu inu ena zavol smilena te matere.

sodba -e ž *(v zvezi)* **sodba te krvi** *smrtna obsodba* | sta iz težava inu trepetajnam perčakala, koku bode le-ta sodba te krvi dol brana. RIHTA TE KRVI **sodba te smrti** *smrtna obsodba* | po star navad je ta sodba te smrt čez te grešenke dol brana bla.

sodna hiša -e -e ž *sodišče* | Varite se pred hudobnim ludmi, dokler oni bojo vas včas ujeli inu bojo vas čez dali v soje sodne hiše

sodni stol -ega -a m *stol, na katerem sedi sodnik* | Le-ta je biv od teh Judov h tim ajdam inu od judovskiga zbiralša k sodnimu stolu Pilatuša pelan, deb on tam iz naršpotlivši smrtjo tiga križa rihtan biv.

sodnik -a m *(v zvezi)* **sodnik te krvi** *sodnik, ki ima pravico obsoditi na smrt* | Jest, Pontius Pilatus, sodnik te krvi v Jeruzalem pod tem narmogočnišim cesarjam Tiberijam, zapovem iz to oblastjo, katira je meni od vikši gosposke v Rimu dana.

soldaški -a -o *vojaški* | je predrla tok deleč skuz ta folk noter, de je ona k te soldaški vaht peršla, katira je ukol tiga križa stala

soldat -a m *vojak* | so se bali, deb te soldati za nim na perletel. VOJŠČAK, VOLŠČAK, ŽOLNIR

sončna tema -e -e ž *sončev mrk* | Pošle tedej ena taka velika inu strašna sončna tema čez ves voln sviet, kakršne nigdar ni blu od začetka tiga stvarjena. SONČNO MRKNJENJE

sončno mrknjenje -ega -a s *sončev mrk* | to sončnu mrknejne od tod pride, kader luna ramn pod soncam stoji SONČNA TEMA

sorta -e ž *vrsta, način* | Iz kaj za enga lesa pak je ta križ sturjen biv, čez le-tu je več sort majng. **vse sorte** *vse mogoče, različne* | Inu toku so zašpotval oni tega dobrutlovga Gospuda iz vsem sortam špotlivim besedam

sosebno prisl *zlasti* | Tukej zdej premisli, kaj je to za ena groza bla, kader so se v cel judovsk dužel inu susebnu v Jeruzalem jame teh mrtvih odpirale

spartati -am dov *razkosati* | Ta spodna sukna pak oni niso spartil, temuč cela pustil, zakaj kob ta bla na kosce zrezana, tok bna bla neč več velala

spečen -a -o *pekoč* | Zatori je ona lohku obsodila, de le-ta žeja grenka inu sivna spečena more biti,

spekljati -am dov *sprositi* | Zatori je mogu koker en ubožen berač pred dur sojih jogru jeti, tok rekoč ena almožna od njih speklat inu en trošt od njeh pogirvat. SPROSITI

spezati -am dov *izmučiti, obtežiti* | Bogu se usmili, kaj za ena nova bolečina te žalost je občutila nje spezana duša

spoka -e ž *razpoka* | je ta rob al sivna skala, v katir sa te križi stal, posred saksebi počla inu se vidi še donašni dan taista spoka, katira je tok velika, de en človk se lohku skuz le-ta zamore dol spustit

spošten -a -o *pošten* | ta križ je tok zlo zaničvan bil, de tudi te konedirc, na rečem spošten ludje, niso rad s tem v caker hodil.

spoštenje -a s *poštenje* | Kader je njemo čast inu spoštejne na timo blu ležeče, takrat je on movču.

spošteno prisl *ugledno, brez sramote* | Zatori je srčnu brez strahu teh Judov h Pilatušu noter šov inu ga je prosu za Jezusu telu, deb on tiga od križa dol vzev inu spoštenu pokopat mogu.

spoznati -am dov *pokazati, povedati* | Kob on nam biv spoznov, kdu bi on biv, tok bli mi njemo virval NAPREJ POSTAVITI

spraviti -im dov *pritegniti, pridobiti (na koga)* | Zakaj aku ga mi pustimo, tok bo vse ludi nase spravu inu bojo nega za enga Mesiesa držal

spraviti se -im dov *pobotati se* | Zdej pak sta se zupet med sabo spravla, dokler Herodežu je zlo dopadlu, de Pilatus je k njemo enga človeka poslu, katir je pod negova oblast šlišu

spred postaviti -im dov *dati prednost, postaviti pred* | v timo pergodejnu bo oznanena ta skrivnost neh perhodne nejovire, de oni namerč tiga antekrista bojo Kristuso spred postavl.

sprednji -a -e *prejšen* | to zašpotvajne, katiru se je njemu v kronanu pergodilu, je preseglu te spredne vse skupi PREDENJ, POPREDENJ, POPREJEN

sprednjik -a m *vodja, glavni* | Ja, ta vikši Lucifer je biv ta sprednik le-tiga posvetvajna

spregled -a m *prizor* | Bog, kaj za en grozoviten inu strašen spregled je moglu le-tu biti! GLEDANJE, POGLED

spremisliti -im dov *premisliti* | O grešnik, o človk, spreudar, kaj je to za en trplejne, spremisli dober, kaj more to za ena bolečina biti! PREMISLITI

sprestrašiti se -im dov *prestrašiti se* | Kader pak sa le-ti blizu k tem ženam peršli inu od matere tega Gospuda spoznan bli, se je ona še bel sprestrašla. ZAVZETI SE

spuntati se -am dov *dvigniti se, upreti se* | en tak šunder je biv med tem Judem, de se je Pilatus bav, ta folk bse spuntu inu nega z negovim žovniri vred pobov. GORI VSTATI, UPRETI SE

sramota -e ž *sram* | Povej, moja duša, al bi tebe sramota na obšla, keb ti od enga beriča v keha pelan inu zavol ene ležnive hudobije imov zaslišan biti?

sromaški → siromaški

stan -a m *stanje* | Oni so tudi otel Lazarusa prašat od stanu tega perhodniga sveta, katirga tudi en vsaktir rad vedti otu. STANJE

stanoviten -tna -o *nenehen* | negov obrez glih koker biv žežgan je biv vidti zavol stanovitniga jokajna. NEPRENEHAN, VEDEN

starejši -ev m.mn *starešine* | Zatori so se vkop spravli te vikši farji, pisari inu starši tega ludstva na dvor tega vikšiga farja […] inu so svet držal STARŠI
starejši tega folka *starešine ljudstva* | Dokler te starši tega folka nemo iz nevošlivost niso otel obene lubezen striti, zatu tudi ta gmejn folk ni smov striti zavol teh vikših.

stati -ojim nedov **1** *goditi se* | Inu so prosili te jogre, deb oni njim zupet pustil vedti, koku iz Jezusam stoji. RAJMATI SE, ZAITI SE **2** *podajati se, pristajati* | Ej, koku stoji tebi ta krona tok lepu! RAJMATI SE

staviti se -im nedov *delati se za* | Aku ti le-tiga spustiš, toku ti nisi cesarju perjatu, zakaj en sledni, katir se h kralu stavi, ta zuper govori cesarju inu dela čez viženga teh Rimlarju.

stegnjenje -a s *raztezanje* | Zavol tiga tudi to stegnejne inu perbivajne te leve roke v timo lubeznivmo srcu Kristusa je take naizmirjene bolečine ubodilu, de on od bolečine je v taka omedlevca padu PEZANJE, NAPENJANJE

stekališče -a s *zbiranje* | Na glas te trobente je zdajc blu enu veliku stekalše teh ludi, katir so se vse križem drenal, dokler en sleden je otu ta urtel šlišat, kaj je Jezus hudiga sturu.

steklen -a -o *hud, izreden (mraz)* | Inu zavol velike bolečine inu steklenga mraza se je on tresu na sojmo celmo žvoto

sterpenina → strupenina

stiskati -am nedov *postavljati v težaven položaj* | Le-ti so colnarje, kir pak le-ti ta gmen folk zlo stiskajo, bojo imenvan publikan inu očitni grešniki. TEŽAVITI

stisniti -em dov *(v zvezi)* **oči stisniti** *zaspati* | Oni celo noč niso mogel oči stisent, temuč niso druzga bel delal, koker taistga objokal, brez katirga je biv z njim cev sviet grenak.

stoliček -čka m *podnožje, podpora za noge* | On ni imov obenga stolička, soje noge gor opret, temuč je mogu vednu na teh trdih železnih žeblah stati

storiti -im dov **1** *izdelati, narediti* | Je tudi soja podoba pred le-tem klečeoč sturila, iz gor povzignenim rokam k temu pildu, koker deb ona kej od nega prosila. **2** *postaviti, razglasiti* | Kader pak je Jezus zamirku, de so imeli pridti, de bi nega iz silo za krala sturili, je zupet na goro sam pobegnu **3** *ustvariti* | Bog je en oča vseh ludi, kir vsi so od nega sturjen **4** *izpolniti* | Jest imam ena špiža jesti, od katire vi na veste, zakaj moja špiža je, de jest sturim vola mojga Očeta **3** *narediti* **greh storiti** *grešiti* Tok tudi jest te na ferdamam, pojdi kje inu na sturi za naprej več greha! **izveličanega (-o) storiti** *zveličati* on je na ta svet peršu, te grešnike izveličane sturit. **krivo storiti** *grešiti, narediti narobe* | Ti gledej za tu gor, če si ti krivu sturu, ti boš že nešu toje plečilu **k ničU storiti** *popolnoma razvrednotiti* | Ja, on je tok zlo k neč sturjen bil, koker kob on nikol s pametjo al po zastopnost biv kedej kej sturu, temuč koker en naspošten, fovš inu ležniv človk ukol biv hodu inu te ludi zapelovu **k nucu storiti** *pomagati* | O ti Božja kri, keb jest tebe le vrednu na pomuč poklicat inu moj duš kraftnu k nuc strit zamogu! **konec storiti 1** *razveljaviti* | je on otu ta nov testament tudi začeti, zakaj on je temo starmo en konc sturu. **2** *umreti, ubiti* | Petrus je za nim šov od deleč, od Anasa hiše, inu je otu vidti, koku bo iz njim konc sturjen. **kup storiti** *kupčijo skleniti* | Iz tega imaš ti dol vzeti, de so oni glih koker en kup ž nim sturil. **k sramoti storiti** *osramotiti* | Tudi je on njeh dostkrat k špotu inu sramot sturu, kir ih je v njeh uvinkah vselej premagu. **pokoro storiti** *spokoriti se* | Sturite pokora, dokler to kralestvo teh nebes je blizu semki peršlu. **prošnjo storiti** *prositi* | je ta narsvetejši mati Gospuda Jezusa tri prošne sturila na sojga narlubšiga sinu. **špot storiti** *osramotiti* | Zatori tudi so oni temu nedovžnimo Mojstru vas domisleni špot sturil. **k špotu storiti** *osramotiti* | Te fari pak inu drugi več gospudi niso neč na nega držal, kir on je njeh hudobije svariv inu njeh pred tem folkam k špotu sturu. **zdravega (-o) storiti** *ozdraviti* | Te bovne sturite zrave inu te mrtve k živlenu obudite **žalno / žalo storiti** *škodovati, mučiti* | Zatori so oni dražil vse ludi zuper njega inu so zapovedal tem rihtnim služabnikam, de oni njemo imajo vse žalnu sturiti. *živega storiti obuditi od mrtvih, oživeti* | skuz teh mašnikov služba pak ta živ sturjen odvezan al absolviran bode. **storiti se** *začeti se (dan), zdaniti se* | Koker hiter se je dan velkiga petka sturu, zdajc je ukazu ta krvižejni Kajfas vse gospude tiga posvetvajna skupi poklicat OPOČITI SE

stresati -am nedov *zmajevati (z glavo)* | Oni so njega kleli inu soje glave stresali.

stresenje -a s *tresenje* | kader so oni te kline zabival, tok se je ja mogu cev križ pretrest, katiru stresejne je timo dobrutlovmo Jezuso sila velike bolečine v celmo truplu, posebnu pak v teh vudh, na rokah inu nogah, ubodilu

stresti -em dov **1** *pretresti, prestrašiti* | Ja, nigdar ni ena strela, katira je blizu zravn enga človeka trešla, nega tok ustrašla, koker le-ta predereči glas je Marija stresu. **2** *razmršiti, skuštrati* | Njegov obraz je biv povn plunku, negove oči vse krvave, negov lasje stresen inu od krvi skupi sperjet. RAZNESTI, RAZTRESTI, ZMESTI **3** *raztresti* | Tok so pelali njega te rabelni toku ranenga tam na placu, kir so njega gajžlal, sem inu kje vodil, deb on soje oblačila skupi zjesku, katire sa njemo te fantin saksebi zmetal inu stresel.

stric -a m *sorodnik, bližnji* | Zatori ni mogu nje sin kej trpeti, kar bi ona na bla zdajc v sojim src občutila, glih koker mi dostkrat čutimo inu se nam zazdeva, kader en naš bližni stric kej trpi.

strupenina -e ž *strupenost* | Kristus je otel na vsokim viset, deb on ta natura tega lufta očistu od teh hudiču inu sterpenine tega greha inu deb tudi ta zemla učišena bla skuz njegova dol tekoča kri.

sukno -a s *obleka, oblačilo* | ta spodna sukna tega sladkiga Gospuda inu tudi ta zemla pod nim je bla cel mokra. CAPA, GVANT, NOŠA, OBLAČILO

svarjenje -a s *svarilo* | so dve liet pred rezdjanam Jeruzalema skuz Božje svarjene iz mesta šli.

svet -a m **1** *nasvet* | To pak se je vse zgudilu iz sveta te hudobne žene Herodias. SVETOVANJE **2** *posvet, posvetovanje* | Koku so Judje ta prvi svet držal čez Jezusa, deb oni nega umorili POSVETOVANJE, SVETOVANJE **3** *sklep* | Tukej znaš ti pač premišluvat, kader je mati Jezusova ta sklenen hudoben svet zvedla, kaj za ena žalost je njo obšla! NAPREJVZETJE, SKLENJENJE

svetal -tla -o *svetel* | Kader je Peter še toku k Gospud Jezuso govoru, pole en svetav oblak je neh obsenču, per katirmo Bog Svet Duh je pomenen biv

svetel -tla -o *nazoren, dejanski* | Dokler to spremišluvajne, katiru te brumni ludje tukej doprnašajo, v nebesih na bo prenehalu, temuč šele cel popolnama ratal, dokler tam bojo oni Boga svetlu vidli. OČITEN

svetovanje -a s **1** *nasvet* | Akulih pak oni tudi še poprej so namenil nega ukol pernesti, tok so vender oni na svetvajne Kajfeža zadenč si trdnu naprej vzeli, koker hiter bi oni narpoprej mogel taistu dapovnt. SVET **2** *posvet, posvetovanje* | šov je Gospud Jezus na ta narbližniši dan po sklenenimo svetvajno teh Judov pruti Betanija k soj narlubeznivši mater POSVETOVANJE, SVETOVANJE

sviet → svet

svojevoljnik -a m *samovoljnež* | ah, Bog, koku peč sa le-ti sojavolnik iz le-ta potrpežliva ovca delal!

svuvanje -a s *suvanje, udarjanje* | ta s. kri je tekla za objokat od rama dol po hrbtu noter do tla inu od svivajna teh krvavih šib je še biv en krvavi renk na zemli zaznamvan.

šac -a m *zaklad* | O gnadluva roka, katira ti vse nebeške šace timo človeku vun deliš, koku si ti zdej tok zlo ubožala!

šacati -am nedov *ceniti* | Zdej premisel, kolk veliku sem jest toja duša šacu, de jest le-ta za obvarvat, moja luba duša v en taku naizgruntanu murje te bridkust sem pogrozu. ČISLATI, ŠTEMATI, OBRAJTATI

šacati -am nedov *postaviti ceno* | Zadenč so se zastopil inu so njemo pervolil trideset srebrnikov dati, katirh eden deset gmejn venarju vela, inu cela šuma stri tristu gmejn vinarju, kolker dragu je on taista žavba šacu.

šackamra -e ž *zakladnica* | Ta Sin nebeškiga Očeta je tebe sam tok vsok častiv, de je on tebe koker en njemo narlubši šac v te Božji šackamer sojga srca ohranu

šahar -ja m *hudodelnik* | Iz tiga se dol vzame, de te dva rezbojnika al šaharja sa tudi Juda bla. HUDODELNIK, RAZBOJNIK, ŠELM

šajhati se -am nedov *izogibati se* | te sveti angeli so se šajhal, nega pogledat

šega -e ž *navada* | so timo dobrutlovmo Jezuso negova sveta brada vun skubil, zakaj on soje lase inu brada ni pustu obrit po šegi le-tih, katir sa Bogu ofran bli. UŽANCA

šelm -a m *hudodelnik, tat* | Kdu biv kej takiga mislu, deb le-ta en tok hudoben šelm biv? RAZBOJNIK, ŠAHAR

šenica → všenica

šenkati -am dov *podariti* | Le-te svete krvi kaple, katire sa od nega dol tekle, ofram jest tebi, inu te svete sovze, katire je on preliv, jest tebi šenkam

šenkenga -e ž *darilo* | Oni so obetal Herodežu velike darove inu šenkenga, ja, oni so nega prosili skori iz perpognenim kolenim, deb on vender ta sodba te smrt čez tega hudobnika zreku. DAR, OFER

šerf -a m *ječa, zapor* | je ena temna keha al šerf pod zemla biv, dvejset pedi dovg inu osemnajst pedi šerok JEČA, KEHA

ševhanje -a s *sram, zadržek* | K drugimo je on svariv brez ševhana ta hudobija sojga tovarša inu zravn tudi vseh Judov, katir so tiga nadovžniga Gospuda iz nih špotlivim govarjenam tok grozovitnu martral.

širm -a m *ščit* | Le-ta je v nje vse druge bolečine presegla, kir le-ta prsna kost je od nature za en širm tiga srca, kluč inu jeter odločena.

širmati -am nedov *ščititi* | mi tedej imamo dober uržah, tebe per cesarju zatožt, de ti toje službe prov na upravš, negove časti na širmaš inu taiste, katir se pruti cesarju puntat očjo, ne poštrafaš.

šivalna -e ž *šivanka* | njemo ta bolečina od zbodka te mejhne švavne celu truplu tok vojstru predere, de on cel bled inu vas umedlevčen rata. ŠIVALNIKA

šivalnika -e ž *šivanka* | Ta pamet nas previža, kader ta arcat ena rana le iz ena mejhna švavnika skupi zašije, tok sturi timo ranemo ena taka velika bolečina, de aku en tak na biv trdu pervezan, on timo arcato na more brez umikvajna držat. ŠIVALNA

škerpc → škripec

škodovati -ujem dov *narediti škodo* | Barabas je moriv te žive, Jezus pak k življenu ubudu te mertve, Barabas je obropu inu škodvu le-te, katir so kej imel

škodovati -ujem dov *poškodovati* | poglej negove kolena, koku sa škodvane SKRUŠITI

škripati -am nedov *(v zvezi)* **škripati z zobmi** *šklepetati z zobmi* | Na timo trgu je stalu povnu ludi, de je on komej mogu skuz pridti, inu vsi so škripal iz sojim zobmi iz togote zuper nega.

škripec -pca m *sklep (del telesa)* | Na rokah inu nogah inu na vseh škerpcah trpim jest tok grozovitne martre, de jest ob vsakimo blisku menim umreti. GLID

šlatanje -a s *otipavanje* | Ona je dostkrat grešila z rokam iz naspodobnim inu nasramnim šlatajnam, zatori je ona otela zdej zadost striti inu spokort, inu se je držala nog Jezusovih.

šlišati → slišati

šmukelj -na m *pramen, šop (las)* | Njegova čepina je bla na dosti krajeh cel plešasta inu brez las, kir taisti iz celim šmukeln sa bli vun zruvan. PUŠELJ, ŠTRAKELJ

šparati -am nedov *varčevati* | Zatori so znajdli te poredni hudodelniki kolker dalej tulkaj več hudga inu niso neč šparal, s katirm bi zamogel Kristuso žov striti.

špecarija -e ž *zelišče* | Dokler kar ima iz dragim mazilam namazan biti, more poprej učedenu bit, de te druge mazila al špecarije tulkaj loži skuz te putne lukence noter udarjo. ZELIŠČE

špegel -gla m *ogledalo* | ti s. žalosten peld, ti špegu teh bridkust Jezusa inu Marije.

špeglati se -am nedov *zamisliti se* | Zatori dapusti si tudi tebi en opominvajne biti, o revni grešnik, inu špegli se nad le-to nasrečeno smrtjo tiga pogublenga Judeža. RAZGLEDATI SE

špendati -am dov *poskusiti, tvegati* | Kaj bi si pač on na perzadev, kaj bi pač na špendu?

špendovanje -a s *izdatki* | je on prebivu v timo imenitnimo dvoru, katirga je negov oča z velikim špendvanam iz gol marmelna zidov inu znotrej prov bogatu iz zlatam inu srebram ociru.

špičast -a -o *oster, koničast* | vse negove veje sa dovge inu močnu bodeče, katire sem inu kje sa povnu špičastga trna.

špičiti -im nedov *ostriti* | so oni soje jezike špičel koker te kače, deb oni njegovu srce inu duša iz tem strupam njih togote inu nevošlivost noter da grunta napovnil al usterpenel. **ušesa špičiti** *napenjati ušesa* | Tukej so vsi ušesa špičel, deb prov šlišal, kaj on jim bo povedu.

špiža -e ž *hrana, živila* | Zakaj oni njemo na pernesejo ena kraftna špiža, negovu bovnu srce močnejši striti? CERENGA, JED, ŽIVEŽ

špižati -am nedov *hraniti, prehranjevati* | sem jest tebe štirdeset celih liet iz nebeškim kruham v pušav špižu CERATI, ŽIVETI

špogati -am nedov **1** *posnemati* | Pak on je v takih erčeh špogu šega inu navada teh ludi, katir neč na vedo, koker kar se njem pove **2** *uporabljati* | Vzame en alabaster al pušca žlahtniga mazila, katiru je ona poprej špogala za cir sojga žvota NUCATI

špot -a m *posmeh, sramota* | To se na spodob, to blu meni en špot, o moj Gospud! POSMEHOVANJE, SRAMOTA, ZAŠPOT **delati se špot** *norčevati se* | taisti je menu, de Kristus se špot dela iz tiga škofa, zatori je on dav timo nedovžnimo Jezuso ena taka šlafernca iz taka sila na negov s. obličje iz desna roka, na katir je on ena železna rokovica imov **k špotu postati** *postati predmet norčevanja* | Zatori je šov eden za tem drugim ven iz tempelna, od teh starših začet, deb oni na bli k špotu postal med vsem tem drugim ludmi.

špotljiv -a -o *sramoten, sramotilen* | dej meni ta gnada, de jest pred tojim trplejnam umerjem inu na bom permorana gledat ta jamrna, grozovitna inu špotliva martra, katira ti očeš trpeti.

špotovanje -a s *zasmehovanje* | Dokler kir obeni ludje niso k špotvajnu inu zasramvajnu bel nagnen koker žovnirji inu grešenski služabniki. ZAŠPOTOVANJE, ZASRAMOVANJE

špotovati -ujem nedov *zasmehovati, zasramovati* | Dokler mi smo iz našim ušes šlišal, de on je njeh očitnu pred vsem ludem špotovu inu za enga ležnika imenovu. POSMEHOVATI SE, ZASRAMOVATI, ZAŠPOTOVATI, ŠPOT TRAJBATI, ŠPOT UGANJATI

špraha -e ž *jezik, govor, govorica* | Akulih pak le-ti od Galileje inu Judeje so ena špraha imeli, vender je blu tulkaj spremenena, de se je dober ena od te druge ločila. JEZIK, GOVORJENJE

špringar -ja m *klada (v smislu ujetosti v klado)* | To nedovžnu Jagne pak je otelu zavol tega zvezan bit, deb on nas od špringarju naših grehu odvezu.

šrifta -e ž *zapis* | To s. platnu, koker nam stare šrifte oznanjo, je svet Nikodemus po gorvstajen Kristusa k seb vzev inu noter da sojga konca v velik čast držu. PISMO, ZAMERKOVANJE

štacuna -e ž *trgovina* | Per vseh vrath, po vseh oknah, v vseh štacunah, na vseh cestah inu na vseh voglah je stalu povnu ludi.

štalt -i ž *oblika* | Te žlahtni prsti so se tresel brez prenehajna inu so vsa njeh štavt inu lepota zgubil FUREM

štanga -e ž *drog* | Le-tu gorvzigvajne iz vilam, štangam inu lojtram pak se ni mogel tok varnu zgodit, deb na biv ktirkrat ta dobrutlovi Gospud na soje roke al na truplu nausmilenu udarjen.

štant -a m *zakup, najem* | Te Kananejari so morebiti Siriam inu Fenicien v štant imeli, od tod bo ta žena Sirofenicarca imenvana.

štapla -e ž *stopinja* | se skuz ene vozke inu nizke vrata tri štaple dol grede. STOPINJA

šteh → štih

štemanje -a s *ošabnost, prevzetnost* | Zagvišnu, le-tu zaničvajne je njemo blu grenkejši koker vse njegove bolečine, vender je on rad trpu, deb on naša prevzetnost inu štimajne k špotu sturu OFRT, PREVZETNOST

štemati -am nedov *ceniti* | le-ta pamet je lubila to živlene več inu je tudi veliku več štmala, koker vsi ludje skupi nih živlene štemat inu lubti zamorejo. ČISLATI, ŠACATI, OBRAJTATI

štenga -e ž *stopnica* | Ah, damisli si, koku je tebi per src blu, kader si ti na štengah pred hiša Pilatuša med tem sodnikam inu rabelnam stav inu od velike bolečine na vseh tojih vudah se tresu.

števenje -a s *število* | To štivejne pak le-teh je le-tu, koker se dol vzame iz rezodejna inu zamirkvajna več brumnih služabniku Kristusa inu Marije.

štiftati -am dov *postaviti, ustanoviti* | Jest sem že triinutrideset inu pov lieta na timo sveto živu, jest sem učiv ta viera inu štiftu ta Cirku mojih virnih GORI POSTAVITI, NOTER POSTAVITI

štih -a m *vbod* | Keb eden priča tiga očeta negovmo narlubšmo otroko en šteh v negov truplu dav, bi le na šov le-ta šteh timo očeto globokejš v srce koker timo otroku v trupel? ZBODEK

štihdorn -a m *navadni derak ali bodčec* | Le-tu trne, od katirga je ta krona za Kristusa narjena bla, bo latinsku imenvana rhamnus, po nemšku pak štihdorn

štima -e ž *glas* | Jezus je zavpov iz glasno štimo, rekoč: Oča, v toje roke jest perporočam moja duša. GLAS

štimajne → štemanje

štimati se -am nedov *imeti se za* | Aku si ti judovski kral, koker si se ti štemu, toku pomagi si sam sebi inu reši se skuz toje služabnike. VEN DATI SE

štirna -e ž *vodnjak* | Gospud, sej ti nimaš nobene posode, iz katira bi mogu zajeti, inu ta štirna je globoka, od kod tedej ti imaš živa voda?

štrafati -am dov/nedov *kaznovati* | Toku je Bug štrafu te sovražnike s. Joanesa inu je polonu nemu negova nadovžna smrt iz ta častitlova krona te martre. FERDAMATI, POŠTRAFATI, ŠTRAFOVATI

štrafinga -e ž *kazen* | Pak kolker je k čast Božji inu h negovmo nuc, tok se zna štrafenga jeskati po šeg te pravice.

štrafljiv -a -o *grozilen* | Zavol teh inu drugih štraflivih besedi se je Herodež reserdu inu je pustu tega svetga moža ujeti inu v ječa vreči.

štrafovati -ujem dov/nedov *kaznovati* | Aku moj Oča mene, katir sim njegov narlubeznivši Sin, toku vojstru štrafuje, kaj bode on tedej vam sturu, katir vi negovi sovražniki ste? FERDAMATI, POŠTRAFATI, ŠTRAFATI

štrah -a m *črta* | Tri prste mejn v te podob se tudi te narmajnši štih teh štrahu od gajžel, koker tudi vse inu sleherne rane prov zložnu inu na tanku spoznajo.

štrakelj -a m *pramen, šop (las)* | njegov sveti lasje sa vsi zmeden inu od krvi v štraklah se skupi drže. PUŠELJ, ŠMUKELJ

štrek → štrik

štrik -a m *vrv* | Eden je nesu te štrike, en drugi kladva, eden lojtra, ta drugi svedre, eden kleše, en drugi žeble. VRV

štringraf -a m *vajet* | Inu ta kral nebes inu zemle, to vesele inu čast teh angelov jzdar toku le-sem, v vsemo uboštvo na eni revni oslici brez sedla inu štringrafu iz sojim joger, katir sa zravn nega tekli.

šum -a m *hrup, ropot* | Kader so te srditi vovki to nedovžnu Jagne že tok trdu zvezal, sa oni nega pelal iz velikim šumam od Olske gore dol. HRUP, ŠUNDER, TEMLJANJE, VRIŠČ

šuma -e ž *vsota* | Zadenč so se zastopil inu so njemo pervolil trideset srebrnikov dati, katirh eden deset gmejn venarju vela, inu cela šuma stri tristu gmejn vinarju, kolker dragu je on taista žavba šacu.

šunder -dra m *hrup, ropot* | ja, en tak šunder je biv med tem Judem, de se je Pilatus bav, ta folk bse spuntu inu nega z negovim žovniri vred pobov. HRUP, ŠUM, TEMLJANJE, VRIŠČ

šuntati -am nedov *hujskati* | On je tudi Boga preklinu, ludi zapelovu, šuntu inu prepovedu dacijo cesarju dajati, inu več takih hudobij daprnašu. DRAŽITI

švager -gra m *svak* | Zakaj najde se zapisan, de s. Peter je imov še sojga švogra inu eno hčir

švagrinja -e ž *svakinja* | ta švagerna Petra je bla močnu bovna inu obdana iz ena huda mrzelca inu oni so za njo prosili, deb ja otu ozravti.

švavna → šivalna

švavnika → šivalnika

švoger → švager

tadel -dla m *graja, očitek* | nad nim ni cel neč, ne njegovu bogstvu, ne človestvu, ne njegovu spoštejne, ne slovejne, ne vuk, ne čudeži, ne njegova čednost, ne svetost, ne djane, ne zadržajne, brez tadla pušenu blu.

tadlati -am nedov *grajati, očitati* | Tadlan je blu negovu živlene, tadlan negov vuk, tadlan sa bli negov čudež inu posvarjen je biv, de on je nekatere brumne nase potegnu inu k vsi hudobij napelu.

taistihmal prisl *takrat* | Toku de od taistihmav noter da zadne minute negovga živlejna to revnu človestvu ni ena kapla enga trošta od tega bogstva prejelu TAISTIKRAT, TAKRAT

taistikrat prisl *takrat* | Ah, kob jest tudi takrat biv mogu v tojmu srcu biti inu ta bridkust, katira si ti taistkrat prejev, iz očmi mogu vidti! TAISTIHMAL, TAKRAT

tal -a m *del* | Te vikši fari pak, te farizeri, te pisari, te starši tiga folka, te služabniki teh Judov inu ta več tal tega folka sa vse skupi še tulkaj bel vpili, on more križan biti. DEL, PART **na tal priti** *dobiti del* | Pak po smrt njeh staršu so te terje sestrične ta erbšna zdelil, toku de Marti je Betanija na tal peršla, Lazarusu to prehodiše v Jeruzalem inu Marija Magdalena ta grašina Magdalum

tanek -nka -o *(v zvezi)* **na tankem** *podrobno* | vse kar je v njemo inu ukol nega blu, tu vse je blu na tankem pregledan, pak vender neč niso nad nim najdli, kar bi blu te smrt vreden. **na tanko** *podrobno* | Tri prste mejn v te podob se tudi te narmajnši štih teh štrahu od gajžel, koker tudi vse inu sleherne rane prov zložnu inu na tanku spoznajo.

tankej prisl *tam, tamkaj* | on je njem oznanu, de on oče po vol sojga Očeta v mestu Jeruzalem jeti, zakaj tanki ima on nekatere dela opravt. TAM

tanki → tankej

tekniti -em dov *zaleči, koristiti* | En mladenč je tukej, ta ima pet ječmenovih kruhu inu dve ribi, pak kaj to tekne med tulkaj folka.

temljanje -a s *hrup, ropot* | so oni zadenč iz velikem temlajnam, vpetjam inu posmehvajnam tiga na vsok pepravl. HRUP, ŠUM, ŠUNDER, VRIŠČ

temni luft -ega -a m *pekel ali predpekel* | Judas je biv navreden teh angelov inu ludi znajna, zatori se je on v luftu obejsu inu je teh hudiču tovarš

postov, katir v teh temnih luftah prebivajo noter da sodniga dne. PEKEL, PREDPEKEL, TEMNICE, VEČNE TEMNICE

temnica -e ž *tema* | Posebnu pak je Pilatus zavol te strašne teme bil cel zgublen inu ni mogu vedti, kaj kul more to poment, zatori je on pustu te Jude poklicat inu le-te prašat, kaj kul ta strašna temnica oče poment. TEMA

temnice -ø ž.mn **1** *mrk* | Inu le-tu se je zgodilu v tih čudežah, katir so se takrat zgodili v smrt Kristusov, koker te temnice, potres te zemle, rezpokajne teh skal inu več taciga. **2** *pekel ali predpekel* | Inu tu je ta moč te teme, to je ta oblast tega hudiča, katir je en gospud teh temnic. PEKEL, PREDPEKEL, TEMNI LUFT, VEČNE TEMNICE

teph → tepih

tepih -a m *zagrinjalo, zavesa* | pred tem krajam, sancta sanctorum imenvan, v katirmo je ta skrina Božja stala, je en imeniten teph al zagrinalu viselu, katiru je blu od vseh sort farb inu rož, iz škrlata inu teh nardražih žid cel kunštnu sturjenu FIRNIK, ZAGRINJALO

težaviti -im nedov *postavljati v težaven položaj* | Takšni služabniki pak dostkrat ta folk težavja inu sture veliku greha, zatori so bli imenvan publikan inu očiten grešniki STISKATI

tilec -lca m *tilnik* | posebnu pak imajo oni njemo to glavo prov rezbit inu več trdih žlaku zad na tivc dati, keb oni nemo lih taistga popolnama noter pobil. ZATILNIK

tivc → tilec

točiti -im nedov *(v zvezi)* **kri točiti** *krvaveti* | Inu včas sa te žlak zadel tudi negov nos, de je on kri toču.

tolikaj prisl *toliko* | Le-tu inu več takiga so govorili te narhudobniši Božji rezbojniki inu so znali tulkaj od tiga ubogiga Kristusa legati, de te ludje so mogel njem prov dati. TOLIKANJ

tolikanj -a -e *tolik* | Kaj je tedej ta žalostna mati per tulkajnh martrah še na nogah stati mogla?

tolikanj prisl *toliko* | Pomisli, o narpohlevniši Jezu, koku je toje srce taistkrat tulkajn povn lubezen inu trošta blu, kader si ti to spreobrnene tiga šaharja zamirku TOLIKAJ

tolst -a -o *rodoviten* | Zatu de sem jest tebe štirdeset celih liet iz nebeškim kruham v pušav špižu inu v ena tovsta, dobra dužela pelu, perpravlaš ti meni gavge tiga križa! FRUHTEN, RODOVITEN

topiti se -im nedov *utapljati se* | Jest sem vidla taistga umirat, katirga moja duša je lubila, inu jest sem se topila od težav te žalost

toplica -e ž *kopel* | Ta vodena toplica scer te duše očistit, ta krvava toplica pak taiste potrdit inu iz vsem čednostem ocirat more. KOPEL

tošnja -e ž *vreča, torba* | Vi nimate nost dnarju na vaših pascah, tudi ne tošne na pot, vi nimate dveh suken imeti, to je odveč gvantu. PISAGA, ŽAKELJ

tovariš -a m *moški, ki pripada isti družbi* | Judas je biv navreden teh angelov inu ludi znajna, zatori se je on v luftu obejsu inu je teh hudiču tovarš postov

tovarišica -e ž *ženska, ki pripada isti družbi* | se je tedej ona k Bogu obrnila inu je rekla k nje žalostnim tovaršcam, one imajo vse dol poklekent inu na Božja milost klicat.

tovarištvo -a s *družba, povezana skupina* | Vender on nega ni otu odločt od tega svetga tovarštva. DRUŽBA, DRUŠČINA, KOMPANIJA

tragljiv -a -o *len, nemaren* | Jenite od vaših težkih pregreh inu pobulšite vaše traglivu porednu življne

tragljivost -i ž *lenoba, nemarnost* | Marija Magdalena je bla trikrat zatožena. 1. od farizerjov zavol prevzetnost, 2. od Marte zavol traglivost, 3. od Judeža zavol zapravlajna.

trahtati -am nedov *hoteti, nameravati* | Te vikši farji pak so trahtal potem, deb oni Lazarusa umoril, dokler zavol nega je dost Judov šlu kje inu so vierval na Jezusa ISKATI **po življenju trahtati** *po življenju streči* | Le-ta Herodež je biv en sivnu častilačen, lotrsk inu ovinčen mož, katir je iz sojga brata ženo v očitnimo prešuštvo živu, katir je Joanesa Krstnika ob glavo djav inu tudi Kristuso skervej po življenju trahtu

trap -a m *norec, bedak* | Te hudoben Judje inu te poreden fantin so blat na nega metal, zakaj oni so videl nega oblečenga koker enga trapa. NOREC

traparija -e ž *neumnost, bedarija* | Kdu pak more zadost dapovedat, iz kaj za enim smeham inu traparijam so oni Kristusa v timo šemastmo oblačilo ke pelali, dokler te srdit Judje inu vsa poredna sadrga je za Jezusam tekla! NERODNOST, NEUMNOST

trapast -a -o *neumen* | Tukej zamirki to trapastu posvetvajne teh Judov. NEUMEN

travrati -am nedov *žalovati, objokovati* | Aku tedej mi dostkrat v trpeočimo trplejnu Kristusovim iz Marija žalval, kolku veliku več imeli mi tedej zdej iz Marija nje mrtviga sinu travrat OBKLAGOVATI, OBJOKOVATI, ŽALOVATI

trdenje -a s *pritrjevanje* | Toku se je godilu tudi Kristuso v trdejnu tega križa, zlast kir te tiranski hudobniki sila močnu inu dostkrat iz gole hudobije so na ta križ udarl

treki -a -o *tretji* | po moj grenki marter bodem jest na treki dan veselu zupet gor vstov inu k tebi peršu v enimo naumerjočimo žvotu

trenk → tronk

trep → trap

tribati -am nedov **1** *delati* | Stala je ta revna mati na temu kraju dober dve ur dovg v timo vojstrimo vremenu mesca sušca inu je šlišala iz sojim ušes, kaj za en špot so te Judje iz nje revnim otrokam tribal. **2** *uganjati, počenjati* | Take erči ona ni tribala, dokler ona je bla sramožliva inu brumna divica UGANJATI

trinog -a m *nasilnež, surovež (poimenovanje za rablja)* | Le-ti nausmileni trinogi so vlekel to potrpežliv Jagne iz štrikem sem inu kje iz velikem posmehvajnam hujši koker en goved v mesnica FRAJMAN, KONJEDEREC, ODRTNIK, RABELJ

tron -a m **1** *prestol* | O moj narlubeznivši Oča, poglej dol od tojga nebeškiga trona inu poglej na me, tojga ubogiga otroka!

tronk -a m *pijača* | Jest te počastim inu tebi zahvalm, de ti h spokorjenu moje požrešnost en tok grenak tronk si piv. PIJAČA **2** *požirek* | O keb saj ktir bil, katir bi meni en tronk vode podav, moja grenka žeja enmalu ugasent. POGIREK

tropa -e ž *množica* | Negov jogri so tudi dostkrat k njemo pernesli ta potrebni živež inu povedali, koku cele trope ludi za Kristusam hodjo. MNOŽICA, TRUMA

trošt -a m *tolažba* | Nad katirim besedam so oni en trošt prejeli, zakaj oni so vedli, kar ta Gospud govari, de se tok zgodi. POTROŠTANJE

troštar -ja m *tolažnik* | K tem trem tedej je šov ta troštar tih žalostnih inu je upu, enmalu trošta prejeti.

troštarica -e ž *tolažnica* | O troštarca teh revnih, koku si ti iz tulkajm žalost inu revšnam napovnena bla!

troštati -am nedov *tolažiti* | Magdalena pak inu te druge gospe so Marija troštale inu so djale, ona nima tok sivnu žalvati, sej ima ta Gospud te jogre per sebi **troštati se** -am nedov *tolažiti se* | Moj Oča me noče ušlišat, te angeli meni nočjo pomagat, jest sam se na morem troštat inu moj narbolši perjatel, katir mene potroštat zamorejo, se mene am na vzamejo.

troštljiv -a -o *tolažilen* | O troštluva rana, potrošti moja duša v nje težavah!

trpeti -im nedov **1** *biti deležen, prenašati* | Spreudar, kolku špota inu zasramvajna on more trpeti. **2** *trajati* | Le-tu bojvajne je trpelu še tri ure, inu čedalej je to prepirajne med njim trpelu, tulkaj je blu ostrejši.

trud -a m *utrujenost* | On je od bolečine inu truda tok slab postov, de je komej na nogah stav. UPEHANJE

truden -dna -o **1** *utrujajoč, naporen* | Nej bo tebi zadost, de sim jest že triinutrideset liet v te narveči revšnost daprnesu […] inu tulkaj trudnih inu

vojstrih potov prešov. **2** *utrujen, upehan* | Kader pak Marta toku iz tem sem inu kje letajnam po hiš Kristuso inu negovim jogram ta gostarija perpravt, je trudna ratala UPEHAN

truga -e ž *krsta* | so se v cel judovsk dužel inu susebnu v Jeruzalem jame teh mrtvih odpirale inu te mrtvaške truge

truglov → tragljiv

truma -e ž *množica, skupina* | Zavol teh besedi je Peter cagaviten postov inu je šov preč od te trume teh Judov, katir ukol tega Gospuda so stal MNOŽICA, TROPA

trunk → tronk

truplo -a s *telo* | Ah, koku je tovklu v njemo njegovu slabu srce! Ah, koku se je treslu njemo njegovu celu truplu MESO, TELO, ŽIVOT

trušar -ja m *strežnik* | Zavol teh besedi Kristusa Mati Božja ni scviblala, dokler ona je vedla, kok dobrotlu je on, zatori je šla k tem trušarjam inu je djala k njem: Pojte kje k mojmo sinu, inu kar on bo vam povedov, to strite.

tumpast -a -o *top, neoster* | Kdu si upa vun zreči, kaj je le-tu za ena martra bla, kader je le-ta srdit rabel iz kladvam šestinutridesetkrat na ta tumpast žebel udaru!

turn -a m *stolp* | Le-ta dvor al palast ima železne vrata, tri tok imenitne turne, de takih na velikust, moč inu lepot nikder ni blu vidit.

ubeg -a m *pobeg* | Zdej premisli, o kršanska duša, koku ta špotlivi ubeg temu revnimo Jezuso je tok žov biv. UBEŽANJE

ubežanje -a s *pobeg* | On je s tem ubejžanam od mene tekov inu zdej ni obenga, katir bi moja duša jesku UBEG

ubožati -am dov *obubožati* | Poglej, koku sim jest ubožu, de jest tudi ene nit nimam, mene pokrit.

ubožen -žna -o *reven, siromašen* | Mi smo ubožni inu na premoremo dvestu vinarju, inu aku bi jeh mi glih imel, bna blu zadost. SIROMAŠKI

ubožni -ega m posam *revež, siromak* | Zakaj koker Lira prav, tok so šlišale taiste voslice te gmajn, toku de so ih te ubožen nucal, katir scer žvine niso imel

ubudejne → obudenje

udarek -rka m *udarec* | akulih jest ta udark nisem vidla, tok sem šlišala jest vender zložnu to zlegajne teh udarku. ŽLAK

uganjati -am nedov *delati, početi* | Dokler te ludje, katir to posvetnu naspodobnu živlejne za lub imajo, preganajo inu zapovdujejo te brumne, katir take erči, kakršne se na sviet uganajo, na čislajo. TRIBATI

ugasniti -em dov *potešiti, končati* | O keb jest pričujoč bil, jest bil otu na vsa viža jeskat, tebi en tronk dobt inu toja grenka žeja ugasent. PRETRGATI

ukol … → okol …
umadežen → omadežen
umadežvati → omadeževati
umečiti → omečiti
umedlevšen → omedlevščen
umikovanje -a s *umikanje* | kader ta arcat ena rana le iz ena mejhna švavnika skupi zašije, tok sturi timo ranemo ena taka velika bolečina, de aku en tak na biv trdu pervezan, on timo arcato na more brez umikvajna držat.
umrjenje -a s *umiranje* | Zatori perporočim jest tebi zdej inu vselej moja uboga duša inu prosem tebe, de ti meni v živlenu inu umrjenu pred škodlivim skušnavam obvarvat otu.
upati si -am nedov *moči* | Kdu si upa zadost damiselt, kdu zamore obžalvat! MOČI, ZNATI
upehan -a -o *utrujen* | Jest sim toku truden inu upehan, de jest na mojih nogah na morem stati, vender jest na smem dol sedti al ulečti. TRUDEN
upehanje -a s *utrujenost* | Od upehana se je usedla ona tudi včas pod tem žlahtnim drvesam TRUD
urtelj -na m *obsodba, sodba* | za le-tem je se drenala ena naizrečena množca teh gledovcu, katir bli radi ta urtel al sklep te sodbe šlišal. OBSOJENJE, RIHTA, SODBA **urtelj te smrti** *smrtna obsodba* | Se očmo tedej zdej mi k Marij obrnt inu pregledat, kaj je ta strašen urtel te smrt Kristusa per nje upravu. **urtelj skleniti** *obsoditi* | Kdu pak si upa zadost premirt, kaj za ena bridkust je nje narsvetejši duša predrla, kader je ona vidti inu šlišat mogla, kaj za en strašen urtl je Pilatus čez nje ubogiga otroka sklenu.
urtl → urtelj
uržah -a m *vzrok, razlog* | Tok tedej si ti uržah moje prezgodne smrt inu si uržah, de vse, kar biv jest še lohku doberga sturu, je opušenu blu.
ustanoviti -im dov *ustaviti* | Ona je vidla njega zmiram naprej kri točt inu ni mogla taista ustanovit. USTAVITI **ustanoviti se** -im dov *ustaviti se, ustaliti se* | kader je on vidu, de ta luna čez soj navaden tek glih koker en pšica pod zemla je gor peršla inu iz naglim tekam se je pod soncam ustanovla, takrat se je on nad le-tim močnu zavzev USTAVITI SE
ustati → ostati
ustaviti → ostaviti
usterpeneti → ostrupeneti
ustna -e ž *ustnica* | koker svet Bonaventura prav, tok je on le-te tudi kušnu iz sojim svetim Božim ustni. USTNICA, ŽNABEL

ušafati -am dov **1** *narediti, ustvariti* | ta človeška natura je toku ušafana, de ona enimo zapušenmo v velik potreb neč na more dol udart. GORI POSTAVITI **2** *raniti* | Koku pak je nje srce takrat ušafanu blu, to na more obeden dapovedat. RANITI

uštaltati -am dov *oblikovati* | ta natura je to človešku truplu toku uštavtla, de le-tu na ramah, na rebrah, ledjah inu prsih malu mesa ima

uta -e ž *začasno bivališče, šotor* | aku ti očeš inu tebi dapade, očmo mi tukej tri ute narediti.

uteči → oteči

utepsti -em dov *otepsti* | Tukej pomisli zdej, koku je ta dovga sukna Kristusova od spodi gor sila zlo utepena bla, toku de taista zavol mokrote inu blata je ratala koker ena trda skorja **utepsti se** -em dov *udariti se* | se je on iz tem oblačilam ne samu grdu utepu, temuč tudi dostkrat na le-tu stopu inu zavoltiga na tla padu. UDARITI SE

utok → otok

uvinčen → ovinčen

užanca -e ž *navada* | Ti Judje so imeli ena užanca, de so oni narpred mogel roke umiti, kader so otel jesti ŠEGA

užugati -am dov *premagati* | Zdej le pojdi kje, ti zapeliv mož, zdej bo tebi toja pravica dol brana, ti si nas dost dovgu za nos vodu, pak zadenč smo mi vender tebe žugal inu ta pravica zuper tebe dasegel. DOLI POBITI, DOLI VREČI, PREMAGATI

vaga -e ž *primerjava* | nje žalost je bla brez mire, nje sovze brez štivila inu nje revšna brez vage. PRIGLIHA

vagati -am nedov **1** *tehtati* | bodo vse moje dobre inu hude dela vagane **2** *tvegati* | Nje srce bse je blu moglu rezpočt v objeman enga tok lubga inu tok revniga otroka, vender je ona rada soje živlene na tu vagala, le-ta gnada daseči. **vagati se** -am nedov *upati si* | ena levna, katir sa nje mladič vzeti, se skuz vse navarnost vaga, taiste zupet zadobit PODSTOPITI SE, VAGATI SE, ZAUPATI SE

vaht → aht

vahtar → ahtar

vahtati → ahtati

vandrati -am nedov *potovati* | Na enaka viža koker ta erčnu grede, ktir per dnev vandra, zakaj on vidi ta pot, toku tudi se vi nimate bati, kader vi mene per vas imate RAJŽATI

varovanje -a s *varstvo* | je s. Joanes le-ta gnada dober spoznov inu za le-ta se zahvalu, koker tudi kmal ob taisti ur mater Jezusova v soje varvajne gor vzev

varuh -a m *stražar* | Takih inu več drugih špotlivih besedi so naprej metal te poredni varhi timo dobrutlovmo Gospudo

vdelati -am dov *zdelati, pretepsti* | so ti tiranski rabelni iz podražejna tega navošlivga rabelna inu satana tega vdelanga moža iz palcam le naprej gnal.

ve medmet *(v zvezi)* **ve ino gorje** *izraz bolečine, trpljenja* | Taisti človk, katir bo mene izdav, ta bo peršu v to večnu pogublejne, v katirmo je to večnu ve inu gorje. AH, JOH

več členek *še* | Ti nimajo orožja inu tudi nisa vurn za bojvajne, zatori biv moj svet, deb koj necoj h timo se perpravl, dokler sicer bomo težku en tok perložni čas več imeli.

več prisl *bolj* | Kader je Gospud Jezus od dne do dne skoz bel inu več biv rezglašen, je dosti v nega virvalu BOLJ

večne temnice -ih -ø ž.mn *pekel* | Jest prosem vas skuz vsa žalost, katira ste vi iz Jezusam inu Marija v teh treh temnih urah pretrpel, pomagajte meni per Bogu sprost, de moja duša na bo v večne temnice pahnena. PEKEL, PREDPEKEL, TEMNICE, TEMNI LUFT

veden -dna -o *nenehen* | Ona brez cvibla od vedniga jokajna inu zdihvajna skori ni mogla več iz tem Gospudam, sojim sinam, govort, dokler od nenih diviških oči je kapala ena sovza na ta druga NEPRENEHAN, STANOVITEN

vedeti vem nedov *poznati* | Pilatus je en ajd inu na ve naše postave toku dober koker ti.

vek -a m *kričanje, vpitje* | Pak, o zavzetnost, oni se niso samu neč ustrašil, temuč sa zavpil iz velikim vekam: Kaj poterbujemo več prič, mi smo ja sami iz negovih ust šlišali, de on prav, on je naš kral. VPITJE

vekati -am nedov **1** *jokati* | Kristus scer ni vekov koker te otroci, kir je čez njegovu spoštejne blu, pak vender sa njemu tekle milu te sovze iz oči inu je iz srca večkrat milu zdihnu. JOKATI **2** *kričati, vpiti* | vsi so ga zašpotval, nemo posmehval inu feržmagval inu za nim vekal: Norc, norc! VPITI

velbati -am nedov *obokati* | Zatori sa dva visoka velbana kamnitna mosta v dolin Jozafat čez ta potok zidana, de pozimi inu spomlad se čez pridti zamore.

veljati -am nedov *biti pomembno* | Nej že bo, kar oče, kaj vela, on je tega Nazarenarja jogru eden.

veljati -am nedov *biti vreden, imeti vrednost* | Zadenč so se zastopil inu so njemo pervolil trideset srebrnikov dati, katirh eden deset gmejn venarju vela

ven dati se dam dov *imeti se za, predstavljati se za* | je on prašu tiga Gospuda, al se on res ven da za enga krala teh Judov, koker oni nega tožjo. ŠTIMATI SE

ven deliti -im nedov *deliti, razdeljevati* | Mati Božja, Divica Marija, iz drugim spoštenim gospem je tem ženam ta kroh naprej pernesla jnu ven delila.

ven gledati -am nedov *videti, izgledati* | je on ven gledu dovje koker en človk, katir je poln hudobnih misel. GLEDATI, VEN VIDETI

ven iti grem dov **1** *oditi* | Ta oseminutrideseta postava Kader je Gospud Jezus od Efraim zupet ven šov pruti Jeruzalem inu kaj je on na te pot delu PROČ ITI, PROČ ODITI, PROČ POBRATI SE, PROČ PRITI, PROČ VLEČI **2** *razglasiti* | Zatori so pustil ti vikši farji inu farizeri ena zapovd ven jeti, de aku bi katir vedu, kej bi on biv, ta ima povedat, de bojo njega ujeli. RAZGLASITI, VENKAJ ITI, GLASITI

ven izdeliti -im dov *razdeliti* | Veliku bolši bi bilu, deb bla predana inu men te dnari dani, tok bi ih jest biv otu med te uboge ludi ven izdelit. IZDELITI

ven izgajžlati -am dov *prebičati* | glih koker bojo zdej te hudodelnik očitnu iz šibam ven stepeni, toku sa bli tudi per teh Rimlarjah taisti očitnu na plac vun izgajžlan. IZGAJŽLATI, RAZGAJŽLATI

ven klicati kličem nedov *razglašati* | Tukej ni blu neč tok mejhnu, kar je Kristus kedej sturu, katiru bi očitnu na plac priča tulkajn tavžent ludi iz glasno štimo na blu ven klican inu rezglasenu. RAZGLAŠATI

ven ostati -anem dov *izostati, ne uresničiti se* | To mašvajne Božje pak ni dovgu ven ustalu, dokler kir je potler ta hči Herodiadis potler čez ena premrznena voda imela jeti, taistkrat je led pod nogam poču inu ona se je noter pogroznila iz celim žvotam celu da vratu.

ven pahniti -nem dov *izgnati, pregnati* | Kaj sem jest tebi pregrešu, de ti mene tok špotlivu iz mesta vun pahneš? IZGNATI, VEN SEGNATI, VENKAJ SEGNATI, ZBENDEŽATI

ven peljati -em dov *narediti, da kdo kam gre, voditi koga* | Kader je Kristus že ven pelan biv, takrat se je ona postavla na en krej per vrath, kir bi ona v memhojenu nega na obraz vidit mogla. VENKAJ PELJATI

ven poslati pošljem dov *razposlati* | Koku je s. Joanes Krstnik biv ob glava djan jnu Gospud Jezus soje jogre za pridgvati ven poslu VENKAJ POSLATI

ven priti -dem dov *razumeti se, ne imeti konflikta* | Zatori je Judas biv prestrašen inu je mislu sem inu kje, koku bi on mogu od teh jogru vun pridti, inu se je tok zadržu v sojmu djajn, deb le-teh drugih obeden en natovcvajne na nega na imov.

ven segnati -ženem dov *izgnati, pregnati* | so oni njega koker enga narvečiga hudodelnika iz šibam vun stepel inu zdej iz narveči sramota iz te duše le zbendežal inu iz mesta vun segnal. IZGNATI, VEN PAHNITI, VENKAJ SEGNATI, ZBENDEŽATI

ven skubiti -im nedov *ruvati* | so timo dobrutlovmo Jezuso negova sveta brada vun skubil VEN PUKATI, VEN RUVATI

ven speljati -em dov **1** *izpeljati, uresničiti* | je mislu naprej inu naprej, koko bi on to prov vun spelu SPELJATI **2** *razložiti, prikazati* | očem jest ta erzdelana podoba, v katir je ona njega najdla, prov ven spelan tebi pred oči postavt. IZKLADATI, IZLOŽITI, RAZLOŽITI

ven spraviti se -im dov *rešiti se, ubežati* | Kader bomo mi nega že v naših pesteh imel, ga očmo še dost trdnu zvezat, de nam na bo mogu odjeti, koker je on drugekrat sturu, zunej keb se on iz naših rok skuz coprnija vun spravu. ODITI, PROČ PRITI

ven sprešati -am dov *iztisniti* | on soje oči trdu vkop stisne inu ta kri po sil vun spreša.

ven stati -ojim nedov *štrleti* | toku de te prs iz rebram vred, koker se le-tu nad enim stradanim človekam vidi, čez ta spodni život sa deleč vun stale

ven stepsti -em dov *pretepsti* | glih koker bojo zdej te hudodelnik očitnu iz šibam ven stepeni, toku sa bli tudi per teh Rimlarjah taisti očitnu na plac vun izgajžlan. OTOLČI, PRETEPSTI, RAZTEPSTI

ven strgati se -žem/-gam dov *iztrgati se* | te hudodelniki niso porne, temuč iz štrikem inu jermeni močnu zvezane k smrti pelal, deb se le-ti na mogel vun strgat inu odjeti.

ven udariti -im dov *sunkoma priteči iz notranjosti* | Keb tebi tudi le v tojmo celmo obraz ta krvavi pot biv ven udaru, tok bli vsi ludje od velikiga čuda mogel reči, ti trpiš taka sila, katira vsa človeška pamet inu vsa moč ta natura preseže.

ven videti -im nedov *videti, izgledati* | to obličje je toko strašno vun vidlu, de ona tega brez groze gledat ni mogla GLEDATI, VEN GLEDATI

ven vreči -žem dov *izvreči, izbruhati* | Na smem povedat, kaj za en nagnusen smrad so oni njemo pred nos dal inu kaj za ene neostudnost so oni tribal, nad katirm bse negov želodc bse biv imov cel okol ubrnt inu vse, kar v sebi ima, vun vreči.

ven vzeti -amem dov *izvzeti* | Jezus pak ni od obene žene, temuč od ene divice rojen biv, zatori je on sebe von vzev.

ven zliti -jem dov *izliti, stresti* | Inu dokler oni soje jeze nad Herodežam inu Pilatušam niso mogel vun zliti, zatori so oni taista vun zlil čez Kristusa.

ven znesti -em dov *predložiti, zaprositi* | Kir ta zatožen je en Galilejc, znate vi iz njim k Herodežu jeti inu tam vaša reč ven znest. NAPREJ DOPRINESTI, NEPREJ PRINESTI

ven zreči -em dov *povedati, izreči* | On ni mogu ležat, ne sedeti, ne hodti, ne stati, temuč je mogu zmiram na teh štirh žeblah viseti, katiru tedej je ena bolečina bla, ktira od človeškiga jezika na more ven zrečena bit. ZREČI

venkaj iti grem dov **1** *oditi* | Kader je Judas že vnkej biv šov, je Jezus reku. (Joan 12, v34) PROČ ITI, PROČ ODITI, PROČ POBRATI SE, PROČ PRITI, PROČ VLEČI, VEN ITI **2** *razglasiti* | Kir se je perbližovu ta konc teh devet mescu od spočetja Kristusovga, je šla vnkej ena zapovd od cesarja Avgusta, de cev svet ima popisan biti RAZGLASITI, VEN ITI, ZGLASITI

venkaj peljati -em dov *narediti, da kdo kam gre, voditi koga* | Kader je Pilatuš le-te besede šlišu, je on Jezusa na cesta vnkej pelu inu je sedu na sodni stov na tem mestu, katiru se po judovsku gabata imenuje. VEN PELJATI

venkaj poslati -šljem dov *razposlati* | je vnkej poslov soje služabnike inu je njem zapovedov, vse otročiče v Betlehem pomoriti VEN POSLATI

venkaj prisl *ven* | Lazare, pridi vnkej!

venkaj segnati -ženem dov *izgnati, pregnati* | Gospud Jezus vzame k sebi Petra inu Jakoba tega Večiga inu Joanesa, negovga brata, jnu tega otroka oča inu mater inu je ukazu te druge ludi vse vnkej segnati. IZGNATI, VEN PAHNITI, VEN SEGNATI, ZBENDEŽATI

venspeljan -a -o *jasen, razumljiv* | Le-tu očem jest potrdit iz pričvajnam same Matere Božje, katira je nakaterkrat iz vunspelajnam besedam s. Brigiti rezodela RAZLOŽEN, ZLOŽEN, ZASTOPEN

venstegnjenje -a s *grabljenje* | Dokler skuz toje perbitje boš ti plaču, kar sim jest s prepovedanim vunstegnenam inu lotrskim tipajnam moje desne roke pregrešu.

venzbrisanje -a s *izbris, odpuščanje* | Inu taiste Božje krvave kaple ofram jest tebi k operil moje duše inu k vonzbrisajnu vseh mojih grehu inu dovgov. DOLIZBRISANJE

ves voljni svet *vesoljni svet, ves svet* | Zakaj ona je menila, ves voln svet na biv zadost, enimo takmo Gospudo postrečt.

vezje -a s *vez* | Tukej zamoreš lohku virvat, de on je tem služabnikam zapovedu, oni imajo tega Gospuda dober previdt iz štrikem inu vezji, deb on njim morebiti na ušov, koker je popred sturu.

vikši -a -o *višji* | Te Judje so stali inu čakal inu so se njemo posmehval, inu te vikši farji iz njem red. **vikši far** *glavni med judovskimi duhovniki* | Te vikši fari pak, te farizeri, te pisari, te starši tiga folka, te služabniki teh Judov inu ta več tal tega folka sa vse skupi še tulkaj bel vpili, on more križan biti.

vinski -a -o *pijan* | Poglejte, on je vinski, on na more po ravni pot jeti. PIJAN

virb → erb

visoka nebesa -ih -ø s.mn *najvišja od desetih nebes, v katerem prebiva Bog* | to tovčejne se ni samo na timo hribo Kalvarija, temuč cel da teh visokih nebes šlišalu.

visokovreden -dna -o *veliko vreden, zelo cenjen* | Odpri toje usta gor inu daj odgovor tim vsokvrednim gospudam!

viža -e ž *način* | Na enaka viža so zašpotval njega tudi ti vikši farji, pisarji inu starši. MAJNGA **na nobena viža** *nikakor* | Ona je šlišala, koku je on tulkaj milo zdihovu, inu ga ni mogla na obena viža potroštat.

vižanje -a s *vladanje, gospodovanje* | Poglejte, kaj za enga tok lepga krala imajo te Judje, poglejte, koku se on zna tok perpravn v to vižane skazat!

vižar -ja m **1** *upravljavec, gospodar* | Lazarus je biv koker en vižar al gospodar vsiga neh premožejna. GOSPODAR **2** *voditelj* | Tiga mi na moremo trpeti, kir mi smo vižari tiga folka.

vižati -am nedov **1** *upravljati, gospodovati* | Marta, pak ena pametna inu domača divica, kader je zamirkala, de Magdalena se je veselu tega sveta podala, je ona vižala ta dev te erbšne nje sestre inu nje brata. GOSPODOVATI **2** *voditi, usmerjati* | Marta pak je stregla, to je, ona je v kuhen vižala, deb ta Gospud biv dober preskrblen

viženga I -e ž *dokaz* | Poglej, v kolku velikih rečeh oni tebe tožjo, inu kaj ti na slišiš, kolku viženg oni zuper tebe pelejo?

Viženga II -e ž *gospodovanje* | Aku ti le-tiga spustiš, toku ti nisi cesarju perjatu, zakaj en sledni, katir se h kralu stavi, ta zuper govori cesarju inu dela čez viženga teh Rimlarju.

vkup pasti -dem dov **1** *omedleti* | on je na duš inu telesu tulkaj opešu, de je on vkop na tla padu inu obenga vuda na sojmo život več gent ni mogu. DOLI PASTI, DOLI ZLEZTI, NAVKUP ZLEZTI, NAZAJ OMAHNITI, OKOLI PASTI, OMEDLETI, VKUP ZLEZTI **2** *razpasti, uničiti se* | Oni niso mogel dergač miselt, koker de nebu inu zemla more vkop pasti inu vse pokončan biti.

vkup poklicati -kličem dov *sklicati* | Ti vikši tih farjov tedej inu farizeri so enu zbiralše vkop poklicali IZKLICATI

vkup prisl *skupaj* | Potem grede ta Gospud iz vkop sklenenim rokam enmalu od njih, koker za en lučaj deleč, eni pravjo, štirinuštirdeset stopin, inu grede, koker nekater menjo, v en kamniten brezen spodi pod Olska gora VKUPEJ

vkup priti pridem dov *zbrati se* | dosti drugih po spričvajnu teh starih pisarju zavol grozovitnost teh rabelnu med takim gajžlanam sa vkop peršli, zatori so oni še li zmiram naprej pretepal tiga napov mrtviga, na steber viseo-

čiga Gospuda SKUPAJ PRITEČI, SKUPAJ PRITI, SKUPAJ SPRAVITI SE, SKUPAJ STEČI SE, SKUPAJ ZBRATI SE, VKUP SPRAVITI, VKUP ZBRATI SE, ZBRATI SE

vkup spraviti (se) -im dov *zbrati (se), združiti* | Kulkukrat sim jest otil vkup spraviti toje otročiče, koker ena kokla vkup spravi soje pišeta pod perute, inu nisi otelu! SKUPAJ PRITEČI, SKUPAJ PRITI, SKUPAJ SPRAVITI (SE), SKUPAJ STEČI (SE), SKUPAJ ZBRATI (SE), VKUP PRITI, VKUP SPRAVITI, VKUP ZBRATI (SE), ZBRATI (SE)

vkup stiskati se -am nedov *stiskati se, krčiti se* | Inu kolker dalej je on šov, tulkaj teži je njemu ta butara bla inu tulkaj bel se je on vkop stisku.

vkup stisniti se -em dov *stisniti se, skrčiti se* | Takrat ona ni imela obenga duha ne sape več, takrat je občutlivost inu beseda obstala, takrat se je ona cel oslabena vkop stisenla inu je ležala umedlevčna v rokah Magdalene inu Marte.

vkup vreti -em nedov *hitro se zbirati* | Zatori ni oben čud, de sa te ludje od vseh kraju vkop vrel, zakaj en slehern je želu to križajne Kristusa vidti

vkup zbrati se -berem dov *zbrati se* | SKUPAJ PRITEČI, SKUPAJ PRITI, SKUPAJ SPRAVITI SE, SKUPAJ STEČI SE, VKUP SPRAVITI, SKUPAJ ZBRATI SE, VKUP PRITI, ZBRATI SE

vkup zleči -em dov *skrčiti se, skupaj se stisniti* | katir so poprej bli vidti koker mlek inu kri, le-ti sa zdej ratal cel ermen inu črn inu so se od nazmasniga trplejna cel sklučel inu vkop zlekel. SKUPAJ SKRČITI

vkup zlezti -em dov *omedleti* | Zato je ona zavol naprenešene bolečine cel omedlela inu naenkrat vkop zlezla glih koker mrtva na zemla. DOLI PASTI, DOLI ZLEZTI, NAVKUP ZLEZTI, NAZAJ OMAHNITI, OKOLI PASTI, OMEDLETI, VKUP PASTI

vkupej prisl *skupaj* | Tedej so začeli ti, katir sa vkupej per miz sedeli, med sabo reči: Kdu je le-ta, katir tudi grehe odpuša? VKUP

vkupzbirališče -a s *zbor, srečanje* | šov je Gospud Jezus na ta narbližniši dan po sklenenimo svetvajno teh Judov pruti Betanija k soj narlubeznivši mater inu je nje oznanu, de te Judje so v okopzbiralšu zuper nega sklenili, de ga očjo umoriti. ZBIRALIŠČE

vleči -em dov *iti* | Kir se je perbližovu ta konc teh devet mescu od spočetja Kristusovga, je šla vnkej ena zapovd od cesarja Avgusta, de cev svet ima popisan biti inu vsakter vlejči v to mestu, od katirga sa neh starši rojeni bli ITI, POJTI, PREITI

vlejči → vleči

vlomiti si -im dov *zlomiti si* | Koku je mogoče, de te sveti angeli tega preklinvavca Kajfesa niso od stola dol pehnili, deb si on biv vrat vlomu? ZLOMITI SI

vnkej … → venkaj …

vojska -e ž *vojna, boj* | Ta plac pak pred hiša je biv tok velik, de nakterkrat so ble vojske na temu plac držane.

vojšakna → vojščakinja

vojščak -a m *vojak* | Le-ta je mogu gvišnu enga vojšaka srce imeti, de se je on podstopu, iz tem besedam vse vikši farje, pisarje inu starše, ja, to celu judeštvu, očitnu posvarit inu njem pred nosam naprej vreči. SOLDAT, VOLŠČAK, ŽOLNIR

vojščakinja -e ž *vojakinja, borka* | Dokler glih koker ena levna, katir sa nje mladič vzeti, se skuz vse navarnost vaga, taiste zupet zadobit, toku se je tudi naša koražna vojšakna v navarnost postavla, skuz sulce inu meče k sojmo otroko pridti

volščak -a m *vojak* | Kader je še Herodes vidu, de on neč na more opravt, tedej je on nega iz sojmi vovšaki rad zaničvov inu zasramovu SOLDAT, VOJŠČAK, ŽOLNIR

von, vun → ven

voska → vojska

voščiti -im dov/nedov *želeti, priželeti* | O kdu oče zadost dapovedat, kolku špota inu zasramvajna je on mogu prešlišat inu koku hinavsku so se nemu posmehval, nega preklinal inu vse hudo vošil! ŽELETI

vošt → voščiti

vovšak → volščak

vožnja -e ž *prevoz, prevažanje* | Bilu je pak koj tam pred vratem, kir je naš Gospud Jezus padu, veliku blata, luže inu gnoja, koker navadnu per mestnih vratih, kir dosti vozov inu vožne skupi pride, veliku gnusobe se znajde.

vrana -e ž *vranica (organ)* | dokler moje pluča inu jetra, moja vrana inu ledice, moje čeva inu osrčje, moje rebra inu kosti, moje mežgane inu čpina, moja koža inu mesu inu zadenč moje srce inu žličica sa povni martre inu trplejna

vreči se -žem dov *obrniti se* | koker hiter sa oni iz dora Herodeža ven šli, so se oni vrgli na leva roka

vreden -dna -o *zaslužen, upravičen* | Ti vredna mati mojga Gospuda, jest tebi, Bogu se smili, ne morem druziga povedat, koker de ta reč s tojim narlubšim sinam dost hudo stoj

vrednost -i ž *(v zvezi)* **po vrednosti** *zasluženo, primerno* | Jest menim, te angelski jezik bi imeli zadost opravt, le-tu po vrednost rezložt, kir le-ta žalost Marije vseh ludi pamet deleč preseže.

vsaksebirazklenjen -a -o *razklenjen* | potem kje ona skuz ena posebna gnada Božja vseh bolečin Kristusovih deležna postala, akulih vse sa sčasama prešle, tok je vender le-ta v prsih skuz to saksebrezklenene prsne kosti vselej ostala.

vsakteri -a -o prid.zaim *vsak* | je veliku mož inu žen k te čisti Divici inu s. Jožefo peršli, de sa jeh spremili, zakaj vsakter jeh je za lub jemov zavola njeh lepiga zadržajna. VSAK

vsokvreden → visokovreden

všenica -e ž *pšenica* | Nemo je bla oblast dana čez vas, de bi on vas mogov koker šenico skuzi rešeto presjati.

všeničen -čna -o *pšeničen* | Le-ti so bli ušeničen kruh inu pomenjo ta vuk tega novga testamenta, v katirih bo dana gnada teh sedem darov S. Duha

vunkej → venkaj

vurfel -na m *igralna kocka* | Inu toku so se oni vsi štiri dol usedli pod tem križam Kristusovim pred obličjam tega dobrutlovga Gospuda inu so jegral za le-ta iz vurfelm

vzdigniti se -em dov *napasti* | Tudi bote vi šlišal od dosti vojska inu en folk se bo vzignu čez tega drugiga inu bojo ob taistim času kuge, dragota inu potresi te zemle, sem inu kje. NOTER UDARITI

vzigniti → vzdigniti

zaahtati -am dov *zavarovati* | Dokler kader bode en tak ujet, tok ga na zvežejo, temuč bo pelan le dober zavahtan, sicer je prost.

zabstonj prisl *zaman* | Pak vender zabstojn inu brez sadu.

začeti -nem dov *storiti, narediti* | Kaj imam jest od velike srčne žalost začet? DOPRINESTI, STORITI

zad prisl *zadaj* | Te ludje, katir sa naprej inu zad šli, pomen to ludstvu tega starga inu novga testamenta ZADAJ

zadeti -denem dov *biti v zvezi, biti povezan* | kulker negova Božja peršona zadene, tok on ni neč bel kedej lubu koker soje spoštejne inu dober ime, kir timo narvikšimo Bogu vsa čast inu hvala po vsi pravici se spodobi.

zadnjič prisl *nazadnje* | Zadnič so peršli te drugi žovniri inu na več krajih so nesli latirne inu bakle.

zadobiti -im dov **1** *dobiti* | Kader je že ta nedovžni Gospud dovgu časa molu, klagovu inu joku, je on zupet gor vstov inu je otov še enkrat k sojim jogram jeti, kej trošta od njeh zadobiti. DOBITI, POTEGNITI **2** *pridobiti, prepričati* | O deb pač jest tega svetiga moža inu preroka zamogla k enmo pogovaro zadobit, deb on men en svet tega izveličajna dav!

zadosti storiti -im dov *zadostiti* | Aku ti tedej za le-te očeš zadost striti, tok moreš ti vse trpeti, kar jest od teh grešnikov sem mogu trpeti.

zadostistorjenje -a s *zadoščenje* | K popolnamu zadoststurjenu inu celmo plačilu le-tih mojeh grehu inu štrafeng ofram jest tebi toje nasramnu islečejne, nazapopadena sramožlivost inu načloveške bolečine, katire si ti v tojmo gajžlajno prestav

zadržanje -a s *obnašanje, ravnanje* | Koku si ti vender mogu iz odprtmi očmi tulkaj nasramniga zadržajna tojih špotlivcu gledat? DEJANJE

zadržati se -im dov/nedov **1** *držati se, imeti izraz* | Kader je pak ona kmal zupet gor vstala inu se h križu ubrnila, tok se je ona tok milu zadržala, de njo ubeno človeško oko brez usmilena ni moglu gledat. **2** *obnašati se, delati se* | Tok znaš ti tedej toku miselt, koku so se oni v smrt Kristusu zadržal inu kaj za enu jamrnu klagvajne so oni držal.

zagvišati -am dov *zagotoviti* | Kader so oni nega k Herodežu pelal, takrat sa bli oni še veseliš, kir oni taistkrat tok rekoč sa bli zagvišan, de njim njeh naprejvzetje na more faliti.

zagvišno prisl *gotovo, zagotovo* | O ktir bi tam priča bil inu to obmilvajne biv vidti mogu, zagvišnu on bse bil mogu jokat, keb on glih enu jeklenu srce biv imov! GVIŠNO

zahvaljen -a -o *zahvalen* | Kader je Jezus le-tu govoru, so oni ta zahvalena pesem rekli.

zaiti se -idem/-grem (?) nedov *goditi se* | Kok hudo pak se je njemo na le-ti pot zašlu, znaš ti prvič dol vzeti iz te velike napotrpežlivost, katira sa te Judje zuper nega imeli. STATI, RAJMATI SE

zajamranje -a s *toženje, stok, tarnjanje* | Od podplatu gor noter do vrh glave nobenga zravga prastora na njemo ni blo najdti, katirga eden brez bolečine inu zajamrana pošlatat biv smov. JAMRANJE, KLAGOVANJE

zakaj veznik *ker, saj* | Peter, zavrni toj meč v nožence, zakaj vsi, katir meč vzamejo iz lestne oblast brez povela soje gosposke, bodo skuz meč konc vzeli. DOKLER

zaljubljen -a -o *tak, ki občuduje, časti* | Zatigavola je on zupet kušnu le-ta mrzu steber, je pertisnu taistga na soje zalublenu srce inu ga je obliv iz sovzam te lubezen.

zaljubljeni -ega m posam *častilec, oboževalec* | On tudi ni prašu koker en zalublen te resnice, temuč koker en skušnavc.

zaljubljenik -a m *oboževalec, častilec* | Mojzes je en dajavc te postave, Elias pak en velk zalublenk inu varh te časti Božje.

zamašiti -im dov *zadušiti, zatreti* | Tok ima to z miro zmešanu vinu, katiru se tem k smrti obsojenim perprav, le-ta kraft, de le-tu ta občutlivost zamaši

zamerkati -am dov **1** *opaziti, začutiti, ugotoviti* | Mati Božja je povsod gledala, kar je blo potrebniga inu koku se imajo te špiže naprej postavti (Luc 14, Acto 2), dokler ona ni sdela iz tem drugim per mizi, zatori je ona zamirkala, de je vina zmankalu. **2** *doumeti, razumeti* | Iz tega zamerki, kaj za ena velika čast Gospud Jezuso od tega folka je izkazana bla, katir so Gospud Jezusa gor vzeli koker tega pravga Mesiesa inu Odrešenika tega sveta, katir je biv od Boga poslan na ta sviet. IZGRUNTATI, ZAPOPASTI **3** *zapisati* | Zravn vsiga tiga feržmagvajna sa še perstopil k pogmirajnu te bridkust Kristusa te narpotrpežlivši perimk inu narstrašnejši preklinvavske besede, katire so oni zuper Jezusa govorl, katirih pak je tulkaj blu, de, potem kje s. Lucas nekatere zamirku, tok postav on k timo še to: Inu še več drugih porednih besedi so oni zuper nega govorili. ZAPISATI

zamerkovanje -a s **1** *pozornost* | Negovi jogri pak so pošlušali iz velikem zamirkvajnam negove besede inu nauke, katire je on njem cel dovgu na Olski gori pravu. AHTENGA **2** *zapis* | Koku pak se je taistu ločejne zgodilu, od tega se na najde obenu posebnu zamerkvajne PISMO, ŠRIFTA

zamerkovati -ujem nedov *zapisovati* | koker s. Marcus na 5. inu Lucas na 8. postav zamirkujeta, tok so teh enga dostkrat zvezal iz železnim ketnam inu špringarm, on pak je vse iztrgu inu je biv od hudiča v pušava gnan

zamirkati → zamerkati

zamirkvajne → zamerkovanje

zamoči -morem dov *zmoči* | Tulkaj zamore ta lubezen, katira se sojim sovražnikam skaže.

zanesenje -a s *glagolnik k zanesti (prizanesti)* | dodeli meni odpušajne mojeh grehu, zanesejne mojeh dovgov, pobulšajne mojga življejna

zanesti -nesem dov *prizanesti* | Usmil se čez me inu zanesi meni moje velike hudobne dela, katir so meni tok persrčnu žov. OBVAROVATI, ZAŠONATI

zapasti -dem dov *(v zvezi)* **življenje zapasti** *umreti* | Le-ta tedej so oni temo dobrutlovmo Gospodo na vrat vrgli, deb vsi, katir so najn pogledal, spoznati imel, de on je to življejne zapadu.

zapljuvati -am dov *popljuvati* | O kdu oče zadost dapovedat, koku so oni nega bil, suval, tovkel, po nemo hodil, vlačil, skraspal, zapluval, cbal, feržmagval inu preklinval!

zapopasti -popadem dov **1** *doumeti, razumeti* | Zakaj Nicodemus se ni učiv duhovne pamet iz Pisma vzeti, zatori on ni mogu prov zapopasti, kar je Gospud njemu od duha pravu. IZGRUNTATI, ZAMERKATI **2** *zajeti* | vse, kar nam je potrebnu za duša inu telu, je ta dobrotlovi Gospud v temu očanašu zapopadu. **3** *zasačiti, ujeti* | Te pisari so perpelal eno ženo, v prešuštvo

zapopadeno, inu so njo očitnu naprej postavl NARAJMATI **4** *znajti se, nahajati se* | Taistikrat pomisel, koku enimo ubogimo zapušenmo inu v smrtnih težavah zapopadenmo bovniko je per src, kir ti tudi ob času te teme enu velik veči zapušene inu smrtna težava si prestala.

zapovedati -povem dov **1** *povedati, sporočiti* | Kader tedej je ta rabel v ječa peršu inu Joanesu zapovedu, de bo mogu zdajc umreti, tok se žiher reče, de se je ta svet mož nad ta naprevidena pošta močnu zavzev. DONESTI, POROČITI **2** *vladati* | Toku je prebivu Pilatus v imen tiga cesarja v Jeruzalem inu je imov čez cela judovska inu samaritanska dužela zapovedat.

zapravljen -a -o *zapravljiv* | Marija pak je vselej potrpežliv movčala inu Kristus jo je zagovarju, de ona ni prevzetna, temuč andohtluva, ne lena, temuč iz Božim djajnam obložena, ne zapravlena, temuč krotk inu milostuva je ona.

zapuščenje -a s *glagolnik k zapustiti* | Med drugim bridkustmi je obklagovu ta zvesti Mojster posebnu ta nazvestoba inu špotliv zapušejne sojih jogru, katiro je njemu tok močnu k srcu šlu, de ni mogu dalej zamovčat

zastati -stanem dov *strditi se* | kolku flisa so si oni perzadel, preden so oni te s. ušesa, katire sa povne zastane krvi ble, prov učedel.

zastopen -pna -o **1** *jasen, razumljiv* | Te peklenski duhovi da dosihmav še niso prov vedel, de Kristus je ta pravi Sin Božji, zdej pak so oni cel zastopen šlišal inu so vedel brez cvibla. RAZLOŽEN, ZLOŽEN, VENSPELJAN **2** *razumen* | Pak Herodež, ta zastopen gospud, pozna tebe veliku bel. **3***tak, ki se spozna, razume na kaj* | Le-ti vikši farji sa te firšti teh mašnikov, te pisari sa te zastopen v postavah inu te starši sa te navaden sodnik. ZNAJDEN

zastopiti -im dov *razumeti, umeti* | Iz le-teh besedi Kristusovih je Pilatus dober zastopu, deb on greh sturu, kader bi on Kristusa križat pustu, zatu je on mislu na vse viže inu mitelne, koku bi on mogu njega spustit.

zastopiti se -im dov **1** *dogovoriti se* | Zadenč so se zastopil inu so njemo pervolil trideset srebrnikov dati ZGLIHATI SE **2** *razumeti se* | vi ste čisti (se zastopi od smrtnih grehov, pak ne od teh mejhnih), al ne vsi.

zastopnost -i ž **1** *pomen* | Le-ti ležnivi Judje pak so preobrnili nemo negove besede inu ta zastopnost taistih **2** *razumnost, razum* | Dokler le-ta nje žalost preseže vseh ludi zastopnost, koker je ona sama k svet Brigiti rekla

zašafati -am dov *vreči* | te hudi duhov imajo soje prebivalše v temnimu luftu noter da sodniga dne, zunej teh, katir so bli od Boga al svetih ludi v peku zašafan. PREKUCNITI

zašafovati -ujem nedov *zavračati, ne izvoliti* | oni so se za navredne negove pričnost spoznali inu sa se bali, deb se njem še več škoda na godila inu Bog njeh zašafovu, kader bi ta sveti mož Kristus per njeh obstov.

zašonati -am dov *prizanesti, obvarovati* | Kristus je držu te roke pred glavo, de je taisti zašonen blu. OBVAROVATI, ZANESTI

zašpot -a m *posmeh, sramota* | Dokler ta Gospud ni otu, deb drugi ludje to vedli pred negovim trplejnam, deb oni iz tega en zašpot vajne na tribal, kader bi oni nega toku jamrnu umreti vidli. POSMEHOVANJE, SRAMOTA, ŠPOT

zašpotovanje -a s *zasmehovanje* | Oni na zastopjo, kaj za ena velika štrafenga inu pogublene oni skuz moje zašpotvajne zaslužjo inu kaj za ena čast oni zgube. ŠPOTOVANJE, ZASRAMOVANJE

zašpotovati -ujem nedov *zasmehovati, zasramovati* | Ti hudobna glava, ti si mene inu tega krala dosti dovgu pred ludmi zašpotvala, zatori se tebi prov zgodi, de tudi ti boš zaničvana. POSMEHOVATI SE, ZASRAMOVATI, ŠPOT TRAJBATI, ŠPOT UGANJATI

zategavolja veznik *zato* | Zatigavola je ukazu po rimski šegi zatrobentat, deb vsi gledovc potiheln. ZATO

zatilnik -a m *tilnik* | Na te glav se šteje dvainusedemdeset ran od trnu noter vtisnen, čelu je povnu krvi, ta ubrez ves ranen, lica utekle, posebnu ta lev, te lasje inu brada en part vnki zruvan, en tal iz debelo krvjo ognusen, ta vrat prov ostuden uteku zavol te železne ketne, ta zativnk iz trnom štihem prov preboden, te rame od križnosejna, od tepejna, gajžel hudu ranene. TILEC

zatvesti se -zem dov *zaplesti se, vplesti se* | Zatori so oni spodobnu zgubil to izveličajne inu živlene inu so se iz morija inu puntam toku zatvezel, de so oni soja dužela inu kralestvu, katiru bi oni rajši imeli koker Kristusa, zgubil.

zaupati se -am nedov *upati si* | Zatori sa oni bli srčni inu so si zaupal, se brant. PODSTOPITI SE, UPATI SI, VAGATI SE

zavahtati → zaahtati

zavidati -am nedov *sovražiti* | Zatori so nega tudi te Judje zlo zavidel inu bi ga bli rad preč spravl, kob oni bli zamogel. SOVRAŽITI

zavrniti -em dov *vrniti* | Peter, zavrni toj meč v nožence, zakaj vsi, katir meč vzamejo iz lestne oblast brez povela soje gosposke, bodo skuz meč konc vzeli. NAZAJ DATI, NAZAJ VRNITI

zavrženje -a s *zavrženost* | Jest sim en črv inu oben človk, en špot teh ludi inu en zavržene teh ludi inu tiga folka.

zavzeten -tna -o *presenetljiv, pozornost vzbujajoč* | To figovu drvu je med vsem drves ta narfruhtnejš, zatori je blu tulkaj več zavzetniš, de se je tok naglu posušilu.

zavzeti se -amem dov **1** *prestrašiti se, vznemiriti se* | Kader tedej je ta rabel v ječa peršu inu Joanesu zapovedu, de bo mogu zdajc umreti, tok se žiher reče, de se je ta svet mož nad ta naprevidena pošta močnu zavzev. SPRESTRAŠITI SE **2** *začuditi se* | Takrat sa te kamen teh vrat čudnu dol padli inu so se glih koker en zid skupi sklenil, nad katirim se je en sleden zavzev inu prestrašu. ZAČUDITI SE

zavzetje -a s **1** *navdušenje* | Potem je ta žena pustila nje vrč stati inu iz veselam inu zavzetjam v mestu ter je temu folku oznanila, rekoč: Pridte, poglejte enga človeka, katir je meni vse povedu, kaj sim jest sturila, al on na biv Kristus. **2** *zavzetost* | Zatori je on vse trpu inu perpustu, kar je ona na negovim nogam delala, inu vsi, katir so v priča bli, so se zavzel čez nje grivenga inu drugim ponižnim delam inu so prenehal jesti inu sa samu na njo gledal.

zavzetnost -i ž *začudenje, čudenje* | O besede, katire nebu inu zemla, angele inu ludi v narveči zavzetnost postav.

zbendežati -ujem dov *izgnati, pregnati* | so oni njega koker enga narvečiga hudodelnika iz šibam vun stepel inu zdej iz narveči sramota iz te duše le zbendežal inu iz mesta vun segnal. IZGNATI, VEN PAHNITI, VEN SEGNATI, VENKAJ SEGNATI

zbirajne → izbiranje

zbirališče -a s *zbor, srečanje* | Le-ta je biv od teh Judov h tim ajdam inu od judovskiga zbiralša k sodnimu stolu Pilatuša pelan, deb on tam iz naršpotlivši smrtjo tiga križa rihtan biv. VKUPZBIRALIŠČE

zbodek -dka m *vbod, bodljaj* | Inu le-tu zašpotvajne je nega bel bolelu koker ta bodeča trnova krona inu te vojster, strpen, trnov zbodk. ŠTIH

zdati -am dov *pomagati, učinkovati* | so jokal inu negove čudeža pravl, koker, de je on te mrtve k živlejnu ubudu, te slepe videoče sturu, te gobove očistu, te obsedene od hudiča rešu, inu več takiga, zatori bi imel nega spustit, pak le-tih govarjene ni neč zdalu med ena taka velika množca.

zdeliti → izdeliti

zdihnilo -a s *vzdih* | O kolku srčnih zdihnilu je on pustu iz sojih ust jeti!

zdlešek → izdlešek

zdolej prisl *navzdol, manj* | je vnkej poslov soje služabnike inu je njem zapovedov, vse otročiče v Betlehem pomoriti inu vseh unih krajih, katir so bli dveletni inu zdolej stari, po tem času, koker je biv od teh modrih spрašov.

zglasiti -im dov *razglasiti* | K pričvajnu inu potrjenu tega prelomim ta rihtna palca čez njega inu ga zglasim za enga moža te smrt. RAZGLASITI, VEN ITI, VENKAJ ITI

zglihati (se) -am dov **1** *dogovoriti se* | Tukej imaš ti toje dnarje, koker si ti z nam zglihu, inu aku ti ta reč boš prov opravu, tok očmo mi tebi še več dati. ZASTOPITI SE **2** *enak biti ali postati, ujemati se* | Kir tedej Kristus en nov vuk je eržu, katir iz postava Mojzesa se ni zglihu.

zgol -ega -o *sam* | Dokler te strpeni trni so zbijal inu zdelval v te sveti glav, oni so pekel inu žgal, koker keb zgol ogen bli, oni so bodel inu rezal, koker keb zgol noži bli, inu kolker dalej sa v glav tečal, tulkaj hujši so zdelval inu tulkaj veči je bla ta naprenehana bolečina.

zgon -a m *zvon* | Zatori se tudi iz obenim zgonam na zgoni, kir takrat je ta glas teh pridg jenov.

zgonjen -a -o *nasilen, pregnan* | O Bog od nebes, koku tedej se je timo ubogimo Kristu mogel sivnu hudo goditi, kje on en cel armad teh narhudobniših žovnirju inu enimo celmo kralevmo dvoru teh narzgonenih služabnikov na kralevu povele k zašpotvajnu čez dan biv!

zgrimati se -am dov *razžalostiti se* | O ti sveta mati, o ti usmilena Divica, iz tojim eržalenim srcam žaluje tudi moje srce, inu iz toja zgrimana duša se grima tudi moja duša.

zgrivati -am dov *žal postati* | Potem pak bi nega zgrival inu bi šov kje.

zgrivati se -am dov *skesati, pokesati se* | O koku je biv ta zgrivan šahar, kader je on le-te perjazne besede iz ust Kristusa slišu, tulkaj povn vesela!

zgruntati → izgruntati

zgubiti se -im dov *ne zavedati se* | Kader je ta prvi žebel mojmo sinu noter zabit biv, takrat sim jest zdajc k prvimo žlaku se cel zgubila, inu koker ena mrtva iz oblačnim očmi, iz trepečim rokam inu iz tresiočim nogam nakop zlezla.

zidanje -a s *stavba* | Mojster, poglej, kaj za enu lepu zidajne je le-tu, blu je škoda, deb en taku zidajne blu podrtu.

zleči → izleči

zlegati se -am nedov *razlegati se* | Nobenga žlaka ni prejelu to telu Kristusa, katir bi se na biv iz žalostnim glasam rezlegu v srcu te matere. RAZLEGATI SE

zlejči → zleči

zločenje -a s *razločenje, razklenitev* | Zavoltiga se le-tu zločejne brez ubudejna velikiga napokoja inu na le-tu ta nastopna bolečina tiga srca ni mogel zgodit

zločiti -im dov **1** *razločiti, dati narazen* | Vse rane, katire sa v telesu Jezusa ble zločene, le-te sa ble v srcu te matere sklenene. **2** *razločiti, jasno slišati* | Dokler le-ta poredna sadrga je tribala en tak naspodobnu zaničvajne inu posmehvajne, de se je od deleč prov šlišat inu dosti besedi zločit zamoglu.

zlomnjenje -a s *lomljenje* | Tukej ni blu druzga šlišat koker pokajne inu zlomnejne
zložen -žna -o *jasen, razumljiv* | Le-tu sa te besede tiga Rezodejna, v katirmo to dolvzetje je zložnu popisanu. RAZLOŽEN, ZASTOPEN, VENSPELJA
zložiti → izložiti
zluštanje -a s *užitek* | Dokler kulker bel se ti v načimernih rečeh zveseliš inu zluštajne tojih počutku v kratkimu času, jegrah, sprehajan inu v takmo posvetnimo veselu išeš, tulkaj več žalga inu bridkust boš ti v toj smrt imov. LUŠT
zmalati -am dov *narisati, naslikati* | Kristus je dober vedu, de nigdar en človk biv verjeti mogu, deb on tok groznu mogu spremenen biti, zatori je on otu soje obličje sam zmalat inu tok dober tem brumnim koker tem hudobnim za ogledvat zapustu.
zmamiti -im dov *zmesti* | Dostkrat se vidi, de nekater bo le enmalu na glavo udarjen, inu vender za mrtviga dol pade al scer vse soje dni eno bolečino inu zmamleno glavo imeti more.
zmamljen -a -o *omahljiv* | Jest sem vidu tudi moje perjatle v narveči težav tam stati, katerih nekateri so skori cviblal, nekateri pak so v te vir ustal, akulih so oni sivnu zlo zmamlen bli. CAGOVITEN
zmesariti -im dov *razmesariti* | Oni so njegovu s. truplu še skuz inu skuz strgal inu zmesarl, vender niso dal obenga pokoja tok dovgu, de so oni njegova naržlahtniši duša iz feržmajdk inu porednim besedam skuz inu skuz zgrizel inu sciral
zmesti -dem dov *razmršiti, skuštrati* | Negov lasje so bli cel zmeden inu na dostih krajih vun zruvan. RAZNESTI, RAZTRESTI, STRESTI
zmisliti si -im dov *domisliti si* | Je Joanes kršovu iz Božiga navižajna al sje on sam od sebe zmislu? DOMISLITI SI
zmoten -tna -o *tak, ki je v zmoti, ki se moti* | Te zmoteni Judji so Kristusa imenval enga hudodelnika, katir je njim tulkaj dobriga sturu, vse sorte bovnike ozravu inu te obsedene od hudiča rešu
zmotnjava -e ž *motenje* | Gospud Jezus oče, deb en človk na imov molt zavol časti teh ludi inu de on soja molitu ne koker pred ludmi stri, temuč ima enu pokojnu mestu jeskat, kir on brez zmotnave tega folka soje srce k Bogu povzigent zamore.
zmotnjavec -vca m *kdor moti, zavaja* | Ti bi imov skrbet, ta gmajna v dobrimu stanu ohrant inu te napokojne tega miru med tem folkam pregnat, ti pak očeš tega zmotnavca koker nadovžniga spustit.
zmrzlina -e ž *zmrznjena snov* | Od zmrzline je nega en mrez obšov po celimo žvotu inu zavol teže tega padca je on komej na sojih s. nogah stav

znajden -a -o *tak, ki se spozna* | Le-tu je blu tem Judam prov lubo, kir oni so trdnu upajne imeli, de oni bodo per Herodežu, katir je tudi en Jud inu v njih postavah znajden biv, soja reč kmalu k koncu perpravl. ZASTOPEN

znajti -dem dov **1** *izmisliti si* | Zatori so znajdli te poredni hudodelniki kolker dalej tulkaj več hudga inu niso neč šparal, s katirm bi zamogel Kristuso žov striti. **2** *najti* | Ta je k Jezusovim nogam sedla, per katirih je ona gnada znajdla, inu je negovo besedo poslušala NARAJMATI **3** *ugotoviti* | Mi smo znajdli, de je on ludi odvračov od službe Božje. DOLI VZETI, SKLENITI **znajti se** -dem dov *najti se* | Al se tud dergod en tak revni človk na zemli znajde, koker sim jest?

znanje -a s *poznanstvo* | Judas je biv navreden teh angelov inu ludi znajna, zatori se je on v luftu obejsu inu je teh hudiču tovarš postov, katir v teh temnih luftah prebivajo noter da sodniga dne. **znanje imeti** *poznati se, imeti stike* | te Judje pod vojstra peza inu velika štrafenga so prepovedal, de nobeden nima z Jezusam znajne delat ne imet **znanje delati** *spoznavati se* | so prepovedal, de nobeden nima z Jezusam znajne delat ne imet

znati -am nedov **1** *moči* | jest se podvržem vaš oblast, vi inu ta peklenski satan iz vsem sojim služabnikim znate z mano striti, kar vi očte. MOČI, UPATI SI **2** *poznati* | Žena, jest nisem negov joger, jest ga na znam inu tudi na vem, kaj praviš. VEDETI

zomft -a m *sok* | Ona je tudi večkrat kušenla ta zemla, ktira je iz to krivjo Kristusa poškroflena bla, inu toku je pofarbala soje žnable inu lica iz tem roženfarbanim žomftam.

zoper postaviti se -im dov *zoperstaviti se, upreti se* | Zagvišnu njemo se je moglu sila hudu goditi, sicer bi se on sojmo spoštenmo moštvu na bil tok zlo zuper postavu, deb se on bil joku. ZOPERSTATI, ZOPERSTAVITI SE

zoperstati -ojim dov *zoperstaviti se, upreti se* | Jest vem, de mene ta hudi sovražnik v moj smrt tok močnu bo skušu, de jest njemu na bom mogu zuperstati, aku ti meni posebnu na perstopš. ZOPER POSTAVITI SE, ZOPERSTAVITI SE

zoprn -a -o *sovražen, izzivalen* | Inu se je komej eden al drug znajdu, katir bi nemo na biv iz nadražejna tega satana ena zuprna beseda dav.

zoprnost -i ž **1** *nesreča, težava* | Zatori je blu milu vidti, ksa te ludje na zemli tok revn ukol hodil, ksa oni tulkaj povn žalost, težav, klagvajna inu zuprnost bli. NADLOGA, REVŠČINA, TEŽAVA **2** *nezadovoljstvo* | Zatori je blu milu vidti, ksa te ludje na zemli tok revn ukol hodil, ksa oni tulkaj povn žalost, težav, klagvajna inu zuprnost bli.

zornati se -am dov *potruditi se, pohiteti* | Inu deb Pilatus soj urtel morebiti na spremenu, zatori oni niso praznuval li ena minuta, temuč so zdajc zornal, deb vse, kar je h križajn potrebnu blu, naglu perpravlenu blu.

zos -a m *juha, omaka* | Taisti napužegnan kruh omoči on v žup al zosu inu ga poda Judežo Iškarjotu, glih koker bi on njemo pred vsem tem drugem ena čast skazov. ŽUPA

zrajmati se -am dov *spodobiti se* | Narlubeznivši mati, jest očem iz mojim joger v mestu jeti, ti pak usten tukej iz tem drugem mojim perjatlm, dokler dons se na zrajma, deb ti v mestu bla.

zrajtati -am dov *prešteti* | Ta množca tiga folka, katira se je zravn znajdu, ni biv za preštet, pak še veliku mejn sa ble te feržmajdk besede, katire je Kristus šlišat mogu, zrajtat. PREŠTETI, ZRAJTATI

zraven pristaviti -im dov *dodati, pristaviti* | Oni so scer njemo dal, koker s. Marka prav, to mirnu vin, pak s. Mateuš oplehnu zravn perstav, oni so to vinu iz žovcam zmešal.

zravenjoger -gri m.pl *drugi apostoli* | Kader je Judas, ta izdajavc, vidu, ga je jeza obšla, de je ena taka žlahtna žavba ponucana bla k službi Gospuda Jezusa, inu prav k tem drugim zravnjogram: Zakaj ni ta žavba predana za tristu vinarju inu tem ubogim dani bli?

zrediti -im dov *vzgojiti* | Keb ti njega na bla bulši zredila, tok bi na biv k takimo špotlivmo trplejnu peršu. GORI ZREDITI

zunaj predl *razen* | Dokler v velik noč so mogli vsi ludje iz cele judovske dužele pruti Jeruzalem pridti, zunej teh, katir so bli bovni al scer iz gvišniga uržaha zadržan.

zuprn → zoprn

zverjačina -e ž *zver, divja žival* | oni tega nadovžniga Gospuda, dokler dovgu so oni njega v sojih rokah imeli, niso po človešku, temuč koker ena zvirjačna inu dovja žvina čislal

zveseliti -im dov *razveseliti* | Ta lubezen je tebe gor vlekla, ta žalost dol tlačila, ta trošt te je zveselu, ta strah te je pretresu.

zvezane žile -ih -ø ž.pl *živci, živčevje* | tedej je zavoltiga ta prsen platelc biv preklan, te glidi sakseb odtrgan inu te zvezane žile sa popokale.

zvirjačina → zverjačina

zvižati -am nedov *potrditi, dokazati* | Za vsako naprej perneseno tožbo je blu več koker deset perseženih prič, katire sa ble perpravlene vse iz persega zvižat.

žakelj -klja m *vreča, torba* | Dokler ta luna, katira je takrat ramn pod zemla stala, je tekla čez vsa soja natura hitrejši koker ena pšica pod zemla naprej inu se je postavla, de je blu vidti koker en črn žimnat žakel. PISAGA, TOŠNJA

žalen -lna -o *hud, slab* | Zatori so oni dražil vse ludi zuper njega inu so zapovedal tem rihtnim služabnikam, de oni njemo imajo vse žalnu sturiti. IHTAV

žaliti -im nedov *žalostiti* | Ta žalost moje matere je mene tok žalila, de kob mojmo večnimo Očeto blu dopadlu, tok bi moj narveči trošt biv, vse nje bolečine v moj duši trpeti

žalno -ega s posam *(v zvezi)* **vse žalno** *vse hudo* | Jest sim tebi vsa toja očetova lubezen inu zvestoba skazu, inu ti prideš meni vse hudu inu žalnu povračvat!

žavba -e ž *mazilo* | Ta narbogateši Bug od vseh dobrut tiga svieta nima ene rutce, soja kri dol ubrisat, ne malu žavbe, soje rane zacelit, ne ene droftince kruha, soje bovnu srce ozravt. MAZILO

žbinca -e ž *trn na šibi* | te žbince od teh šib sa tudi dol na zemla padale

žegen -gna m *blagoslov* | Potem sa si dal eden temu drugimu ta žegen ter so šle sakseb po soj poti.

žegnati -am nedov *blagosloviti, posvetiti* | Inu so stali ukol mize, so upravl narpoprej njeh molitov inu Gospud Jezus žegna ta špiža po soj navadi. POSVETITI

žida -e ž *svila* | je en imeniten teph al zagrinalu viselu, katiru je blu od vseh sort farb inu rož, iz škrlata inu teh nardražih žid cel kunštnu sturjenu

žiher prisl **1** *lahko* | Kader tedej je ta rabel v ječa peršu inu Joanesu zapovedu, de bo mogu zdajc umreti, tok se žiher reče, de se je ta svet mož nad ta naprevidena pošta močnu zavzev. **2** *zagotovo* | Njeh svetlust nam tudi žiher za trdnu verjamejo, de on je njeh svetlost ta narhujši sovražnik. GVIŠNO

žile tega spanja -ø ž *Sinus durae matris, duralni sinus* | v glavi […] sa te žile tega spajna, katire brez navarnost tiga živlena na morejo ranene biti.

žipunk -a m *obok* | Stoj pak še današni dan en velik kamniten žipunk, glih koker ene vrata, na taistmo kraju

živeti -im nedov *preživljati* | Le-ti so soje mreže v murje metali, kir oni so bli ribči inu so se živeli iz sojim delam

živež -a m **1** *hrana, živila* | med tem Judam je bla ta navada, de te brumne žene tem vučenikam so ta živež dale. CERENGA, JED, ŠPIŽA **2** *imetje, premoženje* | Resničnu, jest vam povem, le-ta uboga vdova je več v ta cerkovna skrinca položila koker vse drugi, zakaj te drug so dali, kar oni obivno imajo, le-ta pak je ves soj živež imela. PREMOŽENJE

živina -e ž *živali* | oni tega nadovžniga Gospuda, dokler dovgu so oni njega v sojih rokah imeli, niso po človešku, temuč koker ena zvirjačna inu dovja žvina čislal

življenje -a s *(v zvezi)* **življenje vzeti** *umoriti* | Pustite timo ubogimo človeku enu dobru ime po njegov smrt, katirmo ste vi to živlene vzeli. **nevarnost**

tega življenja *smrtna nevarnost* | v glavi ima ta duša soje narveči djane inu le-tam sa te žile tega spajna, katire brez navarnost tiga živlena na morejo ranene biti.

život -a m *telo* | Inu kir tudi ta cela teža tega života na teh žeblah teh rok visi inu skoz bel iz ta teža se dol useda, tok trpim jest na vseh mojih udeh MESO, TELO, TRUPLO

življoten -tna -o *telesen* | Ta skušna vuči, de kader k te življotni bolezen ena notrejna žalost pertisne, tok sturi le-ta tega človeka veliku slabšiga, de ta bovni život na more dovgu trpet, temuč pred sojim časam more konc vzeti. MESEN, TELESEN **življotni prijatelj** *krvni sorodnik* | je on jokov iz človeškiga usmilejna zavol sojga zvestiga naprejhodca inu življotniga perjatla.

žlafrnica -e ž *klofuta* | Nekateri so njemo dajal žlafrnice iz ploskna roka, de so nemo negove svete žlahtne lica rdeče inu zatekle postale.

žlahta -e ž *sorodstvo* | Dokler ta luba Marija Divica to posvetnu ni več čislala, al k službi soje sestre inu zavol žlahte je ona kekej šla ter je tam vse reči podvižala, kar je narbolši mogla.

žlahten -tna -o *občutljiv, ranljiv* | Dokler negova s. koža, koker je Mati Božja s. Brigiti rezodela, je bla toku mehka inu žlahtna, de on obenkrat toku malu ni mogu udarjen biti, deb zdajc ta kri na bla vun udarla. CARTAN, OBČUTLJIV

žlak -a m *udarec* | Moje čelust sa od teh žlaku inu dregana gor utekle inu moj zobje inu lica sa cel hudo skupi potegnen bli. UDAREK

žlična kost -e -i ž *žlička (del telesa)* | vse košice teh glidu sa odstopile, inu kar je to narhujši blu, ta žlična kust, al žličca je počla inu saksebi odtrgana bla. ŽLIČICA

žmaht -i ž *okus* | Koker ta umočen kreh zunej ena druga farba inu žmaht ima koker znotrej, toku se skaže Judas zunej dergač, koker je on znotrej biv.

žmahten -tna -o *okusen* | O koku pač žmahten kreh je le-ta, jest vse moje žive dni takšniga nisem jedu!

žnabel -bla m *ustnica* | Negov s. jezk se je njemo popolnama posušu, negov žnabli so njemo skor popokal od suhote, negov želodc je znotri bil cel sežgan inu vse negovu usrčje je blu brez mokrote. USTNA, USTNICA

žok -a m (v zvezi) **z enim žokom** *naenkrat* | Toku so bli preganan ti hudiči od tega človeka jnu so šli v te svene inu cela čeda teh svin se je pogrozila z enim žokam v ta jezer Genezaret

žokati -am nedov *dregati, suvati* | Oni so cebal, žokal tiga lubeznivga Jezusa pod negove kolena inu so djali: Kaj ti na znaš govort?

žolc -a m *žolč* | Moreš ti tedej namest vina žovc inu jesh piti?

žolcen -cna -o *žolčen, tak, ki je iz žolča* | O Jezu, jest te opovnim le-te srčne bridkust inu se tebi zahvalim za le-ta grenka žolcna pjača!

žolnir -ja m *vojak* | Je pak eden iz teh žovnirjov, iz imenom Longinus, en ajd inu služabnik Pilatušu, otov zagvišnu vedti, al bi Jezus mrtov bil SOLDAT, VOJŠČAK, VOLŠČAK

žolnirski -a -o *vojaški* | Tedej so nega te dovje žovnirski hlapci iz tem štriki zupet gor potegnili SOLDAŠKI

žolnirščina -e ž *vojska, vojaštvo* | Tedej so deževskiga oblastnika žovniri perjeli Jezusa inu so njega noter pelali v lopo sodne hiše inu so k njemu izklicali vso žovniršino.

žomft → zomft

žovc → žolc

žugati → užugati

župa -e ž *juha ali omaka* | Taisti napužegnan kruh omoči on v žup al zosu inu ga poda Judežo Iškarjotu ZOS

Povzetek
Poljanski rokopis in slovensko izročilo o Jezusovem življenju

Poljanski rokopis je baročno literarno besedilo o Jezusovem življenju, ki je bilo s starejših predlog prepisano okrog leta 1800 in se je ohranilo kot rokopis v Poljanski dolini. Z njim nam je posredovano obsežno meditativno in literarno delo, ki je svojo pripovedno in estetsko moč prejemalo iz poglabljanja v misterij Jezusa Kristusa, zlasti v skrivnosti njegovega trpljenja.

Tradicija zvrsti vita Christi. Slovensko besedilo *Poljanskega rokopisa* nadaljuje obsežno in razvejeno tradicijo srednjeveške zvrsti vita Christi. Pri tem je neznani slovenski baročni pisatelj – verjetno kapucin – zajemal iz najbolj vplivnih avtorjev asketike 14. stoletja, zlasti iz zelo vplivnega frančiškanskega besedila *Meditationes vitae Christi* psevdo-Bonaventure, iz prav tako razširjenega dela *Vita Christi* kartuzijana Ludolfa Saškega (Ludolphus de Saxonia) in iz mističnih razodetij sv. Brigite Švedske *Revelationes coelestes*. Na drugi strani pa globoko teološko meditativnost teh piscev v slovenskem Jezusovem življenju dopolnjuje vpliv razgibanega baročnega pripovednika, nemškega kapucina Martina Cochemskega (1634–1712) z delom *Das Grosse Leben Christi.* Ta je srednjeveški meditativnosti dodal pripovedni polet, čustveno moč vživetja, podoživljanje s pomočjo literarno prikazanih pripovednih podrobnosti, pristnih človeških položajev, pretresljivih pasijonskih prizorov. Vsebina, zajeta iz teh avtorjev, ter zlasti literarni impetus Martina Cochemskega so slovenskemu pisatelju dajali vzpodbudo, da je napisal prvovrstno in hkrati najdaljše pripovedno baročno besedilo v slovenščini.

Slovensko rokopisno izročilo o Jezusovem življenju sestavlja pet rokopisov, dva od teh sta ohranjena fragmentarno. Najstarejša rokopisa (RRSS Ms 28 in 194) izpričujeta, da je bila najzgodnejša ohranjena priredba zvrsti *vita Christi* v slovenščini zapisana že vsaj v 18. stoletju, izročilo pa se je s prepisi nadaljevalo globoko v 19. stoletje, vsaj do leta 1835. Pisne značilnosti starejše roke v Ms 28 in Ms 194 dopuščajo tudi datacijo nastanka v zgodnje 18. stoletje, čeprav je bolj verjetna sredina stoletja. Iz te besedilne osnove je bil prepisan *Poljanski rokopis* okrog leta 1800.

Jezusovo življenje Martina Cochemskega v tiskani izdaji je v slovenščini prvič izšlo v letih 1868 (prvi del) in 1873 (drugi del). Prevajalec Štefan Kocijančič je kot avtorja izvirnika navedel nemškega avtorja Kasparja Erhardta, čeprav je besedilo evidentno Cochemovo. Še pred Kociančičevim prevodom so bila natisnjena krajša besedila, ki se uvrščajo v tradicijo priredb Jezusovega življenja po Cochemskem. Večjo produkcijo je vse do srede 19. stoletja zadrževala cenzura.

***Poljanski rokopis* – opis rokopisa.** Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana, Ms 2004. Obsežna baročna pripoved o Jezusovem življenju je obsegala precej nad 700 strani; ohranjenih je 664 strani. Rokopis je nastal okrog leta 1800, ohranil se je v Poljanski dolini. Rokopis je zvesto prepisan s starejše predloge iz 18. stoletja, ki se je fragmentarno ohranila v rokopisu *Jezusovo življenje* (RRSS Ms 28) in je verjetno kapucinskega izvora. Besedilo *Poljanskega rkp.* je iz predloge prepisano skoraj dobesedno, vendar z redkimi izpusti nekaterih molitev ob koncu razdelkov in z opaznimi jezikovnimi, zlasti oblikoslovnimi odmiki od stare knjižne predloge k nekoliko bolj gorenjsko zaznamovanemu jeziku. Ročno izdelan papir vsebuje enake vodne znake: krog z včrtanim sidrom in inicialkama IG. Inicialki pomenita Josepha Grundnerja, ki je bil lastnik papirnice v Goričanah od 1799 do 1827. Papir je iz let okrog 1800 ali kmalu po tem. Leta 2018 je bil rokopis v NUK restavriran.

Oris geneze besedila v ***Poljanskem rokopisu*.** Besedilo, ki je bilo prepisano v *Poljanski rokopis,* je v predlogi (RRSS Ms 28, morda tudi Ms 194) nastalo na dva načina. Manjši del, do približno 40. poglavja (Jezusov vhod v Jeruzalem na cvetno nedeljo) je slovensko besedilo napisano tako, da vsebinsko zajema zlasti iz Evangelija, psevdo-Bonaventure in Ludolfa Saškega. Vsebina, ki jo je zajel, je bila v teh virih izražena razmeroma lapidarno, strnjeno. Ko jo je slovenski pisatelj prenašal v slovenščino, jo je oblikoval v bistveno bolj razvejeni, pripovedno razgibani in slikoviti obliki. Pogosto je evangeljske odlomke preoblikoval v pravcate dialoge ali majhne dramske prizore, pri tem pa od obeh srednjeveških avtorjev sprejel razne teološke poudarke. Drugi način nastajanja besedila in s tem drugi del *Poljanskega rokopisa* v tekstološkem smislu pa lahko vidimo okvirno v poglavjih od Jezusovega vhoda v Jeruzalem naprej do konca rokopisa. Ta, večinski del besedila je v večji meri povzet ali prirejen po Martinu Cochemskem. Pri tem obstaja več odprtih vprašanj, ki jih za zdaj ni moč zadovoljivo rešiti.

Kritični prepis rokopisa. V znanstvenokritični izdaji *Poljanskega rokopisa* je besedilo rokopisa zapisano v kritičnem prepisu, v katerem so ohran-

jene vse izvirne starejše in narečne jezikovne plasti besedila, le da so podane s sodobno pisno-jezikovno normo (raba gajice namesto bohoričice, raba velike in male začetnice, ločil ter določanje besednih mej). Kritični prepis zajema tudi popravke očitnih pisarskih pomot ter ustrezno upoštevanje prečrtanih, vrinjenih in ponovljenih delov besedila. Kritični prepis prispeva k berljivosti besedila in je izhodišče za poglobljeno jezikoslovno in stilistično analizo rokopisa.

Jezikovna podoba rokopisa. *Poljanski rokopis* izvira z območja rovtarske narečne skupine, na jezik rokopisa pa je poleg narečne podstati vplival tudi osrednjeslovenski ali kranjski knjižni jezik, ena od regionalnih knjižnih variant obdobja, v katerem je rokopis nastal. V glasovni podobi rokopisa pri samoglasnikih izstopajo zlasti številne samoglasniške redukcije ter drugi narečni razvoji, kot so akanje, preglasi, narečni razvoji polglasnika. Pri samoglasnikih razvojih so opazne številne asimilacije, disimilacije in redukcije. Izvorno palatalni l je otrdel, medtem ko je za razvoj izvorno palatalnega n značilnih več variant. Na splošno je za besedilo značilna visoka stopnja variantnosti jezikovnih pojavov. Besedišče je predstavljeno v Slovarju starejšega besedja. Čeprav je opazen dokajšen vpliv nemščine, je iz rabe številnih sinonimov razviden piščev čut za slovenski jezik in višji jezikovni nivo. V **Slovarju starejšega besedja** so razložene besede, ki v današnjem slovenskem knjižnem jeziku niso znane. Za vsak pomen je podan kontekstualni primer, poleg stalnih besednih zvez in frazemov so k iztočnicam podani sinonimi, ki jih pisec uporablja v rokopisu.

Slogovne značilnosti rokopisa. Pisec pogosto medbesedilno posnema slogovne in vsebinske elemente Svetega pisma. Poleg tega besedilo bogatijo razne retorične figure, kot so ponavljanja, nagovori ali krajše in daljše primerjave, s katerimi pisec bralcu ali poslušalcu besedila izkustveno približa dogajanje in ga tudi tako nagovarja k premišljevanju in askezi. Zaradi prepletanja starejšega knjižnega in narečnega jezikovnega gradiva, pa tudi vpliva nemških ter tudi latinskih elementov, je *Poljanski rokopis* dragocena priča neenotne, a živahne jezikovne stvarnosti preloma 18. in 19. stoletja.

Sklep. *Poljanski rokopis* nam dobri dve stoletji potem, ko je bil zapisan, posreduje literarno oblikovan svet srednjeveške in baročne kontemplacije misterija Jezusa Kristusa v bralno izkustvo, ki je hkrati poetično in literarno, asketično in duhovno. S *Poljanskim rokopisom* izstopa iz sence prvovrstna slovenska baročna prozna pripoved, katere viri segajo v nemško in latinsko krščansko kulturo. Slovenski pisatelj *Jezusovega življenja* je znal iz nje zajeti in jo na svojski način oblikovati v literarni slovenščini 18. stoletja.

Zusammenfassung
Die Poljane-Handschrift (*Poljanski rokopis*) und die slowenische Überlieferung vom Leben Jesu

Die Poljane-Handschrift ist ein barocker literarischer Text über das Leben Jesu, der um das Jahr 1800 anhand älterer Vorlagen abgeschrieben wurde und als Handschrift im Poljane-Tal (Poljanska dolina) erhalten blieb. Durch ihn ist uns ein umfangreiches meditatives und literarisches Werk überliefert, das seine erzählerische und ästhetische Kraft aus der Vertiefung in das Mysterium Jesu Christi gewinnt, insbesondere in die Geheimnisse seines Leidens.

Die Tradition der Gattung *Vita Christi*. Der slowenische Text des Poljane-Handschrift setzt die umfangreiche und vielfältige Tradition der mittelalterlichen Gattung *Vita Christi* fort. Der unbekannte slowenische Barockautor – vermutlich ein Kapuziner – schöpfte hierbei aus den einflussreichsten asketischen Werken des 14. Jahrhunderts, vor allem aus dem damals weit verbreiteten franziskanischen Text *Meditationes Vitae Christi* des Pseudo-Bonaventura, aus dem ebenso bekannten Werk *Vita Christi* des Kartäusers Ludolf von Sachsen (Ludolphus de Saxonia) sowie aus den mystischen Offenbarungen der hl. Birgitta von Schweden, *Revelationes coelestes*. Die tiefgreifende theologische Meditativität dieser Autoren wird in der slowenischen Darstellung des Lebens Jesu durch den Einfluss des lebendigen barocken Erzählstils des deutschen Kapuziners Martin von Cochem (1634–1712) und dessen Werk *Das große Leben Christi* ergänzt. Er verlieh der mittelalterlichen Meditativität erzählerischen Schwung, eine emotionale Einfühlung und ein Miterleben mithilfe literarisch ausgestalteter Erzähleinzelheiten, authentischer menschlicher Situationen und ergreifender Passionsszenen. Die Inhalte, die aus diesen Autoren übernommen wurden, und vor allem der literarische Impetus Martin von Cochems gaben dem slowenischen Verfasser die Anregung, ein erstklassiges und zugleich längstes erzählerisches Barockwerk in slowenischer Sprache zu verfassen.

Slowenische handschriftliche Überlieferung vom Leben Jesu. Die slowenische handschriftliche Überlieferung zum Leben Jesu umfasst insgesamt fünf Handschriften, von denen zwei nur fragmentarisch erhalten sind. Die

ältesten Handschriften (RRSS Ms 28 und 194) belegen, dass die früheste erhaltene Bearbeitung der Gattung *Vita Christi* auf Slowenisch mindestens bereits im 18. Jahrhundert niedergeschrieben wurde. Die Abschriftentradition setzte sich jedoch mit weiteren Kopien bis weit ins 19. Jahrhundert fort, zumindest bis 1835. Die schriftlichen Merkmale der älteren Hand in Ms 28 und Ms 194 lassen auch eine Datierung in das frühe 18. Jahrhundert zu, wahrscheinlicher ist jedoch die Mitte des Jahrhunderts. Aus dieser textlichen Grundlage wurde um 1800 die Poljane-Handschrift abgeschrieben.

Die gedruckte slowenische Ausgabe von Martin von Cochems *Das Leben Christi* erschien erstmals in zwei Teilen: 1868 (erster Teil) und 1873 (zweiter Teil). Als Übersetzer wird Štefan Kociančič genannt, der in seinem Vorwort fälschlicherweise den deutschen Autor Kaspar Erhardt als Verfasser angibt, obwohl das Werk eindeutig auf Cochem zurückgeht. Bereits vor Kociančičs Übersetzung wurden kürzere Schriften gedruckt, die in die Tradition der Bearbeitungen des Lebens Jusu nach Cochem gehören. Eine größere Publikationstätigkeit wurde jedoch bis Mitte des 19. Jahrhunderts durch die Zensur eingeschränkt.

***Die Poljane-Handschrift* – Beschreibung.** National und Universitätsbibliothek (Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana), Ms 2004. Das umfangreiche barocke Werk über das Leben Jesu umfasste ursprünglich deutlich mehr als 700 Seiten; erhalten sind heute 664 Seiten. Die Handschrift entstand um 1800 und blieb im Poljane-Tal (Poljanska dolina) erhalten. Sie ist eine getreue Abschrift einer älteren Vorlage aus dem 18. Jahrhundert, die fragmentarisch als Handschrift *Jezusovo življenje* (RRSS Ms 28) erhalten ist und vermutlich kapuzinischen Ursprungs ist. Der Text der Poljane-Handschrift entspricht dieser Vorlage nahezu wörtlich, enthält jedoch einige wenige Auslassungen (etwa Gebete am Ende einiger Abschnitte) und bemerkbare sprachliche, besonders morphologische Abweichungen, die von der älteren Buchsprache zu einem leicht stärker oberkrainerisch (gorenjsko) gefärbten Sprachgebrauch überleiten. Das handgeschöpfte Papier weist durchgängig dieselben Wasserzeichen auf: einen Kreis mit darin eingezeichneter Ankerfigur und den Initialen „IG“, was auf Joseph Grundner verweist, den Besitzer der Papiermühle in Goričane von 1799 bis 1827. Das Papier stammt also aus den Jahren um 1800 oder kurz danach. Im Jahr 2018 wurde die Handschrift in der National- und Universitätsbibliothek (NUK) in Ljubljana restauriert.

Entstehungsgeschichte des Textes in der Poljane-Handschrift. Der in der Poljane-Handschrift überlieferte Text entstand in der älteren Vorlage

(RRSS Ms 28, möglicherweise auch Ms 194) auf zwei verschiedene Weisen. Ein kürzerer Teil (bis etwa zum 40. Kapitel, das den Einzug Jesu in Jerusalem am Palmsonntag schildert) basiert inhaltlich vor allem auf dem Evangelium, Pseudo-Bonaventura und Ludolf von Sachsen. Diese Quellen äußern sich relativ knapp, während der slowenische Autor das Material deutlich ausführlicher, erzählerisch lebhafter und anschaulicher gestaltet. Häufig überträgt er die Evangelientexte in richtige Dialoge oder kleine dramatische Szenen und übernimmt von den beiden mittelalterlichen Autoren verschiedene theologische Akzentuierungen. Der zweite, umfangreichere Teil der Poljane-Handschrift (von Jesu Einzug in Jerusalem bis zum Ende) ist stärker von Martin von Cochem beeinflusst oder an dessen Werk zusammengefasst bzw. bearbeitet. In diesem Zusammenhang gibt es mehrere offene Fragen, die derzeit nicht endgültig geklärt werden können.

Kritische Transkription der Handschrift. In der wissenschaftlichen Edition der Poljane-Handschrift wird der Text in einer kritischen Transkription wiedergegeben, die sämtliche älteren und dialektalen Sprachschichten bewahrt, zugleich jedoch die heutige Schreibung verwendet (Gajica anstelle der Bohorič-Schrift, übliche Groß- und Kleinschreibung, Zeichensetzung und Wortgrenzen). Darüber hinaus sind offensichtliche Schreibfehler korrigiert und Durchstreichungen, Einschübe sowie Wiederholungen berücksichtigt. Diese kritische Transkription verbessert die Lesbarkeit des Textes und bildet die Grundlage für eine vertiefte sprachwissenschaftliche und stilistische Analyse der Handschrift.

Sprachliche Gestalt der Handschrift. Die Poljane-Handschrift stammt aus dem Gebiet der Rovte-Dialektgruppe. Neben dieser dialektalen Grundlage wirkte auch die zentral slowenische bzw. krainer Schriftsprache auf den Text ein – eine der regionalen Schriftsprachen der damaligen Zeit. Bei den Selbstlate fallen besonders zahlreiche Vokalreduktionen und andere dialektale Entwicklungen wie das sogenannte „akanje", Umlautungen und Entwicklungen des Halbvokals auf. Bei den Konsonanten finden sich vielfältige Assimilationen, Dissimilationen und Reduktionen. Das ursprünglich palatale *l* ist verhärtet, während für die Entwicklung des ursprünglich palatalen *n* mehrere Varianten charakteristisch sind. Insgesamt zeichnet sich der Text durch eine hohe Variabilität sprachlicher Erscheinungen aus. Der Wortschatz ist im *Slovar starejšega besedja* (Wörterbuch des älteren Wortschatzes) dokumentiert. Obwohl ein beträchtlicher Einfluss des Deutschen zu bemerken ist, zeigt sich in der Verwendung zahlreicher Synonyme das Sprachgefühl des Verfassers und ein gehobenes Sprachniveau. Im

Slovar starejšega besedja werden all jene Wörter erläutert, die im heutigen slowenischen Standard nicht mehr gebräuchlich sind. Für jede Bedeutung wird ein kontextuelles Beispiel angegeben; neben festen Wortverbindungen und Redewendungen werden auch Synonyme aufgeführt, die der Schreiber in der Handschrift nutzt.

Stilistische Merkmale der Handschrift. Der Verfasser greift häufig intertextuell auf stilistische und inhaltliche Elemente der Heiligen Schrift zurück. Das Werk wird zudem durch verschiedene rhetorische Figuren bereichert, etwa Wiederholungen, direkte Ansprachen oder kürzere und längere Vergleiche, mit deren Hilfe der Verfasser dem Leser bzw. Hörer das Geschehen anschaulich nahebringt und ihn auf diese Weise zum Nachdenken und zur Askese anregt.Durch die Verflechtung der älteren Schriftsprache und dialektalen Elemente sowie durch den Einfluss des Deutschen und des Lateinischen ist die Poljan-Handschrift zugleich ein wertvolles Zeugnis der uneinheitlichen, aber lebendigen Sprachwirklichkeit an der Wende vom 18. zum 19. Jahrhundert.

Schlussbemerkungen. Mehr als zwei Jahrhunderte nach ihrer Niederschrift vermittelt uns die Poljane-Handschrift eine literarische Welt der mittelalterlichen und barocken Kontemplation des Mysteriums Jesu Christi in einer zugleich poetischen und literarischen, asketischen und geistlichen Leseerfahrung. Mit der Poljane-Handschrift tritt ein erstklassisches slowenisches barockes Prosawerk aus dem Schatten hervor, dessen Quellen bis in die deutsche und in die lateinische christliche Kultur zurückreichen. Dem slowenischen Verfasser des *Jezusovo življenje* gelang es, diese Tradition aufzugreifen und sie im literarischen Slowenischsprache des 18. Jahrhunderts auf eigenständige Weise zu gestalten.

Kazalo

Komentar 6

Uvod 7

Ekdotične oznake 9

POLJANSKI ROKOPIS. Kritični prepis 11

Ta peta postava: Kir je Gospud Jezus Kristus v Betlehem rojen biv 13
<Pomor nedolžnih otročičev in vrnitev Svete družine iz Egipta> 15
<Odlomek o začetku Jezusovega javnega delovanja> 18
Koku je Jezus na te vohct v Kan Galilej ta voda v vinu spreobrnu Ta XVII. postava 19
Koku je Jezus Nicodemusa podvuču Ta XVIII. postava 24
Kader je Jezus iz sojim jogram začev krstit jnu ta ajdovska gospodična učiv Ta XIX. postava 27
Kader je Jezus tega kralča sinu ozravu Ta XX. postava 31
Kader je Jezus soje jogre k apostelnam poklicu jnu izvolu Ta XXI. postava 33
Koku je s. Joanes Krstnik biv ob glava djan jnu Gospud Jezus soje jogre za pridgvati ven poslu Ta XXII. postava 38
Ta triinudvejseta postava Od te pridge Kristusa na tem hribu inu od teh osem izveličajna 45
Ta štirinudveseta postava Koku je Jezus soje jogre molit učiv 48
Ta petinudvejseta postava Koku je Gospud Jezus Jaira hčir od smrt obudu inu to ženo iz tekočo krvjo zravo sturu 52
Ta šestinudvejseta postava Koku je Gospud Jezus tiga edinigu sinu te vdove od smrti ubudu 55
Ta sedeminudvejseta postava Koku je Jezus Marija Magdalena preobrnu 58
Ta oseminudvejseta postava Kader je Gospud Jezus šov noter v hiša Marte inu ona je nemo stregla 63
Ta devetinudvejseta postava Koku je Gospud Jezus te gobove očistu 66

Ta trideseta postava Kader je Jezus te obsedene od hudiča rešu 69
Ta enainutrideseta postava Kader je Jezus pet tavžent mož špižu
iz pet ječmenovim kruham inu dvem ribam 72
Ta dveinutrideseta postava Kader je Jezus po murju hodu
inu k sojim jogram peršu, kader so oni v navarnost bli 76
Ta triinutrideseta postava Koku je Gospud Jezus te kananejske žene hčir
od hudiča rešu 78
Ta štirinutrideseta postava Koku Gospud Jezus pred sojim jogram
na temu hribu je spremenen biv 81
Ta petinutrideseta postava Kader je Gospud Jezus soje jogre
pred tem farizerjam zgovoru 85
Ta šestinutrideseta postava Koku je Gospud Jezus ⟨obudu⟩ Lazarusa
od Betanije iz trga Marije inu Marte, nje sestre 87
Ta sedeminutrideseta postava Koku so Judje ta prvi svet držal čez Jezusa,
deb oni nega umorili, inu koku je on v to mestu Efraim bejžu 95
Ta oseminutrideseta postava Kader je Gospud Jezus od Efraim zupet ven šov
pruti Jeruzalem inu kaj je on na te pot delu 99
Ta devetinutrideseta postava Koku je Gospud Jezus na cvetni vičir pruti
Betanija peršu inu od Magdalene požavban biv 103
Ta štirdeseta postava Kader je Gospud Jezus na četniški dan v Jeruzalem
noter jejzdu inu kaj je on taisti dan v mestu delu 107
Ta enainuštirdeseta postava 115
Ta dveinuštirdeseta postava Koku je Gospud Jezus na velki pondelk
zupet pruti Jeruzalem šov inu kaj je on taist dan delov 118
Ta [triinuštirdeseta] postava Kader je Gospud Jezus zupet iz mesta šov
inu kaj je on na te pot sturu 122
Ta štirinuštirdeseta postava Koku je Gospud Jezus v sreda po četniški nedel
za trideset srebrnikov predan biv 127
Ta petinuštirdeseta postava Kader je Gospud Jezus soj lubi mater soje
trplejne rezodev 132
Ta šestinuštirdeseta postava Koku je Jezus soje jogre pruti Jeruzalem poslu,
to velikanočnu jagne perpravt 135
Ta sedeminuštirdeseta postava Koku je Mati božja tri prošne strila
na sojga sina Jezusa 138
Ta osmainuštirdeseta postava Koku je Gospud Jezus od soje lube
matere slavo vzev, kader je on k smrti šov. Koku je ta režaleni
Gospud Jezus od žalostne matere slavu vzev, znaš ti toku premišluvati. 145

Ta devetinuštirdeseta postava Koku je Gospud Jezus v mestu ⟨šov⟩
inu ta žalostna mati zupet pruti Betanija šla. 149
Ta pedeseta postava Koku je Gospud Jezus iz sojim joger
to velikanočnu jagne jedov 152
Ta enainupedeseta postava Kader je Gospud Jezus sojim jogram noge umivov 154
Ta dveinupedeseta postava Kader je Gospud Jezus ta narsvetejši zakrament
sojga telesa inu krvi gor postavu 158
Ta triinupetdeseta postava Kader je Gospud Jezus sojga izdajavca rezodev 160
Ta štirinupedeseta postava Kader Judas, ta izdajavc, ⟨k⟩ tim Judam šov,
deb oni G. Jezusa ujeli. 164
Ta petinupedeseta postava Koku je Gospud Jezus sojim jogram ⟨per⟩ vičiri
pridgvov 166
Ta šestinupedeseta postava Kader je Gospud Jezus od večirje gor vstov jnu
iz sojim jogri na Olska gora šov 171
Te sedmainupedeseta postava Kader je Gospud Jezus na Olski gori molov
inu krvavi pot potiv 175
Ta oseminupedeseta postava Koku je gospud Jezus izdan inu ujet biv 195
Ta devetinupedeseta postava Kader je Gospud Jezus biv k Anasu pelan
inu nega tam en služabnik na negove svete lica udaru 213
Ta šedeseta postava Kader je te režaleni mater Jezusa ta žalostna pošta peršla,
de nje sin je ujet, inu koku je ona v mestu šla inu nega iskala 225
Ta enainušedeseta postava Koku je Gospud Jezus h Kajfežo pelan,
krvičnu zatožen inu obsojen biv 233
Ta dveinušedeseta postava Koku je Gospud Jezus v Kajfasu hiš zašpotvan biv 245
Ta triinušedeseta postava Koku je Peter Jezusa v Kajfasu hiš zataju 257
Ta štirinušedeseta postava Kader je Gospud Jezus na velik petik zjutri zupet
pred teh Judov zbiralše perpelan biv 266
Ta petinušedeseta postava Kje Gospud Jezus pred Pilatuša pelan biv, tudi Judas
scagu, tem Judam te dnarje nazaj dav inu sam sebe ubeisu 271
Ta šestinušedeseta postava Koku je Gospud Jezus pred Pilatušam tožen biv 283
Ta sedeminušedeseta postava Kader je Gospud Jezus pred Herodeža pelan
inu od nega zašpotvan biv 292
Ta osmainušedeseta postava Koku ta judovski folk je pogirvu tiga kervičniga
Baraba prostiga spustit inu tega nedovžniga Jezusa križati 304
Ta devetinušedeseta postava Kader je Gospud Jezus gajžlan biv 318
Ta sedemdeseta postava Ka za en veliku usmilene je Marija iz sojim sinam
med gajžlanam imela 335

Ta enainusedemdeseta postavaKoku nausmilenu je Kristus stepen inu zmesarjen biv. 341
Ta dveinusedemdeseta postava Koku je Gospud Jezus kronan biv. 347
Ta triinusedemdeseta postava Koku je Pilatus Gospud Jezusa timo folku pokazu v te trnovi kron inu timo škrlatnimo plajšu 363
Ta štirinusedemdeseta postava Koku je Gospud Jezus k smrti obsojen biv 379
Ta petainusedemdeseta postava Koku je Gospud Jezus ta križ na ta hrib Kalvarija nesu 389
Ta šestinusedemdeseta postava Kristus iz križam pride naprut soj mater 404
Ta sedeminusedemdeseta postava Nam naprej postavi, koku je Kristus iz križam noter da rihtnih vrat šov 415
Ta [osmainusedemdeseta] postava Koku je ta Kristus od rihtnih vrat k hribu Kalvarija hodu 424
Ta devetainusedemdeseta postava Kaj je Kristus pred križajnam za nas trpu 433
Ta enainuosemdeseta postava Koku je Jezus na timo hribu Kalvarija križan biv. 440
Ta [dveinuosemdeseta] postava Koku je Kristus iz žeblim za noge na križ perbit biv 449
Ta trekainuosemdeseta postava Koku je Kristus iz tem križam gor vzignen biv inu Pilatus to pismu na ta križ na vrh njegove glave perbiti pustu 460
Ta štirinuosemdeseta postava Kaj je Marija v tim križajnu Kristusa trpela 473
Ta petinuosemdeseta postava Koku je Gospud Jezus na križu zašpotvan biv 487
Ta šestinuosemdeseta postava Od teh prvih dveh besedi, katire je Jezus na križu govoru. 494
Prošna k čast te prve besede Kristusove na križu 495
Prošna k časti te druge besede Kristusove 502
Ta sedeminuosemdeseta postava Od te treke besede Kristusove na križu 504
Ta oseminuosemdeseta postava 513
Molitva k časti teh treh ur, ob katirh je Kristus na križu visu. 519
Ta devetinuosemdeseta postava 521
Molitov k čast teh treh ur, ob katirh je Marija pod križam stala 525
Ta devedeseta postava Od te četrte besede, katira je Kristus na križu govoru 528
Molitov k čast te četrte besede Kristusove 533
Ta enainudevedeseta postava Od te pete inu šeste besede Kristusove 537
Prošna k čast te pete besede Kristusove 541
Molitov h čast te šeste besede Kristusove 544
Ta dveinudevedeseta postava Od te sedme inu zadne besede, katire je Kristus na križu govoru 546
Molitu k čast te sedme besede Kristusove 548

Ta triinudevedeseta postava Koku je Gospud Jezus umru. 554
Ta štirinudevedeseta postava Koku je Marija sojga mrtviga sinu obžalvala 565
Ta petinudevedeseta postava Koku so vse stvar v smrt Kristusa žalvale 570
Zatožejne enga grešnika pred enim križam 577
<Del šestindevetdesete postave. Kako je Longinus Jezusu prebodel stran> 579
Molitov k časti te vode, katira iz stran Kristusove je tekla 582
Molitov H čast te s. krvi, ktira je iz stran Kristusove tekla 584
Molitov k čast te stranske rane Kristusove 587
Molitu k čast te s. sulce Kristusove 588
Ta sedmainudevedeseta postava Koku je Jezus od križa dol vzet inu od soje žalostne matere obklagvan bil 590
Molitu k čast dolvzetja od svetga križa 597
Ta osmainudevedeseta postava Koku je s. telu Kristusu oklagvanu blu 599
Troštana molitu pred enim pildam žalostne matere 605
Ta devetinudevedeseta postava Kje to truplu Kristusu umitu inu požavban blu 608

Appendix 612

[Appendix 1] Molitov k čast teh svetnikou, ktir so Kristusa na križu umret videl 613
[Appendix 2] Ta šest nu devetdeseta postava. Koku je Jezuso njegova s. stran iz ena sulca presunena bla 615
[Appendix 3.] Ta osmanudevedeseta postava. Koku je to s. telu Kristusu obklagvanu blu 620
Počešejne tiga mrtviga telesa Kristusuga pred ena bridka martra 624
[Appendix 4. O maziljenju Jezusovega trupla] 624
[Appendix 5. Poglavja iz poškodovanega fragmenta RRSS Ms 194] 625
[Ohranjeni del 99. poglavja] 626
Ta stu postava. Kje Guspod Jezus iz svojm nebeškim Očetam vred svojm jogram na binštna nedela S. Duha poslov 630
Ta stu inu ena postava. Od tiga živlejna Marije, te Matere božje, od nebuhojejna Kristusovga sem noter da nje vnebu[vzetja] 633
Ta stu inu dve postava Od ločejna inu vnebovzetja Marije, te narsvetejši Divice 637
Ta ⟨stu inu tri postava⟩ Od kronana Marije v nebeškim kralestvo 640

Opombe k kritičnemu prepisu 643

Imensko kazalo 659

Komentar 669

Poljanski rokopis v slovenskem rokopisnem izročilu *vita Christi* 671
Vita Christi in pasijonsko izročilo 671
Psevdo-Bonaventura 673
Ludolf Saški 674
Sv. Brigita Švedska 675
Martin Cochemski 676
Slovensko rokopisno izročilo Jezusovega življenja 679
Rokopisno izročilo in opis *Poljanskega rokopisa* 681
Oris izvora besedila, ohranjenega v *Poljanskem rokopisu* 685
Slovenske tiskane izdaje priredb *Jezusovega življenja* Martina Cochemskega 687
Dodatek v tiskani legendi o sveti Genovefi (okrog 1800) 687
Marijin pasijon (1811) 688
Kristusovo življenje in smrt v premišljevanjih in molitvah (1668, 1873) 688
Vsebinska in besedilna primerjava odlomka 690
Načela kritičnega prepisa 693
Razmerje bohoričica – gajica 693
Pravopisna načela 701
Očitne napake 702
Prečrtano, vrinjeno in ponovljeno besedilo 702
Jezikovna in slogovna podoba *Poljanskega rokopisa* 703
Rovtarska narečja in osrednjeslovenski knjižni jezik 704
Hipoteze o avtorju rokopisa 704
Glasovne značilnosti rokopisa 705
Besedišče 709
Skica oblikoslovja in skladnje 710
Slogovna podoba Poljanskega rokopisa 710

Viri in bibliografija 714

Viri 714
Bibliografija 715

Slovar starejšega besedja 720

Obseg in namen slovarja 720
Struktura geselskega članka 720
Slovar 722

Povzetek. *Poljanski rokopis* in slovensko izročilo
o Jezusovem življenju 839

Zusammenfassung. Die Poljane-Handschrift (*Poljanski rokopis*)
und die slowenische Überlieferung vom Leben Jesu 842

Raziskavo Poljanskega rokopisa in izid kritične izdaje so sofinancirali:

Slovenska akademija znanosti in umetnosti

Javna agencija za knjigo Republike Slovenije (2022–2024)

Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS, ARRS) v okviru raziskovalnih projektov in programa:

Neznani rokopisi slovenskega slovstva 17. in 18. stoletja: informacijsko-tehnološko podprta evidenca, znanstvene objave in analize (2008–2011),

Slovensko slovstvo v neznanih rokopisih med reformacijo in romantiko: informacijsko-tehnološko podprte analize in znanstvene objave (2013–2016),

Literarnozgodovinske, literarnoteoretične in metodološke raziskave (2012–2027)

Izdajatelj se zahvaljuje ustanovam in lastnikom rokopisov za dovoljenje k objavi slikovnega gradiva:

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana, Rokopisni oddelek.
Poljanski rokopis, Ms 2004 (RRSS Ms 23)

Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana, SI AS 1073, Zbirka rokopisov, 190r (RRSS Ms 28)

Matjaž Brojan, Domžale, *Sadnikarjev rokopis o Jezusovem življenju v 103 postavah* (RRSS Ms 194)

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

801.73:091=163.6
821.163.6.09"16/17"

POLJANSKI rokopis : Jezusovo življenje : editio princeps : znanstvenokritična izdaja / uredila Matija Ogrin in Andrejka Žejn ; [slovar starejšega besedja Andrejka Žejn ; spremni študiji in opombe h kritičnemu prepisu Matija Ogrin, Andrejka Žejn ; fotografije izvirnika Marko Zaplatil ; prevod povzetka Ludvik Karničar] ; [izdal] Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede Znastvenoraziskovalnega centra SAZU. - Ljubljana : Založba ZRC, ZRC SAZU, 2025. - (Dela starejšega slovenskega slovstva, ISSN 2463-8773 ; knj. 3) (Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev, ISSN 2232-321X ; knj. 293)

ISBN 978-961-05-0961-5
COBISS.SI-ID 228155651

ZBRANA DELA SLOVENSKIH PESNIKOV IN PISATELJEV
293. knjiga

DELA STAREJŠEGA SLOVENSKEGA SLOVSTVA
3. knjiga

Urednik
Matija Ogrin

Uredniški odbor
Kozma Ahačič, Monika Deželak Trojar, Matija Ogrin, Alen Albin Širca, Luka Vidmar

POLJANSKI ROKOPIS
Jezusovo življenje
Editio princeps
Znanstvenokritična izdaja

Uredila
Matija Ogrin in Andrejka Žejn

Strokovni pregled
Majda Merše, Luka Vidmar

Fotografije rokopisa
Marko Zaplatil

Likovna zasnova zbirke, oprema in prelom
Studio Jančič

Prevod povzetka
Ludvik Karničar

Izdal
Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU
Za izdajatelja Matija Ogrin

Založila
Založba ZRC, ZRC SAZU
Ljubljana, 2025

Za založbo
Oto Luthar

Tisk
Cicero Begunje, d. o. o.
Naklada 300 izvodov

ISSN 2463-8773

Digitalna različica (pdf) je pod pogoji licence CC BY-NC-ND 4.0 prosto dostopna:
https://doi.org/10.3986/9789610509615

Poljanski rokopis je najobsežnejše slovensko pripovedno besedilo ne le v baročni dobi, ampak verjetno v vsem času od začetkov slovenske besede do prve svetovne vojne. A še večje je to delo po notranji staturi, saj se obrača k skoraj dvatisočletnemu izročilu meditiranja o Jezusu Kristusu: v umskem motrenju se sklanja nad skrivnosti njegovega učlovečenja, trpljenja in slave. Iz tega misterijskega zajema se v *Poljanskem rokopisu* porajajo vzgon literarne pripovedi, prazničnost jezika, retorične figure. V teh formah estetsko žari odtis skrivnosti.

To žarenje *Poljanskega rokopisa* in njegovih rokopisnih predhodnikov ali protografov je navdihovalo in duhovno oživljalo več rodov slovenskih bralcev in nepismenih poslušalcev. Pot v tisk je bila temu besedilu preprečena. Kot izročilo o Jezusovem življenju se nam je izmed številnih ohranilo samo pet rokopisov. Le *Poljanski rokopis* je skoraj popoln, drugi so ohranjeni fragmentarno. Ta dela rokopisne kulture so izpolnjevala v slovenski kulturi pomembno literarno in duhovno vlogo. To rokopisno izročilo – pet rokopisov in drugi, ki so propadli – je bilo našim prednikom kakor umetniško izdelan vitraž, skozi katerega jim je sijalo neustvarjeno bitje Jezusa Kristusa.

Matija Ogrin

Dela starejšega slovenskega slovstva

Predzvezka:

- oče Romuald: *Škofjeloški pasijon.* Uredil Matija Ogrin. Celje, Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba, SAZU, ZRC SAZU, 2009.
- *Skalarjev rokopis 1643. Editio princeps.* Uredila Monika Deželak Trojar. Celje, Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba, ZRC SAZU, 2011.

Izšlo:

- *Kapelski pasijon. Editio princeps.* Uredila Erich Prunč in Matija Ogrin, 2016.
- *Gorske bukve 1582.* Uredila Alenka Jelovšek, 2021.
- *Poljanski rokopis. Jezusovo življenje.* Uredila Matija Ogrin in Andrejka Žejn, 2025.
- *Janez Ludvik Schönleben: Haeresis fulminata – Strela udari krivoverca.* Uredila Monika Deželak Trojar in Brane Senegačnik, 2025.

V pripravi:

- Frančišek Mihael Paglovec: *Cantilenae variae.* Uredil Luka Vidmar.
- *Slovenska frančiškanska baročna pridiga.* Uredil Matija Ogrin.
- Mihael Zagajšek: *Duhovne vaje na Kalobju 1773 in pridige.* Uredila Monika Deželak Trojar.

DELA STAREJŠEGA SLOVENSKEGA SLOVSTVA

Znanstvenokritična izdaja

Poljanski rokopis Jezusovo življenje

Editio princeps

Slovensko *Jezusovo življenje*, ki se nam je ohranilo v *Poljanskem rokopisu*, je veliko baročno pripovedno delo 18. stoletja. Najprej je to sinteza obsežne učenjaške tradicije o premišljevanju Jezusovega življenja. Neznani slovenski pisatelj – verjetno kapucin – je zajemal iz tradicije samostojno, jo prevajal in povzemal, vedno pa je skrbel, da je uporabljeno vsebino literarno oblikoval v nagovarjajočo pripoved. V njej je združil teološko razlago patristične in srednjeveške dobe z živim čustvovanjem novoveškega baročnega posameznika; eksegezo evangelijev je povezal z nekanoničnimi, parabibličnimi pripovedmi; historično panoramo dogajanja je razvil s čudovitim poletom legende in fantazije.

Ves ta polet pisateljske ustvarjalnosti je izhajal iz ene trdne točke: iz poglabljanja v misterij Jezusa Kristusa.

Poljanski rokopis nam dobri dve stoletji potem, ko je bil zapisan, posreduje literarno oblikovan svet srednjeveške in baročne kontemplacije v bralno izkustvo, ki je hkrati poetično in literarno, asketično in duhovno. S *Poljanskim rokopisom* izstopa iz sence prvovrstna slovenska baročna pripoved z viri v nemški in latinski krščanski kulturi. Slovenski pisatelj *Jezusovega življenja* je znal iz nje zajeti in jo na svojski način oblikovati v literarni slovenščini 18. stoletja.

http://zalozba.zrc-sazu.si

Založba ZRC

ISBN 978-961-05-0961-5 38€

9 789610 509615

45 EUR